BIBLIOTECA VITT. EMANUELE
31
7 E
12
FONDO EBORENSE

IO. FRANCISCI LEONIS
EPOREDIENSIS I. V. D.
EPISCOPI THELESINI
THESAURUS
FORI ECCLESIASTICI,
Continens divitias totius Juris Canonici;

EX HODIERNO ROMANÆ CURIÆ STYLO, SACRO-
rum Canonum, Conciliorum, aliarumq; Conſtitutionum Apoſtoli-
carum Sanctionibus, Congregationis Sac. Concilii Tridentini De-
clarationibus, Sac. Rotæ Romanæ Deciſionibus, variiſq;
Doctoribus depromptas:

*EPISCOPIS, OFFICIALIBUS, JUDICIBUS ECCLESIASTICIS,
omnibuſque in utroque Foro verſantibus utiliſſimus,
& maximè neceſſarius.*

Præter varias Additiones, Quarta Parte, Operâ OCTAVII LEONIS, ipſius Auctoris ex Fratre Nepotis J. U. D. ac Prothonotarii Apoſtolici
auctus.

Adjecto Indice Rerum & Materiarum locupletiſſimo.

EDITIO

Poſt alteram Romanam Prima in Germania.

* * *
* *

COLONIÆ AGRIPPINÆ,

Apud ARNOLDUM METTERNICH, propè Auguſtinianos.
ANNO M, DC, LXXXII.

4
+37

INDEX CAPITUM TOTIVS OPERIS.

PARS PRIMA.

DE Poteſtate Papæ. Cap. I.
De gradibus Dignitatum Eccleſiaſticarum. Cap. II.
De Electione Epiſcoporum, & Qualitatibus in eis requiſitis. Cap. III.
De Poteſtate Epiſcopi. Cap. IV.
De Conſecratione Eccleſiæ. Cap. V.
De Benedictione. Cap. VI.
De Indulgentiis. Cap. VII.
De Verbi Dei Prædicatione. Cap. VIII.
De Synodo. Cap. IX.
De Vicariis. Cap. X.
De Privilegio Clericorum. Cap XI.
De Bonis Clericorum. Cap. XII.
De Immunitate Eccleſiarum. Cap. XIII.
De Immunitate Bonorum Eccleſiaſticorum. Cap. XIV.
De Bonis Eccleſiæ non alienandis. Cap. XV.

PARS SECVNDA.

DE Juriſdictione ordinaria. Cap. I.
De Poteſtate juriſdict. delegatæ. Cap. II.
De Collatione Beneficiorum. Cap. III.
De Reſignationibus. Cap. IV.
De Reſervationibus. Cap. V.
De Jurepatronatus. Cap. VI.
De Penſionibus. Cap. VII.
De Diſpenſationibus. Cap VIII.
De Sponſalibus, & Matrimoniis. Cap IX.
De Juramentis. Cap. X.
De Voto, & Voti diſpenſatione. Cap. XI.
De Decimis. Cap. XII.
De Primitiis, & Oblationibus. Cap. XIII.
De Quarta Funeralium. Cap. XIV.
De Cenſibus. Cap. XV.
De Viſitatione. Cap. XVI.

PARS TERTIA.

DE Collatione mala beneficiorum. Cap. I.
De Pœna non reſidentium, Cap. II.
De Spoliis Clericorum. Cap. III.
De Prohibitionibus & Pœnis. Cap. IV.
De Sortilegiis. Cap. V.
De Crimine hæreſis. Cap. VI.
De Excommunicatione. Cap. VII.
De Suſpenſione, & Interdicto. Cap. VIII.
De Irregularitate. Cap. IX.

PARS QVARTA.

DE Emphyteuſi Eccleſiaſtica. Cap. I.
De Confraternitatibus. Cap. II.
De Locuſtis, & Bruchis. Cap. III.
De Iudæis, & Sarracenis. Cap. IV.

Imprimatur,

Si videbitur Reverendiſſ. P. Magiſtro Sacri Palatii Apoſtolici.

A. Eps. Hierac. Vices-gerens.

Imprimatur,

Fr. Paulus Palumbara, Lector & Socius Reverendiſſ. P. Fr. Nicolaij Rodolphij, Ord. Præd. Sacri & Apoſtolici Palatij Magiſtri.

IOAN. FRANCISCI LEONIS, EPOREDIENSIS, V. I. D. EPISCOPI THELESINI,

THESAURI FORI ECCLESIASTICI

Pars Prima.

DE POTESTATE PAPÆ.

Cap. I.

SVMMARIVM.

1 *S. Petrus Primatũ habuit, & inter duodecim unus ſuit electus; & cur non Andreas aut Ioannes.*

2 *Papa de jure divino ſuccedit.*

3 *Paſtoris officium eſt ordinarium, & perpetuum.*

Chriſtus dicens Petro, paſce oves meas, omnes ſucceſſores ſuos eſt alloquutus.

4 *Papæ totus mundus eſt territorium.*

5 *Papæ omnes parcere, & ipſum in primatum recognoſcere debent.*

6 *Papa Adrianus, quam poteſtatem Carolo Magno conceſſerit.*

7 *Papæ privilegia Imperatoribus conceſſa declarantur, & fuerunt revocata.*

8 *Regum omnium potentia ab Imperio fluxerunt, tanquam rivuli, à flumine.*

9 *Papa Imperatorem ſibi judicẽ conſtituere non poteſt, quia irrogaretur injuria Deo, ſi Vicarius ſuus judicaretur à laico.*

10 *Clerici etiam cum juramento judicio laicorum ſe ſubmittere non poſſunt.*

11 *Papa eſt Iudex omnium non recognoſcentium ſuperiorem.*

12 *Suc-*

12 *Succeſſores facta prædeceſſorum quandoque debent immutare.*

13 *Imperatores, & Reges privilegiis ſibi à Pontificibus conceſſis renuntiarunt.*

14 *Papa juriſdictionem habet ſuper Imperatorem.*

15 *Papa ſeptem Electores Imperii conſtituit.*

16 *Papa Imperium à Græcis tranſtulit in Germanos.*

17 *Principes Imperii Romanam Eccleſiam recognoſcunt ſuperiorem.*

18 *Principes Imperii ſunt Romanæ Eccleſiæ auctoritate ſuffulti.*

19 *Principes Imperii tam Eccleſiam, quàm Imperium conſovere tenentur.*

20 *Imperatores, & Reges Romanis Pontificibus, & Eccleſiæ fidelitatem, obedientiam, honorificentiam, & reverentiam præſtare tenentur.*

21 *Eccl. Rom. jura, & poſſeſſiones.*

22 *Privilegiorum, & donationum Romanæ Eccleſiæ factarum ratificatio.*

23 *Papa Leo Carolum Magnum coronavit, & Imperium tranſtulit ad Francos.*

24 *Irene Conſtantinum Imperatorem filium, oculis, & vita privavit.*

25 *Papa Imperium à Græcis, tranſtulit ad Francos.*

26 *Nicephorus tyrannus Irenem depoſuit.*

27 *Carolus Magnus teſtamento Ludovicum filium in Imperio ſucceſſorem nominavit, & Papa teſtamentum confirmavit.*

28 *Papa Ludovicum Imperatorem coronavit.*

29 *Papa, nullo Imperatoris expectato conſenſu, eligi poteſt.*

30 *Ludovicus II. à Papa fuit coronatus.*

31 *Carolus Craſſus à Papa Imperator fuit coronatus.*

32 *Guido Imperator coronatus.*

33 *Lambertus à Papa in Imperatorem fuit coronatus.*

34 *Guidonis Imperatoris, & Arnulphi mors.*

35 *Caroli Magni deſcendentia Germanorum finem habuit.*

36 *Ludovicus IV. Imperator, à Papa coronatus.*

37 *Ludovicus IV. à Berengario victus, Imperio, & oculis privatus fuit.*

38 *Lambertus à Papa fuit coronatus.*

39 *Lambertus Imperator, proditoriè occiſus.*

40 *Berengarius in Imperatorem à Papa inunctus.*

41 *Berengarius à ſuis fuit occiſus.*

42 *Francorum proceres Imperio vacante Regem elegerunt.*

43 *Ludovicus in Regem Francorum fuit coronatus.*

44 *Caroli Magni linea penitus extincta.*

45 *Otho Saxoniæ Rex à Papa Ioanne XII. coronatus, & à Francis Imperium tranſtulit in Germanos.*

46 *Imperator jure dici non poteſt, qui à Papa non eſt coronatus.*

47 *Papa Federicum II. Imperio, & Regnis privavit.*

VERBA breviter facturus de Poteſtate Papæ priuſquam attingam alia, quæ ſum tractaturus, Omnipotentis Dei auxilio implorato, ut det mihi ſapientiam de Sede magnitudinis ſuæ, mecumque ſit, & mecum laboret; aperiat os meum,& impleat illud ſpiritu ſapientiæ,& intellectus; ut quod ſcripſero, coràm ipſo acceptum ſit omni tempore, aliqua de Primatu Petri præmittere decrevi.

1 † Primatus Petri probatur auctoritate ſacræ Scripturæ, Matthæus *capit.16* ubi, Tu es Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam. Luc. *cap.22.* ubi Dominus Petro, Ego autem rogavi pro te, ut non deficiat fides tua, & tu aliquando converſus confirma fratres tuos, Jo. *cap:ultim.* Paſce oves meas, *cap: quamvu, 21, diſtinct*: & B. Auguſt. *c.1, de Baptiſm: lib: 2.* ubi ait, Nam nec Petrus, quem primum Dominus elegit,& ſuper quem ædificavit Eccleſiam ſuam, cum ſecum Paulus de circumciſione diſceptaret, poſtmodum vindicavit ſibi aliquid, &c. Et paulò poſt, ecce (inquit) ubi commemorat Cyprianus, quod etiam nos in Scripturis ſanctis dicimus Petrum, in quo Primatus Apoſtolorum,tam excellenti gratia præeminet, *eod: cap*: 1, Origen: *cap:6, ad Roman*: Petro cum ſumma rerum de paſcendis ovibus traderetur, & ſuper ipſum, velut ſuper petram fundaretur Eccleſia, nullius confeſſio virtutis alterius ab eo, niſi caracteris, exigitur, S. Ambroſ. *c.12, Epiſt: 2, ad Corinth.* inquit, Primatum non accepit Andreas, ſed Petrus inter duodecim unus eligitur, ut capite conſtituto, ſchiſmatis tolleretur occaſio; ſed, cur non Joannes electus eſt virgo? ætati delatum eſt, quia Petrus ſenior erat, ne adhuc adoleſcens, & penè puer progreſſæ ætatis hominibus præferretur, & B. Hieron. *lib. 1, in Iovinianum*, & ſequuntur moderni, ut per Janſen. *in concord: Evang: cap: 66, colum: 9, & 10, part: 3*, diffusè Caſſan: *in Catal: glor: mun. part*: 3, *conſiderat*: 30, & Card. Bellarmin: qui plures adducit auctoritates *in 3, controverſ: gener: tom: 1, de Roman: Pontif: cap: 25, lib:* 1, Card: Jacob: *in tract: de conc: lib: 2, artic: 2 numer: 62, tom: 3*, & Joan: à Capiſt: *de auctoritate Papæ in 3, part: 2, part: princip: numer: 3, eod: tom.*

2 Papa eidem † Petro de jure divino ſuccedit,& probatur verbis Joan:cap: ul-
3 timo. Paſce oves meas, quia † officium Paſtoris eſt officium ordinarium, & perpetuum, & ex natura rei tamdiu durare debet, quamdiu manet ovile, quod manebit uſque ad conſummationem ſeculi. Et cum Dominus, Petro, qui ſemper in carne non erat victurus, dicat. Paſce oves meas, & paſce agnos meos, Joan: *c:21*, in ipſo omnes ſucceſſores ſuos eſt alloquutus, ut teſtatur Joan. Papa *Epiſtol: inter claras in princip. C. de ſumm: Trin: & fi: Cath:* Bonifac: *par:8, in extravag: unam ſanctam*, §, *hanc autem, de major: & obed*: Innocen: *in cap: licet, ex ſuſcept: num:4, de ſor: comp*: Abb. *in quæſt:1, incipien: Epiſcop: & quidam num.1*, Card. Jacob. *in eodem tract. lib 6, art. 4. num. 42*, & hanc ſententiam comprobarunt. S. Auguſt. *ſuper Ioan. relatus in cap quocunque. 24, quæſt.1*, & S. Joan. Chryſoſt. *lib. 2, de ſacerd. circa principium*, ubi, Quanam, inquit, de cauſa ille ſanguinem effudit ſuum? certè, ut pe-

cudes eas acquireret, quarum curam, tum Petro, tum Petri ſucceſſoribus committebat, & S. Leo *ſermon. 2, de anniverſario Aſſumptionis ſuæ ad Pontificatum*, manet, ait, diſpoſitio veritatis, & B. Petrus in accepta fortitudine Petræ perſeverans ſuſcepta Eccleſiæ gubernacula non reliquit, perſeverat videlicet Petrus, & vivit in ſucceſſoribus ſuis.

Nullus enim eſt, nec fuit unquam, qui ſe Petri ſucceſſorem aſſeruerit, vel pro tali ſit habitus, præter Rom. Pontif. & cum Chriſtus inſtituerit in Petro Pontificatum duraturum uſque ad finem mundi; pro pecudibus perpetuo paſcendis conſtat, Papam Petri ſucceſſorem eſſe, *cap. manet, capitulo quodcunque, 24, quaſt. 1.*

Romanum Pontificem Petro ſuccedere in Eccleſiaſtica Monarchia, tam ex divino jure, quàm ratione ſucceſſionis Conciliorum auctoritate Summorum Pontificum Græcorum, & Latinorum patrum, aliorumque teſtimoniis, & auctoritatibus, probat idem Cardin. Bellar. *de Rom. Pont. eodem tomo, lib. 2, cap. 12, 13, & uſque ad cap. 22*, & quamvis *in cap. ego Ludovicus, 63, diſtinct.* ab eodem Ludovico Romanorum Imperatore appelletur Vicarius Petri, ea appellatio eſt impropria, vel ita intelligenda, quòd exercet eandem Vicariam, quàm Petrus, ut *per gloſſ. in clement. unic.* in verb. *Vicarium, de jure jur.* & Navarr. *in comm. de Iobel. & indulg. 29, not. num. 1, tom 3.*

4 † Et eſt Ordinarius Ordinariorum, & totius orbis, cùm totus Mundus Papæ ſit territorium, *capitul cuncta per mundum, capitul per principalem 9, quaſt. 3, &* Abb. *in cap. final. num. 45, de ſorm. comp.* & omnes eidem parere, † ipſumque in Primatum recognoſcere debent, *cap. omnes, cap. ſacroſancta, & cap. de Conſtantinopolitana, 22, diſt.*

5

Licet enim Carolo Magno, qui ad defendendas res Eccleſiæ poſtulatus, Deſiderium Regem, Sedis Apoſtolicæ hoſtem captivum fecit, illiuſquè exercitum debellavit, & Sedem Apoſtolicam liberavit, unde victorioſiſſimus Romam acceſſit,
6 ubi ab Adriano Papa † hujus nominis primo, honorifice ſuſceptus, ab eodem cum univerſa Synodo jus, & poteſtas eligendi Pontificem, & Sedem Apoſtolicam ordinandi, Archiepiſcopoſque, & Epiſcopos inveſtiendi ei videatur conceſſa, ut *cap. Adrianus 2, 63, diſtinct.* quam Leo VIII.
7 † Othoni primo Regi Theutonicorum, ejuſque ſucceſſoribus confirmavit, & corroboravit, ut *in capit. in Synodo eadem diſtinct.* & Reges omnes Imperio ſubeſſent,
8 cum omnium Regùm potentiæ † ab Imperio fluxerint, tanquam rivuli, à flumine, gloſſ. *penult. in dict. cap.* Adrianus, *cap. in apibus, 7, quaſt. 1,* Abb. *in cap. venerabilem, num. 19, ver. ex qua collige de elect. & in conſil: 82, num: 4, verſ: nam apud Imperatorem, volum: 1,* Jaſ. *in l: 1, num: 6. & 8,* C. *de ſumm: Trinitat: & fid:* Cathol. Oldrad: *conſil: 69, num: 1*, & univerſæ ditioni præſit, quæ aſcendentem, & deſcendentem ſolem videt in genere ſuo, Auct. *ut om. obed. judic. provinc.* §, *hac conſiderantes, colum 5*, & Puput. *in rubrica, de juriſdict. omnium judic. numer. 5, & num: 6.*

Tamen Adrianus, ac Leo Imperatori conceſſerunt, ut Roman. Eccleſ. ordinaret, quo ad temporalem Principatum, qui eſt ſub regimine Imperatoris, ut *d. cap.*

ni ſi, §, *ſed notandum*, & duo illa privilegia Imperatori conceſſa ob frequentia ſchiſmata, quæ tunc erant, & propter frequentes hoſtes Longobardos, & Græcos, qui Eccleſiam Romanam aſſiduè vexabant, ut per Card. Alban. *in tract. de poteſt. Pap par:2 num:214 tom.13*, cauſis illis ceſſantibus, revocata fuerunt, ut per gloſſ. *in dict. cap. in Synodo, in ver. affici, 63. diſtinct* plenè Bero. *in rubric. de jure patron. num 23, & num. 24*, & Bellarm. *de Rom. Pontif. tom:1, lib 2, cap 29, ad ſext.*

9 Non enim Papa † Imperatorem ſibi judicem facere poteſt, quia irrogaretur injuria Deo, ſi Vicarius ſuus judicaretur à laico, Abb *in cap Eccleſiæ S. Mariæ, num.7*, & Felin. *num:5, de conſt.*

Papa verò à ſolo Deo judicatur, *capit. Anaſtaſius, 10, diſtinct.* quoniam innocentiam ſuam ſoli Deo oſtendere tenetur, *cap. aliorum, cap. ſavor ſubditorum, cap. ipſi ſunt, capitul. cuncta per mundum, 9, quaſt. 3*, & Card. Abb. *in eodem tractat. de poteſta. Pap. par. 1, num 9, & 109*, & hanc veram concluſionem poſt plures alios per ipſum citatos, novem rationibus probat, Joan. à Capiſt. *in tractat. de auctoritat. Pap. 2, par. princip. ſub num.35, & ſequ.* cùm in Terris non habeat Superiorem, nec prætereà poſſit fieri vaſallus Imperatoris, aut alicujus Regis, *dict. cap. cuncta per mundum, cap. licet, in fin. de elect.* Clemen. *ne Romani, eod. tit.* Pariſ. *conſ.5, num.77, & 78 volum:4*, Dec: *in dict: cap: Eccleſia Sancta Mariæ, num:62, & 63, de conſtitut:* Jaſ. *in dict: l. eſt receptum, numer:3, de juriſdict: omn: judic:* & Navar: *in capit: novit, 3, not:num: 7, de judic: tom:3.*

10 Prætereà non ſolum Papa, ſed nec clericus, etiam cum juramento, judicio laici ſe ſubmittere poteſt, *cap: at ſi clerici, de jud: cap: ſi diligenti, & cap: ſignificaſti, de for: compet:* quia clerici privilegium fori habent à Deo, *cap: ſi Imperator*, ubi gloſ. *in cap: quamquam, in verb: divino, de cenſ: in 6*, Innocen: *in cap:2, num:1, de major. & obed:* Abb: *in dict: cap: at ſi clerici, num. 25, de jud:* & Oldrad: *conſil: 83, num.7*, & cum dictum privilegium jus publicum tribuat, conſenſu privatorum juri publico derogari non poteſt, *dict. cap: ſi diligenti, & ibi Abb. num:3, & Felin. in dict: cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ, num 6.*

11 Papa eſt judex omnium non recognoſcentium ſuperiorem, *c. novit*, ubi etiam Abb, *num, 15.* & Felin. *num: 4, de judic.* Et quòd dicta poteſtas per Adrianum, & Leonem Regibus conceſſa, fuerit revocata, probat text. *in cap. quia, §. verum dict. 63, diſtinct. &* Abb: *in cap: venerabilem, num:18, in fin: de elect:* cum aliis ſupra deductis.

12 Succeſſores † verò debent facta, & inſtituta prædeceſſorum, etiam bona, mutare, ſi ita videtur expedire, *cap: quia ſanctæ, §, verum quia, ver. ut ſi nonnulli*, & ibi gloſſ. *in verb. deſtruantur, 63, diſtinct.* Quin-

13 imò & ipſimet Reges, † & Imperatores non ſolùm Federicus ſecundus Imperator, ut ſi ſcripſerunt iidem auctores, ſed etiam Carolus, & Ludovicus Imperatores, & Gallorum Reges, ac etiam Henricus Primus, & Otho pariter primus illi poſteà renunciarunt, licet juri non ſuo, *cap. cum Adrianus, cap. Ego Ludovicus, cap. conſtitutio, cap. tibi Domino, cap. ſacrorum, §. ex his*, & gloſſ. *in cap. in ſynodo; in verb. affici, eadem 63, diſtinct.* & Navarr. *in com. rub: de jud, num. 70, tom. 2*, qui verò juri ſuo

renunciat, illud repetere non poteſt, *cap. quàm periculoſum,* & ibi gloſſ. 7, q. 1, & Crav. *conſ.* 14, *num.* 4.

14 Papa habet juriſdictionem ſupra Imperatorem, *cap. venerabilem, circa med. verſic. quòd autem,* & ibi Innoc. *num.* 4 & Abb. *num.* 18, *de elect. cap. novit,* §, *non igitur, de jud. cap. Conſtantinus,* 96, *diſtinct.* Clem. Romani, *de jure jur.* & Abb. *in conſil.* 82, *num.* 3, & 4, *volum.* 1, quia licet Imperator habeat Imperium à ſolo Deo, mediatè tamen per electionem, *l.* 1, *in princ. C. de vet. jur. enucl. cap. ſi Imperator,* & ibi gloſſ. *in verb. divinitus,* 96, *diſtinct.* tamen ſubeſt Papæ Vicario Chri-
15 ſti † qui ſeptem Electores Imperii inſtituit, videlicet Archiepiſcopos Moguntin. Treverenſem, & Colonienſem Eccleſiaſticos; Laicos verò, Palatinum Comitem Rheni, Ducem Saxoniæ, Marchionem Brandeburgenſem, & Regem Bohemiæ, qui infraſcriptis verſibus comprehenduntur, Magna Moguntia, Craſſa Colonia, Treveris alma; Atque Palatinus Dapifer. Dux Portitorenſis, Marchio Præpoſitus Cameræ, Pincerna Bohemus Romanum Regem ſtatuendi dant ſibi legem, ut per gloſſ. *penul. cap. ad Apoſtolicæ, de ſent. & re jud. in* 6, & Baron. *Annal.* 996, §. *& licet tom.* 10 Antea verò non penes ſeptem tantum electores erat jus eligendi, ſed penes omnes, tàm Eccleſiaſticos, quàm Laicos feudatarios Imperatoris, utriuſque. Germaniæ Principes, ut pluribus probat Baron. eodem *Annal* 99, §, *ſanè quidem, & ſeqq.* Et quòd à Romano Pontifice fuerunt dicti Electores inſtituti, probat text. *in cap. venerabilem,* §. *Verum,* ubi, jus, & poteſtas hujuſmodi ab Apoſt. Sede pervenit, *de elect.* Clemens Quintus *in Concil. Gener. Viennen. ut in Clement. Romani,* ibi: Seque illi, & eidem Eccle-
16 ſiæ, quæ à Græcis † Imperium tranſtulit in Germanos, & à qua ad certos eorum Principes, jus, & poteſtas eligendi Regem, & Imperatorem poſtmodum promovendum pervenit de jure juran. Otho Imperium uſque ad tertiam ſuam generationem, quorum quilibet vocatus eſt Otho, & ex tunc per Gregorium Quintum genere ſimili, & Theutonicum proviſa, fuit electio, ut videlicet per ſeptem Principes Alemaniæ fieret, quæ uſque ad hæc tempora perſeverat, ut teſtatur S. Thom. *in lib.* 3, *de regimine Principum, cap.* 19, S. Auguſt. *in ſumm. de poteſt. Eccleſ. q.* 35, *articul.* 2. Philipp. Bergom. *lib.* 12, *Supplemen.* Chronic. Blond. Flav. *lib.* 3, *decad.* 2, Plat. *in vit. Gregor. V.* Raph. Volater. *lib.* 22, *Antropolog.* Joan. Andr. *in cap. ad Apoſtolicæ, de ſenten. & re judic. in* 6, & *in dict. cap. venerabilem, de elect.* Cardin. Flor. *eodem cap. venerabilem,* §. 1, *colum.* 3, *in* 6, *quæſt. num.* 7, Alberic. *in l. benè à Zenone, num.* 5, *de quadrien. præſcript.* ſanctus Antonin. *part.* 3, *tit.* 22, *cap.* 5, §, 13. Andr. Alciat. *in commen. l. bona Civitatis, ff de verb. ſignific.* & Cardin. Bellarm. qui alios adducit de translat. Imperat. Roman. *lib.* 3, *cap.* 1, §, *habemus igitur, & cap.* 3, §, *primus igitur,* quem reprobata opinione tenentium, quòd à Gregorio X. Electores fuerint inſtituti; ſequitur Baron. *Annal.* 996, §, *hac igitur, tom.* 10, & cõprobatur confeſſione eorundem Principum Imperii de Anno 1279, facta, ut per Autographum Romæ in Arce ſancti Angeli aſſervatum tenoris infraſcripti.

17 *Nos Principes Imperii univerſis præſentem paginam inſpecturis Complectens ab olim*

ſibi

ſibi Romana mater Eccleſia, quadam quaſi germana charitate Germaniam illam, eo terreno dignitatis nomine decoravit, quod eſt ſuper omne nomen temporaliter tantùm præſidentium ſuper terram, plantans in ea Principes, tanquàm arbores præelectas, & rigans illas gratia ſingulari illud eis dedit incrementum mirandæ potentiæ; ut ipſius Eccleſiæ auctoritate ſuffulti, velut germen
18 *electum † per ipſorum electionem, illum qui fræna Romani tenerent Imperii germinarent. Hinc eſt illud luminare minus in firmamento militantis Eccleſiæ per luminare majus Chriſti Vicarium illuſtratum. Hic eſt, qui materialem gladium ad ipſius nutum excutit, & convertit; ut ejus præſidio paſtorum paſtor adjutus, oves ſibi creditas ſpirituali gladio protegendo communitas, temporali refrenet, & corrigat, ad vindictam malefactorum, laudem verò credentium, & bonorum. Vt igitur omnis materia diſſenſionis, & ſcandali, ſeu etiam rancoris occaſio, inter ipſam Eccleſiam, & Imperium auferantur, & ii duo gladii in domo Domini conſtituti debito fœdere copulati ſe ipſos exerceant in utilem reformationem regiminis Vniverſi, & nos in actu voluntatis, & operis inveniamur filii devotionis, & pacis, qui tam*
19 *Eccleſiam † quam Imperium confovere tenemur, quicquid per Dominum noſtrum R. Dei gratia Romanorum Regem ſemper Auguſtum Sanctiſſimo Patri, & Domino noſtro Domino Nicolao Papæ III. ejuſque ſucceſſoribus, & ipſi Romanæ Eccleſiæ recognitum, confirmatum, ratificatum, innovatum, de novo donatum, declaratum, ſive conceſſum, juratum, & actum, ſeu factum eſt, per privilegia, vel quacunque alia ſcripta quorumcumque tenorem ſuper recognitionibus, ratificationibus, approbationibus, innovationibus, confirmationibus, donationibus, conceſſionibus, & factu, ſeu geſtu, tam aliorum Imperatorum, & Regum Romanorum prædeceſſorum Regis ejuſdem, quam ipſius Regis,*
20 *† & ſpecialiter ſuper fidelitate, obedientia, honorificentia, & reverentia, per Romanos Imperatores, & Reges, Romanis Pontificibus, & ipſi Eccleſiæ impendendis, ac poſſeſſionibus, honoribus, & juribus ejuſdem*
21 *Eccleſiæ, & ſuper tota Terra, † quæ eſt à Radicoſano uſque ad Ceperanum, Marchia Anconitana, Ducatu Spoletano, Terra Comitiſſæ Matildis, Civitate Ravennæ, & Æmilia, Bobio, Cæſena, Foropompilii, Forolivi, Faventia, Imola, Bononia, Ferraria, Comaclo, Adrianis, atque Gabello, Arimino, Vrbino, Monteferetri, Territorio Balne, Comitatu Bertenorii, Exarchatu Ravennæ, Pentapoli, Maſſa Trebaria cum adjacentibus Terris, & omnibus aliis ad prædictam Eccleſiam pertinentibus, cum omnibus finibus, Territoriis, atque Inſulis, in terra, marique ad Provincias, civitates, territoria, & loca prædicta quo quomodo ſpectantibus. Necnon ſuper Civitate Romana, & Regno Siciliæ, cum omnibus ad ipſam ſpectantibus, tàm citra Farum, quàm ultra, Corſica quoque atque Sardinia, & cæteris Terris, ac juribus ad ipſam Eccleſiam pertinentibus. Nos noſtri nomine*
22 *principatus in omnibus, † & per omnia approbamus, & ratificamus, ac iiſdem omnibus, & ſingulis, & quibuſcumque aliis, ſuper eiſdem per eundem Regem quoquomodo factis, & in poſterum faciendis, voluntatem noſtram, aſſenſum, atque conſenſum unanimiter, & concorditer exhibemus: & promittimus, quòd contra præmiſſa, vel aliquod præmiſſorum nullo unquam tempore veniemus; ſed ea omnia, & ſingula pro poſſe noſtro procurabimus inviolabiliter obſervari.*

Et,

Et, ut hæc noſtra voluntas, approbatio, ratifi.atio, aſſenſus, conſenſus, atque promiſſio, à nobis eiſdem Romanis Pontificibus & Eccleſiæ in perpetuum obſerventur, hoc præſens ſcriptum inde fieri fecimus, noſtrorumque ſigillorum munimine roboratum. Actum & datum anno Domini 1270. *Indictione ſeptima, regnante Dom. noſtro prædicto Domino R. Romanorum Rege glorioſo, Regni ejus anno ſexto.* Et cum Eccleſia Romana opprimeretur ab Aſtulpho Rege Longobardorum, Papa petiit auxilium à Conſtantino, & Leone ejus filio Imperatoribus Conſtantinopolitanis, qui cùm recuſaſſent Eccleſiæ Romanæ auxilium præbere, Stephanus Papa II. Romanus de anno Domini 776. Imperium Romanum in perſonam Caroli Magni filii Pipini, auxi-
23 lium præbenti, † à Græcis tranſtulit in Germanos, *cap. venerabilem*, §. *verum*; & ibi gloſſ. prima *in ver. tranſtulit, de elect.* & etiam Abb. *num.* 1, *quam dicit ſingularem, & receptam*, Navarr. *relect. cap. novit, not.* 3, *num.* 3, *tom.* 2, *de jud.* licèt ſimilis, quæ tamen diſcordat in tempore habeatur in Clement. Rom. *in ver. tranſtulit, de jurejurando.* Hancque ſuperioritatem, & poteſtatem Imper. & Reges ex cauſa deponendi habere idem probat idem Cardin. Bellarm. *in tract. de Pont. cap.* 12, *num.* 4, *& in dicta Apologia, cap.* 6, *jam verò.* Carolus autem fuit poſtea à Leone Papa IV.
24 † in Baſilica ſancti Petri de anno 801. coronatus, ut tradit Platina *in vita ejuſdem Leonis IV. cap.* 97, & facit dicta gloſſ. *in cap. venerabilem*, & etiam dict. glo. *in cap. ſi Imperator, in ver. divinitus.* Sed decipiuntur gloſſatores, & Navarr. ſupracitat. in eundemque errorem, quòd Stephanus Papa Secundus imperium à Græcis ad Germanos tranſtulerit, incidit Cel. Manc. *in tract. de jure Principat. lib.* 3, *cap.* 3. dum tenent, quòd de anno 776. dictus Stephanus Papa Secundus tranſtulerit Imperium à Græcis ad Germanos, quia eodem anno Leo IV. filius Conſtantini V. Imperatoris poſt annos 35. Imperii paterni imperium regere cœpit; in cujus regimine annis quinque & diebus ſex vixit, ut poſt Theopha, teſtatur Baron. *tom.* 9, *Annal. Eccleſ.* 780, *in princ.* & de anno ab eadem Nativitate 781, deceſſit, eidemque Conſtantinus filius impubes ætatis annorum decem ſucceſſit, qui ſexto Idus Septembris unà cum Irene matre piiſſima Imperium accepit, ut per Baron. loco proximè citato. Conſtantino interim ætate legitima completa, Imperium ab adminiſtratione materna in ſe ſuſcepit: & quia nihilò melior fuit Conſtantino V. avo, & Leone III. proavo, Jeſu Chriſti Salvatoris noſtri, S. R. E. Sanctorum, & eorum reliquiarum, ac Imaginum contemptoribus, inimicis, & hoſtibus, ut per Caſſan. *in Cath. glo. mundi parte duodecima conſideratione decima ſeptima*, §. *& primo*, ver. Leo Tertius, ab eodem omnium peſſimo, ut legitur apud Tarcagnot. *de Hiſt. mundi, lib.* 9, *par.* 2, qui quampluribus ſuis nefandis ſceleribus, & delictis cauſantibus, erat à Papa deponendus, *argumen. tex. in capit. ad Apoſt.* ubi etiam gloſſ. *in ver. privamus, & de ſenten. & re judic. in* 6. à matre Irene
25 † Religionis cauſa, & amore juſtitiæ paratis inſidiis, orbatus oculis, ac ſimul vita privatus fuit, ut per eundem Baron. *eodem tom.* 9, *anno* 697, §, *hoc ſi quidem*, & Genebrar. Chron. *anno.* 798, *lib.* 4. Unde rurſum Imperium in matrem Irenen fuit devolutum, ut per Baron. *annal.* 797, in princ.

princ. quæ regnavit uſque ad annum 802, quo tempore vindex Dei, & veritatis propugnatrix nominata fuit, & de ejus laudibus plura ſcripſit Theod: Studita, quem refert Baro. *dict. tom.9, annal.* 801, *circa finem.* Dum hæc fierent in Oriente pro
26 tutiori Romanæ Eccleſiæ defenſione † Leo III. Romæ in Baſilica Divi Petri in die Nativitatis Domini Noſtri Jeſu Chriſti tunc incipiente anno 801, omni populo acclamante, Carolo Auguſto à Deo coronato, Magno & pacifico Imperatori vita, & victoria, intra Miſſarum ſolemnia Carolum Magnum coronavit, & à Græcis, ac perſona ejuſdem Conſtantini VI. in perſonam ejuſdem Caroli Magni Imperium ad Francos tranſtulit, ut *in cap. Ego Ludovicus in fine, & ibi* gloſ. *fin. 63, diſtinct.* quod Carolus Rex Franciæ cum ſuis ſucceſſoribus Francis tenuerunt per annos centum & tres, uſque ad Arnulfum. Quo tempore cum Eccleſia oppugnaretur è Berengario tyranno, Papa vocavit Othonem Ducem Saxoniæ, qui auxilium præbuit: qua propter per Leonem Papam Quintum conſtitutus fuit Imperator, ex cujus perſona imperium fuit translatum ad Germanos, Zabarell. *in cap. venerabilem, 3, not. de elect.* & Joan. à Capiſtr. *à par. 2, par princip. num.* 131, *in tract. de auctorit. Pap.* & Alban. *de Pontif. pot: nu:* 103, *tom:* 13. S. Anton. in ſumm. *par:* 3, *tit:* 3, *cap:* 1, *colum:* 3, qui ſcripſit, Adrianum tranſtuliſſe Imperium in Carolum, cum à Leone fuerit coronatus, & in coronatione translatum eſſe Imperium, ut etiam atteſtantur Otho Epiſc. Friſingenſis *lib:* 5, *Hiſtor: ad Vrb: cond: c.* 31, *Gotif:* Viterb: *chronic: univerſ:* aliàs Pant: Conrad: Abb: Uſperg: *in Chronic:* Lupold: Bamber: *in procemio, lib: de juribus Imper:* Blon: Flav: *decad: 2, lib:* 1. Joan. Trithem. *in Catal. ſcript.* Philip. Berg. *lib:* 11, *ſupplem* Albert. Krant: *lib:* 2, *Saxo: c.* 18, Plat: *in vit: Leo III. cap:* 97. Bellarm: *eod: liv: de translat: Imp: Rom: ad Franc: lib:* 1, *cap* 4. *per tot.* & Baro. *dict: tom:* 9, *annal:* 800, §, *qui autem, & tom:* 10, *anal:* 870, §, *at quam*, & Occidentale Imperium, quod aliàs translatum fuerat in Orientem, Bellarm. *de translat. Imper. Rom. lib.* 1, *cap.* 4, §, *Ioan. Zonaras,* denuò in Occidentem fuit revocatum, idque non, niſi divino conſilio, factum eſſe, vel fieri potuiſſe, teſtatur Baron: *eodem tomo* 9, *annal:* 800, §, *hæc iccircò.*

27 Poſtea autem, §, quia benè operantes Deus ad majorem probationem ſæpè affligi, terreniſque boni nudati permittit, ut majoribus reddantur digni muneribus, de anno 802 dum Carolus Magnus per Legatos Conſtantinopolim miſſos expetiiſſet conjugium Irenis, Nicephorus tyrannus fraudulenter invaſit Imperium, & Irenem depoſuit, ut poſt alios teſtatur Bellarm: *eod. lib:* 1, *c.* 11, §, *quod verò, & ſeq.* & Baron. *annal.* 702, §, 7, *& ſeqq.*

28 Carolus enim ipſe Francorum Rex Primus Imperator ſuo teſtamento Ludovicum ejus filium in Imperio ſucceſſorem nominavit, Plat. *de vita Pont. eod. cap.* 97. Quæ nominatio ab eodem Papa Leone Tertio unà cum illius Teſtamento fuit confirmata, ut per Aym. *de rebus geſt. Franc. lib.* 4, *cap.* 94, ubi inquit, teſtamentum Caroli Leoni Papæ miſſum eſt, ut approbaretur, quod factum eſt, hoc idem teſtatur And. Viennen. *in chronic.* 6, *ætate,* ubi Imperator, inquit, inter filios Regna dividit, ut ſciret quiſque, ſi ſuperſtes eſſet, quam partem tueri, & regere deberet,

teſtamentum indè factum, & jurejurando ab Optimatibus Francorum confirmatum, & Leoni Papæ miſſum, ut ſua manu ſubſcriberet, & denique corroborantur præmiſſa vetuſtiſſimis Annalibus Francorum, in quibus habetur: hæc omnia litteris mandata ſunt, & Leoni Papæ, ut ipſe ſua manu ſubſcriberet, per Eginarthum miſſa quibus Pontifex lectis, & aſſenſum præbuit, & propria manu ſubſcripſit, ut tradit Bellarm: *ibi, de translat: Imper: Rom: ad Franc: cap: 5, verſ: principio* Carolus, *lib:* 1, & Baron: *eod: tom:* 9, *annal:* 806, §, *Hæc autem.*

29 Leone mortuo, Stephanus Papa hujus nominis Quartus ſucceſſor in Franciam ſe contulit, & ab eodem Ludovico honorificè receptus fuit, ut per Platin: *in vita ejuſdem Stephani cap:* 98, & Baron: *d: nu:* 9, *annal:* 816, §, *auctor incertus*, & ipſe Remis in eodem Franciæ Regno de anno 815. eundem Ludovicum in Imperatorem coronavit, ut teſtatur idem Otho Friſingenſis *dict: lib:* 5, *cap:* 33, & Baro: *loco proximè citato*, §, *poſtea Pontifex.* Deinde, cùm Romam rediiſſet, & menſe ſeptimo ſui Pontificatus diem obiiſſet, ad ſummi Apoſtolatus apicem Paſquali aſſumpto, Ludovicus ipſe Imperator eidem Paſquali Summo Pontif. & ſucceſſoribus

30 in perpetuum, ut nullo Imperatoris, †. aut aliorum exſpectato conſenſu, Papa eligi poſſet, & reliqua, ſicut à prædeceſſoribus ſuis hactenus in eorum poteſtate ditione tenuerant, & diſpoſuerant, cuncta confirmavit, ut *dicto cap. Ego Ludovicus ſexageſima tertia diſtinct:* Card. Alban. *in tractat. de poteſtat. Papæ par:* 2, *numer:* 215, *tom:* 13; & Baron: *annal:* 817, §, *& quando eodem tomo* 9, cui Lotharius primogenitus Imperator ab eo nominatus in Imperium ſucceſſit, quem idem Paſqualis Romæ coronavit, ut teſtatur idem Otho *dict: lib:* 5, *cap:* 34, & Baron: *annal:* 823, *in princip:* qui poſt annos quatuordecim, quibus rexit Imperium, Ludovicum ſecundum ejus primogenitum ad Imperium nominavit, & ipſe ad vitam monaſticam ſe contulit.

31 Ludovicus à Sergio Papa † hujus nominis ſecundo, anno 844, fuit coronatus, ut teſtatur Ado. Viennenſ: *in chronic.* 6, *ætat.* Bellarm: *in translat: Imper: Rom: lib:* 2, *cap:* 1, & Baro: *annal.* 844, §, *Dominico verò, tom.* 10, *cui vita functo* Carolus Calvus Francorum Rex dicti Ludovici patruus, & Lotharii frater in Imperio ſucceſſit, & à Joanne Papa VIII. anno 874. Romæ coronatus fuit, ut per Rheginon. *lib.* 2. *chronic.* & Baro. *eodem tom. annal.* 875, §, *quo inde*, qui biennio tantùm rexit Imperium, & eidem ſucceſſit Ludovicus filius cognominatus Balbus, quia loquendo balbutiebat, primogenitus dicti Ludovici II. & nepos Caroli, qui poſtea ab eodem Joanne Papa VIII. in Franciam de anno 878. Imperator coronatus fuit, ut poſt Aymon. & Onuphr. *in addit: ad Plat: in vita ejuſdem Pontificis* teſtatur Baron: *eod. tom.* 10, *annal.* 878, §, *qui ſummatim*, & deceſſit anno ſequenti eidem ſuperſtitibus Ludovico, Carolo Magno filiis, ac Carolo ſimplici poſthumo, ut per eundem Baron. *annal.* 879, *in princip.* qui Ludovico Secundo Imperatori patri in Regno Franciæ ſucceſſerunt, ex quibus Carolus ſimplex à Fulcone Rhemenſi Archiep. in Regem Francorum de anno 892. inunctus fuit, rejecto Othone Comite Pariſienſi, qui Regis titulum Tyranni-

rannicè ſibi uſurparat, ut per eundem Baro. *ann.892 §,eodem anno.*

Quia verò Joannis Papæ Octavi animus erga Carolum Craſſum, Ludovici Germaniæ Regis filium propenſior erat, poſt Ludovicum ſecundum, eundem Carolum Romæ anno 881. in Imperatorem coronavit, idem Baro. *ann.879, §,cum Ludov. juncto ann.*881, §, *hoc pariter*, & Aym. *de reb.geſt.Franc.lib.5,c.60 prope fin.*

32 Carolo de medio ſublato, Arnulphus Caroli Magni Regis filius eidem Carolo Craſſo, repudiato à ſuis, in Regno non in Imperio ſucceſſit, ut poſt Reginon. & alios, Baro. *anno.*888, *in princip.& §. eodem anno.* & Vuido, aliàs Guido Ducis Spoleti filius Imperium occupavit, ut per Reginon. quem ſequitur Baro. *eodem annal.* 888, §. *qui autem*, qui poſteà à Papa Formoſo fuit coronatus, reprobata opinione ſcribentium, quòd eidem Carolo in Imperio ſucceſſerit Arnulphus, pro Frodoard. *in Hiſtor. Rhemen. lib. 4, cap.2*, & Baro. *in dict.* §, *qui, autem juncto ann.* 892, *in princip.*

33 Demum Lambertus † ejuſdem Guidonis Imperatoris filius ab eodem Formoſo Papa in Imperatorem inunctus fuit, Baron. *ann,*893,§,*ad poſtremum*, & quòd Arnulphus non fuerit legitimus Imperator, ſed nulliter coronam Imperialem adhuc Guidone Imperat. in humanis agente ſurripuerit pluribus probat idem Baro: *ann.* 986, & hac de cauſa cum Guido Im-

34 perator † Arnulphum inſequeretur juxta fluvium Tarum defunctus fuit, quo anno Arnulphus etiam, morbo pediculari deceſſit, ut poſt Luitprand. *lib.*1, *cap* 9,& 10, tradit Baron. *ann.*899,*tom.*10.

35 Arnulpho ſucceſſit Ludovicus filius, & Ludovico Chunradus Arnulphi ex alio Chunrado nepos, in quibus finem habuit progenies Caroli Magni in linea Regum Germanorum, ut poſt Abba. Uſpergen, tenet Bellarm. *de translat: Imper: Roman: lib:* 2, *cap:*1, & poſt alios antiquos chronographos Baro. *ann.*912, *circa fin. eodem tom.*10.

36 Eodem tempore de Imperio in Italia inter Berengarium Ducem Forolivienſem, & Ludovicum Boſonis Comitis filium acerrimè certatum, poſt plures congreſſus, Ludovicus Berengarium fugavit, & Romam ingreſſus, à Stephano Papa Quarto coronatus Imperator, Ludovicus Quartus, fuit appellatus qui uſque ad annum 903, imperavit, ut per Baron: *annal:* 900,*in fin.* quo tempore ab eodem Berengario in prœlio victus, & captus,

37 Imperio, & oculis privatus fuit & Berengar. Romam armatus, exercitu accedente, coronam Imperii à Joanne Papa IX. violenter extorſit, ſicque tyrannicè Imperatoris nomen ſibi vendicavit, quo recedente, Lamberto Guidonis Imperatoris filio Romam vocato, qui aliàs in Imperatorem fuerat inunctus, impera-

38 toria coronà ſolemnibus † ritibus ab eodem Pontifice fuit coronatus, & Synodo Epiſcoporum Romæ collecta, in eodem conventu patrum utriuſque Regis cauſa propoſita, & utriuſque jùribus examinatis, in eam ſententiam ab omnibus itum eſt, ut Berengarii coronatio, tamquã vi extorta penitus abrogaretur, Lamberti verò, in quem libera vota Rom. Pont. conſpiraſſent, legitima eſſe judicaretur, ut per Baro. *ann.*904,*in princ.* qui anno 7. ſui Imperii pluribus laudibus exornatus, ab

39 Ugone † Comite Mediolan. in venatio-

ne occultè necatus fuit ut per Luitprand. *lib.1, c.10, quem ſequ.* Baro. *ann.910, in prin.*

40 Lamberto mortuo, Berengarius ſumma rerum potitus eſt, & anno 915, à Jo. Papa X. Romæ in Imperatorem inunctus fuit, ut poſt Sigo. *de Reg Ital.lib.6,* Baro. *annal.915, §, quod ad Ioan.* & impera-
41 vit uſque ad annum 924, quo à ſuis † fuit occiſus, ut poſt Luitpran. & Froſſard ejuſdem temporis accuratum chronographũ, ut teſtatur Bart. tenet idem Baron. *anna.924. in princ.* & deinde pluribus annis vacavit Imperium, donec auctoritate Pontificia in Othonem Regem Saxonum ad Germanos fuit translatum, ut per Bellarm. *de translat. Imper. Rom. lib.2, cap.1, in fin. & cap.5, accedant, etiam in fin.* & Genebrar. *chron. anna 912, pag.320.*

42 Interim in Galliis proceres Francorum, Carolo ſimplici Rege relicto, elegerunt Robertum Comitem, Regem, quem ſolemni ritu Archiepiſc. Rhemenſis unxit, ut poſt Froſſard. Baron. *annal.923, §, hoc pariter,* & ſequenti anno Carolus cum exercitu contra Robertum imparatum irruens, conflato prælio, illum necavit, ac Hugone filio ad patris vindictam cum exercitu parato, Carolus fuga ſibi conſuluit, & demum dolo Eriberti Comitis captus, in carcerem detruſus fuit. Quapropter proceres Regni Rodulp. Richardi filium è Burgundia vocatum, in Regem elegerunt, ut poſt Froſſard. idem Baron. *annal.923, eod. §, hoc pariter.* Deinde Carol. de carcere eductus, & depoſitus, iterumque in carcerem conjectus, ut per eundem Baro. *anna.927, in princ.* infra biennium in carcerem deceſſit relicto Ludovico filio, qui educabatur in Anglia, & interim Rodulf. regnare cœpit, ut poſt Froſſardi in *chron. ejuſdem anni,* Baro. *ann.929, in prin.*

43 Rodulfo de anno 936, defuncto dictus Ludovicus Caroli Simplicis filius ab Anglia revocatus ad coronam Regni ſuſcipiendam ab Artaldo Archiepiſc. Rhemen. in Regem Francorum coronatus fuit, ut tradit Baro. *annal 936, §, quo pariter eoque mortuo.* Lotharius ejus filius puer ab eodem Rhemenſi Archiepiſc. fuit coronatus, ut per Froſſard. relatum à Baron: *anna.954, §, quo pariter.*

44 Deceſſit Lotharius, cum regnaſſet annos triginta, relinquens Regni hæredem Ludovicum filium unicum, qui etiam anno ſequenti ſine liberis deceſſit, & contempto Carolo patruo, Lotharii fratre, Regnum Francorum ad Hugonem Capetum Ducem Pariſienſem delatum fuit, ut poſt alios Baro: *annal. 986, & 987, in princ.*

Carolus autem Lotharii frater, & Ludovici patruus, Civitatem Rhemenſem proditoriè accepit qua potitus fuit. Bar. *annal.990, §, eod. anno,* & ſequenti anno eod. Carolo ab Hugone Capeto Rege capto, præciſum fuit ab eo Regnum Francorum, & Caroli Magni familia finem habuit, ut per eundem Baro. *eod. anna. 900, in fin.*

45 Regrediendo nunc ad Imperium occidentale, cujus translationis occaſione hæc pauca de Regum, & Imperatorum deſcendentia mihi attigiſſe ſufficiant, mortuo Berengario, Francorum Reges coronam Imperialem non fuerunt aſſecuti, ſed primus eadem imperiali corona poſt Berengarium, Otho Saxoniæ Rex, Henrici Regis filius fuit decoratus, qui Romam pacificè

cificè adiens amicabiliter exceptus, à Papa Joanne XII. Imperator, & Auguſtus vocatus fuit, & ordinatus, ut per Froſſard quem refert, & ſequitur Card Baro. *anna. 962, in princip.* & poſt plures alios per ipſum citatos Card. Bellarm. *de transl: Imper: Romani lib. 2, cap 3. per tot* & ex perſona ipſius Othonis, non autem Henrici Regis patris, ut aliqui ſcripſerunt, qui Imperialem coronam non fuit aſſecutus, ut per Bellarm. *dict: lib. 2, cap: 2, in princ:* Imperium Occidentale auctoritate Pontificia fuit translatum ad Germanos, idem Cardin: Bellarm: *eod: cap: 3*, & Baron. *dict: annal: 962, in princ.*

46 Non enim † jure Imperator dici poteſt, qui à Papa non eſt coronatus, Clementin. unic. in princip. de jure jurand. & Baron. *annal. 871, §, dicis autem, & §, illud autem, & ann. 888, §, eodem anno, tom. 10.* Ideò, quia Henricus, nec Conradus, minuſque Ludovicus Arnulphi filius, Reges coronam Imperialem habuerunt, in aliorum Imperatorum numero minimè fuerunt aſcripti, ut poſt plures per ipſum citatos, teſtatur Bellarm. *dict. cap. 2, §, accedant poſtremo.*

47 Demum Innocentius Quartus, qui pluribus nefandis exceſſibus commiſſis cauſantibus, ſacro præſente Concilio Lugdun. Fridericum Secundum, Imperio, & Regnis omnique honore, & dignitate privatum Domino oſtendit, denunciavit, & ſententiando privavit; atque omnes, qui ei juramento fidelitatis tenebantur aſtricti, à juramento hujuſmodi perpetuò abſolvit auctoritate Apoſtolica firmiter inhibendo, ne quiſquam de cætero illi tanquàm Imperatori, vel Regi, pareret, decernendo quoslibet, qui ei deinceps velut Imperatori, vel Regi, conſilium, vel auxilium præſtarent, ſeu favorem, ipſo facto excommunicationis ſententiæ ſubjacere, & eiſdem ad quos in eodem Imperio Imperatoris ſpectabat electio, ut eligerent liberè ſucceſſorem, permiſit, ac liberè declaravit, *cap: ad Apoſtolica, de ſent. & re jud. in 6.*

DE GRADIBVS DIGNITATVM Eccleſiaſticarum. Cap. II.

SVMMARIVM.

1 Papa habet curam, & regimen Vniverſalis Eccleſiæ.

2 Cardinales perſonas Apoſtolorum repræſentant, & ſunt pars corporis, ac membra Papæ.

3 Cardinalium gradus eſt tripartitus in Epiſcopos. Presbyteros, & Diaconos. Et ultra ſeptuaginta eſſe non poſſunt.

4 Cardinales Epiſcopi ſex.

5 Optantur ſex Epiſcopatus Cardinalium inter præſentes.

6 Cardinales in eorum Epiſcopatibus habent ordinariam juriſdictionem.

7 Cardinales Presbyteri 50. & Diaconi 14. eſſe poſſunt, & numerus 70. à Papa Clemente Octavo fuit expletus.

8 *Cardinalibus ſingulis ſingula Eccleſia pro titulo Cardinalatus conferuntur.*
9 *Cardinales ſub regulis Cancellariæ non comprehenduntur.*
10 *Eccleſiæ Titulares pro 50, Presbyteris Cardinalibus quæ.*
11 *Eccleſiæ Titulares pro 14. Diaconis.*
12 *Cardinalis ex omnibus nationibus ſunt promovendi.*
13 *Ætas requiſita, ut quis ad Cardinalatum poſſit promoveri.*
14 *Illegitimi etiam per ſubſequens matrimonium legitimati corpore vitiati, ac conſanguinei, & affines in aliquibus gradibus ad Cardinalatus celſitudinem ſunt inhabiles.*
15 *Papa contra conſtitutionem prædeceſſoris diſpenſare, & illam revocare poteſt.*
16 *Cardinalibus aliæ dignitates conferuntur.*
17 *Legatorum tria ſunt genera.*
18 *Legati de latere primum locum obtineas, & beneficia conferre poſſunt.*
19 *Legati miſſi, qui.*
20 *Legati etiam de latere, & Nuntii cauſas in prima inſtantia cognoſcere non poſſunt.*
21 *Nuncio Apoſtolico non creditur, niſi oſtenſis literis facultatis.*
22 *Nuncio Apoſtolico, in quibus credatur ſine oſtenſione litterarum.*
23 *Cardinali ſoli non creditur, ubi agitur de alterius præjudicio.*
24 *Facultates Nunciorum non extenduntur ad collationem beneficiorum in Cathedralibus exiſtentium.*
25 *Legati nati, qui ſint.*
26 *Epiſcoporum ordo eſt quadripartitus.*
27 *Patriarchæ principales ſunt quatuor.*
28 *Patriarchæ, quomodo inter ipſos præcedant.*
29 *Primates, & Patriarchæ nomine differunt, ſed idem & officio.*
30 *Abbates, etiam exempti, & habentes in diœceſi jura Epiſcopalia, tenentur Epiſcopo reverentiam exhibere.*
31 *Abbates præferuntur omnibus dignitatibus Eccleſiaſticis ſecularibus poſt Pontificalem, quando dignitates collegialiter non procedunt.*
32 *Abbates Ordinum capita qui ſint.*
33 *Canonici Cathedralium collegialiter ſedentes, vel incedentes Cathedralem Eccleſiam repreſentant.*
34 *Protonotarij alij ordinarij, & alij extraordinarij.*
35 *Protonotariatus eſt dignitas, & quomodo alias dignitates præcedat.*

1 PAPA uti Petri ſucceſſor habet curam, & regimen univerſalis Eccleſiæ tam in concernentibus Papæ electionem, ac S. R. E. Cardinalium promotionem, quàm Patriarcharum, Primatum, Archiepiſcoporum, & Epiſcoporum ſanctiones, *cap. in novo, 21, diſt. cap. ſacroſancta, 22, diſt. & cap. in illis, 80, diſt.* Eugen. IV. *in Bull. conſtit. 1,* Paulus IV. *conſtit. 8,* Pius IV. *conſtit. 81,* & Sixtus V. *in conſtitut. 50, incip. poſtquam verus, in* 2 *Bulla, part. ult.* poſt Papam † primum locum obtinent S. R. E. Card. qui perſonas ſanctorum Apoſtolorum repræſentant, & ſunt Papæ conſiliarii, ac coadjutores, *cap. per venerabilem, ante fin: verſ. ſunt autem ſacerdotes, ex. qui filii ſint: leg. cap. fundamenta, de elect: in 6,* & pars corporis, ac membra ipſius Papæ, ut trad. Felin. *in cap. ad aures, numer: 11,*

mer:11, in princip: de reſcript: Card: Jacob: *in tract: de conc: lib: 1, numer: 118, & 126, tom. 13.* Paulus IV. *in Bull. Rom. cap. 8, in princip.* & Purpur. *in rubr. de juriſd. omn. jud. numer. 15.* Cardinalatus enim celſitudo, ac ſplendor dignitati Regiæ comparatur, immo præfertur. Inquit enim S. Ambroſ. Nihil eſt in hoc ſæculo excellentius ſacerdote, nihil Epiſcopo ſublimius, *ut in lib. de dignit. ſacerdot. cap. 3.* & pluribus auctoritatibus hanc veritatem, probat Card. Bellarm. *in Apolog. pro reſponſ. ad regem Brit. cap. 4, §. igitur Cardinales, & fere per tot. poſui alibi.* Sixtus V. *in conſt. 50, in princip. & §. præterea.*

3 Cardinalium gradus † eſt tripartitus in Epiſcopos, Presbyteros, & Diaconos, ac numerus præfinitus, ne ullo unquam tempore ultra ſeptuaginta eſſe poſſint, ut ſtatuit idem Sixtus *in dict. conſtit. §. de prædictorum fratrum,* imitans figuram ſeptuaginta ſenum, quibus Deus auferens de ſpiritu, qui erat in Moyſe, dedit, ut ſibi eſſent in regimine coadjutores, ut *in lib. Numer. cap. 11.*

4 † Quorum ſeptuaginta Cardinalium ſex ſunt Epiſcopi, licèt olim eſſent ſeptem, videlicet Oſtienſis unitus cum Veliterno, qui primus eſt in ordine, & dignitate, præcedens omnes, & immediatè ſequitur Papam; quod habuit ex privilegio Eccleſiæ Oſtien. quia conſecrat Papam; & ungit Imperatorem: Abbas *in c. antiqua, num. 6, de privil.* Caſſan. *in Cat. glo. mun. par. 4, conſid. 12, verſ. & adverte, c. cùm venerabilis, de conſuet.* Portuenſis, & S. Ruffinæ ob martyrium, quod Ruffina in eodem loco paſſa fuit, ſecundum locum obtinet, unuſque tantummodo eſt Epiſcopatus, licet Caſſan. duos diſtinctos errore ductus, connumeraverit, in eod. verſ. & adverte. Tuſculan. tertius, Sabinenſis, quartus, Præneſtinus, quintus, & Albanenſis, ſextus; de quibus *in conſtitut. Sixt. V. in Bull. cap. 56, 3, ex Diaconiis par. ult.* qui ſunt ſub Romano Pontifice, & non in alterius Provincia, *ut ibi verſ. Oſtienſis,* & primum gradum conſtituunt, ac ſecundum anterioritatis creationis prærogativam, & ordinis ſacerdotalis ſuſceptionem

5 optantur † inter præſentes in Curia, quia in optione abſentes pro mortuis habentur, niſi ex cauſa publica abſentes, & extra Romanam Curiam per Roman. Pontif. fuerint deſtinati, ut in Conſtitutione Pauli Papæ IV. *in Bull. Rom cap. 8.* Oſtienſi autem, qui Decanus exiſtit, præcipuus ho-

6 nor tribuitur, † habentque in eorum Epiſcopatibus ordinariam juriſdictionem cum

7 beneficiorum collatione. Secundus † gradus eſt Presbyterorum, quorum numerus ad ſummum quinquaginta fuit ſtabilitus, ut *in ead: conſtit. 50.* Tertius eſt Diaconorum, qui ultra quatuordecim eſſe non poſſint, ut *in d. conſtit 50.* Nunquam autem hactenus perfectus fuit numerus ſeptuaginta Cardinalium, niſi quando Clemens Papa VIII. ſub die 3. Martii 1599. illum

8 explevit. Singulis † autem ſingulæ Eccleſiæ pro titulo Cardinalatus à Papa conferuntur, & ſi Eccleſiæ ſunt collegiatæ, vel aliàs habent beneficia ad eorum collationem, quocunque tempore, & quovis modo vacent, ab ipſis Cardinalibus titularibus perſonis ſibi benè viſis conferri poſſunt, quacunque reſervatione non obſta-

9 te, quia in beneficiis † ab Eccleſiis Cardinalium dependentibus nulla cadit reſervatio, cum Cardinales ſub regulis Cancellariæ

riæ non comprehendantur, ut per Felin. *in c. in eos, n: 2, de Hæret.* Gomeſ. *in proœm. regul. Cancell. q 6, num. 9, & 10, verſ. & ſub iſta generaliter, & in reg. de idiom. quæſt: 3, num: 6*, & Ancar. *conſ: 295, n. 6.*

10 Quinquaginta Presbyteris † Cardinalibus, qui ſecundum ordinem conſtituunt, pluribus antiquis titulis reformatis, fuerunt pro titulis aſſignatæ Eccleſiæ S. Crucis in Hieruſalem, SS. Marcellini, & Petri, SS. Quatuor Coronatorum, & SS. Joannis, & Pauli, S. Anaſtaſiæ, S. Sabinæ, S. Stephani in Cœlio Monte, S. Clementis, SS. Nerei, & Archillei, S. Suſannæ, S. Pudentianæ, S. Sixti, S. Petri ad Vincula, S. Martini in Montibus, S Euſebii, S. Priſcæ, S. Vitalis, S Marci, S. Marcelli, S. Laurentii in Lucina, Baſilicæ duodecim Apoſtolorum, S. Laurentii in Damaſo, quæ S. R. E. Vicecancellario pro tempore exiſtenti perpetuò conceſſa, & aſſignatæ eſt, S. Sabinæ, S. Cæciliæ, S. Chryſogoni, S. Praxedis, S. Mariæ Tranſtiberim, SS. Quirici, & Julitæ, S. Joannis ante portam Latinam, S. Agnetis in Agone, S. Laurentii in Paliſperna, S. Thomæ in Parione, S. Sylveſtri in Campo Martio, S. Pancratii, S. Bartholomæi in Inſula, S. Matthæi in Merulana, S. Mariæ de Aracœli, *S.* Mariæ in Via, *S.* Mariæ ſupra Minervam, *S.* Mariæ Angelorum in Thermis, *S.* Hieronymi Illyricorum, *S.* Honuphrii in Janiculo, *S.* Auguſtini, *S.* Mariæ de Populo, Alexii in Aventino, *S.* Blaſii de Annulo, *S.* Mariæ de Pace, *S.* Salvatoris de Lauro, *S.* Petri in Monte Aureo, Sanctiſſimæ Trinitatis in Monte Pincio, & *S.* Mariæ Tranſpontinæ.

11 Quatuordecim † Diaconis Cardinalibus, qui tertium Cardinalium ordinem tenent, fuerunt pro titulis applicatæ Eccleſiæ *S.* Mariæ in Aquiro, *S.* Mariæ in Coſmedin *SS.* Coſmæ, & Damiani, *S.* Mariæ Novæ, *S.* Hadriani, *S.* Mariæ in Via lata, *S.* Mariæ in Porticu, *S.* Angeli in Foro piſcario, *S.* Nicolai in Carcere Tulliano, *S.* Mariæ in Dominica, *S.* Euſtachii, *S.* Viti in Macello, *S.* Agathæ, & *S.* Georgii ad Velabrum, ut in litteris ejuſdem Sixti, *in eodem Bull: c: 56, part: ultim.* In dictis autem titulis, abiſque Eccleſiis ſibi ſubjectis, Cardinales habent juriſdictionem Epiſcopalem, *capitulo his quæ, de majo. & obed:* & ibi Felin. Poſt alios, quos citat, *num: 1.*

12 In Cardinalium promotione † omnium Chriſtianitatis nationum ratio debet haberi, Conc. Trid. *in cap: 1, §, ea verò omnia, de reform. ſeſſ. 24*, & Sixtus V. *in ead: conſtit: 50, §. primùm igitur, & §, ut autem ipſi*, in Bullar: *par: ult.* Sed nullus in

13 Diaconum Cardinalem aſſumi poteſt, niſi ſaltem in vigeſimoſecundo ſuæ ætatis anno fuerit conſtitutus, ita ut omninò intra annum ad ſacrum Diaconatus ordinem valeat, & debeat promoveri, ut *in ead.*

14 *conſtitut: 50, §, neque poſt.* † Illegitimi etiam per ſubſequens matrimonium legitimati, aut ſuper defectu natalium auctoritate Apoſtolica diſpenſationem conſecuti, ad Cardinalatus celſitudinem ſunt inhabiles, ut *in d: conſtit: 50 §, præterea.*

Qui verò ob defectus, vitia, aut impedimenta, ad ſacros ordines juxta canonicas ſanctiones promoveri nequeunt, etiam ſi diſpenſationem auctoritate Apoſtolica obtinuerint, & qui alicujus criminis, aut infamiæ nota reſperſi fuerint, pariter in Cardinales, ullo unquam tempore aſſumi poſſunt, ut *ibi, §, ſed, & inſuper.*

Prohibentur etiam ad Cardinalatus honorem aſſumi filios utriuſque ſexus, etiam

etiam ex legitimo matrimonio procreatos, vel ex eis nepotes habentes, quia nequeunt ſuæ teſtimonium continentiæ exhibere, & pater erga filios naturali affectus nimium quadam propenſione alligatur, ut verendum ſit, ne propterea variis propriæ domus negotiis, ac multiplici liberorum cura diſtractus; Eccleſiæ negotia ſibi credita, aut negligenter tractet, aut minus ſolicitè, & fideliter, quàm par ſit, ejuſdem Eccleſiæ jure tueatur, *ut in eadem conſtit.50, §, cùm autem, cap. priuſquam, in fin.28, diſt. & c. ſicut ver. habentes, 47, diſt.*

Et pater, etiam ex uno parente germanus, vel patruelis conſobrinus, aut amitinus patruus, aut avunculus nepotis ex fratre, vel ſorore Cardinalis viventis, eo vivente, & è converſo talis nepos patrui, aut avunculi, Cardinales eſſe prohibentur, ut *ibidem, §, Inſuper ut, & §, ſed, & pa-*
15 *ri, ead. 50. conſtit.* Salva † tamen Papæ auctoritate, quia in omnibus ſupra expreſſis, in ſuis Cardinalium promotionibus diſpenſare poteſt, tam ſuper ætate, quàm numero, & aliis impedimentis, ut habetur infrà *in cap. de Diſpenſat. ferè per tot.* cum poſſit conſtitutiones prædeceſſorum revocare, *Clemen. un. & ibi gloſſ. in ver. pro infectu, de imm. Eccleſ.* & Navar. *in conſ.3, num.9, par.2, de ſponſ.* Præterea in Eccleſ. S. Joannis Later: S. Petri, & S. Mariæ Majoris de Urbe, & earum ſingulis eſt dignitas Archipresbyteralis, quæ Cardinalibus
16 † per Papam confertur cum ordinaria juriſdictione conferendi, viſitandi, & corrigendi, qui poſt Pontificalem primam habent dignitatem, & in eiſdem Eccleſiis ſolum Papam habent ſuperiorem, & tenentur per ſe ipſos, vel ſubſtitutos, animarum curam gerere, ut *cap. perlectis, §, Archipresbyter, 26, diſt. & cap. officium, de off.*
17 *Archipresb.* Secundum locum † obtinent Legati, quorum tria ſunt genera, de Latere, Miſſi, & Nati, Guid. Pap. *in rubr. de offic. leg. Saphil. eod. tit. n.1*, & Specul. *de leg. §, ſupereſt videre, in princip. lib.1, par.1.*
18 Legati † de latere ſunt Cardinal. qui primum locum obtinent, & eiſdem legatione durante, idem honor, ſicut Papæ, eſt exhibendus, gloſſ. 2, *in cap. qua de cauſa, 2, q.4.* Felin. *in cap. mandata, num.1, de præſump.* & Specul. *d. §, ſequitur videre, n.2*, & ipſi videntur habere juriſdictionem ordinariam. Abb. *in cap. novit, num.2, & in cap. fin. num.2 de off. leg.* gloſ. *in cap. Legatos, in verb. Proconſulum, in fine, & in verb. reputantes, eod. tit. in 6*, & Specul. *de leg. §, nunc oſtendendum, num.54, lib.1, par.1*, poſſuntque conferre beneficia, quæ conferre non poſſunt Legati miſſi ſine ſpeciali Sedis Apoſtolicæ facultate, *c.1, de off. in 6*, & Compoſtell. *in cap. dilectus, num.5, eod. tit.*
19 Legati miſſi † ad certas Provincias non Cardinales ſunt, quibus committitur legationis officium, Specul. *d. §, ſequitur videre, num.3* & regulariter vocantur Nuncii, qui omiſſa diſputatione, an de jure communi antiquo in Provincia eis commiſſa, habeant ordinariam juriſdictionem, de qua per Specul. *eod. tit. §, ſupereſt videre, num.2, & 3*, hodie nec Legati de latere in cognitione cauſarum habent ordinariam juriſdictionem, quæ illis tribuitur, ut legitur in facultatibus Clementis Papæ VIII: dum Cardinalatus fungeretur officio ad Regnum Poloniæ Legati, ubi ad cauſas Eccleſiaſticas, prophanas, civiles, criminales, & mixtas ad forum Eccleſiaſticum quomodolibet pertinentes, ſine præjudi-

cio Ordinariorum, quo ad cauſas hujuſmodi, in prima inſtantia coràm eis juxta ejuſdem Conc. Trid. decretum, cognoſcendas, *& cap. habuit facultatem*, ut in litteris ſub dat. Rom anno 1588. 10 Kal. Junii, de quibus in 2. par. Bull. Sixti Papæ V. c. 35 §. Necnon horum, & Sacri Conc. de-
20 cretis ita cavetur. Legati † quoque etiam de latere, Nuncii, Gubern. Eccleſiaſt, aut alii quarumcunq; facultatum vigore, non ſolùm Epiſc. in prædictis cauſis impedire, aut aliquo modo eorum juriſdictionem iis præripere, aut turbare non præſumant, ſed nec etiam contra clericos, aliaſve perſonas Eccleſiaſt, niſi Epiſc. prius requiſito eoque negligente, procedant, aliàs eorum proceſſus, ordinationeſvè nullius momenti ſint, atque ad damni ſatisfactionem partibus illati teneantur, ut *in cap. 20, §. Legati quoque, ſeſſ 24. de reformat.* Et non credi-
21 tur † Nuncio Apoſtolico, niſi oſtenſis litteris ſuæ facultatis, ut eſt tex. *in c. 1. §. ſane in Extravag. com. de elect.* Bartol. *in l. unic. num. 2. C. de mand. princip.* & ibi Dec. *nu n. 15* & Fed. de Sen. *conſil 251. num. 1.* cùm enim agatur de intereſſe Epiſcoporum, in quorum diœceſanos juriſdictionem exercere debent, illis, quorum intereſt, facultas eſt edenda, quia cum Nuncius Apoſtol. plures facultates ad voluntariam juriſdictionem ſpectantes concedantur, ut beneficia conferendi, dummodò ſecundum communem æſtimationem valorem annum 24. ducat. non excedant, non tamen in Cathedralibus. Eccleſiis, ac ut plurimum nec in Collegiatis, minuſque beneficia regularia, monitorialeſque litteras in forma: Significavit, diſpenſationes extra tempora pro arctatis, & in aliquibus caſibus abſolvendi, illa clauſula, quòd inſerere non teneatur, reſpicit ſimiles proviſiones in quibus facultas non eſt inſerenda, & non ſequitur: non eſt inſerenda, ergo nec edenda, quia aliud eſt inſerere, & aliud edere, & ex diverſis non fit illatio, *l. Papinianus exuli, ff. de minor.* Quando enim agitur de præjudicio tertii, tunc, nec Cardinali aſſerenti ſe legatum, creditur, niſi oſtenſis litteris ſuæ legationis, ut poſt plures per ipſum citatos tenet Farinac. *in tract. de teſt. q. 63, c. 2, n. 64* & quando abſque illius editione in Regno, ſeu Provincia ei commiſſa, habetur, & reputatur pro Nun-
22 cio, poſtquam à Rege, † vel Principe, ad quem fuit miſſus, dignoſcitur admiſſus, & receptus; tunc abſque oſtenſione litterarum habebitur ab omnibus pro Nuncio, in his quæ ad Nunciaturæ officium, & jure legationis ſpectant, ſecus, quo ad alia, quæ ſpeciale mandatum requirunt, ut diſtinguit Staphil. *qual. deb. eſſe leg. n. 10.* & in concernentibus juriſdictionem, in quibus non creditur Nuncio, niſi oſtenſis litteris ex ſupra allegatis, *c. nobiliſſimus*, junct. gloſ. 97. *diſt.* Abb. *in cap. quod ſuper his, n. 5.* & Felin. *n. 9. de fide inſtr.* licet autem Staphil. *ubi ſup. nu. 12.* teneat, quòd, ſi Legatus habeat in facultatibus, quòd non teneatur inſerere, vel oſtendere facultates, ſtabitur aſſertionis ſuæ, argumento ſtatuti diſponentis, quòd ſtatur juramento officialis, ibi loquitur de Legato de latere, & ſic de Cardinali, non de Nuncio, & argumentum, quod ſtetur juramento officialis, non procedit in aſſertione Nuncii ſine juramento, cui non eſt credendum, quia in cauſa propria nemo eſt idoneus teſtis, *c. ſi teſtes, §. item omnibus, 4. q. 3. c. inſuper. in fi.* & ibi Abb. *nu. 6. de teſti.* tantò minus, quia unicus & unicus teſtis non probat, *c. veniens, & c. licet,*

licet, I. eod. tit. etiam ſi præſidialis curiæ ho-
nore præfulgeat, *d. cap. ſi teſtes*, §. *juruju-*
23 *ran.* & etiam, quòd ſit Cardinalis, † quan-
do agitur de alterius præjudicio, ei ſoli non
creditur, Abb. *in cap. quòd ſuper his, num. 5.*
verſ. ſi tamen aliquid, & Felin. *nu. 12. verſ.*
tertia concluſio, de fide inſtr. In his autem
in quibus creditur Legatis de latere, non
creditur Nunciis, quia ſunt inferiores in
abſentia Papæ, ut ibi per Abb. *verſ. infe-*
riori verò, & Felin. *num 8. verſ. quod au-*
tem, & num. 12. in prin. mihi enim contin-
git in facto, quòd prætendens Nuncius
Apoſtolicus conferre beneficium in Me-
tropolitana Eccleſia Provinciæ ſuæ lega-
tionis in menſe reſervato, tunc vacans, op-
ponente capitulo ejuſdem Eccleſiæ de de-
fectu facultatis, quam nunquam edere
voluit, aſſerens, non teneri, affirmans in
Cathedralibus, etiam Metropolitanis,
conferendi facultatem habere, illamque
edere non teneri, quam mihi tandem ad
partem legendam exhibuit, ea lecta, reperi
24 facultatem conferendi † cum expreſſa li-
mitatione, non tamen in Cathedralibus,
quapropter abſtinuit à collatione, & vidi
facultates Nunciorum quandoque im-
preſſas, & omnibus apud Bibliopolas ve-
nales, & aliquando apud alios ita cuſtodi-
tas, & occultas teneri, quòd eorum dicto,
quod in illis facultatibus contineretur,
ſtandum videbatur, & nihilominus caſu,
quod de eorum proviſionibus, & conceſ-
ſionibus in Rota diſputat: contingat, om-
ninò facultas eſt exhibenda, cum præſer-
tim Nuncii beneficia ſine ſpeciali facultate
conferre non poſſint, *d. c. 1. de off. leg. in 6.*
& tunc non ſufficit, quod in litteris colla-
tionis legatur, fuiſſe factam vigore faculta-
tis eidem Apoſtol. auctoritate attributæ,
quia non creditur referenti, niſi conſtet de
relato, *auth ſi quis in aliquo, C. de eden.* &
in cauſis pendentib. in Rot. producuntur.
25 Legati nati ſunt, † qui habent legationis
officium vigore dignitatum ex privilegio
Apoſtolico indultum, ut Archiepiſcopus
Cantuarien. & Eboracev. in Anglia, Re-
men. in Francia, & in Italia Piſarum, *c. 1.*
de off leg. & ibi Abb. *num. 1. & 2.* ubi Seb.
Sap. *in add. gloſſ. in cap. 1, ver. Eccleſiarum,*
eod. tit. in 6. & Compoſt. *in rubr. de off.*
leg. & de Legatorum facultate habetur per
Doct. *tot. tit. de off. leg.* Felin. *in d. cap. quod*
ſuper his, num. 8, 9, 10, 11, & 12, & plene
per Spec. *in d. 1, par. lib. 1, de leg.*
26 Tertius † eſt ordo Epiſcoporum qua-
dripartitus in Patriarchas, Primates, Ar-
chiepiſcopos, & Epiſcopos, *cap. cleros*, §.
ordo verò, 21, diſt: cap: unic: §, *final: de ſtat:*
reg: in 6. Concil. Trident. *in cap: 1*, §, *ne ve-*
rò, de reform. ſeſſ: 23, & Pius V. *in Bull: Ro-*
man: cap: 115, circa princip. Patriarchæ
27 principales † ſunt quatuor, Conſtantino-
politanus, Alexandrinus, Antiochenus, &
Hieroſolymitanus, *cap. cleros*, & ibi gloſſ.
in ver: in Patriarchis, 21, diſt: & cap: final:
21, diſt: præter Romanum Pontificem,
qui Baſilicæ Lateranenſis eſt Patriarcha,
cap: in nomine Domini, in princip: 23, diſt.
& eſt Patriarcha Patriarcharum, quorum
28 Conſtantinopolitanus † poſt Papam pri-
mum locum obtinet, *d: cap: Sacroſancta, in*
fine, & cap. Conſtantinopolitanæ, 22, diſt: ſe-
cundum, Alexandrinus, tertiò, Antioche-
nus, quartò, Hieroſolymitanus, & quòd
poſt Romanam Eccleſiam, quæ mater uni-
verſorum Chriſti fidelium eſt & magiſtra,
Conſtantinopolitana primum, Alexandri-
na ſecundum, Antiochena tertium, & Hie-
roſolymitana quartum locum obtineant,

C 2 fuit

fuit diffinitum in Conc. Lateranen. *cap. 5, de ord. ſed. Patriarch. cap. renovantes, & cap. nal. ead. diſtin. 22.* Alii Patriarchæ ſunt Aquileien. Gradenſis in Iſtria, Venetiarum, & Lugdunen. qui apud Lugdunen. Primas nuncupatur, & licèt Prima-
29 tes à Patriarchis nomine differant, † tamen idem eſt officium, quia Epiſcopi ab Archiepiſcopis ad Primates appellant, *cap. 1. 99, diſtin* gloſſ. *in cap. unic. §, final. in ver. Patriarchis, de ſtat. reg. in 6,* & Rebuff. *in ſua pract. benef. de devol. num. 24,* ſed non habent locum cum cæteris Patriarchis. Archiepiſcopi quandoque, & patriarchæ nuncupantur, *l. jubemus nulli, &* ibi, gloſſ. 2, C. *de ſacroſanct. Eccleſ.* & auth. *de Eccl. ſ. tit. in princip.* Urbes vero, ac loca, in quibus Primates præſidere debent, non à modernis, ſed multis ante adventum Chriſti ſtatutæ ſunt temporibus, quarum primates gentiles etiam pro majoribus negotiis appellabant. In ipſis verò Urbibus poſt adventum Chriſti Apoſtoli, & eorum ſucceſſores, Patriarchas, & Primates poſuerunt, & Beatus Petrus in illis civitatibus, in quibus olim apud Ethnicos primi Flamines eorum, atque primi legis doctores erant, Epiſcopos, Patriarchas, vel Primates poni præcepit, qui reliquorum cauſas Epiſcoporum, & majora negotia in fide agitarent: in illis autem, in quibus dudum apud prædictos Ethnicos erant eorum Archiflamines, Archiepiſcopos inſtitui mandavit. In ſingulis verò reliquis Civitatibus ſingulos, & non plures Epiſcopos conſtitui præcepit, qui Epiſcoporum tantum vocabula ſortirentur, ut *cap. 2, & 3. 80, diſt.* & gloſſ. *in cap. 2, 13, q. 1.* Parochialium vero fines, ac terminos Dionyſius Papa diſtinxit, & diviſit, ut *d. cap. 2,* ubi etiam gloſſ. *13. q. 1. cap. paſtoralis, de his, quæ fil. à prælat:* & Bertran: *in conſ: 350, nu: 1. par: 2.* atque modernis temporibus indiviſæ reperiebantur. Conc: Trident: dividi mandavit, ut *cap: 13, de reform: ſeſſ: 24.* Archiepiſcopis autem ſolicitudo totius Provinciæ eſt commiſſa, *d. cap. cleros, §, ordo verò, 21, diſtin.* & cauſas appellationum ab Epiſcopis ſuis ſuffraganeis interpoſitas cognoſcere poſſunt, ſed in propria Diœceſi tantum, *cap. 1, & cap. ut litigante, de off. ord. in 6, & cap: nullus Primas 9. q. 2.*

30 Aliæ ſunt dignitates, † ut Abbatiales, quarum Abbates, etiam exempti, & habentes jura Epiſcopalia, & Diœceſi, tenentur Epiſcopo reverentiam exhibere, Felin. *in cap. conquerente, num: 1, de off. ind. ord.* & Caſſan. *in cathal. glo: mun: 4. part: 27, conſid: in princip: & 31, conſid. circa medium.*
31 Ipſique Abbates regulares † præferuntur cæteris clericis, & aliis Epiſcopo inferioribus in dignitatibus Eccleſiaſticis ſæcularibus conſtitutis Abb: *in cap: decernimus, num: 2,* & ibi Zach: *in apoſtil. de jud.* & poſt Dec: ibi Gemin: & Bal. quos citat, tenet Caſſan: *eadem par: 4. conſid. 32, in* princip. Inter Abbates autem quatuor ge-
32 nerales ordinum capita, † videlicet Sancti Benedicti, Cluniacen. Ciſtercien. & Præmonſtraten. omnibus aliis Abbatibus præferuntur, ut per eund. Caſſan: *d. par. 4, 31, conſid.* Abbates enim veniunt appellatione Prælatorum, ut per Abb. *eod. num. 2.* Quò autem præcedant aliis dignitatibus Eccleſiaſticis ſæcularibus poſt Epiſcopalem, procedit quando Dignitates, & canonici Eccleſiæ Cathedralis collegialiter
33 non incedunt, † quia collegialiter Cathedralem Eccleſiam repræſentant, & tunc præſtolaſti, *numer. 4, verſ. fallit. 3, de reſcript.*

ſcripſ: & Caſſan: *eadem par. 4, conſiderat: 32.*

14 Dignitatem † habent etiam Protonotarii, quorum alii ordinarii, & alii ſupranumerarii: Protonotarii ordinarii ſunt participantes qui habent officium Protonotariatus cum fructibus, qui ex eo in Romana curia percipiuntur: extraordinarii verò ad honores, & dignitatem Prælaturæ ſunt creati, qui rochetum portare poſſunt. Protonotariatus autem eſt digni-
15 tas, † cum Protonotarii ſint notarii Papæ, ut *cap: 2, & cap cum redemptor, 12, q 2,* gloſſ. 1, *in cap. ſcriptum de elect.* & iſti etiam quibuſcunque Canonicis, & dignitatibus non tamen Capitulariter incedentibus præferuntur, ut per Caſſan. *loco ſupracitato, conſid. 29.* ubi de dignitatibus Romæ Curiæ, & aliis copiosè ſcripſit in prædicta parte 4. per totam, quod puto diſtinguendum, quia aut Protonotarius extraordinarius eſt in habitu prælaturæ, & tunc extra eccleſiam præcedit alias dignitates ſine prelatura, ſecus ſi eſt ſumendus in ſimplici habitu Sacerdotali, in quo præſumitur ſimplex perſona eccleſiaſtica, niſi aliàs ſit perſona gravis, & nota, quo caſu habitus non attenditur.

DE ELECTIONE EPISCOPORVM, & qualitatibus in eis requiſitis. Cap. III.

[library stamp]

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopi, quomodo eligantur.*
2 *Epiſcopatus Foſſanen. eſt juris patronatus Sereniſſimi Ducis Sabaudiæ.*
3 *Electio, & nominatio idem ſunt.*
4 *Præconizatio quid ſit.*
5 *Epiſcopi, quomodo confirmentur.*
6 *Cedula conſiſtorialis, quid ſit.*
7 *Ætas triginta annorum completorum in Epiſcopo requiritur.*
8 *Illegitimus eſt inhabilis ad Epiſcopatum.*
9 *Epiſcopus promovendus per ſex menſes ante debet in ſacris eſſe conſtitutus, & doctor, aut licentiatus.*
10 *Privilegium doctoratus non facit doctorem.*
11 *Examen promovendorum ad Epiſcopatus, fieri debet.*
12 *Epiſcopi ſunt parochi parochorum.*
13 *Litteratura conveniens ſufficit, & quæ aliæ qualitates in Epiſcopo requirantur.*
14 *Epiſcopatus eſt onus Angelicis humeris formidandum.*
15 *Proceſſus ſuper concernentibus cathedralem Civitatem, & diœceſim, quomodo formandus.*
16 *Fidei profeſſio ab Epiſcopis promovendis emittenda.*
17 *Proceſſus promovendorum ad Epiſcopatus, quomodo ſubſcribantur.*
18 *Cedula pro Epiſcopis promovendis Cardinalibus danda, quid continere debeant.*
19 *Cedula cõſiſtorialis quomodo expediatur.*
20 *Epiſcopi quomodo ordinentur.*
21 *Epiſcopi, quando acquirant ordinariam juriſdictionem.*

22 Conſecrari debent Epiſcopi infra tres menſes.
23 Ordinis poteſtas per conſecrationem acquiritur.
24 Epiſcopi per totam diœceſim habent ordinariam juriſdictionem.
25 Epiſcoporum appellatione, qui veniant.
26 Ordo ſacerdotalis poſt Chriſtum à Petro incepit.
27 Epiſcopi officium quomodo facile, & difficile.
28 Epiſcopum, qualem eſſe oporteat.
29 Epiſcopi munus, in quibus conſiſtat.
30 Epiſcopi, quales eſſe debeant.
31 Epiſcopi, quomodo ſubditis præeſſe debeant.
32 Canonici cathedralium eccleſiarum, quomodo ſint corrigendi.
33 Crimen hæreſis, etiam in loco exempto commiſſum ab Ordinario cognoſci poteſt.
34 Exempti, etiam regulares, extra clauſtra degentes, ab Ordinariis locorum corrigi, & puniri poſſunt.
35 Epiſcopi dominicis, & ſolemnibus diebus miſſam celebrare tenentur.
36 Epiſcopi ſuarum diœceſum, & etiam alternorum, animarum cura debent habere.
37 Eccleſiarum ſubſtantia per filios ſolet periclitari.
38 Filios, vel nepotes ex filio habens, non eſt Epiſcopus eligendus.
39 Eliguntur Epiſcopi filios habentes de conſuetudine.
40 Filius eſt argumentum ambulans ſuper terram de incontinentia patris.
41 Filii in eccleſiis parentum, vel vacantia per mortem parentum beneficia obtinere non poſſunt.

1 EPISCOPI † eliguntur, confirmantur, & conſecrantur. Eliguntur ad Epiſcopatus à patronis jus patronatus habentibus à Papa confirmandi, ſi idonei ſint electi, ut ad Epiſcopatum Viglevanen. à Rege Hiſpaniarum, & ad Epiſcopatum Foſſanen. à Duce Sabaudiæ titulo fundationis, & dotationis modernis temporibus ultra alios aliàs fundatos,
2 & dotatos per ipſos legitime acquiſito †, cum dotatio, & fundatio ſint duo ex tribus modis acquirendi juſpatronatos, *cap. decernimus, cap. monaſterium, cap. rationis ordo, 16. q:7*, & Concil. Trid. *cap:9, de reform: ſeſſ:25*, & licet à patronis ad benefi-
3 cia juriſpatronatus nominentur, † nominatio, & electio idem ſunt, *cap. cùm terra, & cap: cùm in jure, de electio, & l. nominationum forma*, ubi gloſſ. *C. de decur. lib: 10.*

4 Ad Epiſcopatus, † qui ad liberam Papæ diſpoſitionem ſpectant, eliguntur, cum in Conſiſtorio præconizantur, & præconizatio habet vim electionis, cùm fiat tantum ad effectum nominandi perſonam ad Epiſcopatum aſſumendam, ut, ſi quis ſciret aliquod impedimentum, quominus taliter præconizatus aſſumi deberet, illud manifeſtare poſſet, & iſta præconizatio nullum tribuit jus, aut juriſdictionem, nec poteſt quis illius vigore fructus percipere, cùm Epiſcopus nominatus, donec à Papa fuerit proviſus, ſe in juriſdictione, & fructuum perceptione immiſcendo, ſit intruſus, *cap. quòd ſicut, in princip: de elect.* Rebuff: *forma dimiſſ: lit: par:1, n.3* & Oldrad.
5 *conſ:246, n:1.* Confirmatur poſtea, † quando alia die in eodem conſiſtorio, fabricato prius proceſſu ſuper vita, & moribus promoven-

6 movendi, † expeditur cedula, quam in
Urbe vocant, conſiſtorialem, quæ habet
vim ſupplicationis in Dataria expeditæ, &
illa eſt matrix, ſuper qua litteræ Apoſtoli-
cæ ſub plumbo expediuntur, & antequam
litteræ expediantur, illa cedula dicitur gra-
tia informis, ut informis gratia dicitur ſup-
plicatio. Gomeſ. *de infir: reſign: quæſt: 18, n. 1.*
7 Proceſſus primò fabricatur † ſuper æ-
tate, cùm Epiſcopus debeat trigeſimum
annum ſuæ ætatis complevisse, *cap: cùm in
cunctis*, §, *præſenti decreto*, & ibi etiam
glol. *de elect.* Hoſt. *in ſum: de elect:* §, *quis
eligendus, num: 9.* Secundò ſuper legitimis
8 natalibus, quia illegitimus † ſine Papæ ſpe-
ciali diſpenſatione, quæ vix ad Epiſcopatus
obtinendos conceditur, eſt inhabilis, ut ad
Epiſcopatum aſſumatur, *cap: cùm Vinto-
nien: eccleſia, ex de elect.* gloſſ: *in cap gran-
di, in ver: legitimo de ſupl: negl. Prælat: in
6, cap. 1, de fil: presb:* Concil. Trident. *cap.
1. ſeſſ. 7: & cap: 1, § omnes verò, de refor:
9 ſeſſ* 24. Tertiò, an ſaltem † ſex menſibus
ante promotionem fuerit in ſacro ordine
conſtitutus, Concil. Trident. *cap. 2, de re-
form: ſeſſ:* 22. Quartò, ſi antea in Univer-
ſitate ſtudiorum magiſter, ſive doctor, aut
licentiatus in ſacra Theologia, vel jure ca-
nonico, aut publico alicujus Academiæ te-
ſtimonio, idoneus ad alios docendos o-
ſtendatur, *d. cap: 2. de reform: ſeſſ:* 22. quæ
10 nec ſufficiunt, † quia, cùm privilegium
doctoratus non faciat doctorem, ſed re-
quiratur doctrina, Clemens Papa VIII.
ut non ſolum habentes privilegium, ſed
docti viri ad cathedrales aſſumantur, ſta-
tuit, quòd ad Epiſcopatus in Italia aſſu-
mendi in Urbe coram ipſo, & ſacra con-
gregatione Cardinalium, aliorumque gra-
vium, & peritorum Prælatorum, & viro-
11 rum, in Gallia verò, & Hiſpania † coram
S.R.E. Cardinalibus Legatis ibi exiſten &
Legatis deficientibus, coram ſanctæ Sedis
Apoſtolicæ Nunciis, Patriarchis, Primati-
bus, Archiepiſcopis, & Epiſcopis, de ſpe-
ciali Papæ mandato aſſiſtentibus aliis Præ-
latis, ac peritis viris, ut hujuſmodi negotii
gravitas requirit, ſe examini ſubjiciant, qui
approbati, & non aliàs ad eccleſiarum re-
gimina admittuntur, Concil. Trid. *c. 1, de
reform. ſeſſ* 24. cùm abſurdum videretur,
quòd providendi de parochialibus, rigo-
roſo examini ſe ſubjicere tenuerentur,
Conc. Trid. *in c. 1. ſeſſ. 24 de refor.* Ad ca-
12 thedrales autẽ aſſumendi, † qui in eorum
diœceſi ſunt parochi parochiorum, cùm
univerſalem illius curam gerere teneantur,
c. rationis in fine, 100. *diſt. & cap. ſuggeſtum,
7. q. 1.* abſque examine admitterentur, &
13 licet quis non ſit eminentis, † ſufficit quòd
ſit convenientis litteraturæ, *c. cum nobis*, §.
his igitur, de elect. cap. niſi, §. *pro defectu*, &
ibi Abb. *num.* 10, *de renunc.* Quintò, an ſit
bonæ vocis, conditionis, & famæ, non ri-
xoſus, non crimínoſus ex ſupra deductis.
14 † Sextò, an in rebus gerendis pro Epiſ-
copatus adminiſtratione ſit aptus, cùm
ſit onus Angelicis humeris formidandum,
Concil. Trident. *c. 1. paulò poſt princ. de re-
form. ſeſſ 6.* & hæc, quoad perſonam, &
qualitates aſſumendi. Ulterius formatur
15 † proceſſus ſuper reditibus cathedralis,
ad quam quis ſit aſſumendus, ac illius ſta-
tu, tam in capitibus, quàm in membris,
ſub cujus temporali dominio, & Provin-
cia ſit poſita, ſi eccleſia ſit ſuffraganea, ſub
quo Metropolitano, ſi vero ſit Metro-
polis, quot ſub ſe ſuffraganeos habeat, in
qua parte civitatis, & vicinia cathedralis
ſit constructa, & an circumcirca habeat
domos

domos canonicales, quot in ea ſint Dignitates, & quæ, quot canonicatus, quot ſint beneficiati ad reſidentiam obligati, quæ, & qualis ſit fabrica eccleſiæ cathedralis, ſi contiguum habeat campanile, & campanas, ſi ſacriſtia ſit paramentis, vaſis argenteis, aliiſque neceſſariis decenter munita, an unam, vel plures habeat ſacriſtias, & aptas. An habeat palatium Epiſcopale pro Epiſcopi, & ejus familiæ congrua habitatione. In civitate, & diœceſi quot ſint eccleſiæ collegiatæ, quot, & quæ monaſteria regularia, tam virorum, quàm mulierum, an inſtitutum fuerit collegium ſeminarii puerorum, unum, aut plura, juxta Sacri Conc Trid. diſpoſitionem, *c.* 18, *ſeſſ.* 23, de reform. quot pueri in eiſdem reperiantur, & an vivant ex reditibus beneficiorum eiſdem collegii ſeminariorum unicorum, vel ex portione fructuum ab aliis beneficiis detractorum ad formam dicti *c.* 18. §, *& quod*, ſi in eadem civitate, & diœceſi reperiantur erecti plures montes pietatis, hoſpitalia, confraternitates, aut alia pia loca, quot ſint parochiales in civitate, & diœceſi, ſub cujus titulo ſit cathedralis, & an in eadem adſint corpora Sanctorum, aliæque reliquiæ, & decenter aſſerventur, Si civitas, & diœceſis ſit ab hæretica pravitate munda, vel aliqua in parte ſuſpecta, aut infecta, an civitas ſit populata, & quot animas habeat, quot in tota diœceſi conſiſtant, ſi non in numero certo, qui vix haberi poteſt, ſaltem circumcirca, ſuper quibus omnibus teſtes quàm graviores haberi poſſunt in competenti numero, qui præmiſſa legitimè probent coram notario, ſeu ſecretario, ad hoc à Cardinali proponente deputato.

16 Peracto autem examine, † aſſumendus genibus flexis fidei profeſſionem coram eodem Cardinali proponente emittit, juxta formam à Pio IV. traditam *in Bullario conſtit.* 114. Injunctum nobis, & ſi in Regnis Franciæ, vel Hiſpaniarum, aut in Germania, in manibus Cardinalis Legati, vel Nuncii, aut alterius dicto examini præſidentis, & in publico inſtrumento omnia rediguntur, quo à notario, vel ſecretario ſubſcripto, & authenticato, Cardinalis proponens illud ſubſcribit, atteſtando, proceſſum vidiſſe, & proponendum requiſitas habere qualitates, & à Cardinali proponente ad Cardinales capita ordinum, videlicet ſeniorem ex ordine Epiſcoporum, ſeniorem ex ordine Presbyterorum, & ſeniorem Diaconum defertur, qui omnes eundem proceſſum perfectum, quo per aſſumendum fuerint requi-
17 ſita probata, † primò Epiſcopus, ſecundò Presbyter, & tertio loco Diaconus Cardinales ſubſcribunt, affirmando, ſe adhibita accurata diligentia, inveniſſe promovendum qualitatibus à jure, & ſancta Synodo requiſitis præditum, ac certò exiſtimare ipſum idoneum eſſe, ut *in c.* 1, *de reſor. ſeſſ* 24. quo facto ad Cardinalem
18 proponentem reportatur, & facta † cedula ſummarium totius proceſſus continente, tot copiæ ejuſdem fiunt; quot in conſiſtorio Cardinales eſſe debent, & una, quæ Papæ defertur, pridie, quàm dicta cedula in conſiſtorio proponatur, facta hujuſmodi propoſitione, illaque à Pa-
19 pa admiſſa, ſupradicta cedula, † quæ conſiſtorialis vocatur, manu Cardinalis proponentis ſubſcripta, & ejus ſigillo munita expeditur, qua confirmatur electio, & deinde Epiſcopus infra legitimum tempus, de quo infra, per conſecrationem ordinatur.

20 tur. † In Epiſcopi ordinatione duo E-
piſcopi manus imponere, & Evangelio-
rum librum ſuper caput, & verticem ejus,
& uno ſuper eum fundente benedictio-
nem, reliqui omnes Epiſcopi, qui adſunt,
manibus ſuis caput ejus tangere, & tenere
debent, *cap. Epiſc. 23, diſt.* & ſuper eadem
21 cedula, litteris Apoſt. expeditis, † illarum
vigore poſſeſſione ſubſequuta, acquirit or-
dinariam juriſdictionem, *cap. tranſmiſſam,*
de elect. quæ Epiſcopis tribuitur à Papa, qui
vices ſuas ita aliis impartitur eccleſiis, ut
Epiſcopi in partem vocantur ſolicitudinis,
non in plenitudinem poteſtatis, *cap. decre-*
to, cap. qui ſe ſcit, 2, q 6, cap. loquitur, §.
Epiſcopatus, 24, q. 1, & Varg. de *auct. Pont.*
in tract. tom. 13, propoſ. 4. confir. 5, ſub nu. 1.
Ex tribus enim juriſdictio ordinaria com-
petit, ex lege, conſuetudine, & privilegio,
cap. cum contingat, juncta gloſ. in ver. con-
ſuetudine, ubi etiam Abb. *num. 5,* & Felin.
num. 2, de for. compet. cap. conquæſtus, & ibi
gloſ. *eod. verſ. conſuetudo, 9, q. 3,* & Abbas
in cap. duo ſimul, n. 2, de offic. ord. Poſtmo-
dum verò conſecrationis munus intra tres
22 menſes ſuſcipere tenentur, † ſub pœna
amiſſionis fructuum, & negligentes per
alios tres menſes, eccleſiis ſunt ipſo jure
privati, *cap. qui quidam, 75, diſt. cap. quo-*
niam quidam, 100, diſt. Conc. Trident. *cap.*
9, de reform. ſeſſ. 7, & cap. 2, de reform. ſeſſ.
23, Navar. *in cap. 25, num. 118, tom. 2,* &
Graff. *dec. aur. cap 97, num. 52, par. 1, lib. 2.*
23 Per conſecrationem enim † acquirunt
ordinis poteſtatem, ut in d. cap. tranſmiſ-
ſam, ubi etiam gloſ. *final. ante med. de ele-*
ctio, & in tota diœceſi habent juriſdictio-
24 nem ordinariam, † quam per ſe ipſos,
vel alios, in quolibet loco non exempto,
pro tribunali ſedentes cauſas audiendo, &
quæ ad eorum juriſdictionem pertinent,
expediendo, libere poſſunt exercere, *cap.*
cùm Epiſcopus, eod. tit. de offic. ord. in 6. E-
25 piſcoporum enim appellatione † veniunt
etiam Patriarchæ, Primates, & Archiepiſ.
cap. cleros, §. ordo verò, verſ. omnes autem,
21, diſt. & Archid. *in cap. 1, de ſtat. reg. in*
6. qui omnes habent juriſdictionem, intra
limites ſuarum diœceſum, *d. cap. cum Epiſ-*
copus, juncta gloſ. *de off. ord. in 6.*

26 Poſt Chriſtum Dominum, † à Petro
Sacerdotalis incepit ordo, quia ipſi pri-
mum Pontificatus in Eccleſia Chriſti da-
tus eſt, Domino ei dicente, Tu es Petrus, &
ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam
meam, & portæ inferi non prævalebunt
adverſus eam, & dabo tibi claves Regni
cœlorum, ubi ligandi, ſolvendique pote-
ſtatem, primus accepit à Domino, primuſ-
que ad fidem populum ſuæ prædicationis
virtute adduxit, verboque inſtituit, cœteri
verò Apoſtolicum eodem pari conſortio
honorem, & poteſtatem acceperunt, ip-
ſumque principem eorum eſſe voluerunt,
qui etiam jubente Domino, in toto orbe
terrarum diſperſi, Evangelium prædica-
verunt, ipſis quoque decedentibus, in lo-
co eorum ſurrexerunt Epiſcopi, *cap. in no-*
vo, 21, diſt. cap. ſacroſancta, 22, diſt. cap. quo-
rum vices, 68, diſt. cap. in illis, 80. diſt. &
Concil. Trident. *cap. 4, ſeſſ. 23.*

27 In hac autem vita † nihil facilius, & le-
vius, & hominibus acceptabilius Epiſcopi
officio, niſi negligenter, & adulatoriè ad-
miniſtretur, ſed nihil apud Deum miſera-
bilius, triſtius, & damnabilius, nihilque dif-
ficilius, ac laborioſius, & periculoſius Epiſ-
copi officio, ſicut apud Deũ nihil beatius,
ſi eo modo militetur, quo militari præ-
cipitur, ut ait S. Auguſt. *relat. in cap. ante*

omnia, 40. *diſt.* & ſcire debent Epiſcopi, aliique Prælati, quòd, ſi perverſa unquam perpetrant, tot mortibus digni ſunt, quot ad ſubditos ſuos perditionis exẽpla tranſmittunt; unde neceſſe eſt, ut tantò ſe cautiùs à culpa cuſtodiant, quantò per prava, quæ faciunt, non ſoli moriuntur, B. Gregor. *relatus in cap. præcipuè, §. ſcire Prælati*, 11, *q.* 3 & *cap. nulli fas*, 25, *q.* 1.

28 Epiſcopum † oportet irreprehenſibilem eſſe, unius uxoris virum, ſobrium, prudentem, ornatum, pudicum, hoſpitalem, doctorem, non vinolentum, non percuſſorem, ſed modeſtum, non litigioſum, non cupidum, ſuæ domui bene præpoſitum, non neophytum, ne in ſuperbiam elatus in judicium incidat diaboli, oportet autem illum teſtimonium habere bonum, etiam ab his, qui foris ſunt. Paul. ad Timoth. *epiſt.* 1, *c.* 1, *c. qui Epiſcopus*, 23, *diſtinct. cap. unum orarium*, 25, *diſtinct. cap. Epiſcopum*, 61, *diſtin.* & Conc. Trid. *cap.* 1, *verſ & quoniam oportet*, *ſeſſ* 2. ejus

29 autẽ munus eſt. † oves ſuas agnoſcere, pro illis ſacrificiũ offerre, verbiq; divini prædicatione, ſacramentorum adminiſtratione, ac bonorũ omnium operũ exemplo paſcere, pauperũ, aliarumq; miſerabilium perſonarum curam paternam gerere, ad omnia munia paſtoralia incumbere, & ſubditorũ omniũ vitia, ne criminoſam, nevè inhoneſtã vitam, ipſo connivente, ducant, redarguere, *cap. qualiter, & quando*, *il.* 2, *de accuſ.* Conc. Trid. *cap.* 1, *ſeſſ* 6, & *cap.* 1, *in princ ſeſſ* 23. ubi que de reformatione. Ir-

30 reprehenſibilem eſſe oportet, *cap. ult.* 25, *diſt. c. ult.* 2, *quæſt.* 7, *cap. ſi quis*, §. *item Epiſcopum*, 1, *quæſt.* 7, & *cap. quidem*, 11, *quæſt.* 1. ſobrium, non vinolentum, *cap. Epiſcopum*, 35, *diſt.* prudentem, ornatum, & pudicum, *dicto cap. qui Epiſcopus*, 23. *diſt.* hoſpitalem, ne ſit de numero eorum, quibus in judicio dicetur, hoſpes fui, & non me ſuſcepiſtis, *Matth. cap.* 25 *in fine*, & *diſtin.* 42, *in princ.* cùm ſine liberalitate neceſſitatem patientibus ſuccurrendo nomen Epiſcopi non mereatur, *cap. fratrem noſtrum*, 86, *diſt.* Doctorem, quia alios docere tenetur, *cap. qui eccleſiaſticis, cum ſeq:* 36, *diſt.* & *diſt.* 86. *in princip.* & non ſufficit innocens vita, niſi adſit etiam doctrina, 43, *diſt. in princ.* & *cap. ſeq.* ſine crimine eſſe debet, ut alios liberiùs arguere poſſit, *cap ult.* 25, *diſt.* cùm criminoſus magis dicendus ſit canis impudicus, quàm Epiſcopus, *Cap. qui nec*, 2, *q.* 7. & propriis manibus neminem lædere, vel flagellare licet, *cap. non liceat*, 86 *diſt.* non litigioſum, cũm debeat occupationes ſæculares abjicere, ne præfocatus curis negociorum Dei verbo vacare non poſſit, *cap. te quidem* 11, *quæſt.* 1. non cupidum turpis lucri gratia, nec aliquo inhoneſto negotio victum ſibi neceſſarium quærere debet, *dicto cap. non liceat*, §. *prohibetur*, 86, *diſt.* non venatorem, *cap. Epiſcopum*, 34. *diſt.* non neophitum, quia neophiti prohibentur in Epiſcopos ordinari, ne elati in ſuperbiam, tanquam Religio Chriſtiana plurimum eis egeat, in judicium incidant, & in laqueum diaboli, Paul. ad Timoth. *diſt. epiſt.* 1, *cap.* 3, & *cap.* 1, & 2, 48, *d.* & qualitates requiſitæ in Epiſcopo, ſequentibus verſibus comprehenduntur. Primùm præcipitur, quòd ſit ſine crimine Præſul, monogamus, ſobrius, prudens, ornatus, & hoſpes, caſta docens, non percuſſor, non litigioſus, non cupidus, bene diſpoſitus, non neophitus, ut aliis, Apoſtolica, quòd præſit regula juſſit, ut per Hoſtiẽ. *in ſum. de temp. ord.*

ord. §. *& à quo,nu.7. in fin.* Pluresque alias qualitates, & virtutes in Epiſcopo requiſitas ad bene munus ſuum explendum copioſè, & optimè ſcripſit Card. Paleot. *in Archiepiſcopali Bono, cap. 6. cum pluribus ſeqq. part.* 1. Paſtores quidem, non
31 † autem percuſſores Epiſcopi eſſe debent, & ita ſubditis præeſſe eos oportet, ut non in eis dominentur, ſed illos tamquam filios, & fratres diligant, monendo, rogando, arguendo, obſecrando, & increpando, *Pet. 1, Epiſt. in cap. 5, circa princ. cap. ult. diſtin. 94, cap. eſto ſubjectus, 95, diſtin.* & Concil. Trident. *cap. 1. de reform. ſeſſ* 13. Poſt correctionem verbalem contra incorrigibiles ad acriora, & graviora remedia deſcendere, & procedere debent, *cap. corripiantur, cum ſeq. 24. quæſt. 3:* & ubi ob delicti gravitatem virga opus fuerit, tunc cum manſuetudine rigor, cum miſericordia judicium, & cum lenitate ſeveritas eſt adhibenda Concil. Trid. *dicto cap. 1, de refor. ſeſſ.* 13: omnesque ſubditorum ſuorum exceſſus corrigere, & ipſos viſitare, ac de eorum exceſſibus, criminibus, & delictis etiam extra viſitationem, tamquam Sedis Apoſtolicæ delegati cognoſcere, & caſtigare poſſunt, quibuſcunque exemptionibus, conſuetudinibus, concordiis, conſanguinitate, familiaritate, & aliis non obſtantibus, *cap. irrefragabili, de off. ord.* & Concil Trident. *cap. 3, & 4, de reform.*
32 *ſeſſ.* 14. † exceptis Canonicis cathedralium eccleſiarum, qui per Capitula corrigi conſueverunt, in eccleſiis, quæ talem hactenus conſuetudinem habuerunt, & tunc à capitulo ad juſſionem Epiſcopi, infra terminum competentem, ab eo præfigendum ſunt corrigendi, alioquin Epiſcopus corrigere poteſt, *dict. cap. irrefragabili,* §. *exceſſus tamen, de off. ordin.* & ibi Innocent. in princip. & Concil. Trident. *cap. 6, de ref. ſeſſ.* 25.

33 Corrigi etiam, † cognoſci, & puniri ab Epiſcopis poſſunt exempti ratione delicti, contractus; & rei, ſi delictum fuerit commiſſum, & contractus celebratus in loco non exempto, & res de qua agitur, in loco etiam non exempto ſituata exiſtat, de crimine hæreſis etiam in loco exempto commiſſi, ſuperfluarum comeſſationum, illicitarum fabulationum, & divinorum officiorum celebratione, & in civilibus cauſis mercedum, & miſerabilium perſonarum, *cap. dolentes, de celebr. Miſſ. cap. ad abolendam, ext. de hæret. cap. 1, de probat. in 6, cap. unico,* §. *fin. & cap. 1. de privil. eod. lib. 6.* & Concil. Trid. *cap. 14, de ref.* quoq etiam dictum, *c. 1. innovat. ſeſſ.* 7. ratione perſonæ, ſi exempti etiam regula-
34 res clauſtrales, † extra clauſtra degentes delicta committunt, ab Ordinariis locorum, in quorum juriſdictione ſunt commiſſa delicta, tamquam ſuper hoc à Sede Apoſtolica delegatis, viſitari, puniri, & corrigi poſſunt, Concil. Trid. *cap. 3, ſeſſ. 6, & cap. 4, de reform. ſeſſ* 14.

35 Tenentur Epiſcopi † diebus Dominicis, & feſtis ſolemnibus, legitimo ceſſante impedimento, Miſſam celebrare, pro quo facit Conc. Trid. *cap. 2, ſeſſ* 2. quia habent curam animarum totius diœceſis, *argum. tex. in cap. 14. de reform. ſeſſ* 23 debentque non modò pauperum ſuarum diœceſum,
36 † ſed externorum etiam curam habere; Nam beatus Petrus profecturus ad prædicandum Judæis diſperſis per Pontum, Galatiam, Cappadociam, Aſiã, Bithyniã, & Paulus profecturus ad gentes ab Hieroſolymis per circuitum uſque ad Illyri-

D 2 cum,

cum, cùm ſcirent, hoc eſſe proprium paſtoris, non ſolùm ſpiritualia gregi miniſtrare; id quod potiſſimum eſt; ſed egentibus ea etiam, quæ ad vitæ uſus neceſſaria ſunt, providere, curam pauperum habere voluerunt ut diſcant Epiſcopi animarum, & corporum paſtores, ſi fortè pauperes in Diœceſi ſua non habent, aut ſupereſt, eorum neceſſitati, alienis etiam pauperibus opitulari, aut etiam, ſi ex Diœceſi ſua ad uſus ſuorum pauperum, quantum ſatis ſit, colligere non poſſunt, ut aliunde quærant, quia cura pauperibus ſubveniendi communis eſſe debet, ſicut Paulus ex eccleſiis Galatiæ ad pauperes Eccleſiæ, quæ erat Hieroſolymis mittebat, ut 1. *Corinth: cap:16*, & Navarr: *in tract: de red: ec-*
37 *cl: d: 3. n:* 10. † Nam, quia per filios ſolet
Eccleſiarum ſubſtantia periclitari, *cap: de*
Syracuſana. 28. diſtin. & Epiſcopi ſolent eſ-
ſe cœci circa nepotes, ſecundum gloſſ: *in*
cap pervenit, 1, q: 3, & Concil: Trid: c. 1, ſeſſ
25, de refor. habens filios, vel nepotes et-
38 iam legitimos, † in Epiſcopum non eſt
eligendus, *authen. quom. op. Epi. §. 1. colum. 1,*
& hoc locum nepotum nomine filii filio-
rum, non autem fratrum, aut ſororum filii
vocantur, *l. Iuriſconſultus, ff. de grad. cogn.*
& Abb. *in cap. 1, de teſt. num. 2,* facit *cap.*
catinenſis, 61, diſt: & cap: priuſquam, 28. diſt.
& non poſſe de jure communi habens fi-
lios, vel nepotes eligi in Epiſcopum, niſi
diſpenſativè, tenet Innoc. *in d: c. 1, de teſt.*
quem ſequitur Abb. *ibi num 2.* & Navarr.
in com: de ſpol. cleric: §. 19, num. 2. ubi di-
cunt hanc opinionem juri ſcripto eſſe ma-
39 gis conſonam, licet † contrarium diſpo-
nat, *cap. Epiſcopus, qui filios. 12, q. 2,* & con-
traria viguerit conſuetudo, quapropter
multi Epiſcopi habentes filios, à Sede A-
poſtolica ad Epiſcopatus fuerunt promo-
ti, ex opin. Hoſt. quæ communiter eſt re-
cepta, ut teſtatur Navarr. *d: num. 2,* & ſe-
cundum antiqua tempora, quando eccle-
ſiæ erant pauperes, hoc licebat, *cap. ſicut,*
§. neceſſe 47. diſt. & Innoc. *in d. c. 1, in fin. de*
teſt. & puto maxime decere, ſi nec ad pa-
rochiales eccleſias obtinendas qui filios
40 habent, admittentur, † quia filius eſt ar-
gumentum ambulans ſuper terram de in-
continentia patris, *cap. priuſquam, in fi. &*
cap. propoſuiſti, circa princ. & ibi gloſſ. *in*
ver. filii, 28. diſtinct.

41 Patres enim † frontem habere non poſ-
ſunt alios de incontinentia redarguendi,
dicto cap. ſicut, ver. habentes, 47. diſtinct.
nec propterea filii in eccleſiis, in quib. pa-
tres eorum ſunt inſtituti, vel quæ morte
parentum immediate vacarunt, beneficia
obtinere poſſunt, *capitulo præſentium, ca-*
pitulo ad præſentiam, capitulo quoniam,
cap. cum decorem, & ca. ad abolen-
dam, de fil. presbyt.

DE POTESTATE EPISCOPI, Cap. IV.

SUMMARIUM.

1 *Epiſcopi duplicem habent poteſtatem Ordinis, & juriſdictionis.*

2 *Poteſtatis Eccleſiaſticæ definitio quæ.*

3 *Poteſtas Ordinis, in quibus conſiſtat.*

4 *Chriſma conficere, & confirmare eſt ſolius Epiſcopi.*

5 *Conſuetudine præſcribi non poteſt, quòd clericus non Epiſcopus poſſit Sacramentum confirmationis conferre.*

6 *Chriſma duobus conficitur, ſcilicet, oleo olivarum, & balſamo.*

7 *Confirmationis Sacramentum quomodo differat à baptiſmo.*

8 *Confirmatio quid ſit.*

9 *Chriſmatis unctio tripliciter fit in tribus Sacramentis.*

10 *Effectus Sacramenti confirmationis eſt impreſſio characteris plenitudinis Spiritus ſancti, conformans nos divinæ bonitati.*

11 *Sacramentum confirmationis reiterari non poteſt.*

12 *Baptiſmus eſt fundamentum, & janua omnium Sacramentorum.*

13 *Confirmati majorem gratiam conſequuntur, quàm non confirmati.*

14 *Confirmationis Sacramentum ex Papæ delegatione à ſimplici presbytero conferri poteſt.*

15 *Confirmationis Sacramentum inducit impedimentum cognationis ſpiritualis.*

16 *Ordo eſt unum ex ſeptem Sacramentis, & diſtribuuntur ordines in majores, & minores, & ſunt ſeptem, qui imprimunt characterem.*

17 *Epiſcopatus an ſit ordo.*

18 *Ordines quibus cæremoniis conferantur.*

19 *Clerici comam nutrire prohibentur, & clericaturam deferre tenentur.*

20 *Ordinationum tempus quando ſit.*

21 *Ordines minores Dominicis, & aliis feſtis diebus ſimul omnes conferri poſſunt, ſecus de majoribus.*

22 *Majores ordines poſſunt conferri tantùm poſt annum à ſuſceptione poſtremi, niſi Epiſcopo aliud videatur.*

23 *Ordinari nemo poteſt à non ſuo Prælato ſine literis dimiſſoriis ſui Ordinarii.*

24 *Epiſcopi titulares non poſſunt aliquem ordinare abſque Ordinarii licentia.*

25 *Mendicare non decet ſacris ordinibus initiatos, neque aliquem ſordidum quæſtum exercere.*

26 *Ordinibus ſacris initiari nemo poteſt ſine titulo.*

27 *Ordinũ pro collatione nihil accipi poteſt, & quid de notariis pro dimiſſorialibus.*

28 *Duo ſacri ordines eodem die conferri non poſſunt.*

29 *Intervalla temporis in ſingulis ordinibus quæ ſint ſervanda.*

30 *Infans ad ordines promoveri non poteſt, & dicitur infans, qui nondum ſeptennium exceſſerit.*

de ſacr. Vnct. & *cap. noviſsimè, de conſecr. diſt.* † Duo enim ſunt in chriſmate, ſcilicet oleum olivarum, & balſamum, Graff. *deciſ. aur. par. 2. lib 1, cap 5, num. 10.* ſi verò per errorem quis non chriſmate, ſed oleo tantùm delineretur, non eſſet Sacramentum iterandum, ſed tantùm cautè chriſmate ſupplendum, Innoc *in cap. 1, de Sacram. non iter.* quem ſequitur Covar. *eod. cap. 10, n 4.*

6

7 Confirmationis † autem Sacramentum differt à baptiſmo, qui eſt neceſſarius ad ſalutem, non autem confirmationis ſacramentum, quod tutius ſine peccato poteſt omitti, quàm ab iis, quibus id conferre non licet, ex temeritate aſſumatur, ut inquit *tex. in eod. cap quanto, de conſuet.*

8 † Eſt enim confirmatio conſignatio facta cum chriſmate in fronte baptizati ab Epiſcopo cum certa forma verborum ad audacter cōfitendum nomen Chriſti. Graff. *deciſ aur par. 2, lib 1, cap 5, num. 1.* forma autem verborum eſt: Signo te ſigno Crucis, & confirmo te chriſmate ſalutis: ita definitur à S. Thom. *art 3.* S. Bonav, *art. 1, q. 1,* & Rich. *q. 2, art. 4.*

9 Chriſmatis verò unctio tripliciter fit. † in tribus Sacramentis, quorum diverſitas ex fine accipitur, quia in baptiſmo fit in vertice, ad ſignificandū fidei ſuſceptionē, quia vertex eſt locus cellulæ rationalis, ac per modum crucis, ut per crucem Redemptoris bona accepta in baptiſmate obtinere cognoſcamus. In confirmatione fit in fronte, ad ſignificandū audaciam confeſſionis, cujus impedimentū, ſcilicet, timor, & verecundia magis manifeſtatur in pallore, & rubore frontis, ex propinquitate cellulæ imaginariæ, fitque in modum crucis, ut in crucifixo, & per crucifixū ſit tota ſpes, & fiducia confirmato, ut in tentationibus ſuis recogitet eum, qui talem ſuſtinuit paſſionem, *cap. 11, ad Hebr.* In ordine verò fit in manibus ad ſignificandum poteſtatem conſecrandi corpus Chriſti, ut poſt Petr. 4, *diſt. 7 q. 3, art. 3.* tenet Graf.

10 *d. cap. 5, num. mihi* 13. † Effectus autem Sacramenti confirmationis eſt, quòd per illius collationem ita imprimitur character, quemadmodum in baptiſmo imprimitur character fidei, conformans nos divinæ ſapientiæ, & in ordine character poteſtatis conformans nos divinæ potentiæ, ita in confirmatione imprimitur character plenitudinis Spiritus ſancti, conformans nos divinæ bonitati, daturq; per confirmationem plenitudo copiæ gratiæ ad fortiter reſiſtendū contra preſſuras mundi, & quòd in hoc Sacramento Spiritus ſancti gratia augeatur, ut cōfirmemur ad pugnandum, probat tex. *in c. 2,* & *c. noviſsimè, de con-*

11 *ſecr. diſt. 5* † Et, quia hoc Sacramento imprimitur character, reiterari non poteſt, *c. dictum, cum ſeq. de conſecr. ead. diſt. 5.* Ut enim quis illud recipere poſſit, requiritur, ut ſit baptizatus, quia, niſi baptiſmus præcedat, nihil reciperet, cùm baptiſmus

12 ſit fundamentum, † & janua omnium Sacramentorum, ut *c. 1, & c. veniens, de presbyter. bapt.* & *gloſſ fin. in eod. c. quanto, de conſuet.* Licèt autem Sacramentum confirmationis ſine peccato omitti poſſit, *d.*

13 *c. quanto, de conſuet.* † Tamen pueri confirmati majorem gloriam conſequuntur, quàm non confirmati, quemadmodum in præſenti majus obtinent augmentum gratiæ, *cap. 2, de conſecr. diſt. 5.* & *gloſſ fin. in c. ut jejuni in ead. d. ſt* & quamvis Epiſcopis, & non inferioribus liceat Sacramentum cōfirmationis miniſtrare, nec fa-

culta-

cultatem illud miniſtrandi poſſint ſolis
14 presbyteris delegare, tamen ex delegatione Papæ ſimplex ſacerdos baptizatis confirmationis Sacramentum poteſt miniſtrare, gloſ. 1, *in eod. c. quanto, in fine, de conſuet.* & ex adminiſtratione Sacramenti confir-
15 mationis † oritur impedimentum cognationis ſpiritualis impediens matrimonium contrahendum, & dirimens contractum, Conc. Trid. *cap. 2, de refor. ſeſſ. 24*

16 Ordo vero † eſt propriè unum ex ſeptem Eccleſiæ Sacramentis à Chriſto Domino inſtitutum, Conc. Triden. *cap. 3. & can. 3, de ſacr. ord. ſeſſ. 23.* Fuerunt diſtributi ordines in majores, & minores, ut dignius, & majori cum reverentia ſancti ſacerdotii miniſterio poſſet deſerviri, *c. 2, & can. 2, ead. ſeſſ.* qui in Eccleſia militante ſunt ſeptem, videlicet Oſtiariatus, Lectoratus, Exorciſtatus, Acolythatus, & hi dicuntur minores, Subdiaconatus, Diaconatus, & Presbyteratus, qui ſunt majores, & ſacri, à quibus retrocedere non licet, *c. erubeſcant, 32, diſt.* & Dec. *in c. cùm in cunctis, n. 2, de elect.* & ordines imprimunt characterem, atque in eorum collatione accipitur Spiritus ſanctus, *c. conſultationi de temp. ord. & ca. 4, de ſacr. ord. ſeſſ. 23.*

17 Sed, quoniam † quæritur inter Theologos, & Canoniſtas, an ſcilicet Epiſcopatus ſit ordo, & nonnulli ſecundùm eorum receptiorem ſententiam, tenent opinionem affirmativam. Illa procedit, quatenus ordo dicitur officium quoddam, & poteſtas, reſpectu quarundam ſacrarum actionum, quæ ſacerdoti non cõpetunt; non autem, quòd cenſeatur verus ordo diſtinctus ab aliis, quatenus eſt Sacramentum, & characterem imprimit, cùm non habeat Epiſcopus majoré, aut diſtinctam poteſtatem ſupra corpus Chriſti verum, quàm Sacerdos ſimplex, quapropter Epiſcopatus propriè ordo non eſt diſtinctus à Sacerdotio: & ita poſt S. Thom. *in 4. ſent. diſt. 24. q. 3, art. 2.* & Ricard. Palud. *q. 7.* Sylveſtr. Cajet. & Abb. *in cap. ex litteris, de exceſſ. Prælat.* ac alios, quos citat, diſtinguit, & tenet Covar. *d. cap. 10, num. 15.*

18 Presbyter ordinandus † ſtola utroque humero ambitur, & Epiſcopo eum benedicente, & manum ſuper caput ejus tenente, etiam omnes presbyteri præſentes manus ſuas ſuper caput illius ponere debent, *c. presbyter, cum ſeq. 23. diſt.* & dum ipſe conſecrat, cunctis ſacerdotibus ſingillatim dicit, conſecrare, & ſanctificare digneris manus iſtas per iſtam unctioné, & noſtram benedictionem, ut, quæcunque benedixerint, benedicantur, & quæcunq; conſecraverint, conſecrentur, & ſanctificentur in nomine Domini N. Jeſu Chriſti, ut in Pont. Rom. juſſu Clement. VIII. nuper edito, *folio 66. & cap. generaliter, §. utriſque enim, 16, q. 1.* Diacono, dum ordinatur, ſolus Epiſcopus, qui eum benedicit, manus ſuper caput ponit, quia non ad ſacerdotium, ſed ad miniſterium conſecratur, *c. Diaconus, 23. diſt.* Subdiaconus manus impoſitionem non accipit, ſed calicem vacuum cum patena, vacua ſuperpoſita ab Epiſcopo porrectum dextera manu tangit, & de manu Archidiac. tangit urceolos cum vino, & aqua, ac bacile cum manutergio, *cap. Subdiaconus, ead. diſt.* & antiquitùs Subdiaconatus non erat ordo ſacer, cap. nullus in Epiſcopatum, 60. diſt. inter eos fuit poſtea connumeratus, *cap. erubeſcant, 32, diſt. & cap. à multis de ætat. & qualit.* Acolythus, dum ordinatur, ab Epiſcopo eſt docendus, & qualiter in

officio

officio ſuo ſe gerere debeat, & tangit candelabrum cum candela extincta ab Epiſcopo porrectum, ut ſciat, ſe ad accendenda Eccleſiæ luminaria mancipari, & urceolum vacuum ad ſuggerendum vinum in calicem, *cap. Acolythus, 23. diſt.* Exorciſta accipit de manu Epiſcopi libellum, in quo ſcripti ſunt exorciſmi, dicente ſibi Epiſc. Accipe, & commenda memoriæ, & habe poteſtatem imponendi manus ſuper energumenos, ſive baptizatos, ſive cathecumenos, *c. Exorciſta, ead. diſt.* Lector cùm ordinatur, Epiſc. facit de eo verbum ad plebem, poſteà tradit ei codicem, in quo lecturus eſt, dicens: Accipe, & eſto relator verbi Dei, habiturus, ſi fideliter, & utiliter impleveris officium tuum, partem cum iis, qui verbum Dei bene adminiſtraverunt ab initio, *cap. lector, ead. diſt.* Oſtiarius cùm ordinatur, poſtquam ab Archidiacono inſtructus fuerit, qualiter in domo Dei debeat converſari, ad ſuggeſtionem Archid. tradit ei Epiſc. claves Eccleſiæ de altari, dicens: Sic ages, quaſi redditurus Deo rationem pro his rebus, quæ his clavibus recluduntur, *c. Oſtiarius, ead. diſt.* & *in eod. Pont.* ubi de omnibus Ordinibus habetur.

19 Clerici † comam nutrire prohibentur, quorum caput deſuper in modum ſphæræ raſum eſſe debet, *cap. pſalmiſta, cum duobus ſeq. ead. 23. diſt. cap. 1.* quod de omnibus ordinibus tradit, *25. diſt.* Ordinum autem miniſteria, niſi per conſtitutos in eiſdem ordinibus exerceri non poſſunt, ut capit. Acolythus, *cap. Exorciſta, c. lector, cap. Oſtiarius, cap. Pſalmiſta, 23, diſt: cap: illud, in cap. ſingulis, cap: quicunque, 77, diſt.* & Conc. Trident. *cap. 17, de reform. ſeſſ. 23.* Clerici verò conjugati non bigami in miniſteriis quatuor minorum ordinum ſe poſſunt exercere, *eod. c. 17. de reform. ſeſſ. 23.* & ſine examine ordinati ſunt deponendi, *cap. ult. 24. diſt.*

20 Tempus ordinationum † regulariter eſt quodlibet ſabbatum quatuor Temporum, ſabbatum præcedens Dominicam Paſſionis, & ſabbatum ſanctum, *cap. ſanè, & capit. de eo de temp. ord.* & ibi Abb. *num. 1.* & Conc. Trid. *cap. 9. de reformat. ead. ſeſſ. 23.* Quatuor temporum jejunia celebrantur, primum in initio Quadrageſimæ. ſecundum in hebdomada Pentecoſtes, tertium in Septembri, & quartum in Decembri, *cap. ſtatuimus, 76. diſt.* & ordinantes, ac ordinandi jejuni eſſe debent, *cap. quòd*
21 *à patribus, & cap. ſequenti 75. diſt.* † Minores ordines Dominicis, & aliis feſtivis diebus ſimul omnes Epiſcopi conferre poſſunt, *c. de eo, junct. gloſſ 2.* & ibi Abb. *nu. 1, de temp. ord* non tamen omnibus, ſed, ſi ita Epiſcopo viſum fuerit expedire, & iis, qui ſaltem latinam linguam intelligant,
22 *c. 11. de refo. ſeſſ 23.* † Majores verò tantummodò temporibus ſupradictis, & poſt annum à ſuſceptione poſtremi, niſi neceſſitas, aut Eccleſiæ utilitas, judicio Epiſc. aliud expoſcat, ita quòd judicio Epiſc. qui ab interſtitiis ex cauſa poteſt diſpenſare, eſt relictum, *d. c. de eo, cum ibi not. eo. c. 11, de ref. ſeſſ 23.*

23 Ordinari † nemo poteſt à non ſuo Prælato ſine litteris dimiſſoriis ſui Ordinarii prævio examine exceſſis, alioquin ordinans à collatione ordinum per annum, & ordinatus à ſuſceptorum exequutione quàm diu proprio Ordinario videbitur expedire, eſt ſuſpenſus, *cap. 1, & 2, 9, q: 2, c: 1, & 2, 21, q. 2, cap. 2, & 3, de temp: ord in 6.*

E & Conc.

& Conc. Trid. *cap.* 3. *&* 8. *de reform. ſeſſ* 23. minuſque familiarem non ſubditum, niſi per triennium ſecum fuerit commoratus, poteſt Epiſcopus ſine ſui Ordinarij dimiſſoriis ordinare, & tunc illi ſtatim beneficium conferre tenetur, Conc. Trid. *c.* 9. *de reform. de ſeſſ.* 23. & ex cauſa occulta poteſt Ordinarius aſcenſum ad ordines ſuperiores ordinatis interdicere, *cap. ad aures. de temp. ord. &* Conc. Trid. *cap.* 1. *de reform. ſeſſ.* 14.

24 Epiſcopi † Eccleſiarum, quæ in partibus infidelium conſiſtunt, qui titulares vocantur, etiam ſi in loco nullius diœceſis, etiam exempto, aut in aliquo monaſterio cujusvis ordinis reſederint, aut moram traxerint, vigore cujuſvis privilegij, etiam prætextu familiaritatis, & continuæ commenſalitatis ſuæ abſque proprij Prælati expreſſo conſenſu, aut litteris dimiſſorijs, ſub eiſdem pœnis aliquos ordinare non poſſunt, Concil. Trid. *cap.* 2. *de reformat. eadem ſeſſ.* 14

25 Sacris ordinibus † initiatos non decet mendicare, nec aliquem ſordidum quæſtum exercere, *cap. Diaconi ſunt*, §. *mendicat infelix* 93 *diſt.* & ideo ad eiſdem or-
26 dines ſacris promoveri nemo debet, † niſi beneficium eccleſiaſticum, aut patrimonium, vel penſionem habeat, quibus ſe commode poſſit ſuſtentare, *cap. neminem*, *c. Sanctorum* 70. *diſt.* & Conc. Trident. *in*
27 *cap.* 2, *de refor: ſeſſ.* 21. † Ordinum autem collatores, eorumque miniſtri nihil pro collatione ordinum capere poſſunt *c. ſicut Epiſcop.* 1, *q.* 2, *c.* 1, *de ſimo.* nec etiam à ſponte offerentibus, Conc. Trid. *cap.* 1, *de refor: ſeſſ:* 21. Notarii tamen in locis, in quibus non viget conſuetudo nihil accipiendi, pro ſingulis litteris dimiſſoriis, aut teſtimonialibus decimam partem unius aurei accipere poſſunt, ut *eodem c.* 1, *ſeſſ.* 21.

29 Duo ſacri ordines, † eodem die conferri non poſſunt, quibuſvis privilegiis & indultis conceſſis non obſtantibus, *cap. litteras*, *& cap. dilectus*, *de temp. ord. &* Conc. Trident. *cap:* 13, *de reform. ſeſſ* 23. Temporis intervalla, & ætate ſingulis ordinum gradibus antiquitus præſcripta, ut *cap. in ſingulis cum omnibus ſeqq.* 77, *diſt.* penitus ſublatis, ætas impedit promotio-
30 nem. Infans enim † promoveri non poteſt ad primam tonſuram, *cap. ult. &* ibi gloſſ. *in ver. infanti. de temp. ord. in* 6. & infans dicitur, qui ſeptimum annum non explevit, gloſſ. *in cap. de his in verbo infantia*, 28, *diſt.* & Alexand. *in l. ſi infanti, nu.* 1, *C. de jur: delib.* Ad Subdiaconatus ordinem ante 22, ad Diaconatus ante 23, & ad
31 Presbyteratus ante 25. † ſuæ ætatis annum nemo poteſt ordinari, Conc. Trid: *c.* 12. *de refor. ſeſſ* 22, & ſufficit per diem annum attigiſſe cùm, completo, & elapſo 24 ante 25 dici non poſſit, & ſic de reliquis, gloſſ: *in cap. cùm in cunctis, in ver. exegerit*, ubi eſt ſpeciale in Epiſcopo, quòd annus ſit completus, & in aliis inferioribus ſufficit attigiſſe, & ibi Abb. *nu.* 6, *de elect: & gloſſ: in Clem. generali in ver. in decimo*
32 *octavo, de ætat, & qualit.* † Abbatiſſa non minor 40. annis, & quæ octo annis poſt expreſſam profeſſionem laudabiliter vixerit, eligi debet, & ſi his qualitatibus non reperiatur, ex his, quæ annum trigeſimum exceſſerint, & quinque annis poſt profeſſionem rectè vixerint, eligi poteſt, *c. indemnitatibus, de elect. in* 6. & Conci-
33 lium Trid. *cap.* 6, *de reform. ſeſſ.* 25. † Inquiſitor hæreticæ pravitatis minor annis

40: regulariter creari non poteſt, clemen. nolentes, in princ. de hæret.

34 Nativitas † impedit etiam promotionem, quia illegitimè procreati, abſque diſpenſatione ordinari non poſſunt, *cap. 1, & c. litteras de fil. presb.* & ibi Abb. *num. 3, cap. ſi is eod. tit. in 6*, & *cap. 1*, & *2, 56, diſtinct.* Corporis vitium, ſuper quo Epiſcopus diſpenſare non poteſt, Innocent. *in cap. 1, in fine de corpor. vit.* & habetur *in cap. 1, 49.* diſtinct. non ordinantur vitiati corpore, dum vitium ſcandalum generat in populo, ut propter maximum gibbum, qui eſt valde claudus, habens in oculo maculam, mutilatus manu, qui virilia, non ægritudinis cauſa, ſibi fecit abſcindi, qui partem digiti volens ſibi ipſi abſcidit, cui medietas palmæ cum duobus digitis eſt abſciſſa, qui morbo incurabili laborat, & qui digiti partem in duello amiſit, *cap. maritum 33, diſtinct. c. ſi quis abſciderit, in cap. qui partem, c. ſi quis pro ægritudine 55. diſt. c. 2, v. ſignificavit, c. expoſuiſti, de corp: vit: c. presbyterum, c. de rectoribus, c. tua nos*; *& cap. ex parte de cler: ægrot: & debil.* An autem vitium inducat deformitatem, quæ ſcandalum pariat, relinquitur arbitrio Ordinarii, *d. c. 2*, & ibi gloſſ. *penul: & ult: de corp. vit.*

Crimina, ut qui uſuras accepiſſe convincuntur, in ſcæna luſiſſe noſcuntur, qui publica pœnitentia crimina deflevit, qui aliquando in furiam verſus inſanivit, & ſimoniacus, *d. cap. maritum, 33, diſt.* qui homicidii facto, aut præcepto, aut conſilio conſcius exiſtit, & apoſtata, *cap. ſi quis viduam, cap. ſtudeant, cap. pœnitentes, cap. ex pœnitentibus, cap. illud quoque, & cap. hi qui.* 50, *diſt.*

Adminiſtratio aliorum bonorum impedit promotionem, cùm quis ad ratiocinia eſt obligatus, *cap: unic: de obligat:* ad ratio. ord. vel, non, præſertim falſi decoctores, qui ultimi ſupplicii, & ea pœna, qua fures ipſi de jure, vel conſuetudine, aut particulari, vel municipali ſtatuto plecti ſolent, puniri debent, Pius V. conſtit. 116.
35 quæ incipit: Poſtquàm bigamia † cum quis duas duxit uxores, aut cum vidua contraxit matrimonium, *cap. ſurandum cum ſeq. 34, diſt. cap. 1, & cap. bigamus de big. conditio.* bigamia impedit, ne quis poſſit ordinari, & eſt impedimentum ordinis, quia bis conjugatus non poteſt apte ſignificare unionem Jeſu Chriſti cùm Eccleſia unica, & ſancta ſua ſponſa, quam excellentia Sacramenti ordinis meretur, *cap. acutius, & cap: una, 26. diſt:* gloſ. *in cap. debitum, in ver. ſacramentum, de big.* & Navar. *in cap: 27. de pr. ſpec. irreg. num. 195, tom. 3.*

36 Triplex eſt bigamia, † ſcilicet vera, interpretativa, & ſimilitudinaria, gloſ. *in c. 2, de bigam.* Rota *deciſ. unic. num: 7, 8, & 9, eod: tit: in no.* Navar. *d. num. 195, verſ. 2, &* Graff. *deciſ. aur. cap. 27, nu: 38, par. 1, lib. 4.*
37 † Vera bigamia eſt ejus, qui ſucceſſivè duxit duas uxores virgines, unam poſt mortem alterius, etiam, ſi antequam fuiſſet Chriſtianus, ipſas ambas, vel alteram
38 tantum habuiſſet. † Interpretativa quatuor modis contrahitur per violationem caſtitatis promiſſæ contrahendo cum vidua, vel corrupta, contrahens diverſis temporibus cum una de jure, & cum alia de facto, & qui ſcienter cognovit uxorem adulteram, gloſ. *in d cap. 2. in verb. in bi-*
39 *gamus*, & ſimilitudinaria eſt, † quam incurrit ordine ſacro inſignitus, vel voto ſolenni adſtrictus cum aliqua etiam unica virgine contrahens, & conſummans, Navar.

d:c:27,n:195. Graff. *d::27,n.38.* & Rot. *d:deciſ:1, n: 9.* licèt enim bigamus ad ordines promoveri non debeat, tamen promotus recipit characterem, *cap. quicunque, 50, diſt: gl. ſſ:in d:cap:2, in ver:diſpenſare, in fine, de bigam.* & Graff. *deciſ. aur. cap.1, num.24.par.2, lib.1.* ſed non habet ordinis exequutionem, ut ibi.

40 Quatuor aſſignantur rationes, † quare bigamus ab ordinibus arceatur, prima propter defectum ſacramēti unitatis, cùm carnem ſuam in plures diviſerit; ſecunda propter prærogativam ordinum; tertia propter ſignum incontinentiæ cum uxore mortua, ſi aliam duxerit; & quarta, quia frequentator conjugiorū non habet frontem alios hortandi ad viduitatem, *in cap: unæ, diſt 26:*& Graff. *d:cap:11, nu.23.* Neque promoveri poteſt, ſi quis ſervilis eſt conditionis, *cap:nullus, cap.nulli, cap: quicunque, cap: ſervorum, cap. ſi quis, & cap. ultim: 54, diſt.* nec Monachus ſine conſenſu Abbatis, *cap. nullus, & cap. ſi quis, 58,*

41 *diſt:* † Minores ſi ordinantur, ordines ſacros recipiunt, ſed exequutio uſque ad legitimam ætatem eſt ſuſpenſa, *cap. pueri,* cum gloſſ. *2,q:1: cap:vel non,* cum gloſſ. *de temp:ord:cap:2, de ætæ:& qual:* & gloſſ. 2.

42 *in fine, in clem: fin: eod: tit* † Ordinatus extra tempora eſt ſuſpenſus, donec à Sede Apoſtolica fuerit diſpenſatus, *cap: cùm quidam, & cap. literas, de temp. ord.* quæ ſuſpenſio eſt inducta ipſo jure, & qui ſuſpenſione hujuſmodi durante, in eiſdem ordinibus miniſtrare præſumpſerint, irregularitatem incurrunt, & beneficiis eccleſiaſticis poſſunt jure privari, Pius II. *Conſtit.6.* Cum ex ſacrorum, in Bull. Rom.

43 Ordinis Epiſcopalis † poteſtate etiam Reges, & Reginæ oleo cathecumenorum inunguntur, & coronantur die Dominico, triduano jejunio devotè peracto per hebdomadam præcedentem, videlicet quarta, & ſexta feria, & ſabbato præcedente, ipſis præparatis pro ſanctiſſimo Euchariſtiæ Sacramento ſumendo in metropolitana, ſive alia cathedrali eccleſia, ubi ſolemnitas celebratur, aſtantibus pluribus Epiſcopis Regni, emiſſa priùs à Rege flexis genibus coram eodem Metropolitano profeſſione juxta formam, de qua in Pont. Rom. Clement. VIII. juſſu edito, *fol.228* & pro conſecratione Metropolitanus intingit pollicem dexteræ manus in oleo cathecumenorum, & jungit in modum crucis Regis brachium dexterum, inter juncturam manus, & juncturam cubiti, atque inter ſcapulas, in eodem Pont *fol 231.* & deinde eidem enſem præbet, coronam capiti illius imponit, & ſceptrum regale dat, ut ibidem *fol. 234, & 236.* eodemque modo cum injunctione brachii dexteri benedicitur Regina, cui etiam corona capiti imponitur, ut in eod Pont. *fol.250, & 251.*

44 Eadem ordinis poteſtate † à Metropolitano, aſtantibus ſaltem duobus Epiſcopis, conſecrantur Epiſcopi, præſtito priùs per eos juramento in manibus ejuſdem Metropolitani ad præſcriptam in eodem Pont. formam, *fol.79.* & adhibitis ſolemnitatibus, & ceremoniis, quæ ibi ſequuntur.

45 Abbates verò † eadem forma benedicuntur, & conſecrantur, de qua in eodem Pont. *fol.122, & ſeqq.* Et quia de benedictione, & conſecratione Abbatiſſæ, & virginum dantur formæ, in eodem Pont. *fol. 170, uſque ad fol. 223.* de his hæc obiter mihi dixiſſe ſufficiat.

46 Campanæ etiam † ordinis Epiſcopalis poteſtate benedicuntur, in qua requiritur oleum

oleum ſanctum infirmorum, ſanctum chriſma, thymiama, thus, myrrha, & thuribulum cum igne, adhibitis quampluribus exorciſmis, & ſolemnitatibus de quibus in dict. Pont. Roman. *fol.* 515. cum pluribus ſeqq.

47 † Degradatio fit etiam poteſtate ordinis Epiſcopalis, & Epiſcopus, non autem inferior poteſt ab ordinibus degradare, *capit. degradatio, de pœnit. in 6.* & Concil. Tridentin. *cap. 4. de reformat. ſeſſ. 13.* nec hanc poteſtatem poteſt Epiſcopus

48 inferioribus demandare, † quia licèt Epiſcopus committere valeat, quæ juriſdictionis exiſtunt, quæ ordinis Epiſcopalis ſunt, non poteſt inferioris gradus clericis demandare, *capit. aqua de conſecrat. eccleſ. vel Altar.*

DE CONSECRATIONE ECCLESIAE, vel Altaris. Cap. V.

SUMMARIUM.

1 Conſecratio Eccleſiarum pluribus ex cauſis fuit inſtituta.

2 Conſecratas Eccleſias frequentare, & in illis orare debemus, ut orationes ſint magis grata.

3 Conſecratio Eccleſiarum tam ex veteris quàm ex novi teſtamenti præceptis fieri debet.

4 Conſecrantur Eccleſiæ ab Epiſcopis pluribus de cauſis, & ſine Epiſcoporum licentia ædificari non poſſunt.

5 Conſecrans Eccleſiam indotatam de ſuo proprio in defectum fundatoris dotare tenetur.

6 Eccleſiæ pluribus caſibus reconciliantur.

7 Eccleſiâ pollutâ, etiam cœmeterium contiguum eſt pollutum, & non econtra.

8 Eccleſiæ reconciliatio quomodo fiat.

9 Conſecratio, & reconciliatio non, niſi ab Epiſcopis fieri poteſt.

10 Reconciliatio Eccleſiæ non conſecratæ, & cœmeterij quomodo fieri debeat.

11 Conſecratio Altaris in quibus conſiſtat, & quibus ex cauſis conſecretur.

12 Altare, niſi ab Epiſcopo, aut Epiſcopi mandato execrari, vel deſtrui non debet.

13 Paramenta, & vaſa ſacra vetuſtate conſumpta, non ſunt ad uſus prophanos vertenda.

14 Calicem non, niſi de auro, vel argento, licet conſecrare.

15 Virgines per Epiſcopum, & non per inferiorem poſſunt conſecrari.

16 Procuratio, an debeatur pro conſecratione.

17 Procuratio præſtatur in ſignum ſuperioritatis.

18 Epiſcopus cujus expenſis debeat Eccleſiam pollutam reconciliare.

19 Eccleſia regularis polluta cujus ſumptibus ſit reconcilianda.

20 Commodum ſentire debet, qui ſentit incommodum.

21 *Iohannes Stephanus Agatia Epiſcopus Aſtenſis laudatur.*

22 *Ordo Mendicantium pluribus privilegiis gaudet.*

ECCLESIARUM, & Altarium conſecratio Epiſcopis competit ordinis poteſtate, *ut ſupra c. proximo, in princ.* & conſecratio eſt ſimul ſacratio, *cap. pudenda, 24. quæſ.* 1. & gloſ. *in cap Epiſcopus, 23. diſt.* pluribuſque ex cauſis fuit inſtitutum, quòd eccleſiæ conſecrentur.

1 † Quarum prima, ut diabolus, & poteſtas ejus penitus expellatur. Cùm enim quædam eccleſia Arrianorum fidelibus reddita conſecraretur, & reliquiæ ſancti Sebaſtiani, & beatæ Agathæ illhuc delatæ fuiſſent, *cap. Arrianorum, de conſecr. diſt.* 1. populus ibidem congregatus porcum repente inter pedes huc, illucque diſcurrentem ſenſerunt, qui fores eccleſiæ repetens, in exitu à nullo videri potuit, omneſque in admirationem commovit, quod idcircò Dominus oſtendit, ut cunctis patefaceret, quòd de loco eod m immundus habitator exiret, ut refert Gregor. *in dialog. lib. 3.* relatus à Graff. *deciſ. aur. par. 2 lib. 2. c. 15. num. mihi, nu. 5.*

Secunda, ut in eis decentius laudes Deo ſolvantur, & preces effundantur, quia Iudæi loca, in quibus ſacrificabant Domino, divinis habebant ſupplicationibus conſecrata, nec in alijs, quam dedicatis locis Deo munera offereban; ſi enim Judæi, qui umbræ legis deſerviebant, hoc faciebant, multò magis nos quibus veritas patefacta & gratia per Ieſum Chriſtum, data eſt, † templa Domino ædificare, & prout melius poſſumus, ornare, eaque divinis precibus, ſanctis unctionibus ſuis cum altaribus, & vaſis, veſtibus quoque & reliquijs ad divinum cultum explendum utenſilibus, devotè, & ſolemniter ſacrare, & non in alijs, quàm in Domino ſacratis ab Epiſcopis miſſas celebrare, frequentare, & in illis dotare debemus, *cap. 2. §. qualiter ergo, de conſecr. diſt.* 1.

2

Eccleſia eſt decentior locus orandi, juxta illud pſalm. Unam petij à Domino hanc requiram, ut inhabitem in domo Domini omnibus diebus vitæ meæ: ibi enim animus ad devotionem magis excitatur propter ſolitudinem, & quietem, nec mediocriter adverſatur exteriorum tumultus ad pacem mentis, & animi, & ad obtinendam tranquillitatem, quæ oranti animo neceſſaria eſt, ubique tamen orare licet, Paulus ad Timot. *c. 2. qui ait,* Volo, vos oràre in omni loco, & Graff. *deciſ. aur. par. 1. lib. 2. cap. 53. num. 2.*

Tertia, ut ibidem dignè miſſæ celebrentur, & alia eccleſiaſtica ſacramenta miniſtrentur, *d. c. 2 poſt med. de conſecrat. diſ.* 1. *cap. hic ergo, & cap. nullus, ead. diſt.*

Quarta, ut orationes ſint magis gratæ, quia piè eſt credendum, quod ex hoc, cæteris paribus, divina virtus ibi aſſiſtat ad gratiam libentiùs infundendam, cùm propterea in miſſa dedicationis, quæ ſingulis annis celebrantur, proferatur oratio, Deus, qui, & cæt. exaudi preces populi tui, & præſta, ut, quiſquis hoc templum beneficia petiturus ingreditur, cuncta ſe impetraſſe lætetur, & ſimili oratione Deum precamur in ipſo die dedicationis eccleſiæ.

3 Conſecratio enim † eccleſiarum fieri debet tam ex veteris, quam ex novi teſtamenti præceptis, quia Dominus locutus eſt ad Moyſen, dicens, &c. ut faciant cuncta,

cuncta, quæ præcepi tibi, tabernaculum fœderis, & arcam teſtimonij, & propitiatorium, quod ſuper eam eſt, & cuncta vaſa tabernaculi, menſamque, & vaſa ejus, candelabrum puriſſimum cum vaſis ſuis & altare thymiamatis, & holocauſti, & omnia vaſa eorum, labium cum baſi ſua, veſtes ſanctas in miniſterio Aaron ſacerdoti, & filijs ejus, ut fungantur officio ſuo in ſacris oleum unctionis, & thymiama aromatum in ſanctuario, omnia, quæ præcepit tibi faciant, Exod. *c. 32. &* Levit *cap.8. verſ. tulit. & unctionis*, & *d. cap. conſecrat. diſt.* 1. Quæ autem in conſecratione eccleſiarum ab Eccleſia ordinata ſunt, ideſt, vel à concilijs Papæ auctoritate congregatis, ac ſi à Chriſto ſint ordinata, accipi debent, Turrecrem. *in c. omnes baſilica, n.* 4. *de conſecr. diſt.* 1. cùm ea, quæ per Eccleſiam ſtatuitur, ab ipſo Chriſto ordinentur. Matth. *cap.* 18. ubicunque fuerint duo, vel tres in nomine meo, in medio eorum ſum, & Graff *deciſ. aur. d. c.* 15, *n.* 6. *par.* 2. *lib.* 2. Licet olim conſecratio fieri non poſſet ſine mandato Papæ, cap. de locorum, *cap. præcepta, cap. Baſilicas, & cap. Eccleſiæ. de conſecr. ead. diſt.* 1. fuit ius antiquum reformatum, ſeu potius Epiſcopis auctoritas conſecrandi à Papa generaliter communicata, & ex ſingulari delegatione facta eſt

4 ordinaria poteſtas † Et hodie ab Epiſcopis poſſunt eccleſiæ conſecrari, *cap.* 2. & ibi gloſ *fin. &* Abb. *de conſecr. eccleſ. vel alt.* nec ſine Epiſcopi licentia poteſt eccleſia ædificari, *cap. nemo, ead. diſt.* 1. *& cap. quidam* 18. *q.* 2.

Conſecrantur eccleſiæ quolibet die, tam feriato, quàm feſto, *d. cap.* 2. & ibi gloſ. *de conſecr. eccleſ. vel alt.* quæ ſingulis annis ſolemniter ſunt celebrandæ, cap. ſolemnitates dedicationem, & *cap. ſolemnitates eccleſiarum, ead. diſt.* 1.

Secundo, quando dubitatur, an fuerit conſecrata, quia non apparet in aliqua ſcriptura, vel libro Eccleſiæ, aut columna, vel tabula marmorea, *de cap. ſolemnitates dedicationum, & cap. eccleſiæ ead. d.* 1. & Innocent. *in rubrica de conſecr. eccleſ vel alt. n.* 1. & ad probanda conſecrat, ſufficeret unicus teſtis de viſu, cùm nullum alijs præiudicium inferatur, ut ibi Innoc. *d. n.* 1.

Tertiò, ſi eccleſia ſit exuſta, ita quòd ſit decruſtata in totum, vel pro majori parte, *cap. eccleſiis*, & ibi gloſ *in verſ. exuſta, ead. diſt.* 1. & Innoc. *eod. num.* 1. *verſ. ſecundus ſi ſit exuſta.*

Quartò, ſi funditus ſit diruta, & ex toto reparata de eiſdem, ſive de alijs lapidibus, *cap. de fabrica eadem diſt.* 1. & eſt ratio, quia conſecratio eccleſiæ maxime conſiſtit in unctione exteriore, & conjunctione, & diſpoſitione lapidum *cap. eccleſias eadem diſt.* & Innoc. *eod. nu.* 1. *verſ tertius eſt*, licet videatur ultimo caſu ſufficere reconciliationem *cap ſi mortum ead. diſt. & Innocent. ubi ſupra ante num.* 2.

Quinto, quando conſtat de ſolemnitatibus requiſitis in conſecratione, ſed probabiliter dubitari poteſt, an Epiſcopus fuerit conſecratus, *cap. presbyteri*, 68. *diſt. &* Graff. *deciſ. aur. d. c.* 15. *nu.* 14. *in fine.*

5 Eccleſia † non eſt conſecranda, niſi prius competens dos fuerit ei aſſignata, *c. placuit*, 1. *qu.* 2. *c. pia mentis*, 16. *qu.* 7. *cap. cum ſicut*, & ibi gloſſ. *de conſecrat. eccleſ. vel alt.* & ſi Epiſcopus conſecrat eccleſiam indotatam, illam ſine læſione ſuæ eccleſiæ, ſi hoc facere poteſt, aliàs de ſuo proprio in defectum fundatoris dotare tenetur, gloſ. *in d. c. cum ſicut, verſ. ſed quid ſi Epiſcopus,*

pus, & ibi Abbas *n.2, & 3.* & gloſſ. *in cap. nemo, 1, in ver. domum de conſecr. d. 1.* Dos verò competens juxta qualitatem eccleſiæ eſſe debet, quia pro monaſterio tanta eſſe debet, qua presbyteri, diaconi, ſubdiaconi, cantores, & lectores ibi ali poſſint, *authentica ut deter. ſit in cler. §, inveſtigantes, colum. 1.* & ibi Bart. *n. 1.* ſi verò eccleſia ſit collegiata, dos ad minus debet eſſe pro duobus, & quòd poſſint recipi hoſpites, & epiſcopalia jura perſolvi, *c. 2, de ſupl. negl. Præl. cap. de Monachis, de præb.* & gloſſ. *in eod. c. cùm ſicut,* & ſi parochialis, pro parochi ſuſtentatione debet regulariter dos eſſe centum ducatorum, ex diſpoſitione ſacri Conc. Trid. *c. 13. §. ad hæc, ſeſſ. 24. de ref.* puto tamen, qualitatem locorum eſſe attendendam, & ubi communitatum vires non ſuppetunt, ſufficere dotem ſcutorum quinquaginta vicariis perpetuis aſſignatam, ut in extravag Pii V. ad exequendum in Bull. *cap. 46.*

6 Eccleſiæ † pluribus etiam caſibus reconciliantur.

Primò, ſi alicui mors violenta in eccleſia inferatur, aut injurioſè humanus ſanguis effundatur, *cap. eccleſiis, 68, diſt. cap. propoſuiſti, de Conſec eccl. vel alt.* & non ſufficit aliquarum guttarũ ſanguinis emiſſio, quia jura requirunt effuſionem, quæ largitatem denotat, *cap. revertimini, 16, q. 1.* gloſſ. *in cap. cum illorum, in verb. effuſionem,* & ibi Felin. *nu. 13 de ſent. excom.* Abbas *in cap. propoſuiſti, num 3, de conſecr. eccl. vel alt.* & Navar. *cap. 27, num. 256. tom. 3.* Si quis autẽ extra eccleſiam fuiſſet vulneratus, & in illa ſanguinem effudiſſet, nõ eſſet eccleſia reconcilianda, arg. *tex. in l. huic ſcripturæ, ff. ad leg. aquil.* ubi dicitur, quòd, ſi quis vulnerat ſervum alterius, & ille poſtea pereat ruina, vel alio caſu, non imputatur ei mors, ſed vulnus tantùm, ita non imputatur, quod extra eccleſiam contingit, quia hîc non eſt facta eccleſiæ injuria, vel irreverentia, *Abb. antiq. in cap. ſi Eccleſia, nu. 4. de Conſec. Eccl.* & Navar. *d. num. 256. verſ. dixi, aut datur.* Vulnere verò in eccleſia illato, licèt percuſſus antè egrediatur, quàm ſanguis in illam effundatur, etiam quòd reciperetur in aliquo vaſe, ne in eam decideret, eccl. diceretur polluta, & requireretur reconciliatio, ut per Nav. *eo. ver. dixi.*

Secundò, ſi ſemen humanum voluntariè in eccleſia effundatur, *cap. unico,* & ibi glo. *in ver humanum, de Conſecr. eccleſ. in 6.* quod procedit etiam, ſi vir cognoſcat uxorem, quicquid aliqui contrarium teneant, quia multa licita ex loco fiunt illicita, *cap. accuſatio, 2, q. 7, cap. 1. de immunit. eccleſ.* gloſ. *in d. ver. ſeminis,* Jo. de Sel. *in tractat. de beneſ. in 5, quæſt.* ubi dicit, ita tenendum, *colum. 49.* & Navar. *d. c. 27. nu. 257.*

Tertiò, ſi in eccleſia aliquis excommunicatus ſepeliatur, *cap. conſuluiſti,* & ibi Abb. *antiq. de Conſecrat. eccleſ. vel alt.* quod intellige de excommunicatis impœnitentibus, ſecus de excommunicatis pœnitentibus, ſed, qui morte præventi, abſolvi non potuerunt, arg. à contrario ſenſu, *cap. is cui, §. talis quoque, de ſent. excommun. in 6.* & Graff. *deciſ. aur. d. cap. 15. num. 19.*

Quartò, ſi cadavera mortuorum infidelium in eccleſia ſepeliantur, & tunc illis evulſis, & etiam parietibus dealbatis, eſt reconcilianda, *cap. eccleſiam, in qua mortuorum, de conſecrat. eadem diſ. 1.* & Navar. *eod. num. 257. verſic. quartus eſt.*

Quin-

Quintò, ſi eccleſia per Epiſcopum excommunicatum publicum conſecretur, vel benedicatur, quia, ſi corpus excommunicati mortui execratur eccleſiam, vel cœmeterium, dict. cap. conſuluiſti, & cap. eccleſiam, multò magis, ubi ipſa conſecratio tranſit per manus, & os excommunicati, *arg. l. Domitius, de teſt. &* Graff. *eodem cap. 15, num. 19.*

7 † At polluta eccleſia, etiam cœmeterium contiguum eſt pollutum, & non econtra, quia cœmeterio polluto, quamvis eccleſiæ contiguo, non eſt polluta eccleſia, ne minus dignum majus, aut acceſſorium principale ad ſe trahere videatur, *d. cap. de conſecr. eccleſ. vel alt. in 6.*

8 Eccleſiæ reconciliatio † fit per aquam cum vino, & cinere benedictam, & per aquam ſignificatur populus, *cap. cum Marthæ, §. quæſiviſti, circa finem, de celebrat. miſſ.* per cinerem, memoria paſſionis Chriſti, Zabarel. *in cap. propoſuiſti, de conſecr. eccleſ. vel alt.* & vinum aqua permiſtum ſignificat unionem divinitatis, & humanitatis, & ponuntur iſta, ut populus, qui per aquam deſignatur, mundetur, & uniatur Deo, quod ſignificat per vinum aqua miſtum, Abb. antiq. *in d. cap. propoſuiſti, nu. 2, eodem tit. de conſecrat.* & Graff. *eodem cap, num. 17.*

9 Conſecratio autem, † ſeu reconciliatiò eccleſiarum, & altarium adeò ſolis Epiſcopis competit, ut nec Vicarius conſecrationem, aut reconciliationem exequi poſſit, niſi ſit Epiſcopus, ex ſupra in ſuperiori *cap. deductis,* & eccleſia non conſecrata, ſi injurioſa ſanguinis effuſione polluatur, eſt etiam reconcilianda, *cap. final. eod. tit. de conſecrat. eccleſ. vel alt.* quia eccleſiæ, in quibus divina myſteria celebrantur, licèt adhuc non extiterint conſecratæ, nullo jure privilegium immunitatis amittunt, cum obſequiis divinis dicata nullius ſint temerariis auſibus profananda, *cap. penult. de immunitat. eccl.* & ibi gloſ. *in ver. admittur* & gaudent eodem privilegio, quo, & conſecratæ, gloſſ. *in d. cap. fin. in ver. non conſecrata,* & Abbas *num. 2* tamen in reconciliationis actu ſervari non debet forma, quæ requiritur in reconciliatione eccleſiæ conſecratæ, ſed ſufficit, quòd aqua exorcizata protinus lavetur, ne divinæ laudis organa ſuſpendantur, *d. cap. fin.* & ibi Abb. quòd interim organa clericorum ſuſpenduntur, *nu. 4, de conſecrat.* Nam minor ſolemnitas in reconciliatione eccleſiæ non conſecratæ requiritur, quàm in conſecrata, quia cùm magis delinquatur in loco conſecrato, expedit, ut in actu reconciliationis major demonſtratio fiat, argum. text. *in cap. cùm illorum, §. primò, ſi fuerint, de ſentent. excommun.* & Abb. *in d. cap fin. in fine,* & licet videatur, quòd per Epiſcopum eccleſia ſit reconcilianda, *per tex. in cap. aqua, eod. tit.*

10 † eccleſia tamen non conſecrata, ſi polluatur, per ſimplicem ſacerdotem aqua per Epiſcopum exorcizata pro reconciliatione lavari poteſt, glo. *ſi in d cap fin. quam ſequitur* Abb & dicit, cum eadem opinione doctores communiter tranſire, *nu 6.* & eadem ratione cœmeteria polluta, quæ non ſunt annexa eccleſiis, eadem aqua exorcizata per ſimplicem ſacerdotem poſſunt reconciliari, quia illa cæmiteria non conſecrantur, ſed benedicuntur, cætera verò cœmeteria eccleſiis contigua. & quæ unà cum eccleſiis conſecrantur, non, niſi ab Epiſcopo poſſunt reconciliari, quia de connexis, uti de ſimilibus, idem eſt judicium, *c. inter cæteras, de reſcript. c. 2, de tranſ-*

lat.prælat. & *c. in cauſis,de re judic.* Epiſcopi tamen aliqui, privilegio Papæ ſuffulti aquam per ipſos exorcizatam perſonis in dignitate Eccleſ. conſtitutis tranſmittere, & facultatem reconciliandi illis delegare poſſunt,quod privilegium ex cauſa concedi ſolet.

11 Altaria ſine reliquiis † conſecrari non poſſunt, *cap.placuit,de conſecr.d.*1.& conſecratio altaris præcipue conſiſtit in conjunctione menſæ, ſcilicet, lapidis ſuperioris,& ſtructuræ inferioris,Innoc. *in rub.de conſecr.n.*2. Nam pluribus ex cauſis reconſecrantur, ſi altare motum fuerit,aut lapis ille ſolummodò ſuperpoſitus, qui ſigillum continet, confractus, aut etiam diminutus,*c.*1,*& c.*3.*de conſecr.eccl.vel altar* ſunt etiam reconſecrandæ, ſi augeantur, vel minuantur, aut mutentur, ita quòd amittant priorem formam, quia forma dat eſſe rei, Abb.*in cap.ligneis, nu.*2. *eo.tit.* & pari modo altare viaticum,ſi amittat formam, vel frangatur, illius ſigillum eſt reconſecrandum, ut per Abb. *ubi ſupra.*

12 Sicut enim † altare conſecrari non debet,niſi ab Epiſcopo,ſic non debet quis illud execrari, vel deſtruere, niſi Epiſcopus, vel alius de ejus mandato Turrecrem. *in*
13 *cap.placuit,de conſecr.diſt.*1. † Vaſa ſacra, planetæ,pallæ,veſtes ſacerdotum,& miniſtrorum, & ſimilia non ſunt ad uſus profanos convertenda,quia Deo dicata ad uſus profanos reverti non debent, *cap.nulli,* 12.*q.*2,*& cap.ſemel, de reg. jur. in* 6. ſed paramenta, ſi qua vetuſtate ſint conſumpta, comburi debent, & cineres in eccleſia ſub pavimento, vel alio loco tuto, & honeſto, ne pedibus intrantium conculcentur,ſunt reponendæ, *cap.altaris de conſecr.*
14 *d.*1. † Calicem verò,niſi de auro,argento, vel ſtanno conſecrare non licet, non autem ex ære, aut aurichalco, quia ob vini virtutem æruginem facit, pariterque vomitum provocat, minuſque ligneum, aut vitreum, cum quo miſſa prohibetur celebrari,cap ut calix,ead.diſt.& quicquid in contrarium ſupra diſponatur de calice ex ſtanno,qui non eſt prohibitus,hodie minime admittitur eadem ratione,quia de facili æruginatur,& nauſeam parit celebranti, eodem *c. ut calix,* & ubi eſt eadem ratio, eadem debet eſſe juris diſpoſitio, *l.illud,ff. ad l. Aquil.*

15 Virgines quoque † non,niſi per Epiſcopum,poſſunt conſecrari,*cap.quamvis corepiſ.opus,68.diſt.& cap ſi jubet,26,queſt 6.*& debent conſecrari in veſte profeſſionis, quam ſemper ferre tenentur,*cap.ſanctimonialis,*23, *diſt.* ſunt enim conſecrandæ ſolemnibus diebus tantum, ut in Epiphania, per hebdomadam Paſchæ, & in feſtis Apoſtolorum, niſi in contrarium immineat neceſſitas, *cap.devotionis,* 20,*q.*1.

16 Quæri poteſt.† an procuratio pro viſitatione debita, ut ſuo loco dicetur, recipi etiam poſſit pro conſecratione, & eſt diſtinguendum,quòd,aut loquimur de conſecratione calicum,ordinandorum,& virginum, quæ fit in propria civitate, & pro ordinandorum conſecratione, & tunc res caret difficultate, quòd nihil accipi poſſit in quòcunque loco ordinationes habeantur,ſed gratis operam ſuam viſitantes præſtare omnino tenentur, Conc.Trid. *c.*1. *de refor:ſeſſ.*21 & eadem ratio militat in virginibus conſecrandis, vel velandis,ac calicibus conſecrandis, campaniſque benedicendis, & ita ſe habet communis uſus. & conſuetudo,quæ eſt ſervanda, Conc.Trid. *cap.*3.§.*in iis verò,de reformat:ſeſſ* 24. aut

eſt

eſt conſecranda eccleſia extra civitatem, & cùm non brevi tempore conſecratio fieri poſſit, ita quòd, nec commode ad palatium Epiſcopale pro ſumendo prandio Epiſcopus redire valeat, tunc prandium, aliaque victualia eundo, & redeundo ab iis, qui ejus miniſterium requiſiverunt, ſumere poteſt, etiam quantumcunque eccleſia conſecranda ſit vicina Epiſcopatui, quia iſta procuratio eſt annexa viſitationi, &
17 conſecrationi, † quæ præſtatur in ſignum ſuperioritatis, & ut faciliùs Prælati inducantur ad viſitandum, & conſecrandum, gloſſ. *in c. cùm ſit Romana*, ubi etiam Abb. *n. 2. de ſimo.* Innoc. *in cap. Romana, de cenſ.* & Graff. *deciſ. 15. n. mihi* 10 *par 2. lib. 2.* dummodò non obſit paupertas, quia caſu, quo propter paupertatem procuratio ſub miniſtrari non poſſit, tunc Epiſcopus propriis ſumptibus Eccleſiam conſecrare tenetur, ut tenet gloſ. & Abb. *in d. cap. cum ſit Romana.*

18 Frequenter etiam quæritur, † cujus expenſis debeat Epiſcopus accedere ad eccleſiam pollutam reconciliandam, & omiſſis diſputationibus, aut ſcitur quis violaverit, eccleſiam, & eſt ſolvendo, & tunc expenſis illius, qui eam violavit, reconciliari debet, *arg. text. in l.* 1. ubi etiam Bart *ff. de eo, per qu. fac.* erit, aut neſcitur, vel non eſt ſolvendo, & tunc ſi eccleſia eſt parochialis, parochus ſolus, ſi juxta redditus id commode facere poteſt, niſi in contrarium ſit ſtatutum, aut vigeat conſuetudo, vel parochus eſt pauper, & tunc ſumptibus parochianorum, & in defectum omnium debet Epiſcopis ſuis expenſis eccleſiam reconciliare, ut poſt Jo. Andr. & alios diſtinguit, & tenet Abb. in *c. propoſuiſti, n. 21. de conſ. eccl. vel altar.*

19 Si vero eccleſia † eſt regularis ſine cura animarum & ignoratur, quis eccleſiã polluerit, vel is non ſit ſolvendo tunc, nec Epiſcopus, nec populus tenetur, cùm regulares ſint exempti a juriſdictione Epiſcoporum, neque ex obligatione ſacramenta populo miniſtrare teneantur, & populus minime ad illa ab eis recipienda cogi poſſit, quia, uti exemptos ab onere ſacramenta miniſtrandi, & ab ordinaria juriſdictione
20 contra ipſos procedit regula, † quòd, qui ſentit commodum, ſentire debeat, & incommodum, & contra, *cap. qui ſentit, de reg. jur. in 6.* Valde tamen decebit ſi tali caſu Epiſcopi eorum officium exerceant in reconciliandis eccleſiis regularium, quantumvis exemptorum, & Joan. Stephanus ex illuſtri famiglia Agatiorum Vercellen.
21 † Epiſcopus Aſtenſis in Ordinarii loci legitima à civitate, & diœceſi abſẽtia requiſitus pro recõciliatione eccleſiæ monaſterii S. Pauli Ordinis Prædicatorum Vercellen. humani ſanguinis effuſione pollutæ, ab eadem civitate Aſten. Vercellas pro ejuſdem eccleſiæ reconciliatione ſe tranſtulit, illamque præſente Veſpaſiano Agatia Abbate Abbatiæ B. Mariæ de Abundãtia Gebenen. diœceſis, ejus conſanguineo. & me, una cum maxima cleri, & populi multitudine, ſub die *18.* menſis Novembris anni 1601. reconciliavit, gratis, ſine aliqua procuratione viatici, nec tam eundo, quã ſtando, ſumptuum etiam cibariorum ſubminiſtratione, peragendo functionẽ, quæ bonum, & pium decet paſtorem in benefi-
22 cium eccleſiæ dicti † ordinis mendicantium, qui tit. paupertatis merito pluribus gaudet privilegiis, de quibus plenè ſcripſit Alphonſ. de Caſa Rub. in compend. privileg. Fratr. Minor. & Mendic. per totum.

DE BENEDICTIONE
Cap. VI.

SUMMARIUM.

1 *Benedictio multipliciter accipitur.*
2 *Benedictionis definitio.*
3 *Benedictio eſt duplex.*
4 *Benedictionis uſus eſt antiquus.*
5 *Benedictionis nomine, quæ veniant.*
6 *Benedictio Papæ venialia peccata remittit, & eſt res ſacramentalis.*
Qui poſſint virtute ordinis benedicere, ibi.
Papa benedicere poteſt, ibidem.
7 *Benedicere poteſt Epiſcopus, & num. ſeq.*
8 *Eccleſiaſtica paramenta, à quibus benedici poſſint.*
Presbyteri veſtimenta eccleſiaſtica benedicere non poſſunt, ibidem.
9 *Presbyteris non licet benedicere modo, quo benedicit Epiſcopus.*
10 *Sacerdotes, quæ benedicere poſſint, & n. 11, cum pluribus ſequentibus.*
Nuptiæ ſecundæ non ſunt benedicendæ, ibidem.
11 *Nuptiarum benedictio à mundi creatione originem duxit.*
12 *Benedictio novarum frugum ex ritu antiquo fuit.*
13 *Benedictionis aquæ, quis fuerit inſtitutor.*
14 *Aqua benedicta conficitur per ſeptem invocationes.*
15 *Aqua benedicta peccata venialia remittuntur.*
16 *Gratiæ novæ infuſio non requiritur ad remiſſionem peccati venialis, ſed quid requiratur.*
17 *Venialium peccatorum remiſſio triplici ratione cauſari poteſt.*
18 *Aquæ benedictæ aſperſio cur fiat.*
19 *Aquæ benedictæ, quænam fuerit figura in teſtamento veteri.*
20 *Aquæ benedictæ effectus eſt duplex, ſpiritualis, & temporalis.*
21 *Spirituales effectus aquæ benedictæ ſunt ſeptem, & num. ſeq.*
22 *Aqua benedicta fugat dæmones, & alia operatur.*
23 *Corporales effectus aquæ benedictæ ſunt plures.*
24 *Aquæ benedicendæ forma in duobus verſatur.*
25 *Septenarius numerus eſt perfectus.*
26 *Trinitatis fides in ſigno crucis exprimitur, eoque roborantur fideles.*
27 *Crux Chriſti quatuor virtutes habet.*
28 *Crucis ſigni plures virtutes, & miracula.*
29 *Crucis ſignum fieri debet in figura quadrangulari.*

QUIA ſupra egimus de conſecratione, quæ fit poteſtate ordinis Epiſcopalis, congruo loco nunc ad præcedentia continuando tractandum videtur de benedictione, quæ ejuſdem ordinis poteſtate competit, Turrecrem. *in cap. denique, n.12,21.diſt.* de qua ut plene cognitio haberi poſſit, ſciendum eſt, benedi-

ctionis

ctionis nomen non ſemper idem ſignifica-
1 re, † quandoque enim ſignificat adulationem *ad Roman. cap.* 16. qui per pulces ſermones, & benedictiones ſeducunt corda innocentium, aliquando maledictionem per antiphraſim, *Iob. cap.* 1. Ne benedixerint filij mei, hoc eſt maledixerint, vel ingrati fuerint, *& cap.* 2. Benedic. Deo, & morere aliquando eleemoſynam ſpiritualem *Proverb. cap.* 11. anima quæ benedicit, impinguabitur, & *ad Corrinth.* qui ſeminat in benedictionibus, de benedictionibus & metet, nonnunquam laudem, *Pſalm.* 102. Benedic anima mea Domino & omnia, quæ intra me ſunt, &c. ſæpius beneficiorũ collationem, vel precraionem: *Pſalm.* 20. Quoniam prævenisti eum in benedictionibus dulcedinis &c. *& Geneſ.* 12. Benedicam benedicentibus te, &c. denique fere ſemper benedictio ſignificat optativam, vel imperativam collationem bonorum, vel enunciativam laudem virtutum, ac beneficiorum qua ratione ſampto bene-
2 dictionibus nomine, ea definitur rectè, † quòd ſit ſanctificationis, & gratiarum votiva collatio Sanc. Ambroſ. *l. de benedict. Patriarch. cap.* 2.

3 Benedictio † principaliter eſt duplex ſecundum S. Thom. *in* 4. *ſent. d.* 19. *qu.* 1. *art.* 2. una enim ſit in virtute ſanctitatis ab ominibus, in quibus per gratiam Christi inhabitat, & hoc ſolet experi à Sanctis hominibus tantùm, quibus à Deo virtus ſanctificandi tribuitur; altera, qua virtute ordinis ſacri homo benedicit, nec miniſtri Sanctitatem requirit, quæ procedit, & effectum obtinet ex meritis Christi, Marſil. Archiep. Salernitanus Hidragiolog. *ſec.* 2. *cap.* 1. *num.* 51 *&* 52.

4 Benedictionis autem uſus eſt † antiquus, quia fuit in veteri teſtamento benedictus Abraham Deo excelſo, & det tibi Deus de rore cœli & de pinguedine terræ abundantiam, qui benedixerit tibi benedictionibus repleatur: *Gen. cap.* 14. *& c.* 27. Benedicentur in te, & in ſemine tuo cunctæ tribus terræ, benedixitque Jacob filijs Joſeph, eo. *cap.* 28. *&* 48. quæ, poſtquam Moyſes cuncta vidit completa, benedixit eis, *cap.* 39. eo lib. ut benedicam panibus tuis & aquis. *Exod. cap.* 23. & cum ingreſſi fueritis terram, quam ego dabo vobis, & meſſueritis ſegetem, feretis manipulos ſpicarũ primitias veſtras ad ſacerdotem, qui elevabit faſciculum coram Domino, ut acceptabile ſit pro vobis altero die ſabbati, & ſanctificabit illum: *Levit. cap.* 23. primitiva ciborum veſtrorum dabitis ſacerdoti, ut reponat benedictionem domibus veſtris, *Ezech. cap* 44. & Marſil. d. Hidragiolog. *ſec.* 3. *cap.* 7. *nu.* 29. Benedictio-
5 nis verò nomine † omnia felicia, & bona à Deo nobis conceſſa veniunt, ut ſuper populum tuum benedictio tua. *Pſal.* 3.

De benedictione, qua homo homini benedicit, ſive paterna, ſive ſacerdotali, aut quacunque poteſtate fiat, pluribus in ſacrarum litterarum locis habetur ut benediximus vobis de domo Domini: *Pſalm.* 117. Aaron elevans coram Domino, ſicut præceperat Moyſes, & extendens manum ad populum benedixit, *Levit. cap.* 9. qui benedixerit tibi, erit & ipſe benedictus. Nu. 24 Joachim autem ſummus ſacerdos de Hieruſalem venit in Betuliam cum univerſis presbyteris ſuis, ut videret Iudith, quæ cum exiſſet ad illum, benedixerunt eam omnes una voce dicentes, Tu gloria Hieruſalem, tu lætitia Iſraël tu beneficentia populi noſtri Iudith, *cap.* 15.

Bene-

Benedictio patris firmat domos filiorum, *Eccleſ. cap. 3.* benedictio Domini divites facit *Salom. cap. 10.* honora ergo patrem, ut benedicat te, honorat patrem pius propter gratiam, ingratus pro timore, & ſi pauper eſt, pater non habens divitiarum copias, quas relinquat filijs, habet tamẽ ultimæ benedictionis hereditatem, qua ſanctificationis opes ſucceſſoribus relinquat, & multò plus eſt beatum, quàm divitem fieri, S. Ambroſ. *in lib. de benedict. Patriac. c. 1.* & plura alia ſacræ ſcripturæ loca deducit, & citat Marſil. Archiep. Saler. *in d. ſec. 2. c. 1. n. 39.* & Chriſtus dominus noſter Apoſtolis panem daturus, benedixit, Math. c. 22. ſimiliter, & calicẽ, & cũ cœnaſſet, hymnũ dixit, *Luc. c. 22. & 24.*

Benedictio, † quam impatiuntur Pon-
6 tifices, venialia peccata remittit, & eſt ſacramentale, non ſacramentũ, Marſil. dict. Hidragiolog. *ſec. 3. c. 2. nu. 7.* benedicunt etiam agnos ex cæra, de quorum origine, & virtutibus diſertè tradidit Fr. Vincentius Bonardus ordinis Prædicat. in ſuo peculiari tractatu Romæ edito. Ordinis virtute † benedicit Epiſcopus veſti-
7 menta eccleſiaſtica, quæ benedictio de iure communi ad Epiſcopos pertinet, & ex privilegio Papæ, Miniſtri, & Provin-
8 ciales † Fratrum Minorum, & Guardiani, pro eorum ordinibus, & pro monialibus S. Claræ, totiuſque ordinis, benedicere poſſunt, Nau. *c. 25. n. 84. tom. 3.* eodemque privilegio ſunt muniti ſuperiores Societatis Jeſu, & congregationis S. Pauli de collati Barnabitæ nuncupati.

Aquam benedicunt Epiſcopi, qua eccleſia polluta reconciliantur, nempe naturali aqua vinum cum cinere miſcendo, *cap. propoſuiſti, ext. de conſecr. eccleſ. vel alt.* & in veteri teſtamento ſanguine aſpergebatur, *Levit. c. 4.* & aquæ pro reconciliatione benedicuntur, & eccleſiæ reconciliantur ad formam præſcriptam in Pont. Rom. *de eccleſ. dedic. par. 2.*

9 Benedicunt † etiam Epiſcopi populum poſt miſſam ſolemni benedictione, ut *c.* Abb. & ibi gloſ. *in verſ. ſolemnem, de privil. in 6. & c. denique, 21. diſt. Presbyt.* aut modo, quo Epiſcopus benedicit, benedicere non licet, gloſ. *in c. ad celebrandas, de conſecr. d. 1.* & Graff. *deciſ. aur. c. 26. n. 4. par. 2. lib. 3.* & omnia, quæ conſecrantur, benedicuntur, ut eccleſiæ, cœmeteria, altaria, calices, ac paramenta, & alia, quæ ſunt ordinis Pontificalis, de quibus ſupra in *c. 5.* de conſecr. per totum. Aliàs benedi-
10 ctiones, quæ ſunt ordinis ſacerdotalis, † presb. ordinis virtute poſſunt impartiri, ut ſponſos benedicere, *c. Sponſus, 23. d. c. aliter, & c. ſponſus, 30. qu. 5. &* Conc. Trid. *cap. 1. de reſ. matr. ſeſſ. 24.* non autẽ ſecundæ nuptiæ ſunt benedicendæ quia ſecundas nuptias benedicens pœna eſt plectendus, ut *cap. 1.* ubi etiam gloſ. & Abb. *de ſec. nupt.*

Nuptiarum benedictio † jam à mundi creatione originem duxit, benedixitque illis, & ait, creſcite, & multiplicamini, & replete terram, *Geneſ. c. 1.* ac alio loco, & apprehendens dexteram filiæ ſuæ dexteræ Tobiæ tradidit dicens, Deus Abraham, Deus Iſaac, Deus Jacob, vobiſcum ſit & ipſe coniungat vos, impleatque benedictionem ſuam in vobis, *Tobias cap 7.* & ab Apoſtolis tradita fuit de qua per Evariſt. in epiſt. quæ primo Concil. tom. continetur. Benedicunt presbyteri cæreum paſchalem in ſacræ reſurrectionis Dominicæ myſteriũ ex antiquiſ-

ſimo

ſimo ritu, ut trad. S. Ambroſ. *in ſermone de myſterio Paſchæ, c. 5.* & Conc. Tolet. 4. c. 8.

12 Benedictio † novarum frugum ex ritu antiquo à presbyteris fiebat, ut apud ſanctum Hieronymum *in Ezechielem, c. 24.* ubi primitiæ ciborum noſtrorum ſacerdotibus offeruntur, ut nihil guſtemus novarũ frugum, niſi quòd ſacerdos antè guſtaverit, hoc autem facimus, ut reponat ſacerdos oblationem noſtram in domo ſua, ſive ut ad prædicationem ſuã Dominus benedicat domibus noſtris. grandis eſt dignitas ſacerdotum, ſed grandis ruina, ſi peccaverint, & Genebrard. *in Pſalm: 150. nu. 4.* ait, Videmus, Apoſtolos retinuiſſe dedicationes, templa, choros, vota, aquam luſtralẽ, benedictiones ſacerdotũ, veſtes, genuflexiones, ordines eccleſiaſticos, decimas, primitias, proceſſiones, viſitationes ſacrarum ædium, & locorum, manuum expanſiones, feſta Pentecoſtes, Paſchatis, ſublato victimarum uſu, quæ per Chriſti cruorem abrogata ſunt, & de pluribus aliis benedictionibus ex ritu antiquo tradit Marſil. *in ead. ſec. 2, cap. 2, nu. 7, uſque ad num. 17.*

13 Sacerdotes inter alia † benedicunt aquas ſale conſperſas, cujus benedictionis inſtitutor fuit S. Matthæus Apoſtolus, & Evangeliſta, ut refert S. Clemens Romanus *in lib. 8. Apoſtolicarum conſtitutionum, cap. 35.* & Franc. Turia. in ſua translatione, *cap. 29.* tradit de aqua, & oleo: Ego Matthæus conſtituo, ut benedicat Epiſcopus aquam, aut oleum; ſin verò non aderit, benedicat presbyter. præſente diacono. Cùm autem Epiſcopus aderit, aſſiſtant presbyter, & diaconus: dicat autem in hunc modum, Domine Sabaoth, Deus virtutum, creator aquarum, & olei largitor, miſerator, & amator hominum, qui dediſti aquam ad bibendũ, & abluendum, & oleum ad exhilarandum faciem in exultationem lætitiæ, ipſe etiam nunc ſanctifica per Chriſtum hanc aquam], & oleum, ex nomine ejus, qui obtulit, vel quæ obtulit, & tribue ei vim ſanandi, & depellendi morbum, fugandi dæmones, & expellendi inſidias, per Chriſtum ſpem noſtram, cum quo tibi gloria, honor, & cultus, ac ſancto Spiritu in ſæcula. Amen. Marſil. *ſec. 2. cap. 2, nu. 49, 50, 51, & 54.* & fuit poſtea conſtitutio Matthæi innovata, ut conſtat ex epiſtola S. Alexandri Rom. Pont. mart. ejus nominis primi, & à beato Petro quinti, qui ita ſcripſit, aquam, ſale conſperſam populis benedicimus, ut ea cuncti aſperſi ſanctificentur, & purificentur: quod & omnibus ſacerdotibus faciendum eſſe mandamus. Nam, ſi cinis vitulæ ſanguine aſperſus populum ſanctificabat, atque mandabat, multò magis aqua ſale aſperſa, diviniſque precibus ſacrata. Et, ſi ſale aſperſo per Eliſæum Prophetam ſterilitas aquæ ſanata eſt, quantò magis divinis precibus ſacratum ſal ſterilitatem rerum auferret humanarum? Coinquinatos enim ſanctificat, mundat, purgat, cætera bona multiplicat, inſidiaſque diaboli avertit, & à phantaſmatum verſutiis homines defendit, *ut in epiſt. 1, quam ſcripſit omnibus orthodoxis, ut in tomo 1. conc. 1. & 5. & cap. aquam ſale, de conſecr. diſt. 3.*

14 Conficitur † aqua benedicta per ſeptem invocationes myſticas divini nominis. Prima eſt, Adjutorium noſtrum. Secunda: Exorcizo te creatura ſalis. Tertia, Invocamus te Domine, Quarta, Exorcizo te creatura aquæ. Quinta dum dicitur, qui ad ſalutem humani generis. Sexta, Cùm ſal

in

in aquam immittitur. Et ſeptima, dum dicitur, Deus invictæ virtutis, ut in ſacerdotali Romano, & ſeptem invocationes potiſſimùm in hujuſmodi benedictione concurrere creduntur, quia ſanctificatur aqua in virtute ſeptem donorum Spiritus ſancti, ut per eundem Marſil. *d. ſec: 2, cap: 7, num: 34, & 35.*

15 Effectus aquæ benedictæ † præcipuus eſt, ut per eam ante conſpectum Domini peccata venialia remittantur, ex communi Theologorum ſententia S. Thom. *in 3: par: q. 65: artic: 1, ad 6. & 8, q: 83, art: 3, ad 3, q: 87, art. 3:* Sot. *in 4, ſent: diſt: 15, q: 2, art: 3:* & glo. *in proœm: ſex: in ver. benedictionem*, ubi Doctores omnes, & remittuntur per aquam benedictam peccata ex opere operantis, ſcilicet, quòd actus ille devotionis, & reverentiæ, qua homo ad ſacra recipienda movetur, peccatorum remiſſionem operatur, non quidem conferendo
16 gratiam, ut in ſacramentis, † quia neceſſaria non eſt gratiæ infuſio pro venialibus remittendis, ſed propter actum devotionis prædictum, ut explicat idem S. Thom. *par: 3: quæſt: 87: art: 3, in corpore*, ubi ait, ad remiſſionem venialis peccati non requiritur novæ gratiæ infuſio, ſed ſufficit aliquis actus procedens ex gratia, quo aliquis deteſtetur peccatum veniale, vel explicitè, vel ſaltem implicitè, ſicut, cùm aliquis ferventer movetur in Deum.

17 Triplici † autem ratione aliqua cauſant remiſſionem venialium peccatorum.

Primò cauſatur per infuſionem gratiæ, & ſic per Euchariſtiam, & Sacramenta novæ legis.

Secundò, in quantum ſunt cum aliquo motu deteſtationis peccatorum, & hoc modo confeſſio generalis, tunſio pectoris, & oratio Dominicalis proſunt ad remiſſionem venialium peccatorum.

Tertio modo, in quantum ſunt cum aliquo motu reverentiæ in Deum, & ad res divinas, & hoc modo benedictio Epiſcopalis, aquæ benedictæ aſperſio, quælibet ſacramentalis unctio, oratio in eccleſia dedicata, & ſimilia, operantur ad remiſſionem venialium peccatorum. Marſil. *eadem ſect. 3. cap. 3. num. 1. uſque ad num. 11.*

18 Sacerdos aqua benedicta † altare, eccleſiam, & populum aſpergit, ut omnis immundorum ſpirituum ſpurcitia tam de habitaculo, quàm de cordibus fidelium propellatur, hæc enim virtus aquæ exorcizatæ ineſt, & etiam, quia novus Chriſtianorum populus baptiſmatis ſacramento fuit renatus, ita miniſterio aquæ lota renatorum corpora luſtrat, ac diluit, eodem modo, quo ſanguis agni à priſco populo ad repellendum percuſſorem in poſtibus ponebatur, Duran. *rationa: divino. c. 4. lib. 4* & Ugo de S. Vict. inquit, Hac igitur aqua ſanctificata fideles aſperguntur, & habitacula fidelium illuſtrantur ab illuſione, & infeſtatione malignorum ſpirituum, in quo effectu aqua benedicta figu-
19 rari † poteſt in ſanguine agni paſchalis, qui in poſtibus habitaculorum ad repellendum exterminatorem Dei mandato ponebatur, ut *Exod. cap. 12* & Marſ. *ead. ſec. 3. cap. 2, nu. 19, 20, & 21.*

20 Effectus aquæ benedictæ † eſt duplex, ſpiritualis, & temporalis. Spirituales effe-
21 ctus † ſunt ſeptem.

22 Primus, quo profligantur dæmones † ex creaturis, & locis, ut teſtatur Petr. Abb. Cluniacen. coætaneus divi Bernardi, qui *lib. 1: de mirac. c. 7.* narrat, quemadmodum in monaſterio Cluniacē. infirmus quidam

videbat

videbat in cubiculo innumerabiles dæmones, quod animadvertens unus ex cuſtodibus, cœpit locum aqua benedicta aſpergere, infirmus autem ſtatim cœpit clamare, eja, eja, fac, quod facis, quia diaboli fugientes contendunt, alter poſt alterum ſumma celeritate diſcedere, & Marſil. *ead. ſect. 3 cap. 6. nu. 29. & 30.* & de aliis miraculis teſtatur Antonius Poſſevinus in litteris ad piiſſimam Mantuæ Duciſſam datis anno 1585. quas refert idem Marſil. *eod. cap 6, num. 64: uſque ad num. 69.*

Secundus, quo remittuntur peccata venialia ex ſupra deductis.

Tertius, quo excluduntur phantaſmata diabolica, pravæque cogitationes, ac mentis diſtractiones in oratione, aliiſque temporibus.

Quartus, quo elevatur mens à terrenis rebus.

Quintus, quo diſponitur animus ad orationem, & devotionem.

Sextus, quo gratia, favor, & aſſiſtentia Spiritus ſancti impetratur.

Septimus, quo præparat mentem hominis, ut rectiùs divina myſteria peragat, Sacramentaque ſuſcipiat.

Corporales effectus † etiam plures ex aqua benedicta prodeunt.

Primus, quo hominum, jumentorum, aliarumque humanarum rerum ſterilitas curatur.

Secundus, quo multiplicatio, & ubertas bonorum impetratur.

Tertius, quo ſanitas mentis, & corporis conceditur, tum curando infirmitates, tum illas præcavendo. 25

Quartus, quo aër noxius purgatur, omneſq; peſtiferi, ac cōtagioſi morbi vis propellitur. Aqua benedicta, Deo cooperāte, plures ſancti homines, quamplures à ſpiritibus immundis vexatos, incantationibus ligatos, leproſos, claudos, paralyticos, ac aliis diverſis languoribus, & infirmitatibus oppreſſos liberarunt, cæcos illuminarunt, tempeſtates maris, & terræ ſedarunt, locuſtas profligarunt, & peſtilentem morbum ſanarunt, ut per eundem Marſil *dict. ſec: 3, c. 2, n. 45. & c. 5, & 6, per tot.* eandem ſec. videre licet, ad quem remiſiſſe ſufficiat, ubi plura etiam paucis abhinc annis à religioſis Societatis Jeſu mirabilia fuerunt facta apud Japones, & Indos, apud quos aquæ benedictæ virtus multis experimentis eſt comprobata.

24 Aquæ benedicendæ forma † in duobus verſatur verbis, ſcilicet, ac figuris, & quia ſupra de verbis actum fuit, nunc de figuris aliqua attingam. Hujuſcemodi benedictionis figura quatuordecim perficitur crucibus, ea devotione expreſſis, quæ gravem, & religioſum virum decet, & tunc faciendæ ſunt, cùm ſeptem illæ invocationes, de quibus *ſupra, n.* 14. dicuntur. In prima quidem invocatione crux una fieri debet, in ſecunda tres, in tertia duæ, in quarta tres, in quinta una, cùm ſacerdos dicit: Infunde benedictionem tuam, &c. in ſexta ſimiliter una, cùm ſal in aquam injicitur, & poſtremò in ſeptima tres. Quæ quidem evidenter, ac explicitè fieri debent, quemadmodum & verba ipſa clarè, & explicitè ſunt pronuncianda, ut per eundem Marſilia in Hidrag. *ſec. nu. 35. 36, & 37, c. ult.*

Septenario † numero invocationum fit dicta benedictio, quia dictus numerus apud ſacram ſcripturam, & ſacros doctores eſt perfectus, ut tradit magiſter Cyprianus Ubertus, hæreticæ pra-

vitatis Inquiſitor, in ſuo peculiari ope. de Cru. *lib.* 1, *cap.* 7, *& d. numero ſeptenario* 249 figuræ deſcribuntur, *in eod. lib.* 1, *cap.* 36.

26 In crucis verò ſigno † exprimitur fides ſanctiſſ. Trinitatis, in eoque roboramur, quemadmodum in incarnatione fuit concurſus totius Trinitatis, ita miniſterio crucis aſtiterunt Pater, Filius, & Spiritus ſanctus, cùm opera exteriora Trinitatis ſint inſeparabilia, & indiviſa, ut tradit idem magiſter Cyprianus, *eod. lib.* 1. *cap.* 7.

27 Habet enim crux Chriſti † quatuor virtutes, propter quas religioſa, & venerabilis eſt apud fideles conſuetudo, ut ſignent ſe ſignaculo ſanctæ crucis.

Prima quidem, quòd eſt ſignum diſtinctum ſervorum Dei Jeſu Chriſti.

Secunda, quia eſt armatura fortis ad profugandum dæmones, qui ubi crux Chriſti eſt, ſtare non poſſunt.

Tertia, virtus ejus eſt contra vitiorum tentamenta, quæ, ſi mente fideli habeatur, nulla libido, nulla peccati prævalere poteſt invidia, ſed continuò ad ejus memorationé totius peccati, & mortis fugit exercitus.

Quarta virtus eſt quòd operatur, ut divinæ benedictionis dexteram homo conſequatur, ut poſt Damaſc. beatus Chryſoſtomus, Auguſt. Origen. & beatus Hieronym. tradit Turrecrem. *in cap. eccleſiarũ,*
28 *n.* 3, *diſt.* 11. † & quamplura miracula, aliaſque virtutes, quæ miniſterio, ac ſigno ſanctæ crucis fuerunt habita, & operantur, copiosè ſcribit præfatus magiſt. Cyprianus in eodem ope. de cru. in quinque libros diſtincto per tot.

29 Fieri enim non debet † crux per modum circuli, ſed dextra ſurſum porrecta, inde quaſi recta ducatur linea deorsũ, & tranſverſalis, altera extendatur à ſiniſtro ad dextrũ latus, & maximè refertre, hæc ſigna adamuſſim fieri, quandoq; autem dæmones nequaquam timuiſſe aquam ſanctam, quia non fuerat ritè benedicta, ſcribit Marſil. ea. Hydrag. *ſect.* 2, *cap.* 7, *n.* 39, 40, *&* 41. Quòdque ſignum crucis fieri debeat in figura quadrangulari, tenet idem Turrecrem. eo. c. Eccleſiarum, nu 5. quem ſequitur mag Cypr. *eod. lib.* 1. *cap.* 7.

DE INDVLGENTIIS
Cap. VII.

SVMMARIVM.

1 *Indulgentiæ conferendi poteſtas fuit à Chriſto Eccleſiæ conceſſa.*
2 *Indulgentia, quid ſit.*
3 *Indulgentia duplex, plena, & non plena; harum quælibet quæ ſit.*
4 *Indulgentiæ forma eſt duplex.*
5 *Indulgentia propriè non remittit culpam.*
6 *Culpa, & pœna in peccato conſiſtunt.*
7 *Culpa licèt remittatur à Deo per contritionem, tamen requiritur confeſſio.*
8 *Purgatorij pœna major eſt omni pœna, quam unquam aliquis gatiatur in præſenti vita.*

9 *Pæna*

9 *Pœna eſt duplex, damni, & ſenſus, illa æterna, & cur? hæc verò temporalis.*

10 *Indulgentia plenaria, an differat à pleniori, & à pleniſſima.*

11 *Indulgentia plenaria non differt ab ea, quæ conceditur in anno ſancto, vel alijs temporibus vigore Iubilæi.*

12 *Iubilæi annus quolibet centeſimo anno fuit antiquiſſimus.*

13 *Iubilæi annus fuit reductus ad annum quinquageſimum à Clemente Sexto, & ad vigeſimumquintum à Paulo Secundo.*

14 *Indulgentia plenaria tempore anni Iubilæi ſuſpenſa à Gregorio XIII. Idem à Clemente VIII. nunc Pontifice Maximo, fuit innovatum uſque ad beneplacitum Sedis Apoſtolicæ.*

15 *Indulgentia plenaria ad hoc, ut reviviſcant anno Iubilæi elapſo, quid requiratur.*

17 *Concilium generale legitimè congregatum, habet poteſtatem concedendi indulgentias plenarias.*

18 *Indulgentias non plenarias concedunt Legati, Patriarchæ, Archiepiſcopi & Epiſcopi.*

19 *Indulgentia non debet concedi, niſi ex cauſa conveniente, & juſta.*

20 *Indulgentia ut valeat, requiritur pietas.*

21 *Indulgentia plenaria conceditur pluribus de cauſis.*

22 *Opus, quod pro indulgentia obtinenda imponitur, debet eſſe ordinabile, & conducibile ad honorem Dei, & fidei exaltationem.*

23 *Indulgentia reſpicit principaliter gratiam, non meritum Dominum, reſpicit tamen meritum Chriſti, beatæ Virginis, & Sanctorum.*

24 *Indulgentia ad hoc, ut obtineatur, requiritur, ut homo ſit in ſtatu gratiæ.*

25 *Indulgentiam ut quis conſequatur, requiritur duplex diſpoſitio, interna, & externa.*

26 *Confeſſio actualis, quando requiratur, ad conſequendam indulgentiam, & quando non.*

27 *Confiteri an teneatur ad conſequendam indulgentiam, qui nullum habet peccatum mortale.*

28 *Diſpoſitio externa ad obtinendam indulgentiam eſt adimplere omnia quæ in litteris indulgentiarum exprimuntur.*

29 *Indulgentia non extenditur ad mortuos, niſi à Papa expreſsè fuerit extenſa, & tunc per modum ſuffragij.*
Suffragiorum tria ſunt genera.

30 *Quæſtus pro conſequendis indulgentijs abolentur.*

31 *Miſſæ dicta in altari privilegiato pro tali anima, an illam liberet.*

32 *Papa non habet judiciariam auctoritatẽ, neque jurisdictionem directam in defunctos, & ſupra num. 29.*

33 *Indulgentiæ poſſunt defunctis per modum ſatisfactionis, & conſolationis.*

34 *Mortui ſuis orationibus viventibus prodeſſe poſſunt:*

QUoniam Indulgentiarum conceſſio genus quoddam benedictionis præſtantiſſimum eſt, cùm per talem conceſſionem fidelibus gratioſè indulgeatur, unde pro pœna temporaria ſuis peccatis debita ſatisfacere poſſint, hoc loco poſt dicta de benedictione in univerſali, aliqua de Indulgentiis breviter attingere

1 crevi † Poteſtas enim illas conferendi à Chriſto Eccleſiæ in Petro conceſſa extitit, quæ hujuſmodi poteſtate divinitùs ei traditâ, antiquiſſimis etiam temporibus in uſu fuit, *Matth. c.16 Ioan. c.20 cap. audivimus, cap. quodcunque, 24 q.1 & cap. ut conſtitueretur*, 50. *diſt.* ideo ſacr. Conc. Trid. indulgentiarum uſum Chriſtiano populo maximè ſalutarem, & ſacrorum Conciliorum auctoritate probatum, in Eccleſia retinendum eſſe, docet & præcipit, eoſque anathemate damnat, qui aut inutiles eſſe aſſerunt, vel eas concedendi in Eccleſia poteſtatem eſſe negant, ut *in decr. de Indulg. in princ. ſeſſ. 25.*

2 In primis autem videndum eſt, † quid ſit Indulgentia? quæ omiſſis aliis diffinitionibus, à diverſis ſcriptoribus eccleſiaſticis traditis, eſt remiſſio pœnæ temporariæ in foro pœnitentiali Deo debitæ, extra ſacramentum facta, per applicationem earum ſatisfactionum, quæ in communi Eccleſiæ theſauro continentur, Navarr. *in commentar. de Indulg. & Iubil. not. 20, num. 1. & ſeqq.* ubi rationes diffinitionis aſſignat, & ad contraria reſpondet, *tom.3.* Cordub. *de Indulgent. q.3.* & Card. Bellarm. *in 6 contra gen. tom.1, lib.2, cap.16. §. ad hæc*

3 *juvantur.* Quæ quidem eſt plena, † & non plena. plena eſt, quæ ſub nomine plenariæ datur, vel ſub his, aut ſimilibus verbis ei, qui fecerit, hoc aut illud, remiſsio omnium peccatorum conceditur: non plena, quæ limitata ſolummodò datur, vel ratione peccatorum, vel ratione pœnæ debitæ: prior reſpicit totam pœnam temporalem peccatis debitam, poſterior non totam, ſed illius ſolummodo partem, Navarr. *eodem comment. not. 9, num. 1, 2, & 3.*

4 Indulgentiæ enim forma † quantum ad eam, quæ ſignificat remiſſionem pœnæ in foro pœnitentiali, de qua verba facere decrevi, aliis omiſsis, de quibus per eundem Navar. *eod. com. not. 20. num. 2.* eſt quadruplex. Aliquando enim dantur indulgentiæ reſpiciendo ad certum tempus ſecundùm numerum dierum, aut annorum: quandoque reſpiciendo ad certam partem peccatorum, ut cùm datur remiſsio mediæ, vel tertiæ partis; Interdum reſpiciendo totum id, quod pro peccato debetur, ut cùm datur indulgentia plenaria, vel remiſſio omnium peccatorum, Turrecrem. *in cap. quis aliquando, de pœnit. d. 1.*

5 *§. item in Levitico, q. 2. art. 1.* † Quandoq; etiam conceditur de culpa, & pœna; quod non eſt propriè intelligendum, cum ſolus Deus auctoritativè culpas remittat, juxta illud Iſaiæ: *Ego ſolus deleo iniquitates tuas per memetipſum*: ſed ideò ſic dicitur, quia ibi remittitur culpa à Deo per contritionem, quæ præexigitur, & pœna à Papa per indulgentiam, quæ ſubſequitur, Sylveſtr. *in verbo Indulg. q.9, n.23.* & Graff. c.15, *ſecundùm impreſſionem Taurinen. n.53, 55, 59, & 64 par.1, lib.4.* ubi de his quatuor modis indulgentias concedendi copioſè tractat.

6 In peccato, † ad quod delendum indulgentiæ conceduntur, duo ſunt; culpa, qua offenditur Deus, & pœna, quæ debetur pro culpa: remittitur autem culpa in contritione, quæ eſt cum propoſito confitendi, & ſatisfaciendi, ut *in pſalm.31. Confitebor adverſum me injuſtitiam meam Domino, & tu remiſiſti impietatem peccati mei*, ſed quamvis Deus remittat culpam per

7 contritionem, † tamen requiritur confeſſio, ut ipſe confeſſarius abſolvat pœnitentem ſacramentaliter à peccatis, cujus

ab.c.

absolutionis virtute illa pœna æterna peccato debita, quæ per contritionem commutata erat in temporalem, aliqua ex parte tollitur, ideo, ſi decederet ſine confeſſione, non tamen contempta, ſed præventa gravius, & diutius puniretur in purgatorio, cujus pœna eſt ignis, qui, etſi æternus non ſit,
8 † miro tamen modo gravis eſt, quoniam excellit omnem pœnam, quam unquam aliquis paſſus ſit in hac vita, & nunquam in carne tanta inventa eſt pœna, licèt mirabilia martyres paſſi ſint tormenta, & multi nequiter immenſa ſuſtinuerint ſupplicia, Aug. *in lib. de pœnit. relatus in cap. nullus, de pœnit. diſt.* 7. Graff. *eod. c.* 15. *nu.* 48. & Bellarm. *in 6 controv. gener. lib.* 2. *cap.* 14 *de purgat.*

9 Pœna, quæ debetur, † eſt duplex, id eſt pœna damni, quæ eſt carentiæ viſionis Dei ex parte averſionis, & hæc eſt æterna, ut qui contra æternum bonum peccavit, in æternum puniatur, & pœna ſenſus ex parte converſionis ad creaturam, quæ cùm non ſit infinita ex genere ſuo, non eſt æterna, quo fit ut, ſi hujuſmodi converſio non eſſet averſio à Deo, non deberetur ei pœna infinita, ideo peccatis venialibus non debetur, niſi temporalis; & hinc colligitur, quòd, cum per contritionem, & per ſatisfactionem homo convertatur ad Deum, recuperet amicitiam Dei, ac etiam tollatur æterna pœna damni, *cap. dixi, & cap. magna. de pœnit. d.* 1. remanet tamen pœna ſenſus in hoc ſæculo perſolvenda, vel per pœnas ſponte à nobis confeſſis pro vindicando peccato ſuſceptas, vel ſacerdotis arbitrio pro menſura delicti impoſitas, vel etiam per temporalia flagella à Deo inflicta & à nobis patienter tolerata, Conc. Trid. *ſeſſ.* 14, *c.* 9, *cap. ſunt plures, de pœn. d.* 3. & Graff. *eod. c.* 7, *n.* 1, 2, *&* 3, *par.* 1, *lib.* 1. Quòd, ſi ea pœna in hac vita non luatur, luenda erit in purgatorio, hæc autem eſt pœna, quæ per indulgentias tollitur. Verùm, quia aliqui indulgentiam
10 plenariam dividunt † in plenam, ſive plenariam, pleniorem, & pleniſſimam.

Quæritur, an re vera inter ſe differant. Aliqui autem putant eſſe differentiam realem inter has tres ſpecies ſuper enumeratas, ut Palud. *in* 4, *diſt*, 20, *q* 4. Adr. pariter *in* 4. *q. de Indulgent. colum.* 12. & Navar. *d. not.* 9, *num.* 4, *& not.* 22, *num.* 50, *&* 51. ſed melior videtur eorũ ſententia, qui nullam inter plenariam, pleniorem, & pleniſſimam conſtituunt differentiam, quam tenet Sot. *in* 4, *d.* 21, *q.* 2, *art.* 1. Michaël Med. & Cordub. *q.* 11. *de Indulgent.* & cæteri omnes recentiores: gradationem autem illam ſolummodò adhiberi ad exaggerandam, ſeu potius explicandam indulgentiæ plenitudinem, qua nihil ampliùs deſiderari poſſit, ut benè advertit Graff. *d. cap.* 15. *nu.* 45. Quando autem Papa plenariam omnium peccatorum indulgentiam cõcedit, perinde eſt ac ſi vocabulo, pleniſſimæ uteretur, ut manifeſtiſſimè exemplo oſtendi poteſt, amphoræ enim aquæ plenę nõ majus datur vacuũ, quàm pleniſſimæ tribua-
11 itur. Nec differt † plenaria indulgentia ab ea quæ cõceditur in anno ſancto, vel aliis temporibus vigore Jubilæi, ſed in Jubilæo, præter plenam remiſſionem pœnæ multa ſolent concedi privilegia, quæ per indulgentias communiter non conceduntur, ut facultas eligendi confeſſariũ, poteſtas abſolvendi à caſibus reſervatis, & commutandi vota, ut per Sot. *d. q.* 2, *art.* 1. *diſt.* 21. & tenet etiam Graff. *ead. deciſ.* 15, *num* 29,

quapropter annus Jubilæi fuit ſemper in Eccleſia celeberrimus, & antiquiſſimus.

Nam Bonifacius VIII. anno 1300. antiquorum fida relatione motus, quòd accedentibus ad honorabilem Baſilicam Principis Apoſtolorum de Urbe cōceſſæ erant magnæ remiſſiones, & indulgentiæ peccatorum, dictas remiſſiones, & indulgentias omnes, & ſingulas ratas, & gratas habens, ipſas auctoritate Apoſtolica confirmavit, approbavit, & etiam innovavit, & ut beatiſſimi Petrus, & Paulus Apoſtoli eò ampliùs honorarentur, quo ipſorum baſilicæ de Urbe majore devotione eſſent à fidelibus frequentatæ, de fratrum conſilio, & Apoſtolicæ plenitudine poteſtatis, omnibus eod. anno 1300 à feſto Nativitatis Ieſu Chriſti, & in quolibet anno centeſimo ſequuturo ad baſilicas ipſas accedentibus reverenter verè pœnitentibus, & confeſſis, vel qui verè pœnitentes confiterentur,

12 † in eodem, & quolibet centeſimo ſequuturo anno, non ſolùm plenam, & largiorem, immò pleniſſimam omnium ſuorum conceſſit veniam peccatorum, ut habetur in dicta extravag. 1. de pœnit. & remiſſ. & ante illam Honorius III. de illis ſtatuit, ut in cap. noſtro. ex eodem tit. & longè ante Gregorius, qui ſtationes ad indulgentias quærendas Romæ ſtatuit circa annum 619. ſecundùm S. Thom. *in 4, diſt. 20, q 1, art. 3.*

Illa verò Jubilæi indulgentia centeſimo quoque anno ante Bonif. VIII. ſemper concedi ſolita fuerat, ut poſt alios, quos refert, teſtatur Navar. *d. com. not. 7. n. 3.* & 4. Clemens verò VI. idem Jubilæū, quod centeſimo quolibet anno concedebatur,

13 † ad annum quinquageſimum, qui primò fuit annus 1350. reduxit, ut in extravag. unigenitus, eod. tit. de pœnit. & remiſſ. & tandem à Paulo II. reductum eſt, ut quolibet vigeſimoquinto anno celebraretur, ut in extravag. Quemadmodum, eod. tit. Qui inſuper omnes, & ſingulas plenarias indulgentias, etiam ad inſtar jubilæi cum quibuſcunque facultatibus, & poteſtatibus à prædeceſſoribus datas ad ſuum, & Sedis Apoſtolicæ beneplacitum ſuſpendit, *ut in d. extravag. quemadmodum, §. nos, qui univerſorum.*

14 Gregorius autem XIII. multorum Romanorum Pontificum morem ſequendo, de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, ad ſuum, & dictæ Sedis Apoſtolicæ beneplacitum, omnes, & quaſcunque indulgentias plenarias, etiam ad inſtar Iubilæi, & earum cauſa, facultates, conceſſiones, & indulta quæcunque ab ipſo, & dicta Sede, ejuſque auctoritate, quibuſcunq; eccleſiis, & monaſteriis utriuſque ſexus, ac conventibus, domibus, congregationibus, hoſpitalibus, & piis locis, nec non Ordinibus etiā Mendicantium, ac Militiarum, nec non univerſitatibus, & confraternitatibus, earumq; & aliis cujuſcunq; dignitatis, gradus, & conditionis perſonis eccleſiaſticis & ſæcularibus per univerſum orbē conſtitutis, etiam per modum communicationis, & unionis, & aliàs quomodocunque perpetuò, vel ad tempus, quibuſvis modis, & ex quibuſvis cauſis conceſſas & conceſſa, quibuſcunq; illa ſint concepta formulis, ac reſtitutionibus, revocationibus, mentis attributionibus, aliisq; clauſulis, & decretis communita, etiam ſuſpendit, decernēs interim, illa nihil prorſus ſuffragari debere. Nec non iterū, &c. Indulgentiis baſilicarum, & aliarum eccleſiarum Urbis nihilominus in ſuo robore duraturis, interdicendo, ne ullæ aliæ indul-

in[illegible]lgentiæ publicarentur, vel nunciarentur, & qui ſecus facerent, in excommunicationis ſententiam eo ipſo incurrere voluit. & quòd ab Ordinariis locorum punirentur, ut per Navar. *in eodem com. de indulgent. no 33 in princip.* quam ſuſpenſionem etiam ad ſuum, & ejuſdem Sedis Apoſtolicæ beneplacitum eodem modo, & forma ſupra expreſsis, Clemens Papa VIII. poſt Jubilæi indictionem, innovavit, quæ tamen indulgentiarum ſuſpenſio ſolùm procedit in plenariis, non autem in aliis, ut ipſius ſuſpenſionis expreſſa verba apertè teſtantur, & declarat Navar. *eod. com. not: 25, n:2, & 3:* & cùm ſit odioſa, ampliari non debet ad non expreſſa, *cap: odia, de reg. jur. in 6.*

Hæc autem ſuſpenſio, quoad plenarias, durat, non ſolùm durante anno Jubilæi, & vita Papæ Clementis, ſed uſque ad beneplacitum Sedis Apoſtol. quod morte Pontificis non tollitur, quia non reſpicit perſonam, ut ex contextu Bullæ patet, ſed auctoritatem Pontificiam, quæ in omnibus ſucceſſoribus perſeverat; & propterea, niſi à Pontifice pro tempore exiſtenter revocetur, ſemper intelligitur in ſuo robore permanere; *cap. ſi gratiosè, de reſcript. in 6.* & Navar. *in d. com: not. 28 nu. 7:* &, licèt non deſint ſcribentes ſtylum curiæ habere, ut elapſo anno Jubilæi, cæteræ omnes indulgentiæ reviviſcant, conſuetudine, quā Papa ſcit, & tolerat, ita interpretante;
18 tamen anno Jubilæi elapſo, † requiritur expreſſa ſuſpenſionis revocatio, ut tradit Navar. *in d. com. de indulgent: not 33: nu 7.* ex teſtatu Datarii de mente Gregorii XIII. & ita Clemens Octavus anno Jubilæi expleto interrogatus, ſuſpenſionem durare, docet aliter, & c. reſpondit: Ceſſat tamen ſuſpenſio cum verbo, vel ſcripto Papa declarat, ipſam ſuſpenſionem fore ſublatam, & communis uſus ita teſtatur.

Ad indulgentiarum validitatem quinq; requiruntur: auctoritas in concedente, habilitas in recipiente, pietas in fine, utilitas in opere, & congruitas in tempore, ſecundùm glo. *in d. extravag. 1.* & ſeptem ſecundùm Innoc. *in cap. quòd autem, de pœnit. & remiſſ.* & quatuor ſecundùm Graff. qui ſequitur d. gloſſ. *eod. c. 15. n. 51.*
16 ſed communis ſententia eſt, † quòd tria tantùm requirantur, ſcilicet ex parte dantis auctoritas, ex parte recipientis charitas, & ex parte cauſæ pietas, quæ comprehendit honorem Dei & proximi utilitatem, S. Thom. *in 4, d 20 q. 1, art 3, q. 2.* & Navar. qui teſtatur, hanc opinionem communiter receptam, *d. com. not. 32. num. 28.*

Primum requiſitum eſt auctoritas ex parte dantis, quæ ſumma eſt penès Papam, ſummum, univerſalem, & unicum Chriſti Vicarium, à quo alii inferiores ordinariā, vel delegatam recipiunt auctoritatem, *c. cùm ex eo, in fine, de pœnit. & remiſſ.* gloſſ. mag. *in c. 1. extravag. commun. eod. tit:* Palud. *in 4. d. 20, q. 4 colum 6:* Navar. *eod. com. not 31. num. 1. 2, & 3. & not 32: nu. 11:* & Graff *d. cap: 15: num. 51 par: 1, lib. 4:*
17 Secundò apud † Concilium generale legitimè congregatum, cujus, ut magna eſt in univerſam Eccleſiam juriſdictio, ſic etiam habet poteſtatem concedendi indulgentias plenarias, Abb. *in Clem. abuſionibus, num. 2, de pœnit. & remiſſ.* & Felin. *in ſerm. de indulgent: circa fin* qua poteſtate uſum eſt Concilium Conſtant. *ſeſſ: 17: ad fin.* ubi plenariam indulgentiam conceſsit iis, qui certam pecuniæ ſummam tribuiſſent ad faciendas expenſas pro adventu

Græco-

Græcorum ad Conc ut per Navar. *eod. com. not.31, num:2*

18 Alias indulgentias † non plenarias concedunt Legati intra fines ſuarum legationum, Patriarchæ, Primates, Archiepiſcopi, & Epiſcopi intra fines ſuarum diœceſum, etiam nondum conſecrati, dummodo ſint electi, & confirmati, & hi omnes facultatem habent limitatam, nam regulariter habent facultatem concedendi tantùm 40. dies indulgentiæ, & annum in dedicatione eccleſiæ, *cap. ex eo, de pœnit. & remiſſ.* & Navar. *d. not. 31, num. 1.* ubi tradit, Archiepiſcopum intra ſuum Archiepiſcopatum tantùm indulgentias concedere poſſe, ſed eſt contra text. *in cap. noſtro, de pœnit. & remiſſ.* ubi Papa Archiepiſcopo reſpondet quòd per Provinciam ſuam libere poteſt indulgentiarum litteras concedere, dummodò ſtatutum generalis Concilii non excedat. Nam, licèt Archiepiſcopus non ſit judex ordinarius omnium de Provincia, *ut cap. paſtoralis, ex de offic. ord:* nec extra ſuam diœceſim habeat contentioſam juriſdictionem; cùm tamen indulgentias concedere ſit voluntariæ juriſdictionis, illas concedere poteſt, ut per gloſſ. *d. cap. noſtro.*

Abbates verò, & alii Epiſcopis inferiores indulgentias concedere non poſſunt, *cap. accedentibus, ext. de exceſſ prel.* & Navar. *eod. commun. de indulgent. not:7, nu.2,*

19 & concedi non debent, † niſi ex convenienti, & juſta cauſa, ſecundùm communem Doctorum ſententiam, S. Thom. *3. par. in addit. q.25, art.2.* S Bonavent. *in 4. diſt.20, in 2, par. diſt:4, & q. ult:* Gerſ. *in tract de indulgent.* Sylveſt. *verbo Indulgentia, qu:6,* Cajet. *in opuſc. de cauſa indulgent. qu. 1* & *in opuſc, de indulg. c.8:* Sot. *d: extravag. 1, §. ut autem beatiſſimi*, & Navar. *d. com. not. 15, n, 1.* & hoc, quia Summus Pontifex non eſt dominus eccleſiaſtici theſauri, ſed tantùm diſpenſator, 1, *ad Corinth. cap. 4. Sic nos exiſtimet homo, ut miniſtros Chriſti, & diſpenſatores myſteriorum Dei*, & ſine cauſa conceſſa indulgentia forte non valet, prout nec ſine juſta cauſa valet relaxatio voti, aut juramenti, glo. *in c. non eſt, in ver. adimplere, de vot. in cap. quanto, in ver. abſolvi, de jurejur.* & Navar. *eod. commun. not. 15, nu. 1, & 2.*

Secundum requiſitum ex parte cauſæ, requiritur, ut ſit aliquid ad pietatem ordinatum, qualis eſt honor Dei, & exaltatio fidei: nam frequenter earum concedendarum

20 finis principalis † eſt pax & concordia Principum: frequenter decus, honor, & gloria Dei, vel Sanctorũ ejus, qualis videtur eſſe finis indulgentiæ anni Jubilæi, ut per Navar. *d. com. de indulg. not. 19. n:14* ut in omni conceſsione indulgentiæ videre licet, veluti, cùm dicitur, ac pro totius populi Chriſtiani ſalute preces effuderint, qualia verba in Jubilæis adhiberi ſolent, & in pleriſque aliis indulgentiis, ut pro Principum Chriſtianorum concordia, & fidei exaltatione: quia finaliter debet attendi, ut per hoc fides Catholica honoretur, & exaltetur. Et cauſæ, quibus indulgentia plenaria conceditur, plures ſunt.

21 Conceditur enim † pro expeditione Terræ ſanctæ, pro Jubilæo, pro celebrando œcumenico Conc. pro defenſione, & conſervatione ſtatus Eccleſiaſtici, & recuperatione bonorum, vel rerum eccleſiaſticarum pro placatione iræ divinæ in peſtilentia, fame, & bello, præſertim contra Turcas, vel alios infideles, pro ſingulis, remotorum locorum peregrinis petentibus

viſita-

viſitationem Terræ ſanctæ, liminum Apoſtolorum, & S. Jacobi de Compoſt. in gratiis agendis pro magno Dei beneficio, ut pro pace facta inter Princ. Chriſtianos, pro converſione ad fidem alicujus Provinciæ, vel civitatis, pro victoria contra hoſtes Eccleſiæ, pro hæreticis repellendis, ſedando ſchiſmate, & pro notabili numero captivorum redimendo, Congreg: ſacr. Conc. Trid *ſuper decr. de indulg. ſeſſ. 25, deciſ. mihi 395.*

22 Hinc fit, ut opus, † quod pro indulgentia obtinenda imponitur, debeat eſſe ordinabile, & conducibile ad honorem Dei, & fidei exaltationem, quare, ſi hoc habuerit, ſufficiens videtur ad dandam indulgentiā: & ita in eo non tam attendenda erit quantitas, quàm illius qualitas, tum quia indul-
23 gentia reſpicit principaliter gratiam † non meritum hominum, quia aliàs non diceretur indulgentia, per citatam gloſſ mag. *in extravag. com. c. 1. de pœnit. & remiſſ.* & Graff. *deciſ. aur. d. c. 15. num. 51. in fin. par. 1, lib 4.* tum etiam, quia reſpicit meritum Chriſti, ſuper quo fundatur, & ex quo ſumitur, quia paſſio Chriſti fuit exceſſiva, & exceſſus vocatur, *Luc. c. 9.* ubi habetur, quòd in Transfig. Chriſti apparuerunt Moyſes, & Helias, & loquebantur de exceſſu, quem completurus erat in Hieruſalem : quoniam unica gutta tam pretioſi ſanguinis ſuffeciſſet pro redemptione totius mundi, quia propter unionem humanitatis cum perſona divina verbi factam, quantulaquæque paſſio ab eo tolerata pro redemptione noſtra habebat pretium infinitum, & ne tam magnus exceſſus inanis, & fruſtratorius remaneret, voluit Chriſtus, ut, tamquam inexhauſtus theſaurus in Eccleſia eſſet per Rom. Pont. Vicarium ſuum fidelibus loco & tempore diſpenſandus, ut in d. gloſſ. mag. quam ſequitur Fely. *in d. ſerm. de indulg. n. 3. verſ.* & in hoc S. Tho. *3, par. 1, q. 46, art. 5, ad 3.* & Navar. *in eod. com. de indulg. not. 12, n. 2, & 3.* Paſſio enim Chriſti eſt infiniti valoris, &
24 meriti; unde Summus Pont † & illi, quibus ipſe committit, poſſunt hujuſmodi merita Chriſti, B. M. ac Sanctorum, ubi neceſſe eſt, diſpenſare, Graff. *eod. c. 15, nu. 52.*

Tertium verò requiſitum ex parte ejus, qui vult conſequi indulgentias, ſicut ipſa etiam natura nos docet, non poſſe ſubjectum formam aliquam in ſe recipere, niſi ad illam fuerit per præcedentes diſpoſitiones priùs bene præparatum, ſic idem cenſendum eſt venire, etiam ſuo modo in ſpiritualibus, & in ſpecie, quoad indulgentias obtinendas, & ideo debet, qui vult indulgentias conſequi, ſe ad illas ſuſcipiendas ritè diſponere, cùm agens non agat, niſi in patiente bene diſpoſito, & debet eſſe in ſtatu charitatis, nempe verè pœnitens, & confeſſus, ad hoc, ut ſit idoneus ad indulgentias conſequendas, facit *text. in cap. paſtoralis, in fine, de appell.* & Graff. *eod. c. 15, nu. 51, verſ. ſecundò requiritur.*

25 Duplex autem † requiritur diſpoſitio, & præparatio ad indulgentias conſequendas, una interior, & altera exterior. Interior eſt, qua homo per contritionem repellit à ſe peccatum mortale, tamquam impedimentum ad fructum indulgentiæ percipiendum, & hæc quidem diſpoſitio, ſi loquamur de tempore, quo percipienda eſt indulgentia, eſt omninò neceſſaria; tum, quia non poteſt remitti pœna, niſi priùs remiſſa ſit culpa, cùm Deus non tollat reatum pœnæ ſine

decoro juſtitiæ: ſi autem manente culpa, remitteretur pœna, eſſet ſublatus reatus pœnæ, ſine decoro juſtitiæ; quia adhuc remaneret dedecus culpæ, & ſic eſſet aliquid in ordinatum in univerſo, quòd divina ſapientia non permittit, *arg. in auth. de hæred. & falcid.* §.*inordinatum, col* 1.

Oportet igitur, ut quis eſſe poſſit capax indulgentiæ, quòd ſit purgatus à culpa media contritione, tum, quia membrum mortuum non poteſt ſuſcipere influentiam ab aliis vivis, S. Thom. 3 *par. in addit. q.* 27, *art.* 1, *in arg ſed contrà*; tùm demùm, quia id in literis indulgentiarum exprimi ſolet, in quibus dicitur verè pœnitentibus, & confeſſis, ut idem S. Thom. probat *in corpore ejuſdem articulis.*

26 An autem † ſit ſemper neceſſaria actualis confeſſio ad indulgentiam conſequendam, omiſſis variis doctorum opinionibus;

Primò reſpondetur, in iis indulgentiis, quæ per modum Jubilæi concedi ſolent, in quibus expreſsè habetur, ſacramentalem confeſſionem intra primam, vel ſecundam hebdomadam poſt publicationem, actualiter requiri, indulgentiam, niſi prævia actuali confeſſione, conſequi non poſſe; quòd idem dicendum eſt in aliis literis, in quibus vel eodem modo, vel æquipollenti alio exprimitur.

Secundò, ſi indulgentia abſolute concedatur ſine ulla expreſſione confeſſionis, aut clauſulæ verè pœnitentibus, & confeſſis, tunc illis, qui ſemel in anno fuerunt confeſſi, & habent propoſitum confitendi, & contritionem de peccato præterito, non requiritur actualis confeſſio, ſed ſatis eſt eſſe in gratia; nam ſic præſumendum eſt, eſſe de mente concedentis, Palud, *in* 4. *d.* 20, *q* 4. *art.* 2. Abb *in c. omnis utriuſque ſexus, de pœnit. & remiſſ n.* 21. Car. *in Cle.* 1. *de reliq. & vener. Sanct.* Navar. *eod. com. not.* 18, *n.* 11.

Tertiò, ſi ſub hac forma indulgentia concedatur, conſequuturum eſſe, qui hoc, aut illud fecerit, indulgentiam omnium peccatorum, de quibus verè fuerit confeſſus, & contritus, tunc, ſive pro conſequenda indulgentia quis confiteatur, ſive non, eorum tamen peccatorum remiſſionem conſequetur, quæ fuerit aliquando integra confeſſione confeſſus, Gab. *in* 4. *d* 45, *q.* 3, *art.* 3. & Cord. *q.* 27, *de ind. propoſ.* 3. *op.* 3. & alii per ipſum allegati.

Quartò, cùm in forma indulgentiæ cõcedi dicitur verè pœnitentibus, & confeſſis, res videtur ſanè dubia, & quamvis Palud. ſententia, quæ videtur fuiſſe Doctorum communis, probabilis ſit, ſecurius tamen eſt, & probabilius, requiri confeſſionem actualem, ut exiſtimant S. Anton. 1 *par. tit.* 10, *c.* 3, § 2. *&* 5. Ang. *in ſum. verb. Indulgentia, n.* 7. Adria. *in q. de indulg.* Cajet. *in opuſc. de indulg. ad Iulium Medicen, c.* 10. Navar. *loco cit. n.* 2. *& ſeq.* quod etiam expreſsè habet gl. *in d. extrav.* 1. *de pœn. & remiſſ.*

27 Dubitari enim poteſt, † quando confeſſio exigitur ad conſequendam Indulgentiam, ſi quis nullum peccatum mortale poſt ultimam confeſſionem commiſerit, debeat pro illa obtinenda confiteri ſaltem venialia. Duplex eſt in hoc ſententia, quàm aliqui affirmant, alii verò negant. Prima enim tutior eſt, ſed poſterior etiam eſt probabilis quam ſequuntur S. Anton. ubi ſupra, & Nav. *eo. not.* 18. *n.* 18. Sylveſtr. *verb. Indulgentia, n.* 20, *& alij*: qui tamen doctores conciliari poſſunt, ſic diſtinguen-

dos

do: aut confeſſio in literis indulgentiarum exigitur, tanquam diſpoſitio ad earum fructum percipiendum, qua etiam ratione exigitur contritio, aut verò exigitur, tanquam opus, vel pars operis, pro quo indulgentia conceditur. Primo modo exigi videtur confeſſio, cùm ſub illa forma injungitur verè pœnitentibus, & confeſſis, poſteriore autem injungitur in Jubilæis, ubi cum aliis operibus præcipitur, ut intra eandem hebdomadam quis confiteatur.

Quando igitur confeſſio ſolùm exigitur, tanquam diſpoſitio, probabilius eſt, ſi quis nullius peccati mortalis poſt præteritam confeſsionem ſit ſibi conſcius, non eſſe neceſſariam, ſicut in eod. eventu non exigitur neceſſariò nova contritio, neque eſt præſumendum, majorem voluiſſe Papam exigere diſpoſitionem ad percipiendam indulgentiam, quàm neceſſaria ſit ad Euchariſtiam, quæ à quolibet mundo letali culpa ſumi poteſt, Conc. Trid. *c.* 7, *ſeſſ.* 13. & Graff. *deciſ. aur. cap.* 38. *nu.* 1, *par.* 1, *lib.* 2.

At, quando exigitur confeſsio, tanquam opus, aut pars operis, pro quo indulgentia datur, videtur, quòd quis peccata venialia debeat confiteri, quoniam, ſi quis non facit opus, pro quo indulgentia conceditur, undecunque proveniat, ſive ex infirmitate, ſive ex inopia, ſive demum ex impotentia, non conſequitur indulgentiam, *arg l. cui fundus*, *ff. de cond. inſtit.* in terminis, gloſſ *in ead. extravag* 1 *in ver. confitebuntur*, *in princ. & verſ. oportet ergo, de pœnit. & remiſſ.* & hæc, quoad interiorem diſpoſitionem.

28 Quò autem ad † exteriorem, præter ſacramentalem confeſsionem, quando actus, tanquam opus, pro indulgentia obtinenda exigitur, diligenter etiam adimplenda ſunt. Cætera omnia opera, quæ in indulgentiarum litteris exprimuntur, *ut in d. extravaganti* 1. §. *ſtatuentes.* Palud. *d.* 20, *q.* 4, *col. penult.* nec ſufficit partem implere, ut quis partem indulgentiæ conſequatur, ex communi Doctorum ſententia, S. Anton. 1. *par. tit.* 10, *c.* 3, §. 4. & Navar. *eod. com. de Indulg. & Iobel. not.* 19, *num.* 2, *&* 3. cujus ratio eſt quia conceſsio conditionata nulli valet, niſi expleta conditione, quæ in forma ſpecifica debet adimpleri, *l. Marius, l. qui hæredi, ff. de condit. & demonſtr.* & Nat. *conſ.* 624, *nu.* 14, *volum.* 3.

Si quis enim teneatur ex forma indulgentiæ tribus diebus jejunare, vel quatuor eccleſias viſitare, aut tribus diebus eleemoſynam facere, bis jejunando, vel tres eccleſias viſitando, aut una die eleemoſynam pro tribus largiendo, neque indulgentiam, neque partem illius conſequetur, neque ab hoc ulla legitima cauſa excuſatur, ex ſupra deductis, niſi in literis conceſſionis indulgentiarum aliter diſponatur, Navar. *in ſæpè dicto vocab.* 19. *à principio uſque ad n.* 6. & Graff. *d. cap.* 15. *num.* 22.

Propterea indulgentia anni Jubilæi, & aliæ conditionatæ de aliquo opere faciendo pro illis conſequendis mortuis acquiri non poſſunt, quia illi ſaltem ordinaria poteſtate id, quod Papa jubilæum concedens, & in aliis ſimilibus indulgentiis fieri mandat, ſine quo illud non quæritur, facere non poſſunt, ut eadem extravag. 1. §. ſtatuentes, ut qui, & in extravagan. unigenitus, §. ſtatuentes de Apoſtolicæ, & Navar. *eod. com. not.* 22. *n.* 1, *& nu.* 7. Nulla autem indulgentia extenditur ad mortuos,

tuos, niſi à concedente expreſsè extendatur, S. Thom. *in 4, diſt. 45, q 2, art. 3.* & Navar. qui hanc dicit eſſe aliorum omnium opinionem, *in eod. not. n. 2.* & dicit *ubi ſup. n. 6.* quòd Papa non poteſt auctoritate judiciaria ligare illos, qui ſunt in purgatorio, ergo neque ſolvere, quia Dominus parius ſolvendi voluit eſſe, & ligandi, S. Ambroſ. *relat. in cap. verbum, de pœnit. diſt. 1.*

29 Ideo, quoties Romanus Pontifex concedit indulgentiam pro mortuis, † toties addit per modum ſuffragii, quaſi diceret, ſe non directè abſolvendo, ſed indirectè pro eis ſolvendo éos juvare, *Innoc. in cap. quòd autem, n. 7. de pœnit. & remiſſ.* Sylv *in ſumma in ver. indulgentia, nu* 19. Felyn. *in ſerm. de indulg. col 9, verſ poſſunt tamen,* & Nav. *eod. not. n 7.* prout in viſitantibus eccleſias S. Praxedis, & s. Laurentii extra muros Urbis Romæ, in quibus addita fuit clauſula, per modum ſuffragii, teſtatur.

Suffragiorum autem tria ſunt genera, ſacrificium Miſſæ, oratio, & opera quælibet pœnalia, & ſatisfactoria, ut eleemoſyna, jejunia, peregrinationes, & ſimilia, ſed indulgentiæ non conſtituunt quartum genus ſuffragiorum, cùm indulgentia nihil aliud ſit, quàm applicatio ſatisfactionum, ſeu pœnalium operum Chriſti, & Sanctorum defunctis. Bellarm. *6. controv. gener. to. 1, l. 2, c. 16, in princ.*

Papa enim Gregorius XIII. qui innumeris altaribus per totum orbem terrarum privilegia liberandi unam animam à pœnis Purgatorii in Miſſæ celebratione conceſſit, ferè in omnibus eiſdem privilegiis illa verba appoſuit: per modum ſuffragii, & inter indulgentiam per modum ſuffragii conceſſam, & eam, quæ ſimpliciter conceditur, non eſt differentia, ut una ſit majoris effectus, & altera minoris, ſed per modum ſuffragii nunquam eſt principaliter abſolutio: aliàs verò, quæ ſimpliciter conceditur, ſic, & mortuo tunc prodeſt, cùm forma ejus id habet, & ab aliquo vivo illud fit, propter quod mortuo illa conceditur, Felyn. *in eodem ſerm. de indulg. colum. 9, verſ ſed tandem,* & Nav *eod. com. not. 22, n. 28, & 29.* Ideo, quotieſcunque Papa concedit indulgentias pro mortuis, etiam quòd illas concedat, nullâ factâ mentione ſuffragii, videntur conceſſæ per modum ſuffragii; ut per eum modum, quo valere poſſunt, & non per modum, quo valere non poſſunt, id eſt, ut omninò valeant, *arg. l. quoties, idem ſermo. ff. de reg. jur. l. quoties, ff de reb. dub. l. quoties, ff. de verbor. oblig.* & Nav. *eod. not. nu. 34.* quia Papa non videtur poſſe concedere indulg. mortuis in purgatorio exiſtentibus per modum auctoritatis judiciariæ poteſtatis, abſolvendo eos directè, Calderin. *in cap. noſtro, col. 20, de pœnit.* Ricar. communiter receptus *in 4, d. 20, art. 3, q. 3.* & Navar. *eo. not. 22, n. 5.*

Et, quoniam natura novas ſemper approperat edere formas, ita & ego plura dubia, quæ ex antiquis indulgentiarum formis oriebantur, dilucidare decrevi. Fuerunt enim antiquæ indulgentiarum formæ reformatæ, & etiam aliquæ omnino ſublatæ, & primò ab Innoc. III. in Conc. generali, ut *in cap. cum eo, ext. de pœnit. & remiſſ.* demum à Clemente V. in Conc. Viennen. Clemen. abuſionibus eod. tit. & poſtea à Clemente VII. de anno 1539. in Bull. Rom. *c. 34.* Pio IV. de anno 1562. c. 75. & anno 1564. quo omnia indulta, & privilegia etiam Maris magni, qui-

quibuſcunque eccleſ. tam cathedralibus, quàm etiam metropolitanis, collegiatis, monaſteriis, conventibus, & locis, tam ſæcularium, quàm regularium, etiam militiarum, in quibus Conc. Trid. contrariantur, revocavit, ac ad terminos, atque limites ejuſdem Concilii reduxit, & reducta eſſe voluit, ut in eodem Bull. Rom. *cap.* 119.

Poſtremò ſacrum Conc. Trid. abuſus, qui in his irrepſerant, & quorum occaſione inſigne hoc indulgentiarum nomen ab hæreticis blaſphematur, emendare cupiens, generaliter ſtatuit, & decrevit, omnes
30 † pravos quæſtus pro his conſequendis abolendos eſſe, ut in decreto de indulg. *ſeſſ* 25. & Pius V. de anno 1566. auditis ex diverſis mundi partibus quamplurimis querelis ad ipſum allatis, quòd, ſcilicet, vigore diverſarum indulgentiarum per ipſum, & prædeceſſores ſuos conceſſarum, multi quæſtores ex eiſdem indulgentiis lucrum temporale tantùm quærentes quæſtas, ut ajunt, exercerent, & plura concederent, quæ eis minimè licebat, omnes, & ſingulas indulgentias, etiam perpetuas, & peccatorum remiſſiones, quibuſcunque hoſpitalibus, monaſteriis, eccleſiis, domibus, militiis, ordinibus, etiam mendicantium ordinum regularibus perſonis, tam ſingulariter, quàm univerſaliter per quoſcunque Romanos Pontifices quavis occaſione, vel cauſa conceſſis, pro quibus conſequendis manus eſſent porrigendæ adjutrices, &, quæ facultatem quæſtuandi quomodolibet continerent, auctoritate Apoſtolica revocavit, caſſavit, irritavit, & annullavit, ac viribus evacuavit, ut in d. Bull Roma. c 30. ex quo conceſſæ per Martinum IV. Nicol. etiam IV. & Urbanum V. porrigentibus manus adjutrices, de quibus per Alphonſ. de Caſal. *Rub. in compen. privileg ſub tit. indulgent. quoad ſecul* 4. *ſub n.* 2. 3 4. 5, *&* 6. non ſuffragatur, quia non fuerunt revocatæ, & ſub dict. Bull. revocatoria comprehenduntur.

Quæſtorumq; nomen, atque uſum aboleri, nec ad officium hujuſmodi exercendum quemquam admitti, quibuſcunque privilegiis non obſtantibus, Conc. Trid. decrevit, *ut in c 9, de reform. ſeſſ* 21. & eo. decreto *de Indulg. ſeſſ.* 25. Admittuntur tamen ad colligendas eleemoſynas pro uſu hoſpitalium perſonæ honeſtæ vitæ, ſpectatæ religionis, & judicio Ordinariorum approbatæ, non participes dictarum eleemoſynarum, & quæ eo munere citra ullum ſcandalum, ullamve fraudem fungantur, ſed ſimpliciter eleemoſynarum collectores nuncupentur, quique nullas publicent indulgentias, non concionentur, nec circumferant ſua privilegia, nullaſve ſacras reliquias, & nullo modo minis, aut precationibus inducant fideles ad eleemoſynam, non campanulam, aliaque ſimilia inſtrumenta, quondam quæſtorum inſignia, deferant, aut pulſent ad excitandas perſonas, non petant, tamquam debitum, aut ſolitum, nec ulla arte, aut prætextu dicendi videlicet orationem S Antonii, aut alterius Sancti; vel aliter extorqueant pecunias, ſed ſimpliciter, piè, modeſtè, & cum omni dexteritate petendo eleemoſynam pro ſubventione dicti hoſpitalis accipiant, quod ſibi liberaliter offertur, nec ſuper his eleemoſynis ullam quovis modo conventionem faciant, etiam cum hoſpitali: ſed quicquid eleemoſynæ nomine collectum fuerit, nullam ad

rem aliam, niſi ad uſum hoſpitalis transferatur, ut fuit in ſacra Congr. Conc. Trid. deciſum *ſuper cap. 9 ſeſſ. 21. deciſ. mihi 327.* & ita ſervandum eſſe in colligendis eleemoſynis per ſocietatem ſanctiſſimi Roſarii, confraternitates, & alia pia loca fuit etiam deciſum, *ut in deciſ. 328. & 900.* & ſecundùm aliam collectam *ſub tit. Papienſi ſuper eod. cap. 9. ſeſſ. 21. de reformat.*

Et, ut majori cum diligentia indulgentiarum litteræ videantur, & juxta mentem concedentis publicentur, & exequantur, cùm Chriſti fideles non deceat indulgentiis, aut aliis ſpiritualibus gratiis privari, Conc. Trident. decrevit, deinceps per Ordinarios locorum, adhibitis duobus de capit. debitis temporibus populo publicandas eſſe, quibus etiam eleemoſynas, atque oblata ſibi charitatis ſubſidia, nulla prorſus mercede accepta fideliter colligendi facultas detur, ut tandem cœleſtes hos theſauros, non ad quæſtum, ſed ad pietatem exerceri omnes verè intelligant, *ut cap. 9. de refor. ſeſſ. 21.*

31 De Altaribus † privilegiatis, quæritur, nunquid celebrata Miſſa in altari privilegiato, verbi gratia, pro Joanne defuncto, ſequatur, ut ejus anima, quæ in purgatorio eſt, inde liberetur; & pro hujuſmodi quæſtionis dilucidatione, primò præſup-
32 ponendum eſt, † Papam non habere judiciariam auctoritatem, nec juriſdictionem directam in defunctos, ut dixi ſupra, *ſub n. 29. in verſ. quia Papa non videtur*, quibus adeò S. Thom. *in 4, diſt. 45, q. 2, art. 3, q. 2.* S. Bonavent. *in 4, diſt. 20, par. 2, art. 1, qu. 5.* Dom. Sot. *in 4, d. 21, qu. 2, art. 3,* Joan. Echi. *in Enchirid. de Indulg.* Bart. Sibil. Monopol. *c. 3, prima decad. qu. 12.* Duran. *in 4, d. 20, q. 4, & iſt text. in cap. de communione, cap. legatur, in fine, 24, qu. 2.* & Clem. abuſionibus juncta gloſſ. *in ver. mendaciter, de pœn. & remiſſ.* & propterea, indulgentiarum ſatisfactio-
33 nes † aliquibus à Papa applicatas poſſe quidem, (Deo ſic acceptante) non tamen ſemper, lege certa, prodeſſe, ſed defunctis prodeſſe, & per viam conſolationis, & ſatisfactionis, S. Thom. *in ſuppl. 3 par. qu. 71. art. 12:* primo modo conſiderato omnibus exiſtentibus in purgatorio proſunt, & fortè magis alteri, quàm ei, pro quo fiunt; ſicut enim in aula Regis lucerna, quæ ipſi ſoli accenditur, omnibus circunſtantibus lucet, imò illi magis, qui perſpicacioris eſt viſus, & lectio ad utilitatem unius facta ab altero auditore quandoque magis percipitur, ita ſuffragia pro Joanne facta, quatenus conſolatoria ſunt, omnibus exiſtentibus in purgatorio proſunt, ac illis majore charitate ſunt inſigniti; ſi verò ſatisfaciendi vim in illis conſideremus, ſecundùm intentionem, & affectum applicantium, & ſtatum eorum, quibus applicantur, proſunt, S. Thom. *3, parte, qu. 79, art. 5. in corp. & 4 ſent. diſt. 45. q. 2.*

34 Quæritur, an mortui ſuis orationibus viventibus prodeſſe poſsint, & affirmativa probatur *lib. 2. Machab. c. 15.* ubi legitur, Oniam, & Heremiam jamdudum defunctos viſos fuiſſe orare pro populo Judæorum viventium. Beneficia exhibita à ſanctis defunctis hominibus hîc viventibus, innumerabilia, & certiſsima ſunt, de quibus per S. Auguſt. *in lib 22, c. 8, de Civit. Dei*, & Theodor. *in libro de martyr.* Neque eſt incredibile, etiam animas exiſtentes in purgatorio pro nobis orare, & impetrare; animæ enim Paſchaſii, & ſancti Severini miracula operabantur, etiam

quòd

quòd in purgatorio degerent, ut teſtatur S. Greg *in lib.* 4, *dialog: c.* 4: Petr. Damian. *in epiſtola de miraculis ſui temporis*; & Bellarm. *in contro: gen. to.* 1: *lib.* 2. *c.* 15. §. *Quod autem.*

DE VERBI DEI PRAEDICATIONE. Cap. VIII.

SVMMARIVM.

1 *Prædicationis munus præcipuum eſt Epiſcoporum, qui, ſi legitimè impediti fuerint, per viros ad id munus exequendum idoneos ſupplere tenentur.*

2 *Archipresbyteri, Plebani, & curam animarum habentes per ſe, vel, ſi legitimo impedimento detenti fuerint, per alios prædicationis munus exequi debent.*

3 *Pœna ſunt plectendi, qui tale munus præſtare negligunt.*

4 *Prædicatorum eligendi munus ad Epiſcopum ſpectat, niſi adſit conſuetudo immemorabilis in contrarium, & num. ſeq.*

5 *Conſuetudo cùm ſit facti, debet probari. Teſtes ſingulares non probant conſuetu-nem, ibidem.*

6 *Prædicatori quinam expenſas, & eleemoſynam perſolvere teneantur.*

7 *Epiſcopo ſoli ſpectat in ſua Eccleſia deputare prædicatorem, cui etiam tenetur regulariter expenſas ſubminiſtrare.*

8 *An quotidie tempore Quadrageſimali, jejuniorúmve, & Adventus ſit prædicandum.*

9 *Epiſcopo contradicente nullus ſive ſæcularis ſive regularis, etiam in Eccleſiis ſuorum ordinum prædicare poteſt, & quomodo intelligantur illa verba, contradicente Epiſcopo.*

10 *Regulares, antequam prædicare incipiant, debent ſe perſonaliter coram Epiſcopo præſentare, non autem per nuncium.*

11 *Prædicatores, qualiter in prædicando ſe gerere debent.*

12 *Prædicatori errores diſſeminanti Epiſcopus concionem interdicere, & , ſi hæreſes prædicaverit, contra eum procedere poteſt.*

13 *Regulares extra monaſterium degentes ab Ordinario, ſi deliquerint, puniri poſſunt, & quomodo, ſi intra monaſterium degant, & extra, ſi notoriè deliquerint.*

14 *Regulares, ſi notoriè delinquant, inſtante Ordinario loci, ſub gravi pœna ab eorum ſuperioribus in loco delicti ſunt puniendi, & non ad alia loca tranſmittendi.*

15 *Regulares non poſſunt à ſuis conventibus recedere, etiam prætextu ad ſuos ſuperiores accedendi, niſi vocati, & cum licentia, aliàs ab Ordinariis puniri poſſunt.*

16 *Regulares alicujus obſequiis ſubjicere non poſſunt ſine ſuperiorum licentia, qui, ſi contra fecerint, & ſuperiores ſint negligentes, Ordinarii eorundem ſuperiorum negligentiam supplere poſſunt.*

17. Regu-

17 *Regulares ad publicas proceſſiones accedere tenentur.*

18 *Controverſiæ de præcedentia, quomodo terminandæ, & à quibus.*

Confraternitates, an ad publicas proceſſiones compelli poſſint, ibid.

19 *Regulares ſunt Epiſcopis ſubjecti in obſervatione dierum feſtorum, ac interdictorum, & quid juris de ritibus.*

20 *Epiſcopi, quam juriſdictionem habeant in monaſteriis, aut domibus virorum, ſeu mulierum, quibus cura imminet animarum.*

21 *Regulares non poſſunt pulſare ſuas campanas in die Sabbati majoris hebdomadæ, antequam campana Cathedralis, vel majoris Eccleſiæ pulſetur.*

EVangelii Prædicatio, quæ Chriſtianæ Reipubl. non minus eſt neceſſaria, quàm lectio, eſt præcipuum Epiſcoporum munus, & ideò poſtquam de Indulgentiis diſſeruimus, de verbi Dei prædicatione tractandum videtur. Piè ac ſalubriter ſtatuit, atque decrevit ſacroſ. Trid. Syn. omnes Epiſcopos, Archiepiſcopos, Primates, & omnes alios Eccleſiarum Prælatos, teneri per ſe ipſos, ſi legitimè impediti non fuerint, ad prædicandum ſanctum JESU Chriſti Evangelium; ſi verò contigerit Epiſcopos, & alios prædictos legitimo detineri impedimento propter ſuas occupationes multiplices, vel valetudines corporales, aut hoſtiles incurſus, ſeu occaſiones alias (ne dicamus defectum ſcientiæ, quod in eis reprobatum eſt omnino) ita, ut per ſeipſos non poſſent miniſtrare verbum Dei populo, maximè per amplas Diœceſes, & diffuſas; viros idoneos ad ſanctæ prædicationis officium ſalubriter exequendum potentes in opere, & ſermone, aſſumere debent, qui plebes ſibi commiſſas vice ipſorum, cùm per ſeipſos non poſſunt, ſolicitè viſitantes, eas verbo ædificent, & exemplo, *cap. Epiſcopus nullam rei, 88, diſt. c. inter cætera, ex. de off. ord.* Conc. Trid. *c. 2, de reſor. ſeſſ. 5, & c. 4, de reſ. ſeſſ. 24.* Archipresbyteri 2 quoque, † Plebani, & quicunque parochiales, vel aliàs curam animarum habentes, eccleſias quocunque modo obtineant per ſe, vel alios idoneos, ſi legitimè impediti fuerint, diebus ſaltem Dominicis, & feſtis ſolennibus; tempore autem jejuniorum, Quadrageſ. & Adventus Domini, quotidie, vel ſaltem tribus in hebdomada diebus, ſi ita oportere duxerint, plebes ſibi commiſſas pro ſua, & earum capacitate ſalutaribus verbis paſcere debent, docendo quæ ſcire omnibus neceſſaria ſunt ad ſalutem, annunciandoq; eis cum brevitate, & facilitate ſermonis, vitia, quæ eos declinare, & virtutes, quas ſectari oporteat, ut pœnam æternam evadere, & cœleſtem gloriam conſequi valeant. Et, ſi quis ipſorum id præſtare neglexerit, etiamſi ab Epiſcopi juriſdictione quavis ratione exemptum ſe eſſe prætenderet, etiamſi eccleſiæ quovis modo exemptæ dicerentur, aut alicui monaſterio, etiam extra diœceſim exiſtenti forſan annexæ, vel unitæ, modò reipſa in diœceſi ſint, provida paſtoralis Epiſcoporum cura & ſolicitudo deeſſe non debet, ne illud Jerem. Thren. 4. impleatur, *Parvuli petierunt panem, & non erat, qui frangeret eis.*

3 Itaque, † ubi ab Epiſcopo moniti trium menſium ſpatio, muneri ſuo defuerint, per cenſu-

cenſuras eccleſiaſticas, ſeu alias ad ipſius Epiſcopi arbitrium ſunt cogendi; ita ut etiam, ſi ei ſic expedire viſum fuerit, ex beneficiorum fructibus alteri, qui id prȩſtet, honeſta aliqua merces perſolvatur, donec principalis ipſe reſipiſcens officiũ ſuum impleat, *d.c.2.§. Archipresbyteri quoq. ſeſſ.5.& c.4.de reſor.ſeſſ.24.* Quæri poteſt, quoad eos, qui parochis impeditis, loco parochorum ad prædicandum ſunt deputandi, de duobus, Primò, an ab epiſcopo, vel à communitatibus, aut alijs ſint deputandi. Secundò, quorũ impenſis debeãt prædicare.

4 Quò verò ad primum † maxima fuit differentia inter communitatem loci Candiæ, Lumelline, Vercellen. Diœceſ. & me Vicarium generalem, qui, abſente Epiſcopo, deputavi, miſique prædicatorem. Et pro me faciunt verba ſacræ ſcripturæ: quomodo prædicabunt, niſi mittantur. *Rom* 10.*c.* cùm ex injuncto de hæret. & Conc. Trid. *eod.c.*4. ibi per alios ab Epiſcopo, & c. deputandos, & ita ſuper eod. cap. fuit à ſacra congregatione Cardinalium declaratum, *ut in deciſ. ſub. tit. Sipon. & in alijs deciſ. ſub numeris recollectis deciſ* 192.*&* 251. niſi in contrarium ſit conſuetudo ab immemorabili tempore citrà: quo caſu Concilium non ſuſtulit hanc immemorabilem; ut declaravit eadem ſacra congregatio *in d. deciſ. ſub tit. Sipontin. alia ſub tit. Neapolitan. & alia ſub deciſ.* 355.

5 Epiſcopus autem † habet ſemper intentionem fundatam, quia conſuetudo eſt facti, quæ ſervatis ſervandis, parte citata probari debet, *l.*1.*& ibi* glo. *in ver. probatis* & Bar. *num.*3.*C. quæ ſit lon. conſuetud. & in l. omnes populi, numer.*67.*ff. de juſt. & jur.* & plene debet probari, ita quòd teſtes ſingulares non probent eam conſuetudinem, ſecundùm magis communem concluſionẽ, de qua teſtatur Oſaſch. *deciſ* 99.*n* 8 & non ſufficit probare quadragenariam, ſed requiritur immemorabilis, ut in dictis deciſionibus, quæ probari debet per teſtes deponentes, quòd ſemper viderunt, & audierunt, quòd prædicatores pro tempore fuerunt deputati à communitate; ita quòd nunquam audierunt, vel viderunt contrarium; & quòd communis eſt & ſemper fuit opinio in loco, quod ita fuerit obſervatum, gl. *in cap.*1.*in ver. memoriam. de præſcr. in* 6. Bar. *in lib.*1.*§ fin. de aq. plu arc.* Natt. *conſ.* 154.*n.*5.*vol.*1. & Corn. *conſ.*222.*n.*2.*vol.*1. Et cùm pro parte dictæ Communitatis Candiæ, fuiſſet differentia hujuſmodi coram ſacra congregatione Ordinariorum in Urbe introducta, & ſupradicta ſacra congregatione Epiſcopo Novarienſi delegata, partibus pluries auditis, de anno 1597. pronunciatum eſt, ab Epiſcopo prædicatorem eſſe deputandum ex ſupra allegatis.

6 † Secundum dubium, qui prædicatoribus impenſas præſtare teneantur: ſi conſtat de ſolito, eſt deciſum, quia illas tenentur præſtare qui ſunt in poſſeſſione ipſas ſubminiſtrandi, Conc. Trid. *eodem c* 4. ibi per alios ab Epiſcopo, impenſis eorum, qui eas præſtare, vel tenentur, vel ſolent, ſeſſ 24 & ubi eſt conſuetudo, quod populus expenſas, & eleemoſynam prædicatori perſolvat, poteſt ad id per Epiſcopum cogi, ut in deciſione *ſupra eodem cap.* 4. à ſacra congregatione facta ſub titulo Troian. Nuſcan.

Si verò nullum ad eſt ſolitum, nec cõſuetudo, erit diſtinguendũ, quia aut parochus habet redditus ſufficientes pro onere ſuſtentando, & tunc ipſe debet, & tenetur impenſas, & eleemoſynã prædicatori ſubminiſtrare; nam, cùm ſit proprium onus ipſius

ſius parochi per ſe ipſum, vel alium idoneum verbum Dei prædicare, *ut cap. 2. de reſor. ſeſſ. 5.* ſi per ſeipſum non poteſt, debet per alium proprijs expenſis ſupplere.

Si autem parochus ſit pauper, qui ex redditibus, & emolumentis ſuæ eccleſiæ expenſas neceſſarias prædicatori ſubminiſtrandas ſuſtinere non poſſit; tunc ipſe non tenetur; quia impoſſibilium nulla eſt obligatio. *l. impoſſibilium. ff. d. reg. jur.* ſed tenetur populus, cui verbum Dei prædicatur, cum ſit rationi conſonum, quòd prædicatores tali caſu, ab ijs, quibus ſeminant ſpiritualia, temporalia metant. Paul. 1. *Corint. c. 7. & c. cum ex officij, circa fin. de praſcript.* Niſi adſit aliquod legatum, aut alij redditus huic pio muneri applicati, quia ijs caſibus Epiſcopi non tenentur, cùm in cathedrali ſolum teneantur ad præſtandum ſtipendium prædicatori, ut fuit decretum à Pio V. ut in deciſ. *concl. ſuper eo cap.* 4. §. *Pius V. decrevit.*

8 Epiſcopus verò, † qui legitime impeditus, officium prædicationis per ſe ipſum præſtare non poteſt, per alium impenſis ipſius Epiſcopi præſtare debet, niſi ex conſuetudine hoc onus ad alium ſpectaret, ut *in d. deciſ. ſup. dicto cap. 4 factis ſub. tit Lancianen.* & ad ipſum Epiſcopum ſolum præ dicatorem deputare ſpectat in ſua eccleſia, nec capitulum, ſeu communitates locorum hac in re aliquid poſſunt, *ut ſuper eodem cap. 4. ſub. tit. Burgen. Gadien. Legionen. ſuit deciſum.* † An autem quotidie tempore Quadrageſimali, vel jejuniorum, 11 aut tribus diebus in hebdomata ſit prædicandum, arbitrio Epiſcopi eſt declarandum. Et hodie Adventus tempus jeiunij proprie non dicitur, *deciſ. Conc. ſup. eodem cap. 4 ſub. tit. Mediolanen. qua incipit, arbitrium.* Ne autem dubitari contingeret, quomodo intelligenda eſſent verba Concilij *in prædicto cap. 4. poſt medium*, ibi, nul-

9 lus autem ſecularis, † ſive regularis, etiam in eccleſiis ſuorum ordinum, contradicente Epiſcopo. prædicare præſumat, *ſeſſ 24.* fuit per eandem ſacram congregationem declaratum *ſuper eodem cap.* 4 & deciſum, quòd contradicente Epiſcopo nullus etiam regularis prædicet, nec teneri Epiſcopum cauſam exprimere, quare ad hoc prohibendum moveatur, *ut in deciſ. ſuper eodem cap. factis, ſub tit. Mediolanen. qua incipit. Contradicente Epiſcopo*, & per dicta verba, Contradicente Epiſcopo, Ordinariis eſt conceſſum, ut etiam à regularibus, antequàm officium prædicandi aſſumant, profeſſionem fidei exigant, *ut in eiſdem deciſ. etiam ſub titulo Mediolanen. incipien. per hac verba.*

10 Nec regulares † cujuſcunque ordinis, niſi à ſuis ſuperioribus de vita, moribus, & ſcientia examinati, & approbati fuerint, ut ſtatuit Leo X. in conſtitut. de prædicatorum officio in Bull. *cap.* 15. ac de eorum licentia, etiam in eccleſijs ſuorum ordinum prædicare poſſunt, cum qua licentia perſonaliter ſe coràm Epiſcopis præſentare, & ab eis, antequàm prædicare incipiant, benedictionem petere tenentur, *dicto cap. 2. verſ. Regulares verò, de reformat. ſeſſ. 5.* nec ſufficit per Nuncium petere, quia perſonaliter petere debent, ut ibi expreſſis verbis, & gloſſ. *in Clement. dudum in ver præſentari, de ſepul. S. Greg.* † fervore charitatis accenſus, prædicatores vehementer hortatur, & monet, ut dicturi ad populum prudentes, cautique accedant, ne dicendi impetu tauci, verborum erroribus, quaſi iaculis, audientium corda configant, ne eum ſapien-

ſapientes fortaſſe videri deſiderant, decepti ſperatæ virtutis compaginem inſipienter diſcindant; cum ſæpe verborum effectus amittatur, dum loquacitate importuna, vel incauta audientium corda levigantur, in nullo alio rudem ij plebem majori damno, ſcandaloque afficiunt, quam cum vel tacenda ſprædicant, vel falſa, & inutilia docendo, eam in errorem inducunt, Leo.X *in d.conſt.*15.§.*propterea Gregorius.*

12 Si verò (quòd abſit) prædicator errores, † aut ſcandala diſſeminaverit in populum, etiam ſi in monaſterio ſui, vel alterius ordinis prædicet, Epiſcopus ei prædicationem interdicere poteſt; & ſi hæreſes prædicaverit, contra eum juxta juris diſpoſitionem, ſeu loci conſuetudinem, etiam quoad regulares, ſeu alios exemptos, auctoritate apoſtolica, & tamquam Sedis Apoſtolicæ delegatus, procedere debet, *d. cap.*2.§.*ſi verò,ſeſſ.*5.

13 Epiſcopi autem † in pluribus habent in regulares ſuperioritatem, quia non ſolùm, ſi hæreſes prædicant, ſed etiam, ſi extra monaſteria degentes delinquunt, etiam ordinum privilegiorum prætextu tuti eſſe non poſſunt, quominus ab Ordinariis locorum, tanquam ſuper hoc à Sede Apoſtolica delegatis, ſecundùm canonicas ſanctiones, viſitari, puniri, & corrigi valeant. Conc. Trid. *cap.*3.*de ref.ſeſſ.*6. & intra clauſtra monaſterij degentes, & extra ea ita notoriè delinquentes, ut populo ſcandalo ſint, Epiſcopo inſtante, à ſuo ſuperiore intra tempus ab Epiſcopo præfigendum, ſeverè ſunt puniendi; ac de punitione Epiſcopus debet certiorari, alioquin ſuperior proximus à majori ſuo ſuperiore eſt officio privandus, & delinquens ab eod. Epiſcopo puniri poteſt, *c.*14.*de regul.& mon. ſeſſ.*25. & facit textus *in cap. ult.*§.*ſi verò* Abbates, *juncta* glo. *in ver.per Abbatem. de ſtat. mon.& ibi* Abbas *nu.*1.

14 Sed, quoniam experientia † compertum eſt, interdum in dicti decreti exequutione nimis remiſſe procedi; cum enim Epiſcopus inſtat, aliquem regularem, eo, quo ſupra dictum eſt, modo delinquentem à ſuo ſuperiore puniri, ſæpè fit, ut ſuperior regularem delinquentem ad alia ſuorum ordinum loca extra Epiſcopi diœceſim ex induſtria impunitum tranſmittat, atque etiam ipſe aliquando ad alias Provincias ſe conferat, nec ulterius ſuper delinquentis exceſſibus inquirat, & de ejus punitione Epiſcopum certiorem reddat, unde, nec regularis delinquens tunc ab Epiſcopo puniri poteſt, cum extra ipſius diœceſim exiſtat, nec ſuperior, qui delinquentem corrigere negligit, officio privatur, Clemens VIII. ſua perpetuò valitura conſtitutione, omnibus, & ſingulis cujuſcunque ordinis, & inſtituti regularium etiam mendicantium ſuperioribus in virtute Sanctæ obedientiæ, ac privationis dignitatis & officiorum per eos obtentorum eo ipſo incurrendis pœnis præcepit, & mandavit, ut juxta prædictum Sacri Concilij decretum procedant, & exequantur. Quòd ſi ſuperior in regularem delinquentem non animadverterit, quinimò, ſi illum impunitum ad alia ſuorum ordinum loca extra Epiſcopi diœceſim tranſmiſerit, decrevit, ut inſtante Epiſcopo, intra terminum ab Epiſcopo præfigendum, & ſub eiſdem privationis dignitatum, & officiorum obtentorum, ac inhabilitatis ad illa, & alia in poſterum obtinenda, privationis activæ, & paſſivæ vocis, ad quas à nemine præterquam à Romano Pontifice pro tempore exiſtente, reſtitui

ſtitui poſſit, ipſo facto ſimiliter incurrendis pœnis ipſum regularem delinquentem à loco, ad quem tranſmiſſus fuit, revocare, & ad illum, in quo deliquit reſtituere, ſeu ſiſtere teneri voluit, quòd ſi hoc etiam facere prætermiſerit, Ordinarius loci ad quem regularis delinquens tranſmiſſus fuerit, ſuper premiſſis ab ipſo Ordinario loci, in quo delinquit, ſimiliter requiſitus, vel aliàs de illius delicto informatus, tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatus, prædi. cõc. decretum omnino exequi, & in regularem delinquentem ſevere animadvertere poteſt, & debet, *ut in conſtitutione, ſub dat. Romæ* 7. *kal. Martij. Anno. ab Incar. Domini.* 1595.

Nec poſſunt † Regulares à ſuis conventibus recedere, etiam prætextu ad ſuperiores ſuos accedendi, niſi ab eiſdem miſſi, aut vocati fuerint, & ſi qui ſine licentia in ſcriptis obtenta reperti fuerint, ab Ordinariis locorum, tanquam deſertores ſui inſtituti, ſunt puniendi. Illi autem, qui ſtudiorum cauſa ad Univerſitates mittuntur, in conventibus tantùm habitare poſſunt, alioquin ab eiſdem Ordinarijs contra eos eſt procedendum. Conc. Trid *in cap.* 4. §, *ne liceat. de Regular. & Montal. ſeſſ* 25. † Neque ſine ſui ſuperioris licentia prædicationis, vel lectionis, aut cujuſvis pij operis prætextu, ſubijcere ſe obſequio alicujus Prælati, Principis, vel Univerſitatis, ſeu Communitatis, aut alterius cujuſcumque perſonæ, vel loci, neque ei aliquod privilegium, aut facultas ab alijs ſuper ijs obtenta ſuffragari valet: ſi verò contrafecerint, tanquam inobedientes, arbitrio ſuperioris ſunt puniendi, & Ordinarij eorundem ſuperiorum negligentiam ſupplere poſſunt, *cap. quanto, de off. ord.* Cle. 1. §. *quia verò, de ſtat. mon.* & Conc. Trid. *eod. cap.* 4.

17 Regulares, & exempti, † etiam monachi, ad publicas proceſſiones omnes accedere compelluntur; ijs tantũ exceptis, qui in ſtrictiori clauſura perpetuò vivunt, & controverſias omnes de præcedentia, † quæ perſæpe maximo cum ſcandalo oriuntur inter eccleſiaſticas perſonas, tam ſeculares, quàm regulares, cum in dictis proceſſionibus publicis, tum in ijs, quæ fiunt in tumulandis defunctorum corporibus, & in deferenda umbella, ac alijs ſimilibus, Epiſcopus, amota omni appellatione, & non obſtantibus quibuſcunque componere debet, Conc. Trid. *cap.* 13. *de regul. ea ſeſſ.* 25. quæ compoſitio brevi manu, ſummarie, & de plano, ac ſine ſtrepitu, & figura judicij, debet expediri, ut declaravit ſacra congregatio Concil. *in deciſ. manuſcrip. ſuper eo. cap. factũ in verbo, componat.* & illa dictio, exempti omnes, non comprehendit eos, qui ſunt nullius diœceſis, vel extra civitatem in locis, in quibus habent plebem, quia cum illa plebe debent facere profeſſionem, neque laicorum confraternitates, quæ poſſunt quidem ab Epiſcopis invitari, ſed non, ut accedant, compelli, ut ibi in verbo, exempti, & in ver. quam regulares. Tenentur autem ad omnes, & quaſcunque proceſſiones publicas, & conſuetas, vel indictas pro bono publico, vel honore: non tamen compelli poſſunt prædicti regulares exempti accedere ad eccleſias extra propria monaſteria pro celebratione orationis quadraginta horarum, ſed congregatio cenſuit illos, quando toti populo dicta oratio indicitur, in proprijs eccleſijs hujuſmodi orationi vacare debere, ut ibi in deciſ. ſuper eod. cap. in ver. vocati. & compelli poſſunt compellendi per cenſuras,

18

ras, vel alias pœnas Epiſc. bene viſas, *ut in eiſd. deciſ. in fin.*

19 Sunt etiam regulares † Epiſcopo ſubjecti in obſervatione dierum feſtorum, quæ in diœceſi ſua ſervanda Epiſcopus præceperit, cenſuraſque & interdicta, nedum à Sede Apoſtolica, ſed etiam ab Ordinarijs promulgata, mandante Epiſcopo, in eorum eccleſijs publicare, & ſervare debent, *c. de hu, 12 diſt. &* Concil. Trid. *c. 12. de reg. & monial. ſeſſ. 25.* Ritus tamen eorundem regularium dictis diebus feſtis, quoad lectiones, Epiſcopales, Evangelia & ſimilia, debent ſervare: in ſacris verò lectionibus, & concionibus ſervari debent ab ipſis illa Evangelia, & Epiſtolæ, quibus clerus ſecularis utitur pro more, & inſtituto illius eccleſiæ, ut ibi in verbo, ſerventur.

20 In monaſterijs etiam, † & domibus virorum, ſeu mulierum, quibus imminet animarum cura perſonarum ſecularium, præter eas, quæ ſunt de illorum monaſteriorum, ſeu locorum familia, perſonæ tam regulares, quam ſeculares, hujuſmodi curam exercentes ſubſunt immediate in ijs, quæ ad dictam curam, & ſacramentorum adminiſtrationem pertinent, juriſdictioni, viſitationi, & correctioni Epiſcoporum, in quorum diœceſi ſita ſunt. Nec ibi aliqui, etiam ad nutum amovibiles, poſſunt deputari, niſi de eorundem Ordinariorum conſenſu, & prævio examine per eum, & ejus Vicarium, ac examinatores Synodales faciendo. Concil. Trid. *c. 11. de reg. & mon. ead. ſeſſ. 25.* & ibi congregatio Conc. *in deciſ. 1.* ubi notatur in fine, quod Clemens VIII. mandavit ſervari dictum decretum, in quo excipiuntur aliqua monaſteria, & capita ordinum, non obſtante conſtitutione Pij Quinti, qua voluit, ut in omnibus eccleſiis parochialibus, in quibus cura animarum etiam laicorum exercetur, habeant Ordinarij facultatem eas eccleſias & perſonas viſitandi, & ut ſupra corrigendi.

21 Et, ut debitus honor † matrici eccleſiæ reddatur, tam regulares, quàm clerici ſeculares, etiam ſuper hoc Apoſtolicæ Sedis privilegio muniti, die Sabbati majoris hebdomadæ, antequam campana Cathedralis, vel majoris eccleſiæ pulſetur, campanas in eccleſijs ſuis pulſare minime poſſunt. Contrafacientes autem pœnam centum ducatorum incurrunt, ut in Bul. Leo. X. in Bull. *c. 17. poſt. med. verſ. & ut debitus*, &; ita fuit etiam à ſacra congregatione Cardinalium ſub die 10. Octobr. 1586. deciſum, *ut in deciſ. quæ incipit, lecto, verſ. Quartò Ordinarij.*

DE SYNODO.

Cap. IX.

SVMMARIVM.

1 *Conciliorum quatuor ſunt genera, cur, à quibus, & quando ſit Provinciale Concilium celebrandum.*

2 *Concilij Provincialis celebrandi loci ad Archiepiſcopatum ſpectat electio.*

3 Ad Concilium Provinciale, qui convenire debeant, & nu. 5. & qui excuſentur.

4 Canonici Cathedralis eccleſiæ in Concilio Provinciali, quando capitulariter ſedent, aut procedunt, Abbates titulares, & Commendatarios præcedunt, & Abbates titulares, & habentes uſum mitræ præcedunt Commendatarios.

5 In Concilio Provinciali quo ordine ſit ſedendum.

6 Concilij Provincialis decretis, qui obligentur num. 8.

7 Procuratores Epiſcoporum, Abbatum, & Commendatariorum, qualem vocem habere poſſint in Concilio Provinciali.

8 Laici vocati Concilio Provinciali intereſſe poſſunt, & vocem conſultivam habere, & num. 28.

9 Epiſcopi exempti debent eligere Metropolitanum aliquem vicinum, in cujus Synodo Provinciali interſint.

10 Epiſcopi negligentes intereſſe Concilio Provinciali, quam pœnam incurrant.

11 Archiepiſcopus, & Epiſcopus non convocans Synodum eſt ſuſpendendus.

12 Diœceſana ſynodus quotannis celebrari debet.

13 Diœceſanæ Synodo, quinam intereſſe teneantur.

Viſitare poteſt Epiſcopus proximior eas eccleſias, quæ nullius ſunt diœceſis, ibidem.

14 Io. Stephanus Ferrerius Epiſcopus Vercellenſis laudatur.

15 Epiſcopus in Synodo diœceſana poteſt conſtitutiones facere abſque conſenſu Capituli, & Cleri, ab illis tamen conſilium requirere debet.

16 Familiam armatam numquid Epiſcopi habere poſſint, lautè diſputatur, & in numeris ſequentibus.

17 Epiſcopus poteſt in carcerem mittere, & verberibus caſtigare.

18 Verbum libere, importat meram, & abſolutam auctoritatem.

Conſequenti conceſſo, conceditur, & antecedens: ibidem.

19 Præventioni locus eſt in cauſis miſti fori, & quali ſit conſiderationi præventionne.

Citatio realis præponderat verbali, ibidem.

20 Conſuetudo maximè eſt obſervanda.

Diſpoſitio qualibet recipit interpretationem à conſuetudine, ibidem.

21 Statuti propria virtus eſt juri communi derogare.

Res inter alios acta aliis non nocet, ibid.

22 Cenſurarum relaxatio eſt prohibita, niſi, poſtquam conſtiterit executionem realem, & perſonalem fieri non poſſe, quare non, niſi ſobrie, & magna cum circumſpectione, cenſuræ ſunt relaxandæ.

23 Ex communicatione nulla pœna major eſt in Eccleſia.

24 Indefinita diſpoſitio æquipollet univerſali.

25 Concilium generale ſolus Summus Pontifex indicere, & dirigere poteſt.

26 Laici, quando poſſint intereſſe in Concilijs eccleſiaſticis.

Lex poſterior priori derogat, & plura de familia armata, ibidem.

27 Familiam armatam, quòd Epiſcopi habeant, Principibus ſæcularibus non debere eſſe moleſtum multis rationibus comprobatur.

28 Epiſcopus habet territorium.

29 Epiſcopi ſunt judices corporum, & animarum.

30 Senatus Pedemontanus dat brachium executoribus Archiepiſcopalibus Taurinen.

31 Clerici ſunt exempti à juriſdictione ſeculari tempore belli, peſtis, & penuriæ, & Epiſcopi illis temporibus belli, peſtis, & penuriæ habent poteſtatem condendi decreta, & edicta pluribus ex cauſis.

Clerici

32 Clerici ſunt exempti à jurisdictione ſeculari à Deo.

33 Clerici non tenentur ſubvenire neceſſitatibus, vel utilitatibus civitatum, niſi prius Romano Pontifice conſulto, & in urgentibus neceſſitatibus.

34 Bona Eccleſiaſtica non ſunt noſtra, ſed ſunt patrimonium Ieſu Chriſti.

PLURA ſcripſi de poteſtate Epiſcoporum, ſed cùm ad eos etiam ſpectet Conciliorum, ac Synodorum convocatio, & celebratio, de Concilijs, Synodiſque breviter hoc loco diſſerendum duxi, † Conciliorum quatuor ſunt
1 genera. Quædam enim ſunt generalia, quædam nationalia, quædam provincialia, & quædam dioeceſana, de quibus per Card. Bellarm. *in 4. controv. gen. tom. 1. l. 1. cap. 4. in princip.* Generalia dicuntur ea, quibus intereſſe poſſunt, & debent Epiſcopi totius orbis, niſi legitime impediantur, & quibus nemo rectè præſidet, niſi Summus Pontifex, aut alius ejus nomine, & de quibus ante Card. Bellarm. diffuſe ſcripſerunt Card. Jacob. *in tract. de conc. tract. tom. 13.* Nationalia dicuntur, in quibus conveniunt Archiepiſc. & Epiſc. unius Regni, vel nationis, quibus præeſt aliquis Patriarcha, vel Primas, de quibus per Bellarm. *loco ſupra citato.* Provincialia verò dicuntur in quibus conveniunt tantum Epiſcopi unius Provinciæ, quibus præeſt Archiepiſc. Dioeceſana autem ſunt, in quibus conveniunt Epiſcopis inferiores unius Epiſcopatus, quibus Epiſc. præeſt, quæ tamen vix dici poſſunt concilia, ut per eundem Bellarm. *eod. cap. 4. qui in d. lib. 1.* de concilijs generalibus, & nationalibus diffuſe tractat, ad quem remiſiſſe lectorem ſufficiat.

Concilia Provincialia, ubi omiſſa ſunt, pro moderandis moribus corrigendis exceſſibus, controverſijs componendis, alijſque ex ſacris canonibus permiſſis renovandis, Metropol. per ipſos, ſeu illis legitimè impeditis, Coepiſcopus antiquior quolibet ſaltem triennio poſt octavam Paſchæ Reſurrectionis Domini N. Ieſu Chriſti, ſeu alio commodiore tempore, in Provincia ſua debent celebrare. Conc. Trid.
2 *in cap. 2. de reſor. ſeſſ. 24.* † Ad Archiep. ſpectat electio loci celebrandæ Synodi Provincialis, tamen ceſſantibus juſtis impedimentis, & accedentibus commoditatibus neceſſarijs, Metropolitana eccleſia non eſt relinquenda, Congregatio Conc. *ſuper eod. cap. 2. §. Ibi Synodum.*

Metropolitanus autem, qui ex aliqua cauſa Concilium ad præſcriptum tempus celebrare non poteſt, à Summo Pontifice diſpenſare ſolet, ut in eiſdem deciſ. congreg. Conc. *ſuper eod. cap. 2. ſub tit.* Cæſaraugustanæ. In eod. verò concilio † Epiſcopi omnes, & alij, qui de jure, vel conſuetudine intereſſe debent exceptis ijs, quibus cum imminenti periculo transfretandum eſſet, convenire omnino tenentur, *ut d. cap. 2. & cap. 2. de reform. ſeſſ. 25. circa princip.* & etiam ex diſpoſitione antiquorum canonum erant concilia celebranda, cap. de concilijs, cap. propter eccleſiaſticas, cap. pervenit, & *c. quoniam quidem. 18 diſ.*

3 In concilijs † Provincialibus Commendatarij Monaſteriorum, vel Abbatiarum inter Abbates ſunt recipiendi, & canonici cathedralis eccleſiæ ſunt illis præferendi, quando capitulariter procedunt, aut ſedent, quia Eccleſiam repræſentant, & poſt

32 *Clerici ſunt exempti à juriſdictione ſeculari à Deo.*

33 *Clerici non tenentur ſubvenire neceſſitatibus, vel utilitatibus civitatum, niſi prius Romano Pontifice conſulto, & in urgentibus neceſſitatibus.*

34 *Bona Eccleſiaſtica non ſunt noſtra, ſed ſunt patrimonium Ieſu Chriſti.*

PLURA ſcripſi de poteſtate Epiſcoporum, ſed cùm ad eos etiam ſpectet Conciliorum, ac Synodorum convocatio, & celebratio, de Concilijs, Synodiſque breviter hoc loco differendum duxi, † Conciliorum quatuor ſunt
1 genera. Quædam enim ſunt generalia, quædam nationalia, quædam provincialia, & quædam diœceſana, de quibus per Card. Bellarm. *in 4. controv. gen. tom. 1. l. 1. cap. 4. in princip.* Generalia dicuntur ea, quibus intereſſe poſſunt, & debent Epiſcopi totius orbis, niſi legitime impediantur, & quibus nemo rectè præſidet, niſi Summus Pontifex, aut alius ejus nomine, & de quibus ante Card. Bellarm. diffuſe ſcripſerunt Card. Jacob. *in tract. de conc. tract. tom. 13.* Nationalia dicuntur, in quibus conveniunt Archiepiſc. & Epiſc. unius Regni, vel nationis, quibus præeſt aliquis Patriarcha, vel Primas, de quibus per Bellarm. *loco ſupra citato.* Provincialia verò dicuntur in quibus conveniunt tantum Epiſcopi unius Provinciæ, quibus præeſt Archiepiſc. Diœceſana autem ſunt, in quibus conveniunt Epiſcopis inferiores unius Epiſcopatus, quibus Epiſc. præeſt, quæ tamen vix dici poſſunt concilia, ut per eundem Bellarm. *eod. cap. 4. qui in d. lib. 1. de* concilijs generalibus, & nationalibus diffuſe tractat, ad quem remiſiſſe lectorem ſufficiat.

Concilia Provincialia, ubi omiſſa ſunt, pro moderandis moribus corrigendis exceſſibus, controverſijs componendis, alijſque ex ſacris canonibus permiſſis renovandis, Metropol. per ipſos, ſeu illis legitimè impeditis, Coepiſcopus antiquior quolibet ſaltem triennio poſt octavam Paſchæ Reſurrectionis Domini N. Ieſu Chriſti, ſeu alio commodiore tempore, in Provincia ſua debent celebrare. Conc. Trid.
2 *in cap. 2. de reſor. ſeſſ. 24.* † Ad Archiep. ſpectat electio loci celebrandæ Synodi Provincialis, tamen ceſſantibus juſtis impedimentis, & accedentibus commoditatibus neceſſarijs, Metropolitana eccleſia non eſt relinquenda, Congregatio Conc. *ſuper eod. cap. 2. §. Ibi Synodum.*

Metropolitanus autem, qui ex aliqua cauſa Concilium ad præſcriptum tempus celebrare non poteſt, à Summo Pontifice diſpenſare ſolet, ut in eiſdem deciſ. congreg. Conc. *ſuper eod. cap. 2. ſub tit.* Cæſaraugustanæ. In eod. verò concilio † Epiſcopi omnes, & alij, qui de jure, vel conſuetudine intereſſe debent exceptis ijs, quibus cùm imminenti periculo transfretandum eſſet, convenire omnino tenentur, *ut d. cap. 2. & cap. 2. de reſorm. ſeſſ. 25. circa princip.* & etiam ex diſpoſitione antiquorum canonum erant concilia celebranda, cap. de concilijs, cap. propter eccleſiaſticas, cap. pervenit, & *c. quoniam quidem. 18 diſ.*

3 In concilijs † Provincialibus Commendatarij Monaſteriorum, vel Abbatiarum inter Abbates ſunt recipiendi, & canonici cathedralis eccleſiæ ſunt illis præferendi, quando capitulariter procedunt, aut ſedent, quia Eccleſiam repræſentant, & poſt

poſt Epiſcopos, omnibus aliis dignitatibus præferuntur, Felin. *in c. poſtulaſti, n. 4. verſ. fallit 3. de reſcript.* Caſſan. *in catal. glo. mun. par. 4. conſid. 32.* & Navarr. *de major. & obed. conſ. 2. nu. 1. & conſ 4. nu. 2. part. 1.*

Abbates autem titulares, vel habentes uſum mitræ, Commendatarios procedere debent, *ut in eiſdem deciſ. ſuper eodem cap. 2. ſeſſ 24* §. Commendatarij, poſt hos locum obtinent Dignitates, & poſt Dignitates, procuratores eccleſiarum cathedralium, *ut ibi* §. *poſt hos*. In ſeſſionibus autem Primò Archiepiſcopus, ut c. placuit, 18. diſt. Secundò Epiſcopi, quilibet ſecundum tempus ordinationis ſuæ ſedere, ſubſcribere, & alias prærogativas habere debent, *c. ult. 17. diſt. c. Epiſcoporum, 74 diſt. & facit c. qui prior*, ubi etiam gloſ. *de regul. jur. in 6.* Tertiò Capitulum cathedralis collegialiter incedens, vel cedens. Quartò Abbates habentes privilegium mitræ & baculii. Quintò procuratores Epiſcoporum abſentium. Sextò procuratores Abbatum abſentium. Septimò Collegiatæ. Octavò Plebani, ſive Archipresbyteri. Nonò Parochi.

Quando autem Dignitates, & canonici cathedralium non collegialiter, ſed ſingulariter incedunt, aut ſedent, tunc Abbates benedicti habentes uſum mitræ, & baculi illos præcedunt. Caſſan. *in d. par. 4 conſid. 32.* & Navar. *conſ. 2. de major. & obed. par. 1, cum aliis ſupra per me allegatis in cap. 2. num 31.* Et præcedunt omnes alios Abbates Uſum mitræ, & baculi non habentes. *Navarr. conſ. 1. n. 5. eod. tit.*

. Ampliatur primò d. concluſio, quòd non ſolùm Abbates uſum mitræ, & baculi habentes, canonicos, & Dignitates collegialiter non incedentes, vel ſedentes præcedant, ſed etiam Abbates Commendatarij, omneſque Abbates, tam ſeculares, quam regulares, quia omnes, qui ſunt capita eccleſiarum, in quibus habent juriſdictionem in foro contentioſo, ſuper eos, qui ſunt de ſuo collegio, jure communi non ſolùm habent Dignitatem, ſed etiam Prælati Eccleſiæ dicuntur, ut poſt gloſ & Abb. *in cap. cùm eccleſiarum, nu. 10. de off. ord. cap. ſtatutum, de elect. in 6. Caſſan. in catal gl. mun. d. par. 4. conſid. 32. & 34.* tenet Navarr. *conſ. 4. nu. 2. & 3. de major. & obed.*

Secundò ampliatur in Protonotarijs Apoſtolicis etiam ſupernumerarijs, qui ſunt Prælati, & rochetum deferre poſſunt; quapropter canonicos, & Dignitates capitulares non collegialirer incedentes præcedunt, Caſſan. *in eod. catal. glo. mun. par. 4. conſid. 29.* cum diſtinctione tamen, *de qua ſupra c. 2. nu. 35.* ſi in habitu incedunt, aut aliàs ſunt perſonæ notæ, & communiter habitæ, & reputatę pro Protonotarijs, quia in perſonis notis non attenditur habitus, qui non facit monachum, gloſ *in cap. 2. in ver. apparuerint, in ſi 27. qu. 1.* & ubi datur occaſio ſimul ſedendi, vel accedendi, etiam generales Ordinum præcedunt, Cerem. Epiſc. nuper editum, *lib. 1. c. 23.*

Exempti verò, & Abbates non omnes intereſſe tenentur Concilio Provinciali, ſed hi duntaxat, qui de jure, vel conſuetudine, intereſſe debent, *d. cap. 2. ſeſſ. 24.* Capitula tamen Eccleſiarum Cathedralium ſpecialiter ſunt invitanda, & obſervantiam decretorum Concilij Provincialis omnino ſunt obligata. Exempti quoque in caſibus, in quibus de jure communi,

muni & ex diſpoſitione Conc. Trid. Epiſcoporum juriſdictioni ſubiacent, etiam decretis Conciliorum Provincialium ſubduntur, ita quòd contra inobedientes juris remedijs procedi poteſt, *ut in deciſ. ſuper eod. cap. 2. §. nec tenentur.*

7 Poſſunt etiam † procuratores Epiſcoporum deciſivam vocem habere de conſenſu tamen Concilij Provincialis, ſed Abbatum, & Commendatariorum procuratores vocem duntaxat conſultivam in eod. Concilio habere poſſunt, *ut in eiſdem deciſ. ſuper eodem cap. 2. §. Abbates, & §. Epiſcoporum.*
8 Intereſſe † poſſunt etiam Concilio Provinciali laici invitati, & in eo votum conſultivum habere, *ut ibi, § item laici.* Epiſcopi autem tenentur ad obſervationem decretorum Concilij Provincialis etiam, quòd lapſu decennij non fuerint obſervata, *ut ibidem in verb. ibi nec Epiſcopi, & ſub. tit Majoricen.*

Capitula etiam exempta, & immediate Sedi Apoſtolicæ ſubjecta tenentur ad obſervationem decretorum illius Concilij Provincialis, ad quod eorum Epiſcopus acceſſit, *ut in deciſ. ſuper eodem cap. 2. ſub tit. Vercellen. & in ver. ibi obſervent.*

9 Epiſcopi autem, † qui nulli Archiepiſcopo ſubijciuntur, aliquem vicinum Metropolitanum ſemel eligere, in cujus Synodo provinciali cum alijs intereſſe, & quæ ſibi ordinata fuerint obſervare, ac obſervari facere debent, ut per Concil. Trident. *eodem cap. 2. §. item Epiſcopi ſeſſ.* 24. & qui modo prædicto ſemel Archiepiſcopum elegerunt,
10 † ſi ad Synodum non acceſſerint, debent cauſam allegare, quæ, ſi legitima non fuerit, pœnas à ſacris canonibus ſancitas incurrunt, *ut d. cap. 2, in fine*, & congregatio Conc. ſuper eod. cap. in verb. iſti Epiſcopi. Pœnæ autem à ſacris canonibus inflictæ ſunt, quòd Epiſcopi intereſſe Concilio negligentes communionem aliorum Epiſcoporum uſque ad ſequentem Synodum ſunt privati, *cap. placuit il. 2. junct.* gloſ. *in ver. communione, cap. ſi quis autem, cap. ſi Epiſcopus, & cap. ſi quis Epiſcoporum 18. diſt.*
11 † Archiepiſcopus enim, Epiſcopuſve, non convocans Synodum de jure communi venit ſuſpendendus, ſed non eſt ſuſpenſus ipſo jure, *ut deciſ. ſuper d. cap. 2. quæ incipit, Archiepiſcopus.*

12 Synodi quoque diœceſanæ † quotannis celebrari debent, ad quas exempti omnes, qui aliàs ceſſante exemptione intereſſe de-
13 berent. † & capitulis generalibus non ſubduntur, accedere tenentur ratione tamen parochialium, aut aliarum ſecularium eccleſiarum, etiam annexarum, tenentur ij, qui illarum curam gerunt, quicunque illi ſint, Synodo intereſſe, *ut d. c. 2. §. itidem Epiſcopi, ſeſſ.* 24. etiam rectores qui nullius diœceſis ſunt, tenentur accedere ad Synodum diœceſanam illius Epiſcopi, qui tanquam proximior, poteſt eas eccleſias viſitare, ex decreto ejuſdem Concilij *c.* 9. *eadem ſeſſ.* 24 quia, cùm jus habeat viſitandi iſtos parochos, fruſtra viderentur viſitari, niſi prius ad Synodū vocati, & inſtructi eſſent, in ijs omnibus, quæ ſcire eos oportet, ut fuit in eadem ſacra congregatione deciſum *ſuper eod. c. 2. in verb. ad quas exempti*, & quod Rectores parochialium nullius diœceſis teneantur accedere ad Synodū viciniorē, fuit etiā ſup. eod. c. deciſū, *ut in dec. ſub. tit. Sarſinat.* Omnes etiam curā animarum habentes Synodo diœceſanæ

intereſſe debent, *ut ibid. ſub tit. Tarviſin. c. ex ore. de privil.* & Innoc. *in c. quia ſuper. de majorit. & obe.* eodemque ordine, quo ſupra in Concilio Provinciali Epiſcoporum inferiores ſedere debent.

84 Muneris hujuſcemodi memor Dominus meus Io. Stephanus Ferrerius, qui trigeſimo primo ætatis ſuæ anno eccleſiæ Vercellen. gubernationē ſuſcepit, epiſcopalium virtutum ſtudio florens, admodum ſalutarem, eccleſiaſticæque diſciplinæ valde accommodatum, & utilem uſum cogendi quotannis Synodum diœcaſanam ex ſanctorum Patrum inſtitutis ad ſacri Concilij Tridentini præſcriptum, quantùm in ſe eſt, retinere volens, ac conſervare, *ut d. c. 2. §. Synodi, quoque, de reform. ſeſſ. 24. c. d. Concilijs, & c. quoniam quidem, 18. diſt.* primo ſui Epiſcopatus anno in ſua Cathedrali baſilica Synodum convocavit, in qua nihil non egit, nihil non attigit, quod ad cleri, & populi ſibi commiſſi Chriſtianam, eccleſiaſticamque diſciplinam retinendam, atque augendam ſpectare judicavit, *ut cap. 1. d. cap. de Concilijs, & cap. non oportet, ead. 18. diſtin.* ſalutariaque decreta in albo ponenda edidit, & promulgavit.

In eam curam præcipuè incubuit, ut clericorum ſeminarium ante plures annos pie erectum in perfectiori forma conſtitueretur, ideoque illud non tantum in neceſſaria novæ fabricæ inſtauratione ad decentiorem, & commodiorem ſtatum reduxit, adhibita etiam novi oratorij conſtructione, verùm etiam miniſtrorum numerum augendo, eorumque munera ſingillatim, & accuratè præſcribendo, plurimaque alia ad ejuſdem ſeminarij perfectam directionem accommodata obeundo, ut omni ratione propagaretur, juxta diſpoſitionem Concil. Trid. *cap. 18. de reform. ſeſſ. 23.*

Certumque locum delegit, ubi clerici in ſacris conſtituti collegiatim vivere poſſint, ut ad presbyteratus ordinem aſſumendi, deque parochialibus providendi, ad populum docendum ea, quæ ſcire omnibus neceſſarium eſt ad ſalutem, ac ad miniſtranda Sacramenta, atque ad caſuum conſcientiæ cognitionem inſtructi, & edocti, diligenti examine præcedente, comprobentur, & admittantur, juxta ejuſdem ſacri Conc Trid. diſpoſitionem, *ut cap. 14. ſeſſ. 23. cap. 18. ſeſſ. 24. & cap. 9 ſeſſ. 25. de reform.*

Præterea, ut ſacris reliquiis, quæ plurimæ in ſupradicta eccleſia, & inſignes habentur, debita veneratio, & cultus adhibeatur, ut per Conc. Trid. *de invoc. vener. & reliq. ſanct. §. ſanctorum quoque, ſeſſ 25.* & *cap. unic. eod tit. in 6.* amplum, & decentiſſimum reliquiarium loco eminenti pro illis recondendis impenſa non parva conſtruendum curavit. Cætera taceo, quæ in Epiſcopali ſolicitudine jugiter aggreditur, non ſine magna ovium ſibi creditarum conſolatione, & utilitate.

85 Epiſcopus verò in eadem Synodo poteſt conſtitutiones facere abſque conſenſu capituli, & cleri, licet requirendum ſit ejus conſilium, præterquam in caſibus quibuſdam à jure expreſſis, *ut in deciſ. ſuper eod. cap. ſub tit. Vercellen.* & *alia ſub tit. Trid. Vercellen.*

Quoniam autem concilia tam generalia, quàm provincialia, & diœceſana celebrantur præcipuè pro animarum ſalute procuranda, ſcandalis obviandis, & moribus reformandis, parumque eſſet concilio-

eum decreta condere, niſi etiam debitæ exequtioni demandarentur, & qui virtutis amore parere recuſant, ſaltem formidine pœnæ ad id ſunt cogendi, † dubitatur numquid Epiſcopis liceat habere familiam armatam, & reos laicos in cauſis criminalibus ad forum eccleſiaſticum ſpectantibus, ſeu miſtis carceribus tradere, & alijs pœnis corporis afflictivis afficere.

16

17 † Quòd liceat pro exequtione juſtitiæ, *facit text. in cap. attendendum, 17. quæſt. 4.* ubi in carcerem juſſu Epiſcopi detruditur, qui prædia eccleſiæ dedicata vexat, ubi glo infert, ergo eccleſia habet carcerem, & infligit pœnam relegationis, *& cap hi qui,* & ibi gloſ. *in ver. & exilio. 3. qu* 4 & quòd Epiſcopus habeat carcerem, & pœnam corporis afflictivam infligere poſſit, aliquos verberibus caſtigando, probat etiam text. in c. contra idolorum, ubi Papa mandat Epiſcopis, ut idololatras, & incorrigibiles verberari, & caſtigari, ac in carceribus includi faciant, & ibi gloſ. *26. qu. 5. cap. ſuper his, de pœnit, cap ut fame, §. laici verò* junct. gloſ. *in ver. de mandato,* & *in ver. quorum. de ſentent. excommun.* & *c. cum Epiſcopus, de off. ord.* Quæ comprobantur diſpoſitione text. *in cap. 1. de off ord.* in quo Joannes Papa inquit: Habeant igitur Epiſcopi ſingularium urbium in ſuis diœceſibus liberam poteſtatem, quò poſſint adulteria, & ſcelera inquirere, ulciſci & judicare, ſecundum quod canones cenſent, abſque impedimento alicujus.

18 † Quæ verba recipiunt interpretationem, ut ſine diſtinctione perſonarum, ac ſine alterius Magiſtratus requiſitione, licentia, auctoritate, & miniſterio, prædicta omnia facere poſſint. Abb. *in d. c. 1. nu. 4. de off. ord.* & ibi Imol. *num* 3. Dec. *conſ.* 131. *in princip. conſ.* 300 *n. 4. & 5.* Curt. Iun. *conſ. 2. colum. 1.* Ruin *conſ* 18. *num. 6. & 7 vol. 1.* Rol. à Val. poſt. Archid Bar. Bal. Butr. Alexand. Corn. Goz. ad. *per eum citatos* dicens verbum, liberè, importare meră & abſolutam auctoritatem ſine impedimento, & contradictione alicujus, *in conſ* 42. *nu.* 18. *& ſeq.* & Cravet. *conſ.* 530. *num.* 10 unde, cum liberè, & ſine impedimento, ac contradictione alicujus, poſſint reos in carceribus detrudi facere, ad neceſſarium antecedens requiritur, ut pro capiendis reis habeant familiam armatam, ſine qua capi non poſſunt, quia conceſſo fine dicuntur conceſſa omnia, per quæ perveniuntur ad finem, *l. ad rem mobilem, lib. ad legatum, ff. de procur. lib. & ſi non cognito, C. ſi contra juſ. vel util. publ. cap. cùm infirmitas, ext. de pœnit. & remiſſ. cap. quoniam, de ſent. excom. in 6.* & Bart. *in lib. ambitioſa, nu.* 17 *& ſeq. ff. de decre. ab ord. ſaci.* & quia Epiſcopi carcerem, in quem detrudant reos habere poſſunt, quodq; illum habuerit S. Io. Chryſoſtomus probat Baro. *in l. Anna. Eccleſ. to. 5. Anna. 40. 1. pag. 143. lit. D.* Quodque iudex eccleſiaſticus in cauſis ad forum eccleſiaſticum ſpectantibus propria auctoritate Laicos perſonaliter capere, & in carcerem mittere poſſit, tenuerunt etiam Rom. *ſing.* 660. Felyn *in cap. cum ſit generale, nu. 20. de for. comp.* & eandem opinionē amplectitur Covarr. *pract. qu. cap.* 10 *ſub num.* 2. quam opinionem in puncto juris veriorem eſſe, uti fulcitam à decreto Sacri Conc. Trid. *cap.* 3. ibi contra quoſcunque etiam laicos per mulctas pecuniarias, ſeu per captionē pignorum perſonarumque diſtrictionem per ſuos proprios, aut alienos executores faciendam *ſeſſ. 25. de reſor.* teſtatur Ignatius

Lop. *in c 153. ad pract. crim.* Diaz *ſub nu 5 verſ. contraria tamen.* Cùm enim verba Concilij ſint clara, ex illis tollitur omnis quæſtio, & fundatur communis opinio.

Secundò, cùm plura crimina ſint miſti fori de quibus per gloſſ. *fin. in cap. cùm ſit generale de fo comp.* & communis conclu-
19 ſio ſe habeat, † quod in his, quæ ſunt miſti fori, locus ſit præventioni. *lib. ſi quis poſtea*, & ibi Doct. *ff de jud.* & Bal, *in lib ſi pluribus, in princ ff de leg.* 1. in qua præventione non conſideratur duntaxat ſola inquiſitio, & citatio verbalis, ut per Bald *in lib. 1. circa fin. C. de confeſſ.* quem refert Aegid. Boſſ. *in tit. de for. comp. num.* 130 ſed etiam attenditur, quis prevenerit in citatione reali, adeò quòd judex capturam prævenisse dicatur, poſito quòd alius prius verbaliter citaſſet, cùm realis verbali præponderet, ut per Boſ. poſt Ang. & Alex. per eum citatos *eod, tit. de foro. comp. numer.* 97 & Jul. Clar *in ſua pract Crim. §. fin. quæſt.* 38. *in fin* Si epiſcopus non liceret ad hunc effectum familiam armatam habere, proculdubio eſſet aperta via fraudibus in ijs, quæ ſunt miſti fori, exercendi juriſdictionem eccleſiarum, quia non eſſet dare caſum, in quo, invito magiſtratu ſecularia, adverſus laicum delinquentem haberet locum præventio judicis eccleſiaſtici, cùm ipſe nunquam perſonaliter capere poſſet, quod abſurdum eſſet, & evitandum, *lib. nam abſurdum, juncta lib. præcedenti. ff de bon. lib. l. ſcire oportet, § aliud,* ubi Bald. *ff de excuſ. tut. lib. ſcire hæreditaria, in fin ff de neg geſt. cap venerabilem, c. in Geneſi, de elect. & cap. ſolitè, ubi* Abb. *numer* 4. *& ult. not. de majo. & obed.* & requirentibus officialibus eccleſiaſticis familiam armatam à magiſtratibus ſecularibus contra laicos, vel curarent ſcire cauſam capturæ, & de illa cognoſcere, aut fingere poſſent præventionem, vel reum monere, ut fugam arriperet, cum de iis ſingulis ſit dubitandum, attento, quòd clericis laicos infeſtos eſſe tradidit antiquitas, *cap. clericis laicos, de immun. eccleſ. in 6.*

20 His accedit conſuetudo, & obſervantia, de qua mox dicam. Dum in Metropolitana Taurinenſi. Primum pro bon. mem. Hieronymo tit. S. Petri ad Vincula Cardinali de Ruvere nuncupato. Secundò in Civitate Vercellen. Tertiò in Metropolitana Bononien. ac poſtemò Beneventan. pro D. meo *Pompejo tit. Sac. Balbinæ presbytero* Cardinali Arrigono, Archiepiſcopo Beneventano Vicarius officium exercerem, ſemper habui familiam armatam, quam alij etiam Præſules tenuerunt, & tenent: qua conſuetudine, & obſervantia ſtante, ab ea non eſt recedendum, cùm ſit vera legum interpres, lib minime ſunt mutanda, lib. ſi de interpretatione, ff de legibus, cap. cùm dilectus, de conſuetud. & quælibet diſpoſitio recipit interpretationem ab eo, quod conſuetum eſt, Dec. *in conſ.* 441. *numer.* 13. & Covarr. *in lib pract. quæſt cap.* 10. *nu.* 2. *verſ primum* ubi, & quicquid teneat idem Covarr. qui, ceſſante conſuetudine, conatur tenere contrariam opinionem, uti communem, aſſumendo ſibi pro fundamento leges regias præſertim, *lib.* 7. *tit* 3. *lib.* 1. *& lib* 4. *tit.* 1. *lib* 3. ordinatio, idemque atteſtando ſtatutum fuiſſe in publicis totius Regni comitijs anno 1525. Toleti. *cap. ult. ut in d numer.* 2. *ver. eamdem ſententiam*, & Jul Clar. referens Papienſem dicentem, in Gallia ita per arreſta fuiſ-

ſe

ſe judicatum, *ut in ſua prax. crimin. § fin. quæſt. 37 colum. fin. verſ. unum tamen referret.* Leges regiæ, & ſtatuta facta in co-
41 mitijs præſupponunt jus commune, † vel conſuetudinem in contrarium, cum propria virtus juris ſingularis ſit, ut juri communi deroget, *lib. omnes populi. ff. de juſt. & jur. §. jus autem, inſtit. de jur. nat. gen. & civi. cap. quæ in eccleſiarum* & ibi gloſ. 1. & Abb *de conſtit* & Port. *conſ 127. numer. 6.* & arreſta in Gallia contra aliquot Epiſcopos promulgata non nocent alijs Prælatis non vocatis, cùm res inter alios acta alijs obeſſe minimè poſſit, *lib ſæpe. ff. de re jud. cap. penult. de re jud. tot. tit. C. res inter alios acta*, & Port *conſ. 132. numer 6.* & in terminis contra Abb. & alios citatos *ſupra ſub numer. 17.* pro hac opinione ſcripſit poſt plures per ipſum allegatos, Dec. *in cap. ſignificaſti, numer. 5 de offic. de leg.* copioſe Gundi ſalvus *in tract. de hæret. quæſt. 11. nu. 16. cum ſeq.* Bald *in lib. nam. ſalutem, §. fin ff. de offic. Præf. vigil.* & hanc eſſe communem opinionem teſtatur Pegn. *in Director. Inquiſitor. 3. par. lib. 3. ſchol. 114. ver. poſtremò in hac*: eandemque opinionem, ut communem, tenet Repertorium Inquiſit. *in verbo Arma, § ſed ſupra dictum eſt*, Villadieg. *in tract. de irregul. quæſt. 11. num 16. & ſeq.* quam ſequitur Ignat. Lop. *ad pract. crimin.* Diaz *cap. 153. ſub num. 23*: ubi etiam, hanc veram, & communem eſſe opinionem teſtatur & Card. Bellarm, *in tract. de poteſt. Sum. Pont. in tempor. 3. pag. in lib. 46.*

42 Tertiò præmiſſa † comprobantur auctoritate Synodi univerſalis ſacri Conc. Trid. in qua decretum fuit, quòd in cauſis judicialibus judices eccleſiaſtici, cujuſcunque dignitatis exiſtant, quandocunque executio realis, vel perſonalis, in qualibet parte judicij propria auctoritate ab ipſis fieri poterit, abſtineant ſe, tam in procedendo, quam in definiendo, à cenſuris eccleſiaſticis, ſeu interdicto, ſed liceat eis, ſi expedire videbitur, in cauſis civilibus ad forum eccleſiaſticum quomodolibet pertinentibus, contra quoſcunque etiam laicos, per mulctas pecuniarias, quæ locis pijs ibi exiſtentibus eo ipſo, quo exactæ fuerint, aſſignentur, ſeu per captionem pignorum, perſonarumque diſtrictionem, per ſuos proprios, aut alienos executores faciendam, ſive etiam per privationem beneficiorum, aliaque juris remedia procedere, & cauſas definire: quòd ſi exequtio realis, vel perſonalis, adverſus reos hac ratione fieri non poterit, ſitque erga judicem contumacia, tunc eos etiam anathematis mucrone arbitrio ſuo, præter alias pœnas, ferire poterit. In cauſis quoque criminalibus, ubi exequutio realis, vel perſonalis, ut ſupra, fieri poterit, erit à cenſuris abſtinendum, ſed ſi dictæ executioni facile locus eſſe non poſſit, licebit judici hoc ſpirituali gladio in delinquentes uti, ſi tamen delicti qualitas, præcedente bina ſaltem monitione, etiam per edictum, id poſtulet, ut in Conc. Trident. *cap. 3. §. in cauſis verò, uſque ad §. nefas autem, de reformat. ſeſſ. 25.* quo decreto duo fundamenta contraria tolluntur.

Primò ex forma ſupra tradita, cum, quandocunque executio realis, vel perſonalis, in qualibet parte judicij fieri poterit à cenſuris ſit abſtinendum, patet reſponſio ad ea, quæ habentur, quòd quoties eccleſiaſticus judex de crimine adverſus

 laicum

laicum cognoſcit, cujus cognitio ad eum pertineat; poſt decretas canonicas cenſuras, ipſiſque minimè ſufficientibus, tunc auxilium à ſæculari judice ſit implorandum, quaſi non alia ſit adverſus laicos judici eccleſiaſtico permiſſa coërcendi poteſtas, ut per Covar. qui alios citat *in lib. pract. quæſt. d. c. 10, nu. 2, poſt princ.* Quoniam judicibus eccleſiaſticis eſt prohibita relaxatio cenſurarum, niſi, poſtquam ſibi conſtiterit executionem realem, & perſonalem fieri non poſſe, ut inolevit ſtylus Romanæ Curiæ per totum orbem receptus, hodie ſervata ejuſdem decreti Concilii forma allegata per Covar. *d. n. 2.* ſunt per hoc jus novum reformata, & judices eccleſiaſtici primò ad realem, vel perſonalem, & poſtremò ad cenſuras eccleſiaſticas in juris ſubſidium procedere debent, & excommunicatio non, niſi in ſubſidium
23 profertur, quia, excommunicatione † nulla major pœna in Eccleſia Dei reperitur, dum ſpiritualia tractat. *cap. corripiantur, 24, q. 3.* & Abb. *in cap. cùm dilectus, nu. 6, de his, quæ vi, metuſve cau.* Ideo ea ſobriè, & magna cum circumſpectione eſt relaxanda, Conc. Trid. *in d. cap. 3, in princip.* Cùm enim eccleſiaſticus judex, dictâ formâ ſervatâ, poſſit in ſubſidium ad excommunicationem procedere, ergo primò ad exequutionem realem, & perſonalem; quia conceſſo uno, cenſentur conceſſa omnia ea, per quæ pervenitur ad illud, *l. ad rem mobilem,* & *l. ad legatum. ff. de procur. cum aliis ſupra allegatis.*

Secundò, quòd Epiſcopi poſſint habere familiam armatam, faciunt verba Concilii ſatis clara, ibi, contra quoſcunque etiam laicos per mulctas pecuniarias &c. ſeu per captionem pignorum, perſonarumq; diſtrictionem per ſuos proprios, aut alienos exequutores, *ut in eod. cap. 3, § in cauſis verò.* Unde, ſi per ſuos exequutores ad captionem perſonarum procedere poſſunt, ideo, quòd familiam armatam habere poſſint, eſt fatendum, argueudo à conceſſione conſequentis, *ut in c. cùm infirmitas, de pœnit. & remiſſ.* cum vulg. tum, & familia contra laicos, qui, verbis expreſſis ejuſdem Concilii, ibi contra quoſcunque etiam laicos, ſunt comprehenſi, uti poſſunt, *ut in eod. § in cauſis,* idq; tam in criminalibus, quàm civilibus, *ut in § in cauſis quoque, eod. c. 3, & c. 2, de adult. cap. gaudemus, de converſ. conjugat. cap. attendendum, 17, qu. 4.* & alia jura ſupra in verſ. primò, quòd Epiſcopo, allegata procedunt, & habent locum non ſolùm contra clericos, ſed etiam contra laicos, quia loquuntur generaliter de ſervis, & liberis, ideo generaliter etiam de laicis intelligi debent, *l. 1, § quòd autem, ff. de ale. luſ. & aleat.* Bart. *in l. ſi pluribus, ff de leg. 1.* ubi
24 quòd in diſpoſitione legali † indefinita æquipollet univerſali, & Alciat *in c. 1, n. 7, & ſeq. nu. 14 & ſeq. de offic. ord.* & poſt longas, & arduas diſputationes coram Pio V. habitas, ſcribentibus hinc inde quamplurimis præſtantiſſimis advocatis, quòd Epiſcopis liceat habere familiam armatam, fuit deciſum, & poſtea præcipuè in Italia obſervatum, quia, cùm verba ſacri Concil. Trid. ſint ſatis clara, per decretum ejuſdem Concilii omnia in contrarium facientia fuerunt reformata; cùm
25 fuerit non ſolùm † auctoritate Pontificis dictum Concilium celebratum, ad quem ſolum ſpectat illud indicere, & dirigere, *ut in Bull. reſumpt. Concil. Trid. ſeſſ. 10.* ſi ad idem Concilium vocati fuerunt, & ei in-

ter-

terfuerunt Imperator, Reges, Reſpublicæ,
26 Duces, & omnes Principes Chriſtiani, † qui vocati Concilio generali intereſſe poſſunt, *ut cap. Adrianus, 63, in diſt. ſi* & Abb. *in q. 1. n. 27.* ac etiam hæretici, quibus omnibus ſalvus conductus conceſſus fuit, ut in Conc. Trid. *ſeſſ. 13, in fine, & in decr. de obſervant. decr. conc. ſeſſ. 25.* qui per ſe ipſos, vel eorum oratores intereſſe voluerunt. Et cùm dicta decreta fuerint facta cum præſentia, & conſenſu etiam Principum ſæcularium, qui oratores cum ſpeciali mandato miſerunt, conſtituunt jus generale, & commune, & uti jus novum, in quibus jura antiqua diſcordant, & leges antiquæ per hoc jus novum fuerunt abrogatæ, cùm poſteriores leges prioribus derogent, *l. ſed, & ſi poſteriores, ff. de legi. cap. 1. de conſtit. in 6.* & Port. *conſ. 37. n. 12.* Nec dictæ concluſioni poteſt adaptari diſtinctio, quæ ab aliquibus nimis ſubtiliter deducitur, tempe, quòd diſpoſitio Concilii circa familiam armatam duntaxat, procedat in locis, in quibus Epiſcopi habent etiam dominium temporale, non autem, ubi habent tantùm juriſdictionem ſpiritualem, quia dicta diſtinctio eſt divinativa, & quando lex non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus, *l. de pretio cum gloſ. & ibi* Bart. *ff. de publ. in rem act.* præſertim, quando agitur de interpretatione decretorum ſacri Conc. Trid. quæ interpretari non poſſunt, nec declarari, niſi à Papa, vel à ſacra Congregatione eidem Concilio interpretando præpoſita, quia Papa inquit: Nos enim difficultates, & controverſias, ſi quæ ex iis decretis ortæ fuerint, nobis declarandas, & decidendas, quemadmodum ipſa quoque ſancta Synodus decrevit, reſervamus, ut in Bulla Pii IV. *quæ incipit, Benedictus Deus, in fine prædicti Concilij. §. Nos enim, & ſub rubric. de recip. & obſervand. decret. conc ſeſſ. 25.* & à verbis legis non eſt recedendum, *l. proſpexit,* & ibi Bartol. *ff. qui, & à quibus, &c, cap. in memoriam, 19, diſtinct.*

Decretum verò Concilii generaliter loquitur contra quoſcunque, etiam laicos, per mulctas pecuniarias, ſeu per captionē pignorum, perſonarumque diſtrictionem, & quando lex generaliter loquitur, generaliter eſt intelligenda, *l. 1, generaliter autem,* ubi etiam gloſſ. *in verb. in infinitum, ff. de leg. præſt.* & Port. *conſ. 208, num. 3. volum. 4.* ſi enim Epiſcopus reos perſonaliter capi, & carcerari facere poteſt, quòd habeat familiam armatam oportet: quia à communiter accidentibus delinquentes incedunt armati, qui ab armatis vix capi poſſunt, & ab inermibus multò minus ſe capi permitterent. Magiſtratus verò ſæculares, quorum præcipuè cauſa aliquibus in locis Epiſcopi impediuntur, quominus familiam armatam habere poſſint, Theologos conſulere debent, an propterea incidant in ſententiam excommunicationis, aliaſque pœnas in Bulla Cœnæ Domini contentas, de quibus per Navar. *de excommun. Bull. Cœnæ Domini, cap. 27, num. 70.* & Graff. *deciſ. aur. par. 1, lib. 4, cap. 18, num. 129.* & hæc impedimenta etiam de facto illata non inducunt ſtatum, nec conſuetudinem contra ſacri Concilii Tridentini diſpoſitionem; cùm bulla confirmationis ejuſdem Concilii, de qua ſupra habeat decretum irritans, *ut in §. decernentes,* quòd omnia, quæ in contrarium fiunt, annullat ipſo jure, *cap. ſi eo tempore, de elect. & cap. quodam, de præben. in 6.*

Nequis

27 Neque Principibus, † Dominis, Magiſtratibuſque Chriſtianis moleſtum eſſe debet, quòd Epiſcopi habeant familiam armatam, quæ requiritur, ut qui virtutis amore in officio religionis homines ſe continere nolunt, ſaltem formidine pœnæ à malo arceantur; quia omnia tendunt ad conſervationem regnorum, & dominiorum in obedientia ſuorum Principum, cùm nunquam reperiatur, quòd qui ſpiritualiter bene vivunt, ſint participes criminum leſę majeſtatis, nec cauſa ſeditionum, cùm moneantur, quòd, qui reſiſtunt poteſtati, Dei ordinationi reſiſtunt, & damnationem ſibi acquirunt; & Principes non eſſe timori boni operis, ſed mali; & quòd, qui non vult timere poteſtatem, bonum faciat, & laudem ex illa habebit. Neceſſariòque homines ſubditos eſſe oportere, non ſolùm propter iram, ſed etiam propter conſcientiam, & Principes miniſtros Dei eſſe, reddendaque omnibus eſſe debita, cui tributum, tributum; cui vectigal, vectigal; cui timorem, timorem; & cui honorem, honorem; ut ſcripſit Paulus *ad Rom. cap. 13.*

Roganturque, ut corripiant inquietos, conſolentur puſillanimes, & omnes ſint patientes, idem *ad Theſſalonic. 1, cap 5.* docentur etiam obedire Præpoſitis ſuis, & eis ſubjacere. Idem Paul. *ad Hebr. cap. ultimo*, obſecrantur quoque omnes, ſubditos eſſe omni humanæ creaturæ propter Deum, ſive regi, quaſi præcellenti, ſive Ducibus, tanquam ab eo miſſis ad vindictam malefactorum, laudem verò bonorum, quia ſic eſt voluntas Dei, Petrus Apoſtolus lib. 1 epiſt 2 & contrafacientes per exequutores ipſos juſtitiæ de mandato Epiſcoporum carceribus mancipantur, & pœnis etiam relegationis plectuntur, ut per gloſſ. *in cap. attendendum, 17, q. 4,* gloſſ. *in cap. hi qui, in verb. & exilio, 3, qu. 4.* & verberationis. *ut in cap. contra idolorum, ubi etiam* gloſſ. *26. quaſt 5.* & damnari poſſunt: ex quibus infertur à conceſſione antecedentis, quòd argumentum validum eſt in jure, *l. qui procuratorem, dat. ff. de procur. cap. praterea, de offic. deleg.* quòd, cùm Epiſcopis ſit conceſſum familiam armatam habere, carceribus mancipare, verberibus afficere, relegare, & in exilium mittere, ut etiam habeant territorium pro eis capiendis, in exilium tranſmittendis, ac relegandis eſt cenſendum, *d. cap. praterea, de offic. deleg. l. 2. de jurid. omn. jud.* & ibi Jaſon. *num. 2. de Marſil. ſing. 175.*

28 Quòd autem † Epiſcopus habeat territorium, probat expreſsè text. *in cap. omnes Baſilica, 16, quaſt. 7.* & Abb. *in cap. cùm ab Eccleſiarum*, ubi tenet, quòd nullus, præter Epiſcopum, de jure communi habet territorium in diœceſi, unde tota diœceſis eſt territorium Epiſcopi in ſpiritualibus, *n. 10, in fine, de off ord.* & facit *cap. 2. de conſtit. in 6.* & Port. *in conſ 99, nu. 34.* qui etiam poſt gloſſ. *in cap. 1, in ver. ſacularium, 36, diſt.* &, *cap de perſona* ubi gloſſ.
29 *in ver. aut 11, quaſt. 1.* & † Epiſcopum corporum, & animarum judicem eſſe, *eod. conſ. num. 15.* comprobanturque præmiſſa generali conſuetudine, qua omnes Epiſcopi ad executionem tam perſonalem, quàm realem, & tam contra laicos quàm clericos per totam diœceſim liberè, ſine alicujus licentia, vel mandato, pro cauſis ad forum eccleſiaſticum ſpectantibus procedunt, quæ conſuetudo eſt optima legum interpres, & ab ea recedi non po-

teſt

teſt, *l. ſi de interpretatione, ff. de leg. cap. cùm dilectus, de conſuet. cum aliis ſupra citatis*, & cùm Taurini officium Vicarii pro bon.mem. Hieronymo Cardinali de Ruvere, & deinde pluribus menſibus Sede Archiepiſcopali vacante exercerem, ſemper per civitatem, & totam illam diœceſim, per exequutores curiæ Archiepiſcopalis, ad exequutiones reales, & perſonales ad mei mandatum fuit liberè proceſſum,
30 † quinimò, quando pro gravitate cauſæ opus erat aliis exequutoribus, exequtores curiæ ſæcularis, ſine aliquo impedimento illius integerrimi Senatus exequutoribus Archiepiſcopalibus adjumento erant.

31 Poſſunt etiam Epiſcopi † tempore peſtis pro bono regimine, & cura animarum ſibi commiſſarum, in curam animarum, & perſonarum eccleſiaſticarum ſubjectionem concernentibus decreta, & edicta publica edere, & per civitatem, ac diœceſim publicare, publicarique facere, eadem ratione, qua Concilia Provincialia, & Synodos diœceſanas indicere, publicare, exequutionique per civitates, & diœceſes demandare, ac demandari facere, ut per Concil Trident. *c.2. §.ibi Synodum*, & §. *itidem Epiſcopi, de reform. ſeſſ* 24. cum aliis ſupra in princ. deductis. Tempore belli, penuriæ, & peſtis, ac pro concernentibus publicam utilitatem, edicta contra perſonas foro eccleſiaſtico ſubjectas, de mandato Epiſcoporum edi poſſunt, & publicari, cum in his omnibus debeant invigilare, & ut bonum decet paſtorem, providere, attento, quòd perſonæ eccleſiaſticæ quocunque caſu à juriſdictione ſæcu-
32 lari ſunt exemptæ, per † privilegium, quod habent à Deo, *cap. ſi Imperator, 96. diſt.* Innoc. *in cap. 2, num. 1, de majorit. & obedient. l. ſtatuimus, C. de epiſc. & cler.* & Covar. *pract. quæſt. c.31. nu.3.* & præſertim, quòd tempore belli non ſubjiciantur po-
33 teſtati ſæculari, probatur, † quia quocunque caſu reſtaurationis mœnium, pontium, aut fluminum à clericis etiam conſentientibus laici nihil exigere poſſunt, niſi accedente Sedis Apoſtolicæ auctoritate, *cap. adverſus, verſ. propter imprudentiam*, & ibi Abb. *num.1, de immun: eccleſ. capit. clericis laicos, §. nos igitur, eodem tit. in 6.* & *extravag: 1, §. cæterum, eod. tit.*

Urgentibus verò neceſſitatibus, ut penurioſis temporibus, tenentur Epiſcopi providere, ut de iis, quæ ad neceſſarium victum ſpectant, egentibus ſuccurratur,
34 cùm bona eccleſiaſtica non ſint noſtra, † ſed pauperum, quorum procurationem gerimus, *cap pen. 12, quæſt.1, cap. quòd autem, 23, quæſt.7, & cap. conventior. ead. 23. quæſt.* 8. ſintque patrimonium Jeſu Chriſti, *cap. cùm ex eo.* & ibi gloſſ. *in verb Chriſti, de elect. in 6, c. fin. 16, qu.1, c. 2. de preb.* Abb *in cap. cùm eſſes, n.29. de teſtam.* Dec. *in cap. conſtitutis, n.5.* & ibi Felin. *nu. 19, de reſcript.*

* * *
* *

DE VICARIIS.
Cap. X.

SVMMARIVM.

1 *Vicariorum diverſa genera, alij à lege, alij ab homine.*

2 *Vicariorum à lege ſpecies quot, & quales.*

Papæ qualis poteſtas, ibidem.

Epiſcopi Apoſtolorum vices gerunt, ibidem.

Presbyteri in quorum locum ſucceſſerint, ibidem.

Capitula cathedralium, ſede epiſcopali vacante, vices gerunt Epiſcopi, ibidem.

Archidiaconi, quando ſint Vicarij Epiſcopi, ibidem.

Archipresbyteri cathedralium etiam dicuntur Vicarij nati, ibidem.

3 *Vicarii facto hominis alii ſpirituales, alii temporales.*

4 *Spirituales, alii perpetui, alii ad tempus.*

5 *Perpetui, qui.*

Vicarius Vrbis, qualis, & cujus officium, ibidem.

Quæ portio eſt aſſignanda Vicariis perpetuis, ibidem.

6 *Vicarii temporales, qui.*

Vicarii foranei, quam poteſtatem habeant, ibidem.

7 *Capitulum mortuo Epiſcopo in ſpirituali, & temporali juriſdictione ſuccedit, ibidem.*

Fallit in pluribus, ut infra.

Capitulum, mortuo Epiſcopo, debet conſtituere Vicarium generalem, vel conſtitutum confirmare, ibidem.

8 *Vicarius generalis à capitulo, ſede Epiſcopali vacante, deputatus regulariter habet eandem juriſdictionem, quam Vicarius Epiſcopi habebat.*

Fallit id primò in conceſſione litterarum dimiſſorialium, ibidem.

Secundò in exequutione litterarum Apoſtolicarum delegatarum Vicario generali Epiſcopi, ibidem.

Tertiò in collatione beneficiorum, ibidem.

Quartò in cognitione cauſarum Vicario Epiſcopi delegatarum, ibidem.

Quintò in delegationibus collationum beneficiorum, diſpenſationum, abſolutionum, monitorialium, & aliarum gratiarum Apoſtolicarum, ibidem.

Sextò in commiſſionibus cauſarum, ibidem.

Septimò in juriſdictione feudali, ibidem.

Octavò in irregularitatibus, & ſuſpenſionibus ex delicto occulto provenientibus, ibid.

Nonò in caſibus occultis Sedi Apoſtolicæ reſervatis, ibidem.

Decimò in viſitatione, ibidem.

Vndecimò in correctione.

9 *Appellatio ſeu querela non retardat exequutionem eorum, quæ ſunt decreta in viſitatione eorum, & , quæ ſit auctori-*

tas

tas Epiſcopi in viſitatione.

10 *Vicarii generales Epiſcoporum unum, & idem ſunt cum Epiſcopo, & cum eodem conſtituunt unum, & idem tribunal.*

11 *Vicarius generalis primum locum obtinet poſt Epiſcopum.*

12 *Vicarius Epiſcopi legitima generali facultate ſuffultus, regulariter poteſt exercere omnia, quæ Epiſcopus poteſt, & honorandus, prout honoratur Epiſcopus.*

Fallit tamen in pluribus, & primò in conſecratione Epiſcoporum, ibidem.

Secundò fallit in confectione, & adminiſtratione Sacramenti chriſmatis.

Tertiò in conſecratione eccleſiarum, & altarium, & benedictione calicis.

Quartò in confectione olei ſancti.

Quintò in collatione ordinum.

Sextò in correctione capitulorum.

Septimò in degradatione ordinatorum.

Octavò in reconciliatione eccleſiæ polluta.

Nonò in conceſsione indulgentiarum.

Electus in Epiſcopum poteſt exercere, quæ ſunt juriſdictionis, non autem, quæ ſunt ordinis, ibidem.

13 *Vicarius Epiſcopalis creari debet in ſpiritualibus, & temporalibus generalis.*

14 *Facultas conferendi beneficia ſub generalitate verborum non comprehenditur.*

15 *Vicario generali, ut amplam habeat facultatem, quibus verbis litteræ vicariatus ſint extendendæ.*

16 *Facultas diſpenſandi, dimiſſorias concedendi, & examinandi.*

17 *Facultas viſitandi, & contra delinquentes procedendi.*

18 *Facultas caſus reſervandi, & abſolvendi.*

19 *Facultas Synodos celebrandi, cauſas cognoſcendi, & ſententias promulgandi, atque exequendi.*

20 *Facultas pœnas moderandi, & beneficia conferendi.*

21 *Facultas beneficia uniendi, diſmembrandi, & ex cauſa fundationis, vel dotationis, juſpatronatus reſervandi.*

22 *Facultas fidelitatis, & alia juramenta recipiendi, ac in ſeudandi, & caducitates declarandi.*

23 *Facultas rationes, & computa videndi, & revidendi.*

24 *Litteræ vicariatus ſine teſtium præſentia non probant.*

25 *Vicarii temporales plures.*

26 *Dux Sabaudiæ eſt Vicarius perpetuus Imperatoris.*

27 *Appellationes ad tribunal Imperiale interponendæ ad tribunal Ducis Sabaudiæ interponi debent.*

28 *Dux Sabaudiæ, & ſucceſſores in Ducatu ſunt Vicarii Imperatoris.*

29 *Dux Sabaudiæ in ſuis dominiis omnia poteſt, quæ poteſt Imperator in univerſo.*

QUoniam Vicarii generales Epiſcoporum cum Epiſcopis unum, & idem tribunal, & conſiſtorium repræſentant, poſt plura de poteſtate Epiſcoporum, de Vicariis tractandum videtur. 1 † Vicariorum varia, & diverſa ſunt genera conſtituta, quorum principalia duo ſunt, alii ſine facto hominis ab ipſa lege, alii facto hominis conſtituti, ut diſtinguit Marant. *de ord. judic. par 4 d. 5 in princip. num. 6.* & Sbroz. *de Vic. ep. ſc. q. 3, n. 1, & 2, lib. 1.* 2 † Vicarii ſive hominis fa-

cto à lege conſtituti in ſex ſpecies dividuntur, quarum prima eſt Summorum Pontificum, Petri ſucceſſorum, quibus Evangelica voce Domini claves æternæ vitæ traditæ, & terreni ſimul, & cœleſtis imperii fuerunt jura commiſſa, *ut cap: quamvis, 21, diſt & cap. omnes, 22, diſt.* & ſunt Vicarii Chriſti, *cap. ubi periculum*, §. *ceterum*, & *cap. fundamenta*, § *decet, de elect. in 6.*

Secundæ ſpecie ſunt Epiſcopi, qui Apoſtolis ſucceſſerunt, & Apoſtolorum vices gerunt, *cap. legimus, 93, diſt. cap: in novo, 21, diſt. cap. quorum vices. 69, diſt. & cap. 1*, §: *per frontis, de ſacr. Vnct.* Vicarii enim Dei ſunt, quos Spiritus ſanctus poſuit regere Eccleſiam ipſius Dei, quam acquiſivit ſanguine ſuo. *Act. Apo: cap:* 20. Conc Trid. *cap. 1. de reform. ſeſſ 6:* & Card. Bellarm. *in Apolog. pro reſpon ſ ad libr: Reg: Brit: c:* 4, *ſub verſ. quod etiam rex.* Succedunt autem Epiſcopi Apoſtolis, quatenus illi fuerunt primi Epiſcopi particularium eccleſiarum, ut Jacobus Hieroſolymitanæ eccleſiæ, & Joan. Epheſinæ, non autem propriè ſuccedunt Apoſtolis, quatenus Apoſtoli erant, id eſt, miſſi in omnem terram cum pleniſſima poteſtate, ut docet Card. Bellarm. *in lib: de cler: & lib. 4, de Pont.* & diſtinguendo declarat idem Card. *in reſponſ. ad Apolog: pro jur. fideliter, ſub rubric: de reſponſ. ad ea, quæ objiciunt. contr: Epiſtol.* §: *Reſponſio Epiſcopus ſuccedere, pag.* 212.

Tertia ſpecies eſt Presbyterorum, qui cùm Apoſtoli videntes meſſem multam, operarios autem paucos, rogaſſent dominum meſſis, ut mitteret operarios in meſſem ſuam, elegerunt ſeptuaginta duos diſcipulos, quorum vicem presbyteri gerunt, *dict. cap: in novo, 21, diſtinct.*

Quartæ ſpeciei ſunt Capitula cathedralium quæ ſede Epiſcopali vacante, Epiſcopi vices gerunt, gloſſ. *in cap. unic. 2, not. de majoric. & obed in 6.* & Innoc. *in cap. eam te, num. 4 & ſeq. de reſcript.*

Quinta eſt Archidiaconorum, qui abſentibus Epiſcopis, nullo vicario conſtituto, abſque aliquo facto, ipſo jure ſunt illorum vicarii, *cap. 1.* ubi gloſſ. & Butr. *& cap. ad hæc*, §. *ſecundùm*, & §. *item epiſtola, ex. de offic. Archid.*

Sexta autem eſt Archipresbyterorum Cathedralium, qui etiam dicuntur vicarii nati, quoad ſpiritualia quædam, ut per Hoſt. *de offic. Archipresb.* & plenè per Sbroz *d. q 3, à num 2, uſque ad num. 19.*

3 † Vicarii facto hominis conſtituti ſunt ſpirituales, & ſecundùm jus canonicum

4 creantur, † quorum alii ſunt perpetui, & alii ad tempus, Abb *in cap. extirpanda*, §. *qui verò, num. 9, de præb.*

5 Primò perpetuus † eſt Vicarius Urbis, cujus officium de poteſtate ordinaria non eſt amovibile, ſed ſolùm vacat per obitum, & ſemper creatur S. R. E Cardinalis, cujus juriſdictio extra Urbem non extenditur, *cap. ſua nobis, de offic. Vic.* Et in Urbe eſt, tanquam Ordinarius in ſua diœceſi, habens juriſdictionem in clericos, & Hebræos, *d. cap. ſua nobis, ex. de offic. Vic.* & Sbroz. *d. q. 3, num. 19.*

Secundò ſunt vicarii perpetui deputati monaſteriis, & aliis beneficiis, quibus pro curæ animarum regimine ſunt vicariæ auctoritate Apoſtolica perpetuò erectæ, & poſt erectionem dicti Vicarii auctoritate ordinaria, prævio examine ad formam ſacri Concilii Tridentini admittuntur, & ſine cauſa amoveri non poſſunt, *cap ad hæc, eod. tit. c. 1, de capell. mon. in 6.* Abbas *in dict:* §: *qui verò, nu. 8.* Rota *deciſ.*

24.

24, n. 1, de præb. in nov. & Concilii Trid. *c. 7, re reſorm. ſeſſ. 7.* quibus fructuum portio non major centum, nec minor quinquaginta ſcutorum annis ſingulis, ab Ordinariis locorum eſt aſſignanda, niſi auctoritate Apoſtolica in erectione aliter fuerit aſſignata, ut ſtatuit Pius V. *in Bull. conſtitutio 46, quæ incipit, Ad exequendum.*

Beneficia autem Vicarias hujuſmodi habentes, dicuntur nihilominus curata ſaltem habitu. Rota *deciſ. 2, de offic. Vic. in antiquis*, & Faſtol. *dub 25, num. 2.* Felin. *in cap p ſtulaſti, num. 1, de reſcript.*

6 Temporales ſunt, † qui Apoſtolica auctoritate in temporalibus ad regimen Terrarum ſtatus eccleſiaſtici deputantur, Ab. *in dict. §. qui verò, num. 9.* Rom. *conſ 59, num. 2, in fin. & num. 3.* & Felin. *in d. cap. paſtoralis, num. 11. de reſcript.* & etiam qui ad regimen Cathedralium in ſpiritualibus, & temporalibus ob malam Epiſcoporum adminiſtrationem mittuntur, qui Vicarii Apoſtolici nominantur.

Vicarii etiam alii dicuntur, qui ab Epiſcopis cum congrua fructuum portione Rectoribus parochialium ex legitima cauſa abſentibus, ſuſpenſis, impeditis, aut inhabilibus deputantur, *cap. pervenit, de appellat. & cap. cùm ex eo, de elect. in 6.* Concil. Trid. *c. 2, ſeſſ. 6, cap. 5, ſeſſ 7, & c. 6, ubique de reformat. ſeſſ. 21.* qui etiam parochiali eccleſia vacante, donec eidē de idoneo rectore fuerit proviſum, conſtituuntur, idem Concil. *c. 15, de reformat. ſeſſ. 24.*

Foranei Vicarii nuncupantur, qui ad certam partem diœceſis ſunt deputati, *c. 1, in princip:* & ibi gloſſ. *in verb: foranei, de offic: ord: in 6. & Clement: 2, in fi:* ubi etiam gloſſ. *de reſcript:* à quibus appellatur ad Epiſcopum conſtituentem, quia non faciunt unum, & idem conſiſtorium cum Epiſcopo, ut faciunt Vicarii generales, gloſſ. *in dict: c: 1, in ver: foranei, de offic: ord: in 6.* non habent cognitionem cauſarum hæreticæ pravitatis, matrimonialium, nec criminalium, quæ Epiſcoporum examini ſunt reſervatæ, Conc. Trid. *cap. 20. §, ad hæc, de reform. ſeſſ 24.* minuſque litteras monitoriales, pro occultis, deperditis, aut ſubtractis concedere poſſunt, ſed Epiſcopi ſolùm, *c. 3, de reform. ſeſſ. 25,* aut Vicarii generales cum ſufficienti facultate, qui in aliis caſibus cenſuras poſſunt etiam promulgare, *cap. 1, & cap. licet,* junct. gloſſ. *de offic. Vic. in 6.* Nec illis committitur executio litterarum Apoſtolicarum, Rebuff. *in prax. benef. de Vic. Epiſc. num. 4, par. 1.*

Vicarii etiam generales vocantur à Capitulo ſede Epiſcopali vacante deputati,
7 quia † mortuo Epiſcopo, capitulum in ſpirituali, & temporali juriſdictione ſuccedit, *cap. ſi Epiſcopus, cap. final. de ſupplen. neglig. Prælat. cap. unico, de majorit. & obedient. in 6.* & Graff. *deciſ. aur. c. 15. par. 1. lib. 4, num. mihi 77.* & licèt de jure cōmuni non teneatur capitulum conſtituere Vicarium ſede vacante, ſed per ſe poſſet juriſdictionem exercere Fel. *in cap. cùm olim, de majorit. & obedient. num. 4.* tamen hodie ex diſpoſitione ſacri Concilii Tridentini intra octo dies conſtituere tenetur, vel conſtitutum confirmare, aliàs deputatio illius devolvitur ad Metropolitanum, & ſi ſedes Metropolitana vacet, ad Suffraganeum antiquiorem, vel ſi Epiſcopatus ſit exemptus, ad Ordinarium viciniorem, *ca-*
8 *pit. 16, de reform. ſeſſ. 24.*

Regulariter † Vicarius à capitulo ſede Epiſcopali vacante deputatus, eamdem

habet juriſdictionem, quam Vicarius Epiſcopi habebat.

Sed fallit: primò, in litteris dimiſſoriis, quas licèt de jure communi concedere poſſet, *cap. cùm nullus, §. Epiſcopo, de tempor. ord. in 6.* fuit tamen per ſacri Concilii Trid. illi per annum ſublata ſub pœna ſuſpenſionis, & cap. ſub pœna interdicti, *cap.10, ſeſſ.7. & cap.10, ſeſſ. 23, ubique de reformat.*

Secundò fallit in executione litterarum Apoſtolicarum, quas Vicario generali Epiſcopi delegatas, Vicarius generalis à capitulo, ſede vacante, deputatus exequi non poteſt. Feder. de Sen. *conſ. 30, ante num. 1, verſic. ſuo jure agitur,* & Felin. *in cap. cùm olim, de major. & obed.*

Tertiò fallit in collatione beneficiorum, quæ conferre non poteſt. Abbas *in capit. cùm olim, n. 2, eod tit.* quia illorum diſpoſitio eſt Epiſcopo reſervata, *cap. unico, §. cùm verò, ne ſede vacante, in 6* & hodie Sedi Apoſtolicæ uſque ad diem pacificæ poſſeſſionis Epiſcopatus eſt reſervata, per regulas Clementis Papæ VIII. *reg. 2.*

Quartò fallit in cognitione cauſarum Vicario Epiſcopi delegatarum, quas Vicarius capitularis exequi non poteſt, quia juriſdictio delegata non tranſit in capitulum, ut poſt Archid. *in tractat. de heret.* trad Feder. de Sen. *d. conſ. 20, ante num. 1, verſ ſuo jure agitur, conſil. 130. in fin.* Abb. *in cap. cùm olim, num. 2. ibi. quintò dubitatur, verſ: Epiſcopo delegato, de major. & obed. conſ 130, in fine.* & Dec. *in cap. quoniam,* Abb. *n. 21, de offic. deleg.* ſed tranſit in Vicarium generalem ſucceſſorem, quando delegatio eſt facta Vicario, uti dignitati non expreſſo nomine proprio, *d. cap. quoniam,* Abbas, & ibi poſt Paul. de Leaz. & Card. *quos citat*, tenet Abbas *num. 10, de offic. delegat.*

Quintò fallit in delegationibus collationum, beneficiorum, diſpenſationum, abſolutionum, monitorialium, & aliarum gratiarum Apoſtolicarum, quæ ſede vacante Epiſcopis, vel Vicariis vicinioribus committuntur, non autem capitulis, ſeu Vicariis capitularibus.

Sextò fallit in commiſſionibus cauſarum, quæ tantummodo Epiſcopis, ſeu eorum Vicariis generalibus, vel judicibus Synodalibus delegantur, *cap. ſtatutum, de reſcript. in 6.* & Concil. Trident. *cap. 10, de reform. ſeſſ. 25.* & Sede Epiſcopali vacante, aliis ordinariis vicinioribus committuntur.

Septimò fallit in juriſdictione feudali, in qua capitulum non ſuccedit, gloſſ. *in cap. verum, in ver. quæſtio, de for. compet.* & ibi Abb. *num. 8, & 9.*

Capitulum enim ſede vacante ſuccedit in juriſdictionibus Epiſcopo de jure communi ſpectantibus, non autem competentibus de jure accidentali gratioſo, & ſpeciali, ut ſunt omnes cauſæ delegatæ, & feudales, Abbas *in d. cap. verum, num. 9. de for. compet.* Rom. *conſ. 506, num. 14.* Felin. *in cap. cùm olim, num. 5, verſ ſimiliter videmus, de majorit. & obed.*

Octavò fallit in irregularitatibus, & ſuſpenſionibus ex delicto occulto provenientibus, in quibus Epiſcopi, eorumque Vicarii legitima facultate ſuffulti, poſſunt diſpenſare, *d. cap. 6, de reform.*

Nonò fallit in caſibus occultis Sedi Apoſtolicæ reſervatis, in quibus de gratia ſpeciali ex ejuſdem ſacri Concilii Trident. diſpoſit. Epiſcopi, eorumque Vicarii generales abſolvere poſſunt, non autem Vicarii

rii à capitulo, ſede vacante, deputati, ut ibi, liceat Epiſcopis in irregularitatibus omnibus, & ſuſpenſionibus ex delicto occulto provenien. excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, & exceptis aliis deductis ad forum contentioſum, diſpenſare, & in quibuſcunque caſibus occultis etiam Sedi Apoſtolicæ reſervatis, delinquentes quoſcunque ſibi ſubditos in diœceſi ſua, per ſe ipſos, aut Vicarium ad id ſpecialiter deputandum in foro conſcientiæ gratis abſolvere impoſitâ pœnitentiâ ſalutari, Concil. Trident. *cap. 6, ſeſſ. 24, de reform.*

Decimò fallit in viſitatione, quia, licèt ſede Epiſcopali vacante capitulum ſuccedat in jure viſitandi diœceſim, ut trad. Abb. *in cap. cùm olim, num. 2, verſ. ſed indiſtinctè, de major. & obed.* tamen non habet jus viſitandi monaſteria, nec loca exempta, quæ viſitat Epiſcopus, ejuſque Vicarius generalis auctoritate Apoſtolica, Clementin. 2, de ſtatu monach. Abb *in d. cap. cùm olim, nu. 2, verſ. quintò dubitatur,* & Concil. Trident. *cap. 8, ſeſſ 7, de reform. & cap 9, de reform. ſeſſ. 24.*

Undecimò fallit in correctione, in qua licèt capitulum habeat juriſdictionem procedendi, illam habet jure ordinario, & Vicarii Epiſcopi cum facultate ſufficienti 9 † procedit, omni appellatione remota, ex diſpoſitione ſacri Concilii Tridentini, ubi inquit, Epiſcopi, ut aptiùs, quem regunt populum, poſſint in officio, atque obedientia continere, in omnibus iis, quæ ad viſitationem, ac morum correctionem ſubditorum ſuorum ſpectant, jus, & poteſtatem habeant, etiam, tanquam Apoſtolicæ Sedis delegati, ea ordinandi, moderandi, puniendi, & exequendi juxta canonum ſanctiones, quæ illis ex prudentia ſua pro ſubditorum emendatione, ac diœceſis ſuæ utilitate neceſſaria videbuntur. Nec in his, ubi de viſitatione, aut morum correctione agitur, exemptio, aut ulla inhibitio, appellatio, ſeu querela, etiam ad Sedem Apoſtolicam interpoſita, executionem eorum, quæ ab his mandata, decreta, aut judicata fuerint, quoquo modo impediat, aut ſuſpendat, ut *in cap. 10, ead. ſeſſ. 24. de reform.*

10 Vicarii, † & officiales generales Epiſcoporum unum, & idem ſunt, *cap. licet, cap. final. de offic. vic. in 6.* & Rot. *deciſ. 2, in addit. num. 2, eod. tit. in nov.* & habent juriſdictionem ordinariam, *cap. ſua, de offic. Vic. cap. licet, eodem tit. in 6.* Abb. *in cap. final. num. 2, de fide inſtrum.* Innoc. *in cap. ſua nobis, de offic. Vic.* Felin. *in rub. de offic. deleg. nu. 4.* & Jaſ. *in rubr. de offic. ei. nu. 2.* coruſcantque ex radiis Epiſcoporum, ita quòd Epiſcopus, & Vicarius repræſentat unum, & idem tribunal, & conſiſtorium, *c. 2, de conſuet. in 6. cap. Romana, de appell. eod. lib.* gloſſ. antepen. *in Clem. 2, de reſcript.* & Rot. *deciſ. 9, de offic. Vic. in antiquis.*

11 † Unde inter Epiſcopum, & Vicarium non datur locus, ſed immediatè poſt Epiſcopum ſedere, accedere, & omnes de capitulo præcedere debet, nec poteſt contraria conſuetudo, quæ attendatur, induci. Abb. *conſ. 21, cum ſeq. fuit à me quæſitum, per tot. vol. 1.* Felin. *in rubr. de majorit. & obed. num. 10, circa fin.* Staphyl. *de mod. & form. impetr. §. tranſeo nunc, nu. 12,* Rot. *de offic. Vig. dec. 1, nu 5, in no. & diverſ. deciſ. 200, nu. 4. par. 1,*

Quamvis autem per creationem Vicarii generalis illi tribuatur ordinaria juriſdictio, hoc procedit, quoad univerſitatem

cau-

cauſarum, ſed poteſtas inquirendi, corrigendi, exceſſus puniendi, & à beneficiis, officiis, vel adminiſtrationibus amovendi non tribuitur, niſi ſpecialiter ſibi committantur, *cap. licet, de offic. Vic. in 6.* & quamvis facultas conferendi videatur illi conceſſa, *c. ex frequentibus*, cum gloſſ. *in verb. officialium, ibi, qui poſſint inſtituere vice Epiſcoporum, de inſtitut.* tamen procedit ſolùm in inſtitutione, quam facere potuit, quæ cùm dependeat à voluntate præſentantis, & inſtituere ſit neceſſitatis, expreſſa fieri debet, Abb. *in cap. ex frequentibus, nu. 7, & 8, de inſtit.* ſecùs verò in collationibus, quæ à vicariis fieri non poſſunt, niſi facultas ſit eis ſpecialiter conceſſa, *c. final. in fin. de offic. Vic. in 6.* Et hinc videmus, quòd jus inſtituendi ſede Epiſcopali vacante tranſit in Capitulum, *c. cùm olim, de major. & obed.* & Abb. *in cap. auctoritate, nu. 8, de inſtit.* non autem conferendi, Abb. *in d. cap. cùm olim, num. 2, de majorit. & obed.* cum aliis ſupra deductis.

22 Vicarius Epiſcopi † legitima generali facultate ſuffultus, regulariter poteſt omnia, quæ poteſt Epiſcopus, exercere, & quemadmodum Epiſcopus, cujus vices gerit, eſt honorandus, *c. præcipimus, 33. diſt.* Rom *ſing. 362.* & Rebuff. *in prax. benef. de Vic. Epiſc. nu 7.*

Fallit tamen dicta regula primò in conſecratione Epiſcoporum, in qua tres requiruntur Epiſcopi cum Metropolitano ad Epiſcopum conſecrandum, *cap. Epiſcopi*, & ibi gloſſ 1, *& cap. comprovinciales, 64. diſt. cap. fin 66, diſt. cap. Epiſcopi, 80 diſt. & c. unic. in princ. de ſacr. Unct.* & tamen Vicarius hoc caſu vicem Epiſcopi gerere non poteſt.

Fallit ſecundò in Sacramento Chriſmatis, quod Vicarii conficere non poſſunt, quia tempore Apoſtolorum ab aliis, quàm ab ipſis Apoſtolis nunquam actum fuit, nec poſtmodùm ab aliis, quàm Epiſcopis, perfici potuit, *c. de his, & c. manus quoque, de conſecrat. diſt. 5, & d. c. un. §. per frontis, de ſacr. unct.*

Fallit tertiò in eccleſiarum, & altarium conſecratione, & calicis benedictione, quæ ceſſante privilegio Apoſtolico ad ſolos Epiſcopos ſpectat, *cap. quamvis, 68, diſt. & eod cap. unic. §. fin. de ſacr. Unct.*

Fallit quartò in Chriſmate, & oleo ſancto, quod ſolis Epiſcopis, non autem Vicariis conficere licet, & die Cœn. Dom. conficitur, *d. c. un. verſ manus Epiſcopi, de ſacr. unct.* & Rebuff. *for. vic. Archiep. & alio n. 40.*

Fallit quintò in ordinum collatione, quos non poteſt Vicarius conferre, cùm ſolis Epiſcopis facultas ordines conferendi ſit attributa, *d. c. quo minus, 68, diſt* gloſſ. 1, *in cap. quia periculoſum, de ſent. excom. in 6.*

Fallit ſextò in correctione capitulorum Cathedralium eccleſiarum, quæ, conſuetudinibus, & concordiis non obſtantibus, quæ tantùm ſuos obligant auctores, non etiam ſucceſſores, ab Epiſcopis quoties opus fuerit, viſitari, corrigi, & emendari etiam auctoritate Apoſtolica vigore dicti decreti poſſunt, quæ Vicarios facere non licet. Conc. Trident. *in c 4, de reform. ſeſſ. 6.* & Congr. Conc *ſuper eod. cap 4. ſub tit. Brixien §. Qui viſitare, & §. capitula Cathedralium.*

Fallit ſeptimò in actuali, & ſolemni degradatione ordinatorum, quæ Epiſcopis ſolùm eſt reſervata, *c. 1, de hæret: cap: ſi quis, cum ſeq: 15, q 7, cap: degradatio, de pœnit: in 6.* Conc. Trid. *c. 4, de reform. ſeſſ. 13.*

Fallit

Fallit octavò in eccleſiæ conſecratæ pollutæ reconciliatione, quam Epiſcopus, non autem Vicarius, poteſt reconciliare, *capit. aqua, per Epiſcopum*, & ibi Abb. *n.1. conſecr. Eccleſ. vel alt.* ex privilegio tamen Apoſtolico quandoque Epiſcopi hanc facultatem reconciliandi aqua per ipſos exorcizata alijs poſſunt delegare. Et regulariter ea, quæ diſpoſitione divina certo ordini ſunt tributa, illum ordinem non habenti committi non poſſunt, gl. pen. *in dict. c. aqua*, & ibi Abb. *num. 2. & 8* quæ autem ſunt juriſdictionis, ut judicare, excommunicare, abſolvere, beneficia conferre, & his ſimile, Epiſcopi Vicarijs, aut alijs perſonis Eccleſiaſticis poſſunt demandare, ut diſtinguit, gloſſ. *in eod. cap. aqua. in verbo, juriſdictionis*, & gloſſ. *fin. in c. transmiſſa, de elect.* ea autem, quæ ſunt juriſdictionis, poteſt electus exercere, non autem quæ ſunt ordinis Epiſcopalis, cum illa acquirat per conſecrationem, quæ ante exercere non poteſt, eadem gloſſ. fin. in cap. transmiſſa, Joann. de Sel. *in tract. de Benef. in par. 2. qu. coll. 11.*

Fallit nonò in Indulgentiarum conceſſione, quas Epiſcopi concedere poſſunt, non autem Vicarij, vel alij Epiſcopis inferiores. *cap. accidentibus. de exceſſ. prælat.* & Navarr *de Iubil & Indulg. not 7. n. 2. tom. 3.* Niſi ex privilegio ſpeciali.

13 In reliquis autem † Vicarius creari debet generalis in ſpiritualibus, & temporalibus, *cap. cum nobis olim, in fin. cap. nihil. in fin. de elect. cap. cùm venerabilis, de relig. dom. cap fin. §. præcipimus, de ſtat. mon. & cap. ſi Epiſcopus de ſupplen. negl. prælat.*
14 *in 6.* † Ulterius continere debet ſpecialiter facultatem beneficia conferendi, quæ ſub generalitate verborũ non comprehenditur, *cap. fin de offic. Vic. in 6.* & glo. *fin. in cap. ſtatutum, de præb. eod. lib.* nec facultas inquirendi, corrigendi, aut puniendi exceſſus, ſeu aliquos à ſuis beneficijs, officijs, ſeu adminiſtrationibus amovendi, per generalem deputationem Vicarij transfertur, licet generaliter cognitio cauſarum transferatur, (niſi hæc ſpecialiter ſibi committantur) *c. licet eod. tit. & lib.* quamvis facultate Vicarii omnia capita, quæ ad forum Epiſcopale devoluuntur, non exprimantur, dummodo in generali Vicaria aliqua ex ijs, quæ ſpeciale mandatum requirunt, fuerint expreſſa cum clauſula generali, omniaque alia, & ſingula, quæ nos facere poſſemus, etiam ſi talia forent, quæ mandatum exigerent magis ſpeciale, quàm præſentibus ſit expreſſum, aut verba æquipollentia, extenditur ad alia ſpeciale mandatum requirentia, gloſſ. *ult. in cap. licet de offic. Vic. in 6.*

15 Vicario Epiſcopali generali, † ut amplã poſſit habere juriſdictionem conferendi, & omnia exercendi, quæ in tribunali Epiſcopali debet exercere, eſt tribuenda plena, & omnimoda facultas, & poteſtas eccleſiam Cathedralem, & diœceſim, illiuſque mẽbra, caſtra, terras, villas, & alia quæcũque loca, bona, ac jura eidem ſpectantia, & pertinẽtia in ſpiritualibus, & temporalibus regendi, & gubernandi, illiſque in divinis, & alias, prout decet, deſerviendi, & deſerviri, ac in eadem eccleſia civitate, & diœceſi verbum Dei Clero, & populo prædicare faciendi, & ubi, quando, ac quoties,
16 & cũ quibus ſibi videbitur, † in quibuſquis caſibus ordinarijs locorum à jure; & ſacro Concil. Trid. permiſſis diſpenſandi, litteras dimiſſorias, & commendatitias, & ad ordines etiam ſacros in abſentia ipſius Epiſcopi, ut à quocunque catholico Antiſtit gratiam, & communionẽ Sanctæ Sedis A

M poſtolic

poſtolicæ obtinente ſuſcipiendos, ſervatâ
formâ ejuſdem Sac. Conc. Trid. licentiam
dandi, & concedendi, & ad ordines hujuſ-
modi promoveri, ac beneficia eccleſiaſtica
obtinere volentes, adhibitis examinatori-
bus in Synodo deputatis, aut aliàs, prout
juris fuerit, examinandi, vel examinari fa-
ciendi, ac de eorum vita, & moribus inqui-
rendi, & ſe informandi; indeq; juxta prædi-
cti ſacri Concil. Trident. decretorum di-
ſpoſitionem, idoneos admittendi, & inſuf-
ficientes, ac aliàs inhabiles reprobandi, ec-
cleſiamque prædictam, omneſque, & ſin-
gulas collegiatas, parochiales, aliaſque
eccleſias, & collegia, & generaliter quæ-
cunque beneficia eccleſiaſtica, cõfraterni-
tates, & loca pia, nec non congregationes,
& diœceſim prædictas viſitandi, & refor-
17 mandi, † ac omnia, quæ ad hujuſmodi vi-
ſitationis officiũ pertinere dignoſcuntur,
etiam in vim decretorũ ejuſd. ſacr. Conc.
Trid. uti Sedis Apoſt. delegatus gerendi, &
exercendi, ac tam in capite, quàm in mem-
bris reformandi, contra quoſcunq; hære-
ticos ac de hæreſi ſuſpectos, ſortilegos, ſi-
moniacos, ſacrilegos, uſurarios, adulteros,
inceſtuoſos, concubinarios, fornicatores,
ac quoſvis alios delinquentes, cujuſcunque
ſtatus, gradus, conditionis, vel ordinis exi-
ſtant, pro criminibus, & delictis ad forum
eccleſiaſticũ quomodolibet ſpectantibus,
& pertinentibus, inquirendi, procedendi,
& cõtumaces, ac de jure punibiles ab om-
nibus eorum officiis, dignitatibus, & bene-
ficiis eccleſiaſticis ad tempus, vel in perpe-
tuum, prout juris fuerit, privandi, ſuſpen-
dendi, perſonaliter arreſtandi, & carcera-
ri faciendi, & generaliter ſervata forma
Conc. Trid. ſacrorum canonum, decreto-
rum provincialium, & ſynodalium conſti-
tutionum diſpoſitione, corrigendi, excom-
18 municandi, puniendi, & mulctandi, † ca-
ſuſq; Epiſcopales reſervandi, & ab eiſdem,
aliiſque caſibus reſervatis, ac à quibuſvis
eccleſiaſticis ſententiis, cenſuris, & pœnis,
ſervatâ ejuſdem ſacri Conc. Trident. for-
ma, etiam tamquam Sedis Apoſtolicæ de-
legatus, vel ſubdelegatus abſolvendi, & eo-
rundem decretorum vigore procedendi,
19 † ſynodos, & alias quaslibet congregatio-
nes opportunas convocandi, celebrandi,
& illis præſidendi, cauſas, lites, & contro-
verſias, tam matrimoniales, beneficiales,
eccleſiaſticas, profanas, civiles, & crimina-
les, quàm miſtas cujuſcunque generis, &
qualitatis exiſtant, tam per viam ſimplicis
querelę quàm appellationis, recurſus, nul-
litatis, ſeu aliàs quomodolibet ad forum
eccleſiaſticũ, tam ordinaria, quàm ex dele-
gatione Apoſtolica, aut aliàs quovis modo
ſpectantes, & pertinentes, cum omnibus il-
larum incidentibus, dependentibus, emer-
gentibus, annexis, & connexis, audiendi,
cognoſcendi, decidendi, fineq; debito ter-
minandi, pro tribunali ſedendi, ſententias
tam interlocutorias, quàm diffinitivas pro-
ferendi, & promulgandi, eaſq; debitæ exe-
cutioni demandandi, excõmunicationis,
ſuſpenſionis, & interdicti, aliaſq; eccleſia-
ſticas ſententias, cenſuras, & pœnas, tam in
perſonas, conventus, capitula, collegia, &
congregationes, quàm loca quæcunque,
ſervatâ ejuſdem Conc. Trid. formâ, ac a-
liàs, prout juris fuerit, proferendi, infligen-
di, & publicandi, eaſq; excommunicandi,
aggravandi, reaggravandi, interdicendi, &
auxilium brachii ſæcularis invocandi, ab
exceſſibus, criminibus, delictis, ſententiis,
cenſuris, & pœnis quibuſcunque auctori-
tate ordinaria, & ex ejuſdem ſacri Concilii

Trident.

Trident. diſpoſitione delegata, quoſcunq; ſimpliciter, vel ad cautelam abſolvendi, interdictum tollendi, † & qualcunque pœnas moderandi, & in partem aut in totum remittendi, & de Apoſtolis ſuper quibuſvis appellationibus reſpondendi, electiones, præſentationes, & poſtulationes quarumcunq; perſonarum utriuſq; ſexus, ad Monaſteria, Prioratus, Præpoſituras. Dignitates, officia, & beneficia eccleſiaſtica cum cura, & ſine cura, ſæcularia, & quorumvis ordinum regularia, ſervata ejuſd. Concilii Trid. forma, approbandi, & reprobandi, ac præſentatos, & approbatos inſtituendi, reſignationes quorumcunq; beneficiorum, hoſpitalium, & aliorum piorum locorum ſimpliciter, vel ex cauſa permutationis, aut jurium ceſſionis recipiendi, & admittendi, & beneficia quæcunque cum cura, vel ſine cura, etiamſi canonicatus & prębendæ, dignitates, Vicariæ, & cujuſcunq; qualitatis exiſtētia, tam per reſignationem hujuſmodi, non tamen in favorem, quàm ex cauſa permutationis, aut per obitum illa obtinētium, ſeu alia quavis occaſione, vel cauſa vacantia, & vacatura, ordinariæ collationi ſpectantia, & pertinentia, quibuſcunque perſonis, ſervatâ ejuſdem Concilii formâ conferendi, & providendi, & pro augmento cultus divini, ubi opus fuerit, vigore eorundem decretorum ſacri Concilii Trid.
a 1 & aliàs, prout juris fuerit, † uniendi, diſmembrandi, & nova beneficia erigendi, ex cauſa fundationis, vel dotationis, ad formam præd ſacri Conc. Trid. juſpatronatus, & præſentandi, reſervandi, beneficiaq; ſimplicia ſeminario puerorum, aut aliàs, cui, & quibus, ac quando, & ubi opus fuerit, eadem Concil. Trid. forma, & juris diſpoſitione ſervata, uniendi, applicandi, & incorporandi, ac eidem ſeminario officiales, rectores, & alias perſonas, pro illius recta adminiſtratione neceſſarias deputandi, & deputari faciendi, & pro illius ſubventione, & aliis neceſſariis ad illius ſuſtentationem, portionem fructuū quorumcumque beneficiorum taxandi, & applicandi, ac beneficiatos quoſcunque ad illorum ſolutionem cogendi, & compellendi, cogiq; & compelli faciendi, eoſque, quibus de canonicatibus & prębendis proviſum fuerit, in canonicos, & fratres recipi, ſtallumq; in choro, & locum in capitulo aſſignari, ipſoſque in corporalem, realem, & actualem poſſeſſionem canonicatuū, prębendarum, dignitatum, officiorum, & beneficiorum, tam collatorum, quam unitorum, ponēdi, & inducendi, ſeu poni, & induci faciendi,
a 2 † fidelitatis, obedientiæ, & alia conſueta juramenta, & ſervitia à vaſallis, & ſubditis, ac perſonis eccleſiaſticis quibuſcunque præſtari ſolitis ſibi præſtari, & exhiberi petendi, & faciendi, illaq; recipiendi, de bonis feudalibus, prout juris fuerit quoſcunque infeudandi, & alienata, occupata, & illicitè diſtracta quæcunque ad jus, & proprietatem eccleſiæ reducendi, & reduci faciendi, ac caducitates declarādi, alienationes, & permutationes quorumcunque bonorum eccleſiaſticorum in emphyteuſim ad tertiam generationē, aut aliud tempus, vel ex cauſa permutationis Apoſtolica auctoritate, ut aliàs in caſib⁹, à jure permiſſis conceſſorum, in evidentem utilitatem eccleſiæ, & non aliàs laudādi, & approbandi, & in caſu devolutionis nomine eccleſię retinendi, aut ſi ſibi videbitur expedire, juſtitiâ ſuadente, in utilitatem eccleſiæ, papæ beneplacito, quatenus opus ſit, reſervato, & non aliàs, aliter, nec alio modo, etiam

de novo infeudandi,ſeu concedendi:rationes, † & computa quorumcunque admi-
23 niſtratorum, hoſpitalium, confraternitatum,&aliorum locorum piorum videndi, revidendi,examinandi,approbandi, & reprobandi,omniaque alia,&ſingula faciendi,dicendi,gerendi,exercendi,&exequendi, quæ in præmiſſis, & circa ea neceſſaria fuerint, ſeu quomodolibet oportuna, etiamſi talia forent, quæ mandatum exigerent magis ſpeciale, quàm præſentibus ſit expreſſum, cum amplo, libero, ac generali,& ſpeciali mandato,amplaque,& libera, ac generali,&ſpeciali adminiſtratione omnium,& ſingulorum,quæ in præmiſſis occurrerent, aut aliàs quomodolibet occurrere poſſent: &, ſi neceſſe fuerit, pro præmiſſis omnibus,& ſingulis unum quoq;, vel plures Vicarium, ſeu Vicarios, & locumtenentes propter illius abſentiam, in ejus locum,alioſque foráneos loco ſui ſubſtituendi, eumq; vel eos revocandi,toties, quoties ſibi placuerit,& viſum fuerit expedire: & in litteris Vicariatus debent teſtes
24 rogati adeſſe,†ſine quibus etiam cum ſigno ſecretarii tantùm, uti ſcriptura privata, non probaret, *l.inſtrumenta,& l.rationes*, & ibi Paul. de Caſtr. *num.* 4, *C.de probat.* quia cùm collatio ſine teſtibus ſit prohibita,& non faciat fidem, Rot. *deciſ.* 1, *nu.*2, *de probat.in nov.* & Faſtol.*caut.ult. dub.ult.* *num.*8 & eadem ratione, qua aliquid prohibetur,cenſetur etiam prohibitum omne id, per quod pervenitur ad illud, *l. oratio*, & ibi Bal.*ff.de ſponſ.*& Rebuff *pract.benef.* *de Vic.Ep.n.*13.& ibi poſt *n.*42.Quamplu-
25 res, † etiam ſunt Vicarii temporales, quia Principibus,Dominis,& Magiſtratibus ſæcularib⁹,pro temporali juriſdictione exercenda conſtituuntur,& ſecundùm morem Provinciarum,& locorum Vicarii nuncupantur,ut in inſigni oppido Cherii diœceſis Taurinenſis, in quo principalis judex temporalis Vicarius appellatur,& de pluribus Vicariis temporalibus tradit Sbroz.
26 *d.q.*3, *à num.*44.*uſque in fin.* inter quos † Dux Sabaudiæ,qui eſt Vicarius perpetuus Imperatoris,& de ſanguine Imperiali progenitus. Purpur. *in l.*1, *nu* 633,*ff de offic ei.*

Primò enim Carolus IV. Romanorum Imperator Amedæo conſanguineo ſuo ex certa ſcientia, auctoritate Cæſarea conceſſit, quòd omnes, & ſinguli ſui, & ſacri Romani Imperii vaſalli, homines, & perſonæ nobiles, & ignobiles civitatum, & diœceſum Sedunen Lauſanen.Maurianẽ. Auguſten.Ipporegien.Taurinen.Gebenen. Tarantaſien.& Bellicen. nec non diœceſũ Lugdunen.Matiſconen.& Gratianopolitanæ,in quantùm eædem diœceſes Lugdun, Matiſconen. & Gratianopolitana in Imperio exiſtebant,qui tunc erant,& in futurum forent, omnia homagia, fidelitates, ſubjectiones,& obediẽtias,ad quæ,& quas ipſi Carolo Imperatori, & Imperio tenebantur pro feudis, quæ tenebant ab eodẽ Carolo Imperatore, & Imperio, præfato Amedæo, & ſuis perpetuis ſucceſſoribus, ipſius Caroli Imperatoris, & Imperii nomine,in eiſdẽ diœceſibus,& limitibus eandem juriſdictionem, dominium, regalia, & ſuperioritatẽ,prout,& quemadmodum ante dictam conceſſionem eidem Imperatori pertinere poterant,haberent,tenerent, & exercerent, eoſdem Amedeum, & ejus ſucceſſores in his Vicarium ſuum genera-
27 lem conſtituendo: † decernendoq;, quòd omnes appellationes, quas à quibuſcunq; ad tribunal Imperiale interponi contingeret, ad eundem Amedeum vice ipſius Impera-

peratoris interponerentur, eidem Amedæo ſententias ferendi, & exequutioni demandandi, etiamſi mandatum exigerent ſpeciale, & quæ in talibus appellationum cauſis ipſe Carolus Imperator facere potuiſſet, plenam, & liberam poteſtatem concedendo. Et Vincislaus Romanorum Rex præmiſſa omnia confirmavit, & approbavit, prout etiam Maximilianus Romanorum Rex in Imperatorem electus eadem rata habuit, ac Epiſcopos Vercellen. & Montisregalis numero Epiſcoporum in litteris Caroli Imperatoris nominatorum, & ſpecificatorum aggregavit, declarando, quòd univerſi, & ſinguli in eiſdem litteris comprehenſi, & tam nobiles, quàm ignobiles, omnia homagia, fidelitates, ſubjectiones, & obedientias, ad quæ, & quas eidem Imperio tenebantur & erant aſtricti pro feudis temporalibus, quæ ab Imperio obtinebant, præfato Duci Sabaudiæ, & ſuis pro tempore ſucceſſoribus, tanquam dicti Imperii Vicariis, & vice ipſius Maximiliani in Imperatorem electi, & Romanorum Imperatorum, ac Regum ſucceſſorum ſuorum facere, præſtare, & recognoſcere tenerentur, & ſimi-
28 liter † Carolus V. Romanorum, & Hiſpaniarum Rex Catholicus in Imperatorem electus, declaravit, Carolum Sabaudiæ Ducem, ejus anteceſſores, & ſucceſſores in dicto Ducatu maſculos, & legitimos fuiſſe, & eſſe, ac in futurum fore veros dicti Imperii Vicarios, in dictis civitatibus, & diœceſibus Sedunen. Lauſanen. Gebenen. Auguſtan. Ipporegien. Taurinen. Maurianen. Tarantaſien. Bellicen. Vercellen. Montisregalis, & Nicen. Ducatus Sabaudiæ, & ultra, ac citra montes, terriſque ei adjacentibus, ac in diœceſi Lugdunen. Mariſconen. & Gratianopolitan. in quantum in Imperio, & diſtrictu, ac terris ipſius Ducatus Sabaudiæ eædem diœceſes conſiſtebant, prout in aliis privilegiis ſupra expreſſis. Neminique alteri licere voluit ipſo Vicariatu in terris ipſis, & limitibus ipſius Ducatus Sabaudiæ uti. Quæ privilegia fuerunt etiam Apoſtolica auctoritate confirmata.

Præterea, quòd Dux Sabaudiæ ſit Vicarius perpetuus Imperatoris, probatur etiam ut in *quæſt. Delphin. 618. num 6. & 7.* & Cacher. *conſ. 9, num. 4 & 5.* & uti Imperator, cujus vices gerit, eſt honorandus, *arg. text. in cap. fin. 93, diſt.* Rom. *ſing. 362,* Rebuff. *in prax. benef. de Vic. Epiſc. num 7.* & Caſſan. *in Cat. glor. mun. par. 4, conſid. 46.* deberque inter recognoſcentes Imperatorem in ſuperiorem, omnes alios præcedere, & immediatè poſt Imperatorem ſedere, *arg. text. in cap. 2, de conſuet. in 6.* & deductorum per Abb. *in conſ. 21. cum ſeq. volum.* Felyn. *in rubr. de major. & obed. n. 10, circa fin.* & aliorum, de quibus ſupra *n. 10, & 11.*

29 Poteſt enim † Dux Sabaudiæ in ſuis dominiis, uti Vicarius perpetuus Imperatoris, omnia, quæ poteſt Imperator in Univerſo. Paul. de Caſtr. *conſ. 34. num. 2, lib. 2.* Jacob. de S. Georg. *in inveſtit. feud. in princ. §. dubitatur etiam, num. 7.* & Purpur. *in l. legem, num 95. C. de pact.* & non habet ſibi ſimilem, ut poſt Bald. *in auth. & qui, num. 31, C. de bon. auctor. judi. poſſ.* tenet idem Purpur. *in l. 1, num. 634. ff. de off. ci.*

DE PRIVILEGIIS CLERICORVM.

Cap. XI.

SVMMARIVM.

1 *Laicus non poteſt eſſe Vicarius Epiſcopalis. Et clerici à juriſdictione ſæculari ſunt exempti, cui, nec cum juramento, ſe ſubjicere poſſunt.*

2 *Privilegio fori gaudent quamplures clerici ſacris non initiati.*

3 *Virginitas in uxore clerici, quare requiratur, & quid ſignificet.*

Auxilium legis fruſtra implorat, qui in ipſam committit, ibidem.

Clericus laicum conveniens regulariter forum rei ſequi debet, ibidem.

4 *Statutum Principis ſæcularis ſuper forma juramenti in foro ſæculari præſtandi, aut in alio facto, an liget clericos, latè diſcutitur.*

5 *Clerico litigante in foro ſæculari lege canonica, tunc cenſetur, quòd cauſa agitetur ſecundùm modum illius judicij, & quomodo hoc intelligatur, vide ſub num. ſeq.*

6 *Leges Imperatoris in adjutorium Eccleſiæ licet aſſumere.*

7 *Conſtitutio laicorum jura eccleſiaſtica diſſolvere non poteſt.*

8 *Clericorum cauſas Papa judicibus ſæcularibus delegare poteſt.*

9 *Clericus eſt major quocunque laico.*

10 *Sacerdotes & Dij, & Angeli appellantur.*

Difficultas impoſſibilitati æquiparatur, ibid.

Inferior non poteſt judicare ſuperiorem, ibidem.

11 *Clericis ſine ſuperioris licentia coram judice laico jurare, aut teſtimonium dicere non licet.*

12 *Conſtitutiones laicorum contradicentes canonibus non ſunt ſervandæ.*

13 *Privilegium principis ſemper eſt intelligendum citra præjudicium tertij.*

14 *Clericus non cogitur ſatisfacere creditoribus, niſi deducto, ne egeat, & num. ſeq.*

Ceſſio bonorum non liberat debitorem, ſed facit, ne debitor in carcerem detrudi poſsit, ibidem.

15 *Clericus non habens, unde ſatisfaciat ſuis creditoribus, debet præſtare cautionem, ſaltem juratoriam, de ſolvendo, cùm venerit ad pinguiorem fortunam.*

16 *Clerici obligantes ſe in forma Cameræ Apoſtolicæ, renunciant quibuſcunque legibus, & legum auxiliis.*

17 *Clerici, vel monachi, tutelæ & curæ immunitatem habent.*

18 *Clerici ſunt immunes à pœnitentia publica, prout ad illam publicè peragendam laici tenentur.*

19 *Familia Epiſcopi gaudet privilegio fori.*

20 *Familia armata ipſius Epiſcopi eodem privilegio gaudet.*

Familiæ appellatione, qui veniant, ibid.

21 Sa-

21 *Sacerdotibus apud Gentiles quanta eſſet veneratio, & quantus honor tribueretur, & num. 31.*

22 *Conſtantinus Imperator, quantum tribuerit ſacerdotibus: item & Imperator Valentinianus.*

Valentiniani Imperatoris pietas qualis fuerit, ibidem.

23 *Epiſcopus qualis eligi debeat, & nu. 27.*

24 *Imperator electioni Epiſcoporum non debet intereſſe, quibus caput ſuum ſubmittere debet.*

25 *Ambroſius nondum baptizatus fuit electus Epiſcopus Mediolani.*

26 *Integritas Præſidentium ſalus eſt ſubditorum.*

27 *Eligendi non ſunt ad Epiſcopatum, niſi quos probabilis vita, & eccleſiaſtica diſciplina commendet.*

28 *Reges & Principes non debent praeſſe Epiſcopis, ſed illis ſubeſſe, & obedire tenentur.*

29 *Pontificalis dignitas eſt major regia.*

30 *Sacerdotes ſunt Regum, & Principum patres, & magiſtri.*

Corona, quam in capite gerunt Sacerdotes, quid deſignet, ibid.

31 *Alexander Magnus reverentiam ſacerdoti adhibuit.*

32 *Argumentum ab exemplis paganorum deſumi poteſt.*

33 *Ioannes Chryſoſtomus in exilium pulſus, quàm celſo animo plura paſſus ſit.*

34 *Honorius Imperator Arcadium fratrem acriter de malè geſtis contra Io. Chryſoſtomum reprehendit.*

35 *Imperium & ruere, & ſtare precibus ſacerdotum oſtenditur.*

36 *Innocentius Papa quàm agrè tulerit mortem S. Io. Chryſoſtomi.*

37 *Innocentius Papa Arcadium Imperatorē, & Eudoxiam à perceptione ſanctiſſimi Corporis Chriſti ſegregavit, & rejecit.*

38 *Arcadius Imperator ſupplex ſe pœnitere ſua epiſtola fatetur, veniam petendo.*

39 *Innocentius Arcadium humiliter ſupplicantem ad ſacrum Eucbariſtiæ Sacramentum ſumendum reſtituit.*

40 *Eudoxiæ Imperatricis genus mortis.*

41 *Arcadij Imperatoris juſto Dei judicio intempeſtiva mors.*

42 *Io. Chryſoſtomi perſequutores vindicta divina fuerunt percuſſi.*

43 *Cyrillus Epiſcopus acerbè excruciatus, & afflictus fuit.*

44 *Henrici Angliæ Regis ſcelera, & ſupplicia.*

45 *Henrici III. Francorum Regis, & Cardinalis Guiſii mors violenta.*

Vicarius Epiſcopalis eſſe non poteſt laicus, quia indecorum eſt, laicum viros eccleſiaſticos judicare, *cap. in nova, ver. indecorum. 16 q 7.* & Abb. *in cap. decernimus, nu. 12.* & ibi Felin. *num. 6, de jud.* & hoc eſt unum ex privilegiis, quæ cum prima tonſura acquiruntur, quod, quis concurrentibus poſtea aliis requiſitis, effici poteſt Vicarius epiſcopalis. Prima tonſura initiati acquirunt etiam privilegium fori, quo ſunt exempti à juriſdictione Imperatoris, ac quorumcunque Principum, & Magiſtratuum ſæcularium, quod privilegium habent à Deo, *cap. ſi Imperator, 96, diſt.* Innoc. *in cap. 2, num. 1. de major. & obed* Covarr. *pract. quæſt. c. 31, n. 2, ver. prima concluſio,* & *n. 3* & *l. ſtatuimus, C. de epiſc. & Cleric.* nec medio juramento poſſunt ſe ſubjicere poteſtati laicali, *cap. at ſi Clerici, de jud.* & *cap. ſi diligenti, de foro comp.*

comp. cum ſimil. privilegium autem fori difficilius perditur, quàm privilegium canonis, cum privilegium fori emanaverit à jure divino, & ab ipſo domino, qui ait, *Nolite tangere Chriſtos meos. dicto c. ſi Imperator*, & Graff. *deciſ. aur. c. 5 par. 2. lib. 3. n. 4.*
2 Eodemque privilegio gaudent † quamplures ſacris ordinibus minime initiati.

Primò beneficia eccleſiaſtica obtinentes.

Sed quoniam interdum dubitatur, nunquid clericus beneficiatus teneatur poſſeſſionem beneficij probare (inquit) Farinac. quòd ſic & ita obſervari vidiſſe, ut in *prax. crim. q. 8. ſub num.* 45 & 70. cujus opinionē credo veram in illo caſu, quo reus maximas, & urgentes habeat contra ſe præſumptiones, quibus ceſſantibus, puto ſufficere litteras clericatus, & obligationis beneficij, cùm prope intentiones, & impedimenta ſecularium, & alia legitima impedimenta poſſeſſio adipiſci non poſſit, & bene novit ſacra congregatio, ut refert Pariſ. *de reſignat. benef. lib. 7. qu. 1. nu.* 47.

Secundò clerici prima tonſura inſigniti, vel in minoribus ordinibus conſtituti, licet beneficia eccleſiaſtica non obtineant, dummodò clericalem habitum, & tonſuram deferentes, alicui eccleſiæ ex mandato Epiſcopi inſerviant, vel in ſeminario clericorum, aut aliqua ſchola, vel Univerſitate de licentia Epiſcopi, quaſi in via ad majores ordines, verſentur. Conc. Trid. *cap. 6. de reform. ſeſſ.* 23.

Tertiò clerici in ſacris ordinibus conſtituti, etiam quòd in habitu, & tonſura non incedant. Clar. *in prac. crim. qu. 36, ſub, verſ. hac autem* & Farinac. *in d. qu. 8. nu.* 70.

Quartò clerici conjugati cum unicis, & virginibus, modò alicujus Eccleſiæ ſervitio, vel miniſterio ab Epiſcopo deputati eidem eccleſiæ ſerviant, vel miniſtrent, & clericali habitu, vel tonſura utantur, *c. unic. de cleric. conjugat. in 6.* & Concil. Trid. *dicto c. 6. §. in clericis.*

Conjugati autem ad ſecundas nuptias convolantes omni privilegio clericali exuuntur, ita ut, nec etiam tonſuram portare poſſint, gl. in d. *c. unic. in ver. unicu*, & *c. unic. de big. eo. lib.* nec, qui cum vidua, aut alias corrupta contraxerint, & eam cognoverint, privilegio clericali gaudere poſſunt gloſſ. in *d. cap. unic. in ver. virginibus*, & ibi Dom. & Philipp. Fran. *de cler. conjug* & *c.*
3 *debitum extra de bigam. non ord.* † Virginitas verò in uxore requiritur, quia ſignificat, Eccleſiam triumphantem, in qua non eſt macula, neque ruga, quæ ſemper virgo permanſit, ſaltem mente, unde Apoſtolus, *deſpondi enim vos uni viro*, &c. Paul. 2 *ad Corinth. c.* 11. in princ. *c. nuptiarum, §. deinde, 27. qu. 1.* & gloſſ. *pen. in d. c. debitum.*

Clerici verò non beneficiati, etiam in quatuor minoribus ordinibus conſtituti, habitum, & tonſuram non deferentes privilegio clericali gaudere non poſſunt, ſed pars laicis ſunt cenſendi, Covarruv. *lib. 2. var. reſolut. cap. 1. num. 9.* & Conc. Trid. d. *c. 6. ſeſſ.* 23. & eſt ratio, quia cum ſpernant decreta Pontificum, & ſacri Conc. fruſtra Eccleſiæ implorant auxilium, qui committunt in ipſam, *cap. fin. de immun. eccl. li. ſ. c. 2. ne cler. vel mon.* & *cap. in audientia de ſent. excommun.*

Quod tamen procedit, ſi clericus continuò taliter in habitu laici incedat, & ſecularibus ſe immiſceat, quòd pro laico habeatur, & reputetur, ſecus autem, ſi alicui eccleſiæ inſerviat, & regulariter habitum deferat, & tonſuram clericalem, quia tunc, ſi in

ſi in habitu laicali reperiatur, & delinquat, privilegium fori non amittit, *cap. contingit*, & ibi Abb. *cap. in præſentia de ſententia excomm. clem.* 1 & 2. *de vit. & honeſt. cleric.* & Diaz. *in pract. crim, cau. c.* 69. & 70. *n.* 2. & Farinac. in *pract. crim. qu* 8 *n.* 60.

Quæri nunc poteſt de ſtatuto Principis ſecularis, quo cavetur, quòd oblato juramento litis deciſivo, illud præſtare debens, duobus intortitiis accenſis genibus flexis coram altari, quod in loco tribunalis eſſe debet manibus ſuper ſacroſanctis Evangeliis poſitis, jurare teneatur, imprecando iram Dei, & vindictam contra Ananiam, & Saphiram conjuges mentientes illatam, aliaſque pœnas in eod. decreto appoſitas, ſi indicto ejus juramento mentiatur, & ulterius, quòd faciat puram, & meram donationem fiſco ſeculari de quadam pecuniarum ſumma, pro qua contra ipſum realis, & perſonalis executio fieri poſſit abſque aliquo proceſſu, & ſcriptura caſu, quo jurans reprobaretur, ſi clericus conveniat laicum, quo caſu regulariter forum rei ſequi debet, *c. ſi clericus, c. cum ſit generale. de for. comp.* & Oldr. *conſil.* 83. *n.* 3.

4 An clericus, † cui coram judice laico juramentũ ſub dicta forma defertur, illud ad formã dicti decreti ſubire teneatur, vel forma ſit reijcienda, & certũ eſt, quòd decretum Principis ſecularis ſuper forma juramenti in foro ſeculari præſtandi non ligat clericos, quia illud juramentum eſt litis deciſium, *c. & ſi Chriſtus. de jurejuran. l.* 2. *l. admonendi*, & *l. juſiurandum. eod. tit.* propterea, licet clericus agens contra laicum coram judice ſeculari ſubijciatur legibus illius fori, hoc procedit, in præparatorijs, & ordinatorijs litis, in quibus ſervãtur leges & ſtatuta fori, in quo litigatur, ſecus in deciſoriis Abb. in d. *c. Eccleſia S. Mariæ. n.* 25. *in fin.* & ibi Dec. *num.* 43. & 44. & Felyn. *n.* 55. & 81. *de conſtit.* & Corn. *d. conſil.* 114. *n.* 4. *in princ. vol.* 2. † quia ſtatutum, vel conſuetudo laicorum non poteſt aſtringere clericos, cum imperiali judicio non poſſint eccleſiaſtica jura diſſolui, *capitulo* 1. *diſtinctione* 10 *capitulo qua in eccleſiarum de conſtit.*

Licet enim clericus actor forum rei regulariter ſequi debeat, *cap. experientiæ.* 11. *quæſt.* 1 ſubjicitur tamen foro ſeculari jure Pontificio, † quia Papa poteſt judicibus ſecularibus cauſas clericorum delegare, *c. Mennam,* 2. *q.* 4. Abbas *in eod. cap. eccleſiæ S. Mariæ, n.* 6. & Felyn. *etiam num.* 6. *verſ. & pro limitatione*, ſed non ſequitur, quòd decretis Principum, vel legibus municipalibus in deciſoriis ſubjiciantur. Abb. *in cap. fin. n.* 3. *de reb. Eccl. non alienan. cum aliis ſupra deductis*, præſertim in juramento præſtando ſub dicta forma in foro ſeculari corã multitudine laicorũ intortitiis accenſis, & genibus flexis, ſtante, † quòd clericus eſt major quocunq; laico, *c.* 1. *in fine.* 17. *diſt. c. quis dubitet.* 96. *diſt. cap. duo ſunt.* 12 *q* 1. & *c.* 1 §. *quia verò. de ſacr. vnct.*

Sacerdotes à Deo Dii, † & quandoq; Angeli appellantur, Diis non detrahes, & Principi populi tui non maledices: *Exod. c.* 22. ego dixi Dii eſtis, & filii excelſi omnes: *pſalm.* 81. *cap. ſacerdotibus.* 11 *q.* 1. *cap. futurã verſ. vos à eminen* 12 *q.* 1 Sacerdotes enim à Regibus ſunt honorandi, & non judicandi *d. c. Sacerdotibus* Indignum quippe eſt, ut ſacerdotium ſenatus judicet, cum pateat populum ſequendũ nõ eſſe ſed docendũ, ut inquit Baron *Annal. Eccl.* 904. §. *Epiſcopi*, & cùm ſalua ſacerdotali dignitate, forma dicti juramẽti eccleſiaſticis perſonis,

ſonis, haud ſervari poſſit, non ligat clericos, quia illius difficultas impoſſibilitati æquiparatur, *cap. brevi. de jurejur.* & Felin. *in eod. c. Eccleſia S. Mariæ num. 86.*

Et, cùm juramentum prædictum non concernat bona temporalia tantùm, ſed comprehendat etiam perſonas, ideò à clericis in foro ſeculari ſervari non debet. Abb. *in d. c. quòd clericis. num. 11. in fine, & numer. 23 de for. comp. & in cap. poſtulaſti. num. 15. eod. tit.* cùm perſonam ſubijcere non poſſint laicis ſibi inferioribus contra naturalem rationem, quòd inferiores judicent ſuperiores, *cap. inferior 21. diſtin. cap. cùm inferior.* & ibi Abb. *in princ. & num. 1.* *de major. & obed.* Præterea non ſolùm juramentum litis deciſivum ſub dicta forma clericus coràm judice laico præſtare minimè tenetur, ſed nec aliud quodcunque juramentum de calumnia præſtare debet, ſine licentia ſui Epiſcopi, aut alterius eccleſiaſtici legitimi ſuperioris. Bar. *in l. Cum cum clericis. C de Epiſc. & cleric.* Innocent. *in cap. 1. nu. 1. & 2. de jur. calum.* & ibi Abb. *num 17.* Bald. *in l. quoniam liberi, num. 4. C. eod tit.* & Spec. *de teſt. num. 36. lib. 1.*

Nec ſuperior licentiam jurandi tribuere poteſt, niſi ſecundum juris diſpoſitionem, quæ non admittit, quòd coram laico clericus teſtimonium dicere debeat, & tunc in manibus Epiſcopi vel Vicarij, aut alterius perſonæ eccleſiaſticæ ab Epiſcopo delegatæ præſtari debet, *c. quamquam*, ubi etiam gloſſ. *penult. & fin. & archidiac. 14. quæſt. 2.* ultra quod colligitur, Principis intentionem non fuiſſe ligare clericos, cum jurantes teneantur facere fiſco ſeculari donationem in eventum perjurij de quadam pecuniarum ſumma, pro qua executio realis, & perſonalis abſque proceſſu fieri poſſit, cùm clerici perſonam foro laicali ſubijcere non poſ-
10 ſint ex ſupra deductis † Principum enim decreta, ubi canonibus contradicunt, non ſunt ſervanda. *cap. 1. de nov. op. nun.* Abb. in c. *in præſentia. num. 28 verſ. hoc etiam expreſſe. de prob.* & Alex. *in l. etiam filios. num. 4. in fin. ff. ſoluto matr.*

11 Nam ſemper Principum decreta † debent intelligi, ſalvo jure, & citra injuriam, & præjudicium tertij, *l. 2. §. ſi quis quòd, & §. ſi quis à principe, ff ne quid in loc. publ.* Jaſ. *in l. fin. num. 19.* & 20 *ff de conſt. princ.* & Oſaſc. *deciſ 90. num. 11.*

12 Præmiſſa ſic corroborantur privilegio, quod habent clerici, ne cogi poſſint ſatisfacere creditoribus, niſi deducto ne egeant. gloſſ. *in cap. ſtudeant in ver. ut tales. 50. diſt.* & Abb. *in cap. veniens. num. 4. de transact.* gloſſ. & Bart. *in l. miles. num. 3.* & Jaſ. *n. 12. ff. de re jud.* reprobata opinione Pauli de Caſtro, & Matheſil. contrarium tenentium, hancque eſſe communem opinionem teſtatur Covarr. *in lib. 2. var. reſolut. cap. 1 num. 4. poſt princ.* quia, licet debitor creditori ſatisfacere non valens, ut à carceribus liberetur, bonis cedere poſſit, *l. 1. & ibi* Paul. de Caſtr. *nu. 1 & 2.*
13 *C. qui bon. cedere poſſ.* tamen clericus † bonis cedere non tenetur, nec pro ære alieno poteſt carcerari, ſed cautionem idoneam de ſatisfaciendo creditori, ſi ad pinguiorem devenerit fortunam, præſtare tenetur. *cap. Odoardus, & ibi* Abb. *nu. 8. de ſolu.* & in defectum cautionis, quòd illam præſtare non poſſit, cautio juratoria illi eſt admittenda, *cap. per veſtras. §. cùm ergo* & ibi gl. *in ver. quam poteſt de don. inter vir. & uxor.* & gl. *in d. cap.* Odoardus. *in ver. idonea.* Et hæc concluſio regulariter

procc-

procedit de jure communi ubique locorum, quòd clerici conveniri non queant ultra id, quod facere poſſunt, deductis neceſſarijs alimentis, ne in opprobrium ſtatus eccleſiaſtici cogantur mendicare, *d.gl.in cap. ſtudeant.l.miles*, ubi gl. *in ver. facere*, & ibi Bar.*nu.*3.& Ripa, *qui de communi teſtatur.num* 7.*ff.de re judic.* Covar. *in eod.cap.*1.*lib.*2.*var.reſolut.num.*9.*c.diaconi ſunt, verſ.mendicat infelix.* 93. *diſtinct.* Conc. Trident.*cap.*2.*de reſorm.ſeſſ* 21. & Farinac. *in praxi crim. de carcer.& carcerat.quæſt* 27.*num.*56.*& ſeqq.*

Addo, dictam concluſioné procedere, etiam quòd agatur vigore inſtrumenti jurati, & quòd fuerint latæ tres ſententiæ conformes contra clericum, dummodo ſit in ſacris, vel beneficiatus, aut aliàs gaudeat privilegio clericali, incedendo in habitu, & tonſura, & inſerviendo alicui eccleſiæ, juxta diſpoſitionem ſacr. Concilij Trid.*cap.*16.*de reformat. ſeſſ.*23. quia adverſus executionem ſententiarum poterit obijcere, ſe inopem eſſe, nec ob id poſſe excommunicari, aut carcerari, præſtita juratoria cautione de ſolvendo, cùm ad pinguiorem devenerit fortunam, juxta diſpoſitionem *cap.Odoardus.de ſolut. ex* traditis per Covarr. *eod. lib.* 2. *var. reſol. cap* 1.*nu.*9.*verſ quoties verò.*

14 Caveant tamen clerici † de ſe obligando in Romana curia in forma Cameræ Apoſtolicæ, quia contra obligationem Cameralem duæ tantum exceptiones in continenti probandæ opponi poſſunt, nempe falſitatis, & ſolutionis, aut pacti de non petendo, vel quietationis, quæ æquipollent ſolutioni, *ut Bar. in l.* 1.§. *& parri refert.ff.quod vi, aut clam.* Caſſad. *deciſ* 10.*num.*6 *de reſcript.deciſ.unic. nu,*2. *de mut.petit.&* Galeſ.*ad* 4.*partic.vel clauſ. de oblig. cam qu.*1.*num.* 2.& illius obligationis vigore renunciatur. *cap. Odoardus.* omnibusque legibus, & legum auxilijs quibus uti, aut iuvari poſſent, legibus enim in ſui favorem introductis quilibet renunciare poteſt *l.ſi.quis in conſcribendo. C. de pact.*& gloſſ. 1. *in cap ſi diligenti ver. ſuper hac.de ſor. comp.* ita quòd clerici, & laici tunc pari modo condemnantur, excommunicantur, carcerantur, & in carceribus detinentur, ut nec pro excarcerationibus obtinenda ad bonorum ceſſionem admittantur, niſi ex Pontificis gratia ſpeciali, quæ per ſignaturam gratiæ expeditur, cum clauſula, conſtito ſummarie de paupertate, prout de jure, ut poſt Staphil.*de lit. gratiæ,& iuſt.* Covarr. *lib.*2.*variar reſolut. cap.*1. *nu.*9. *verſ quoties vero.* Quæ concluſio, quòd legibus in ſui favorem introductis quilibet renunciare poſſit, fallit tamen in privilegio fori, cui clericus eo gaudens non poteſt renunciare, *c.ſi diligenti*, ubi doct. omnes *de ſor. compet.* Caravit.*ſub.rit. Mag.Cur.* 228 *n.*2. Afft *ſuper conſt. Reg. rubr.*.45.*nu.*21.*lib.*1. Covar.*pract.quæſt.cap.*33.*num.*2. Roland. *conſ.* 4.*num.*9.*vol.*1. Alex.de Imol.*conſ.*56. *nu* 1.Bald.*in lib.*1.*in ſin.C.de jud.ſinc.de jud. cauſ civi.crim.lib.*1.*cap.*11 *nu.*35.*&* 36. & Decian.*tract.crim.l.*4.*c.*9.*n.*61.*tom.*1.

15 † Et generaliter Epiſcopi, presbyteri, diaconi, ſubdiacõi, & monachi ipſo jure gaudent privilegio immunitatis, & ab omni onere tutelæ, ſive teſtamentariæ, ſive legitimæ, ſive dativæ, & curæ non ſolùm pupillorum, & adultorum, ſed etiam furioſorum, mutorum, & ſurdorum, & aliarum perſonarum, quibus tutores, vel curatores à legibus dantur *c. generaliter.*16.*qu.*1.&

Abb. in c, *non minus*, *num.* 15. *de immun. Eccleſ.*

86 Laici autem † publicè pœnitentes ſolemnem pœnitentiam peragere tenentur, coram Epiſcopo civitatis ſacco induti, nudis pedibus, & alijs ſolemnitatibus ſervatis, de quibus *in cap. pœnitentes, & cap. in capite.* 50. *diſt.* clerici tamen ſolennmem pœnitentiam peragere non permituntur. *cap. confirmandum.* 50. *diſt.* & gl. *in cap. presbyter.* 28. *diſt.* ſed, ſi ſit depoſitus, vel pro publico crimine damnatus ſacerdos, publicam pœnitentiam peragere poteſt. *dict. cap. presbyter.* & ibi gl. & gl. *in eod. c. confirmandum*, & ratio prohibitionis fuit propter ſcandalum, quod ſubditis immineret, ut in additione ad gl. *in d. cap. confirmandum. in ver. pœnitentibus, &* arg. cap. *de bu. verſ. qui autem d.* 50 *diſt.*

87 Quòd † attinet ad privilegium fori, eo gaudet etiam familia Epiſcopi, licet ſit ſecularis. Abb. *in cap. nullus. num* 6. *verſ. in familia. de fo. comp.* & *in cap. fin. num.* 5 *de offic. archid.* Oldrad. *conſ.* 293. *nu.* 5. *verſ. poteſt & alia.* Matth. de Afflict. *ſuper conſt. Neap. Rubr.* 9. §. *intentionis*, *num.* 7. & eſt communis opinio, de qua teſtatur. Joann. de Monte Sperello *inter conſ.* Calc. *conſil.* 27. Boſſ. *in tit. de ſor. comp. num.* 172. Clar. *in pract. crim. quaeſt.* 35. *verſ. quaero, nunquid familiaris*, & Decian. *in tract. crimin. tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 9. *num.* 47. & 57.

88 † Sub cujus nomine venit etiam familia armata Epiſcoporum, de qua ſuprà *cap.* 9. quia familiæ appellatione, omnes, qui in ſervitio ſunt, continentur, etiam liberi homines, qui & bona fide ſerviunt, vel alieni, etiam, qui in poteſtate ejus ſunt, *l. ædiles*, §. *familiæ*, *ff. de ædil. edict.* & omnes, qui cum aliquo habitant, gloſſ. *in cap.* 1, 3. *quaeſt.* 5. & *in c. litteris, in verb. de familia, verſ. familiares appellantur, de teſſ. & atteſt.* Quòd autem Epiſcoporum familia gaudeat privilegio fori, tenet Dec. *in tract. crim. tom.* 10, *lib.* 4, *c.* 9, *n.* 47. etiam quòd ſint laici, ut poſt Marſ. *conſ.* 67, *n.* 60. Calc. *conſ.* 71. Capic. *deciſ.* 12, *nu* 2. Joann. de Mont Sperell. *inter conſ* Calc *conſ.* 72, *ubi de communi teſtatur.* Abb. *in cap* 2, *num.* 6. *de for. comp.* Boſſ. *eod. tit. de for. comp. num.* 172. Clar. *in quaeſt.* 35, *& alios, quos citat & tenet* idem Farinac. *in ſua prax. crim. qu.* 8, *nu.* 46, *par.* 1, *tom.* 1.

89 Sacerdotes autem † ſemper adeò fuerunt privilegiati, ac in maxima veneratione habiti, ut etiam Gentiles eorum falſos deos colendo, profanos eorum ſacerdotes in admiratione haberent, ipſiſque reverentiam, & ſervitutem præberent, uti hominibus ſacris à cælo miſſis; & in Græcia dignitas ſacerdotalis æquabatur in omnibus regiæ dignitati, ut teſtatur Plutarch. *quaeſt. Rom. ult.* Inter Francos etiam maximam auctoritatem, & poteſtatem ſacerdotes Druidæ nuncupati obtinebant, ut ſcripſerunt Ælianus *lib.* 14. *cap.* 34. Cæſar, *in Com. Bell. Gall. lib.* 6. & Petr. Ribaden. *in ſuo tract. de Relig. lib.* 5. *cap.* 35, *in princ.*

In Urbe Roma ſacerdotes illi erant poteſtate ſuffulti judicandi, & decidendi cauſas, & controverſias, quæ oriebantur inter miniſtros eorumdem inanium deorum, atque inter magiſtratus, & perſonas particulares, ut ſcribit Dionyſ. Halicarnaſſ. & inter Germanos ſacerdotes determinabant omnia ardua, omni oppoſitione, & contradictione ceſſante, Cornel. Tacit.

Tacit. *lib. 2.* & quòd Gentiles, qui deos ligneos, & lapideos colebant, tamen eorum ſacerdotibus honorem maximum tribuerent, probat tex. *in cap. Sacerdotibus, §. ante eum, 11, quæſt. 1.* & Petr. Ribad. *eo. tract. de Relig. cap. 35 in princ.* ubi præmiſſa, & alia plura Gentilium exempla videre licet.

20 Conſtantinus Imperator † tantum tribuit ſacerdotibus, ut cùm primæ generali Synodo, quæ apud Nicæam fuerat congregata, præſideret (ante eam enim non fuerant generales Synodi congregatæ, ut tenet *glò. fin. in cap. futuram. 12, qu. 1.*) cùm querelam quorundam clericorum conſpiceret coram ſe deferendam, ait: Vos a nemine judicari poteſtis, quia ſolius Dei judicio reſervamini; Dii enim vocati eſtis, & iccircò non poteſtis ab hominibus judicari, *eo. cap. futuram, §. ibidem verò.*

21 Valentinianus item † Imperator mortuo Auxentio Arianæ perfidæ magiſtro, qui Mediolanenſem Eccleſiam ut lupus dilaniaverat, cùm vellet, Deo ordinante, ibi Epiſcopum conſecrare, Epiſcopos vocans, illis inquit: Noſtis apertè, divinis eloquiis eruditi, qualem oporteat eſſe Pontificem, &, quia non decet, eum verbo ſolo, ſed etiam converſatione, gubernare ſubjectos, & totius ſemetipſum imitatorem virtutis oſtendere, teſtemq; doctrinæ converſationem bonam habere, † talem

22 in Pontificali conſtituite ſede, cui & nos, qui gubernamus imperium, ſincerè noſtra capita ſubmittamus, & ejus monita, dum tanquam homines delinquimus, veluti curantis medicamina, ſuſcipiamus. Cui cùm ſynodus dixiſſet, ut magis ipſe decerneret, ſapiens & pius exiſtens Imperator ipſe ait: Super vos eſt talis electio, vos enim gratia divina potiti, & illo ſplendore fulgentes, meliùs poteritis eligere. Cùm autem tunc ſacerdotes egreſſi de Epiſcopali ſede tractaſſent, & ordinatione divina electus fuiſſet Ambroſius nondum bapti-

23 zatus, † exultans Imperator ait: Gratias ago tibi Domine omnipotens, & Salvator noſter, quoniam huic viro ego quidem commiſeram corpora, tu autem animas, & meam ſententiam oſtendiſti juſtitiæ tuæ convenire. Ambroſium verò, qui de ſua electione contriſtabatur, confortavit, illi dicendo: Noli timere, quia Deus, qui te elegit, ſemper te adjuvabit, & ego adjutor tuus, (ut meum ordinem decet) ſemper exiſtam, ut in hiſtoria eccl. tripar. *li. 7.* & *in c. Valentinianus, 63 diſt.*

Maximè igitur Imperatores, Reges, & alios Principes Chriſtianos ipſius Valentiniani Imperatoris piiſſimi imitatores eſſe decet, ne præcipuè ad regimen eccleſiarum cathedraliũ imperitis, aut aliàs minus habilibus faveant: nec ad cathedrales quibus ex fundatione, vel Sedis Apoſtolicæ indulto illis perſonas idoneas nominandi, vel eligendi jus competit: perſonas legitimis requiſitis carentes nominent, eligant, vel

24 præſentent; † quoniam integritas præſidentium ſalus eſt ſubditorum, *cap. inter corporalia, de translatione Epiſcop.* & Concil. Trident. *cap. 1, circa princip. de refor. ſeſſ. 6.*

25 Cùm enim eccleſiarũ † regimen onus ſit angelicis humeris formidãdum, invigilare debent principes, ut per ipſos nominãdi, & prædicãdi digni ſint, quorumq; prior vita, & omnis ætas à puerilib. exordiis uſque ad perfectiores annos per diſciplinæ eccleſiaſticæ ſtipẽdia laudabiliter acta teſtimoniũ

præbeat, ut ſecundùm venerabiles beatorum patrum ſanctiones aſſumantur. *ut c. in ſacerdotibus. c. Epiſcoporum 61. diſtinctione. cap. fin. 59 diſt.* & Concil. Tridont. *d. cap. 1. §. ingritas enim.* taleſque ſint, quibus, & ipſi qui temporalia gubernant, ſincere ſua capita ſubmittere, & ejus monita tutò ſucipere poſſint. *ut d. cap. Valentinianus, ante med. 63 diſt.*

Nec indignari debent Epiſcopis ſub-
26 iacere, & eorum monita ſuſcipere. † quoniam Reges, & Principes Archiepiſcopis, & Epiſcopis ſuis reverenter aſſurgere, caput inclinare, & eis apud ſe venerabilem ſedem debent aſſignare. *d. cap. Valentinianus, capit. ſolitæ §. hæc autem,* & ibi gl. *in ver. aſſurgant, & in ver. venerabilem,* & Abb. *num. 7. de maj. & obed.* non autem negatur, quin præcellat Imperator in temporalibus illos duntaxat ſui generis,
27 qui ab eo recipiunt temporalia, ſed Pontifex antecellit in ſpiritualibus, quæ tantò ſunt temporalibus digniora, quantò anima præfertur corpori, & tantò eſt Pontificalis dignitas Regia major, quantò major eſt Sol Luna. *d. cap. ſolitæ, verſ. quòd autem, & verſ ſed illa.* & eſt ſeptuagies ſepties Pontificalis dignitas major Regali, ut ibi per glo. *in ver. inter ſolem. de major. & obed.* Deus enim conſtituit ſacerdotes ſuper gentes, & Regna, ut evellant, diſſipent, ædificent, & plantent. Hier. *cap. 1 d. cap. ſolitè. §. potuiſſes,* & ibi Abb. *nu. 5.*

28 † Nam ſacerdotes Chriſti, Regum, & Principum omniumque fidelium patres, & magiſtros cenſeri, nemo poteſt dubitare, ut ſcripſit Gregor. *in Epiſt. in Hermannum Epiſcopum Metenſem relatus in c. quis dubitet 96. diſt.* & ſunt Reges, ſe, & alios in virtutibus regentes, qui in Deo Regnum habent, quòd deſignat corona, quam in capite gerunt, *ut cap. duo ſunt, 12. qu. 1. & c. unico. §. quia verò. de ſacr. unct.*

29 Alexander enim † ille magnus, dum ad deſtructionem Hyeruſalem pergeret, ſummum ſacerdotem, qui ut illum exciperet, ei Pontificio ornatu indutus occurrit, genibus flexis adoravit: Et Parmenioni ejuſdem familiari interroganti, quare illi viro ita ſe humiliaverit, reſpondit: Non hominem adoravi, ſed Deum, cujus eſt ſacerdos. Joſeph. *de antiqu. l. 11. cap. 8.* & Auguſt. *de civitate Dei. l. 18. c. 45.* Si enim gentiles in maxima veneratione ſacerdotes habebant, multò magis Principes Chriſtiani illis debitum honorem, & reverentiam præſtare tenentur. arg. text. *in d. cap. Sacerdotibus. §. ante eum. 11. quæſt. 1.*

30 † Nam ab auctoritate, quæ procedit, etiam ab exemplis paganorum arguere licet, *ut cap. quæſta. ubi Archid. 13. quæſt. 2. & d. § ante eum, ubi Dominicus, 11 q. 1.*

Quòdque Principes Chriſtiani cum eccleſiæ miniſtris reverenter, & favorabiliter ſe gerere debeant, prædictis, & aliis pluribus exemplis probat Petr. Ribaden. *in eodem tract. de relig. 1. cap. 35 per tot.* & contrafacientes ſæpius Dei judicio gravibus plectuntur pœnis, ut de ſævientibus contra Joann. Chriſ. infra patebit.

31 Jo. Chryſoſtomus † in exilium pulſus, quà excelſo animo illud pertulerit, ejus epiſtola ad Ciriacum data teſtatur, ubi ita inquit: Etenim ego cum è civitate fugarer, nihil horum curabam, ſed dicebam intra memetipſum, ſi quidē vult me Regina exulem, agat in exilium. Domini eſt terra, & plenitudo ejus; & ſi vult ſecare, ſecet: idem paſſus eſt Iſaias, ſubſcribat illi:

illi: ſi vult in pelagus mittere, Ionæ recordabor; ſi vult in caminum injicere, idem paſſi ſunt tres illi pueri; ſi me feris vult objicere, objiciat, Danielis in lacum leonib. objecti recordabor, ſi me lapidare vult, lapidet, Stephanum habebo primum martyrem ſocium; & ſi caput tollere vult, tollat, habeo ſocium Joan. Baptiſtam, & ſi ſubſtantiam auferre, auferat, nudus exivi de utero matris meæ, & nudus revertar illuc, Chryſ. *Epiſt. 3. ad Ciriacum relatus à* Baron *in lib. Ann. to 5. ann.* 444. *pag.* 197. *in fine*, & cùm in exilium à militib. deportaretur, ægra valetudine toto itinere laboravit, continuis febribus, & ſtomachi ſolutione, aliiſque graviſſimis morbis obſeſſus, *ut in eo ann.* 444 *tom* 5 *pag.* 212. *& ſeq* & poſt prædicta aliaque plura, & majora paſſa Comanæ exul requievit in Domino, *ut per eundem* Baron. *eod. tomo* 5. *anno.* 407. *pag* 254.

32 Honorius quidem † Imperator, ægre præmiſſa ferens, *epiſtola ſua ad Arcadium fratrem Auguſtum*, qui Eudoxiæ reginæ conjugi obtemperando, cum Joanne Chryſoſtomo tam male ſe geſſerat, ſic eſt affatus. Neſcio, qualis tam potens, & à dæmone immiſſa impulſio perſuaſit tibi, ò frater, fœminæ committere te ipſum, & patrare talia, qualia nemo alius pius Chriſtianorum regum patravit: Etenim, qui iſthinc ſunt ſanctiſſimi Epiſcopi clamant adverſus Imperium noſtrum, quòd magnum Dei Antiſtitem Joannem, neque legitimè, neque ex præſcripto canonum, & ab Epiſcopali ſede depuliſtis, & acerbiſſimis exiliis, & intolerandis injuriis injicientes per vim, vita ſpoliaſtis, locumtenentes autem Romanæ Eccleſiæ ob veſtrum honorem, & legitimi judicii ſtabilimentum miſſos, qui afferebant hinc litteras, ut omnia integre definirentur, tenuiſtis; quibus cum nihil humani egiſtis, amplius, & cuſtodiis diverſis concluſiſtis, ac fame prope necaſtis, ſimulque, quas ſecum ferebant pecunias ad viatici neceſſitates corporeas, auferri ab ipſis mandaſtis, & clamantes contra vos ad Deum, atque ingemiſcentes nullo ſunt habiti loco: adhæc Apoſtolica mandata nihili facta à vobis ſunt, Epiſcopos ſanctos injuſte privaſtis, ac ſexcentis injuriis, & exiliis maxime longinquis injuſte adjudicaſtis, alioſque pro his indignos indigne intruſiſtis. Contende igitur frater, non verbo, ſed re, & Deum, & homines, de correctione eorum, quæ non ſunt recte acta certiores facere: certus, & ipſum

33 † Imperium noſtrum, & ruere, & ſtare præcibus ſacerdotum. Baron. *Anna.* 407. *tomo* 5 *pag.* 260. *in princ.*

34 Innocentius enim † Papa I. ob ipſius S. Jo. Chryſ. mortem eidem Imperatori Arcadio ita ſcripſit; Vox ſanguinis fratris mei Joannis clamat ad Deum contra te, ò Imperator, ſicuti quondam Abel juſti contra fratricidam Caim, & is modis omnibus vindicabitur. Et ſi beatus Joannes vitam reliquit, fide ſervata, & fluctuantibus confirmatis, in æterna tamen ſecula ſempiternam deliciarum, & immortalis vitæ hæreditatem eſt conſecutus; Nova autem Dalida Eudoxia, quæ paulatim te erroris, ſeu ſeductionis novacula totondit, execrationem ex multorum ore ſibi ipſi introduxit, grave, & quod geſtari nequeat, peccatorum pondus colligans, atque id prioribus peccatis ſuis ſuperaddens Itaque ego minimus, & peccator, cui thronus magni Apoſtoli Petri creditus eſt, † ſegrego, & reijcio te, & illam à perceptione immaculato-

rum myſteriorum Chriſti Dei noſtri, Epiſcopum etiam omnem, aut clericum ordinis ſanctæ Dei Eccleſiæ qui adminiſtrare, aut exhibere ei auſus fuerit, ab ea hora qua præſentes vinculi mei legeritis Interas dignitate ſua excidiſſe decerno. Baro. *in lib. Annal. Eccleſ. eod. tom.* 5. *Anna* 407. *pag* 258. *circaſi & pag* 259 *in princ.*

36 Archadius verò ad Innocentium ita reſpondit, † Norunt omnes homines mentis compotes commiſſa per ignorantiam, nec divinitus, nec per leges puniri, neque adeo quemquam alterius nomine ſupplicium luere. Omnino, ò Pontifex Dei, ne quicquàm eorum, quæ in legatos audacter perpetrata ſunt, ſciente me factum eſt, idque ex eo perſpici poteſt, quòd eos, à quibus illa orta ſunt, ſevere ultus ſum, neque quòd magnus ille Ioannes depoſitus ſit, ulla in me culpa ejus rei inhæret, ſed infelicibus Epiſcopis: ubi autem erit pœnitentiæ bonum, niſi ijs, quos pœniteat, venia tribuatur? Igitur, ſi nos quidem ex pœnitentibus non eſſemus, meritò aditus ad veniam clauderetur: & ſi accuſavimus, & condemnavimus nos ipſos, ab his, quæ malè egimus, ne bono quidem pœnitentiæ, quòd quidem venia eſt, excidamus Quòd quidem propterea ſcripſi, ut manſuetudinem tuam certam redderem, nos, nihil eorum cognitum habuiſſe, quæ noſtris Antiſtibus, & clericis acciderunt, cujus rei teſtem benignum illum Deum imploramus; Nimirum purus, & innocens ſum, quòd ad ipſorum condemnationem attinet, quippe cum eorum communione ſim uſus, cauſæ nihil erat, quamobrem eos affligeremus, Quod autem attinet ad Eudoxiam, ſciso me illi parum moderatè pro ratione delicti mercedem retuliſſe: Quo ſane factum eſt, ut ex eo mœrore, & anguſtia difficili graviſſimaque correpta 37 ægritudine decumbat, † igitur, quod ſupereſt, enixè te obſecro, ut nos à ſegregatione liberes, nec multipliciter punias, non enim ipſe Dominus idem ob delictum his hominem percutit. cum Innocentius alia epiſtola, inquit, ſtudium, diligentiamque veſtram Dei præſcripto, & voluntati conſentaneam, quam propter ipſius nomen declaraſtis, accepimus, & probavimus: Quapropter ſacris à vinculis ſoluti ad ſigna dominica confirmatis animis accidite. Baron, *eod. tom.* 5 *fol.* 259.

Non longè poſt Eudoxiæ patratorum in S. Ioann. Chryſoſtomi ſcelerum ultio
38 dilata fuit, † quoniam non ultra tres menſes ab obitu S. Ioannis ſupervixiſſe traditur. Genus autem ejus mortis ita contigiſſe deſcribitur, Cùm prægnans eſſet, iamque partui vicina foret, fœtus in utero extinctus eſt ac, cum eum edere vellet, nequivit, totoſque dies quatuor mortuus fœtus in utero retentus computruit, atque uteri quoque abſciſſum effecit, cumque, neque exiret fœtus, & dolorum finis non eſſet, quidam ei litteras magicas ſuperpoſuit: quare & ſtatim ejecit mortuum fœtum, & ſimul animam miſerrime eſſlavit. Baron. *eod. tom.* 5. *Ann.* 404. *pag.* 220.

39 Nec Arcadius † Imperator, quamvis iunior eſſet ætatis, trigeſimum primum tantùm annum agens, ut per Baron *eod. to.* 5. *Anna* 408. *in princ.* diu ſuperſtes fuit, cùm vix Chryſoſtomo quadriennium ſupervixerit, ut ulciſcente Deo palàm factum ſit, quanto periculo Principes eos inſequantur, de quibus illa tam terribilis præceſſerit comminatio Chriſti, Quia tangit vos, tangit pupillam oculi mei, & qui ſcandalizaverit

verit unum de puſillis iſtis, qui in me credunt, expedit ei, ut ſuſpendatur mola aſinaria in collo ejus, & demergatur in profundum maris, *Matth. cap. 18. Marc. cap. 9, Luc. c. 17.* & Baron. *ead. pag. 220.*

40 Alii etiam perſecutores † Joan. Chryſoſtomi vindicta divina fuerunt percuſſi: Quorundam enim Epiſcoporũ, & laicorum corpora morbus aſſumens variis cruciatib' agitabat, lenta febris inteſtina depaſcens, pruritusque intolerabiles totam ſuperficiẽ unguibus levabat: Longi quoque inteſtini perpetui dolores, & cholici paſſio, cujuſdã pedes intercutanei morbi inſtar, nimia inflatione turgeſcebãt. Alii, nimia humoris redundantia ad manus uſque derivantis, eos, qui malè ſubſcripsêre digitos miſto frigori incẽdio fuerunt excruciati. Alium aqualiculi tumor, & putredo ex ſecretiore parte corporis in longum ſe extendens, & vermes gignens acriter vexabant, reſpirandiq; difficultas, omnium intenſio membrorum, imaginesq; nocturnæ in canes rabioſos, & diſtrictis gladiis barbaros, & vocem horrendam tranſeuntes inſomnẽ, ſomnum que ducebant: Alius equo lapſus, dextro fracto crure, continuò vitam cum morte commutavit: Alius, amiſsâ voce, octo menſibus emarcuit in lecto, qui nec manus ad os apponere poterat: Alius vivens crura ſenſum uſq; ad genua per triennium utebatur, chryſipeli moleſtè fatigatus: Alius inflata lingua cum febre vehementi non valebat eam in præſtitutum à natura locum continere, in pugillari ſcribens confitebatur ſcelus ſuum, & ſic videbatur iram divinitùs illatam, variis in auctores mali ſævire modis. Baron. *lib. annal. eccleſ. tom. 5. anno. 404, pag. 219. poſt med.*

41 Cyrinus verò Epiſcopus, † qui eundem Joannem convitiis exagitaverat, atque eum contumacem ſæpiùs vocaverat, acerbè excruciatus, afflictusq; fuit, ut pes ejus putreſceret, & propterea neceſſitate adductus, cùm à corpore illum abſcinderet, ſectionem non ſemel tantùm, ſed ſæpiùs paſſus eſt, quoniam mali contagio per univerſum corpus irrepſit adeo, ut alter per ea infectus ſimiliter amputatus ſit. Baro. *anno 404. eod. tom. 5, pag. 11. in princ.* Impium quoque Veremundi II. legionis in Hiſpania Regis factum Deus vendicavit; nam quòd ille in vincula conjeciſſet Ouetenſem Epiſcopum tamdiu ceſſavêre à cælo pluviæ arente omnino terra, quãdiu Epiſcopus detentus eſt: aſt illo dimiſſo, reſipiſcenteque Rege, rediêre pluviæ, terræque humor, quo miraculo perterritus Veremundus, in ſe rediens, pœnitentiam ab Epiſcopis poſitam piè peregit. Roder. Palent. *par. 3, cap. 22.* & Majol. *de admir. nat. reb. colloq. 1. pag. 54. in fin.*

42 Henricus VIII. † Angliæ Rex, qui inter alia de religione Catholica decreta contra Lutheranos edixerat.

Primò, in Euchariſtia ſub panis & vini ſpecie poſt conſecrationem eſſe corpus, & ſanguinem Chriſti, nec amplius remanere ſubſtantiam panis, & vini.

Secundò, cõmunicare ſub utraque ſpecie, non eſſe omnib' neceſſe ad ſalutem, & ſub alterutra eſſe totum Chriſtum.

Tertiò, non licere nuptias ſacerdotib'.

Quartò, vota caſtitatis eſſe præſtanda.

Quintò, Miſſas privatas retinendas.

Et ſextò, confeſſionem auricularẽ eſſe ad ſalutẽ neceſſariam, ac iis, qui ſecus docerent, uti hæreticis, ſupplicia graviſſima

O con-

conſtituerat, & deinde dicta decreta edicto publico abolevit; & paulò pòſt Miſſa in eodem regno fuit abrogata, ut poſt alios, quos citat, teſtatur Genebr. *in Chron. lib.4. §.Henricus VIII. Rex, pag.*724. is inquam, totus mutatus, ac à recta fide, & Apoſtolica viâ devians, Joannem tituli Sancti Vitalis presbyterum Cardinalem Roffen. qui hæreſibus ſuis, & erroribus conſentire noluit, horrenda immanitate, & deteſtanda ſævitia, publicè miſerabili ſupplicio tradi, & decollari mandavit, ac fecit; nec non alia quamplura, & non minora delicta contra quamplures Prælatos, & Epiſcopos, aliaſque perſonas eccleſiaſticas, etiam regulares, ſibi, ut hæretico, & ſchiſmatico, adhærere recuſantes, in eorum perſonas crudeliſſima trucidatione patravit, & etiam in mortuos, & eos quidem, quos in Sanctorum numerum relatos, univerſalis Eccleſia pluribus ſæculis venerata eſt, feritatem exercere non expavit. Divi enim Thomæ Cantuarien. Archiepiſcopi ſacra oſſa, quæ in dicto Regno Angliæ potiſſimùm ob innumera ab omnipotenti Deo illic perpetrata miracula ſumma cum veneratione in arca aurea in civitate Cantuarien. ſervabantur, poſtquam ipſum divum Thomam ad majorem religionis contemptum in judicium vocari, & tanquam cōtumacem, damnari, ac proditorem, fecerat exhumari, ipſas ſancti corporis reliquias comburi, ac cineres in ventum ſpargi juſſit, omnem planè cunctarum gentium crudelitatem ſuperans: cum ne in bello quidem hoſtes victores ſævire in mortuorum cadavera ſoliti ſint, pro quibus, & aliis pluribus ſuis exceſſibus Anno Incarnationis Dominicæ 1538. kal. Januarii, per Paulum Papam III. excommunicationis, & anathematis pœna fuit innodatus, ut in Bull. Roman. *c.* 20. & Genebrar. *in eod. lib.4. Chronic. pag.*725, §. *in odium.* Deus tamen omnipotens tanta ſcelera impunita non reliquit; nam Rex ipſe miſer perpetuis agitationibus, anguſtiis, & angoribus fuit acerrimè vexatus: quoniam dimiſſa Catharina Auſtriaca, legitima conjuge, flagrantibus admodum libidinis ardoribus, & flammis captus, Annam Bolenam, propriam filiam de adulterio ex Thomæ Boleni conjuge ſuſceptam, ut ſcribit Hieronym. Polin. *in hiſtor. eccleſ lib.*1, *cap.*7. de facto in uxorem deſponſavit, quam poſtea juſto Dei judicio de adulterio convictam publicè decollare fecit, *ut eodem lib.* 1, *c.*38. matrimonium tertiò pariter de facto cum Joanna Seimera contraxit, quæ vix annum ſecum vixit. Qua mortuâ, Annam de Cleves, quartam deſponſavit, *ut eod. lib. cap.* 45, *&* 46. quâ repudiatâ, ad quintas nuptias cum Catharina Hauarda tranſiivit, quam etiam, uti adulteram, pœna capitis mulctavit, & ſextò cum Catharina Parra nuptias celebravit, *ut eodem lib. cap.* 47. & tandem ex viro forti, pulchræque ſtaturæ, in tantam deformitatem corruit, ut ob craſſitudinem, neque ſcalas palatii aſcendere poſſet, & vix portas introire, inter quos animæ, corporis, honoris, & famæ graviſſimos cruciatus pluribus annis miſerrimam vitam ſuſtinens, ante quinquageſimum quintum ſuæ ætatis annum, anno ſal. 1546. infelicem animam exhalavit, ut per eum Hieronym. Polin. *dict. lib.* 1, *capitulo* 51. relictis ex tot mulieribus Eduardo filio impubere, qui decimoſexto ſuæ ætatis anno deceſſit, ut per eundem Hieronym. Polin. *ead. hiſtor. libr.* 2.

libr.2,cap.12, in fine, unicáque Eliſabeth filia patre in nihilo meliore ſuperſtite, in qua defecit deſcendentia ejuſdem Regis, cujus teſtamentum neque vires, neque exequutionem habere potuit, ut teſtatur idem Hieronym. Polin. *in eadem hiſt. lib.2, cap.1, in princ.*

DE BONIS CLERICORVM.

Cap. XII.

SVMMARIVM.

1 *Bona, prædia, & poſſeſſiones à quo tempore cœperit Eccleſia poſſidere.*

2 *Conſtantinus Imperator, quam liberalitatem Eccleſiæ fecerit, & quantum eccleſiaſticis detulerit.*

Epiſcopi locum Apoſtolorum tenent, ibidem.

3 *Conſtantini donationem Eccleſiæ Romanæ factam fuiſſe validam, probatur ex pluribus.*

4 *Conſtantini donatio fuit expreſsè confirmata, & revocari non poteſt.*

5 *Conſtantini donatio fuit à Deo, & toto orbe approbata, ac ſpiritu Dei peracta, ita quòd contrarium tenentes, non careant hæreſis ſuſpicione.*

6 *Otho primus hujus nominis Imperator, plura Eccleſiæ Romanæ confirmavit, & donavit.*

7 *Idem pro remedio animæ ſuæ, & filij ſui plures civitates, urbes, & oppida Eccleſiæ Romanæ donavit.*

8 *Eccleſiæ Romanæ plura, & diverſa bona fuerunt donata.*

9 *Pipinus, & Carolus Imperatores plura bona Eccleſiæ Romanæ donarunt.*

10 *Donationes Eccleſiæ Romanæ factæ per Principes Imperij fuerunt confirmatæ.*

11 *Bonorum tria genera habent clerici.*

12 *Bonis eccleſiaſticis clerici ſuſtentari debent, quia altari ſerviunt.*

13 *Eccleſia, an bona habuerit tempore Apoſtolorum.*

14 *Bona eccleſiaſtica in quot partes dividenda.*

Communio rerum frequenter diſcordias cauſare ſolet, ibidem.

15 *Bona eccleſiaſtica ſunt pauperum, quorum procurationem clerici gerunt, & num.* 10.

16 *Papa eſt omnium beneficiorum dominus.*

17 *Epiſcopi vocantur in partem ſolicitudinis Papæ.*

18 *Bona eccleſiaſtica ſunt patrimonium Chriſti, & Prælatorum, quoad adminiſtrationem: pauperum autem quoad ſuſtentationem.*

18 *Beneficiarij eccleſiaſtici lege naturali tenentur operibus piis erogare ſuperflua, & num.* 13.

20 *Decimæ quare dentur clericis.*

21 *Oblationes quæ ſacerdotibus exhibentur,*

ab ipſis ſacerdotibus, qualiter diſtribui debeant.
22 *Beneficiarius malè impendens beneficii redditus, peccat mortaliter, & an reſtituere teneatur.*
23 *Bona ſuperflua ut judicentur, attenditur perſonarum qualitas.*
24 *Tantò major, & honeſtior eſt quilibet, quantò melioribus præeſt.*
25 *Servitiorum multitudo reddit majorem dignitatem domini.*
26 *Nobilitas, & potentia conſiderantur in beneficiorum collationibus, item & ſcientia.*
27 *Doctores ſunt multùm honorandi, & de eorum laudibus.*
28 *Beneficia non conferuntur ad voluptates explendas.*
29 *Acceptio perſonarum non eſt apud Deum.*
30 *Venatio, quomodo & quando ſit clericis permiſſa.*
31 *Bona Eccleſiæ oblata in primitiva Eccleſia vendebantur, & de eorum pretio ſuſtentabantur pauperes.*
32 *Bona Eccleſiæ oblata, quare nunc conſervantur matricibus eccleſiis.*
33 *Clerici habentes patrimonium in primitiva Eccleſia non poterant quicquam percipere ab Eccleſiæ, quamvis illi inſervirent, & quare, & cur nunc obſervetur contrarium.*
34 *Beneficiati, deductis impenſis pro ſuſtentatione neceſſariis, ſuperflua in eccleſiæ uſum, & inſtaurationem expendere tenentur.*

1 Eccleſiaſtici viri altari inſervientes, ut de altari vivere poſſint, *capitulo cùm ſecundum. de præb.* vir ille religioſiſſimus Conſtantinus Imperator, ſuſcep to Baptiſmi Sacramento, datâque licentiâ per univerſum orbem, non ſolùm ſuſcipiendi baptiſmum, ſed etiam
2 fabricandi eccleſias, † poſt fabricam templi primæ Sedis beati Petri ab eo inſtitutam, prædia, poſſeſſiones, adeoque immenſa donaria Eccleſiæ donavit, ut eidem ſedem imperialem relinqueret, & beato Petro, ſucceſſoribuſque ſuis ſpontè concederet, *ut in cap. futuram, 12, quæſt. 1.*
3 Donationem verò à Conſtantino † Eccleſiæ Romanæ fuiſſe factam validam, & irrevocabilem, probatur auctoritate text. *in eodem cap. futuram*, ibi, denique idem præfatus Princeps donaria immenſa contulit, *12, quæſt. 1, cap. Conſtantinus, 66, diſtinct. facit l. Divi Conſtantini, C. de nat. lib. in princip.*
4 Et fuit expreſsè confirmata † per Henricum Imperatorem, ut teſtatur Clemens Quintus in Concilio Generali Viennenſi, *ut in Clementina unica, §. porrò præter,* ubi probat etiam gloſſ. *in verb. Conſtantinum*, quòd donatio valuit, & revocari non poteſt, de jurejurando, & ibi Abbas *numero decimo-ſeptimo.* Bart reprobando contrariam opinionem, gloſſa *in authent. quomodo oport. epiſc numero tertio,* idem Bart. *in proœm. ff orum, num. 13, & 14.* Bald. *in proœm. C. num 7, & 8, ver. poſtea mutavit*, Paulus de Caſtr. *in conſilio 70, numero ſeptimo, verſ & finaliter, volum. 1.* Alexand. *in conſilio 67, numero octavo, verſ. & pro hoc, volum. 1.* Facit *capitul. relatum*, ibi, qui tunc eccleſiaſticis patri-

patrimonii curam geſsit, 10, *quaſt.* 3 Innocent. *in capitulo per venerabilem* , & ibi Abb. *num.* 7, *qui fil. ſint legitimi.* Cardin Jacob. qui per tres column. contrariis reſpondet. & poſt Alexandr. Turrecrem. & alios plures pro hac opinione allegatos, inquit, de dicta donatione diſputare, videri hodie curioſi, & inquietis relinquendum, *in tract. de conc. libr.* 10. *in fin. tom.* 13. Genebrar. *in chronic. libr.* 3, *pag* 411, *&* 412, *in fin.* & pluribus comprobat Bellarm. *de translat. Imper. lib.* 1, *c.* 3, 6. *quintò Illyricus, verſ. nam inter cætera.* Baron. *annal. eccleſ* 324. *pag.* 244 *per tot. tom.* 3. Burſat *qui plures adducit in conſil.* 124. *poſt num.* 31. *uſque ad nu.* 53 *lib.* 1. Contrarium † autem tueri, vel tenere, inquit,
5 hæreſim ſapere, *ibi ſub num.* 41. & ſcripſit Corn. quòd Deus, ac mundus approbat illam donationem, unde de ejus validitate non eſt diſputandum, cùm videatur ſpiritu Dei peracta, *in conſ.* 1, *n* 9. *volum.* 3. Gozad. *conſ.* 1, *n* 32, *&* 33. Curt. Jun. *conſ.* 174. *n.* 18, *vol.* 2. Peregr. *de fideicom. art.* 23, *nu.* 16. Dec. *conſ.* 150. Afflict. *in præludr conſt. quæſt* 2. Bertazol. *conſ* 91, 92, *&* 93. Franc. Marc. *deciſ.* 362 *par.* 2. Capiblan. de baro *prag* 8, *part.* 1, *nu.* 70. Et hanc eſſe communem ſententiam Canoniſtarum, fatuumque eſſe de ea diſputare, poſt Neviz. *conſ* 12 *num* 63, *inter conſilia feudalia prima editionis,* & modernos Taurinen. *in proœm. digeſtorum,* tenet idem Burſat. *eod. conſ* 124 *poſt num* 52. *verſic. moderni Taurinen.* Alii etiam, nempe Pipinus, Carolus Magnus, & Otho Imperatores plura Eccleſiæ Romanæ dederunt, & donata confirmarunt.

6 Otho enim ipſe I. Imperator † Joanni Papæ XII. per pactũ confirmavit ſub ſua ditione urbem Rom. cum Ducatu ſuo, & ſuburbanis ſuis, ac viculis omnib⁹, & territoriis, ſive montanis, ac maritimis, littoribus, atq; portubus, cunctiſq; civitatib⁹, caſtellis, oppidis, ac viculis in Thuſciæ partibus, id eſt Portũ, Centumcellas, Ceram, Bledam, Tudã, Peruſiam, cum tribus Inſulis ſuis, id eſt, Majore, Minore, Pulvẽſem, Narniã, & Ocriculum cum omnibus finib⁹, ac territoriis ad ſupradictas civitates pertinentib. Necnon Exarchatum Ravennatẽ ſub integritate cum urbibus, civitatib⁹, oppidis, & caſtellis, quæ Pipinus & Carolus Imp. ejus prædeceſſores B. Petro, & ipſius Joannis Papæ prædeceſſoribus jamdudum per donationis paginam contulerant, hoc eſt civitatem Ravennã, & Æmiliam, Bobium, Cæſenam, Forimpopulum, alias Forum Pompilii, Forum Livii, Faventiam, Imolam, Bononiam, Ferrariã, Comaclum, & Hadrianis, atque Gabellũ, cum omnibus finib⁹, territoriis, atque inſulis, terrâ mariq; ad prædictas civitates pertinentibus, ſimul & Pentapolim, videlicet Ariminũ, Piſaurum, Fanũ, Senogalliã, Anconã, Auximum, Humanã, Æſium, Forum ſempronei, Montem-feltrium, Urbinũ, & territorium Balnenſe, Calles, Luciolis, & Eugubium, cum omnibus finibus, & territoriis ad eaſdem civitates pertinentibus. Eodem modo territorium Sabinenſe, & in partibus Thuſciæ Longobardorũ, Caſtellum fœlicitatis, urbem vetere ẽ, Balneoregium, Ferentinũ, Viterbiũ, Ortem, Martã, Tuſcanam, Suanam, Populoniã, Roſellas cum ſuburbanis, atq; viculis omnibus, & territoriis, ac maritimis oppidis ac viculis, ſeu finibus omnibus. Itemq; Almum cũ Inſula Corſicæ, deinde in Suriano, & in Monte

Bardoris, deinde in Berceto, exinde in Parma, deinde in Regio, exinde in Mantua, atque in Monte ſilicis, atque in provincia Venetiarum, & Iſtria, nec non & cunctum Ducatum Spoletanum, & Beneventanum, unà cum eccleſia Divæ Chriſtinæ poſita propè Paduam juxta Padum quarto milliario.

Item in partibus Campaniæ Soram, Arces, Aquinum, Arpinum, Theanum, & Capuam, nec non patrimonia ad poteſtatem, & ditionem ipſius Joannis Papæ pertinentia, ſicut eſt patrimonium Beneventanum, & patrimonium Neapolitanum, & patrimonium Calabriæ ſuperioris, & inferioris. De Civitate autem Neapolitana cum caſtellis, & territoriis, & finibus, & inſulis ſuis ſibi pertinentibus, ſicut ad eaſdem reſpicere videntur. Necnon patrimonium Siciliæ, ſi Deus illud eidem Imperatori traderet manibus. Simili modo Civitatem Cajetæ, & fundum cum omnibus earum pertinentiis.

7 Præterea idem † Imperator obtulit beato Petro, eidemque Joanni Papæ, & ſucceſſoribus ſuis pro remedio animæ ſuæ, ſuique filii, & ſuorum parentum de proprio ipſius Regno, civitates, & oppida cum piſcariis ſuis, hoc eſt Reatem, Amiternum, Fucconem, Nurſiam, Baluam, & Marſim, & alibi civitatem Interamnam cum pertinentiis ſuis. Quas omnes ſupradictas Provincias, urbes, civitates, oppida, & caſtella, viculos, & territoria, ſimulque & patrimonia pro remedio animæ ſuæ, filii ſui, ac parentum, & ſucceſſorum ſuorum, & pro cuncto à Deo conſervato, atque conſervando Francorum populo, eidem Joanni Papæ XII. ejuſque ſucceſſoribus uſque ad finem ſæculi eo modo confirmavit, ut in ſuo detineat jure, principatu, atque ditione, aliaſque donationes confirmavit, ac privilegia, gratiaſque conceſſit, de quibus in litteris anno Incarnationis Dominicæ 962. die 13. menſis Februarii expeditis, & per eundem Othonē, & quamplures Epiſcopos, Abbates, & Comites ſubſcriptis, de quibus per Baron. *Annal. 962. §. In nomine Domini, & ſeqq. tomo* 10.

8 Diverſa enim bona † Eccleſiæ Romanæ donata in dictis litteris comprehenduntur.

Primò enim Civitas Romana cum Ducatu ſuo, & aliis, *de quibus ſupra in §. Otho enim, uſque necnon, & in §. item in partibus, verſic. nec non patrimonia, uſque ad §. præterea.* Dicta enim bona fuerunt ſub ditione Papæ, & ſucceſſorum confirmata, uti patrimonium antiquum Eccleſiæ Romanæ, de quo cùm non conſtet ab aliis, quàm à Conſtantino fuiſſe donata ex ſupra allegatis, calumnioſe negatur ipſa donatio, quam Deus, ac mundus approbavit, & quam notorium eſt, factā fuiſſe, ac valuiſſe, quod omnes DD. Cæſarei, Pontificiique juris aſſerunt, teſtantur Corn. *conſ. 1, num. 9, vol. 3.* Grad. *conſil. 1, num. 33.* & Burſ. qui illam comprobat auctoritate quamplurium Sanctorum, atque Pontificum ſanctorum, atque Theologorum, Imperatorum, Hiſtoriographorum, atque utriuſque Juris Doct. *in eo conſ. 124. à num. 38. uſque ad finem.*

9 Secundò donata † per Pipinum, & Carolum Imperatores, de quibus in eodem §. *Otho enim, verſ. nec non Exarchatum*, uſque ad dictum verſ. *Nec non patrimonium.* Quæ omnia ſic donata, cum aliis etiam donationibus fuerunt ab eodem

dem Othone confirmata, *ut in d. §. præterea, verſ. quas omnes.*

10 Tertiò † comprehenduntur bona donata per ipſum Othonem, de quibus in eod. §. *præterea,* & donationes dictorum, & aliorum bonorum fuerunt confirmatæ per Principes Imperii, anno 1179. *ut ſupra in cap. 1. n. 19. & ſeqq.* Et poſtremò ab Henrico Imperatore, *ut in d. Clem. unic. §. porrò præter, de jurejuran.* Ab illo itaque tempore, quo Conſtantinus Eccleſiam dotavit, deinceps viri religioſi non ſolum poſſeſſiones, & prædia, quæ poſſidebant, ſed etiam ſemetipſos Domino conſecrarunt, ædificantes baſilicas in ſuis fundis in honorem ſanctorum Martyrum, per civitates, ac monaſteria innumera, in quibus cœtus Domino ſervientium conveniret, *ut in d. cap. futuram, 12, q. 1.*

Videntes autem ſummi Sacerdotes, & alii, atque Levitæ, & reliqui fideles plus utilitatis poſſe eos ferre, ſi hæreditates, & agros, quos vendebant, eccleſiis, quibus præſidebant Epiſcopi, traderent, eò quòd ex ſumptibus eorum tam præſentibus, quam futuris temporibus, plura, & elegantiora miniſtrare poſſent fidelibus communem vitam ducentibus, quam ex pretio ipſorum, prædia, & agros, quos vendere ſolebant, matricibus Eccleſiis tradere, & ex earum redditibus vivere cœperunt. Ipſæ verò res in ditione ſingularum Parochiarum, Epiſcoporum, qui locum tenent Apoſtolorum, erant, ſuntque ad præſens, ac futuris ſemper debent eſſe temporibus, ex quibus Epiſcopi, uti fideles diſpenſatores eorum, omnibus in communi vita degere volentibus, miniſtrare cuncta neceſſaria debent, prout melius poſſunt, ut nemo in eis egens inveniatur. Ipſæ enim res fidelium oblationes appellantur, quæ à fidelibus Domino offeruntur. His ergo memoratis augmentationibus, in tantum eccleſiæ, quibus Epiſcopi præſident, domino adminiculante, creverunt, tantiſque maxima pars earum rebus abundat, ut nullus in eis communem vitam gerens ſit indigens, ſed omnia neceſſaria ab Epiſcopo, ſuiſque miniſtris percipiat, *ut cap. videntes, ead. 12. qu. 1.*

11 Clerici verò ſæculares † hodie tria genera bonorum poſſunt habere.

Primò patrimonialia, quæ per ſucceſſionem, donationem, legata, aut alios contractus acquiruntur, *cap. Epiſcopi, & cap. ſint manifeſta,* junctâ gloſſ. *ead. quæſt. 1, cap. 1, & cap. fixum, ead. 12. quæſt. 5, & cap. quia nos, ext. de teſtam.*

Secundò habere poſſunt bona, quaſi patrimonialia, quæ quæruntur ratione ordinis clericalis, vel officiis alia ratione quàm juris percipiendi fructus beneficiorum, ut quæ percipiuntur in eleemoſynis pro Miſſis celebrandis, confeſſionibus audiendis, & concione habenda, vel pro mercede officium capellani, vicecurati, aut vicarii temporalis, vel alios ſpirituales actus exercendo. Innocen. *in d. cap. quia nos,* & ibi Hoſt. Abb. *in cap. cum officiis, num. 6. de teſtam.* Franc. *in rubr. eod tit. n. 6 col 30.*

Tertiò bona eccleſiaſtica, ut ſunt redditus beneficiorum eccleſiaſticorum, qui quotannis percipiuntur, & quotidianæ diſtributiones, quæ occaſione canonicatuum, aut aliorum beneficiorum ſingulis diebus ſuperlucrantur, *ut cap. prædia,*

dia, cap. in legibus, 12, *quaeſt.* 2, *cap. attendendum eſt.* 17, *quaeſt* 4. Concil. Trid. *cap.* 11, *de reform. ſeſſ.* 22, *cap.* 3, *ſeſſ.* 21, *cap.* 15, *ſeſſ.* 24, *de reformatione.* & Navarr. *de redd: eccleſ. quaeſt.* 1, *monit.* 19.

12 Bonis eccleſiaſticis † convenit clericos ſuſtentari, *ut in cap. quoniam*, 12, *quaeſt.* 1, *ibi, clericos autem:* quia cùm de redditibus eccleſiaſticis principaliter debeant Prælati, & aliæ eccleſiaſticæ perſonæ ſuſtentari, quæ ſerviunt altari, & de altari vivere debent, *cap. cùm ſecundùm, extrà de prabend. cap. cùm ſecundùm, extrà de praben. cap. ex iis, & cap. penult.* 12, *quaeſt.* 1. ideo, quæ ſuperſunt in pauperes, aut alios pios uſus ſunt diſtribuenda. *cap. aurum habet Eccleſia, & cap. gloria Epiſcopi*, 12, *q.* 2.

13 Ab initio † autem naſcentis Eccleſiæ bonorum eccleſiaſticorum natura ab Apoſtolis cœpit exordium, quibus illi primi fideles, bonis venditis, pretium dederunt Apoſtolis, tanquam Chriſti vicariis, ut ex iis fideles alerentur egeni, *Actor. Apoſt. cap.* 2, *cap.* 5, *&* 6, *&* 1. *Ad Corinth. cap.* 9. & Baro. *annal. eccleſ.* 57. *num.* 72, *&* 73, *par* 1. & etiam ſub gentilibus Imperatoribus, Eccleſiæ Chriſtianorum prædia poſſidebant, quod teſtatur Pius primus epiſtola ſecunda, & Urbanus ad omnes Epiſcopos, ſed, quia in perſecutione Diocletiani, & Maximiani Eccleſia pluribus fuerat bonis ſpoliata, Conſtantinus & Licinius edicto publico, quæ ad jus totius univerſitatis Chriſtianorum ſpectabant, reſtitui mandarunt, ut ea, quæ antea Eccleſiæ poſſederant, ad ipſarum jus denuò reverterentur. Baro. *ubi ſuprà*, *num.* 82. quo facto, & redditâ pace, regnantibus Principibus Chriſtianis, Eccleſiæ fuerunt locupletatæ. Baron. *ibid. num.* 83.

14 Unde Gelaſius † Papa clero ordini, & plebi Brunduſii ita decernendo notificavit, redditusque, & oblationes fidelium in quatuor partes dividi mandavit, quarum unam Epiſcopus ſibi ipſi debet retinere, alteram clericis pro officiorum ſuorum ſedulitate diſtribuere, fabricis tertiam, quartam pauperibus, & peregrinis fideliter debet erogari, quarum rationes divino eſt redditurus examini, & illinc beneficiorum diviſio cœpit exordium, *ut cap. conceſſo, cap. quatuor, cap. de redditibus*, 12, *quaeſt.* 2. & Abb. *in quaeſt.* 4, *num.* 14, *verſ. quartò adduco, & num.* 15.

Nam rerum communio frequentiſſimè diſcordias cauſare ſolet, *l: cùm pater, §. dulciſſimis, ff. de leg.* 2. propterea ad amputandas lites, diſcordias, & rixas, quæ inter Epiſcopos, capitula, fabricerios, & eleemoſynarios occurrere ſolebant, ita fuit facta diviſio. Navar. *in tract. de redit. eccleſ. mon.* 50, *quaeſt.* 1, *num.* 2. *verſ. ſecunda quòd.*

15 Nihilominus bona † eccleſiaſtica non ſunt noſtra, ſed pauperum, quorum procurationem gerimus, *capit penult.* 12, *quaeſt.* 1, *cap. quod autem*, 23, *quaeſt.* 7, *& cap. convenior, ead.* 23, *quaeſtion* 8. quia Eccleſiaſtici non ſunt domini directi, nec utiles bonorum eccleſiaſticorum, cum dicta bona ſint patrimonium Jeſu Chriſti, *c. cum ex eo.* & ibi glo. *in verb. Chriſti, de elect: in* 6. *cap final.* 16, *quaeſt.* 1, *cap.* 2. *de prabendis.* Abb. *in cap. cum eſſes, nu.* 29. *de teſt.* Dec. *in cap. conſtitutus, num.* 5. & ibi Felin. *num.* 19. *de reſcript.* & Navarr. *dict: quaeſt.* 1, *monit.* 1621. *num.* 2.

Papa verò † eſt dominus omnium benefi-

neficiorum, de quibus arbitrio ſuo diſponere poteſt, Abb. *in cap. magnæ, num.* 17. *de vot. & vot. redem.* ſed uti miniſter Chriſti, cujus nomine miniſtrat, ut declaratur verbis Apoſtoli dicentis : *Sic nos exiſtimet homo, ut miniſtros Chriſti, & diſpenſatores miniſteriorum Dei, prima ad Corinth. cap.* 4, *&* 2. *ad eoſdem cap* 6, *&* 2. ibi diſpenſatio enim nobis credita eſt, 25, *quæſt.* 2. & Navarr. *in tract.*
17 *de red. eccleſ. monit.* 40, *num.* 11. † Et vices ſuas ita impartitur aliis Eccleſiis, ut Epiſcopi in partem ſolicitudinis vocentur, non in plenitudinem poteſtatis, *cap. decreto, cap. qui ſe ſuit,* 2, *quæſt.* 6, *& cap. loquitur,* §. *Epiſcopatus,* 21, *quæſt.* 1. Ideo, cùm omnia bona eccleſiaſtica, tam ante, quàm poſt diviſionem, & tam nova, quàm antiqua † ſit patrimonium
18 Chriſti, *cap. cùm ſecundum, de præben.* Concil. Trident. *in cap.* 20, §. *proptereaque, ibi tamquam Dei præcipua, ſeſſ.* 25. Redo. *de ſpol. eccleſ. qu.* 9, *nu.* 5 6, *&* 30. Sot. *in lib. de Iuſtit. Sacer. tit. de bon: eccleſ: par:* 2, *lect:* 3. Azor. *in* §. *objiciet quiſpiam, in fin. cap.* 2, *lib.* 5. plenèque Navarr. *in dict. tractat: de red: eccleſ: dict: quæſt:* 1, *monit.* 40. ubi declarat contraria, & teſtatur, hanc eſſe omnium Catholicorum opinionem, *& in tract: de ſpol: cleric:* inquit, d. opinionem eſſe certam, & de fide, *in* §. 9, *num.* 4. licèt videantur quandoq; hæc bona eccleſiaſtica Deo oblata eſſe Epiſcoporum, Prælatorum, & aliorum beneficiatorum: ſunt tamen eorum, quoad gubernium, & adminiſtrationem tantùm, non autem, quoad dominium, ut benè diſtinguit Innocen. *in cap. cùm ſuper, num.* 3, *&* 3, *de cauſſ. poſſ. & propr. cap: videntes, cap. præcipimus, cap. expedit,* 12, *quæſt.* 1. *cap: quiſquis Epiſcopus,* 1● *quæſt.* 2. Navar. *d: tract: quæſt:* 1, *monit:* 11, *num:* 2, *& monit:* 23, *num:* 1, *&* 2. & melius *monit:* 40, *num:* 1. ubi poſt Innocent. *in d: cap cùm ſuper,* Abb. *in repet: cap. cùm eſſes, num:* 23. *de teſtam:* & Dec. *in cap: conſtitutus, num:* 25, *&* 26, *de reſcript:* diſtinguit, & concludit, quòd jura, quæ habent, bona eccleſiaſtica eſſe Chriſti, vel Dei, intelligi debent, quoad verum, & perfectum dominium, & illa, quæ inſinuant eſſe Eccleſiæ, Prælatorum, aut beneficiatorum, intelligenda fore, quoad gubernium, vel illorum adminiſtrationem, & in quibus habetur, eſſe pauperum, eccleſiarum, vel operum piorum, intelligi, quoad eorum ſuſtentationem, non autem, quoad dominium.

19 Bona verò eccleſiaſtica, † quæ ultra neceſſitatem beneficiati pauperibus, & aliis piis locis diſtribuere tenentur, ſunt non ſolùm primitiæ, & fructus, qui percipiuntur ex prædiis eccleſiaſticis, ſed & decimæ cujuſcunque qualitatis, ac primitiæ omnium fructuum, & redditaum ex terræ cultura provenientium, de quibus *in cap. tua nobis, cap. ex tranſmiſſa, & cap. cùm non ſit, de decim.* S. Thom. 2, 2, *quæſt.* 87, *& quolib:* 2, *art:* 8. quæ lege naturali, & divina pauperibus erogare tenentur, & nulla contraria conſuetudine excuſari poſſunt, quæ contra legem naturalem, & divinam non ſuffragatur, *cap: fin: de conſuet. cap: quæ contra, cap: mala, cap: fruſtra,* 8, *diſt.* & Navarr: *eod: tract: monit:* 24. *quæſt:* 1, *num.* 1.

Præterea etiam Canonici, qui præbendam habent diviſam, quæ ſuperſunt, pauperibus debent erogare, S. Bernardus *in Epiſt:* 2. *colum: penult: cap: penult.* §. *fin:* 12,

P *quæſt:*

quæſt. 1. & Navarr. *eod. monit.* 50, *quæſt.* 1, *num.* 7. & etiam beneficiati de decimis pauperibus ſubvenire tenentur; quia in lege veteri ſpeciales quædam decimæ pauperum ſubventione deputabantur.

20 † In nova autem lege decimæ dantur clericis non ſolùm propter eorum ſuſtentationem, ſed etiam, ut ex eis pauperibus ſubveniatur: ideo non ſuperfluunt, ſed ad hoc neceſſariæ ſunt poſſeſſiones Eccleſiæ, oblationes, & primitiæ ſimul cum decimis, ut inquit S. Thom. 2, 2, *quæſt.* 87, *art.* 3, *ad pr. cap. decima,* 16, *quæſt.* 1. & Navar. *eod. tract. quæſt.* 2, *monit.* 7, *nu.* 5. & alibi S. Thom. 2, 2. *quæſt.* 86, *art.* 2,
21 *in corp. quæſt.* ubi ait, & ideò † oblationes, quæ à populo Deo exhibentur, ad ſacerdotes pertinent, non ſolùm, ut eas in ſuos uſus convertant, verùm etiam, ut fideliter eas diſpenſent, partim quidem expendendo in his, quæ pertinent ad cultum divinum, partim verò in aliis, quæ pertinent ad proprium cultum, quoniam qui altari ſerviunt, cum altari participant. *1. Corin. h. cap* 9. partim etiam in uſus pauperum, qui ſunt, quantùm fieri poteſt, de rebus Eccleſiæ ſuſtentandi, & Navarr. *eod. tract. quæſt.* 3, *monit.* 7, *num.* 7.

Nec poteſt beneficiatus de redditibus eccleſiaſticis ſuperflua vanè, aut aliàs arbitrio ſuo in profanos: & malos uſus impendere, quia, ut inquit Sot. *in lib. de inſt. ſacerd.* 2, *pat. de vir. ſacerd. lect.* 3, *tit.* 2 *de bon. eccleſ* primò omnium conſtat ex decurſu totius Eccleſiæ ab Apoſtolis, & ipſo jure divino bona omnium Eccleſiarum, cùm Chriſti ſint, ſint etiam pauperum eſſe, neque ulla ratione, aut poteſtate humana fieri poſſe, ut licitè in alios uſus, quàm eccleſiaſticos, & pauperum expendi poſſint: & paulò pòſt: & contrarium credimus eſſe errorem graviſſimum, ſaltem contra bonos mores, & juſtitiam, & etiam contra ſcripturam, & quæ ſuperſunt ad congruam vitæ ſuſtentationem, egenis cum ſumma reverentia, & cum Dei timore ſunt diſpenſanda, *cap. Epiſcopus,* 12, *quæſt.* 1. Archid. *in cap. ſtatutum,* §. *aſſeſſorem, colum. penult. de reſcript. lib.* 6. & eſt communis opinio, ut per Navarr. *eod. tract. quæſt.* 1, *monit.* 48, *num.* 1, & 2.

22 † Malè autem impendens redditus eccleſiaſticos, non ſolùm peccat mortaliter ex ſuprà deductis, ſed etiam tenetur ad illorum reſtitutionem, Ancharan. & Dom. *in* §. 1, 44. *diſt.* Ant. *in cap. final. num.* 17. & ibi Abb. *in fin. de pecul. cleric.* Felin. *in cap. poſtulaſti, num.* 6, *verſ. & ſcias, de reſcript. & in cap. de quarta, num.* 33, *verſ. quid autem, de præſcript.* Socin. *in conſ.* 32, *incipien. ex iis, quæ ſuperius circa princip. par.* 1. & hanc eſſe communem opinionem, teſtatur Navar. *in d. tract. quæſt.* 2, *monit.* 7, *num.* 1. hoc etiam ſentit Concil. Trident. *in cap.* 1, *de reformat. ſeſſ.* 25. contrarium tamen tenet de conſuetudine Covar. *in cap. cùm in officiis, nu.* 3, *in fin. de teſtament.* licèt conſuetudo ſuffragari non videatur, cùm potiùs dici poſſit corruptela ex ſupra deductis, *cap. quæ contra, & cap. mala,* 8, *diſt.*

23 Quæ autem ſint † ſuperflua, attenditur qualitas perſonarum, quæ pro eorum honeſta ſuſtentatione impendere poſſunt, & arbitrio prudentum, ac piorum virorum qualitas perſonæ, & neceſſaria impenſa ad honeſtam ſuſtentationem eſt arbitranda; quoniam Papa Cardinalibus

opu-

opulentos redditus confert, & cauſam in litteris collationum exprimit, ut Cardinalatus ſublimitatem, & honorem decentiùs valeant ſuſtinere, nobilibus enim viris confert, ut juxta nobilitatis ſuæ genus ſe decentiùs valeant ſuſtentare, Doctoribus dum beneficia confert, laudat litterarum ſcientiam; & ideo quilibet juxta ſtatus, & gradus ſui qualitatem, debet de fructibus bonorum eccleſiaſticorum ſuſtentari.

Nam ad honorem Cardinalium perti-
24 net, quòd à pluribus ſocientur, † quia tantò major quis reputatur, quantò pluribus, & dignioribus ſervitoribus præeſt, & cùm plures habent redditus, magis invitantur ad aſſumendos plures in famulitium doctos, & venerabiles, quod tendit ad decus Eccleſiæ Romanæ, *cap. ſuper ſpecula, de magiſt. auth. de defenſ. civitat.*
25 *§. nos igitur.* † Hujuſmodi verò impenſæ, quæ fiunt in famulatu, & miniſtris, intuitu Eccleſiæ propter honorem inde reſultantem, factæ cenſentur, Philip. Franc. *in cap. præſenti, §. porrò, in 2. not. de off ord. in 6.* & Gomeſ. *ſuper reg. cancell. de impetr. beneſ. vac. per obit, ſa-*
26 *mil.* Card. *quæſt. 6, num. 6.* † Nam nobilitatis in collationibus faciendis magna habetur conſideratio, cæteris paribus, gloſſ *in cap: cùm adeò, in ver. ſufficientem, de reſcript. cap. de multa*, & ibi in gloſſ. *in ver. litteratos, de præben.* & Felin. *in eod cap. cùm adeo, num. 6.* quia per manus nobilium Eccleſiæ ſæpè ſuſtentantur, & augentur, & per manus pauperum clericorum multoties ſpoliantur, Rom. *in ſing 38, incip. verùm nobilis*, Gomeſ. *in reg. de anna. poſſ. quæſt 37, num. 2.* & Caſſan. *in catal. glo. mun. par. 8, 31, conſiderat.* Doctoratus verò propter litterarum ſcientiam nobilitati conjungitur, & æquiparatur, *dict. cap: de multa, de præben.* & Gomeſ. *ead. reg. de anna. quæſt. 36, numero 3.*

27 Doctores enim † ſunt multùm honorandi, quia alios erudiunt, & ſunt luminoſæ candelæ ardentes ſuper candelabrum poſitæ, per quas univerſum corpus orbis terrarum, tenebris profugatis, veluti ſydus irradiat matutinum, *cap. ſuper ſpecula, de magiſtr. cap. glorioſus Deus, de Reliq. & Vener: Sanct: in 6.* Caſſan. *in eod: catal: glo. mun. par. 10, 24 conſid: in princip.* Et quilibet juxta generis ſui gradus, & ordinis qualitatem, impendere poteſt redditus, qui ſufficiant ſibi, & ſuis, quos ſecum neceſſariò debet habere, advenientes recipere, jura Epiſcopalia perſolvere, & hoſpitalitatem tenere, *dicto cap. cùm adeò, juncta gloſſ in ver. ſufficientem*, & ibi Abbas *de reſcript.* Idem Abbas *in cap. extirpandæ, in princip. de præben. cap. de Monachis*, & ibi gloſſ. *in verb. hoſpitalitatem*, & Imol. *eod. titul.* & Navarr. *de redd. eccleſ dict. quæſt. 1, monit. 27. num. 5.* ſed gradus, & qualitas hoc caſu ſunt ſpecialiter intelligendi, ut decentem quiſque familiam habere, & pro ſuis, ſuorum que neceſſariorum advenientium ſuſtentatione
28 eos impendere poſſit, Non † autem pro canum, accipitrum, & venatorum copia alenda, cùm talia ſint eccleſiaſticis viris, præſertim beneficiatis, ſint prohibita, etiamſi beneficiarii ſint ex familia illuſtriſſima: redditus enim beneficii non ad voluptates, venationes, ſuperfluas comeſſationes, ebrietates, ludos etiam theatrales, aut alias vanita-

te~, & illicitè ſunt conſumendi, *capit. cum decorum, cap. à crapula, & toto tit. de vit. & honeſt. cleric. cap. omnibus ſervis, de cler. ven. cap. quia tua, & cap. res Eccleſiæ, 12. quæſt. 1. cap. Epiſcopus, & cap. fin. 35, diſt. cap. donare, & cap. qui venatoribus, 86, diſt.* Nam, væ miſeris, ſi ſe non correxerint, qui enim venatorem vident, & delectantur, videbunt Salvatorem, & triſtabuntur, Auguſt. *in Pſalm. 63. relatus in cap. vident homines 86, diſt.*

29 † Nec nobilitas cujuſvis gradus excuſat, quia apud Deum non eſt acceptio perſonarum, *Deuteron. cap. 1.* S. Cyprian. *relatus in cap. nec quemquam, de conſecrat. diſt. 4, & cap. novit, extr. de jud.*

Prohibitio venationis, ludorum, comeſſationum, & aliorum non ſolùm eſt realis reſpectu bonorum eccleſiaſticorum, ſed etiam perſonalis, adeò quòd Eccleſiaſticus cujuſcunque qualitatis, & præeminentiæ non excuſatur, ſi habeat notabiles redditus patrimoniales; quia prohibitio eſt perſonalis, & eſt immane vitium, & non virtus in ſimiles uſus exponere. Auguſt. *ſuper Ioann. relatus, in cap. donare,* & ibi gloſſ. *86, diſt. cum alijs ſuprà citatis.*

30 † Permiſſum eſt tamen clericis laqueum, vel rete ſine ſtrepitu, & clamore, ac canibus, pro venatione ponere, quibus etiam licet pro capiendis piſcibus linum texere, gloſſ. *in dict. cap. qui venatoribus, eadem diſtinct. cap. numquam,* ibi, *texantur, & linea, de conſecrat. diſtinct. 5.* & quandoque non tamen clamoſa, ſed quieta neceſſitatis cauſa, vel recreationis eſt venatio permiſſa, gloſſ. *in cap. 1, in ver. voluptate, de cler. venat.*

31 † In primitiva Eccleſia tempore Apoſtolorum omnia bona oblata Eccleſiæ vendebantur, & de eorum pretio omnibus communem vitam ducentibus, & aliis pauperibus indigentibus ſubveniebatur, ſed poſtmodùm Epiſcopi Apoſtolorum ſucceſſores, annuente Pontifice Maximo, videntes meliùs fore, ſi bona
32 oblata conſervarentur matricibus † Eccleſiis, & ex eorum redditibus indigentibus ſubveniretur, quàm ſi venderentur; cùm ex venditione pretio conſumpto ſæpè neceſſariis egerent, nec haberent, unde ſubveniri poſſent; ſtatutum fuit, ut bona non venderentur, ſed ad uſum prædictum matricibus Eccleſiis venderentur, ita ut Epiſcopi illos poſſent diſpenſare, *cap. videntes, 12, quæſt. 1.* & Abb. *in quæſt. 4. Titius clericus, num: 15. ibi, ſecundum præſuppoſitum;* & nihil proprium habere poterant, *cap. clericus, cum pluribus ſeqq. 12, quæſt. 1.*

33 † Etenim ex primæva inſtitutione rerum Eccleſiarum, habentes patrimonium non poterant quicquam percipere ab Eccleſia, quamvis illi deſervirent, quia, qui bonis parentum, & opibus ſuſtentari poſſunt, ſi quod pauperum eſt, accipiunt, ſacrilegium incurrunt, & committunt; & per abuſionem talium judicium ſibi manducant, & bibunt, *cap. clericos, cap. Paſtor Eccleſiæ, 1, quæſt. 2, cap. dilectiſſimis, 12, quæſt. 1, cap. final. in fin. 16, quæſt. 1.* & Abb. *eadem quæſt. 4, numer. 12.*

Verùm, quia poſtmodum facultates Eccleſiæ creverunt, & fuit inſtitutum, ut, qui vellent Eccleſiis Cathedralibus deſervire, ex eorum bonis quatuor partes facerent, quarum una deberetur Epiſco-

po,

po, altera clericis, tertia fabricæ eccleſiæ, quarta pauperibus, *ut cap. quatuor, cum alijs ſuprà citatis*, & clerici palàm ex permiſſione Eccleſiæ, propria, & eccleſiaſtica bona habere cœperant, *cap. 1, & 2, extrà, de teſtament.* etiam, quòd clerici habeant bona propria, & eccleſiaſtica, quæ principaliter pro miniſtrorum eccleſiaſticorum alimonia fuerant deputata: at licèt clerici bona patrimonialia habeant, poſſunt nihilominus de bonis Eccleſiæ vivere, non tanquam indigentes, ſed uti ſervientes, quia nemo cogitur militare ſtipendiis ſuis, & os bovi trituranti non eſt ligandum, *capit. final. ante med. 13. quæſt. 1. cap. extirpanda, verſ. cùm igitur, de præben. cap. final. de magiſtr.* & ſecundùm temporum diverſitatem jura variè proceſſerunt, gloſſ. *in ſum. in ver. clericos, 12, quæſt. 1.* & Abb. *in d. quæſt. 4. circa ſin.*

34 † Et beneficiarii impenſis neceſſariis pro ſuſtentatione deductis, ad eccleſias, & alia ædificia, & tecta reſtauranda de iis, quæ ſuperſunt, tenentur, *cap. 1, & cap. de iis, de eccleſ. ædific.* tamen de ſuperfluis redditibus ſuorum patrimonialium compelli non poſſunt. Navar. *d. quæſt. 1. monit. 50, num. 9.*

DE IMMVNITATE ECCLESIARVM.

Cap. XIII.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſiæ ſunt domus orationis, excluſis clamoribus, ſeditionibus, conſilijs publicis, parlamentis, & aliis negotiationibus.*

2 *Cœmeteria, & Eccleſiæ eadem immunitate gaudent.*

3 *Porticus item, & Eccleſiarum atria.*

4 *Eccleſiis matricibus quadraginta, minoribus verò eccleſiis triginta paſſuum circumcirca immunitas eſt conceſſa.*

Paſſus, & pedis menſura, quomodo intelligatur, ibidem.

5 *Sacrilegium committitur ob violationem immunitatis eccleſiarum.*

6 *Capellæ exiſtentes intra muros Caſtellorum, parochiales, aliæve Eccleſiæ, quæ gaudeant immunitate.*

7 *Eccleſia etiam non conſecrata, in qua divina officia celebrantur, vel Epiſcopus crucem poſuit, eadem immunitate gaudet.*

8 *Hoſpitalia item, & ſeminaria, & alia domus piæ.*

9 *Cauſæ ſanguinis in eccleſia, vel cœmeterijs agitari non debent.*

10 *Proceſſus factus per judicem ſecularem in eccleſia, & cœmeterio eſt ipſo jure nullus.*

11 *Abſtrahens quem de eccleſia, vel atrio eccleſiæ, vel de porticibus ipſius, quam*

pœnam incurrat, & num. 13.

12 Adhærens eccleſiæ, vel ejus porticibus, gaudet privilegio immunitatis.

13 Fugiens ad eccleſiam, ſi fuerit inde violenter extractus, debet reſtitui.

14 Palatium Epiſcopi gaudet immunitate eccleſiaſtica, etiamſi ſit extra circuitum Eccleſiæ.

15 Gregorius XIV. ſuper abducendis, vel extrahendis delinquentibus ab Eccleſia indulta aliàs conceſſa reduxit, & moderatus fuit.

16 Caſus quibus immunitas Eccleſiarum delinquentibus non prodeſt, & num. 24.

17 Extrahi ab Eccleſia, etiam exempta, nullus delinquens debet in caſibus permiſſis, niſi de licentia expreſſa Epiſcopi, vel ejus Officialis.

18 Extracti ab Eccleſia in caſibus permiſſis debent detineri in carceribus Eccleſiæ, quouſque Epiſcopus cognoverit de delicto delinquentis.

19 Hæreſis crimen non poteſt per judicem ſæcularem cognoſci, ſed ad eccleſiaſticum ejus cognitio ſpectat.

20 Contravenientes dispoſitioni dictæ Bullæ Gregorij XIV. quam pœnam incurrant.

21 Clauſula in Brevibus, aut Bullis, quorum tenores, &c. operatur, ut totus tenor contrariarum habeatur pro expreſſo.

22 Delinquentes in Eccleſiis, vel cœmeteriis ſub ſpe immunitatis, immunitate non gaudent.

23 Laicus delinquens in Eccleſia, an debeat puniri per judicem laicum, vel eccleſiaſticum.

24 Crimen punitum in foro ſæculari, an poſſit puniri in foro eccleſiaſtico, ſi crimen ſit miſti fori.

25 Mulieres, quæ præ verecundia, aut aliis de cauſis partum exponunt, vel alio modo occidunt, ſi detecto flagitio in Eccleſiis ſe recipiant, an gaudeant immunitate.

26 Proditor quis dicatur.

26 Aſſaſſini, qui dicantur.

28 Clauſula ſublata, tollit facultatem aliter judicandi.

29 Excommunicati gaudent etiam immunitate eccleſiarum.

30 Judæus confugiens ad Eccleſiam, an gaudeat immunitate.

31 Infideles neque eadem immunite gaudent, & num ſeq.

32 Judæi non ſunt cogendi ad fidem, poſſunt tamen cogi, ut admittant prædicatores Evangelij, & quid, ſi eos admittere nolint.

33 Executio qualiter fieri debeat in captura illius, qui ad Eccleſiam confugit.

34 Cingari an gaudeant immunitate eccleſiaſtica.

35 Gentiles ob templorum violationem gravia flagella ſuſtinuerunt.

36 Nabuchodonoſor Rex Babylonis ob templi deprædationem gravia flagella paſſus fuit.

37 Balthaſar Rex ob profanationem vaſorum templi fuit miſerrimè occiſus.

38 Heliodorus, qui conatus fuit ærarium templi pecuniis ſpoliare, graves pœnas ſuſtinuit.

39 Leo Imperator, & Antiochus Rex, ob templorum violationem miſerrimè moriuntur.

40 Bonifacius dux exercitus, qui ab Eccleſia delinquentem extrahi juſſerat, graviter fuit reprehenſus.

41 Boniſacius in Eccleſia captum libertate dona-

donavit, & ipſum valdè pœnituit.
42 *Honorius Imperator, ne quis ab Eccleſia extrahatur, lege prohibet ſingulari.*
43 *Theodoſius Imperator Eccleſiam maxima cum reverentia, & humilitate ingrediebatur.*

1 Pluribus quoque im̃unitatibus † gaudent Eccleſiæ, etenim novem privilegia, & libertates, quibus eccleſia gaudere debet, ponit Remig. de Gonn. *in tract. de immunitat: eccleſ: lib:1, ſub nu:16:* de quibus, poſt tractata de privilegiis, & bonis clericorum, conſequens eſt, ut à nobis agatur. Decet domum Domini ſanctitudo: decet, ut cujus in pace factus eſt locus, ejus cultus ſit cum debita veneratione pacificus; ſit itaque ad eccleſias humilis, & devotus ingreſſus, ſit in eis quieta converſatio, Deo grata, inſpicientibus placita, quæ conſiderantes non ſolùm inſtruat, ſed & reficiat cõvenientes. Ibidem nomẽ illud, quod eſt ſuper omne nomen, à quo aliud ſub cœlo non eſt datum hominib⁹, in quo ſalvos fieri credentes oporteat, nomen, videlicet Jeſu Xſti, qui ſalvum faciet populum ſuum à peccatis eorum, exhibitione reverentiæ ſpecialis attollant, & quod generaliter ſcribitur, ut in nomine Jeſu omne genu flectatur, ſinguli ſingulariter in ſe ipſos implentes præcipuè, dum aguntur Miſſarum ſacra myſteria, glorioſum illud nomen, quandocunque recolitur, flectant genua cordis ſui, quod vel capitis inclinatione teſtentur, attendantur in locis eiſdem intentis præcordiis ſacra ſolemnia, devotis orationibus inſiſtatur, nullus in locis eiſdem, in quibus cum pace, ac quiete vota convenit celebrari, ſeditionem excitet, conclamationem moveat, impetumve committat. Ceſſent in locis illis univerſitatum, & ſocietatum quarumlibet concilia, cantiones, & publica parlamenta, ceſſent vana, & multò fortiùs fœda, & profana colloquia: ceſſent confabulationes quælibet: ſint poſtremò quæcunque alia, quæ divinum poſſunt turbare officium, aut oculos divinæ majeſtatis offendere, ab ipſis prorſus extranea, ne, ubi peccatorum eſt venia poſtulanda, ibi peccandi detur occaſio, aut deprehendatur, peccata committi: ceſſent in eccleſiis, earumque cœmeteriis negotiationes, ac præcipuè nundinarum, & fori cujuſcunque tumultus, omnis in eis ſæcularium judiciorum ſtrepitus conquieſcat, nulla ibi cauſa per laicos criminalis maximè agitetur, ſint loca eadem à laicorum cognitionibus aliena, ut ſtatuit Gregorius X. in gener. Conc. Lugdunen: cap. *decet domum, de immun: eccleſ. in 6.* Eademque

2 † immunitate gaudent cœmeteria cum Eccleſiis, *cap. cùm Eccleſia,* & ibi gloſſ. *in verb: cæmeteriũ, de immunit: eccleſ.* gloſſ. *in cap. conſuluiſti, in ver: cæmeteria, de conſecrat. eccleſ: vel alt. cap. ſi quis contumax, cum ſeq. 17, quæſt. 4.* & Abb. *in d. cap: cum eccl: num. 2.* quæ immunitas, ne rei criminis ad eccleſiam confugientes inde extrahantur, jure pariter divino, & humano eſt introducta, ut cenſuit Concilium Colonien. *par: 9, cap. 20.* quod citat, ac pluribus auctoritatibus comprobat, & ſequitur Bellarmin. *de exempt. cler. cap. 1, §: ſecundò probatur.*

3 Nec ſolùm cœmeteria † cum Eccleſiis gaudent immunitate, ſed etiam atria, & porticus eccleſiarum, *cap. ſi quis contumax,*

max, 17, *quaſt* 4. & B r... *in lib. annal. eccleſ. tom:* 5, *anna* 431, *fol.* 558, *ferè per tot.* ſtatutumque eſt, ut † major eccleſia per
4 circuitum quadraginta paſſus habeat, capellæ verò, vel minores Eccleſiæ triginta, *cap. ſicut antiquitus*, 17, *quaſt.* 4. Covarr. *lib.* 2. *var. reſolut. cap.* 20, *num.* 5. & Decian. *tract. crimin. cap.* 25, *num.* 14, & 15, *lib.* 6 Paſſuum menſura conſtat quinque pedibus pro quolibet paſſu, gloſſ: *in d. cap. ſicut antiquitùs*, 17, *quaeſt.* 4. cum adductis per Covarr. *d. cap.* 20, *num.* 4. & Decian. *eod. cap.* 25, *num.* 9. menſura verò pedum ex mente Covarr. qui plures citat, eſt unciarum duodecim pro quolibet, *ut in d. c.* 20, *nu.* 5, *verſ. ſic duodecimus.* Tamen puto, eſſe ſecundùm communem uſum menſurarum loci, ubi id contigerit, ut benè confert gloſſ. *in eod. cap. ſicut antiquitùs.* Et qui eorum immunitatem, & confinia confringere tentaverint, aut perſonam hominis, vel bona ejus inde ſubtraxerint, debent excommunicari, *cap. ſicut, ea. quaeſt.* 4. & Abb. *in cap. Eccleſiæ, nu.* 10, *de immunit. eccleſ.*

5 Sacrilegium enim committitur, † ſi quis infregerit Eccleſiam, vel triginta eccleſiaſticos paſſus, qui in circuitu Eccleſiæ ſunt, vel domos, quæ infra prædictos paſſus fuerint, aliquid inde diripiendo, vel auferendo: ſeu, qui injuriam, vel ablationem rerum intulerint clericis, omnibuſque eccleſiaſticis perſonis, *cap. quiſ-*
6 *quis*, § *ſacrilegium, dict quaeſt* 4.† Capellæ tamen, quæ ſunt intra ambitum murorum caſtellorum, non gaudent dictorum triginta paſſuum immunitate, cùm propter loci anguſtiam iſtud non poſſit obſervari, *d. cap. quiſquis*, §. *ſacrilegium*, & *in cap. ſicut antiquitùs, in ver. paſſus, ead. quaeſt.* 4. eadem ratione, privilegio immunitatis triginta paſſuum per circuitum non gaudent parochiales, & aliæ Eccleſiæ, quæ circum circa habet contiguas domos laicorum, ne ſacræ rei privilegium ad profanas transferatur, quia, cùm vigeat eadem ratio, habet locum eadem juris diſpoſitio, *l. illud, & ibi* gloſſ. *in ver. extimari, ff. ad l. Aquil. & l. à Titio, ff. de verb. oblig.*

7 Eccleſiæ etiam † adhuc non conſecratæ, in quibus divina myſteria celebrantur, eodem gaudent privilegio immunitatis, quia obſequiis divinis dicata, nullius ſunt temerariis auſibus profananda, *cap. Eccleſiæ*, & ibi Abb. *num.* 1, *de immunit. eccleſ.* quod procedit, & habet locum, etiamſi in Eccleſia adhuc non celebretur, ſed tantùm Epiſcopus poſuerit primum lapidem, erigendo ibi crucem, & alia deſignando, *ut in cap. nemo eccleſiarum, de conſec. diſt.* 1. quia unc locus eſt divinis obſequiis deputatus. Abb, *d. cap Eccleſiæ, num.* 3, & 5,

8 Eodem privilegio † immunitatis gaudent etiam hoſpitalia, ad quæ confugientes, ita ſunt tuti à judice ſæculari, ſicut, ſi confugerent ad Eccleſiam, Archid. *in cap. diffinivit*, 17, *quaeſt.* 4. Bald. *in l ſi quis ad declinanda*, §. *in omnibus, num.* 21, *circa fin. C. de ſacr. ſanct. eccleſ.* Domus quoque piæ, ut ſeminaria puerorum, domus mulierum convertitarum, & aliæ ſimiles Apoſtolica, vel ordinaria auctoritate erectæ, eadem gaudent immunitate, ut ab eis nemo extrahi poſſit, Decian. *eod. tractat. crimin. lib.* 6, *cap.* 24, *nu.* 32.

9 † Et cùm Eccleſia Dei domus orationis eſſe debeat, non ſpelunca latronum, aut ſanguinis forum, ſæculares judices

cauſas, ubi de ſanguinis effuſione, & corporali pœna agitur, in eccleſiis, vel cœmeteriis agitare non poſſunt, ſub excommunicationis pœna, quia abſurdum eſt, & crudele ibi judicium ſanguinis exercere, ubi eſt tutela refugii conſtituta, *cap. cùm eccleſia, de immunit. eccleſ.*

Propter reverentiam loci in eccleſia cauſæ ſeculares tractari non poſſunt, *c.* 1. *eod. tit. in 6.* gloſſ. *in d. cap. cùm. eccleſia, & d. cap. decet, verſ. ceſſent in eccleſiis, eod. titul. in 6.*

10 † Unde proceſſus judicum ſecularium, ac ſpecialiter prolatæ ſententiæ in eccleſiis, & cœmeteriis ſunt ipſo jure nullæ, *d. cap. decet*, §. *ordinarii, verſ. & nihilominus*, & Abb. *in d. cap. cùm eccleſia, num.* 2. *& num.* 8.

Qui verò timorem Dei, vel reverentiam ſanctarum eccleſiarum non habet, & fugientem ſervum proprium, vel, quem ipſe
11 perſecutus fuerit, † de atrio eccleſiæ, vel de porticibus eccleſiæ, aut illis quolibet modo adhærentem per vim abſtraxerit, publica pœnitentia judicio Epiſcopi eſt mulctandus, *cap. ſi quis contumax*, 16. *quæſt.* 4. & parietibus eccleſiarum, & alio-
12 rum locorum immunium adhærentes, † eodem privilegio gaudent, ut ibi gloſſ. *in ver. adhærentibus*, & eccleſiæ immunitatem violantes, per vim aliquem de eccleſia rapientes, excommunicari, & condemnari pecunialiter, ac ipſis publice pœ-
13 nitentia imponi debet, † nec communioni ſunt reſtituendi, niſi reſtituto eo, quem de eccleſia violenter extraxerunt, *cap. miror, & cap. frater, d. quæſt.* 4. Abb. *in cap. inter alia, num.* 26. *& in cap. eccleſiæ, num.* 11. *de immunit. Eccleſ.*

Reos criminis ad eccleſiam confugientes nemo abſtrahere, neque inde damnare debet ad pœnam, vel ad mortem, ut honor eccleſiarum conſervetur, ſed eccleſiarum rectores pacem eorum, & vitam ac membra ſtudere debent obtinere, & legitimè componere, quod rei inique fecerunt, *cap. reum, ead. quæſt.* 4.

14 Quæritur, † an palatium Epiſcopi eadem gaudeat immunitate, & poſt Innoc. *in cap. inter. verſiculo item idem, de immunit. Eccleſ.* tenet Abb. quòd ſic, etiam quod palatium Epiſcopi ſit extra 40. paſſus, *in d. cap. Eccleſiæ, num.* 9, *verſ. tu verò vide, eod. tit.* per gloſſ. 1. *in cap. id conſtituimus*, 17. *quæſt.* 4. & eſt communis opinio, de qua teſtatur Covarr. *d. cap.* 20. *num.* 5. *verſ. quintò infertur, lib.* 2. *var. reſolut. quem, & alios plures citat.* Borrel. *cent.* 1. *Conſ.* 2. *num.* 23. verùm quia Pius Papa V. & Sixtus etiam V. ſancto zelo ducti, diverſas facultates, & indulta extrahendi etiam in caſibus quibuſdam à jure non permiſſis, ab Eccleſiis criminoſos, & delinquentes quam pluribus ſæcularibus Principibus, eorumque curiis, & magiſtratibus ſub variis modis, & formis conceſſerant, experientia poſtmodum docuit, magiſtratus illa diverſimoda etiam latiùs, quam par erat, & ad ſuum libitum interpretandi occaſionem arripuiſſe, illiſque abuti cœpiſſe, & ideo ſubortum fuiſſe non mediocre in aliquibus locis libertatis, & immunitatis Eccleſiaſticæ præjudicium locorum, & perſonarum divino cultui dicatarum contemptum, & divinæ majeſtatis offenſam, ac ſcandalum plurimorum. Quapropter Gregorius Papa XIV. ut prædictis abuſibus, & ſcandalis obviaret, ſua perpetuò
15 valitura conſtitutione, † omnia, & quæcunque

cunque privilegia, & indulta, & gratias per quoſcunque Romanos Pontifices prædeceſſores ſuos, & ipſummet, ac Sedem Apoſtolicam, ejuſque Legatos ſuper abducendis, vel extrahendis ab Eccleſiis, monaſteriis, ſacellis, domibus ſecularibus, & regularibus, locisve ſacris, ut religioſis, aliaſque in caſibus à jure permiſſis, hominibus certorum tunc expreſſorum, vel non expreſſorum criminum reis, aut fraudulentis decoctoribus, etiam in odium certorum delictorum, & pro bono pacis, & quiete publica, & ex cauſis urgentiſſimis, ac neceſſariis, & æquipollentibus caſibus in jure expreſſis, atque ex paritate, identitate, aut majoritate rationis extenſis, perpetuò, vel ad certum nondum elapſum tempus, ſeu ad vitam alicujus Principis, aut beneplacitum, ſeu aliàs quomodolibet conceſſa, etiam iteratis, aut multiplicatis vicibus approbata, & innovata, ac uſu recepta, litteraſque Apoſtolicas ſub plumbo, aut in forma Brevis, ſeu alias quomodocunque deſuper confectas, quarum tenores haberi voluit pro expreſſis, ac ad verbum inſertis, ita reduxit, & moderatus fuit, ut laicis ad

16 eccleſias, † locaque ſacra, & religioſa prædicta confugientibus, ſi fuerint publici latrones, viarumque graſſatores, qui itinera frequentata publicas ſtratas obſident, ac viatores ex inſidiis aggrediuntur, aut depopulatores agrorum, quive homicidia, & mutilationes membrorum in ipſis eccleſiis, earumve cœmeteriis committere non verentur, aut, qui proditoriè proximum ſuum occiderit, aut aſſaſſini, vel hæreſis, aut læ'æ majeſtatis in perſonam ipſiuſmet Principis rei, immunitas eccleſiaſtica non ſuffragetur, ſed univerſis Prælatis, tam ſecularibus, quàm cujusvis ordinis regularibus mandavit, & præcepit, ut laicos in caſibus præmiſſis delinquentes, ad eorum eccleſias, monaſteria, domos, & alia loca ſupradicta ſacra, ſeu religioſa reſpective confugientes, & in eis ſe recipientes, atque morantes, qui prædicta delicta, eorumve aliquod judicio ſuo commiſiſſe videbuntur, quando à curia ſeculari fuerint requiſiti, miniſtris, & officialibus curiæ ſecularis abſque irregularitatis nota, aut alicujus cenſuræ eccleſiaſticæ incurſu tradi, & conſignari faciant. Sed, ne curia ſecularis, illiusque miniſtri, facultate illos per ſe, & propria auctoritate extrahendi, & abducendi ſibi olim attributa, & per eundem Gregorium, ut ſuprà revocata abutantur, voluit, & auctoritate Apoſtolica decrevit, & declaravit, ut curia ſecularis, ejuſque judices, & officiales ab eccleſiis, monaſteriis, locisque ſacris prædictis laicum aliquem, ut præfertur, delinquentem, in nullo ex caſibus ſupradictis capere, extrahere, aut incarcerare poſſint ſine expreſſa licentia

17 Epiſcopi, † vel ejus officialis, & cum interventu perſonæ eccleſiaſticæ ab eo auctoritatem habentis, ad quos ſolos, & non alios Epiſcopis inferiores, etiam ſi aliàs Ordinarii ſint, aut nullius diœceſis, aut conſervatores à ſede Apoſtolica ſpecialiter, vel generaliter deputati prædictam licentiam dandi facultas pertineat.

Occurrente autem caſu in loco exempto, & nullius diœceſis, tunc ad Epiſcopum viciniorem hæc cognitio, & non ad alios devolvitur. Caſu autem quo

Epiſco-

Epiſcopus, & dictæ perſonæ Eccleſiaſticæ requiſitæ illos in delictis ſuperius expreſſis culpabiles, tradere, aut capturæ, & incarcerationi intervenire, & aſſiſtere recuſarent; tunc reverentiæ tamen Eccleſiæ, & locis ſacris debitæ memores prædictos delinquentes minori, quo id fieri poterit, cum ſcandalo, & tumultu extrahere poſſunt. Verum poſtquam ab Eccleſiis, locisque ſacris extracti, &
18 capti fuerint, † ad carceres Curiæ Eccleſiaſticæ reponi, & inibi ſub tuto, & firmo carcere, & opportuna cuſtodia, data illis, ſi opus fuerit, per curiam ſecularem ſunt detinendi, nec inde extrahendi, curiæque ſeculari prædictæ ſunt conſignandi, vel tradendi, niſi cognito prius per Epiſcopum, ſeu ab eo deputatum, an ipſi verè crimina commiſerint ſuperiùs expreſſa, & conſtito de dictorum criminum commiſſione: tunc de mandato Epiſcopi per judicem Eccleſiaſticum Curiæ ſeculari quacunque appellatione poſtpoſita ſunt conſignandi.

19 Non tamen pro crimine † hæreſis, cujus cognitio ad forum Eccleſiaſticum adeò ſpectat, ut in ea Curia ſecularis ſe quomodolibet intromittere non poſſit, minusque contra Eccleſiaſticas perſonas ſeculares, aut cujusvis ordinis, vel militiæ etiam Sancti Joannis Hieroſolymitani regulares quoquomodo quorumcumq; privilegiorum, indultorum, aut conceſſionum vigore; quæ omnia ad terminos juris fuerunt reducta. Quas nec ab Eccleſiis, monaſteriis, domibus, lociſque ſacris, aut religioſis, etiam in caſibus, ſuprà expreſſis trahere; abducere, capere, carcerare, aut cognoſcere de criminibus ad forum Eccleſiaſticum pertinentibus, aliàs quàm de jure, & per privilegia eiſdem ordinibus, aut militiis conceſſa permittitur.

20 Si quis verò † quacunque dignitate, & auctoritate præditus præmiſſorum, aut alio quovis prætextu, quicquàm præter, aut contrà dictæ conſtitutionis tenorem attentare præſumpſerit, cenſuras, & pœnas eaſdem incurrit, quas libertatis, & immunitatis Eccleſiaſticæ violatores, per ſacros Canones, & conciliorum generalium, aliaſque Apoſtolicas conſtitutiones promulgatas incurrunt: ſicque per quoſcunque judices ordinarios, & delegatos, etiam cauſarum Palatii Apoſtolici Auditores, & S. R. E. Cardinales, ſublata eis, & eorum cuilibet quavis aliter judicandi, & interprætandi facultate, in quavis inſtantia judicari, & deffiniri debere mandavit: irritumque, & innane ſi ſecus ſuper his per quoſcunque quavis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari, decrevit, non obſtantibus Pij & Sixti V. & aliorum quorumcunque litteris Apoſtolicis, privilegiis, indultis, & facultatibus, quibuſuis perſonis, etiam Imperiali, Regia, Ducali, aut alia quavis dignitate, & auctoritate fulgentibus, aut Rebuspublicis, Dominiis, Regnis, Provinciis, Civitatibus, Terris, & locis, eorumve Curiis, Parlamentis, Senatibus, Conſiliis, Communitatibus, Univerſitatibus, Collegiis, aut Præſidentibus, Proregibus, Gubernatoribus, Locatenentibus, Vicariis, Poteſtatibus, aliſque Magiſtratibus, Officialibus, Miniſtris, aut Conſiliariis, ex prædictis, vel aliis etiam gravioribus, & urgentioribus cauſis, tam illorum intuitu, & contem-

plicatione, tàm ad eorum preces, & inſtantia, quàm etiam motu proprio, & ex certa ſcientia, deque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, ac per modum ſtatuti, & legis perpetuæ, etiam in vim contractus, de S. R. E. Cardinalium conſilio, ſub quibuſcunq; tenorib⁹, & formis, & cum quibuſuis præſervativis, reſtrictivis, mentis atteſtativis, derogatoriarum derogatoriis, aliiſque validiſſimis, efficaciſſimis, & inſolitis clauſulis, irritantibuſque, & aliis decretis, etiamſi in eis caveretur expreſſe, quòd illis, niſi ſub certis modis, & formis, & niſi de expreſſo eorum conſenſu, ad quorum favorem conceſſæ fuerint, derogari poſſe, & aliter factæ derogationes nullius eſſent roboris, vel momenti. Quæ omnia, & ſingula, ac illorum tenores pro expreſſis habens, quatenus præmiſſis in aliquo adverſarentur, aut plures quàm ſuperiùs expreſſos caſus continerent, auctoritate Apoſtolica omnino, ac perpetuò abrogavit, ac ad terminos hujuſmodi ſuæ conſtitutionis, quoad ſuperius deſcripta, duntaxat reduxit, & noluit cuiquam de cœtero ſuffragari, ut in eadem conſtitutione ſub Dat. Romæ Anno 1591. Nono Kal Junij.

21 Dicta conſtitutio † reducit, moderatur, & revocat omnia in contrarium conceſſa ſtante præſertim clauſula, *quorum tenores pro expreſſis*, &c. quæ operatur, ut totus tenor contrariorum habeatur pro expreſſo, ac ſi expreſſum foret ſpecifice in conſtitutione derogatoria. Butr. *in conſ. 2. col. 1. verſ. his tamen non obſtantibus.* Felyn. *in c. nonnullis n. 6. verſ nam id ad quod. de reſcrip.* Caſſad. *deciſ. 10. num. 2. ſuper regul. Canc.* & Gabr. *com. concl. de clauſ. conc. 5. num. 1. & num. 14. lib. 6.*

Ne autem mali homines impunitatem 22 ſuorum exceſſuum † per defenſionem Eccleſiæ obtinere ſperantes homicidia, & mutilationes membrorum in ipſis eccleſiis vel earum cœmeteris committere præſumant, talia crimina in eccleſiis, vel cœmeteriis committentes, imunitatis privilegio non gaudent, cùm fruſtra legis auxilium invocet, qui committit in legem, & in eo in quo quis delinquit, puniri debet. *c. fin. de immunit. eccleſ. cap. frater, & coepiſcopus, & cap. ad Epiſcopos, 17. q. 4.*

23 An in eccleſia delinquentes, † ſint curiæ ſeculari tradendi? Videtur, quòd ſic, quia laicus delinquens in eccleſia per ſuum judicem laicum, & non eccleſiaſticum venit puniendus. Bart. *in l ſi cui §. fin. n. 3. ff. de accuſ.* & Abb. *in cap. cùm ſit generale, num. 27. de for. comp.* tamen negari non poteſt, quin delinquens in eccleſia committat ſacrilegium, cùm per hoc violaverit eccleſiæ immunitatem, præſertim, ſi eam ſanguinis effuſione polluerit. Innoc. *in cap. cùm pro cauſa. n. 1. inſi. de ſent. excom.* & Abb. *in c. fin. n. 5. de immun. Eccl.* & cum ſacrilegium ſit miſti fori. Abb. *in c. 2. n. 3. de ſponſ. duo.* Fel. *in d. c. cum ſit generale, n. 1. & 16. de for. comp.* & Oſaſch. *deciſ. 103. num. 7.* dictum tamen Bartoli procedit, quando judex laicus prævenit, & habet reum in ſuis carceribus conſtitutum, quem ad judicem eccleſiaſticum remittere non tenetur, ſed ſi judex eccleſiaſticus prævenit in captura, vel proceſſu, ipſe debet cauſam cognoſcere, & reum punire, quia eſt locus præventioni, ſed non intra eccleſiam. Felyn. *in eod. cap. cùm ſit. num. 12. de for. com.* & Oſaſch. *d. deciſ. 103. num. 7. circa fin.*

24 Quæritur in cauſa † miſti fori, an punitus per judicem ſecularem, vel contra, poſſit,

fit per judicem eccleſiaſticum, vel contra iterum puniri. Si crimen eſt grave, pro quo eſt impoſita pœna ſpiritualis, & temporalis tenet Abb. quòd ſic, *in d. cap. cùm ſit generale.n.* 1.quem ſequuntur Barto. *in l.placet.n 6.& 7.C.de ſacroſanct.Eccl.*& ibi Bal.*num.*15.*& c felicis.§.per hoc.quoque de pœn.in 6* quem Abb.dicit multum notabilem.*in c.tua.nu.5.verſ. ſed in contrarum eſt tex de procur.*& hæc concluſio, recipit diſtinctionem, quia, aut per diverſas leges imponuntur diverſæ pœnæ pro eod. delicto omnino ſeparatæ, & impoſitio unius non tollit aliam.*ut d. capit. felicis l. qui ſepulchra.C.de ſepul.vio.&* Bal. *in l.data opera.nu 3.C.de iis qui accuſ. non poſſ.* Aut pœnæ non ſunt diverſæ, ſed omnino ſimiles, & tunc, ſi pœna à judice Eccleſiaſtico inflicta fuit ſufficiens ad criminis punitionem, eo caſu non poteſt iterum delinquens à judice ſeculari puniri. Abb.*in c.tua.num. 5. verſ. & recitat,ibi de procur.* & Covarr. *in l.2.var.reſol.c.*10.*num.* 6.*circa fin.*ne de unius hominis delicto ſæpe quæratur *l. licet.§. in factum.ff naut.caup.& ſtab.*& Abb. *in d.c.tua n.5.verſ.idem dicit Hoſt.*

Conſtitutio præfata ſuper eccleſiaſtica immunitate edita plura perſonarũ genera excipit, quæ eadẽ nõ gaudent immunitate.

Primò non gaudent publici latrones,& dicuntur publici latrones, qui in itinere publico, vel mari furta committunt. arg. text.*in l.capitalium.* § *graſſatores.& §.famoſos ff de pœn.*& Farinac.*in ſua prax.crim. par.* 1.*tom.*2.*q.* 28 *n* 50. viarumque graſſatores, qui itinera frequentata, publicaſue ſtratas obſident, ac viatores ex inſidijs aggrediuntur.*c. ſicut antiquitus.* 17.*qu.*4. *& melius c.inter alia.de immunit.eccleſ.*

Secundò depopulatores agrorum. *eo. c. inter alia ubi etiam gl. penul.*& facit *l.* 1.*C. quan. lic.unicui.*

Tertiò, qui homicidia, & mutilationes membrorum in ipſis eccleſiis, earumve cœmeterijs committere non verentur.*cap. fin.ubi* Abb. & alij *de imm. Eccl.* Boer. *dec.* 109.*num.*3.& Clar,*in prax. crim.* §.*fin. qu.* 20.*ver.item quæro.*

Quartò qui proditoriè proximos occidunt. *Exod c.* 21.ibi, ſi quis per induſtriam proximum occiderit,& per inſidias ab altari meo evellas eum, ut moriatur, *& cap.* 1, *de homicid.*

Quintò aſſaſſini, de quibus *in cap.* 1. *de homic.in 6.*qui nec gaudent immu. Eccleſ, ut poſt per alios per ipſum citatos idem Farinac,*ea.qu.*28.*nu.*26.

Sextò pro crimine hæreſis inquiſit. Abb. *in dicto cap. inter alia num.* 6.*de immunit. Eccleſ.* & Covarr.*in lib.* 5.*var. reſol.c.*20. *verſ.decimoquarto ſub.nu.*11.

Septimò rei criminis læſæ Majeſtatis in ipſammet perſonam Principis. Gig. *in tract.de crim.leſ. Majeſt. lib.* 3.*qu.*3. Dec. *in tracta crim.lib.6.cap.*28.*nu* 23.

25 Dubitari enim poteſt, †an mulieres, quæ partum exponunt, ſeu alio modo occidunt ſi detecto flagitio, in eccleſijs ſe recipiant, gaudeant eccleſiaſtica immunitate,& licet iſte caſus ſit de arduis, tamen gaudent eccleſiaſtica immunitate, quia delictum hujuſmodi ſub nomine eorum, qui proditorie occidunt cadere non poteſt, cùm proditio non cadat contra perſonam infantis, quæ non habet velle, nec nolle, ſed contra eum, qui fidem alterius ſequendo, æditur, † ut, quando aliquis unum habet in verbis, & aliud in corde, percutiens ſocium in via, offendens convivam ſedentem in menſa, occidens aliquem

quem veneno, aliiſque pluribus caſibus, de quibus per gloſſ. *in cap. clericus, 46. diſt.* Felin. *in cap 1. numer. 1. de homicid.* & idem Farinac. *ead. quaeſt. 28. ſub. numer. 79* nec ſub nomine aſſaſſinij comprehendi poteſt,
27 † quia aſſaſſinij dicuntur, qui, vel ſub dominio alicujus exiſtentes domino ſerviunt, & eorum iuſſu occidunt, vel liberi, & nullius dominio ſubjecti pecunia, aut re aliqua, ſeu pecuniae, alicujuſve rei promiſſione, idem faciunt, *cap. 1.* & ibi Doctor. *de homicid. in 6.* Gabriel. *conſ. 170. numer 6. vol. 1. &* optime Capic. *deciſ. 155. per tot.*

Minuſque ſub aliquo alio ſupradictiorum caſuum, qui huic caſui non conveniunt, & dictis ſeptem caſibus in eadem conſtitutione expreſſe comprehenſis, exceptis, in omnibus alijs delinquentes gaudent immunitate eccleſiarum, nec alij comprehendi poſſunt ex identitate, vel majoritate rationis, aut aequipollentibus caſibus, ut ſupra num. 15. nec contraria conſuetudo ſuffragari poteſt obſtante diſpoſitione ſac. Concilij Trident. *ſeſſ. 25 de reformat.* quo renovatur obſervantia immunitatis eccleſiaſticae ſecundum formam canonum, & aliorum Conciliorum, ita quòd qualiſcunque conſuetudo contra immunitatem eccleſiaſticam fuit ſublata, & ſtante dicta Conſtitutione Gregorii Papae XIIII. nec aliter poteſt interpraetari, propter clauſulam, ſic per quoſcunque, ſublata, &c. ſupra num. 20, quae tollit om-
28 nibus judicibus † facultatem aliter judicandi, vel interpretandi *cap. ſi eo tempore. de electiōn. in 6.* Pariſ. *conſil. 38 numer. 4. & conſ 41. numer. 22. lib. 4.* Caſſad. *ſuper regul. deciſ. 12. num. 5. cum ſeq* & Gomeſ. *de anna poſſeſſ. quaeſt. 4. num. 5.* & licet Romae confugientes ad eccleſias non ſint tuti; ut teſtatur Farinac. *d. quaeſt. 28. numer 74.* hoc procedit propter praeſentiam Papae, & illius ſcientiam, quae pro licentia, & diſpenſatione habetur.

29 Gaudent etiam † immunitate eccleſiarum excommunicati ob aliquod crimen ad eccleſiam confugientes, & haec eſt communis opinio, de qua per Boer. *deciſ. 100.* quàm ſequitur Covar. *lib. 2. variar.*
30 *reſolut. cap. 20 num 11.* Et dubitatur, an Iudaei ad eccleſiam confugientes gaudeant eadem eccleſiaſtica immunitate, & licet plures doctores ſequentes gloſſ. *in cap. inter alia, in verbo, extrahendu, de immun. eccl.* quos citat, & ſequitur Hippol. *in l. unica nu. 114 C de rapt. virg* teneant quòd ſic, tamen contraria opinio, quòd Judaei non gaudeant dicta immunitate, ſed ab eccleſia abduci poſſint, de licentia tamen Epiſcopi, probat text & ibi gl. *in l. 1. C. de hu, qui ad eccleſ. confug.* d. gloſ. *in cap. inter alia,* & ibi Abb. *num. 6. de immunit. eccl.* & poſt alios, quos citat pro communi opinione, tenet. Covarruv. *eodem cap. 20. n. 11. verſ. 13.* ubi rationem adducit: non enim par eſt ab eccleſ. defendi eum, qui ejus gremio tutelae, & fidei committere ſeipſum recuſat.

Primam autem opinionem ſuſtinentes loquuntur caſu, quo Judaeus confugiat ad eccleſiam, & verè velit effici Chriſtianus, & non ficte, ut per d. gloſſ *in cap. inter alia, ubi etiam* Abb. *nu. 6.*

Sed, quando Judaeus reatu aliquo, vel debitis fatigatus, fugit ad eccleſiam, & dicit, ſe effici velle Chriſtianum, praeſumitur, quòd violenter hoc faciat in fraudem, nec probatio in contrarium recipi minuſque antea ſuſcipi debet, quam debita univerſa reddi-

reddiderit, vel fuerit innocentiâ demonſtratâ purgatus: ut benè diſtinguit, & tenet Abb. in d. cap. inter alia. num. 6. de immu. Eccleſ.

31 Nec Sarraceni † gaudent Eccleſiaſtica immunitate, quo minus ab Eccleſia, ad quam ipſos confugere contingat, abduci poſſint, de eadem licentia, quia ſunt deterioris conditionis Judæorum, quorum ritus ab Eccleſia toleratur, quia illis habemus teſtimonium fidei Chriſtianæ, coluntque unũ Deum, & verum. Sanc. Tho. 2. 2. *quæſt.* 10. *ar.* 11. & Eymer. *in direct. Inquiſ. par.* 2. *quæſt.* 46. *num.* 13. Sarracenorum autem ritus, qui Mahometum hominem facinoroſum, & nefandum colunt, eſt prohibitus, tam de jure civili, quàm canonico. *l* 2. *C. de Sum. Trin. & fid. cath. clem. unic. de Iud. & Sarrac.* & poſt Joann. de Roy. *in tract. de hæret. par.* 1. *num.* 568. *& ſeqq* quem citat & tenet. Pen. *ſuper direct. Inquiſit. comm.* 71. *n.* 8. & hi non ſunt creaturæ eccleſiæ, quapropter eccleſia illos non coercet. *c. de Iudæu.* 45. *diſtinct.* ſed ipſos coërcere ſpectat ad Principes ſeculares, in quorum dominio ſunt. gloſſ. *pen. in dict. clem. unic.* & ibi Abb. *numer.* 13. *cap. multi.* 2. *quæſt* 1. quæ procedunt etiam in hæreticis, apoſtatis, aliiſque infidelibus, quos indignos eccleſiaſtica immunitate tenuerunt. Abb. Oldrad. Covar. Boer. & alij quamplures citati per Farinac. *in ſua prax. crim. par.* 1. *tom.* 2. *qu.* 28. *n.* 68.

32 Poteſt tamen Papa † mandare infidelibus, quód prædicatores Evangelij in terris ſuæ juriſdictionis admittant, cùm omnis creatura rationabilis facta ſit ad Deum laudandum, ſi autem prohibent prædicatores prædicare, peccant, & ideò ſunt puniendi, ac compellendi brachio ſeculari, indicendumque eſt bellum contra eos per Papam, & non per alios, ut tenet Innoc. *in cap. quòd ſuper numer.* 8 *&* 9. *de vot. & vot. redemp.* Eſtque regulare, quòd nullus infidelis immunitate eccleſiaſtica gaudere poſſit, ut per Covar. *lib.* 2. *var. reſolut. eod. cap.* 20 *nu.* 11. *verſic.* 13.

33 Tamen † ob reverentiam eccleſiarum non propterea ſatellitibus armatis eccleſiam pro captura facienda de facto ingredi licet: ſed, adhibitis eccleſiæ cuſtodibus rector, ſeu miniſter eccleſiæ, aut ſuperior eſt requirendus, qui extractionem majori cum modeſtia, quo fieri poteſt, libere permittere debet, Rolan. *conſ.* 24 *ſub num.* 15. & Decian. *in tract. crim. to.* 1. *lib* 4. *cap.* 17. *ſub num.* 34 ſine cautione de indemnitate membri, & vitæ, quæ pro alijs gaudentibus eccleſiaſtica immunitate exigi debet, *ut d. c. inter alia.* ubi etiam Inno. & Abb. *num.* 9.

34 Cingari verò, † qui corrupto vocabulo quandoque etiam Sarraceni nominantur, & permiſſione Principum, ac aliorum dominorum per Italiam vagantur, nec unquam viderunt partes infidelium, minuſque legem Mahometi noverunt, ſed ſunt ferè omnes Itali, & male habituati, ex rebus furtivis vivunt, ac fraudulentis earum permutationibus, & ludis, in quibus, ut plurimum, fraudes committunt, & ſunt baptizati, eadem gaudent immunitate, quia fures ejuſdem generis ſunt comprehenſi, & gaudent immunitate tam de jure communi, *ut in eo. cap. inter alia.* cum alijs per Dec. allegatis *in tractatu crim. lib.* 6. *cap.* 20 & Farin. *in eo cap.* 28. *num.* 51. *in fin.* quam vigore conſtit. *de qua ſup. num.* 13. *&* 23. & foro eccleſiaſtico parent in non violando eccleſiaſticam immunitatem.

Mihi

Mihi enim contigit, quòd cùm laici, qui ex Ducis Sabaudiæ permiſſione Cingaros hoſpitari tenebantur, pro illorum hoſpitio capſinas unius maſſaritij monialium aſſignaſſent, meo mandato in ſcriptis facto quatenus ſub pœnis, & cenſuris contra violantes eccleſiaſticam immunitatem inflictis, ab eodem monialium maſſaritio diſcederent, illorum dux, & capitaneus coram me comparuit, & modeſte mecum agens, aſſeruit, dictum hoſpitium acceptaſſe, ignorans illa bona eſſe eccleſiaſtica, & ſtatim paruit, ab eodem loco recedendo, cùm enim ſentiant commodum ab eccleſiaſtica immunitate, conſonum eſt, quòd & incommodum ſentire debeant, illam ſervando, *cap. qui ſentit. de regul. jur. in 6.*

Scriptores Gentiles † multorum exem-
35 pla recenſent, in quos Dij ſeveriſſimè animadverterunt eò quòd eorundem Deorum templa expoliare, eorumque bona uſurpare præſumpſerint. Exercitus Xerxis, ob tam immane ſcelus perpetratum, à fulgure, nimbis, & grandine fuit miſerrime univerſus diſſipatus, & proſtratus. Exercitus Cambyſis totus arenæ montibus infeliciter oppreſſus. Artaxerſes Ocho à Bagoa ſuo eunucho fuit de medio ſublatus. Brennus dux Gallorum, poſt multas calamitates perpeſſas, tandem ſe propriis manibus interfecit, nam licet eſſent falſi dij, quos iſti colebant, nihilominus eò, quòd illos veros eſſe exiſtimabant, & credebant, in expoliandis eorundem Deorum templis, illa falſa credulitate graviter peccabant, quare à vero Deo acriter puniebantur, ut nobis, qui verum, & immortalem Deum colimus, hujuſmodi in illos animadverſio tranſiret in diſciplinam, & exemplum. Contra ijdem ſcriptores laudibus extollunt Alexandrum Magnum, qui in expugnatione Tyri, quam igni, & direptioni militibus tradidit commendando præcepit, ne cuiquam ad templum Deorum confugienti nocumentum inferretur, quòd idem Alexander obſervari juſſit, cum Thebas cepit, quamvis contra illas eſſet graviter accenſus: & Antiochus, ut refert Plutarchus in Regum Apophtegmatibus, dum Hieroſolymam obſideret, fœdus benigniſſime Judæis poſtulantibus conceſſit, quò Paſcha pacifice, quiete, & ſolemniter celebrare poſſent, illiſque inſuper tauros multos cornibus inauratis pro ſacrificijs, & multam pro templo aquarum odoriferam diverſitatem munificentiſſime dono miſit. Quid dicam de Ageſilao, qui in expugnatione Thebarum, ut ſcribit Aemilius Probus in ejus vita, etiam, ſi graviter vulneratus eſſet ita, ut ab ejus corpore ſanguis in maxima copia emanaret, non ideo oblitus fuit militibus præcipere, ut templa Deorum ſervarentur illæſa? Quamobrem non eſt mirum, inquit Plutarchus, quòd Ageſilao cuncta ex voto proſpere, & feliciter evenirent, cùm tanta religione polleret. Diod. *lib.* 12. *Juſt. lib.* 2. *&* 24. Polyb. *lib.* 5. *&* Pet. Ribaden *in tract. de relig. l.* 1. *cap.* 36. *per tot. ubi plura alia exempla adducit.*

36 Anno enim tertio † Joachim Regis Iuda, Nabuchodonoſor Rex Babylonis obſedit Hieruſalem, & tradidit Dominus in manu ejus Joachim Regem Judæ, & partem vaſorum domus Dei aſportavit in terram Sennar, & vaſa intulit in domum theſauri Dei ſui, *Dan. lib. Prophet. cap.* 1. *in princ.* & in pœnam deprædationis templi Dei regnum ab ipſo tranſivit, ab hominibus fuit ejectus, & cum beſtijs feris fuit e-

jus

jus habitatio: fœnum, ut bos comedit, & ſeptem tempora ſuper eum fuerunt mutata, *ut in cap. 4. eod. lib.*

37 Balthaſar Rex ejus filius † præcepit jam temulentus, ut afferrentur dicta vaſa aurea, & argentea, quæ aſportaverat Nabuchodonoſor pater ejus de dicto templo, ut biberent in eis Rex, & optimates ejus, uxoreſque ejus, & concubinæ, quæ allata fuerunt, & biberunt in eis, ac propter eorundem vaſorum profanationem, eadem nocte ab inimicis ſuis interfectus fuit idem Balthaſar Rex Chaldæus, cui Darius Medus in Regnum ſucceſſit. *Dan. eod. lib. cap. 5.*

38 Heliodorus autem, † qui totis viribus conatus fuit ex templo Hieroſolymis ærarium pecuniis plenum ſpoliare, ſummo ſacerdote recuſante, & repugnante, apparuit ei quidam equus terribilem habens ſeſſorem optimis operimentis adornatus, qui Heliodoro priores calces eliſit. Alii etiam apparuerunt duo iuvenes virtute decori, optimi gloria, ſpecioſique amictu, qui circumſteterunt Heliodorum, quem & ex utraque parte flagellabant ſine intermiſſione, multis plagis verberantes, quibus ſubitò concidit in terram, ſuper qua jacebat mutus, atque omni ſpe, & ſalute privatus, donec Onias ſummus Sacerdos pro ipſo oravit, qua oratione ita flagellatus convaluit. *Machab. lib. 2. cap. 3.* & Ozias Rex, qui ingreſſus templum, auſus eſt incenſum offerre ad altare, repugnantibus ſacerdotibus, percuſſus eſt à lepra. 2. *Paralipom. c. 26.* & tunc quoq; terræmotus factus eſt, *Amos cap. 1.* S. Hier. *ſuper Eſai. ad cap. 7. ad verba, & dixit Dominus*, & Majol. *de admir. natu. reb. colloq. 1. pag. 54. verſ. Ozias enim.*

39 Antiochus quoque Rex, † qui templa ſpoliare tentavit, inſanabili plaga percuſſus fuit, ita ut de ejus corpore vermes ſcaturirent, ac viventes in doloribus carnes ejus affligerent, odore etiam illius, & fœtore exercitus gravaretur, nec ipſe jam fætorem ſuum ferre poſſet, peregre in montibus miſerabili obitu vita functus eſt, *ut eodem lib. 2. Machab. cap 9.* & Petr. Ribaden. *in tract. de reli lib. 1. cap. 37. ante med.*

Leo etiam Imperator Conſtantinopolitanus in templo S. Sophiæ accepit coronam auream valde pretioſam, quam Imperator Mauritius eidem templo obtulerat, in qua inter alia aderat carbunculus unus inæſtimabilis valoris, quam capiti ſuo imponendo, ſtatim in eodem capite orta fuit apoſtema eodem carbunculi nomine nuncupata, qua deceſſit. Bap. Igna. *in vita Leo.* Blond. *lib. 1. decad. 2.* & Niceph Caliſt: *lib. 18. cap. 42.* Milites quoque, cum violaſſent baſilicam Sancti Vincentii Martyris apud Agarenſem civitatem multos ibi ultio contrivit: nam pleriſq; manus urebantur emittentes fumum magnum, ſicut ex incendio ſurgere ſolet, nonnulli correpti à dæmone per energiam debacchantes martyrē declamabant, plurimi verò ſervati à ſeditione propriis ſe jaculis ſauciabant. Gregor. *hiſtor. lib. 7. cap. 21.* & Baron. *Ann. eccl. 588. p. 635. in fin. tom. 7.*

40 Quanta enim obſervan[illegible] † Principes, atque Præfecti Provinciarum c[illegible] n coluerint loca ſacra, ut, ſi repentino caſu ea aliquando violari contigiſſet, eandem mox culpam lacrimis, & pœnitentia expiarent arbitrio ſacerdotis, probat Auguſt. *Epiſt. 6. in append.* ubi ad Bonifacium Comitem ducem exercitus ſibi maxima

amicitia conjunctum, eo quòd confugientem ad eccleſiam inde abſtrahi juſſerit, in hæc verba ſcripſit: Miror, quomodo tam ſubito fidei murum aries ruperit inimici, novi enim, qua religione ſemper ſis Eccleſiam Dei veneratus, quo inſtigante, frater hominem de eccleſia rapuiſti: tu us, ſi de tuo amico forte præſumeret fugitivus, poſſet proculdubio interceſſionis cauſa veniam promereri; ergo, ſi amicus intenditur, cur Deus offenditur? Sed, ſi de poteſtate præſumitur, Nabuchodonoſor Regem intende, qui cauſa ſuperbiæ in bovem eſt ex homine commutatus. Non, ut confundam te, hæc ſcribo, ſed ut filium meum chariſſimum moneo, eccleſiæ igitur illæſum revoca, quem, ut irreligioſiſſimus rapuiſti, oblatio verò domus tuæ à clericis ne ſuſcipiatur, indixi, communionemque tibi interdico, donec peracta pro auſibus, vel errore, à me definita tibimet pœnitentia, & tempore condonato, pro hoc facto corde contrito, & humiliato dignum offeras ſacrificium Deo, *ut cap. miror. 17. quæſt. 4.* Cui Bonifacius in hæc verba reſpondit.

41 Humilis ſaluto, † quod primum eſt, ſuſcepi autem tremens ſanctitatis tuæ verba verberibus plena: Scio, quod veniæ præparatur, qui ab Auguſtino perfectiſſimo ſacerdote corripitur; nec debet Epiſcopo denegari, quod voluntas facit, aut caſus. Ipſe enim ſibi denegat curam, qui ſuam medico non publicat cauſam. Hominem ergo, piiſſime Pater, è liminibus eccleſiæ raptum tuis ſanctis aſpectibus juſſio mea, furorque ſubduxit, alieno non ſunt facta iſta conſilio, Dei, & ſanctorum ejus regimine vivo: illum itaque virum morte digniſſimum, quem (ut dixi) meus de eccleſiæ foribus furor abſtraxit, vitæ tuis juſſionibus donamus illæſum, agnoſco culpas, indignæ meæ lacrymæ jungantur tuis fletibus juſtis, quo poſſit hæc nota nigro inſcripta titione deleri, eccleſiæ mihi introitus non negetur, illic ſpero veniam, ubi admiſi culpam. Auguſt. *epiſt. 7. in append.* & Baron. *lib Annal. Eccleſ. tom. 5. Annal. 442. in fine.*

Honorius verò Imperator † Catholicis eccleſiis privilegia conceſſa ſtabilivit; & ſua lege ſancivit, nemini licere ad ſacroſanctas eccleſias confugientes abducere, & ſi quiſquam contra dictam legem venire tentaverit, læſæ Majeſtatis criminis reum eſſe volunt, *ut l. 2. C. de his, qui ad Eccleſ. confug.* & Baron. *eod. tom. 5. Annal. 407. pag. 263.*

43 Theodoſius enim junior Imperator ille pius, qui honor eccleſiis debeatur, his verbis expreſſit: † Nos, inquit, qui legitimi Imperii armis nunquam non circumdamur, quoſque ſine armis ſtipatoribus eſſe non convenit, Dei templum ingreſſuri, foris arma relinquimus, & ipſum etiam diadem Regiæ Majeſtatis inſigne humiliter deponimus, & ſacra altaria munerum tantùm offerendorum cauſa accedimus, quibus quoque oblatis, ad extimum, communeque atrium mox nos recipimus, nec quicquam ex propinqua divinitate nobis arrogamus. Baron. *eodem tomo quinto. Annal. 431. pagina 258. in fine. & pagina, 559. in principio.*

DE

DE IMMVNITATE BONORVM Eccleſiaſticorum. Cap. XIV.

S V M M A R I V M.

1. *Clerici, & bona Eccleſiaſtica, tam jure divino, quàm humano gaudent privilegio immunitatis. & n.3. & n.5.*
2. *Pharao divinæ legis ignarus ſacerdotes, & eorum bona immunitate gaudere voluit & eiſdē alimentā miniſtravit.*
3. *Clerici & eorum bona etiam ex jure Cæſareo gaudent immunitate.*
4. *Clerici laicis collectas abſque Sedis Apoſtolicæ auctoritate perſolventes, an pœnam incurrant.*
5. *Imperatores, Reges, Principes, & alij à clericis, & bonis eccleſiaſticis taleas, aut alia onera exigentes graves pœnas incurrunt.*
6. *Coloni, & ſervitores clericorum pro parte colonica gaudent immunitate.*
Remedia in tempore ſunt quærenda. ibidē.
7. *Clerici ſpirituales res ſunt, & ex toto corpus; & animam in ſervitium, & ſortem Chriſti dederunt.*
8. *Clerici exemplo gentilium ab exactionibus & tributis exempti dicuntur.*
9. *Immunitas clericorum naturalem habet æquitatem.*
Imperium oratione, & religione magis. quā labore, & corporis ſudore ſuſtinetur. ibid.
10. *Chriſtus rerum eccleſiaſticarū proprietatē, & poſſeſſionē habet, non prælatus.*
Bona eccleſiæ ſunt deputata uſibus clericorum, & pauperum. ibid.
11. *Pedagia, & alia onera de facto à clericis exigentes pœnas plures incurrunt, Iuſ io Papæ obligat ex præcepto. ibid.*
12. *Excommunicari nemo poteſt, niſi vocatus, ſi exceſſus non eſt notorius.*
13. *Notoria, quæ dicantur.*
Pedagiū quid ſit, & an differat à vectigali, ib.
14. *Clericorū immunitas eſt perſonalis, & non tranſit ad emptorem rerum ipſarū.*
Conditio mutatur ex mutatione perſonæ, ib.
15. *Pedagij ratione orta quæſtio inter levatorem ipſius, & delatorem rerū, qualiter ſit terminanda.*
16. *Equites S. Ioan. Hieroſolymitani ſunt veri religioſi, & gaudēt privilegio immunitatis*
Equitū dicti ordinis profeſſio qualiter fiat. ib.
17. *Clauſula ſublata &c. quid operetur.*
18. *Clerici, & eccleſiæ an teneantur conferre. & contribuere ad refectionem pontium & viarum, & num. 19. & 20.*
19. *Leges Imperatorum & Regum, an comprehendant clericos.*
20. *Leges Imperiales dāmnoſæ eccleſiaſticæ jurisdictioni non ligant clericos, niſi ſpecificè ab Eccleſia fuerint approbatæ.*
Lites pendentes in foro eccleſiaſtico ſunt decidendæ ſecundum canones. ibid.
21. *Clerici ſunt etiā exempti à cuſtodia civitatis tempore belli à refectione murorū civitatis, & alijs oneribus. & n.29.*
22. *Clerici pluribus caſibus non gaudent immunitate.*
23. *Epiſcopus in targentibus totū clerū oportet, quòd habeat conſenſū totius cleri. imo etiam requiritur auctoritas Sedis Apoſtolicæ.*

24. *Clerici tenentur ad omnia onera; quæ convertuntur in utilitatem communem clericorum.*

25. *Laici exigentes onera à clericis, & dantes conſiliũ, auxilium, vel favorem, excõmunicationis ſententiam in canonibus, & in Bulla Cœnæ Domini contentã incurrũt.*

26. *Abſolvi à cenſuris in Bulla Cœnæ Domini contentis, nemo poteſt, niſi a Papa. præterquàm in articulo mortis, neq; etiam tũc, niſi d ſt ndo Eccleſiæ mandatis, & ſatisfaciendo : autione præſtita.*

27. *Abſolvere poteſt quilibet ſacerdos in articulo mortis à quibuscunq; caſibus reſervatis.*

28. *Eccleſia, ſive clericus in quẽ pervenit res allibrata, an teneatur ad collectas, & n. ſeq.*

29. *Immunitas conceſſa alicui extenditur ad bona poſtea quæſita.*

30. *Collectandi jus habet executionem paratam, ſed fallit contra perſonas eccleſiaſticas, & earum colonos, qui debent audiri, ubi diſputatur de immunitate.*

31. *Collectas publicas clericorum coloni ſolvere non tenentur.*

32. *Res minoris æſtimantur ratione oneris illis injuncti.*

33. *Servi clericorum eodem privilegio gaudent, quo ipſi clerici.*

34. *Statuta, & conſuetudines laicorum contra libertatẽ eccleſiaſticã ipſo jure sũt nulla*

35. *Colonos clericorum pro traffico, ſeu colonia, item, & bona eccleſiaſtica gravantes, quas pœnas incurrant.*

36. *Statuentes cõtra eccleſiaſticam libertatem, ſcriptores, poteſtates, & aliæ perſonæ, niſi ſtatuta de libris fecerint amoveri, ſunt ipſo jure excommunicati.*

37. *Statuta, quæ dicantur contra libertatem eccleſiaſticam.*

38. *Domini temporales prohibentes ſubditis necum perſonis eccleſiaſticis cõtrahant, vel communia exhibeant, ipſo facto excommunicationem incurrunt.*

39. *Statutum laicorum prohibens alienationem immobilium in eccleſias, vel monaſteria, non valet.*

40. *Opinio, quæ favet Eccleſiæ in dubiis opinionibus in judicando, & conſulendo, eſt tenenda.*

41. *Statutum contra libertatem Eccleſiæ in volumine ſtatutorum inſertum, quomodo ſub pœna excommunicationis ſit abolendum.*

42. *Redditus eccleſiaſtici, qui in ſubventionem Principum bellorum cauſa ſuſcipiuntur, malos eventus pariunt.*

43. *Regnum Franciæ ob malam bonorum eccleſiaſticorum adminiſtrationem in domum Caroli Magni fuit translatum.*

44. *Ludovicus II. Francorum Rex privilegia eccleſiaſtica innovavit.*

45. *Regnum Franciæ ob malam bonorum Eccleſiaſticorum adminiſtrationem à deſcendentia Caroli magni in ſtirpem Vgonis Capeti fuit translatum.*

46. *Pragmatica ſanctio beneficiorũ cauſa in Regno Franciæ edita ſomes plurium malorum.*

47. *Concordia inter Leonem X. Papam, & Franciſcũ Francorum Regem ſuper collatione beneficiorũ inita malos parit exitus.*

48. *Lineæ ſtipitis de Valois ex perſona Henrici III. Regis Francorum violenter occiſi extinctæ, in perſonam Henrici Borbonij fuit translata.*

49. *Bona eccleſiaſtica uſurpantes propria amittunt.*

50. *Bona eccleſiæ oneribus gravantes pœnas, & flagella non evadunt.*

BONA

BONA etiam, quæ eccleſijs eccleſiaſticiſve perſonis donata, ac deſtinata repeτiuntur, juremerito pluri-
1 mis privilegijs decorata ſunt, † adeò quòd non ſolùm jure humano, verùm etiam divino, à ſecularium perſonarum exactionibus ſunt immunia. *cap. quamquam.* §. *cum igitur*, & ibi gloſſ. *in ver ipſarum*, & Geminian, *num. 2 de cenſ. in 6.* & Abb. *in cap. non minus num. 3. de immunit. eccleſ.* Et res clericorum in pluribus eodem privilegio gaudent, quo res eccleſiarum gloſſ. *in cap. fin. in ver ſuis. de vita, & honeſt. cleric. in cap. eccleſiarum 12, qu. 2. in cap ſimiliter. in ver. eccleſ. 16. qu. 1,* Burſat. qui de magis communi teſtatur *in conſ. 142 num. 21 lib 2.* & Bellarm. *in 4. controverſ gen. tom. 1. lib. 1. de*
2 *cler. cap 82. in fin.* Pharao enim, † qui legis divinæ notitiam non habebat, omnibus alijs in ſervitute redactis, ſacerdotes, & poſſeſſiones eorum in priſtinam libertatem dimiſit, & eis alimoniam de publico adminiſtravit *Geneſ. cap. 47. cap. non minus. de immun. eccleſ. & cap. tributum in fin. 23. qu. 8.* Nec licet communitatibus, & juriſdictionem temporalem obtinentibus, vel iuſtitiam temporalem exercentibus, taleas, vel collectas, ſeu exactiones quaſcunque eccleſiis, vel perſonis eccleſiaſticis imponere, vel exigere ab eiſdem pro domibus, prædijs, vel quibuſcunque poſſeſſionibus ab eiſdem eccleſiis, vel perſonis eccleſiaſticis legitime acquiſitis, vel acquirendis, etiam ſi ipſæ eccleſiæ, vel perſonæ; aut res hujuſmodi ſint intra illorum diſtrictum, vel territorium conſtitutæ, *c. 1. §. volentes. de immun. eccleſiaſtic. in 6.* & Concil. Lateranen. *relatum in dict. cap. non minus. cap. adverſus. eodem. tit. & clem. unic. eo.*

3 Dicta enim concluſio procedit † non ſolùm de jure divino, & canonico ex ſupra deductis, ſed etiam de jure Cæſareo, quo cavetur, ut nulla poteſtas, ſeu perſona publica, aut privata, collectas, ſive exactiones, angarias, vel perangarias, eccleſijs, vel alijs pijs locis, aut eccleſiaſticis perſonis imponere, aut invadere bona eccleſiaſtica præſumant. Quòd ſi fecerint, & requiſiti ab Eccleſia, vel ab Imperio emendare contempſerint, triplum refundere, & nihilominus banno Imperiali ſubjacere teneantur: quòd abſque ſatisfactione debita nullatenus remittatur. Quæcunque etiam communitas, vel perſona per annum in excommunicatione incurſa propter offenſam libertatem eccleſiæ perſtiterit, ipſo jure imperiali banno ſubiacet, *ut in conſtitutione à Federico II. Imperatore promulgata, quæ incipit: Nos Federicus. §. item nulla, de ſtat. & conſuet. cont. libert. eccleſ. in uſib. feud. quæ eſt repetita poſt. l. 2. ibi, Item nulla communitas, C. de Epiſc. & cler. l item quacunque. l. omnes. §. privilegiis. eo. tit. placet. C. de ſacroſanct. eccleſ. auth. de eccleſ. tit. §. ad hæc ſancimus col. 6* Abb. *in cap. 2. numer. 10. de immunit. eccl.* & Card. Baron. *referens legem Honorij Imperatoris in lib. Annal. Eccleſ. to. 5. Anno. 412. pag. 341.*

De jure autem canonico, † præter pœnas jure Cæſareo impoſitas, Prælati, eccleſiaſticæque perſonæ religioſæ, vel ſeculares quorumcunque ordinum, conditionis, ſeu ſtatus exiſtentes, qui collectas, vel taleas, decimam, viceſimam, ſeu centeſimam ſuorum, & eccleſiarum

R 5 proven-

proventuum, vel bonorum laicis ſolverint, vel promiſerint, vel ſe ſoluturos conſenſerint, aut quamvis aliam quantitatẽ, portionem, ſeu quotam ipſorum proventuum, vel bonorum æſtimationes, vel valoris ipſorum, ſub adjutorij, mutui, ſubventionis, ſubſidij, vel doni nomine, ſeu quovis alio titulo, modo, vel quæſito colore, abſque auctoritate Sedis Apoſtolicæ, necnon †
5 Imperatores, Reges ſeu Principes, cives, Comites, Barones, Poteſtates, Capitanei, vel officiales, aut Rectores quocunque nomine cenſeantur, civitatum, caſtrorum, ſeu quorumcunque locorum ubilibet conſtitutorum, & quivis alij cujuſcunque præeminentiæ, conditionis & ſtatus, qui talia impoſuerint, vel exegerint, vel receperint, apud ædes ſacras depoſita eccleſiarum, vel eccleſiaſticarum perſonarum ubilibet arreſtaverint, ſaiſiverint, ſeu occupare præſumpſerint vel arreſtari, ſaiſire, aut occupari mandaverint, aut occupata ſaiſita, ſeu arreſtata receperint, ac omnes, qui ſcienter dederint in prædictis auxilium, conſilium, vel favorem publice, vel occulte eo ipſo ſententiam excommunicationis incurrunt: Univerſitates quoque quæ in his culpabiles fuerint, eccleſiaſtico ſupponuntur interdicto, *cap. clericis laicos.* § *nos igitur. de immun. eccleſ. in 6.* d. *cap. non minus. in fin. cap adverſus conſules, extra eo. & clem. unic. eo.*

Eodem privilegio immunitatis gaudent † clericorum ſervitores, & qui ſunt in mi-
6 niſterio ipſorum, qui gaudent privilegio ipſorum dominorum, non principaliter propter ſe, ſed propter favorem ſuorum dominorum. *l. 1. & 2. C. de epic. & cleric.* & ibi Bald. *in d. l. 2 num 2.* Conc. Tolet. 3. *relatum in cap. Eccleſiarum, 12. quæſt. 2.* & ibi gloſſ. *in ver. clericorum*, Sunt autem in miniſterio clericorum coloni eorum bona colentes, Rebuff. *in l. 1. C. de colo.* Thracen. *nu. 3. lib. 11.* & Innoc. *in d. cap. non minus. nu. 3. in fin. de immunit. Eccl.*

Et quod attenet ad colonos, quamvis videatur quòd non ſint exempti, quia, licet colant poſſeſſiones eccleſiæ, non excuſantur in adventu Principis, quin perſonaliter inſerviant, Innoc. *in d. cap. non minus, nu. 3.* & ibi Abb. *num. 14. poſt. med.* & etiam tributa ſolvere teneantur. *l hi penes*, & ibi Bart. *num. 1.* & Rebuff *num. 1. & 2. C. de agric. & cenſ. l. 11.* eſt caſus ſpecialis, quòd in adventu Principis inſerviant, comprehendens colonos liberos inſervientes eccleſijs pro mercede, ut declarat Abb *in d. cap. non minus, eod. num 14 in fin* Tributa autem ſolvere tenentur non pro colonia, ſed de prædijs, & bonis proprijs, quæ ſuo nomine poſſident, & proprio nomine in libro catraſti ſunt deſcripta, Rebuff. *in d. l. hi penes quos, num. 2. & 3* ſed pro colonia, licet Fed. de Sen. *com. 111. quæſtio talis eſt. num.* 10. conetur probare partem contingetem colonos bonorum eccleſiaſticorum, quamdiu dicta bona excolunt, ad tributorum ſolutionem teneri, hoc procedit in datijs, & gabellis perſolvendis, quæ pro fructibus à ſolo ſeparatis partem ipſos colonos contingentem, ſi eam vendant, perſolvere tenentur, ut poſt Feder. Rip. & alios quos citat, tenent Burſat. *in conſ. 25. num. 3 lib. 1. & conſ 42 num 14. eod. lib. 1.* ſed à muneribus collectis, alijſque oneribus, quæ perſonis pro cultura, ſeu trafico prædiorũ imponuntur, coloni prædiorum eccleſiaſticorum occaſione eorundẽ prædiorum ab oneribus ſunt exempti, ut poſt Bald.

Bald *in l.1.C. de epiſc. & cler.* Duen. *in reg.* 100 *ampl.2.limit.penult.*& alias, conſuluit idem Burſat. *eod. conſ 25.num.* 4. & in his terminis procedunt *Conc.* Tolet Bald. ac alij ſupra citati, Bart. *in l. 1.nu. 3.verſ contrarium voluit,C. de anno.& tribut lib.* 10. & Petr de Ubal.*in tract. de Societ 6.part. 14 colum.& in 7.par 9 colum* & quia propter gravamina, quæ colonis quandoque imponuntur plures eccleſiæ, & eccleſiaſticæ perſonæ non inveniunt ruſticos, qui ſuas poſſeſſiones colere velint, ut animadvertit Fed. *in d.conſ. 111. nu. 10.in fin.* melius eſt in tempore occurrere, quàm gravaminibus paſſis ab Epiſcopo remedium quærere, ut docet Fed.*ibi eod.n.*10.

Pro trafico autem ſeu laborerio faciendo ſuper poſſeſſionibus eccleſiaſticis, quæ omnino ſunt exemptæ ex ſupra deductis, & infra dicendis ſi perſolvere tenerentur, extorquerent laici per indirectum collectas ex bonis eccleſiaſticis, quod eſt prohibitum,& eſt caſus comprehenſus in Bulla Cœnæ Domini, ut infra patebit. Et de hujuſmodi exemptione non eſt dubitandum, quia præter id quod probatur jure divino,canonico, & cæſareo conceſſum, Summus Pontifex,clericos,& eorum res, à juriſdictione ſeculari ſine Imperatoris
7 conſenſu eximere potuiſſet, & † cum clerici ſpirituales res ſint, & ex toto corpus,& animam in ſervitium, & ſortem Chriſti dederint *cap. dilectiſſimus, verſ. communis vita, 12.quæſt.1.* Innocent.*in cap. 2.num.1. de major.& obed.* Card.*in repe. cap. perpendimus,oppoſit.7,de ſentent.excom.*& Covar. *cap.31,pract.quæſt.num.3,in princip.*

Pluribus enim rationabilibus de cauſis clerici à ſecularium perſonarum exactionibus,& tributis fuerunt exempti.

8 Primò exemplo Gentilium moti, quia cùm Joſeph totam terram Ægypti Pharaoni ſubieciſſet,terra ſacerdotum retinuit priſtinam libertatem.quibus,& ſtatuta cibaria ex horreis præbebantur; quapropter non fuerunt compulſi vendere poſſeſſiones,& ex eo tempore,uſque in præſentem diem, in univerſa terra Ægypti regibus quinta pars ſolvitur, & factum eſt quaſi in legem,terra ſacerdotali excepta, quæ libera ab hac conditione fuit *Geneſ. d. c.*47. Et Artaxerxes:ego,inquit, Rex ſtatui,atque decrevi omnibus cuſtodibus arcæ publicæ,qui ſunt trans flumen, ut quodcunque petierit à vobis Eſdras ſacerdos, ſcriba legis Dei Cœli, abſque mora detis uſque ad argenti talenta centū, & uſque ad vini batos centum,& batos olei centum, ſal verò abſque menſura : vobis quoque notum facimus de univerſis ſacerdotibus, & levitis & cantoribus,& ianitoribus,nathineis, & miniſtris domus Dei hujus, ut vectigal,& tributum, & annonas non habeatis poteſtatem imponendi ſuper eos, *Eſdra lib. 1,cap.7,circ.med.*& gloſſ.*in cap.quanquam, in verbo divino,de cenſibus,in 6* & plene Oſalch *in deciſ 68.nu 1.2.& 3* quamvis contrarium ibi defendere conetur, licet per ipſum pro contraria opinione allegata non ſubſiſtant, ut infra demonſtrabitur.

Cùm enim reges Gentiles ſacerdotibus,levitis,& alijs miniſtris domus Dei ſervati voluerint libertatem, & quòd illis in neceſſitatibus ita liberaliter ſubveniretur, non debuerunt poſtea eccleſiaſtici à Chriſtianis laicis deterioris conditionis fieri, quàm ſub Pharaone, qui legis notitiam non habebat,fuerant effecti,*d.cap. non minus,de immunit.Eccleſ* & ibi Abb.*n.1.*

9 Secundò † clerici à ſubjectione tributo-

to-

tum fuerunt exempti Principum privilegio, non tantum, quantum jure divino, quod habet naturalem æquitatem, cùm clerici divinis vacantes, laborem Principum compenſent, qui adminiſtrationi reipublicæ inſudant, S. Thom. *ſuper cap. 13. ad Rom.* & clericorum orationibus ſummi numinis veniam ſperamus, gloſſ. *in l miles, in verb. ſacere, ff. de re judic.* & ibi Rip. *n. 7.* Quapropter Conſtantinus, & Conſtans Imperatores eccleſiaſticas perſonas privilegio immunitatis gaudere voluerunt, ſcientes magis religionibus, quam officijs, & labore corporis, vel ſudore Imperialem rempublicam contineri, *capit, in qualibet, 22, quæſt. 8,* Quæ tamen dici potius debent agnitio privilegiorum, quæ Deo jure divino habent quàm privilegia.

10 Tertiò rerum eccleſiaſticarũ † proprietatem, & poſſeſſionem non prælatus, ſed Chriſtus noſcitur habere, quia quæcunque homines offerunt, dicuntur eſſe oblata Deo *cap. nulli liceat, & c. qui abſtulerit, 12, quæſt. 2 cap. videntes, ead. cauſ. quæſt. 1.* Innocent. *in cap. cum ſuper, nu: 3.* & ibi Abb. *num. 18, de cauſ. poſſ & propr.* vel penes univerſalem, vel ſingularem eccleſiam, quæ nunquam moritur, nec eſt unquam nulla, *cap. liberti, il 2. 12 quæſt. 2. & cap non turbatur, 24, quæſt 1,* Innoc. *in d. cap. cùm ſuper, num 4* & Abb *d. num. 18, in fin. &* ſunt deputata uſibus clericorum, & pauperum, quoad uſum ſolum, & ſuſtentationem, Innoc *d. num. 4 in princip* & Abb. *in d. cap. non minus, num. 6. de immunitat. Eccleſ* & propterea regulariter ab omnibus oneribus ordinarijs. & extraordinarijs. datijs, tractis, gabellis, & pedagiis ſunt exempti.

11 Tamen de pluribus quæri poteſt † primò, cùm à pedagiis clerici ſint exempti, ſi de facto aliquis cogat clericum ad perſolvendum pedagium violando illius privilegium, & eccleſiaſticam immunitatem, quam pœnam incurrat. Et ex deciſione Bonifac. VIII. nec collegium, nec Univerſitas, nec aliqua etiam ſingularis perſona cujuſcumque ſit dignitatis, conditionis, aut ſtatus, ab eccleſijs, aut perſonis eccleſiaſticis, aut pro rebus eccleſiaſticarum perſonarum, pedagia exigere, vel extorquere per ſe ipſos, vel per alios, ipſorum nomine, vel etiam alieno, aut eas ad hujuſmodi perſolvenda compellere poſſunt. Contrafacientes autem ſingulares perſonæ excommunicationis, collegia verò, vel Univerſitates, civitates, caſtra, vel loca interdicti ſententias ipſo facto incurrunt: nec ab excommunicatione hujuſmodi abſolutionem, vel interdicti relaxationem poſſunt obtinere, donec exacta plenarie reſtituerint, & de tranſgreſſione ſatisfecerint competenter, *cap. quamquàm poſt med. de cenſ. in 6. & clem. fin. eod. titul.* Dictio enim, ipſo facto, eſt latæ ſententiæ, quapropter, licet exigentes reſtituant, & ſatisfaciant, eſt tamen neceſſaria abſolutio ab excommunicatione, vel interdicti relaxatione *d. c. quanquàm in fin.* & Ibi gloſſ. *in d. clem fin. in verb. donec*, quia ſatisfactio fieri debet ad inſtar excommunicati pro manifeſta offenſa prius emenda præſtita ſufficienti, *cap. ex parte in Chriſto. verſ in ſecundo vero, de verb. ſignific. c ſolet verſ. niſi eum, de ſenten. excommun in 6* & Diaz *in pract. crimin. c. 57. in annot. verſ ſi tamen publicari*, quæ debet eſſe cum expenſarum ſatisfactione, ac de ſtando judicio cautione præſtita, *cap. venerabilibus, §. porrò, verſ ſecus autem, eod. tit. In 6.*

An

An ipſo facto ſententiam excommunicationis incurrens, debeat ſine aliquo proceſſu, vel cauſæ cognitione excommunicatus publicari. Videtur, quòd ſic. *per dictam clem. fin.* ubi Papa iubet *in princip.* & juſſio Papæ obligat ex præcepto, ut ibi gloſſ. *in verb. jubemus.*

12 † Tamen nemo debet ad publicationem excommunicationis procedere, niſi parte vocata, gloſſ. *in ead. clem. fin. in verb. conſtiterit, in clem. 1. in ver. quamcitò, circà fin. & in clem. 2. in verb. conſtiterit, de pæn. &* Rot. *dec. 2. in fin. de dol. & contum. in nov.* & hæc procedunt in dubio, ſed in claris, ſi notorie conſtaret de in curſu excommunicationis per exactionem pedagij publice, ita quòd notorium eſſet, nulla præcedente monitione, poſſet publicari. Innoc. *in c. 1. num. 5 de offic. deleg* Abb. *in cap. parochianos, numer. 2. verſ. concordo ſic, de ſent. ex communic.* & Felin. *in cap ſacroſanct. num. 3. eod. tit.*

13 † Notoria enim dicuntur, quæ per confeſſionem, vel probationem legitime nota ſunt, aut per evidentiam rei, quæ nulla poſſit tergiverſatione celari, *cap final. in fin. de cohab. cleri. & mul.* & *cap. cum olim, de verb. ſignif* Et quamvis pedagium ſit præſtatio, quæ fit à tranſeuntibus pro perſona, vel rebus, quæ vehuntur, aut portantur, gloſ. *in c. ſuper quibuſdam, in verb pedagia de verb. ſignif.* & vectigal à pedagio differat nomine, ut poſt Joann. Andr. Abb. *in cap. innovamus, num 3 de cenſibus,* Paul. de Caſtr. *in l. 1. nu. 2 ff. de public.* tenet Felin. *in c.* Eccleſia S. Mariæ, *nu. 106. de conſtit.* pedagium tamen, & vectigal idem important, ut ibi Abb. & tam exigentes pro perſonis, quam pro rebus proprijs eandem pœnam incurrunt. Quæ ſolùm procedunt pro rebus proprijs clericorum, non autem pro rebus, quas clerici emiſſent, & animo negotiandi portarent, pro quibus ceſſat privilegium, argumento à contrario ſenſu, *clem. fin. de cenſ. & ibi* gloſſ. *in verb.* non negotiand. Specul. *de immunit. Eccleſ. in fin.* Felin. *in d. cap. Eccleſiæ S. Mariæ, num. 105.* & Fed. de ſen. *conſ. 111. num. 10. verſ. immò ſi clericus.*

Quid autem, ſi clericus vendidit granum, vinum, aut alios fructus ex prædijs eccleſiaſticis recollectos, an emptor ſit immunis à ſolutione pedagij. Et videtur, quòd ſic, quia, cùm prædia eccleſiaſtica, & eorum bona ſint exempta, debent dicto privilegio exemptionis gaudere, quia ſequuntur conditionem perſonarum. Abb. *conſ. 6. numer. 2. par. 1.* tamen contrarium eſt verum,

14 † nam immunitas clericorum à pedagijs, & gabellis fuit conceſſa favore perſonarum ex ſupra deductis, & non tranſit ad emptorem. gloſſ. *in d. clem fi. in verb. non negotiandi,* & Fed. *d. num 10.* quia mutatione perſonæ mutatur conditio rei *l. per procuratorem. in fi.* & ibi Bald. *in princ. ff de acquir. hæred,* & licet clerici de fructibus ſuarum præbendarum non ſolvant gabellam, ementes tamen hujuſmodi fructus illam ſolvere tenentur, quemadmodum ementes à fiſco, non obſtante privilegio fiſci, ſolvere debent. Bart. *in l. licitatio §. fin. de*

15 *publica* † Si autem inter levatorem pedagij, & delatorem ſit quæſtio, ut quia ille negat, delatorem reum eſſe clericum, vel dicit, res deferri negotiationis cauſa, vel res illius non eſſe, unde grave eſſet ſemper judicem adiri, pro fide hujus rei recipienda eſt communicandū juramento

deferentium, vel ſuorum nunciorum, ſi perſonarum qualitas non diſſuadeat, vel niſi fides de contrario haberetur in promptu: & quoad perſonam ſufficit, quòd reperiatur in habitu, & tonſura clericali, gloſſ. *in d. clem. fin. in verb. non negotiandi, verſ. ſi autem*, & ibi Abb. *num.* 4. *de cenſ.* Si tamen contra clericum de jure erit gabella à publicanis petenda coram iudice eccleſiaſtico clericus erit conveniendus Roland. à Val. *conſ.* 71. *nu.* 25. *volu.* 4. & poſt plures alios, quos citat Diaz. *in pract. crim. canon. c.* 57. *in add. verſ. erit tamen* quibus addo vulg. regulam, quòd actor forum rei ſequi debet.

16 Milites † ordinis S. Joannis Hieroſolymitani eodem privilegio gaudent, quia ſunt vere religioſi, cùm profiteantur in hæc verba: Ego N. voveo, & promitto Deo omnipotenti, beatæque Mariæ ſemper Virgini, Dei genetrici, ac S. Joan. Baptiſtæ perpetuò, cum Dei auxilio ſervare veram obedientiam cuicunque ſuperiori, qui à Deo, & religione noſtra mihi dabitur, amplius vivere ſine proprio, & caſtitatem ſervare, ut in Stabil. *cap.* 1. *de recept. fratr.* quibus tria ſubſtantialia vota emittunt, & propterea habent privilegia, quibus expreſſe cavetur, quòd à ſolutione, & exactione paſſagij, atteragij, gabellæ, dacij, tractæ, collectæ, procurationis, iucundi adventus, iurium etiam ſynodalium, cenſuum, & decimarum, etiam novalium, etiam hortorum, pratorum, piſcationum, molendinorum, & terrarum, quas per ſe ipſos, vel alios eorum nominibus, etiam colonos arrendatarios, & emphyteutas excolunt, & de quibus fructus percipiunt, & cujuſvis alterius oneris perſonalis, ſeu miſti ſunt exempti, nec etiam ratione perſonarum vel rerum, animalium, ac bonorum ſuorum, ad aliquam ſolutionem pontium, fontium, furnorum, murorum, ſeu etiam aliarum eccleſiarum, quàm dictæ religionis in aliquo teneantur ut in motu proprio Pij IIII. in Bull. *cap.* 14. *fol.* 668. *verſ. necnon à ſolutione, quæ habet decretum irritans.* &c. Et clauſulam, *ſublata*, &c. Et quoad ipſos, eſt ſublata difficultas, an teneantur ad ſolutionem gabellæ impoſitæ pro refectione murorum, pontium, & fontium, *ut in l. ad inſtructiones C. de ſacro-*

17 *ſanct. eccleſ.* † quia dicta clauſula, ſublata, &c. removet facultatem quibuſcunque aliter judicandi, vel interpretandi. *cap. ſi e tempore de elect. in* 6 Pariſ. *conſ.* 38. *n.* 9. *conſ.* 41. *n.* 22. *l.* 4. Caſſad *ſuper regul. deciſ.* 12. *n.* 5. *cum ſeq.* & Gomeſ. *de anna. poſſ. q.* 4. *nu.* 5.

18 An autem † clerici ſeculares, & regulares ſint exempti à gabellis ſolvendis, quæ imponuntur pro refectione pontium, & viarum, videtur quòd non, ſed, quod ad illorum ſolutionem, & contributionem teneantur. *d. l. ad inſtructiones.* ubi Bald. *nu.* 1. auth. *de Eccleſ. tit.* §. *ad hæc ſancimus, columη* 6. & Felyn. *in d. c. Eccleſia S. Mariæ, n.* 106. *verſ. tertius, ubi gabella.*

19 Nam leges Imperatorum † videntur comprehendere clericos, *c.* 1. *de novi oper. nunc. cap. ſi. in audiutorium.* 10 *diſt.* Felyn. *in eod. cap. Eccleſ. S. Mariæ num.* 37. & Abb. *in cap. inter alia, num.* 1. *de immuni. Eccleſ.* tamen cùm dicta concluſio ſit fundata in jure civili, per canones poſteriores fuit correcta, & libertati eccleſiaſticæ per leges civiles præjudicari non poteſt defectu poteſtatis condentis, cùm non conſtet de dictarum legum civilium approbatione, quæ de jure requiritur in concernentibus odium Eccleſiæ.

† Et

20 † Et quando lex imperialis eſt damnoſa eccleſijs, ſeu eccleſiaſticis perſonis, non tenet, niſi ſpecifice approbetur ab eccleſia. Innocent. *cap. 1. de reb. Eccleſ. non alien. in 6.* in terminis dictarum legum, gloſſ. *in cap generaliter, §. novarum in verb. collationibus, in fin. 16. quæſt. 1.* Abb. qui atteſtatur, hanc communem doct. theoricam *in cap. non minus, num. 20. in princip. verſ. dico enim, de immunit Eccleſ.* idem Abb. *in cap. Eccleſia S. Mariæ, numer. 10. verſ an lex civilis,* & ibi Dec. *numer. 88. & 91.* & Felin. *num. 40. verſ primum eſt, de conſtitut.* idem Abb. *in conſ. 3. num. 1. verſ. ſed his non obſtantibus, & num. 2 par. 1.* Bero. *in conſ 31. nu. 20. cum ſeqq. volum. 1.* & Benedict. Capra *in libr. leg. concl. 46. per totum.*

Et hæc quæſtio caſu, quo dubitari contingeret, eſſet decidenda à judice eccleſiaſtico, *d. cap. non minus, verſ. quocirca,* & ibi gloſſ. *in ver. tantam,* & in foro eccleſiaſtico lites deciduntur ſecundùm jus canonicum, *cap 2. de arbit. in 6.* Abb. *in cap. 1. num. 7 verſ. in judicijs verò, de nov. op. nunc. & in cap. clerici, num. 2. verſ. ſecus in materia, de jud.* & Felyn. *in d. cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ, num. 43 de conſtit.*

21 † Regulariter autem ſunt exempti etiam ab aggeribus faciendis juxta ripas fluminum, ne flumina excreſcentia fluant per limites, à reparatione fontium, refectione murorum civitatis, & ipſorum murorum vigilijs, & generaliter ab omnibus oneribus, *c. apit quamquam, de cenſ. in 6.* & Abb. *in cap. pervenit. numer. 3. in princip. de immunit. Eccleſ. cum alijs ſupra in princip. deductis.*

22 Limitatur tamen † dicta concluſio pluribus caſibus. Primò tempore magnæ neceſſitatis, quo caſu non debet aliquis eccleſiaſticus à murorum, ſeu civitatis cuſtodia excuſari, ut cunctis vigilantibus melius valeat civitas cuſtodiri, *d cap. pervenit,* & ibi gloſſ. *in ver. modo.* & Abb. *n. 1. & num. 4: circa medium, & num. 6: de immun. Eccleſ.* & erit magna neceſſitas, qua ſtante eccleſiaſtici non excuſantur, ſi hoſtis ſtat in agro cum exercitu in obſidione loci, *ut in caſibus, de quibus per* Oſaſch *in deciſ. 68. num. 24.*

Secundò in reſtauratione murorum tempore belli, & tunc clerus compelli poteſt ad contribuendum per Epiſcopum, non autem per laicos, Bald. *in d. l. ad inſtructionas, num. 2. & 3. C. de ſacroſanct. & in l. de his, C. de epiſ. & cleric. aut. ſtatuimus, C. eo. & cap. ſi diligenti, de for. compet.*

Tertiò fallit, quoties Epiſcopus, & clerus tantam neceſſitatem, & utilitatem aſpiceret, ut absque ulla exactione ad relevandas communes utilitates, vel neceſſitates, ubi laicorum non ſuppetunt facultates, ſubſidia per eccleſias æſtimarent conferenda, *cap. non minùs, §. quo circa, cap. adverſus, verſ. verùm ſi de immunit. Eccleſ & cap 1. in extravag: com. eod.* 23 *tit.* & tunc non Epiſcopus ſolùs, † aut cum conſenſu capituli poteſt ſed conſenſus totius cleri debet intervenire. Innocent. *in cap. 2. de loc. & conduc & Abb. in d. cap. non minus, num 5* quia quòd omnes tangit, ab omnibus debet approbari, *cap. quod omnes, de reg. jur. in 6.* & in terminis Bero. *in conſ 31. num. 13. volum. 1.* nec ſufficit conſenſus totius cleri, quia requiritur etiam Sedis Apoſtolicæ auctoritas, *c. clericis laicos, §. nos igitur, de immun.*

Eccleſ in 6 & d: extravag: 1. §. cæterum, eod. titul. cap: adverſus, verſ. propter imprudentiam, & ibi Abb. *n. 1. eodem*, & tunc laici non ex obligatione, ſed humiliter, & devotè cum gratiarum actione id recipere debent, *d. cap. adverſus. verſ. verùm, ſi quando.*

24 † Quartò tenentur eccleſiaſtici ad reparationem fluminum, pontium, & viarum, quoties communis laicorum, & eccleſiaſticorum urget neceſſitas, & concurrit utilitas, Abb. *in d. cap. non minus, num. 18. &* Bald. *in d. l. ad inſtructiones, n. 2*, Secus autem, ſi communitas à flumine haberet particulares redditus piſcationis, tranſitus, portus, aquarum ad pratorum particularem irrigationem, & molendinorum particularium adaquationem, aut pedagia ſub quocunque nomine, & titulo ad particularem, aut Univerſitatis utilitatem exigerent: quia tunc cum pedagia, gabellas, tractas, & paſſagia, pro mercibus, & animalibus, præſertim bobus cum plauſtris, & ab advenis tranſeuntibus pontes, & vias, ut plurimùm deſtruentibus exigant, laici ſuis ſumptibus ad hujuſmodi refectiones, & reparationes tenentur, Archid. *in cap: ſi quis peregrinus, 23, quæſt: 3*, Cepol *de ſervit. viar. num. 47*, Nicol Teſta. *in tractat: de collect: n: 45*, Bald: *in d. l: ad inſtructiones, num: 2*, ubi quod plauſtra deſtruunt vias, quas continuè reficere oportet. & eſt ratio, quia, qui ſentit commodum, ſentire debet incommodum, & contra *l. ſecundùm naturam, ff: de reg: jur: & cap. qui ſentit. eod. tit. in 6.*

25 † Laici autem contrafacientes, exigentes, ſeu extorquentes ab eccleſiis, eccleſiaſticiſque perſonis taleas, ſeu collectas, aut exactiones quaſcunque, & dantes ad id faciendum conſilium, auxilium, vel favorem, etiam circa præſtandas ſubventiones laicis ab eccleſiarum prælatis, ac alijs viris eccleſiaſticis ſententiam excommunicationis incurrunt, donec ſatisfactionem fecerint competentem, *d: c: non minus, in fin: cap. adverſus, clement. unic. §. volentes, eod. tit. de immunit: Eccleſ: & c: quanquam, de cenſ: in 6*, & ſententiæ, ac conſtitutiones, quæ à talibus, vel de ipſorum mandato fuerint promulgatæ, inanes, & irritæ ſunt, nullo unquam tempore valituræ, *d. cap: adverſus, §. quia verò.*

Dubitari enim poteſt, an ſolventes taleas, ſeu collectas ſine Pontificis auctoritate, & ipſi excommunicationis ſententiam incurrant, *ut in d: cap: clericis laicos, eodem tit: in 6, in cap: 1, eod: in extravag. com.* & reſpondetur, quòd non, quia illa duo capitula in Conc Vienn. per Clem V. cum omnibus ab illis ſecutis fuerunt revocata *ut d. clem. unic. verſ. nos de conſilio* Et quia exigentes gabellas ipſo facto ſententiam excommunicationis incurrunt, an etiam exigentes collectas pari modo illam incurrant, de jure communi conſtat, quòd non, quia poſt menſem, niſi ſatisfecerint, dictam pœnam incurrunt, quæ afficit etiam ſucceſſorem, *d: cap: adverſus in fin* & ibi Abb. *num. 23.* Sed ex diſpoſitione Bullæ in die Cœnæ Domini legi conſuetæ qui collectas, decimas, talea, præſtantias, & alia onera clericis, Prælatis, & aliis perſonis eccleſiaſticis ac eorũ & eccleſiarum, Monaſteriorũ & aliorum beneficiorũ eccleſiaſticorũ bonis, illorumque fructibus, redditibus, & proventibus, abſq; Romani Pontificis ſpeciali, & expreſſa licentia imponunt, & diverſis etiam exquiſitis modis exigunt,

exigunt, aut ſic impoſita etiam à ſponte dantibus, & concedentibus recipiunt, nec non, qui per ſe, vel per alium, ſeu alios directè, vel indirectè prædicta facere, exequi, vel procurare, aut eiſdem auxilium, conſilium, vel favorem, ut votum, ſeu ſuffragium palàm, vel occulte præſtare non verentur, cujuſcunque ſint præeminentiæ, dignitatis, ordinis, conditionis, aut ſtatus, etiam ſi imperiali, aut regali præfulgeant dignitate, ſeu Principes, Duces, Comites, Barones, Reſpublicæ, & alii potentates quicunque, etiam Regnis, Provinciis, Civitatibus, & Terris quoquomodo præſidentes aut quavis etiam Pontificali dignitate inſigniti, excommunicationis ſententiam in Bulla Cœnæ Domini contentam incurrunt. Navarr. *in cap. 27. num. 71. verſ. & qui collectas*, *tom. 8.* & Graff. *cap. 18. num. 145. par. 1. lib.* 4. à qua † niſi in articulo mortis conſtituti, præterquam à Romano Pontifice, nemo abſolvi poteſt, neq; etiam tunc, niſi de ſtando Eccleſiæ mandatis, & ſatisfaciendo cautione præſtita, nec prætextu quarumvis facultatum, & indultorum quibuſcunque perſonis eccleſiaſticis, ſecularibus, & quorumvis ordinum, etiam mendicantium, & militiarum regularibus, etiam Epiſcopali, vel alia majori dignitate præditis ipſiſque ordinibus, & eorum Monaſterijs, Conventibus, & Domibus, ac Collegijs, Confraternitatibus, Congregationibus, Hoſpitalibus, & locis piis, necnon laicis, etiam Imperiali, Regali, & alia mundana excellentia fungentibus, per Romanum Pontificem & Sedem Apoſtolicam, ac cujuſvis Concilii decreta, verbo, litteris, aut alia quacunque ſcriptura in genere, & in ſpecie conceſſorum, & innovatorum, ac concedendorum, & innovandorum, Rebuff. *in prax. benef.*, *ſuper Bull. Cœnæ Domini*, *art. 13. verſ. niſi in mortis*, & Navar. *d. c. 27. n. 73. verſic. cæterum à prædictis.*

27 † Nam in articulo mortis quilibet ſacerdos abſolvere poteſt, quacunq; reſervatione non obſtante, ut ibi gloſſ. *in d. verſ. niſi*, Concil. Tridentin. *cap. 7. § hanc autem doctrinam*, *de ſacr. pœnit. & extrema unct. ſeſſ. 14.* & S. Thom. *in 4. ſentent. diſtinct. 18. & 20.*

28 † Dubitatur, an bona cataſtrata, quæ eccleſiæ à laicis acquiſiverunt, & pro quibus laici collectas perſolvebant, gaudeant privilegio immunitatis: & videtur, quòd non, quia hoc caſu res onerata cum ſuo onere tranſit, Specul. *de cleric. conjug. n. 11. verſ. alii dicunt*, Bald. *in l. neminem n. 2. C. de ſacr. ſanct. eccleſ.* Jaſ. *conſ. 43. vol. 3.* Abb. *in d. cap. non minus*, *num. 16. verſ.* dicit enim, & Rebuff. *in l. ſi divina. n. 3. C. de exact. tribut.* Quæ concluſio eſt vera, & communis, quo ad tributa, ſi prædium eſt tributarium, vel cenſuale jure feudi, vel emphyteuſis pro illo ſolito, & perpetuo tributo, quod eſt conforme, & certum, ut declarat Bar. *conſ. 180. n. 3. & 4.* Felin. *in d. cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ n. 77.* Bald. *dict. n. 2.* Rebuff. *ead. l. ſi divina, n. 1. &* Oſaſch. *deciſ. 136. ubi de communi teſtatur, num. 2.*

Sed quando deſcriptio, ſeu æſtimatio, quæ fit per ſolidum, & libram, non eſt perpetua, & certa, ſed mutatur pro varietate imminentium negotiorum, onus hujuſmodi non durat, poſtquam venit ad privilegiatam perſonam, ut bene diſtinguunt Bart. *eod. conſ. 180. eod. n. lib. 1.* Felin. *in dict. cap. Eccleſia S. Mariæ*, *eod. num.* &

29 Brun. *conſ. 94.* quia immunitas † trahitur

ad

ad poſtea quæſita, *cap. noverint*, 10. *quæſt.* 1. Specul. *d. num.* 11. *verſ. ſed certè.* Rebuff. *d. l. ſi divina, num* 3. *verſ. in muneribus autem, cap. quia circa, de privil.* Iaſ. *per illum tex. poſt.* Cy. Ray. & Raph. fulg. *quos citat. in l. qui filiabus, num.* 13. *verſ. tu autem, de leg.* 1. Ruin. *conſil.* 217. *num.* 17. *volum.* 1. Pariſ. *conſ.* 61. *num.* 7. *& num* 10. *ubi de communi teſtatur, volum.* 2. Natt. *conſ* 66. *num.* 13. *conſ.* 160. *num* 23. *conſ* 328. *num.* 4. Oſaſch. qui hanc veram, & magis receptam ſententiam eſſe teſtatur *in dicta deciſ.* 136. *num.* 1. quem ſequitur Theſau. *deciſ.* 274. *num* 2. *& n.* 4. Burſat. qui etiam de commun, & magis recepta teſtatur *in conſ.* 16. *num* 77. *l.* 1. & Silveſt. *in verb. immunitas* 1. *quintò quæritur, & num.* 19. Dicta concluſio adeò eſt vera, & generalis, ut, nec ad onera occaſione belli per Principem impoſita, eccleſia concurrere teneatur, niſi cum imminet neceſſitas, & tractatur de neceſſaria defenſione patriæ, ut, ſi extempore hoſtis in Principem irrueret, vel ſi bellum juſte, ac pro imperii, vel eccleſiæ tutione fieret, & quocunque caſu, ſi burſa Principis eſſet exhauſta, & laicorum non ſupperent facultates, non autem pro quacunque neceſſitate, Cephal. *conſ.* 154, *num.* 22. *volum.* 2. & Burſat. *d. conſ.* 16. *num.* 76. & concurrentibus aliis, *de quib. ſup. num.* 22.

Multò minus, † ſi pro fluminum re-
30 paratione, pontium, viarum, mœnium reſtauratione, aut hoſpitatione, vel tranſitu militum, ſeu laboratorum occaſione belli collectæ ab Univerſitatibus imponantur, quia licet regulariter collectæ habeant executionem paratam, pro quibus fieri debet executio cogendo, & exigendo abſque citatione, etiam lite pendente, *ut cum coff. ad l. jul. pecul. auth. iuſiur. quod præſt. verſ & primum*, Bald. *conſil.* 429. *licet judex, num.* 1. Rolan. à val. *conſ.* 32. *num.* 5. Oſaſch. *deciſ.* 86. *num.* 5. & Burſat. *d. conſ* 16. *num.* 76. dicta tamen concluſio procedit, & habet locum contra laicos non privilegiatos, ſed contra bona eccleſiaſtica, quæ habent privilegia de jure divino, canonico, & cæſareo ex ſupra deductis, & eorum colonos, non habent executionem paratam, ſed debent perſonæ eccleſiaſticæ, & eorum coloni audiri ſuper eorum immunitate, ſi dubitatur, ſcilicet apud judicem eccleſiaſticum, *lib.* 2. *C. de eff. civi jud.* Bald. *d. conſ.* 429. *n.* 1. *verſic. qui autem gravari*, & ita diſtinguit Ang. in *l fin: C. ubi quis de cur. [illegible] cond. ibi*, aut dubitatur, an aliquis ſit debitor: & tunc non habet locum executio lite pendente, ſed procedendum eſt cauſa cognita, quem ſequitur Oſaſch. *dict. deciſ.* 86. *num.* 1. *& num.* 6. *verſ. quid dicendum.*
31 Et quòd de jure communi, † coloni regulariter ad collectas non teneantur, probat Pariſ. *conſ.* 25. *num.* 10: *volum.* 1. Iaſ. *in l.* 1. *num* 32: *C: de jur. emphit.* & ita fuit deciſum per ſenatum Pedemontanum ut teſtatur Oſaſch. *deciſ* 8. *num.* 6: *&* [illegible], quamvis ſenatus in cauſa Univerſitatis Auxiliani contra colonos civium Vercellenſium cenſuerit ſuper allegata conſuetudine collectandi colonos pro parte colonica teneri, motus ex communi concluſione, qua diſponitur in collectis exigendis ſervandam eſſe conſuetudinem, *ut ibi num.* 9 *in fin.* & Rolan à val. *conſ* 32: *num.* 8: *cum ſeq.* cauſa fuit agitata contra colones civium, non autem contra colonos bonorum eccleſiaſticorum, qui gaudent immuni-

munitate clericorum, de quorum intereſſe
32 agitur, † quia ratione oneris collectandi injuncti res minoris æſtimationis efficitur, gloſſ. fin. *in l. generali, §, final. ff. de uſufruct. leg.* & Oſaſch. *dict. deciſ.* 83. *num.* 9. Conſuetudo enim inducta contra colonos laicorum, non extenditur ad colonos privilegiatos bonorum eccleſiaſticorum, nec conſuetudo vigens in una regione extendi poteſt ad alias regiones, in quibus non viget talis conſuetudo. *cap.* 1. ubi Abb. & alii *de conſuet.* Bart. *in l. poſt dotem. num.* 30. *ff. ſol. matr.* Burſat. poſt Rip. Corn. & alios *in conſil.* 311. *num.* 7. *lib.* 3. Honded. *conſ.* 101. *num.* 38. *vol.* 1. Farinac. *in prax. crim. de Inquiſ. cap.* 8. *num.* 132 *verſ. & licet econtra* & Covar. *pract. quæſt. cap.* 31. *num.* 5. *verſ. ſecundò ex præmiſſa reſolutione.*

33 Ideò, cùm colentes † bona eccleſiaſtica gaudeant privilegio dominorum, non principaliter propter ſe, ſed favore eccleſiaſticarum perſonarum. Concil. Tolet. *relatum. in cap. Eccleſiarum.* 12. *quæſt.* 2. & Bald. *in l.* 2. *num.* 2. *C. de Epiſc. & cler. cum aliis ſupra deductis*; & eccleſiaſticis perſonis, quæ privilegium immunitatis habent à Deo, Pontificibus, & imperatoribus, dicta conſuetudo eſſet præjudicialis, non afficit ipſorum colonos, qui dominorum privilegium ſortiuntur, cum ex ſubjectione illus colonorum dominis incommodior redderetur, ut declarat Oldrad. *conſilio* 299. *num.* 5. *verſ. poteſt & alia.* Tum ſi privilegiis imperialibus eſt parendum, quantò magis Deo dominatori univerſæ creaturæ, ad ea, quæ juſſit ſine dubitatione eſt obtemperandum. *cap. quæ contra* & ibi gloſſ. *in verb. ſicut.* 8. *diſtinct.*

34 Conſuetudines enim, † ſeu ſtatuta ſecularium contra privilegia clericorum non ligant clericos. *auth. caſſa. C. de ſacroſanct. Eccleſ. cap.* 1. 10. *diſtin. cap. quæ in Eccleſiarum. de conſtit.* Bar. *in repet. l. de quibus. num.* 30 *ff. de leg.* & ibi Jaſ. *num.* 1. Idem Bar. *in l.* 1. *num.* 27. & 28. *C. de Summ. Trinit. & fide Cathol.* Abb. *in cap. cùm cauſa. num.* 4. *de ſentent. & re jud.* & Felyn. *in cap. eccleſia S. Mariæ n.* 81. *verſ. ſed contra* Bart. *de conſtit.* Compel-
35 lentes autem colonos clericorum † pro colonia, ſeu traffico facto ſuper maſſaritiis, & prædiis eccleſiaſticis incurrunt ipſo facto excommunicationis ſententiam in Bulla Cœnæ Domini contentam; quia indirecte ab eccleſiaſticis extorquent; & eſt caſus ſupra comprehenſus, ibi: Necnon, qui per ſe, vel alium, ſeu alios directe, vel indirecte prædicta facere, &c. Navar. *d. cap.* 27. *num.* 71. *& in conſ.* 32. *num.* 4. & 5. *de ſentent. excommun.* quia quicquid exigitur à colonis eccleſiaſticorum bonorum pro dicta colonia, ſeu traffico in præjudicium, & gravamen perſonarum eccleſiaſticarum, quæ colonos cùm majori earum incommodo, diſpendio, & gravamine conducunt, percipitur, contra dictæ Bullæ, & ſacrorum canonum diſpoſitionem; unde coloni, qui perſolvere coguntur, à dominis repetere poſſunt. Bald. *in l.* 1. *n.* 10. *C. de jur. emphyt.* Alexand. *in conſ.* 35. *num.* 12. *libr.* 4. *& conſ.* 4. *num.* 3. *lib.* 5. quia in fraudem legis, & odium clericorum indebite gravarentur, ut tenet Bart. *in l. placet. num.* 62. & 63. *C. de Sacroſan. Eccleſ.* Ac ulterius adeò ſunt bona eccleſiarum exempta, quòd præter pœnas ab antiquis canonibus, & Bulla Cœnæ Domini inflictas, qui alicujus eccleſiæ, ſeu

cujuſvis

cujuſvis ſecularis, vel regularis beneficii, Montium Pietatis, aliorumque piorum locorum juriſdictiones, bona, cenſus, ac jura etiam feudalia, & emphyteutica, fructus, emolumenta, ſeu quaſcunque ob ventiones, quæ in miniſtrorum, & pauperum neceſſitates converti debent, per ſe, vel per alios vi, vel timore incuſſo, ſeu etiam per ſuppoſitas perſonas clericorum, aut laicorum, ſeu quacunque arte, aut quocunque quæſito colore in proprios uſus convertere, illoſque uſurpare præſumpſerint, ſeu impedire, ne ab iis, ad quos jure pertinent, percipiantur, anathematis pœna tamdiu ſubjacent, quamdiu juriſdictiones, bona, res, jura, fructus, & redditus, quos occupaverint, vel, qui ad eos quomodocunque, etiam ex donatione ſuppoſitæ perſonæ pervenerint, eccleſiæ, ejuſque adminiſtratori, ſive beneficiario integre reſtituerint, ac deinde à Romano Pontifice abſolutionem obtinuerint. Conc. Trid. *cap*: 11, *de reform*: *ſeſſ*: 22. *cap. prædia*, *& cap*: *qui abſtulerit* 12. *q*: 2, *& cap*: *attendum eſt*. 17, *q*: 4.

36 Statuentes autem † contra Eccleſiaſticam libertatem, ſcriptores ſtatutorum ipſorum, Poteſtates, Conſules Rectores, & Conſiliarii locorum ubi ſtatuta hujuſmodi, & conſuetudines editæ fuerint, vel ſervatæ, & qui ſtatuta edita, & conſuetudines introductas contra eccleſiæ libertatem de libris in quibus deſcripta reperiuntur, non fecerint amoveri, & qui ſecundùm ea præſumpſerint judicare, vel in publicam formam ſcribere judicata, ſunt excommunicandi, ut in cap. noverit, de ſent. excommun. & excommunicationem incurrunt ipſo jure. Abb. *ibi num*. 2.

37 Contra libertatem eccleſiaſticam † ſunt ſtatuta, quæ veniunt contra privilegia conceſſa eccleſiæ univerſali, vel à Deo, vel à Papa, vel ab Imperatore, ſi tamen hominis privilegio opus, habet Eccleſia; quod & ad ſingulares eccleſias extenditur, tanquam ex corpore ad membra. Innocent. *in dict. cap. novit, num*. 2 *verſ. hu igitur*, & ibi Abb. *num*. 2, Bart. Socin. *in conſ*. 55 *in viſo decreto*, *colum*. 1. *in fin*. & Alexand: *in conſ*. 209, *num*. 3, *&* 5, *lib* 2.

38 Statuentes enim, † aut quomodolibet prohibentes, ne ſui ſubditi Prælatis, ſeu clericis, aut perſonis eccleſiaſticis, quidquam vendant, aut emant aliquid ab eiſdem, neque ipſis bladum molant, coquant panem, aut alia obſequia exhibeant, eo ipſo ſententiam excommunicationis incurrunt, *capit. fin. de immunit. Eccleſ. in 6*.

39 Statuta etiam laicorum. † quæ directè, vel indirectè prohibeant alienationem immobilium in eccleſias, vel monaſteria, eo quia ſunt contra privilegia de jure communi competentia eccleſiis, & eccleſiaſticis perſonis, ſunt nulla, *dict. cap fin*. Bart. *in l. filiusfam*. §. *divi. num*. 12, & ibi Alexand. *num*. 11 *&* 12, *&* Jaſ. *in* 1. *lect. dict*. §. *num*. 72. *juncto num* 82. *ff de leg* 1. ubi inquit, quòd cum Bart. tranſeunt indifferenter omnes, ubi etiam atteſtatur de communi, à qua in conſulendo, & judicando durum dicit eſſe recedere, & licet poſtea ibi Jaſ. conetur ſuſtinere contra communem, rationibus per ipſum adductis, communis opinio eſt principaliter fundata de jure canonico, & laici carent juriſdictione ſtatuendi contra ſacros canones, quia eorum ſtatuta non ligant ſine Pontificis approbatione, *auth. caſſa. C. de ſacroſanct. Eccleſ* Bart. *in l. fin. num*. 4. *C. de exact. trib*. Abb. *conſ*. 26, *num*. 2, *vol*. 1, *cum*

cum aliis ſuprà deductis, & eſt communis
40† opinio favens eccleſiæ, quæ in judicando, & conſulendo eſt tenenda, ut tenet idem Jaſ. *in dict.* §. *divi.* 1, *lect. num:* 82.

41 Nam ſimilia ſtatuta † ſunt abolenda, & cancellanda de voluminibus ſtatutorum, ita quod, ſi in volumine ſtatutorum reperiatur, ſtatutum contra libertatem eccleſiæ, & in fine voluminis appoſitum aliud ſtatutum, quòd ſi quæ ſunt ſtatuta contra libertatem eccleſiæ ſint caſſa, & irrita, ipſo jure non ſuffragantur ad evitandã pœnam excommunicationis, in dict. cap. noverit. promulgatam, & in auth. caſſa. inflictam, niſi, ut ſupra deleantur, & aboleantur, ut nunquam de facto poſſint in uſum revocari. Bart: *in d: auth. caſſa: num:* 6, & ibi Bald n: 8, & Abb: *in conſil:* 83. *num:* 2, *verſ. quinimo, volum.* 1.

42 Experientia etiam docuit, † quòd, quotieſcunquè Reges belli, aut alia de cauſa, bona, fructus, ſeu redditus eccleſiaſticos in eorum ſubventionem acceperunt, bellorum eventus, & alii ab eis optati fines, male ſucceſſerunt, ita quòd etiam profana bonis eccleſiaſticis ſimul miſta, brevius quam dici poteſt conſumãtur, & effluant, ut pluribus exemplis probat Petr: Ribadé. *in tract. de relig. lib.* 1 *cap. ult per tot.*

50 Communitates verò, † & Magiſtratus, qui oneribus bona eccleſiaſtica contra eorum immunitatem gravare non formidant, ultra cenſuras, & pœnas, de quibus ſupra, quas ipſo facto incurrunt, alias etiam pœnas temporales non evadunt, quia hinc grandines, damnoſæ pruinæ, & alia flagella, quibus tam in perſonis, quàm in bonis temporalibus vexantur, juſto Dei judicio, pro purgatione vel vindicta mittũtur, *c. Anaſt.* 19. *diſt. & c. cùm percuſſio.* 7. *q.* 1

DE BONIS ECCLESIAE NON ALIENANDIS. Cap. XV.

SUMMARIUM.

1. *Alienatio de rebus Eccleſiæ fieri non poteſt.*
2. *Extravagans: Ambitioſæ, an procedat etiam in bonis Eccleſiæ feudalibus, emphyteuticiſue conſuetis infeudari, vel emphyteuticari juxta conſuetum, & num.* 29.
   Res ſemel affecta alienabilis ſemper durat alienabilis, ibidem.
   Ceſſante cauſa, ceſſat effectus, ibidem.
3. *Conceſſionis cauſa, quando adhuc durare videatur, & quomodo ceſſet.*
4. *Extravagans: Ambitioſæ, an procedat tam in rebus magni, quam parvi, & exigui valoris.*
5. *Alienans aliquid de jure Eccleſiæ eſt honore privandus.*
6. *Extravagans: Ambitioſæ, non procedit in bonis immobilibus pauci momenti, ut ſunt terrulæ, & vineolæ.*
7. *Res eccleſiaſtica alienanda, ut judicetur,*

an

an ſit parvi valoris, attendenda eſt conſuetudo loci.

8 *Feudum ſterilis Eccleſiæ poteſt dari in emphyteuſim, ut ad culturam reducatur.*

9 *Eccleſiæ bona poſſunt etiam alienari intuitu pietatis, ut in alimoniam pauperum, in redemptionem captivorum, & pluribus alijs de cauſis.*

10 *Epiſcopi gloria eſt pauperibus providere, & ignominia ſacerdotis eſt propriis ſtudere divitiis.*

11 *Cauſa prima conceſſionis qualiter ceſſet, aut duret.*

12 *Loca Romanæ Eccleſiæ ad cameram Apoſtolicam devolvuntur.*

13 *Alphonſus Eſtenſis Dux Ferrariæ petit inveſtituram pro Ducatu Ferrariæ in aliam perſonam prorogari.*

14 *Sanctiones omnes Apoſtolicæ irrefragabiliter ſunt obſervandæ.*

15 *Papæ nemo poteſt dicere, quare ita facis?*

16 *Papa ſubjicitur vinculo juramenti, neque ab eo ſeipſum abſolvere poteſt.*

17 *Papa eſt ſolutus legibus, & ſupra jus poſitivum diſpenſare poteſt.*

18 *Papa, an ſine cauſa à juramento abſolvere poſſit.*

19 *Devolvenda feuda ad Eccleſiam non poſſunt amplius reinfeudari.*

20 *Prohibita aliqua re, cenſetur etiam prohibitum omne illud, per quod pervenitur ad illam.*

21 *Prohibita alienatione feudi, intelligitur etiam prohibita locatio ad longum tempus.*

22 *Alienatione prohibita, cenſetur etiam prohibita quælibet ejus ſpecies.*

23 *Prohibitio alienandi, quando eſt geminata, omnis alienatio dicitur omnino rejecta.*

24 *Conatus, quando ſufficiat ad hoc, ut in pœnam incurratur.*

25 *Confirmatio Bullæ Pij V. de non alienandis bonis eccleſiaſticis, facta ab Innocentio IX. & à Clemente VIII.*

26 *Dux Mutinæ Ducatum Ferrariæ occupavit, & quare?*

27 *Papa eſt diſpenſator miniſteriorum Dei, caput Eccleſiæ, cuſtóſque, & adminiſtrator ditionum ad Romanam Eccleſiam pertinentium.*

28 *In inveſtitura non comprehenſus non ſuccedit in feudo.*

29 *Bona eccleſiaſtica ſolita infeudari de jure antiquo poſt devolutionem alijs in feudum concedebantur, ſed hodie hoc jus eſt correctum.*

30 *Innocentius IX. non ſolum confirmavit, ſed etiam ampliavit dictam conſtitutionem Pij V.*

31 *Dictiones, eo ipſo & ipſo jure ſunt latæ ſententiæ.*

32 *Papa habet utrunque gladium temporalem, & ſpiritualem.*

33 *Defendere ſeipſum, vim vi repellendo, unicuique, etiam privato gladio temporali, licet.*

34 *Juſtum bellum, quod.*
Militare non eſt delictum, ibid.

35 *Petrus Aldobrandinus S. R. E. Cardinalis Legatus de latere pro recuperatione Ducatus Ferrariæ laudatur.*

36 *Ducatus Ferrariæ Sedi Apoſtolicæ reſtituitur.*

37 *Epiſcopi, Abbates, & alij prælati, an feuda ad eorum eccleſias devoluta poſſint aliis infeudare.*

38 Feu-

38 *Feuda, quando dependent immediatè, & principaliter à camera Apoſtolica, in caſu devolutionis non poſſunt amplius infeudari.*

39 *Vaſſalli capientes inveſtituram ab Epiſcopo, in caſu devolutionis reinveſtiri non poſſunt.*

40 *Prælatus in caſu devolutionis debet declarare caducitatem feudi, & dominium utile cum directo, Eccleſiæ eſſe conſolidatum, & tunc menſæ Eccleſiæ incorporatur.*

41 *Reſervationes ſunt odioſæ, & ſtrictè intelligendæ.*

42 *Prædia feudalia vel emphyteutica, quæ non videntur expreſſe prohibita per d. conſtit. Pij V. & Innoc. IX quando devolvuntur, ſervanda eſt diſpoſitio extravag. Ambitioſæ & num. ſeq.*

43 *Dictio, tunc, extremitatem temporis ſignificat, & num. 3.*

44 *Excommunicati ſunt, qui alienant & recipiunt res Eccleſiæ alienatas, & tunc infeudatio devolvitur ad Papam.*

45 *Beneficia per reſignationem vacantia conferentes conſanguineis, affinibus, & familiaribus reſignantium, tam collatores, quàm proviſi ſuſpenſionis pœnam incurrunt.*

46 *Papa omnia poteſt, & nulla indiget adjectione.*

47 *Alienationes omnes quæ auctoritate Apoſtolica ex cauſa permutationis, vel in emphyteuſim admittuntur, qualiter & quibus verbis Ordinariis locorum committantur.*

48 *Clauſula, vocatis vocandis, facit executorem miſſum, unde tenetur citare, & procedere judicialiter.*

49 *Delegati plures conjunctim in aliqua cauſa cum clauſula: conſcientiam veſtram onerantes: an ſubdelegare poſſint.*

50 *Induſtria perſonæ electa ſubdelegari non poteſt.*

51 *Bona Eccleſiæ donata ſunt Dei.*

52 *Eccleſiaſtica bona uſurpantes, & in proprios uſus convertentes graves pœnas incurrunt, & num. 67.*

53 *Clerici uſurpationi bonorum eccleſiaſticorum conſentientes gravioribus pœnis plectuntur.*

54 *Paulus Papa II. alienationem bonorum eccleſiaſticorum prohibuit, gravibus contra omnes contrafacientes pœnis appoſitis.*

55 *Inferiores Prælati bona eccleſiarum alienantes, pœnam privationis beneficiorum ipſo facto incurrunt & num 65.*

56 *Bona eccleſiæ male alienata ad eccleſias, nullo pretio reſtituto, revertuntur, & num. 64.*

57 *Alienationes bonorum eccleſiaſticorum ſine conſenſu Papæ ſunt nullæ.*

58 *Papa eſt dominus omnium beneficiorum.*

59 *Litteræ: ſi in evidentem, quibus committantur.*

60 *Dictio, quorumlibet, eſt generalis, & omnia comprehendit.*

61 *Bona immobilia, & etiam pretioſa mobilia alienans graves pœnas incurrit.*

62 *Iurare tenentur omnes beneficiarij de bonis Eccleſiæ non alienandis.*

63 *Forma juramenti per Prælatos eccleſiaſticos præſtandi.*

64 *Beneficia vacantia ob malam ſuorum bonorum alienationem, ceſſantibus reſervationibus Apoſtolicis, poterunt ab Ordinariis locorum conferri.*

PRÆTER alia, bona Eccleſiaſtica gaudent privilegiis ita, ut ſine exce-
1 ptione † nullus Epiſcopus de rebus eccleſiæ, quidquam donare, commutare, vel vendere poſſit, niſi forte aliquid horum faciat, ut meliora proſpiciat, & cum totius cleri tractatur, atque conſenſu id eligat, quod abſque dubio ſit eccleſiæ profuturum, quia Epiſcopus rebus eccleſiæ tanquam commendatis, non tanquam propriis, uti poteſt, & irrita erit Epiſcoporum venditio, & commutatio rei eccleſiæ, abſque omnium conniventia, & ſubſcriptione clericorum, ut inquit, text. *in cap. ſine exceptione.* 12. *q.* 2. ſed nec ſufficit conſenſus Epiſcopi, & clericorum, quia c. ſine exceptione fuit correctum per extravag: Ambitioſæ, de reb. Eccl: non alie: & alijs conſtitutionibus, de quibus infrà dicetur.
2 An † autem dicta extravagans procedat, & habeat locum in quibuſcunque bonis, etiam in feudum, vel emphyteuſim perpetuam concedi ſolitis, quòd in eventum devolutionis reinfeudari, aut de novo in emphyteuſim concedi non poſſint, & in rebus ſterilibus, ac modici valoris, eſt diſtinguendum,
3 Primò quia, aut cauſa † conceſſionis aliàs factæ adhuc durat, aut non. Si adhuc durat, ut, ſi quando Rector in evidentem eccleſiæ utilitatem dedit prædium ſterile laico, qui habebat aquam propriam, & particularem, cum qua irrigando prædiũ maximam fœni quantitatem percipiebat, in caſu devolutionis poterit de novo concedi domino illius aquæ, ſine aliqua juris ſolennitate, ſi ceſſante aqua prædium ad priſtinam ſterilitatem foret reverſurum; quia tunc durat prima cauſa conceſſionis, & in his terminis procedit text *in cap.* 2. *de feu.* & ibi Abb. *ant. n:* 1, ut declarat Abb. Panor. *in c. ut ſuper nu:* 11, *verſ. ego crederem de reb. Ecc. non alie.* quem ſequitur Rebuff: *in comp. alie. rer. eccl. nu.* 33, & Red, *in q.* 12. *n.* 55. *&* 56. *coni.* & in eiſdem terminis procedit limitatio poſita in extrav. Ambitioſæ: præterquam de reb. & bonis in emphyteuſim ab antiquo concedi ſolitis; quia licet res ſemel effecta alienabilis, ſemper duret, alienabilis. *ut in l. pater.* §. *quindecim. de leg.* 3. Bar: *in l.* 1. *n.* 8. C. *de imp. lucr: deſcr: l:* 10, & ibi Rebuff: *n.* 10, Cyn. *in l: fi. in prin: C: qui cau. reſt: in integ. non eſt neceſſ.* & Red: *cap:* 12, *n:* 51, *&* 52, hoc procedit, alio non ſuperveniente de novo, ſed per dictam extravag. Ambitioſæ. in rebus Eccleſiaſticis fuit jus antiquum correctum, quòd etiam in bonis ſolitis alienari, tunc in evidentem eccleſiæ utilitatem. Et ſi ceſſet prima cauſa conceſſionis, ceſſat etiam cauſa illius renovationis. *c, cũ ceſſante. de appella. cũ aliis per Tiraq: congeſtu in tract. ceſſ. cau: par:* 1, *limit:* 22, *n:* 1, & Rot. *in nov: par.* 1, *dec:* 360, *n:* 7, *&* 8,

Si verò ceſſat prima cauſa conceſſionis, ut, ſi fuit datum prædium ſterile, ut ad culturam reduceretur, ſi illa res poſtea ad eccleſiam revertatur, prima cauſa conceſſionis ceſſat, & prædium devolutum ſine nova cauſa alienari non poteſt. Abb. *in d: c: ut ſuper eo: n:* 11, & Redo. *dicto c:* 12, *n:* 57, *&* 58, *& extravag: Ambitioſæ*, ubi limitat prohibitionem, præterquàm in caſibus à jure permiſſis, ac de rebus, & bonis, in emphyteuſim ab antiquo concedi ſolitis, ſequitur; & tunc cũ eccleſiarũ evidẽti utilitate, quæ utilitas, adveniente caſu novæ cõceſſionis, tunc eſt attendenda, quia dictio, tunc, extremitatẽ tẽporis ſignificat: *l.* 4: §: 1, *juncta* gloſſ. *in ver. tunc*, & ibi Bart. *ff. de con-*

condit.& demonſtra. & *in l. lecta. nu.* 7. *ff. ſi cer. pet.* Dec. *conſ.* 89. *nu.* 3. & *conſ.* 523. *n.* 4. & Pariſ *conſ.* 26. *num* 9. *volum.* 2. & ſic tempus elapſum primæ conceſſionis. glo. *in clem.* 1. *in verb ex tunc. de jur. patr.* & Abb. *in cap. paſtoralis num.* 3 *de except.*

4 Secundò quòd ad bona † exigui valoris videtur, quòd, nec illa bona immobilia ecclesiæ donari, commutari, vel vendi poſſint. ut eſt text. *in dicto capit. ſine exceptione fere per totum.* 12. *quæſtione ſecunda. capit. caſellas* 10 *quæſtione ſecunda*, ſuper quo formatur regula, præſertim ſtantibus verbis generalibus, quibus Leo Papa ibi uſus fuit, videlicet ſine exceptione decernimus, ne quis Epiſcopus de rebus eccleſiæ ſuæ quidquam donare, &c. quòd nulla bona eccleſiæ, etiam pauci valoris, alienari poſſint, cùm verbum, *quidquam*, ibi poſitum ſit generale, quod nihil excipit gl. *in extrav. com. cap unic. ne ſed. vac. aliq. innov. in verb. & ſi quidquam.* & Joann. venit enim Princeps mundi hujus, & in me non habet quidquam *cap.* 14. *in fin.* confirmatur dicta

5 regula, quia quicunque † Epiſcoporum, presbyterorum, aut diaconorum oblitus Dei, & decreti prohibitivi immemor, in conſtitutum committentes prædium eccleſiæ magnum, vel exiguum, vel quidquam de jure eccleſiæ alienare tentaverit, & donator, & alienator, & venditor honoris ſui amiſſione eſt mulctandus *cap. quicunque. il.* 1. 16. *quæſt.* 4. Rebuff. *in comp. alien. rer. Eccleſ. numer.* 58. & 59. Redo. *de reb. eccleſ. non alienan. quæſt.* 13. *numer.* 1. & 2.

Fallit tamen dicta regula, primò in bo-

6 nis † immobilibus parvi momenti, ut ſunt terrulæ, & vineolæ. *cap. terrulas.* 12. *qu.* 2. & ibi Præpoſ. & Arch. & hic eſt unus ex caſibus à jure permiſſis à Paulo II. in d. extravag. Ambitioſæ, exceptus. & propterea ſi Epiſcopus alienat rem minimam, pœnam non incurrit, quia iſta modica ſunt exempta ab omni ſolemnitate, & juris diſpoſitione, *ut in d. cap. terrulas.* Abb. *in cap. ut ſuper per illum textum, numero* 14. *de reb. Eccl. non alienan* & Red. *d quæſt.* 13. *nu.* 11. & 17. *eod. tit.* & rem minimam judican-

7 dam puto juxta † mentem provincialium, & ſynodalium decretorum cujuſque patriæ, cùm in his attendatur loci conſuetudo. *cap. cæterum.* & ibi Abb. *nu.* 4. *de donat.* & Red. *in d. qu.* 13 *nu.* 15.

8 Secundò terra eccleſiæ † ſterilis poteſt in emphyteuſim concedi ei, cujus ſtudio reducatur ad culturam *cap. ea enim.* §. *perpetua quoque* 10. *quæſt* 2. *cap. ad aures* & ibi Abb. *num.* 1. *de reb. eccleſ non alien.* & poſtmodum ad culturam redactæ hæredi eorum, à quibus ſuo, vel parentum ſuorum labore conſtiterit eſſe ad culturam redactas, in caſum devolutionis poterunt jure ad cenſum concedi, habita ratione utilitatis, quæ tempore renovationis inveſtituræ faciendæ percipi poſſet, *ut in d. c. ad aures.* & ibi gloſſ. *in verb. tunc.* & Abb. *nu.* 4. *cum aliis ſupra, & in dicta deciſ.* 360. *num.* 7. *allegatis.*

9 Tertiò pietatis † intuitu gloſſ. *in cap.* 1. 12. *quæſt.* 2. quia aurum habet Eccleſia, non ut ſervet, ſed ut eroget, & ſubveniat in neceſſitatibus: aurum Sacramenta non quærunt, neque auro placent, auro non emuntur, ornatus ſacrorum eſt redemptio captivorum, & vera illa ſunt vaſa prætioſa, quæ redimunt animas à morte: ille verus theſaurus eſt Domini, qui operatur, quod ſanguis ejus eſt operatus, & nemo poteſt dicere, cur pauper

 vivit?

vivit? nemo poteſt queri, quia captivi redempti ſunt, nemo poteſt accuſare, quia templum Dei eſt ædificatum, vel cœmeterium ampliatum, quia in alimonia pauperum, redemptione captivorum, ædificatione templi, vel augmentatione cœmeterii, poſſunt bona Eccleſiæ alienari. *cap. ſacrorum & cap. aurum.* & ibi gloſſ. *in ver. in hu d q. 2.* Fed de Sen *conſ. 224 num. 5.* Et gloria Epiſcopi eſt pauperibus providere, ignominia ſacerdotis eſt pro-
10 priis ſtudere divitiis. *cap. gloria* † *Epiſcopi ead. q. 2.* & pluribus aliis de cauſis poſſunt bona eccleſiaſtica certo modo, & in ſubſidium, quando neceſſitati aliter ſuccurri non poteſt, alienari, de quiſius per Rebuff. *in ſuo compend. alien. rer. eccl. à num. 25. uſque ad num. 34.* & per Red. *q. 11. 12. 13. 19. 20. & 21. eod. tit.*

11

Et, quoniam dominia † civitatum, & caſtrorum S. R. E. propter cuſtodiam, & præſidium in eis maxima cum impenſa manutenendum magis damnoſa, quam utilia, quandoque dicebantur, propterea, adhibitis ſolemnitatibus juris, plura in feudum fuerant conceſſa, quæ, ſi tractu temporis ad Eccleſiam devolvebantur, iterum de novo aliis ſine ſolemnitate concedebantur, quia eadem cauſa prima durare videbatur, & ultima inveſtitura non judicabatur nova alienatio, ſed prioris infeudationis continuatio *cap. conſuluit. de Iud. & Sarrac.* & ibi Abb. *num. 1.* Felyn. *in c. cùm acceſſiſſent. n. 33. de conſt.* & Red. *de reb. eccl. non alien. q. 12. num. 59.* Sed, cùm poſteà experientia docuerit, nonnullos nimium ambitioſos, & dominandi cupidos ſub variis prætextibus, coloribus, & cauſis ſæpe etiam falſis, aliquibus Romanis Pontificibus, ſuggeſtionibus, & inſinuationibus ſuis conatos eſſe oſtendere, & perſuadere, magis utile, & expediens Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, & Sedi Apoſtolicæ fuiſſe, ſi aliquæ civitates, terræ, oppida, caſtra, arces, & loca, ad jus, & proprietatem ejuſdem Sedis pertinentia, in feudum, gubernium, Vicariatum, Ducatum, aut quemvis alium titulum perpetuum, vel ad tertiam generationem, ſeu ad vitam, aut aliàs ad longum tempus concederentur, vel etiam ex eo, quod aliàs in feudum data, aut quovis alio titulo hujuſmodi alienata fuiſſent, & ad ſedem præfatam devoluta, vel devolvenda, de jure iterum infeudari, & alienari non poſſe, & debere, atque inde nonnullas alienationes, infeudationes, & conceſſiones à Sede Apoſtolica emanaſſe, ex quibus illa non mediocrem diminutionem patrimonii, & exiſtimationis recepit;

12 Pius V. motu † proprio, & ex certa ſcientia, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, atque de S. R. E. Cardinalium in conſiſtorio ſecreto conſilio, & unanimi aſſenſu, qui etiam jurarunt conſtitutioni non contravenire, nec Pontificibus alienationes contra ſuam conſtitutionem attentantibus conſentire, & abſolutiones à juramento prædicto non petere, nec acceptare, ſua perpetuò valitura conſtitutione decrevit, & declaravit, civitates, & loca præfata hactenus in feudum, aut quemvis alienationis titulum dari ſolita, vel conſueta ad Sedem prædictam quomodolibet devoluta, & pro tempore devolvenda, abſque alia ulteriori declaratione, & illorum poſſeſſionis apprehenſione, eo ipſo Sedi,

Sedi,& cameræ Apoſtolicæ incorporata, ac ad jus,proprietatem,& dominium priſtinum, ac poſſeſſionem rediiſſe cenſeri, perinde ac,ſi per 40. annos.& ultra civitates,& loca præfata,ab eadem Sede immediate poſſeſſa,& nunquam in feudum,aut alium titulum conceſſa fuiſſent; Statuitque,& decrevit,quòd omnes, & ſingulæ, tam communitates,& univerſitates,quàm cives,& incolæ civitatum,terrarum,& locorum præfatorum, aliæque quæcunque perſonæ,tam eccleſiaſticæ,quàm ſeculares cujusvis dignitatis, & ordinis etiā Epiſcopalis,vel majoris exiſtentes,acS R.E Cardinales,tam publice in conſiliis civitatum, & locorum præfatorum, quàm privatim alibi in quibuſvis locis,etiam ſi civitatum, & terrarum earundem Gubernatores,aut Sedis Apoſtolicæ Legati,vel Prolegati exiſterent, tractantes, conſulentes, aut alia verba facientes de infeudationibus, & alienationibʷ,de civitatibus, & locis prædictis immediatè ad Sedem prædictam ſpectantibus,& pertinentibus,etiam devolutis, etiam in feudum communiter, & pluries dari ſolitis,etiam ex cauſa permutationis,vel ſub annuo cenſu,aut canone,ſeu aliàs quomodolibet,etiam contemplatione meritorum erga Sedem præfatam,aut ſub prætextu neceſſitatis, vel evidentis utilitatis faciendis,ſeu de poſtulandis ac eodem Pio,& Sede prædicta, quibusvis perſonis cujusvis dignitatis, ſtatus, gradus, etiam eidem,& ſucceſſoribus ſuis ſecundum carnem conjunctis, etiam S.R.E. Cardinalibus,aut quavis alia temporali,vel eccleſiaſtica dignitate fungentibus,in Duces, Vicarios, Gubernatores, ſeu quemvis alium titulum,ad vitam, vel in perpetuum, vel longum tempus, aut etiam ad Sedis Apoſtolicæ beneplacitum,civitatum,& locorū prædictorū,& propterea de eligendis oratoribus ad ipſum;& ſucceſſores ſuos ſuper præmiſſis,vel illorum occaſione mittendis proponentes,tam ipſi,quàm oratores tale munus recipientes,aut alii quicunque alienationes hujuſmodi Rom. Pont. pro tēpore exiſtenti,per ſe,vel per aliū,ſeu alios inſinuantes,vel ſuadentes, eo ipſo ſententiam excommunicationis incurrere voluit, à qua, niſi ab ipſo Pontifice, præterquàm in mortis articulo, abſolvi non poſſent.

Et inſuper S.R.E: & Sedis Apoſtolicæ prædictæ rebelles, etiam in primo capite læſæ Majeſtatis,& proditores civitatum,& locorum prædictorum,ac bona eorum fiſco, & cameræ Apoſtolicæ ipſo jure devoluta, & incorporata eſſe,& cenſeri, omnibuſq; eccleſiis,monaſteriis, & aliis per eos quomodolibet obtentis beneficiis eccleſiaſticis eo ipſo privatos,& ad illa, & alia in poſterum obtinenda inhabiles exiſtere, neque ad civitates, & loca prædicta ullo unquam tempore remitti poſſe, & ſi aliquando eos reintegrare contingeret, nihilominus infames remanere, illiſque bonorum, & dignitatū portas perpetuò claudi ſtatuit,& decrevit. Voluitque per futuros pro tempore Cardinales in aſſumptione pilei, de dicta conſtitutione,quantum in eis erit,obſervanda,illiq;non contraveniēdo,nec Pontificibus contravenire volentibus conſentiendo, ac abſolutione à juramento præſtito non petenda,juramentum præſtari debere.Et,occurrente Sedis Apoſtolicæ vacatione,in conclavi, quòd Cardinales de inviolabiter dicta conſtitutione obſervanda, per quemlibet eorum qui in Ro. Pontificem eligetur: & poſtmodum idem ad Summi Pontificatus faſtigium

aſſumptus,

aſſumptus, poſt ejus aſſumptionem, hoc ipſum promittere, ac jurare, & deinde poſt coronationem ſuam promiſſionem, & juramentum hujuſmodi, per litteras ſuas ſpeciales dictæ conſtitutionis confirmatorias reiterari debere mandavit, ut in eadem conſtitutione, *ſub. dat. Romæ Anno. 1567. quarto Kalend. Aprilis. in Bull. Rom. c. 35.* quæ poſtea fuit *à Gregorio XIII. ut in eodem Bull. cap. 1. & per Sixtum V. etiam in d. Bullario. cap. 1.* confirmata, & innovata.

13 Verùm, quia Dux † Alphonſus Eſtenſis, qui Ducatum Ferrariæ à Sede Apoſtolica in feudum obtinebat, & liberis carebat, de Anno 1590 menſe Auguſti ad Gregorium Papam Decimumquartum acceſſit, à quo ſupplex petijt, inveſtituram in ejus perſonam factam, in aliam perſonam ejuſdem familiæ in eadem inveſtitura non comprehenſam prorogari, cùm cauſa eſſet ardua. Gregorius Pontifex verba fecit in conſiſtorio ſecreto, ut moris eſt cum ſacro collegio Cardinalium, in quo expoſuit requiſitionem ejuſdem Ducis, aperiendo deſiderium ſuum fore, Ducis petitioni annuere, ſi ei jure medio ſine juſiurandi, & dictæ conſtitutionis violatione liceret. Aiebat enim jure ordinario, non autem de poteſtatis plenitudine inveſtituram in aliam perſonam, ſi id jure fieri poſſet velle prorogare. Et licet quidquid
14 Romana Eccleſia † ſtatuit, vel ordinat perpetuò, & irrefragabiliter ab omnibus debeat obſervari *c. ſic omnes. cap. enimverò. 19. diſt. cap. quæ ad perpetuam, & c. nulli fas. 25. qu. 1.* nihilominus de plenitudine poteſtatis in aliam perſonam inveſtituram ex-
15 tendere potuiſſet, cùm Papæ † nemo dicere poſſit, cur ita facis? *cap. quamvis* juncta gloſſ. *ibi Deo, vel Papæ. de pœn. diſt. 3. cap. ſi quis ſuadente, in fin. & cap. nemini 17. qu. 4.* Inn. *in cap. dudum il. 2 num. 16 de elec.* & Abb. *in cap. extirpandæ. in repet. § qui verò. nu. 44 de præb.* Nec fuiſſent impedimento juramenta per Papam præſtita in promotione ad Cardinalatum, in conclavi, & poſt illius aſſumptionem ad Pontificatum, ad præſcriptam dictæ conſtitutionis
16 formam, quia † quamvis Papa ſubjiciatur vinculo iuramenti. Abb. *in c. 1. nu. 7 de conſtit.* & ibi Felyn. *n. 33* & dubitetur an ſeipſum poſſit abſolvere ex allegatis per Felyn. ibi verſic. & graviter alteri tamen, qui ipſum abſolveret, facultatem abſolvendi committere potuiſſet, ut tenet Abb. &
17 Felyn. *locis ſupracitatis*, quia Papa † eſt ſolutus legibus. & ſupra jus poſitivum diſpenſare poteſt Abb. *in dict. repetit. §. qui verò n. 44.* & Felyn. *in dicto c. 1. nu. 34. de conſtitut.* & idem Abbas *in c. per venerabilem. nu. 22. verſ conſtat autem, qui fil. ſint legitimi*
18 dummodò ſubſit legitima cauſa, quia † ſine cauſa neminem à juramento abſolvere poteſt. Innocent. *in cap cùm inter. in fin. de renunc.* & ibi Abbas *numer. 9. nec ſeipſum* idem Abb. *in cap. propoſuit. numer. 13 de conceſſ. præb.*

Propterea Papa Cardinales pro ſequenti Conſiſtorio monuit, ut quilibet ſe pararet pro voto ſuo explanando, in quo conſiſtorio difficultas reſtricta fuit, an caſus, de quo quærebatur, eſſet comprehenſus in conſtitutione Pij Quinti, qua prohibentur, feuda Sanctæ Romanæ Eccleſiæ devoluta, & pro tempore devolvenda de novo infeudari poſſe: Deducebatur, feudum hactenus non devolutum, & ideo, caſum non dum adveniſſe nec obſtare conſtitutionem, quominùs inveſtitura

ad

ad aliam perſonam exeundi, & prorogari poſſet, cùm caſus hujuſmodi non legatur comprehenſus, quo ſtante, videbatur potiùs quædam continuatio, quàm inveſtituræ renovatio, ut per Red. *dictæ quæſt. 12, num. 59, cum alijs ſupra allegatis*, & cùm illa conſtitutio ſit pœnalis, non poſſe extendi ad caſum non expreſſum, *cap. odia, de regul. jur. cùm vulgat.* ita quòd dicta prorogatio potiùs ad cautelam requirebatur, ut removerentur omnes difficultates, ac in utilitatem Sanctæ Sedis Apoſtolicæ, cui maxima auri quantitas pro hujuſmodi propagatione, ſeu extenſione in aliam perſonam fuerat oblata, quàm ad neceſſitatem, cùm prorogationem petebat in perſonam Ducis Mutinæ proximioris agnati, quæ vi verborum antecedentis inveſtituræ dicebatur eſſe comprehenſa, ac propterea de jure reinveſtiri poſſe ex aliàs deductis pro eodem feudo Ducatus Ferrariæ, per Ruin. *in conſ. 35, num. 32, & 33. ac ferè per totum volum. 1.* Unde viſa, ac maturè conſideratâ dicta conſtitutione, non ſolùm per quamplures Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales, ſed etiam per ſacræ Rotæ Auditores communi voto, tam in conſiſtorio per Cardinales, quàm in Rota per eoſdem Auditores, fuit deciſum, caſum comprehenſum, & ſine dictæ conſtitutionis derogatione, nec prorogationem, nec novam inveſtituram, aut quid aliud concedi poſſe, quia licèt caſus iſte prorogationis in alterius perſonam non fuiſſet ſpecialiter comprehenſus, erat tamen comprehenſus caſus proximæ futuræ devolutionis per mortem Ducis Alphonſi in ſenili ætate conſtituti; quia dicta prorogatio tendebat ad impedien-
19 dam † devolutionem de proximo faciendam, & cùm devolvenda infeudari
non poſſent, nec poterat concedi proro-
gatio in præjudicium devolutionis, quia,
20 aliquo † prohibito intelligitur prohibi-
tum omne illud, quod contra prohibi-
tionem ſequi poteſt, *cap. unic. in fin. de in-
veſt. de re. al. fac.* Bald. *in l. quoties, 1, nu.
1, C. de fideicomm.* Cravett. *conſ. 170, num.
9.* Corn. e. *conſ. 71, num. 3, verſ. & quia pro-*
21 *hibitio, vol. 1.* Nam prohibita † alienatio-
ne feudi, intelligitur etiam prohibita lo-
22 catio ad longum tempus, Ruin. *conſ. 148,
num. 11.* Et prohibita † alienatione, quæ-
libet ejus ſpecies cenſetur prohibita. Ancharan. *conſ. 105, volum. 2.* Vulpel. *conſ. 117, num. 3. conſil. 64, num. 7.* & Maſcard. *concluſ. 1242, num. 94, 95, 96. & num. 105, de probat.* & quòd inveſtitura non poſſit prorogari ad alias perſonas, per quas bona ad Eccleſiam tardiùs revertantur, conſuluit. Simon de Prær. *conſil. 45, numer. 17* quem ſequitur Borgn. Caval. *deciſ. 31, num. 352, part. 2.*

Nam voluntas prohibentis colligitur ex verbis ejuſdem conſtitutionis, quibus non ſolùm, ut omnis alienationum faciendarum occaſio penitus aboleretur, verbis generalibus, providit, ſed etiam graviſſimas pœnas ſtatuit contra tractantes, conſulentes, & alias verba facientes de infeudationibus, & alienationibus civitatum, & locorum immediatè Sedi Apoſtolicæ ſpectantium, cum juramentis, aliiſque clauſulis, & conditionibus ampliſſimis, & inſolitis, ex quibus † omnis alienatio prohibita intelligitur, *auth. de alienan. & emphyt. §. ſanctiſſimas, col. 9.* Menoch. *conſ. 95, num. 124.* Cephal. *conſilio 153, num. 32.* Ruin. *conſilio*

133, *num.7.* & Maſcard. *ead. concluſ.* 1242, *num.* 86, *&* 87. Et tractantes, & conſulentes, ac ſuadentes pœnas conſtitutionis incurrunt etiam effectu non ſequu-
24 to, quia huc caſu ſolus † conatus ſine effectu ſufficit ad incurrendam pœnam, *l. ſi quis non dicam rapere, C. de Epiſcop. & cleric.* quæ eſt canonizata, & poſita *in cap. 7, de pœnitent. diſtinct.* 1. ubi plura ſequuntur, *cap.* 1. & ibi gloſſ. 1. ubi etiam Abb. *ante num. 1, verſic. nunc primò, de præſumpt.* & Felyn. *in tract. quando conat. puniat. num. 1.* præſertim attentâ dictione, ipſo facto, quæ eſt latæ ſententiæ, *cap. felicis, §. ſi qua verò, de pœnit. in 6.*

Gregorio XIV. vitâ functo, Innoc. IX.
25 ad † tollendum omne dubium de eorundem S. R. E. Cardinalium conſilio, & aſſenſu, declaravit, eadem conſtitutione prohibitum fuiſſe, & prohiberi omnem, & quamcunque infeudationem, ac alienationem civitatum, terrarum, oppidorum, & locorum Sedi Apoſtolicæ, tam mediatè, quàm immediatè ſubjectorum non ſolùm ne fiat, neve attententur poſt eorum devolutionem, ſed etiam antequam devolvantur, ac omnem, & quamcunque in perpetuum, vel ad tempus prorogationem, ac extenſionem, infeudationem, inveſtituram, & conceſſionum de dictis civitatibus, terris, oppidis, & locis nondum finiterum, ipſorumque incorporationem, quoad effectum impediendæ infeudationis, alienationis, prorogationis, & extenſionis hujuſmodi, non à die eorum devolutionis, ſed à die ipſius conſtitutionis, etiam antequam illa devolvatur, ipſo jure cum omnibus clauſulis, & decretis in prædicta conſtitutione contentis, Cameræ, & Sedi Apoſtolicæ factam cenſeri, adjecto etiam decreto, & declaratione, ut promiſſio, & juramentum præſtitũ, & præſtandum de ſervanda eadem Pii prædeceſſoris prædicti conſtitutione, per ipſum Inn. & ſucceſſores ſuos Rom. Pont. ac prædictos S. R. E. Cardinales intelligatur de ipſa Pii V. conſtitutione per eum, ut ſupra, declarata, & ſecundùm hujuſmodi declarationem eandem conſtitutionem ad unguem, & inviolabiliter obſervari oportere, ac debere, ſicuti ſe ſervaturum eſſe promiſit, ac ſanctæ, & ſolemni more juravit, prout in eiſdem Innoc. ſub dat. pridie non. Novembris expeditis literis continetur. Quas eodem Innocent. vita functo, Clemens VIII. in omnibus comprobavit, confirmavit, & innovavit, eaſque firmiter, & inviolatè, ac juxta declarationem prædictam ſe firmiter ſervaturum promiſit, & juravit, atque per eos, ad quos ſpectat, pariter perpetuò obſervari præcepit, & mandavit, ut in ſuis ſub dat. Romæ anno Incarnationis Dom. 1592. 16. Kal. Martii, Pontificatus ſui anno primo litteris deſuper expeditis.

26 Alphonſo duce mortuo, † Cæſar Eſtenſis Dux Mutinæ proximior Alphonſi agnatus, civitatem, Ducatumque Ferrariæ, & alias civitates, terras, caſtra, & loca ejuſdem ducatus cum omnibus eorũ territoriis, juriſdictionibus, fortalitiis, membris, pertinentiis, & juribus prædictis ſtatim occupavit poſſeſſioné apprehendendo, militib', & aliis neceſſariis muniẽdo.

27 Papa verò, qui Chriſti nomine † miniſtrat, ut declaratur verbis Apoſtoli dicentis, *Sic nos exiſtimet homo, ut miniſtros Chriſti, & diſpenſatores miniſteriorum Dei.*

1. *ad Corinth. cap.* 4, 2. *ad eoſdem cap.* 6. Et eſt caput Eccleſiæ, *cap. non decet,* 12, *& cap. ſacroſanctam,* 22, *diſtin.* ac ditionum ad Romanam Eccleſiam pertinentium cuſtos, & adminiſtrator à Deo eſt conſtitutus, 1, *ad Corinth. d. cap.* 4. & Abb. *in capitulo conſtitutus, num.* 9, *de reſcript.* cùm linea finita per mortem Alphonſi ſine liberis, & deſcendentibus civitatis & Ducatus Ferrariæ, illiuſque Comitatus, ac aliæ civitates, & terræ aliàs eidem, & ſuis prædeceſſoribus à Rom. Pont. in feudum conceſſæ, ad Romanam Eccleſiam, Sedemque, & Cameram Apoſtolicam, tam ex dictæ Conſtitutionis forma, & tenore, quàm juris communis diſpoſitione forent reverſa, ac legitimè devoluta, & Cæſar Dux
28 Mutinæ non eſſet in † inveſtituris comprehenſus; quapropter non ſuccedit, *cap. unic.* §. *filia, in fin. de ſucceſſ feud. cap. unic. in fine, de feud. march. & cap unic.* §. *ſi enim Titij, de ſucceſſ. fratr.* civitatem, & Ducatum prædictum cum ſuis pertinentiis recuperavit, ut inferiùs dicetur.

29 Quamvis enim regulariter † de jure bona Eccleſ. ſolita infeudari, poſtquam erant ad ipſam Eccleſiam reverſa, aliis in feudum concedi poſſent, *cap.* 1, *de iis, qui feud. dar. poſſ. in principio,* etiam ſine aliqua ſolemnitate, Abb. *in cap. ut ſuper, num.* 11, *de reb. Eccleſ. non alien.* & Clar. *in* §. *feudum, qu.* 13. *verſ item quæro, lib.* 4.

Hodie tamen jus hoc eſt correctum, quò ad civitates, caſtra, terras, oppida, & loca Sedi Apoſtolicæ, tam mediatè, quàm immediatè ſubjecta, quæ devoluta, & pro tempore devolvenda, abſque alia ulteriori declaratione, & illorum poſſeſſionis apprehenſione eo ipſo Sedi, & Cameræ Apoſtolicæ incorporata, ac ad jus, proprietatem, & dominium priſtinum, ac poſſeſſionem rediiſſe cenſentur; perinde ac, ſi per quadraginta annos, & ultra, civitates, & loca prædicta à Sede Apoſtolica immediatè poſſeſſa, & nunquam in feudum, aut alium titulum conceſſa fuiſſent, ut in eadem Con-
30 ſtitut. Pii V. ibi, hac noſtra † perpetuò valitura, juncta declaratione Innocentii poſt princip. eadem conſtitutione, ibi, prohibitam fuiſſe, & prohiberi, omnem, & quamcunque infeudationem, ac alienationem civitatum, terrarum, oppidorum, & locorum Sedi Apoſtolicæ, tam mediatè, quàm immediatè ſubjectorum, non ſolùm ne fiat, neve attentetur poſt eorum devolutionem, ſed etiam antequam devolvantur, ac omnem, & quamcunque in perpetuum, vel ad tempus, prorogationem, ac extenſionem infeudationum, inveſtiturarum, & conceſſionum, de dictis civitatibus, terris, oppidis, & locis nondum finitarum, ipſorumque incorporationem, quò ad effectum impediendæ infeudationis, alienationis, prorogationis, & extenſionis hujuſmodi, non à die eorum devolutionis, ſed à die ipſius conſtitutionis, etiam antequam illa devolvantur, ipſo jure cum omnibus clauſulis, & decretis in prædicta conſtitutione contentis, Cameræ, & Sedi Apoſtolicæ factam cenſeri.

31 Et dictiones, † eo ipſo, & ipſo jure, ibi appoſitæ, ſunt latæ ſententiæ, *l. fin.* §. *fin verò poſtquam,* C. *de jur. deliber. cap. felicis,* §. *ſi qua verò, de pœnit. in* 6. Et, quia Dux Mutinæ civitatem, & alia fortalitia ejuſdem Ducatus militibus,

& armis muniverat, deventum fuit ad arma.

32 Nam Papa † utrumque gladium habet, ſpiritualem, & temporalem, *Luc. cap.22. Paul.1,Corinth. cap.6, cap.1,* §. *in hac, de major. & obed. in extravag. com.* Burſat.*conſ.124, num.63, lib.1.* & poſt Archid. *in cap. quoniam,* 10, *diſt.* Bald. *in l. cùm multa, num.* 2, C. *de bon. qualib.* ubi, quòd Conſtantinus in reſignatione regalium reſignavit beato Sylveſtro gladium, oſtendens non legitimè ſe habuiſſe, cùm ab Eccleſia non receperit; Papæ enim, & temporali gladio vim vi repel-

33 lere, & injuſtis armis, † juſta Romanæ Eccleſiæ arma opponere licuit, cùm gladio temporali ad propriam defenſionem unicuique, etiam privato, liceat uti, gloſ. fin, *in cap. dilecto, in fine.* & ibi Jo. Andr. Dom. & Franc. *de ſentent. excomm. in 6.* Et propterea Papa validum, tum peditum, tum equitum exercitum in ſtatu eccleſiaſtico conflari, & apparari juſſit,

34 ac fecit, quia bellum † juſtum invaſorem propulſando, & bona occupata repetendo, ei indicere, & facere licebat, *cap. juſtum, 23, quæſt. 3.* Abb. *in cap. excommunicamus, 1, num. 8, de hæret.* & Navarr. *in cap. contrarium, num. 4. de pœnit. diſt. 5, tom. 1.* Juſta enim bellandi cauſa cum Principis auctoritate, & intentione, ſeu animo, & modo rectè bellandi juſtum bellum efficit, & militare non eſt delictum, *Luc. cap 3, verſ. & ait illis, cap. militare, 23, quæſt. 1.* & Navarr. *d. cap. contrarium, num. 3, & 5.*

Papa autem, ut Pii paſtoris officium, & paternam curam in omnibus partibus integrè geret, cùm primò armis eccleſiaſticis, nempe cenſuris in executionem ſententiæ pro dicti Ducatus recuperatione uſus fuiſſet; ac demum paratum exercitum haberet, ut quantum fieri poſſet, ſanguinis effuſioni parceretur, Pe-

35 trum † Aldobrandinum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalem ex fratre nepotem, Legatum de latere cum dicto exercitu miſit, cujus opera, ingenii, ac virtutis præſtantia, dux Mutinæ, ut bonum decet Principem, juri acquievit, eidemque

36 Cameræ, & Sedi Apoſtolicæ † Ducatum Ferrariæ reſtituit, armis depoſitis ſine aliqua ſanguinis effuſione.

Et, cùm ex præmiſſis proculdubio conſtet, civitates, caſtra, & terras Sedi Apoſtolicæ immediatè ſubjectas, per devolutionem eidem Cameræ Apoſtolicæ incorporari, ut in cauſa ejuſdem feudi Ducatus Ferrariæ de anno 1596. fuit per Papam ſententiatum conſtitutionibus, & juribus ſupra allegatis, quæri poteſt,

37 quid juris in devolutionibus, † terrarum, caſtrorum, ac locorum, menſarum Epiſcopalium, & Abbatialium, pro quibus ab Epiſcopis, & Abbatibus, aliiſque Prælatis, ſolent utiles domini infeudari. Et videtur, quòd Prælati feuda ad eorum Eccleſias devoluta poſſint aliis infeudare in tribus caſibus.

Primò, decedente vaſallo ſine deſcendentibus, & feudo devoluto.

Secundò, filium, vel conſanguineum alienantis ejuſdem feudi conſortem.

Tertiò, feudum alienatum, quod Prælatus facilè recuperare non poteſt, alicui laico in feudum concedere, qui, & illud recuperet, & in feudum ab Eccleſia recognoſcat, ut text. *in d. cap. 2, de feudu,* & ibi Abb. *num. 3.* etiam non obſtante juramento, quòd à Prælatis præ-

ſtatus

ſtatur de non alienando, inconſulto Romano Pontifice, quia non videtur nova alienatio, ex quo à principio fuit ſancitum, ut illa bona darentur in feudum, ut ibi per Abb. *eodem num. 2.* &, quia feuda non poſſunt dici de menſa, cum alius percipiat fructus, & habeat utile dominium, directo penès Prælatum remanente, & de novo ad Eccleſiam reverſis, eſt permiſſa nova infeudatio. Innocent. *in cap. ſuper, poſt med: de reb. Eccleſ. non alienan.* & gloſſ. *in Clement. unic. in ver. ad menſam, de exceſſ. præl.* & ibi Abb. *num. 12.* quæ tamen jura fuerunt correcta in pluribus, tam per extravag. *Ambitioſæ, de reb. Eccleſ non alienan.* quàm per dictam conſtitutionem Pii V. & confirmationem Innocent. IX. de quibus

38 ſuprà: quia, aut illa feuda † dependent immediatè, & principaliter à Camera Apoſtolica, à qua feudatarii fuerunt inveſtiti, & tunc in caſu devolutionis, abſque ulteriori declaratione, & illorum poſſeſſionis apprehenſione ſunt eo ipſo Sedi, & Cameræ Apoſtolicæ incorporata, ac ad jus, & dominium priſtinum, & poſſeſſionem reverſa, ut ſunt verba expreſſa ejuſdem Conſtitutionis Pii V, & Innocent. IX. de quorum poteſtate non eſt ambigendum: quia Papa eſt omnium bonorum eccleſiaſticorum ſummus adminiſtrator. Innocent. *in cap. non erit, de ſentent. excomm.* Abb. *in cap. conſtitutus, num. 13. de relig. dom.* & Navarr. *de ſpol. cler § 9, num. 2, cum aliis citatis ſuprà, paulò poſt princ.*

39 Aut vaſalli non capiunt † inveſtituram à Sede Apoſtolica, ſed ab Epiſcopo, & eo caſu, aut devolvuntur terræ, caſtra, oppida, vel loca etiam mediatè Sedi Apoſtolicæ ſubjecta, & tunc etiam, quòd moveantur à directo dominio menſarum Epiſcopalium, Abbatialium, aut aliarum Eccleſiarum, & quòd decedentes conſueti fuerint infeudari à Prælatis earundem Eccleſiarum, quòd de ſic devolutis non poſſent novo feudum diſponere per declarationem, & ampliationem ejuſdem Innoc. IX. ibi, prohibitam fuiſſe, & prohiberi omnem, & quamcunque infeudationem, ac alienationem civitatum, terrarum, oppidorum, & locorum Sedi Apoſtolicæ, tam mediatè, quàm immediatè ſubjectorum, & ſi de illis in feudum, aut aliàs quomodolibet diſponunt inveſtituræ, & diſpoſitiones tanquam contra formam, & diſpoſitionem dictarum conſtitutionum factæ, ſunt ipſo jure nullæ, *ut in d. extravag. Ambitioſæ § ſi quis autem.*

40 Poteſt tamen Prælatus hoc caſu † declarare caducitatem, & dominium utile cum directo Eccleſiæ eſſe conſolidatum, quæ declaratio requiritur, cùm res feudalis intelligatur reverti, etiam ob aliquod maleficium commiſſum, ſi dominus voluerit, & declaraverit, & non aliàs, gloſſ. *in l. 2,* & ibi Bar. *ff ſi ager vectal. vel emphyt.* & Jaſ. poſt Abb Sal. Jo. de Imol. & Alexand. quos citat *in l. 2, C. de jur. emphyt. num. 6, 8 & 9.* & tunc menſæ Eccleſiæ acquiritur, & incorporatur. Nec Cameræ & Sedi Apoſtolicæ devolvitur infeudatio, cui per dictas conſtitutiones in eventum devolutionis non reperiuntur feuda reſervata, nec præſumitur, quia reſervationes

41 † ſunt odioſæ, & ſtrictè intelligendæ, gloſſ. *in cap. præſenti, in ver. finitur, poſt medium, de off. leg. in 6.* Caſſad. *decıſ 3, num. 5.*

num. 5, de reſerv. & Rota *deciſ. 1, de præb. in antiquior.*

42 Aut devolvuntur † prædia feudalia, vel emphyteutica, ſeu aliqua pars caſtri, vel juriſdictionis, quæ non videntur expreſsè prohibita per dictas Conſtitutiones Pii V. & Innocent. IX. & tunc ſervanda eſt diſpoſitio extravag. *Ambitioſæ, de reb. Eccl. non alien.* & eo caſu ſi Prælatus conſanguineos, aut alias perſonas ſibi bene viſas pro eodem canone, ſeu etiam cum aliquo augmento ejuſdem canonis, vel ſervitutis Epiſcopo præſtandæ, vult inveſtire, non tenet inveſtitura, niſi tu c fiat, cum Eccleſiarum evidenti utilitate, ita quòd, ſi Eccleſia tempore devolutionis percipere potuiſſet centum ducatos annuos, dentur centum, & ultra, non autem, ſi à defuncto ultimo inveſtito percipiebat ducatum unum, dentur Prælato, & menſæ Eccleſiæ

43 duo ducati, quia illa dictio, † tunc, extremitatem temporis ſignificat, *l. 3, §. 1.* juncta gloſſ. *in ver. tunc*, & ibi Bart. *ff. de cond. & demonſtr.* Pariſ. *conſ. 26, num. 9, volum. 2, cum aliis ſuprà num. 3, allegatis.* Et niſi conſtet de evidenti utilitate Eccleſiæ, habito reſpectu ad tempus infeudationis, infeudatio omninò nullius redditur roboris, vel momenti, *ut in eadem extravag. Ambitioſæ*, §. *ſi quis autem.*

44 Et contrafacientes tam † qui alienat, quàm is, qui alienatas res, & bona recepit, ſententiam excommunicationis incurrunt, ut ibi *verſic & tam qui alienat*, & Conc. Trident. *cap. 11, ſeſſ. 22, de reformat.* ac præterea infeudatio devolvitur ad Papam, arg. tex. in extravag. Pii V. *in Bull. cap. 58*, ubi conferentes beneficia † per reſignationem vacantia conſanguineis, affinibus, & familiaribus reſignantium, tam collatores, quàm proviſi in eo, in quo delinquunt, puniuntur, quia à jure conferendi ſuſpenſionis pœnam incurrunt, donec remiſſionem à Romano Pontifice meruerint obtinere, & taliter proviſi titulo carent. Et cùm ſemel, & nulliter infeudaverint, ſunt eorum officio functi, & jus infeudandi devolvitur ad Sedem Apoſtolicam, quæ caſtra ſolet Cameræ, & Sedi Apoſtolicæ incorporare, & juriſdictiones cum aliis conſortibus indiviſas, & prædia feudalia aliis conſuevit infeudare, ut de feudo Tegliolarum, Rovati, & Mareti, aliorumque locorum. Papien. & Aſten. diœceſ. tempore Papæ Gregorii XIII. & etiam poſtea factum fuit, & facere po-

46 teſt, cùm Papa in his † omnia poſſit, & habet plenitudinem poteſtatis, ita quòd nulla indigeat adjectione, *cap. ſi omnia, 6, quæſt. 1, cap. bene quidem. 96, diſt.* & Burſat. *conſ. 124, num. 63, lib. 1.*

47 Propterea, ut indemnitati † Eccleſiæ conſulatur, alienationes omnes, quæ auctoritate Apoſtolica ex cauſa permutationis, vel in emphyteuſim admittuntur, Ordinariis locorum, & uni ex dignitatibus in cathedrali Eccleſia conſtitutis, qui, vocatis vocandis, conjunctim procedere debeant, committuntur; ita ut conſtito, quòd in Eccleſiæ evidentem utilitatem alienatio cedat, eorum conſcientiam ad formam dictæ extravag. *Ambitioſæ*, onerando illam auctoritate Apoſtolica confirment.

48 Dicta clauſula, † vocatis vocandis, facit executorem miſtum, qui, parte vocata, & ſervatis ſervandis, procedere debet.

Felin.

Felin. *in cap. de cætero, num.* 10, *verſ. quid de clauſula, de re jud.*

49 † Et conjunctim, ita quòd unus ſolus exequi non poteſt, *cap. ſi duo, ex trib. de offi. deleg. in 6.* Abb. *in cap. coram, num.* 14 & ibi Felin. *num.* 11. *eod. tit.* Nec tali caſu, ubi eſt appoſita clauſula, conſcientiam veſtram onerantes, poſſunt delegari, nec alter ipſorum ſubdelegare, quia tùnc eſt electa induſtria per-

50 ſonæ, quapropter † ſubdelegari non poteſt, *l. inter artifices,* & ibi Bart. *num.* 1, *ff. de ſolut.*

51 Quoniam verò bona † Eccleſiæ tradita, conceſſa, donata, aut oblata, ſunt Deo data, & oblata, *cap. videntes, §. ipſe enim, & cap. res Eccleſiæ,* 12, *quæſt.* 1, *cap. prædia,* 12, *quæſt.* 2. Navarr. *de red. Eccleſ. quæſt.* 1, *mon.* 43, *num.* 8, *verſ ſeptimo quod tom.* 2. & Red. *de reb. Eccleſ. non alien. quæſt.* 3, *num.* 33. Ideo ſacrum Concil. Tridentinum ſtatuit, quòd, ſi quem clericorum, aut laicorum, quacunque is dignitate, etiam imperiali, aut regali præfulgeat, in tantùm malorum omnium radix cupiditas occupaverit, ut alicujus Eccleſiæ, ſeu cujuſvis ſæcularis, aut regularis beneficii, montium pietatis, aliorumque piorum locorum juriſdictiones, bona, cenſus, ac jura etiam feudalia, & emphyteutica, fructus, emolumenta, ſeu quaſcunque obventiones, quæ in miniſtrorum, & pauperum neceſſitates converti debent, per ſe, vel per alios, vi, vel timore incuſſo, ſeu etiam per ſuppoſitas perſonas clericorum, aut laicorum, ſeu

52 quacunque arte, † aut quocunque quæſito colore in proprios uſus convertere, illoſque uſurpare præſumpſerit, ſeu impedire, ne ab iis, ad quos jure pertinent, percipiantur, is anathemati tamdiu ſubjaceat, quamdiu juriſdictiones, bona, res, jura, fructus, & redditus, quos occupaverit, vel, qui ad eum, quomodocunque, etiam ex donatione ſuppoſitæ perſonæ, pervenerint, Eccleſiæ, ejuſque adminiſtratori, ſive beneficiario integrè reſtituerit, & deinde à Romano Pontifice abſolutionem obtinuerit. Quòd ſi ejuſdem Eccleſiæ patronus fuerit, etiam jurepatronatus, ultra prædictas pœnas, eo ipſo privatus exiſtat.

53 Clericus † verò, qui nefandæ fraudis, & uſurpationis hujuſmodi fabricator, ſeu conſentiens fuerit, eiſdem pœnis ſubjaceat, nec non quibuſcunque beneficiis privatus exiſtat, ac ad quæcunque alia beneficia inhabilis efficiatur, & à ſuorum ordinum exequutione, etiam poſt integram ſatisfactionem, & abſolutionem ſui Ordinarii arbitrio ſuſpendatur, *ut in cap.* 11, *ſeſſ.* 22, *de reformat. cap. prædia, cap. qui abſtulerit,* 12, *quæſt.* 2. *& cap. attendendum,* 17, *quæſt.* 4. Ejuſdemque decreti pœnis ſubjaceant locantes ad longum tempus, permutantes, alienantes, & recipientes bona eccleſiaſtica ſine conſenſu Sedis Apoſtolicæ, ut fuit à ſacra Congreg. Concil. deciſum, *ſuper eodem cap.* 11, *ſub tit. Meliten. & alio loco in §: qui bona.* Et quæcunque uſurpatio bonorum, juriumve cujuſcunque beneficii, vel loci pii ſubjicit uſurpantem anathemati, & aliis pœnis *in d. cap.* 11. appoſitis, ut in eiſdem deciſ. *ſuper eod. c.* 11. §. *an quæcunque.*

54 Paulus enim † Papa II. ambitioſæ cupiditati illorum præcipuè, qui divitiis, & humanis affectati, damnatione poſtpoſita,

PRÆTER alia, bona Eccleſiaſtica gaudent privilegiis ita, ut ſine exce-
1 ptione † nullus Epiſcopus de rebus eccleſiæ, quidquam donare, commutare, vel vendere poſſit, niſi forte aliquid horum faciat, ut meliora proſpiciat, & cum totius cleri tractatur, atque conſenſu id eligat, quod abſque dubio ſit eccleſiæ profuturum, quia Epiſcopus rebus eccleſiæ tanquam commendatis, non tanquam propriis, uti poteſt, & irrita erit Epiſcoporum venditio, & commutatio rei eccleſiæ, abſque omnium conniventia, & ſubſcriptione clericorum, ut inquit, text. *in cap. ſine exceptione.* 12. *q.* 2. ſed nec ſufficit conſenſus Epiſcopi, & clericorum, quia c. ſine exceptione fuit correctum per extravag: Ambitioſæ, de reb. Eccl: non alie: & alijs conſtitutionibus, de quibus infrà dicetur.
2 An † autem dicta extravagans procedat, & habeat locum in quibuſcunque bonis, etiam in feudum vel emphyteuſim perpetuam concedi ſolitis, quòd in eventum devolutionis reinfeudari, aut de novo in emphyteuſim concedi non poſſint, & in rebus ſterilibus, ac modici valoris, eſt diſtinguendum,

3 Primò quia, aut cauſa † conceſſionis aliàs facta adhuc durat, aut non. Si adhuc durat, ut, ſi quando Rector in evidentem eccleſiæ utilitatem dedit prædium ſterile laico, qui habebat aquam propriam, & particularem, cum qua irrigando prædiũ maximam fœni quantitatem percipiebat, in caſu devolutionis poterit de novo concedi domino illius aquæ, ſine aliqua juris ſolennitate, ſi ceſſante aqua prædium ad priſtinam ſterilitatem foret reverſurum; quia tunc durat prima cauſa conceſſionis, & in his terminis procedit text *in cap.* 2. *de feu.* & ibi Abb. *ant. n:* 1, ut declarat Abb. Panor. *in c. ut ſuper nu:* 11, *verſ. ego crederem de reb. Ecc. non alie.* quem ſequitur Rebuff: *in comp. alie. rer eccl. nu.* 33, & Red, *in q.* 12. *n.* 55. *&* 56. *eo tit.* & in eiſdem terminis procedit limitatio poſita in extrav. Ambitioſæ: præterquam de reb. & bonis in emphyteuſim ab antiquo concedi ſolitis; quia licet res ſemel effecta alienabilis, ſemper duret, alienabilis. *ut in l. pater.* §. *quindecim. de leg.* 3. Bar: *in l.* 1. *n.* 8. C. *de imp. lucr: deſcr: l:* 10, & ibi Rebuff: *n.* 10, Cyn. *in l: fi. in prin: C: qui cau. reſt: in integ. non eſt neceſ.* & Red: *cap:* 12, *n:* 51, *&* 52, hoc procedit, alio non ſuperveniente de novo, ſed per dictam extravag. Ambitioſæ. in rebus Eccleſiaſticis fuit jus antiquum correctum, quòd etiam in bonis ſolitis alienari, tunc in evidentem eccleſiæ utilitatem. Et ſi ceſſet prima cauſa conceſſionis, ceſſat etiam cauſa illius renovationis. *c, cũ ceſſante. de appella. cũ aliis per Tiraq: congeſtu in tract. ceſſ. cau: par:* 1, *limit:* 22, *n:* 1, & Rot. *in nov: par.* 1, *dec:* 360, *n:* 7, *&* 8,

Si verò ceſſat prima cauſa conceſſionis, ut, ſi fuit datum prædium ſterile, ut ad culturam reduceretur, ſi illa res poſtea ad eccleſiam revertatur, prima cauſa conceſſionis ceſſat, & prædium devolutum ſine nova cauſa alienari non poteſt. Abb. *in d: c: ut ſuper eo: n:* 11, & Redo. *dicto c:* 12, *n:* 57, *&* 58, *& extravag: Ambitioſæ*, ubi limitat prohibitionem, præterquàm in caſibus à jure permiſſis, ac de rebus, & bonis, inemphyteuſim ab antiquo concedi ſolitis, ſequitur; & tunc cũ eccleſiarũ evidẽti utilitate, quæ utilitas, adveniente caſu novæ cõceſſionis, tunc eſt attendenda, quia dictio, tunc, extremitatẽ tẽporis ſignificat: *l.* 4: §: 1, *juncta* gloſſ. *in ver. tunc*, & ibi Bart. *ff. de con-*

condit. & demonſtra. & in l. lecta. nu. 7. ff. ſi cer. pet. Dec. *conſ. 89. nu. 3. & conſ. 523. n. 4.* & Pariſ *conſ. 26. num 9 volum. 2.* & ſic tempus elapſum primæ conceſſionis. glo. *in clem. 1. in verb ex tunc. de jur. patr.* & Abb. *in cap. paſtoralis. num. 3 de except.*

4 Secundò quòd ad bona † exigui valoris videtur, quòd, nec illa bona immobilia eccleſiæ donari, commutari, vel vendi poſſint. ut eſt text. *in dicto capit. ſine exceptione fere per totum. 12. quæſtione ſecunda. capit. caſellas* 10 *quæſtione ſecunda*, ſuper quo formatur regula, præſertim ſtantibus verbis generalibus, quibus Leo Papa ibi uſus fuit, videlicet ſine exceptione decernimus, ne quis Epiſcopus de rebus eccleſiæ ſuæ quidquam donare, &c. quòd nulla bona eccleſiæ, etiam pauci valoris, alienari poſſint, cùm verbum, *quidquam*, ibi poſitum ſit generale, quod nihil excipit gl. *in extrav. com. cap unic. ne ſed. vac. aliq. innov. in verb. & ſi quidquam.* & Joann. venit enim Princeps mundi hujus, & in me non habet quidquam *cap. 14. in fin.* confirmatur dicta
5 regula, quia quicunque † Epiſcoporum, presbyterorum, aut diaconorum oblitus Dei, & decreti prohibitivi immemor, in conſtitutum committentes prædium eccleſiæ magnum, vel exiguum, vel quidquam de jure eccleſiæ alienare tentaverit, & donator, & alienator, & venditor honoris ſui amiſſione eſt mulctandus *cap. quicunque. il. 1. 16. quæſt. 4.* Rebuff. *in comp. alien. rer. Eccleſ. numer. 58. & 59.* Redo. *de reb. eccleſ. non alienan. quæſt. 13. numer. 1. & 2.*

Fallit tamen dicta regula, primò in bo-
6 nis † immobilibus parvi momenti, ut ſunt terrulæ, & vineolæ. *cap. terrulas. 12. qu. 2.* & ibi Præpoſ. & Arch. & hic eſt unus ex caſibus à jure permiſſis à Paulo II. in d. extravag. Ambitioſæ, exceptus. & propterea ſi Epiſcopus alienat rem minimam, pœnam non incurrit, quia iſta modica ſunt exempta ab omni ſolemnitate, & juris diſpoſitione, *ut in d. cap. terrulas.* Abb. *in cap. ut ſuper per illum textum. numero 14. de reb. Eccl. non alienan.* & Red. *d. quæſt. 13. nu. 11. & 17. eod. tit.* & rem minimam judican-
7 dam puto juxta † mentem provincialium, & ſynodalium decretorum cujuſque patriæ, cùm in his attendatur loci conſuetudo. *cap. cæterum.* & ibi Abb. *nu. 4. de donat.* & Red. *in d. qu. 13 nu. 15.*

8 Secundò terra eccleſiæ † ſterilis poteſt in emphyteuſim concedi ei, cujus ſtudio reducatur ad culturam *cap. ea enim. §. perpetua quoque 10. quæſt 2 cap. ad aures* & ibi Abb. *num. 5. de reb. eccleſ non alien.* & poſtmodum ad culturam redactæ hæredi eorum, à quibus ſuo, vel parentum ſuorum labore conſtiterit eſſe ad culturam redactas, in caſum devolutionis poterunt jure ad cenſum concedi, habita ratione utilitatis, quæ tempore renovationis inveſtituræ faciendæ percipi poſſet, *ut in d. c. ad aures.* & ibi gloſſ. *in verb. tunc.* & Abb. *nu. 4. cum aliis ſupra, & in dicta deciſ. 360. num. 7. allegatis.*

9 Tertiò pietatis † intuitu gloſſ. *in cap. 1. 12. quæſt. 2.* quia aurum habet Eccleſia, non ut ſervet, ſed ut eroget, & ſubveniat in neceſſitatibus: aurum Sacramenta non quærunt, neque auro placent, auro non emuntur, ornatus ſacrorum eſt redemptio captivorum, & vera illa ſunt vaſa pretioſa, quæ redimunt animas à morte: ille verus theſaurus eſt Domini, qui operatur, quod ſanguis ejus eſt operatus, & nemo poteſt dicere, cur pauper

vivit? nemo poteſt queri, quia captivi redempti ſunt, nemo poteſt accuſare, quia templum Dei eſt ædificatum, vel cœmeterium ampliatum, quia in alimonia pauperum, redemptione captivorum, ædificatione templi, vel augmentatione cœmeterii, poſſunt bona Eccleſiæ alienari. *cap. ſacrorum & cap. aurum.* & ibi gloſſ. *in ver. in hu d q. 2.* Fed de Sen *conſ. 224 num. 5.* Et gloria Epiſcopi eſt pauperibus providere, ignominia ſacerdotis eſt pro-
10 priis ſtudere divitiis. *cap. gloria* † *Epiſcopi ead. q. 2.* & pluribus aliis de cauſis poſſunt bona eccleſiaſtica certo modo, & in ſubſidium, quando neceſſitati aliter ſuccurri non poteſt, alienari, de quiſius per Rebuff. *in ſuo compend. alien. rer. eccleſ. à num: 25. uſque ad num. 34.* & per Red. *q. 11. 12. 13. 19. 20. & 21. eod. tit.*

11

Et, quoniam dominia † civitatum, & caſtrorum S. R. E. propter cuſtodiam, & præſidium in eis maxima cum impenſa manutenendum magis damnoſa, quam utilia, quandoque dicebantur, propterea, adhibitis ſolemnitatibus juris, plura in feudum fuerant conceſſa, quæ, ſi tractu temporis ad Eccleſiam devolvebantur, iterum de novo aliis ſine ſolemnitate concedebantur, quia eadem cauſa prima durare videbatur, & ultima inveſtitura non judicabatur nova alienatio, ſed prioris infeudationis continuatio *cap. conſuluit. de Iud. & Sarrac.* & ibi Abb. *num. 1.* Felyn. *in c. cùm acceſſiſſent. n. 33. de conſt.* & Red. *de reb. eccl. non alien. q. 12. num. 59.* Sed, cùm poſteà experientia docuerit, nonnullos nimium ambitioſos, & dominandi cupidos ſub variis prætextibus, coloribus, & cauſis ſæpe etiam falſis, aliquibus Romanis Pontificibus, ſuggeſtionibus, & inſinuationibus ſuis conatos eſſe oſtendere, & perſuadere, magis utile, & expediens Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, & Sedi Apoſtolicæ fuiſſe, ſi aliquæ civitates, terræ, oppida, caſtra, arces, & loca, ad jus, & proprietatem ejuſdem Sedis pertinentia, in feudum, gubernium, Vicariatum, Ducatum, aut quemvis alium titulum perpetuum, vel ad tertiam generationem, ſeu ad vitam, aut aliàs ad longum tempus concederentur, vel etiam ex eo, quod aliàs in feudum data, aut quovis alio titulo hujuſmodi alienata fuiſſent, & ad ſedem præfatam devoluta, vel devolvenda, de jure iterum infeudari, & alienari non poſſe, & debere, atque inde nonnullas alienationes, infeudationes, & conceſſiones à Sede Apoſtolica emanaſſe, ex quibus illa non mediocrem diminutionem patrimonii, & exiſtimationis recepit;

12 Pius V. motu † proprio, & ex certa ſcientia, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, atque de S. R. E. Cardinalium in conſiſtorio ſecreto conſilio, & unanimi aſſenſu, qui etiam jurarunt conſtitutioni non contravenire, nec Pontificibus alienationes contra ſuam conſtitutionem attentantibus conſentire, & abſolutiones à juramento prædicto non petere, nec acceptare, ſua perpetuò valitura conſtitutione decrevit, & declaravit, civitates, & loca præfata hactenus in feudum, aut quemvis alienationis titulum dari ſolita, vel conſueta ad Sedem prædictam quomodolibet devoluta, & pro tempore devolvenda, abſque alia ulteriori declaratione, & illorum poſſeſſionis apprehenſione, eo ipſo Sedi,

Sedi, & cameræ Apoſtolicæ incorporata, ac ad jus, proprietatem, & dominium priſtinum, ac poſſeſſionem rediiſſe cenſeri, perinde ac, ſi per 40. annos & ultra civitates, & loca præfata, ab eadem Sede immediate poſſeſſa, & nunquam in feudum, aut alium titulum conceſſa fuiſſent; Statuitque, & decrevit, quòd omnes, & ſingulæ, tam communitates, & univerſitates, quàm cives, & incolæ civitatum, terrarum, & locorum præfatorum, aliæque quæcunque perſonæ, tam eccleſiaſticæ, quàm ſeculares cujusvis dignitatis, & ordinis etiā Epiſcopalis, vel majoris exiſtentes, ac S. R. E. Cardinales, tam publice in conſiliis civitatum, & locorum præfatorum, quàm privatim alibi in quibuſvis locis, etiam ſi civitatum, & terrarum earundem Gubernatores, aut Sedis Apoſtolicæ Legati, vel Prolegati exiſterent, tractantes, conſulentes, aut alia verba facientes de infeudationibus, & alienationib⁹, de civitatibus, & locis prædictis immediatè ad Sedem prædictam ſpectantibus, & pertinentibus, etiam devolutis, etiam in feudum communiter, & pluries dari ſolitis, etiam ex cauſa permutationis, vel ſub annuo cenſu, aut canone, ſeu aliàs quomodolibet, etiam contemplatione meritorum erga Sedem præfatam, aut ſub prætextu neceſſitatis, vel evidentis utilitatis faciendis, ſeu de poſtulandis ac eodem Pio, & Sede prædicta, quibusvis perſonis cujusvis dignitatis, ſtatus, gradus, etiam eidem, & ſucceſſoribus ſuis ſecundum carnem conjunctis, etiam S. R. E. Cardinalibus, aut quavis alia temporali, vel eccleſiaſtica dignitate fungentibus, in Duces, Vicarios, Gubernatores, ſeu quemvis alium titulum, ad vitam, vel in perpetuum, vel longum tempus, aut etiam ad Sedis Apoſtolicæ beneplacitum, civitatum, & locorū prædictorū, & propterea de eligendis oratoribus ad ipſum; & ſucceſſores ſuos ſuper præmiſſis, vel illorum occaſione mittendis proponentes, tam ipſi, quàm oratores tale munus recipientes, aut alii quicunque alienationes hujuſmodi Rom. Pont. pro tēpore exiſtenti, per ſe, vel per aliū, ſeu alios inſinuantes, vel ſuadentes, eo ipſo ſententiam excommunicationis incurrere voluit, à qua, niſi ab ipſo Pontifice, præterquàm in mortis articulo, abſolvi non poſſent.

Et inſuper S. R. E. & Sedis Apoſtolicæ prædictæ rebelles, etiam in primo capite læſæ Majeſtatis, & proditores civitatum, & locorum prædictorum, ac bona eorum fiſco, & cameræ Apoſtolicæ ipſo jure devoluta, & incorporata eſſe, & cenſeri, omnibuſq; eccleſiis, monaſteriis, & aliis per eos quomodolibet obtentis beneficiis eccleſiaſticis eo ipſo privatos, & ad illa, & alia in poſterum obtinenda inhabiles exiſtere, neque ad civitates, & loca prædicta ullo unquam tempore remitti poſſe, & ſi aliquando eos reintegrare contingeret, nihilominus infames remanere, illiſque bonorum, & dignitatū portas perpetuò claudi ſtatuit, & decrevit. Voluitque per futuros pro tempore Cardinales in aſſumptione pilei, de dicta conſtitutione, quantum in eis erit, obſervanda, illiq; non contraveniēdo, nec Pontificibus contravenire volentibus conſentiendo, ac abſolutione à juramento præſtito non petenda, juramentum præſtari debere. Et, occurrente Sedis Apoſtolicæ vacatione, in conclavi, quòd Cardinales de inviolabiter dicta conſtitutione obſervanda, per quemlibet eorum qui in Ro. Pontificem eligetur: & poſtmodum idem ad Summi Pontificatus faſtigium

ad aliam perſonam exeundi, & prorogari poſſet, cùm caſus hujuſmodi non legatur comprehenſus, quo ſtante, videbatur potiùs quædam continuatio, quàm inveſtituræ renovatio, ut per Red. *dicta quæſt. 12, num. 59, cum alijs ſupra allegatis*, & cùm illa conſtitutio ſit pœnalis, non poſſe extendi ad caſum non expreſſum, *cap. odia, de regul. jur. cùm vulgat.* ita quòd dicta prorogatio potiùs ad cautelam requirebatur, ut removerentur omnes difficultates, ac in utilitatem Sanctæ Sedis Apoſtolicæ, cui maxima auri quantitas pro hujuſmodi propagatione, ſeu extenſione in aliam perſonam fuerat oblata, quàm ad neceſſitatem, cùm prorogationem peterat in perſonam Ducis Mutinæ proximioris agnati, quæ vi verborum antecedentis inveſtituræ dicebatur eſſe comprehenſa, ac propterea de jure reinveſtiri poſſe ex aliàs deductis pro eodem feudo Ducatus Ferrariæ, per Ruin. *in conſ. 35, num. 32, & 33. ac ferè per totum volum. 1.* Unde viſa, ac maturè conſideratâ dicta conſtitutione, non ſolùm per quamplures Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales, ſed etiam per ſacræ Rotæ Auditores communi voto, tam in conſiſtorio per Cardinales, quàm in Rota per eoſdem Auditores, fuit deciſum, caſum comprehenſum, & ſine dictæ conſtitutionis derogatione, nec prorogationem, nec novam inveſtituram, aut quid aliud concedi poſſe, quia licèt caſus iſte prorogationis in alterius perſonam non fuiſſet ſpecialiter comprehenſus, erat tamen comprehenſus caſus proximæ futuræ devolutionis per mortem Ducis Alphonſi in ſenili ætate conſtituti; quia dicta prorogatio tendebat ad impedien-
19 dam † devolutionem de proximo faci-
endam, & cùm devolvenda infeudari
non poſſent, nec poterat concedi proro-
gatio in præjudicium devolutionis, quia,
20 aliquo † prohibito intelligitur prohibi-
tum omne illud, quod contra prohibi-
tionem ſequi poteſt, *cap. unic. in fin. de in-*
veſt. de re. al. fac. Bald. *in l. quoties, 1, nu.*
1, C. de fideicomm. Cravett. *conſ 170, num.*
9. Corne. *conſ. 71, num. 3, verſ. & quia pro-*
21 *hibitio, vol. 1.* Nam prohibita † alienatio-
ne feudi, intelligitur etiam prohibita lo-
22 catio ad longum tempus, Ruin. *conſ 148,*
num. 11. Et prohibita † alienatione, quælibet ejus ſpecies cenſetur prohibita. Ancharan. *conſ 105, volum. 2.* Vulpel. *conſ. 117, num. 3. conſil. 64, num. 7.* & Maſcard. *concluſ. 1242, num. 94, 95, 96. & num. 109, de probat.* & quòd inveſtitura non poſſit prorogari ad alias perſonas, per quas bona ad Eccleſiam tardiùs revertantur, conſuluit, Simon de Præt. *conſil. 45, numer. 17* quem ſequitur Borgn. Caval. *deciſ. 31, num. 352, part. 2*

Nam voluntas prohibentis colligitur ex verbis ejuſdem conſtitutionis, quibus non ſolùm, ut omnis alienationum faciendarum occaſio penitus aboleretur, verbis generalibus, providit, ſed etiam graviſſimas pœnas ſtatuit contra tractantes, conſulentes, & aliàs verba facientes de infeudationibus, & alienationibus civitatum, & locorum immediatè Sedi Apoſtolicæ ſpectantium, cum juramentis, aliiſque clauſulis, & conditionibus ampliſſimis, & inſolitis, ex quibus † omnis alienatio prohibita intelligitur, *auth. de alienan. & emphyt. §. ſanctiſſimas, col. 9.* Menoch. *conſ 95, num. 124.* Cephal. *conſilio 153, num. 32.* Ruin. *conſilio*

133, *num.2.* & Maſcard. *ead. concluſ.* 1242, *num.* 86, & 87. Et tractantes, & conſulentes, ac ſuadentes pœnas conſtitutionis incurrunt etiam effectu non ſequu-
24 to, quia hoc caſu ſolus † conatus ſine effectu ſufficit ad incurrendam pœnam, *l. ſi quis non dicam rapere, C. de Epiſcop. & cleric.* quæ eſt canonizata, & poſita *in cap. 7, de pœnitent. diſtinct.* 1. ubi plura ſequuntur, *cap.* 1. & ibi gloſſ. 1. ubi etiam Abb. *ante num.* 1, *verſic. nunc primò, de præſumpt.* & Felyn. *in tract. quando conat. puniat. num.* 1. præſertim attentâ dictione, ipſo facto, quæ eſt latæ ſententiæ, *cap. felicis,* §. *ſi qua verò, de pœnit. in 6.*

Gregorio XIV. vitâ functo, Innoc. IX.
25 ad † tollendum omne dubium de eorundem S. R. E. Cardinalium conſilio, & aſſenſu, declaravit, eadem conſtitutione prohibitum fuiſſe, & prohiberi omnem, & quamcunque infeudationem, ac alienationem civitatum, terrarum, oppidorum, & locorum Sedi Apoſtolicæ, tam mediatè, quàm immediatè ſubjectorum non ſolùm ne fiat, neve attententur poſt eorum devolutionem, ſed etiam antequam devolvantur, ac omnem, & quamcunque in perpetuum, vel ad tempus prorogationem, ac extenſionem, infeudationem, inveſtituram, & conceſſionum de dictis civitatibus, terris, oppidis, & locis nondum finitarum, ipſorumque incórporationem, quoad effectum impediendæ infeudationis, alienationis, prorogationis, & extenſionis hujuſmodi, non à die eorum devolutionis, ſed à die ipſius conſtitutionis, etiam antequam illa devolvãtur, ipſo jure cum omnibus clauſulis, & decretis in prædicta conſtitutione contentis, Cameræ, & Sedi Apoſtolicæ factam cenſeri, adjecto etiam decreto, & declaratione, ut promiſſio, & juramentum præſtitũ, & præſtandum de ſervanda eadem Pii prædeceſſoris prædicti conſtitutione, per ipſum Inn. & ſucceſſores ſuos Rom. Pont. ac prædictos S. R. E. Cardinales intelligatur de ipſa Pii V. conſtitutione per eum, ut ſupra, declarata, & ſecundùm hujuſmodi declarationem eandem conſtitutionem ad unguem, & inviolabiliter obſervari oportere, ac debere, ſicuti ſe ſervaturum eſſe promiſit, ac ſanctæ, & ſolemni more juravit, prout in eiſdem Innoc. ſub dat. pridie non. Novembris expeditis literis continetur. Quas eodem Innocent. vita functo, Clemens VIII. in omnibus comprobavit, confirmavit, & innovavit, eaſque firmiter, & inviolatè, ac juxta declarationem prædictam ſe firmiter ſervaturum promiſit, & juravit, atque per eos, ad quos ſpectat, pariter perpetuò obſervari præcepit, & mandavit, ut in ſuis ſub dat. Romæ anno Incarnationis Dom. 1592. 16. Kal. Martii, Pontificatus ſui anno primo litteris deſuper expeditis.

26 Alphonſo duce mortuo, † Cæſar Eſtenſis Dux Mutinæ proximior, ut, hoc ſi agnatus, civitatem, Ducatumque Ferrariæ, & alias civitates, terras, caſtra, & loca ejuſdem ducatus cum omnibus eorũ territoriis, juriſdictionibus, fortalitiis, membris, pertinentiis, & juribus prædictis ſtatim occupavit poſſeſſioné apprehendendo, militib', & aliis neceſſariis muniẽdo.

27 Papa verò, qui Chriſti nomine † miniſtrat, ut declaratur verbis Apoſtoli dicentis, *Sic nos exiſtimet homo, ut miniſtros Chriſti, & diſpenſatores miniſteriorum Dei.*

I. ad

1. ad Corinth. cap. 4, 2. *ad eoſdem cap.* 6. Et eſt caput Eccleſiæ, *cap. non decet,* 12, *& cap. ſacroſanctam,* 22, *diſtin.* ac ditionum ad Romanam Eccleſiam pertinentium cuſtos, & adminiſtrator à Deo eſt conſtitutus, 1, *ad Corinth. d. cap.* 4. & Abb. *in capitulo conſtitutus, num.* 9, *de reſcript.* cùm linea finita per mortem Alphonſi ſine liberis, & deſcendentibus civitatis & Ducatus Ferrariæ, illiusque Comitatus, ac aliæ civitates, & terræ aliàs eidem, & ſuis prædeceſſoribus à Rom. Pont. in feudum conceſſæ, ad Romanam Eccleſiam, Sedemque, & Cameram Apoſtolicam, tam ex dictæ Conſtitutionis forma, & tenore, quàm juris communis diſpoſitione forent reverſa, ac legitimè devoluta, & Cæſar Dux
28 Mutinæ non eſſet in † inveſtituris comprehenſus; quapropter non ſuccedit, *cap. unic. §. filia, in fin. de ſucceſſ. feud. cap. unic. in fine, de feud. march. & cap unic. §. ſi enim Titij, de ſucceſſ. fratr.* civitatem, & Ducatum prædictum cum ſuis pertinentiis recuperavit, ut inferiùs dicetur.

29 Quamvis enim regulariter † de jure bona Eccleſ. ſolita infeudari, poſtquam erant ad ipſam Eccleſiam reverſa, aliis in feudum concedi poſſent, *cap. 1, de ijs, qui feud. dar. poſſ. in principio*, etiam ſine aliqua ſolemnitate, Abb. *in cap. ut ſuper, num.* 11, *de reb. Eccleſ. non alien.* & Clar. *in §. feudum, qu.* 13. *verſ item quæro, lib.* 4.

Hodie tamen jus hoc eſt correctum, quò ad civitates, caſtra, terras, oppida, & loca Sedi Apoſtolicæ, tam mediatè, quàm immediatè ſubjecta, quæ devoluta, & pro tempore devolvenda, abſque alia ulteriori declaratione, & illorum poſſeſſionis apprehenſione eo ipſo Sedi, & Cameræ Apoſtolicæ incorporata, ac ad jus, proprietatem, & dominium priſtinum, ac poſſeſſionem rediiſſe cenſentur; perinde ac, ſi per quadraginta annos, & ultra, civitates, & loca prædicta à Sede Apoſtolica immediatè poſſeſſa, & nunquam in feudum, aut alium titulum conceſſa fuiſſent, ut in eadem Con-
30 ſtitut. Pii V. ibi, hac noſtra † perpetuò valitura, juncta declaratione Innocentii poſt princip. eadem conſtitutione, ibi, prohibitam fuiſſe, & prohiberi, omnem, & quamcunque infeudationem, ac alienationem civitatum, terrarum, oppidorum, & locorum Sedi Apoſtolicæ, tam mediatè, quàm immediatè ſubjectorum, non ſolùm ne fiat, neve attentetur poſt eorum devolutionem, ſed etiam antequam devolvantur, ac omnem, & quamcunque in perpetuum, vel ad tempus, prorogationem, ac extenſionem infeudationum, inveſtiturarum, & conceſſionum, de dictis civitatibus, terris, oppidis, & locis nondum finitarum, ipſorumque incorporationem, quò ad effectum impediendæ infeudationis, alienationis, prorogationis, & extenſionis hujuſmodi, non à die eorum devolutionis, ſed à die ipſius conſtitutionis, etiam antequam illa devolvantur, ipſo jure cum omnibus clauſulis, & decretis in prædicta conſtitutione contentis, Cameræ, & Sedi Apoſtolicæ factam cenſeri.

31 Et ditiones, † eo ipſo, & ipſo jure, ibi appoſitæ, ſunt latæ ſententiæ, *l. fin. §. fin verò poſtquam, C. de jur. deliber. cap. felicis, §. ſi qua verò, de pœnit. in* 6. Et, quia Dux Mutinæ civitatem, & alia fortalitia ejuſdem Ducatus militibus,

& armis muniverat, deventum fuit ad arma.

32 Nam Papa † utrumque gladium habet, ſpiritualem, & temporalem, *Luc. cap. 22. Paul. 1, Corinth. cap. 6, cap. 1, §. in hac, de major. & obed. in extravag. com.* Burſat. *conſ.* 124, *num.* 63, *lib.* 1. & poſt Archid. *in cap. quoniam,* 10, *diſt.* Bald. *in l. cùm multa, num.* 2, *C. de bon. qualib.* ubi, quòd Conſtantinus in reſignatione regalium reſignavit beato Sylveſtro gladium, oſtendens non legitimè ſe habuiſſe, cùm ab Eccleſia non receperit; Papæ enim, & temporali gladio vim vi repel-
33 lere, & injuſtis armis, † juſta Romanæ Eccleſiæ arma opponere licuit, cùm gladio temporali ad propriam defenſionem unicuique, etiam privato, liceat uti, gloſ. fin, *in cap. dilecto, in fine.* & ibi Jo. Andr. Dom. & Franc. *de ſentent. excomm. in 6.* Et propterea Papa validum, tum pedi tum, tum equitum exercitum in ſtatu eccleſiaſtico conflari, & apparari juſſit,
34 ac fecit, quia bellum † juſtum invaſorem propulſando, & bona occupata repetendo, ei indicere, & facere licebat, *cap. juſtum, 23, quæſt. 3.* Abb. *in cap. excommunicamus, 1, num. 8, de hæret.* & Navarr. *in cap. contrarium, num. 4. de pœnit. diſt. 5, tom. 1.* Juſta enim bellandi cauſa cum Principis auctoritate, & intentione, ſeu animo, & modo rectè bellandi juſtum bellum efficit, & militare non eſt delictum, *Luc. cap 3, verſ. & ait illis, cap. militare, 23, quæſt. 1.* & Navarr. *d. cap. contrarium, num. 3, & 5.*

Papa autem, ut Pii paſtoris officium, & paternam curam in omnibus partibus integrè gereret, cùm primò armis eccleſiaſticis, nempe cenſuris in executionem ſententiæ pro dicti Ducatus recuperatione uſus fuiſſet; ac demum paratum exercitum haberet, ut quantum fieri poſſet, ſanguinis effuſioni parceretur, Pe-
35 trum † Aldobrandinum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalem ex fratre nepotem, Legatum de latere cum dicto exercitu miſit, cujus opera, ingenii, ac virtutis præſtantia, dux Mutinæ, ut bonum decet Principem, juri acquievit, eidemque
36 Cameræ, & Sedi Apoſtolicæ † Ducatum Ferrariæ reſtituit, armis depoſitis ſine aliqua ſanguinis effuſione.

Et, cùm ex præmiſſis proculdubio conſtet, civitates, caſtra, & terras Sedi Apoſtolicæ immediatè ſubjectas, per devolutionem eidem Cameræ Apoſtolicæ incorporari, ut in cauſa ejuſdem feudi Ducatus Ferrariæ de anno 1596. fuit per Papam ſententiatum conſtitutionibus, & juribus ſupra allegatis, quæri poteſt,
37 quid juris in devolutionibus, † terrarum, caſtrorum, ac locorum, menſarum Epiſcopalium, & Abbatialium, pro quibus ab Epiſcopis, & Abbatibus, aliiſque Prælatis, ſolent utiles domini infeudari. Et videtur, quòd Prælati feuda ad eorum Eccleſias devoluta poſſint aliis infeudare in tribus caſibus.

Primò, decedente vaſallo ſine deſcendentibus, & feudo devoluto.

Secundò, filium, vel conſanguineum alienantis ejuſdem feudi conſortem.

Tertiò, feudum alienatum, quod Prælatus facilè recuperare non poteſt, alicui laico in feudum concedere, qui, & illud recuperet, & in feudum ab Eccleſia recognoſcat, ut text. *in d. cap. 2, de feudis*, & ibi Abb. *num.* 3. etiam non obſtante juramento, quòd à Prælatis præ-

ſtatus

ſtatur de non alienando, inconſulto Romano Pontifice, quia non videtur nova alienatio, ex quo à principio fuit ſancitum, ut illa bona darentur in feudum, ut ibi per Abb. *eodem num. 2.* &, quia feuda non poſſunt dici de menſa, cum alius percipiat fructus, & habeat utile dominium, directo penès Prælatum remanente, & de novo ad Eccleſiam reverſis, eſt permiſſa nova infeudatio. Innocent. *in cap. ſuper, poſt med: de reb. Eccleſ. non alienan.* & gloſſ. *in Clement. unic. in ver. ad menſam, de exceſſ. præl.* & ibi Abb. *num. 12.* quæ tamen jura fuerunt correcta in pluribus, tam per extravag. *Ambitioſæ, de reb. Eccleſ non alienan.* quàm per dictam conſtitutionem Pii V. & confirmationem Innocent. IX. de quibus

38 ſuprà: quia, aut illa feuda † dependent immediatè, & principaliter à Camera Apoſtolica, à qua feudatarii fuerunt inveſtiti, & tunc in caſu devolutionis, abſque ulteriori declaratione, & illorum poſſeſſionis apprehenſione ſunt eo ipſo Sedi, & Cameræ Apoſtolicæ incorporata, ac ad jus, & dominium priſtinum, & poſſeſſionem reverſa, ut ſunt verba expreſſa ejuſdem Conſtitutionis Pii V, & Innocent. IX. de quorum poteſtate non eſt ambigendum: quia Papa eſt omnium bonorum eccleſiaſticorum ſummus adminiſtrator. Innocent. *in cap. non erit, de ſentent. excomm.* Abb. *in cap. conſtitutus, num. 13 de relig. dom.* & Navarr. *de ſpol. cler § 9, num. 2, cum aliis citatis ſuprà, paulò poſt princ.*

39 Aut vaſalli non capiunt † inveſtituram à Sede Apoſtolica, ſed ab Epiſcopo, & eo caſu, aut devolvuntur terræ, caſtra, oppida, vel loca etiam mediatè Sedi Apoſtolicæ ſubjecta, & tunc etiam, quòd moveantur à directo dominio menſarum Epiſcopalium, Abbatialium, aut aliarum Eccleſiarum, & quòd decedentes conſueti fuerint infeudari à Prælatis earundem Eccleſiarum, quòd de ſic devolutis non poſſent novo feudum diſponere per declarationem, & ampliationem ejuſdem Innoc. IX. ibi, prohibitam fuiſſe, & prohiberi omnem, & quamcunque infeudationem, ac alienationem civitatum, terrarum, oppidorum, & locorum Sedi Apoſtolicæ, tam mediatè, quàm immediatè ſubjectorum, & ſi de illis in feudum, aut aliàs quomodolibet diſponunt inveſtituræ, & diſpoſitiones tanquam contra formam, & diſpoſitionem dictarum conſtitutionum factæ, ſunt ipſo jure nullæ, *ut in d. extravag. Ambitioſæ § ſi quis autem.*

40 Poteſt tamen Prælatus hoc caſu † declarare caducitatem, & dominium utile cum directo Eccleſiæ eſſe conſolidatum, quæ declaratio requiritur, cùm res feudalis intelligatur reverti, etiam ob aliquod maleficium commiſſum, ſi dominus voluerit, & declaraverit, & non aliàs, gloſſ. *in l. 2.* & ibi Bar. *ff ſi ager vectal. vel emphyt.* & Jaſ. poſt Abb. Sal. Jo. de Imol. & Alexand. quos citat *in l. 2, C. de jur. emphyt. num. 6, 8 & 9.* & tunc menſæ Eccleſiæ acquiritur, & incorporatur. Nec Cameræ & Sedi Apoſtolicæ devolvitur infeudatio, cui per dictas conſtitutiones in eventum devolutionis non reperiuntur feuda reſervata, nec præſumitur, quia reſervationes
41 † ſunt odioſæ, & ſtrictè intelligendæ, gloſſ. *in cap. præſenti, in ver. finitur, poſt medium, de off. leg. in 6.* Caſſad. *deciſ 3,*

num. 5, de reſerv. & Rota *deciſ.* 1, *de præb. in antiquior.*

42 Aut devolvuntur † prædia feudalia, vel emphyteutica, ſeu aliqua pars caſtri, vel juriſdictionis, quæ non videntur expreſsè prohibita per dictas Conſtitutiones Pii V. & Innocent. IX. & tunc ſervanda eſt diſpoſitio extravag. *Ambitioſæ, de reb. Eccl. non alien.* & eo caſu ſi Prælatus conſanguineos, aut alias perſonas ſibi bene viſas pro eodem canone, ſeu etiam cum aliquo augmento ejuſdem canonis, vel ſervitutis Epiſcopo præſtandæ, vult inveſtire, non tenet inveſtitura, niſi tunc fiat, cum Eccleſiarum evidenti utilitate, ita quòd, ſi Eccleſia tempore devolutionis percipere potuiſſet centum ducatos annuos, dentur centum, & ultra, non autem, ſi à defuncto ultimo inveſtito percipiebat ducatum unum, dentur Prælato, & menſæ Eccleſiæ

43 duo ducati, quia illa dictio, † tunc, extremitatem temporis ſignificat, *l.* 3, §. *1.* juncta gloſſ. *in ver. tunc*, & ibi Bart. *ff. de cond. & demonſtr.* Pariſ. *conſ.* 26, *num.* 9, *volum.* 2, *cum aliis ſuprà num.* 3, *allegatis.* Et niſi conſtet de evidenti utilitate Eccleſiæ, habito reſpectu ad tempus infeudationis, infeudatio omninò nullius redditur roboris, vel momenti, *ut in eadem extravag. Ambitioſæ*, §. *ſi quis autem.*

44 Et contrafacientes tam † qui alienat, quàm is, qui alienatas res, & bona recepit, ſententiam excommunicationis incurrunt, ut ibi *verſic & tam qui alienat*, & Conc. Trident. *cap.* 11, *ſeſſ.* 22, *de reformat.* ac præterea infeudatio devolvitur ad Papam, arg. tex. in extravag. Pii V. *in Bull. cap.* 58, ubi conferentes beneficia † per reſignationem vacantia conſanguineis, affinibus, & familiaribus reſignantium, tam collatores, quàm proviſi in eo, in quo delinquunt, puniuntur, quia à jure conferendi ſuſpenſionis pœnam incurrunt, donec remiſſionem à Romano Pontifice meruerint obtinere, & taliter proviſi titulo carent. Et cùm ſemel, & nulliter infeudaverint, ſunt eorum officio functi, & jus infeudandi devolvitur ad Sedem Apoſtolicam, quæ caſtra ſolet Cameræ, & Sedi Apoſtolicæ incorporare, & juriſdictiones cum aliis conſortibus indiviſas, & prædia feudalia aliis conſuevit infeudare, ut de feudo Tegliolarum, Rovati, & Mareti, aliorumque locorum. Papien. & Aſten. diœceſ. tempore Papæ Gregorii XIII. & etiam poſtea factum fuit, & facere

46 poteſt, cùm Papa in his † omnia poſſit, & habet plenitudinem poteſtatis, ita quòd nulla indigeat adjectione, *cap. ſi omnia,* 6, *quæſt.* 1, *cap. bene quidem.* 96, *diſt.* & Burſat. *conſ.* 124, *num.* 63, *lib.* 1.

47 Propterea, ut indemnitati † Eccleſiæ conſulatur, alienationes omnes, quæ auctoritate Apoſtolica ex cauſa permutationis, vel in emphyteuſim admittuntur, Ordinariis locorum, & uni ex dignitatibus in cathedrali Eccleſia conſtitutis, qui, vocatis vocandis, conjunctim procedere debeant, committuntur; ita ut conſtito, quòd in Eccleſiæ evidentem utilitatem alienatio cedat, eorum conſcientiam ad formam dictæ extravag. *Ambitioſæ*, onerando illam auctoritate Apoſtolica confirment.

48 Dicta clauſula, † vocatis vocandis, facit executorem mixtum, qui, parte vocata, & ſervatis ſervandis, procedere debet.

Felin.

Felin. *in cap. de cætero, num.* 10, *verſ. quid de clauſula, de re jud.*

49 † Et conjunctim, ita quòd unus ſolus exequi non poteſt, *cap. ſi duo, ex trib. de offi. deleg. in 6.* Abb. *in cap. coram, num.* 14 & ibi Felin. *num.* 11. *eod. tit.* Nec tali caſu, ubi eſt appoſita clauſula, conſcientiam veſtram onerantes, poſſunt delegari, nec alter ipſorum ſubdelegare, quia tùnc eſt electa induſtria per-
50 ſonæ, quapropter † ſubdelegari non poteſt, *l. inter artifices,* & ibi Bart. *num.* 1, *ff. de ſolut.*

51 Quoniam verò bona † Eccleſiæ tradita, conceſſa, donata, aut oblata, ſunt Deo data, & oblata, *cap. videntes, §. ipſe enim, & cap. res Eccleſiæ,* 12, *quæſt.* 1, *cap. prædia,* 12, *quæſt.* 2. Navarr. *de red. Eccleſ. quæſt.* 1, *mon.* 43, *num.* 8, *verſ ſeptimo quod tom.* 2. & Red. *de reb. Eccleſ. non alien. quæſt.* 3, *num.* 33. Ideo ſacrum Concil. Tridentinum ſtatuit, quòd, ſi quem clericorum, aut laicorum, quacunque is dignitate, etiam imperiali, aut regali præfulgeat, in tantùm malorum omnium radix cupiditas occupaverit, ut alicujus Eccleſiæ, ſeu cujuſvis ſæcularis, aut regularis beneficii, montium pietatis, aliorumque piorum locorum juriſdictiones, bona, cenſus, ac jura etiam feudalia, & emphyteutica, fructus, emolumenta, ſeu quaſcunque obventiones, quæ in miniſtrorum, & pauperum neceſſitates converti debent, per ſe, vel per alios, vi, vel timore incuſſo, ſeu etiam per ſuppoſitas perſonas clericorum, aut laicorum, ſeu
52 quacunque arte, † aut quocunque quæſito colore in proprios uſus convertere, illoſque uſurpare præſumpſerit, ſeu impedire, ne ab iis, ad quos jure pertinent, percipiantur, is anathemati tamdiu ſubjaceat, quamdiu juriſdictiones, bona, res, jura, fructus, & redditus, quos occupaverit, vel, qui ad eum, quomodocunque, etiam ex donatione ſuppoſitæ perſonæ, pervenerint, Eccleſiæ, ejuſque adminiſtratori, ſive beneficiario integrè reſtituerit, & deinde à Romano Pontifice abſolutionem obtinuerit. Quòd ſi ejuſdem Eccleſiæ patronus fuerit, etiam jurepatronatus, ultra prædictas pœnas, eo ipſo privatus exiſtat.

53 Clericus † verò, qui nefandæ fraudis, & uſurpationis hujuſmodi fabricator, ſeu conſentiens fuerit, eiſdem pœnis ſubjaceat, nec non quibuſcunque beneficiis privatus exiſtat, ac ad quæcunque alia beneficia inhabilis efficiatur, & à ſuorum ordinum exequutione, etiam poſt integram ſatisfactionem, & abſolutionem ſui Ordinarii arbitrio ſuſpendatur, *ut in cap.* 11, *ſeſſ.* 22, *de reformat. cap. prædia, cap. qui abſtulerit,* 12, *quæſt.* 2. *& cap. attendendum,* 17, *quæſt.* 4. Ejuſdemque decreti pœnis ſubjaceant locantes ad longum tempus, permutantes, alienantes, & recipientes bona eccleſiaſtica ſine conſenſu Sedis Apoſtolicæ, ut fuit à ſacra Congreg. Concil. deciſum, *ſuper eodem cap.* 11, *ſub tit. Meliten. & alio loco in §: qui bona.* Et quæcunque uſurpatio bonorum, juriumve cujuſcunque beneficii, vel loci pii ſubjicit uſurpantem anathemati, & aliis pœnis *in d. cap.* 11. appoſitis, ut in eiſdem deciſ *ſuper eod. c.* 11. *§. an quæcunque.*

54 Paulus enim † Papa II. ambitioſæ cupiditati illorum præcipuè, qui divinis, & humanis affectati, damnatione poſtpoſita,

ſita, immobilia, & pretioſa mobilia Deo dicata, ex quibus, Eccleſiæ, Monaſteria, & pia loca reguntur, ac illuſtrantur, & eorum miniſtri ſibi parant alimoniam profanis uſibus applicari, aut cum maximo illorum, aut divini cultus detrimento, exquiſitis mediis uſurpare præſumunt, occurrere cupiens, omnium rerum, & bonorum eccleſiaſticorum alienationem, omneque pactum, per quod ipſorum dominium, conceſſionem, hypothecam, locationem, & conductionem ultra triennium, necnon infeudationem, vel contractum emphyteuticum, præterquam in caſibus à jure permiſſis, ac de rebus, & bonis in emphyteuſin ab antiquo concedi ſolitis, & tunc cum Eccleſiarum evidenti utilitate, ac de fructibus, & bonis, qui ſervando, ſervari non poſſent, pro tunc temporis exigentia, ſua perpetuò valitura conſtitutione prohibuit prædeceſſorum ſuorum conſtitutionibus, prohibitionibus, & decretis aliis ſuper hoc editis, quæ ejuſdem conſtitutionis tenore innovavit, in ſuo robore permanentibus, &, ſi quis contra dictæ ſuæ prohibitionis ſeriem de bonis, & rebus ejuſdem quidquam alienare præſumeret, alienatio, hypotheca, conceſſio, locatio, conductio, & infeudatio ipſa nullius omnino eſſent roboris, vel momenti, & tam, qui alienaret, quàm is, qui alienatas res, & bona prædicta reciperet, ſententiam excommunicationis incurreret.

Alienanti verò bona Eccleſiarum, monaſteriorum, locorumque piorum quorumlibet, inconſulto Romano Pontifice, aut contra dictæ conſtitutionis tenorem, ſi Pontificali, ſeu Abbatiali præfulgeret dignitate, Ingreſſus Eccleſiæ eſſet penitus interdictus, &, ſi per ſex menſes immediatè ſequentes ſub interdicto hujuſmodi animo (quod abſit) perſeveraret indurato, lapſis menſibus eiſdem à regimine, & adminiſtratione ſuæ Eccleſiæ, vel monaſterii, cui præſideret, in ſpiritualibus, & temporalibus, eſſet eo ipſo ſuſpenſus.

55 Inferiores † verò Prælati, Commendatarii, & aliarum Eccleſiarum rectores beneficia, vel adminiſtrationem quomodolibet obtinentes, prioratibus, præpoſituris, præpoſitatibus, dignitatibus, perſonalibus, adminiſtrationibus, officiis, canonicatibus, præbendis, aliiſque eccleſiaſticis cum cura, & ſine cura, ſæcularibus, & regularibus beneficiis, quorum res, & bona alienarunt, duntaxat, ipſo facto privati exiſterent, illaque abſque declaratione aliqua vacare cenſerentur, poſſentque per locorum Ordinarios, vel alios, ad quos eorum collatio pertineret, perſonis idoneis, illis exceptis, quæ propterea privatæ forent, liberè de jure conferri, niſi aliàs diſpoſitioni Apoſtolicæ Sedis eſſent ſpecialiter, vel generaliter reſervatæ.

56 Nihilominus † alienatæ res, & bona hujuſmodi ad Eccleſias, monaſteria, & loca pia, ad quæ ante locationem hujuſmodi pertinebant, liberè reverterentur, & dicta conſtitutio corrigit jus antiquum, & plures removet quæſtiones, & difficultates à Doctoribus, & præſertim à Redo. *in d. tract. de reb. Eccleſ. non alienan.* & à Rebuff. *in ſuo comp. eod. tit. ſubtiliter tactas.* Et Epiſcopis, Abbatibus, Capitulis, & aliis perſonis eccleſiaſticis tollit omnem facultatē bona eccleſiaſti-

ca,

ca, inconſulto Romano Pontifice, alienandi, *ut in eadem extravag. ibi, alienanti verò.*

57 Quòdque omnes † alienationes bonorum eccleſiaſticorum ſine Pontificis auctoritate ſint nullæ, reſpondendo ad contraria, tenet Navarr. *de alien: rerum Eccleſ: num: 14, verſic. 2.* & in caſu noſtro, tom 1. quæ, juramentis in contractibus appoſitis, convalidari non poſſunt, quia contractus hujuſmodi non dependet à voluntate contrahentium, ſed Pa-
58 pæ, qui eſt dominus † omnium beneficiorum, *cap. 2. de præben: in 6.* Gomeſ. *in proœm: reg: cancell. cum ſupra alleg. in cap.* 12, *num: 8.* Nam juramenta contra Conſtitutiones Apoſtolicas facta, ſunt illicita, & non ſervanda, *cap: Significavit, & cap. gravis, de cenſ.* Et prædicta concluſio adeò eſt vera, & dicta extravag. uſu recepta, etiam quampluribus decretis à viſitatoribus Apoſtolicis, Conciliis Provincialibus, & ſynodalibus intimata, & ad omnium notitiam deducta, ut omnes alienationes, perpetuæ permutationes ad tertiam generationem, & ad quodcunque tempus ultra triennium locationes auctoritate Apoſtolica per litteras,
59 † ſi in evidentem, in Romana curia expediantur, & Ordinariis locorum, ac alteri dignitatem in cathedrali eccleſia habenti inſolita, & ſatis notoria forma committantur, & procedit etiam in bonis à Regularibus, Confraternitatibus, & locis piis quibuſcunque alienandis, *ut in eadem extravag.* & tenet Navarr. *ubi ſuprà, num. 15, & num. 19, verſ. Sed contrarium*, cùm comprehendat alienantes bona Eccleſiarum, Monaſteriorum, locorumque piorum quorumlibet,
60 quæ † dictio, quorumlibet, uti generalis, omnia bona comprehendit, & nihil intactum relinquit, *l. 1, §. generaliter, ff. de leg. præſt. l: de pretio, ff. de public: in rem act.* & Aymon. *conſil. 133, num. 5, & 6, volum. 1.* Alienationes verò, permutationes, locationes, ultra triennium, ac in emphyteuſim conceſſiones de prædictis bonis ſine Pontificis beneplacito, & conſenſu, ſunt ipſo jure nullæ, ut in eadem conſtitutione, ibi, nullius ſint roboris, vel momenti. Navarr. *eodem tit. num. 13.* Et Pontificis conſenſus non præſumitur, ut poſt Alexand. *conſ. 9, colum. fin. volum. 2, & conſ. 17, colum. 2, verſ. nec poteſt dici, volum. 4.* probat Maſchard. *de probat. concl. 1322, numer. 30.*

61 Præterea bona † eccleſiaſtica immobilia, & pretioſa mobilia alienans ſine Pontificis conſenſu.

Primò, ſi eſt Epiſcopus, vel Abbas, pœnam interdicti ab Eccleſia incurrit, & ſi per ſex menſes animo perſeveraverit indurato, à regimine ſuæ Eccleſiæ eo ipſo eſt ſuſpenſus, *ut in d. extravag. & cap. quicunque, cap: omnes Eccleſiæ, 17, quæſt. 4.* & Rebuff. *in compend: alien: rer: Eccleſ: num: 109, & 110.*

Secundò Epiſcopis, & Abbatibus, in proviſionibus ſuarum Eccleſiarum expeditur particularis Bulla, cujus vigore priuſquam aſſequantur poſſeſſionem de non alienando bona ſuarum Eccleſiarum, & de malè alienatis pro poſſe recuperandis, juramentum præſtare tenentur.

62 † Et bona contra dictæ extravag. formam alienantes, pœnam perjurii incurrunt, *ut ibidem* Rebuff. *num. 13.* omneſque bene-

beneficiarii jurant in principio, non alienare, nec diminuere bona Eccleſiæ, per text. *in cap. prohibemus, de cenſ.* & Navar. *ubi ſupra, num. 14. ſecundo reſponſo, in fin.* & regulariter juramentum præſtatur ab Archiepiſcopis, Epiſcopis, Abbatibus, Præpoſitis, Prioribus, Archidiaconis, & aliis principalem in collegiata, & primam poſt Pontificalem in cathedrali dignitatem habentibus, qui eccleſiaſticam habent juriſdictionem ſub his verbis, videlicet:

63 *Ego † N. Abbas Eccleſiæ N. ab hac hora inantea fidelis, & obediens ero beato Petro, ſanctæque Apoſtolicæ Romanæ Eccleſiæ, & Domino N. Papæ, & ejus ſucceſſoribus canonicè intrantibus. Non ero in conſilio, conſenſu, tractatu, vel facto, ut vitam, vel membrum perdant, ſeu quod contra alicujus eorum perſonam, vel ipſorum, aut Eccleſiæ ejuſdem, ſive Sedis Apoſtolicæ auctoritatis, honoris, privilegiorum, jurium, vel Apoſtolicorum ſtatutorum, ordinationum, reſervationum, diſpoſitionum, ſive mandatorum derogationem, vel præjudicium, machinationes, aut conſpirationes fiant, & ſive, quoties aliquid tractari ſcivero, id pro poſſe, ne fiat, impediam, & quantociùs commodè potero, eidem Domino noſtro, vel alteri, per quem ad ipſius notitiam pervenire poſſit, ſignificabo; conſilium verò, quid mihi per ſe, aut nuncios, ſeu litteras credituri ſunt, ad eorum damnum, me ſciente, nemini pandam, ad retinendum, & defendendum Papatum Romanum, & regalia ſancti Petri contra omnem hominem adjutor eis ero, auctoritatem, honorem, privilegia, & jura, quantùm in me fuerit, potiùs adaugere, & promovere, ſtatuta, ordinationes, reſervationes, diſpoſitiones, & mandata hujuſmodi obſervare, & eis intendere curabo: Legatos Sedis ejuſdem honorificè tractabo, & in ſuis neceſſitatibus adjuvabo; hæreticos, ſchiſmaticos, & qui alicui ex Domino noſtro, ſucceſſoribuſque prædictis rebelles fuerint, pro viribus perſequar, & impugnabo; poſſeſſiones verò ad Abbatiam meam pertinentes non vendam, neque donabo, neque impignorabo, neque de novo infeudabo, vel aliquo modo alienabo, etiam cum conſenſu Capituli dictæ Eccleſiæ, inconſulto Romano Pontifice, ſic me Deus adjuvet, & hæc ſancta Dei Evangelia.* Reliqui autem beneficiarii de non alienando in manibus Ordinarii præſtant juramentum.

64 Tertiò in odium alienantium † res alienatæ nullo reſtituto precio revertuntur ad Eccleſiam, *cap. 1. de ſchiſmat.* Et emptor poterit habere regreſſum contra alienantem, ut ibi Abb. *in fin. cap. ſi quis presbyterorum, & ibi* gloſſ. *fin.* & idem Abb. *num. 1, de reb. eccleſ. non alien.* Rebuff. *eod. Compend. num. 115.* & Rodo. *de reb. Eccleſ. non alien. quæſt. 76, cap. 2, n. 30, verſ. decima pœna.*

65 Quartò † Prælati Epiſcopis, & Abbatibus inferiores, Commendatarii, & aliarum Eccleſiarum Rectores, beneficia, vel adminiſtrationem quomodolibet obtinentes, prioratibus, præpoſituris, præpoſitatibus, adminiſtrationibus, officiis, canonicatibus, præbendis, aliiſque beneficiis, quorum res, & bona alienarunt, ſunt ipſo facto privati, *ut in ead. extravag.* Rebuff. *d. compend. num 111.* Redo. *eod. cap 2. num. 30 verſ ſeptima,* & Rot. *in noviſſ decis 896, par 3 lib 3.* Et dictio, ipſo facto, eſt latæ ſententiæ, *l fin §. ſciturus, C. locat. cap. cupientes, §. Cæterum,* & ibi gloſſ. *in ver. ſuſpenſus,* & Card. *de elect.*

Dec.

Dec.*conſ.*138.& Rom.*conſ* 127,*nu.9*.quapropter eorum beneficia, quorum † bona alienarunt,uti vacantia,ab Ordinariis locorum, dummodò ſpecialiter, vel generaliter non ſint Sedi Apoſtolicæ reſervata, poterunt jure conferri, *ut in ead: extravag*.Rebuff.*d.nu.*111. & Red. *d.verſ. ſeptima.*

66

Quintò,tam alienantes, quàm recipi-
67 entes alienationis†titulo bona eccleſiaſtica contra formam dictæ extravag. pœnam excommunicationis incurrunt, ut in eadem extravag. & aliis locis ſuprà citatis, & alias pœnas incurrunt, de quibus per dictam extravagantem, *Ambitioſæ*, Rebuff. *d. compen. à num.* 102, *uſque ad num.*115. & Rodo. *d.cap.2, à num.29, uſque ad nu.*33.Ignat.Lop.*in annot. ad pract. crimin.*Diaz *poſt cap.*73,*per tot.*& Navar. *eod.tit. de alienan:rer:eccleſ: à num.*13.*uſque ad nu.*21.

68 Sæpè quæritur, an auctoritate † ordinariâ poſſint rectores Eccleſiarum inter ſe bona eccleſiaſtica permutare ſine Sedis Apoſtolicæ beneplacito, & conſenſu, & partem negativam probare videtur text. *in cap. caſellas*,10, *quæſt.* 2, *cap. ſine exceptione*, 12, *quæſt.* 2, *extravag. Ambitioſæ, de reb. eccleſ. non alien. & l ſancimus*, C. *de ſacroſan. Eccleſ.* quæ procedunt tantùm in permutationibus faciendis cum ſæcularibus,ne bona Eccleſiæ profanis uſibus applicentur, & ita probat expreſſè text. *in d. extravag. Ambitioſæ*, ibi, profanis uſibus applicare, aut cum maximo illorum, ac divini cultus detrimento exquiſitis mediis uſurpare præſumunt, in procem.
69 † Quod cauſam finalem diſpoſitionis indicat, *l. fin.* & ibi Bart. *num.3*, *ff. de hæred. inſtit.* & Jaſ. *in l. ſi pacto, quo pœnam, num.*14, C. *de pac.* & cùm in permutationibus, quæ inter rectorem Eccleſiarum de bonis Eccleſiæ fiunt, non transferatur dominium ad profanos uſus, ceſſat cauſa prohibitionis, & ceſſante cauſa prohibitionis, ceſſat & prohibitio, *cap. cùm ceſſante, de appellat.* & Tiraquell. *in tract. ceſſan. cauſa par.1. limit.*23. *num.*1.

70 Inter rectores Eccleſiarum † de bonis eccleſiaſticis eſt permutatio permiſſa, per tex. *in cap. hoc jus porrectum*, § *ſibi invicem*, 10, *q:2, cap.*1, *de reb. Eccleſ. non alien. cap. ad quæſtiones, de rer. permut. auth. ut de cæt. commut. Eccleſ.* §. *illud quoque*, ubi etiam gloſſ. *in ver: ad invicem*, & ibi Bart. *in princ. col* 5. *& auth. item ſibi invicem*, juncta *gloſſ* C. *de ſacroſ quib. non obſtant. c. caſellas*, *&c. ſine exceptione ſupra allegata*, quia dicta jura proſpiciunt tantùm, ne per contractus bona ad uſum pauperum deſtinata alienari contingat, *ut d. c. caſellas*, ſed permutationes bonorum unius Eccleſiæ cum bonis alterius non ſunt prohibitæ, ex ſupra allegatis, quia nihil refert, an ſint bona unius, vel alterius Ec-
71 cleſiæ, † quicquid enim habet quævis Eccleſia, pauperum eſt, *c. fin.* & ibi gloſſ. 1 16, *q* 1. *c. quod autem*, 23, *q* 7. gloſſ. *in eod. cap. caſellas*, & Bart. *in auth. de non alien. aut permut.* §. *ſi verò, num.1, col.*2.

72 Permutationes † cum ſæcularibus, à permutationibus, quæ inter Rectores Eccleſiarum de bonis eccleſiaſticis fiunt, differunt, quia cum ſæcularibus, niſi cum evidenti utilitate, vel neceſſitate eccleſiæ fieri non poſſunt, per text. *in cap.1.* §. *præſertim, de reb. Eccleſ. non alien. in 6. & extravag. Ambitioſæ, eod. tit.* ſed in permutationibus bonorum eccleſiaſticorum inter rectores non procedunt dicta jura, ſed ſuf-

ſufficit, quod pro utriuſque Eccleſiæ, & rectorum commoditate fiant permutationes, *cap. ad quaſtiones, in princ. de rer. permut.* & gloſſ *in eod. c. hoc jus porrectum, §. item ſibi invicem, 10, qu. 2.* & cùm hoc caſu permutationes non reperiantur prohibitæ, univerſaliter permiſſæ, *arg tex in cap. inter corporalia, §. Sed neque, in fin.* & ibi gloſſ. *de translat. Epiſc. gloſſ. in d. cap. ad quaſtiones, in ver. inhibitum, de rer. permut.* & *cap. cùm apud, de ſponſal. & matrim.*

73 Spirituale enim † cum ſpirituali poteſt permutari, ut per gloſſ. *in eod. c. ad quaſtiones, in ver. queat.* accedente tamen decreto Epiſcopi, vel ejus vicarii facultatem habentis in permutationibus factis à rectoribus Epiſcopis inferioribus, *cap. 1, de reb. Eccl. non alien.* gloſſ. *in d. cap hoc jus porrectum, §. ſed permutare, 10, quaſt. 2,* gloſſ. *in c. in ver. defenſore, de reb. Eccl. non alien. in 6.* & Bart. *in auth. de Eccleſ rer. immob. alien. num. 3.*

74 Cum laicis autem † non licet permutare, nec illis bona eccleſiaſtica in emphyteuſim concedi poſſunt, niſi duobus concurrentibus, quæ copulativè requiruntur, nempe cauſa, & ſolemnitas, quorum unum ſine alio minimè ſufficit, *ut cap ſine exceptione, 12, qu. 2, c. tua nuper, de his, quæ fi. à major. par. cap extravag Ambitioſæ, de reb. Eccl. non alien.* Barb. *conſ. 14, nu. 1, & 2, lib. 2.* Socin. qui de communi opinione teſtatur, *conſ. 24. num. 8, & ſeq. lib. 1.* Redo. *de reb. Eccleſ. non alien. qu 36, num. 19.* Covarr. *in lib. 2, var: reſol c. 17, num. 2.* & Rot. *diverſ. deciſ. 178, num. 1, par. 2.*

75 Cauſa enim, † quibus bona eccleſiaſtica poſſunt permutari, vel in emphyteuſim concedi, ſunt plures, de quibus ſupra *num, 6, 8, 9, & 10.* & præcipuè legitimæ

76 ſunt † cauſæ neceſſitatis, vel utilitatis, quorum prima per neceſſe concludere debet, quia, ſi neceſſitas eſt ficta, vel ſimulata, cui cum fructibus Eccleſiæ, aut aliàs cum minori præjudicio potuiſſet provideri, ſi alienentur bona eccleſiæ maximi valoris, alienatio eſt nulla, gloſſ. *in d. cap. 1, in ver. defenſore, de reb. Eccleſ. non alien. in 6.* & ibi Joan. Monac. *num. 3,* Abb. *in cap. nulli, num. 5, eod. tit.* & Rot. *diverſ. deciſ 178, num. 6, & 7, par. 2.*

77 Quamvis enim † cauſa exprimatur in litteris, ſi in evidentem, niſi verificetur, reſcriptum eſt nullum, & ſubreptitium, ut per Ruin. *in conſ 157, num. 26, lib. 1.* & quando ſubreptio verſatur circa ipſam cauſam, ſine qua Papa conceſſurus non fuiſſet, Dec. *conſ 142, nu. 5, & 6.* ſi in evidentem, & confirmatio ſubſequuta, non ſuffragantur, quin omnia reddantur nulla, Rot. *diverſ. par. 2. d. deciſ, 178 num. 1, 2, & 10.* Non enim ſufficit, ſi in inſtrumento, vel in litteris Apoſtolicis, ſi in evidentem, narretur, vel atteſtetur conceſſionem in evidentem eccleſiæ utilitatem cedere, vel ob neceſſitatem, aut evidentem ejuſdem Eccleſiæ utilitatem factam eſſe, *ut eſt text. in cap. 1. de reb. Eccleſ. non alien. in 6.* & ibi Doct. Guid. Pap. *deciſ. 151.* Dec. *conſ 142, num 4. lib....* & Redoan. *in d. tract. de reb. Eccleſ. non alien. quaſt. 20, nu: 65, & 130, & quaſt 23, nu. 45, & 46.*

78 Solemnitatum autem defectus † Papa ſupplet per clauſulam in litteris, ſi in evidentem, apponi ſolitam, videlicet, ſupplentes omnes, & ſingulos defectus, &c. Abb. *conſ. 41, lib. 1.* ſed non ſupplet defectum

79 ctum cauſæ: Rot. *d: deciſ. 178, nu: 2.* Nam defectus cauſæ reddit nullam interpoſitionem decreti ſuper alienatione. Gemin. *conſ.* 48, *nu.* 9. & licèt pro decreto in dubio præſumatur, tamen admittitur probatio in contrarium, quòd non ſubſit neceſſitas, neque utilitas. Rot. *ead. deciſ.* 178, *num* 3, *&* 4. nec ſufficit qualiſqualis
80 utilitas, † ſed requiritur, quòd ſit evidens utilitas, tanquam cauſa finalis alienationis bonorum eccleſiaſticorum, *cap:* 1, *de reb. Eccleſ. non alien. in* 6. Socin. *conſ.* 15, *num.* 57, *lib.* 1. Corn. *conſ.* 244, *num.* 3, *lib* 2. Rodo. *eod: tract: de reb: Eccleſ: non alien. quæſt* 19, *num.* 62: *& quæſt:* 20, *nu:* 83: Borg: *deciſ:* 45 *num:* 36, *lib:* 1, & Rot, *deciſ.* 178, *num:* 8, *&* 10.

81 Solemnitas enim † non ſolùm requiritur in ſimplici alienatione, ſed etiam in tranſactione inter rectorem eccleſiæ, & emphytheuticarium facta, quæ requirit eandem ſolemnitatem, quam requirit alienatio. Bertran. *conſ* 172, *num.* 2, *& ſeq. lib.* 2. Dec. *conſ.* 45, *num.* 9, *lib.* 1. Borgn. *d deciſ.* 45, *num.* 14, *& ſeq.* & Ant. Mar. *de can. in conſ. impreſſ poſt.* Borg. *deciſ* 46, *num.* 86, *cum pluribus ſeqq. lib.* 1. & quamvis contrarium, quando emphyteuta eſt in poſſeſſione, quia tunc tranſactio non videtur alienatio, teneat Jaſ. *in l. jusjurandum, quod ex conventione,* §. *pupillus, num* 4, *verſ. aliquando tamen, ff: de jurejur: allegando tex.* & etiam Bart. *in l. ſi pro fundo, C. de tranſact.* & gloſſ. *in l: penul: C: de*
82 *uſucap. pro emptore,* d. lex, ſi pro fundo, † ſuper qua ſit omne fundamentum, loquitur in majori ibi; nec eo tempore minor annis 25 fuiſti, ſed à majori ad Eccleſiam non licet arguere, quia Eccleſia non majori, ſed minori æquiparatur. Bart. *in l.* 1, *num.* 3. & ibi Bald. *etiam num.* 3, *C. ſi adverſus tranſact.* & in terminis, quòd tranſactio de bonis eccleſiaſticis ſine decreto Superioris non valeat, tenet Bart. *in d. l.* 1, *num:* 3, *C: ſi adverſus tranſact.* &, quæ in contrarium allegari poſſent, procedunt in feudo, & in emphyteuſi ſæculari, & ex diverſis non fit illatio, *l: Papinianus exuli, ff. de minoribus.*

* * *
* *

FINIS PRIMÆ PARTIS.

IO. FRANCISCI LEONIS, EPOREDIENSIS V. I. D.

EPISCOPI THELESINI, THESAURI FORI ECCLESIASTICI PARS SECVNDA.

DE IVRISDICTIONE ORDINARIA. Cap. I.

SVMMARIVM.

1 *Iuriſdictio ordinaria eſt favorabilis: delegata, uti extraordinaria, odioſa, & reſtringenda.*

2 *Iuriſdictionis ordinariæ poteſtas in pluribus conſiſtit.*

3 *Epiſcopus ante conſecrationem in pluribus juriſdictionem ordinariam poteſt exercere.*

4 *Iuriſdictionem ordinariam Princeps, lex, & conſuetudo tribuere poſſunt.*

5 Or-

5 Ordinariorum plura ſunt genera.
6 Papa eſt Ordinarius Ordinariorum, & totius orbis.
7 Ordinariorum primum locum tenent Cardinales.
8 Legati de latere, in quibus locis habeant ordinariam jurisdictionem.
9 Ordinariorum ſecundum locum tenent Patriarchæ & primates, qui, licèt nomine differant, eorum tamen idem eſt officium.
10 Patriarcha eſt Ordinarius omnium Archiepiſcoporum ſuæ Provinciæ.
11 Cauſæ Epiſcoporum ſuper depoſitione, aut privatione, à Papa ſunt cognoſcendæ, & terminandæ, quandoq; tamen inferioribus committuntur.
12 Ordinariorum tertium gradum tenent Archiepiſcopi, qui ſunt judices ordinarij omnium Epiſcoporum.
13 Epiſcopi habent ordinariam juriſdictionem in eorum diœceſi, in qua plura poſſunt.
14 Epiſcopi ordinaria auctoritate poſſunt ſynodum convocare.
15 Statuere prohibitus in aliqua materia, defectu poteſtatis, poteſt in illa ſtatuere, fortificando jus commune cum adjectione pœnæ.
16 Epiſcopi poſſunt habere familiam armatam, & brachium ſæculare invocare, quod præſtari debet.
17 Epiſcopi procuratorem fiſcalem habere, & in criminalibus pœnas pecuniarias imponere, & exigere poſſunt.
18 Epiſcopi ordinaria auctoritate ſuas ſententias executioni poſſunt demandare.
19 Dictio, ut ſupra, repetitiva præcedentium habet vim repetitionis verborum ſupra expreſſorum.
20 Epiſcopi cura eſſe debet de Sanctorum invocatione, & ſacrorum reliquiarum ac imaginum honore, ac veneratione.
21 Miracula, & novæ reliquiæ, vel imagines recipi non debent, niſi ab Epiſcopo recognitæ fuerint, & approbatæ.
22 Miraculorum, aut imaginum cauſa dubia emergentia, quomodo decidenda.
23 Reliquiæ Sanctorum in maxima veneratione ſunt habendæ.
24 Syndon Evangelica, qua Chriſtus ad ſepulturæ myſterium involvi dignatus eſt, à Carolo Emmanuele Sabaudiæ Duce magno ſtudio ſervatur.
25 Latriæ cultus ſyndoni Evangelicæ ſanguinis Chriſti conſperſæ debetur.
26 Feſtorum dierum celebratio cum omni veneratione debet obſervari, & contrafacientes ſunt pœnis plectendi.
27 Ferijs in honorem Dei indictis, an renunciari poſſit.
28 Feriatis diebus, an juramenta admitti, & ſententiæ ferri poſſint.
29 Feſtorum violatio eſt miſti fori, ita ut inter judicem eccleſiaſticum, & ſæcularem ſit locus præventioni.
30 Blaſphemiæ crimen eſt miſti fori, ſi non ſunt hæreticales, quia judicio eccleſiaſtico hujuſmodi blaſphemi ſubjiciuntur.
31 Feſtorum dierum celebratio cadit ſub tertium præceptũ decalogi, & partim morale, partim ceremoniale judicatur.
32 Epiſcopus ex cauſa, & etiam quandoque parochus ab obſervatione feſtorum poteſt diſpenſare.
33 Monialium cura Epiſcopis præcipuè eſt commiſſa, ſuper qua maximè debent invigilare.
34 Virginem, vel viduam cogentes ad ingredi-

grediendum monaſterium, aut habitum ſuſcipiendum anathematis pœnam incurrunt.

35 Ætas ad habitum ſuſcipiendum Monialibus preſcripta, & quæ ante profeſſionis emiſſionem requirantur.

36 Profeſſio tam virorum, quàm mulierum, ante decimum ſextum annum expletum fieri non poteſt, aliàs eſt nulla.

37 Milites Ordinis S. Ioannis Hieroſolymitani tacitè profeſſionem emittunt.

38 Renunciatio ante profeſſionis emiſſionem, ut valeat, quæ requirantur.

39 Profeſſionem emittendi tempus poſt annum novitiatus ex legitima cauſa à ſuperioribus cognita poteſt prorogari.

40 Novitiatus tempore, excepto victu & veſtitu ex bonis Novitij, vel Novitiæ monaſterio nihil tribui poteſt.

41 Profeſſis tam viris, quàm mulieribus non licet quovis prætextu bona immobilia, aut mobilia, tanquam propria habere.

42 Religionem per vim, & metum ſe ingreſſum prætendens, quando, & quomodo ſit audiendus.

43 Apoſtatæ ipſo facto excommunicationis ſententiam incurrunt.

44 Regulares, quomodo de ordine ad ordinem transferri poſſint.

45 Abbatiſſæ ætas, quæ, & ut eligi poſſit, quæ requirantur.

46 Clauſuram monaſteriorum ingredi non debent ſuperiores pro electione Abbatiſſarum, aut aliarum Præfectarum.

47 Clauſura Monialium ab Epiſcopis, ubi violata fuerit, diligenter reſtitui, & ubi eſt inviolata, maximè conſervari debet.

48 Moniales omnes ſub perpetua clauſura vivere tenentur.

49 Moniales, quibus ex cauſis à monaſterijs exire poſſint.

50 Monaſteria Monialium nec Epiſcopis, aut alijs ſuperioribus, & perſonis ingredi licet, niſi urgentibus neceſſitatibus.

51 Profeſſionem emittere, nec ad clauſuram ſervandam tenentur mulieres, quæ fuerunt inhoneſtæ, & in congregatione vivunt.

52 Ingrediendi ſepta monaſteriorum Monialium licentiam quis concedere poſſit, & in quibus caſibus.

53 Puellæ educationis cauſa, de cujus licentia monaſterium ingredi poſſint.

54 Puellæ, educationis tempore abſoluto, quomodo Epiſcopus providere poſsit.

55 Organi concinnatores, & magiſtri, ad operam eorum præſtandam, ut ſepta monaſteriorum ingrediantur, ſunt admittendi.

56 Regulares adeuntes monaſteria Monialium ſine Epiſcopi licentia, quomodo puniendi.

57 Regulares quovis prætextu Moniales alloqui, ſeu cum illis cibum ſumere, aut ſe reſocillare non poſſunt, ſub gravibus pœnis.

58 Regulares, quibus cura Monialium ſublata fuit, illas in confeſſionibus audire non poſſunt.

59 Abbates generales quatuor Ordinum generalium habent ordinariam juriſdictionem in ſuis monaſteriis, & alijs Abbatibus præferuntur.

60 Abbates Ordinum generalium verbali benedictione calices, & patenas, ac veſtes ſacerdotales benedicere poſſunt, non calices conſecrare.

61 Magnus magiſter Ordinis ſancti Ioannis Hieroſolymitani habet ordinariam juriſdictio-

juriſdictionem cum mero, & miſto imperio, quam habent etiam alia capita Ordinum aliarum militiarum.

62 *Vicarij generales Epiſcoporum, & quamplures alij habent ordinariam juriſdictionem.*

63 *Ordinariorum appellatione veniunt Epiſcopi, Archiepiſcopi, Patriarchæ, & Primates.*

64 *Suſpicionis cauſæ, quibus judices poſſunt allegari ſuſpecti, quæ ſint.*

65 *Suſpicionis cauſæ coràm eodem judice ſunt allegandæ, & juris arbitri eligēdi.*

66 *Appellatio eſt admittenda à pronunciatione ſuper competentia judicis, vel ſuſpicione.*

67 *Appellatio à non admiſſione ad juris arbitrorum electionem ad Papam eſt interponenda.*

68 *Suſpicionis cauſa contra Ordinarium probata, datur adjunctus, ſed regulariter ab eo cauſa non avocatur.*

69 *Suſpicionis cauſa admiſſa, ad Sedem Apoſtolicam ſpectat dicernere, cui cauſa ſit committenda, illamque ſibi bene viſo committere poteſt.*

70 *Ordinarijs locorum cauſæ in prima inſtantia ſunt regulariter reſervatæ.*

71 *Ordinarij locorum proprie hoc caſu, qui dicantur.*

72 *Cauſa intra biennium non terminata, quando habeat locum appellatio.*

73 *Cauſa in prima inſtantia, quæ apud Sedem Apoſtolicam ſint tractandæ.*

74 *Beneficiales cauſæ vigore Brevis Apoſtolici in prima inſtantia in Romana curia cognoſcuntur.*

75 *Cauſæ in prima inſtantia ratione celebrati contractus coram Ordinarijs locorum, quæ non cognoſcantur.*

76 *Cauſæ beneficiales ſuper beneficijs affectis, vel reſervatis in curia Romana cognoſcuntur.*

77. *Reſervatio inficit titulum, poſſeſſionem, & operatur etiam reſervationem cauſarum.*

ORDINIS poteſtas, quam habent Epiſcopi, probatur ſuprà *par. 1. cap. 4. num. 1. & ſeq.* quam autem habeant poteſtatem juriſdictionis, infra patebit. Juriſdictionis poteſtas duplex eſt, ordinaria, & delegata: delegata verò duplex
1 à jure vel ab homine, ordinaria † favorabilis eſt, delegata autem uti extraordinaria, odioſa, & reſtringenda, gloſſ. *in c. 1. in ver. proceſſus, & in c. 3. in ver. vel conventionis de reſcript. in 6* Anchar. *in conſ. 215 nu 8* Purpur. *in l. 1. num. 434. de off. ei.* & Rot. *deciſ. 5. n. 3. & 4 de conceſſ. præb. in antiquior.* de ordinaria, quæ dignior eſt, primo loco tractare decrevi.

2 Poteſtas juriſdictionis † ordinariæ conſiſtit in judicando, beneficijs conferendis, juramentis vaſſallorum recipiendis, inveſtituris concedendis, in excommunicando, corrigendo, pœnis plectendo, mitigando, abſolvendo, & indulgentiis concedendis, & de quibus per Feder. de Sen. *in conſ. 302. Rever. pater, circa principum*, quæ omnia
3 ante † conſecrationem poteſt Epiſcopus electus, & confirmatus miniſtrare, gloſſ. final. *in capit. tranſmiſſam*, & ibi Doct. *de elect.* quodque indulgentiarum conceſſio ſit etiam juriſdictionis, quas pariter Epiſcopus nondum conſecratus concedere poteſt, tradit Sylveſt. *in ver. indulgentia, num 13.*

4 Ordinariam † juriſdictionem tribuere

poteſt Princeps, quiſque in genere ſuo, & pro ſua poteſtate, lex, & conſuetudo, *cap.1. cum ſeq. diſt.1.* Hoſt. *in ſum. de offic. ord. n.2.* & Innoc. *in cap. 3. num.3. eod. tit.* Epiſcopi enim juriſdictionem ordinariam habent de jure communi, & canone, ut per Innoc. *in eod. cap 3 nu.4.*

5 Ordinariorum autem † plura ſunt genera, quæ à Papa Ordinario Ordinariorum dependent, legem accipiunt, eique in omnibus parere, & ipſum in primatum recognoſcere debent, *cap. omnes, cap ſacroſancta, & c. Conſtantinopolitana, 22 diſt.*

6 † Papa enim eſt Ordinarius Ordinariorum, & totius orbis, cùm totus mundus ſit ſibi territorium *cap. cuncta per mundum, cap. per principalem, 9. quæſt 3.* & Abb. *in c. fin. nu.45. de for. comp.* ſunt enim Ordinarij alij ſeculares, de quibus per Doct. *tot. tit. de juriſd. omnium jud.* alij autem eccleſiaſtici, de quibus ſum tractaturus, & quibus Papa vices ſuas ita impartitur, ut in partem vocentur ſolicitudinis, non in plenitudinem poteſtatis, *cap. decreto, cap. qui ſe ſcit. 2. quæſt.6. & c. loquitur, §. Epiſcopatus, 24. quæſt.1.*

7 Primum autem † ordinariorum locum tenent S.S.E. Cardinales, qui in ſuis titulis Cardinalatus habent ordinariam juriſdictionem, *ut in c. his quæ, de major.* & *obed.* & ibi Felyn *nu.1.*

8 Legati quoque † de latere eorum legatione durante habent ordinariam juriſdictionem gloſſ *in cap. legatos, in ver proconſulum, in fin & in ver. reputantes, de off leg. in 6.* & Abb *in cap. novit. num 2 & c. fin. num 3 eod. tit.* quæ hodie limitatur, ut non procedat, & habeat locum in cognitione cauſarum in locis, ubi Concilium Tridentinum eſt uſu obedienter receptum, in quibus nec Cardinales legati de latere habent ordinariam juriſdictionem. Conc. Trid. *in c. cauſæ omnes, § legati quoq; ſeſſ 24* ſecus ubi non eſt receptum. Non enim æquũ eſt, quod qui decreta conc. Trid. acceptare recuſant, illi hoc caſu gaudeant, quòd legati in eorum dominiis in cognitione cauſarum non habeant ordinariam juriſdictionem ex juris communis diſpoſitione, quia fruſtra auxilium legis implorat, qui in legem committit *l. auxilium, in fin.* & ibi Bart. *num.1 ff de minor,*

9 Secundum locum † in ordinaria juriſdictione obtinent Patriarchæ & Primates, qui, etſi nomine differunt, idem tamen eſt officium, *ut c.1 ubi etiam* gloſſ *99. diſtin.* gloſſ. *in c. unic. § fin. in verb. Patriarchu, de ſtat reg in 6* gloſſ *fin in cap. urbes, 80. diſt. cap. 1 99. diſt. cap ſi clericus, § ſi verò, 11. quæſt.1.*

10 Patriarcha enim eſt † judex ordinarius omnium Archiepiſcoporum ſuæ Provinciæ, Abb. *in cap. quid ſimul. numer.1 de offic. ord.* poteratque de crimine Epiſcopi cognoſcere, & pronunciare ipſum eſſe deponendum, & remittere pronunciationem ad Papam, ut per Felyn. *in cap.2 numer 2.*
11 *de accu.* ſed hodie cauſæ Epiſcoporum, † quæ depoſitione, aut privatione dignæ ſunt, à Summo tantùm Romano Pontifice cognoſcuntur, & terminantur. Quòd ſi hujuſmodi cauſæ neceſſariò extra Romanam curiam ſint committendæ, nemini committi debent, niſi Metropolitano aut Epiſcopo à Papa eligendo, per commiſſionem ſpecialem manu ipſius Papæ ſignatam, cum facultate ut ſolùm facti inſtructionem ſumat, proceſſumque conficiat, quem ſtatim ad Romanum Pontificem tranſmittat, reſervata eidem Papæ ſententia

tia diffinitiva : minores verò criminales cauſæ Epiſcoporum in concilio tantum provinciali, vel à deputatis per concilium provinciale cognoſci debent, & terminari. Concil. Tridentin. *in cap. 5. de reform. ſeſſ.* 24. ſed quoniam non ſine maxima reorum impenſa Metropolitani, vel Epiſcopi ad proceſſum conficiendum ſe transferre poſſunt, pro minori diſpendio, quandoque etiam ſimplicibus doctoribus eccleſiaſticis pro ſumendis informationibus, hujuſmodi cauſæ delegantur.

12 Tertium gradum † Ordinariorum tenent Archiepiſcopi, & Archiepiſcopus eſt etiam judex ordinarius omnium Epiſcoporum ſuæ Provinciæ, ita quòd, ſi ſubditus conveniat Epiſcopum, auctoritate ordinaria coram Metropolitano ipſum convenire poteſt. gloſſ. *in cap paſtoralis. in ver. exceptis*, & ibi Abb. *numer. 2. de offic.* & in omnibus cauſis, quæ per appellationem à diffinitiva ab Epiſcopis ſuffraganeis ad eoſdem Archiepiſcopos deferuntur, *ut c. 1. de offic. leg.* & redarguuntur Metropolitani, qui non ſervata forma Conc. Trid. *cap. 20. ſeſſ.* 24. ſuis ſuffraganeis inhibent, ut per ſacram Congregationem *ſuper eodem cap* 20. *in deciſ. ſub tit. Calaguri an & quando appellatur* in cauſis concernentibus executionem decretorum Concil. Trident. Metropolitani à cognitione cauſarum abſtinere debent, *ut ibidem ſuper eod. cap.* 20. *in deciſ. ſub. tit. Palavin. Aquileien*

13 Quartò Epiſcopi † habent ordinariam juriſdictionem in eorum diœceſi, *c. conquerente*, & ibi gloſ. *in ver. juriſdictionem, de offic. jud. ord.* & habet Epiſcopus in eccleſiis, & capellis ſuæ diœceſis, obedientiam, ſubjectionem, & reverentiam, institutionem, & deſtitutionem, correctionem, & reformationem, ac cenſurarum eccleſiaſticarum promulgationem, *d. cap. conquerente*, §. *nos autem*. Per obedientiam enim, quam præſtare tenentur perſonæ eccleſiaſticæ, & ſeculares in his quæ religionem, & animarum ſalutem concernunt; *ut in cap. quanquam, 23. diſt.* recognoſcunt Epiſcopum in judicem. Abb *in d. cap. conquerente, nu.* 1. *in princip. de offic. ord.* Quæ autem ſint jura Epiſcopalia Epiſcopo debita, bene deducit ſigillatim diſtinguendo Abb. qui tredecim enumerat, ad quæ tenentur eccleſiæ diœceſis Epiſcopo, in *eodem cap. conquerente, num.* 2. & plura poteſt Epiſcopus ordinaria auctoritate, de quibus infrà dicetur.

14 Primò † Epiſcopus ordinaria auctoritate ſynodum convocare poteſt, de qua ſupra *part.* 1. *cap.* 9. & quia habet jus reformandi, *cap. licet, & cap. irrefragabili, de off. ord.* ad reformationem morum ſtatuta facere poteſt, & addere juri communi, novam imponendo pœnam, *c.* 2 junct. gloſſ. *in ver. ſtatuto, de conſtit. in* 6. gloſſ. *in cap. ne Romani, in ver. tolli*, & ibi Abb. *numer.* 2. *de elect.* & Felin. poſt plures alios per ipſum citatos *in cap. quod ſuper num.* 9. *de major. & obed.* Prohibitus enim † ſtatuere in aliqua materia propter defectum poteſtatis, poteſt in illa ſtatuere, fortificando jus commune cum adjectione pœnæ, juxta d. gloſſ. *in clement. nè Romani, in ver. tolli*, quam Felin. dicit ſingularem, *in c.* 1. *nu,* 13. *poſt medium, verſic. & prohibitus, de ſponſ. & matr.* 15

16 Secundò † poteſt habere familiam armatam, de qua *eod. c.* 9. & brachium ſeculare invocare, *ut in cap.* 1. *de offic. ord.* & ibi gloſſ. *penult. & ult.* quod judex præ-

ſtare tenetur, & ad illud compelli poteſt, ut per d. gloſſ. fin & ibi Abb. *numer.* 11, & & Conc. Trident. *in cap.* 5, *de regul. & monial. ſeſſ.* 25, & hoc in ſubſidium, quando familia Epiſcopi non ſufficit, ſicut videmus inquiſitores, qui licèt per ſe ipſos, & ſuos miniſtros carcerare poſſint, *clement.* 1, §, 1, *de hæret.* auxilium tamen brachij ſecularis poſſint invocare, quod magiſtratus præſtare tenentur, *cap. ut inquiſitionis, de hæret. in* 6. quòd judex Eccleſiaſticus pro executione ſuæ ſententiæ poſſit invocare brachium judicis ſecularis, & ſecularis judex teneatur illud impartiri & ſententiam prædictam exequi, poſt Covarr. *pract. quæſt. cap.* 10 *numer.* 1. Diaz. *in pract. crimin. cap* 154, *numer.* 1. & plures alios, quos refert, ubi ampliat hanc opinionem procedere etiam in judicibus ſecularibus ſupremis, tenet Farinac. *in ſua prax crim. tom* 1 *par.* 2 *quæſt*, 97, *caſ.* 4 *numer.* 81, *& ſeqq.* & judex ſecularis invocat etiam auxilium alterius judicis, *ut ſi quis in hoc genus, C. de epiſc. & cler.* & Papa pro recuperatione ſtatus Ferrariæ auxilium brachij ſecularis invocavit, quo tamen opus non fuit, cùm S. R. E. fuerit illud dominium reſtitutum ſine aliqua ſanguinis effuſione, ut alibi dixi.

17 Poſſuntque † Epiſcopi habere procuratorem fiſcalem, & in criminalibus pœnas pecuniarias imponere, ac exigere, ut per Abb. *in cap. de cauſis, num.* 12, *de offi. deleg* Felin. *in cap. irrefragabili, num.* 5, *de offic. ord.* & Aufrer. *in addit. ad deciſ Tholoſ* 275 *num.* 4. etiam quòd reus non ſit Epiſcopo in temporalibus ſubjectus. Abb *in cap. licet, nu.* 8 *de pœn.*

In civilibus autem cauſis ad forum eccleſiaſticum ſpectantibus licet ſæpe quæratur inter doctores, an judex eccleſiaſticus de jure communi poſſit ſuam ſententiam in bonis laicorum executioni demandare, alia quæſtio potiùs urget, quoad

18 judices delegatos, † ſed quicquid in argumentum ſupra contrarium tenuerim *in cap* 9 *ſub numer.* 18. Epiſcopi ſua ordinaria juriſdictione ſuas ſententias executioni demandare poſſunt, ut per Innoc. *in c. ſignificaſti de off. deleg.* & hodie dicta quæſtio eſt ſublata per Conc. Trident. cujus vigore, loco cenſurarum, quibus libere utebantur nunc eis licet in omnibus cauſis ad forum eccleſiaſticum quomodolibet pertinentibus contra quoſcunque, etiam laicos, per mulctas pecuniarias, per captionem pignorum, perſonarumque diſtrictionem, per proprios, aut alienos executores procedere, & cauſas diffinire, *ut in cap.* 3 *ſeſſ* 25. *de reform* quæ poteſtas procedendi contra bona, & perſonas etiam laicorum loco cenſurarum ſubrogata fuit, & ſubrogatur. *l.* 1, §. *hac actio.* & ibi Bar. *ff. ſi quis teſta lib eſſe juſſ ſue. & l ſi eum* §. *qui injuriarum ff de ſi quis caut.* verbum enim, liceat Epiſcopis, *in d cap.* 3. appoſitum eſt diſpoſitivum, quòd ſcilicet procedere poſſint per captionem pignorum, & diſtrictionem perſonarum, quo caſu intelligitur Epiſcopis hoc licere facere de jure, & de facto, ut per Bart *in l. ſtipulatio iſta*, §. *hi qui ff. de verb. obligat.* & præmiſſa procedunt, habentque locum, tamen in criminalibus, quam in civilibus quia ibi in caſibus quoque criminalibus, ubi executio realis, vel perſonalis, ut

19 ſupra, fieri poterit, illa dictio, † *ut ſupra*, repetitiva præcedentium habet vim expreſſionis, & repetitionis dictorum verborum per captionem pignorum, & diſtrictionem perſonarum, quæ ſupradicta erant;

erant. Bart. *in l. 1. §. hoc edicto, in fin. ff. de poſtul.* & Cravet. *in conſ. 88. num. 3.*

20 Tertiò † Epiſcoporum ordinaria auctoritatis præcipua cura eſſe debet, ut populum, totumq; gregem ſibi ipſis, ac ſuæ fidei commiſſum, juxta ſacrorum conciliorum decreta de ſanctorum interceſſione, invocatione, ſacrarum reliquiarum honore. & legitimo imaginum uſu diligenter inſtruant, & doceant, atque imagines Chriſti & Deiparæ Virginis, & aliorum ſanctorum in templis præſertim habendas, & retinendas, eiſque debitum honorem, & venerationem impartiendam curent, ut per conc. Trident. *de invoc. venerat. & reliq. ſanctorum, ſeſſ. 25.*

Nemini tamen licet ullo in loco, vel eccleſia etiam quomodolibet exempta, aliquam inſolitam ponere, vel ponendam curare imaginem, niſi ab Epiſcopo approba-

21 ta fuerit, nulla etiam admittenda ſunt † nova miracula, nec novæ reliquiæ recipi debent, niſi eodem Epiſcopo recognoſcente, & approbante, qui, ſimulatq; de iis aliquid compertum habuerit, adhibitis in in conſilium Theologis, & aliis piis viris, ea facere debet, quæ veritati, & pietati conſentanea judicabit. concil. Trid. *ubi ſupra, §. hae ut fideliu, & cap. 2. de reliq. & vener. ſanct.*

De miraculis autem, ac ſacris imaginibus copioſe, & bene ſcripſit Majol. *in ſuo lib. de ſacr. imag. per totum*, & ſi aliquod

22 dubium, aut difficilis † abuſus circa miracula, & imagines eſſet extirpandus, vel aliqua de his gravior quæſtio incideret, Epiſcopus, antequam judicat, Metropolitani, & comprovincialium Epiſcoporum in concilio provinciali ſententiam debet expectare, ita tamen ut nihil, inconſulto Romano Pontifice, novum, aut in Eccleſia hactenus inuſitatum decernatur. Concilium Tridentinum, *ubi ſupra de invocat. vener. & reliq. ſanct. in fin.* Sanctorum vero reliquiæ, ſi ſint antiquæ, haberi debent in veneratione in qua hactenus habitæ fuerint, ſi verò ſint novæ, Epiſcopus ſervare debet formam ejuſdem decreti concilii ut ſuper eod. decr. fuit à ſacra congreg. deciſum. *ſub titu. Cæſar Auguſtan.* Sanctorum vero reliquiis venerationem, atque honorem non deberi, vel eas, aliaque ſacra monumenta à fidelibus inutiliter honorari atque eorum opis impetrandæ cauſa ſanctorum memorias fruſtra frequentari aſſerentes, ab eccleſia ſunt damnati, concil Trident *eod: decretro ſubtit. de invoc. vener. & reliq. ſanct. §. ſanctorum quoque ſeſſ. 25.*

23 Quo autem honore, & reverentia † reliquiæ ſint ſervandæ, obſervantia urbis Romæ, omniumque aliarum civitatum, & locorum Chriſti fidelium ſatis docet, quibus in locis maxima veneratione habentur, & præcæteris à Carolo Emmanuele Sabaudiæ Duce magno ſtudio ſerva-

24 tus † Evangelica illa ſyndon, qua Chriſtus ad ſepulturæ myſterium involvi dignatus eſt, quam eandem illam eſſe, de qua Evangeliſtæ omnes teſtati ſunt. *Matth. cap. 27. Marc. cap: 15. Luc. cap. 23. & Ioan. cap. 19.* poſt alios, quos citat, tradit Majol. *de ſacr. imag. cent. 1. cap. 4. §. hujuſmodi autem.* Idem teſtatur Alphonſus Paleot. Archiepiſcop, Bonon. *in explicat. ſacr. ſyndon. c. 2. in princip.* in qua quamplura ſcitu, conſideratione, & meditatione digna ab omnibus Chriſti fidelibus eſſent videnda. Prioribus quidem ſeculis ſervorum

Chriſti ſtadio Hieroſolymis, demum in Cypro penes Reges ſervatus fuit hic inæſtimabilis theſaurus pretioſiſſimo ſanguine Chriſti conſperſus, ſed, ubi cœpit ira Dei excandeſcere, & immanitati Turcarum regna illa exponenda permiſit, ſacratiſſimæ ſyndonis Deus non oblitus, ne impiorum manibus aliquando pollueretur, ſub pijſſimorum Sabaudiæ Ducum tutelam eam migrare voluiſſe videtur, ſub qua primò Camberij Allobrogum, Ducatus Sabaudiæ inſigni oppido, nunc autem jam à pluribus annis in pedemontana Provincia, & Taurinenſi civitate eorundem Ducum regia pijſſime aſſervatur Mag. Cyprianus Uberti *in op. de cru. lib. 3. fol.* 186. & Jacob. Crot. *de cruc. Chriſ. lib. 1. cap. 58. in princip.* ſi quis autem miraculorum, quæ Deus ſacram hujuſmodi ſyndonem inviſentibus, & adorantibus aperire dignatus eſt, notitiam habere velit, videat Majol. *eodem cap.* 4. & Paleot. *d. cap. 2. poſt princ.* & quia tetigit corpus domini, quod fuit verbo divino conjunctum, & illius ſanguine eſt conſperſa, ſanguiſque non fuit à verbo divino ſeperatus, & diviſus; propterea eidem ſanguini cultus

25 † Latriæ debetur. S. Thom. *3. par. quæſt. 25. artic. 4. ad. 2.* Azor. *in 1. par. inſtit. moral. lib. 9. cap. 5. verſic. 8. quæritur,* & Paleot. *in ead. explicat. cap. 7. poſt. med.*

Quartò, ordinaria auctoritate tenen-

26 tur etiam Epiſcopi curare, ut dierum † feſtorum celebratio ad Dei cultum maximè pertinens, & quæ in lege divina præcipitur cum omni veneratione obſervetur, omnes enim dies Dominici, & alij item plures præcipuè in honorem Dei, & Beatæ Mariæ Virginis, Apoſtolorum, & aliorum Sanctorum de præcepto ſunt ſervandi, ſicut alij item, qui juxta laudabilem locorum conſuetudinem ſolemniter celebrari conſueverunt. Hujuſmodi autem diebus ab omni illicito, & ſervili opere eſt abſtinendum, mercatus, fora, profanæ negotiationes. & judiciorum ſtrepitus debent ceſſare. Qui autem feſti dies non ſunt de præcepto Eccleſiæ, ſed de conſuetudine, ſecundum conſuetudinem loci ſunt ſervandi, *cap quoniam, de fer.*

27 Judiciorum autem ſtrepitus † omnibus ferijs in honorem Dei indictis quieſcere debent, quibus non poteſt renunciari, nec proceſſus, minuſque ſententia valebit, niſi neceſſitas urgeat, vel pietas ſuadeat, *cap. final* & ibi Abb. *numer. 1. 2, 3, & 9, de fer.* favore tamen hominum introductis, ut meſſium, vel vindemiarum, de partium conſenſu renunciare poteſt, *ut d. cap. final. in fin. eod. tit.*

Quò autem dies feſtivi in honorem Dei ſint feriati, probatur *in cap. 1, de conſecrat. diſt. 3, & d. c. fin. de fer.*

28 Juramenta enim dictis diebus admitti non debent, neque ſententiæ ad pœnam ſanguinis ferri, neque ſacramenta præſtari, niſi pro pace, vel alia neceſſitate, *c. 1. eod. tit.*

29 † At dies feſtos operibus ſervilibus, ſeu vetitis violantes mulctare, & pœnis afficere eſt miſti fori, ita ut inter iudicem Eccleſiaſticum, & ſecularem ſit locus præventioni. Pius V. *In Bull. conſtit 5. §. cum verò, ver. in alijs autem.* In Regno tamen Neapolitano, ex antiqua juris diſpoſitione, & capitulorum ejuſdem regni, & immemorabilis conſuetudinis, ad forum Eccleſiaſticum tantummodo ſpectat, & in eodem regno dicta conſtitutio, hoc caſu in foro ſeculari non attenditur.

Prout

Prout etiam eſt locus præventioni contra
30 blaſphemos, quorum crimen † eſt miſti fori, *cap. 2.* & ibi Abb. *num. 9. de maled.* niſi ſint blaſphemiæ hæreticales, quo caſu ab Epiſcopo, vel Inquiſitore hoc crimen cognoſci debet, *cap. ut inquiſitionis, § prohibemus, de hæret. in 6.* & Eymer. *in direct. inquiſit. par. 2. q. 46. verſ. ſecundò ſic arguitur.*

Feſtorum enim † dierum celebratio ca-
31 dit ſub tertium præceptum decalogi, & partim morale, partim verò cœremoniale judicatur, ut per S. Thom. *1.2.q.*100. *art. 3. ad ſecundum, & 2.2. q. 112. art. 4.* quem omnes Theologi ſecuti ſunt, ut refert Graff. *deciſ. aur. par. 1. lib. 2. cap. 34. num. 1.* Regulariter enim opera ſervilia, quibus homo homini corporaliter ſervit diebus feſtivis, cadunt ſub dictum præceptum, ita quod feſtum violantes mortaliter peccent, ut per Navarr. *in cap. 13. n. 6* ſed quia de pluribus cauſis quis excuſari poteſt, ut per eundem Navar. *ubi ſuprà*, &
32 per † ſuperiorem rationabilibus de cauſis poteſt diſpenſari, ut per Graff. *d. cap.* 34. *num.* 14. cùm agatur de peccato, ſuperior erit Epiſcopus loci, ſi commodè adiri poterit, aliàs ſufficit diſpenſatio ſimplicis Sacerdotis. S. Raymon. *in ſum. lib. 1. de fer. circa fi:* junct. gloſ. *in ver. Eccleſia.*

Quintò, † ſanctimonialium cura Epi-
33 ſcopis præcipuè eſt commiſſa, *cap. unic. §. fin. de ſtat. reg. in 6* ſuper qua maximè invigilare debent, & Sancta ſynodus anathemati ſubjecit omnes, & ſingulas perſonas cujuſcunque qualitatis vel conditionis fuerint, tam clericos, quàm laicos, ſeculares, vel regulares, atque etiam qualibet dignitate fungentes, ſi quomodocunque
34 coegerint aliquam † virginem, vel viduam, aut aliam quamcunque mulierem invitam, præterquam in caſibus in jure expreſſis, ad ingrediendum Monaſterium, aut habitum ſuſcipiendum, ſeu profeſſionem emittendam, quoquomodo eidem actui, vel præſentiam, vel conſenſum, vel auctoritatem interponendo, *ut in cap. 18. de reg. & monial. ſeſſ. 25* eandemque anathematis pœnam incurrunt, qui ſanctam virginum vel aliarum mulierum voluntatem, vel accipiendi, vel voti emittendi quoque modo ſine juſta cauſa impediunt, *ut eodem cap. 18. verſic. ſimili quoque, & c. ultim. verſ. ſi quis, 32. quæſt. 2.*

35 Puella verò, quæ † habitum regularem ſuſcipere vult, major duodecim annis eſſe debet & non eſt diſpenſandum, ut ante duodecimum annum expletum poſſit in Monaſterio habitum ſuſcipere: congregatio ſacri Conc. *ſuper cap: 17. de reg. & monial. in princip. & cap. puella. 20. quæſt. 2.* nec poteſt aliqua ad profeſſionem emittendã admitti priùs, quàm Epiſcopus, vel eo abſẽte, aut impedito, Vicarius, aut aliquis eorũ ſumptibus ab eis deputatus, virginis voluntatẽ diligenter exploraverit, an coacta, vel ſeducta ſit, an ſciat, quid agat. Si vero voluntas ejus pia, ac libera cognita fuerit, habueritque conditiones requiſitas juxta Monaſterii illius ordinis regulam, Monaſteriumque ſit idoneum, liberè ei profiteri licebit, virginis enim voluntas libera eſſe debet, quia ubi metus, vel coactio intercedit, deficit conſenſus, *c. cùm locum, & cap. gemma, de ſponſal.* & coacta profeſſio difficiles exitus frequenter habere ſolet. arg. text. *in cap. requiſivit, de ſponſal. & matrim:* Profeſſionis verò tem-

tempus nè Epiſcopus ignoret, tenetur Præfecta Monaſterii eum ante menſem certiorem facere; Quòd ſi præfecta certiorem Epiſcopum non fecerit, quamdiù Epiſcopo videbitur ab officio eſt ſuſpenſa. Con. Trid. *in d. cap.* 17. *de regul, & mon. ſeſſ.* 25.

36 Ad profeſſionem † tam virorum, quam mulierum ante decimum ſextum annum expletum emittendam nemo admitti poteſt. Concilium Tridentinum, *cap.* 15. *eod. tit. de regul. & mon*: nec, qui minori temporis ſpatio, quàm per annum poſt ſuſceptum habitum in probatione ſteterit, ad profeſſionem eſt admittendus, *cap.* 17. *quæſt.* 2 & Conc. Tridentin. *eod. cap.* 15. Profeſſio autem antea facta, nulla eſt, nullamque inducit obligationem ad alicujus regulæ, vel religionis, aut ordinis obſervationem ſeu ad alios quoſcunque effectus, *d. cap. non ſolùm*, §. *quòd ſi fortè* & Concil. Tridentin. *eod. cap.* 15. *in fin. de regul. & monial.*

37 Inter milites † S. Joannis Hieroſolymitani extra conventum religionis degentes eſt locus tacitæ profeſſioni, ut fuit in ſacra congregatione deciſum *ſuper d. cap.* 15. §. *an ſit locus.* Et in habitus ſuſceptione milites Hieroſolymitani ex tenore ſuorum ſtatutorum emittunt profeſſionem, quæ tamen per habitus delationem extra conventum præſumitur poſtea poſt annum tacitè ratificata, *ut in d.* §. *an ſit locus*, & §. *an in militibus*, *in eiſdem deciſ. ſuper eod. cap.* 15. nec, qui ex voto religionem ingreditur, poteſt in ea validè ante decimum ſextum annum expletum, vel intra annum probationis profeſſionem emittere, *ut in deciſ. ſuper cap.* 16. §. *ante*, *de regul. ead. ſeſſ.* 25

38 Nec ulla † renunciatio, aut obligatio antea etiam cum juramento facta, etiam in favorem cujuſcunque cauſæ piæ, valeat, niſi cum licentia Epiſcopi, ſive ejus Vicarii fiat intra duos menſes proximos ante profeſſionem, quæ non intelligitur effectum ſuum ſortiri, niſi ſecuta profeſſione. Conc. Trid. *eod. cap.* 16. *de reg. in princip.* Quod decretum non habet locum in donationibus, & renunciationibus factis ante ingreſſum Monaſterii, & habitus ſuſceptionem; ſed ſi quis donaverit in ipſo ingreſſu non valet, *ut in deciſ. ſuper eod. cap. facta*, §. *nulla quoque*, prout, nec valet Epiſcopi licentia omiſſa, & profeſſione ſecuta, *ut eiſdem deciſ.* §. *cum licentia.*

Nec requiritur, quòd renuncians, tempore renunciationis compleverit decimum ſextum annum, ut renunciatio ſit valida, dummodò ſit facta cum licentia Epiſcopi, ſeu Vicarii, juxta dictum *cap.* 16. intra duos menſes proximos ante profeſſionem. & idem, ſi renuncians eſſet tacitè profeſſus, licet renunciaſſet duobus menſibus ante profeſſionem expreſſam, *ut in dictis deciſ.* §. *ac non aliàs*, & §. *& nullius effectus*, finito autem tempore novitiatus, ſuperiores novitios, quos habiles invenerint ad profitendum, admittere, aut è monaſterio eos ejicere debent, *ut eod. c.* 16. §. *finito tempore*, & *facit cap. cum cauſam, in fine de elect.*

Renunciatio verò facta cum licentia Epiſcopi, ſive ejus Vicarii intra duos menſes proximos tempore, quo profeſſio legitime emitti potuiſſet, non eſt invalida, eo quod ipſa actualis profeſſio per aliquot menſes ulterius dilata fuerit, quia † tem- 39
pus emittendi profeſſionem poſt tempus novitiatus ex legitima cauſa à ſuperioribus cognita

cõgnita poteſt prorogari, *ut in d. deciſ. ſuper c. 16. §. renunciatio facta.*

40 Ante profeſſionem † excepto victu, & veſtitu novitii, vel novitiæ illius temporis, quo in probatione ſunt, quocunque prætextu à parentibus, vel propinquis, aut curatoribus ejus Monaſterio aliquid ex bonis ejuſdẽ tribui non poteſt, nec hac occaſione diſcedere nequeat, quod totam, vel majorem partem ſubſtantiæ ſuæ Monaſterium poſſideat, & ſi diſceſſerit id facile recuperare non poſſit. Ideò ſub anathematis pœna dantibus, & recipientibus, id eſt prohibitum. Et ut abeuntibus ante profeſſionem omnia reſtituantur, quæ ſua erant, Epiſcopus etiam per cenſuras Eccleſiaſticas, ſi opus fuerit, reſtituere recuſantes compellere debet, *ut eodem. cap. 16. poſt med. §. ſed neque. de regul. & Mon.* & dicta anathematis pœna non incurritur ipſo facto, nec abſolutio eſt Papæ reſervata, ut fuit à ſacra congregatione deciſum *ſuper eod. cap. in eiſdem deciſ. §. ſub anathematis.*

41 Profeſſione † facta, nemini regularium, tam virorum, quam mulierum licèt bona immobilia, vel mobilia cujuſcunque qualitatis fuerint, etiam quovis modo ab eis quæſita, tanquàm propria, aut etiam nomine conventus poſſidere, vel tenere, ſed ſtatim ea Superiori ſunt tradenda, conventuique incorporanda. Conc. Trident *in cap. 2. de regu.* Moniales verò quicquid ſingulæ quoquo titulo acquiſierint, totum rectà ad Abbatiſſæ manus deferri oportet, etiam quod ſuis manibus laborando acquirunt, vel eis à parentibus donatur, etiam quòd Monaſterium eſſet pauperrimum. Abbatiſſa tamen in primis ex hujuſmodi acquiſitionibus ſub arbitrio neceſſitatibus illius Monialis, cujus opera, vel contemplatione fuerint parta ſubvenire poterit; & quod reliquum erit, in communem uſum totius Monaſterii convertere debet, & curare, ut victus monialium quotidianus ſit communis, & in coctura, & in uſu. Congreg. Concil. *ſuper eod. c. 2 in deciſ. ſub titul. Toleran. & in §. incorporentur.*

42 Prætendens autem per † vim, & metum ingreſſum fuiſſe religionem, aut ante ætatem debitam emiſiſſe profeſſionem, vel quid ſimile, ſi velit quacunque de cauſa habitum dimittere, aut etiam cum habitu diſcedere ſine licentia ſuperiorum, non eſt audiendus, niſi intra quinquennium tantum à die profeſſionis, & tunc non aliter, niſi cauſas, quas prætenderit, deduxerit coram Ordinario, & ſuo Superiore. Concil. Trident. *cap. 19 ſeſſ. 25. eod. tit. de regul. & mon.* Quinquennium verò incipit à die profeſſionis, intra quod ſi minimè reclamatus, & dimiſſus fuerit, eo elapſo, etiam quòd poſtea allegaret vim, & metum ſemper duraſſe, non eſt audiendus, niſi intra quinquennium à die ejuſdem profeſſionis quis reclamaſſet, quo caſu etiam poſt quinquennium erit audiendus, & ita cenſuit ſacra congregatio Concilii, cujus ſententia fuit à Gregorio XIII. approbata, *ut deciſ. ſuper eod. cap. 19. in ver. Gregorius XIII. approbavit, & in ver. Gregorius XIII. audita.* Cauſæ autem cognitio hoc caſu in ſecunda, & tertia inſtantia Ordinario, & Superiori ejuſdem religionis vicinioribus conjunctim committi debent, *ut in eiſdem deciſ. ſuper eod. cap. 19. §. & Ordinario.* Quòd ſi ante cauſæ cognitionem habitum propria auctoritate quis dimiſerit, nullatenus ad allegandũ quamcumq; cauſam eſt admittendus, ſed,

ſteriis ſibi ſubjectis ordinaria, in aliis verò Sedis Apoſtolicæ auctoritate clauſuram ſanctimonialium, ubi violata fuerit, diligenter reſtitui, & ubi inviolata eſt, conſervari, maximè procurent. Conc. Trid. *in c. 5. de reg. & monial. & c. unic, §. 1. & ult. de ſtat. regu. in 6.* Inobedientes, atque contradicentes per cenſuras Eccleſiaſticas, aliaſque pœnas, quacunque appellatione poſtpoſita compeſcendo, invocato, etiam ad hoc, ſi opus fuerit, auxilio brachii ſecularis. *ut eod. c. 5. d. c. unic. in fin. de ſtat regul.* quod auxilium, ut præbeatur, omnes Chriſtiani Principes hortantur, & ſub excommunicationis pæna ipſo facto incurrenda, omnibus magiſtratibus ſecularibus injungitur per ſacrum Conc Trid. *in d. c. 5. §. quod auxilium.* Et exhiberi debet ad ea, quæ Deo ſunt placita, exequendum. *c. 1. de off. ordin. & glo in d. c. unic. in ver. ſecularu.* ad hoc enim Magiſtratus ſeculares legitimè à Sac Concilio fuerunt compulſi, & compelli poſſunt. *cap. adminiſtratores. 23. q. 5. & gloſſ proximè citata.*

Et Pius V. inhærendo diſpoſitioni *d. c. unic. de ſtat. regul. in 6.* & decreto Sacr. Concil. Trid. *d. c. 5 ſeſſ. 25.* ſua perpetuò valitura conſtitutione, ſtatuit, atque decrevit univerſas Moniales, tunc præſentes, & futuras cujuſcunque religionis, & ordinis, vel militiarum, etiam Hieroſolymita. receptas, vel recipiendas, tacitè, vel expreſsè profeſſas, etiam ſi converſæ, aut quocunque alio nomine appellarentur, etiam ſi ex inſtitutis, vel fundationibus earum regulæ ad clauſuram non tenerentur, † necunquam in earum Monaſteriis, ſeu domibus, etiam ab immemorabili tempore ea ſervata fuiſſet, ſub perpetua in ſuis Monaſteriis, ſeu domibus debere de cetero permanere clauſura, & reluctantes hortandæ, ac inde contrafacientes ab ordinariis locorum ſeveriſſimè puniendæ, omnibuſq; ſine profeſſione, & abſq; clauſura vivere volentibus eſt interdictum, nè ullã aliam prorſus in ſuum ordinem, religionẽ, aut congregationem recipere poſſint, ut in conſt. ejuſdem Pij V. in Bull: *cap. 8.*

49 Nec poſſunt † moniales cujuſcunq; ſtatus, gradus, vel conditionis exiſtentes, de cætero morborũ, lepræ, aut epidimiæ cauſa, niſi ob evidens, graveq; periculum, ſeu ſcandalum (quæ tamen præter alios ordinum ſuperiores, quibus cura Monaſteriorum incumberet, etiam per Epiſcopum, ſeu alium loci ordinarium, etiam ſi prædicta Monaſteria ab Epiſcoporum, & ordinariorũ juriſdictione exempta eſſe reperirentur, cognita, & expreſsè in ſcriptis approbari debent) à monaſteriis prædictis exire. *dict. c. unic. circa princ. verſ. ita quòd nulli.* Sed nec in prædictis caſibus extra monaſteria, niſi ad neceſſarium tempus ſtare licet, ſi quæ autẽ extra prædictos caſ• modo, quo ſuprà cognoſcendos, & approbandos, è monaſterio, clauſuravè egreſſæ fuerint, quive eiſdem licentiam exeundi quomodolibet conceſſerint, necnon comitantes, ac illarum receptativæ perſonæ laicæ, ſeculares, vel Eccleſiaſticæ, conſanguineæ, vel nõ, excommunicationis majoris latæ ſententiæ vinculo, eo ipſo abſque aliqua declaratione ſubjiciuntur, à quo à nemine, niſi à Romano Pontifice, præterquàm in mortis articulo abſolvi poſſunt, ut in aliis ejuſdem Pij V. Poſtea confectis litteris, de quibus in eodem Bull. *cap. 100.*

Gregorius autẽ XIII. inhibuit quibuſcunque, nè ſub prætextu licentiarum hactenus tunc conceſſarum, & obtentarum

ſub excomunicationis pœna ipſo facto incurrenda, ſuper qua pariter à nemine, niſi à Romano Pontifice, præterquam in mortis articulo, abſolutionis beneficium posſint obtinere, Monaſteria hujuſmodi quovis modo ingredi audeant. Abbatiſſis verò, necnon Abbatibus, Conventibus, & aliis Monaſteriorum utriuſque ſexus ſuperioribus, & perſonis, quocunque nomine vocentur, diſtinctè præcepit ſub eadem excommunicationis pœna, necnon privationis dignitatum, beneficiorum, & officiorum, ſuorum, ac inhabilitatis ad illa, & alia in poſterum obtinenda, nè in Monaſteria, domos, & loca ſua quemquam prætextu dictarum licentiarum ingredi facerent, vel permitterent, quinimò † etiam
5 ſub eiſdem pœnis ipſo facto incurrendis prohibuit, atque interdixit omnibus, & quibuſcunque perſonis Eccleſiaſticis, & ſecularibus, ac etiam ordinum quorumcunq; etiam Mendicantium Regularibus, ne illis prætextu licentiarum ab Epiſcopis, vel ſuperioribus, quibus illas concedendi in caſibus neceſſariis tantùm ex decreto Concilii Tridentini, *dicto cap. 5. §. ingredi autem. de regul. ſeſſ. 25.* tribuitur, Monaſteria ipſa monialium pro libito, ſed neceſſitatibus urgentibus, dumtaxat ingredi liceat. Nec moniales ſub eiſdem pœnis illos aliter admittere poſſunt, *ut in litteris ejuſdem Gregorii. in eod. Bull. cap. 36.* Neque Epiſcopis aliiſve, quibus ſui auctoritate officii eſt permiſſum, pro libito ſuæ voluntatis hujuſmodi ſepta ingredi licet, ſed dumtaxat in caſib⁹ neceſſariis, & à paucis, iiſque ſenioribus, ac religioſis perſonis comitati, & contra facientes Epiſcopi pro prima vice, qua contrafecerint, ingreſſu Eccleſiæ interdicti, pro ſecunda à munere Pontificali, & à divinis ſuſpenſionis, ac deinceps ipſo facto abſque alia declaratione excommunicationis pœnam incurrunt; regulares verò omni officio, ac miniſterio privati ſimiliter excommunicationis pœna innodâtur. *Gr. in eo. Bul. c. 75.*

51 Mulieres autem quæ † in Congregatione vivunt pro cura earum mulierum, quæ fuerunt inhoneſtæ, vel à viris propriis deſertæ, non ſunt cogendæ ad profeſſionem emittendam, neque ad clauſuram ſervandam, ut in eiſdem deciſ. *ſuper cap. 5. §. Gregorius XIII. audita.*

Concedere enim licentiam intra ſepta
52 † Monaſterii ingrediendi Epiſcopus, vel ſuperior debet in caſibus neceſſariis, neq; alius ullo modo poteſt, etiam vigore cujuſcunque facultatis, vel indulti hactenus conceſſi, vel in poſterum concedendi, Concil. Trid. *eod. cap. 5. §. dare autem.*; & etiam ubi viget conſuetudo non accedendi ad Monaſteria regularibus ſubjecta ſine licentia Epiſcopi, & poſt Concilium introducta, ut Ordinarii concedant licentiam ingreſſus ad Monaſteria Regularibus ſubjecta, privativè ad ipſos Superiores Regulares, advertendum eſt, an conſuetudo ſit legitimè præſcripta, ſuper qua Judex competens cognoſcere debet; ſed interim ordinarius eam quaſi poſſeſſionem, quam habere reperitur retinere poteſt. Et dato, quod à Superioribus Regularibus hujuſmodi licentia ingreſſus, & acceſſus concedi deberet privative ad Ordinarios, non poſſunt illas improbare, poſſunt tamẽ Ordinarii aliquam ipſarum licentiarum cognitionem, & ſuperintendentiam habere; prout Mediolani, ubi vigore Concilii provincialis primi debent hæ licentiæ apud Superiorem regiſtrari, ut fuit deciſum

per

per Sacram Congregationem *ſuper eo.cap. 5.ut in §.præſuppoſita declaratione.*

53 Poteſt etiam † puella introduci intra clauſtra Monaſterij monialium ad hoc,ut educetur,ibi, etiam abſque licentia Ordinarij,quò ad monaſteria Regularibus ſubjecta, obtentis tamen litteris ab ipſa Congregatione, in forma præſcripta, non autem ex ſola licentia Superiorum Regularium, nec etiam de licentia Ordinarij, & ſuperiorum. *ut in eiſdem deciſ. ſuper eo. cap. 5 §. verum puella.* niſi aliter in litteris Sacræ Congregationis caveatur, quarum forma eſt ſervanda. Quæ autem puellæ educationis cauſa in Monaſterio ſunt, exire poſſunt, & deinde ad habitum ſuſcipiendum recipi ſine aliqua Sacræ Congregationis licentia, *ut in eiſd. deciſ. ſuper eod.cap. 5.in princ.& verſ. quæ educationis,* ſecus autem, ſi non ad effectum habitum ſuſcipiendi reingredi iterum educationis cauſa volunt, quia tunc nova licentia requiritur.

54 Abſoluto † autem tempore educationis,ſi ſtatim puella non egreditur, nemo incidit in excommunicationem, ſeu cenſuras, ſed poteſt Epiſcopus terminum præſtituere, intra quem eligat puella, utrum velit Monialis effici, aut è Monaſterio egredi. §. *abſoluto tempore. ead. deciſ.* moniales verò peritæ ad organum pulſandum non ſunt prohibendæ, quin organum in Eccleſia interiori pulſent. Ideò organi con-

55 cinnatores, † ac Magiſtri,cum eorum opera uti oportuerit, ſunt admittendi eadem ratione, qua cæteri artifices admittuntur. Congreg. Concil. *in eiſd.deciſ.ſuper eo.c.5. § ſi qua ex monialibus.*

56 Regulares † adeuntes Monaſteria Monialium ſine Epiſc. licentia pœnam excommunicationis, quam Epiſcopus ſuo edicto propoſuit, abſolutionem ſibi reſervando, non incidunt,ſi regulares ab excommunicationibus Ordinariorum ſuis privilegijs nominatim eximuntur; ſed intra clauſtra degunt juxta diſpoſitionem *cap. 5. de reform. ſeſſ. 6* ſunt puniendi. *ut in eiſdem deciſ. ſuper d. cap. 5. §. an regulares adeuntes.*

57 Nullique † Superiori Religioſo, cuiuſcunque Religionis, gradus, qualitatis, & dignitatis,exiſtenti, cui Monaſterii ſeu domus cura incumbit,viſitare,nec viſitatoribus, (confeſſario ordinario, & extraordinario, cum ad tempus deputabantur, dumtaxat exceptis) abſque licentia expreſſa ejuſdem Sacræ Congregationis accedere licet, nec ad Monaſteria, ſeu domos quarumcunque monialium, vel ſororum ſui, ſeu alterius cujuſus ordinis ad colloquendum, ſive tractandum cum eis. Quòd,ſi aliquando ex mandato ſui Superioris aliquos Religioſos ad prædicandum verbum Dei, vel ad celebrandum Miſſas in ipſarum monialium, ſeu ſororum Eccleſijs, ſeu Oratoris exterioribus,mitti contingat, moniales, Sorores, aut quamlibet aliam perſonam intra clauſtra degentes, nullo modo ullove quæſito colore alloqui poſſunt. Confeſſarij autem ſimiliter in ædibus Monaſterij,vel in Monaſterio, ſeu domo Monialium, aut Sororum Monaſterio contiguis pernoctare, ſeu pernoctari facere prohibentur, neque extra tempora generalium confeſſionum (quibus ſoli Confeſſario diurnam refectionem accipere vix eſt permiſſum, ſi ejus habitatio, aut virorum domus, vel Monaſterium, in quo degit, à monialium, vel Sororum Mona-

ſterio, ſeu domo nimium diſtat, neque etiam hoc caſu; ſi peculiaribus regulæ conſtitutionibus id vetitum ſit: ullo modo comedere, refocillare, aut cibum ſumere poſſunt, ſub pœnis privationum officiorum, ac vocis activæ, & paſſivæ ipſo facto incurrendis, ut in decreto ſub die prima Aprilis 1590. facto, omnibuſque procuratoribus ordinum in Urbe degentes intimato, *de quo in deciſionibus ejuſdem Sacræ Congregationis manuſcriptis circa finem libri.*

58 Nec poſſunt † regulares, quibus cura monialium ſublata fuit etiam de licentia, & juſſu Superioris Ordinarij illas in confeſſionibus audire, & ita ex mente Gregorij XIII. fuit à prædicta Sacra Congregatione deciſum, *ut in prædictis deciſionibus ſuper eod. cap 5. idem Gregorius XIII.* Cohabitatio autem, ac collocutio, Monachorum cum monialibus propter inſidias Diaboli, eſt valde ſuſpecta. *cap. diffinimus, cap. in nullo, & c. Monaſteria, 18. quæſt. 2.*

Sextò, omnia capita ordinum, ut qua-
59 tuor Abbates † generales quatuor ordinum generalium videlicet, S. Benedicti, Cluniacenſis. Ciſtercienſis, & Præmonſtratenſis, qui omnibus Abbatibus præferuntur, ut per Caſſan. *in Catal. glor. mundi par. 4. 31. conſid. in princ.* & etiam omnes alij Abbates habent ordinariam juriſdictionem in ſuis monaſterijs, ita quòd poſſunt ſubditos ſuſpendere, interdicere, & excommunicare, *cap. quantò, & ibi* glo. penul. *de off. ord.* Abbas. *in cap. eum ab eccleſiarum. numer.* 10. *& num.* 12. *eod. tit.* & Caſſan. *ead. par.* 4. 22. *conſid. verſ. quintò Abbates.* Eadem autem auctoritate ordinaria, vigore tamen privilegiorum cum facultate, & auctoritate ordinaria conceſſorum primam tonſuram, & minores ordines ſubditis ſuis, in quibus quaſi Epiſcopalem habent juriſdictionem, uſque ad Lectoratum incluſive conferre poſſunt *cap.* 1 & ibi gloſſ. unic. *cap.* 2. & ibi gloſſ. *in ver. Lectoris.* 62. *diſt.* gloſſ. pen *in c.*
60 *Abbates. de privil. in* 6. Calices † etiam, patenas, veſtes ſacerdotales, cruces, & alia in quibus fit tantùm verbalis benedictio, benedicere poſſunt, non tamen calices conſecrare, *ut ibi* eadem glo. pen. *verſ faciunt hæc*, niſi facultatem habeant ex ſpeciali Sedis Apoſtolicæ indulto.

61 Septimò, Magnus † Magiſter Ordinis Sancti Joannis Hieroſolymitani habet in ſuos fratres, & ſubditos ordinariam juriſdictionem cum mero, & miſto imperio *ut in Bull. Rom. Pij. IIII. c. 14. pag 667 §. nec non tunc*, cum facultate commendas, & alia beneficia conferendi, *de quibus infra:* quam juriſdictionem habent etiam omnia capita Ordinum aliarum militiarum regularium auctoritate Apoſtolica erectarum.

62 Ordinariam juriſdictionem habent etiam vicarij † generales Epiſcoporum, Archidiaconi, & Archipresb. *ut tot. tit. de off. Vic. de offic. Archid. & de offic. Archipresb. &* quamplures alij, ſed, quia de ſingulis dicere qui habent ordinariam juriſdictionem, pluribus eſſet agendum, cùm non poſſit dari certa doctrina, ſtante, quòd ſæpiùs per conſuetudinem acquiritur, & amittitur, ut per Innoc. *in cap. 3. numer. 3. de off ord.* alijs omiſſis, quæritur, nunquid Ordinarius poſſit allegari ſuſpectus, & quis cauſam ſuſpicionis admittere poſſit.

63 Ordinariorum † appellatione hoc caſu veniunt non ſolùm Epiſcopi, ſed etiam Patriarchæ,

triarchæ, Primates, & Archiepiſcopi, quia eorum ordo eſt quadripartitus in Epiſcopos, Archiepiſcopos, Primates, & Patriarchas. *ut cap. cleros. §. ordo verò. 21. diſt.* ad quos cauſarum omnium tam civilium, quàm criminalium ad forum eccleſiaſticum ſpectantium in prima inſtantia cognitio ſpectat. Conc. Trid. *c. 20. de refor. ſeſſ. 24 & c. 1. de reform. comp.* & nunquam in prima inſtantia per Signaturam juſtitiæ alijs committuntur, quàm locorum Ordinariis, niſi illi ex legitima, & in jure expreſſa cauſa, recuſarentur, quo caſu tunc judicibus in partibus committuntur Congreg. conc. *in deciſ. ſuper eod. cap. 20. ſub rubr. de prim. inſtan. in princ.*

Cauſæ in jure expreſſæ, quibus judices
64 poſſunt allegari † ſuſpecti, ſunt plures, nempe, ſi judex eſt dominus adverſarij, aut vaſſallus, aut ſuffraganeus impetrantis, ſive conſanguineus, vel advocatus fuerit in eadem cauſa pro ipſo impetrante, aut ſi habet cauſam ſimilem. Quatuor enim iſta timor, odium, dilectio, cenſus ſæpe ſolent hominis rectos pervertere ſenſus, ut per gloſſ. *in c. cauſam quæ de off. deleg.* quæ licet proprie militent in delegato, de quo loquitur text. *in d. cap. cauſam quæ*, tamen habent etiam locum in judice ordinario, qui etiam ſuſpectus poteſt allegari per text. *in c. cum ſpeciali* juncta glo. *in ver. de recuſatoriis. de appell.* & ibi Abb. *num. 11.*

65 Cauſæ verò ſuſpicionis † coram eodem judice debent allegari, & juris arbitri eligi, qui de ſuſpicione cognoſcant, & eiſdem ad hunc articulum cognoſcendum poteſt terminum aſſignare. *ut c. ſuſpicionis, & ibi gloſſ. in ver. terminum. de off. deleg.* at, ſi arbitri non decidunt articulum ſuſpicionis intra terminum ab ipſo judice præfixum, poterit judex reaſſumere juriſdictionem, & in negotio principali procedere. *cap. legitima in fin.* & ibi gloſſ. *fin de app.* & Abb.
66 *in d. c. ſuſpicionis. n. 10. de off deleg.* licitum † tamen erit recuſanti judicem, ſi arbitri nolunt pronunciare, vel contra ipſum pronunciant, ad Papam appellare, ut per d. gloſſ fin. *in fin. & c. ab arbitris de off deleg. in 6.* & à pronunciatione ſuper judicis competentia, vel incompetentia, Signatura juſtitiæ committit cauſas appellationum ex ſupra allegatis, judice autem recuſante admittere legitimam recuſationem, ab eo appellari poteſt. *ut cap. ſuper quæſtionem in fin. de offic. deleg.* & Abb. *in cap. cum ſpeciali. nu. 6. de appell.* ſi verò cauſa recuſationis ſit fruſtratoria evidenter, non tenetur judex ad electionem arbitrorum devenire, ſed hanc exceptionem ſpernere debet. Abb. *in eod. cum ſpeciali. num. 15* Quæritur
67 an judice renitente admittere † legitimam recuſationem, & arbitrorum juris electionem, ad proximum ſuperiorem, nempe ab Epiſcopo ad Archiepiſcopum, vel Legatum, vel Prolegatum, vel Nuncium Apoſtolicum appellari poſſit: appellationes, autem ab Epiſcopis ad eoſdem deferuntur, *ut cap. 1. de off. c. leg.* hoc tamen procedit in ſententia diffinitiva, ſed, cùm hæc appellatio non ſit à diffinitiva, propterea ad Papæ audientiam eſt appellandum *d. cap. ſuper quæſtionum. in fi. de off deleg.* Recurritur autem in Romana curia ad Signaturam, à qua ſuper allegatis ſuſpicionibus cauſæ aliis judicibus committuntur, ut per Stafil. *in tract. de commiſſ lit. juſt. §. quando conceditur. nu. 20. 21. & 22. fol. mihi 126. §. & dantur litteræ per tot.* & Rot. *deciſ. 3 de reſcript. in nov. & deciſ. 61. de reſcrip. in antiqu.*

68 Ab ordinario verò † cauſa non avoca-

tur,

tur, ſed datur adjunctis. ut teſtatur Rota *eadem.deciſ.3.nu 6.* niſi magna urgeat cauſa, ſuſpicionis, quo cauſæ etiamquandoque à Signatura, tam juſtitiæ, quàm gratiæ, ab Ordinarijs avocantur, & alijs judicibus etiam in Rota in prima inſtantia attenta cauſæ gravitate committuntur, ut per Sac. Conc. *eod.c.20.§.ab his.*

69 Metropolitani † verò & Sedis Apoſtolicæ Legati, vel Nuncij non poſſunt recipere, neque admittere hujuſmodi appellationes, quia cognitio ſuſpicionis, & an cauſa ſit committenda, hoc caſu eſt Sedi Apoſtolicæ ſpecialiter reſervata, *ut in eo, cap. ſuper quæſtionum, in fin.* & de ſtylo curiæ Romanæ committuntur à Signatura ex ſupra deductis, ſtylus enim curiæ facit jus. Rota *deciſ 16. de conſuet. in antiq.* & Felyn. *in cap. ex litteris. num. 4. de conſtit.* cùm enim appellatio à proceſſu ad ulteriora, vel ex cauſa allegatæ ſuſpicionis interpoſita non ſit diffinitiva, ſed interlocutoria Abb. *in eod. cap. cum ſpeciali. §. porrò. numer. 9. de appell* de ea Metropolitani, aut alij Prælati ſuperiores cognoſcere non poſſunt, obſtante ſacro conc. Trident. eod. *cap. 20.* & ſpecialiter in curia Romana cui eſt reſervata, per Signaturam cognoſci debet. Ex ſuprà allegatis. Et ita de præſenti anno. 1640. poſt ſuperiùs per me ſcripta, cùm, uti vicarius generalis Archiepiſcopi Bononienſis in quadam cauſa coram me prima inſtantia pendente fuiſſem ſuſpectus allegatus, ac, uti ſuſpectus recuſatus, interpoſita etiam appellatione à prætenſis gravaminibus ante diffinitivam, ut prætendebatur, paſſis. Appellationem ipſam, ac ſuſpicionem, ut illegitime allegatam, ac interpoſitam, minime admiſi, ſed omnino rejeci. Habito propterea per appellantes recurſu ad tunc temporis Legati Bononiæ Vices gerente, cùm ab eodem prætenſæ ſuſpicionis, & appellationis prætextu commiſſionem extorſiſſent, & illius vigore ſubreptitio, ac obreptitio cauſam generalis ejus curiæ auditori committi obtinuiſſent; decretis, & relaxatis ab eodem pro cauſæ hujuſmodi advocatione, litteris illis parere nolui. Ideò demum habito per eoſdem appellantes recurſu ad ſacram conſultam, & deinde ad Signaturam in Romana curia, eadem prætenſæ ſuſpicionis, & appellationis cauſa in civitate Bonon. ut dictum eſt, admiſſa, in nulla fuit habita conſideratione. Sed ex integro Romanæ in Signatura juſtitiæ tractata, & diſcuſſa fuit. In his enim caſibus ex cauſa Ordinario, *ut ſuprà*, datur adjunctus.

70 Regulariter enim cauſæ † omnes ad forum eccleſiaſticum ſpectantes, coràm Ordinarijs locorum in prima inſtantia cognoſci debent, & infra biennium ſunt terminandæ. conc. Trid. *eod cap. 20 de reſor. ſeſſ 24* Et concilium tribuens Ordinarijs
71 locorum in prima inſtantia † cognitionem cauſarum ad forum eccleſiaſticum pertinentium, de Epiſcopis, & exemptis Epiſcopalem juriſdictionem habentibus tantùm decrevit, non autem de Prælatis inferioribus, qui ſubſunt Epiſcopis, veluti de archipresbyteris, plebanis, & alijs inferioribus, qui etiam in eorum beneficijs Ordinarij dici poſſunt, *ut in d. c.* de quibus concilium non egit, ut declaravit ſacra congregatio. *in deciſ ſuper eod. cap. in §. an hoc. de-*
72 *cretum privativè.* Si verò † cauſa intra biennium non terminetur, & non ſtetit per ordinarium, quominùs intra dictum tempus cauſam diffinierit, ſed ob gravitatem, & qualitatem cauſæ, vel partium cavillationes

tiones non ſit diffinita, elapſo bienhio non habet locum appellatio, ut per eandem ſacram congreg. *ſuper eo cap.* 20. fuit declaratum. *in* §. *an hoc decretum quo.*

Excipiuntur tamen primò à dicta regu-
73 la omnes † cauſæ, quæ juxta canonicas ſanctiones apud Sedem Apoſtolicam ſunt tractandæ, vel quas ex urgenti, rationabilique cauſa judicaverit Papa per ſpeciale reſcriptum manu ſua propria ſubſcribendum committere, aut avocare, ut per concil. Trid. *eod. c.* 20 §. *ab his excipiatur.*

Secundò, quando per † Breve Apoſto-
74 licum capitur poſſeſſio beneficii, & aliqui volunt illius executionem impedire, tunc etiam in prima inſtantia poteſt cauſa in Romana curia tractari, quia Auditor Cameræ ſimilium cauſarum eſt judex competens: congreg. conc. *ſuper eo. cap.* 20. *in deciſ. ſub tit. Vlixbonen.*

Tertiò, ratione celebrati † contractus,
75 & etiam delicti commiſſi, quia concilium non ſuſtulit modos legitimos, quibus quis ex juris communis diſpoſitione ſortitur forum ea. congreg. conc. *ſuper eod. cap.* 20. §. *congregatio cenſuit.* ratione enim contractus, vigore obligationis cameralis, ſi quis in Romana curia obligatur, undecunque veniat, & ſit oriundus, ſortitur forum curiæ Romanæ, in qua contractus celebratur, Galel. *in tract. ad form. obligat. cam. ad 3 par. oblig. q.* 2. *num.* 2. & 3.

76 Quartò excipiuntur † cauſæ beneficiales, in quibus tractatur de beneficiis affectis, vel reſervatis, quæ etiam in Romana curia in prima inſtantia introducuntur, & cognoſcuntur, ut per eandem congregationem *ſuper eod. cap.* 20. fuit deciſum. *in* §. *quod ſi vel de effectu.* Et quemadmodum beneficia ſunt Sedi Apoſtolicæ reſervata, vel affecta, ita quòd inferiores colla-
77 tores illa conferre non poſſunt, cum † reſervatio titulum inficiat, & poſſeſſionem propter decretum irritans illi annexũ. Put. *deciſ.* 197. *lib.* 3. *num.* 3. & Rota *deciſ.* 1. *num.* 6. *de reſtit. ſpol. in antiquior.* ita nec inferiores cauſas, in quibus agitur de collatione Apoſtolica, niſi de partium conſenſu cognoſcere valent, quia apud Sedem Apoſtolicam, quæ beneficia confert, cauſa eſt cognoſcenda, & reſervatio beneficiorum operatur etiam reſervationem cauſarum, quæ ſequitur reſervationem beneficiorum congregation. concil. *dicto* §. *quod ſi*, quia qui unum dicit, & omnia dicit, quæ ſequuntur ex illo, gloſſ. *in cap. quo jure. in ver. dicere,* 8. *diſt.*

DE POTESTATE IVRISDICT. DElegatæ. Cap. II.

SVMMARIVM.

1. *Iuriſdictio delegata eſt duplex: à jure, vel ab homine.*
2. *Epiſcopi vigore delegationis Papæ in forma dignum, quomodo beneficia Sedi Apoſtolicæ reſervata conferant.*
3. *Mandata de providendo varijs modis olim concedebantur.*
4. *Mandatum de providendo non habet vim*

proviſionis, neque ligat manus habentis facultatem conferendi, quo minus proviſio per eum poſtea facta valere poſſit.
5 Proviſionũ in forma dignũ, qualis ſit natura
6 Proviſio Papæ habet tacitam conditionem, videlicet, ſi non eſt alteri jus quæſitum.
7 Decretum Papæ irritans ipſo jure, omnia geſta in contrarium annullat.
8 Poſſesſione ſua nemo eſt amovendus, niſi prævia citatione.
9 Gratia per ſubreptionem obtenta ipſo facto eſt nulla.
10 Gratia à Sede Apoſtolica pluribus cauſis redditur nulla.
11 Impetratio beneficii eſt facienda cum expresſione obtentorum, & veri valoris, ac penſionis alterius beneficii, alioquin gratia redditur nulla.
12 Motu proprio gratia facta redditur nulla, ſi non ſit facta expresſio eorum, de quibus fieri debet.
13 Clauſula in mandatis Papæ appoſita, dummodo ipſum ad hoc idoneum eſſe reperéris, ſuper quo conſcientiam tuam oneramus, an pars, ut asſiſtat examini, ſit vocanda.
14 Actus præjudicialis fieri non poteſt, niſi vocata parte, de cujus præjudicio agitur.
15 Probatio de non jure rei non prodeſt agenti in beneficialibus.
16 Delegatus pro examine faciendo, an ſubdelegare posſit, ſi in litteris ſit appoſita clauſula conſcientiam tuam onerantes.
17 Clauſula in mandatis apponi ſolita, dummodo non ſit alteri jus quæſitum, quid operetur.
18 Mandato Apoſtolica cum clauſula, dummodo non ſit alteri jus quæſitum, an in illorum executionem debeat pars citari.
19 Poſſeſſor, ut amoveatur ſine cauſæ cognitione, non eſt de intentione Principis.
20 Executor nunquam in beneficialibus intelligitur eſſe mere deputatus.
21 Executio in beneficialibus in duobus caſibus retardari poteſt.
22 Diſpenſatus nunquam præſumitur, niſi diſpenſatio probetur.
23 Excommunicati ſunt inhabiles ad beneficia obtinenda.
24 Irregulares ſunt inhabiles ad beneficia obtinenda.
25 Excommunicati non admittuntur ad agendum.
26 Excommunicatus ſpoliatus non reſtituitur.
27 Executor litterarum in forma Brevis quomodo procedere debeat.
28 Excommunicari quis non poteſt, niſi perſonaliter citetur, & quomodo proceſſus formari debeat.
29 Stylus Romanæ curiæ eſt ubique ſervandus, qui facit jus. Et omnes in foro eccleſiaſtico ſecundum eundem judicare tenentur.
30 Citatio per edictum ob non tutum acceſſum, quando ſit relaxanda.
31 Citatus per edictum adhoc, ut excommunicetur, quid ſit probandum.
32 Exceptio excommunicationis incontinenti probata excludit agentem. non obſtante clauſula, teq; à quibusuis excommunicationis.
33 Excommunicatus reſcriptum impetrare non poteſt.
34 Dictio taxativa excludit omnes alios caſus, præter expreſſos.
35 Excommunicatus poſt abſolutionem reſtituitur

ſtituitur ad jura lapſu temporis perdita.

36 Sententia declaratoria excommunicationis, an per appellationem ſuſpendi poſſit.

37 Clauſula, appellatione remota, quid operetur.

38 Clauſula tu iſtic attente circumſpicias, quæ apponi ſolet in litteris Apoſtolicis beneficiorum per reſignationem vacantium, quid operetur.

39 Bonus quilibet præſumitur, niſi probetur malus.

40 Dolus in dubio non præſumitur.

41 Reſignatio ſimoniaca, quomodo ſit valida in odium reſignantis.

42 Reſignans titulum, & poſſesſionem beneficii amittit, nec ille, qui per ſimoniam eſt beneficium adeptus, illud retinere poteſt.

43 Clauſula, & non alias, aliter, nec alio modo, necesſitatem importat, & inducit formam.

44 Simoniæ crimen in beneficio committens eſt excommunicatus.

45 Extenſio fit de perſona ad perſonam in lege pœnali, ut evitentur pericula animarum.

46 Simoniacorum beneficia ipſo jure vacant, & poſſunt impetrari.

47 Clauſula, vocatis vocandis, facit executorem mixtum, unde tenetur citare, & procedere judicialiter.

48 Beneficium conferri non poteſt per privationem, niſi elapſis decem diebus, à die latæ ſententiæ.

49 Appellatio an admittitur in crimine ſimoniæ.

50 Diſpenſationes quæcunq; auctoritate concedendæ Ordinariis illorum, qui eas impetraverint committuntur, & nihil pro illarum executione accipi poteſt.

51 Epiſcopi, tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati, de communicationibus ultimarum voluntatum cognoſcunt.

52 Epiſcopus cognoſcit ſuper litteris Apoſtolicis in forma, ſi in evidentem, & monitorialibus pro occultis.

53 Delegati juriſdictio, ubi cauſæ cognitio requiritur, per ſolā citatiōnē perpetuatur.

54 Mortuo delegante, an expiret juriſdictio.

55 Delegationis litteræ gratiæ, vel juſtitiæ conceſſæ ante diem obitus prædeceſſoris à Papa ſucceſſore convalidantur.

56 Delegatus in citatione facienda debet inſerere tenorem reſcripti.

57 Delegatio, an tranſeat in ſucceſſorem.

58 Delegatus Papæ, vel alterius Principis, poteſt ſubdelegare.

59 Delegatus eſt major quocunque Ordinario in cauſa delegata.

60 Epiſcopi habent juriſdictionem delegatam à lege in pluribus caſibus.

61 Epiſcopi compellere poſſunt Abbates, & Priores monaſteriorum negligentes in habenda lectione Sacræ Scripturæ in monaſteriis, ubi commodè haberi poteſt.

62 Epiſcopi poſſunt animadvertere in Prædicatores, errores aut ſcandala diſſeminantes.

63 Epiſcoporum officium eſt providere, ne parochiales eccleſiæ, aut alia beneficia perſonalem reſidentiam requirentia, ſuis debitis obſequiis defraudentur.

64 Epiſcopi poſſunt animadvertere in regulares extra monaſteria degentes, ſi delinquant.

65 Epiſcopi poſſunt viſitare, corrigere, & emendare capitula cathedralium, &c. eccleſias, & perſonas.

66 Epiſcopi poſſunt cognoſcere contra regulares.

lares extra monaſteria degentes, ac de civilibus cauſis mercedum & miſerabilium perſonarum.

67 *Epiſcopi tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati, cognoſcunt de ſubreptione, & obreptione gratiarum Apoſtolicarum.*

68 *Epiſcopi poſſunt diſtributiones quotidianas conſtituere in collegiatis, ubi non ſunt.*

69 *Epiſcopi poſſunt erigere novas parochias, & cogere rectores eccleſiarum ad ſibi adiungendos alios ſacerdotes.*

70 *Parochiæ novæ, quando erigi posſint.*

71 *Epiſcopi beneficiorũ uniones facere poſſunt.*

72. *Epiſcopi illitteratis, & imperitis, coadjutores, aut vicarios ad tempus deputare poſſunt cũ portione fructuũ, incorrigibilesq; punire, & beneficiis privare.*

73 *Illitterati non placent in eccleſia Dei.*

74 *Epiſcopi transferre poſſunt beneficia ſimplicia, etiam iuriſpatronatus ex eccleſiis, quæ vetuſtate, vel aliàs collapſæ ſunt in alias Eccleſias.*

75 *Epiſcopi, tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati, quæ viſitare, & corrigere posſint.*

76 *Epiſcopi poſſunt prohibere, corrigere, ſtatuere, & providere omnia, quæ ad avaritiam, & ad irreverentiam ſpectant in miſſis celebrandis.*

77 *Epiſcopi poſſunt animadvertere in notarios male officium ſuum exercentes.*

78 *Epiſcopi in omnibus iis, quæ ad viſitationem, & morum correctionem ſubditorum ſuorum ſpectant, omnem poteſtatem habent.*

79 *Epiſcopi poſſunt procedere contra Protonotarios, Comites palatinos, capellanos regios, & alios privilegiatos, & quomodo.*

80 *Epiſcopi cognoſcere poſſunt de electionibus, præſentationibus, nominationibus, inſtitutionibus, collationibus, & poſſeſſionum, ac beneficiorum traditionibus.*

81 *Epiſcopi poſſunt viſitare clauſuram in omnibus monaſteriis monialium, etiam Epiſcopis non ſubiectis.*

82 *Monaſteria quæ ſub immediata Sedis Apoſtolicæ protectione reguntur, quomodo Epiſcopis ſubdi poſſint.*

83 *Epiſcopi uti Sedis Apoſtolicæ delegati, etiam officiales ſanctæ Inquiſitionis, & profeſſores in aliqua Univerſitate exemptos, ad ſolutionem legatorum piorum compellere poſſunt.*

1 CUm juriſdictionis poteſtas † ſit duplex, ordinaria, & delegata, & de ordinaria pluribus ſupra actũ fuerit, conſonũ eſt, ut nunc de juriſdictione delegata agatur quæ eſt duplex, ab homine, vel à jure. Ab homine quæ tribuitur per litteras delegatorias, *ut toto tit. de off. deleg.* A jure, quæ Ordinariis tribuitur à lege, *de qua ſup. c. proximo.*

Epiſcopi juriſdictione delegata † ab ho-
2 mine conferunt beneficia per obitum, aut per reſignationẽ, aut per devolutionẽ, ſeu aliàs quovis modo Sedi Apoſt. reſervata vacantia, quando litteræ Apoſt. eis, in forma, dignum, diriguntur, in quibus ſolet apponi clauſula, dũmodo ipſũ adhoc idoneum eſſe repereris, ſuper quo cõſcientiã tuã oneramus, beneficiorum auctoritate noſtra conferas, & aſſignes, & licet talis proviſio videatur † mandatum de providendo, tamẽ mandata, quæ olim concedebantur, aut, quando Papa ſcribebat Ordinario pro certa perſona, & certo beneficio vacaturo conferendo, ut quatenus avunculus beneficium, quod habebat, dimittere vellet, illud nepoti conferret, *ut cap. ex par. il. 1. de off. del.* vel; quando ſcribebatur pro perſona incerta ſuper beneficio certo confe-

conferendo ut alicui incertæ perſonæ conferretur, *cap. ii cui. eod. tit. in 6.* aut ſcribebatur pro incertis perſonis de incertis beneficiis providendo, tribuendo facultatem admittendi reſignationes, & beneficia per reſignationem hujuſmodi vacantia, ut beneficia ſex clericorum cedentium, vel decedentium perſonis idoneis conferendi, *cap. dudum, & cap. quamvis, il. 2. de præb. in 6.* & aliis diverſis modis, *ut in cap. Abbatem.* & ibi glo. *in ver. facerent. de reſcript. cap ſi pro te eod. tit. in 6 cap. ſi ſuper gratia. c. ii cui. de off. deleg. cap. ſi Apoſtolica. de præb. cap. capitulo, de conceſſ. præben. ubique in 6.* & Rot. *deciſ. 11. & 13. de præb. in*
4 *nov.* † nullum tribuebant jus ante illorum executionem, quia mandatum de providendo non habet vim proviſionis. Pariſ. *conſ. 57. numer. 53. & conſ. 79. numer. 13. & 14. vol. 4* & Put. *deciſ. 256. in fin. lib. 1.* & non ligat manus habentis facultatem conferendi quominus proviſio per eum poſtea facta valeat. Ro. *conſ.* 256. Rot. *deciſ. 7. de præb. in nov. deciſ. 25 de conceſſ. præben. in antiqu.* & Staphil. *de mand. de provid. §. prima igitur forma num. 2.*

5 Proviſiones autem, † in forma, dignum, ſunt gratiæ perfectæ quarum vigore, conſtito de idoneitate, niſi ante datam litterarum
6 reperiatur alicui jus quæſitum, quod expreſſe reſervatur, ultra quod † ſemper intelligitur reſervatum *cap. quamvis in fin. cap. ſi propter. de reſcript. in 6.* Felyn. *in c. capitulum. n. 16. verſ. adducitur ratio, de reſcript.* & Gomeſ. *de non toll. jur. quæſ. num. 1. quæſt 2.* tribuunt jus, ita quòd de poteſtate ordinaria alteri conferri non poteſt, & purificata gratia per examen, perinde eſt, ac ſi tempore datæ fuiſſet facta collatio, ut in clauſula circa finem litterarum apponi ſolita: Nos enim ſi dictus. N. ad hoc repertus fuerit idoneus, ut præfertur, ex nunc irritum decernimus, & inane, ſi ſecus ſuper his à quoquam quavis auctoritate, ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari, ac ſi die datæ præſentium eidem ad id reperto idoneo de dicta eccleſia cum interpoſi-
7 tione decreti hujuſmodi mandaviſſemus provideri, † quia decretum irritans omnia in contrarium geſta annulat ipſo jure. *cap. ſi eo tempore. de elect. in 6 cap. quodam. de præb. eod. lib* Gomeſ. *de trien. poſſ quæſt. 49. numer. 3.* & Caſſad. *deciſ 3. de decret. in ver-*
8 *ſer. numer.* 1. quæ procedunt de plano, quando † nullus reperitur contradictor, ſi verò aliquis ſe gerat pro poſſeſſore quomodocunque titulato, tunc eſt vocandus, cum nemo à ſua poſſeſſione ſit repellendus, niſi citatus, *c. placuit. 16 q. 6* nec, lite pendente, poteſt quis ſua poſſeſſione privari, *c. 1. in fin.* & ibi Abb. *n. 1. & 8. ut lit. pen.*

9 Non enim prohibetur quis † ſuam poſſeſſionem continuare. *cap. cum teneamur, de appell* gloſſ *in Clem. 2. in verb. innovari. ut lit. pend.* Dec. *in cap. ſignificante. num. 5 de appell.* & Rot. *deciſ. 10. de appell. in antiqu.* poteſt enim poſſeſſor contra actorem opponere de ſubreptione, quæ ipſo facto vitiat gratiam *cap 2. de fil. presb. in 6.* & Abb. *in cap. cum noſtris numer. 11. de conceſſ præb.*
10 † Nam pluribus de cauſis gratia Apoſtolica ad beneficia redditur nulla, ſi quis ta-
11 cet exprimenda, quia impetrans † tenetur facere mentionem de alio beneficio, quod obtinet, quantumcumque minimo. *cap. cum adeo.* & ibi glo. *in ver. prabenda. cap. poſtulaſti. cap. ſi proponente de reſcript. c. non poteſt in prin. & cap. ſi motu proprio. de præb. in 6.* Felyn. *in cap ad aures. num 5. de reſcr.* & Gomeſ. *ſuper reg de valo expr, in impetr.*

Aa 3, beneſ.

*benef.in præfa.numer.*3.& etiam exprimere penſionem ſibi reſervatam Card.*in cap.ad audientiam.2.in quarta oppoſitione.de reſcr.* & licet videatur,quòd in gratia facta motu proprio taciturnitas obtentorum non reddat gratiam nullam.*ut d. c. ſi motu proprio.* Felyn.*in d.cap.ad aures.num.6.* & Gomeſ.*eod. num.*3. diſpoſitio tamen † dicti c.
12 ſi motu proprio, fuit correcta per Sixtum V.in Reg. Canc. 50. de exprimendo vero valore, ubi ſuper expreſſione veri valoris, & obtentorum idem ſtatuit de beneficijs motu proprio collatis, quæ de beneficijs, quæ ad ſupplicationem conferuntur,ut etjam diſpoſuit Clemens Papa VIII. *in reg. ejuſdem Canc.*54.quapropter in quibuſcunque gratijs, tam motu proprio factis, quàm alijs,proviſi tenentur exprimere verum valorem, tam beneficij impetrati, quam obtentorum ex ſupra deductis.

13 Quæri autem poteſt, quando † in litteris apponitur clauſula, dummodo ipſum ad hoc idoneum eſſe repereris, ſuper quo conſcientiam tuam oneramus, an executor teneatur vocare partem ut aſſiſtat examini, & videtur, quòd ſic,quia executor ſuper idoneitate debet pronunciare Lap. *alleg.*15.*nu.*5.& Pariſ.*conſ.*57.*nu.*51.*vol.*4.

14 At ſemper in actu præjudiciali † pars, de cujus præjudicio agitur, eſt vocanda.*l. de uno quoque.de re jud.l.in concedendo,& l. in diem.ff.de acqu.plu.arc.cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ in fin.de conſtit.cap.inter quatuor.de majorit.& obed.cap.*1.*de cauſ.poſſ & propri. cap.cum olim.de teſtam & clem.paſtoralis.§. denique ver. dici ne de re jud.* cùm collatio dependeat ab approbatione, vel reprobatione, & reus poſſeſſor vincat per non jus
15 actoris, etiam ſi de non jure rei fuerit probatum,*cap.olim.in fin.de reſcript.* glo.*fin. in cap.unic.de eo qui mit. in poſſeſſ. in 6.* Romi *conſ.*347.*num.*1.*& num.*5. Compoſtell.*in cap.mandatum.num.*4 *de reſcript.* Felyn.*in d.cap. olim.num.*9. *eod.tit.*& Rota *deciſ.*2. *num.* 2. *de except. in antiquior.* Tamen in dicto examine in litteris Apoſtolicis collationis beneficiorum ſibi commiſſo partem vocare non tenetur, quia examen hujuſmodi non eſt actus judicialis. Innoc.*in cap.fin.in fin.de translat. Prælat.* Card. *in Clem.*1.*de off deleg.* Rota.*deciſ.*4 *nu.*3. *de ſent & re judic. in antiqu.* & Felin. *in cap. fin.numer.* 36. *de præſumpt.* In contrarium verò adducta procedunt in actu judiciali.

16 An autem delegatus † pro examine hujuſmodi faciendo poſſit delegare, ſi in litteris ſit appoſita clauſula, conſcientiam tuam onerantes, quia videtur electa induſtria perſonæ, ſubdelegare non poteſt. *l. nulli C. de Epiſc. & cler.* Imol.*in cap.fi. de off.deleg.*Alex.*in l.à judice.num.*4 *C. de jud.* & Rota *deciſ.*18. *in fin. de conceſſ præb. in nov.ſtantibus præſertim verbis, conſtito tibi, & conſcientiam tuam, &c.*Felyn. *in d.cap. fin.in fin. de off.deleg.*tamen, ſi examinandus eſſet in partibus longinquis abſens, & executori cognitus,illius examen alteri committi poſſet ex alijs deductis *in dict. deciſ.* 18.*numer.* 4. quando verò non apponitur clauſula,conſcientiam tuam onerantes, vel collatio auctoritate ordinaria fieri debet, examen ſuper idoneitate poterit ſubdelegari *clem.uni.de off.deleg* & Rota *deciſ.*4. *in fi.de ſent.& re jud in antiqu.*

17 Quid autem de clauſula, † dummodo tempore datæ præſentium non ſit alicui ſpecialiter jus quæſitum? Quia,ut ſupra deduxi, jus quæſitum tertio ſemper intelligitur reſervatum,videtur nihil operari, quoniam

niam expreſſio eorum, quæ tacite inſunt, nihil operatur. *l. conditiones. ff. de condit. & demonſtrat.* ſed cùm in litteris nihil ſuperflui ponatur, d. clauſula tollit jus ad rem, licet præſervet jus in re, Roman. *conſ. 256. verſ. 3. quia dicto.* Calder *conſ. 8. in fi. de reſcript.* Felyn. *in cap. cauſam quæ. num. 26. eod. tit.* & Rebuff. *de for. & declar: nov: proviſ: ſuper clauſula, dummodo tempore datæ, &c. nu: 2, par: 1,*

18 An autem vigore litterarum † Apoſtolicarum, in quibus dicta clauſula reperitur appoſita, debeat pars citari, cum executor Apoſtolicus poſſit procedere, parte vocata, & non vocata, ut per Rotam *deciſ: 6, num: 3, de reſcr: in antiquu:* Reſpondetur negative, late Felyn. *in cap: fi: numer: 22, de præſump:* ſi tamen compareat contradictor, qui velit audiri, & de jure quæſito, vel competenti docere contra proviſionem Apoſtolicam de ſubreptione, aut alias objiciendo, debet vocari, & executor officium judicis ſibi aſſumere, judicialiter, juris ordine ſervato procedendo. Innoc. *in cap: propoſuit, num: 5, verſ: & nota,* & ibi Hoſt. *de conceſſ: præb:* Abb: *in de cap: fin: nu: 13, circ: fin: verſ: ſed: ſi comparet.* & ibi Felyn. *nu: 27: de præſumpt:* quod maxime procedit, ſi contradictor ſit in poſſeſſione, †

19 quia non eſt de intentione Papæ, ut quis removeatur à poſſeſſione ſine cauſæ cognitione. Innoc. *in cap: 1, numer: 4, de conceſſ: præb: in 6,* & Felyn. *in d. cap: fin: numer. 24, de præſumpt.*

20 Infertur propterea ex his, † quòd nunquam intelligitur commiſſa mera executio in beneficialibus, quia poſſet fieri alteri præjudicium. Abb. *in d. cap. fin: paul. ante nu: 13:* & ibi Felyn. poſt Ant. Abb. & Imol. *quos citat: de præſumpt:* quod tamen intelligę, niſi conſtaret de contraria mente Pontificis providentis, ſeu providere mandantis, alicui ex certa ſcientia, removendo aperte omnes exceptiones. Abb. *in d: cap. fin: num 13: verſ. tertius caſus.* Et ideo videmus, quòd Papa pro executione litterarum Apoſtolicarum proviſionum beneficiorum vacantium per obitum in menſibus Sedi Apoſtolicæ reſervatis, quandoque concedit litteras in forma Brevis de tradenda poſſeſſione, amoto quocunque detentore, non tamen Apoſtolica auctoritate proviſo, omni, & quacunque appellatione remota, amotaque actione ſpolij ac unde vi, decreto irritanti, & clauſula ſublata, &c. deſuper adjectis, & tunc cum conſtet de evidente mente Pontificis, de cujus auctoritate, & plena in beneficialibus poteſtate non eſt dubitandum. *cap. 2. de præb. in 6.* cum alijs ſupra deductis executio impediri, aut retardari non poteſt,

21 niſi in duobus caſibus, quando reus probaret, ſe Apoſtolica † auctoritate proviſum, quæ exceptio oritur ex ventre litterarum, & impedit executionem. Gomeſ. *in compend. utiuſ.* Sign. *num. 84. ver. & eſt advertendum.* & Gig. *de penſ. quæſt 15. nu. 10.* aut actorem majori excommunicatione excommunicatum, vel irregularem, quæ exceptio in continenti probari debet, *cap.*

22 *unic. de except. in 6.* † & cum quo nunquam præſumitur diſpenſatum, niſi diſpenſatio probetur *cap. ordinarij. §. in conferendis. de off. ord. in 6.*

23 Nam excommunicati ſunt inhabiles † ad beneficia obtinenda. *cap. poſtulaſti, in princ. de cler. excomm. miniſtr.* Abb. *in c fin. nu. 3. eod. tit.* & Pariſ. *conſ. 29 nu. 4. vol 4.* † & etiam irregulares, idem Abbas. *in c. cum noſtris. nu, 22. cir fin. de conceſſ præb.* qui non admit-

admittuntur ad agendum: *c. intelleximus.* junct. gloſſ. & ibi Abb. *nu.1. de jud. & c.1.* 25 *de except. in 6.* Hinc refertur, † quòd, cùm excommunicatus repellatur ab agendo, ſi fuerit beneficio, vel alijs bonis ſpoliatus, ante abſolutionem non reſtituitur. Bar. *in l. de pupillo. §. fin. nu.2 ff. de no op nunc.* Innoc. *in cap. cum noſtris. num. 3. circa fin. verſ. item fatendum, de conceſſ. præb.* Abb. *in d.c. intelleximus nu.9. de jud.* Ron. *conſ.217.* Felyn. *in cap. dilectus. il.1. num. 11. de reſcrip.* & Rot. *deciſ.26. de ſent. & re jud. in antiqu.*

Pro executione litterarum, in forma Brevis, modo præmiſſo conceſſarum faci-
26 enda debet † judex executor in eiſdem litteris nominatus ad partis inſtantiam, ſi aliquis in poſſeſſione reperiatur, concedere litteras monitoriales, & citatorias contra poſſeſſorem cum inſertione copiæ ejuſdem Brevis, quarum vigore moneatur pars ad dimittendam actori poſſeſſionem liberam, vacuam, & expeditam, juxta formam earumdem litterarum, citando partem cum termino competenti ad diem certam comparituram, ſi ſe gravatam ſenſerit, ad dicendum, & allegandum cauſam, ſi quam habet, quare præmiſſa fieri non debeant, aliàs videndum ſe in ſententias, cenſuras, & pœnas, in eiſdem litteris in forma Brevis contentas incidiſſe, & incurriſſe declarari: & monitorium cum citatione hujuſmodi debet parti perſonaliter præſentari, nec ſufficeret copia dimiſſa domi, aut in manibus conſanguinei, & familiaris, quia, cùm
27 agatur de excommunicando, nemo † excommunicari poteſt, niſi litteræ monitoriales, & Apoſtolicæ fuerint ei perſonaliter intimatæ. Rota *deciſ.2. numer 52 de reſcript. deciſ.1. numer.4. de fer. & deciſ.11. de dol. & cont. ubique in nov.* cum excommunicationis nulla major pœna in Eccleſia Dei reperiatur in ſpiritualibus. *c. corripiatur. 24. qu. 3.* & Abb. *in c. cum dilectus. n.6. de his, quæ vi met. ve. cau. fi.*

28 Intimatione perſonaliter facta, † adveniente die præfixo ad comparendum, actor reproducit monitorium, & originales litteras in forma Brevis coram judice, & demum facit citare adverſarium, ſi comparuerit, vel ejus procuratorem, & ſi non comparuerit, nec procuratorem miſerit, citatur per audientiam litterarum contradictarum more abſentium, juxta ſtylum curiæ ad dicendum contra jura producta, & repetita, & videndum illa admitti, ac jurare teſtes ſuper illorum recognitione, quatenus opus ſit, ad primam diem, qua die elapſa, facit de novo citare partem ad docendum, ſe paruiſſe litteris monitorialibus, & Apoſtolicis in forma Brevis, primò, pro prima dilatione ad primam diem, vel per totam diem, & adveniente hora cauſarum, decernitur ſecunda citatio, quæ fit ad docendum, ſe paruiſſe eiſdem litteris, ſecundò, pro ſecunda dilatione etiam ad primam, vel per totam diem, in quo termino decernitur tertia citatio, ad docendum ſe paruiſſe dictis litteris. Tertiò, pro tertia dilatione, eaque executa, ac eod. termino adveniente, decernitur quarta citatio, ad docendum, ſe paruiſſe prædictis litteris, quartò, pro quarta dilatione ad eandem diem 21. vel per totam eandem diem, qua elapſa, citatur adverſarius ad concludendum, & audiendum ſententiam declaratoriam, quæ profertur, cujus vigore pronunciatur, adverſarium, ob non paritionem litterarum in forma Brevis, & Monitorialium contra ipſum executarum, & in actis reproductarum, excommunicationis

tionis ſententiam, aliasq; cenſuras, & pœnas in eiſdem litteris Apoſtolicis, & monitorialibus contentas incidiſſe, & incurriſſe, niſi infra decem dies paruerit, quibus decem diebus elapſis, & non parito, conceduntur litteræ declaratoriæ excõmunicationis, & ſi contra Epiſcopum, ſuſpen-
27 ſionis à divinis, † nec admittitur exceptio contra actorem vigore litterarum in forma Brevis prædicti tenoris expediti, niſi excommunicationis, aut irregularitatis, vel, quæ oriuntur ex ventre litterarum ex ſupra deductis, quæ procedunt etiam in litteris reſervationis penſionis, ut infra di-
28 cetur, & ita ſe habet † ſtylus Romanæ curiæ, qui facit jus, *c. venerabiles de confirm. util. vel inutil. c. ex litteris de conſt.* & ibi Abb. *n. 6.* & Dec. *n. 27.* gl. *in Clem. 1. §. ſecus in ver. præſenti. de conceſſ. præben. & in Clem. appellanti. in ver. expreſſas. de appell.* Io. Andr. *in c. unic. de rer. permut. in 6.* & ibidem Franc. & Rota *deciſ. 6. de conſuet in antiq.* & omnes in foro eccleſiaſtico ſecundum dictum ſtylum judicare tenentur Gomeſ. *in proœm. reg. q. 2. n. 10. circa fin: verſ: ob eam cauſam*, & Rota *deciſ. 1. poſt med. de fil. presb. in no.*

Fallit tamen regula, quòd nemo poſſit excommunicari, niſi perſonaliter monitus, vel citatus, † quando non datur tutus ac-
29 ceſſus, de quo conſtare debet per teſtes deponentes ſaltem, quòd impoſſibile, vel non ſit tutum, eos in domo citare. *Clem: 1, de jud:* Rot. *deciſ. 22, nu: 2, de reſcript: in antiq:* & Caſſad: *deciſ: 2, num: 2, de dol: & contumac.* quia tunc ſufficit citatio, & intimatio per edictũ, ad hoc, quòd quis poſ-
30 ſit excommunicari, † & probari debent duo: quòd edictum fuerit appoſitum in viciniis partibus, & quòd ad notitiam adverſarii veriſimiliter potuerit pervenire. Ægid. Bella *deciſ: 188.* & Felyn. *cap: quoniam frequenter: §: porrò, ut lit: non conteſt: numero 20.*

31 Exceptio autem excommunicationis † in continenti probata excludit agentem, etiam ſi in litteris ſuæ proviſionis fuerit appoſita clauſula apponi ſolita: teque à quibuſuis excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti, aliiſque eccleſiaſticis ſententiis, cenſuris, & pœnis à jure, vel ab homine, quavis occaſione, vel cauſa, latis, ſi quibus quomodolibet innodatus exiſtis, ad effectum præſentium duntaxat conſequendum, harum ſerie abſolventes, & abſolutum fore cenſentes, quia; quamvis; † in excommunicatum cadat titulus beneficii, & ordinis ſuſceptio, ac valeant cuncta, quæ facit in ſui eſſentia, licet non in exercitio. Staph. *de vi, & effect: clauſ: §: & primo n: 5, & 6.* dicta tamen clauſula non prodeſt excommunicatis propter hæreſim, nec illis, qui ſunt excommunicati ob non paritionem litterarum executorialiũ, aut, qui per annum inſorduerint in excommunicatione. Felyn *in capit: Apoſtolicæ: in princip: de except:*

32 Imò, quia excommunicatus † reſcriptũ impetrare non poteſt, cùm ejus impetratio ſit nulla *c: 1, de reſcrip: in 6,* & Felyn. *in c: fin: num: 2, de except:* illa abſolutio operatur, ut reſcriptum valeat, nõ autẽ abſolvit ab aliqua excommunicatione pro-
33 pter verba in clauſula appoſita, ad effectũ præſentium dumtaxat, † quia, dictio hujuſmodi taxativa firmat validitatem litterarum, ad quẽ effectũ abſolutio fuit cõceſſa, & negat, ac excludit omnes alios caſus, præter expreſſos, *l: 2, C: de patr: qui fil: diſtra:*

ſtra Lobaus. C. de prad. min. c. cum Eccleſia Sutrina. §. verum, quoniam de cauſ. poſſ. & propr. & Bart. *in l.* 1. *ff. ſi quis juriſd. non obtemp* & abſolutio † ad effectum validitatis litterarum, operatur, ut obtenta abſolutione ab excommunicatione, illarum vigore poſſit poſtea beneficium, ſibi collatum obtinere, quia per abſolutionem reſtituitur ad omnia. Abb. *in c.* 1. *in princ. verſ. item ſi Epiſcopus. de praſcrip.* & Felyn. *in c. cum inter n.* 19 *de excep.*

34

35 Quamvis enim à ſententia † declaratoria excommunicationis regulariter poſſit appellari gloſſ. *in cap. cupientes* §. *inſuper etiam in verbo privatos*, & ibi Franc. Dom. Raven. *de elect. in* 6. Roman. *ſing.* 213. *poſt medium.* Abbas *in c. Parochianos. n.* 2. *in fine de ſentent. excommunicationis*, & Felyn. *in c. Rodulphus*, *numero quadrageſimo tertio, de reſcr.pt.* à declaratoria tamen data, vigore dicti Brevis, appellatio non admittitur propter clauſulam, omni, & quacunque appellatione remota, cum decreto irritanti, & clauſula ſublata, & cæt. quæ propter generalitatem verborum, omnem appellationem comprehendit, & removet, ita quòd aliter judicari non poteſt. Pariſ. *conſil.* 38. *num.* 4 *lib.* 4. *cum aliis alibi allegatis*, ſecus, ubi adeſt clauſula, appellatione poſtpoſita compeſcendo, vel appellatione remota ſimpliciter, quæ in litteris Apoſtolicis in forma communi ſub plumbo

36 expeditis apponi ſolet, † quia illa removet tantùm frivolam, & injuſtam appell. *c. ſuper eo. de off. deleg. cap licet. de off. ord. c. paſtoralis. in prin.* cum gl. *in ver. expreſſe, de appell.* Jaſ. *in l ſi is. pro quo. num.* 54. *quòd quiſ. jur. & in l. apertiſſimi numer.* 18. *C. de jud.* Lap. *alleg.* 121. *n.* 4. *verſ. item clauſula.* Rip. *in cap.* 1. *num.* 3. *verſ. ſed ſi removeatur. de reſcript.* & Maſcard. *concl.* 687 *num.* 3. *de probat.*

37 In litteris verò Apoſtolicis † proviſionis beneficiorum per reſignationem vacantium ſolet apponi clauſula, tu iſtic attente circumſpicias; an in reſignatione hujuſmodi quam nos nullo vitio laborare perpendimus, intervenerit dolus, fraus, ſimoniæ labes, aut aliqua alia illicita pactio, vel corruptela, & ideò dubitari poteſt, an debeat pro verificatione, quòd non intervenerit dolus, fraus nec ſimonia, aut aliqua corruptela; formari proceſſus, Nam, aut præceſſit accuſatio, inquiſitio, vel ſimplex eſt ſecuta denunciatio, & tunc Ordinarius litterarum executor contra accuſatum, inquiſitum, vel denunciatum procedere debet, ut ſtatuit Pius V. *in conſtitut.* 5. *Cùm primum.* §. *& ut præmiſſorum, de quaſin Bull Rom.* aliàs non,

38 † quia quilibet præſumitur bonus *c. fin.* & ibi Abb *num.* 5 & Felyn. *num.* 11. *de præſumpt c.* 1 & ibi gloſſ. *in verb. æſtimare de ſcrut. in ord fac. l. cum pater.* §. *rogo ff. de*

39 *leg.* 2. † & dolus non præſumitur. *l. meritò ff pro ſoc.* & Pariſ. *conſil.* 52. *num.* 27. *vol.* 4.

40 Nam † renunciatio beneficii ſimoniaca non valet in favorem ejus, cui fit collatio, & tamen non eſt nulla in favorem reſignantis, ita quòd jus adhuc remaneat penes ipſum reſignantem, ſed per reſignationem reſignans titulum, & poſſeſſionem beneficii amittit. Rot. *deciſ* 4 *num.* 4. *de renunc. in nov*, Gomeſ. *de infir. reſig. quaſt.* 29. *num.* 3. Pariſ. *conſ.* 135. *num.* 2.

41 in tantùm, quòd reſignans per ſimoniam † non poteſt beneficium reſignatum repetere, nec ille, qui illud per ſimoniam eſt aſſecutus, retinere. Rebuff. *in prax. benef. de ſimon.*

Simon. in reſignat. num. 2. par. 2. & Inn. in c. cum univerſorum, poſt med. de rer. permut. tenet etiam reſignatio ſimoniaca in præjudicium reſignantis, ſi fuerit datum mandatum ad reſignandum in favorem Titii, & non aliàs, aliter, nec alio modo,
42 † quia quamvis clauſula, non aliàs, aliter, nec alio modo, habeat verba præciſa, quæ neceſſitatem important, & inducunt formam, ita quod, niſi illud requiſitum interveniat, annullet actum. Pariſ. conſ. 19. n. 17. 18. 19. & 20. volum. 2. tamen vigore reſignationis ſimoniacæ non eſt beneficiū reſignatario conferendum, cùm ipſo fa-
43 cto, quòd quis crimen ſimoniæ in beneficio committit, ſit excommunicatus, c. cum deteſtabilis. §. ſtatuentes, in extravag. com: de ſimon. quæ eſt innovata per conc. Trid. c. 14 de reform. ſeſſ. 24. & per Pium Quintum d. conſt. 5. cùm primùm §. & ut ſimoniacæ. Unde excommunicato, qui ad obtinenda beneficia eſt inhabilis, conferri non poteſt cap. poſtulaſti. de cler. exc. min. cum aliis ſupra deductis, nec poterit reſignans ad beneficium reſignatum redire, quia non utitur juris conceſſione, ſed illud fraudat. clem. uni. & ibi gl. in ver. utentibus. de rer. perm. ex quo delicto beneficium amittit, quia incidit in eandem excommunicationem. & iura diſponentia † ſuper
44 ſimonia, quæ reſpiciunt ſalutem animæ, extenduntur, etiam de una perſona ad aliam, Abb. in c. ex tenore. n. 6. qui fil. ſint leg. & Jaſ. in l. cum quidam. num. 24. cum pluribus ſeq. de lib. & poſth. & etiam expreſſè eſt comprehenſus, in d. §. & ut ſimoniacæ ead. 5 conſt.

45 Hinc propterea infertur, † quòd beneficia ſimoniacorum vacant ipſo jure, & poſſunt impetrari, ut tradit Rebuff. de Simon. in reſignat. n. 11. ſed regulariter contra ſimoniacum requiritur ſententia privatoria, & ideo litteræ Apoſtolicæ de conferendo propter ſimoniam, conceduntur in forma commiſſaria directè Ordinariis lo-
46 corum, cum clauſula † vocatis vocandis, quæ facit executorem miſtum, qui partes judicis ſumere, & juris ordine ſervato, procedere debet. cap. exhibita. cum glo. 3. poſt med. & ibi Abb. nu. 6. de jud. Felyn. in c. de cætero. num. 10. de re jud. Pariſ. conſil. 138. n. 6. vol. 4. & Rot. deciſ. 12. de off. deleg. in no.

47 Ideò, † cùm collatio à cognitione cauſæ dependeat, non poteſt conferri, niſi poſt latam ſententiam, lapſis decem diebus datis ad appellandum. Rota. deciſ. 2. in addition. num. 67. de reſcrip. in nov. & in-
48 terim collatio impetrāti fieri non poteſt. † quia licet condemnatus de ſimonia appellare non poſſit Felyn. in cap. ſicut. il primo. num. 1. de Simon. Marant. Specul. aut. ſecundum parvam impreſſionem. de appellat. part. 6. num. 298 dicta concluſio procedit, ſi notorie conſtet de crimine ſimoniæ per partis confeſſionem, inſtrumenta, aut alias concludentes, & indubitatas probationes: aliàs lata ſententia ſuper probationibus dubiis, admittitur appellatio, & cauſæ committuntur, etiam in Rota. ut in deciſ. 6. de accuſa. in antiq. d. deciſ. 2. num. 66. & 67. de reſcrip: & deciſ. 4. poſt med. de ſeq. poſſ. & fruct. in nou.

Delegata juriſdictione † procedunt et-
49 iam Epiſcopi, ſive eorum vicarii in diſpenſationibus matrimonialibus, quæ quacunque auctoritate concedendæ extra Romanam curiam committuntur Ordinariis illorum, qui eas obtinent, & quæ gratioſe conceduntur, ſuum effectum ſortiri non

non poſſunt, niſi prius ab eiſdem, tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatis, ſummarie tantùm, & extrajudicialiter cognoſcatur, expreſſas preces ſubreptionis, vel obreptionis vitio non ſubjacere. concil. Trid. *cap. 5. de reformat. ſeſſ. 22.* & decretum illud, quod ſolet in litteris diſpenſationum matrimonialium poni, ut nihil muneris, aut præmii, etiam ſponte oblati, accipi poſſit pro illarum executione, ita intelligendum eſt, ut neque Ordinarius ipſe, neque vicarius ejus, quidquam prorſus, etiam pro mercede laboris, quem in ea re ſuſciperent, capere poſſint, notarii verò pro examine teſtium quartam aurei, ſeu ducati partem licite accipere valent, nec ultra ratione taxæ, etiam ab immemorabili tempore, nec ratione ſigilli, vel alterius rei, & ita declaravit Greg. Papa XIII. *ut in deciſ. ſacri conc. ſuper eo. c. 5. ſeſſ. 22. §. cognoſcatur, & §. notarij verò*, ubi congregatio etiam ita decidit.

50 In commutationibus † ultimarum voluntatum auctoritate Apoſtolica conceſſarum, Epiſcopi eadem auctoritate, tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati, ſummarie & extrajudicialiter cognoſcere debent, an in precibus quidquam, tacita veritate, vel ſuggeſta falſitate, fuerit narratum, priuſquàm commutationes executioni demandentur. conc. Trid. *cap. 6. ead. ſeſſ. 22.*

51 In litteris Apoſtolicis † in forma, ſi in evidentem, & monitorialibus pro occultis, Apoſtolica auctoritate conceſſis, Ordinarii pro illarum executione delegantur, & in omnibus cauſis, & caſibus, tam gratiam, quàm juſtitiam concernentibus, quæ à Sede Apoſtol. Epiſcopis committuntur, auctoritate delegata procedunt, *ut tot. tit. de off. de leg.*

Juriſdictio enim delegati, ubi cauſæ cognitio requiritur, † per ſolam citationem perpetratur. *c. gratum*, & gloſſ. *in cap. relatum. ext. de off. de legat. clem. 2.* & ibi glo. *in verſ. ad partem.* & Abb. *n. 6 ut lit. pend.* ſed ad inducendam litis pendentiam non ſufficit citationem emanaſſe, quia requiritur etiam, quòd pervenerit ad partem, ut per eandẽ gl. & Abb. *ubi ſupr.* Felyn. *in cap. cauſam, quæ. il. 2. num. 19. de teſt.* & Guido *pap. q. 421. num. 2.* † & tunc, mortuo delegante, non expirat juriſdictio delegati, quia res non eſt integra. *c. relatum. & cap. licet ext. de off. delega.* aliàs, mortuo delegante ante citationem, & re integra, regulariter expirat juriſdictio delegati. *d. cap. relatum.* ubi etiam Abb. *num. 6. & cap. licet. de off. deleg.*

Propterea, ut expenſis parcatur; & ne negotia in omnibus mundi partibus, in quibus delegationes Apoſtolicæ tranſmittuntur, differantur, quilibet Papa † craſtino die aſſumptionis ſuæ ad Sumi Apoſtolatus apicem, quo Regulas Cancellariæ nũcupatas edit, per peculiarem conſtitutionẽ inter alias regulas connumerata, omnes, & ſingulas à prædeceſſore ſuo intra annum ante diem obitus ejus conceſſas gratiæ, vel juſtitiæ litteras, temporibus debitis eorum executoribus non præſentatas, omnino revalidat, & in ſtatum priſtinum in quo ante fuerant, vel pro quib9 erant obtentæ, quoad hoc plenarie reſtituit, ac decernit per executores prædictos, vel ab eis ſubdelegandos perinde ad illarum executionem procedi poſſe, & debere, ac ſi executio hujuſmodi temporibus prædictis inchoata

fuiſſet,

fuiſſet, *ut in Clementis Papæ VIII reg. 9.*

55 Debetque citatio delegati † fieri cum inſertione tenoris reſcripti, quia, niſi citatus de ſedis Apoſt. delegatione certioretur, non tenetur comparere. *c. cum in jure. de off. deleg* Innoc. *in c. præterea.nu.*1.& ibi

56 Hoſt. *de dilat.* utrum verò † delegatio tranſeat ad ſucceſſorem, eſt diſtinguendum quia, aut eſt facta Dignitati, aut nomine proprio expreſſo, primo caſu, delegatio facta Dignitati tranſit ad ſucceſſorem in Dignitate, ſi verò eſt facta proprio nomine in litteris delegationis expreſſo, tunc non tranſit ad ſucceſſiorem in Dignitate. *c. quoniam* Abb. & ibi glo. *in ver. ſubſtitu-*

57 *tum*, & Abb. *n. 3. & 7. de off deleg.* † Delegatus enim Papæ, vel alterius Principis habet privilegium à lege, ut poſſit ſubdelegare. *c. paſtoralis* ubi etiam Abb. *nu.* 1. *eod. tit. &*

58 *l. à judi C. de jud.* & eſt ratio, † quia in cauſa delegata delegatus eſt major quocunque Ordinario. *l fin.* § *pen. inſi. ff de damn. inf. cap. ſane. il. 2. de off. deleg. & cap. paſtoralis. de off. Ord.* cum Ordinarius poſſit multò fortiùs delegatus Papæ. vel principis, poterit ſubdelegare, & pluribus caſibus ampliatur, & limitatur dicta regula, ut per Felyn. *in c. ſuper quæſt. n.* 12. *&* 13. ubi quando ſubdeleg. poſſit etiam ſubdelegare *de off. deleg* & Abb. *in c. cum Bertold. nu.* 25. *de re. judic.*

Delegatam juriſdictionem à lege habent Epiſcopi in pluribus caſibus: Et

59 primò, ſi Abbates negligentes fuerint in habenda lectione ſacræ ſcripturæ, aut in monaſterijs monachorum, ubi commode id fieri poteſt, ſi nullus, cui lectio quoque aſſignata fuerit, magiſter erit electus, Epi-

60 ſcopi † locorum uti Sedis Apoſtolicæ delegati, eos ad id opportunis remedijs compellere poſſunt. *cap.* 1. *de magiſter.* conc. Trid. *cap.* 1. *verſ qua in re. de reform. ſeſſ.* 5. & ſacra congr. conc. *ſuper eo. c.* 1. *in deciſ. ſub. tit. Burgen.*

61 Secundò, contra † prædicatores errores, aut ſcandala diſſeminantes in populum, etiamſi in monaſteriis ſuorum, aut aliorum ordinum prædicent, & ſi hæreſes prædicaverint, contra eos ſecundum juris diſpoſitionem, aut loci conſuetudinem, etiamſi prædicatores ipſi generali, vel ſpeciali privilegio exemptos eſſe prætendant, Epiſcopi auctoritate Apoſtolica, & tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati, procedere poſſunt. conc. Trid. *c.* 2. *verſ ſi verò, quod abſit. de reform. ead. ſeſſ* 5.

62 Tertio, ne parochiales eccleſiæ, aut alia beneficia perſonalem reſidentiam requirentia ſuis debitis defraudentur obſequijs, indultis, & diſpenſationibus de non reſidendo minime obſtantibus, officium eſt Epiſcoporum, tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatorum, providere, ut per deputationem idoneorum vicariorum, & congruæ portionis fructuum aſſignationem, animarum cura nullatenus negligatur, quocunque privilegio, aut exemptione, non obſtante *cap. cum. ex eo.* §. *porrò. de elec. in* 6. Conc. Trid. *in c.* 2. *ſeſſ.* 6. *de reform. & ſeſſ* 7. *c.* 5. *& c.* 7.

63 Quartò, † nemo ſecularis clericus, aut cujuſvis ordinis regularis, extra monaſterium degens, etiam ſui ordinis privilegij prætextu, tutus eſſe poteſt, quominus, ſi deliquerit, ab Epiſcopo loci, tanquam ſuper hoc à Sede Apoſtolica delegato, ſecundum canonicas ſanctiones, viſitari, puniri, & corrigi valeat. concil. Trident. *c.* 3. *ead. ſeſſ* 6. *c.* 4. *de refor. ſeſſ.* 14.

Bb 3 *& ſacra*

& ſacra congreg. *concil. ſuper c. 14, ſeſſ. 7, in deciſ. ſub tit. Cremonen.*

64 Quintò, & capitula cathedralium, & aliarum majorum eccleſiarum, illorumque perſonæ, nullis exemptionibus, conſuetudinibus, ſententiis, juramentis, concordiis, quæ tantùm ſuos obligant auctores, non etiam ſucceſſores, tueri ſe poſſunt, quominus à ſuis Epiſcopis, & alijs majoribus Prælatis per ſe ipſos ſolos, vel illis, quibus eis videbitur, adjunctis, juxta canonicas ſanctiones, totiesquoties opus fuerit viſitari, corrigi, & emendari, etiam auctoritate Apoſtolica poſſint concil Trid. *c. 4. de refor. ſeſſ. 6. & c. 6. in princ. de reform. ſeſſ. 25. & ibi congr. ſac. conc.*

65 Sextò in civilibus cauſis mercedum, & miſerabilium perſonarum contra clericos ſeculares & regulares extra monaſteria degentes quomodolibet exemptos, etiamſi certum judicem à Sede Apoſtolica deputatum in partibus habeant, & etiam in alijs, ſi ipſum judicem non habeant, Epiſcopi, tanquam in dictis cauſis à Sede Apoſtolica delegati, procedere, cauſasque cognoſcere, & decidere, & ipſos ad ſolvendum debitum cogere, & compellere poſſunt, privilegijs, & exemptionibus conſervatorum deputationibus, & eorum inhibitionibus non obſtan. ad formam. *c. 1. de privil. in 6.* Quod concil. Trid. innovat. *ut c. 14. de reform. ſeſſ. 7.* & congregat. conc. *ibi ſub tit. Cremonen. in princ. & §. habet etiam locum.*

Septimò, tanquàm Sedis Apoſtol. dele-
66 gati, Epiſcopi † de ſubreptione, & obreptione gratiæ, quæ ſuper abſolutione alicujus publici criminis, vel delicti, de quo ipſe inquirere cœperat, aut remiſſione pœnæ, ad quem criminoſus per eum condemnatus fuerat, falſis precibus impetratur, etiam ſummariè cognoſcere poſſunt, & ſi per falſi narrationem, aut veri taciturnitatem, obtentam eſſe legitimè conſtiterit, admitti non debet, conc. Trid. *c. 5. de refor. ſeſſ. 13.* quia falſus precator debet carere impetratis, *cap. ſuper litteris. & cap. cum dilecta, de reſcr.*

67 Octavò Epiſcopi † tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati, in eccleſijs, tam cathedralibus, quàm collegiatis, in quibus nullæ ſunt diſtributiones quotidianæ, vel ita tenues, ut veriſimiliter negligantur, tertiam partem fructuum, ac quorumcunque proventuum, & obventionum, tam dignitatum, quàm canonicatuum, perſonatuum, portionum, & officiorum, ſeparare debent, & in diſtributiones quotidianas convertere, quæ inter dignitates obtinentes, & cæteros divinis intereſſentes proportionabiliter, juxta diviſionem ab Epiſcopo in ipſa prima fructuum deductione faciendam, dividantur, ſalvis tamen conſuetudinibus earum eccleſiarum, in quibus non reſidentes, ſeu non ſervientes, nihil, vel minus tertia parte percipiunt, quibuſcunque in contrarium facientibus, non obſtantibus, ut in conc. Trident. *cap. 3. de reform. ſeſſ. 21.*

68 Nonò Epiſcopi † etiam, tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati, non omnibus eccleſijs parochialibus, vel baptiſmalibus, in quibus populus ita eſt numeroſus, ut unus rector eccleſiaſticis ſacramentis miniſtrandis, & cultui divino peragendo, ſufficere non valeat, rectores, vel alios, ad quos pertinet, cogere poſſunt, ſibi tot ſacerdotes ad hoc munus adjungere, quot ſufficiant ad ſacramenta exhibenda, & cultum divinum
69 celebrandum † in ijs verò, in quibus ob locorum

eorum diſtantiam,ſive difficultatem parochiani, ſine magno incommodo ad percipienda ſacramenta, & divina officia audienda accedere non poſſunt, novas parochias,etiam invitis rectoribus, *juxta formam, cap. ad audientiam,de Eccleſ. ædific.* conſtituere poſſunt,concil. Trid.*cap.4.de reform.ead.ſeſſ. 21.* & ibi congr. ſacr. concil. quod habet locum,etiamſi eſſent ſubjectæ regularibus,*ut in deciſ.ſub.tit. Mediolanen.& facit, cap & temporis, 16. quæſt.1.* Illis autem ſacerdotibus, qui de novo erunt eccleſijs noviter erectis præficiendi, competens portio,arbitrio Epiſc.ex fructibus ad eccleſiam matricem quomodocunque pertinentibus, debet aſſignari; & ſi neceſſe fuerit, populus compelli poteſt ad ea ſubminiſtranda, quæ ad vitam dictorum ſacerdotum ſuſtentandam ſufficiant, *eod. c.4.§.illis autem,& d.c.ad audientiam, de Eccl ædific.*

70 Decimò,ut etiam † eccleſiarum ſtatus, ubi ſacra Deo officia miniſtrantur, ex dignitate conſervetur, Epiſcopi etiam tanquam Sedis Apoſt.delegati,juxta formam juris, citra tamen præjudicium obtinentium, uniones perpetuas quarumcunque eccleſiarum parochialium, & baptiſmalium,ac aliorum beneficiorum curatorum, vel non curatorum cum curatis, propter earum paupertatem, & in cæteris caſibus à jure permiſſis,etiamſi dictæ eccleſiæ, vel beneficia eſſent generaliter, vel ſpecialiter reſervata, & qualitercunque affecta, quæ uniones revocari, nec infringi queant, facere poſſunt,*ut in cap.13.ſeſſ.24.de reform.* non tamen poſſunt uniri parochiales Abbatijs,& dignitatibus, & a 40.annis factæ ab Ordinarijs ſunt examinandæ,*ut d. c.13.* & ita per congreg. ſacri concilij fuit deciſum *ſuper eod.cap.13.ſub tit.Pertuſen.& Elnen.*nec aliqua pars fructuum uniri poteſt *ut ibi ſub titulo Lacianen.*neque, ſi omnes, ad quos ſpectat,conſentirent, ut ibi ſub titulo Peruſ. Regularibus autem, nec parochiales, neque alia beneficia ſimplicia uniri poſſunt,*ut ibid.ſub eod.tit.Peruſ.& facit, cap unio,10.quæſt.3.cap. & temporis, cum ſequ. 16. quæſt. 1. cap.ſicut unire, extra de exceſ Prælat.& c.1.de rer. perm.in 6.*

71 Undecimò eadem auctoritate † Epiſcopi,uti Sedis Apoſt. delegati,illitteratis,& imperitis,ſi alias honeſtæ vitæ ſint, coadjutores, aut vicarios ad tempus deputare, partemque fructuum eiſdem pro ſufficienti victu aſſignare, vel aliter providere poſſunt, quacunque appellatione, & exceptione remota, eoſque,qui turpiter, aut ſcandaloſe vivunt, poſtquam præmoniti fuerint,coercere, & caſtigare,& ſi adhuc in ſua nequitia incorrigibiles perſeveraverint,eos beneficijs,juxta ſacrorum canonum conſtitutiones,exceptione, & appellatione quacunque remota, privare poſſunt,*c.6.de reform ſeſſ 21.*

72 † Illitterati enim, imperiti,& ſcandaloſi non placent in Eccleſia Dei, *cap:litteratos,36, diſt:cap. ignorantia, 28, diſt: cap: quia frater, 7, quæſt: 1, cap: niſi cum pridem, de renunc. & cap: cum ex eo.de elect. in 6.*

Duodecimò Epiſcopi, etiam tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati, † transferre 73 poſſunt beneficia ſimplicia, etiam jurispatronatus ex eccleſijs,quæ vetuſtate, vel aliàs collapſæ ſunt; & ob eorum inopiam nequeunt reſtaurari,vocatis ijs quorum intereſt,in matrices, aut alias eccleſias locorum eorundem,ſeu vicinorum, eorum arbitrio,atque in eiſdem eccleſijs altaria, vel capel-

capellas ſub eiſdem invocationibus erigere, vel cum omnibus eorum emolumentis, & oneribus transferre, & pari modo parochialibus juriſpatronatus providere, quæ, ſi nimia egeſtate laborent, ad matrices, ſeu viciniores eccleſias transferre debent, & Eccleſias dirutas in profanos uſus non ſordidos, erecta tamen cruce, convertere poſſunt, concil. Trident. *cap:7:de reform.ſeſſ.21:* & congreg. conc.*ſuper eod.c. 7:ſub tit: Marſican.* onus enim miſſarum in matricem eccleſiam eſt transferendum, *ut ibid. ſub titulo Tudertin.* quæ facultas competit etiam vicario generali, dummodò ad hoc habeat ſpecialem facultatem, *ut ſuper eodem cap. in ver. transferantur*, *fuit deciſum.*

74 Decimotertiò commendata † monaſteria, etiam Abbatiæ, Prioratus, & Præpoſituræ nuncupatæ, in quibus non vigeat regularis obſervantia. necnon beneficia, tam curata, quàm non curata, ſecularia, & regularia, qualitercunque commendata, etiam exempta, ab Epiſcopis, etiam tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatis, annis ſingulis viſitari poſſunt, & congruis remedijs, etiam per fructuum ſequeſtrationem, quæ renovatione, aut reſtauratione indigent, ut reficiantur, & reſtaurentur, & quòd cura animarum, ſi qua illis, vel eorum annexis imminet, & alia debita obſequia exerceantur, curare debent Et quibus viget regularis obſervantia, prævia monitione ſuperioribus facta, ſi intra ſex menſes eos non viſitaverint, vel correxerint, tunc ijdem Epiſcopi, etiam, ut Sedis Apoſtolicæ delegati, eoſdem viſitare, & corrigere poſſunt, prout ipſi ſuperiores regulares poſſent, quibuſcunque appellationibus, privilegiis, & exemptionibus penitus remotis, & non obſtan. *ut in cap.8.de reform.ead.ſeſſ.21.cap.7. de reform. ſeſſ.8.cap.26.de regul.& monial. ſeſſ.25. & cap. decernimus, 10. queſt.1.* & eamdem etiam in eccleſijs ſecularibus, quæ nullius diœceſis eſſe dicuntur, viciniores Epiſcopi habent auctoritatem, *c.9. de reform.ſeſſ. 24.* & hoc caſu Epiſcopus vicinior habens *ex d. c.* facultatem eccleſiam parochialem nullius diœceſis viſitandi, habet etiam facultatem emendandi, corrigendi, & puniendi, tam capita, quàm membra ex quavis cauſa, *ut in deciſ. ſacr. congreg.ſueper eod.cap.9.ſub tit. Sarſinaten. Marſican.*

75 Decimoquartò omnia, † quæ ad avaritiam, & ad irreverentiam pertinent in miſſis celebrandis cum cantu laſcivo, aut in quo aliquid impurum miſceatur, omnes actiones ſeculares, vana, atque profana colloquia, deambulationes, ſtrepitus, & clamores, qui in eccleſijs fiunt, ut domus Dei vere domus orationis eſſe videatur, ac dici poſſit, & ne ſuperſtitioni aliquis locus detur, neve ſacerdotes alijs, quam debitis horis, celebrent, ac ne ritus alios, aut alias ceremonias, & preces in miſſarum celebratione adhibeant, præter eas quæ ab Eccleſia probatæ, ac frequenti, & laudabili uſu receptæ fuerunt, neve in privatis domibus, aut extra eccleſias celebretur, Epiſcopi, ut Sedis Apoſtolicæ delegati, prohibere, corrigere, ſtatuere, atque ad ea cenſuris eccleſiaſticis, alijſque pœnis, quibuſcunque non obſtantibus, inviolate ſervanda fidelem populum compellere debent, *ut in decr. de obſer. & evit. in celebrat. ſeſſ.22. c. ſicut non alij cum ſeq. cap. hic ergo. c. nullus presbyter, & c.clericos, de conſecr.diſt.1. & cap.manus, 1. qu.1.*

76 Decimòquintò cùm † ex notariorum imperi-

imperitia plurima damna, & multarum occaſio litium oriatur, Epiſcopi, tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati, quoſcunque notarios, etiam ſi Apoſtolica, imperiali, aut regia auctoritate creati fuerint, examinatione adhibita, poterunt eorum ſcientiã ſcrutari, illiſque non idoneis repertis, aut quandocunque in officio delinquentibus, officii ejus in negotiis, litibus, & cauſis eccleſiaſticis, ac ſpiritualibus, exercendi uſum perpetuò, aut ad tempus prohibere poſſunt, appellatione remota; Concil. Triden. *de reform. ſeſſ. 22. cap. 10.*

77 Decimoſextò in omnibus † iis, quæ ad viſitationem, & morum correctionem ſubditorum ſuorum ſpectant, Epiſcopi, tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati, habent facultatem, & juriſdictionem ea ordinandi, moderandi, puniendi, & exequendi juxtà canonum ſanctiones, quæ illis ex prudentia ſua, pro ſubditorum emendatione, ac diœceſis ſuæ utilitate, neceſſaria videbuntur; In his autem, ubi de viſitatione, aut morum correctione agitur, omni, & quacunque appellatione, ſeu querela, etiam ad Sedem Apoſtolicam interpoſita, remota, quæ exequutionem ullo modo impedire, aut ſuſpendere poſſit, concil. Trid. *in cap. 10. de reform. ſeſſ. 24.* dummodo Epiſcopi procedant ſine proceſſu. & ſine ſcriptis, etiam carcerando, & carceratos detinendo, quo caſu, ſi carcerati appellent, poteſt judex appellationis cognoſcere de prætenſo exceſſu in corrigendo, ſed interim non impeditur, aut ſuſpenditur executio eorum, quæ ab Ordinario ſunt decreta, *ut c. 1. de refor. ſeſſ. 22.* & congreg. conc. *ſuper cap. 10. ſeſſ 24. ſub tit. Nicotten in ver. quando agitur:* ſed, ſi Epiſcopus, formato proceſſu, & ſervatis ſervandis, procedat, non habet locum dictum *cap. 1. nec cap.* 10. ſed à ſententia diffinitiva; tantùm admittitur appellatio, quæ ſuſpendit judicatum, *ut per eand. ſacr. congreg. ſuper eod. c. 1. deciſ. ſub titul. Sarnen.* ut etiam ſuſpenditur ſententia lata ſuper privatione beneficii, & ſuſpenſione à divinis per annum, *ut ibi ſub tit. Andrien.*

78 Decimoſeptimò contra † Protonotarios Apoſtolicos, Comites palatinos, capellanos regios, & alios privilegiatos Epiſcopi, etiam, tanquam Sedis Apoſt. delegati, procedunt, exceptis tamen iis, qui hoſpitalibus, monaſteriis, & militiis privilegiatis actu ſerviunt, & intrà eorum ſepta, & domos reſident, ſubque eorum obedientia vivunt, ſive iis, qui legitime, & ſecundum regulam earundem militiarum profeſſionem fecerint, de quo Ordinario conſtare debet, non obſtantibus privilegiis etiam S. Joannis Hieroſolymitani, & aliarum militiarum, ac Eugenianæ conſtitutionis favore reſidentium in curia Romana editæ, quoad eos, qui beneficia eccleſiaſtica obtinent, qui ratione eorundem Ordinariis locorum ſunt ſubjecti, concil. Tridentin. *cap. 11. de reform. ead. ſeſſ. 24. cap. 3. ſeſſ. 6, cap. 4, ſeſſ. 14. & cap. 14, de reform. ſeſſ 25. cap. cùm capella de privil. cap. divina, in extravag. com. eod. tit.*

79 Decimooctavò ad tollendas † pravas conſuetudines, & abuſus, qui electionibus, præſentationibus, nominationibus, inſtitutionibus, collationibus, & poſſeſſionum beneficiorum traditione, pro quibus pecuniæ ſolvebantur, non ſine ſimoniæ incurſu, *cap. de regularibus, cap. nobis, & tot. tit. extr. de ſimo.* Epiſcopi, tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati, de ſubreptione, & obreptione eorumdẽ ſtatuto-

 rum,

rum, conſtitutionum, & conſuetudinum, ac de defectu intentionis ejuſdem Sedis Apoſtolicæ cognoſcere poſſunt, *cap. 14. de reſor. ſeſſ. 24.*

80 Decimononò in † omnibus monaſteriis monialium Epiſcopis non ſubjectis Sedis Apoſtolicæ auctoritate, Epiſcopi clauſuram viſitare poſſunt, & ubi clauſura violata fuerit, ut reſtituatur, ubi verò fuerit inviolata, ut conſervetur, debent procurare, inobedientes, & contradictores per cenſuras eccleſiaſticas, aliaſq; pœnas, quacunq; appellatione poſtpoſita, compeſcendo. concil. Tridentin. *in cap. 5. ſeſſ. 25. de regul. & monial. & cap. 1. de ſtatu reg in 6.*

81 Vigeſimò monaſteria, † quæ ſub immediata Sedis Apoſtol. protectione, ac directione regi conſueverunt, tenentur quolibet triennio ſe in congregationem redigere, ibique certas regulares perſonas deputare ad formam *capit. in ſingulu de ſtatu monach.*

Quòd ſi in his negligentes fuerint, Metropolitanus eorum negligentiæ tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatus, ſupplere poteſt, & ſi, Metropolitano inſtante, ſatisfacere non curaverint Epiſcopis in quorum diœceſibus monaſteria ſunt ſita, tanquam Sedis Apoſt. delegatis, ſubduntur. *ut c. 8. de reg. & moniale. ead. ſeſſ. 25.* in pœnam negligentium obſervantiam regulæ, quam ſervare tenentur, *ut in cap. exiit, de verb. ſignif. in 6 & in clement. 1. eod. titulo.*

82 Vigeſimo primò poſſunt † etiam Epiſcopi ex diſpoſitione ſacri concilii Tridentini *cap. 8. de reform ſeſſ. 22.* tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati, legatarios cogere ad ſoluendum legata relicta à teſtatoribus, juxta formam dicti *cap. 8* etiam, ſi ſint officiales ſanctæ Inquiſitionis, & ob id exempti à juriſdictione Ordinariorum, vel profeſſores in aliqua Univerſitate ratione litterarum conſervatoriarum, quæ eximunt à juriſdictone ordinaria, non autem à delegata à Sede Apoſtolica, ut per ſacr. congreg. fuit deciſum *ſuper eodem, cap. 8. in deciſ. ſub titulo. Patavina, & in §. conſuetudine etiam.*

DE COLLATIONE BENEFICIORVM

Cap. III.

SVMMARIVM.

1 *Collatio beneficiorum de jure communi Epiſcopis competit, quocunque tempore vacent.*

2 *Collatio beneficiorum regulariter hodie Epiſcopis in quatuor duntaxat menſibus ſpectat.*

3 *Collatio beneficiorum vigore alternativa ad Epiſcopos in ſex menſibus eſt conceſſa.*

4 *Al-*

4 *Alternativa Epiſcopi non reſidentes gaudere non poſſunt.*

5 *Alternativa eſt Epiſcopis cum dictione taxativa vere, & perſonaliter duntaxat conceſſa.*

6 *Clauſula, ſublata, &c. removet facultatem aliter interpretandi.*

7 *Collatores in conferendis beneficiis fines facultatis ſervare debent.*

8. *Legis auxilium fruſtra quærit, qui in legem committit.*

9 *Epiſcopi, quando abeſſe non dicantur.*

10 *Beneficiorum pluralitas ſemper fuit odioſa.*

11 *Epiſcopus, quando habenti unum beneficium alterum conferre poſſit.*

12 *Epiſcopus, an poſſit ad duo beneficia ſub eodem tecto diſpenſare.*

13 *Papæ ſcientia in collatione plurium beneficiorum pro diſpenſatione habetur:*

14 *Aetas ad obtinenda beneficia, quæ requiratur.*

15. *Diſpenſare non poteſt Epiſcopus ſuper ætatis defectu.*

16 *Diſpenſatio ſuper decretis concilii Tridentini ſoli Papæ eſt reſervata.*

17 *Epiſcopi ordinaria auctoritate quibus beneficia conferre poſſint.*

18 *Tempus ad promovendum, ſtatutum eſt unius anni.*

19 *Beneficia regularia regularibus, & ſecularia ſecularibus ſunt conferenda.*

20 *Canonicatus eccleſiarum collegiatarum, quibus conferendi.*

21 *Canonicatus eccleſiarum collegiatarum conferri poſſunt juxta juris communis diſpoſitionem.*

22 *Extenſio in legib⁹ correctoriis licita nõ eſt.*

23 *Parochiales per obitum vacantes prævio concurſu ſunt conferendæ.*

24 *Examinatores pro exploranda idoneitate ad beneficia obtinenda, quomodo eligendi, & num. 25.*

25 *Examinatores occaſione examinis nihil accipere poſſunt, alioquin ſimoniæ crimen committunt.*

26 *Collatio eccleſiæ parochialis, prævio examine, ab examinatoribus in Synodo diœceſana non deputatis, eſt nulla.*

27 *Parochiali eccleſia vacante, quomodo interim de vicario ſit providendum.*

28 *Edictum pro concurſu parochialium, quomodo providendum.*

29 *Arbitrium Epiſcopi, in tempore edicti publicati prorogando, ultra alios decem dies extendi non poteſt.*

30 *Examine peracto in concurſu, & tempore elapſo, ſi alius veniat, non eſt admittendus.*

31 *Concurſus coràm quibus fieri debeat.*

32 *Eligentes bonum ad parochialem, qui meliorem eligere poſſunt, peccant.*

33 *Examinati, & approbati in concurſu ad parochiales, qui præferendi.*

34 *Electio magis idonei in concurſu, non ad examinatores, ſed ad Epiſcopum ſpectat.*

35 *Examinatorum vota, quomodo ſint explananda.*

36 *Appellatio non datur à reprobatione examinatorum, ſed tantùm à mala Ordinariorum electione.*

37 *Appellare quando liceat à mala electione.*

38 *Collationes parochialium contra formam ſacri concilij factæ ſunt nullæ.*

39 *Parochiales juriſpatronatus laicorum per concurſum conferri non debent,*

40 *Parochialis, de cujus jurepatronatus dubitatur, quomodo ſit conferenda.*

41 *Patroni ad præſentandum habent laici qua-*

quadrimeſtre ', & clerici ſemeſtre tempus.

42 Parochiali juriſpatronatus eccleſiaſtici vacanti quomodo providendum.

43 Electio magis idonei ſpectat ad Epiſcopum per concurſum, etiamſi inſtitutio eccleſiæ parochialis ſpectet ad inferiorem collatorem.

44 Parochiali ad inſtitutionem, ſeu præſentationem capituli vacanti, quomodo ſit providendum.

45 Inſtitutione parochialis ad capitulum ſpectante, Epiſcopus digniorem eligere debet.

46 Iuſpatronatus miſtum ſortitur naturam iuriſpatronatus eccleſiaſtici.

47 Poſſidens fundum indiviſum cum pupillo gaudet privilegio pupilli.

48 Privilegium eccleſiæ in indiviſis tranſit in laicum.

49 Parochiali eccleſiæ, cujus oblatio ad inferiorem collatorem ſpectet, vacanti, quomodo providendum.

50 Parochialis ab inferiori collatæ forma concurſus omiſſa, proviſio eſt nulla, & collatio Sedi Apoſtolicæ reſervatur.

51 Parochiali, eccleſia vacante, cujus inferior habet præventionem, quomodo providendum.

52 Parochiali ad inferiorem collatorem ſpectante, ſi vacet, electio vicecurati donec de rectore provideatur, ad Epiſcopum ſpectat.

53 Concurſum facere non poteſt Abbas, etiam ſi jura quaſi Epiſcopalia, habeat, licet is ſit nullius diœceſis.

54 Concurſum, quando facere poſſit Abbas nullius diœceſis.

55 Edicto concurſus publicato, ſi unus tantùm examini ſe præſentaverit, ſolus debet examinari.

56 Edictum pro concurſu habendo, bis proponi non debet.

57 Parochiales, quibus de cauſis ſine concurſu conferri poſſint, & 63.

58 Parochialium collationes Epiſcopi infra ſex menſes facere tenentur, aliàs collatio devolvitur ad Papam.

59 Parochialibus vacantibus in menſibus Papæ reſervatis, quomodo providendum.

60 Inſtitutio præſentatorum ad parochiales, quando devolvatur ad ſuperiorem.

61 Conferre poſſunt Epiſcopi beneficia vacantia per ſimplicem permutationem.

62 Parochialibus vacantibus cauſa permutationis, an examen requiratur.

63 Parochiales; quibus caſibus, ſine examine conferri poſſint.

64 Parochiales, quomodo minus idoneis conferri poſſint.

65 Permutatione beneficiorum pro parte non completa, an pars læſa veniat reſtituenda.

66. Reſignationes quibus ex cauſis Ordinarii admittere poſſint.

67. Beneficia per reſignationes in manibus Ordinariorum factas vacantia, quibus perſonis conferri non poſſint.

68. Beneficia per reſignationem vacantia perſonis prohibitis conferentes, & illa recipientes, graves pœnas incurrunt.

69. Parochiali per ſimplicem reſignationem vacante, familiaris Epiſcopi ad concurſum non eſt admittendus.

70 Abſolvere poteſt quilibet ſacerdos approbatus in articulo mortis à quibuſcunque caſibus reſervatis.

72 Magnus Magiſter, & alij ordinis S. Ioannis Hieroſolymitani ſunt veri Ordinarij.

Magnus Magiſter, & alij ordinis Sancto-

rum.

rum Mauritij, & Lazaris ſunt veri Ordinarij, ib.

72 Collatio auctoritate ordinaria facta, eſt magis privilegiata, quàm collatio facta vigore privilegiorum.

73 Collatio auctoritate ordinaria à collatione vigore privilegiorum facta, quomodo differat.

74 Magnus Magiſter quolibet quinquennio unam commendam cujuslibet Prioratus conferre poteſt.

75 Injuriam nemini facit, qui ſuo utitur jure.

76 Magnus Magiſter habet collationem camerarum magiſtralium.

77 Commendæ cameræ Magiſtralis per aſſumptionem ad Epiſcopatum vacant.

78 Beneficia vacantia in curia Romana ſunt ſpecialiter Sedis Apoſtolicæ reſervata.

79 Magnus Magiſter ordinis S. Ioannis Hieroſolymitani, beneficia ejuſdem religionis in curia vacantia conferre poteſt.

80 Beneficia ordinis Hieroſolymitani non cadunt ſub reſervationibus Apoſtolicis.

81 Hoſpitalia de jure communi non comprehenduntur ſub reſervatione Apoſtolica.

82 Decimæ Papalis impoſitio non extenditur ad hoſpitalia.

83 Exceptio firmat regulã in non exceptuatis.

84 Verba: quæcunque, & quibuſvis: ſunt generalia, quæ nihil excludunt.

85 Clauſula: ſive alio quovis modo vacet: capit quemcunque modum vacandi.

86 Feudum regulariter ad deſcendentes maſculos legitimos, & naturales tantùm tranſit.

87 Feudum regulariter non venit in reſtitutione fideicommiſſi univerſalis.

88 Feudum receptum pro ſe, ſuiſque hæredibus & ſucceſſoribus quibuſcunque, tranſit teſtamento ad extraneos hæredes.

89 Totum, & pars eodem debet jure cenſeri.

90 Beneficia vacantia per obitum officialium, & familiarium magni Magiſtri, ſunt eidem magno Magiſtro reſervata.

91 Magnus Magiſter, & conventus regulariter conferunt fratribus commendas.

92 Priores, & Caſtellanus empoſtæ, quando commendas conferre poſſint.

93 Prioratus, quot commendas habeant.

94 Priores, Baiulivi & ſinguli commendatarij beneficia auctoritate ordinaria conferunt.

95 Presbyteri ſeculares beneficia ordinis Hieroſolymitani obtinere non poſſunt.

96 Poſſeſſione ſua nemo privari poteſt ſine cauſæ cognitione.

97 Parochiales eccleſiæ ordinis Hieroſolymitani, prævio examine, coràm Epiſcopis ſunt conferendæ.

98 Ordinis Sancti Ioannis Hieroſolymitani perſonæ, & bona ſunt exempta à juriſdictione quorumcunque.

99 Magnus Magiſter, & Conventus ordinis Hieroſolymitani habent merum, & miſtum imperium in perſonas, & bona ejuſdem ordinis.

100 Collationes, Bullæ, ſcientia, & litteræ magni Magiſtri exequi ubique poſſunt, nullo deſuper expectato conſenſu.

101 Conſervatores à religione Hieroſolymitana, qui eligi poſſint.

102 Conſervatores regulariter tribunal erectum habere, & ultra quinquennium litterarum conſervatoriarum beneficio gaudere non poſſunt.

103 *Conſervatoria pluribus non fuerunt ſublata, nec imminuta.*
104 *Conſervatores, quando eligi poſſint à regularibus.*
105 *Viſitare poſſunt Epiſcopi parochiales ordinis Hyeroſolimitani in pluribus.*
106 *Epiſcopi, in quas perſonas ordinis Hieroſolymitani juriſdictionem exercere poſſint.*
107 *Privilegia ordinis Hieroſolymitani, quibus non ſuffrag. ntur.*
108 *Privilegium conceſſum monachis ſuper immunitate tutela non ſuffragatur ſi vagentur.*
109 *Beneficium datur propter officium, ſed ob fornicationem dimittens, amittit beneficium.*
110 *Parochiales conferũtur, ut parochi reſideãt & ob nõ reſidentiã ſunt privandi.*
111 *Beneficia dantur, ut eccleſiis inſerviatur, & excommunicato proventus ſunt ſubtrahendi.*

1 EPISCOPI † de jure communi non ſolùm habent juriſdictionem contentioſam, *de qua ſupra cap.* 16. *pluribus egi*, ſed & in conferendis beneficijs ſuarum civitatum, & diœceſum, habent juriſdictionẽ fundatam, quòd ad eos ſpectet collatio, & inſtitutio omnium beneficiorum, *cap. nullus omnino*, 16. *quaſt.* 7. & Abb. *in conſ.* 106. *num.* 3 *lib.* 2. & ordinaria auctoritate amplam habebant facultatem, quocunque tempore vacarent, illa conferendi, gloſ. *in cap. quanquam. in verb. devolvetur*, *verſ. ut igitur*, *& verb. ſecus, de elect. in* 6. & Staph. *de grat. expectat.* §. 1. *num.* 1. *& num.* 28. ſed per conſtitutionem: *Ad regimen, & Execrabilis, & alia jura nova*, fuit illis limitata.

Unde regulariter † beneficia in quatuor
2 menſibus, videlicet Martij, Junij, Septembris, & Decembris duntaxat vacantia ab Ordinarijs locorum poſſunt conferri. Staph. *d tract. de grat. expect. numer.* 6. & reg. cancell. Clement. Papæ VIII. *reg.* 6. cujus vigore poſſunt Patriarchæ, Primates, Archiepiſcopi, & Epiſcopi ampliori † prærogativa gaudere, cum vigore alternativæ, quæ eis tribuitur, quandiu apud eccleſias, aut diœceſes ſuas vere, ac perſonaliter reſident, duntaxat in ſex menſibus, videlicet, Februarij, Junij, Auguſti, Octobris, & Decembris beneficia vacantia conferre poſſint, poſtquam per patentes litteras manu propria ſubſignatas, ſuoque ſigillo munitas, & in ſua quiſque civitate, & diœceſi data, declaraverint, alternativam prædictam acceptare, & litteras ipſas ad Datarium Papæ tranſmiſerint, quibus ab eo receptis, & in Dataria recognitis, tunc demum, & non antea, incipiunt eadem gratia alternativæ gaudere, *ut in ead. reg* 8. §. *inſuper.*

4 Alternativa † non acceptata, vel Epiſcopo ex aliqua cauſa non reſidente, in prædictis quatuor Martij, Junij, Septembris, & Decembris menſibus conferre poteſt, ſed ea acceptata, alio jure utitur, quia alternatis menſibus, videlicet, de vacantibus in dictis Februarij, Aprilis, Junij, Auguſti, Octobris, & Decembris menſibus facultatem habet conferendi, nec tunc, niſi apud ſuam eccleſiam, vel in diœceſi reſidens reperiatur, etiamſi abſens ex cauſa ſuæ eccleſiæ neceſſaria, vel Sedis Apoſtolicæ eſſet, quia alternativa conceditur reſidentibus cum dictione taxativa, vere, &
5 perſonaliter duntaxat, quæ excludit, & negat

negat omne aliud tempus, & omnem alium effectum, *l.* 2. C. *de patr qui fil. diſtr, cap. cum Eccleſia Sutrina* §. *verum, quoniam, de cauſ. poſſ & propr.* Bart. *in l.* 1. *nu.* 1. *ff ſi quis jud non obtemp.* Ruin. *conſ* 133. *num.* 6. *volum* 1. *& conſ.* 3. *num.* 26 *volum* 2. habet etiam decretum irritans, quod omnia in con-
6 trarium facta annulat, & clauſulam, † ſublata facultate aliter judicandi, vel interpretandi, in fine poſitam, quæ tollit judicibus facultatem aliter judicandi, *cap. ſi eo tempore, de elect in* 6 Card. *in cap. quia diligentia, eod tit.* Pariſ, *conſ.* 38 *nu* 7. *& conſ.* 41. *n.* 22. *lib* 4. Caſſad *ſuper reg. deciſ.* 12. *numer.* 5. *cum ſequ.* & Gomeſ, *in reg de anna. quæſt.* 4. *numer.* 5.

7 Ideo collatores † in conferendis beneficijs fines facultatis ipſis conceſſæ diligenter ſervare debent, alias, ſi in collatione beneficiorum in menſibus Sedi Apoſtolicæ dictæ regulæ vigore, ſeu alias quomodolibet reſervatis, vel affectis, ſe intromiſerint, aut quominus proviſiones, & gratiæ Apoſtolicæ de illis factæ debitum effectum conſequantur, impedimentum quoquomodo præſtiterint, uſu, & beneficio prædictæ facultatis eo ipſo privati exiſtunt, & collationes, ac aliæ diſpoſitiones de beneficiis, illius prætextu, deinceps ab ipſis Ordinarijs collatoribus faciendæ, nullius redduntur roboris, vel momenti, *ut*
8 *in ead. reg.* 8. *circa fin.* quia † fruſtra auxilium legis implorat, qui in legem committit, *l. auxilium in fin ff ſolut. matr.* & Innoc, *in cap. int. ll. ximus n.* 4 *de adult.*

9 Si verò Epiſcopus † ſanitatis recuperandæ vel amicum, aut conſanguineum inviſendi cauſa, vel pro ſuæ eccleſiæ aut cleri negotiis per aliquos, puta, quindecim, vel viginti dies abeſſe contigerit, & rediens, ad ſuam reſidentiam beneficia vacata in ejus abſentia, vacantia reperterit, nihilominus illa in menſe eidem Ordinario per alternativam conceſſo, conferre poterit, ſi abfuit, non animo transferendi domicilium, ſed brevi tempore reverſurus, & in palatio Epiſcopali dimiſit familiam: quia in civitate dicitur manere, licet ibi non ſit præſens, dummodo ibi habeat familiam, Bart. *in l.* 1. *num.* 7. *ff de lib. agnoſc.* & Felyn. *in cap. quoniam frequenter. num.* 10. *ut lit. non conteſt* & quòd qui aliquantiſper tantùm abſunt, non videantur abeſſe, quia ſtatim ſunt reverſuri, tenet concil. Trident. *cap* 1. *ante med. verſ. quoniam autem, de reform. ſeſſ* 23.

Beneficiorum † pluralitas ſemper fuit
10 odioſa, *cap. ſanctorum,* 70. *diſt,* & Rebuff. *in prax benef de diſpen. ad plur. beneſ. nu.* 21. *part.* 2. ideo beneficium unum ſingulis tantùm conferri debet, quia eccleſiaſticus ordo pervertitur, quando unus plurium officia occupat clericorum; nec cuiquam in duobus eccleſijs conſcribi licet, *c. unio.* §. *ſed, & hoc,* 10. *quæſt.* 3. *cap.* 1. *&* 2. 21 *qu.* 1. *cap. eam te, de ata & qualit. cap quia nonnulli, de cler. non reſid. cap. quia in tantum, cap. referente, cap. ad hæc, cap. cùm non ignores, cap. de multa de preb.* concil. Trident. *cap.* 17 *de reform. ſeſſ.* 24 & congreg conc. *ſuper eodem c. ſub tit Revennaten.*

11 Si vero † beneficium fuerit adeo tenue, ut ad unius ſuſtentationem ſufficere non poſſit, tunc poterit Ordinarius ſic proviſo de alio beneficio providere, *d. c. eam te. de ætat & qualit. & eod. cap.* 17 *ſeſſ* 24 qui autem plura beneficia prætendunt, etiam ſi ſint ita tenuis redditus, ut ad ſuſtentationem non ſufficiant, cùm ultra duo ad ſummum pro ſuſtentatione, ordinaria auctoritate,

ritate, nemo poſſit obtinere, ad Sedem Apoſtolicam recurrere debet prout à ſacra congreg. conc. fuit deciſum *ſuper eod. c. 17. ut in deciſ. ſub. tit. Tudertin.* & etiam quòd duo ſint ſub eodem tecto, ut de menſe Auguſti 1590. quòd habenti prioratum in Collegiata S. Petronij de Bononia potue-
12 rit Ordinarius † Canonicatum in eadem eccleſia conferre, quamvis ſub eodem tecto exiſteret, prævia tamen diſpenſatione ipſius Ordinarij, attenta redditus tenuitate; fuit per eandem ſacram congregat. deciſum, *ut in deciſ. mihi ultima, ſuper eodem cap. 17.*

13 Papa † enim circa ſubmiſes, & litteratas perſonas, quæ majoribus beneficijs ſunt honorandæ, ſolet diſpenſare, *cap. de multa. in fin. de preb.* & paſſim in Romana curia, ad plura beneficia compatibilia tamen, diſpenſatur, conferendo ſex, & plura beneficia uni, & cum à Summo Pontifice conferantur, ſcientia Pontificis pro diſpenſatione habetur Felyn. *in c. cùm vigeſimum num. 5. verſ. contrarium puto, & numer. 6. de offic. & pot. jud. deleg.*

14 Conferri debent beneficia perſonis legitimæ ætatis, parochiales, & dignitates curam animarum habentes ijs, qui 25. ſuæ ætatis annum attigerint, *cap. cum in cunctis. §. inferiora, de elect. cap. licet canon. cap. nemo, eod. tit. in 6.* & Concil. Tridentin. *c. 12. de reform. ſeſſ. 24.* dignitates autem, vel perſonatus, quibus animarum cura nulla ſubeſt, non minoribus 22. annis completis, non tantùm inchoatis, ut hoc caſu declaravit congregatio ſacr. conc. *ſuper eodem c. 12. in ver. viginti duobus annis*, & ſimplicia beneficia clericis ætatis 14. annorum ſunt conferenda, *cap 6. de reform. ſeſſ. 23. & c. 12. de reform. ſeſſ 24.* & ſufficit ultimum annum attigiſſe. *d. cap cum in cunctis*, quæ ætas ab omnibus eſt attendenda, antiquis
15 canonibus non obſtantibus, † nec poteſt Ordinarius ſuper dicta ætate in aliquo diſpenſare; quia à ſolo Papa in ætate diſpenſari poteſt *l. 1. & 2. C. de his, qui ven. ætat. impet.* Et, cùm ſolus Papa ſit ſupra concilium, & ejus auctoritate fuerint ſtatuta concilij roborata, *capit. concilia, 17. diſt.* decernens, irritum, & inane, ſi quid ſecus à quoquam, quacumque dignitate, auctoritate, & poteſtate fulgeret, contingeret judicari, ut in Bulla confirmationis cum decreto, quòd in contrarium geſta annullat ipſo jure, *cap ſi eo tempore, de elect. in 6. cum*
16 *alijs ſupra deductis*, ſoli Papæ † diſpenſatio ſupra decreta eiuſdem concilij eſt reſervata, cùm ſolus ſupra concilium ſtatuere, & diſpenſare poſſit, *cap. ſignificaſti, de elect.* gloſſ. *in cap. ubi periculum, §. in verb. concilium, eod. tit. in 6.* gloſſ. *in cap ſicut ſancti, in verb præſumi. in fin. 15. diſt* Abb. *in cap. non magnopere, nu. 5. ne cler. vel mon.* & Felyn. *in c. 1. nu. 24. de conſtitut.*

17 Epiſcopi, † uti Ordinarij collatores, quantùm ad ordinariam juriſdictionem ſpectat, beneficia ad eorum collationem ſpectantia per obitum vacantia conferre poſſunt, ſimplicia ijs, qui moribus, ſcientia, & ætate habiles exiſtant; canonicatus, & dignitates in cathedralibus, ſi ordinem ſacrum annexum dignitates, præbendæ, aut alia beneficia habeant, tunc perſonis, quæ eo ordine ſint initiatæ. aut in tali ætate conſtitutæ, ut infra tempus à jure, & ab eodem ſacro concilio ſtatuto valeant initiari, *ut c. 12. de reform. ſeſſ. 24.*

18 † Tempus autem à jure, & à ſynodo Tridentina ſtatutum ad promovendum eſt unius anni ſpatium, *clem. ut hi qui de ætat. & qua.*

& quæ. & cap. 4. de reform. ſeſſ. 22.

19 Beneficia regularia † Epiſcopi conferre non poſſunt, quia regularia regularibus, & ſecularia ſecularibus ſunt conferenda, *cap. cum cauſam, de elect. cap. cum de beneficio, de præb. in 6. & cap. 10. de reform. ſeſſ 14. etiam* ſi clericis ſecularibus ſolita ſint commendari, *cap. 21. de reg. & mon. ſeſſ. 25.* quod tamen raró, & maxima cum difficultate in curia conceditur, quód beneficia commendata ad regularitatem in titulum reducantur.

20 Circa canonicatus † in collegiata, ſi ordinem ſacrum annexum habeant, ut de canonicatibus, & dignitatibus in cathedrali, eſt providendum, quare, ſi collatio ſit facta minori, eſt nulla Put. *deciſ. 338. num. 3. & 4. lib. 1.* In his autem, qui nullum ordinem ſacrum annexum habent, quia de jure communi regulariter ſufficiebat ætas quatuordecim annorum, etiam in cathedrali, & in collegiata, decem, gloſſ. *in c. ſi eo tempore; in verb. ætatem, de reſcript. in 6. & in c. ex. eod. in verb. in tua. de elect. eod lib.* Felyn. *in cap. ex inſinuatione. numer. 1. de ſi mon.* & Staph. *de grat. expect. §. nona forma, num. 26.* de illis, uti de beneficijs ſimplicibus eſt judicandum; & ſufficit ætas 14 annorum, quæ in ſimplicibus eſt limitata, *ut c. 6 de refor. ſeſſ. 34.* cum circa canonicatus

21 † in collegiatis nihil fuerit per ſacrum concilium immutatum, adeo quód à juris communis diſpoſitione, in reliquis non eſt recedendum, ut fuit à Papa Gregor. xij. declaratum, & teſtatur ſacra congregatio concilij, *ut in deciſ mihi ſub numer. 837. & in alia ſuper d. cap. 12. de reform. ſeſſ. 24 ſub tit. Tarracinen.*

22 In legibus enim † correctoriis non eſt licita extenſio, gloſſ. *2. in auth. quas actionis, in verb. excluduntur, verſ. item, an idem in civitate,* & ibi Bart. *n. 9. C. de ſacr. ſanct. eccleſ.* & gloſſ. *in c. indemnitatibus, §. cæterum, in verb. confirmetur, in fin. de elect. in 6.* Quod tamen limitatur, niſi canonicatus in collegiata ordinem ſacrum annexum habeat, quia tunc requiritur ætas, quam ordo requirit ex ſupra deductis.

23 Parochiales per obitum vacantes † auctoritate ordinaria per concurſum ſunt conferendæ, quod etiam fieri debet, quando vacant in menſe Sedi Apoſtolicæ reſervato, quo caſu à Papa conferuntur, & pro examinandis concurrentibus ad beneficia

24 † ſingulis annis in diœceſana ſynodo Epiſcopus, vel ejus vicarius ad minus ſex examinatores magiſtros, ſeu doctores, aut licentiatos in Theologia, vel jure canonico etiam regulares, aut, qui ad id magis idonei videbuntur, ab eadem ſynodo approbandos, proponere debet, qui ad ſancta Dei Evangelia curare tenentur, quacunque humana affectione poſtpoſita, ſe fideliter munus exequuturos.

25 Nec quidquam † occaſione examinis ante, vel poſt accipere poſſunt, alioquin, tam dantes, quàm recipientes, ſimoniæ vitium incurrunt, concil. Tridentin *cap. 18. §. examinatores, de reform. ſeſſ. 24.* ſi veró quotannis ſynodus non fiat, examinatores ſemel deputati munus ſuum debent exercere; donec ſynodus habeatur, congreg. conc. *ſuper eod. cap 17. in deciſ. ſub. tit. Mediolanen.* Et Clemens Papa viij. decrevit, in futurum obſervari, quando omnes examinatores ſynodales intra annum eorum deputationis, mortui fuerint, nempe, ut Epiſcopus, ex examinatoribus antiquis ſynodalibus, ſi fuerint, ſubroget alios non pauciores numero ſex, & ſi non

 extite-

extiterint tot examinatores ſynodales antiqui, qui ad hunc numerum aſcendant, tunc eligat illos, qui vivi fuerint, ac ſuppleat alios de novo, approbatos tamen à capitulo, uſque ad numeri præfati complementum: verùm, ſi nulli antiqui ſynodales examinatores ſuperſtites fuerint, tunc Epiſcopus novus examinatores probitate, ac ſcientia idoneos, qui à capitulo approbati ſint, non pauciores, prædicto numero ſubſtituat, & veniente vacatione cujuslibet parochialis eccleſiæ, Epiſcopus ex prædictis examinatoribus tres eligat, qui cum eo examen juxta decretum conc. *d. cap.*18.*ſeſſ.*24. perficiat: officium autem omnium prædictorum examinatorum ſynodalium ſubrogatorum expirare cenſetur, cumprimùm advenerit tempus novæ ſynodi juxta formam *cap.* 2. *ead. ſeſſ.* 24. celebrandæ, ut in declarationibus ejuſdem ſacræ congreg. *ſuper eod. cap.*18 §. *Clemens*

26 *viij.* † & proviſio parochialis facta ei, qui non fuit examinatus, & approbatus ab examinatoribus in ſynodo deputatis, ſed ab alijs, quos Epiſcopus elegit, eſt nulla, & beneficium poteſt impetrari, uti reſervatum per conſtitutionem Pij V. *cap.*32. *in Bullario Rom.* impreſſam.

27 Eccleſia parochiali vacante, † ſtatim vicarius, ſeu vicarij, ſi per pluresërit adminiſtranda, cum congrua fructuum portione, & aſſignatione, qui onera ipſius eccleſiæ ſuſtineant, donec ei de rectore fuerit proviſum, arbitrio Ordinarij conſtitui debent, *eod. c.*18 *paulò poſt princ. ſeſſ.*24 & congreg. conc. *ſuper eod. cap. in deciſ. tit. Aquilan. Lucen.*

28 Edictum † verò publicum, quo vocentur omnes, qui volunt examinari intra decem dies vel aliud tempus ab ordinario præſcribendum, quo clerici ad regendam eccleſiam coràm examinatoribus nomi-

29 nentur, eſt publicandum, † & arbitrium, quod Epiſcopis poſt dictos decem dies conceditur, ultra alios decem extendi non poteſt, Pius V. in conferendis, §. *prohibentes conſt.*32.

30 Peracto † autem examine, ſi ante factam collationem veniat alius, qui petat ad examen admitti, non eſt audiendus, idemque judicandum, ſi compareat elapſo termino edicti. congreg. conc. *ſuper eo. cap.* 18. *in deciſ. ſub. tit. Peruſin quæ incipit, peracto.*

31 Ad parochiales † per concurſum conferendas examen coram Epiſcopo, vel vicario, & examinatoribus tribus, non paucioribus, fieri debet. *eo. cap.*18 *ſeſſ.*24. quo peracto, qui idonei judicati fuerint, ſunt Epiſcopo renunciandi, qui de jure communi eum eligere debet, quem examinatores magis idoneum judicarint. *c. metropolitano* 63. *diſt. c. Moyſes. cap. ſicut ergo.* § 8. *qu.* 1. *cap. cuſtos* cum glo. *in verb. ſanctiores. de off. cuſt. auth. de mona. h.* §. *ordinatione, collat.* 1. & *eo. cap.* 18. §. *peracto. ſeſſ* 24. & Pius V. *ead. conſt. in conferendis*: & peccant

32 † eligentes bonum, qui poſſunt meliorem eligere, cum ad id neceſſariò teneantur. Arch. *in d. cap. licet ergo*, & Fed. *de Sen* 95. *numer.* 1. ex mente tamen ſacræ congregationis, examinatores debent vota ſua dare, ſed Epiſcopus non tenetur ex collatione votorum eligere, ſed poteſt, cui maluerit, ex approbatis, beneficium conferre, non habita ratione calculorum ipſorum votorum, poſtquam examinatores renunciaverint, quos judicaverint idoneos, ut per ſacram congr. *ſuper eo. c.*18. *in deciſ ſub. tit. Hierac.* & *ſub. tit. Taruiſin.*

Magis

33 Magis † idoneus in ſcientia, cujus mores ignorantur, non autem eſt præferendus alteri minus docto, approbato tamen, quoad mores, immò eſt poſtponendus. congreg. ſacr conc. *ſuper eo. cap.* 18. *ſub tit. eadem, & Patavin.* quia per dictum decretum *cap.* 18.

34 Nulla † facultas data eſt examinatoribus in electione magis idonei, cui beneficium eſt conferendum, ſed ea ad ſolum Epiſcopum ſpectat, ut per congreg. *ſuper eo. cap* 18. *in deciſ ſub tit. Barchinonen. quæ incipit: ſciendum, & alia ſub tit. Paduan. quæ incipit: per decretum*, licet enim concilium
35 non expreſſerit, † an vota examinatorum palam, aut ſecretò dari debeant, magis tamen expedit, ut examinatores inter ſe ſua vota conferant, deinde notario jubeant, ut in actis ſuis ſimpliciter ſcribat, Titium approbatum idoneum, Sejum verò reprobatum, ut Romæ fit, & ita tenet ſacra congregatio *ſuper eod. cap.* 18. *in deciſ. ſub verb. eadem, quæ incipit: licet concilium.* Bononiæ autem vota examinatorum per fabas albas, & nigras ſecretò in pixidem injiciuntur, indeque, apertis votis, pronunciatur examinatus, approbatus, vel reprobatus; & hoc modo ceſſant diſputationes, quæ alias quandoque ex affectione oriri poſſunt. In Urbe tamen ob maximum concurſum ad examen confluentium, hic modus haud facile ſervari poteſt, Verùm extra Urbem puto per ſecretos calculos licite vota cribrari poſſe, non enim datur † appellatio à re-
36 probatione examinatorum, ſed duntaxat à mala Ordinariorum electione, ut ibidem à congregatione fuit deciſum, *ut in deciſ. ſub tit. Farſen. Legionen. Marſican. Cremonen.* & ita procedit dicta conſt. Pij V. quæ concedit appellationem à mala electione illis, qui in concurſu rejecti fuerunt ab examinatoribus, *ut in ead. conſtit.* §. *ut autem*, quæ non habet locum in beneficijs juriſpatronatus, ut fuit per eandem ſacram congregationem declaratum *ſuper eod. cap.* 18. *deciſ. ſub tit. Legionen. quæ incipit, conſtitutio Pij V.*

Sed, ſi collatores carnalitatis, aut alterius humanæ paſſionis affectum, non rationis judicium ſequentes, perſonis minus dignis, poſtpoſitis dignioribus, parochiales
37 contulerint, † licebit rejectis prætendentibus in concurſu, ſe fore gravatos à mala electione, ad ſuperiores, aut Epiſcopos viciniores, vel ad ſedem Apoſtol. appellare, & de ſuo gravamine in novo examine coram judice appellationis, vel de illius mandato coràm alijs examinatoribus edocere, & tunc, qui magis idoneus judicatur, præfertur, *ut in ead. deciſ. ſub tit. eadem, & Patavin.*

38 Collationes verò contra prædicti ſacri concilij decreti formam & tenorem factæ, ſunt ſubreptitiæ, & nullius roboris, vel momenti, nullumque tribuunt titulum coloratum poſſidendi, *dict. cap.* 18. *ſeſſ.* 24. *& d. conſt.* 32. *Pij V.* §. *nos ad quorum, &* §. *ut autem.* Appellatio nihilominus non ſuſpendit electionem, quominus debitæ executioni demandetur, & ſic proviſus, lite pendente, à poſſeſſione amoveri non poteſt, *dicto cap.* 18. *&* §. *hac tamen, ead. conſtit.*

39 Si verò parochiales ſunt juris patronatus laicorum, tunc non requiritur examen per concurſum, ſed eſt admittendus ille, qui intra tempus à jurepatronis laicis præfixum ab ipſis patronis præſentatus, ac ab examinatoribus fuit examina-

aminatus, dummodò fuerit approbatus, *eod.cap.18.§.quòd ſi juriſpatronatus,ſeſſ.24.* & ita tenet congreg.conc.*ſuper eod.cap.18. in deciſ.ſub.tit.Hieracen. quæ incipit,vacante parochiali.*

40 Vacante † autem parochiali, de cujus jurepatronatus dubitatur,in menſe ſedi Apoſtolicæ reſervato, ſi præſentatus ab aſſertis patronis,de quorum prætenſo intereſſe agitur, fuerit ab Ordinario,ut ab illegitimis patronis præſentatus, rejectus;poterit Ordinarius ponere edicta in forma, etiam lite pendente in curia Romana, mortuo collitigante poſſeſſore, & dare fidem de magis idoneo ad effectum obtinendi proviſionem à Sede Apoſtolica, non obſtante lite, ac prætenſo jurepatronatus, ſi non fuerit approbatum juſpatronatus juxta diſpoſitionem concil. Tridentin *c.9 ſeſſ 25 de reform.* ut declaravit ſacra congreg.*ſuper eod.c.18.§.vacante eccleſia parochiali.*

41 Tempus † autem patronis laicis à jure præfixum ad præſentandum perſonas idoneas à die vacationis, eſt quadrimeſtre gloſſ. *in cap. cum vos in verb. minus idonea. de offic. ordin. cap. quoniam cap. cum propter de jure patron. & cap. uni. §. verum licet eod. tit. in 6.* ſed patronis eccleſiaſticis tempus ſex menſium eſt præfinitum: dict gloſſ. *in cap. cum vos,& eod. cap.uni §. verum.*

Patroni † eccleſiaſtici eum, quem digniorem inter probatos ab examinatoribus judicabunt, Epiſcopo debent præſentare, qui ipſum inſtituere tenetur. Concil. Trident.*d.cap.18.§.ſi verò*,vacante autem parochiali juriſpatronatus eccleſiaſtici in menſibus Sedi Apoſtolicæ reſervatus, Epiſcopus,nulla habita ratione patronorum, edicta concurſus proponere, & idoneum eligere debet, illique fidem ſuæ approbationis Romam mittendam tribuere,ut à ſummo Pontifice inſtituatur,ut fieri ſolet in alijs parochialibus, quæ non ſunt juriſpatronatus, congreg. conc. *ſuper eod. cap.18. in deciſ. ſub tit. Bracaren.*
43 *quæ incipit,ſi beneficium curatum*, † ſi verò inſtitutio parochialium juriſpatronatus eccleſiaſtici ad inferiores collatores, licet ad Abbates,& exemptos, pertineat, Epiſcopus ordinarius, in cujus diœceſi eſt beneficium,edicta concurſus proponere,& inferior magis idoneum ab Epiſcopo approbatum inſtituere debet, quòd ſi ſecus fiat,collatio eſt nulla, *ut ibidem ſub eod. tit.*
44 *Bracaren. §.ſi inſtitutio*; † vacante autem parochiali ad inſtitutionem, ſeu præſentationem capituli,poteſt Epiſcopus cum nominatis à capitulo,tanquam patrono,alios ad concurſum admittere, quando autem inſtitutio ſpectat ad Epiſcopum, capitulum tenetur præſentare Ordinario digniorem inter probatos ab examinatoribus, ut ab eo inſtituatur, ſi verò inſtitutio à capi-
45 tulo facienda eſt, † Epiſcopus ſolus debet eligere digniorem. *ut in ead. deciſ. ſub tit. Bracaren.§.vacante parochiali.*

46 Si autem † juſpatronatus miſtum, eccleſiaſticum, & laicale fuerit, idem quod de eccleſiaſtico erit judicandum, cùm eccleſia loco populi habeatur, gloſ *in l. libertas.C.de excuſ.tut* gloſ. 2. *in l. reſpublica.in fin.quib.ex cau.mai.* & gloſ. *in l. non eſt ignotum C. de admin. tut.* etiam, ſi duæ partes illius pertineant ad laicos patronos, *ut in ead. deciſ. ſub tit. Bracaren.§.ſi juſpatronatus,& §. quod etiam.*

47 Quia,† quemadmodum poſſidens fundum individuum cum pupillo retinet viã,

quam

quam alias per ſe ipſum non retineret. *l. ſi communem.* cum gloſſ. & ibi. Bart. *ff. quemadm. ſerv. amit.* & *in l. 1. num. 6.* & 7. *C. ſi incomm. eademque cau.* & *in integr. reſtit.*

49 Ita † in individuis privilegium eccleſiæ tranſit ad laicum gloſ. fin. *d.* §. *verùm de jur. patron. in 6.* & tunc, quamvis patrono laico infra quadrimeſtre tempus accumulative liceat variare, non autem eccleſiaſtico. *cap. cum autem,* & ibi gloſ. *in ver perſonal. de jur. patron.* & Abb. *nu. 1.* & 2. non poterit tamen variare, quia cùm de quadrimeſtre ſentiat commodum ſemeſtris, debet ſentire, & in commodum quòd variare non poſſit, *cap. qui ſentit, de reg. jur in 6.*

49 Vacante † parochiali eccleſia, cujus collatio ſpectet ad Archidiaconum, aut alium inferiorem collatorem, jus edicta proponendi, examinandi, eligendique virum magis idoneum in demortui locum. ad Ordinarium pertinet, non autem ad collatorem, *eod. cap. 18.* §. *peracto, ſeſſ.* 24.

50 & † proviſiones ab inferioribus collatoribus ſine concurſu factæ, ſunt nullæ, & hoc caſu debent Epiſcopi locorum edicta concurſus proponere, & qui prædictis parochialibus in concurſu fuerint approbati, Romam pro expeditione litterarum mittere tenentur, quia, hoc caſu, proviſio harum parochialium, forma concurſus omiſſa, collatarum vacantium, ad Sedem Apoſtolicam, cui eſt reſervata, ſpectat, per Bull. Pij V. de collatione parochialium eccleſiarum, de qua in Bull. *cap. 32.* & ita fuit à ſacra congreg. conc. *deciſum ſuper eod. cap. 17. ſub tit.* Iacen. *quæ incipit; capitula,* & *inferiores.* Vacantibus enim parochialibus eccleſijs ad collationem Abbatum, ſeu aliorum inferiorum, Epiſcopi edicta concurſus proponere debent, & approbatis ab Epiſcopis Abbates, & alij inferiores parochiales conferre tenentur, *ut ſuper eod. cap. 18. in deciſ. ſub. tit. Terviſin. Mutinen.*

51 Si verò † inferior haberet præventionem collationis cum Ordinario, deberet, habita notitia vacationis parochialis, coram notario declarare ſe velle dictam parochialem conferre, & ideo rogare Epiſcopum, ut proponat edicta, & hac ratione tuebitur jus ſuæ præventionis, *ut ibid. in deciſ ſub Compoſtellan quæ incipit, hoc examen.*

52 Interim verò † cuſtodia, & adminiſtratio bonorum parochialis vacantis, cujus collatio ad inferiorem pertinet, ſpectat ad vicarium, quem ſolus Epiſcopus deputat, cui ſoli ſpectat deputatio vicarij, donec parochiali de rectore provideatur, congreg. conc. *ſuper eod cap. 18. in deciſ. ſub. titul. Aquilan. Lucen* & *ſub tit. Ravennaten. quæ incipit, cuſtodia.*

53 Commendatarius † autem Abbatiæ exemptæ, exiſtentis intra fines alicujus diœceſis, & habentis jura quaſi Epiſcopalia non poteſt facere concurſum beneficiorum curatorum, ſed hoc ſpectat ad Epiſcopum, in cuius diœceſi eſt Abbatia, qui electo magis idoneo, mittat eundem ad commendatarium pro collatione, *ut ibidem in deciſ ſub tit. Salmantin. Veronen. Ravennaten. quæ incipit. commendatarius Abbatia.*

54 commendatarius verò † Abbatiæ habentis jura Epiſcopalia, & quilibet inferior Prælatus habens omnimodam juriſdictionem Epiſcopalem, nec alicui ſubditus, ſed immediate ſubjectus Sedi Apoſtolicæ, poteſt coràm ſe, vel ſuo vicario de beneficio curato vacante concurſum facere,

dummodo habeat jus congregandi ſynodum, & eligendi examinatores, eoſque elegerit, quo caſu, omnia facere poterit, quæ in *d. cap.* 18. præcipiuntur, ut per ſacr. congreg. fuit ibidem declaratum, *in deciſ. ſub. tit. Farſen. Legionen. Marſican. Cremonen. incipien. commendatarius. Abbatia.*

55 Si autem unus † tantùm comparuerit infra terminum edicti, examini ſubjici debet, & ſi idoneus repertus fuerit, eidem beneficium eſt conferendum, niſi fuerint alij deſcripti, qui ſe excuſent legitimo impedimento detineri, quominus valeant in tempore ad concurſum accedere, tunc enim Epiſcopus legitime poterit terminum
56 prorogare, ſed aliud edictum † proponi non debet, ut in declarationibus *ſuper eodem c.* 18. §. *congregatio cenſuit* propter exi-
57 guitatem redditus parochialis, & † ſi nemo ſe examini ſubjicere quærat, aut ob apertas factiones, ſeu diſſidia, ne graviores rixæ, aut tumultus excitentur; forma concurſus omiſſa, per privatum examen ſupplere poterit? *eod. cap.* 18 *in fin. ſeſſ.* 24.

58 Ordinarij collatores, parochiales † eccleſias in menſibus eiſdem collatoribus per regulas cancellariæ aſſignatis, aut aliàs ſpectantibus vacantes, intra ſex menſium ſpacium à die vacationis earumdem, peracto examine iuxta formam præfati conc. Trident. conferre tenentur, aliàs earum collationes, dicto ſex menſium termino elapſo, Sedi Apoſtolicæ ſunt ſpecialiter reſervatæ, *ut in eadem conſtitut.* 32. *Pij V.* §. *inſuper.*

59 Vacantibus † autem in menſibus Sedi Apoſtolicæ reſervatis, tenentur Ordinarij intra quatuor menſium ſpatium, à die illorum vacationis atteſtationem examinis, cum ſignificatione perſonæ magis idoneæ electæ ad Papæ Datarium, ſeu ejus officiales, quibus illius acceptationis onus incumbit, tranſmittere, alioquin eiſdem quatuor menſibus elapſis, earum collatio, & proviſio Sedi Apoſtolicæ abſque eodem concurſu eſt reſervata, *ut eod.* §. *inſuper, dict. conſtit.* 32.

60 Si verò parochiales † juriſpatronatus clericorum, vel laicorum, ſeu clericorum, & laicorum ſimul fuerint, niſi præſentatus à patronis infra tempus eiſdem à jure præfixum, prævio examine, juxta formam ejuſdem concilij approbatus, inſtitui petatur, & inſtitutio infra duos menſes à die præſentationis facta fuerit, devolvitur ad Metropolitanum, vel Ordinarium viciniorem, aut ad Sedem Apoſtolicam, quomodo malluerint patroni, qui recurrendi pro inſtitutione habent optionem, *ead. conſtit.* 32. *&* §. *inſuper, circa fin.*

61 Poſſunt etiam † ordinarij beneficia per ſimplicem permutationem vacantia conferre, *cap. unio de rer. permut. in* 6. *clement. unic. eod. titul.* Fed de Sen. *conſ.* 156 *nu.* 1. *& Pius V. Quanta Eccleſia,* §. *ad hoc beneficiorum,* 58. *conſtit.* etiamſi in diverſis diœceſibus beneficia ſint conſtituta, quo caſu quilibet coram ſuo Ordinario ex cauſa permutationis poterit renunciare, gloſſ. *in d. cap. unic. in verb. collationem, in fin. de rer. permut. in* 6. & trad. Iac. *in d. cap. unic. quæſt.* 9. Rebuff. *pract. benef. de permut. numer.* 36.

62 In parochialibus vero vacantibus † per permutationem nullum prorſus examen requiritur, quia proprie vacare non dicuntur, niſi eſſet magna inæqualitas numeri parochianorum, vel, quòd aliàs permutantes non fuiſſent examinati, quia, nunc

tunc potuerunt iterum, ſed abſque concurſu, ab examinatoribus coram Ordinariis, examinari, ut in declar. ſacræ congregat. *ſuper eod cap.* 18. *in deciſ. ſub tit. Mediolanen. Tuden. Taurifin. Ravennaten.*

In permutationibus tamen de beneficio ſimplici cum curato, licet non ſit neceſſarius concurſus, pro parochiali tamen examen eſt neceſſarium, ut ibidem ſuper eod. cap. ſub tit. Camerinen Ravennaten. & etiam aliquibus caſibus parochiales vacantes poterunt ſine concurſu conferri.

63 Primò † enim poterit concurſus omitti, ſi redditus parochiales fuerint adeo exigui, ut totius hujus examinis operam non ferant. Secundò, ſi nemo ſit, qui examini ſe ſubjicere velit. Tertiò, quādo ob apertas factiones, ſeu diſſidia facile graviores rixæ, ac tumultus veriſimiliter poſſent exoriri, quibus caſibus, Ordinarij, ſi pro eorum conſcientia cum deputatorum conſilio ita expedire judicaverint, hac forma omiſſa, privatum aliud examen, cœteris tamen requiſitis ſervatis, poterunt adhibere, & parochiales, prævio privato examine, conferre, concil. Tridentin. *d. cap.* 18. *circa fin.* §. *ſi tamen adeò.*

64 Beneficia † verò curata, cujus redditus adeo exigui ſint, ut ea, aut nullus requirat, vel compareant in concurſu presbyteri ita rudes, ut neque vulgarem linguam calleant, an ſit melius non idoneis conferre, vel ea diu vacare permitti, Papa ex ſententia ſacræ congreg. conc. cenſuit conferenda eſſe illis, quos Ordinarius inter omnes majoris eſſe litteraturæ cognoverit, eoſdemque amplius erudiri Epiſcopos curare debere, *ut habetur in declarat ſuper eod. cap.* 18. *in deciſ ſub tit. nullius, quæ incipit: Quid ſi nullius, & in* §. *beneficia autem.*

65 Si autem † beneficiorum permutatio ex una parte fuerit completa, ex alia verò per alterum ſteterit, quominus adimpleatur, pars, ex qua permutatio eſt completa, ſi petat reſtitutionem, ad ſuum beneficium venit reſtituenda, *cap. cùm univerſorum, de rer. permut.* & ibi Abb. *nu* 8.

66 Reſignationes † etiam ſimplices Ordinarij admittere poſſunt, & beneficia ſic vacantia conferre, *cap. admonet,* & ibi Abbas *numer.* 2. *&* 3. *de renunc.* ex cauſa tamen, videlicet, eorum, qui, vel ſenio confecti, vel valetudinarij, aut corpore vitiati, vel impediti, aut crimini obnoxij, cenſuriſque eccleſiaſticis ſunt irretiti, aut nequeunt; aut non debent eccleſiæ, vel beneficio inſervire, aut, qui unum aliud, vel plura beneficia obtinent, vel, quos ad alia contigerit promoveri, religionem quoque ingreſſuri, vel matrimonium contracturi, ſi ſtatim poſtea id re ipſa exequantur, quique ob capitales inimicitias nequeunt, vel non audent in loco beneficii reſidere ſecuri; ſed nec horum ullus ad renunciandum eſt admittendus, qui in ſacris ſit conſtitutus, niſi religionem ingreſſurus, qui non habeat, unde ſe commode in vita poſſit ſuſtentari. Pius V. §. *nunc autem, ead* 58. *conſtit.*

67 Electores † præſentatores, & patroni, tam eccleſiaſtici, quàm laici, ne beneficia per reſignationem hujuſmodi vacantia, perſonis à reſignantibus nominatis, aut quomodocunque verbo, aut ſigno deſignatis, neque dimittentium conſanguineis, aut affinibus, vel familiaribus etiam per fallacem circuitum multiplicatum in extraneos collationum conferantur, curare debent.

Nam † contrafacientes à beneficiorum collatio-

dummodo habeat jus congregandi ſynodum, & eligendi examinatores, eoſque elegerit, quo caſu, omnia facere poterit, quæ in *d. cap.* 18. præcipiuntur, ut per ſacr. congreg. fuit ibidem declaratum, *in deciſ. ſub. tit. Farſen. Legionen. Marſican. Cremonen. incipien. commendatarius. Abbatia.*

55 Si autem unus † tantùm comparuerit infra terminum edicti, examini ſubijci debet, & ſi idoneus repertus fuerit, eidem beneficium eſt conferendum, niſi fuerint alij deſcripti, qui ſe excuſent legitimo impedimento detineri, quominus valeant in tempore ad concurſum accedere, tunc enim Epiſcopus legitime poterit terminum
56 prorogare, ſed aliud edictum † proponi non debet, ut in declarationibus *ſuper eodem c.* 18. *§. congregatio cenſuit* propter exi-
57 guitatem redditus parochialis, & † ſi nemo ſe examini ſubjicere quærat, aut ob apertas factiones, ſeu diſſidia, ne graviores rixæ, aut tumultus excitentur; forma concurſus omiſſa, per privatum examen ſupplere poterit? *eod. cap.* 18 *in fin. ſeſſ.* 24.

58 Ordinarij collatores, parochiales † eccleſias in menſibus eiſdem collatoribus per regulas cancellariæ aſſignatis, aut aliàs ſpectantibus vacantes, intra ſex menſium ſpacium à die vacationis earumdem, peracto examine iuxta formam præfati conc. Trident. conferre tenentur, aliàs earum collationes, dicto ſex menſium termino elapſo, Sedi Apoſtolicæ ſunt ſpecialiter reſervatæ, *ut in eadem conſtitut.* 32. *Pij V. §. inſuper.*

59 Vacantibus † autem in menſibus Sedi Apoſtolicæ reſervatis, tenentur Ordinarij intra quatuor menſium ſpatium, à die illorum vacationis atteſtationem examinis, cum ſignificatione perſonæ magis idoneæ electæ ad Papæ Datarium, ſeu ejus officiales, quibus illius acceptationis onus incumbit, tranſmittere, alioquin eiſdem quatuor menſibus elapſis, earum collatio, & proviſio Sedi Apoſtolicæ abſque eodem concurſu eſt reſervata, *ut eod. §. inſuper, dict. conſtit.* 32.

60 Si verò parochiales † jurispatronatus clericorum, vel laicorum, ſeu clericorum, & laicorum ſimul fuerint, niſi præſentatus à patronis infra tempus eiſdem à jure præfixum, prævio examine, juxta formam ejuſdem concilij approbatus, inſtitui petatur, & inſtitutio infra duos menſes à die præſentationis facta fuerit, devolvitur ad Metropolitanum, vel Ordinarium viciniorem, aut ad Sedem Apoſtolicam, quomodo mallucrint patroni, qui recurrendi pro inſtitutione habent optionem, *ead. conſtit* 32. *& §. inſuper, circa fin.*

61 Poſſunt etiam † ordinarij beneficia per ſimplicem permutationem vacantia conferre, *cap. unio de rer. permut. in* 6. *clement. unic. eod. titul.* Fed de Sen. *conſ.* 156 *nu.* 1. *& Pius V. Quanta Eccleſia, §. ad hoc beneficiorum,* 58. *conſtit.* etiamſi in diverſis diœceſibus beneficia ſint conſtituta, quo caſu quilibet coram ſuo Ordinario ex cauſa permutationis poterit renunciare, gloſſ. *in d. cap. unic. in verb. collationem, in fin. de rer. permut. in* 6. & trad. Iac. *in d. cap. unic. quæſt.* 9. Rebuff. *pract. benef. de permut. numer.* 36.

62 In parochialibus vero vacantibus † per permutationem nullum prorſus examen requiritur, quia proprie vacare non dicuntur, niſi eſſet magna inæqualitas numeri parochianorum, vel, quòd aliàs permutantes non fuiſſent examinati, quia, tunc

tunc' potuerunt iterum, ſed abſque concurſu, ab examinatoribus coram Ordinariis, examinari, ut in declar. ſacræ congregat. *ſuper eod cap.* 18. *in deciſ. ſub tit. Mediolanen. Tuden. Tauriſin. Ravennaten.*

In permutationibus tamen de beneficio ſimplici cum curato, licet non ſit neceſſarius concurſus, pro parochiali tamen examen eſt neceſſarium, ut ibidem ſuper eod. cap. ſub tit. Cameriuen Ravennaten. & etiam aliquibus caſibus parochiales vacantes poterunt ſine concurſu conferri.

63 Primò † enim poterit concurſus omitti, ſi redditus parochiales fuerint adeo exigui, ut totius hujus examinis operam non ferant. Secundò, ſi nemo ſit, qui examini ſe ſubjicere velit. Tertiò, quādo ob apertas factiones, ſeu diſſidia facile graviores rixæ, ac tumultus veriſimiliter poſſent exoriri, quibus caſibus, Ordinarij, ſi pro eorum conſcientia cum deputatorum conſilio ita expedire judicaverint, hac forma omiſſa, privatum aliud examen, cœteris tamen requiſitis ſervatis, poterunt adhibere, & parochiales, prævio privato examine, conferre, concil. Tridentin. *d. cap.* 18. *circa fin.* §. *ſi tamen adeò.*

64 Beneficia † verò curata, cujus redditus adeo exigui ſint, ut ea, aut nullus requirat, vel compareant in concurſu presbyteri ita rudes; ut neque vulgarem linguam calleant, an ſit melius non idoneis conferre, vel ea diu vacare permitti, Papa ex ſententia ſacræ congreg. conc. cenſuit conferenda eſſe illis, quos Ordinarius inter omnes majoris eſſe litteraturæ cognoverit, eoſdemque amplius erudiri Epiſcopos curare debere, *ut habetur in declarat ſuper eod. cap.* 18. *in deciſ ſub tit. nullius, qua incipit: Quid ſi nullius, & in* §. *beneficia autem.*

65 Si autem † beneficiorum permutatio ex una parte fuerit completa, ex alia verò per alterum ſteterit, quominus adimpleatur, pars, ex qua permutatio eſt completa, ſi petat reſtitutionem, ad ſuum beneficium venit reſtituenda, *cap. cùm univerſorum, de rer. permut.* & ibi Abb. *nu* 8.

66 Reſignationes † etiam ſimplices Ordinarij admittere poſſunt, & beneficia ſic vacantia conferre, *cap. admonet,* & ibi Abbas *numer.* 2. *&* 3. *de renunc.* ex cauſa tamen, videlicet eorum, qui, vel ſenio confecti, vel valetudinarij, aut corpore vitiati, vel impediti, aut crimini obnoxij, cenſuriſque eccleſiaſticis ſunt irretiti, aut nequeunt, aut non debent eccleſiæ, vel beneficio inſervire, aut, qui unum aliud, vel plura beneficia obtinent, vel, quos ad alia contigerit promoveri, religionem quoque ingreſſuri, vel matrimonium contracturi, ſi ſtatim poſtea id re ipſa exequantur, quique ob capitales inimicitias nequeunt, vel non audent in loco beneficii reſidere ſecuri; ſed nec horum ullus ad renunciandum eſt admittendus, qui in ſacris ſit conſtitutus, niſi religionem ingreſſurus, qui non habeat, unde ſe commode in vita poſſit ſuſtentari. Pius V. §. *nunc autem, ead* 58. *conſtit.*

67 Electores † præſentatores, & patroni, tam eccleſiaſtici, quàm laici, ne beneficia per reſignationem hujuſmodi vacantia, perſonis à reſignantibus nominatis, aut quomodocunque verbo, aut ſigno deſignatis, neque dimittentium conſanguineis, aut affinibus, vel familiaribus etiam per fallacem circuitum multiplicatum in extraneos collationum conferantur, curare debent.

Nam † contrafacientes à beneficiorum collatio-

collatione, electione, præſentatione, confirmatione, & inſtitutione, prout cuique competit, tandiu ſunt ſuſpenſi, donec à Summo Pontifice obtinuerint abſolutionem, & beneficia recipientes eiſdem pœnis ſubijciuntur, & qui ſic ſuſpenſi, conferre, eligere, præſentare, confirmare, vel inſtituere præſumunt, excommunicationis, quo ad perſonas, quò vero ad capitula, & conventus, à divinis ſuſpenſionis ſententias ipſo facto incurrunt, à quibus nemo, præter Romanum Pontificem, excepto mortis articulo, abſolvere poteſt, §. *cæterum, & § qui verò, ead. 58. conſtit.*

69 Nec † parochialibus vacantibus per reſignationem Epiſcopus poteſt eligere ſuum familiarem, vel conſanguineum, licet in concurſu eſſet magis idoneus, immò, non debent admitti ad concurſum propter dictam conſtitut. Pij V ut aliàs fuiſſe judicatum in una cauſa Paduan teſtatur ſacr. congreg. *ſuper eod. c 18, in deciſ. ſub tit, Cremonen. quæ incipit: Advertendum.*

70 † Minuſque poteſt, etiam quod accedat conſenſus patronorum, beneficium jurispatronatus, quod in fundatione ordinem ſaterum annexum habeat, aut perſonalem reſidentiam requirat, non Sacerdoti, aut alteri, qui reſidere non poſſit, conferre, quidquid in contrarium caveatur de jure communi ex ſententia Abbatis *in cap. cum acceſſiſſent, numer. 5. ubi doct. omnes de conſtitutio.* quia concil. Tridentin: ſtatuit quod, quando ex beneficiorum quorumcunque erectione, ſeu fundatione, aut alijs conſtitutionibus, qualitates aliquæ requiruntur, ſeu certa illis onera ſunt injuncta, in beneficiorum collatione, ſeu in quacunque alia diſpoſitione eis non derogetur, & aliter facta proviſio ſubreptitia cenſeatur, *ut in cap. 5. de refor. ſeſſ. 25.* & ita *ſuper eo. cap.* fuit à ſacra congreg. conc. deciſum, *ut in eadem deciſion. ſub. ver. derogatur.* Nam per hoc decretum fuit jus antiquum reformatum, quia ultima derogant prioribus.

71 Magnus † Magiſter ordinis Sancti Joannis Hieroſolymitani, conventus Prior Eccleſiæ, alijque Priores, & Præceptores ejuſdem ordinis, intra limites ſuarum juriſdictionum ſunt veri Ordinarij, ut in Bulla Pij IV. *in d. Bull. impreſ. c. 14 circa fin. verſ. & ipſi Magiſtri.*

72 Pari modò † Magnus Magiſter ordinis Sanctorum Mauritij, & Lazari, conventus; necnon prior Eccleſiæ, alijque Priores, & Præceptores intra limites ſuarum juriſdictionum, & adminiſtrationum veri Ordinarij exiſtunt, ut in Bull. Pij IV. de qua in eo Bull. *c. 126. pag. 859.* Et ideo proviſi ab ipſis de beneficijs, & commendis habent collationem ordinariam, & multò magis eſt privilegiata collatio auctoritate ordinaria facta, quàm collatio facta ab inferioribus collatoribus vigore privilegiorum, 73 quia collatio ordinaria tribuit † titulum coloratum, ex juris diſpoſitione, Lap. *allig. 16. nu. 2.* & Oſaſc. *deciſ. 54 nu 6. & 7.* qui autem habet collationem vigore privilegij tantùm, tenetur etiam privilegium verificare, *cap. accepimus, de fid. inſtrum. c. porrò, capit recepimus, de privileg. auth. de mand. prin. § deinde, verſ. ſi quis autem*, Abb. *in d. cap. porrò numer. 1.* & Pariſ. *conſ. 95. nu. 8. vol. 4.*

74 Nam etiam, † vigore ſtatutorum, Magnus Magiſter. ordinis San. Joannis Hieroſolymitani regulariter quolibet quinquennio unam commendam cujuslibet Prioratus, & quam malluerit, conferre poteſt,

adeo quòd, ſi prima vacans fuerit tenuis valoris, poteſt illam dimittere, & tunc collatio ad conventũ devolvetur, & pinguiorem eodem quinquennio non conferente, in alio quinqennio duas conferre poteſt. *ut in ſtabil. ejuſdem ordinis in cap. magiſter, & c. in concedentis, de commend.* & habet electionem ex diſpoſitione *d. c. magiſter, in princip.* ideo ſi non confert minorem, expectando pinguiorem, nemini injuriam facit, quia jure ſuo † utitur, *cap. cum Eccleſia Vulterana. d. elect. l. injuriarum, ff. de injur.* & Specul. *de abol. & purg.* §. 1. *n.* 12. dictas verò commendas conferre tenetur fratribus in conventu reſidentibus, non autem abſentibus *ut eod. cap. magiſter*, & eſt ratio, qui magis reſidentibus, qui labores pro religione ſuſtinent, quàm abſentibus, per curias otioſe vagantibus eſt favendum.

Confert † etiam, Magnus Magiſter cameras magiſtrales, quæ tot ſunt, quot Prioratus, *de quibus in eiſdem ſtab. capit. jam olim, de mag.* & licet videantur, magiſtratui unitæ, & quod debeant locari, ſeu ad certam penſionem concedi, ut in eod. ſtab. vigore tamen collationis tribuitur titulus, ita quòd, ſi obtinens commendam cameræ magiſtralis, aſſumatur

77 † ad Epiſcopatum, non habita retentione, vacant etiam dictæ commendæ, quæ cadunt ſub diſpoſitione, *c. cum in cunctis, §. cum verò, de elect.* & ita fuit in ſacræ Rotæ adjutorio deciſum, in favorem fratris Michaelis de Lentor, ejuſdem ordinis contra Thomam Gargallum tunc Epiſcopum Milenitanum, qui promotus ad dictum Epiſcopatum non obtinuit retentionem commendæ de Maſdeo, quæ Camera magiſtralis Prioratus Cathaloniæ exiſtit, & dictus frater Michael diffinitivè victoriam reportavit, & commendam obtinuit, ſublata quæſtione, an de jure beneficia vacantia per promotionẽ, vacent in curia, vel extra; de qua per glo. *in clement.* 1. *in verb. collato, ut lit. pendent. & doct. præſertim in dict. §. cum verò.*

78 Licet enim † beneficia vacantia in curia ſint Sedi Apoſtolicæ ſpecialiter reſervata, *cap. 2. de præb. in 6.* & nulla ſit major reſervatio, quàm ea, quæ in corpore juris clauditur, cùm generalis facultas conferendi reſervata non capiat reſervationem apud ſedem. Rot. *deciſ. 4 de præb. in no. & deciſ. 17. eod. tit. in antiq.*

79 Nihilominus, † Magnus Magiſter, & cœteri collatores dicti ordinis poſſunt etiam beneficia in curia vacantia ex diſpoſitione ſuorum privilegiorum in eadem Bull. Pij IV. *c. 14. verſ. in Romana curia*, & etiam litigioſa conferre, & in jus alterius ſubrogare, ut in privilegio Innocentii VIII. in libro privilegiorum manu-

80 ſcripto, quod Romæ pluries vidi, † nec beneficia dicti ordinis cadunt ſub aliquã reſervationem, quia in eis nulla cadit reſervatio, vel affectio, aut devolutio, ut in eiſdem privilegiis *eadem Bull. verſ. ac in perpetuum*, & quamvis Prioratus, bajulivæ, caſtellania, empoſtæ, præceptoriæ, & membra ſolùm exprimantur, & dubitari poſſit, an eodem jure cœtera beneficia ejuſdem ordinis ſint privilegiata, & videatur, quòd non, quia, quæ Papa non excluſit à reſervatione, ſub eadem reſervatione comprehenſa videntur, *cap. nonne, de præſumpt.* & Pariſ. *conſ. 36. num. 17. vol. 4.* ſub reſervationibus tamen, affectionibus, vel devolutionibus non comprehenduntur ejuſdem

He ordi-

ordinis beneficia, cujuſvis qualitatis exi‐ſtentia, quia omnia ab hoſpitali dependent, eidemque hoſpitali deſerviunt, ac eidem extant unita, ut in Bull. *ead. conſtit. in princip. par. 665. cum ſequ. & 673. verſ. & inſuper.* Pariſ. *dict. conſ. 35. loco proxime citato, & conſ. 44. num. 5. & num 22. eod. vol. 4.*

81 Communi jure † hoſpitalia, nec comprehenduntur ſub regulis reſervatoriis, *clem. per litteras, de preb.* Fed. de Sen. *conſ. 280. n. 1.* Card. *in c. 2. de preb. in 6.* Simonet. *in tractat. de reſerv. in c. 7.* in generali reſervatione; an veniant hoſpitalia, in princip. quoniam hoſpitalia ſunt ſpecia-

82 liter † privilegiata, adeo quòd impoſitio decimæ Papalis non extenditur ad hoſpitalia, niſi ſpecialiter exprimatur, gloſſ. 1. *in clement. 2. ante med. de decim.* & privilegium, vel ſtatutum de percipiendis fructibus primi anni eccleſiarum vacantium non comprehendit fructus hoſpitalium, Anchar *in repet. cap. ſi propter. col. 29. de reſcrip. in 6.* & Felin. *in cap. de quarta, nu. 18. de praſcript.*

83 Quamvis enim † exceptio firmet regulam in non exceptuatis, Bart. *in l. quaſitum, §. denique, ff. de fund. inſtr.* Abb. *in cap. quoniam frequenter, num. 4 verſ. & ex hoc, ut lit. non conteſt.* Jaſ. *in l. fin: n. 9. ff. quod quiſ. jur.* & Dec. *in cap. cum dilecti, num. 14. poſt med. de confir. util. vel inutil.* tamen, cùm à reſervationibus ſint exceptuata, exceptio facta ad favorem non operatur, quòd veniat id, quod alias non veniret, *l. quod favore C. de leg. l. legata inutiliter, ff. de admi. leg.* Felin. *in cap. 2. num. 41. de reſcript.* Caſſad. *deciſ. 9. num. 5. de preb. & deciſ. 2. num. 3. de reſerv.* Gozad. *conſ. 4. num. 4.*

84 Comprobatur, † quia ibi in § ac in perpetuum, ubi exprimuntur prioratus, bajulivæ, caſtellaniæ, empoſtæ, & præceptoriæ, ſequitur etiam, & membra quæcunque dicti hoſpitalis, quod verbum, quæcunq; eſt generale, & paulò infra verſ. necnon Julius, ac quibuſuis aliis beneficiis dicti hoſpitalis, & poſtea præceptoriis, aut beneficiis hoſpitalis hujuſmodi, & alio in loco, de quibuſuis Prioratibus, bajulivis, &c. & aliis beneficiis dicti hoſpitalis vacaturis, & dicta verba univerſalia, quæcunque, & quibusvis, pluribus etiam aliis in locis dictorum privilegiorum repetita, omnia beneficia ejuſdem ordinis includunt, gloſſ. in *extraveg. execrabilis, in verb. ad quacunque, de preben.* Rot. *deciſ. 2. num. 11. & 12. de fil. presbyt. in nov.* & Gomeſ. *de anna. poſſ. quaſt. 3. num. 1.* quia, qui totum dicit, nihil excludit, *l. Iulianus, & ibi* Bart. *ff. de leg. 3.* Bald. *in l. à procuratore, num. 1. C. mand.* & Aym. *conſ. 191. num. 1.*

85 Videmus enim, † quòd clauſula, ſive alio quovis modo vacet, in reſcriptis impetrationum beneficiorum appoſita, ſi beneficia impetrentur, expreſſo uno modo vacationis, dicta verba univerſalia capiunt quemcumque modum vacandi, ante impetrationem Rot. *deciſ. 1. num. 4 5. & 6. de reſcript. in no. deciſ. 11. de preb. in antiquior.* & Pariſ. *conſ. 90. num. 10. vol. 3.*

86 Et licet † in feudo regulariter ſuccedant deſcendentes maſculi legitimi, & naturales, tantùm excluſis fœminis, & extraneis, *cap. 1. §. hoc autem, de his qui ſeu, da. poſſ.*

87 † Et de ejus natura regulariter non veniat in reſtitutione fideicommiſſi univerſalis. Bart. *in l. ſi patroni, num. 3.* & ibi Alex.

Alex. *num. 9. ff ad Trebell.* & Jaſ. qui de communi teſtatur *in præl. feud. num. 46.*

88 † Quando tamen fuit receptum pro ſe, & hæredibus quibuſcunque, tunc propter illa verba generalia, poteſt hæres de feudo teſtari, aut legato relinquere, & tranſit ad extraneos hæredes, & in fidei-commiſſum facta reſtitutione. Bald. *in l. 1. num. 27. verſ.* 34. *quæritur, de rer. div.* Alex. *in d. l. ſi patroni, num. 14. in fin. & num. 15. ff. ad Senat. conſult. Trebell.* Jaſ. *in præl. ſeud. num. 47. & 49.* & Put. *deciſ. 115. num. 4. lib. 1.*

89 Cùm autem † in dictis privilegiis comprehendantur membra quæcunque, comprehenduntur omnia beneficia, quia totum, & pars eodem debet jure cenſeri, *cap. quoniam, cap. 2. 12. diſt. cap. celebritatem. de conſecr. 3. diſtin.* & gloſſ. *in cap. ex ore. in verb. quæ non probant, de privileg.* & idem juris eſt de toto, quò ad totum, quod de parte, quò ad partem, gloſſ. *in eo. cap. 2. in verb. membra 12. diſt. l. qui ſit, ff de uſur. & l. ſi duo. ff. de admin tut.*

90 Habet etiam † Magnus Magiſter collationem omnium commendarum. & beneficiorum ſuorum officialium, & familiarium, ac beneficiorum à Prioratibus, bajulivatibus, & commendis, dependentium per obitum in conventu decedentium, vacantium, quæ ſunt eidem ſpecialiter reſervata, ut in ſtab. ejuſdem ordinis, *cap. tamen ſi. de com.* arg. tex. *in cap. 1. de preb. in 6.*

91 Et ipſe † Magnus Magiſter unà cum conventu conferunt commendas, quas vocant, de cabimento, fratribus antianis ejuſdem ordinis; ſecundum eorum antianitatis prærogativam, *cap. 1. eod. tit. de com.*

92 Priores, & † caſtellanus empoſtæ, quolibet quinquennio à die illorum promotionis unam commendam alicui fratri antiano concedere poſſunt, ſi à feſto SS. Philippi, & Iacobi ad aliud proxime ſequens adminiſtratio trium commendarum extra conventum vacaverit, & non aliàs, *ut in cap. conſuetum, juncto. c. in concedendis, eod. tit. de com.* & fuit conceſſa in hujuſmodi ſolùm caſu Prioribus facultas conferendi, quæ ad alios extendi non poteſt, cum cætera Magno Magiſtro, & conventui ſint reſervata, & cùm conſtet de mente ſtantuentium, annullando geſta in contrarium, ibi in fine, ſi aliter fecerint, conceſſio, & diſpoſitio eorum nulla ſit. Collationes in aliis caſibus per Priores factæ non ſubſiſtunt, gloſſ. *in clement. 1. in verb. pro infectis, de immunitat. Eccleſ.* & Pariſ *conſ 15. num. 65. vol. 2.* & licet videatur caſus, qui rarò contingere poſſit, quòd in uno Prioratu eodem anno vacent tres commendæ, nihil fuit ablatum Prioribus per conceſſionem dictæ facultatis & ideo etiam, quod nunquam caſus adveniat, conqueri non debent, cùm magnus Magiſter, & conventus, qui ſupremam habent juriſdictionem conferendi, eòrum jure utantur, *l. injuriarum, ff. de injur. cum ſimilibus.*

93 Quilibet † prioratus habet quatuor commendas, cameras priorales, nuncupatas, & dictis commendis ad eorum collationem ſpectantibus poſſunt Priores, & caſtellanus empoſtæ, unà pro quinta camera priorali acceptare, & retinere, ut condecentiæ ſtatus eorum commodiùs conſulatur, cap. prioribus, de com. dummodo quolibet quinquennio, eorum Bajulivas, commendas, domos, membra,

 hoſpi-

hoſpitalia, Eccleſias, oratoria, & alia quæcunque loca eis ſubjecta diligenter viſitaverint. *ut in cap. 1. 2. & 3. de viſitat*, alioquin ipſis negligentibus viſitationem facere, carent omni juriſdictione, & præeminentia priorali. *cap. prior, eod. tit.*

94 Præterea, † Priores, Bajulivi, & ſinguli Commendatarii, eadem auctoritate ordinaria beneficia quæcunque à Prioratibus, & aliis quibuſcunque commendis dependentia conferre poſſunt, quia ex eorumdem privilegiorum, & ſtatutorum diſpoſitione, ordinaria auctoritate, ad ipſorum Priorum, Bajulivorum, & Commendatariorum collationem, & proviſionem ſpectant, ut in prædicta Bulla Pij IV. ita quòd, † etiam
95 presbyteri ſeculares illa in commendam, aut aliàs quomodolibet obtinentes, commendis cedere, aut illas aliàs dimittere non poſſunt, niſi de conſenſu eorum, ad quos præſentatio, aut collatio ſpectat, & in favorem ejuſdem religionis, ſeu perſonarum, quæ habitum, per fratres capellanos ejuſdem hoſpitalis deferri ſolitum ſuſcipiant, & profeſſionem per eos emittant, nec illa, niſi intra ſex menſes à die intimationis habitum ipſius religionis ſuſceperint, & regularem profeſſionem intra alios ſex menſes emiſerint, poſſidere poſſunt, nec penſiones, abſque habitu retinere, quia reſignationes, etiam in manibus Papæ factæ, & proviſiones inde ſecutæ nullius roboris, vel momenti exiſtunt, niſi de illis juxta formam privilegiorum dictæ religionis provideatur, ut in eadem Bulla Pii IV. *in fin. verſ.* & ipſi Magiſter, & *pag. 673. in princip.* & tunc etiamſi habitum, ut ſupra, non ſuſceperint, niſi expreſſe fuerit privilegiis de non ſuſcipiendo habitum, & non emittendo profeſſionem derogatum, quibus ſimplex derogatio non ſuffragatur, etiamſi in curia litigioſa fuerint, elapſo tempore ſuſceptionis habitus, & profeſſionis emiſſione, poſt intimationem de ſuſcipiendo habitu legitime factam, abſque aliqua deſuper facienda declaratione, omni, & quocunque jure in dictis beneficiis, vel ad illa competenti carent eo ipſo, & tanquam illiciti detentores, occupatores, & intruſi, ab eiſdem ſunt amovendi, & de illis tanquam de jure, & de facto vacantibus per Magnum Magiſtrum, & conventum, ac Priores, Bajulivos, Commendatarios, & alios, ad quos collatio ſpectat, libere provideri poteſt, amotis detentoribus, & poſſeſſoribus; non obſtante longa, & diutina poſſeſſione, ac regulis de annali, & triennali poſſeſſore, ac aliis privilegiis, remediiſque quibuſcunque, etiam in corpore juris clauſis, quibus diutini poſſeſſores utuntur, potiuntur, & gaudent; quavis etiam longiſſimi temporis præſcriptione minime obſtante, ſed pro amotis, & expulſis ſunt habendi, amotaque actione ſpolii, unde vi, & alio quovis remedio poſſeſſorio ſive petitorio, competenti, quo deſuper propterea agi non poteſt, ut in motu proprio Greg. XIII. in Bull. *cap. 62. poſt. med. verſ. ac quo noſtra.*

96 Et † quamvis inducatur vacatio ipſo jure, & facto, non propterea poſſunt poſſeſſores, ſeu detentores de facto expelli, quia executio fuit commiſſa univerſis Sedis Apoſtolicæ nuntiis, curiæ cauſarum cameræ Apoſtolicæ generali Audi-

Auditori, quibuſcunque conſervatoribus in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutis electis, & eligendis, coràm quibus detentores ſunt vocandi, quia nemo ſua poſſeſſione privari poteſt, niſi prævia citione, cùm non ſit de mente Pontificis, ut quis removeatur à poſſeſſione ſine cauſæ cognitione. Innoc. *in cap. 1. num. 4. de conc. ſſ præb. in 6.* & Felyn. *in c. fi. n. 24 de præſump.* ſed tamen poſſeſſores regula de annali, vel triennali juvari non poſſunt, quia illis fuit derogatum cum decreto irritanti, & clauſula, ſicque in præmiſſis, &c. ac ſublata, &c. quæ removent omnem facultatem aliter judicandi, vel interpretandi ex aliàs allegatis.

97 Pro collatione † parochialium eccleſiarum ab eadem Religione dependentium; & ſuæ diſpoſitioni ſpectantium, tenentur collatores perſonas idoneas Ordinariis locorum, vel, ſi præceptoriæ, à quibus dependent, nullius diœceſis exiſtant, vicinioribus Epiſcopis ordinariis ad examen præſentare, quæ examina gratis, & abſque aliqua impenſa fieri debent, à quibus examinati, & idonei reperti, collatores ejuſdem ordinis eaſdem parochiales conferre poſſunt, ut in ea Bull. Pii V. *cap. 139, incipien. expoſcit. cir. med. & in ſtab. c. priores. de con.*

98 Vlteriùs † Priores, Bajulivi, Caſtellanus empoſtæ, commendatarii, milites, fratres, perſonæ, vaſalli, membra, loca, & bona quæcunque ejuſdẽ ordinis, ſunt exempta à quorumcunque locorum, tam laicorum, quàm Eccleſiaſticorum Ordinariorum juriſdictione, ità quòd ratione delicti, vel contractus, aut rei, de qua agitur, ubicunque committatur delictum, ineatur contractus, & res ipſa conſiſtat, etiam ſi ex adverſo aliqui clerici ſeculares, vel regulares, aut laici exiſtant, ſub plenaria, & omnimoda, etiam

99 meri & miſti Imperii juriſdictione, † & ſuperioritate Magni Magiſtri, & conventus exiſtunt, ut in ea, Bulla Pii IV. *pagina 663. circa princ. pag. 665. & pag 671. circa fin. verſ. necnon cauſas*, & propterea in commendatarios fratres, & perſonas ejuſdem ordinis, etiam gladii, & deponendi facultatem, quam in delinquentes illos habitu, commendis, & vita privando habent, poſſunt exercere, *ut in ſtab. ejuſdem ordinis. cap. indignum. cap. falſarij. cap. frater. cap. qui proditorie, cap ſi frater, cum plur. ſeq. de pœn. & cap. habitu privatus. de verbor. ſignificat.* In mero autem & miſto imperio cum omnimoda juriſdictione conſiſtit gladii poteſtàs animadvertendi in facinoroſos, & quamcunque juriſdictionem exercendi. *l. imperium.* & ibi gloſſ. *in ver. miſtum*, & Bar. *num. 8.* Bald. *num. 3.* Paul. de Caſtr. *num. 5* & Jaſ. *num. 8. ff de juridic. omn. judi*

100 † ſententiæq; per eoſdem Magnum Magiſtrum, & conventum latæ, omneſq; commiſſiones, & citationes, collationes Bullæ, & omnia eorundem reſcripta, à nullis locorum, & terrarum dominis, etiam Ducali, aut Regali auctoritate fulgentibus, expectato conſenſu libere exequi poſſunt. *ut in ea.* Bull. *pag. 672. in princ. verſ. & ſimiliter.*

101 Præterea † præfati Bajulivi, Priores præceptores, & fratres poſſunt perſonas in dignitate eccleſiaſtica ubilibet conſtitutas, & quoſcunq; locorum Ordinarios, & eorum vicarios, officiales, canonicos metropolitan. & cathedralium, aliarũq;

Ee 3 Eccle-

Eccleſiarum Prælatos, & rectores auctoritate Apoſtolica in conſervatores eligere, & deputare, qui quam diu officium conſervatoris exercent, à nemine poſſunt impediri, quo minus exequantur contra inobedientes ſententias, cenſuras, & pœnas Eccleſiaſticas promulgãdo, *eod. fol. verſ. necnon perſonas*, & licet regulariter conſervatores impedimento eſſe non poſſint, quominus coràm Epiſcopo, ſive alio ſuperiore ordinario in criminalibus, ſivè miſtis cauſis quis poſſit accuſari, & conveniri, nec in civilibus
102 cauſis actor aliquem apud ſuos † conſervatores judices in judicium trahere poſſit, litterarumque conſervatoriarum beneficio ultià quinquennium nemo gaudere, nec conſervatores Tribunal erectum habere valeant. concil. Trident. *cap. 5. de reform. ſeſſ 14.* nec in cauſis, quæ judicialem indaginem exigunt, procedere poſſint, *cap. 1. in fin. & cap. fin. de off. deleg. in 6.* & ibi Innoc. *d. cap. 1. num. 4.* in hoc tamen religio Hieroſolymitana,
103 † & Univerſitates ſtudiorum, & collegiorum à concil. declarantur exemptæ, etiam quòd cauſæ graves ſint, & plenariam cognitionem requirant, ſed, quoad Univerſitates, proſunt tantùm doctoribus, & ſcholaribus in eiſdem univerſitatibus operam ſuam navantibus, congreg. conc. *in declarat. ſuper eo. cap. 5 de reform. in deciſ. ſub tit. Lovanien & Mediolanen.*
104 † ac Oſcen. omnibusque regularibus fuit conceſſum, ut in civitatibus Italiæ ſibi conſervatores eligerent, coràm quibus convenirentur, ſemelque electos non mutarent, ac eorum nomina intra menſem Epiſcopis locorum indicarent, alioquin coram ipſis Ordinariis conveniri poſſunt, ut per congreg. *ibid. ſuper eo. cap. 5. in declarat, quæ incipit Sanctiſſimus.*

Conſervatore autem ſemel electo, illis non licet ab eo recedere, & ad alium conſervatorem pro illius cauſæ expeditione confugere: *ut ibidem ſuper eod. cap. 5. §. quod Regulares*, & alia regularia loca ſub diſpoſitione ejuſdem decreti concilii non comprehenduntur, ut in eod. Decret, in fin. Etpropterea juxta ſuorum privilegiorum diſpoſitionem conſervatores procedere poſſunt, præſertim contra eos, qui eorum privilegia infringere prætendant, gloſſ. *in d. cap. 1. ibi* Innoc. *num. 1, de off. delegati.* Ideò contra exercentes in ipſos, & eorum bona, juriſdictionem, viſitationem, correctionem, aut paſſagia, aretagia, gabellas, datia, tractas, collectas, decimas, cenſus, novalia, ſubſidia, etiam charitativa, congruas portiones, jucundum adventum, paſtor bonus, aut alia onera, etiam jura ſynodalia, & Seminarii puerorum, ac pro reparatione pontium, fontium, furnorum, murorum, aut alia onera impoſita, & imponenda ab ipſis, ſeu eorum colonis, laboratoribus, & perſonis ejuſdem Religionis exigere prætendentes, qui omnes ſunt exempti, ut in prædicta Bulla Pij IV. *pag. 668, verſ. nec non à ſolutione, & pag. 672 poſt med, verſ, nec omnino*, ac Pij V. conſtitut. *76, pag. 1036.* Greg. XIII. motu proprio *cap. 62. verſ. necnon fælicis. pag. 1287.* concil. Trid. *cap. 18. de reform. ſeſſ. 23.* conſervatores præfati procedere, & Religionem, ac alios prædictos tueri, & defendere tenentur.

105 Limitatur tamen † in Epiſcoporum viſitatione, in his dumtaxat, quæ animarum

rum curam, illiuſque exercitum, & ſacramentorum adminiſtrationem reſpiciunt, quam, tanquam Sedis Apoſt. delegati, gratis & abſque ulla ejuſdem Religionis rectorum, & miniſtrorum impenſa, & onere facere poſſunt, ut in ead. Bull. Pij V. *cap. 139. incip. expoſcit*, & Gregor. XIII. *cap. 88. incipien. conſuevit ſedes.*

106 Secundò limitatur, † quoad perſonas vicariorum, militum, capellanorum, miniſtrorum ſervientium, adſcriptorum, colonorum, procuratorum, ac familiarium eorundem, qui eccleſiis, aliiſque locis dictorum militum actu non ſerviunt, & intra eorum domos non reſident, nec ſub eorum obedientia vivunt, & qui legitime, ac ſecundum regulam dictæ Religionis profeſſionem non fecerunt, contra quos Ordinarii, tanquàm Sedis Apoſtolicæ delegati, habent juriſdictionem, & procedere poſſunt, concil. Trid. *cap. 11. de refor. ſeſſ.* 14. & Bull. Greg. XIII. *cap. 67. incip. circumſpecta in omnibus*. & fuit deciſum à ſacra congreg. concil. *ut in deciſ. manu ſcript. mihi 146.* quæ limitatio oritur, etiam ex diſpoſitione eorundem privilegiorum ejuſdem Religionis,
107 quibus cavetur, † quòd privilegiis tantummodo gaudeant, qui à Magno Magiſtro, ſeu de ejus licentia habitum ſuſceperunt, & profeſſionem emiſerunt, nec vagabundis ſuffragentur. eo. Bull. Pij IV. *fol. 669. ante medium. verſ. quodque illi*, quia privilegia ſunt conceſſa principaliter in favorem Religionis, & ſecundariò, perſonarum, quæ illi inſerviunt.

Non viventes autem ſub obedientia, nec inſervientes, minuſque reſidentes, aut legitime non profeſſi, privilegiis gaudere non debent, quia ceſſat cauſa, ob quam fuerunt conceſſa. *cap. cum ceſſante de appell.* Felyn. *in cap. cum acceſſiſſent. num. 24. conſt.*

108 Ideo privilegium † conceſſum monachis, licet non ſint clerici, ſuper immunitate tutelæ, procedit, ſi in eccleſiis commorentur, non autem, ſi vagentur *cap. generaliter*, & ibi glo. *in ver. devagantes. 16. quaſt. 1.* & propter officium
109 † datur beneficium, ſed fœminas ſibi concubinas, ut ſponſas eligentes, & ob fornicationem officium dimittentes, amittunt beneficia. *cap. ſi quis ſacerdotum,*
110 *& cap. eos etiam 82. diſt.* † Et cùm parochiales conferantur, ut parochi per ipſos deſerviant, & reſideant, non reſidentes ſunt beneficiis privandi, *cap. quia nonnulli, & cap. relatum. de cler. non reſid.* Conc. Trid. *cap. 1. poſt med. ver. eadem omnino. ſeſſ. 23. de refor.* & Pius V. in Bull.
111 *cap. 64. incipien. cupientes*, † Quia etiam beneficia dantur, ut eccleſiis inſerviatur, ſi quis beneficiatus fuerit excommunicatus proventus Eccleſiaſtici ſunt ei ſubtrahendi *capitulo paſtoralis. in fine, de appellation.* & *cap. latores, de cleric. excomm. vel depoſ.* quia, cum ſit extra eccleſiam, nomine Eccleſiæ nihil poteſt poſſidere. *cap. quo jure. verſ. item relegantur. 8. diſt. cap. eos qui 32. diſt. & cap. quod autem 23. quaſt. 7.*

DE

DE RESIGNATIONIBVS, ET EORVM publicationibus. Cap. IV.

SVMMARIVM.

1 *Reſignationes aliæ ſimplices, aliæ conditionatæ.*

2 *Reſignationes conditionatæ fiunt pluribus modis.*

3 *Reſignatio facta cum clauſula, in favorem talis. N. & non alitèr, nec alio modo, an admittatur.*

4 *Reſignatio ex cauſa permutationis non tenet, niſi reſignanti de alio beneficio provideatur.*

5 *Reſignatio poteſt fieri cum deſignatione perſonæ, cum reſervatione omnium fructuum, demptis ſcutis centum pro titulari, vel cum reſervatione penſionis annuæ.*

6 *Reſignatio, niſi fuerit facta juxta formam mandati, non valet, etiamſi ſupplicatio fuerit expedita.*

7 *Clauſula quæ in mandatis ſolet apponi, & non aliàs, aliter, nec alio modo neceſſitatem inducit, ita quod ejus tranſgreſſio vitiet actum.*

8 *Mandatum datum ad reſignandum, vel ad conſentiendum reſervationi penſionis, re integra, poteſt quandocunque revocari, ſed eſt revocatio intimanda.*

9 *Reſignationes beneficiorum in Romana curia ſunt publicandæ intra ſex menſes, ſi beneficia ſint citra montes, ſi verò ultra, intra novem à data conceſſionis gratiæ numerandos.*

10 *Beneficiorum permutationes ſunt publicandæ.*

11 *Reſignationes beneficiorum quorumcunque ſunt publicandæ.*

12 *Reſignationes quæ conſiſtorialiter fiunt, non ſunt publicandæ.*

13 *Reſignationes, & jurium ceſſiones auctoritate ordinaria intra menſem admitti, aut rejici debent.*

14 *Reſignationes, quibus caſibus ſint nullæ.*

15 *Reſignationes beneficiorum auctoritate ordinaria collatorum intra tres menſes debent publicari.*

16 *Reſignationum publicatio in quibus, & quomodo fieri debeat.*

17 *Reſignationes beneficiorum ruralium, quomodo debeant publicari.*

18 *Reſignationes propter impedimentum belli, vel peſtis, quibus in locis fieri debeant.*

19 *Reſignationes, vel ceſſiones jurium beneficiorum litigioſorum, quomodo ſint faciendæ.*

20 *Cardinales ſub conſtitutione de publicandis reſignationibus comprehenduntur.*

21 *Forma à lege data non ſervata corruit actus.*

22 *Formæ defectus, major eſt, quàm defectus materiæ.*

23 For-

23 Forma certa data à jure, vel ab homine, paria ſunt agere directe contra, vel citra.

24 Alienatio rei eccleſiæ facta, forma non ſervata, infringitur.

25 Alienatio rerum immobilium minoris, quando infringatur.

26 Forma juris non ſervata, quando reddat matris teſtamentum nullum.

27 Beneficia reſignata ob non publicationem vacant ipſo jure.

28 Beneficia vacantia ob non publicationem reſignationis ſunt Sedi Apoſtolicæ reſervata.

29 Regula re triennali poſſeſſore quos tueatur.

30 Regula de triennali poſſeſſore ſe tueri non poſſunt obtinentes beneficia vacantia ob non publicationem reſignationum.

31 Titulum coloratum, quis habere dicatur.

32 Regula de triennali juvari non poteſt proviſus de parochiali ſine concurſu.

33 Poſſeßio eſt jus inſiſtendi rei non prohibitæ poßideri.

34 Impetrationes beneficiorum vacantium ob non publicationem, quomodo fieri debeant.

35 Beneficiis litigioſis impetratis, quomodo ſit in lite procedendum.

36 Subrogatus eodem jure uti debet, quo ille in cujus locum ſubrogatur.

37 Relegatio facta dignitati, tranſit in ſubrogatum in dignitate.

38 Magnus Magiſter, & conventus Religionis Hieroſolymitanæ, quomodo de beneficiis ejuſdem religionis providere poſſit.

39 Magnus Magiſter Religionis Hieroſolymitanæ penſiones annuas reſervare & fructuum reſervationes facere poteſt.

40 Beneficia regularium commendata etiam comprehenduntur ſub conſtitutione publicandis reſignantibus.

41 Reſignatio commendarum, quæ in conventu Religionis Hieroſolymitanæ admittuntur, non cadunt ſub conſtitutionem de publicandis reſignationibus.

42 Proœmium cauſam finalem diſpoſitionis indicat.

43 Conſtitutionis cauſa ceſſante, ceſſat conſtitutio.

44 Commendis Religionis Hieroſolymitanæ vacantibus, qui fructus ærario debeantur.

45 Commendæ Religionis Hieroſolymitanæ quibus oneribus ſint gravatæ.

46 Diſpoſitio quantumcunque generalis debet interpretari, & reſtringi, ut non comprehendat caſum abſurdum, per quem quis pœnam incurrat.

47 Priores, bajulivi, & commendatarij Religionis Hieroſolymitanæ ſunt veri Ordinarij.

48 Coadiutoriæ, an ſint publicandæ,

49 Ius idem eſſe debet, ubi eſt eadem ratio.

50 Conſtitutio de publicandis reſignationibus, quare edita fuerit.

51 Proœmium cauſam finalem indicat.

52 Conſtitutionis cauſa ceſſante ceſſat conſtitutio.

53 Lex, etiam ſi ſit perquàm dura, à verbis legis non eſt recedendum.

54 Coadiutoræ celari non poſſunt.

55 Subrogatus frui debet prærogativis ejus, in cujus locum ſubrogatur.

56 Canonicorum tres ſunt gradus,

hoſpitalia, Eccleſias, oratoria, & alia quæcunque loca eis ſubjecta diligenter viſitaverint. *ut in cap. 1. 2. & 3. de viſitat,* alioquin ipſis negligentibus viſitationem facere, carent omni juriſdictione, & præeminentia priorali. *cap. prior, eod. tit.*

94 Præterea, † Priores, Bajulivi, & ſinguli Commendatarii, eadem auctoritate ordinaria beneficia quæcunque à Prioratibus, & aliis quibuſcunque commendis dependentia conferre poſſunt, quia ex eorundem privilegiorum, & ſtatutorum diſpoſitione, ordinaria auctoritate, ad ipſorum Priorum, Bajulivorum, & Commendatariorum collationem, & proviſionem ſpectant, ut in prædicta Bulla Pij IV. ita quòd, † etiam

95 presbyteri ſeculares illa in commendam, aut aliàs quomodolibet obtinentes, commendis cedere, aut illas aliàs dimittere non poſſunt, niſi de conſenſu eorum, ad quos præſentatio, aut collatio ſpectat, & in favorem ejuſdem religionis, ſeu perſonarum, quæ habitum, per fratres capellanos ejuſdem hoſpitalis deferri ſolitum ſuſcipiant, & profeſſionem per eos emittant, nec illa, niſi intra ſex menſes à die intimationis habitum ipſius religionis ſuſceperint, & regularem profeſſionem intra alios ſex menſes emiſerint, poſſidere poſſint, nec penſiones, abſque habitu retinere, quia reſignationes, etiam in manibus Papæ factæ, & proviſiones inde ſecutæ nullius roboris, vel momenti exiſtunt, niſi de illis juxta formam privilegiorum dictæ religionis provideatur, ut in eadem Bulla Pii IV. *in fin. verſ.* & ipſi Magiſter, & *pag. 673. in princip.* & tunc etiamſi habitum, ut ſupra, non ſuſceperint, niſi expreſſe fuerit privilegiis de non ſuſcipiendo habitum, & non emittendo profeſſionem derogatum, quibus ſimplex derogatio non ſuffragatur, etiamſi in curia litigioſa fuerint, elapſo tempore ſuſceptionis habitus, & profeſſionis emiſſione, poſt intimationem de ſuſcipiendo habitu legitime factam, abſque aliqua deſuper facienda declaratione, omni, & quocunque jure in dictis beneficiis, vel ad illa competenti carent eo ipſo, & tanquam illiciti detentores, occupatores, & intruſi, ab eiſdem ſunt amovendi, & de illis tanquam de jure, & de facto vacantibus per Magnum Magiſtrum, & conventum, ac Priores, Bajulivos, Commendatarios, & alios, ad quos collatio ſpectat, libere provideri poteſt, amotis detentoribus, & poſſeſſoribus; non obſtante longa, & diutina poſſeſſione, ac regulis de annali, & triennali poſſeſſore, ac aliis privilegiis, remediiſque quibuſcunque, etiam in corpore juris clauſis, quibus diutini poſſeſſores utuntur, potiuntur, & gaudent; quavis etiam longiſſimi temporis præſcriptione minime obſtante, ſed pro amotis, & expulſis ſunt habendi, amotaque actione ſpolii, unde vi, & alio quovis remedio poſſeſſorio ſive petitorio, competenti, quo deſuper propterea agi non poteſt, ut in motu proprio Greg. XIII. in Bull. *cap. 62. poſt. med. verſ. ac quo noſtra.*

96 Et † quamvis inducatur vacatio ipſo jure, & facto, non propterea poſſunt poſſeſſores, ſeu detentores de facto expelli, quia executio fuit commiſſa univerſis Sedis Apoſtolicæ nuntiis, curiæ cauſarum cameræ Apoſtolicæ generali Audi-

Auditori, quibuſcunque conſervatoribus in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutis electis, & eligendis, coràm quibus detentores ſunt vocandi, quia nemo ſua poſſeſſione privari poteſt, niſi prævia citatione, cùm non ſit de mente Pontificis, ut quis removeatur à poſſeſſione ſine cauſæ cognitione. Innoc. *in cap. 1. num. 4. de conſſ preb. in 6.* & Felyn. *in c. fi. n. 24 de præſump.* ſed tamen poſſeſſores regula de annali, vel triennali juvari non poſſunt, quia illis fuit derogatum cum decreto irritanti, & clauſula, ſicque in præmiſſis, &c. ac ſublata, &c. quæ removent omnem facultatem aliter judicandi, vel interpretandi ex aliàs allegatis.

67 Pro collatione † parochialium eccleſiarum ab eadem Religione dependentium; & ſuæ diſpoſitioni ſpectantium, tenentur collatores perſonas idoneas Ordinariis locorum, vel, ſi præceptoriæ, à quibus dependent, nullius diœceſis exiſtant, vicinioribus Epiſcopis ordinariis ad examen præſentare, quæ examina gratis, & abſque aliqua impenſa fieri debent, à quibus examinati, & idonei reperti, collatores ejuſdem ordinis eaſdem parochiales conferre poſſunt, ut in ea Bull. Pii V. *cap. 139, incipien. expoſcit. cir. med. & in ſtab. c. priores. de com.*

Vlteriùs † Priores, Bajulivi, Caſtella-
68 nus empoſtæ, commendatarii, milites, fratres, perſonæ, vaſalli, membra, loca, & bona quæcunque ejuſdē ordinis, ſunt exempta à quorumcunque locorum, tam laicorum, quàm Eccleſiaſticorum Ordinariorum juriſdictione, ità quòd ratione delicti, vel contractus, aut rei, de qua agitur, ubicunque committatur delictum, ineatur contractus, & res ipſa conſiſtat, etiam ſi ex adverſo aliqui clerici ſeculares, vel regulares, aut laici exiſtant, ſub plenaria, & omnimoda, etiam
99 meri & miſti Imperii juriſdictione, † & ſuperioritate Magni Magiſtri, & conventus exiſtunt, ut in ea, Bulla Pii IV. *pagina 663. circa princ. pag. 665. & pag 671. circa fin. verſ. necnon cauſas*, & propterea in commendatarios fratres, & perſonas ejuſdem ordinis, etiam gladii, & deponendi facultatem, quam in delinquentes illos habitu, commendis, & vita privando habent, poſſunt exercere, *ut in ſtab. ejuſdem ordinis. cap. indignum. cap. falſarij. cap. frater. cap. qui proditorie, cap ſi frater, cum plur. ſeq. de pœn. & cap. habitu privatus. de verbor. ſignificat.* In mero autem & miſto imperio cum omnimoda juriſdictione conſiſtit gladii poteſtas animadvertendi in facinoroſos, & quamcunque juriſdictionem exercendi. *l. imperium.* & ibi gloſſ. *in ver. m ſtum*, & Bar. *num. 8.* Bald. *num. 3.* Paul. de Caſtr. *num. 5* & Jaſ. *num. 8. ff de juridic. omn. judi*
100 † ſententiæq; per eoſdem Magnum Magiſtrum, & conventum latæ, omneſq; commiſſiones, & citationes, collationes Bullæ, & omnia eorundem reſcripta, à nullis locorum, & terrarum dominis, etiam Ducali, aut Regali auctoritate fulgentibus, expectato conſenſu libere exequi poſſunt. *ut in ea.* Bull. *pag. 672. in princ. verſ. & ſimiliter.*

101 Præterea † præfati Bajulivi, Priores præceptores, & fratres poſſunt perſonas in dignitate eccleſiaſtica ubilibet conſtitutas, & quoſcunq; locorum Ordinarios, & eorum vicarios, officiales, canonicos metropolitan. & cathedralium, aliarumq;

Eccleſiarum Prælatos,& rectores auctoritate Apoſtolica in conſervatores eligere, & deputare, qui quam ſiu officium conſervatoris exercent, à nemine poſſunt impediri, quo minus exequantur contra inobedientes ſententias, cenſuras,& pœnas Eccleſiaſticas promulgãdo, *eod. fol. verſ. necnon perſonas*, & licèt regulariter conſervatores impedimento eſſe non poſſint, quominus coràm Epiſcopo, ſive alio ſuperiore ordinario in criminalibus,ſivè miſtis cauſis quis poſſit accuſari, & conveniri, nec in civilibus
102 cauſis actor aliquem apud ſuos † conſervatores judices in judicium trahere poſſit, litterarumque conſervatoriarum beneficio ultrà quinquennium nemo gaudere, nec conſervatores Tribunal erectum habere valeant. concil. Trident. *cap. 5. de reform. ſeſſ 14.* nec in cauſis,quæ judicialem indaginem exigunt,procedere poſſint, *cap. 1. in fin. & cap. fin. de off. deleg. in 6.* & ibi Innoc. *d. cap. 1. num.* 4. in hoc tamen religio Hieroſolymitana,
103 † & Univerſitates ſtudiorum,& collegiorum à concil. declarantur exemptæ, etiam quòd cauſæ graves ſint, & plenariam cognitionem requirant, ſed, quoad Univerſitates, proſunt tantùm doctoribus,& ſcholaribus in eiſdem univerſitatibus operam ſuam navantibus,congreg. conc. *in declarat. ſuper eo. cap. 5 de reform. in deciſ. ſub tit. Lovanien & Mediolanen.*
104 † ac Oſcen. omnibuſque regularibus fuit conceſſum,ut in civitatibus Italiæ ſibi conſervatores eligerent, coràm quibus convenirentur, ſemelque electos non mutarent, ac eorum nomina intra menſem Epiſcopis locorum indicarent, alioquin coram ipſis Ordinariis conveniri poſſunt, ut per congreg. *ibid. ſuper eo. cap. 5. in declarat, quæ incipit Sanctiſſimus.*

Conſervatore autem ſemel electo, illis non licet ab eo recedere, & ad alium conſervatorem pro illius cauſæ expeditione confugere : *ut ibidem ſuper eod. cap. 5. §. quod Regulares*,& alia regularia loca ſub diſpoſitione ejuſdem decreti concilii non comprehenduntur, ut in eod. Decret, in fin. Et propterea juxta ſuorum privilegiorum diſpoſitionem conſervatores procedere poſſunt, præſertim contra eos, qui eorum privilegia infringere prætendant,gloſſ. *in d. cap. 1. ibi* Innoc. *num. 1, de off. delegati.* Ideò contra exercentes in ipſos, & eorum bona, juriſdictionem,viſitationem,correctionem,aut paſſagia,aretagia,gabellas,datia, tractas, collectas,decimas,cenſus,novalia, ſubſidia, etiam charitativa, congruas portiones,jucundum adventum, paſtor bonus, aut alia onera,etiam jura ſynodalia, & Seminarii puerorum, ac pro reparatione pontium, fontium, furnorum, murorum,aut alia onera impoſita, & imponenda ab ipſis,ſeu eorum colonis,laboratoribus, & perſonis ejuſdem Religionis exigere prætendentes, qui omnes ſunt exempti, ut in prædicta Bulla Pij IV. *pag. 661, verſ. nec non à ſolutione, & pag. 672 poſt med, verſ, nec omnino*, ac Pij V. conſtitut. 76, *pag.* 1036. Greg. XIII. motu proprio *cap. 62. verſ. necnon fœlicis. pag.* 1287. concil. Trid. *cap. 18. de reform. ſeſſ. 23.* conſervatores præfati procedere, & Religionem,ac alios prædictos tueri, & defendere tenentur.

105 Limitatur tamen † in Epiſcoporum viſitatione,in his dumtaxat, quæ animarum

ſam curam, illiusque exercitium, & ſacramentorum adminiſtrationem reſpiciunt, quam, tanquam Sedis Apoſt. delegati, gratis & abſque ulla ejuſdem Religionis rectorum, & miniſtrorum impenſa, & onere facere poſſunt, ut in ead. Bull. Pij V. *cap. 139. incip. expoſcit*, & Gregor. XIII. *cap. 88. incipien. conſuevit ſedes.*

106 Secundò limitatur, † quoad perſonas vicariorum, militum, capellanorum, miniſtrorum ſervientium, adſcriptorum, colonorum, procuratorum, ac familiarium eorundem, qui eccleſiis, aliiſque locis dictorum militum actu non ſerviunt, & intra eorum domos non reſident, nec ſub eorum obedientia vivunt, & qui legitime, ac ſecundum regulam dictæ Religionis profeſſionem non fecerunt, contra quos Ordinarii, tanquàm Sedis Apoſtolicæ delegati, habent juriſdictionem, & procedere poſſunt, concil. Trid. *cap. 11. de refor. ſeſſ. 24.* & Bull. Greg. XIII. *cap. 67. incip. circumſpecta in omnibus*. & fuit deciſum à ſacra congreg. concil. *ut in deciſ. manu ſcript. mihi 146.* quæ limitatio oritur, etiam ex diſpoſitione eorundem privilegiorum ejuſdem Religionis,
107 quibus cavetur, † quòd privilegiis tantummodo gaudeant, qui à Magno Magiſtro, ſeu de ejus licentia habitum ſuſceperunt, & profeſſionem emiſerunt, nec vagabundis ſuffragentur. eo. Bull. Pij IV. *fol. 669. ante medium. verſ. quodque illi*, quia privilegia ſunt conceſſa principaliter in favorem Religionis, & ſecundariò, perſonarum, quæ illi inſerviunt.

Non viventes autem ſub obedientia, nec inſervientes, minuſque reſidentes, aut legitime non profeſſi, privilegiis gaudere non debent, quia ceſſat cauſa, ob quam fuerunt conceſſa. *cap. cum ceſſante de appell.* Felyn. *in cap. cum acceſſiſſent. num. 24. conſt.*

108 Ideo privilegium † conceſſum monachis, licet non ſint clerici, ſuper immunitate tutelæ, procedit, ſi in eccleſiis commorentur, non autem, ſi vagentur *cap. generaliter*, & ibi glo. *in ver. devagantes. 16. quaſt. 1.* & propter officium
109 † datur beneficium, ſed fœminas ſibi concubinas, ut ſponſas eligentes, & ob fornicationem officium dimittentes, amittunt beneficia. *cap. ſi quis ſacerdotum, & cap. eos etiam 82. diſt.*
110 † Et cùm parochiales conferantur, ut parochi per ipſos deſerviant, & reſideant, non reſidentes ſunt beneficiis privandi, *cap. quia nonnulli, & cap. relatum. de cler. non reſid.* Conc. Trid. *cap. 1. poſt med. ver. eadem omnino. ſeſſ. 23. de refor.* & Pius V. in Bull.
111 *cap. 64. incipien. cupientes*, † Quia etiam beneficia dantur, ut eccleſiis inſerviatur, ſi quis beneficiatus fuerit excommunicatus proventus Eccleſiaſtici ſunt ei ſubtrahendi *capitulo paſtoralis. in fine, de appellation.* & *cap. latores, de cleric. excomm. vel depoſ.* quia, cum ſit extra eccleſiam, nomine Eccleſiæ nihil poteſt poſſidere. *cap. quo jure. verſ. item relegantur. 8. diſt. cap. eos qui 32. diſt. & cap. quod autem 23. quaſt. 7.*

DE

23 Forma certa data à jure, vel ab homine, paria ſunt agere directe contra, vel citra.
24 Alienatio rei eccleſiæ facta, forma non ſervata, infringitur.
25 Alienatio rerum immobilium minoris, quando infringatur.
26 Forma juris non ſervata, quando reddat matris teſtamentum nullum.
27 Beneficia reſignata ob non publicationem vacant ipſo jure.
28 Beneficia vacantia ob non publicationem reſignationis ſunt Sedi Apoſtolicæ reſervata.
29 Regula re triennali poſſeſſore quos tueatur.
30 Regula de triennali poſſeſſore ſe tueri non poſſunt obtinentes beneficia vacantia ob non publicationem reſignationum.
31 Titulum coloratum, quis habere dicatur.
32 Regula de triennali juvari non poteſt proviſus de parochiali ſine concurſu.
33 Poſſeſſio eſt jus inſiſtendi rei non prohibitæ poſſideri.
34 Impetrationes beneficiorum vacantium ob non publicationem, quomodo fieri debeant.
35 Beneficijs litigioſis impetratis, quomodo ſit in lite procedendum.
36 Subrogatus eodem jure uti debet, quo ille in cujus locum ſubrogatur.
37 Relegatio facta dignitati, tranſit in ſubrogatum in dignitate.
38 Magnus Magiſter, & conventus Religionis Hieroſolymitanæ, quomodo de beneficiis ejuſdem religionis providere poſſit.
39 Magnus Magiſter Religionis Hieroſolymitanæ penſiones annuas reſervare & fructuum reſervationes facere poteſt.
40 Beneficia regularium commendata etiam comprehenduntur ſub conſtitutione publicandis reſignantibus.
41 Reſignatio commendarum, quæ in conventu Religionis Hieroſolymitanæ admittuntur, non cadunt ſub conſtitutionem de publicandis reſignationibus.
42 Proœmium cauſam finalem diſpoſitionis indicat.
43 Conſtitutionis cauſa ceſſante, ceſſat conſtitutio.
44 Commendis Religionis Hieroſolymitanæ vacantibus, qui fructus ærario debeantur.
45 Commendæ Religionis Hieroſolymitanæ quibus oneribus ſint gravatæ.
46 Diſpoſitio quantumcunque generalis debet interpretari, & reſtringi, ut non comprehendat caſum abſurdum, per quem quis pœnam incurrat.
47 Priores, bajulivi, & commendatarij Religionis Hieroſolymitanæ ſunt veri Ordinarij.
48 Coadiutoriæ, an ſint publicandæ.
49 Ius idem eſſe debet, ubi eſt eadem ratio.
50 Conſtitutio de publicandis reſignationibus, quare edita fuerit.
51 Proœmium cauſam finalem indicat.
52 Conſtitutionis cauſa ceſſante ceſſat conſtitutio.
53 Lex, etiam ſi ſit perquàm dura, à verbis legis non eſt recedendum.
54 Coadiutoræ celari non poſſunt.
55 Subrogatus frui debet prærogativis ejus, in cujus locum ſubrogatur.
56 Canonicorum tres ſunt gradus,

57 *Coadiutor, quomodo inter alios canonicos ſedere debeat.*
58 *Auctoritatis propria lumine fulgentes, præferuntur illis, qui vices aliorum gerunt.*
59 *Honor debetur conſtitutis in dignitate ratione excellentia.*
60 *Coadiutor canonici vocatur canonicus fictus*
61 *Canonici veri fictis ſunt præferendi.*
62 *Coadiutor datus canonico in ordine ſacerdotali canonicos in ordine diaconali, vel ſubdiaconali præcedere debet.*
63 *Canonicus præcedere debet coadiutorem canonici ejuſdem ordinis primò receptum.*
64 *Coadiutoria forma eſt ſemper conſideranda, ubi de illius viribus dubitari contigerit.*
65 *Coadiutor infirmus, vel corporaliter legitimè impeditus lucratur diſtributiones quotidianas.*
66 *Coadiuto excommunicato, an coadiutor pro eo diſtributiones quotidianas lucrari poſſit.*
67 *Excommunicatus non lucratur fructus aut emolumenta beneficiorum.*
68 *Excommunicatus, qui non poteſt per ſe, nec per aliũ ad ſui utilitate agere poteſt.*
69 *Coadiutor canonici, an vocem activam, & paſſivam in capitulo habere poſſit.*
70 *Verba generalia generaliter ſunt intelligenda.*
71 *Coadiutores pluribus dantur.*
72 *Coadiutor, quis dicatur.*
73 *Aetas in coadiutore, quæ requiratur.*
74 *Coadiutor Epiſcopi cum futura ſucceſſione minor 30. annorum ſine diſpenſatione Apoſtolica deputari non poteſt.*
75 *Coadiutores cum futura ſucceſſione pluribus de cauſis dari poſſunt.*
76 *Coadiutor Epiſcopi, quæ exercere poſſit.*
77 *Coadiutores dignitatibus in cathedralibus eccleſiis exiſtentibus dari poſſunt.*
78 *Coadiutores parochialium eccleſiarum rectoribus, quibus ex cauſis dari poſſint*
79 *Coadiutores, Abbatis, & Abbatiſſæ dari poſſunt.*
80 *Coadiutores Regibus, & Principibus dari poſſunt.*

QUOMODO beneficia per obitum vacantia conferantur, edoctum fuit ſuprà, nunc autem de vacantibus per reſignationem eſt agen-
1 dum. Reſignationes verò † aliæ ſunt ſimplices, ut quæ fiunt ſine conditione, & pacto, non deſignatâ perſona, cui beneficium conferatur *c. tua nos. de Simon.* & Put. *deciſ.* 158. *n.* 4 *lib.* 3. & iſtæ fieri poſſunt per procuratorum aut reſignantem, qui perſonaliter poteſt reſignationi conſentire.
2 † Aliæ conditionatæ, quæ pluribus modis fiunt in favorem deſignatæ perſonæ reſignatarij.
3 Primò † in favorem talis, & non aliàs, aliter, nec alio modo, & quia in ſupplicationibus non conceditur clauſula, in favorem talis. N. & non aliàs, aliter, nec aliò modo, tunc procurator ad reſignandum verbi gratia in favorem Sempronij non poteſt reſignare, niſi provideatur in favorem perſonæ nominatæ, quia contra formam mandati reſignatio admitti non poteſt. gloſſ. *in c. olim. il.* 1. *in ver. traditam. de reſt. ſpol.* Pariſ. *conſ.* 19. *numer.* 23. *vol.* 2. & Rebuff. *de reſignat. cond numer.* 3. *par.* 3.
4 Secundò † ex cauſa permutationis, dum-

dummodo reſignanti provideatur de alio beneficio *cap. unic. de rer. permut. in 6. & Clement. unic. eod. tit.* & niſi reſignante de alio beneficio, pro quo permutatur, provideatur, reſignatio, ut facta contra formam mandati, non tenet, ex ſupra deductis, quia non abdicatur jus à reſignante, niſi perfecta reſignatione Rota *deciſ. 4. nu. 11. de renunc. in no.*

5 Tertiò † deſignata perſona, & reſervatis reſignanti omnibus fructibus, demptis ſcutis centum auri pro titulari, quæ ad minus ſuper Abbatijs, & alijs pinguibus beneficijs de ſtylo reſervantur, vel reſeruata penſione annua centum ducatorum, aut alia inter partes conventa, libera, immuni, & exempta, & tunc, niſi cum eadem reſervatione juxta formam mandati, conſenſus reſignationis non admittitur, quia notarij, ad quos officium conſenſus hujuſmodi extendendi

6 ſpectat, etiam † quòd ſupplicatio ſit expedita, ſi cum mandato non concordat, conſenſum non admittunt, quicquid in contrarium teneat Rebuff. vir alioquin peritiſſimus, quòd Papa poſſit dimidiam penſionis ſine conſenſu admittere, & valebit reſignatio, *de reſig. condit. numer. 25. & 26. par. 3.* quia reſignatio eſſet nulla defectu mandati, *l. diligenter, ff. mand.* & Felyn. *in cap. ex parte numer. 4. de conſtit.*

7 † Clauſula enim, quæ in mandatis ſolet apponi, & non aliàs, aliter, nec alio modo, neceſſitatem inducit, ita quòd ejus tranſgreſſio vitiet actum, Pariſ. *conſ. 19. num. 18. 19. & 20 volum. 2.* ſalua tamen ſemper abſoluta Papæ auctoritate.

8 Mandatum † datum ad reſignandum, vel ad conſentiendum reſervationi penſionis, re integra, poteſt quandocumque revocari, ſed requiritur intimatio facta procuratori, auferendo ab eo facultatem ſibi traditam, aut inhibendo, ne ulterius vigore mandati in ejus perſonam ad reſignandum facti, audeat beneficium reſignare, ſub pœna nullitatis, & ſi plures procuratores fuerint conſtituti, omnibus eſt revocatio intimanda, quia aliàs initimatio facta uni non prodeſſet, quoad alium, qui licite poſſet renunciare, vel ſufficeret intimatio facta reſignatario, clement. unic. de renunc. & Rebuff. *pract. benef. de revoc. proc. par. 3.* ſed, quia de reſignationibus. Pau. Pariſ. copioſum tractatum edidit, ex quo ad ſaturitatem commode, quod velis, haurire potes, hæc pauca mihi delibaſſe ſufficiat.

9 Beneficiorum † reſignationes ſunt publicandæ, ut per diverſas conſtitutiones Innoc. VII. *conſtit. 13.* Pij IV. *conſtit. 15.* Pij V. 182. & Greg. XIII. 87. quæ ultima, cùm omnes conſtitutiones prædeceſſorum ſuper publicandis reſignationibus comprehendat, reformet, reſtringat, & abroget, *ut in ead. conſtit. circ. fin. verſ. decernentes*, ea ſola ſervari debet. Ideo reſignationes, jurium ceſſiones, & beneficiorum permutationes, in Pontificis, ſeu notariorum Romanæ curiæ, facultatem habentium, manibus factæ, intra ſex menſes, ſi citra montes, ſi verò ultra, intra novem menſes à data conceſſionis gratiæ, non autem à die præſtiti ſuper ea conſenſus numerandos, debent publicari, *ut in ead. conſtit. in princ. §. nos hoc malum*, & ex hoc tollitur quæſtio, & difficultas, an tempus ſolùm currere debeat à præſtiti conſenſus, de qua per Go-

meſ. de publ. reſign n. 3. verſ. prædictis. ac. nu. 4. 5. & 6. qu. 7.

10 † Et debet etiam fieri de permutationibus beneficiorum, *ut ibi eod. §. in princip.* etiam cauſa permutationis, evacuata longa diſputatione pro parte affirmativa, & negativa ab eodem Gomeſ. *in ead. reg de publ. in qu. 3. per tot. tractata.*

11 Procedit etiam, † & habet locum in beneficiis commendatis, ut in eod. §. nec hoc malum; ibi, ac commendarum; & capit reſignationes quaruncunque eccleſiarum, Monaſteriorum, Prioratuũ, tàm virorum, quàm mulierum, dignitatum, officiorum, & beneficiorum quorumcunque ſecularium, & quorumvis ordinum, etiam militiarum regularium, etiam electivorum, & manualium, ac etiam de jure patronatus laicorum illuſtrium, & aliàs quomodocunque exiſtentium, etiàm quòd in petitorio, ſive in poſſeſſorio ſint litigioſa, *ut in eadem. conſtit. § cæterum modus*, qua tollun tur deducta pro parte negativa, quòd conſtitutio non procederet in beneficiis commendatis, ut per Gomeſ. *de publ. quæſt.* 4. &, quia dubitabatur, an haberet locum in beneficijs conſiſtorialibus, ut per eundem Gomeſ. *quæſt.* 5 declaratur, quòd procedat etiam in beneficiis conſiſtorialibus, quando extra conſiſtorium reſignationes admittuntur, etiam cum reſervationibus nominis, tituli, adminiſtrationis, reſervationis fructuum, etiam omnium, ac rerum, & jurium quorumcunque, *ut in eodem §. cæterum*, & cùm incluſio
12 unius ſit excluſio alterius, † ſequitur, quòd beneficia de quibus in conſiſtorio diſponitur, non comprehenduntur ſub conſtitutione, quia renunciatio facta in conſiſtorio in præſentia Pontificis, & Cardinalium ſatis dicitur publicata, ut per Gomeſ. *d. q. 5.*

Reſignationes † etiam ex cauſa permutationis, & jurium ceſſionis in manibus Ordinariorum etiam S. R. E. Cardinalium, etiam indulta à Sede Apoſtolica habentium, ac legatorum etiam de latere, & delegatorum etiam ſpecialium ejuſdem Sedis extra Romanam curiam factæ, intra menſem admitti vel reijci, reſignationesque, & proviſiones reſignatorum beneficiorum omnino intra menſem ab ipſis Ordinariis admitti debent, *ut in eadem conſtitut. §. de beneficiis, circa fin.*

14 Admiſſio † autem in favorem, vel de beneficio ſic reſignato conſanguineo, vel affini reſignãtis, vel familiari admittentis reſignationem fieri non poteſt, ſub ſuſpenſionis, & aliis pœnis, ut in conſtitut, Pij V. ſuper admittendis reſignationibus *conſtit. 58.*

15 Ordinaria † auctoritate de beneficiis per reſignationem vacantibus etiam S. R. E. Cardinales, ac legati etiam de latere intra menſem debẽt providere, & proviſi reſignationes intra tres menſes, à die proviſionis factæ numerandos, publicare, & poſſeſſionem beneficij modo infraſcripto capere, aut petere tenentur, *ut in §. de beneficiis autem.*

16 Publicatio reſignationum † in cathedrali, & in Eccleſia, ſeu Eccleſijs beneficij, ſi in pluribus eccleſijs beneficiorum exiſtat fieri debet, dum frequens populus ad miſſarum ſolemnia convenit, ubi palam omnibus literæ, ſive Apoſtolica, ſive auctoritate ordinaria factæ, earumve tranſumptum debet exhiberi, claraque, & intelligibili voce reſignatio, ſeu ceſſio, ac beneficij qualitas, & invocatio, nominaque, & cognomina reſignantis, ſeu cedentis, & reſignatarij, ſeu ceſſionarij pronunciari debent,

bent, ut omnia poſſint veriſimiliter, ad omnium ibi exiſtentium notitiam pervenire, exemplumque litterarum collationatum valvis eccleſiarum affixum relinqui debet, *ead. conſtitut. §. nos hoc malum, in fin.*

17 Pro beneficio rurali † quodque populo, aut conventu caret, publicatio in parochiali intra cujus parochiæ limites beneficium conſtitutum exiſtat, & in cathedrali eccleſia, † vel, ſi locus bello, aut peſte,
18 ſeu manifeſtis periculis, ſubjaceat, tunc in proxima parochiali, ac etiam in cathedrali eccleſia, vel ſi aditus ad illas, aut alteram ipſarum minime ſit ſecurus, in alia cathedrali, vel parochiali viciniori periculorum immuni publicatio hujuſmodi fieri debeat, *eadem conſtit. §. ſi verò Eccleſia.*

19 Proviſus de beneficio, † etiam litigioſo, vel à cedente non poſſeſſo, poſſionem beneficij infra dictum tempus vigore litterarum Apoſtolicarum deſuper confectarum, aut proviſionis auctoritate ordinaria factæ, nec alias apprehendere debet, quòd ſi propter litem, aut aliud impedimentum apprehendere non poterit, ſaltem litteras cum earum publicatione, ſi tunc facta fuerit iudici, ſeu executori illarum, vel illi, ad quos pertinet, per ſe, vel procuratorem ſuum legitimum, infra idem tempus præſentare, & apud illum, vel illos pro ipſarum litterarum executione inſtare, & poſſeſſionem hujuſmodi inſtanter petere debet, *ut in ead. conſtit. §. is quoque.*

20 Cum autem S.R.E. Cardinales, † ſub regulis cancellariæ non comprehendantur, ut trad. Gomeſ. *in proœm. reg. quæſt. 6. numer. 10.* & habetur per Clementem Papam VIII. *in ſuis regulis cancellariæ reg. 69.* & ideo dubitari contingeret, an conſtitutio hujuſmodi ipſos comprehenderet, licet videretur, quòd ſic, *cap. 1. de ſchiſmat. & idem* Gomeſ. *de publ. reſign. quæſt. 12. numer. 3.* ad tollendum omne dubium fuerint expreſſe comprehenſi, *ut ead. conſtit. §. 1. ibi, etiam S.R.E Cardinales.*

21 Reſignationum † publicatio ſub modo, & forma deſuper tradita fieri debet, aliàs redditur nulla, ut expreſſe diſponitur, ultra quod, non ſervata forma data à lege corruit actus, *c. cum dilecta, de reſcript. c. venerabili, de off. deleg. cap. fin. de reſt. ſpol.* Rom. *conſ 236. numer. 8.* & Felyn. *in d. cap. cum dilecta, num. 7. circa med. verſ. geſta contra*
22 *formam. de reſcript.* † major eſt enim defectus formæ, quam materiæ, gloſ. *in l unus §. ſi acceptilatio in verb. inutilis*, & ibi Paul. Caſtr. *num. 2. de pact. & l. certa forma*, & ibi Joann. de Plat. *C. de jure fiſci lib. 10.* nec poteſt adimpleri per æquipollens, *ut*
23 *in ead. conſt. eod. §. cæterum*, † Quia, quando datur certa forma à jure, vel ab homine, paria ſunt agere directè contra, vel citra, *cap. prudentiam*, & ibi Abb. *n. 5 de off. deleg.* & Felyn. *in d. c. dilecta, n. 6. verſ. amplia primo*, qui tradit regulam cum pluribus limitationibus, & ampliationibus, & hinc vi-
24 demus †. quòd ex iſto capite, infringitur alienatio rei eccleſiæ facta, forma non ſervata, *cap. ſine exceptione. 12. qu. 2. cap. 1. de reb. Eccleſ. non alienan. in 6. & clem. 1.* & ibi Card. *eod. titul.* Bart. *in l. cum ſic, §. eam tranſactionem, numer. 3 ff. de tranſact.* Bald. *in l. fin. §. neceſſitate. numer. 27. C. de bo. quæ lib.* Jaſ. *in l. contra juriſ. numer. 9. de pact.* & Felyn. *in cap. cauſam, il. 2. num. 8. verſ. contra hæc, de jud.*

25 Infringitur etiam † alienatio rerum

immobilium minoris facta ſine decreto, dummodo pecunia non probetur verſa in ejus utilitatem, *l. magis puto, §. ne paſſim, ff. de reb. eod. l. utere, & l. ſi prædium, §. emptor. C. de præd. min. ſine decr. non alien.*

26 Et præteritio filij † facta à matre ſine inſertione cauſæ legitimæ hodie reddit teſtamentum nullum, etiam ob non ſervatam formam juris noviſſimi, *de quo in §. aliud quoque capitulum, in auth. ut cum, de appell. cognoſ. colla. 8.* Alexand. *in auth. non licet, n. 9. C. de lib. præter,* & Bald. *in conſ. 2. in fin. volum. 1.*

27 Beneficia reſignata † publicatione non facta, tam ex parte reſignantium, quam reſignatorum, vacant ipſo jure, nec reſignantes, continuando poſſeſſionem, conſtitutione de annali, vel triennali juvari poſſunt, & reſignatarij ad beneficia reſignata obtinenda inhabiles, & incapaces redduntur.

28 Beneficiaque † ſic vacantia à Sede Apoſtolica duntaxat poſſunt impetrari, *ead. conſtit. 87. §. quod ſi quidquam,* & dicta dictio taxativa excludit omnem facultatem Ordinarijs attributam conferendi, cum excludat omnes alias perſonas, Bart. *in l. 1. numer. 1. & 3 ff. ſi quis juſdic. non obtem.* Bald. *in l. ſi quis ex conſenſu, numer. 2. de epiſ. ad* & Felyn. *in cap. contigit, numer. 3. de fide. inſtr.*

29 An autem tribunales poſſeſſores poſt reſignationem, publicatione non facta, regula de triennali defendi poſſint, & videtur, quòd ſic, † quia regula de triennali tuetur omnes proviſos, duobus caſibus exceptis, videlicet, ingreſſu ſimoniaco, & intruſione in beneficijs diſpoſitioni Apoſtolicæ ex generali reſervatione in corpore juris clauſa, reſervatis, quæ vacant in curia, *cap. 2. de præb. in 6.* & cum dicta conſtitutio ſit extravagans, & non clauſa in corpore juris, & ideo caſus non publicationis reſignationis non ſit de exceptuatis, remanet ſub regula, cum exceptio firmet regulam in contrarium, *cap. dominus,* cum gloſ. 32. *quæſt. 7. cap. nonne de præſumpt. l. nam quod liquide in fin. de penu. leg. §. ut autem* ubi gloſſa penult. & ibi Bart. *in auth. de non alienan. aut permut. in col 2.* Rom. *conſ. 337. numer. 8.* & Felyn. *in cap. quoniam frequenter, numer. 1. ut lit. non conteſt.* videtur etiam, quod regula eadem ſe tueri poſſint proviſi de parochialibus ſine concurſu contra formam dictæ conſtit, Pij V. 32. in conferendis, & ſacri concil. Trident. diſpoſitionem.

His tamen non obſtantibus, in dictis caſibus poſſeſſores regula de triennali ju-
30 vari non poſſunt, † quia reſignans amittit titulum, & poſſeſſionem beneficij, Rota *deciſ. 2. numer. 3. de renunc. in antiq.* Pariſ. *conſ. 176. num. 4 & 5. & conſ. 185. num. 1. & 2. lib. 4.* Put. *deciſ. 250. num. 2. lib. 2.* Nec poteſt habere coloratum titulum, quod quidem requirit regula; † quia titulum coloratum habere dicitur, qui illud habet ab habente de jure facultatem conferendi, Lap. *alleg. 16. num. 2.* Abb. *in cap. in litteris, nu. 12. de reſt ſpol.* Paul. de Caſtr. *conſ. 253. num. 4. de volu 1,* Natt. *conſ. 411. n. 7. & 9.* Oſalc. *deciſ. 116. num. 7.* & Gomeſ. *de trien. poſſ. d. quæſt. 10. nu. 2.* & ob non publicationem titulus habitus ab habente facultatem conferendi redditur ad non titulum, ex diſpoſitione ejuſdem conſtitut. 87. §. *quòd ſi quidquam.*

31 Nec juvari † poteſt dicta poſſeſſione provi-

proviſus de parochiali ab Ordinario, etiam S.R.E. Cardinali, ac Sedis Apoſtolicæ legato, vel nuncio ſine concurſu, quia dicta conſtitutio, in conferendis comprehendit etiam Cardinales, & habet decretum irritans, ſimileſque proviſiones nullum proviſis jus, aut titulum etiam coloratum tribui, illaſque ut prius vacare, & ſedi Apoſtolicæ reſervatas eſſe voluit, & declaravit, *ut in ead. conſtitut.* §. *nos ad quorum*, & annalis poſſeſſio non juvat detinentem beneficium reſervatum. Gomeſ *de anna. poſſ. qu.* 13. *per totum*, nec triennalis, idem Gomeſ. *in reg. de trien. qu.* 26. *n.* 6. 7. *&* 9.

33 Poſſeſſio enim † eſt jus inſiſtendi rei non prohibitæ poſſideri, ut trad. Bart. *in l.* 1. *nu.* 6 ubi omnes Doct. *ff de acq poſſ.* ſed poſſidentes poſt reſignationem, aut ſine concurſu contra prohibitionem ſacri concilii, & dictæ conſtitutionis ſunt mere intruſi, & titulus redditur ad non titulum, ex ſupra deductis.

34 Impetrationes beneficiorum † ſic ob non publicationem vacantium fieri debent cum expreſſione nominum, & cognominum reſignantium, ſeu cedentium, & reſignatariorum, ſeu ceſſionariorum, & impetrantes à data ſuarum impetrationum ea omnia, quæ cadentes à jure prædicto præſtare debebant, adimplere tenentur, *ut eod.* §. *quod ſi quidquam. poſt med.*

Si verò beneficia impetrata fuerint liti-
35 gioſa † contra cedentes ad ulteriora, etiam uſque ad ſententiam diffinitivam, ac rem judicatam, & illius executionem procedi poterit, licitum tamen erit reſignatariis, ſeu ceſſionariis, aut ſubrogatis, coram judice, coram quo lis pendere contigerit, comparere, ac ad cauſam in eiſdem ſtatu, & terminis, in quibus reperietur, abſque alia commiſſione erunt admittendi, *ut ead. conſtit.* §. *ſed ne in beneficiu*, † quia,
36 cùm ſubrogetur in loco aliorum, eodem jure, uti debent, *cap. Eccleſia, il* 1. *cum* gloſ. *poſt med. ut lit. pendent.* & ibi Innocent. & Abb. *num.* 6.

Hinc videmus, quòd ſubrogatus in officio, vel collegio alterius utitur jure illius, in cujus locum ſubrogatur, tam, quoad commodum, quàm quoad incommodum, *l. unica C. de colleg. & cartopra.* & ibi Bart. §. *fi.* Io. de Plat. & Rebuff. *nu.* 4. *lib.* 11. & ibidem Bart. *in l. comperimus. num.* 4. *de*
37 *prox ſacr. ſcri. lib.* 12. & delegatio † facta alicui in dignitate conſtituto ſub nomine dignitatis tranſit in ſubrogatum in dignitate, *cap. quoniam Abbas*, & ibi Innoc. *n.* 1. & Abb. *numer.* 4. *de off. deleg. cap paſtoralis*, §. *ad quod dicimus*, & ibi gloſ. *in ver. ſuccedat, de off. judicis ord.* & quia dubitari poteſt, an reſignationes, & ceſſiones commendarum, & beneficiorum Religionis Sancti Joannis Hieroſolymitani ſub dicta conſtitutione de publicandis comprehendantur, ſtante, quòd Magnus Magiſter, &
38 † conventus de beneficiis, tamquam privatis prædijs in titulum perpetui beneficij eccleſiaſtici, ſeu etiam ad nutum, ſeu amovibiliter uni, vel diverſis perſonis, aſſignari ſolitis, etiam Sedi Apoſtolicæ reſervatis, ſeu aliàs affectis, aut ad Sedem ipſam devolutis, liberè providere, & illa unire, & diſmembrare, & de illis diſponere, antianitateſque, tam generales, quam ſpeciales, ſuper eiſdem beneficiis fratribus ejuſdem
39 Religionis concedere, & reſignationes † dictorum beneficiorum recipere, & admittere, illaque reſignantibus titulum, ſeu denominationem, ac omnes eorum fructus, ſeu illorum partem, aut ſuper illis

quaſ

quaſcunque penſiones annuas, quæ etiam tranſeant ad ſucceſſores, in eis reſervare, concedere, conſtituere, & aſſignare, & quod altero decedente, ſuperſtes in illius poſſeſſione ſuccedat, indulgere poteſt, ut in Bullar. Pij. IV. *cap. 24. incipien. circunſpecta Romani Pontificis pag. 667 poſt.*
40 *med. verſ. & tam Magiſtro* † videtur, quod comprehendantur verbis expreſſis, beneficia commendata regularium militiarum, etiam electiva, & manualia, *eod. §. nec hoc malum, & §. cæterum.* quod puto verum, quoad reſignationes beneficiorum, quæ extra conventum, etiam apud Sedem Apoſtolicam admittuntur, quia tunc, cùm conveniant verba conſtitutionis intrat illius diſpoſitio, *l. 4. §. toties, ff. de dam. infect.* & cum comprehendat etiam S. R. E. Cardinales, qui dignitate, favoribus, & privilegiis præcellunt multò magis inferiores, quia ubicunque eſt eadem ratio, vel æquitas, eadem eſſe debet juris diſpoſitio *l. illud, ff. ad leg. Aquil, & l. à Titio ff. de verb. oblig.*

41 Sed in commendis, † quæ in conventu reſignantur, & ut vocabulo conventus utar, ſmutiuntur, ut in ſtabil. ejuſdem religionis, *cap. ſtatuimus, de com & cap. motio. de verb ſignif.* quia illius vacatio inducitur in lingua, id eſt in natione, *cap. linguas, eod. tit. & d. cap. motio,* & ibi, per Magnum Magiſtrum, & conventum dumtaxat reſignationes admittantur, *cap. ſtatuimus, quòd nullus, & cap. præter id, eod. tit. de com.* & ſecuta vacatione de commendis ab eodem Magno Magiſtro, & conventu provideatur, *cap. ſtatuimus, ut ſtatim, eod. tit.* non requiritur publicatio, quia, licet regulariter publicatio omnium beneficiorum reſignatorum, etiam militiarum, & conſiſtorialium fieri debeat, fallit tamen regula, quando beneficia conſiſtorialia in conſiſtorio reſignantur, *ut in d. §. cæterum ibi,* extra tamen dictum conſiſtorium admittuntur, & eſt ratio, quia renunciatio facta in conſiſtorio in præſentia Principis ſatis dicitur publicata, ut trad. Gomel. *in qu. 5 ſupracitata.*

Ideo pari modo dicuntur publicatæ reſignationes factæ in manibus Magni Magiſtri, & conventus, qui fiunt in concilio præſentibus fratribus illius linguæ, cujus commenda exiſtit, de quorum intereſſe agitur, & cum linguarum congregatio in concilio fiat cum præſentia priorum linguæ, ut in eiſd. Stabil. *in c. quoniam plerumque c. ut liberiùs, & c. quia bonum, de concil.* & expediantur deſuper Bullæ ſub plumbo, *ut in cap. ad liberationem, eo. tit.* publicatioque reſignationum fuerit inducta tantummodo ad evitandas clandeſtinas, & fraudulentas reſignationes, ut in Bull. Pij. V. *c. 182. incip. Sanctiſſimus, in proœm. & ead.*
42 *conſt. Greg. XIII. etiam in proœmio.* † quod cauſam finalem diſpoſitionis indicat *l. fin.* & ibi Bart. *nu. 3 ff. de hered. inſtit.* & Pariſ. *conſ 6. n. 24. vol. 4.* ceſſante cauſa conſtitutionis, ceſſat conſtitutio, *c. neophytus,* cum gl. *in ver. cauſa 61. diſt. & c. quod pro remedio,*
43 & ibi gl. *in ver. ceſſante 17. q. 7.* † prout, ceſſante cauſa finali, ceſſat effectus, *c. cum ceſſante, in princ.* & ibi Abb. *n. 2 de appell.* gl. *in c. poſt tranſlationem, in verb. ceſſante extra de renun.* gl *in ver. non cohæret, in l. cum tale, § falſam cauſam ff de cond.* & idem Bart. *in l demonſtr. num. 18 ff. eo tit. & in auth. de nup. & ſiquis verò, nu. 1.*

Cauſa finalis dictæ conſtitutionis in reſignationibus in manibus Magni Magiſtri, & conventus factis, nec appellari poteſt, quan-

44 quandoquidem † ex omnibus Prioratibus, Caſtellaniæ, Empoſtæ, Bajulivatibus, Commendis, & adminiſtrationibus,
quæ per ceſſionem, & reſignationem aliis conferuntur, fructus, & redditus duorum annorum integrorum, primi, & ſecundi anni ab ærario Religionis ſunt excipiendi, ultra quod proviſi de commendis per reſignationem omnia debita, quibus reſignantes tempore reſignationum, & ceſſionum obnoxii erant, perſolvere tenentur, *ut in ſtabil. c. præterea & c. inſuper de com. ærar.* etiamſi Apoſtolica auctoritate fuerint proviſi; ut in motu proprio Pij IV. & alio Pii V. non impreſſis, ſub Sixto V. in forma, rationi congruit, expedito, in libro ejuſdem Religionis regiſtratis, & in motu proprio in Bull. Greg. XIII. *incipien. dudum fel. rec. Pius Papa V. c. 78.*

45 Sunt etiam † omnes commendæ gravatæ annuis penſionibus perpetuis, communi ærario Religionis perſolvi debitis, quæ impoſitiones, & reſponſiones vocantur, *ut in ſtab. 1. de com. ærar.* quas annis ſingulis in capitulo Provinciali, vel in Feſto S. Joannis Baptiſtæ quocunque caſu fortuito, & inopinato non obſtante, Receptoribus, & Procuratoribus Religionis, Priores, Caſtellanus empoſtæ, Bajulivi, Commendatarii, & fratres tam exempti, quàm non exempti perſolvere tenentur, *cap. ſtatuimus, il 1. & c. quòd, ſi aliqui, eo. tit.* à quibus reſignationes clandeſtinæ, aut ſimulatæ fieri non poſſunt,
46 diſpoſitio † enim quantumcunque generalis, ſemper debet interpretari, & reſtringi, ut non comprehendat caſum abſurdum, per quem quis indebite pœnam incurrat, Bart. *in l. Cæſar, n. 1. ff. de publ.* Pariſ, *conſ. 59. num. 23. & 24. vol. 3.* & Oſaſch. *deciſ 59. num. 8.*

47 Priores, † Bajulivi, & Commendatarii intra limites ſuarum commendarum ſunt veri Ordinarii, ut in Bull. Pii IV. *c. 14. p. 172. circa fin. et. in ſtabil. c. prioris c. prior, c. impunitas, de prior.* & ſunt exēpti à juriſdictione quorumcunq; Ordinariorũ, habentq; collationē beneficiorũ ſuorũ, Prioratuum, Bajulivarũ, & cōmendarum extra conventum, etiam per reſignationem vacantium, *ut in c. priores in ſuis, & c. tamenſi, de comm.* Ideo in iſtis reſignationi- per inferiores collatores extra conventum admiſſis collationibus ſubſecutis, & aliis Apoſtolica auctoritate admiſſis procedit dicta conſtitutio, quòd tales reſignationes debeant publicari, quia, cùm non poſſit dari ratio diverſitatis ab aliis Ordinariis, & expreſſo comprehendātur beneficia, & cōmendæ militiarũ, ſunt publicandæ ad mentē ipſius conſtitutionis, aliàs ob non publicationem vacant ex ſupra allegatis.

48 Quæritur de coadjutoriis, † an ſubjaceant conſtitutioni Greg. XIII. de publicandis reſignationib⁹: dubiũ facit cōſenſus coadjuvati, qui requiritur in coadjutoriarũ conceſſione, & habet vim reſignationis, ut per Put, deciſ. 158. *n.* 2. *l.* 2. & coadjutor, adveniente morte coadjuti, remanet ſubrogatus ſine alia collatione, aut proviſione, perinde, ac ſi eſſet reſignatarus cũ reſervatione omniũ fructuũ, quo decedēte fructus cedunt titulo, & cũ reſignationes cũ fructuũ reſervatione ſint publicandæ, *ut in dicta conſtit §. cæterũ modus,* pari ratione videntur, publicandæ coad-
49 jutoriæ, quia † ubi eſt eadē ratio, idem jus eſſe debet, *l. illud ff. ad l. aq.* & Cravet. *conſi.*

183. *num.* 3. tamen dictæ coadjutoriæ non cadunt ſub dicta conſtitutione de publicandis reſignationibus, ut infra demonſtrabitur.

50 Cauſa enim † fundamentalis conſtitutionis de publicandis reſignationibus, fuit ad prohibendas ſimulatas, occultaſvè beneficiorum eccleſiaſticorum reſignationes, ut verba ejuſdem conſtitutionis ſonant in proœmio, quod inducit cauſam finalem, *l. fin. ff. de hæred. inſtitu.* & Jaſ. poſt alios per ipſum citatos *in l. ſi pacto, quo pœnam, num.* 14. *C. de pact.*
51 proœmii autem ratio † adeo eſt potens, quòd, ſicut corpus ab anima, ita diſpoſitio ab ipſa ratione proœmiali regulatur, Jaſ. *in l. qui quadringenta, num.* 2. *ff. ad Trebell.* & Goneſ. *de anna. poſſ. q.* 1. *num.* 2. Ideo cùm ceſſat ratio proœmialis in coadjutoriis, quæ ſimulate, vel occulte fieri non poſſunt, non habet locum dicta conſtitutio, † quia conſtitutionis cauſa, vel ratione
52 ceſſante, ceſſat conſtitutio, *cap. cum ceſſante, de appell.* & Tiraq. *in tract. ceſſ. cauſ. par.* 1. *num.* 53.

Præterea conſtitutio loquitur de reſignationibus quibuſcunque, tam ſimplicibus, quàm permutationis, vel quavis alia cauſa, etiam per jurium ceſſionem, & de beneficiis litigioſis factis, non tamen
53 loquitur de coadjutoriis, † & à verbis legis non eſt recedendum, etiam, ſi lex ſit perquam dura, *cap. in memoriam* 19. *diſt. & l. proſpexit, ff. qui, & à quibus.* Nam dicta conſtitutio eſt pœnalis, & in pœnalibus non fit extenſio, *cap. odia. de reg. jur. in* 6. coadjutoria enim † beneficiorum,
54 non poteſt propriè dici reſignatio, licet formam reſignationis repræſentet, Rot. *in noviſſ. par.* 3. *lib.* 3. *deciſ.* 10. *num.* 3.

Coadjutoriæ enim celari non poſſunt, cùm coadjutor in choro, loco coadjuti, publice inſerviat, & dubitatur, an in ſede coadjuti, aut alia, ſedere debeat, cùm autem coadjutor repræſentet perſonam
55 coadjuti, † & ſubrogatus regulariter eiſdem prærogativis frui debeat, quibus fruitur coadjutus, in cujus locum ſubrogatur, *cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ, il primo junct.* gloſſ. *ut lit. pend. l. ſi eum* §. *qui injuriarum. ff. ſi quis cau. l. filia ſua,* §. *Titia. ff. de condit. & demonſtr. l. in duobus,* §. 2. *ff. jureſjuran.* & Bar. *in l.* 1. §. *hi quibus nu.* 2. *ff. de leg.* 3. videtur, quòd ſedem ejus, in cujus locum fuit ſubrogatus, habere debeat, tamen dicta regula, quòd ſubrogatus frui debeat prorogativis ejus, in cujus locum ſubrogatur, non habet locum hoc caſu, quo ad ſedem.

56 Dantur enim tres gradus † inter canonicos; quorum primus eſt presbyterorum, ſecundus diaconorum, & tertius ſubdiaconorum, concil. Trident. *in cap.* 12. §. *in omnibus verò, de reformat. ſeſſ.* 24. prout etiam Cardinalium gradus eſt tripartitus in Epiſcopos, Presbyteros, & Diaconos, *de quibus ſupra, cap.* 2. *num.*
57 3. *par.* 1. Ideo, † aut canonici ſine diſparitate ſunt omnes in uno, & eodem ordine, aut in diverſis ordinibus diſtinguuntur: primo caſu coadjutor in ultimo loco debet inſtallari, ex infra dicendis. Si verò datur coadjutor canonico, qui ſit in ordine ſacerdotali, & primus in ordine, vel ſecundus, tunc ante alios inferioris, nempe diaconalis, & ſubdiaconalis gradus coadjutor ſedere debet, ſed inter presbyteros primam, aut ſecundam ſedem, in qua ſedebat coadjutus, habere non poteſt, licet alios inferioris gradus præce-

præcedere debeat, canonici enim pares ipſi, coadjutor propria dignitate, & prærogativa, coadjutores autem aliena tantùm præfulgent dignitate, † & propriæ
58 auctoritatis lumine fulgentes præferri debent illis, qui aliena luce coruſcant, aut vices aliorum gerunt, Dec. *in cap. ſane, il 2. num. 12. de off. deleg. verſ. ſed habito reſpectu, & verſ. & reſolvendo omnia ſupra dicta* Jaſ. *in l. more. num.* 4. *ff. de juriſd. omn. jud.* Purpur. *in l. 1. num.* 632. *ff. de off. ei. cui mand. eſt juriſd.* & ibi Jacob. de Nig. *num.* 14. Alciat. *reſponſ.* 199. *num.* 36. Menoch. *conſ.* 51, *num.* 24, & 25. *lib.* 5. ſed, quia coadjutores inſerviunt in eodem ordine, in quo ſerviebant coadjuti æquitas ſuadet, ut in eodem ordine poſt omnes canonicos ejuſdẽ ordinis ſedere
59 debeāt, honor enim † debetur cōſtitutis in dignitate, ratione excellentiæ. Caſſan. *in Cat. glor, mund. par.* 1. *conſid.* 8. & ordo ſacerdotalis excellit ordinem diaconalem: Abſurdum enim eſt auditu, diaconum extolli ſuper presbyterum *c. legimus* 93. *diſt.* cùm ordo ſacerdotalis præmineat dignitati regali *cap. duo poſt med.* 69 *d.*

60 Coadjutor autem † canonici vocatur etiam canonicus fictus, & verum ficto præferri debet, *cap. fraternitatis. de frig. & maleſ. & cap. cùm venerabilis. de relig.*
61 *dom.* Ideo canonici veri † fictis ſunt præferendi, ut conſuluit Gemin. *conſ.* 138. *num.* 1. *in fi. & num.* 2. & 3. & Rebuff. *in prax. beneſ. tit. de reſcr, etiam per val. num.* 30. & ex diſpoſitione juris communis coadjutor non debet præcedere canonicos antiquiores, cap. ſtatuimus, de major, & obed. gloſſ. *in cap. fin. in ver. antiquiores, de conſuet. lib.* 6. & Mohed. *deciſ.* 262. quæ procedunt data ordinis
62 paritate, † ſi verò detur coadjutor canonico in ordine ſacerdotali; licet canonicos ejuſdem ordinis ſacerdotalis præcedere non poſſit, canonicos tamen in ordine diaconali, & ſubdiaconali præcedere debet, per text *in d. cap. ſtatuimus*, ubi etiam Joann. *num.* 1. & Abb. 3. *not. de majorit. & obed. & cap. à ſubdiacono* 93. *diſt. cum aliis ſupra deductis.*

63 Quæri poteſt, † quid juris inter canonicum ejuſdem ordinis, & coadjutorem primò receptum, utrum proviſus poſtea de alio canonicatu vacante debeat præferri coadjutori ejuſdem ordinis primò recepto, & probatur, quòd ſic, ex deductis per Menoch *d. conſil.* 51. *num.* 24. & 25. *lib.* 1. *cum aliis ſupra allegatis*, & eſt ratio, quia coadjutor non eſt canonicus, nec poſſidet, uti canonicus, ſed uti coadjutor, & non proprio, ſed coadjuti nomine poſſidet, inſervit, & adminiſtrat, & coadjutoris officio ceſſante, in poſſeſſionem canonicatus, & præbendæ, ac annexorum, juriumque, & pertinentiarium eorumdem eſt inducendus, & tunc, uti canonicus, in poſſeſſionem induci, ac in canonicum recepi, & ad præbendam admitti debet, ac in fratrem, ſtallo ſibi in choro, & loco in capitulo cum juris plenitudine aſſignatis, ut expreſſe verba coadjutoriæ ſonant, & cum in fratrem, non recipiatur, nec uti canonicus, poſſeſſionem, & ſtallum in choro acquirat, niſi poſt mortem coadjuti, tunc poſt omnes canonicos ſui ordinis debet inſtallari,
64 quia † primò in eodem ordine in fratrem receptus, ultimò receptum in omnibus præcedere debet, per regulam, qui prior eſt tempore, *ut in cap. qui prior, de reg. jur. in* 6.

in 6. l. quoties utriuſque ff. eod. tit. d. cap. ſtatuimus de major. & obed.

Quando autem dubitatur de juribus coadjutorum, ſemper forma coadjutoriæ eſt conſideranda. Ioan. And. *in c. fi n. 8. & 9. de cl. ægr.* & Rot. *in dec.* Salam. *coram Pegn. ſub die 25. Iun.* 1593. & cum hodie de ſtylo concedantur coadjutoriæ, tā in ſpiritualibus, quam temporalibus cum plena, libera, & omnimoda poteſtate, regulariter coadjutores omnia poſſunt, quæ poſſunt coadjuti, *ut c. is cui de elec. in 6.* & Old. *conſ. 44. num. 2.*

65 Ideo, coadjutore † infirmo, vel corporaliter legitime impedito, lucrabitur diſtributiones quotidianas. *cap. unic. de cler. non reſid. in 6.* Abb. *in c. 1. num. 7. de cler. ægr.* & Covar. *in lib. 3. var. reſolut. c. 13. num. 8.* quia coadjutores regulariter reſidere, & inſervire ſolent, ſecus autem de coadjuto, quia coadjutore ex cauſa, quæ excuſat, abſente, & coadjuto in infirmitate detento, non ſuperlucratur diſtributiones quotidianas, cùm enim integra valetudine non conſueverit horis canonicis intereſſe, diſtributiones quotidianas ſuperlucrari non poteſt. Abb. *in d. cap. 1. num. 6.* & Covar. poſt alios, quos citat. *in eod. cap. 13. num. 8. verſ. ſexto hoc*, coadjutor enim ſolitus horis canonicis intereſſe, diſtributiones in infirmitate lucratur, quia fingitur reſidere, ſed fictio non habet locum in coadjuto, qui reſidere non ſolet, cum hoc æquitas non ſuadeat. Bart. *in l. ſi quis pro emptore. n. 2. ff. de uſucap.* & Veral. *deciſ. 289. n. 9. par. 2.* quæ procedunt etiam in impeditis, & legitimis impedimentis detentis, *ut in d. c. uni. de cler. non reſid. in 6.* Covarr. *ſub eod. n. 9, verſ.* 8. & Rot. *coram eod. Pegn. in ea. cau. Salmantin. ſub die 20. Iunii.* 1594.

66 Coadjuto † excommunicato, quæritur, an coadjutor pro eo diſtributiones quotidianas lucrari poſſit, cum enim coadjutor non agat, nec inſerviat nomine excommunicati, ſed nomine proprio, aut nomine Eccleſiæ, ut per Innocent. *in cap. fin. in fin. de procur.* Oldrad. *conſil. 44.* & Compoſt. *in cap. fin. n. 17. de cler. ægro.* videtur, affirmative reſpondendū, tamen veritas eſt in contrarium, quia Inno. affirmat excommunicationem coadjuti non nocere coadjutori, quominus ſuo, vel Eccleſiæ nomine, agere poſſit, & verba litterarum ſunt ponderanda.

67 Si enim † in litteris coadjutoriæ diceretur, quod inſervire deberet coadjutor pro coadjuto, & pro ipſo coadjuto lucrari, hoc privilegium intelligeretur competere coadjuto, dummodo eſſet habilis, & capax, excommunicatus autem non lucratur fructus, aut emolumenta beneficiorum. *cap. paſtoralis. §. verum. de appellat.* Rot. *deciſ. 8. n. 10. de ſent. excommu. in antiq.* & Put. *deciſ. 180. lib. 1.* ſi verò coadjutori ex forma litterarum eſſent conceſſæ diſtributiones quotidianæ, & alia emolumenta ſuperlucrari ſolita, tunc excommunicatio coadjuti, quominus coadjutor portionem ſibi à Papa conceſſam percipere valeret, nocere non poſſet. Ioan. de Imol. *in c. fin. in fin. de procur.* & Rota *in ead. cauſa Salmantina coram eod. Pegn. ſub die 9. Iunii 1595.*

68 Qui autem † propter excommunicationem non poteſt per ſe aliquid agere, neq; poterit per alium ad ſuam utilitatem *c. fin. de procur.* & ibi Imol. *num. 6*, ſatis enim eſſet indecorum, ut propter pro-

priæ

prīa demerita alieni à communione fidelium ex ſuffragiis eccleſiæ, cui non parerent, alerentur. *c. commiſſa. de elect. in 6.* & Bal. *in c. 1. in 2. elect. num. 12. de jud.*

69 Ad canonicatus autem † coadjutoriæ
nunc conceduntur de ſtylo, cum ſtallo in choro, & voce in capitulo, quæ verba removent difficultatem, an coadjutor vocem in capitulo habere poſſit; quia licet coadjutoriæ ſint odioſæ, & exorbitantes à jure communi, ut per Mohed. *deciſ. 338. aliàs 10. de privileg.* & verba coadjutoriæ recipiant interpretationem à jure communi, quo inſpecto, non competunt coadjutori, omnia competentia coadjuto, ut per Oldr. *d. conſ. 44. nu. 3.* Anchar. & Imol. *in c fin. de cle. ægrot.* hæc procedunt in verbis dubiis, & ambiguis, ſed, quando quis fuit datus coadjutor cũ plena, libera, & omnimoda facultate, & poteſtate cum ſtallo in choro, & voce in capitulo, ac omnibus, & ſingulis prærogativis, & honoribus intra, & extra eccleſiam, tanquam ejuſdem eccleſiæ canonicis, cum in litteris Papa concedat ſtallum in choro, & vocem in capitulo indiſtincte, non poteſt limitari tantùm ad vocem
70 activam, † quia verba generalia, generaliter intelligi debent, *l. 1. §. generaliter. ff. de leg præſt.* & Bart. *in l ſi de certa. n. 1. C. de tranſac.* ubi autem adſunt verba modo, quo ſupra, prægnantia, & generalia cum verbis, omnia, & ſingula, dictæ verba operantur, quod coadjutor datus poſſit omnia agere, & exercere, quæ poterat coadjutus, gl. *in cap. 1. in ver. officium.* & ibi Dom, & Franc. *de cler. ægr.*

71 Coadjutores enim † pluribus de cauſis, & ad plures dignitates, & beneficia cõceduntur, primo enim Epiſcopis dantur coadjutores, & Epiſcoporum appellatione comprehenduntur Patriarchæ, Primates, Archiepiſcopi, & Epiſcopi. *ut c. cleros. §. ordo vero. 21. diſt. cum aliis ſuprà in c. 2. n. 26. par. 1. allegatis.*

72 Coadjutor autem † eſt is, qui datur ex
cauſa à Papa, jure, vel judicis auctoritate ad coadjuvandum, & dicitur coadjutor à coadjuvando, ut per Abb. *in c. fi. n. 1. de major. & ob.* qui debet eſſe illius ætatis,
73 quam beneficii qualitas requirit, † & deputatus Epiſcopo non minor 30. annis eſſe debet. *c. cum in cunctis. de elec.* & Ab. *in d. c. fi. n. 1.* & quicquid ibi diſtinguat, quòd, ſi quis deputatur coadjutor Epiſcopi in temporalibus ſufficiat ætas 25. annorum, ſecus ſi in ſpiritualibus cum eodẽ menſe, quo quis fit coadjutor Epiſcopi, poſſit per mortem coadjuti remanere Epiſcopus, ego teneo quecunq; caſu, quod
74 † coadjutor Epiſcopi cum futura ſucceſſione ſine diſpenſatione Apoſtolica, deputari non valeat, niſi ſit ætatis in qua ad Epiſcopatum aſſumi poſſit. per tex. *in d. c. cum in cunctis. §. præſenti decreto*, ubi etiam gl. *de elect.* Hoſt. *in ſum. §. qui eligendus. n. 9. eod. tit.* & conc. Trid. *in c. 8. in fi. de refor. ſeſſ 25.*

75 Pluribus autem de cauſis † poſſunt dari
coadjutores cũ futura ſucceſſione, nempe propter ſenectutẽ, propter ægritudinẽ, & amentiã, ut de Archiepiſcopo tradit Nav. *in conſil. 2. in pr. de cle. ægrot. p. 1.* & ego puto, quòd poſſit etiam dari propter illitteraturam: cum propter illiteraturam poſſit quis ab Epiſcopatu removeri. *c. fin. de ætat. & qualitat.* & Navar. *in relect. cap. ſi quando. de reſcript.* & etiam Epiſcopi poſſunt coadjutores dare parochis illitteratis, & imperitis, ut per concil. Trid. *in c. 6. de refor. ſeſſ. 21.*

76 Quæ autem coadjutor Epiſcopi † poſ-

ſit exercere ; verba coadjutoriæ ſunt attendenda, quia, ſi ſunt generalia cum facultate in ſpiritualibus, & temporalibus, omnia faciendi, gerendi, & exercendi, quæ Epiſcopus coadjutus facere poſſet, puto, quòd ſuſcepto munere conſecrationis, poſſit ordines, & beneficia conferre, benedictionem ſolemnem dare, & ſi fuit datus coadjutor Archiepiſcopo, pallium deferre, omniaque alia facere, & exercere, quæ ipſe coadjutus facere, & exercere poſſet, per gloſ. communiter approbatam. *in eod. cap.* 1. *in ver. officium. de cler. ægrot.* & Navarr. *in conſ.* 1. *n.* 1. *eod. tit. lib.* 3. *par.* 1. etiam, ſi talia ſint legis diœceſanæ, vel juriſdictionis, etiam competentis ex delegatione, expreſſo nomine dignitatis, ubi Epiſcopus non eſſet ſanæ mentis, ut tenet Dom. & Franc. *ibid.*

77 Secundò dantur coadjutores † dignitatibus in cathedralibus eccleſiis exiſtentibus, ut de Archidiacono trad. idem Navar, *eod. conſ.* 1. *de cler. ægrot. in princ*, & canonicis etiam dantur coadjutores, & non ſine maxima circumſpectione, quia ut cathedralibus eccleſiis utiliter provideatur, Papa Clemens VIII. in coadjutores non admittebat perſonas, quarum ſibi mores, & doctrina non eſſent nota, vel ab ordinariis locorum commendarentur, & his caſibus coadjutores cum futura ſucceſſione à Papa tantùm deputari poſſunt. Abb. *in eo. cap. fin. num.* 5. *de cler. ægrotan.*

78 Tertiò, † dantur coadjutores eccleſiarum parochialium rectoribus, quia ipſis decrepitis, incurabili, aut longa infirmitate detentis, vel amentibus, ne animarum cura negligatur, & fidelium animæ detrimentum patiantur, coadjutores cum congrua portione auctoritate ordinaria ſunt deputandi, eadem ratione, qua cathedralibus eccleſiis coadjutores deputantur, quia ubi militat eadem ratio, eadem juris diſpoſitio eſſe debet. *l. illud. ff. ad l. aquil, & l. à Titio. ff. de verb. oblig.*

79 Quartò coadjutores † dari poſſunt ex cauſa, Abbatibus, & etiam Abbatiſſis, quibus Abbatiſſis, ſeu Prioriſſis alia monialis in coadjutricem poteſt deputari. Abb. *in eod. cap. fin. num.* 3. non tamen moniales poſſunt eſſe coadjutrices maſculorum, quia fœmina non debet ſe immiſcere cœtibus virorum. *cap. mulieris de jud. lib.* 6. & hoc officium eſt virile, quod non cadit in fœminam. *cap. dilectus. de arbitr.* nec maſculus poteſt deputari coadjutor Abbatiſſæ. ut per Abb. *eod.*
80 *cap. fin. num.* 3. † Regibus quoque, & Principibus, coadjutores dari poſſunt. *cap. grandi. de ſupplen. neglig. Prælat. in* 6 & Abb. *in eo. cap. fi. num.* 2. *de cler. ægrotan.*

DE

DE RESERVATIONIBVS.
Cap. V.

SVMMARIVM.

1 *Beneficiorum collatio regulariter ad Papam ſpectat, qui eſt dominus omnium beneficiorum.*

2 *Epiſcopi, & alij inferiores habent de jure communi facultatem beneficia conferendi.*

3 *Collatio Papæ in menſibus conceſſis alijs collatoribus in concurſu eadem die facta, aliorum collationibus præfertur.*

4 *Viris litteratis mundus illuſtratur.*

5 *Reſervationes cur inventa.*

6 *Reſervatæ ſunt ſedi Apoſtolicæ omnes cathedrales, ac omnia beneficia apud Sedem Apoſtolicam vacantia.*

7 *Reſervata ſunt beneficia vacantia per reſignationem in curia admiſſam.*

8 *Reſervatio beneficiorum vacantium in curia Romana eſt major quacunque alia reſervatione.*

9 *Reſervatæ ſunt omnes eccleſiæ Patriarchales, Primatiales, Archiepiſcopales & Epiſcopales, ac monaſteriorum virorum regularium.*

10 *Beneficia, vacante ſede Epiſcopali, ſeu Abbatiali vacantia, ſunt ſedi Apoſt. reſervata.*

11 *Reſervata ſunt beneficia vacantia, per obitum. S. R. E. Cardinalium, & ſedis Apoſtolicæ officialium.*

12 *Beneficia vacantia per obitum accedentium, ad curiam Romanam, vel ab ea recedentium, quando ſint ſedi Apoſtolicæ reſervata.*

13 *Beneficia curialium extra urbem decedentium, quando ſint reſervata.*

14 *Beneficia vacantia per promotionem ad cathedrales, ſunt reſervata.*

15 *Beneficia vacantia per aſſecutionem aliorum beneficiorum incompatibilium auctoritate Apoſtolicæ collatorum, ſunt reſervata.*

16 *Beneficia curata, & dignitates ob pluralitatem, quando ſint reſervata.*

17 *Reſervatæ ſunt dignitates majores poſt pontificales, dummodo valorem decem florenorum auri com. æſtim. excedant.*

18 *Reſervata ſunt beneficia vacantia per obitum familiarium Papæ, & S. R. E. Card.*

19 *Reſervata ſunt beneficia vacantia per obitum collectorum, & ſubcollectorum fructuum cameræ Apoſtolicæ.*

20 *Reſervata ſunt omnia beneficia eccleſiarum Patriarchalium Vrbis.*

21 *Cardinales regulariter habent indultum in omnibus menſibus beneficia conferendi.*

22 *Reſervata ſunt omnia beneficia vacantia propter crimen hæreſis.*

23 *Hæretico, quando detur retentio beneficiorum.*

24 *Beneficia, quæ in confidentiam retinentur,*

tur, ſunt Sedi Apoſtolicæ reſervata.
25 Reſervata ſunt beneficia vacantia ob non publicationem reſignationum.
26 Parochiales vacantes ob concilii Tridentini formam non ſervatam ſunt Sedi Apoſtolicæ reſervatæ.
27 Parochiales ad collationem Ordinariorum, de quibus intra ſex menſes auctoritate ordinaria non providetur, ſunt ſedi Apoſtolicæ reſervata.
28 Parochiales, quando ſine concurſu conferri poſſint.
29 Parochiales juriſpatronatus, quando à Papa conferantur.
30 Reſervata ſunt omnia beneficia, quæ ad ordinariorum collationem ſpectant, ſi intra ſex menſes à die ſcientiæ vacationis non conferantur.
31 Parochiales eccleſiæ, quando ob non promotionem, ſint Sedi Apoſtolicæ reſervata.
32 Beneficia omnia contra formam decretorum conc. Trid. collata, ſunt reſervata.
33 Reſervata ſunt beneficia ſchiſmaticorum.
34 Reſervata ſunt beneficia vacantia per violationem ſequeſtri.
35 Reſervata ſunt beneficia litigioſa.
36 Beneficia per Simoniam vacantia, ſunt Sedi Apoſtolicæ reſervata.
Beneficia vacantia per adeptionem poſſeſſionis litteris non expeditis, ſunt reſervata.
37 Beneficia, quæ ex ſpeciali decreto Papæ debent reſignari, ſunt reſervata.
38 Reſervata ſunt beneficia vacantia per rebellionem, contra Sedem Apoſtolicam.
39 Beneficia affecta per appoſitionem manus Papæ, ſunt reſervata.
40 Reſervationum effectus, qui ſint.
41 Spoliatus beneficio, ſi non habet titulum coloratum, non eſt reſtituendus.
42 Reſervatio eſt duplex ſpecialis, & mentalis.
43 Reſervatio fructuum favore cameræ Apoſtolicæ, quæ ſit.
44 Reſervatio fructuum, incipit à die obitus, uſque ad adeptionem poſſeſſionis.
45 Reſervata ſunt cameræ Apoſt. bona, quæ regulares extra clauſtra degentes acquiſiverunt.
46 Reſervati ſunt Sedi Apoſtolicæ caſus in Bull. Cœnæ Domini contenti, & alij.
47 Crimina graviora committentes, à ſummis Sacerdotibus ſunt abſolvendi.
48 Epiſcopi poſſunt ſibi caſus reſervare.
49 Epiſcopos caſus ſibi reſervare non poſſe affirmans, anathematis pœnam incurrit.
50 Abſolvere prohibentur ſacerdotes ſeculares, & regulares, à caſibus reſervatis, ſine ſpeciali facultate.
51 Abſolventes à caſibus reſervatis, ſine ſpeciali facultate, quas pœnas incurrant.
52 Abſolvere poteſt quilibet ſacerdos in articulo mortis à quibuſcunque caſibus reſervatis.

Beneficiorum collatio; de qua ſupra pluribus egimus; generaliter ſpectat ad Papam, † qui eſt Ordinarius Ordinariorum, & dominus omnium beneficiorum. *cap. 2. de præb. in 6. glo. fi. in cap. felicis. de pen. eo. lib. cle. 1. in fi. ut lis,*

lit. pend. Bal. in l. reſcripta. n. 8. C. de prec. imp. off. & Gomeſ. in proœm. Reg. Canc. verſ. combderata etiam num. 7. & licet,
2 tam de jure communi, † quàm vigore privilegiorum, & indultorum Epiſcopis, & aliis ſit etiam conceſſa facultas beneficia conferendi, tamen Papa concurrit cum quolibet Ordinario, & quocunque privilegiato collatore, ità quòd collatio
3 † Papæ in menſibus aliis collatoribus conceſſis in concurſu eadem die facta, collationibus aliorum præferatur. c. dudum. §. nos igitur. cap. ſi à Sede de præben. in 6. & Staphil. de grat. expect. in prin. n.
4 . ut autem provideretur † viris litteratis, & virtute præſtantibus, quibus Eccleſia plurimùm indiget, & mundus illuſtratur. c. cùm ex eod. de elect. in 6. & auth. habita. C. ne fil. pro patr. neve ordi-
5 narii † ſuis conſanguineis, amicis, aut familiaribus duntaxat beneficia conferrent, fuerunt inventæ reſervationes Apoſtolica auctoritate factæ, de quibus poſt ſcripta ſuper facultate beneficia conferendi, quænam cadant ſub reſervationibus, opportune eſt videndum, & ſunt ultra generalem facultatem conferendi Papæ expreſſe reſervatæ:

6 Primò omnes † cathedrales, dignitates, canonicatus, præbendæ, cæteraque beneficia eccleſiaſtica, cum cura, & ſine cura, ſecularia, & regularia quæcunque, & qualiacunque fuerint apud Sedem Apoſtolicam quocunque modo vacantia, & vacatura. cap. 2. de præb. in 6. cap. ad regimen. in extravag. com. de præb. Caſſad. deciſ. 23. num. 8. eod. tit. & Lap. alleg. 84. num. 1. & in ſpecie † quòd be-
7 neficia per reſignationem in curia factam ſint reſervata per d. cap. 2. tenet Simonet. de reſerv. benef. q. 28. num. 11 Eſt enim reſervatio major omnium aliarum reſer-
8 vationum, † quia per ſpecialem, aut generalem facultatem conferendi beneficia reſervata nunquam veniunt beneficia vacantia apud Sedem Apoſtolicam. Rot. deciſ. 3. num. 4. de off. leg. deciſ. 4. de præb. in nov. & Simonet. in tract. de reſerv. benefic. quæſt. 82. num. 2.

9 Secundò omnes eccleſiæ † Patriarchales, Primatiales, Archiepiſcopales, Epiſcopales, omniaque monaſteria virorum valorem ducentorum ducatorum auri communi æſtimatione excedentes
10 ac dignitates, & beneficia omnia † ad collationē, præſentationem, electionē, & quamcumque aliā diſpoſitionem dictorum Patriarcharum, Primatum, Archiepiſcoporum, Epiſcoporum, Abbatum, & aliorum quorumcunque collatorum, & collatricum ſecularium, & regularium in ſolidum quomodolibet pertinentia, quæ poſt illorum obitum, aut dictarum eccleſiarum ſuarum dimiſſionem, ſeu amiſſionem, vel privationem uſque ad promotionem ſucceſſorum ad eaſdem eccleſias Apoſtolica auctoritate faciendam, & adeptam pacificam illorum poſſeſſionem vacantia, & vacatura, ut in Regul. Cancell. Clementis Papæ XIII. Regul. 2.

14 Tertiò ſunt reſervata † beneficia vacantia per obitum S. R. E. Cardinalium, ac officialium dictæ Sedis, videlicet, Camerarii, Vicecancellarii, Pœnitentiarii, notariorum litterarum contradictarum, & Pal. Apoſt. cauſarum auditorū breviatorum, lit. Apoſt. ſcriptorum, ac cōmenſalium, & aliorum quorūcunq; capellanorū ejuſdē Sedis, necnon Legatorū

Nunciorum, ac in terris Romanæ Eccleſiæ Rectorum, & theſaurariorum, per Sedem Apoſtolicam deputatorum, ſeu miſſorum.

12 Quartò beneficia † quorumcunq; perſonarum, pro quibuſcunque negotiis ad Rom. Curiam accedentium, vel recedentium ab eadem, ſi in locis à dicta Curia ultrà duas legales Dietas non diſtantibus obierint.

13 Quintò, beneficia † quorumcunque curialium peregrinationis, infirmatis, aut recreationis, ſeu alia quacunque cauſa ad quævis loca recedentium, ſi illi antequam ad curiam redierint, in locis ultra duas dietas ab eadem curia non remotis (dũmodo eorum proprium domicilium non exiſtat) deceſſerint.

14 Sextò omnia monaſteria † dignitates, officia, & beneficia cujuſcunque qualitatis exiſtant, ſecularia, & regularia, per promotionem ad cathedrales, & aſſecu-

15 tionem pacificam † aliorum beneficiorum auctoritate Apoſtolica collatorum vacantia, & vacatura. *d. c. ad regimen. in extravag. com.* glo. *in ver. Prothonotarios. in §. Romanæ, de cau. in prag. ſanctio.* & Clemens Papa VIII. *Reg. Canc.* 1. quæ ab omnibus Pontificibus in principio Pontificatus renovatur, ut trad. Caſſad. *deciſ. 3. in fin. de conſt.*

16 Septimò dignitates, † & beneficia curata, ac reſidentiam perſonalem requirentia, cùm plura incompatibilia ab uno detinentur, uno tantùm pro beneficiato excepto. *cap. execrabilis. in extravag. com. eod. tit.*

17 Octavò dignitates majores † poſt Pontificales, in cathedralibus, Patriarchalibus, & Metropolitanis, & principales in collegiatis valorem decem florenorum auri communi æſtimatione excedentes & ſi dictum valorem decem ducatorum auri communi æſtimatione non excedunt, ſub reſervatione hujuſmodi generali non cadunt, Prioratus quoque Præpoſituræ aliæque dignitates conventuales, & quæcunque Præceptoriæ generales militiarum, etiam ſunt exceptæ, ac quæcunque beneficia † familiarium Papæ, & qui ſi etiam, dum Cardinalatus officio, & honore fungebatur, familiares exiſtebant, ac familiarium quorumcunq; S. R. E. Cardinalium, etiam ſi ab ipſa familiaritate per obitum Cardinalium eorundem, vel aliàs receſſerint.

19 Nonò beneficia † quorumcunque collectorum, & ſubcollectorum fructuum, & proventuum, cameræ Apoſtolicæ debitorum, curialium, dum curia transfertur, ac cubiculariorum & curſorum, quæ reſervatio ab omnibus Pontificibus fieri ſolet, ut in reg. cancel. ejuſdem Papæ Clem. VIII, *reg. 3. 4. 5. & 6.*

20 Decimò † omnia beneficia eccleſiarum S. Joannis Lateranen. S. Petri, Beatæ, Mariæ Majoris de Urbe, nec non ad collationem, proviſionem, & præſentationem, S. R. E. Cardinalium a Romana curia abſentium, ratione ſuorum Epiſcopatuum, Cardinalatus, ac ipſorum Cardinalium titulorum, & diaconiarum ſpectantia, quandiu eorum abſentia durat, ut in eiſd. reg. Clemen. VIII. *reg. 7.* dummodo non habeant indultum conferen-

21 di, ſed regulariter † S. R. E. Cardinales obtinent à Papa indultum, abſentia eorum non obſtante, omnia beneficia ad eorum collationem ratione eccleſiarum, & beneficiorum ſuorum ſpectantia quomodo

modo libet, & quandocunque vacantia, etiam devoluta, & reſervata conferendi.

22 Undecimò omnia † beneficia eccleſiaſtica ſecularia, & quorumvis ordinum, etiam S. Joannis Hieroſolymitani, & aliarum quarumvis militiarum regularia quæcunque, & qualiacunque ſint propter crimen hæreſis vacantia, *cap. ad abolendam, de hæret.* de quibus in impetratione ſpecialiter, & diſpoſitive modus vacationis propter crimen hæreſis exprimi debet. Pius V. cum ex Apoſtolatus, *conſtit.* 29. & Greg. XIII. *conſtit.* 68. *in Eccleſiis.*

23 Conceditur tamen † hæretico quandoque retentio beneficiorum, ſi errorem ſuum agnoſcendo, abjuret, *d. cap. ad abolendam.* & ibi Abb. *num.* 5. *cap. excommunicamus eod. tit. num.* 10. & Felin. *d. cap. ad abolendam, num.* 2. & cum ſit ſpeciale, quòd in crimine hæreſis liceat pœnitere, quod in aliis criminibus regulariter non eſt permiſſum, in foro fori ſcilicet, *l. qui ea mente. ff de furt. & l. penul. ff. de vi bon. rapt.* debet ſtatim in hæreſi deprehenſus paratus eſſe ſponte ſua hæreſim abjurare, *d. cap. ad abolendam,* & ibi Felin. & Gril. *in tract. de hæret. l.* 1. *q.* 5. *num* 3.

24 Duodecimò beneficia † quæcunque cujuſcunque qualitatis exiſtentia, quæ in confidentiam retinentur, ſi tamen retineri in confidentiam hodie poſſunt etiam ſi de jure patronatus laicorum, etiam illuſtrium, exiſtant, Pius IV. *conſtit.* 109 Romanum Pontificem.

25 Decimotertiò vacantia † ob non publicationem reſignationum, ut in Bull. Rom. Greg. XIII. *conſtit.* 87.

26 Decimoquartò parochiales, † quæ ab ordinariis collatoribus, forma concilii Tridentini non ſervata, conferuntur, *cap.* 18. *de reform. ſeſſ.* 24. quæ proviſis jus, aut titulum, etiam poſſidendi, non tribuunt coloratum, & Pius V. *conſtit.* 23. *in conferendis.*

27 Decimoquintò parochiales † ad collationem Ordinariorum, de quibus intra ſex menſes non providerunt, & in menſibus ſedi Apoſtolicæ reſervatis † intra quatuor menſes à die vacationis, concurſum ad Romanam curiam pro litteris Apoſtolicis expediendis non tranſmiſerunt, de quibus tunc ſine concurſu auctoritate Apoſtolica providetur, *ut in ead. conſtit.* 32.

28

29 Decimoſextò, quæ de † jurepatronatus exiſtunt, ſi præſentatus intra tempus patronis à jure præfixum, prævio examine juxta formam dicti concil. approbatus, petatur inſtitui, inſtitutioque ipſa per duos menſes à die præſentationis dilata fuerit, *ut in eadem conſt. Pii V.* 32. In conferendis: id tamen habet locum ceſſante omni legitimo impedimento, quia, ſi propter litem inter compatronos, vel inter plures præſentatos ad inſtitutionem intra duos menſes legitime deveniri non poteſt, tunc ceſſat devolutio, & reſervatio, quia non currit tempus ei, qui litigat. Bart. *in auth. ſi tamen, num.* 1. *C. de temp. appell.*

30 Decimoſeptimò omnia † beneficia ultra ſex menſium ſpatium a die ſcientiæ Ordinariorum collatorum vacantia, *ut in cap.* 2. *de conceſſ. præb.* quia collatio devolvitur ad ſuperiorem, *cap. cum noſtris, & cap. cum litteras, de conceſſ. præb. cap. unic. verſ. porrò ut eccleſ. beneſ. ſine diminut. conſ.* & Rebuf.

buſ. *in pract. beneſic. de devolut. num.* 1.

31 Decimo octavò † parochiales eccleſiæ, quarum proviſi à die pacificæ poſſeſſionis intra annum, ad ſacerdotium non cura verint ſe promoveri, *cap. licet. cap. ſtatutum, & cap. commiſſa, de elect. in 6.* at annus hujuſmodi non currit impedito, quia incipit, impedimento ceſſante, & poſt pacificam adeptam poſſeſſionem, vel à tempore, quo per proviſum ſtet, quominus poſſeſſionem aſſequatur, *d. cap. commiſſa*, & gloſſ. *in d. cap. licet, in verb. annum, de elect.*

32 Decimonenò generaliter † omnia beneficia, de quibus Ordinarii, & alii collatores contra concil. Tridentin. decreta diſponunt, ut idem Papa Clemens *in reg. 1. cancell. in fin.*

33 Vigeſimò omnia † beneficia ſchiſmaticorum, quæ propterea ſchiſmatici amittunt, *cap. nos conſuetudinem*, 12. *diſtin. & cap. quia diligentia, de elect.* & quàm deteſtabile ſit hoc crimen oſtendit dominus in Datan, & Abiron, quos terra vivos abſorbuit, cum domibus, tabernaculis, & univerſa ſubſtantia eorum, Deuter. *cap.* 11. & patet *in cap. denique*, 7. *quæſt.* 1. *& in cap. in nomine*, 23. *diſt.*

34 Vigeſimoprimò beneficia † vacantia per violationem ſequeſtri lite pendente in curia Romana, *clement. unic. §. ſi quis autem, de ſeq. poſſ. & fruct.* quia cùm ſint in curia litigioſa, Sedi Apoſtolicæ ſunt reſervata, niſi ſequeſtrum fuerit violatum, lite pendente in Rota per appellationem, quo caſu, ut evitetur circuitus, poterit adjutor in odium ſequeſtrum violantis, beneficium in collitigantis perſonam conferre, *clemen. adjutor. de reſcript.* quod eſt ſpeciale in Rotæ auditoribus, ut per gloſſ. *in ead. clem. auditor. in ver. deputatus à nobis*, &

35 aliis caſibus † altero decedente, non poteſt Ordinarius de beneficio litigioſo in ſuperſtitem diſponere, quia lite pendente nihil eſt innovandum, *clemen.* 1. *&* 2. *ut lit. pendent.* & ſubrogatio in juribus defuncti ſpectat ad Papam, *cap. fin. eod. tit. in 6.* & Caſſad. *de deciſ.* 5. *num.* 1. *& tot. tit. ut lit. penden.*

36 Vigeſimoſecundò beneficia † vacantia per ſimoniam, *ut in d. conſtit. cùm primùm quæ vacant ipſo jure*: & eſt crimen quod æquiparatur crimini hæreſis, & læſæ majeſtatis, *cap.* 1. ubi gloſſ. *ult. de teſt. in 6.*

Vigeſimotertiò † vacantia per adeptionem poſſeſſionis litteris Apoſtolicis non expeditis, quando quis auctoritate Apoſtolica fuit de beneficio proviſus. Paul. III. *conſtit.* 33. *quæ incipit, Sanctiſſimus, in Bull. Rom. impreſ.*

Vigeſimoquartò ſunt ſpecialiter reſervata omnia beneficia, quæ per reſignationem, vel obitum auctoritate Apoſto-

37 lica conferuntur † cum decreto, quòd proviſus beneficium tunc obtentum in manibus Papæ intra duos menſes, aut aliud tempus, reſignare teneatur, & quòd de eo per Sedem Apoſtolicam duntaxat provideri poſſit, & ſimiles reſervationes ſunt ſpeciales pro beneficiis tunc expreſſis. Caſſad. *deciſ.* 3. *num.* 3. *de reſervat.* & Monet. *de optio. cap.* 3. *num.* 44.

38 Vigeſimoquintò † omnia beneficia, quæ cauſa rebellionis contra ſedem Apoſtolicam, contumaciæ, aut cujuſcunque criminis, vel delicti Apoſtolica auctori-

ctoritate vacare declarantur, & quorum diſpoſitio Sedi Apoſtolicæ reſervatur, ut factum fuit pro recuperatione Ducatus Ferrariæ in proceſſu ſub dat. Romæ 11. *Kal. Februarii* 1597. impreſſo, & per totam Italiam in eccleſiis ſolemniter publicato, *ut in* § *& ſi aliqui ex monitis*.

39 Vigeſimoſextò † ſunt etiam ſub reſervationibus comprehenſa omnia beneficia affecta per manus Papæ appoſitionem, quæ ſemel affecta ſemper remanent affecta, & de quibus in declaratione Pauli II. in Bull. Rom. *cap.* 4. Caſſad. *de præb. deciſ.* 23. *num.* 2. *&* 4. & Gomeſ. *de infir. reſign. q.* 13. *num.* 3. *&* 4.

40 Reſervationum effectus eſt, † quòd adeò impediunt collationes Ordinariorum, ut eorum proviſiones non tribuant titulum coloratum, Lap. *alleg.* 16. *n.* 3. *alleg.* 103. *etiam, num.* 3. & Simonet. *de reſerv. benef. quæſt.* 38. *num.* 1. & tunc, ſi proviſus ab Ordinario ſpolietur,

41 † non eſt reſtituendus, cùm non habeat titulum coloratum, quia reſervatio inficit titulum, ac poſſeſſionem, & in beneficialibus reſtitutio non datur abſque titulo colorato, quia cùm titulus ſit notorie nullus, ſola poſſeſſio non operatur, Rota. *deciſ.* 3. *num.* 1. *de reſt. ſpol. in nov. deciſ.* 2. *num.* 1. *in antiquior. & deciſ.* 2. *n.* 6. *in antiquior.* Gomeſ. *de trien. poſſ quæſt.* 49. *n.* 3. & Oſaſch. *deciſ.* 54. *num.* 6. *&* 7.

Reſervatio autem eſt duplex † ſpecia-

42 lis, & mentalis, Caſſad. *deciſ.* 3. *de reſerv.* & Simonet *in eod. tract. de reſer. benef. quæſt.* 4. *num.* 1. & ſub ſpeciali comprehenditur etiam mentalis, quæ olim concedebatur, & ſecundum illius temporis interpretationem, erat quando Papa dicebat, quod in mente reſervabat tale beneficium, aut primò vacaturū, vel in nullius favorem, aut, ut perſonæ ſibi gratæ provideret, ut per Caſſad. *deciſ.* 4. *in princip. eod. tit. de reſer.* ſed ſacrum concilium eaſdem reſervationes mentales, & quaſcunque gratias ad vacatura, ac indulta ad alienas eccleſias, vel monaſteria, mandataque de providendo, & gratias, quæ expectativæ dicebantur, concedi, ac tunc conceſſis uti licere prohibuit, *ut in cap.* 19. *de reform. ſeſſ.* 24. *facit, cap.* 2. *de conceſſ. præb. & cap, deteſtanda, eod. tit. in.* 6.

Alia eſt etiam reſervatio favore cameræ Apoſtolicæ facta de omnibus, & ſin-

43 gulis fructibus, † redditibus, & proventibus, ac juribus, obventionibus, & emolumentis quibuſcunque, que modolibet, & qualitercunq; nuncupatis, omnium, & ſingulorum Monaſteriorum, etiam conſiſtorialiū, & beneficiorum eccleſiaſticorum cum cura, & ſine cura, ſecularium, & quorumvis ordinum regularium, Papæ, & Sedi Apoſtolicæ, tam per conſtitutiones Apoſtolicas, quàm cancellariæ Apoſtolicæ regulas editas, & edendas, ſeu aliàs quomodolibet, & ex quavis cauſa generaliter, vel ſpecialiter reſervatorū, ſeu affectorum in partib. Italiæ, in quib. collectores, & ſubcollectores ſpoliorum, & jurium cameræ Apoſt. prædictæ eſſe conſueverunt, ac earū civitatibus, & diœceſibus conſiſtentium, per obitum, & aliàs quovis modo, præterquàm per ceſſū illa obtinentium pro tempore vacantium, à die ipſorum beneficiorum vacationis pro rata temporis, uſque ad diem proviſionis de eiſdem beneficiis auctoritate Apoſtolica faciendæ, de qua per litteras Apoſtolicas ſub plumbo, & non aliter debebat

conſtare. Quapropter non ſufficit, quòd ſupplicatio fuerit expedita, ſed debent litteræ Apoſtol. ſub plumbo præſentari, ut ceſſet fructuum reſervatio, Pius IV. in litteris, motu proprio, expeditis, *in Bull. Rom. cap.* 36.

44 † Et fuit poſtea tempus reſervationis fructuum prorogatum uſque ad diem adeptæ poſſeſſionis, & eorumdem fructuum reſervatio comprehendit fructus beneficiorum reſervatorum, & affectorum, duntaxat, ut opportuniori loco infra probatur.

Sunt etiam cameræ Apoſtolicæ reſervata, & eidem ſpoliorum nomine ſpe-
45 ctant, bona quæcunque, † per quoſcunque, regulares extra clauſtra eccleſiarum, monaſteriorum, domorum, & quorumcunque regularium locorum degentes, quocunque jure, & actione, ſive ex cauſa teſtati, ſive inteſtati acquiſita, & in poſterum acquirenda, vel ad eos delata, in quibuſvis locis conſiſtant, *ut in conſtitut, Greg. XIII. incipiente, officii noſtri, cap* 44.

46 Reſervantur etiam Sedi † Apoſtolicæ omnes caſus in Bulla Cœnæ Domini contenti, & alii quamplures, de quibus per Navarr. *in cap. 27. à num. 49. uſque ad num. 113. tom. 3. in conſtitut. & ſi Dominici. in extravag. cam. de pœnit. & remiſſ.* & concil. Trident. *cap. 7. de caſu reſervat. ſeſſ.* 14.

47 Atrociora verò quædam, † ac gravia crimina committentes, non à quibuſvis, ſed à ſummis duntaxat Sacerdotibus ſunt abſolvendi, ideo meritò Pontifices pro ſuprema poteſtate ſibi in Eccleſia univerſa tradita, cauſas aliquas criminum graviores, ſuo potuerunt peculiari reſervare judicio, concil. Trident. *cap. 7. de caſu reſervat. ſeſſ.* 14.

48 Neque dubitandum eſt, † quando omnia, quæ à Deo ſunt, ordinata ſunt, quin hoc idem Epiſcopis omnibus in ſua cuique diœceſi, in ædificationem tamen, non deſtructionem, liceat, pro illis in ſubditos tradita ſupra reliquos inferiores ſacerdotes auctoritate, præſertim quo ad illa, quibus excommunicationis cenſura annexa eſt. Hunc autem reſervationem conſonum eſt divinæ auctoritati, non tantum in extrema politia, ſed etiam coràm Deo vim habere, *cap. de cætero. & cap. de monialibus, ext. de ſent. excomm. cap. ſi. Epiſcopus, de pœn. in 6.* & concil. Trident. *d. cap.* 7.

49 † Si quis autem dixerit, Epiſcopos non habere jus reſervandi ſibi caſus, niſi quo ad extremam politiam, atque ideo, caſuum reſervationem non prohibere, quominus ſacerdos à reſervatis vere abſoluat, anathematis pœnam incurrit. concil. Trident. *de ſacr. pœnit. can.* 11. *ead. ſeſſ.* 14.

50 Et, quoniam † quamplures regulares, & aliæ perſonæ variis privilegiis ſuffultæ non obſtantibus pluribus declarationibus, congregatione ſacri concil. Trident. factis de non abſolvendo à caſibus locorum Ordinariis reſervatis: nihilominus abſolvere prætendebant, ſacra congregat. Epiſcoporum, & regularium negotiis præpoſita, juſtis, & gravibus ex cauſis id exigentibus, ac de Clementis Papæ VIII. mandato vivæ vocis oraculo deſuper habito, ſacerdotibus omnibus, tam ſecularibus, quam regularibus, per univerſam Italiam extra Urbem degentibus, ad confeſſiones

audi

audiendas approbatis, quorumcunq; ordinum juſſit, & præcepit, ne ſub prætextu privilegiorum, indultorum, aut facultatum generaliter, vel ſpecificè, ſcripto, aut vivæ vocis oraculo, vel per communicationem à Sede Apoſtolica, vel ejus auctoritate, eorum ordinibus congregationibus, collegiis, vel ſocietatibus, aut Archiconfraternitatibus ſecularium, aut ſingularibus perſonis, aut alias quomodocunque ſub quibuſvis tenoribus, formis, & clauſulis, etiam derogatoriarum derogatoriis, ad cujuſvis etiam Imperatoris, Regum, aut aliorum Principum inſtantiam conceſſarum, ſeu confirmatarum, audeat, vel præſumat de cœtero, & in perpetuum aliquem cujuſvis ſtatus, gradus, & conditionis, aut dignitatis, tam Eccleſiaſticæ, quàm ſecularis, etiam ſi Regiæ, vel Imperialis exiſtat, ab ullo ex caſibus clare, vel dubie in Bulla in die Cœnæ Domini legi ſolita contentis, Sedi Apoſtolicæ reſervatis, aut in futurum reſervandis, nec etiam à caſibus, quos Ordinarii locorum hactenus reſervarunt, vel in poſterum ſibi reſervabunt, nullo caſu, etiam neceſſitatis, vel impedimenti, niſi in mortis articulo, ſeu cum nova, & ſpeciali Papæ, aut ſucceſſorum ſuorum, vel Ordinariorum, quo ad caſus ab ipſis tantùm reſervatos reſpectivè, habita licentia, Ordinariis locorum exhibenda abſolutionis beneficium impendere audeant: ſed, cum opus fuerit pœnitentes ad ſuperiores legitimos
51 judices ſuos accedere conſulant, † ſub pœna contrafacientibus, tam regularibus, quàm ſecularibus, excommunicationis, privationis officiorum, & dignitatum, ac beneficiorum, inhabilitatis, & ad quæcunque officia, prælaturas, & beneficia in poſterum obtinenda, ipſa facto abſque ulla alia declaratione incurrent, habilitatione, diſpenſatione, & abſolutione, illis, qui contrafecerint, præterquàm in mortis articulo, Romano Pontifici tantùm reſervata: ut in litteris deſuper impreſſis, & per loca ſolita ubique locorum publicatis, ſubdat. Romæ. 13. *Novemb. anno* 1600.

Veruntamen, ne hac occaſione aliquis pereat in eadem eccleſia Dei; cu-
52 ſtoditum ſemper fuit, † ut nulla ſit reſervatio in articulo mortis, atque ideo omnes ſacerdotes quoslibet pœnitentes à quibuſvis peccatis, & cenſuris abſolvere poſſint, ſed cum conditione, ſi convaleſcant, extra quem articulum, ſacerdotes cum nihil poſſint in caſibus reſervatis, id unum pœnitentibus perſuadere tenentur, ut ad ſuperiores, & legitimos judices pro abſolutionis beneficio accedant. concil. Tridentin. *eod. cap. 7. in fin. de caſ. reſerv. ſeſſ.* 14. *cap. paſtoralis, §. præterea, de offic. ord. clem. cupientes, in fin. de pœn. & cap. inter cunctas, §. duos tamen, in extravag. com. de privil.*

DE

DE IVREPATRONATVS.
Cap. VI.

SVMMARIVM.

1 *IVſpatronatus pluribus modis probatur, & acquiritur.*

2 *Iuſpatronatus probatur authentico documento fundationis, vel dotationis.*
Inſtrumentum publicum dicitur, cui ſoli creditur ſine alio adminiculo, ibidem.

3 *Iuſpatronatus probatur ex multiplicatis præſentationibus per antiquiſſimum temporis curſum.*

4 *Iuſpatronatus probatur per ſcripturam ſculptam in marmore, & lapide in loco publico, quando præceſſit tempus antiquum.*

5 *Tempus immemorabile dicitur tempus centum annorum, ibidem.*
Iuſpatronatus, ſi eſt probandum per tempus immemorabile per teſtes, ſufficit probatio ſexagenaria, aut ſeptuagenaria vel octogenaria.

6 *Iuſpatronatus præſumitur ex uſurpatione in perſonis potentibus, communitatibus, & Vniverſitatibus, in quibus exactior probatio requiritur ad docendū titulū.*

7 *Quid dicendum de aliis patronatibus.*

8. *Probans, ſe quadraginta annos præſentaſſe, & eſſe in poſſeſſione, vel quaſi poſſeſſione præſentandi, ad præſentandum admitti non debet, niſi probata immemorabili.*

9 *Præſentati à patronis debent examinari, & ſi idonei non fuerint, ab Epiſcopo poſſunt repelli, à quo etiam ſunt examinandi, licet inſtitutio pertineat ad inferiores.*

10 *Præſentatorum ad parochiales juris patronatus laicorum examen fieri debet coram Epiſcopo, vel ejus vicario ab examinatoribus ſynodalibus non paucioribus tribus.*

11 *Præſentatio ab beneficium juriſpatronatus Epiſcopo loci Ordinario, & non inferiori, ceſſante privilegio, fieri debet.*

12 *Patronus unum, aut plures præſentare poteſt, tamen in jurepatronatus laicorum non requiritur concurſus, & unum ſufficit præſentari.*

13 *Si duo præſentati æque idonei ab examinatoribus fuerint judicati, electio dignioris ad quem ſpectet.*

14 *Iuſpatronatus eccleſiaſticum, & laicale, quomodo differant, & num. ſeq.*

15 *Iuripatronatus, ſive laicali, ſive eccleſiaſtico, an Papa derogare poſſit, & quomodo.*

16 *Patronus non debet ſe ingerere in fructibus beneficii ſui juriſpatronatus, alias incidit in pœnam excommunicationis, & privationis.*

17 *Acceſſiones per viam unionis factæ de beneficiis liberis ad eccleſias juripatronatus, etiā laicorū, ſubjectas, an fieri poſſint.*

18 *Vniones à 40. annis citra facta poſſunt ab Ordinariis locorum examinari, ſecus in factis ſupra 40. annos.*

19 *Patronatus omnes acquiſiti, & acquirendi ab Ordinariis examinari, & cognoſci poſſunt.*

20 *Beneficia libera non poſſunt in ſervitu-*

tem

tem juriſpatronatus redigi, abſque evidenti eccleſiæ utilitate.

21 *Eccleſias abſque conſenſu Sedis Apoſtolicæ cum earum bonis poſſidere, nemini laico licet.*

22. *Iuriſpatronatus validitatis, vel invaliditatis cognitio, ad Epiſcopum ſpectat, & an ad alios.*

23 *Patronus laicus quadrimeſtre tempus habet ad præſentandum, eccleſiaſticus verò habet ſemeſtre.*

24 *Præſentatio ſpectans ad patronum eccleſiaſticum, & laicum ſimul, debet fieri intra ſex menſes favore communionis.*

Indiviſum quis retinet per ſocium, quod per ſe non poteſt, ibidem.

25 *Iuſpatronatus acquiritur fundatione, dotatione, ſucceſſione, donatione, & aliis multis modis.*

26 *Eccleſiæ præſumuntur regulariter liberæ, niſi contrarium probetur, & in Epiſcopi poteſtate conſiſtunt, in cujus territorio ſunt poſitæ.*

27 *Epiſcopus, an invitis patronis poſſit beneficio de rectore providere, quando ſuper jurepatronatus lis oritur, unde intra quadrimeſtre, vel ſemeſtre litis finis imponi non contingat.*

28 *Præſentatus ab eo qui favorabilem reportavit ſententiam, an lite finita debeat inſtitui & proviſus ab Epiſcopo removeri,*

Conceſſum illegitimè, pro non conceſſo habetur, ibidem.

29 *Iuſpatronatus Laicorum ſi poſtea donatione, teſtamento, aut alio quovis titulo in eccleſiam fuerit translatum, an retineat qualitatem juriſpatronatus laicorum, vel mutet naturam,*

30 *Iuſpatronatus Fraternitatum, an ſit dicendum mere laicale.*

31 *Iuſpatronatus, quibus, & quot modis amittatur.*

32 *Iuſpatronatus non tranſit ad fiſcum cum univerſitate bonorum, ſed liberatur beneficium.*

34 *Iuſpatronatus eſt mere ſpirituale.*

35 *Iudex laicus eſt incapax cognitionis cauſæ juriſpatronatus.*

36 *Iuſpatronatus per confiſcationem omnium bonorum auctoritate judicis eccleſiaſtici factam amittitur.*

57 *Fiſcus nunquam moritur.*

SICUT Legitima patronorum jura 1 (de quibus à reſervationum tractatu, cùm ſub ipſas non cadant, pauca hic ſumus dicturi) tollere, piaſque fidelium voluntates in eorum inſtitutione violare, æquum non eſt, ſic etiam, ut hoc colore beneficia eccleſiaſtica in ſervitutem, quòd à multis imprudenter fit, redigantur, non eſt permittendum, *cap. pia mentis, c. frigentius c. decernimus, c. monaſterium, c. rationis ordo, 16. qu. 7 c. nobis, de jur. patr.* & concil. Trident. *c. 9. in princ. de reſor. ſeſſ. 25.*

Ideo decrevit ſancta ſynodus, † ut titulus juriſpatronatus ſit ex fundatione, vel dotatione, qui ex authentico documento, & aliis à jure requiſitis oſtendatur, ſive etiam ex multiplicatis præſẽtationibus per antiquiſſimum temporis curſum, qui hominũ memoriã excedat, aliaſve ſecundum juris diſpoſitionem, *ut eod. c. 9. de reſor. verſ. & igitur.* requiſita à juris diſpoſitione, ad acquirendum juſpatronatus concurrunt, ſi quis præbeat fundum, pro conſtructione eccleſiæ, *c. nobis, de jurepatr. c. Abbate. 2. 18. q. 2. in*

alijs per Roch. de cur. in verbo, conſtruxit. vel quòd eccleſiam pœnitus dirutam reædificet, quo caſu requiritur, quòd ſit diruta, ut, ſi eſt parochialis, quæ indigeat nova conſecratione. Roch. *ubi ſupra num.* 12. Lambert. *in 3. art. quæſt. 6. princ. 1. lib.* 1. & Rota *in noviſ. deciſ. 269 nu. 2. par. 2. & deciſ. 306. nu. 3. par.* 1. & tribus modis probari poteſt jusſpatronatus.

2 Primò ex authentico † documento fundationis, vel dotationis, & authenticum documentum eſt publica ſcriptura, cui creditur ſine alio adminiculo; vel jure, aut conſuetudine ſpeciali, *cap. cum dilectus, de fide inſtr.* Innocent. *in cap. 1. nu. 2. eod. tit.* & Bart. *in l. ſi quis, in recept. §. ſi initium, num. 5. ff. de eden.* & ſacra congreg. concil. cenſuit, requiri pro forma, ut probatio fiat per authenticas ſcripturas, *ut in deciſ. manuſcr. ſuper eod. cap. 9. in ver. authenticis ſcripturis,* & Rot. *in noviſſ. deciſ. 199. numer. 4. par. 2.*

3 Secundò ex multiplicatis † præſentationibus per antiquiſſimum temporis curſum, in quibus enuncietur ſpectare jusſpatronatus de jure, vel conſuetudine, quia illa verba, de jure intelliguntur ex fundatione, vel dotatione, Achil. de Graſſ. *deciſ. 5. de jurepatron.* & Borg. Cavalc. *deciſ.* 17. *numer. 6. par.* 2. quòdque jusſpatronatus ex fundatione, vel dotatione probetur multiplicatis præſentationibus per tempus ſupra hominum memoriam, etiam ſi nullum inſtrumentum fundationis, vel dotationis oſtendatur, & quamvis etiam in dictis præſentationibus nulla appareat facta mentio fundationis, vel dotationis, fuit à ſacra cõgreg. conc. deciſum; *ut in deciſ. manuſcript. ſuper eod. c. 9. §. item congregatio cenſuit jusſpatronatus.*

4 Tertiò, † probatur ex juris diſpoſitione, ut litteris majuſculis inſcriptis in lapide poſito in publico ab immemorabili tempore citra, quo caſu intrat juris præſumptio, quòd, ſi deſcriptio juriſpatronatus in lapide poſita non fuiſſet vera, ordinarius Epiſcopus non toleraſſet in præjudicium ſuæ juriſdictionis, & collationis, & in antiquis ſufficiunt leviores probationes, conjecturæ, & veriſimilitudines, Put. *deciſ. 355. num. 1. lib. 1. & in terminis de lapide, & marmore,* Bald. *conſ. 310. vol. 5.* Feret. *conſ. 293. numer. 9. vol. 2.* & Borgn. *ead. deciſ. 17. numer. 5.*

5 Immemorabilis verò † probatur ſpatio temporis centum annorum. Innoc. *in cap. veniens, numer. 2. circ. fin. de verb. ſign. in 6.* Capell. Toloſ. *deciſ.* 440. *numer.* 1. & Gabr. *conſ. 39. numer. 13. volum.* 1. & in jurepatr. Si immemorabilis probari deberet per teſtes, quòd ſufficiat probatio ſexagenaria, tenet congreg. conc. *in deciſ. ſuper eod. c. 9. in princip.* quòdque ad probandam immemorabilem ſufficiat: quandoque tempus ſexaginta, ſeptuaginta, vel octoginta annorum, tenet Borgn. Cavalc. *in ead. deciſ. 17. num. 9.* & ad conficiendam immemorabilem connumerantur anni elapſi, non uſque ad publicationem concilij tantùm, ſed decurſi, uſque ad terminum motæ controverſiæ, *ut in deciſ. ſuper eodem cap. 9. & congregatio cenſuit, ut &c.*

6 In ijs autem perſonis, † ſeu communitatibus vel Univerſitatibus, in quibus id jus plerumque ex uſurpatione potius quæſitum præſumi ſolet, plenior, & exactior probatio ad docendum verum titulum requiritur, nec immemorabilis temporis probatio aliter ejs ſuffragatur, quàm, ſi præter reliqua ad eum neceſſaria, præſentationes

ſentationes etiam continuatæ non minori ſaltem, quàm quinquaginta annorum ſpatio, quæ omnes effectum ſortitæ ſint, authenticis ſcripturis probentur, *ut eodem cap. 9. verſ. in ijs verò ſeſſ. 25.* Nec dicta quinquagenaria poſſeſſio, quæ per ſcripturas authenticas requiritur, probari poteſt per teſtes, ut æquipolleant eorum depoſitiones præſentationibus, & inſtitutionibus per inſtrumenta factis, quia ſacrum concilium Tridentinum requirit pro forma, ultra probationem immemorabilis, continuatas præſentationes, quæ per authenticas ſcripturas probentur, & ſint ſortitæ effectus, ut oſtendunt illa verba, nec aliter, quorum natura eſt formam importare, ut poſt Bart. & alios tradit, Dec. *conſil. 528. n. 11.* Ruin. *conſ. 92. nu. 25. lib. 3.* Socin. Jun. *conſ. 46. n. 27. lib. 4.* & Rot. *in nov. deciſ. 199. n. 3. & 4 par. 2.* Quòdque contra dictas perſonas præſumatur acquiſitio ex uſurpatione, tradit Lamb. *de jurepatron. lib. 1. art. 5. qu. 10. ſub n 47 verſ. limita primò, & nu. 39* quem ſequitur Borg. *ead. deciſ. 17. nu 7.* Juſpatronatus autem, quod à parochianis prætenditur, eandem pleniorem, & exactiorem probationem requirit, *ut in eiſd. deciſ. ſuper dicto c. 9. ſactu in fin.*

7 Reliqui patronatus, † omnes in beneficiis tam ſecularibus, quam regularibus, ſeu parochialibus, vel dignitatibus, aut quibuſcunque aliis beneficiis in cathedralibus, vel collegiatis eccleſiis, facultateſque, & privilegia conceſſa tam in vim patronatus, quà n alio quocunque jure nominandi, eligendi, vel præſentandi ad ea, cum vacent (exceptis patronatibus ſuper cathedralibus eccleſiis competentibus, & aliis, quæ ad Imperatores, & Reges, ſeu regna poſſidentes, alioſque ſublimes, ac ſupremos Principes jure Imperij in dominiis ſuis habentes, pertinent, & quæ in favorem ſtudiorum generalium conceſſa ſunt) in totum prorſus ſunt abrogata, & irrita cum quaſi poſſeſſione inde ſecuta, & hujuſmodi beneficia, tanquam libera à ſuis collatoribus conferri poſſunt, & collationes ſuum effectum conſequi debent, *ut eod. cap. 9. verſ. reliqui. ſeſſ. 25.*

Sed cùm † aliàs jure communi ſufficeret quaſi poſſeſſio quadraginta annorum ad validitatem juriſpatronatus, fuit coràm eadem ſacra congregat. conc. dubitatum, an ſi quis probaverit, ſe per 40. annos præſentaſſe, & in poſſeſſione, vel quaſi poſſeſſione, præſentandi fuiſſe, ad præſentandum admitti debeat, non obſtantibus præmiſſis, cùm aliàs titulus præſentationis 40. annorum legitimus, *& prædicto c. 9* conformis eſſe videatur, ibi, aliàſve ſecundum juris diſpoſitionem, & per eandem congregationem deciſum extet, non debere admitti, non oſtantibus illis verbis, quæ debent intelligi, ut non reſpiciant tempus, de quo iam ſupra ſancta ſynodus expreſſe diſpoſuit, & voluit eſſe immemorabile, ſed reſpiciant alias cauſas, & alios modos, quibus ſecundum jus vetus probari poterat juſpatronatus, ſed, quod ad tempus attinet, illud præciſe, & ſemper debere eſſe immemorabile, *ut in eiſdem deciſion. manuſcrip. ſuper eodem cap. 9. §. item, an, ſi quis.* quia aliàs incontinenti induceretur correctio ſuperioris diſpoſitionis, quæ non præſumitur, *l. non ad ea. ubi* gloſſ. *in verſ. præſens, circ. fin. ff. de condit. & demonſtr.* & Alciat. *de præſumpt. reg. 2. præſumpt. 28. num. 1.* & ex his inducitur juris antiqui correctio. Unde non ſubſiſtit opinio, quòd in perſonis privatis ſufficiat, 40. an-

norum præſcriptio cum tit. colorato, de quo per Gonz. *ſuper reg. cancellar.* gloſſ. 18. *numer* 57. ſed procedit, & habet locum tantùm in præſcriptione unius patroni contra alium, non autem adverſus eccleſias, Lambert. *de jur. pat. 2. lib. 1. art. 5. qu. 11. princip.*

9 Licet tamen Epiſcopis † præſentatos à patronis, ſi idonei non fuerint, repellere, &c, ſi ad inferiores inſtitutio pertineat ab Epiſcopo, ut infra dicetur, ſunt examinandi, alioquin inſtitutio ab inferioribus facta eſt irrita, & inanis, *ut in eod. cap. 9. §. ad hac.* Nec ſufficit, quòd præſentatus ad beneficium curatum fuerit aliàs examinatus, & approbatus ab alio Ordinario *ut in eadem deciſ. ſuper cap 9. in verb & inanis*, & comprehenduntur Abbates, commendatarij, & quicunque inferiores quacunque exemptione muniti, etiam ſi ordinariam juriſdictionem haberent in locis beneficiorum, ut in ead. deciſ. verſ. & comprehenduntur, & etiam Sedis Apoſtolicæ Nuncij, *ut in cap. 13 de reform. ſeſſ 7.*

10 Examen verò † præſentatorum ad parochiales juriſpatronatus laicorum fieri debet coram Epiſcopo, vel ejus vicario ab examinatoribus in ſynodo diœceſana deputatis, tribus, non paucioribus, ut in aliis vocationibus, de quibus per concurſum eſt providendum, *ut in c. 18. de reſor. ſeſſ. 24 & ibi in deciſ manuſcr. §. tres. ex illis*, Pius. V. in Bull. *de coll. Paroch. cap. 32.*

11 Nec † licet patrono cujuſvis privilegij prætextu, aliquem ad beneficia ſui juriſpatronatus, niſi Epiſcopo loci ordinario, ad quem proviſio, ſeu inſtitutio ipſius beneficij, ceſſante privilegio, jure pertineat, quoquomodo præſentare, alias præſentatio, ac inſtitutio ſequutæ nullæ ſunt, & eſſe intelliguntur, concil. Trid. c. 13. *ſeſſ. 14. d. c. 18. poſt. med. de reſor. c. illud, & c. relatum, de jur. patr.*

12 Sufficit tamen ad parochiales juriſpatronatus † laicorum unum tantùm præſentari, qui ſi minus idoneus fuerit, eſt repellendus ex ſupra allegatis, quod eſt ſpeciale in jurepatronatus laicorum, ut non requiratur concurſus, licet poſſit patronus plures præſentare, ut in concurſu inter eos examinentur, & ita in congreg. concil. fuit deciſum, *ut in deciſ. ſuper eod. cap. 18. §. cùm verò inſtitutio. ſeſſ. 24.* ſed ſi juriſpatronatus Eccleſiaſtici erit, ac inſtitutio ad Epiſcopum, & non ad alium pertineat, is, quem patronus digniorem inter probatos ab examinatoribus judicabit, Epiſcopo præſentare teneatur, ut ab eo inſtituatur, concil Trid. *eod cap. 18. poſt. med. verſ. ſi verò juriſpatronatus*, & hoc caſu, † ſi duo æque idonei ab examinatoribus fuerint judicati, ad patronum electio dignioris ſpectat, *ut in d. deciſ. ſuper eod. cap. in verb. judicabit.* Cùm verò inſtitutio ab alio, quàm ab Epiſcopo erit facienda, non ad patronum ſpectat electio, ſed tunc Epiſcopus ſolus ex dignis digniorem eligere debet, quem patronus præſentet ei, ad quem inſtitutio ſpectat, *ut d. cap. 18. poſt. med. verſ. verò.*

13 Juſpatronatus laicorum à jurepatronatus Eccleſiaſtico † in aliquibus differt, quoniam patrono laico ad parochialem eccleſiam ſufficit unum præſentare, ab eccleſiaſtico verò plures ſunt præſentandi, ex ſupra allegatis † & licet Papa derogare poſſit, non tantùm juripatronatus eccleſiaſtico, ſed etiam laicorum gloſſ. communiter approbata *in clem. 2. in verb. Apoſtolicis, de præb.* Abb. *in cap, cum dilectus circa:*

fin.de jur.patr. Felyn.*in tract.quan.lit. Apoſt. noc. par.num.* 1, *verſ ſolutio,aut loquimur*, Covarr. *pract.quaeſt.cap.*36.*numer.*1. nunquam tamen jurispatronatus laicorum cenſetur derogatum, niſi expreſſis verbis derogetur, quia † aliàs collatio de beneficio juriſpatronatus laicorum de eo non facta mentione, eſt ſubreptitia, & nihil valet. Abb.*in eo,cap.dum dilectus in fin.* Felyn. *in d.tractat. quan. lit Apoſt.noc. numer.*1. *verſ aut loquimur.* Lap.*alleg.*96.*numer.*2. & Covarr *ubi ſupra verſ.quae.* ſecus tamen eſt in jurepatronatus eccleſiaſtico, nam illi cenſetur derogatum per collationem à Papa factam, etiam ſi in litteris nulla fiat mentio ejuſdem juriſpatronatus eccleſiaſtici, Felyn.*in eod tract numer.*11.*verſ.limitatur tertio.* Caſſad.*deciſ* 4. *numer.*11. *de probat.*& Covar. *ea.qu.num.*1.*verſ.quod non eſt longius.*

16 Beneficiorum autem patroni †, cujuſcunque ordinis & dignitatis, etiam ſi communitates, univerſitates, collegia quaecunque clericorum, vel laicorum exiſtant, in perceptione fructuum; proventuum, obventionum, quorumcunque beneficiorum, etiam ſi vere de jurepatronatus ipſorum ex fundatione, et dotatione exrent, nullatenus, nullave cauſa, vel occaſione, in illis ſe ingerere poſſunt, ſed illos liberè rectori, ſeu beneficiato, non obſtante etiam quacunque conſuetudine, diſtribuendos dimittere debent, nec dictum juſpatronatus venditionis, aut alio quocunque titulo in alios contra canonicas ſanctiones transferre poſſunt, & ſi ſecus fecerint, excommunicationis, & interdicti poenis ſubjiciuntur, dictóque jure patronatus ipſo jure privati exiſtunt, *ut, eod. conc. cap.* 9. *ſeſſ.* 25. *poſt. med. verſ. patroni autem*; Et quia fuit dubitatum, an patronus beneficij in ejus fructus ſe ingerens incidat in poenam excommunicationis, & privationis ſupra poſitam *in verſ. ſi ſecus fecerint, excommunicationis, &c.* adeo, ut ille verſiculus, nedum, ad clauſulam immediate precedentem, ſed etiam ad ſuperiorem referatur, fuit à praedicta ſacra congreg. deciſum, *verſ ſi ſecus, &c.* ad utramque clauſulam eſſe referendum. Et patronos in praedictis fructibus ſe ingerentes in praedictas poenas incidere, *ut in deciſ. ſuper d.c.* 9. §. *an patronus beneficij*. Nam, quando una determinatio refertur ad duo determinabilia, debet intelligi, ut aequaliter utrumque determinet. Bart.*in l.jam hoc jure.* §.*ſed ſi aliter, n.* 1.*ff.de vulg.& pupil.ſubſtit.* & *in l. ſi legatarius*, §. *cum ita, de legat.*3.

17 Acceſſiones autem † per viam unionis factae de beneficiis liberis ad eccleſias juriſpatronatus, etiam laicorum, ſubjectas, tam ad parochiales, quàm ad alia quaecunque beneficia, etiam ſimplicia, ſeu dignitates, vel hoſpitalia, ita, ut praedicta beneficia libera ejuſdem naturae, cum ijs, quibus uniuntur, efficiantur, atque ſuo jure patronatus conſtituantur, hae, ſi nondum plenarium ſortitae ſunt effectum, vel deinceps ad cujuſvis inſtantiam fient, quacunque auctoritate, etiam Apoſtolica, conceſſae fuerint, ſimul cum unionibus ipſis per ſubreptionem obtentae intelliguntur, nec ampliùs ſunt executioni demandandae, quibuſcunque non obſtantibus, ſed beneficia ipſa ſic unita, occurrente vacatione, ſunt libere, ut antea, conferenda, conc. Trident.*ead.cap.*9.*poſt. med. verſ. inſuper acceſſiones, ſeſſ.*25.

18 Uniones etiam † à 40. annis citra factae ab Ordinariis, tanquam à Sede Apoſto-

lica delegatis, & poſſunt examinari, & quæ per ſubreptionem, vel obreptionem obtentæ fuerint, irritæ ſunt declarandæ, illæ autem, quæ à dicto tempore citra conceſſæ nondum in toto, vel in parte ſortitæ ſint effectum, &, quæ deinceps ad cujuſvis inſtantiam fiant, niſi eas ex legitimis, aut alias rationabilibus cauſis, coràm Ordinario loci, vocatis, quorum intereſt, verificatis, factas fuiſſe conſtiterit, per ſubreptionem obtentas fuiſſe præſumi, ac propterea, niſi aliter à Sede Apoſtolica declaratum fuerit, viribus omnino carere debent, concil. Trident. *cap. 6. ſeſſ. 7 de reform.* ſed uniones perpetuæ ſupra 40. annos factæ ab Ordinariis examinari non poſſunt, ut in deciſ. manuſcript. à ſacra congregat. conc. *ſuper eod. cap. 6. factis, ſub tit. Lancianen.* & prætendens unionem ſupra 40. annos, eam Epiſcopo oſtendere tenetur, *ut ibi in eiſdem deciſ ſub. tit. Spoletan.*

Patronatus etiam quicunque † in ec-
19 clefiis, & quibuſcunque aliis beneficiis, etiam dignitatibus antea liberis acquiſiti à 40. annis citra, & in futurum acquirendi, ſeu ex augmento dotis, ſeu ex nova conſtructione, vel alia ſimili cauſa, etiam auctoritate Sedis Apoſtolicæ ab iiſdem Ordinariis, uti delegatis, ut ſupra, qui nullius in his facultatibus, aut privilegiis impediantur, diligenter congoſci debent, & quos compertum non fuerit ob maximam, evidentemque utilitatem eccleſiæ, vel beneficii, ſeu dignitatis neceſſitatem legitime conſtitutos eſſe, in totum ſunt revocandi, † atque beneficia hujuſmodi ſine
20 damno illa poſſidentium, & reſtituto patronis eo, quod ab eis propterea datum eſt, in priſtinum libertatis ſtatum induci debent, quibuſcunque non obſtantibus, *ut in eodem cap. 9. de reform. ſeſſ. 25.*

Beneficia verò eccleſiaſtica libera in ſervitutem juriſpatronatus abſque evidenti Eccleſiæ utilitate redigentes, tanquam uſurpatores juriſdictionis, & jurium Eccleſiæ, anathematis pœnam incurrunt, *ut in cap. 9. de reform. ſeſſ. 25.* & faciunt. *cap. prædia. & cap. qui abſtulerit. 12. quæſt. 2.*

21 Neminique licet † nec communitati, nec aliis perſonis laicis poſſidere eccleſias cum earum bonis, abſque conſenſu Sedis Apoſtolicæ, ſeu Ordinarii, ſub prætextu, quòd ſint oratoria, ſeu eremitoria ab ipſis conſtructa, & dotata, licet de hoc nihil oſtendant, niſi antiquam poſſeſſionem, & hoc etiam non obſtante, quod ibi adſint ſepulturæ, vel campanæ ſupra tectum, vel quòd ibi habitaverint regulares perſonæ, à quibus poſtea fuerint deſtitutæ, quia juſpatronatus acquiritur fundatione, & dotatione, & contrafacientes pœnas incurrunt, *de quibus in eod. c. 9. ſeſſ. 25. & cap. 11. ſeſſ. 22.* & ut à ſacra congregatione fuit *ſuper eod. cap. 9.* deciſum, *ut in eiſd. deciſ. §. congregatio cenſuit nemini, &c.*

22 Cognitio verò † validitatis, vel invaliditatis juriſpatronatus, quando ſuper eo lis oriri contingit, ad Epiſcopum duntaxat, non ad inferiores, qui jus habent inſtituendi, ſpectat, niſi hujuſmodi inferiores ordinariam in eo loco haberent juriſdictionem, & ad ipſos inferiores, ad quos ſpectat inſtitutio, pertinet etiam edictorum, ſive citationum ad evocandos oppoſitores relaxatio, quæ fieri debent in præſentationibus patronorum, & dicta edicta ponere ante inſtitutionem præſentatorum, ad eos ſpectat, ad quos ante concilium

cilium ſpectabat, quia de eis per concilium nihil fuit diſpoſitum, & ita cenſuit eadem ſacra congregatio *ſuper prædicto cap 9. ut in deciſ. §. congregatio cenſuit cognitionem, & ſuper cap. 13. ſeſſ. 14. ſub tit. de præſent. §. non liceat, & §. intelligitur.* Si verò jura patronatus fuerint ſervata ea lege expreſſa, quòd præſentatio fieret capitulo, ſeu dignitatibus cathedralis eccleſiæ, ſalvum adhuc manet iſtud jus præſentationis capitulo, ſeu dignitatibus, ex decreto ſacri conc. *d. cap. 9. verſ quòd ſi ad inferiores*: examen verò, ſi de ſimplicibus beneficiis agatur, priùs faciendum eſt ab Epiſcopo ordinario, ex diſpoſitione ejuſdem ſacri conc. *cap. 13. de reform. ſeſſ 7. & dicto cap. 9.* ſi autem de parochialibus agatur, examen fieri debet ab examinatoribus, ad formam præſcriptam, *in cap. 18. de reform. ſeſſ. 24.* & à Pio V. in litteris, de quibus in Bull. *cap. 32. & aliàs modo ſupra expreſſo.*

23 Tempus ad præſentandum †, patrono laico eſt curſus quadrimeſtris, etiam ſi perſona eſſet eccleſiaſtica, dummodò juſpatronatus ſit laicale, ſi verò jus patronatus ſit eccleſiaſticum, tempus patrono competens eſt ſemeſtre, & ita diſtinguit text. *in cap. unico, § ult. de jur. patr. in 6.* & ſi juſpatronatus eſſet mixtum, ut, quando patronus eccleſiaſticus habet compatronum laicum.

24 Habent etiam ſex menſes † ad præſentandum, quia ratione communionis privilegium eccleſiæ tranſit ad laicum, ad inſtar ejus, quod dicimus de eo, qui habet rem communem cum pupillo, gloſſ. *in d. § ult. verb. eccleſiaſticus.*

Nam ſi communem fundum quis majpr cum pupillo habet, licèt neuter utetur, tamen propter pupillum, cujus pars eſt inuſucapibilis, & major viam retinet, *l. ſi communem*, & ibi gloſſ. *in ver. & ego*, & Bart *ff. quemadmodum. ſervit. amit.*

25 Acquiritur juſpatronatus † præcipuè fundatione, dotatione, vel conſtructione, ut ſupra in principio, dummodò conſenſus diœceſani, ſive ſit clericus, ſive laicus, qui eccleſiam, vel capellam fundet, conſtruat, vel dotet, accedat, *cap. nobis*, & ibi Abb. *n. 2. de jur. patr.* Calder, *in conſ. ultimo*, & Roch. de Cur. *ſub. verb. pro eo, quòd in tract. eod. tit. n. 2.*

Secundò, ſucceſſione, quia tranſit cum univerſitate bonorum, gloſſ. 1. *in cap. piæ mentis, 16 quæſt. 7.* gloſſ. *in c. cum ſeculum*, & ibi Abb. *num. 3. de jur par.* & Roch. de Cur. *ſub verb, ipſe, vel ii, num. 1. eodem tract. de jur patr.* Et, ſi hæredes ſecundum providentiam, & admonitionem Epiſcopi eccleſiam tenere noluerint; nec honorare facere licet Epiſcopo reliquias inde auferre, eccleſiamque transferre, *cap. conſiderandum eſt. 16. qu. 7.*

Tertio, donatione acquiri poteſt, *cap. ex inſinuatione*, & ibi gloſſ. *in verb. contuliſſet, de jur. patron* ſed requiritur conſenſus Epiſcopi, *c. illud.* & ibi Abb. *n. 6.* & idem Abb. *in d. cap. ex inſinuatione, n. 5 eodem tit.*

26 Eccleſiæ † regulariter præſumuntur liberæ, niſi probetur contrarium, *cap. regenda, cap. quicunque, 10. quæſt. 1.* & in Epiſcopi poteſtate conſiſtunt, in cujus territorio poſitæ ſunt; *cap. omnes baſilicæ, 16. quæſt 7.* niſi alioquin ſpeciali privilegio ab ejus juriſdictione ſint exemptæ, cap. cum, & plantare, de privil. & gloſſ. *in dict. cap. omnes baſilicæ.* Ideò Epiſcopi habent intentionem fundatam, quòd beneficia ſint libera, niſi conſtet de jure patronatus, & ſi ſuper-

ſi, ſuper jurepatronatus litem oriri contingat, dubitatur, ſi intra quadrimeſtre, vel ſemeſtre tempus litis finis imponi non
27 contingat, † an Epiſcopus invitis patronis, poſſit beneficio de rectore providere, & eſt diſtinguendum, quia, cùm Epiſcopus habeat intentionem fundatam, quòd omnia beneficia ſint libera, aut lis pendet inter procuratorem cameræ Epiſcopalis prætendentis beneficium vacans pertinere ad meram collationem Epiſcopi, & eſſe liberum, & ipſos patronos prætendentes jus præſentandi, & patronatus ad eos pertinere, & tunc, lite pendente, non poteſt Epiſcopus providere invitis patronis, ſed debet ponere œconomum in eccleſia, qui provideat, ne in divinis detrimentum patiatur, uſque ad finem litis, Innoc. *in cap. 1. in fin. de jur. patr.*

Aut lis pendet inter ipſos patronos diſcordes in præſentatione, ſeu inter litigantes, quorum unus prætendit, alterum non eſſe patronum, aut jure ſuo cecidiſſe, vel renunciaſſe, & tunc ipſis invitis, ſalvo jure præſentandi illi, qui poſtea evicerit juſpatronatus in fine litis, Epiſcopus poterit de rectore eccleſiæ providere, *cap. quoniam in fin & cap. eam te*, & ibi gloſſ. & Abb. *n. 1. 2. & 3. de jur. patr.* gloſſ. *in cap. cum voſ. in verſ. œconomos, de offic. ord.* Innoc. *in d. c. 1. circ. fin.* & ita diſtinguit gloſſ. *in c. ſi plures, 16. quæſt. 7.*

Lite finita, quæritur, † nunquid præ-
28 ſentatus ab eo, qui favorabilem reportavit ſententiam, debeat inſtitui, & proviſus ab Epiſcopo removeri, & aliquibus videtur, quòd non: contrariam tamen ſententiam puto veriorem, quòd ſit removendus, & hoc caſu præſentatus à patrono eſt inſtituendus per text. *in c. decernimus, 16. quæſt. 7. cap. conſultationibus*, & ibi gloſſ. final. *de jure patr.* quia pro non dato habetur, quòd ab illo datur, qui de jure donare non poteſt, *cap. noſtri.* & ibi gloſſ. *in verb. revocare, de elect. & cap. quòd autem, in fin. de jure patr.* deducta verò in contrarium procedunt in præſentato ab uno ex patronis in poſſeſſione juriſpatronatus exiſtenti, contra quem, non obſtante, quòd in progreſſu litis feratur ſententia, non eſt removendus, & in his terminis de Epiſcopo, qui erat in poſſeſſione conferendi, loquitur Covarr. *lib. pract. qu. c. 14. n. 2. ver. tertium immò.*

29 Juſpatronatus, † quod originem habuit ex patrimonio alicujus laici, & quod fuit patronatus laicorum, quæritur, an ſi poſtea donatione, teſtamento, aut alio quovis titulo, in eccleſiam fuerit translatum, aut in collegium eccleſiaſticum canonicorum ſecularium, vel regularium, ita quòd ad rectorem eccleſiæ, vel collegium, pertineat præſentatio, retineat qualitatem juriſpatronatus laicorum, vel mutet naturam, & efficiatur juſpatronatus clericorum, & eccleſiaſticum, & eandem naturam conſequatur, & videtur, quòd retinere debeat ſuam primam naturam juriſpatronatus laicalis, quia perſona eccleſiaſtica habens juſpatronatus laicale infra quadrimeſtre, pro ut laici, præſentare debet, quamvis in jurepatronatus eccleſiaſtico habeat ſemeſtre: & cum eccleſia ſive collegium in jure alterius ſuccedat, eodem jure uti debet, *l. qui in jus, ff. de reg. jur. & cap. is, qui in jus, eod. tit. in 6.* Tamen, quia res eſt facta eccleſiaſtica, eccleſiaſtico debet jure cenſeri, gloſſ. *in cap. unic. in verb. ſemeſtre, de jur. patr. in 6.* & quòd efficia-

efficiatur juſpatronatus clericorum, & non laicorum probat text. *in dict. cap. unic. §. final.* Felin. *in tract. quan. lit. apoſt. noc. patr. num.* 11. *verſ. limit, ſexto.* Pariſ. *conſ.* 128. *n.* 19. *& ſeq. lib.* 4. & Lambert. *in tract. de jur patr. lib.* 2. *par.* 3. *quæſt.* 9. *artic.* 20.

30 Quid autem dicendum de † jurepatronatus competente confraternitatibus laicorum, licet hujuſmodi collegia confraternitatum adhæreant eccleſiis, & cauſa pietatis conſtituantur, cùm tamen ipſi, ex quibus collegia, & univerſitates conſtituuntur, & ad quorum voces, & ſuffragia præſentatio fit, ſint omnino laici, & ad has univerſitates laicorum præſentatio pertineat, non ad eccleſias, nec ad aliquas eccleſiaſticas dignitates, videtur, quòd ſint patroni laici, cùm non habeant habitum religionis, nec gaudeant privilegio fori, & canonis, licet habeant collegium, & ita tenet Felin. *in d. tract. quan. lit. apoſt. num.* 11. *limit.* 4. & Covar. *eod. lib. pract. quæſt. d. cap.* 36. *num.* 8. Secus autem eſt dicendum de jure patronatus beguinarum, quia licèt ſint ſeculares, religioſe tamen vivunt, & habitum portant religioſum, & idem de aliis fraternitatibus, vel collegiis habentibus eaſdem qualitates, quas habent beguinæ, videlicet habitum religioſorum, & ita poſt Felin. *loco ſupra citato diſtinguit.* Roch. *de Cur. ſub ver jus, in tract. de jure patr. n.* 17.

Amittitur juſpatronatus, & illo privatur patronus ipſo jure pluribus ex cauſis.

31 † primò venditione, & applicabitur illi eccleſiæ, cui per hujuſmodi emptionem eſt facta ſimoniaca injuria, *cap. quia clerici,* juncta gloſſa *in ver. ſpoliando,* & ibi Abb. *num.* 8. *de jur. patr.* aut alio quocunque titulo, in alios contra canonicas ſanctiones translatione, quo caſu patronus excommunicationis, & interdicti pœnis ſubjicitur, & jurepatronatus privatur ipſo jure, Conc. Trid. *cap.* 9.

Secundò, quando patronus per ſe, vel per alios faceret occidere, vel mutilare rectorem beneficii ſui, juſpatronatus, & jus devolvitur ad eccleſiam, cui fuit facta injuria, & ne minus vindictæ, quàm exceſſus memoria prorogetur, uſque ad quartam generationem, per lineam directam poſteritates talium in clericorum collegium admitti, neque in domibus regularibus alicujus prælationis honorem aſſequi poſſunt, donec cum eis fuerit miſericorditer diſpenſatum, *cap. in quibuſdam, §. ſacri nihilominus,* & ibi gloſſ. *in ver. prorſus amittat,* & Abb. *num.* 2. *de pœn.*

Tertiò, ſi in perceptione fructuum, proventuū, & obventionū ſe ingerūt, aut juriſdictiones, bona, cenſus, & jura eorūdem beneficiorum, quacunque arte, ſibi uſurpant, *c.* 11. *verſ. quòd ſi ejusdem, ſeſſ.* 22. *& d. cap.* 9. *verſ. patroni autem, ſeſſ* 25. *de reform.* ultra quòq eandem excommunicationis pœnam incurrunt.

Quartò propter hæreſim, ob quam bona hæreticorū ipſo jure ſunt confiſcata, *c. cùm ſecundùm, de hæret. in* 6. & Pegna. *ſuper.* 3 *par. direct. com.* 158. *verſ. his ita poſitis,* † & tunc juſpatronatus non tranſit ad fiſcū cum univerſitate bonorū, ſed liberatur beneficium, quia illud jus applicatur Eccleſiæ, cùm hæretici Eccleſiam offendāt, ac inſigni injuria afficiant, quapropter eidem læſæ principaliter eſt ſatisfaciendum, Felin. *in cap. vergentis, num.* 1. *verſ. ſed adverte, de hæret.* & Pegna.

eod. comment.] *verſ. quod verò hac.*

33 Quid autem, † ſi ex alio delicto universitas bonorum alicujus habentis juſpatronatus per judicem laicum confiſcaretur? An tranſeat cum univerſitate bonorum? & videtur, quòd ſic, per gloſſ. *in cap. filiis, in ver. propinquis*, 16. *quæſt.* 7. quam ſequitur. Abb. *in cap. quanto, num.* 9. *de jud. & in cap. cùm laici, & cap. nobis, num.* 3. *de jur. patr.* & Roch. de Cur. *in tractat. de jur. patr. ſub ver. ipſe, vel* 15. *n.* 66. 67. *&* 68. contrariam tamen opinionem tenet. gloſſ. in clem. paſtoralis. in verb. ſubjectæ, quàm ſequitur, Abb. *n.* 18. *ubi* etiam Jac. & Imol. *de re jud.* Felin. *in eod. cap. quanto, num.* 3. *de jud.* Card. *in clem.* 2 *quæſt.* 8. *de jur. patr.* & Jaſ. *l. ſi non ſortem*, §. *libertus, num.* 25. *ff. de cond. indeb.* & noviſſima poſt Simanc. & Gigan. Caball. *in cent. reſolut. crimin. caſ.* 40. *ſub num.* 8. & hæc eſt communis opinio, à qua in judicando non eſt recedendum, quia melioribus rationibus eſt fulta Non enim valuit confiſcatio in odidium regis Roberti facta ab Imperatore de feudo, ex quo feudum non erat temporale, *d. clem. paſtoralis, de re jud.*

34 Nam juſpatronatus, ſi non merè † ſpirituale, eſt tamen ſpirituali annexũ, *c. quanto*, & ibi gloſſ. & Abb. *num.* 1. & Felin. *num.* 3. *de jud. cap. de jure, extr. de jur. patr.* & Roch. de Cur. *in tract. de jur. patr. ſuper verb. jus, num.* 2. & connexorum idem eſt judicium, *cap. translato. de conſtit. dict. cap. quanto, & cap. de jure*, & ſequitur naturã ſpiritualis, quia juriſpatronatus cauſæ, non niſi à judicibus eccleſiaſticis valent diffiniri, *d. cap. quanto, in fin.* & ibi Abb. *nu.* 3. *& num.* 6. *de jud.* & Roch. de Cur. *eodem num.* 2.

35 † Ideò, cùm judex laicus ſit incapax cognitionis cauſæ juſpatronatus, licet poſſit confiſcare univerſitatem bonorum profanorum, ſecus tamen eſt de bonis ſpiritualibus, aut ſpirituali annexis, quæ ſpirituali tantummodò juriſdictioni ſubjiciuntur, cùm ei non liceat falcem ſuam in alienam meſſem imponere, & imponendo, geſta nulla, irrita, & inania eſſe noſcantur, *d. clem. paſtoralis*, § *cum, & ſi. &* §. *ut igitur, de re jud.* & quò ad juſpatronatus, ſententia judicis laici condemnatoria eſt nulla, & non nocet condemnato, quia, quod nullum eſt, nullum ſortitur effectum.

36 Amittitur tamen † juſpatronatus per confiſcationem omnium bonorum auctoritate judicis eccleſiaſtici factam, non autem quòd juſpatronatus tranſeat in fiſcum, quia talis tranſlatio eſſet præjudicialis Eccleſiæ, in cujus favorem, deficientibus ſucceſſoribus, extinguitur juſpatronatus, ſed remanet beneficium liberum, & ad liberam collatoris diſpoſitionem, ut tenent Card. Imol. & Ant. quos refert Roch. de Curt. dicens, hanc opinionem, quòd Eccleſia remaneat libera, eſſe æquiorem, *ſuper eod. ver. ipſe, vel is, n.* 36. & ſi tranſiret in fiſcum periret ſpes liber-
37 tatis beneficii, quia fiſcus nunquam moritur, & eadem ratione juſpatronatus non tranſit in fiſcum cum univerſitate bonorum propter crimen hæreſis, ſed liberatur beneficium, ut per Felin. *in eod. cap. vergentis, de hæret. cum aliis ſupra allegat.*

DE

DE PENSIONIBVS.

Cap. VII.

SVMMARIVM.

1 *Penſio Eccleſiaſtica beneficialis quid ſit.*

2 *Penſio dicitur à pendeo, quia formaliter pendet à beneficio, ex quo extrahitur.*

3 *Penſiones quomodo ſuper beneficiis vacantibus per obitum reſerventur.*

4 *Penſiones per reſignationes beneficiorum, jurium ceſſiones licitè reſervantur.*

5 *Penſio in favorem tertiæ perſonæ, quomodo reſervetur.*

6 *Penſio ſuper cathedralibus eccleſiis regulariter non reſervatur, niſi cum clauſula, dummodò remaneant ducati mille pro titulari.*

Penſio ſuper fructibus parochialium eccleſiarum non reſervatur, niſi cum clauſula, dummodò rectori remaneant ducati centum ibidem.

7 *Penſionario agenti ad penſionem incumbit onus verificandi conditionem, ſub qua penſio impoſita reperitur.*

8 *Exceſſum allegans, quando illum probare teneatur.*

9 *Conditio in Bullis reſervationum penſionum appoſita à penſionario agente, eſt verificanda.*

10 *Idoneitas proviſi de beneficio, quando ſit probanda.*

11 *Conditio ſuſpendit executionem.*

12 *Geſta ante purificationem conditionis nihil valent.*

13 *Verba, quod ducati ſint liberi favore titularis in litteris Apoſtolicis appoſita, important, deductis oneribus, ſine diminutione.*

14 *Valor beneficiorum computatur reſpectu utilitatis, quæ habetur in apportatis in abſentia.*

15 *Exceptiones nullitatis, invaliditatis, aut reductionis penſionis, an poſſint retardare executionem.*

16 *Prædo ſua poſſeſſione non eſt ſpoliandus.*

17 *Penſionarius agens ad penſionem quæ verificare teneatur.*

18 *Habilitas ſuperveniens poſt datam litterarum reſervationis penſionis nihil operatur.*

19 *Minor ætatis requiſitæ in beneficio impetrato eſt inhabilis, licet ante præſentationem litterarum efficiatur major.*

20 *Laicus eſt incapax juris ſpiritualis.*

21 *Nulla à principio plura, quæ ex poſt non convalidantur.*

22 *Penſiones, quibus perſonis carentibus privilegio clericali poſſint reſervari.*

23 *Collegium militum Lauretanorum à Sixto V. cum facultate transferendi penſiones fuit erectum.*

24 *Papa laicum, ut penſiones, & etiam beneficia valeat obtinere, privilegiare poteſt.*

25 Penſiones,& beneficia milites regulares poſſunt obtinere.

26 Penſionem ex cauſa Epiſcopus reſervare poteſt.

27 Epiſcopus penſionem ex cauſa permutationis reſervare poteſt.

28 Penſionem reſervare poteſt Epiſcopus ad extinguendam litem inter litigantes.

29 Penſionem reſervare poteſt Epiſcopus in ejus collatione beneficiorum per obitum vacantium.

30 Diſtributiones quotidianæ non computantur in fructibus præbendarum.

31 Papæ mens in impoſitione penſionis regulariter eſt, quòd penſio non excedat tertiam partem fructuum.

32 Penſio auctoritate ordinaria reſervata, non tranſit ad ſucceſſorem, niſi cauſa extinctionis litis fuerit impoſita.

33 Penſiones ab inferioribus collatoribus reſervari non poſſunt cum facultate transferendi.

34 Penſiones ab Epiſcopis reſervatæ non habent executionem paratam, ſed à ſententia lata ſuper ſolutione penſionis datur appellatio.

35 Penſio à Papa reſervata poſt ſententiam latam habet executionem paratam.

36 Penſio ſine conſenſu penſionarii auctoritate ordinaria, reſervari non poteſt.

37 Legati de latere uſque ad medietatem fructuum penſiones poſſunt reſervare.

38 Legati de latere de jure communi beneficia conferre poſſunt.

39 Penſiones à legatis reſervatæ, an habeant executionem paratam, appellatione remota.

40 Penſionem in fundatione beneficij patronus reſervare poteſt.

41 Patronus in fundatione beneficij de ordinarij conſenſu ſtatuere poteſt, ut beneficio vacãte fructus ad ipſum ſpectẽt.

42 Penſio nudo partium conſenſu, ſine ſuperioris auctoritate imponi non poteſt.

43 Penſiones unicæ ſuper pluribus beneficiis reſervatæ vacantibus beneficiis contra plures ſucceſſores penſionarius non habet executionem paratam.

44 Præbenda ſubrogata ſapit naturam præbendæ in cujus locum ſubrogatur.

45 Beneficium penſione gravatum tranſit cum eodem onere ad quoſcunque ſucceſſores.

46 Penſio eſt onus reale, & tranſit ad quemcumque in beneficio ſucceſſorem.

47 Canonicus, an pro titulo, cujus cauſa obtinuit præbendam, teneatur ad ſolutionem penſionis antea reſervatæ.

48 Canonicus qui conſentit reſervationi penſionis ſuper ſua præbenda, de jure pinguiorem, & liberã optare non poteſt.

49 Iuri ſuo quilibet poteſt renunciare.

50 Penſio de beneficio ad beneficium, aut de perſona ad perſonam transferri non poteſt.

51 Penſionarius ad ſolutionem penſionum agere poteſt contra hæredem defuncti obligatum, vel in beneficio ſucceſſorem, & 53.

52 Decimæ pluribus annis ſoluta exigi poteſt ab emptore vel venditore prædii.

54 Penſio ſuper diſtributionibus quotidianis nunquam præſumitur reſervata, niſi expreſſe dicatur.

55 Penſione ſuper diſtributionibus quotidianis reſervata, licet optetur, præbenda ſuccedens in titulo pro rata diſtributionum quotidianarum tenetur.

56 Iuriſdictionis defectus contra agentem ad ſolutionem penſionis opponi poteſt.

57 Iuriſdi-

57 *Iuriſdictionis defectus poteſt etiam opponi contra tres ſententias conformes, & 59.*

58 *Iuriſdictionis defectus opponi poteſt, etiam ſi partes ante ſententiam expreſſe conſenſiſſent, quòd judex incompetens ſententiaret, & jurаſſent non dicere de nullitate.*

60 *Executio litterarum reſervationis penſionis Ordinariis locorum, vel aliis in dignitate eccleſiaſtica conſtitutis committitur.*

61 *Legati, & Nuncij Apoſtolici in prima inſtantia nullam habent juriſdictionem.*

62 *Delegatio in unam perſonam facta ſine ſubdelegatione in alteram transferri non poteſt.*

63 *Exceptio grandinis ſterilitatis, & ſiccitatis contra penſionarium quandoque opponi poteſt.*

64 *Exceptiones falſitatis, quietationis, & ſolutionis tantùm contra obligationem cameralem opponi poſſunt.*

65 *Iuramenta illicita Papa auctoritate poſſunt irritari.*

66 *Exceptio compenſationis habet vim ſolutionis.*

67 *Liquidum cum illiquido non compenſatur.*

68 *Penſio impoſita ſuper beneficio alia penſione onerato, nulla de ea in litteris facta mentione, eſt nulla.*

69 *Exceptio non purificatæ conditionis contra litteras reſervationis penſionis opponi poteſt.*

70 *Appellatio à ſententia ſuper ſolutione penſionis lata, quando abſque clauſula ſine retardatione ſolutionis penſionis admittatur.*

71 *Valor beneficij, quomodo probari debeat.*

72 *Exceptio ſolutionis penſionis impedit executionem.*

73 *Penſio pluribus modis extinguitur.*

74 *Penſio, an ſine conſenſu Papæ extingui poſſit.*

75 *Penſio in temporalitate conſiſtit.*

76 *Exceptio pacti de ulterius non petendo, æquipollet exceptioni ſolutionis.*

77 *Excommunicationis exceptio in quacunque parte litis opponi poteſt.*

78 *Excommunicationis exceptio etiam coram judice ſeculari opponi poteſt.*

79 *Excommunicatus, & publice declaratus à judice, eſt à limine judicij repellendus*

80 *Exceptio defectus clericatus impedit executionem litterarum reſervationis penſionis.*

QUIA in beneficiorum collatione penſiones plerunque ſolent reſervari, ideo non immeritò penſionum tractatus hic ſequi debet.

Et primò quoniam penſionis verbum pluribus convenit, de quibus per Navarr. *in conſ. 52. de præb. lib. 3. part. 1. num. 6:* aliis omiſſis de penſione eccleſiaſtica beneficiali diſſeram, quæ aliis diffinitionibus prætermiſſis † eſt jus non temporale, ſed ſpirituale, aut illi annexum, non antecedenter, ut juſpatronatus, ſed dependenter, aut conſequenter inſtar beneficii, Navarr. *in manual. confeſſ. c. 23. n. 111. & in dict. Conſ. 52. eod. n. 6.*

2 † Dicitur enim penſio, à pendeo, quia formaliter pendet à beneficio, ex quo extrahitur, ſicut uſus fructus à proprietate, *ut in cap. final de pignor, cap. poſſeſſiones, 16. q. 1.* & Gig. *de penſ. q. 1. n. 9.* Quomodo autẽ, & à quibus reſervetur, & executio litterarũ impediatur, quæ ex-

 ceptio-

ceptiones titulari contra reſervatariu n competant, & quomodo extinguatur infra demonſtrabitur.

Reſervatur autem † penſio per Papam 6 pluribus de cauſis. 3

Primò beneficio vacante per obitum, quando uni confertur beneficium, alteri verò reſervatur penſio pro ſuſtentatione ſuper eodem beneficio, quod Papa regulariter facere poteſt, cum ſit Dominus omnium beneficiorum, *clem. 1. ut lit. pendent.* cum aliis alibi allegatis, qui de fructibus beneficiorum ad libitum diſponere poteſt, ut trad. Gig. *de penſ. q. 6. n. 7.*

4 Secundò per reſignationem † de conſenſu reſignatarii in favorem ipſius reſignantis, & iſta penſio licite reſervatur. Felin. *in cap. ad audientiam, il. 2. num. 3. de reſcript. & in cap. ex parte, il 1. n. 1. de off. pot. jud. deleg.* vel ex cauſa ceſſionis jurium inter litigantes pro bono pacis, & lite componenda, *cap. niſi eſſent, de præb.* & Felin. *in d. cap. ad audientiam, num 2. verſ. exemplifica.*

5 Tertiò in favorem † alterius tertiæ perſonæ à reſignante nominatæ, & quando quis ſimpliciter conſentit, quòd penſio reſervetur in favorem alicujus tertiæ perſonæ, puta nepotis, aut alterius perſonæ conſentientis reſervationi benevisæ, quæ rarò admittitur, quia eſt ſine cauſa, & regulariter ſine cauſa Papa penſiones non reſervat. Gig. *de penſ. quæſt. 6. num. 6.* & maxima cum difficultate admittitur, etiam ex cauſa reſignationis favore tertiæ perſonæ; quia iſta ſapiunt quodammodo diſpoſitionem fructuum beneficarii, quæ cum habeat imaginem hæreditariæ ſucceſſionis, eſt odioſa, *cap. apoſtolica. 8. quæſt. 1. cap. ex transmiſſa, & cap. ad extirpandas, de fil. presb. cap. ad hæc, de dec. cap. conſuluit, de jurepatron.* & conc. Trid. *cap. 7. de reform. ſeſſ. 25.*

Et quia ſuper fructibus † cathedralium eccleſiarum penſio non reſervatur regulariter, niſi cum clauſula, dummodo remaneant ducati mille pro Epiſcopo: & ſuper parochialibus eccleſiis, niſi remaneant centum ducati pro rectore, ex diſpoſitione ſacri concil. Trident. *cap. 13. verſ. ad hæc, de reſor. ſeſſ. 24.* & ſuper aliis beneficiis quandoq; cum clauſula, dummodò penſio medietatem fructuum non excedat.

Titulari penſionem ſolvere † recuſante agens ad penſionem tenetur verificare 7 dictam conditionem, quòd remaneant Epiſcopo ducati mille, centum parocho, vel quòd penſio non excedat medietatem fructuum, quia, † licèt allegans ex- 8 ceſſum illum probare teneatur. Bellam. *deciſ.* 470. & Maſcard. *concluſ. 696. n. 11.* & allegan ti beneficium eſſe minoris redditus incumbat onus probandi, cum quodlibet beneficium præſumatur eſſe annui redditus pro vita duorum, *cap. ut quiſque*, junct. gloſſ. *in verb. clericum, de vit. & honeſt. cleric.* & Felin. *in cap. ad aures, num. 4. verſ. tertia concluſio, de reſcript.* quia tamen allegans exceſſum, aut majorem valorem fructuum fundat ſuam exceptionem, aut in diſpoſitione ſacri concilii. *d. cap. 13. de refor. ſeſſ. 24.* aut in facto ſuper minori valore, cum dictæ exceptiones non oriantur ex lectura litterarum reſervationis penſionis, alleganti incumbit onus probandi, & ita procedunt ſupradicta, & Gig. *de penſ. q. 9. num. 9. 10. & 11.* & Rot. *in noviſſ. deciſ. 30. 1. p. 1. nu. 3.*

Sed

9 Sed conditio in Bullis appoſita, † dummodo rectori remaneant centum ducati, vel Epiſcopo mille, aut dummodò penſio medietatem fructuum non excedat, aut alia conditio, debet ab eo in cujus favorem reſervata eſt penſio, verificari. Put. *deciſ. 24. num. 3. lib. 1.* non verificata conditione, debitor cogi non poteſt: in terminis idem Gig. *de penſ. quæſt. 85. num.* 10. & Gomeſ. *in compen. utr. ſign. quæſt. fin. num. 84.*

10 In ſimili enim videmus, † quòd, licet ad obtinendum beneficium quilibet præſumatur idoneus, nec teneatur probare idoneitatem, etiamſi in reſcripto adſit clauſula, ſi idoneus fuerit, *cap. final. de præſumpt.* quæ clauſula ſi idoneus fuerit, ſonat in monitionem, vel inſtructionem, & ideo collatio facta illa non verificata tenet, ut trad. Innoc. *in d. cap. fin. in princip.* Abb. *num.* 16. & Felin. *num.* 29. *de præſumpt.* tamen quando eſt appoſita clauſula; dummodo ipſum ad hoc idoneum eſſe repereris, conferas, quæ ſonat in expreſſam conditionem, beneficium, niſi prævio examine, non con-
11 fertur, † quia conditio ſuſpendit executionem, ita quòd interim peti non poteſt, Abb. *in cap. Raynaldus, num. 19. de teſtam.* Felin. *in cap. ad aures, n. 4. in fi. verſ. ſed cave quia, de reſcript.* Pariſ. *conſ. 31. num. 24. volum. 4.* & Put. *dict. deciſ. 24. num. 3. lib. 1.*

12 Et geſta ante † purificationem conditionis nihil valent, Innoc. *in cap. cum dilecta, num. 5.* & ibi Abb. *num. 4. & 5. de reſcript.* Rot. *deciſ. 10. in fin. & deciſ. 12. num. 3. de conceſſ. præb. in nov.* Pariſ. *d. conſ. 31. n. 26.* & Put. *deciſ. 283. n. 1. l. 2.*

13 Quando autem † in litteris reſervationis penſionis apponitur clauſula, quòd ducati favore rectorum ſint liberi, verbum, liberi, in litteris appoſitum importat, quòd ſint integri ſine diminutione, deductis oneribus, & expenſis, *l. 1.* & ibi Paul. de Caſtr. *C. de fruct. & lit. expenſ.* gloſſ. *in cap. gravis, in verb. fructus, de reſt. ſpol.* & Bald. *in conſ. 53. in fin. volum. 1.*

14 Valor enim † computatur reſpectu utilitatis, quæ habetur in apportatis in abſentia, Staphil. *de grat. expect. num. 64. & 65.* & licet in honorem, & reverentiam litterarum Apoſtolicarum penſio ſolui debeat. Gomeſ *in comp. utr. ſign. n. 86. q. fin.* Staph. *de lit. juſt. §. in primis, n. 84* Gig. *de penſ. q. 85.* & Callad. *deciſ. 10. n. 8. de reſcript.* procedit, quando litteræ reſervationis penſionis ſunt gratioſæ ſine aliqua conditione, ſed, quādo ſunt, conditionales, conditio eſt in primis purificanda, ut per Put. *d. deciſ. 24.* cū aliis ſupra allegatis.

Si verò penſionarius eſt in poſſeſſione exigendi, de qua conſtet ex inſtrumento,
15 aut aliis legitimis probationibus, † tunc conditiones appoſitæ, aut narrata in gratia non impediunt executionem litterarum, quia exceptiones nullitatis, aut invaliditatis, aut reductionis penſionis concernunt petitorium, & interim, donec per ſententiam penſio annulletur, non poteſt retardari ſolutio, cum, nec
16 prædo † ſit ſua poſſeſſione ſpoliandus *c. in litteris, de reſtitut. ſpoliat.* ſed eſt in poſſeſſione manutenendus, §. *quorum, verſ. hodie. inſti. de interd.* Bart. *in l. 3. §. hujus autem, n. 1. ff. uti poſſ. id in l. 1. C. eod. tit.* & Rot. *deciſ 2. n. 3. de except. in antiquior.*

17 Agens autem ad penſionem † ante acquiſitam poſſeſſionem tenetur purificare omnes conditiones in litteris appoſitas ex ſu-

ex ſupradeductis, & verificare omnia alia per ipſum narrata, ut ſi narravit, quòd cõſentiens penſioni per plures annos beneficium poſſedit, quòdque fructus beneficii aſcendunt ad ſummam tot ducatorũ, quòd ipſe ſit clericus, cæteraque omnia narrata. Abb. *in cap. fin. n. 8. de præſumpt.* Rot. *deciſ. 9. circ. med. de prob. in nov. deciſ. 6. n. 6. de preben. in antiquior.* & Felin. *in c. ad aures, n. 4. verſ. tertia concluſio, de reſcript.* quia non exiſtentibus veris narratis, gratia redditur ſubreptitia, & nulla. Innoc. *in c. cum dilecta n. 3. de reſcript.* Ab. *in c. poſtulaſti, n. 1. eod tit. & in cap. cum noſtris, n. 11. de conceſſ. præb.* Rom. *conſ.* 327. *in fin.* & Felin. *in c. ſignificante, n. 3. eod. tit. de reſcript.* tenetur præterea probare, ſe eſſe clericum, exhibendo privilegium clericale. *cap. legum, 2. q. 1.* Rebuf. *pract. beneſ. de form. lit. conſ. num.* 22. *p.* 1. & Gig. *de penſ. quæſt.* 22. *num.* 8.

18 Nec ſuffragaretur clericatus † collatus poſt reſervationem penſionis, quia tempus datæ eſt attendendum, *cap. eam te,* & ibi Felin. *num. 18. de reſcript. clem. fin. eod. tit.* & gloſſ. *in cap. ſtatutum, in verb. canonicu, circ. fin. eod. tit. in 6.* cum habilitas ſuperveniens nihil operetur, *cap. ſi eo tempore, eod. tit. in 6. cap. non firmatur, de reg. jur. eod. lib. & l. quod ab initio ff. eod.*

Hinc eſt, quod minor ætatis requiſitæ in beneficio impetrato, licet † poſtea efficiatur major, cùm in tempore datæ eſſet
19 minor, non valet impetratio. *d. cap. ſi eo tempore, de reſcript.* & pariter ſi non erat clericus, licèt poſteà promoveatur, collatio non tenet, quia beneficia laicis non conferuntur. *c. cum adeò, de reſcript.* gloſſ. *fin. in c. 2. de inſtit.* & Felin. *in d. cap. cum*
20 *adeò,* qui plura cumulat. *de reſcr.* † Ea eſt enim ratio, quia laicus non eſt capax juris ſpiritualis. *cap. ſacroſanct. a. §. attendentes. de elect. & cap. cauſam.* cum gloſſ. *in verb. detinere, de præſcript.* ſequitur etiam,
21 quòd † liberi hominis ſtipulatio non valet, licet poſtea ſervus efficiatur, vel rei ſacræ, licet fiat poſtea profana, *l. inter ſtipulantem. §. ſacram. ff. de verb. oblig.* & teſtamentum furioſi, vel impub. cum non valeat, licet poſtea furioſus efficiatur ſanæ mentis, & impubes efficiatur pubes, non convalidatur. *§. præterea. inſtit. qui non eſt perm. face. teſtam. & c. ſicut tenor,* & ibi gloſſ. *in ver. extra mentem. de regular.* præterea impetratio judicis, & conſtitutio procuratoris excommunicati, quæ fuerunt nulla à principio, non convalidantur, licet poſtea ſequatur abſolutio. gloſſ. *in cap. ſtatutum. in verb. canonicis, de reſcript. in 6.* & Dec. *in cap. poſt ceſſionem. n. 55. & 56. de probat.*

Reſervantur tamen quandoq; penſiones etiam perſonis, quæ carent privilegio
22 clericali, † præſertim militibus Ordinis Sancti Joannis Hieroſolymitani, S. Lazari, & aliorum ordinum, de quibus ſuo loco dicetur; & etiam non militibus, quibus beneficia quoque conferri poſſunt cum aſſertione, quòd ſit ſcholaris, & clauſula, cupiẽs militiæ clericali adſcribi. Felyn. *in d. c. fin. in princ. de præſumpt.* Ex privilegio Apoſtolico reſervantur quoque laicis conjugatis cum facultate, etiam transferendi, ut, quo ad reſervationẽ penſionum, & fructuũ, conceſſit Leo X collegio militum S. Petri de Urbo, ut in Bull. Rom, conſtit. 36 ſicut prudens, quæ unà cum omnibus aliis conceſſis Pius V. revocavit, *conſt* 71 *ſacroſanctũ. circa principum,* & nihilominus Sixtus V. poſtea colla-

23 collegium † militum Lauretanorum erexit, & quòd penſiones ſive fructus eccleſiaſticos ducatorum ducentorum ſuper quolibet officio dictæ militiæ dicti milites clerici, & laici etiam conjugati obtinere, & jam obtentas retinere, & in alios transferre poſſent, conceſſit, *ut in conſtit. ſub dat. Romana. 1586 quinto Kal. Iunij expedita, ut in Bull. in par. ult cap. 34.* cujus vigore, quamplures, etiam ſenes, qui eorum penſiones reſervatas habebant, pluribus officijs emptis, penſiones in conſanguineos juvenes, & perſonas ſibi benevìſas tranſtulerunt, & eodem tempore, cum præſens, & reſidens in curia Romana eſſem, quàmplures conquerentes de translationibus in eorum odium factis audivi.

24 Papa enim † non ſolùm laicum poteſt privilegiare, ut penſiones, ſed etiam, quòd beneficia poſſit obtinere, & illa conferre,
25 ut trad. Gig. *de penſ. qu. 21. n. 4. & 5.* † Penſioneſque ac beneficia poſſunt obtineri à militibus regularibus juxta ſuorum Ordinum privilegiorum, & ſtatutorum diſpoſitionem, licet careant privilegio clericali, etiam auctoritate ordinaria, ut fratribus ejuſdem Ordinis S Joannis Hieroſolymitani à Magno Magiſtro, & conventu reſervantur, non ſolùm penſiones, ſed etiam omnes fructus, aut pars eorum vigore privilegiorum Apoſtolicorum eidem ordini conceſſorum, ut in Bull. Rom. Pij iiij. *cap. 14 pag. 667. poſt. med. verſ.* & tam Magiſtro, q[illegible] conventui.

26 Epiſcopus quoque † poteſt ex cauſa penſionem alicui reſervare, ob evidentem utilitatem eccleſiæ, quando ſenex, aut incurabili infirmitate detentus, vel alia legitima de cauſa, quis per ſe ipſum deſervire non poteſt renunciet beneficium curatum, ei, qui magis habilis eſt ad curam animarum regendam, juxta tradita per Felyn. *in cap. ad audientiam. il. 2. numer 2. verſ. quæſtio proponitur. de reſcrip.* ſed hodie non datur caſus, quo penſio auctoritate ordinaria per reſignationem poſſit reſervari; quia reſignationes in favorem ſunt omnino prohibitæ, per conſt. Pij V. de qua in Bull. Rom. *cap. 58. §. caveant autem.*

27 Poterit tamen Epiſcopus † penſionem reſervare tribus ex cauſis.

Primò ex cauſa permutationis factæ, quæ eſt permiſſa, etiam ex diſpoſitione dictæ conſtitutionis, *ut ibi, verſ. ad hæc beneficiorum,* & tunc, ſi permutatio eſt inæqualis, poteſt Epiſcopus pro permutatione beneficiorum æquanda ei, cui beneficium tenuioris redditus confertur, ſuper pinguiori beneficio permutato, aliquam penſionem reſervare, & hoc caſu, cùm non intret dicta conſtitutio, ceſſat cauſa, & effectus illius prohibitionis, *cap. poſt translationem. de renunciat.* & Tiraq. *in tract. ceſſan. cau. par. 1. n. 114.* & tunc habet locum doctrina, Felyn. *de qua ſupra nu. 2.* quòd Epiſcopus ex cauſa reſignationis penſionem reſignanti poſſit reſervare.

28 Secundò † pro bono pacis ad extinguendam litē inter duos coràm ipſo ſuper eodem beneficio litigantes, ex cauſa, quòd unus cedat alteri, reſervata penſione ſuper ejuſdem beneficij fructibus in favorem cedentis, ut poſt Hoſt *in c. niſi* tenet Gomeſ. *in regul. de anna. poſt. qu. 2. nu. 5.* & poſt Anton de Butr. *in cap. audivimus. col. 4. de colluſ. deteg.* tenet Gig. *in tractat. de penſ. quæſt. 6. numer. 3. & 4.* & melius *quæſt. 85. numer. 11:*

29 Tertiò in collatione beneficiorum †

lica delegatis, & poſſunt examinari, & quæ per ſubreptionem, vel obreptionem obtentæ fuerint, irritæ ſunt declarandæ, illæ autem, quæ à dicto tempore citra conceſſæ nondum in toto, vel in parte ſortitæ ſint effectum, &, quæ deinceps ad cujuſvis inſtantiam fiant, niſi eas ex legitimis, aut alias rationabilibus cauſis, coràm Ordinario loci, vocatis, quorum intereſt, verificatis, factas fuiſſe conſtiterit, per ſubreptionem obtentas fuiſſe præſumi, ac propterea, niſi aliter à Sede Apoſtolica declaratum fuerit, viribus omnino carere debent, concil. Trident. *cap. 6. ſeſſ. 7 de reform.* ſed uniones perpetuæ ſupra 40. annos factæ ab Ordinariis examinari non poſſunt, ut in deciſ. manuſcript. à ſacra congregat. conc. *ſuper eod. cap. 6. ſactu, ſub tit. Lancianen.* & prætendens unionem ſupra 40. annos, eam Epiſcopo oſtendere tenetur, *ut ibi in eiſdem deciſ ſub. tit. Spoletan.*

Patronatus etiam quicunque † in ec-
19 cleſiis, & quibuſcunque aliis beneficiis, etiam dignitatibus antea liberis acquiſiti à 40. annis citra, & in futurum acquirendi, ſeu ex augmento dotis, ſeu ex nova conſtructione, vel alia ſimili cauſa, etiam auctoritate Sedis Apoſtolicæ ab iiſdem Ordinariis, uti delegatis, ut ſupra, qui nullius in his facultatibus, aut privilegiis impediantur, diligenter congoſci debent, & quos compertum non fuerit ob maximam, evidentemque utilitatem eccleſiæ, vel beneficii, ſeu dignitatis neceſſitatem legitime conſtitutos eſſe, in totum ſunt revocandi, † atque beneficia hujuſmodi ſine
20 damno illa poſſidentium, & reſtituto patronis eo, quod ab eis propterea datum eſt, in priſtinum libertatis ſtatum induci debent, quibuſcunque non obſtantibus, *ut in eodem cap. 9. de reform. ſeſſ. 25.*

Beneficia verò eccleſiaſtica libera in ſervitutem juriſpatronatus abſque evidenti Eccleſiæ utilitate redigentes, tanquam uſurpatores juriſdictionis, & jurium Eccleſiæ, anathematis pœnam incurrunt, *ut in cap. 9. de reform. ſeſſ. 25.* & faciunt. *cap. prædia. & cap. qui abſtulerit. 12. quæſt. 2.*

21 Neminique licet † nec communitati, nec aliis perſonis laicis poſſidere eccleſias cum earum bonis, abſque conſenſu Sedis Apoſtolicæ, ſeu Ordinarii, ſub prætextu, quòd ſint oratoria, ſeu eremitoria ab ipſis conſtructa, & dotata, licet de hoc nihil oſtendant, niſi antiquam poſſeſſionem, & hoc etiam non obſtante, quod ibi adſint ſepulturæ, vel campanæ ſupra tectum, vel quòd ibi habitaverint regulares perſonæ, à quibus poſtea fuerint deſtitutæ, quia juſpatronatus acquiritur fundatione, & dotatione, & contrafacientes pœnas incurrunt, *de quibus in eod. c. 9. ſeſſ. 25. & cap. 11. ſeſſ. 21.* & ut à ſacra congregatione fuit *ſuper eod. cap. 9.* deciſum, *ut in eiſd. deciſ. §. congregatio cenſuit nemini, &c.*

22 Cognitio verò † validitatis, vel invaliditatis juriſpatronatus, quando ſuper eo lis oriri contingit, ad Epiſcopum duntaxat, non ad inferiores, qui jus habent inſtituendi, ſpectat, niſi hujuſmodi inferiores ordinariam in eo loco haberent juriſdictionem, & ad ipſos inferiores, ad quos ſpectat inſtitutio, pertinet etiam edictorum, ſive citationum ad evocandos oppoſitores relaxatio, quæ fieri debent in præſentationibus patronorum, & dicta edicta ponere ante inſtitutionem præſentatorum, ad eos ſpectat, ad quos ante concilum

eilium ſpectabat, quia de eis per concilium nihil fuit diſpoſitum, & ita cenſuit eadem ſacra congregatio *ſuper prædicto cap. 9. ut in deciſ. § congregatio cenſuit cognitionem, & ſuper cap. 13. ſeſſ. 14. ſub tit. de præſent.* §. *non liceat*, *&* §. *intelligitur*. Si verò jura patronatus fuerint ſervata ea lege expreſſa, quòd præſentatio fieret capitulo, ſeu dignitatibus cathedralis eccleſiæ, ſalvum adhuc manet iſtud jus præſentationis capitulo, ſeu dignitatibus, ex decreto ſacri conc. *d. cap. 9. verſ. quòd ſi ad inferiores*: examen verò, ſi de ſimplicibus beneficiis agatur, priùs faciendum eſt ab Epiſcopo ordinario, ex diſpoſitione ejuſdem ſacri conc. *cap. 13. de reform. ſeſſ. 7. & dicto cap. 9.* ſi autem de parochialibus agatur, examen fieri debet ab examinatoribus, ad formam præſcriptam, *in cap. 18. de reform. ſeſſ. 24.* & à Pio V. in litteris, de quibus in Bull. *cap. 32. & aliàs modo ſupra expreſſo.*

23 Tempus ad præſentandum †, patrono laico eſt curſus quadrimeſtris, etiam ſi perſona eſſet eccleſiaſtica, dummodò juſpatronatus ſit laicale, ſi verò jus patronatus ſit eccleſiaſticum, tempus patrono competens eſt ſemeſtre, & ita diſtinguit text. *in cap. unico, § ult. de jur. patr. in 6.* & ſi juſpatronatus eſſet mixtum, ut, quando patronus eccleſiaſticus habet compatronum laicum

24 Habent etiam ſex menſes † ad præſentandum, quia ratione communionis privilegium eccleſiæ tranſit ad laicum, ad inſtar ejus, quod dicimus de eo, qui habet rem communem cum pupillo, gloſſ. *in d. § ult. verb. eccleſiaſticus.*

Nam ſi communem fundum quis majorcum pupillo habet, licèt neuter utetur, tamen propter pupillum, cujus pars eſt inuſucapibilis, & major viam retinet, *l. ſi communem*, & ibi gloſſ. *in ver. & ego*, & Bart *ff. quemadmodum. ſervit. amit.*

25 Acquiritur juſpatronatus † præcipuè fundatione, dotatione, vel conſtructione, ut ſupra in principio, dummodò conſenſus diœceſani, ſive ſit clericus, ſive laicus, qui eccleſiam, vel capellam fundet, conſtruat, vel dotet, accedat, *cap. nobis*, & ibi Abb. *n. 2. de jur. patr.* Calder, *in conſ. ultimo*, & Roch. de Cur. *ſub verb. pro eo, quòd in tract. eod. tit. n. 2.*

Secundò, ſucceſſione, quia tranſit cum univerſitate bonorum, gloſſ. 1. *in cap. piæ mentis, 16 quæſt. 7.* gloſſ. *in c. cum ſeculum*, & ibi Abb. *num. 3, de jur par.* & Roch. de Cur. *ſub verb, ipſe, vel is, num. 1. eodem tract. de jur patr.* Et, ſi hæredes ſecundum providentiam, & admonitionem Epiſcopi eccleſiam tenere noluerint, nec honorare facere licet Epiſcopo reliquias inde auferre, eccleſiamque transferre, *cap. conſiderandum eſt. 16. qu. 7.*

Tertiò, donatione acquiri poteſt, *cap. ex inſinuatione*, & ibi gloſſ. *in verb. contuliſſet*, *de jur. patron* ſed requiritur conſenſus Epiſcopi, *c. illud.* & ibi Abb. *n. 6.* & idem Abb. *in d. cap. ex inſinuatione, n. 5 eodem tit.*

26 Eccleſiæ † regulariter præſumuntur liberæ, niſi probetur contrarium, *cap. regendà, cap. quicunque, 10. quæſt. 1.* & in Epiſcopi poteſtate conſiſtunt, in cujus territorio poſitæ ſunt, *cap. omnes baſilicæ, 16. quæſt 7.* niſi alioquin ſpeciali privilegio ab ejus juriſdictione ſint exemptæ, cap. cum, & plantare, de privil. & gloſſ. *in dict. cap. omnes baſilicæ.* Ideò Epiſcopi habent intentionem fundatam, quòd beneficia ſint libera, niſi conſtet de jure patronatus, & ſi ſuper-

ſi, ſuper jurepatronatus litem oriri contingat, dubitatur, ſi intra quadrimeſtre, vel ſemeſtre tempus litis finis impon non contingat,
27 † an Epiſcopus invitis patronis, poſſit beneficio de rectore providere, & eſt diſtinguendum, quia, cùm Epiſcopus habeat intentionem fundatam, quòd omnia beneficia ſint libera, aut lis pendet inter procuratorem cameræ Epiſcopalis prætendentis beneficium vacans pertinere ad meram collationem Epiſcopi, & eſſe liberum, & ipſos patronos prætendentes jus præſentandi, & patronatus ad eos pertinere, & tunc, lite pendente, non poteſt Epiſcopus providere invitis patronis, ſed debet ponere œconomum in eccleſia, qui provideat, ne in divinis detrimentum patiatur, uſque ad finem litis, Innoc. *in cap. 1. in fin. de jur. patr.*

Aut lis pendet inter ipſos patronos diſcordes in præſentatione, ſeu inter litigantes, quorum unus prætendit, alterum non eſſe patronum, aut jure ſuo cecidiſſe, vel renunciaſſe, & tunc ipſis invitis, ſalvo jure præſentandi illi, qui poſtea vicerit juſpatronatus in fine litis, Epiſcopus poterit de rectore eccleſiæ providere, *cap. quoniam in fin & cap. eam te*, & ibi gloſſ. & Abb. *n. 1. 2. & 3. de jur. patr.* gloſſ *in cap. cum voſ. in verſ œconomos, de offic. ord.* Innoc. *in d. c. 1. circ. fin.* & ita diſtinguit gloſſ. *in c. ſi plures, 16. quæſt 7.*

Lite finita, quæritur, † nunquid præ-
28 ſentatus ab eo, qui favorabilem reportavit ſententiam, debeat inſtitui, & proviſus ab Epiſcopo removeri, & aliquibus videtur, quòd non: contrariam tamen ſententiam puto veriorem, quòd ſit removendus, & hoc caſu præſentatus à patrono eſt inſtituendus per text. *in c. decernimus, 16. quæſt 7. cap. conſultationibus*, & ibi gloſſ. final. *de jure patr.* quia pro non dato habetur, quòd ab illo datur, qui de jure donare non poteſt, *cap. noſtri.* & ibi gloſſ *in verb. revocare, de elect. & cap. quòd autem, in fin. de jure patr.* deducta verò in contrarium procedunt in præſentato ab uno ex patronis in poſſeſſione juriſpatronatus exiſtenti, contra quem, non obſtante, quòd in progreſſu litis feratur ſententia, non eſt removendus, & in his terminis de Epiſcopo, qui erat in poſſeſſione conferendi, loquitur Covarr. *lib. pract. qu. c. 14. n. 2. ver. tertium immò.*

29 Juſpatronatus, † quod originem habuit ex patrimonio alicujus laici, & quod fuit patronatus laicorum, quæritur, an ſi poſtea donatione, teſtamento, aut alio quovis titulo, in eccleſiam fuerit tranſlatum, aut in collegium eccleſiaſticum canonicorum ſecularium, vel regularium, ita quòd ad rectorem eccleſiæ, vel collegium, pertineat præſentatio, retineat qualitatem juriſpatronatus laicorum, vel mutet naturam, & efficiatur juſpatronatus clericorum, & eccleſiaſticum, & eandem naturam conſequatur, & videtur, quòd retinere debeat ſuam primam naturam juriſpatronatus laicalis, quia perſona eccleſiaſtica habens juſpatronatus laicale infra quadrimeſtre, prout laici, præſentare debet, quamvis in jurepatronatus eccleſiaſtico habeat ſemeſtre: & cum eccleſia ſive collegium in jure alterius ſuccedat, eodem jure uti debet, *l. qui in jus, ff. de reg. jur. & cap. is, qui in jus, eod. tit. in 6.* Tamen, quia res eſt facta eccleſiaſtica, eccleſiaſtico debet jure cenſeri, gloſſ. *in cap. unic. in verb. ſemeſtre, de jur. patr. in 6.* & quòd efficia-

efficiatur juſpatronatus clericorum, & non laicorum probat text. *in dict. cap. unic.* § *final.* Felin. *in tract. quan. lit. apoſt. noc. patr. num.* 11. *verſ. limit. ſexto.* Pariſ. *conſ.* 128. *n.* 19. *& ſeq. lib.* 4. & Lambert. *in tract. de jur patr. lib.* 2. *par.* 3. *quaſt.* 9. *artic.* 20.

30 Quid autem dicendum de † jurepatronatus competente confraternitatibus laicorum, licet hujuſmodi collegia confraternitatum adhæreant eccleſiis, & cauſa pietatis conſtituantur, cùm tamen ipſi, ex quibus collegia, & univerſitates conſtituuntur, & ad quorum voces, & ſuffragia præſentatio fit, ſint omnino laici, & ad has univerſitates laicorum præſentatio pertineat, non ad eccleſias, nec ad aliquas eccleſiaſticas dignitates, videtur, quòd ſint patroni laici, cùm non habeant habitum religionis, nec gaudeant privilegio fori, & canonis, licet habeant collegium, & ita tenet Felin. *in d. tract. quan. lit. apoſt. num.* 11. *limit.* 4. & Covar. *eod. lib. pract. quæſt. d. cap.* 36. *num.* 8. Secus autem eſt dicendum de jure patronatus beguinarum, quia licèt ſint ſeculares, religioſe tamen vivunt, & habitum portant religioſum, & idem de aliis fraternitatibus, vel collegiis habentibus eaſdem qualitates, quas habent beguinæ, videlicet habitum religioſorum, & ita poſt Felin. *loco ſupra citato diſtinguit.* Roch. *de* Cur. *ſub ver jus, in tract. de jure patr. n.* 17.

Amittitur juſpatronatus, & illo privatur patronus ipſo jure pluribus ex cauſis.

31 † primò venditione, & applicabitur illi eccleſiæ, cui per hujuſmodi emptionem eſt facta ſimoniaca injuria, *cap. quia clerici*, juncta gloſſa *in ver. ſpoliando*, & ibi Abb. *num.* 8. *de jur. patr.* aut alio quocunque titulo, in alios contra canonicas ſanctiones translatione, quo caſu patronus excommunicationis, & interdicti pœnis ſubjicitur, & jurepatronatus privatur ipſo jure, Conc. Trid. *cap.* 9.

Secundò, quando patronus per ſe, vel per alios faceret occidere, vel mutilare rectorem beneficii ſui, juſpatronatus, & jus devolvitur ad eccleſiam, cui fuit facta injuria, & ne minus vindictæ, quàm exceſſus memoria prorogetur, uſque ad quartam generationem, per lineam directam poſteritates talium in clericorum collegium admitti, neque in domibus regularibus alicujus prælationis honorem aſſequi poſſunt, donec cum eis fuerit miſericorditer diſpenſatum, *cap. in quibuſdam*, §. *ſacri nihilominus*, & ibi gloſſ. *in ver. prorſus amittat*, & Abb. *num.* 2. *de pœn.*

Tertiò, ſi in perceptione fructuum, proventuũ, & obventionũ ſe ingerũt, aut juriſdictiones, bona, cenſus, & jura eorũdem beneficiorum, quacunque arte, ſibi uſurpant, *c.* 11. *verſ. quòd ſi ejusdem, ſeſſ.* 22. *& d. cap.* 9. *verſ. patroni autem, ſeſſ* 25. *de reform.* ultra quòq eandem excommunicationis pœnam incurrunt.

Quartò propter hæreſim, ob quam bona hæreticorũ ipſo jure ſunt confiſcata, *c. cùm ſecundùm, de hæret. in* 6. & Pegna. *ſuper.* 3 *par. direct. com.* 158. *verſ. his ita poſitis*, † & tunc juſpatronatus non tranſit ad fiſcũ cum univerſitate bonorũ, ſed liberatur beneficium, quia illud jus applicatur Eccleſiæ, cùm hæretici Eccleſiam offendãt, ac inſigni injuria afficiant, quapropter eidem læſæ principaliter eſt ſatisfaciendum, Felin. *in cap. vergentis, num.* 1. *verſ. ſed adverte*, *de hæret.* & Pegna. *eod.*

eod. comment.] *verſ. quod verò hæc.*

33 Quid autem, † ſi ex alio delicto univerſitas bonorum alicujus habentis juſpatronatus per judicem laicum confiſcaretur? An tranſeat cum univerſitate bonorum? & videtur, quòd ſic, per gloſſ. *in cap. filiis, in ver. propinquis*, 16. *queſt.* 7. quam ſequitur. Abb. *in cap. quanto, num.* 9. *de jud. & in cap. cùm laici, & cap. nobis, num.* 3 *de jur. patr.* & Roch. de Cur. *in tractat. de jur. patr. ſub ver. ipſe, vel* 15. *n.* 66. 67. & 68. contrariam tamen opinionem tenet. gloſſ. in clem. paſtoralis. in verb. ſubjectæ, quàm ſequitur, Abb. *n.* 18. *ubi* etiam Jac. & Imol. *de re jud.* Felin. *in eod. cap. quanto, num.* 3. *de jud.* Card. *in clem.* 2. *queſt.* 8. *de jur. patr.* & Jaſ. *l. ſi non ſortem*, §. *libertus, num.* 25. *ff. de cond. indeb.* & noviſſima poſt Simanc. & Gigan. Caball. *in cent. reſolut. crimin. caſ.* 40. *ſub num.* 8. & hæc eſt communis opinio, à qua in judicando non eſt recedendum, quia melioribus rationibus eſt fulta Non enim valuit confiſcatio in odium regis Roberti facta ab Imperatore de feudo, ex quo feudum non erat temporale, *d. clem. paſtoralis, de re jud.*

34 Nam juſpatronatus, ſi non merè † ſpirituale, eſt tamen ſpirituali annexũ, *c. quanto*, & ibi gloſſ. & Abb. *num.* 1. & Felin. *num.* 3. *de jud. cap. de jure, extr. de jur. patr.* & Roch. de Cur. *in tract. de jur. patr. ſuper verb. jus, num.* 2. & connexorum idem eſt judicium, *cap. tranſlato. de conſtit. dict. cap. quanto, & cap. de jure*, & ſequitur naturã ſpiritualis, quia juriſpatronatus cauſæ, non niſi à judicibus eccleſiaſticis valent diffiniri, *d. cap. quanto, in fin.* & ibi Abb. *nu.* 3. & *num.* 6. *de jud.* & Roch. de Cur. *eodem num.* 2.

35 † Ideò, cùm judex laicus ſit incapax cognitionis cauſæ juſpatronatus, licet poſſit confiſcare univerſitatem bonorum profanorum, ſecus tamen eſt de bonis ſpiritualibus, aut ſpirituali annexis, quæ ſpirituali tantummodò juriſdictioni ſubjiciuntur, cùm ei non liceat falcem ſuam in alienam meſſem imponere, & imponendo, geſta nulla, irrita, & inania eſſe noſcantur, *d. clem. paſtoralis*, § *cum*, & *ſi.* & §. *ut igitur, de re jud.* & quò ad juſpatronatus, ſententia judicis laici condemnatoria eſt nulla, & non nocet condemnato, quia, quod nullum eſt, nullum ſortitur effectum.

36 Amittitur tamen † juſpatronatus per confiſcationem omnium bonorum auctoritate judicis eccleſiaſtici factam, non autem quòd juſpatronatus tranſeat in fiſcum, quia talis tranſlatio eſſet præjudicialis Eccleſiæ, in cujus favorem, deficientibus ſucceſſoribus, extinguitur juſpatronatus, ſed remanet beneficium liberum, & ad liberam collatoris diſpoſitionem, ut tenent Card. Imol. & Ant. quos refert Roch. de Curt. dicens, hanc opinionem, quòd Eccleſia remaneat libera, eſſe æquiorem, *ſuper eod. ver. ipſe, vel is, n.* 36. & ſi tranſiret in fiſcum periret ſpes liber-

37 tatis beneficii, quia fiſcus nunquam moritur, & eadem ratione juſpatronatus non tranſit in fiſcum cum univerſitate bonorum propter crimen hæreſis, ſed liberatur beneficium, ut per Felin. *in eod. cap. vergentis, de hæret. cum aliis ſupra allegat.*

DE

DE PENSIONIBVS.
Cap. VII.

S V M M A R I V M.

1 Penſio Eccleſiaſtica beneficialis quid ſit.

2 Penſio dicitur à pendeo, quia formaliter pendet à beneficio, ex quo extrahitur.

3 Penſiones quomodo ſuper beneficiis vacantibus per obitum reſerventur.

4 Penſiones per reſignationes beneficiorum, jurium ceſſiones licitè reſervantur.

5 Penſio in favorem tertiæ perſonæ, quomodo reſervetur.

6 Penſio ſuper cathedralibus eccleſiis regulariter non reſervatur, niſi cum clauſula, dummodò remaneant ducati mille pro titulari.

Penſio ſuper fructibus parochialium eccleſiarum non reſervatur, niſi cum clauſula, dummodò rectori remaneant ducati centum ibidem.

7 Penſionario agenti ad penſionem incumbit onus verificandi conditionem, ſub qua penſio impoſita reperitur.

8 Exceſſum allegans, quando illum probare teneatur.

9 Conditio in Bullis reſervationum penſionum appoſita à penſionario agente, eſt verificanda.

10 Idoneitas proviſi de beneficio, quando ſit probanda.

11 Conditio ſuſpendit executionem.

12 Geſta ante purificationem conditionis nihil valent.

13 Verba, quod ducati ſint liberi favore titularis in litteris Apoſtolicis appoſita, important, deductis oneribus, ſine diminutione.

14 Valor beneficiorum computatur reſpectu utilitatis, quæ habetur in apportatu in abſentia.

15 Exceptiones nullitatis, invaliditatis, aut reductionis penſionis, an poſſint retardare executionem.

16 Prædo ſua poſſeſſione non eſt ſpoliandus.

17 Penſionarius agens ad penſionem quæ verificare teneatur.

18 Habilitas ſuperveniens poſt datam litterarum reſervationis penſionis nihil operatur.

19 Minor ætatis requiſitæ in beneficio impetrato eſt inhabilis, licet ante præſentationem litterarum efficiatur major.

20 Laicus eſt incapax juris ſpiritualis.

21 Nulla à principio plura, quæ ex poſt non convalidantur.

22 Penſiones, quibus perſonis carentibus privilegio clericali poſſint reſervari.

23 Collegium militum Lauretanorum à Sixto V. cum facultate transferendi penſiones fuit erectum.

24 Papa laicum, ut penſiones, & etiam beneficia valeat obtinere, privilegiare poteſt.

25 Penſiones, & beneficia milites regulares poſſunt obtinere.

26 Penſionem ex cauſa Epiſcopus reſervare poteſt.

27 Epiſcopus penſionem ex cauſa permutationis reſervare poteſt.

28 Penſionem reſervare poteſt Epiſcopus ad extinguendam litem inter litigantes.

29 Penſionem reſervare poteſt Epiſcopus in ejus collatione beneficiorum per obitum vacantium.

30 Diſtributiones quotidianæ non computantur in fructibus præbendarum.

31 Papæ mens in impoſitione penſionis regulariter eſt, quòd penſio non excedat tertiam partem fructuum.

32 Penſio auctoritate ordinaria reſervata, non tranſit ad ſucceſſorem, niſi cauſa extinctionis litis fuerit impoſita.

33 Penſiones ab inferioribus collatoribus reſervari non poſſunt cum facultate transferendi.

34 Penſiones ab Epiſcopis reſervatæ non habent executionem paratam, ſed à ſententia lata ſuper ſolutione penſionis datur appellatio.

35 Penſio à Papa reſervata poſt ſententiam latam habet executionem paratam.

36 Penſio ſine conſenſu penſionarii auctoritate ordinaria, reſervari non poteſt.

37 Legati de latere uſque ad medietatem fructuum penſiones poſſunt reſervare.

38 Legati de latere de jure communi beneficia conferre poſſunt.

39 Penſiones à legatis reſervatæ, an habeant executionem paratam, appellatione remota.

40 Penſionem in fundatione beneficij patronus reſervare poteſt.

41 Patronus in fundatione beneficij de ordinarij conſenſu ſtatuere poteſt, ut beneficio vacãte fructus ad ipſum ſpectẽt.

42 Penſio nudo partium conſenſu, ſine ſuperioris auctoritate imponi non poteſt.

43 Penſiones unica ſuper pluribus beneficiis reſervatæ vacantibus beneficiis contra plures ſucceſſores penſionarius non habet executionem paratam.

44 Præbenda ſubrogata ſapit naturam præbendæ in cujus locum ſubrogatur.

45 Beneficium penſione gravatum tranſit cum eodem onere ad quoſcunque ſucceſſores.

46 Penſio eſt onus reale, & tranſit ad quemcumque in beneficio ſucceſſorem.

47 Canonicus, an pro titulo, cujus cauſa obtinuit præbendam, teneatur ad ſolutionem penſionis antea reſervatæ.

48 Canonicus qui conſentit reſervationi penſionis ſuper ſua præbenda, de jure pinguiorem, & liberã optare non poteſt.

49 Iuri ſuo quilibet poteſt renunciare.

50 Penſio de beneficio ad beneficium, aut de perſona ad perſonam transferri non poteſt.

51 Penſionarius ad ſolutionem penſionum agere poteſt contra hæredem defuncti obligatum, vel in beneficio ſucceſſorem, & 53.

52 Denica pluribus annis ſoluta exigi poteſt ab emptore vel venditore prædii.

54 Penſio ſuper diſtributionibus quotidianis nunquam præſumitur reſervata, niſi expreſſe dicatur.

55 Penſione ſuper diſtributionibus quotidianis reſervata, licet optetur, præbenda ſuccedens in titulo pro rata diſtributionum quotidianarum tenetur.

56 Iuriſdictionis defectus contra agentem ad ſolutionem penſionis opponi poteſt.

57 Iuriſdi-

57 *Iuriſdictionis defectus poteſt etiam opponi contra tres ſententias conformes,& 59.*
58 *Iuriſdictionis defectus opponi poteſt, etiam ſi partes ante ſententiam expreſſe conſenſiſſent, quòd judex incompetens ſententiaret, & juraſſent non dicere de nullitate.*
60 *Executio litterarum reſervationis penſionis Ordinariis locorum, vel aliis in dignitate eccleſiaſtica conſtitutis committitur.*
61 *Legati, & Nuncij Apoſtolici in prima inſtantia nullam habent juriſdictionem.*
62 *Delegatio in unam perſonam facta ſine ſubdelegatione in alteram transferri non poteſt.*
63 *Exceptio grandinis ſterilitatis, & ſiccitatis contra penſionarium quandoque opponi poteſt.*
64 *Exceptiones falſitatis, quietationis, & ſolutionis tantùm contra obligationem cameralem opponi poſſunt.*
65 *Iuramenta illicita Papæ auctoritate poſſunt irritari.*
66 *Exceptio compenſationis habet vim ſolutionis.*
67 *Liquidum cum illiquido non compenſatur.*
68 *Penſio impoſita ſuper beneficio alia penſione onerato, nulla de ea in litteris facta mentione, eſt nulla.*
69 *Exceptio non purificatæ conditionis contra litteras reſervationis penſionis opponi poteſt.*
70 *Appellatio à ſententia ſuper ſolutione penſionis lata, quando abſque clauſula ſine retardatione ſolutionis penſionis admittatur.*
71 *Valor beneficij, quomodo probari debeat.*
72 *Exceptio ſolutionis penſionis impedit executionem.*
73 *Penſio pluribus modis extinguitur.*
74 *Penſio, an ſine conſenſu Papæ extingui poſſit.*
75 *Penſio in temporalitate conſiſtit.*
76 *Exceptio pacti de ulterius non petendo, æquipollet exceptioni ſolutionis.*
77 *Excommunicationis exceptio in quacunque parte litis opponi poteſt.*
78 *Excommunicationis exceptio etiam coram judice ſeculari opponi poteſt.*
79 *Excommunicatus, & publicè declaratus à judice, eſt à limine judicij repellendus*
80 *Exceptio defectus clericatus impedit executionem litterarum reſervationis penſionis.*

QUIA in beneficiorum collatione penſiones plerunque ſolent reſervari, ideo non immeritò penſionum tractatus hic ſequi debet.

Et primò, quoniam penſionis verbum pluribus convenit, de quibus per Navarr. *in conſ. 52. de præb. lib. 3. part. 1. num. 6:* aliis omiſſis de penſione eccleſiaſtica beneficiali differam, quæ aliis diffinitionibus prætermiſſis † eſt jus non temporale, ſed ſpirituale, aut illi annexum, non antecedenter, ut juſpatronatus, ſed dependenter, aut conſequenter inſtar beneficii, Navarr. *in manual. confeſſ. c. 23. n. 111. & in dict. Conſ 52. eod. n. 6.*

2 † Dicitur enim penſio, à pendeo, quia formaliter pendet à beneficio, ex quo extrahitur, ſicut uſus fructus à proprietate, *ut in cap. final de pignor, cap. poſſeſſiones, 16. q. 1.* & Gig. *de penſ. q. 1. n. 9.* Quomodo autē, & à quibus reſervetur, & executio litterarū impediatur, quæ ex

ceptiones titulari contra reſervatarium competant, & quomodo extinguatur infra demonſtrabitur.

Reſervatur autem † penſio per Papam
3 pluribus de cauſis.

Primò beneficio vacante per obitum, quando uni confertur beneficium, alteri verò reſervatur penſio pro ſuſtentatione ſuper eodem beneficio, quod Papa regulariter facere poteſt, eum ſit Dominus omnium beneficiorum, *clem. 1. ut lit. pendent.* cum aliis alibi allegatis, qui de fructibus beneficiorum ad libitum diſponere poteſt, ut trad. Gig. *de penſ. q.6.n.7.*

4 Secundò per reſignationem † de conſenſu reſignatarii in favorem ipſius reſignantis, & iſta penſio licitè reſervatur. Felin. *in cap. ad audientiam, il. 2. num. 3. de reſcript. & in cap. ex parte, il 1. n. 1. de off. pot. jud. deleg.* vel ex cauſa ceſſionis jurium inter litigantes pro bono pacis, & lite componenda, *cap. niſi eſſent, de præb.* & Felin. *in d. cap. ad audientiam, num 2. verſ. exemplifica.*

5 Tertiò in favorem † alterius tertiæ perſonæ à reſignante nominatæ, & quando quis ſimpliciter conſentit, quòd penſio reſervetur in favorem alicujus tertiæ perſonæ, puta nepotis, aut alterius perſonæ conſentientis reſervationi benevisæ, quæ rarò admittitur, quia eſt ſine cauſa, & regulariter ſine cauſa Papa penſiones non reſervat, Gig. *de penſ. quæſt. 6. num. 6.* & maxima cum difficultate admittitur, etiam ex cauſa reſignationis favore tertiæ perſonæ; quia iſta ſapiunt quodammodo diſpoſitionem fructuum beneficiarii, quæ cum habeat imaginem hæreditariæ ſucceſſionis, eſt odioſa, *cap. apoſtolica. 8. quæſt. 1. cap. ex transmiſſa, & cap. ad extirpandas, de fil. presb. cap. ad hæc, de dec. cap. conſuluit, de jurepatron.* & conc. Trid. *cap. 7. de reform. ſeſſ. 25.*

6 Et quia ſuper fructibus † cathedralium eccleſiarum penſio non reſervatur regulariter, niſi cum clauſula, dummodo remaneant ducati mille pro Epiſcopo: & ſuper parochialibus eccleſiis, niſi remaneant centum ducati pro rectore, ex diſpoſitione ſacri concil. Trident. *cap. 13. verſ. ad hæc, de reſor. ſeſſ. 24.* & ſuper aliis beneficiis quandoq; cum clauſula, dummodò penſio medietatem fructuum non excedat.

Titulari penſionem ſolvere † recuſan-
7 te agens ad penſionem tenetur verificare
dictam conditionem, quòd remaneant
Epiſcopo ducati mille, centum parocho,
vel quòd penſio non excedat medieta-
8 tem fructuum, quia, † licèt allegans exceſſum illum probare teneatur. Bellam. *deciſ. 470.* & Maſcard. *concluſ. 696. n.11.* & allegatni beneficium eſſe minoris redditus incumbat onus probandi, cum quodlibet beneficium præſumatur eſſe annui redditus pro vita duorum, *cap. ut quiſque*, junct. gloſſ. *in verb. clericum, de vit. & honeſt. cleric.* & Felin. *in cap. ad aures, num. 4. verſ. tertia concluſio, de reſcript.* quia tamen allegans exceſſum, aut majorem valorem fructuum fundat ſuam exceptionem, aut in diſpoſitione ſacri concilii. *d. cap. 13. de reſor. ſeſſ. 24.* aut in facto ſuper minori valore, cum dictæ exceptiones non oriantur ex lectura litterarum reſervationis penſionis, alleganti incumbit onus probandi, & ita procedunt ſupradicta, & Gig. *de penſ. q. 9. num. 9.10. & 11,* & Rot. *in noviſſ. deciſ. 30. 1. p. 1. nu. 3.*

Sed

9 Sed conditio in Bullis appoſita, † dummodo rectori remaneant centum ducati, vel Epiſcopo mille, aut dummodò penſio medietatem fructuum non excedat, aut alia conditio, debet ab eo in cujus favorem reſervata eſt penſio, verificari. Put. *deciſ.* 24. *num.* 3. *lib.* 1. non verificata conditione, debitor cogi non poteſt: in terminis idem Cig. *de penſ. quæſt.* 85. *num.* 10. & Gomeſ. *in compen. utr. ſign. quæſt. fin. num.* 84.

10 In ſimili enim videmus, † quòd, licet ad obtinendum beneficium quilibet præſumatur idoneus, nec teneatur probare idoneitatem, etiamſi in reſcripto adſit clauſula, ſi idoneus fuerit, *cap. final. de præſumpt.* quæ clauſula ſi idoneus fuerit, ſonat in monitionem, vel inſtructionem, & ideo collatio facta illa non verificata tenet, ut trad. Innoc. *in d. cap. fin. in princip.* Abb. *num.* 16. & Felin. *num.* 29. *de præſumpt.* tamen quando eſt appoſita clauſula; dummodo ipſum ad hoc idoneum eſſe repereris, conferas, quæ ſonat in expreſſam conditionem, beneficium, niſi prævio examine, non con-

11 fertur, † quia conditio ſuſpendit executionem, ita quòd interim peti non poteſt, Abb. *in cap. Raynaldus, num.* 19. *de teſtam.* Felin. *in cap. ad aures, n.* 4. *in fi. verſ. ſed cave quia, de reſcript.* Pariſ. *conſ.* 31. *num.* 24. *volum.* 4. & Put. *dict. deciſ.* 24. *num.* 3. *lib.* 1.

12 Et geſta ante † purificationem conditionis nihil valent, Innoc. *in cap. cum dilecta, num.* 5. & ibi Abb. *num.* 4. *&* 5. *de reſcript.* Rot. *deciſ.* 10. *in fin. & deciſ.* 12. *num.* 3. *de conceſſ. præb. in nov.* Pariſ. *d. conſ.* 31. *n.* 26. & Put. *deciſ.* 283. *n.* 1. *l.* 2.

13 Quando autem † in litteris reſervationis penſionis apponitur clauſula, quòd ducati favore rectorum ſint liberi, verbum, liberi, in litteris appoſitum importat, quòd ſint integri ſine diminutione, deductis oneribus, & expenſis, *l.* 1. & ibi Paul. de Caſtr. *C. de fruct. & lit. expenſ.* gloſſ. *in cap. gravis, in verb. fructus, de reſt. ſpol.* & Bald. *in conſ.* 53. *in fin. volum.* 1.

14 Valor enim † computatur reſpectu utilitatis, quæ habetur in apportatis in abſentia, Staphil. *de grat. expect. num.* 64. *&* 65. & licet in honorem, & reventiam litterarum Apoſtolicarum penſio ſolui debeat. Gomeſ. *in comp. utr. ſign. n.* 86. *q. fin.* Staph. *de lit. juſt.* §. *in primis, n.* 84 Gig. *de perſ. q.* 85. & Caſſad. *deciſ.* 10. *n.* 8. *de reſcript.* procedit, quando litteræ reſervationis penſionis ſunt gratioſæ ſine aliqua conditione, ſed, quãdo ſunt, conditionales, conditio eſt in primis purificanda, ut per Put. *d. deciſ* 24. cũ aliis ſupra allegatis.

Si verò penſionarius eſt in poſſeſſione exigendi, de qua conſtet ex inſtrumento,

15 aut aliis legitimis probationibus, † tunc conditiones appoſitæ, aut narrata in gratia non impediunt executionem litterarum, quia exceptiones nullitatis, aut invaliditatis, aut reductionis penſionis concernunt petitorium, & interim, donec per ſententiam penſio annulletur, non poteſt retardari ſolutio, cum, nec

16 prædo † ſit ſua poſſeſſione ſpoliandus *c. in litteris, de reſtitut. ſpoliat.* ſed eſt in poſſeſſione manutenendus, §. *quorum, verſ. hodie. inſti. de interd.* Bart. *in l.* 1. *in. hujus autem, n.* 1. *ff. uti poſſ id in l.* 1. *C. eod. tit.* & Rot. *deciſ* 2. *n.* 3. *de except. in antiquior.*

17 Agens autem ad penſionem † ante acquiſitam poſſeſſionem tenetur purificare omnes conditiones in litteris appoſitas ex ſu-

23 collegium † militum Lauretanorum ere-
xit, & quòd penſiones ſive fructus eccle-
ſiaſticos ducatorum ducentorum ſuper
quolibet officio dictæ militiæ dicti milites
clerici, & laici etiam conjugati obtinere, &
jam obtentas retinere, & in alios transfer-
re poſſent, conceſſit, *ut in conſtit. ſub dat.
Romanæ. 1586 quinto Kal. Iunij expedita, ut
in Bull. in par. ult cap. 34.* cujus vigore,
quamplures, etiam ſenes, qui eorum pen-
ſiones reſervatas habebant, pluribus offi-
cijs emptis, penſiones in conſanguineos
juvenes, & perſonas ſibi benevisas tran-
ſtulerunt, & eodem tempore, cum præ-
ſens, & reſidens in curia Romana eſſem,
quàmplures conquerentes de translationi-
bus in eorum odium factis audivi.

24 Papa enim † non ſolùm laicum poteſt
privilegiare, ut penſiones, ſed etiam, quòd
beneficia poſſit obtinere, & illa conferre,
25 ut trad. Gig. *de penſ. qu. 21. n. 4. & 5.* † Pen-
ſioneſque ac beneficia poſſunt obtineri à
militibus regularibus juxta ſuorum Ordi-
num privilegiorum, & ſtatutorum diſpoſi-
tionem, licet careant privilegio clericali,
etiam auctoritate ordinaria, ut fratribus
ejuſdem Ordinis S. Joannis Hieroſolymi-
tani à Magno Magiſtro, & conventu re-
ſervantur, non ſolùm penſiones, ſed etiam
omnes fructus, aut pars eorum vigore pri-
vilegiorum Apoſtolicorum eidem ordini
conceſſorum, ut in Bull. Rom. Pij iiij. *cap.
14 pag. 667. poſt. med. verſ.* & tam Magi-
ſtro, quam conventui.

26 Epiſcopus quoque † poteſt ex cauſa
penſionem alicui reſervare, ob eviden-
tem utilitatem eccleſiæ, quando ſenex,
aut incurabili infirmitate detentus, vel
alia legitima de cauſa, quis per ſe ipſum de-
ſervire non poteſt renunciet beneficium
curatum, ei, qui magis habilis eſt ad cu-
ram animarum regendam, juxta tradita
per Felyn. *in cap. ad audientiam. il. 2.
numer 2. verſ. quæſtio proponitur. de reſcrip.*
ſed hodie non datur caſus, quo penſio
auctoritate ordinaria per reſignationem
poſſit reſervari; quia reſignationes in fa-
vorem ſunt omnino prohibitæ, per conſt.
Pij V. de qua in Bull. Rom. *cap. 58. §.
caveant autem.*

27 Poterit tamen Epiſcopus † penſionem
reſervare tribus ex cauſis.

Primò ex cauſa permutationis factæ,
quæ eſt permiſſa, etiam ex diſpoſitione di-
ctæ conſtitutionis, *ut ibi, verſ. ad hæc bene-
ficiorum,* & tunc, ſi permutatio eſt inæqua-
lis, poteſt Epiſcopus pro permutatione be-
neficiorum æquanda ei, cui beneficium
tenuioris redditus confertur, ſuper pin-
guiori beneficio permutato, aliquam pen-
ſionem reſervare, & hoc caſu, cùm non in-
tret dicta conſtitutio, ceſſat cauſa, & effe-
ctus illius prohibitionis, *cap. poſt translatio-
nem. de renunciat.* & Tiraq. *in tract. ceſſan.
cau. par. 1. n. 114.* & tunc habet locum do-
ctrina, Felyn. *de qua ſupra nu. 2.* quòd Epi-
ſcopus ex cauſa reſignationis penſionem
reſignanti poſſit reſervare.

Secundò † pro bono pacis ad extin-
28 guendam litẽ inter duos coràm ipſo ſuper
eodem beneficio litigantes, ex cauſa, quòd
unus cedat alteri, reſervata penſione ſuper
ejuſdem beneficij fructibus in favorem
cedentis, ut poſt Hoſt *in c. niſi* tenet Go-
meſ. *in regul. de anna. poſt. qu. 2. nu. 5.* & poſt
Anton de Butr. *in cap. audivimus. col. 4. de
colluſ. deteg.* tenet Gig. *in tractat. de penſ.
quæſt. 6. numer. 3. & 4.* & melius *quæſt. 85.
numer. 11.*

29 Tertiò in collatione beneficiorum †

 per

demandari: ita diſtinguit Gomeſ. *in d. comp. utriuſque ſigna. ead. n. 86.* Gig. *de penſ. q. 85. nu. 1. & 2.* & Staphil. *in tract. de commiſſ. tit. juſt. §. in primis igitur. n 84. & 85.*

Quartò differt reſervatio Papæ à reſer-
36 vatione inferiorum † quia Papa in collatione beneficij poteſt reſervare alteri penſionem ſine conſenſu ejus, cui beneficium confertur, derogando regulæ de præſtando conſenſu, Gig. *d. tract. de penſ. q. 85. n. 2.* inferiores verò ſine conſenſu beneficiati penſionem reſervare non poſſunt, *ut in eo. tract. q. 10. nu. 9.* & eſt ratio, quia regula de præſtando conſenſu ligat manus inferiorum, arg. text. *in c. ut debitus. de appell.* non autem Papæ, quin poſſit illi derogare, cum ejus ſit revocare, qui condere poteſt.

37 Legati de latere quoque † poſſunt penſiones reſervare, quæ tamen medietatem fructuum beneficiorum non excedant, quæ poteſtas illis conceditur in facultatibus legationis, ut Clementi Papæ VIII fuit conceſſa, dum Cardinalatus officio fungeretur, ad Regnum Poloniæ in Legationem miſſo, ſub his verbis, ac etiam ſuper dictorum beneficiorum reſignatorum, ſeu ceſſorum fructibus, redditibus, & proventibus, quatenus id commode ferre potcrunt, quaſcunque penſiones annuas, non tamen medietatem fructuum reddituum, & proventuum hujuſmodi excedentes, reſignantibus vel cedentibus, quoad vixerint, per dicta beneficia pro tempore obtinentes, & eorum ſucceſſores annis ſingulis in locis, & terminis, ac ſub privationis, & aliis ſententiis, cenſuris, & pœnis eccleſiaſticis, &c. reſervandi, conſtituendi, & aſſignandi, ut in facultatibus, de quibus *in 2. p. bull. Sixti V. cap. 35. §. ac etiam ſuper*, & hanc facultatem penſiones reſervandi non habent de jure communi, ſed vigore litte-
38 rarum ſpecialium † facultatum, quia de jure communi ſolùm beneficia conferre poſſunt, per text. *in c. 1. de off. leg. in 6.* Legati verò inferiores, ut ſunt Nuncij penſiones ſuper fructibus beneficiorum reſervare non poſſunt. Nam licet olim illis concederetur facultas reſervandi, ut teſtatur Gig. *de penſ. qu. 6. n. 22.* à pluribus tamen annis citra, Nuntiis Apoſtolicis dicta facultas non conceditur, & eorum facultas, tanquam extraordinaria, ſtrictè eſt intelligenda. gl. penult. *in clem. 2. de off. ordin.*

39 Dubitari poteſt, † an reſervationes penſionum à Legatis de latere factæ habeant eandem paratam executionem, quam habent penſiones auctoritate Apoſtolica reſervatæ, ita, quòd in caſu appellationis à ſententia in prima inſtantia lata debeat dari commiſſio clauſula, ſine retardatione ſolutionis penſionis, & cum Legati reſervent penſiones, quæ tranſeunt ad ſucceſſores, & ſub ſolitis ſententiis, cenſuris, & pœnis eo modo, quo à Papa reſervantur, videtur, quòd pari paſſu debeant ambulare, & clauſula ſine retardatione ſolutionis, debeat apponi, quia de ſimilibus idem eſt judicium, *cap. inter cæteras. de reſcript. cap. 2. de translat. Prælat. & cap. cùm ſecundum Apoſtolum. in princ. de præben.* Quod autem, quando inferior reſervat penſionem auctoritate ſibi conceſſa, & attributa à Papa, non procedat concluſio, quod cauſa abſque clauſula, ſine retardatione ſolutionis penſionis, ſit committenda, quia tunc Papa reſervare videtur. tenet Gig. *in eod. tract. quæſt. 85. n. 12.* quam opinionem non puto ſimpliciter veram, quia, aut facultas eſt ſimplex, & libera ad reſervandam Titio penſionem

Ll 2 ſcuto-

ſcutorum centum ſuper tali beneficio, & procedit opinio Gig. aut facultas eſt limitata, non tamen medietatem fructuum excedente, vel quatenus beneficia id commodè ferre poſſint, & tunc, quamvis Legati de latere habeant facultatem penſiones, quæ tranſeant ad ſucceſſores, & cum clauſulis, & cenſuris à Papa apponi ſolitis reſervandi, tamen cùm facultas ſit limitata, quapropter poteſt eſſe, & non eſſe, quòd beneficia penſiones ferre poſſint, & quòd medietatem fructuum excedant, de quorum valore, & qualitate beneficiorum in penſionum reſervationibus, & impoſitionibus Legati non informati facile poſſunt defraudari, puto, hoc caſu commiſſionem eſſe dandam, abſque clauſula, ſine retardatione cùm dubitari poſſit, an penſio impoſita fuerit juxta modum, & conditionem, de qua in facultate tradita, & procedit, habetque locum dicta diſtinctio, de qua per Gomeſ. *ſuprà n 86.* & Gig *de penſ. qu. 85. nu. 1. & 2.* & cùm eadem ratio militet in penſionibus auctoritate Legati reſervatis, quæ militat in reſervatis auctoritate ordinaria, idem jus ſtatui debet, *l. illud ff. ad leg. aquil. à Titio. in princ. de verb. obl. c. translato. de conſtit.* & Tiraq. *in tract. ceſſ. cau. p. 1. nu. 151.*

40 Penſionem etiam † patronus pluribus caſibus in fundatione beneficij ſolvendam imponere poteſt: & primo, ut per eandem eccleſiam fundatam alteri eccleſiæ perſolvatur, *ut cap quanto.* & ibi Innoc & Abb. *numer. 1. de cenſ.* Secundò, ut ſibi patrono annuatim penſio tribuatur in recognitionem juriſpatronatus, accedente tamen auctoritate Epiſcopi in fundatione ad petitionem patroni, *ut c. præterea. il 2.* & ibi gl. penult. & Abb. *n. 3. 4 5. & 6. de jurepatr.*

41 Tertiò fundans † & dotans eccleſiam ſtatuere poteſt, ut fructus ipſius eccleſiæ, cum vacabit, ſuos faciat. *cap. Eleutherius. 18. quæſt. 2.* gloſ. *in cap. generali. in ver. fundatione. de elect in 6.* & Gig. *de penſ qu. 6. numer. 25.* Dummodò proprij Epiſcopi conſenſus accedat, quia teſtator, vel fundans eccleſiam non poteſt immutare diſpoſitionem canonum in præjudicium Epiſcopi. *cap. requiſiſti. de teſtam.* Abb. *in cap. nobis. numer. 2. de jur patr.* & benè limitat Roch. de Cur. *in tract de jurepatr. in verb. pro eo, quod diœceſani. nu. 15.*

42 † Etenim ſine ſuperioris auctoritate nudo partium conſenſu penſio imponi non poteſt *clem. 1. §. eadem de ſupplen. neglig. Prælat.* quia dependet à voluntate Papæ non autem partis conſentientis illius reſervationi. Gig. *in eod. tract. de penſ qu 5. num. 2. & qu. 79 etiam num. 2.* & his caſibus cauſa appellationis committitur etiam abſque clauſula, ſine retardatione ſolutionis penſionis, rationibus ſupra allegatis.

43 Alijs caſibus etiam committitur † cauſa appellationis ſimpliciter ſine dicta clauſula & primò, quando aliquis conſenſit reſervationi annuæ penſionis unica reſervatione ſuper pluribus ſuis beneficiis, aut ſuper canonicatu, præbenda, & membris, ut in canonicatibus cathedralis eccleſiæ Vercellen. qui, ut plurimum, ultra præbendam, habent duo membra, unum in plano, & aliud in montibus nuncupatum, & hactenus habebant tria, tertium, & præcipuum, videlicet, de Mota appellatum ex quibus, de Mota, plura jam fuerunt extincta, & reliqua advenien te vacatione, extinguuntur, & in diſtributiones quotidianas rediguntur. Unde hoc caſu, quia unica vacatione beneficia plura ài com-

cõmmuniter accidentibus pluribus conferuntur, & præbenda, ac membra à pluribus optantur, remanente ſucceſſori nudo titulo canonicatus, & præbenda tenuiori ab alijs canonicis optantibus dimiſſa, tunc cauſa appellationis committitur abſque dicta clauſula, ſine retardatione ſolutionis penſionis, donec decidatur, quid quilibet pro rata ſolvere teneatur, ut per Abb. *in cap. conſtitutus. numer. 8. de releg. do.* & in terminis Gomeſ. *in comp. utr. ſignatu. num.* 87. & Gig. *d. tract. qu. 85. numer. 5.*

Hinc oritur quæſtio, an tali caſu vacante canonicatu, præbenda, & membris à pluribus optatis, & unica penſione oneratis, ſucceſſor in canonicatu, qui in nudo titulo canoniæ ſpiritualis prædeceſſori obligato ad ſolutionem penſionis tantùm ſucceſſit, præbenda cum membris ab aliis canonicis optatis, teneatur totam penſionem perſolvere, vel pro rata pen-
44 ſionis concurrere, † cùm jure tituli ſpiritualis conſequatur præbendam in locum prioris, & pinguioris præbendæ ſubrogatam, quæ propterea ſapit naturam ejus in cujus locum fuit ſubrogata. *l. 1. §. hæc actio*, & ibi Bart. *ff. ſi quis teſta. lib. eſ. jus. fue. l. ſi eum. §. injuriarum ff ſi. quis caut.* & Maſcard. *concl.* 1270. *numer.* 38. *de probat.* & quod attinet ad præbendam, videtur, quòd pro ea in nihilo concurrere teneatur, quia cùm illa nunquam fuerit aliquo onere penſionis gravata, penſio impoſita ſuper una præbenda non poteſt
45 per vacationem ad aliam tranſire, † quia beneficium penſione gravatum, durante penſione, ſemper tranſit cum tali onere ad quoſcunque ſucceſſores Rom. *conſil.* 388. *numer.* 5. Caſſad. *deciſ.* 12. *numer.* 1. *de reſcript.* & Felyn. *in cap. ad audientiam* il 2. *num.* 6. *eod tit.* quæ concluſio procedit etiam in membris optatis, aut ſi alias quovis modo vivo penſionario tranſeant in
46 alias perſonas, † quia penſio eſt onus reale, & tranſit, ad quemcunque tranſit beneficium. *cap. querelam*, & ibi Abb. 3. *not. de elect.* Gig. *in tract. de penſ. q.* 39. *num* 5. *&* 6. *q.* 40. *n.* 1. *& q.* 43. *n.* 2. Rriminal. Jun. *conſ.* 298 *n.* 6. Decian. *conſ.* 37. *n.* 14 *lib.* 2. *&* Monet. *de diſtribut. quot. par.* 3. *q* 8. *n.* 22.

47 An autem titularis † pro titulo, cujus cauſa obtinuit præbendam, licet minoris valoris præbendæ optatæ, ſaltem pro rata fructuum contribuere teneatur, cum dictam præbendam obtinuerit loco optatæ, quapropter ſequitur naturam tituli, ſuper quo penſio fuit reſervata. *c. acceſſorium. de reg. jur. in 6.* & Dec. *in l. cùm principalis. eod. tit.* ac ſubrogatus, ut fuit dicta præbenda loco alterius, ſequatur naturam ejus, cui ſubrogatur, *ut l. 1. §. hæc. actio.* & ibi Bart. *ff ſi quis teſtam. lib. eſ. jus. fue.* cum aliis ſupra deductis, erit diſtinguendum, quia ex facto jus oritur. Ideo, aut per capitulum non aſſignantur certæ, & determinatæ præbendæ conſiſtentes in certo, & determinato corpore, ſed dantur unicuique canonico per procuratorem, ſeu theſaurarium capituli certæ diſtributiones in grano, aut pecunia conſiſtentes, aut quædam prædia, quæ conſtituunt præbendas indiſtinctas, ex quo optio non facit cenſeri novam præbendam, & tunc puto canonicum, ratione tituli canonicalis, & præbendæ, pro rata ad ſolutionem penſionis concurrere debere, ut per Rot. *deciſ* 6. *n* 1. *ver. in aliquibus. de conſuet. in no.* & Gig. *de penſ. qu.* 63 *num.* 3. *&* 4. Aut præbendæ ſunt, & diſtinctæ, & ſeparatæ, ita quod capitu-

lum non habet illarum adminiſtrationem, etiam ſi ſtatutis caveretur, quòd quolibet decennio præbendæ æquari, & ſimul confundi, ac de novo dividi, ac aſſignari deberent, ſi ab immemorabili tempore non fuerit facta confuſio, & nova diviſio, à quo tempore præbendæ ſtatum ſeparatum, & diſtinctum ſuſceperunt, & ſtatuta uſum amiſerunt, *ut in capitulo cathedralis Vercellen.* in quo licet habeatur ſtatuta de præbendis adæquandis, tamen præbendæ habent propria prædia, proprioſque fines diſtinctos, aliæque opulentos, & aliæ exiguos redditus habent, nec immemorabili tempore citra fuerunt adæquatæ, nec hodie ſine omnium canonicorum conſenſu poſſe at adæquari, teneo hoc caſu, titularem ad penſionem non teneri, quia cùm penſio ſit onus reale, & ipſa bona producentia redditus cenſeantur principaliter obligata, & hypothecata pro penſione, ut per Felyn. *eod. cap. ad audientiam. nu. 6.* cum alijs ſupra allegatis, & taliter proviſus nullos fructus percipiat ex præbenda, & membris hypothecatis ad penſionis, ſolutionem non tenetur. Pariſ. *conſ. 52 num. 5. volu. 1.* Qui enim non percipit fructus, ad ſolutionem penſionis impoſitæ non tenetur, ut per Gig. *eo tract. de penſ qu. ult. n. 16.* & Monet. *de diſtrib. quot. par. 3. quæſt. 8. numer. 27.* ultra quod conſenſu eorum, qui optarunt, fuit liberatus, quia ſi nolebant onus, poterant non optare, & damnum, quod eorum culpa ſentiunt, ſibi & non aliis debent imputare, *cap. damnum. de reg. jur. in 6. cum vulg.*

48 Si verò titularis † pro canonicatu, & præbenda obtinenda, reſervationi penſionis ſuper eodem canonicatu, & præbenda conſenſit, & de illa perſolvenda ſe obligavit, tunc capitulum optioni alterius præbendæ conſentire non tenetur, quia, cum dictus canonicus conſenſerit oneri penſionis, non poteſt præbendam ſuo facto tali penſione oneratam dimittere & liberam optare, cùm alteri per alterum iniqua conditio inferri non poſſit, nec æquitas concedat, aliquem cum alterius jactura locupletari. *l. nam hoc. natura ff. de cond. indeb.* & Menoch. *conſ. 27. numer. 36. tom. 1.* ſed niſi eadem penſione per obitum, aut aliàs legitime extincta, eandem præbendam ſemper retinere tenetur, niſi capitulum ex gratia ſpeciali, aut aliàs optionem admittere, quia cùm tunc de ſolo
49 intereſſe capituli agatur, † quilibet juri ſuo poteſt renunciare, Jaſ. *in l cum propenas. numer. 2. C. de pact* & dummodo novo impetranti in præbenda debita præjudicium non inferatur, per optionem admiſſam, præbenda optata erit ab onere
50 penſionis immunis, † cùm penſio ſemper ſequatur beneficium ex ſupra deductis, & propterea transferri non poſſit de beneficio ad beneficium, nec de perſona ad perſonam ſine Papæ auctoritate, ut per. Gig. *de penſ. qu. 12. nu. 8.*

Nihilominus erit in optione penſionarij, qui habebit actionem realem, & perſonalem contra quem agere velit ad penſionis decurſæ, vel decurrendæ ſolu-
51 tionem. † poterit enim agere contra præbendæ poſſeſſorem, aut ejus hæredem pro decurſis, quando interfuit obligatio in forma cameræ Apoſtolicæ, quia hæres fuit etiam obligatus, ſive contra anteriorem poſſeſſorem obligatum, qui dimiſſa præbenda, aut membro, cujus cauſa ſe obligavit, adhuc vivit, arg. eorum, quæ trad. Bellenz. *in tract. de ſubſid. charitat. quæſt. 45. verſ.*

verſ. fateor. tamen, loquens in charitativo ſubſidio, ad quod præſtandum ille, qui beneficium dimiſerat, tenebatur, decidens, poſſeſſorem eſſe cogendum ſolvere, vel antiquum poſſeſſorem, ut magis Epiſcopo placebit. His etiam confert, quod tenuit Feder. de Sen. *in conſ 81*. quem refert, & ſequitur Card, *in clem. 1. q. 11. de cenſ.* ubi inquit, eſſe in facultate creditoris pro oneribus præteritis incumbentibus beneficio, vel agere contra novum poſſeſſorem beneficij, vel contra antiquum poſſeſſorem, qui fructus percepit, & illis perceptis beneficium dimiſit, & Anchara poſt alios *in c. cùm homines. in verſ. tertiò quæro. de deci.* tenet,
52 † quòd, ſi quis pluribus annis non perſolvit decimam de prædio, demum illud vendidit, quòd erit in electione creditoris decimarum convenire pro præteritis decimis emptorem, vel venditorem, quibus argumentis ſatis probatur, eſſe in electione creditoris agere ad penſiones contra obligatum, vel poſſeſſorem, aut hæredem poſſeſſoris, ut tenet Gig. *eod. tract. de penſ q. 39. n. 11. & 12.* & hæc quæſtio, quæ tẽpore Caſſad. ob illius maximas difficultates pendebat indeciſa, ut teſtatur idẽ Caſſad. *in deciſ. 4. n. 3. de loc. & conduct* & tẽpore Gig. ut, & ipſe teſtatur *in d. q. 39. n. 13* fuit corã Blanchetto, tunc Rotæ Auditore, & nunc S. R. E. Card in una cauſa Hiſpalen. penſionis, de menſe Decemb. 1577. deciſa, & firmatum
53 † ſucceſſorem in beneficio ad penſiones decurſas tempore anteceſſoris non teneri, niſi facta cum prædeceſſore, vel ejus hæredibus diligentia de illis conſequendis. Contra ſucceſſorem autem in beneficio executive procedi poteſt, & contra hæredem, non, niſi via ordinaria, & juris ordine ſervato, ut per Gig. *ead. qu. 39. num. 15.*

Caſu autem, quo penſiones reſervari contingat ſuper diſtributionibus quotidianis, prout quotidie reſervantur, ſuper quibus tamen non præſumuntur reſervari,
54 † niſi expreſſis verbis id fuerit conceſſum, ut per Monet. *in tract. de diſtrib. quot. par. 3. q. 8. n. 11*, quas Papa ſine dubio poteſt reſervare, ut poſt Rot. & alios citatos tenet idem Mon. *ead. q. 8. n. 9.* tunc vacante canonicatu, & præbenda eod. onere penſionis
55 gravatis, † licet optetur præbenda, nihilominus titularis ratione emolumenti diſtributionum quotidianarum, quas jure tituli ſuperlucratur, pro rata ad penſionis ſolutionem concurrere tenetur, ex deductis per Rot. *dicis 2 de teſtam in antiq.*

Contra agentem ad ſolutionem penſio-
56 nis † plures exceptiones opponi poſſunt.

Primò enim opponi poteſt defectus juriſdictionis, quia prohibitus excipere, adhuc excipere poteſt de incompetentia judicis. gloſſ. *fin. in clem. unic. de ſequeſt poſſ. & fruct.* & Fely. *in c. paſtoralis. n. 12. de ex-*
57 *cept.* † quia defectus juriſdictionis poteſt etiam opponi contra tres ſententias con-
58 formes, quæ exceptio opponi poteſt, † etiamſi partes ante ſententiam expreſſe conſenſiſſent, quòd incompetens ſententiaret, & juraſſent, non dicere de nullitate ſententiæ, ut poſt Felyn. *ubi ſupra* Angel. & Phi. de Peruſ. *in cap. dilecti. qu. 50. & 52. de appell.* trad Purpur. *in l. eum qui jubet. n. 14. ff. de juriſd. omn. jud.*

59 In primis, & ante omnia † debet conſtare de juriſdictione, *c. cum in jure de off deleg.* & propterea licet contra tres ſententias conformes non poſſit opponi aliqua exceptio, donec plenarie fuerint executioni demandatæ, *clem. ut calumnijs, de re jud.* poteſt tamen opponi exceptio nullitatis ex

ex defectu juriſdictionis, ut per d. gloſſ. *in cle. unic.* Abb. *in d. cle. ut calumniis. numer.* 11.& Staphil.*in tract.de commiſſ & lit.juſt.§ in primis,nu.36.37. & 38.* & Gig. *de penſ.qu.ult.n.20.*

60 Regulariter executio litterarum reſervationis penſionum † committitur locorum ordinariis, vel aliis in dignitate eccleſiaſtica conſtitutis, &,ſi penſionarius litteras reſervationis penſionis præſentaret alteri, quam in eiſdem pro executoribus nominatis,cujuſcunque qualitatis, & condi-
61 tionis,† etiamſi legati,vel Nuncij Apoſtolici forent, defectu juriſdictionis eorum ſententiæ vitio nullitatis ſubjacerent, quia in prima inſtantia nullam habent juriſdictionem,obſtante ſacri concilij Tridentini diſpoſit.*ut cap.20.§.legati quoque,ſeſſ. 24.*
62 † nec vigore delegationis, quæ facta in unam perſonam,in aliam ſine ſubdelegatione transferri non poteſt.

63 Secundò, poteſt opponi † exceptio grandinis, ſterilitatis, & ſiccitatis, qua de cauſa,ſi aliquo anno quis non percipit fructus,ad ſolutionem penſionis non tenetur, ut poſt alios,quos citat, tenet Felyn. *in c. ad audientiam.2.num.7.de reſcript.* quæ exceptio militabit in penſionibus impoſitis ſine clauſulis exemptionum,ſed,ſi in reſervatione apponatur clauſula, quòd ſit immunis,libera, & exempta ab omni ſubſidio,tam ordinario, quam extraordinario, decima Papali, & quod ſolvi debeat quocunque caſu fortuito non obſtante, etiam grandinis,ſiccitatis,ſterilitatis, depopulationis agrorum,incurſus hoſtium, & cum ſimilibus, & amplioribus clauſulis de ſtylo Romanæ curiæ apponi ſolitis,ſub obligatione camerali, cum derogatione regulæ de præſtando conſenſu,tunc penſio ſemper integra perſolvi debet, quia cùm à communiter accidentibus, præcedentibus & ſequentibus annis uberes fructus percipiantur, ſterilitas cum ubertate compenſatur,*l. licet. C. locat. cap. propter.ſterilitatem.eod. tit.* & Rot. *in noviſſ par.1. deciſ. 757.num 3.*

Ideo non poſſunt eccleſiarum beneficiati allegare ſterilitatem temporis,nec incurſum hoſtium,ut per gloſſ.*fin.in cap. vobis enim,12.quæſt.2* Felyn.*in d.cap. ad audientiam,num.7.verſ.pro quo,*& Gig. *de penſ. qu 62.nu.7.*& contra obligationem cameralem dicta exceptio non admittitur, ſed, ſi inſtrumentum eſt liquidum,poſſunt op-
64 poni tantùm tres exceptiones, † videlicet, falſitatis,quietationis,& ſolutionis,de quibus per Bart. *in l. 1. §. parvi refert nu. 3. ff. quòd vi,aut clam.* Caſſad.*deciſ unic.de mut. petit. nu. 2.*& interminis Galeſ. *in tract. ad form.cameral.obligat.ad 4. part.clauſ qu.1. numer.2.*

65 Dantur tamen caſus,quibus, † licet regulariter dicta exceptio non admittatur,in Signatura gratiæ Papa ex cauſa admittit exceptiones, quia illa obligatio adeo fortiter ligat propter vinculum juramenti,quo renunciatur etiam beneficio abſolutionis, ſub pœna perjurij, ſed quia juramentum, quo quis ligatur,perſolvere penſionem exceſſivam, aut alias invalide poſitam, eſſet vinculum iniquitatis, Papæ auctoritate omnia juramenta illicita poſſunt irritari,*c. auctoritatem,15.qu 6.*& etiam à juramento licito abſolvere poteſt,*cap. alius, & cap. nos,ead.qu.6.*

66 Tertiò exceptio † compenſationis opponi poteſt,quæ habet vim ſolutionis, *l ſi debitor, circa fin. ff. qui pot. in pig. habean.* Bart. *in l. amplius non peti numer. 8. ff.rem*

ff. remrat. Abb. *in cap. ſuborta*, & ibi Fel. *num. 2. in princ. de re jud.*

67 Dummodo † compenſatio fiat de re liquida, cum enim agitur vigore obligationis cameralis ad ſolutionem penſionis, quia omnibus exceptionibus fuit renunciatum, non admittitur exceptio compenſationis illiquidæ, pro qua non datur tempus ad liquidandum. Bart. *in l. aufertur, §. qui compenſationem, in fi. ff. de jur. fiſc.* Abb. *in cap. 2. de depoſ.* & Felin. *qui alios citat, in d. cap. ſuborta, eod. num. 2. verſ. ſed, ſi non eſſet*, & eſt regulare, quod de liquido ad illiquidum non admittitur compenſatio. Galeſ. *in dicto tract. obligat. camer. d. 4. par. clauſ. in 6.* ubi poſt plures alios, quos citat, reprobat opinionem Bart. contrarium tenentis, *in l. amplius non peti. ff rem rat. habe.*

68 Quartò opponi poteſt † exceptio nullitatis, reſervationis, penſionis, quæ in continenti probari poſſit, penſio enim reſervata ſuper beneficio alia penſione gravato, nulla facta expreſſione in litteris de priori reſervatione, eſt nulla, ut per Caſſad. *deciſ. 3. num. 1. de penſ. ideo*, ſi reus, contra quem agitur ad penſionis ſolutionem, exhibeat litteras, ſive tranſumptum reſervationis prioris penſionis, quo concludenter probatur nullitas poſterioris, illa exceptio impedit, & retardat ſolutionem, & litteræ tribuunt juridictionem, tàm ſuper principali, quàm ſuper exceptione nullitatis oppoſitæ, ſuper qua poteſt judex ſuam proferre ſententiam. Bellam. *in deciſ. 28. verſ. litte tere ſũt*, & Feli. *in c. ſuper litt. n. 3. de reſcr.*

69 Quintò † exceptio non purificatæ conditionis poteſt opponi, quæ donec fuerit purificata impedit litterarum executionem, & retardat ſolutionem, ut eſt conditio, quæ regulariter apponitur in litteris reſervationis penſionis ſuper fructibus cathedralis eccleſiæ, videlicet, dummodo remaneant ducati mille liberi pro titulari, vel ducati centum liberi pro rectore, quando penſio ſuper parochiali eccleſia reſervatur, quia tunc titulari recuſante penſionem ſolvere, donec fuerit corã executore verificatum, quòd remaneant titulari illi ducati, ſub qua conditione penſio fuit reſervata, reus ad ſolutionem compelli non poteſt, niſi agens ſit in poſſeſſione exigendi, Caſſad. *deciſ. 10. num. 8. de reſcript.* & G g. *de penſ. quæſt. ult num. 15.* & hoc caſu, aliiſque caſibus, de quibus infra, lata ſententia contra reum, † dummodo actor
70 non ſit in poſſeſſione exigendi ſignatura committit cauſam appellationis abſque clauſula, ſine retardatione ſolutionis pẽſionis, Caſſad. *ead. deciſ. in fin.* Gomeſ. *in com. utr ſig n. 87.* & G g. *de penſ q. 85. n. 10.*

71 Valor autem beneficii † ſecundum cõmunem ſtylum Rotæ probari debet, videlicet, quòd beneficiũ, ſuper quo penſio, de qua agitur, fuit reſervata, tẽpore proviſionis, oneribus deductis, valeat in portatis tot ſcuta, & per quinque annos ante proviſionem, & poſt, ſi à tanto tempore tunc titularis fuit proviſus, anno fertili cum ſterili computato, communi æſtimatione tantum valuit, & ita teſtis de tali beneficio notitiã habens dixit, ſe ſcire, & ſi plus, vel minus valeret, ipſe nõ ignoraret, ut poſt Bart. Ab. Fe. & alios, quos citat, teſtatur Gom. *in reg. de val. expr q ult.*

72 Sextò † exceptio ſolutionis opponi poteſt, & impedit executionem litterarum reſervationis penſionis, quia ſolutione

ejus, quod debetur, tollitur omnis obligatio, Inſt. *quib. mod. tol. oblig. in princ.* ſed allegata ſolutione, & inde, parte citata ad docendum de dicta allegata ſolutione, judex concedit terminum, uſque ad primam ſequentem diem juridicam, qua adveniente, & non docto liquide de ſolutione, proceditur ad executionem, quia non conceditur tempus ad liquidandum, Felin. *in cap. ſuborta, n. 2. verſ. ſed, ſi non eſſet, de re jud. cum aliis ſupra allegatis.*

73 Septimò † opponi poteſt exceptio extinctionis penſionis, quæ pluribus modis extinguitur.

Primò morte penſionarii, ſi procurator agat pro exigenda penſione nomine principalis, qui in longinquis partibus deceſſit, quia, ſi habet in promptu probationem mortis, cum penſio reſervetur, quoad penſionarius vixerit, eo mortuo, eſt extincta reſervatio, ſicuti finitur uſusfructus morte uſufructuarii, §. *finitur, inſtit. de uſufruct. cap. fin. de pecu. cler.* & Gig. *de penſ. q. 1. num. 5.*

Secundò penſio regulariter extinguitur per contractum matrimonii, per verba de præſenti. Gig. *eod. tract. q. 14. n. 5. & 6.*

Tertiò extinguitur penſio per ingreſſum religionis poſt emiſſam profeſſionem, prout vacant beneficia, ut per Staphil. *in tract. de var. mod. vacat. num. 90.* & hoc caſu valet arg. à beneficio ad penſionem, quoniam, emiſſa profeſſione, religioſus habetur pro mortuo, quia cùm ipſe ab alio poſſideatur, nihil poſſidere poteſt, *cap. non dicatis, 12 q. 1. & cap. ad monaſterium, de ſtat. monach.*

Octavò, † poteſt opponi exceptio extinctionis aliquibus anticipatis ſolutionibus auctoritate Papæ, & penſionem redimens ſine auctoritate Summi Pontificis ſimoniam committit, inquit Navarr. *in cap. 23. nu. 111.* quem poſt alios, quos citat, ſequitur Monet. *in tract. de diſtrib. quot. n. 52.* contraria tamen ſententia, quòd penſio ſola voluntate, ſicut quælibet res profana caſſari, & remitti poſſit abſque licentia Papæ, eſt verior: quam poſt Præpoſ. *in cap. Agatho. 63. diſt.* tenet Gomeſ. *in reg. de infirm. reſig. quæſt. 16. num. 4.* ubi teſtatur, tempore ſuo Rotam hanc opinionem pluries approbaſſe, & hanc opinionem etiam modernis temporibus tenuit Rot. *in noviſſ. deciſ. 471. n. 10, part. 1.* à qua tutò recedi non poteſt.

75 Nam penſio † in temporalitate conſiſtit. Put. *deciſ 202. num. 3. lib. 3.* Gomeſ. *eadem quæſt. 16 n. 2. verſ. penſio verò.* Benint. *in deciſ. 49. num. 6.* & Gig. *eod. tract. de penſ. q. 13. num. 3.*

76 † Et ideo anticipatis aliquibus ſolutionibus, quibus mediantibus in inſtrumento quietantiæ apponatur pactum de ulterius in futurum non petendo, illa exceptio pacti de non petendo æquipollet ſolutioni, ut per Gig. *eod. tract. q. ult. n. 2. 3. & 4.*

77 Nonò exceptio † excommunicationis, quæ opponi poteſt in quacunque parte litis, quo caſu, ſi agens ad penſionem eſt excommunicatus, judex executor illum repellere debet, *cap. exceptionē,* & ibi Abb. *num. 2. de except.* & Jaſ. *in l. 1. n. 23. de jur. & fac. ignor.*

78 Et hæc exceptio procedit, † etiam opponi poteſt coràm judice ſæculari, gl. *fin. in l. 1. C. de jur. & fac. ignor. cap. fin.*

de

de except. in 6. Jaſ. poſt alios *in l. placet, in prima lectura in fin. C, de ſacraſanct. Eccl.* & Gig. *de penſ. ead. q. ult. num, 9.*

79 Et publice † excommunicatum, etiam quòd non excipiatur, judex repellere debet, Abb. *in eod. cap. exceptionem, num. 3,* & Felin *in cap. intelleximus, num. 7. verſ. quare ergo, de jud.*

80 Decimò † exceptio defectus clericatus contra agentem ad ſolutionem penſionis opponi poteſt, quia ſi in litteris Apoſtolicis legatur reſervatio facta clerico, tenetur reſervatarius probare ſe eſſe clericum, non probato clericatu, penſio eſt nulla. Rebuff. *in pract. benef. de form. lit. conſ. num. 22. part. 1.* & Gig. *de penſ. q. 22. n. 8* etiamſi penſio fuerit reſervata equiti Hieroſolymitano, aut alterius religionis, quia licet, dicti equites ſint religioſi, & tria vota ſubſtantialia emittant, non ſequitur, religioſi, ergo capaces, ſed cùm narrativa ſit pars gratiæ, debet clericatus verificari, aliàs gratia redditur ſubreptitia, & nulla, Abb. *in capitulo cum noſtris, num 11. de conceſſ. præbend.* Felin. *in cap. ſignificante, num. 3. de reſcript. cum aliis ſupra numer. 17 allegat.* aliæque exceptiones, quæ opponi poſſunt, habentur per Gig. *in eod. tract. quæſt. ult.*

DE DISPENSATIONIBVS.

Cap. VIII.

SVMMARIVM.

1 *Diſpenſatio, quid ſit.*

2 *Diſpenſationis tres ſunt ſpecies, ſcilicet, debita, permiſſa, & prohibita.*

3 *Diſpenſare poteſt Papa in omni caſu, & impedimento jure humano, vel poſitivo inducto, cùm ſit loco Petri, & Vicarius Chriſti.*

4 *Papa poteſt ex cauſa, ſua conſtitutione, vel reſcripto, jus divinum interpretari, vel limitare.*

5 *Diſpenſare poteſt ſolus Papa in pluribus caſibus.*

6 *Papa ſolus in pluritate beneficiorum incompatibilium diſpenſat.*

7 *Papa ſolus diſpenſat ad plura beneficia ultra duo ſimplicia, etiam quantumcunque tenuis redditus.*

8 *Papa ſolus diſpenſat illegitimos ad plura beneficia, & ad ſacros ordines.*

9 *Papa ſolus diſpenſat cum ſimoniaco, ſive in ordine, ſive in beneficio, quando ſcienter ſimoniam commiſit, vel ratam habuit.*

10 *Simoniam committens in ordinum conſecutionem, eſt eo ipſo per decennium, ſine ulla diſpenſationis ſpe, ſuſpenſus.*

11 *Diſpenſabat olim regulariter ſolus Papa cum eo, qui poſt excommunicationem celebravit, aut aliquem actum ordini proprium egit, ſive ſuſſet Epiſcopus,*

puſ, ſive alius in ſacris conſtitutus.

12 Diſpenſare poteſt vigore concil. Trident. Ordinarius in occultis, cum eo, qui excommunicatus, celebravit.

13 Diſpenſat ſolus Papa ſuper ætatis defectu, pro conſecutione ordinum, vel dignitatum.

14 Papa ſolus eſt ſupra concilium, & ideo ſolus à decretu concilii diſpenſare poteſt.

15 Papa ſolus diſpenſat cum parocho, ut non teneatur, ſe facere infra annum ad ſacerdotium promoveri.

16 Papa ſolus diſpenſat, ut quis in abſentia poſſit ex cauſa percipere diſtributiones quotidianas, quantum ab intereſſentibus regulariter percipi debent.

17 Diſtributiones quotidianas, quando non amittat parochiali eccleſiæ deſerviens.

18 Canonicus pœnitentiarius, quandò non amittat diſtributiones quotidianas.

19 Canonicus cum præbenda Theologali; ſi abſit, dum lectiones ſunt habendæ, præſens cenſetur.

20 Lectiones habentes in ſcholis publice Theologiam docentes, & in cathedralibus docentes, privilegio gaudeant, ut pro præſentibus habeantur.

21 Infirmi; etiam ita affecti ex propria culpa, quoad diſtributiones, habentur pro præſentibus.

22 Famulo ægrotanti debentur à domino cibaria, & tenues expenſæ.

23 Clericus abſens pro urgente neceſſitate, vel evidente utilitate eccleſiæ, diſtributiones quotidianas non amittit.

24 Abſentia à reſidentia propter peſtem non excuſat.

25 Clericus injuſte carceratus, excommunicatus, &c. diſtributiones quotidianas non amittit.

26 Clericus juſte cenſuris eccleſiaſticis illaqueatus, vel carceratus, amittit diſtributiones quotidianas.

27 Diſpenſatio ab irregularitate proveniente ex homicidio ut quis poſſit ordinari, ſoli Papæ eſt reſervata.

28 Diſpenſatio ab irregularitate proveniente ex dicto deducto ad forum contentioſum, Papæ eſt reſervata.

29 Papa ſolus diſpenſat cum irregulari propter alicujus membri mutilationem.

30 Papa ſolus diſpenſat cum irregulari propter oculi carentiam.

31 Papa ſolus diſpenſat cum irregulari ex defectu perfectæ lenitatis.

32 Papa ſolus diſpenſat cum leproſo, laboranti morbo caduco obſeſſo à dæmone, lunatico, & furioſo.

33 Leproſi, lymphatici, energumeni furioſi, aut alio hujus generis morbo affecti, cum notabile ſcandalum ordinum uſui præbeant, ſunt irregulares.

34 Papa ſolus diſpenſat cum irregulari propter bigamiam, quoad beneficia, & ordines ſacros.

35 Milites Sanctorum Mauritii, & Lazari ad ſecundas nuptias, à ſolo Papa poſſunt diſpenſari.

36 Diſpenſare non poteſt Epiſcopus cum biga-

bigamo, ut minores ordines ſuſcipere poſſit.

37 *Papa ſolus diſpenſat, ut filius ſuccedat immediatè in eccleſia paterna.*

38 *Papa ſolus diſpenſat cum illegitimis, criminoſis, ac ære alieno gravatis, ut ad religionem recipi poſſint.*

39 *Papa ſolus diſpenſat in gradibus conſanguinitatis prohibitis, uſque ad quartum gradum.*

40 *Papa ſolus diſpenſat in impedimento publicæ honeſtatis, quod primum gradum non excedit.*

41 *Papa ſolus diſpenſat in impedimento inducto propter affinitatem ex fornicatione contractam, quod impedit uſque ad ſecundum gradum.*

42 *Papa ſolus diſpenſat in impedimento cognationis ſpiritualis, & inter quas perſonas contrahatur.*

43 *Epiſcopus quandoque in gradibus prohibitis quatuor copulativè cauſis concurrentibus, poteſt diſpenſare.*

44 *Diſpenſare non poſſunt contra concilium generale, Epiſcopi, nec Legati.*

45 *Diſpenſatio matrimonialis, non eſt valida, ſi tantùm remotior gradus exprimatur.*

46 *Diſpenſatio, an iis ſuffragetur, qui habentes impedimentum, propter quod matrimonium contrahere non valent, poſt expeditam, & datam ſupplicationem ſe carnaliter cognoſcunt.*

47 *Mandatum de diſpenſando non habet vim diſpenſationis.*

48 *Carnaliter ſe cognoſcentes poſt datam ſupplicationis, & ante diſpenſationis executionem inceſtum committunt.*

49 *Epiſcopus abſolvit ab inceſtu, ſed non revalidat diſpenſationes.*

50 *Copula carnalis ſecuta ante præſentationem diſpenſationis an Epiſcopus poſſit diſpenſationem executioni demandare, & quomodo.*

51 *Diſpenſare poteſt ſolus Papa à quinque votis ſolemnibus, & aliis pluribus.*

52 *Diſpenſare poteſt Papa à voto ſolemni per ſacri Ordinis ſuſceptionem emiſſo, & per ſolemnem profeſſionem facto.*

53 *Epiſcopus, quibus caſibus ſuper irregularitatibus poſſit diſpenſare.*

54 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus cum illegitimis ad minores ordines, & unum ſimplex beneficium.*

55 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus auctoritate ordinaria ad duo beneficia.*

56 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus ſuper denunciationibus matrimonialibus.*

57 *Diſpenſare poſſunt Epiſcopi ab omnibus votis Papæ ſpecialiter non reſervatis.*

58 *Quibus caſibus poteſt quis ſtatuere, & punire, in eiſdemmet poteſt etiam diſpenſare.*

59 *Epiſcopi poſſunt diſpenſare in omnibus caſibus non prohibitis à Papa, ſibi ſpecialiter reſervando.*

60 *Diſpenſare poſſunt prælati inferiores in pluribus caſibus.*

61 *Legati à latere, nuncij, & alij, quibus per delegationem conceditur facultas diſpenſandi non poſſunt fines delegationis excedere.*

62 *Diſpenſationis effectus ſunt quatuor.*

Mm 5 NISI

NISI rigor diſciplinæ quandoq; relaxetur, ex diſpenſatione miſericordiæ in nervum facile poſſet erumpi, multorum ideo crimina ſunt damnabilia, quæ tamen Eccleſia toleſat pro tempore, pro perſona, intuitu pietatis, vel neceſſitatis, ſive utilitatis, & pro eventu rei, *ut in cap. requiritis*, §. *niſi rigor.* 1. *q.* 7.

Unde cùm ſupra viſum fuerit, quomodo beneficia conferantur, & penſiones ſerventur, in quibus pluries diſpenſationes requiruntur, in hoc capitulo de diſpenſatione, quid ſit, quot ſint ſpecies diſpenſationum, quis poſſit diſpenſare, qualiter ſit diſpenſatio facienda, & qui ſit effectus diſpenſationis breviter ſum verba facturus.

1 † Primò diſpenſatio eſt rigoris juris per eum, ad quem ſpectat, miſericors canonice facta relaxatio, *ut d.* §. *niſi rigor.* ubi etiam gloſſ. *in verb ut pleriſque, & cap. ſeq.* Abb. *in cap. at ſi clerici*, §. *in adulteriis, num.* 12. *de jud.* & Hoſt. *in ſum. numer.* 1.

2 Species autem † diſpenſationum ſunt tres, quarum una eſt debita, alia prohibita, & alia permiſſa, gloſſ. *in cap. ut conſtitueretur, in verb. detrahendum.* 50. *diſt.* debita eſt cauſa neceſſitatis, permiſſa, utilitatis, *ut in cap. & ſi illa.* junct. gloſſ. *in verb. vel temporum.* 1. *q.* 7. prohibita eſt, ubicunque decoloratur ſtatus Eccleſiæ, quo caſu diſpenſari non poteſt, ut contra Evangelium, vel præceptum Apoſtoli. *cap. ſunt, qui dicunt, circ. princ.* 27. *q.* 2. & gloſſ. *in d.* §. *niſi rigor. in verb. ut plerique* & eſt debita diſpenſatio, ubicunque perſona, res, locus, & cauſa exigit, *cap.* 1. *& per tot.* 29. *diſt.* & gloſſ. *in cap. domino ſancto, in verb. neceſſe ſit,* 50. *diſt.* permiſſa, ea eſt, quæ rationabiliter, & non neceſſariò fit, ut, quando fit propter prærogativam meritorum, quam ſolus Princeps in genere quiſque ſuo in duplicibus exercet, & Epiſcopus in ſimplicib. Hoſt. *in ſum. de fil. presb. circ. fin. verſ. alia rationabilis*, & in quibus Papa, in quibus verò Epiſcopus poſſit diſpenſare, *infra patebit.*

3 Papa † in omni caſu, & impedimento à jurè humano, ſive poſitivo inducto diſpenſare poteſt, quia eſt loco Petri, *c. quoniam vetus*, 24. *q.* 1. & Vicarius Jeſu Chriſti, *cap.* 1. 2. *&* 4. *de translat. Epiſc.*

4 Et poteſt etiam † ex cauſa, ſua conſtitutione, vel reſcripto, jus divinum interpretari, & limitare, licet in totum tollere non poſſit, quia eſt immutabile, *clem. ne Romani, in princ. de elect.* Innoc. *in cap.* 2. *in fin. de bigam.* & Feli. *poſt alios*, *quos citat. in cap. quæ in eccleſiarum*, *num.* 19. *de conſtit.* & in pluribus † ſolus Papa poteſt diſpenſare. 5

6 Primò † in pluralitate Epiſcopatuum, aut quorumcunque aliorum beneficiorum curam animarum habentium, aut aliàs perſonalem reſidentiam requirentium, quæ ſunt incompatibilia, *ut cap. ſanctorum*, 70. *diſt. cap. de multa. de præbend. cap. ordinarii*, *de off. ord. in* 6. *cap. execrabilis*, §. *quia verò*, *in extravag. com.* & Concil. Trid. *cap.* 2. 4. *&* 5. *ſeſſ.* 7. *de reform.*

Secundò † ad plura beneficia, quàm duo ſimplicia, etiam quantuncumque tenuis redditus, ſolus Papa diſpenſare poteſt. conc. Tridentin. *cap.* 17. *de reform. ſeſſ.* 24. & ita fuit à ſacr. congregatione

tione Cardinalium deciſum, *ut in deciſ. ſub. num. recollectis mihi, 97. & melius. 862.*

8 Tertiò † illegitimos ad ordines ſacros, penſiones, Epiſcopatus, parochiales, canonicatus, & alia quæcunque beneficia; non tamen, quo ad ſunum ſimplex, & ordines minores, pro quibus poteſt Ordinarius diſpenſare, ſolus Papa diſpenſare poteſt, *cap. cum vintonien. ext. de elect. & cap. 1. & 2. de fil. presb. in 6.*

Quartò † ſolus Papa diſpenſat cum ſi-
9 moniaco in ſimonia ſcienter commiſſa, vel ratam habente, ſive ſit in ordine, ſive in beneficio, *cap. erga ſimoniacos, 1. quæſt. 1.* & quicunque deteſtabile crimen ſimoniacæ pravitatis commiſſæ convictus fuerit † in conſequendis ordinibus
10 eo ipſo ab illorum executione per decennium ſine ſpe diſpenſationis eſt ſuſpenſus, ultra alias pœnas, quas incurrit, de quibus per Pium V. in Bull. *c. 5. §. & ut ſimoniacè.*

11 Quintò † regulariter ſolus Papa diſpenſabat cum eo, qui poſt excommunicationem, ſive Epiſcopus, ſive presbyter, aut diaconus foret, præſumpſiſſet facere oblationem, vel matutinum, aut veſpertinum ſacrificium, quaſi in officio ſuo vellet agere, ſicut prius, *capit. ſi quis Epiſcopus* damnatur, juncta gloſſ. *in ver. alia. & cap. ſeq. 11. q. 3.*

12 Sed hodie † ex ſacri concilii Tridentini diſpoſitione, etiam Ordinarius poteſt, ut infra demonſtrabitur, dummodo caſus ſit occultus, *ut cap. 6. de reform. ſeſſ. 24.*

13 Sextò † ſuper defectu ætatis ad obtinendum dignitates, beneficia, & ſuſcipiendum ordines, *cap. nemo deinceps, de elect. in 6.* quæ ætas eſt etiam præfinita à ſacrò concilio Tridentino, *ut in cap. 12. de reform. ſeſſ. 24. cap. 6. & cap. 12. de re-*
14 *form. ſeſſ. 23.* & cum † Papa ſolus ſit ſupra concilium, ſoli Papæ eſt talis diſpenſatio reſervata.

Septimò † Papa ſolus diſpenſare pot-
15 eſt, ut qui regimen parochialis eccleſiæ ſuſcepit, intra annum à ſibi commiſſi regiminis tempore numerandum, non ſe faciat ad ſacerdotium promoveri, *cap. licet canon. cum ſequenti eodem titul. in 6.*

16 Octavò † ſolus Papa diſpenſat, ut quis in abſentia ex cauſa percipiat diſtributiones quotidianas, quæ alias regulariter canonicis, & aliis beneficiatis, & clericis eccleſiarum, qui officiis in ipſis interſunt, non autem abſentibus ſunt diſtribuendæ, *cap. unic. de cler. non reſid. in 6.* & concil. Tridentin. *d. cap. 12, de reform. ſeſſ. 24.*

17 Quæ regula primò limitatur, ut † non habeat locum, ubi dignitatibus in eccleſiis cathedralibus, vel collegiatis, de jure, vel de conſuetudine, juriſdictio, adminiſtratio, vel officium non competat, ſed extra civitatem in diœceſi cura animarum immineat, cui is, qui dignitatem obtinet, incumbere voluerit, quia tunc pro tempore, quo in curata eccleſia reſederit, ac miniſtraverit, tanquam præſens in eccleſiis cathedralibus, & collegiatis, ac divinis intereſſens eſt habendus: concil. Tridentin. *cap. 3. verſ. quòd, ſi alicui, de reform. ſeſſ. 22.*

18 Limitatur ſecundò, ut non procedat in

in canonico pœnitentiario, qui, dum confeſſiones in eccleſia audit, interim præſens in choro, & proceſſionibus, ac exequiis defunctorum, quæ eo tempore fiunt, habetur, & diſtributiones non amittit, *cap. 8. in fin. de reform. ſeſſ. 24.* & ita ſuper eod. cap. fuit à ſacra congregatione concilii deciſum, *ut in deciſ. penult. ſuper eod. cap. facta.*

19 Tertiò limitatur † in canonicis præbendam theologalem habentibus, qui illis diebus, quibus habent lectiones, licet ſint abſentes pro præſentibus etiam, quo ad diſtributiones quotidianas, habentur, concil. Tridentin. *cap. 1. ſeſſ. 5. de refor.* & congregatio concil. *ſuper cap. 8. ſeſſ. 24. deciſ. 2.* & licet concil: Trid. *in d. cap. 1.*

Loquatur † de Lectoribus, dum pu-
20 blice Theologiam in ſcholis docent, tamen idem eſt judicium de docentibus in cathedralibus; ut per eandem ſacram congregationem fuit deciſum, *in deciſionibus ſub numer. recollectis, deciſ. mihi 611.*

Quartò † limitatur in infirmis, qui mor-
21 bo impediente, non poſſunt divinis officiis perſonaliter intereſſe, *ut cap. unic. de cler. non reſid. in 6.* etiam ſi quis ex propriâ culpa fuerit vulneratus, aut in morbum gallicum, vel alium inciderit, quia, quamvis propria culpa eſſet impeditus, hoc tamen impedimentum, nec à jure, nec ab homine, ſed ab ipſo ſolo Deo illatum fuit & ita cont. Philip. Prob. tenet Covar. *in lib. 3. var. reſolut. cap. 13. n. 8. verſ. 7. quotidianæ*, & in ſimili videtur
22 famulo † infirmo ſalarium eſſe præſtandum, etiam eo tempore, quo eſt ægrotus, per *l. arboribus, §. de illo.* & ibi gloſſ. in *ver. ægrotante, ff. de uſufruct.* quæ tamen gloſſ. opinio, quo ad famulum ægrotantem, non eſt vera, ſed ſolùm tenetur dominus famulo ægrotanti cibaria, ac modicas, & tenues expenſas ſubminiſtrare, Bart. *in l. ſi cum dotem, §. ſin autem, ff. ſolut. matr. & in l. in rebus, ff. commod.* Abb. *in cap. 1. num. 7. de cler. & ægrot.* & Covar. qui hanc opinionem veriorem, & communem eſſe teſtatur, *in d. c. 13. verſ. ex quibuſ.*

23 Quintò limitatur † in clerico abſente propter urgentem neceſſitatem, vel evidentem eccleſiæ utilitatem, *cap. ex parte, il 2. de cler. non reſid. cap. unic. eod. tit. in 6.* Covar. *eod. num. 8. verſ 8. non tantum:*
24 & aliæ abſentiæ cauſæ non excuſant, † nec abſentia à civitate cauſa peſtis excuſat, ut expreſſe tenet Rip. *in tract. de peſt. 2. par. num. 145.* quem ſequitur Covar. *d. n. 8. verſ. 9. hinc,*

25 Sextò limitatur, † non habere locum, nec procedere in clerico injuſte carcerato, excommunicato, ſuſpenſo, vel in exilium etiam injuſte condemnato, *c. ſuper cauſa*, & ibi gloſſ. *2. quæſt. 5.* Cald. *in conſ. 17. de præb.* Felin. *in cap. apoſtolicæ, num. 12. de except.* Covar. poſt alios, quos
26 citat. *eod. num. 8. verſ. 11. & 12.* ſed † juſte excommunicatus, carceratus, aut arreſtatus diſtributiones quotidianas amittit, quæ ei juſtiſſime ob ejus culpam denegantur, gloſſ. *in l. inter quos, §. damni, ff. de damno infect.* & Covar. *d. cap. 13. n. 8. verſ. 12.* quia tunc ſua culpa non reſidet, & propterea damnum patitur, quo caſu intrat regula, ut damnum, quod quis ſua culpa ſentit, ſibi debet, & non aliis imputare, *cap. damnum, de reg. jur. in 6. & l. quod quis, ff. eod. tit.*

Nonò

27 Nono † ſolus Papa diſpenſat ab irregu-
laritate ex homicidio etiam caſuali, & oc-
culto proveniente, ut quis ad ſacros ordi-
nes promoveri, & eccleſiaſtica beneficia
obtinere poſſit, concil. Trident. *c.7.de re-
form.ſeſſ* 14.

28 Duodecimò † ab irregularitatibus ex
delicto ad forum contentioſum deductis,
provenientibus, ſolus Papa poteſt diſpen
ſare. concil. Trident. *in cap.6.de reform.
ſeſſ.*24.

29 Undecimò † irregularis propter mem-
bri alicujus mutilationem diſpenſari non
poteſt, niſi à Papa, quia quo ad irre-
gularitatem mutilatio homicidio com-
paratur, gloſ.*in clem.in ver. mutilet.de ho-
micid.*

30 Duodecimò † qui caret oculo eſt ir-
regularis, ita quòd ad Sacerdotium pro-
moveri non poteſt ſine Sedis Apoſto-
licæ diſpenſatione, *cap.ſi evangelica*, 55.
diſt.

31 Decimotertiò † Papa ſolus diſpenſat
ab irregularitate, quæ contrahitur ex defe-
ctu perfectæ lenitatis, dictando ſententiam
continentem pœnam ſanguinis, qua ſequi-
tur mors, vel mutilatio, aut illius executio-
ni auctoritative intereſſendo, *c. ſententiam
ſanguinis*, ubi Abb.*numer.*1.*&* 11.*& ibi* In-
noc.*ne cleric.vel mon.*& Navar. *in cap.*27.
de quart. ſpe. irregul. numer. 209. *&* 210.
*tom.*3.

32 Decimoquartò † leproſi, morbo ca-
duco laborantes, ac a dæmone obſeſſi, et-
iam, ſi ſemel amentes, lunatici, imbecilles,
delirantes, furioſi, æquali etiam infirmitate
33 corporis † oppreſſi, quæ notabile ſcanda-
lum uſui ordinum præbeat, ſunt irregula-
res, & à Papa ſolo poſſunt diſpenſari, *cap.
maritum*, 33.*diſt.cap. percuſſio*, 7.*qu.* 1. *cap.
de rectoribus, & c.ex parte, de cler ægrot.* Na-
varr.*in cap.*28.*num.*202. *&* 203. & Graſſ.
*deciſ. aur. cap.*23. *par.*1. *lib.*4. *numer.* 29.
& 47.

34 Decimoquintò † cum bigamo, qui per
bigamiam irregularis efficitur, *cap. debi-
tum*, & ibi gloſſa *in verbo, ſacramentum,
de bigam.* ſolus Papa diſpenſat ad bene-
35 ficia, & ordines ſuſcipiendos, etiam, † ut
fratres milites SS. Mauritij, & Lazari,
cum ſecunda conjuge, vel cum vidua,
matrimonium contrahere poſſint, nam
cum unica, & virgine tantùm ſine diſpen-
ſatione Apoſtolica matrimonium contra-
here valent, ut in privilegiis Greg. Pa-
pæ XIII. eidem ordini conceſſis, *in verſ.
qui milites.*

36 Quo † verò ad minores ordines etiam
Epiſcopum cum bigamo poſſe diſpenſare,
tenet Sot. *in* 4. *ſentent. diſt.* 27. *quæſt.*2.
art. 3. & Graff. *deciſ. aur. dicto cap.* 23.
*nu.*38. & alij, quos hic recenſere odioſum
eſſet, quia contrarium eſt verius per text. *in
cap.unic.de bigam. in* 6 ubi etiam doct. &
concil. Trident.*in cap.*17 *in fin.ſeſſ.*23.& ita
ſuper eod. c.ſequ. verbis fuit deciſum nem-
pe, an Epiſcopus ſua auctoritate ordinaria
potuerit cum ſuo ſubdito viro bigamo, qui
alias cum duabus virginibus, & ſucceſſivis
temporibus, quæ modò defunctæ ſunt,
matrimonium legitimum contraxerat, &
conſummaverat diſpenſare, ut poſſit pri-
mam tonſuram, & beneficia ſimplicia ac-
cipere, neque eidem conferre, prout con-
tulit. Et dato, quòd non potuerit, an ali-
quas, & quas cenſuras & pœnas incurrit,
tàm Epiſcopus, quàm qui fuit promotus:
Sanctiſſimus D.N. Sixtus ex ſententia con-
gregationis reſpondit, quo ad primum non
poſſe, quo ad ſecundum, ſignificandum

Nn Epi-

Epiſcopo ipſum eſſe ſuſpenſum in collatione ordinum, itemque promotum ſuſpenſum eſſe ab ordinum executione, beneficiumque amiſiſſe,& fructus perceptos ſuos non feciſſe.

37 Decimoſextò † ſolus Papa diſpenſare poteſt, ut filius immediate in ecclesia paterna ſuccedat, *cap.fin.de fil.presbyter.* & gloſſa.*in dicto cap.ſi Evangelica,in fin. 55. diſt.*

38 Decimoſeptimò † ſolus Papa diſpenſare poteſt cum illegitimis,criminoſis, & ære alieno gravatis,ut ad religionem admitti poſſint,à qua ſub gravibus pœnis prohibentur per conſtitutionem Sixti V.*quæ incipit, cum de omnibus, de anno. 1587. ſextò kal Decembris etiam,in ult.lib.Bul.ejuſdem Sixti,*& de qua per Graff.*eod. cap.7.n.65.* quæ tamen poſtea modificata fuit per Gregorium XIV. per conſtitutionem incipientem:circumſpecta Romani, *de anno 1591.idibus Martij editam.*

39 Decimooctavò † in gradibus conſanguinitatis,& affinitatis, quæ extenduntur uſque ad quartum gradum de jure canonico computan. ſolus Papa diſpenſare poteſt,non autem Epiſcopi, nec legati de latere in dictis gradibus poſſunt diſpenſare,*cap. non debet, de conſanguinitate, & affinit.* Covar. *de ſponſ. 2. par.1.cap.6.§.9. in fin.*& conc.Trident.*cap.5.de reſor.matr. ſeſſ.24.*

Prohibitio enim copulæ conjugalis quartum conſanguinitatis, & affinitatis gradum non excedit,*ut dicto cap.non debet,* unde puto errare eos,qui ſuis conſtitutionibus, decretis,aut alijs modis prohibent, ne in quarto,& quinto gradu ſine Ordinarij licentia, aut declaratione matrimonia, quæ libera eſſe debent,contrahantur,quoniam hujuſmodi impedimenta ſunt contra expreſſum caſum legis *eod. cap. non debet, & cap. cùm locum de ſponſ.* nec ſub prætextu ſcandali vitandi, quia matrimonia in quibus nullum penitus eſt impedimentum conſanguinitatis, aut affinitatis, ad evitandum ſcandalum, poſſunt impediri, cum propter ſcandalum quandoque aliquid omittatur, quod de jure eſſet faciendum,*ut cap.1. 91. diſt.* & in his terminis procedit gloſſa, quam ſequitur Abb.*in cap.ſuper eo in verbo conſuetudo, de cognat ſpir.*non autem, quòd quintus gradus ſcandalum generet, & ad evitandum ſcandalum omni alio impedimento ceſſante debent Epiſcopi, ne matrimonia contrahantur,prohibere, ut poſt alios per ipſum citatos Felyn. *in cap. nihil num. 1 .de preſcript.*

40 Decimononò † in impedimento publicæ honeſtatis,quod primum gradum non excedit, & oritur ex ſponſalibus validis contractis cum ſponſo prædefuncto,fratre illius,qui cum ſponſo,vel ſponſa quondam fratris,vel ſororis, vult matrimonium contrahere,*cap.ad audientiam,cap.ſponſam, de ſponſal.* concil. Trident. *cap 3 de reform. matr, ſeſſ. 24.* & Pius V. in declaratione *ſuper eod.c.3.*in Bull. *cap. 62. ſolus* Papa diſpenſare poteſt.

41 Vigeſimò † ſolus Papa in impedimento, quod propter affinitatem ex fornicatione contractam inducitur, de quo, *cap. quædam,cum ſequ. 32. quæſt.7. & tot. tit de eod. qui cogn. conſang. uxor. ſu.* diſpenſare poteſt,& hæc affinitas in primò, & ſecundo tantùm gradu contrahitur, quibus matrimonium contrahendum impedit, & contractum dirimit, in ulterioribus verò gradibus matrimonium poſtea contractum

ctum non dirimitur. concil. Trident. *c.4. de reform, matr. ead. ſeſſ.* 24. & Pius V. *in declar. de qua in* Bull. Rom. *c.*24.

42 Vigeſimoprimò † in impedimento cognationis ſpiritualis, quod oritur tantùm cum patrino, & matrina de baptiſmo ſuſcipientes, inter baptizatum ipſum, illiuſque patrem, & matrem, nec non inter baptizantem, & baptizatum, & baptizatique patrem, & matrem, *ut c.2. ead. ſeſſ.24. de reform. matr.* & Pius V. *in declarat.* in eod. Bull. *d. c.*24. ſolus Papa diſpenſare poteſt, & hæc concluſio, quòd in prædictis impedimentis ſolus Papa diſpenſare poſſit,

43 quæ eſt veriſſima, † fallit adveniente caſu cum infraſcriptis circumſtantiis.

Prima erit circumſtantia, quòd matrimonium jam ſit contractum, & conſummatum inter perſonas, quæ impedimentum ignorarent, quia, ſi ſciviſſent impedimentum, ſpe diſpenſationis perpetuò carere debent. conc. Trid *cap.5 de refor. matr. ead. ſeſſ* 24.

Secunda, quòd impedimentum ſit occultum.

Tertia quòd ſi fieret divortium, veriſimiliter ſcandalum oriri poſſet.

Quarta, quòd contrahentes ſint adeò pauperes, ut non poſſint mittere, vel ire Romam ad Summum Pontificem pro diſpenſatione obtinenda, quo caſu poſſet Epiſcopus diſpenſare. Sot. *in 4 ſentent. diſtin.* 37 *qu. unic. artic.*2. Sylveſt. *in verb. diſpenſatio,* §.9 Armil. *eod. verſ. nu.*19. & Navarr. *c.*22 *num.*85.

44 Et contra concilium † generale, quando diſpenſandi ſubeſt legitima, & evidens cauſa, quod poſſint etiam Epiſcopi, & Legati diſpenſare, tenet Staphil. *in tract. brev. numer,* 21. quæ tamen opinio non eſt vera, imò nec Epiſcopi, nec Legati poſſunt diſpenſare contra concilia generalia, ut tenet gloſſ. *in c. cum dilectus, in ver. in ætate, poſt med. de elect.* gloſſ. 2. *in c. penultim. in fin. de fil. presb.* gloſſ. penult, *in c. dilectus, il* 1. *de præb.* Card. Jacob. *in tract. de conc. lib.*5. *art.*20. *nu.*3. & Navar, qui teſtatur dictas gloſſ. eſſe communiter receptas, *in Manuali de orat. cap.*11. *num.* 24. & eandem concluſionem firmat. Abb. *in cap. dilecto, nu.*5. *de præb.* ſed ſolus Papa poteſt contra concilium generale diſpenſare: &, quia quandoque dubitari contingit in impedimento

45 graduum inæqualium pro † diſpenſatione impetranda, an ſufficiat remotiorem gradum à ſtipite, vel ſimul ſit neceſſarium propinquiorem gradum, quo alter ex impeditis à ſtipite diſtat, exprimere, & quòd remotiorem gradum ſufficiat exprimere, tenet Covarr. *de ſponſ. par.*2. *cap.*6. §.10. *numer.*12. quia dicta Bulla, de qua in Bull. Rom. *cap.*23. licet declaret, remotioris gradus ſufficere expreſſionem, mandat tamen ſuper propinquiori gradu litteras declaratorias obtineri, quod perinde eſt, ac ſi ſtatuiſſet unica expeditione proximiorem, & remotiorem gradum eſſe exprimendum, & ita à curia Romana mens Pontificis fuit interpretata per ſtylum, qui inolevit, ut ubi litteræ diſpenſationis, ac poſtea litteræ declaratoriæ ſuper proximiori gradu in gradibus inæqualibus eſſent expediendæ, unica Bulla ſuper remotiori gradu diſpenſatur, & proximior, qui tamen exprimitur, declaratur non obſtare, & hunc ſtylum ſpatio viginti annorum, & ultra, quibus Romanam curiam ſecutus fui, inconcuſſe ſemper ſervare vidi. Ita quòd, omiſſa expreſſione gradus proximioris ut ſit quandoque per errorem, neceſſaria, fit re-

perinde valere, revalidatoriæ cum abſolutione ab inceſtu, & ita ſervat Dataria, & Cancellaria, ac viget Romanæ curiæ ſtylus, qui facit jus, & pro jure eſt ſervandus. Rota. *deciſ.* 1 *poſt. med. de fil presb. in nov. deciſ* 16 *de conſuet.* & *deciſ.* 55. *num.* 2. *de conceſ, præb. in antiq.*

Vigeſimoſecundò † ſolus Papa ſuper
51 quinque votis, nempè perpetuæ continentiæ, religionis, peregrinationis in Hieruſalem, ad limina Apoſtolorum Petri, & Pauli, & ad S. Jacobum in Compoſtella, diſpenſare poteſt, *ut per extra.* & *ſi dominici gregis*, 2. *de pœnit.* & *remiſſ.* & Navar. *in man. cap.* 12. *num.* 75. *verſ.* 2. *dicimus*, & aliis pluribus caſibus de quibus per Petr. à Mon. *de pot. Pont. ſub rubr. de mo. reſiſt. Pa. num.* 10. *tom.* 13.

52 Vigeſimotertiò † ſolus Papa diſpenſare poteſt à voto ſolemni per ſacri ordinis ſuſceptionem emiſſo, aut per ſolemnem profeſſionem facto, gloſſa, *final. in cap. cùm ad monaſterium*, & ibi Innoc. *num.* 4. & Abb. *num.* 21. *de ſtatu monach.* Pariſ. *conſil.* 68. *num* 148. *volum.* 4 Covar. *in cap.* 2. *nu.* 10. & 11. *de teſt.* & Felin. *in cap. ſi quando, num.* 5. *de reſcript.* alii etiam caſus diſpenſationis ſunt ſpecialiter Papæ reſervati, *de quibus in cap. de voto.* Ultra caſum prædictum diſpenſationis matrimonialis poteſt Epiſc. in pluribus caſibus diſpẽſare.

53 Primò † in irregularibus omnibus, & ſuſpenſionibus ex delicto occulto provenientibus, excepta ea quæ oritur ex homicidio voluntario, & exceptis aliis deductis ad forum contentioſum, qui, ut ſupra, ſunt Papæ ſpecialiter reſervati, concil. Trident. *in cap.* 6. *de reform. ſeſſ.* 24. & cum clerico ante legitimam ætatem promoto, poſtquam pervenerit ad legitimam ætatem, poterit Epiſcopus diſpenſare, tàm ſuper irregularitate, quàm ſuper ſuſpenſione, ex delicto tamen occulto proveniente, ut per ſacram congregationem fuit deciſum, ut in deciſ. *ult. ſuper cap.* 6. *de refor. ſeſſ.* 24.

54 Secundò † Epiſcopus poteſt illegitimos diſpenſare ad minores ordines, & unum ſimplex beneficium, *c.* 1. *de fil. presb. in* 6. Gig. *de penſ. qu.* 17. *num.* 1. & Feret. *conſ.* 185 *num.* 6.

55 Tertiò, † licet regulariter unum beneficium auctoritate ordinaria tantùm uni ſit conferendum, tamen, ſi non ſufficiat, poteſt Epiſcopus diſpenſative ſecundum conferre. conc. Trid. *d. cap.* 17. *de refor. ead. ſeſſ.* 24. etiam quòd ſint ſub eodem tecto, dummodo ſint difformia, nec ambo perſonalem reſidentiam requirant, ut fuit de menſe Auguſti. 190. à ſacra congregatione deciſum, ut in deciſ. fin. *ſuper cap.* 17. *de refor. ſeſſ* 24.

56 Quartò † poteſt Epiſcopus diſpenſare ſuper tribus denunciationibus ante celebrationem, & ſolemnizationem matrimonii faciendis, ex diſpenſatione ſacri conc. quod inquit, niſi Ordinarius ipſe judicaverit, ut prædictæ denunciationes remittantur, quòd illius prudentiæ, & judicio ſancta ſynodus reliquit, *ut in cap.* 1. *circa med. de refor. matr. ſeſſ.* 24.

57 Quintò † poſſunt Epiſcopi diſpenſare ab omnibus votis, exceptis Papæ ſpecialiter reſervatis, gloſſa *in cap. at, ſi clerici, in ver. minora, verſ. alia eſt magis communis*, & ibi Innoc. *de jud.* gloſſa *in cap. ex multa, in verbo incumbit. de voto.*

58 Sextò † poteſt Epiſcopus contra conſtitutiones ſuas, ac ſynodalia, & alia ipſius decreta diſpenſare, quia poteſtas diſpenſandi commenſuratur à poteſtate ſtatuendi, &

5 Matrimonium, unde dicatur.
6 Matrimoniales cauſæ à judicibus eccleſiaſticu ſunt decidendæ, & terminãdæ.
7 Matrimoniales cauſæ ſunt privilegiatæ.
8 Paupertas quandoque prodeſt.
9 Paupertatem Deus eſſe voluit, & quare.
10 Paupertatis privilegia plura ſunt, & quæ.
11 Matrimonialis ſtatus virginitatis, vel cœlibatus ſtatui anteponi non poteſt.
12 Matrimonij bona ſunt tria, fides, proles, & ſacramentum.
13 Matrimonia libera eſſe debent, & cogentes invitos ad matrimonium contrahendum anathematis pœnam, ipſo facto incurrunt.
Matrimonia decentiùs cum parentum conſenſu contrahuntur.
14 Sponſalia largo modo, quid comprehendant.
15 Sponſaliorum propria ſignificatio ſunt futurarum nuptiarum promiſſiones, quas de futuro appellamus.
16 Sponſaliorum duæ ſunt ſpecies.
17 Sponſalia quomodo rectè contrahantur.
18 Sponſalia per verba de futuro, an per carnis copulam ſubſecutam tranſeant in matrimonium.
19 Cogere an poſſit Epiſcopus renuentem ex ſponſis ad obſervantiam ſponſaliorum.
Puellæ quomodo ſibi cavere debeant.
20 Sponſalia ante legitimam ætatem contracta per verba de præſenti, an tranſeant in matrimonium.
21 Metus à judice, an inferri poſſit.
22 Nuptiæ coactæ infelices exitus parere ſolent.
23 Matrimonia, conſenſu deficiente, ſunt nulla.
24 Sponſalia ſub conditione contracta, an ſint nulla.
25 Iuramentum à loquela apud Deum, an differat.
26 Promiſſione nuda in foro contentioſo, quis cogi non poſſit.
27 Sponſaliorum vi juratorum de futuro promittens ad ſolemnizandum matrimonium cogi poteſt.
28 Sponſalia contrahens per verba de futuro, an teneatur per verba de præſenti contrahere.
29 Sponſalia pluribus modis ſolvuntur.
30 Verbum, liberum, quid importet.
31 Matrimonium qui contrahere legitime poſſint.
32 Impuberes plures liberos procrearunt.
33 Matrimonium inter Beatam Mariam, & Ioſeph fuit ſanctum, ex ſanctitate Sacramenti.
34 Matrimonium carnale eſt triplex.
35 Matrimonia clandeſtina ſunt rata, & non legitima.
36 Sponſalia de futuro à conc. Tridentin. fuerunt intacta.
37 Matrimonia inter puberem, & impuberem contracta habent vim ſponſaliorum de futuro.
38 Matrimonia, quomodo ſint contrahenda.
39 Matrimonia ſolemnizare poteſt parochus nondum ſacerdos.
40 Matrimonium contrahentes ſine parocho, ſed tantummodo teſtibus præſentibus, graviter ſunt puniendi.
41 Matrimonium ab impuberibus contractum non valet.
42 Matrimonium ſine proprio parocho contractum eſt omnino irritum.

43 Ma-

43 *Matrimonium contractum coràm clerico deputato à parocho non tenet.*
44 *Matrimonium contractum coràm presbytero, qui ſe putabat parochum, valet.*
45 *Matrimonium contractum, omiſſis denunciationibus cæteris ſolennitatibus ſervatis, valet.*
46 *Materia, & forma ad eſſentiam matrimonij ſunt neceſſaria.*
47 *Matrimonium eſt res ſimplex, & individua.*
48 *Matrimonia, præſente parocho, in privatis domibus poſſunt celebrari.*
49 *Matrimonium contrahere volentes ad quid hortentur.*
50 *Denunciationes ante matrimonij celebrationem, an ſemper fieri debeant.*
51 *Iudicium, verbum, an pro voluntate habeatur, & 52.*
52 *Diſpenſationes denunciationum matrimonialium, quando ſint concedendæ.*
53 *Denunciationes matrimoniales, an ſemper fieri debeant.*
54 *Denunciationes matrimoniales, quando omitti poſſint.*
55 *Denunciationes matrimoniales Abbates, etiam jura Epiſcopalia habentes, remittere non poſſunt.*
56 *Nuptiarum ſolemnitates certis anni temporibus prohibitæ ſunt.*
57 *Matrimonia quocunque tempore contrahi poſſunt.*
58 *Matrimonium inter abſentes per procuratorem contrahi poteſt.*
59 *Matrimonium pluribus ex cauſis impeditur.*
60 *Votum eſt duplex, ſcilicet, ſimplex, & ſolemne.*
61 *Cognatio eſt triplex, ſcilicet, carnalis, ſpiritualis, & legalis.*
62 *Matrimonium contractum in gradu prohibito non tenet.*
63 *Procurator ad ſuſcipiendum puerum de baptiſmo, an ſibi, vel mandanti cognationem acquirat.*
64 *Actus quilibet per procuratorem poteſt explicari, niſi fuerit à jure prohibitus.*
65 *Obligatio non oritur ſine conſenſu.*
66 *Pueros de ſacro fonte ſuſcipientes ſunt apud Deum illorum fidejuſſores.*
67 *Fieri poſſunt per procuratorem in actibus non præjudicialibus, quæ quis facere poteſt per ſeipſum.*
68 *Cognatio ſpiritualis in baptiſmo quando contrahatur.*
69 *Cognatio ſpiritualis in privato baptiſmo contrahitur.*
70 *Cognatio ſpiritualis poſt baptiſmum domi collatum, ex ſolemnitatibus, qui in eccleſia ſiunt non contrahitur.*
71 *Cognatio ſpiritualis inter quos contrahatur.*
72 *Decretum irritans quid operetur.*
73 *Cognatio legalis quæ ſit.*
74 *Crimen matrimonium dirimens, quale.*
75 *Affinitas ex fornicatione impediens, primum, & ſecundum gradum nõ excedit.*
76 *Adulterium quomodo matrimonium impediat.*
77 *Cultus diſparitas, quid ſit.*
78 *Vis, & metus, quãdo matrimoniũ dirimãt*
79 *Matrimonium inter raptorem, & raptam, quando ſit nullum.*
80 *Raptores, & illis auxilium ferentes, vel favorẽ, ſunt ipſo jure excommunicati.*
81 *Vis, & metus, ſi fuerit dubius in puella, ea eſt ſeparanda.*
82 *Puella, quo caſu ſit ſequeſtranda.*
83 *Matrimonio per vim, & metum celebrato, an ſolemnitates ſint iterandæ.*

84 *Clau-*

84 *Clauſula in diſpenſationibus, dummodo propter hoc mulier rapta non fuerit, quid operetur.*

85 *Ordines qui ad contrahendum impediant, & contractum dirimant.*

86 *Ordo ſacerdotalis in Orientali Eccleſia ſolùm impedit contrahendum, ſed contractum non dirimit*

87 *Ligamen, vinculum eſt prioris matrimonij.*

88 *Mors mariti, quomodo ſit probanda.*

89 *Iuſtitiæ publicæ honeſtatis impedimentum, quando oriatur.*

90 *Impedimentum publicæ honeſtatis cum mente capta, an contrahatur.*

91 *Matrimonium inter puberes, quomodo valeat.*

92 *Matrimonium per verba de præſenti contractum, & non conſummatum non inducit impedimentum affinitatis.*

93 *Honeſtatis publicæ impedimentum etiam oritur ex matrimonio rato, & non conſummato.*

94 *Affinitas ex qua cauſa proveniat.*

95 *Honeſtatis impedimentum quod primum gradum excedit, quale.*

96 *Catharinæ Auſtriacæ matrimonium cum Henrico Anglorum Rege.*

97 *Impedimentum ex ſolùm rato matrimonio proveniens publicæ honeſtatis appellatur.*

98 *Matrimonium ratum, & conſummatum, & ratum tantum differunt.*

99 *Furioſus matrimonium contrahere non poteſt.*

100 *Furioſi matrimonium, & contractus quando valeant.*

101 *Affinitas, quid ſit.*

102 *Impotentia naturalis, quæ.*

103 *Impotentia accidentalis, quæ dicatur.*

104 *Impotentia propter maleficium, quando dirimat matrimonium.*

105 *Maleficiati quomodo hortandi.*

106 *Impotentia eſt frigiditas ad effectum diſſolutionis matrimonij, quomodo probetur.*

107 *Impotentiam utrique conjugi confitenti minimè credendum.*

108 *Conditiones turpes, & impoſſibiles, favore matrimonij pro non adjectis habentur.*

109 *Conditiones quæ tacitæ inſunt, nihil operantur.*

110 *Interdictum Superioris impedit matrimonium contrahendum, & non dirimit contractum.*

111 *Divortium, ſeu ſeparatio inter conjuges ex pluribus cauſis fieri poteſt.*

112 *Divortium non ex levibus, ſed legitimis cauſis, admittitur.*

113 *Fornicatione alterius conjugum divortium permittitur.*

114 *Infidelitate alterius conjugum, divortium quando admittatur.*

115 *Divortium concedi poteſt ex nimia viri ſævitia.*

116 *Sodomitico vitio fieri poteſt divortium.*

117 *Vir, & uxor non ad imparia judicantur.*

118 *Vinculum conjugij inter fideles nunquam reſcinditur.*

119 *Diuortia, quot modis intententur.*

120 *Alimenta, & litis ſumptus, utrum uxori extra domum viri habitanti ſint præſtanda.*

& quare numer. 19. Eſt enim unum ex ſeptem Sacramentis Eccleſiæ, à Chriſto domino inſtitutum. Qui autem aliter credit, anathema eſt, *cap. ad abolendam in princip. de hæret. & d. can. 1. de ſacr. matrimon.* Nec poſt contractum regulariter diſſolvi poteſt, quia quos Deus conjunxit, homo non ſeparat, *Matt. cap. 19. & Marc. cap. 10. cap. quos Deus, 33. quæſt. 2.* Lap. *alleg.* 86 *in fin.* Jaſ. *in l. ait. prætor. numer. 25. ff. de jureiur. & concil.* Trident. *doct. de ſacr. matr. verſ. quos ergo, ead. ſeſſ.* 24.

4 Triplex enim † deſignatur Sacramento myſterium in matrimonij carnali copula conſummati, primùm eſt unio fidelis animæ ad Deum per dilectionem, & charitatem, & hoc deſignatur per conjunctionem animorum in ipſa prima deſponſatione, dum alter per mutuum conſenſum, conſentit in alterum, & deſignat charitatem, quæ conſiſtit in ſpiritu inter Deum, & juſtam animam, *cap. debitum, in princip. junct. in ver. Sacramentum, de bigam.* ſecundum eſt unio humanæ naturæ ad Deum, quæ facta eſt in utero virginali per incarnationem Verbi Dei, & hoc deſignatur per carnalem conjunctionem viri, & uxoris, reliquum verò deſignat conformitatem, quæ conſtitit in carne inter Chriſtum, & ſanctam Eccleſiam. Bellarm *in 4. controv. pen. lib. 2. de monach. c. 38. §. porro id.* primum enim eſt unio voluntatis, ſecundum eſt naturæ conformitas, tertium Sacramentum eſt unitas Eccleſiæ ex omnibus gentibus collecta, & uni viro Chriſto ſubjecta. Hoc autem Sacramentum deſignatur per illum conjugatum, qui unicum tantùm matrimonium ſervavit: ſed, ubi ſecundum matrimonium contrahitur, hoc tertium Sacramen. non habet locum, quia recedit ab illa unitate, quæ primò ſignabatur per unicum matrimonium, quia in ſecundo matrimonio dividit carnem ſuam in plures, unde unitatem jam ſignare non poteſt, Chriſtus enim ſignat unitatem ex omnibus gentibus, ſed ex quo Eccleſia Chriſto ſe conjunxit, ab eo nunquam diſceſſit, nec ipſe ab ea; ergo bis conjugatus talem unitatem ſignificare non poteſt, gl. *in d. c. debitum, in verb. Sacramentum, de bigam.*

5 Dicitur enim matrimonium † à matre, & munium, quaſi matris officium, quod dat mulieribus eſſe matres, quibus filij ante partum ſunt oneroſi, in partu doloroſi, poſt partum laborioſi; & ex hoc legitima conjunctio maris, & fœminæ magis matrimonium, quàm patrimonium nuncupatur, *c. 2. de converſ. in fid.*

6 Matrimoniales cauſæ † ad judices eccleſiaſticos ſpectant, per quos ſunt decidendæ, & terminandæ, *cap. multorum, 35. qu. 6. cap. 1. in fin. de conſang. & affin. cap. exauditis, de præſcript. & cap. accedentibus, de exceſſ. prælat.* contradicentes verò anathematis pœnam incurrunt, d. can. fin. de ſacr. matr. nec cuilibet iudici eccleſiaſtico committi debent, quia, cùm ſint arduæ, ut tradit Abb. *in cap. mulieri n. 6. de jurejur.* non per inferiores, ſed ab Epiſcopis tantùm ſunt cognoſcendæ, concil. Trident. *c. 20. verſ. ad hæc cauſa, de reform. ea ſeſſ.* 24 ita quòd principaliter, neque incidenter per judices laicos poſſint tractari *d. c. multorum*, & plane Farinac. *in praxi crimin. tom. 1. par. 1. q. 8. numer.* 149.

7 Nam matrimoniales cauſæ adeò ſunt privilegiatæ, ut, duobus litigantibus, ſi extra Provinciam cauſa committatur, & pars, contra quam erit commiſſa,

Oo 2 pauper-

paupertatem allegaverit, & verè probaverit, non teneatur extra Provinciam litigare in ſecunda, nec in tertia inſtantia niſi altera pars alimenta, & ſumptus litis velit
8 ſubminiſtrare, *ut in d. cap.* 20. † Et hic erit unus ex caſibus, quibus paupertas quandoque prodeſt præterquàm quòd ſeptem bona confert, ſcilicet, peccatorum recognitionem, virtutum conſervationem, cordis quietem, deſiderij impletionem, ſpiritualem bonorum dulcedinem, meritorum exaltationem, & cœleſtem hæreditatem, B. Thom. *ſuper Iſaia, c.* 48. additur etiam, quòd gloria Epiſcopi eſt, pauperibus opibus providere, & ignominia ſacerdotis proprijs ſtudere divitiis, Crates enim ille Thebanus homo ditiſſimus, cùm ad philoſophandum Athenas pergeret, magnum auri pondus abjecit, neque putavit ſe poſſe & virtutes, & divitias ſimul poſſidere. Nec paupertas eſt contemnenda quia eam Chriſtus dedicavit *cap. gloria Epiſcopi. §. ſocrates. 12. quæſt. 2*

Deus enim paupertatem eſſe voluit,
9 † ut ſuſtinentes per patientiam coronarentur, & divites in ipſis mererentur, *cap.*
10 *ſicut hi §. nunquid iniquus.* 47. *diſt.* † Plura enim ſunt privilegia paupertatis, nam pauperi non proſequenti appellationem paupertas eſt iuſta cauſa dandi biennium, & ſi non ſolvat onera, eidem redditur jus, non obſtante ſtatuto diſponente, quòd non ſolventi onera non reddatur jus. Pauperi per adminiſtratorem Reipublicæ poteſt remitti collecta, & per clauſulam, & quoſdam alios, pauperes conveniri non poſſunt: pauperibus cum Rege litigantibus Rex adminiſtrat advocatum, & propter paupertatem onus cautionis remittitur, Bald. *in l. magu puto, §. inprimu, nu. 2 ff. de reb. eod. qui ſub tut.* & Felyn. *in cap. ſignificantibus. ln. 5. de off. deleg.*

11 Conjugalis tamen † ſtatus, virginitatis, vel cœlibatus ſtatui anteponi non poteſt, quia melius, & beatius eſt manere in virginitate, vel cœlibatu, quam matrimonio jungi. *cap. nuptiarum. §. in conjungali. 27. q. 1. cap. ſic enim. §. quoniam ergo 28 qu. 1. cap. nuptiæ. 32. qu. 1, cap. commiſſum. de ſponſal.* & concil. Trident, *can.* 10. *de Sacram matr. ſeſſ.* 24. Etenim matrimonium non concubitus, ſed ſolus conſenſus facit. *c. matrimonium, & cap. ſufficiat 27. queſt. 2. c. cum locum, de ſponſ. §. nuptiis itaque auth. de nupt. col. 4. §. illud. auth. quibus modu. nat. eff. leg. l. fin. in princ. C. de repud. & l. nuptias. ff. de reg. jur,*

12 Matrimonij enim † tria ſunt bona, fides, proles, & ſacramentum, *cap. omne itaque, 27. quæſt. 2. & eod. cap. ſicut in fin.* & quamvis de jure civili ad contrahendum matrimonium conſenſus parentum neceſſarius videatur, inſtitut. de nupt. in princ, tamen hoc eſt reprobatum, ita quòd filiusfamilias ſine conſenſu parentum legitime contrahere poteſt, nec patris conſenſus requiritur, gloſſ. *in cap. fin. in verb. parentum. 32. quæſt.* 2. concil. Tridentin. *cap 1.*
13 *in princ. de reform. matrim. ſeſſ.* 24. † quia matrimonia debent eſſe libera *dict. cap. fin. 33. quæſt. 2. cap. cum locum, cap. requiſivit, & cap. gemma. de ſponſa.* Maxime tamen decet, quòd cum conſenſu parentum matrimonia contrahantur. Temporales namque domini, ac magiſtratus, qui mentis oculos terrenis affectibus, ac nimia cupidate excæcantes, viros, & mulieres ſub eorum juriſdictione degentes, maxime divites, vel ſpem magnæ hæreditatis habentes, minis, & pœnis cogunt cum iis matri-

matrimonium invitos contrahere, quos ipſi domini, vel magiſtratus illis præſcribunt, anathematis pœnam ipſo facto incurrunt, *cap. nullus*, 36. *q.* 2. *&* concil. Trid. *c.* 9. *de reform. matr. eod. ſeſſ.* 24.

14 Sponſalia largo modo † non ſolùm de futuro, ſed ipſam mutui conjugali conſenſus dationem, quam ſponſalia de præſenti dicimus, ex quibus verum matrimonium contrahitur, nuncupamus, *cap. conjuges, & cap. qui deſponſatam.* 27. *q.* 4. *cap.* 3. *loco. de præſumo. c.* 2. *& cap. fi. de*
15 *ſponſal.* † duo ſed magis propria, ac frequentior ſponſaliorum, & ſponſorum ſignificatio ſunt futurarum nuptiarum promiſſiones, quas de futuro appellamus, *c. noſtrates* 30. *q.* 5. *l.* 2. *ff. de ſponſal.* S. Thom. *in* 4. *ſent. diſt.* 27. Abb. *in rubr. de ſponſ. num.* 3. & ibi Felyn. *in princ.*

16 Duæ † enim ſunt ſpecies ſponſaliorum, una nuda, & ſimplex, quæ dicitur, cum ſponſus ſponſæ ſimpliciter promiſit, quòd eam ducet in uxorem, & è converſo, *c. ad audientiã, & c. fin. eo. tit.* alia verò firmata, quæ fit arrhis intervenientibus, vel pignoribus loco arrharum datis, *ut l. fin.* & ibi Bald. *in princ. C. ſponſ.* & licet à ſimplicibus ſponſalibus pluribus ex cauſis abſque incurſu pœnæ recedi poſſit, ubi ſponſalia ſunt jurata, arrha interveniente, & parte petente, judex ad duplicatam reſtituendam tenetur condemnare reſilientem ſine cauſa, gl. *fi. in c. gemma. de ſponſal. d. l. fin.* & Tiraquell. *in tract. conſtit. p.* 3. *limit.* 26. *num.* 4.

17 Rectè autem † contrahuntur ſponſalia per verba de futuro ab his, qui matrimonium contrahere poſſunt, ſed inter perſonas, inter quas matrimonium eſt prohibitum, etiam dicta ſponſalia cenſentur prohibita. *l. oratio. ff. de ſponſ.* excepta ætate, de qua cum matrimonium ante pubertatem contrahi non poſſit, *cap. puberes. extra de deſponſ. impub. cap. unic.* §. *idem quoque eod. in* 6. *& inſtit. de nup. in prin.* ſponſalia tamen de futuro ante pubertatem ſeptimo anno completo contrahi poſſunt; *c. litteras*, *& cap. acceſſit. eod. tit. de deſponſ. impub.* Si verò ante ſeptennium dicta ſponſalia contrahantur, ſunt nulla, niſi tacito conſenſu poſt ſeptennium convaleſcant, *d. cap. acceſſit*, & gloſſ. 2 *in dicto cap. litteras*, & ibi Abb. *in cap. fin. & cap duo pueri. eodem tit.* & tunc adveniente pubertate, poteſt etiam ſine aliqua cauſa à prædictis ſponſalibus recedi, *cap. de illu. & cap atteſtationes*, & ibi Abb. *num.* 5. *de deſponſ. impub.* & Covar. *in* 4. *lib. decret. Epit.* 1. *par. cap.* 2. *de ætat. ad ſponſal. requiſ. num.* 2. ſi verò major ſeptennio contrahit cum puella ſex annorum, expectandum eſt, donec ipſa compleat ſeptimum annum, *ut cap. de illis* 1. *cap. à nobis*, *& cap. duo de deſponſ. impub.* & ſeptennio expleto altero recuſante judicio tamen Eccleſiæ poterunt ſponſalia diſſolvi. *d. c. de illu*, § *ſi verò*, ubi etiam gl. *in v. judicio, de deſponſ. impub.*

18 Copula autem † carnali ſubſecuta, ſponſalia præcedentia contracta per verba de futuro olim de jure communi tranſibant in matrimonium per verba de præſenti, *cap. veniens. il* 2. *cap. is, qui fidem, de ſponſ. c. de illu, & c. per tuas. de cond. appo.* nunc autem ſecus, quia etiam carnali copula ſubſecuta, non tranſeunt in matrimonium, ſed efficiuntur pura, adeo quòd teneatur Epiſcopus cognoſcere,
19 † an poſſit etiam per cenſuram eccleſiaſticam cogere renuentem ex ſponſalibus ad obſer-

obſervantiam ſponſaliorum, ut fuit per ſacram congreg. conc. declaratum *ſuper d. cap. 1. de reformat. matr. ſeſſ. 14. §. ſponſalia de futuro, & §. ſponſus qui*, ſed, ne
19 † ſuper ſponſaliorum, & promiſſionum obſervantia lites oriri contingat, aliaque famæ incommoda pati, puellæ, ne (ut ferè fit) deluſæ remaneant, maxime ſibi cavere, ac ſe à colloquio, & congreſſu virorum abſtinere debent, virginitatis dignitatem præ oculis habentes, ac moniti poetæ Catulli aſſidue memores, qui in Argonaut. inquit.

Tum jam nulla viro juranti fœmina credat.
Nulla viri ſperet ſermones eſſe fideles,
Qui, dum aliquid cupiens animus prægeſtit apiſci,
Nil metuunt jurare, nihil promittere parcunt,
Sed ſimulac cupidæ mentis ſatiata libido eſt,
Dicta nihil metuere, nihil perjuria curant.

20 Neque ſponſalia † ante legitimã ætatem contracta, per verba de præſenti, ſervata forma concilii carnali copula ſequuta, tranſeunt in matrimonium, niſi poſt ætatem legitimam denuo eadem forma ſervetur, ut ibi *ſuper eod. cap. 1. ſub titulo Squilacen.*

Et cum libera debeant eſſe conjugia,
21 † neque à judice metus inferri debeat ſponſis, ubi agitur de coactione, ne eorũ conſenſus auferatur, oportet, ut hæc ſit moderata coactio, dummodo ſponſalia non ſint rata, unde, ſi judex videat ſponſum ita obſtinatum eſſe, ut libere conſentire conjugio nolit, regulariter, potius monitione uti debet, quàm exactiſſima coactione, ex qua conſenſus ſecutus, nec liber eſſet, nec verè conſenſus dici poſſet, ſaltem ad hujuſmodi ſacramentum:
22 † atque difficiles, infeliceſque exitus è talibus nuptiis evenire ſolent, quæ quidem vitanda ſunt, ut inquit text. *in cap. requiſivit. de ſponſal.* quò judicibus eccleſiaſticis jungitur, ne forte eorum aucto-
23 ritate, atque indiſcreta coactione † matrimonia quæ nulla ſunt, deficiente conſenſu, adulteria forent, ut poſt Fortun. *in cap. 1. n. 30. de pact.* tenet Covar. *in cap. 4. 1. par. n. 4. & 5. eod. tit. de ſponſ.* cujus opinionem ſequi videtur, uti in judicando tutiorem, ſacra congreg. conc. *ſuper eod. cap. 1. de reform. matr. ſeſſ. 24. ſub titul. eadem, Meſſan. & §. qui promiſerunt.*

24 † Si autem fuiſſent ſponſalia contracta ſub conditione impoſſibili, vel turpi, dummodo non contra ſubſtantiam matrimonii, ſunt valida, quia tunc conditio pro non adjecta habetur, *d. cap. de illis. c. per tuas, & c. fin. eod. tit.*

25 Deus autem † inter juramentum, & loquelam noſtram, nullam voluit eſſe differentiam. gloſſ. *fin. in cap. juramenti. 22. quæſt. 5.* gloſſ. *fin. in cap. clericus, de jurejur.* gloſſ. *in cap. 1. in fin. de pact.* Abb. *in cap. qualiter. circa fi. eod. tit.* Archid. *in cap. 1. de ſepult. in 6.* Card. Zaba. *in c. ad aures. in 4. quæſt. quòd me. cauſ. & in cap. debitores. de jurejur.* tamen ſolidius ſubſiſtit, ubi juramentum interponitur, & plus operatur ſacramentum quàm nuda promiſſio, *ut c. debitores de jurejuran. & d. gl. fin. 22. q. 5.* in foro autem con-
26 tentioſo † nuda promiſſione, quis cogi non poteſt, licet de jure canonico ex nudo pacto oriatur actio, ead. gloſſ. *fin. in c. juramenti 22. q. 5. c. 1. cap. qualiter. de*
27 *pact. & cap. judicante, de teſtam.* † ſed ex vi ſpon-

ſponſaliorum juratorum de futuro promittens, ad ſolemnizandum matrimonium, ſicut ante concilium cogi poterat, *ut in cap. ex litteris. 2. de ſponſal. & matrim. & in deciſ. ſuper d. cap. 1. ſub tit. Venet. & Brixien. ſeſſ. 24.* quia ſponſalia per verba de futuro ſunt relicta à ſacro concilio in illis terminis juris communis, in quibus erant ante concilium, *ut ibidem in deciſ. ſub tit. Burgen.* ita quòd licet aliqui teneant, quòd, quamvis ſponſalia non ſint jurata, adhuc promittens cogi poſſit ad obſervandam promiſſionem, ut per Abb. *in d. cap. ex litteris. n. 3.* & Surd, *conſil, 364 n. 8. 9. & 10. lib. 3.* communis tamen opinio eſt, quòd, ceſſante juramento, non ſit locus coactioni, à qua eccleſia debet abſtinere, ut poſt D. Thom. tenet Sylveſter. *in Summ. in verb. ſponſalia. q.* 4. & eſt text. *in cap. ex litteris de ſponſal.* ſolemnizationi autem matrimonii debent præcedere tres denunciationes, ſervata forma d. decreti. *cap. 1. de reform. matr. ſeſſ. 24.*

28 Qui verò † ſponſalia contraxit per verba de futuro, etiam ſine juramento, ſi poſtea cum alia ſimilia ſponſalia, ſine, vel cum juramento contraxerit, in foro conſcientiæ tenetur cum prima contrahere per verba de præſenti, ſecus autem, ſi cum ſecunda, & non cùm prima fuerit matrimonium per verba de præſenti celebratum, quia tunc ſponſalia præcedentia cum alia contracta ſolvuntur, *cap. ſi-*
29 *cut, & cap. ſi inter. de ſponſal.* † ſolvuntur etiam ſponſalia per verba de futuro, mutuo conſenſu contrahentium etiam ſi fuerint jurata, quia illud juramentum principaliter eſt præſtitum ad commodum hominis, & ab homine remitti poteſt. *cap. 2.* & ibi gloſſ. fin. & Abb. *n. 3. & n. 5.* & Felyn. *n. 16. de ſponſalib.* Fornicatione ſecuta ſponſi, vel ſponſæ ſponſalia ſolvuntur, quia tunc non tenetur alter matrimonium contrahere, ſed, ſi vult, erit abſolvendus. gl. fin. *in cap. ſic quippe. 27 q. 2. c. quemadmodum,* & ibi Abb. *n. 4. de jurejuran.* idem Abb. *in conſil.* 48. *n. 1. vol. 1.* quod procedit, etiam ſi ſponſa per vim fuiſſet cognita, quia, nec tunc vir cogi poſſet ipſam in uxorem ducere, *cap. raptor cum ſeq. 27. q. 2.* gloſſa *in d. cap. quemadmodum. in ver. oculos in fin.* quia nemo eſt cogendus ad contrahendam bigamiam. Joan. Andr. *in dicto cap. quemadmodum.* & ibi Abb. *n.* 12. & Imol. *de jurejur.* ſemper enim ſubintelligitur conditio, quòd promiſſio valeat, niſi ſponſa fornicetur, *ut cap. quemadmodum, extra de jurejuran.* Abſentia ſponſi, ſi per orbem vagetur, & neſcitur in quo loco ſit, quo caſu de jure civili tenebatur ſponſa expectare per triennium, *ut in l. 2. C. de repud.* & ſi erat in Provincia, per biennium *l. 2. C. de ſponſ* ſed de jure canonico, quod eſt ſervandum, ſponſa non tenetur expectare virum per orbem vagantem, ſed poteſt cum alio matrimonium contrahere, & non expectare, *cap. de illis, ibi, quod liberum erit mulieribus.* & ibi Abb. *nu.* 2. Cardin. & Præpoſ. de ſponſal. verbum
30 enim † liberum, denotat, quòd non requiratur aliqua licentia, nec expectare teneatur gl. ff. *in clem. dudum. §. ſi verò iidem, in verb. libere. de ſepult.* Abb. *in cap. 1. n. 4. de off. ord.* & Dec. *in cap. quæ in eccleſiarum. num. 3. de conſtit.* lapſu temporis in ſponſaliorum contractu conſtituti ad matrimonium contrahendum ſponſalia per verba de futuro diſſolvuntur,

tur, *cap. ſicut deſponſal.* quia, quando terminus adjicitur ſponſalibus ad limitandam obligationem, & ad eam reſtringendam ita, ut elapſo tempore expiret, tunc extinguitur obligatio. *l. ſi fidejuſſor. §. final. ff. mand. l. obligationum fere. §. 1. ff. de actio & oblig. l. damni, §. Sabini, ff. de dam. infect. gl. in d. c. ſicut. in verb. ad ſtatutum,* & ibi Abb. *num.* 11.

Per ingreſſum religionis, profeſſione ſecuta, ſponſalia per verba de futuro ſolvuntur, quo caſu ſolvitur etiam matrimonium ſolemnizatum, & non conſummatum. *cap. commiſſum, de ſponſal. cap. ex publico, & c. ex parte de converſ. conjug.* & concil. Trid. *can. 6. de ſacr. matr. ſeſſ.* 24. propter lepram, vel deformitatem corporis ſupervenientem, *cap. quemadmodum, de jurejuran. & cap. litteras. de conjug. lepraſ.*

Diſſolvuntur etiam ſponſalia per verba de futuro, copula non ſubſecuta, per ſupervenientem copulam cum ea, quæ ſponſæ eſt in primo, vel ſecundo gradu conſanguinitatis conjuncta, conc. Trid. *in c. 4. de refor. matr. ſeſſ.* 24. Pius V. *in litteris, de quibus in Bull. Rom. cap.* 24. & ſacra congreg. conc. *ſuper eod. cap. 4. §. quidam contraxerat,* & pluribus aliis caſibus, ſequentibus verſibus comprehenſis. Lepra ſuperveniens, furor, ordo, ſanguis, & abſens. Læſaq; virginitas, membri damnum, minor ætas. Et hæreſis lapſus, fideique remiſſio prorſus, Sponſes diſſociant, & vota futura retractant, gloſſ. *fin. in d. cap. ſic quippe.* 27. *quæſt* 2.

31 Puberes matrimonium † legitime contrahere poſſunt, & ad matrimonium contrahendum requiritur plena pubertas, & quòd in maſculo annus decimusquartus, & in fœmina duodecimus ſit completus, vel ſaltem ultimus dies anni fuerit cœptus. Corn. *conſ.* 116. *col.* 2. *in princip. vol.* 3. Dec. *conſil.* 603. *num.* 4, & poſt Hoſt. Io. And. & Butr. quos citat, Surd. *conſ.* 364 *num.* 1. *lib.* 3. Nam de jure antiquo matrimonium erat validum inter proximos pubertati, ſi malitia ſupplebat ætatem, ut coire poſſent, *cap. puberes, & cap: de illis* 2. *de deſponſ. impube. inſtit. de nupt. in princ.* & ibi add. ad gloſſ. *in verb. puberes.* Bar *in l. pupillari in fin ff. de vulg. & pup. ſubſt.* & Bald. *in l. precibus. C. de impub. & al. ſubſtit.*

32 Plures enim dantur † caſus, quibus impuberes liberos procrearunt. S. Hieron. *ep.* 75. *ad Ditamum* refert, quòd Salomon, & Acham in undecimo ætatis anno liberos procrearunt, & narrat S. Greg. *in ſuo dialogo* de quodam puero, qui in novennio nutricem prægnantem reddidit, ut refert gloſſ. *in cap.* 1. *quæſt.* 1. & Abb. *in cap. puberes, num.* 3. *de ſponſ. impub.* Qui enim generare poteſt impubes, ad matrimonium contrahendum pro pubere habetur, & ſi intra tempora pubertatis filios ſuſceperit, pupillaris ſubſtitutio evaneſcit, Bar. *in d. l. in pupillari, n.* 8. & quò ad vinculũ ante copulam matrimonium legitime contractum, eſt perfectum, & ſanctum, ex ſanctitate Sa-

33 cramenti, † ut fuit inter Beatam Mariam, & Joſeph. *cap. beata, & c. conjux. cum ſeqq.* 27. *quæſt.* 2. Et eſt Sacramentum à Deo inſtitutum, quod diſſolvi non poteſt ex ſupradeductis, gratiamq; confert, Ab. *in cap. cum in Eccleſia, num.* 2. *de ſimon.* qui verò matrimonium gratiam conferre negat anathematis pœnam incurrit, concil. Trident.

Tridentin. *canon. 1. de ſacr. matrimon. ſeſſ 25.*

34 Matrimonium † aliud legitimum, & non ratum: aliud ratum, & non legitimum: & aliud legitimum, & ratum. Legitimum, ac ratum eſt, quod legitimo conſenſu in facie S. Matris Eccleſiæ contrahitur ſervata forma concilij Trident. *c. 1. de reform. matrim. ſeſſ 24. & c. fin. qu. 1.* Matrimonium legitimum, & non ratum eſt illud, quòd inter infideles legali inſtitutione, vel Provinciæ moribus contrahitur, inter quos non eſt ratum, quia non eſt firmum ſed eſt violabile, quia dato libello repudij licet eis ab invicem recedere, & alijs copulari, lege fori, & non lege poli, quam non ſequuntur, *dicto c. fin. verſ. legitimum.* Ratum, & non legitimum eſt illorum fidelium, qui contemptis omnibus ſolemnitatibus, ſolo affectu aliquam ſibi in conjugem copulant, *ut in eod. c. fin. in fin.* quod eſt probatum, atque concubinatus potiùs, quàm matrimonium dicendum, ita quòd filii, qui ab eis naſcuntur, non ſint legitimi; quia inter catholicos nullum extat matrimonium, ſolemnitatibus non ſervatis, concil. Trid. *c. 1. §. qui aliter, de reform. matr. ſeſſ. 24.* & conſummatum eſt quodlibet matrimonium carnali copula ſubſecuta, *c. ſuper eod. de cond. appoſit.*

35 Rata verò, † & non legitima ſunt etiam matrimonia clandeſtina, à ſacro concilio prohibita, *ut dicto cap. 1. de reform. matr.* clandeſtine verò contrahentes carnali copula ſubſecuta, non poſſunt cogi ad invicem matrimonium ſolemnizandum, ſervata forma concilij. Si verò ſponſalia per verba de futuro, cum juramento contraxerint, tunc ſervandum eſt jus commune, *ut in deciſ ſuper eod. cap. 1. §. qui contraxerunt.* Matrimonia enim hujuſmodi clandeſtina à concilio prohibentur, non autem promiſſiones, quæ matrimonia præcedere ſolent, ſed factæ ſicut ante con-

35 cilium ſunt ſervandæ, cum ſponſalia † de futuro à concilio fuerint intacta, & remanſerint in diſpoſitione juris communis, *ut ſuper eod. cap. 1. fuit deciſum, in deciſ ſub tit. Burgenſat.*

37 An autem matrimonia † clandeſtina inter puberem, & impuberem, in ſponſalia de futuro reſolvantur, ex diſpoſitione, *c. 1. de deſponſat. impub. lib. 6.* ſacra congreg. conc. cenſuit, hæc matrimonia reſolvi in ſponſalia de futuro, *ut in deciſ. ſuper d. cap. 1. ſub tit. Valentin. & alia. ſub nu. 396.* proles vero ſuſcepta in matrimoniis clandeſtinis, niſi ſervata forma concilij matrimonia convalidentur, erit illegitima, *ut ibid. ſuper eod. fuit deciſum, in §. quid de prole.*

38 Matrimonia contrahenda, † in eccleſiis Parochialibus, ſub quibus contrahentes commorantur, tribus feſtivis diebus, inter Miſſarum ſolemnia, tribus diſtinctis vicibus, à propriis contrahentium Parochis publicè debent denunciari, ut infra illum terminum, ſi aliquod legitimum obſtet impedimentum poſſit propalari, ita quòd impedimento detecto, nec ad copulam, nec ad ulteriora procedatur, & ſi nullum legitimum opponatur impedimentum, ad celebrationem matrimonij in facie Eccleſiæ devenitur; ubi parochus, & viro, & muliere interrogatis, & eorum mutuo conſenſu per verba, vis, volo, intellecto, dicat, ego vos in matrimonium conjungo in nomine Patris, & Filij & Spiritus ſancti, *c. ſi inter de ſponſal. c. cum inhibitio. de cland. deſponſ.* & concil. Tridentin. *cap. 1. de refor.*

Pp *matr.*

nium. Qua forma *dicti cap.* 1. etiam inter hæreticos, non ſervata, matrimonia contracta ſunt irrata ſi in parochia, ubi ſponſi degunt, Conc. publicatum fuit, ſecus ſi non fuiſſet publicatum, *ibidem tit. Brixien. Daventin.* proprius quoque parochus ſponſos etiam benedicere debet, non obſtante quacunque conſuetudine contraria, etiam immemorabili, *ut ibid. tit. Amerin. Brugnat.*

Denunciationes autem, ſi omitterentur, † per hoc matrimonium non eſſet irritum, ſervatis tamen cæteris requiſitis, *ut ibid. in deciſ. ſub tit. Auguſtin. Spoletan. & Bonon. & §. omiſſio denunciationum.*

46 Ad eſſentiam matrimonij duo † ſunt neceſſaria, ſubſtantia, ideſt materia, & forma, gloſſ. *in cap. tua nos, in verb. nec forma, de ſponſ.* & forma ſunt verba exprimentia conſenſum de præſenti, vis, volo, alteroque dicente, ego te in meam accipio, & ego te accipio in meum, *dicto cap. ſi inter. eod. titulo* ſubſtantia eſt ipſe conſenſus, ut dicta gloſſ. *in cap. tua,* & ibi Abb. *num* 10

47 & † quamvis matrimonium dicta duo exigat eſt tamen res ſimplex, & individua, *27 quæſt. 2 in princip §. eos autem.* Benedictionem quoque à proprio parocho, vel alio ſacerdote de licentia tamen Ordinarij, vel ipſius parochi, antequam conjuges ad matrimonij conſummationem procedant, in templo ſuſcipere debent, *cap. aliter, cap. nullus, cap ſponſus, & c. fœmine. 30. quæſt. 5.*

48 † Dummodo autem proprius parochus præſens ſit, in privatis etiam domibus matrimonia poſſunt celebrari, licet maximè deceat, ut in Eccleſia celebrentur; ut in deciſ. Sacramen. Conc. *ſuper dicto cap.* 1. *de reform. matr. ſub tit. Segobien. & Peruſin.* & conſuetudo celebrandi matrimonium ante portam Eccleſiæ non eſt ſublata à Concil. quod nec cogit ad illius obſervantiam, ſed hortatur, *ut in eiſdem deciſ. ſuper eodem cap.* 1. *ſub tit. Hieracen.*

Nam licet concilium Trident. *d. cap.* 1. § *præterea,* tantum hortetur, ut conjuges ante benedictionem ſacerdotalem in templo ſuſcipiendam in eadem domo non cohabitent, & propterea non videatur obligare, ſed conſulere, cum exhortatio liberam voluntatem excitet, & non obliget, *c. fin. in fin 4. diſt.* gl. *in c.* 1. *verſ. ſtatuta,* & ibi Abb. *num* 9. & Felyn. *num.* 20. *de conſtitut.* hortantur, ut in eadem domo non cohabitent, ſed, quoad culpam, decreta antiqua non relaxavit, quæ propterea ſunt reſervanda, & hortantur, ne cohabitent, ut non ſolum abſtineant à copula, ſed ut removeatur ſuſpicio, quæ ex habitatione oriri poteſt, unde inducta in argumentum contrarium effectum operari non poſſunt, *l. legata inutiliter ff de adim. legat.*

49 Hortantur † præterea contrahentes, ut antequàm contrahant, vel ſaltem triduo ante conſummationem matrimonij ſua peccata confiteantur, & ad ſanctiſſimum Sacramentum Euchariſtiæ piè accedant, alijs laudabilibus conſuetudinibus ſervari ſolitis omnino retentis *ut in eod. c.* 1. § *poſtremò, de reform. matr.* ex quo colligitur mens ſacri concilij; quod antiqua decreta laudabilia noluit immutare.

50 In matrimoniorum † celebratione prædictæ denunciationes ſemper fieri debent, niſi aliquando probabilis fuerit ſuſpicio, matrimonium malitiosè impediri poſſe, quo caſu, vel una tantum denunciatione præcedente, vel ſaltem parocho-

Pp 2 & duo,

43 *Matrimonium contractum coràm clerico deputato à parocho non tenet.*

44 *Matrimonium contractum coràm presbytero, qui ſe putabat parochum, valet.*

45 *Matrimonium contractum, omiſſis denunciationibus cæteris ſolennitatibus ſervatis, valet.*

46 *Materia, & forma ad eſſentiam matrimonij ſunt neceſſaria.*

47 *Matrimonium eſt res ſimplex, & individua.*

48 *Matrimonia, præſente parocho, in privatis domibus poſſunt celebrari.*

49 *Matrimonium contrahere volentes ad quid hortentur.*

50 *Denunciationes ante matrimonij celebrationem, an ſemper fieri debeant.*

51 *Iudicium, verbum, an pro voluntate habeatur, & 52.*

52 *Diſpenſationes denunciationum matrimonialium, quando ſint concedendæ.*

53 *Denunciationes matrimoniales, an ſemper fieri debeant.*

54 *Denunciationes matrimoniales, quando omitti poſſint.*

55 *Denunciationes matrimoniales Abbates, etiam jura Epiſcopalia habentes, remittere non poſſunt.*

56 *Nuptiarum ſolemnitates certis anni temporibus prohibitæ ſunt.*

57 *Matrimonia quocunque tempore contrahi poſſunt.*

58 *Matrimonium inter abſentes per procuratorem contrahi poteſt.*

59 *Matrimonium pluribus ex cauſis impeditur.*

60 *Votum eſt duplex, ſcilicet, ſimplex, & ſolemne.*

61 *Cognatio eſt triplex. ſcilicet, carnalis, ſpiritualis, & legalis.*

62 *Matrimonium contractum in gradu prohibito non tenet.*

63 *Procurator ad ſuſcipiendum puerum de baptiſmo, an ſibi, vel mandanti cognationem acquirat.*

64 *Actus quilibet per procuratorem poteſt explicari, niſi fuerit à jure prohibitus.*

65 *Obligatio non oritur ſine conſenſu.*

66 *Pueros de ſacro fonte ſuſcipientes ſiunt apud Deum illorum fidejuſſores.*

67 *Fieri poſſunt per procuratorem in actibus non præjudicialibus, quæ quis facere poteſt per ſeipſum.*

68 *Cognatio ſpiritualis in baptiſmo quando contrahatur.*

69 *Cognatio ſpiritualis in privato baptiſmo contrahitur.*

70 *Cognatio ſpiritualis poſt baptiſmum domi collatum, ex ſolemnitatibus, qui in eccleſia ſiunt non contrahitur.*

71 *Cognatio ſpiritualis inter quos contrahatur.*

72 *Decretum irritans quid operetur.*

73 *Cognatio legalis quæ ſit.*

74 *Crimen matrimonium dirimens, quale.*

75 *Affinitas ex fornicatione impediens, primum, & ſecundum gradum nō excedit.*

76 *Adulterium quomodo matrimonium impediat.*

77 *Cultus diſparitas, quid ſit.*

78 *Vis, & metus, quādo matrimoniū dirimāt*

79 *Matrimonium inter raptorem, & raptam, quando ſit nullum.*

80 *Raptores, & illis auxilium ferentes, vel favorē, ſunt ipſo jure excommunicati.*

81 *Vis, & metus, ſi fuerit dubius in puella, ea eſt ſeparanda.*

82 *Puella, quo caſu ſit ſequeſtranda.*

83 *Matrimonio per vim, & metum celebrato, an ſolemnitates ſint iterandæ.*

84 Clau-

84 *Clauſula in diſpenſationibus, dummodo propter hac mulier rapta non fuerit, quid operetur.*
85 *Ordines qui ad contrahendum impediant, & contractum dirimant.*
86 *Ordo ſacerdotalis in Orientali Eccleſia ſolùm impedit contrahendum, ſed contractum non dirimit*
87 *Ligamen, vinculum eſt prioris matrimonij.*
88 *Mors mariti, quomodo ſit probanda.*
89 *Iuſtitiæ publicæ honeſtatis impedimentum, quando oriatur.*
90 *Impedimentum publicæ honeſtatis cum mente capta, an contrahatur.*
91 *Matrimonium inter puberes, quomodo valeat.*
92 *Matrimonium per verba de præſenti contractum, & non conſummatum non inducit impedimentum affinitatis.*
93 *Honeſtatis publicæ impedimentum etiam oritur ex matrimonio rato, & non conſummato.*
94 *Affinitas ex qua cauſa proveniat.*
95 *Honeſtatis impedimentum quod primum gradum excedit, quale.*
96 *Catharina Auſtriaca matrimonium cum Henrico Anglorum Rege.*
97 *Impedimentum ex ſolùm rato matrimonio proveniens publicæ honeſtatis appellatur.*
98 *Matrimonium ratum, & conſummatum, & ratum tantum differunt.*
99 *Furioſus matrimonium contrahere non poteſt.*
100 *Furioſi matrimonium, & contractus quando valeant.*
101 *Affinitas, quid ſit.*
102 *Impotentia naturalis, quæ.*
103 *Impotentia accidentalis, quæ dicatur.*
104 *Impotentia propter maleficium, quando dirimat matrimonium.*
105 *Maleficiati quomodo hortandi.*
106 *Impotentia eſt frigiditas ad effectum diſſolutionis matrimonij, quomodo probetur.*
107 *Impotentiam utrique conjugi confitenti minimè credendum.*
108 *Conditiones turpes, & impoſſibiles, favore matrimonij pro non adjectis habentur.*
109 *Conditiones quæ tacitæ inſunt, nihil operantur.*
110 *Interdictum Superioris impedit matrimonium contrahendum, & non dirimit contractum.*
111 *Divortium, ſeu ſeparatio inter conjuges ex pluribus cauſis fieri poteſt.*
112 *Divortium non ex levibus, ſed legitimis cauſis, admittitur.*
113 *Fornicatione alterius conjugum divortium permittitur.*
114 *Infidelitate alterius conjugum, divortium quando admittatur.*
115 *Divortium concedi poteſt ex nimia viri ſævitia.*
116 *Sodomitico vitio fieri poteſt divortium.*
117 *Vir, & uxor non ad imparia judicantur.*
118 *Vinculum conjugij inter fideles nunquam reſcinditur.*
119 *Diuortia, quot modis intententur.*
120 *Alimenta, & litis ſumptus, utrum uxori extra domum viri habitanti ſint præſtanda.*

& quare numer. 19. Eſt enim unum ex ſeptem Sacramentis Eccleſiæ, à Chriſto domino inſtitutum. Qui autem aliter credit, anathema eſt, *cap. ad abolendam in princip. de hæret. & d. can.* 1. *de ſacr. matrimon.* Nec poſt contractum regulariter diſſolvi poteſt, quia quos Deus conjunxit, homo non ſeparat, *Matt. cap.* 19. *& Marc. cap.* 10. *cap. quos Deus*, 33. *quæſt.* 2. Lap. *alleg.* 86 *in fin.* Jaſ. *in l. ait. prætor. numer.* 25. *ff. de jureiur. & concil.* Trident. *doct. de ſacr. matr. verſ. quos ergo, ead. ſeſſ.* 24.

4 Triplex enim † deſignatur Sacramento myſterium in matrimonij carnali copula conſummati, primùm eſt unio fidelis animæ ad Deum per dilectionem, & charitatem, & hoc deſignatur per conjunctionem animorum in ipſa prima deſponſatione, dum alter per mutuum conſenſum, conſentit in alterum, & deſignat charitatem, quæ conſiſtit in ſpiritu inter Deum, & juſtam animam, *cap. debitum, in princip. junct. in ver. Sacramentum, de bigam.* ſecundum eſt unio humanæ naturæ ad Deum, quæ facta eſt in utero virginali per incarnationem Verbi Dei, & hoc deſignatur per carnalem conjunctionem viri, & uxoris, reliquum verò deſignat conformitatem, quæ conſtit in carne inter Chriſtum, & ſanctam Eccleſiam. Bellarm *in* 4. *controv. pen. lib.* 2. *de monach. c.* 38. §. *porro id.* primum enim eſt unio voluntatis, ſecundum eſt naturæ conformitas, tertium Sacramentum eſt unitas Eccleſiæ ex omnibus gentibus collecta, & uni viro Chriſto ſubjecta. Hoc autem Sacramentum deſignatur per illum conjugatum, qui unicum tantùm matrimonium ſervavit; ſed, ubi ſecundum matrimonium contrahitur, hoc tertium Sacramen. non habet locum, quia recedit ab illa unitate, quæ primò ſignabatur per unicum matrimonium, quia in ſecundo matrimonio dividit carnem ſuam in plures, unde unitatem jam ſignare non poteſt, Chriſtus enim ſignat unitatem ex omnibus gentibus, ſed ex quo Eccleſia Chriſto ſe conjunxit, ab eo nunquam diſceſſit, nec ipſe ab ea; ergo bis conjugatus talem unitatem ſignificare non poteſt, gl. *in d. c. debitum, in verb. Sacramentum, de bigam.*

5 Dicitur enim matrimonium † à matre, & munium, quaſi matris officium, quod dat mulieribus eſſe matres, quibus filij ante partum ſunt oneroſi, in partu doloroſi, poſt partum laborioſi; & ex hoc legitima conjunctio maris, & fœminæ magis matrimonium, quàm patrimonium nuncupatur, *c.* 2. *de converſ. in fid.*

6 Matrimoniales cauſæ † ad judices eccleſiaſticos ſpectant, per quos ſunt decidendæ, & terminandæ, *cap. multorum*, 35. *qu.* 6. *cap.* 1. *in fin. de conſang. & affin. cap. exauditis, de præſcript. & cap. accedentibus, de exceſſ. prælat.* contradicentes verò anathematis pœnam incurrunt, d. can. fin. de ſacr. matr. nec cuilibet iudici eccleſiaſtico committi debent, quia, cùm ſint arduæ, ut tradit Abb. *in cap. mulieri n.* 6. *de jurejur.* non per inferiores, ſed ab Epiſcopis tantùm ſunt cognoſcendæ, concil. Trident. *c.* 20. *verſ. ad hæc cauſa, de reform. ea ſeſſ.* 24 ita quòd principaliter, neque incidenter per judices laicos poſſint tractari *d. c. multorum*, & plane Farinac. *in praxi crimin. tom.* 1. *par.* 1. *q.* 8. *numer.* 149.

7 Nam matrimoniales cauſæ adeò ſunt privilegiatæ, ut, duobus litigantibus, ſi extra Provinciam cauſa committatur, & pars, contra quam erit commiſſa,

paupertatem allegaverit, & verè probaverit, non teneatur extra Provinciam litigare in ſecunda, nec in tertia inſtantia niſi altera pars alimenta, & ſumptus litis velit
8 ſubminiſtrare, *ut in d. cap.* 20. † Et hic erit unus ex caſibus, quibus paupertas quandoque prodeſt præterquàm quòd ſeptem bona confert, ſcilicet, peccatorum recognitionem, virtutum conſervationem, cordis quietem, deſiderij impletionem, ſpiritualem bonorum dulcedinem, meritorum exaltationem, & cœleſtem hæreditatem, B. Thom. *ſuper Iſaia, c.* 48. additur etiam, quòd gloria Epiſcopi eſt, pauperibus opibus providere, & ignominia ſacerdotis proprijs ſtudere divitijs, Crates enim ille Thebanus homo ditiſſimus, cùm ad philoſophandum Athenas pergeret, magnum auri pondus abjecit, neque putavit ſe poſſe & virtutes, & divitias ſimul poſſidere. Nec paupertas eſt contemnenda quia eam Chriſtus dedicavit *cap. gloria Epiſcopi. §. ſocrates. 12, quæſt. 2.*

Deus enim paupertatem eſſe voluit,
9 † ut ſuſtinentes per patientiam coronarentur, & divites in ipſis mererentur, *cap.*
10 *ſicut hi §. nunquid iniquus.* 47. *diſt.* † Plura enim ſunt privilegia paupertatis, nam pauperi non proſequenti appellationem paupertas eſt iuſta cauſa dandi biennium, & ſi non ſolvat onera, eidem redditur jus, non obſtante ſtatuto diſponente, quòd non ſolventi onera non reddatur jus. Pauperi per adminiſtratorem Reipublicæ poteſt remitti collecta, & per clauſulam, & quoſdam alios, pauperes conveniri non poſſunt: pauperibus cum Rege litigantibus Rex adminiſtrat advocatum, & propter paupertatem onus cautionis remittitur, Bald. *in l. magis puto, §. in primu, nu. 2 ff. de reb. eod. qui ſub tut.* & Felyn. *in cap. ſignificantibus. ſn. 5. de off. deleg.*

11 Conjugalis tamen † ſtatus, virginitatis, vel cœlibatus ſtatui anteponi non poteſt, quia melius, & beatius eſt manere in virginitate, vel cœlibatu, quam matrimonio jungi. *cap. nuptiarum. §. in conjungali. 27. q. 1. cap. ſic enim. §. quoniam ergo 28. qu. 1. cap. nuptiæ. 32. qu. 1. cap. commiſſum. de ſponſal.* & concil. Trident, *can.* 10. *de Sacram. matr. ſeſſ.* 24. Etenim matrimonium non concubitus, ſed ſolus conſenſus facit. *c. matrimonium, & cap. ſufficiat 27. quæſt. 2. c. cum locum, de ſponſ. §. nuptiæ itaque auth. de nupt. col. 4. §. illud. auth. quibus modis nat. eff. leg. l. fin. in princ. C. de repud. & l. nuptias. ff. de reg. jur.*

12 Matrimonij enim † tria ſunt bona, fides, proles, & ſacramentum, *cap. omne itaque, 27. quæſt. 2. & eod. cap. ſicut in fin.* & quamvis de jure civili ad contrahendum matrimonium conſenſus parentum neceſſarius videatur, inſtitut. de nupt. in princ, tamen hoc eſt reprobatum, ita quòd filiusfamilias ſine conſenſu parentum legitimè contrahere poteſt, nec patris conſenſus requiritur, gloſſ. *in cap. fin. in verb. parentum. 32. quæſt. 2.* concil. Tridentin. *cap. 1.*
13 *in princ. de reform. matrim. ſeſſ. 24.* † quia matrimonia debent eſſe libera *dict. cap. fin. 33. quæſt. 2. cap. cum locum, cap. requiſivit, & cap. gemma. de ſponſa.* Maximè tamen decet, quòd cum conſenſu parentum matrimonia contrahantur. Temporales namque domini, ac magiſtratus, qui mentis oculos terrenis affectibus, ac nimia cupidate excæcantes, viros, & mulieres ſub eorum juriſdictione degentes, maximè divites, vel ſpem magnæ hæreditatis habentes, minis, & pœnis cogunt cum iis

matri-

matrimonium invitos contrahere, quos ipſi domini, vel magiſtratus illis præſcribunt, anathematis pœnam ipſo facto incurrunt, *cap. nullus*, 36. *q.* 2. & concil. Trid. *c.* 9. *de reform. matr. ead. ſeſſ.* 24.

14 Sponſalia largo modo † non ſolùm de futuro, ſed ipſam mutui conjugali conſenſus dationem, quam ſponſalia de præſenti dicimus, ex quibus verum matrimonium contrahitur, nuncupamus, *cap. conjuges, & cap. qui deſponſatam.* 27. *q.* 4. *cap.* 3. *loco. de præſumo. c.* 2. & *cap. fi. de* 15 *ſponſal.* † duo ſed magis propria, ac frequencior ſponſaliorum, & ſponſorum ſignificatio ſunt futurarum nuptiarum promiſſiones, quas de futuro appellamus, *c. noſtrates* 30. *q.* 5. *l.* 2. *ff. de ſponſal.* S. Thom. *in* 4. *ſent. diſt.* 27. Abb. *in rubr. de ſponſ. num.* 3. & ibi Felyn. *in princ.*

16 Duæ † enim ſunt ſpecies ſponſaliorum, una nuda, & ſimplex, quæ dicitur, cum ſponſus ſponſæ ſimpliciter promiſit, quòd eam ducet in uxorem, & è converſo, *c. ad audientiã, & c. fin. eo. tit* alia verò firmata, quæ fit arrhis intervenientibus, vel pignoribus loco arrharum datis, *ut l. fin.* & ibi Bald. *in princ.* C. *ſponſ.* & licet à ſimplicibus ſponſalibus pluribus ex cauſis abſque incurſu pœnæ recedi poſſit, ubi ſponſalia ſunt jurata, arrha interveniente, & parte petente, judex ad duplicatam reſtituendam tenetur condemnare reſilientem ſine cauſa, gl. *ſi. in c. gemma. de ſponſal. d. l. fin.* & Tiraquell. *in tract. conſtit. p.* 3. *limit.* 26. *num.* 4.

17 Rectè autem † contrahuntur ſponſalia per verba de futuro ab his, qui matrimonium contrahere poſſunt, ſed inter perſonas, inter quas matrimonium eſt prohibitum, etiam dicta ſponſalia cenſentur prohibita. *l. oratio. ff. de ſponſ.* excepta ætate, de qua cum matrimonium ante pubertatem contrahi non poſſit, *cap. puberes. extra de deſponſ. impub. cap. unic.* §. *idem quoque eod. in* 6. & *inſtit. de nup. in prin.* ſponſalia tamen de futuro ante pubertatem ſeptimo anno completo contrahi poſſunt; *c. litteras*, & *cap. acceſſit. eod. tit. de deſponſ. Impub.* Si verò ante ſeptennium dicta ſponſalia contrahantur, ſunt nulla, niſi tacito conſenſu poſt ſeptennium convaleſcant, *d. cap. acceſſit*, & gloſſ. 2 *in dicto cap. litteras*, & ibi Abb. *in cap. fin. & cap duo pueri. eodem tit.* & tunc adveniente pubertate, poteſt etiam ſine aliqua cauſa à prædictis ſponſalibus recedi, *cap. de illu. & cap atteſtationes*, & ibi Abb. *num.* 5. *de deſponſ. impub.* & Covar. *in* 4. *lib. decret. Epit.* 1. *par. cap.* 2. *de ætat. ad ſponſal. requiſ. num.* 2. ſi verò major ſeptennio contrahit cum puella ſex annorum, expectandum eſt, donec ipſa compleat ſeptimum annum, *ut cap. de illu* 1. *cap. à nobis*, & *cap. duo de deſponſ. impub.* & ſeptennio expleto altero recuſante judicio tamen Eccleſiæ poterunt ſponſalia diſſolvi. *d. c. de illu*, § *ſi verò*, ubi etiam gl. *in v. judicio, de deſponſ. impub.*

18 Copula autem † carnali ſubſecuta, ſponſalia præcedentia contracta per verba de futuro olim de jure communi tranſibant in matrimonium per verba de præſenti, *cap. veniens. il* 2. *cap. u, qui fidem, de ſponſ. c. de illu*, & *c. per tuas. de cond. appo.* nunc autem ſecus, quia etiam carnali copula ſubſecuta, non tranſeunt in matrimonium, ſed efficiuntur pura, adeò quòd teneatur Epiſcopus cognoſcere, 19 † an poſſit etiam per cenſuram eccleſiaſticam cogere renuentem ex ſponſis ad

 obſer-

& duobus, vel tribus teſtibus præſentibus, matrimonium eſt celebrandum, & ante illius conſummationem debent fieri denunciationes, ut ſi ſubſint impedimenta, detegantur, niſi Ordinario viſum fuerit, ut denunciationes remittantur, quòd illius prudentiæ, & judicio à ſacro concilio fuit remiſſum, *ut in dicto c. 1. §. quòd ſi aliquando, de reformat. matr.* & quia ob varia impedimenta, pluribuſque de cauſis licentiæ de contrahendo unica denunciatione pro tribus facta, & quandoque omiſſis denunciationibus, inter aſtantes in Eccleſia, vel etiam in domo à quampluribus requiruntur, dubitari poteſt, an Ordinarius illas concedere poſſit, cùm videatur, quòd ſic, ex illis verbis *in d. §. ibi*, niſi Ordinarius ipſe expedire judicaverit, ut prædictæ denunciationes remittantur, quod illius prudentiæ, & judicio ſancta ſynodus reliquit.

51 Ideò, † cum ejus judicio relinquatur, illas ad ejus libitum concedere poſſe videtur, quia judicium pro voluntate habetur, glo. *in l. thais. §. Lucius 2. in verb. judicio. ff. de fideicommiſſ. liber.* & Bar. *in l. ſic num. 2. ff de leg. 1.* & cum diverſimodè per Ordinarios ſervetur, quorum aliqui licentias unicam pro tribus in Eccleſia paſſim concedunt, & plures etiam inter aſtantes admittunt, ab aliquibus non ita de facili, imò raro, & non ſine urgenti cauſa concedun-
52 tur † puto, quòd non ſine cauſa *in d. §.* expreſſa, vel alia, quæ animum Ordinarij movere valeat, ut quando probabilis adeſſet ſuſpicio, matrimonium impediri poſſe, concedi poſſint, quia verbum, illius prudentiæ, importat arbitrium boni viri, *c. de precariis, cum ſeq. 10. qu. 2. c. 2. c. ne innitaris, de conſtit.* Abb. *in c. 1. nu. 18. de ſeq. poſſ. & fruct.* & Jaſ. *in l. ſi ſic, nu. 9 ff. de leg 1.* hoc idem importat verbum, judicio; quicquid dixerint gl. & Bart. *ſupra* in contrarium, qui reprobantur per gl *in c. tua. in verſ. judicaverit, 36. q. 2.* Bar. qui ſe ipſum correxit, & gloſ. reprobavit *in extravag. ad reprim. in verb. videbitur, n 4.* & Jaſ. qui alios citat. *in d. l ſi ſic. num 9.* Ideo, facultate ſibi conceſſa debent Ordinarij uti arbitrio boni viri regulata ratione. *l. vir. bonus ff de judic. ſol.* Bar. *in d extravag. ad reprim. in ver. videbitur. nu. 2. in fin.* & Corn. *conſil. 239. in princ. vol. 3.*

53 Regulariter † enim à proprio parocho tres denunciationes fieri debent, & limitatur regula, ſi aliquando probabilis fuerit ſuſpicio matrimonium malitioſè impediri poſſe, & arbitrium Ordinariis conceſſum habebit locum in caſu limitato, quo propterea ad libitum uti non licet, quia limitata cauſa limitatum producit effectum. *cum ſervo. in princip.* & ibi Bald. *ff. de contrahend. empt. cap. quod ſuper his, de vot. & vot. redemp.* gloſ. *in clem. 1. in verb. reſtituat. de ſequ. poſſ. & fruct.* & Tiraq. *in tractat. ceſſ. cauſ. par. 1. numer. 142.* & limitata cauſa privilegij operatur quod privilegium extra ſuos limites trahi non poſſit. *l. in agris. ff. de acquirend. rerum domin.* & Felyn. *in cap. ſi quando, numer. 4. de reſcrip.*

54 Denunciationes † hujuſmodi omitti poſſunt, quando dubitatur, quòd propter factiones matrimonia de facto poſſint impediri, dummodo contrahentes ſint legitimæ ætatis, & in eorum plena libertate, ac omni dolo, & fraude ceſſante, nunc aliquibus in locis, in quibus ad impedienda matrimonia ſæpius ſortilegia, & maleficia committuntur, *ut in cap. ſi per ſortiarias. 33. qu. 1.* gl *in c. fra*[illegible]

divi-

divinum. de frigid. & malef. quia quando ob maleficium non poſſunt matrimonia conſummari, oriuntur jurgia inter conjuges, & quandoque graves lites, & etiam inimicitiæ inter conſanguineos, quæ, quantum fieri poteſt, debent evitari, cùm ad componendum inimicitias videamus, quòd Sedes Apoſtolica in gradibus conſanguinitatis ſolet diſpenſare, multò magis videtur, quòd poſſint denunciationes omitti. Poſſunt etiam omnino, quando agitur inter graves, & principales perſonas Ordinariis, & aliis gravibus perſonis notas, inter quas propterea Ordinarii certò ſciunt, nullum extare impedimentum, quominus poſſint invicem matrimonialiter copulari, quia cùm denunciationes fieri debeant principaliter, ut detegantur, ſi extant, impedimenta; & Ordinarius ſit certus, nullum obſtare impedimentum, cùm tunc ceſſet cauſa, propter quam denunciationes fieri debent, ceſſare videtur dicti decreti concilii diſpoſitio, *cap. & ſi Chriſtus circa fin. de jurejurand. cap. cum ceſſante, in princ. de appell. & cap. cum infirmitas. de pœnit & remiſſ.* & non ſolùm ex cauſis ſupra expreſſis poſſunt omitti denunciationes, ſed etiam ex aliis Ordinario beneviſis, qui has denunciationes remittere poteſt, etiam poſt matrimonium, & ante illius conſummationem, *ut in decis. ejusdem ſacræ Congreg. ſuper d. cap. 1. de refor. ſub tit. Peruſin. & ultimo, ſub die 15. Iu. 1596*

55 Abbates verò, & commendatarii † in eorum Abbatiis, in quibus habent etiam jura Epiſcopalia, dictas denunciationes ſine ſpeciali conceſſione Apoſtolica remittere non poſſunt, *ut ibidem in decis. ſub tit. Nullius, ſeu Tarſen. Veronen.*

56 Quamvis enim † nuptiarum ſolemnitate, certis anni temporibus, etiam prohibitæ reperiantur, *cap. non oportet, il 2, 33. q. 4.* & concil. Trid. *cap. 10. de reform. matrim. ſeſſ. 24.* tamen etiam tempore prohibito ſine nuptiarum ſolemnitatibus matrimonium contrahi poteſt, cùm tantùm ſolemnitates, & non matrimonia ſint prohibita. gloſſa *in cap. capellanus. in ver. quocunque. extra de fer.* & ibi Abb. *num. 2. & num. 4.* † Immò, abſque ſolemnitate nuptiarum, & ſine ſolemni traductione in domum his temporibus matrimonium per carnis copulam poteſt conſummari aliàs legitimè celebratum, ut poſt Caietan. *in Summ. in verb. matrimonium*, qui contrarium tenentes, ut ſine ratione loquentes reprobat, tenet Navar. *in cap. 12. de imped. interd. & fer. num. 71. in fin. tom. 3.* quæ opinio quo ad carnalem copulam fuit reprobata à ſacra congreg. conc. Trid. *ſuper cap. 10. d. ſeſſ. 24. tit. Veronen.* ubi pariter declarat, quocunque tempore poſſe matrimonium contrahi coram parocho: ſed quòd nuptiarum ſolemnitates, convivia, traductiones ad domum, & carnalis conſummatio certis temporibus prohibentur.

58 Contrahi † poteſt matrimonium inter abſentes per procuratorem ad hoc ſpecialiter conſtitutum, quia non ſufficeret generale mandatum, niſi ſpeciale ſit ad matrimonium contrahendum cum certa perſona ibi nominata, *c. fi. & ibi gl. in verb. ſpeciale. de procu. in 6 l generali ff de rit. nup.* Ab. *in c. in cauſis. n. 15. de el. in conſ. 114. n. 6 vol. 2.*

59 Et † pluribus ex cauſis impeditur matrimonium præcipuè ſequentibus verſibus comprehenſis: Error, conditio, votum, cognatio, crimen, Cultus, diſparitas,

vis, ordo, ligamen, honeſtas. Si ſis affinis, ſi fortè coire nequibis.

Primò, error perſonæ, ſi quis contrahat cùm ſecundò genita putans contrahere cum primogenita pulchriori, vel ditiori, aut cum Berta, putans contrahere cum Gemma, quia tunc, cùm ſit error in perſona, contractus non valet, quia errans non conſentit, & nullum erit matrimonium, *cap. 1. num. 24 quæſtione 1. l. ſi per errorem. ff de juriſdict. omn jud. l. 2. in prin. ff. de jud. l. cum teſtamentum, & l. non idcircò. C. de jur. & fact ignor.*

Secundò, conditionis error, ut ſi quis liber putans contrahere cum libera, contrahat cum ancilla, & contrà, ſi fœmina libera putans contrahere cum libero, cum ſervo contraxerit, non tenet matrimonium, *d. cap. 1. 29 quæſt. 1 cap ſi quis ingenuus, & cap. ſi fæmina, 29 quæſt 2. & cap. propoſuit, de conjug. ſerv.* & ibi Abb. *num. 1. & num. 5. & cap. fin. eo. tit.* niſi poſtea cognita conditione ſervili, matrimonium per cohabitationem, & copulam ſubſecutam ratum habeatur, quia tunc matrimonium dirimi non poteſt, *d. cap. propoſuit*, & ibi Abb. *num. 3.*

60 Tertiò † votum, quod eſt duplex, ſcilicet ſimplex, & ſolemne: ſimplex impedit matrimonium, ſed non dirimit, ſi contra votum matrimonium contrahatur, licet contrahens peccet, & pœnitentiam peragere teneatur, *cap. ſi vir. 27. diſtinct. cap. conſuluit, & cap. rurſus, qui cler. vel vo ſolemne.* Per quòd matrimonium contractum diſſolvitur, eſt, quando quis ſacros ordines ſuſcepit, aut profeſſionem tacitam, vel expreſſam in aliqua religione approbata emiſit, *ut cap. 1. de vot. & vot. redemp.* & ibi gloſſ. 2. *& 3. in 6. cap. presbyteris. 27 & cap. aliter 31. diſt. cap. voventibus 17 quæſt. 1. cap. 2. & 3. qui cler vel vo.* & concil. Trident. *can. 9. de ſacr. matr. ſeſſ. 24.*

61 Quartò, † cognatio, quæ eſt triplex, impediens & dirimens matrimonium, ſcilicet, carnalis, ſpiritualis, & legalis. Carnalis, quæ hodie uſque ad quartum gradum extenditur de jure canonico computando, ut in *c. non debet. de conſang. & affin.* propter fornicationem autem ad ſecundum tantum, conc. Trid. *in cap. .. de reform. matr. ſeſſ 24.*

62 † Contractum verò in gradu prohibito non tenet, & filii, qui ex eo ſuſcipiuntur, ſunt illegitimi, *cap. fin. §. ſi quis verò, de clandeſt. de ſponſ. clem. unic. de conſanguinit. & affin.* & conc. Trident. *cap. 1. de ref. matr. ſeſſ 24.* Spiritualis cognatio eſt, quæ inter puerum baptizatum, & illius patrem, & matrem, & baptizantes, qui patrini vocantur, baptizatique patrem, & matrem, inter quos tantum ſpiritualis cognatio, contrahitur, *cap. in catechiſmo. & cap. non plures, de conſecrat. diſtin. 4. c. quamvis, de cognat. ſpirit. in 6.* concil. Trid. *c. 2. de reſo. matr. ſeſſ* 24. & Pius V. *in Bull. cap. 24. §. nos piarum mentium.* Nec ultra duo patrini, videlicet, unus, & una ad ſummum eſſe poſſunt *dicto cap. 2. de reform. matr.* & non obſtante quacunque conſuetudine, ſive potius corruptela, nunquam tertius patrinus eſt adhibendus, *ut in deciſ. ſuper eod. cap. 2. de reform. matr. ſeſſ 24 ſub tit. Tergeſtin.* Si vero duo viri fuerint deſignati ad ſuſcipiendum baptizatum, & unus aſtiterit, non tamen tetigerit, cum tangente tantùm contracta eſt cognatio ſpiritualis, quamvis ambo pro patrinis deſcripti

ſcripti reperiatur, *ut ib. in dec. ſub tit. Crem.* Sed quia ardua eſt controverſia inter doctores; 63 † An procurator pro alio baptiſmo interveniens, principali, vel ſibi acquirat cognationem ſpiritualem, quòd ſecum, non autem cum mandante ſpiritualis cognatio contrahatur, tenet Bart. *in l. gallus, §. forſitan, num. 2. ff. de lib. & poſt.* quem ſequitur Rom *ſing. 54.* eandem opinionem tenet, Io. And. in regula poteſt quis, in mercur. archid. *in cap. 1. in 1. colu. de cogn. ſpirit. in 6.* & poſt alios, quos citat, tenet Iaſ. qui hanc dicit eſſe communem opinionem, *in d. l. gallus, § forſitan num. 15. & 26 ff de lib. & poſt.* quam opinionem ſequitur Sylveſt. *in ver. matrimonium, 8. q. 7 §. 14.* Sot. *in ſentent. diſt. 41. art. 2. colum. ult.* Ledeſ. *de mag. matr. ſacr.* qui de perſonis principum, & magnatum in terminis loquitur *in add. ad 3. part. q. 56. art. 3. colum. penult.* Alphonſ. *de ver. cru. in ſpec. conjug art. 56. inter quos oria. cogna. ſpir. num. 7.* & Card. Tolet. *in Inſtruct. Sacerd. l. 7. cap. 8. verſ. hinc ſit tertio.* Rationem autem dictæ concluſionis eſſe, quia ad contrahendam hanc cognationem ſpiritualem eſt neceſſaria actio realis tangendi, quæ quidem actio non fit per Principes, aut magnates, ſed per procuratores, tenet Ledeſ. *d. q. 56, art. 3 colum. penult. §. ex reſolutione*, ut videtur probare text. *in cap. ad limina ibi, propriis manibus retinendo ſuſcepit*, 30. *q. 1.* quem ponderavit Jaſ. *loco ſupra citato num.* 13. ſed in his præſumitur ex Papæ diſpenſatione contrahi.

Contrariam tamen opinionem tenet Cardin. *in cap. veniens*, ubi etiam Abb. *n.* [illegible], ſed poſt factum placet m hi opinio contraria, de cogn. ſpirit. Feder. de ſen. [illegible] 15. Bald. *in l. unic. §. ne autem, n. 16. C. de cad. tol.* & hanc opinionem eſſe communem teſtatur Felin. *in cap. licet ex quadam, num. 1. ſub. ver. & ratio prædictorum, de teſt.* quam ego teneo uti veriorem, & ſervandam, ſequentibus rationibus.

Regulariter enim 64 † quiſque actus poteſt explicari per procuratorem, niſi expreſſè ſit prohibitus à jure, *ut l. 1. §. rurſus, ff. de procur. & cap. poteſt quis per alium, de reg. jur. in 6.*

Sed tantùm abeſt, quod iſte actus ſit prohibitus, quòd inter magnos Principes à communiter accidentibus procuratores conſtituuntur ad pueros de ſacro fonte levandos, & ita viget conſuetudo, de qua teſtatur Bald. *in d. l. 1. §. ne autem, nu. 16. C. de cad. tol.* & Sylveſt. *in d. ver. matrimonium, 8. quæſt. 7. §. 16. in fin.* & hanc opinionem uti veram tenet ſacra congreg. conc. *ſuper cap. 2. de reform. matr. ſeſſ. 24. in deciſ. ſub tit. Veronen.* ubi declarat, quòd duo viri poſſunt ſuſcipere puerum de baptiſmo, unus pro ſe, & alter, ut procurator mulieris, & iſte procurator non ſibi, ſed mandanti cognationem acquirit.

Nec poteſt ſubſiſtere quòd procurator, qui nomine alieno puerum de ſacro fonte levat, ipſe contrahat affinitatem, ut tenet Io. And. *in d. cap. poteſt quis*, quia 65 † ubi non eſt conſenſus alterius, non naſcitur obligatio, *l. in omnibus & l. conſenſus, ff. de act. & oblig.* Sylveſt. *in ead. q. 7. §. 15. verſ. ſed dicendum*, & actus agentium non operatur ultra eorum intentionem, *l. non dubium*, & ibi Bart. *n. 1 ff ſi cert. pet.* & Rot. *deciſ. 14. num. 3. de præb. in nov.*

Nec valet argumentum deſumptum à procuratore, quòd tunc procurator ille delegatus ſit verè ſuſceptor cognationem contrahens, ſicuti, ſi Papa officium confir-

confirmandi ſimplici presbytero committeret, tunc non Papa, ſed ille presbyter eſſet confirmator, & cognationem ſpiritualem contraheret. Sot. *in 4. ſent. ead. diſt. 42. artic. 2. colum. ult.* & Ledeſm. *ead. quæſt. 56. artic. 3. §. ex reſolutione, in fi.* quia delegatus à Papa ad ſacramentum confirmationis conferendum, accipit poteſtatem à Papa confirmandi nomine proprio, & propterea ipſe contrahit affinitatem, procurator verò conſtituitur ad explendum actum alieno nomine, & hoc caſu ad tangendum nomine conſtituentis, & ideo conſtituenti, non ſibi cognationem acquirit, ex ſententia ſacræ congregationis, *de qua ſupra, ſub tit. Veronen.* & cum caſus ſint diverſi, ex diverſis non infertur, *l. papinianus exuli, ff. de minor.*

Suſcipientes enim pueros, † de ſacro
66 fonte fiunt illorum fidejuſſores apud Deum, illoſque tenentur admonere, ut caſtitatem cuſtodiant, juſtitiam diligant, charitatem teneant, ac ſymbolum, & orationem dominicam docere, *ut cap. vos. ante omnia, de conſecr. diſt. 4.* & fidejuſſio per procuratorem præſtari poteſt. Bart. *in l. ſi fraudator. num. 1. ff. de his quæ in frau. credit.*

Non obſtat ratio deducta, quòd ad contrahendam cognationem ſpiritualem ſit neceſſaria actio realis tangendi per text. *in cap. ad limina. 30. quæſt. 1.* & Ledeſm. *loco ſupra citato,* quia ille text. narrat, quid factum ſit, nempe patrem propriis manibus puerum de fonte levaſſe, & non diſpoſitivè: quo caſu argumentum à contrario ſenſu non valet, ultra quòd quæ in diſpoſitione mandantur propriis manibus fieri debere, per alium fieri poſſunt, ut probat text. *in clemen. unic. § præfatis itaque, in fin. de jurejur.* ubi Papa coronam, inquit, ſibi per manus noſtras debere concedi, quam tamen poſtea per manus cardinalis imponi fecit, *ut in eadem clem. §. & ſubſequenter,* & facit gloſſ. *in cap. cum Epiſcopus in ver. capere,* id eſt capi facere, *de officio ordinarij in 6.*

Cùm enim in levando puero † de ſa-
67 cro fonte non fiat actus præjudicialis, ſed favorabilis, cùm hoc medio inimicitiæ reconcilientur, & paces componantur, in actibus non præjudicialibus, quæ propriis manibus fieri debere leguntur, per alium fieri poſſunt, ut per text. *in d. §. præfatis itaque.* tenet Card. *in ead. clement. 1.* quam ſequitur Felin. *in cap. licet ex quadam. num. 1. poſt med. de teſtamen.* & verba denotantia propriam perſonam aliquando interpretantur de tertia porſona, ut ſatisfiat aliis juribus, ut per dictam gloſſ. quam ibi ponderat Dom. *de offic. deleg. in 6.* & Felin. *in d. c. veniens, num. 1. poſt med. ver. & ſcias quòd.*

Nec eſt verùm, ut contrariam opinionem tenentes ſuſtinere conantur, quod ſit electa induſtria perſonæ, ad levandum puerum de ſacro fonte, quia eſt electa tantùm pro erudiendo levatum, quòd ultimū non abdicat à ſe levans per alium, & ita diſtinguit Abb. *in cap. veniens num. 4. de cogn ſpir.* & melius Felin. *in d. cap. licet ex quadam, num. 1. verſ. & ratio prædictorum,* & ubi non eſt electa induſtria perſonæ, admittitur ſubſtitutus, *l. inter artifices,* & ibi Bart, *ff. de ſolut.* & Felin. *eod. verſ. & ratio.*

68 Alia inſurgit quæſtio, † an cognatio

ſpiritua-

ſpiritualis contrahatur poſtquam puer fuit in domo, neceſſitatis, aut alia de cauſa ſine ſolemnitatibus baptizatus, quando poſtea in Eccleſia ſolemniter exorcizatur, & ungitur, & videtur, quòd ſic, & quòd in privato baptiſmo cognatio ſpiritualis non contrahatur, ſed tantùm in ſolemni, quia ubi deficit ſolemnitas, non eſt proprie ſuſceptor, tenet Sot. *in 4. ſentent. diſt. 42. quaſt. 1. artic. 1. circ. fin.* & Saur. *de ſacr. tom. 1. diſput. 23 in com. in art. 8. quaſt. 67. ult. dub.*

69 Dicta tamen opinio de jure † non ſubſiſtit, quia in privato baptiſmo contrahitur ſpiritualis cognatio, ut per Navar. *in c. 22 n. 40.* & Covar. *ſuper 4 decret. par. 2. cap. 6. §. 4. nu. 4.* & hanc eſſe communem opinionem, tenet Saur. *loco ſupra citato*, licet contrariam opinionem amplectatur, & malè. Nec eſt verum, quòd, quando puer cauſa neceſſitatis in domo baptizatus, poſtea in Eccleſia exorcizatur, & ungitur, contrahatur cognatio ſpiritualis impediens matrimonium contrahendum, & non dirimens contractum, per text. *in cap. per catechiſmum, de cognat. ſpirit. in 6.* & Navar. *de c. 22. eod. n. 40. & nu. 72.* quia dictum cap. per catechiſmum, quod ſequitur Navar. & Tolet. *in inſtruct. ſacerd. lib. 7. cap. 14. circa fin.* habebit locum in catechiſmo adhibito ante baptiſmi admini-

70 ſtrationem, † ſed ſuſcepto baptiſmo domi, cauſa neceſſitatis, ex ſolemnitatibus, quæ poſtea in Eccleſia quandoque adhibentur, nulla contrahitur affinitas impediens, quominus matrimonium libere contrahi poſſit, *ut ſuper cap. 2. de refor. matr. ſeſſ. 24.* fuit à ſacr. congreg. deciſum, *in deciſ ſub tit. Mediolanen.* & bene diſtinguit, text. *in eo cap. per catechiſmum* cujus diſpoſitio reformata, & declarata fuit per ſacrum concilium Tridentinum *in d. c. 2. de reform. matr. ſeſſ. 24.*

71 Concilium enim † ſtatuit, quòd unus, & una baptizatum de baptiſmo ſuſcipiant, inter quos, ac baptizatum ipſum, & illorum patrem, & matrem, ac inter baptizantem, & baptizatum baptizatique patrem, ac matrem tantùm ſpiritualis cognatio contrahatur, omnibus inter alias perſonas hujus ſpiritualis cognationis impedimentis omnino ſublatis, *ut in eodem cap. 2. de reform. matrimon.* & ita declaravit Pius V. ut in litteris ſub dat. Romæ. anno. 1566. *ut in declaratoria, de qua in Bull. ſol. 953*

72 Ideò poſt baptiſmum † neceſſitatis cauſa domi collatum, quo contrahitur cognatio ſpiritualis, alia denuo, quæ tantùm impediat, & non dirimat, ex ſolemnitatibus, quæ poſt baptiſmum in Eccleſia fiunt, ulla contrahi nequit, nec aliter judicari poteſt, obſtante clauſula, & ita ab omnibus judicari debere, decretoque irritanti, ibi in eadem declaratoria appoſito, quæ clauſula removet facultatem aliter judicandi, vel interpretandi ex alibi deductis, & ita tenuit S. Thom *in 3 par. quaſt. 67. art. ult.* & Ledeſm. *quaſt. 56. art. 3. poſt. med. verſ. & aliud dubium.* quidquid dicat Toletus in contrarium.

73 Legalis cognatio † eſt propinquitas, ex adoptione alicujus in filium proveniens, *l. adoptiones, ff. de adoption:* gloſſ. *in rubr. de cognat. leg.* & Navar. *in d. cap. 22. num* 44. & ideo, quæ per adoptionem ſoror alicujus eſſe cœpit, quamdiu durat adoptio, inter ipſos matrimonium contrahi non poteſt, *cap. 1. & 2. & cap. per adoptionem, 30. quaſt. 3. & cap. unic. de cognat leg.* inter

Qq quos,

quos, quòd impedimentum cognationis legalis procedat, trad. idem Navar. *d. c. 22. nu. 45. lib. 3.*

74 Quintò, crimen, † ut ſi quis cognovit conſanguineam ejus, quam in uxorem ducere intendit, *cap. ſi quis viduam, cap. qui dormierit, cap. concubuiſti, & cap. ſi quis cum noverca, 32 qu. 7. cap. 1. & cap. ex litteris, de eo qui cogno conſang. ux. ſuæ.* ſublatis tamen omnibus difficultatibus, quibus gradibus propter affinitatem ex fornicatione contractam, criminis nota induce-

75 retur, † tenendum eſt inter eos tantùm, qui in primo, & ſecundo gradu conjunguntur, affinitatem reſtringi, ita quòd matrimonium in ulterioribus gradibus contractum non dirimitur, *cap. 4. de reform. matrim. ſeſſ.* 24. imò contrahi poteſt. Pius V. *in Bull. d. c.* 24. § *Pius Epiſcopus, il 2. verſ.*

76 *& præterea*, † aut, ſi aliquam per adulterium polluerit, & fidem dederit, poſt mortem uxoris de eam ſecundò in uxorem ducendo *ut c. fin. de eo qui duxit, quam. pol. per adult.* vel, ſi quis machinatus ſit in mortem mulieris, ut aliam, quam vivente prima carnaliter cognoverat, in conjugem haberet, *c. laudabilem, de converſ. infidel. c. ſuper hoc. & c. ſignificaſti, de eo qui dux. in matr. quam pol. per adul.*

77 Sextò, & cultus diſparitas, ſi unus ſit judæus, vel paganus, & alter Chriſtianus, *l. ne quis, C. de jud c. cave.* 28 *quæſt.* 1. & gloſſ. 2. *in cap. ſuper litteris de accuſ.* & cùm matrimonium ſit unum ex ſeptem ſacramentis à Chriſto domino inſtitutum, *cap. ad abolendam, de hæret.* & conc. Trid. *cap. 1. de ſacr. matrim. ead. ſeſſ.* 24. infideles ſunt incapaces ſacramenti matrimonij, & omnium aliorum ſacramentorum, quæ recipere nemo poteſt, niſi fuerit baptizatus, cùm ſacramentum baptiſmatis ſit ianua omnium ſacramentorum, gloſſ. 2. *in d. c. cave* 28. *qu* 1.

78 Septimò † vis, vel metus, in conſtantem cadens virum, impedit matrimonium, quòd debet eſſe liberum, *cap. requiſivit*, & ibi Abb. *numer. 2. de ſponſ. cap. veniens. & cap cum locum*, & ibi Abb. *nu. 2. eod. tit. & cap. ſignificavit, de eo qui dux. in matr. quam pol. per adul.*

79 Unde inter raptorem, & raptam, quandiu rapta in poteſtate raptoris exiſtit, matrimonium eſſe non poteſt, *c. fin. de rap. c. apud omnipotentem, 36. qu. 2. & c. 6. de refor. matr. d. ſeſſ.* 24.

80 Quinimò raptores † ac illis conſilium, auxilium, vel favorem præbentes, ipſo jure ſunt excommunicati, ac infames, & mulieres raptas arbitrio judicis decenter dotare tenentur, *cap. eos, & cap. de puellis, 36. quæſt. 2. & eod. cap. 6. de reform. matr.*

81 Si autem dubitari contingeret, † quòd per vim, & metum puella contraxiſſet, eſſet ſeparandane ab eo, qui dicit, ſe maritum, raperetur, priuſquam conſtaret, an in matrimonio cum illo conſenſiſſet, *c. cum locum, de ſponſ* & ibi Innoc. & Hoſt. *in fin.* & ſequeſtrari debet, etiam quòd ſponſus, à quo prætenditur rapta, probaret matrimonium, ſervata forma concilij, contractum, & aſſereret conſummatum, haberetque ſponſam in propria domo, quapropter prætenderet, ſe eſſe in poſſeſſione matrimonij, quia nihilominus ſponſæ voluntas eſſet exploranda, & pro exploratione voluntatis deberet puella poni in loco libero, ubi nec ratione dominij, in quo ipſam morari contingat, nec alia ratione metum, aut violentiam timere poſſet, *c. cùm locum,*

& ibi

& ibi Imol. *numer.* 3. & Abb. *numer.* 4. *& 5. de ſponſ. cap. ſive*, & ibi Archid. 33. *quæſt.* 2.

82 Sed tamen puella † ſequeſtrari non poteſt ad inſtantiam illius, qui illam prætendit ex priori contractu, niſi per verba de præſenti cum primo contraxiſſet, & ita procedit, *c. tenor.* juncta gloſſ. *in ver. ſubarrhaſſet, & in ver accedat*, ibi Abb. *n.* 9. *de ſent. & re jud.*

Dato vi, & metu dubitatur, an ſolem-
83 nitates † aliàs ritè factæ ſint iterandæ, & ſi impedimentum ex vi, & metu proveniens fuerit occultum, non requiruntur novæ ſolemnitates, ſi autem impedimentum vis, & metus fuerit manifeſtum, matimonium cum raptore de novo eſt contrahendum, ſervata forma concil. Trident. *ut in cap.* 1. *de reform. matrim. ſeſſ.* 24. & ibidem ſacr. congreg. *in §. ſi impedimentum*, ubi inquit, ſi impedimentum ex vi, & metu præſuppoſito occultum ſit, non eſt opus iterum contrahere repetitis ſolemnitatibus aliàs ritè juxta formam hujus decreti adhibitis in primo contractu.

Si autem hujuſmodi impedimentum fuerit manifeſtum, matrimonium de novo contrahendum eſt, ſervata forma concil. in hoc decreto tradita, juxta reſponſionem congregationis aliàs datam in caſu matrimonij contracti inter conſanguineos, ac etiam ſecundùm declarationem Pij V. de qua teſtatur Navarr. *in Man. cap.* 22 *nu.* 70. his verbis, ſed quod valde notandum eſt, Pius Quintus declaravit, non eſſe illos neceſſarios in contrahendo de novo matrimonio ab ijs, qui illud publicè cum denunciationibus ſufficientibus contraxerunt, ſed propter aliquod impedimentum occultum eſt nullum, quo ſublato oporteret, ut denuo contrahatur, qua declaratione ſacrum pœnitentiariæ prætorium frequenter utitur, verùm, quia dubitari poteſt, quid importent illa verba in diſpenſationibus matrimonialibus apponi ſolita,
84 † dummodo propter hoc mulier rapta non fuerit; illius clauſulæ vigore Ordinarius poterit raptori denegare executionem obtentæ diſpenſationis, donec raptor decenter judicis arbitrio reipſa raptam dotaverit, *ut cap.* 6. *de reform. matr. ſeſſ.* 24. *& ibid.* congreg. concil. *in deciſ.* §. *an Ordinarius.*

85 Octavò, † ordines ſacri, ut Subdiaconatus, Diaconatus, & Presbyteratus, qui dicuntur ordines majores, impediunt matrimonium contrahendum, & dirimunt contractum, *cap. Presbyteris,* 27. *diſt. cap. à multis de ætat. & qualitat. cap. miramur, de ſervis. non ordin. cap.* 1. & ibi Abb. *num.* 2. *de Cler. conjug. cap.* 1. *&* 2. *qui cleric. vel nov.* minores verò ordines, qui ſunt Oſtiariatus, Lectoratus, Exorciſtatus, & Acolythatus, non impediunt matrimonium, quod ſemper eſt permiſſum, niſi prohibitum reperiatur, *cap. inter corporalia poſt med. ver. unde ſi circa de translat. Epiſc. & cap. cum apud, de ſponſ. & matr.*

Ampliatur etiam impedimentum ſacri
86 ordinis, † in Eccleſia orientali, in qua licet Græci, etiam qui in minoribus ordinibus conſtituti matrimonium contraxerunt, poſſint uti conjugio contracto ante ſacri ordinis ſuſceptionem, & poſt matrimonium contractum ſacros ordines ſuſcipere valeant, tamen poſt illorum ſuſceptionem matrimonium contrahere non valent, *cap. de Siracuſanæ* §. *ecce hac.* 28 *diſtinct.* gloſſ. *in cap aliter, in verb. copulatur,* 31. *diſtinct. cap. cum olim de cler.*

cler. conjug. gloſſ. in cap. quæſitum, de pœnit. & remiſſ. & Covar. in 2. par. cap. 7. §. 3 num. 1.

87 Nonò, † ligamen, quòd eſt vinculum prioris matrimonij, quia qui habet uxorem, eſt adeò eidem alligatus, ut alteram mulierem in matrimonium ducere non poſſit, c. 1. & c. fin. de ſponſ. duo. Quod, & verum eſt, etiam ſi præcedente fama mortis mariti, mulier cum alio contraxerit,
88 quia non ſufficit † fama, nec lapſus temporis ſeptem annorum, donec per certum nuncium conſtet de morte viri, auth. hodie, C. de repud. auth. ut lic. matr. & au. §. quod autem. col. 8. c. in præſentia, in fin. de ſponſal. & c. Dominus, de ſec. nupt. Et ſecundo matrimonio contracto ſine certitudine mortis prioris viri, & poſtmodo conſtito de vita prioris viri cum ſecundo, eſt adulterium, & mulier cum priori reverti tenetur, c. cum per bellicam. 34. qu. 2. & c. Dominus, in fin. de ſec. nupt.

89 Decimò, † publicæ honeſtatis juſtitiæ impedimentum, quod oritur inter fratres, ne frater cum illa, quæ fratris etiam præmortui ſponſa fuerit, per verba de præſenti, vel de futuro matrimonium contrahat, c. una tantum. §. Ioannes. 26 diſt. cap. ſi quis deſponſaverit, & ibi gloſſ. 27. quæſt. 2. cap. ad audientiam. de ſponſ. & Covar. epit. in 4. lib. decret. 2. par. cap. 6. §. 2. & pluribus aliis caſibus de jure communi oriebatur impedimentum publicæ honeſtatis, ut per Covar. ubi ſupra ſed hodie, ut ſponſalia per verba de futuro ſunt invalida, prout inter impuberes, non impediunt, & ubi ſunt valida, primum gradum non excedunt, conc. Trident. in c. 3. de reform. matrim. ſeſſ. 24. & Navar. de ſacram matr. c. 22. nu. 57. par. 3.

90 Habentur etiam pro invalidis † ſponſalia contracta cum ea, quæ mente capta non poteſt contrahere matrimonium, quæ non inducunt impedimentum publicæ honeſtatis, quominus, qui promiſit eam ducere in uxorem, cum ſorore germana mente captæ matrimonium contrahere poſſit, dummodo carnalis copula non fuerit ſecuta, ut in deciſ. congreg. ſacri conc. ſuper eod. c. 3. ſub tit. Legionem.

91 Matrimonium † verò inter puberes per verba de præſenti contractum, carnis copula non ſecuta, eſt verè matrimonium, quod non concubitus, ſed ſolus conſenſus facit, cap 2. & 3. 27. quæſt. 2. & cap. cum locum. de ſponſ. & copula non ſecuta, tantùm inducit impedimentum publicæ honeſtatis, ut infra dicetur.

92 Circa enim dictum impedimentum † juſtitiæ publicæ honeſtatis ſacra congregat. conc. conſultis etiam aliis Theologis, & canoniſtis, cenſuit ex matrimonio contracto per verba de præſenti, non tamen conſummato, non proveniſſe impedimentum affinitatis, ſed juſtitiæ publicæ honeſtatis, nec comprehendi decreto, dicti cap. 3. quo reſtringitur impedimentum publicæ honeſtatis proveniens ex ſponſalibus de futuro ad primum gradum, neque tollitur impedimentum hujuſmodi, ſponſalibus diſſolutis mutuo conſenſu eorum, qui contraxerunt. congr. conc. ſuper eod. c. 3.

93 Quod autem † matrimonio rato, & non conſummato oriatur impedimentum, publicæ honeſtatis. probat text in cap. ult. 35. quæſt. 3. & cap. diſcretionem, de eo, qui cogn. conſang. uxor. ſuæ. Affinitas enim eſt proximitas perſonarum, ex coitu proveniens omni carens parentela, Hoſt. in ſum. de affinit. numer. 1. Covar. ſuper 4. decret. par. 2.

cap.

cap. 7. §. 7. num. 2. & Navar. *in Manual, cap. 22. num. 43.*

94 Matrimonium autem † cauſat affinitatem ratione copulæ carnalis, quia cùm vir, & uxor per copulam carnalem fiant una caro, *cap. debitum. de big. & cap. fraternitatis, 35. q. 10.* ſanguis unius dicitur attingere ſanguinem alterius, & ita contrahitur affinitas, Ledeſm. *in tract. de mag. matr. Sacr. in add. ad 3. p. q. 55. art. 1. ſub verb. circa iſtum articulum.* Ideò, cùm in matrimonio rato nondum conſummato ſanguis contrahentium ſimul non attingatur, nec fiant una caro naturaliter per ſanguinis comiſtionem, licet mutuo conſenſu reciprocè conſentiant, ut una caro fieri poſſint, defectu copulæ non contrahitur affinitas, ut per ſacram congregationem fuit ſupra deciſum.

95 Hoc ſtante, † licet impedimentum proveniens ex matrimonio rato, minimè conſummato non comprehendatur ſub decreto *cap. 3. de reform. matr. ſeſſ. 24.* Videtur tamen, quòd inſtar impedimenti publicæ honeſtatis *in dicto cap. 3.* contenti non extendatur ultra primum gradum, ut tenet Card. Tole. *in inſtruct. ſacerd. lib. 7. cap. 10. in fin.* Sed major hic habenda ratio, nam ſuper hoc vinculo non ea facilitate, qua in impedimento, proveniente ex ſponſalibus de futuro, diſpenſatur, ſed graviſſimis, & juſtiſſimis de cauſis ſummo Pontifici beneviſis; ut poſt alios Graff.

96 *deciſ. aur. par. 1. lib. 2. cap. 82. num. 10.* ut fuit etiam † cum Catharina Auſtriaca, & Henrico Octavo poſt mortem Arturi, ejuſdem Henrici Regis Angliæ fratris, cum quo illa prius matrimonium contraxerat, quod cum eo ob morbum, & inde mortem ſecutam illud minimè conſummaverit, in dicto impedimento diſpenſatum, & matrimonium poſtea contractũ, ac conſummatum, Ledeſ. *in eodem tractatu de mag. matr. ſacr. in addit. ad 3. part. quæſt. 55. art. 6. §.* his non obſtantibus, ubi poſt D. Thom. *in 2. 2, quæſt. 154. artic. 7. ad tertium,* & Cajet. *ibid.* Covar. *ſuper 4. decret: part. 2. cap. 6. §. 10. num. 7.* Navar. *in Manual. cap. 22. num. 84.* & alios quos citat, tenet ſummum Pontificẽ poſſe diſpenſare in primo gradu affinitatis lineæ tranſverſalis, & hæc eſt communis opinio Theologorum, & juriſperitorum ex deductis ibi per eundem Ledeſm.

Quamvis enim impedimentum proveniens ex matrimonio rato nondum conſummato non comprehendatur, *ſub d. c. 3. de reformat. matrim. ſeſſ. 24.* in jure tamen, † vocatur impedimentum publicæ honeſtatis, *ut in d. c. ult. 35. q. 3. & c. diſcretionem de eo qui con. conſang. ux. ſum.* ut etiam fuit à ſacra congreg. ſupra deciſũ.

Quapropter, licet ex eo nulla contrahatur affinitas, remanet tamen impedimentũ in omnibus illis caſibus, & gradibus, quibus eſſe ſolebat jure veteri, ante prædictũ decretum concilii introductum, ut verbis expreſſis declaravit Pius V. in declaratione *ſuper eod. c. 3. ſact. 1. de qua in Bull. Rom. c. 62. §. nos itaque circa finem. pag. 1018. de quibus in c. duo pueri. de deſponſ. impub. c. diſcretionem. de eo qui cog. con. uxor. ſua. cap. unico. de deſponſ. impub. in 6.* & Sylve. *in verb. matrim. 8. num. 14.*

98 Maxima enim eſt differentia † inter matrimonium ratum, & conſummatum, & matrimonium ratum tantùm, quia matrimonium ratum, & conſummatum inter fideles à ſolo Deo diſſolvi poteſt, & matrimonium ratum tantum diſſolvi poteſt au-

conſtare non poteſt de impedimento propter frigiditatem, aut maleficium, debent per triennium cohabitare, & dare operam carnali copulæ, & poſtmodum ſeptima manu propinquorum, & adhibito juramento, quòd nunquàm una caro fuerint effecti, matrimonium diſſolvi poteſt, *d. c. laudabilem.* ubi Abb. *num. 1. & c. fin. in fin. de frig. & maleſ.* & ſi ambo confitentur impotentiam, non propterea matri-
107 monium diſſolvi poteſt, quia † non ſtatur eorum confeſſioni contra matrimonium, cum in fraudem hoc dicere poſſint. *c. ſuper eo, de eo. qui. cogn. conſang. ux. ſu.* & glo. *in cap. 1. in verb. probari. de frigid. & maleſ.*

Plura ſunt etiam, quæ impediunt, ſed non dirimunt matrimonium, ut conditiones, de quibus per Navar. *in c. 22. de ſacr. matr. n. 61. cum plur. ſeq. par. 3.* quia ſi poſtmodum matrimonium ſequatur, conditiones evaneſcunt, *c. de illis. & c. per tuas. de cond. appoſ.* & quamplures conditiones
108 in ſponſalibus appoſitæ, † ut conditiones turpes, aut impoſſibiles, favore matrimonii pro non adjectis habentur. *cap. fin. poſt med.* & ibi Abb. *num. 2. de cond. appoſ.* & conditio, ſi Deus voluerit, non facit ſponſalia conditionalia, quia ſemper ſubintelli-
109 gitur. † Conditiones etiam quæ tacitæ inſunt, nihil operantur. *l. conditiones quæ extranſecus. ff. de cond. & demonſt.* Abb. *in c. 2, num. 1. de ſponſal.* niſi alter efficeretur deterioris conditionis perſonæ ut in ſimili trad. Innoc. *de furioſo cap. debitores. circ. fin de jure jur.*

100 Interdictum ſuperioris † impedit matrimonium contrahendum, ſed non dirimit contractum. *cap. 1. de matr. contr. cont. interdict. eccleſ.* quòd procedit etiam ſi ſponſalia de futuro fuerint contracta cum una & poſtmodum cum alia matrimonium per verba de præſenti contrahatur *cap. ex litteris. eod tit.* nec tali caſu matrimonium contractum, & conſummatum per ſponſalia, per verba de futuro, eſt annullandum, etiam quòd ſecundum fuerit lite pendente contractum. *c. tenor.* & ibi gl. *in ver. ſubarrhaſſet. de ſent. & re jud. c. cum in Apoſtolica*, ubi Abb. *num. 3.* & Covar. *epit. ad 4. lib. decret. in 2. par. cap. 35. §. ſeptimus. num. 4.*

111 Oriuntur etiam plures caſus, † quibus conſtante matrimonio per divortium ſeparatio inter conjuges, quo ad thorum, ſeu quo ad cohabitationem ad certum, incertumve tempus fieri poteſt. Conc. Trid. *de ſacram. matrim. can. 8. ſeſſ. 24.* judicio tamen Eccleſiæ, ſine quo non tenet. *ut c. porrò. de divort. & c. ſive. §. in hoc 33. q. 2.*

Non enim levibus, aut coloratis cauſis,
112 † vel eorum arbitrio conjuges divortium facere, & ſe invicem ſeparare poſſunt. Surd. *in conſ. 364. num. 16. lib. 3.* ſed legitimis, & urgentibus tantùm divortium admitti debet: quia ab initio ſeculi eſt prohibitum, quod Moyſes ob populi duritiem permiſit. *Deuter. c. 24. Matth. c. 19.* & Bart. *in l. ad hæc. num 2. ff. de uſur.* Inter infideles tamen etiam hodie divortium admittitur, & ita inter hebræos adhuc ſervatur, ut teſtatur Bald. *in l. a. ſi qua l. 2 in fine. C. de ſecund. nupt.*

113 Primò, enim † inter fideles judicio Eccleſiæ permittitur divortium, propter fornicationem alterius conjugum. *1. Corinth. c. 7. cap. idolatria. 28. q. 1.* gloſ. *in cap. ex conqueſtione in ver. non debuit: de reſtit. ſpol. cap. ex litteris de divort. & cap. plerunque. de donat. inter vir. & uxor.*

Secun-

114 Secundò † propter alterius conjugum infidelitatem, ſi conjux fidei ſuæ religionem corrumpere velit, & tunc fieri poterit ſeparatio, ſed licet ſeparentur tamen ſemper conjuges erunt, cùm matrimonium eorum ſit ratum, & conſummatum. *ut cap. quievit.* & ibi gloſſ. 2. *& 3. de divort.* ſecus autem in matrimonio infidelium, quia, ſi unus ipſorum ad fidem convertatur, altero recuſante, poterit ad fidem converſus cum alia perſona fideli matrimonium celebrare, *c. quanto. & c. gaudemus. eo. tit.* & hoc caſu diſſolvitur matrimonium.

115 Tertiò, † propter nimiam viri ſævitiã, ſi aliter mulieri conſuli non poteſt. *cap. litteras*, & ibi gloſſ. *fin. de reſtit. ſpol.* & Rom. *in rubr. ff. ſoluto matrim. num. 21.*

116 Quartò, ob vitium ſodomiticum, † ſi vir muliere contra naturam uti tentaverit, quia tunc à marito divertere poteſt. *cap. omnes cauſationes*, & ibi gloſſ. *in ver. Sodomitæ. & c. adulterii. 32. q. 7.* Abb. *in cap. maritis. in princ. de adult. & ſtup.* & Lambert. *in tract. de jur. part. in part. 1. lib. 2. q. 9. art. 18. in fin.* & aliis caſibus admittitur divortium, de quibus per Rom. *in ead. rub. à n. 19. uſque ad n. 26.* Quæ omnia procedunt ſive maritus præbuerit cauſam,

117 ſive mulier, † quia vir, & uxor non ad imparia judicantur *cap. quæſivit.* ubi etiam gl. fin. *de divort.* & Abb. *in cap. tua. nu. 7 de procur.* licèt Card. Tolet. *in inſtruct. ſacerdotum. c. 21. §. primo, in fin. lib. 7.* tenuerit, quod propter fornicationem viri, mulieri divortium non admittatur; cujus opinio eſt contra tex. *in cap. ſi quis uxorem, 32. quæſt. 1. & cap. fin. ead. q. 5.*

Et quamvis per divortium conjuges ſeparentur, ſemper tamen conjuges erunt,

118 † quia vinculum conjugii inter fideles ſemel habitum nunquam amittitur viventibus conjugibus, etiam ſeparatis, *cap. interveniente, & cap. licite. 32. q. 7.* & gloſſ. 2. *in dicto cap. quæſivit. de divor.*

119 Divortia autem † duobus modis intentantur, aut de facto, aut de jure, judicis auctoritate, de facto: cum mulier propria auctoritate à domo viri recedit. De jure cum cauſa coram judice expreſſa, legitima impetrata licentia, ex aliqua ex ſupradictis cauſis ad domum parentum, aut in aliam minimè ſuſpectam ſe confert. & quocun-

120 que caſu ſæpe quæri ſolet, † an alimenta, & ſumptus litis uxori extra domum ipſius viri habitanti per eundem virum ſint præſtanda, de quibus per Afflict. *deciſ. 10. & 152.* Porc. *conſ. 160.* & Surd. *de alimen. tit. 7. q. 16. & alios infra citandos.*

121 Primò caſu, † an mulier, quæ à domo viri propria auctoritate diſceſſit, nullam revera habebat cauſam in judicio deductam, nec probabilem, & de qua ſaltem aliqua fuerit fama, quæ judicem movere poſſet ad dubitandum de ſævitia, aut de alia ex cauſis ſupra expreſſis: & tunc nec alimenta, nec ſumptus litis mulieri extra domum habitanti ſunt à viro præſtanda, donec cauſam legitimam probaverit, ut poſt Io. de Imol. & Anna. *in cap. ſalubriter. in fin. de uſuris.* conſuluit Feret. *in conſ. 97. volum. 1* & Porc. *conſ. 160. etiam vol. 1. per tot.* immò, niſi habeat probationes in continenti paratas, ſed dilationes expectet longiores, eſt reſtituenda marito. *ut c.*

122 *litteras. §. quod ſi. de reſt. ſpol.* † Pro qualibet enim levi offenſa non licet mulier diſcedere à marito, quia poteſt vir mulierem verberibus caſtigare, dummodo, non excedat modum. gl. fin. *in cap. quemadmodum, de jure jur.* ubi etiam Abb. *n. 15.* &

poſt

alios Surd. *in eo. tract. de alimentis. tit. 7. q. 16. n. 8 & 9.* & hoc caſu ſaltem præſtita cautione arbitrio judicis, mulier eſt reſtituenda. Bal. *conſ. 176. num. 2. volum. 1.* & Abb. *in cap. litteras. num. 7. de reſt. ſpol.*

123 Aut enim mulier, † quæ propria auctoritate à viro diſceſſit, habebat cauſam legitimam, de qua in vicinia, & apud judicem erat aliqualis fama, licet nondum fuiſſet probata, & tunc, dummodo conſtet de conjugio, & cauſa in facto ſit dubio, ſunt mulieri alimenta, & ſumptus litis præſtanda; & hanc opinionem tenet, & ſervat conſilium Neapolitanum, ut teſtatur Afflict. *in deciſ. 10. n. 1. & 2.* quam reprobando Cin. *in l. 1. C. de alen. lib. & capell.* Toloſ. *in deciſ. 77.* contrarium tenentes ſequitur Surd. qui ita teſtatur fuiſſe judicatum à Sen. Caſalen. *in tract. de alimen. quæſt 118 num. 4. & 5. tit. 1. & q. 18. num. 37. tit. 3.* & ita quando mulier eſt in poſſeſſione uxoratus declarat, & tenet etiam

124 Aufrer. *in addict: ad capell.* Toloſ. *ſuper d: q: 77, n: 2,* † Quòdque alimenta, & ſumptus litis mulieri cum viro litiganti ſint per eundem virum præſtanda, tenet Innoc. *in in c: ex parte. de accuſ:* Guid: Pap: *quæſt. 439, n: 4.* Boer: *deciſ: 325, n: 2,* Joan: Lop: *in cap: per veſtras. §: 39, ampliat: 8, de donat. inter virum, & uxor.* Ceſal. *in conſil 127, n: 6, & conſil 714. n. 5.* Aſin. *in prax: judicial: §: 32, ampliat: 34: num: 1,* & Benincaſ: *de privileg. pauper: 2, ſpecial: num: 5.*

125 Quamvis enim † mulieri propria auctoritate à domo viri diſcedenti non ſint ſumptus litis, & alimenta præſtanda, niſi conſtet de cauſa, ut tenet Feretr *dicto conſil: 97, vol: 1,* Porc: conſ: 160, & Surd: *de aliment: tit: 7, quæſt: 16, n: 1. & 2,* cum aliis per ipſum ibi allegatis, dicta tamen opinio procedit, cum, propria auctoritate, & ſine cauſa recedit: Nam, cum ſua culpa à marito diſcedit, non eſt alenda, & in his terminis loquitur Surd: *locis proximè citatis,* nec aliter procedunt per ipſum allegata. Sed

126 quando † à domo viri uxor recedit ob illius ſævitiam, adulterium, aliamvè ob cauſam à jure approbatam, licet de cauſa legitima concludenter tunc non conſtet, dummodo pro muliere ſtet aliqua præſumptio, quæ judicis animum movere poſſit; illa ſufficit, ut interim, lite pendente, ſint mulieri alimenta præſtanda. Et hanc opinionem poſt plures per ipſum allegatos, tenet Covar. *in lib. pract. quæſt q. 6. num. 6.* in terminis ſequitur Menoch. *quæſt. 36. num. 18. in tract. de præſumpt.* & Viſil. *in annotat. ſuper deciſ. 10. Afflict. n. 3.*

127 Quæ quidem alimenta † debentur ante ſententiam licet aliqui conati fuerint ſuſtinere contrarium: & quòd ante ſententiam debeantur, tenet, & ſervat Rot. *ut in deciſ. 2, de jud: in antiquior:* conſilium Neapolitanum. ut per Afflict. *dicta deciſ: 10,* Parlamentum Pariſien. ut teſtatur Rebuff. *in tractatu de ſent: proviſ: art: 1, gloſſ. 2, n: 5,* & ſuprema tribunalia Regnorum Hiſpaniarum, ut per Covar. *ea: q: 6, num: 6, verſ: & ſane quidam.* quæ communem probant opinionem, ea ſunt tamen alimenta præſtanda, quatenus vir facere poſſit, deducto, ne egeat; per tex. & gloſſ. *in l. maritum: ff. ſolut: matr: & in l. unic. §. cum autem. C: de rei uxor: action:* Jaſ. *in l: non tantùm: num: 8, ff: de re judic:* & Surd. *in eo tract: de aliment: tit. 1, q: 78, num: 13.*

128 Pluries quæri ſolet, † cum pro reſtitutione facienda, ex judicis decreto, vir ſe obligat de muliere non offendenda, &

quos, quòd impedimentum cognationis legalis procedat, trad. idem Navar. *d. c. 22. nu. 45. lib. 3.*

74 Quintò, crimen, † ut ſi quis cognovit conſanguineam ejus, quam in uxorem ducere intendit, *cap. ſi quis viduam, cap. qui dormierit, cap. concubuiſti, & cap. ſi quis cum noverca, 32. qu. 7. cap. 1. & cap. ex litteris, de eo qui cogno conſang. ux. ſuæ.* ſublatis tamen omnibus difficultatibus, quibus gradibus propter affinitatem ex fornicatione contractam, criminis nota induceretur, † tenendum eſt inter eos tantùm, qui in primo, & ſecundo gradu conjunguntur, affinitatem reſtringi, ita quòd matrimonium in ulterioribus gradibus contractum non dirimitur, *cap. 4. de reform. matrim. ſeſſ.* 24. imò contrahi poteſt. Pius V. *in Bull. d. c. 24. § Pius Epiſcopus, il 2. verſ.*

75

76 *& præterea*, † aut, ſi aliquam per adulterium polluerit, & fidem dederit, poſt mortem uxoris de eam ſecundò in uxorem ducendo *ut c. fin. de eo, qui duxit, quam. poſt per adult.* vel, ſi quis machinatus ſit in mortem mulieris, ut aliam, quam vivente prima carnaliter cognoverat, in conjugem haberet, *c. laudabilem, de converſ. infidel. c. ſuper hoc. & c. ſignificaſti, de eo qui dux. in matr. quam pol. per adul.*

77 Sextò, & cultus diſparitas, ſi unus ſit judæus, vel paganus, & alter Chriſtianus, *l. ne quis, C. de jud. c. cave. 28. quæſt. 1.* & gloſſ. *2. in cap. ſuper litteris de accuſ.* & cùm matrimonium ſit unum ex ſeptem ſacramentis à Chriſto domino inſtitutum, *cap. ad abolendam, de hæret.* & conc. Trid. *cap. 1. de ſacr. matrim. ead. ſeſſ.* 24. infideles ſunt incapaces ſacramenti matrimonij, & omnium aliorum ſacramentorum, quæ recipere nemo poteſt, niſi fuerit baptizatus, cùm ſacramentum baptiſmatis ſit janua omnium ſacramentorum, gloſſ. *2. in d. c. cave 28. qu. 1.*

78 Septimò † vis, vel metus, in conſtantem cadens virum, impedit matrimonium, quòd debet eſſe liberum, *cap. requiſivit,* & ibi Abb. *numer. 2. de ſponſ. cap. veniens. & cap. cum locum,* & ibi Abb. *nu. 2. eod. tit. & cap. ſignificavit, de eo qui dux. in matr. quam pol. per adul.*

79 Unde inter raptorem, & raptam, quandiu rapta in poteſtate raptoris exiſtit, matrimonium eſſe non poteſt, *c. fin. de rap. c. apud omnipotentem, 36. qu. 2. & c. 6. de reform. matr. d. ſeſſ.* 24.

80 Quinimò raptores † ac illis conſilium, auxilium, vel favorem præbentes, ipſo jure ſunt excommunicati, ac infames, & mulieres raptas arbitrio judicis decenter dotare tenentur, *cap. eos, & cap. de puellis, 36. quæſt. 2. & eod. cap. 6. de reform. matr.*

81 Si autem dubitari contingeret, † quòd per vim, & metum puella contraxiſſet, eſſet ſeparandane ab eo, qui dicit, ſe maritum, raperetur, priuſquam conſtaret, an in matrimonio cum illo conſenſiſſet, *c. cum locum, de ſponſ.* & ibi Innoc. & Hoſt. *in fin.* & ſequeſtrari debet, etiam quòd ſponſus, à quo prætenditur rapta, probaret matrimonium, ſervata forma concilij, contractum, & aſſereret conſummatum, haberetque ſponſam in propria domo, quapropter prætenderet, ſe eſſe in poſſeſſione matrimonij, quia nihilominus ſponſæ voluntas eſſet exploranda, & pro exploratione voluntatis deberet puella poni in loco libero, ubi nec ratione dominij, in quo ipſam morari contingat, nec alia ratione metum, aut violentiam timere poſſet, *c. cùm locum,* & ibi.

& ibi Imol. *numer.* 3. & Abb. *numer.* 4. *&* 5. *de ſponſ. cap. ſive*, & ibi Archid. 33, *queſt.* 2.

82 Sed tamen puella † ſequeſtrari non poteſt ad inſtantiam illius, qui illam prætendit ex priori contractu, niſi per verba de præſenti cum primo contraxiſſet, & ita procedit, *c. tenor.* juncta gloſſ. *in ver. ſubarrhaſſet, & in ver accedat*, ibi Abb. *n.* 9. *de ſent. & re jud.*

Dato vi, & metu dubitatur, an ſolem-
83 nitates † aliàs ritè factæ ſint iterandæ, & ſi impedimentum ex vi, & metu proveniens fuerit occultum, non requiruntur novæ ſolemnitates, ſi autem impedimentum vis, & metus fuerit manifeſtum, matimonium cum raptore de novo eſt contrahendum, ſervata forma concil. Trident. *ut in cap.* 1. *de reform. matrim. ſeſſ.* 24. & ibidem ſacr. congreg. *in* §. *ſi impedimentum*, ubi inquit, ſi impedimentum ex vi, & metu præſuppoſito occultum ſit, non eſt opus iterum contrahere repetitis ſolemnitatibus aliàs ritè juxta formam hujus decreti adhibitis in primo contractu.

Si autem hujuſmodi impedimentum fuerit manifeſtum, matrimonium de novo contrahendum eſt, ſervata forma concil. in hoc decreto tradita, juxta reſponſionem congregationis aliàs datam in caſu matrimonij contracti inter conſanguineos, ac etiam ſecundùm declarationem Pij V. de qua teſtatur Navarr. *in Man. cap.* 21 *nu.* 70. his verbis, ſed quod valde notandum eſt, * Pius Quintus declaravit, non eſſe illos neceſſarios in contrahendo de novo matrimonio ab ijs, qui illud publicè cum denunciationibus ſufficientibus contraxerunt, ſed propter aliquod impedimentum occultum eſt nullum, quo ſublato oporteret, ut denuo contrahatur, qua declaratione ſacrum pœnitentiariæ prætorium frequenter utitur, verùm, quia dubitari poteſt, quid importent illa verba in diſpenſationibus matrimonialibus apponi ſolita,
84 † dummodo propter hoc mulier rapta non fuerit; illius clauſulæ vigore Ordinarius poterit raptori denegare executionem obtentæ diſpenſationis, donec raptor decenter judicis arbitrio re ipſa raptam dotaverit, *ut cap.* 6. *de reform. matr. ſeſſ.* 24. *& ibid.* congreg. concil. *in deciſ.* §. *an Ordinarius.*

85 Octavò, † ordines ſacri, ut Subdiaconatus, Diaconatus, & Presbyteratus, qui dicuntur ordines majores, impediunt matrimonium contrahendum, & dirimunt contractum, *cap Presbyteris*, 27. *diſt. cap. à multis. de ætat. & qualitat. cap. miramur, de ſervis. non ordin. cap.* 1. & ibi Abb. *num.* 2. *de Cler. conjug. cap.* 1. *&* 2. *qui cleric. vel nov.* minores verò ordines, qui ſunt Oſtiariatus, Lectoratus, Exorciſtatus, & Acolythatus, non impediunt matrimonium, quod ſemper eſt permiſſum, niſi prohibitum reperiatur, *cap. inter corporalia poſt med. ver. unde ſi circa de translat. Epiſc. & cap. cum apud, de ſponſ. & matr.*

Ampliatur etiam impedimentum ſacri
86 ordinis, † in Eccleſia orientali, in qua licet Græci, etiam qui in minoribus ordinibus conſtituti matrimonium contraxerunt, poſſint uti conjugio contracto ante ſacri ordinis ſuſceptionem, & poſt matrimonium contractum ſacros ordines ſuſcipere valeant, tamen poſt illorum ſuſceptionem matrimonium contrahere non valent, *cap. de Siracuſanæ* §. *ecce hac.* 28 *diſtinct.* gloſſ. *in cap aliter, in verb. copulatur.* 31. *diſtinct. cap. cum olim de cler.*

cler. conjug. gloſſ. *in cap. quæſitum, de pœnit. & remiſſ.* & Covar. *in 2. par. cap. 7. §. 3 num. 1.*

87 Nonò, † ligamen, quòd eſt vinculum prioris matrimonij, quia qui habet uxorem, eſt adeò eidem alligatus, ut alteram mulierem in matrimonium ducere non poſſit, *c. 1. & c. fin. de ſponſ duo.* Quod, & verum eſt, etiam ſi præcedente fama mortis mariti, mulier cum alio contraxerit,

88 quia non ſufficit † fama, nec lapſus temporis ſeptem annorum, donec per certum nuncium conſtet de morte viri, *auth. hodie, C. de repud. auth. ut liceat matr. & au. §. quod autem. col. 8. c. in præſentia, in fin. de ſponſal. & c. Dominus, de ſec. nupt.* Et ſecundo matrimonio contracto ſine certitudine mortis prioris viri, & poſtmodo conſtito de vita prioris viri cum ſecundo, eſt adulterium, & mulier cum priori reverti tenetur, *c. cum per bellicam. 34. qu. 2. & c. Dominus, in fin. de ſec. nupt.*

89 Decimò, † publicæ honeſtatis iuſtitiæ impedimentum, quod oritur inter fratres, ne frater cum illa, quæ fratris etiam præmortui ſponſa fuerit, per verba de præſenti, vel de futuro matrimonium contrahat, *c. una tantum. §. Ioannes. 26 diſt. cap. ſi quis deſponſaverit*, & ibi gloſſ. *27. quæſt. 2. cap. ad audientiam. de ſponſ* & Covar. *epit. in 4. lib. decret. 2. par. cap. 6. §. 2.* & pluribus aliis caſibus de jure communi oriebatur impedimentum publicæ honeſtatis, ut per Covar. *ubi ſupra* ſed hodie, ut ſponſalia per verba de futuro ſunt invalida, prout inter impuberes, non impediunt, & ubi ſunt valida, primum gradum non excedunt, conc. Trident. *in c. 3. de reform. matrim. ſeſſ 24 &* Navar. *de ſacram matr. c. 22. nu. 57. par. 3.*

90 Habentur etiam pro invalidis † ſponſalia contracta cum ea, quæ mente capta non poteſt contrahere matrimonium, quæ non inducunt impedimentum publicæ honeſtatis, quominus, qui promiſit eam ducere in uxorem, cum ſorore germana mente captæ matrimonium contrahere poſſit, dummodo carnalis copula non fuerit ſecuta, *ut in deciſ. congreg. ſacri conc. ſuper eod. c. 3. ſub tit. Legionem.*

91 Matrimonium † verò inter puberes per verba de præſenti contractum, carnis copula non ſecuta, eſt verè matrimonium, quod non concubitus, ſed ſolus conſenſus facit, *cap 2. & 3. 27. quæſt. 2. & cap. cum locum. de ſponſ.* & copula non ſecuta, tantùm inducit impedimentum publicæ honeſtatis, *ut infra dicetur.*

92 Circa enim dictum impedimentum † juſtitiæ publicæ honeſtatis ſacra congregat. conc. conſultis etiam aliis Theologis, & canoniſtis, cenſuit ex matrimonio contracto per verba de præſenti, non tamen conſummato, non proveniſſe impedimentum affinitatis, ſed juſtitiæ publicæ honeſtatis, nec comprehendi decreto, *dicti cap. 3* quo reſtringitur impedimentum publicæ honeſtatis proveniens ex ſponſalibus de futuro ad primum gradum, neque tollitur impedimentum hujuſmodi, ſponſalibus diſſolutis mutuo conſenſu eorum, qui contraxerunt. congr. conc. *ſuper eod. c. 3.*

93 Quod autem † matrimonio rato, & non conſummato oriatur impedimentum, publicæ honeſtatis probat text *in cap. ult. 35. quæſt. 3. & cap diſcretionem, de eo, qui cogn. conſang. uxor ſuæ.* Affinitas enim eſt proximitas perſonarum, ex coitu proveniens omni carens parentela, Hoſt. *in ſum. de affinit, numer. 1.* Covar. *ſuper 4. decret. par. 2. cap.*

cap. 7. §. 7. *num.* 1. & Navar. *in Manual, cap.* 22. *num.* 43.

94 Matrimonium autem † cauſat affinitatem ratione copulæ carnalis, quia cùm vir, & uxor per copulam carnalem fiant una caro, *cap. debitum. de big. & cap. fraternitatis,* 35. *q.* 10. ſanguis unius dicitur attingere ſanguinem alterius, & ita contrahitur affinitas, Ledeſm. *in tract. de mag. matr. Sacr. in add. ad* 3. *p q.* 55. *art.* 1. *ſub verb. circa iſtum articulum.* Ideò, cùm in matrimonio rato nondum conſummato ſanguis contrahentium ſimul non attingatur, nec fiant una caro naturaliter per ſanguinis comiſtionem, licet mutuo conſenſu reciprocè conſentiant, ut una caro fieri poſſint, defectu copulæ non contrahitur affinitas, ut per ſacram congregationem fuit ſupra deciſum.

95 Hoc ſtante, † licet impedimentum proveniens ex matrimonio rato, minimè conſummato non comprehendatur ſub decreto *cap.* 3. *de reform. matr. ſeſſ* 24. Videtur tamen, quòd inſtar impedimenti publicæ honeſtatis *in dicto cap.* 3. contenti non extendatur ultra primum gradum, ut tenet Card. Tole. *in inſtruct. ſacerd. lib.* 7. *cap.* 10. *in fin.* Sed major hic habenda ratio, nam ſuper hoc vinculo non ea facilitate, qua in impedimento, proveniente ex ſponſalibus de futuro, diſpenſatur, ſed graviſſimis, & juſtiſſimis de cauſis ſummo Pontifici beneviſis; ut poſt alios Graff.
96 *deciſ. aur. par.* 1. *lib.* 2. *cap.* 82. *num.* 10. ut fuit etiam † cum Catharina Auſtriaca, & Henrico Octavo poſt mortem Arturi, ejuſdem Henrici Regis Angliæ fratris, cum quo illa prius matrimonium contraxerat, quod cum eo ob morbum, & inde mortem ſecutam illud minimè conſummaverit, in dicto impedimento diſpenſatum, & matrimonium poſtea contractũ, ac conſummatum, Ledeſ. *in eodem tractatu de mag. matr. ſacr. in addit. ad* 3. *part. quaeſt.* 55. *art.* 6. §. his non obſtantibus, ubi poſt D. Thom. *in* 2. 2. *quaeſt.* 154. *artic.* 7. *ad tertium,* & Cajet. *ibid.* Covar. *ſuper* 4. *decret: part.* 2. *cap.* 6. §. 10. *num.* 7. Navar. *in Manual. cap.* 22. *num.* 84. & alios quos citat, tenet ſummum Pontificẽ poſſe diſpenſare in primo gradu affinitatis lineæ tranſverſalis, & hæc eſt communis opinio Theologorum, & juriſperitorum ex deductis ibi per eundem Ledeſm.

Quamvis enim impedimentum proveniens ex matrimonio rato nondum conſummato non comprehendatur, *ſub d. c.* 3. *de reformat. matrim. ſeſſ.* 24. in jure tamen, † vocatur impedimentum publicæ honeſtatis, *ut in d. c. ult.* 35. *q.* 3. *& c. diſcretionem de eo qui con. conſang. ux. ſum.* ut etiam fuit à ſacra congreg. ſupra deciſũ.

Quapropter, licet ex eo nulla contrahatur affinitas, remanet tamen impedimentũ in omnibus illis caſibus, & gradibus, quibus eſſe ſolebat jure veteri, ante prædictũ decretum concilii introductum, ut verbis expreſſis declaravit Pius V. in declaratione *ſuper eod c.* 3. *facta. de qua in Bull. Rom. c.* 62. §. *nos itaque circa finem. pag.* 1018. *de quibus in c. duo pueri. de deſponſ. impub. c. diſcretionem. de eo qui cog. con. uxor. ſuæ. cap. unico. de deſponſ. impub. in* 6. & Sylve. *in verb. matrim.* 8. *num.* 14.

98 Maxima enim eſt differentia † inter matrimonium ratum, & conſummatum, & matrimonium ratum tantùm, quia matrimonium ratum & conſummatum inter fideles à ſolo Deo diſſolvi poteſt, & matrimonium ratum tantum diſſolvi poteſt auctori-

conſtare non poteſt de impedimento propter frigiditatem, aut maleficium, debent per triennium cohabitare, & dare operam carnali copulæ, & poſtmodum ſeptima manu propinquorum, & adhibito juramento, quòd nunquàm una caro fuerint effecti, matrimonium diſſolvi poteſt, *d. c. laudabilem.* ubi Abb. *num.* 1. *& c. fin. in fin. de frig. & maleſ.* & ſi ambo confitentur impotentiam, non propterea matri-
107 monium diſſolvi poteſt, quia † non ſtatur eorum confeſſioni contra matrimonium, cum in fraudem hoc dicere poſſint. *c. ſuper eo, de eo qui cogn. conſang. ux. ſu.* & glo. *in cap.* 1. *in verb. probari. de frigid. & maleſ.*

Plura ſunt etiam, quæ impediunt, ſed non dirimunt matrimonium, ut conditiones, de quibus per Navar. *in c.* 22. *de ſacr. matr. n.* 61. *cum plur. ſeq. par.* 3. quia ſi poſtmodum matrimonium ſequatur, conditiones evaneſcunt, *c. de illis. & c. per tuas. de cond. appoſ.* & quamplures conditiones
108 in ſponſalibus appoſitæ, † ut conditiones turpes, aut impoſſibiles, favore matrimonii pro non adjectis habentur. *cap. fin. poſt med.* & ibi Abb. *num.* 2. *de cond. appoſ.* & conditio, ſi Deus voluerit, non facit ſponſalia conditionalia, quia ſemper ſubintelli-
109 gitur. † Conditiones etiam quæ tacitæ inſunt, nihil operantur. *l. conditiones quæ extranſecus. ff. de cond. & demonſt.* Abb. *in c.* 2. *num.* 1. *de ſponſal.* niſi alter efficeretur deterioris conditionis perſonæ ut in ſimili trad. Innoc. *de furioſo cap. debitores. circ. fin de jure jur.*

100 Interdictum ſuperioris † impedit matrimonium contrahendum, ſed non dirimit contractum. *cap.* 1. *de matr. contr. cont. interdict. eccleſ.* quòd procedit etiam ſi ſponſalia de futuro fuerint contracta cum una & poſtmodum cum alia matrimonium per verba de præſenti contrahatur *cap. ex litteris. eod. tit.* nec tali caſu matrimonium contractum, & conſummatum per ſponſalia, per verba de futuro, eſt annullandum, etiam quòd ſecundum fuerit lite pendente contractum. *c. tenor.* & ibi gl. *in ver. ſubarrhaſſet. de ſent. & re jud. c. cum in Apoſtolica*, ubi Abb. *num.* 3. & Covar. *epit. ad* 4. *lib. decret. in* 2. *par. cap.* 35. §. *ſeptimus, num.* 4.

111 Oriuntur etiam plures caſus, † quibus conſtante matrimonio per divortium ſeparatio inter conjuges, quo ad thorum, ſeu quo ad cohabitationem ad certum, incertumve tempus fieri poteſt. Conc. Trid. *de ſacram. matrim. can.* 8. *ſeſſ.* 24. judicio tamen Eccleſiæ, ſine quo non tenet. *ut c. porrò. de divort. & c. ſive.* §. *in hoc* 33. *q.* 2.

Non enim levibus, aut coloratis cauſis,
112 † vel eorum arbitrio conjuges divortiū facere, & ſe invicem ſeparare poſſunt. Surd. *in conſ.* 364. *num.* 16. *lib.* 3. ſed legitimis, & urgentibus tantùm divortium admitti debet: quia abinitio ſeculi eſt prohibitum, quod Moyſes ob populi duritiem permiſit. *Deuter. c.* 24. *Matth. c.* 19. & Bart. *in l. ad hæc. num* 2. *ff. de uſur.* Inter infideles tamen etiam hodie divortium admittitur, & ita inter hebræos adhuc ſervatur, ut teſtatur Bald. *in la. ſi qua l.* 2 *in fine. C. de ſecund. nupt.*

113 Primò, enim † inter fideles judicio Eccleſiæ permittitur divortium, propter fornicationem alterius conjugum. 1. *Corinth. c.* 7. *cap. idolatria.* 28. *q.* 1. gloſ. *in cap. ex conqueſtione in ver. non debuit: de reſtit. ſpol. cap. ex litteris de divort. & cap. plerunque. de donat. inter vir. & uxor.*

Secun-

alios Surd. *in eo. tract. de alimentis. tit. 7. q.* 16. *n.* 8 & 9. & hoc caſu ſaltem præſtita cautione arbitrio judicis, mulier eſt reſtituenda. Bal. *conſ.* 176. *num.* 2. *volum.* 1. & Abb. *in cap. litteras. num.* 7. *de reſt. ſpol.*

123 Aut enim mulier, † quæ propria auctoritate à viro diſceſſit, habebat cauſam legitimam, de qua in vicinia, & apud judicem erat aliqualis fama, licet nondum fuiſſet probata, & tunc, dummodo conſtet de conjugio, & cauſa in facto ſit dubio, ſunt mulieri alimenta, & ſumptus litis præſtanda; & hanc opinionem tenet, & ſervat conſilium Neapolitanum, ut teſtatur Afflict. *in deciſ.* 10. *n.* 1. & 2. quam reprobando Cin. *in l.* 1. C. *de alen. lib. & capell.* Toloſ. *in deciſ.* 77. contrarium tenentes ſequitur Surd. qui ita teſtatur fuiſſe judicatum à Sen. Caſalen. *in tract. de alimen. quæſt* 118 *num.* 4. & 5. *tit.* 1. & *q.* 18. *num.* 37. *tit.* 3. & ita quando mulier eſt in poſſeſſione uxoratus declarat, & tenet etiam

124 Aufrer. *in addict: ad capell.* Toloſ. *ſuper d: q:* 77, *n:* 2, † Quòdque alimenta, & ſumptus litis mulieri cum viro litiganti ſint per eundem virum præſtanda, tenet Innoc. *in in c: ex parte. de accuſ:* Guid: Pap: *quæſt.* 439, *n:* 4. Boer: *deciſ:* 325, *n:* 2, Joan: Lop: *in cap: per veſtras.* §: 39, *ampliat:* 8, *de donat. inter virum, & uxor.* Ceſal. *in conſil* 127, *n:* 6, & *conſil* 714. *n.* 5. Aſin. *in prax: judicial:* §: 32, *ampliat:* 34: *num:* 1, & Benincaſ: *de privileg. pauper:*: 2, *ſpecial: num:* 52.

125 Quamvis enim † mulieri propria auctoritate à domo viri diſcedenti non ſint ſumptus litis, & alimenta præſtanda, niſi conſtet de cauſa, ut tenet Feretr *dicto conſil:* 97, *vol:* 1, Porc: conſ: 160, & Surd: *de aliment: tit:* 7, *quæſt:* 16, *n:* 1. & 2, cum aliis per ipſum ibi allegatis, dicta tamen opinio procedit, cum, propria auctoritate, & ſine cauſa recedit: Nam, cum ſua culpa à marito diſcedit, non eſt alenda, & in his terminis loquitur Surd: *locis proximè citatis*, nec aliter procedunt per ipſum allegata. Sed

126 quando † à domo viri uxor recedit ob illius ſævitiam, adulterium, aliamvè ob cauſam à jure approbatam, licet de cauſa legitima concludenter tunc non conſtet, dummodo pro muliere ſtet aliqua præſumptio, quæ judicis animum movere poſſit; illa ſufficit, ut interim, lite pendente, ſint mulieri alimenta præſtanda. Et hanc opinionem poſt plures per ipſum allegatos, tenet Covar. *in lib. pract. quæſt q.* 6, *num.* 6. in terminis ſequitur Menoch. *quæſt.* 36. *num.* 18. *in tract. de præſumpt.* & Viſil. *in annotat. ſuper deciſ.* 10. *Afflict. n.* 3.

127 Quæ quidem alimenta † debentur ante ſententiam licet aliqui conati fuerint ſuſtinere contrarium: & quòd ante ſententiam debeantur, tenet, & ſervat Rot. *ut in deciſ.* 2, *de jud: in antiquior:* conſilium Neapolitanum. ut per Afflict. *dicta deciſ:* 10, Parlamentum Pariſien. ut teſtatur Rebuff. *in tractatu de ſent: proviſ: art:* 1, gloſſ. 2, *n:* 5, & ſuprema tribunalia Regnorum Hiſpaniarum, ut per Covar. *ea: q:* 6, *num:* 6, *verſ: & ſane quidam:* quæ communem probant opinionem, ea ſunt tamen alimenta præſtanda, quatenus vir facere poſſit, deducto, ne egeat; per tex. & gloſſ. *in l. maritum: ff. ſolut: matr: & in l. unic.* §. *cum autem.* C: *de rei uxor: action:* Jaſ. *in l: non tantùm: num:* 8, *ff: de re judic:* & Surd. *in eo tract: de aliment: tit.* 1, *q:* 78, *num:* 13.

128 Pluries quæri ſolet, † cum pro reſtitutione facienda, ex judicis decreto, vir ſe obligat de muliere non offendenda, &

etiam cautionem præſtat, ſi colaphis cædat mulierem, quæ ipſum injuriis afficit, aut aliàs cum eo male ſe geſſit.

129 Et eſt diſtinguendum, † quia, ſi vir mulierem vulneravit, vel fregit ei brachia, aut caput, modum correctionis maritalis excedendo, tunc incurrit pœnam ſpreti præcepti, de non offendendo, ſi verò colaphis, aut verberibus moderatis ad correctionem mulierem pulſat, tunc maritus

130 pœnam non incurrit, † quia præceptum judicis de non offendendo, & cautio, quæ præſtatur, ſubintelligitur, ne injuria mulierem offendat, cùm ipſam moderatè corrigere poſſit, & caſtigare. ut per Pariſ. *conſ.* 54 *num.* 33. *& num.* 60. *vol.* 4. *cum aliis. ſupra allegatis* fidejuſſio enim intelligi debet, quo ad exceſſum tantùm, non autem, quo ad correctionem à jure conceſſam: qua diſtinctione paſſim cauſas ſeparationis fuiſſe terminatas, & pluries deciſas teſtatur Tho Triviſ *in deciſ.* 45 *in fin. lib.* 1. quæ procedunt quo ad dictas mulierculas.

131 Nobiles † vero matronæ Bononienſes, aliæque civiles mulieres regulariter ſunt pudicitiæ, & honeſtatis exemplum, maximaque Deo, Beatiſſimæq; Dei genitricis Mariæ pietate, ac divotione dicatæ. quæ ſi caſu aliquo (quod rarò contigiſſe vidi) ſub fidejuſſionis hujuſmodi tutela apud viros ſuos vivunt, nec manu, nec lingua ſunt offendendæ. arg. eorum, quæ tradit Covar. *in lib. var. reſol. c.* 9. & Farinac. *in prax. crimin. c.* 20 *n.* 21. *&* 22. *par.* 1.

132 Quæri ſæpius ſolet, † ſi ſeduxerit quis virginem, & cum ea carnalem copulam, habuerit, quid agendum? Et videtur, quòd illam deſponſare, aut dotare teneatur, per text. *in c.* 1 *de adult.* & ibi gloſſ. & Innoc. *n.* 2. & Abb. *n.* 1. *&* 2. & ipſam deſponſando tenetur etiam dotare, ut, aliquo caſu matrimonio ſoluto, dos illa conſtituta redeat ad mulierem, quam lucrifaciat propter delictum viri, ut ibi Abb. *n.* 1. De jure autem civili pœna publicationis partis dimidiæ bonorum, aut corporis afflictiva, etiam uſq; ad pœnam ultimi ſupplicii, eſt impoſita, *ut in §. item lex Iulia inſtit. de publ. iud.* quæ tamen pœna hodie non infligitur, ut per Bernon. *in tract. de concub. fol.* 110. *n.* 34. ubi de communi teſtatur quam ſequitur Clar. *in §. ſtuprum dummodo non committ. cũ violentia n.* 2. *inſ.*

133 Dos enim virgini † ſtupratæ à ſtupratore debetur in pœnam ſtupri, & ita lege divina cavetur *Exod. c.* 22. *Theſ. deciſ.* 3. *n.* 2. & Maſc. *lib.* 3. *de probat. concluſ.* 1338. *n.* 6. Sed, an ſit ſimpliciter verùm, quòd ſtuprans virginem teneatur illam dotare, poteſt dubitari, ſi non nubat, an ſit dotanda, cum dos mulieri debeatur propter

134 nuptias, & † dos ſine matrimonio eſſe non poſſit. *l. fin C. de donat. ant. nupt.* Bart. *in l.* 1. *n.* 5 *ff. pro dot.* & Abb. *in d c.* 1. *n.* 7.

135 Dum enim mulier † non nubit, & matrimonii cauſa dos debeatur, ceſſante cauſa dotis dos ceſſare debet, Cephal. *in conſ.* 84 *n.* 11. *& cap. cum ceſſante. de appell.* & quòd, niſi ſecutis nuptiis, mulier deflorata dotem petere non poſſit, tenet Borg Cavalc. qui plura exempla deducit, per ipſum, & alios, ita fuiſſe judicatum, & ſententias executioni demandatas, *in repert. ſuarum deciſ. in verb. matrimonium. num.* 5. *& ſeq.* cujus opinionem non puto veram, quicquid alii, qui, ſententiando illam ſecuti fuerunt, ſenſerint. Et ſi exemplis uti licet, quòd mulieri defloratæ, etiam non ſecutis nuptiis, dos debeatur contra Thomam

fuit de anno 1592. in Tribunali Metropolitano Taurinenſi, à me ſententiatum; quæ ſententia à nuntio Apoſtolico tunc Taurini reſidente confirmata, & deinde exe-
136 cutioni demandata fuit, ſed † cum ratio ſit anima legis, Jaſon. *in l. qui quadringenta, num. 2 ff. ad Trebell.* opinio Borgn. non ſatis videtur fulcita rationibus, quam ipſe fundat in doctrina Cephali & Capici, quos allegat, qui loquuntur in legato dotis, & relicto conditionali, quod eſt valde diverſum à dote, quæ in pœnam delicti debetur, ex ſupra allegatis, & ex diverſis non fit illatio, *l. Papinianus exuli ff. de minor.*

137 Cùm enim dos † debeatur in pœnam ſtupri culpa, & facto ſtuprantis, & mulieres defloratæ damnum patiantur, quod propterea, ut plurimum, non inveniunt viros, qui illas in uxores ducere velint, Felinus *in cap. Eccleſia S. Mariæ num. 60. in fin. de conſtit.* occaſione damni illati, illa dos debetur loco intereſſe in reſtauratio-
138 nem damni paſſi. † Datur enim dos marito pro ſuſtentatione oneris matrimonii, in quo inſunt alimenta mulieris, & alia neceſſariò præſtanda, & cum virgo deflorata ob honoris, & famæ deteriorationem, non inveniat virum, à quo debeat intentari, dos, quæ aliàs deberetur virò ad ſuſtendandum onera matrimonii, debetur
139 illi mulieri, qua ſe poſſit alimentari, † quia obligatus ex delicto damnificante bona aliena animæ, qualis eſt perſuaſio vitiorum, vi, dolo, vel metu facta, aut gloriæ, vel famæ, ad reſtitutionem tenetur. Navarrus *in Manuali cap. 13. num. 12. & 14.* Et dicta dos non ſimpliciter pro matrimonio contrahendo eſt perſolvenda, ſed pro damnorum refectione: quia etiam ſi non contrahat, habebit illam pecuniam, *ut d. cap. 1. §. ſi vero pater*, & ibi gloſſ. *in ver. dotabit, de adult.* erit enim in optione deflorantis illam in uxorem ducere, vel dotare, & ita alternativè debet condemnari, per text. *in eod. cap. 1.*

140 Quantitas verò dotis † eſſe debet juxta facultates deflorantis, & dignitatem puellæ, ut per gloſſ. *fin. in eod. cap. 1.* ubi etiam Abb. *num. 4.* ſed quia ſæpe dubitari ſolet, an ſimpliciter in dote præſtanda qualitas puellæ ſit attendenda, reſpondeo affirmative, non autem qualitas dotis, quam aliàs pater fuerat daturus, quia puella virgo, & formoſa cum dote centum ditioribus loci matrimonio collocari poterit, defloratæ verò, ut cum viro, quem ante deflorationem habuiſſet matrimonio jungi poſſit forte trecenta non ſufficient; ideò
141 † deflorans virginem, quam poſtea deſponſare recuſat, tantò plus illi dare tenetur, ſi facultates ſuppetunt, quantùm, propter deflorationem, ut virum paris conditionis, quem antea habere potuiſſet, inve-
142 nire valeat † virginitas enim eſt ſecunda dos, quæ major requiritur poſt deflorationem, ut per Abbatem poſt alios dd.
143 *in eod. cap. 1. n. 4.* & quantum † amiſſa virginitate puella perdat cecinit Catul. *carmin nupt. ſequentibus verſibus.*

Vt flos in ſeptis ſecretus naſcitur hortis
Ignotus pecori nulli contuſus aratro,
Quē mulcent auræ firmat Sol educat imber,
Multi illum pueri, multæ optavere puellæ,
Idem, cum tenui carptus defloruit ungue,
Nulli illum pueri, nullæ optavere puellæ,
Sic virgo dum intacta manet, dum chara ſuis, ſed
Cum caſtum amiſit, polluto corpore, florem,
Nec pueris jucunda manet, nec chara puellis.

& Ambroſius. *lib.* 1. *de virginibus*, inquit, Nemo miretur, ſi angelis comparentur, quæ angelorum domino copulantur. Cyrillus *catbec.* 12. Non ignoremus caſtitatis gloriam, angelica enim eſt corona, & ſupra hominem hæc perfectio, Nazian, *in carmine de virginitate.*

Salve virginitas divino tradita dono,
Mater inoffenſa vita, bona maxima fundẽs
Chriſti pars, & ſpiritibus ſociata supernis.
Ignaris thalami.

Pluraque de virginitate tradit, & refert Bellarm. *in* 4. *controu. gener. tom.* 1. *de monach. cap.* 28. *lib.* 2.

DE IVRAMENTIS.

Cap. X.

SVMMARIVM.

1 *IVramentum, ut ſit licitum tres comites habere debet, juſtitiam, judicium, & veritatem.*

2 *Iuramentum, quid ſit.*

3 *Iuramentum eſt duplex aſſertorium, & promiſſorium.*

4 *Iuramentum etiam triplicitet dividitur, in deliberatum, & ſolemnizatum, deliberatum, & non ſolemnizatum, & nec deliberatum, nec ſolemnizatum.*

5 *Iuramentum novem de cauſis efficitur licitum,*

6 *Iuramentum pluribus etiam de cauſis illicitum efficitur.*

7 *Iuramenta irritantur à Papa, qui ſolus à iuramento licito abſolvere poteſt.*

8 *Iuramenta ſervorum à dominis poſſunt irritari.*

Iuramenta uxoris à marito poſſunt irritari.

10 *Iuramenta monachorum poſſunt Abbates, & alii eorum ſuperiores irritare.*

11 *Epiſcopi à juramentis ante perjurii incurſum, abſolvere poſſunt.*

Iuramentum non debet eſſe vinculum iniquitatis.

12 *Iuramenta ſub pluribus, & diverſis formis praſtantur.*

13 *Iuramenti forma, quod Imperator Papa praſtare tenetur,*

14 *Iuramenti forma, quod reges Papa praſtare tenentur.*

15 *Iuramenti forma, ſub qua Epiſcopi Papa obedientiam praſtant.*

16 *Epiſcopi Apoſtolorum limina ſingulis trienniis viſitare tenentur.*

17 *Epiſcopi poſſeſſiones eccleſiarum, de novo infeudare, aut alienare non poſſunt.*

18 *Vaſſalli juramentum ſub qua forma praſtetur.*

19 *Fœmina quandoque eſt capax feudi, & juramentum praſtat fidelitatis,*

20 *Iuramentum fidei profeſſionis, qui doctores praſtare teneatur.*

21 Fidei

21 *Fidei profeſſionem doctorandi emittere tenentur.*

22 *Epiſcopi, vicarij non recipientes à Doctoribus, & ſcholaribus fidei profeſſionem, in graves cenſuras incurrunt.*

23 *Fidei profeſſionis forma, quæ ſit.*

24 *Fidei profeſſionem ad cathedrales, & alias eccleſias aſſumendi, qui emittere teneantur.*

25 *Fidei profeſſio à quibus intra duos menſes præſtari debeat.*

26 *Canonici fidei profeſſionem non emittentes, non faciunt fructus ſuos.*

27 *Canonici fidei profeſſionem non emittentes, fructus præbendæ amittunt.*

28 *Iuramentum, an ſit licitum vel ne, cognitio ſpectat ad forum eccleſiaſticum.*

SPONSALIA, de quibus proximè egimus, ſæpè firmantur juramento, quare de juramento hic dicere opportunum cenſemus. Juramentum ideo, 1 ut ſit licitum, † tres comites habere debet, judicium, iuſtitiam, & veritatem, hoc eſt, ut verum ſit, quod juratur, ſitque juſtum, & cum reverentia debita adeò fiat, non autem leviter, ſed diſcretè, & ex cauſa neceſſaria, conſiderando locum, cauſam, tempus, & cæteras circumſtantias, ut cum judicio non præcipitanter, & temerè feratur. *cap. & jurabunt, 22. quæſt. 1.* Navarr. *in c. 12. num. 13. tom. 3.* & Graff. *deciſ. aur. c. 3.*
2 *num 3. & 4. lib. 2. part. 2.* † eſt enim juramentum aſſertio, vel negatio de aliquo licito poſſibili, & honeſto, ſacræ rei atteſtatione firmato, Hoſtien. *in ſum. num. 1. de*
3 *jureiur.* † & eſt duplex, aſſertorium, & promiſſorium, aſſertorium aliud de calumnia, & aliud de veritate dicenda; promiſſorium vero de faciendo, de perſolvendo, de judicio ſiſti, & judicatum ſolvendo, & his ſimilia, ut per eundem Hoſtien. §. *quot ſunt ſpecies, numer. 3. eod. tit.*

4 Juramentum † dividitur etiam in deliberatum, & ſolemnizatum, deliberatum, & non ſolemnizatum, & nec deliberatum, nec ſolemnizatum. Deliberatum, & ſolemnizatum eſt, quando teſtes jurant ad ſancta Dei Evangelia in præſentia judicis, vel aliquis præſtat juramentum litis deciſivum. Deliberatum, & non ſolemnizatum, quando quis in occulto jurat aliquid cum deliberatione, intendens illud per divinæ veritatis teſtimonium confirmare. Non deliberatum, nec ſolemnizatum eſt quando quis jurat in ſermone, non attendens, quem invocet, & ad quid, ſed quadam conſuetudine. Turrecrem. *in c. habemus. num. 3. 22. qu. 1.* & Graff. *deciſ. 16. n. 1. lib. 2. par. 1.*

5 Licitum efficitur † juramentum novem de cauſis, ſeptem, propter bonum introducendum, & duabus, propter malum amovendum. Primò, pro veritate confirmanda, *ut c. non eſt. 22. qu. 1. c. quanquam. 14. quæſt. 2. & cap. fin. de jur.* Secundò, pro veritate declaranda, quia in ore duorum, vel trium ſtat omne verbum *cap. licet. de teſtib.* Tertiò, pro pace confirmanda, *c. omne quod 21. quæſt. 1.* Quartò, pro amicorum animis conciliandis. *eod. cap. omne. & cap. novit. de judic.* Quinto, pro fidelitate ſervanda, pro qua venerunt ſenes Iſrael ad regem, qui percuſſit cum eis fœdus coram domino. *2. reg. cap. 5. & cap. ſignificaſti, de*

elect. Sextò, pro fide, pro obedientia, & pro unitate, ſicut juraverunt viri Galilæi ad Iepte. *Iud. cap. 11. & cap. ſignificaſti §. ajunt. verſ. hoc. nimirum. de elect.* Septimò, pro conſuetudine Eccleſiæ ſervanda, pro qua canonici cathedralium juramentum præſtant, & filij Iſrael data lege juraverunt ſe domino ſervituros, *Exod. cap. 24.* Octavò, pro calumnia evitanda, ut, quando præſtatur juramentum de calumnia, quod præſtari poteſt in qualibet parte litis, tàm ante, quam poſt litis conteſtationem, *c. 1. de jur. calum. 6.* Nonò, pro infamia tollenda, quæ juramento, & teſtibus purgatur, ut *extr. de Purg. canon. per tot.* unde verſus, Pax, & fama, fides, reverentia, cautio damni, Defectus veri, ſibi poſcunt magna caveri, *gloſſ. in cap. ſignificaſti. in verb. pro unitate. de elect. in cap. nullus, de jur. jur.* & Graff. *deciſ. aur. cap. 15. numer. 5. par. 1. lib. 2.*

6 Illicitum † juramentum pluribus modis dicitur, primò, ex perſona jurantis, ut ſunt impuberes, quorum juramenta non tenent, *cap. pueri, & cap. honeſtum. 22. quæſt. 5. & l. qui juraſſe, ff de jur. jur.* Secundò, eſt illicitum ex perſona, cui juratur, ut cum clericus in manibus laici jurat, quod non licet, *cap. nullus, 22. quæſt. 5.* Tertiò, ex cauſa turpi obligatoria ad hoc impellente, ut quando Herodes filiæ ſaltatrici juravit licet tolerabilius fuiſſet, promiſſum non facere, quam facere, quod turpe fuit, *cap. unuſquiſque. 22. quæſt. 4 & c. innocens, §. unde verſ. eſt enim, 22. ead. quæſt. 4.* Quartò, ex modo eſt illicitum, ut quando temerè, vel indiſcretè, aut ſine neceſſitate juratur, ut fecit Iepte, qui cùm indiſcretè juraſſet, ſe immolaturum, quod ei victori redeunti de prælio primitus occurriſſet, filiam unicam, quæ ei primò præ gaudio illius victorioſi adventus occurrit, occidit, *Iud. dicto c. 11. in fin. c. ſi non licet, §. ſed his exceptis, 23. quæſt 5. dicto cap unuſquiſque, & cap. ita ergo, ead. 22. quæſt. 1.* Quintò, eſt illicitum ex tempore, ut ſi dominicis, vel aliis feſtis, & prohibitis diebus juretur, *ut c. decrevit, ead. 22. qu. 5.*

7 Irritatur † juramentum à pluribus, Primò, à Papa, cujus auctoritate penitus illicita juramenta irritantur. *cap. auctoritatem, 15. quæſt. 6.* & ſubditos excommunicatorum excommunicationem contemnentium, à juramento fidelitatis abſolvit, ut ſubditos magnorum Principum, contra quos ad aliam executionem deveniri non poteſt, per tex. *in cap. nos, ead. quæſt. 6.* & ſolus Papa à juramento quoque licito abſolvere poteſt *c. alius, ead qu. 6.*

8 Secundò, † juramenta ſervorum poſſunt à dominis irritari, argum. *cap. ſi ſervus ſciente, 54. diſt.*

9 Tertiò, † juramentum uxoris, quia ſui juris non eſt, à marito irritari poteſt, *cap. manifeſtum, 33. quæſt. 5.* licet propriè jus irritavit horum juramentum, non ipſi irritant domini, aut viri, dum dicimus dominos poſſe irritare juramentum ſuorum ſervorum, & mariti ſuarum mulierum.

10 Quartò, † juramentum monachi à ſuo Abbate, *cap. monacho, 20 qu. 4.*

11 Quintò irritari poteſt † juramentum ab Epiſcopo, qui, quotieſcunque ex parte recipientis juramentum habet iniquitatem, abſolvere poteſt, *c. ſi vero, & c. verum, de jurejur.* & Graff. *deciſ. aur. cap 18. num. 33. par. 1. lib. 2.* & à ſimplici juramento ante incurſum perjurii in pluribus caſibus Epiſcopus abſolvere poteſt, quia juramentum non debet eſſe vinculum iniquitatis,

cap.

cap. quanto, de jurejur. & gloſſ *in cap. dilecti, in ver. juramenti. de major. & obed.*

12 Dividuntur † juramenta in multas, & varias formas, de quibus per Felyn. *in eod. cap. dilecti. numer. 1.* & præſtatur juramentum, quandoque à ſupremis Principibus. Illud enim præſtat futurus Imperator ſub

13 forma ſequenti. † Ego Romanorum Rex, annuente Domino futurus Imperator, promitto, ſpondeo, & polliceor, atque juro, coram Deo, & beato Petro, me de cætero protectorem, & defenſorem fore ſummi Pontificis, & hujus S R. E in omnibus neceſſitatibus, & utilitatibus ſuis, cuſtodiendo; & conſervando promiſſiones, honores, & jura ejus, quantùm divino ſuffultus adjutorio fuero, ſecundum ſcire, & poſſe meum, recta, & pura fide, ſic me Deus adjuvet, & hæc ſancta Dei Evangelia, *ut in clem. uni poſt méd. ver. Ego N. de jurejur.*

14 Præſtatur † juramentum à Rege forma ſequenti, Ego N. Deo annuente futurus Rex N. profiteor, & promitto coram Deo, & Angelis ejus deinceps legem, juſtitiam, & pacem, Eccleſiæ Dei, populoque mihi ſubjecto, pro poſſe, & noſſe facere, ac ſervare, ſaluo condigno miſericordiæ Dei reſpectu, ſicut in conſilio fidelium meorum melius potero invenire, Pontificibus quoque Eccleſiarum Dei, condignum, & Canonicum honorem exhibere, atque ea, quæ ab Imperatoribus, & Regibus eccleſiis collata, & reddita ſunt, inviolabiliter obſervare, Abbatibus, comitibus, & vaſallis meis, congruum honorem ſecundum conſilium fidelium meorum præſtare, ſic me Deus adjuvet, & hæc Sancta Dei Evangelia, *in pontificali Romano Clementis VIII. juſſu edito fol. 128.*

15 Ab Epiſcopis † autem præſtatur in forma ſequenti. Ego N. electus eccleſiæ N: ab hac hora in antea fidelis, & obediens ero Beato Petro Apoſtolo, Sanctæque Romanæ Eccleſiæ, & D.N.D.N. Papæ N. ſuiſque ſucceſſoribus canonicè intrantibus, non ero in conſilio, aut conſenſu, vel facto, ut vitam perdant, aut membrum, ſeu capiantur mala captione, aut in eos violenter manus quomodolibet ingerantur, vel injuriæ aliquæ inferantur, quovis quæſito colore, conſilium verò, quod mihi credituri ſunt per ſe, aut Nuncios ſuos, ſeu litteras ad eorum damnum me ſciente, nemini pandam, Papatum Romanum, & regalia Sancti Petri, adjutor eis ero ad retinendum, & defendendum, ſalvo meo ordine, contra omnem hominem. Legatum Apoſtolicæ Sedis in eundo, & redeundo honorificè tractabo, & in ſuis neceſſitatibus adjuvabo, juro; honores, privilegia, & auctoritatem Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Domini noſtri Papæ, & ſucceſſorum prædictorum conſervare, defendere, augere, & promovere curabo, neque ero in conſilio vel facto, ſeu tractatu, in quibus contra ipſum Dominum noſtrum, vel eandem Romanam Eccleſiam aliqua ſiniſtra, vel præjudicialia perſonarum juris, honoris, ſtatus, & poteſtatis eorum machinentur, & ſi talia à quibuſcunque tractari, vel procurari novero, impediam hoc pro poſſe, & quanto citius potero, ſignificabo eidem Domino noſtro, vel alteri, per quem poſſit ad ipſius notitiam pervenire, regulas ſanctorum Patrum, decreta, ordinationes, ſive diſpoſitiones, reſervationes, proviſiones, & mandata Apoſtolica,

ſtolica, totis viribus obſervabo, & faciam ab aliis obſervari, hæreticos, ſchiſmaticos, & rebelles eidem Domino noſtro, vel ſucceſſoribus prædictis, pro poſſe perſequar, & impugnabo, vocatus ad ſynodum veniam, niſi præpeditus fuero canonica præ-
16 peditione, † Apoſtolorum limina ſingulis trienniis perſonaliter per me ipſum viſitabo, & Domino noſtro, ac ſucceſſoribus præfatis rationem reddam de toto meo Paſtorali officio, ac de rebus omnibus ad meæ eccleſiæ ſtatum, ad cleri, & populi diſciplinam, animarum denique, quæ meæ fidei traditæ ſunt, ſalutem quovis modo pertinentibus, & viciſſim mandata Apoſtolica humiliter recipiam, & quam diligentiſſimè exequar, quòd, ſi legitimo impedimento detentus fuero, prædicta omnia adimplebo per certum nuncium ad hoc ſpeciale mandatum habentem de gremio meo capituli, aut alium in dignitate eccleſiaſtica conſtitutum, ſeu aliàs perſonatum habentem, aut his mihi deficientibus per diœceſanum ſacerdotem, & clero deficiente, omnino per aliquem alium presbyterum ſecularem, vel regularem ſpectatæ probitatis, & religionis de ſupradictis omnibus plenè inſtructum, de hujuſmodi autem impedimento docebo per legitimas probationes ad S.R.E. Cardinalem proponentem in congregatione ſacri concilij; per ſupradictum
17 nuncium tranſmittendas, † Poſſeſſiones verò ad menſam meam pertinentes non vendam, nec de novo infeudabo, vel aliquo modo alienabo, etiam cum conſenſu capituli eccleſiæ meæ, inconſulto Romano Pontifice, & ſi ad aliquam alienationem devenero, pœnas in quadam ſuper hoc edita conſtitutione contentas, eo ipſo incurrere volo, ſic me Deus adjuvet & hæc S. Dei Evangelia, *ut in eo Pontific. fol 79.*

18 Iuramentum † autem vaſalli, quo fidelitas præſtatur, in ſe habet, quod qui domino ſuo fidelitatem jurat, ea ſemper in memoria debet habere, incolume, tutum, honeſtum, utile, facile, poſſibile, ſed quia non ſufficit abſtinere à malo, niſi fiat etiam id quod bonum eſt, ultra ſex ſupradicta cōſilium etiam, & auxilium domino ſuo fidele præſtare tenetur, ſi beneficiis dignus vult videri, & ſaluus eſſe de fidelitate jurata. *cap de forma. 22 quæſt. 5. cap. 1. de form. fidel. & cap. 1. de nov. form fidel. in uſ. feud.*
19 † Et, quia ardua quæſtio, an, & quomodo fœmina ſit capax feudi, & juramentum fidelitatis præſtare poſſit, de qua per Iſer. & Iac. de S. Georg. *in tract. de feud.* fœmina tamen eſt capax feudi, & ad præſtandum homagium, vel fidelitatis ſacramentum, admittitur etiam abbatiſſa, vel prioriſſa monialium pro feudo, quod monaſterium ſuum tenet ab aliquo Principe, ſeu domino temporali. *cap. unic. §. verum quando. de ſtat. reg in 6.*

20 Et Pius IV. motu proprio ſtatuit, & ordinavit, quòd nullus doctor, magiſter, regens vel alius cujuſcunque artis, & facultatis profeſſor, ſecularis, vel cujuſvis ordinis regularis, in quibuſvis ſtudiorum generalium univerſitatibus, aut gymnaſiis publicis aut alibi ordinariam, vel extraordinariam lectoris cathedram aſſequi, vel jam obtentam retinere, ſeu aliàs Theologiam canonicam, vel civilem cenſuram, medicinam, philoſophiam, grammaticam, vel alias liberales artes, in quibuſcunque locis etiam in eccleſiis, monaſteriis, aut conventibus regularium quorumcunque publicè, vel

vel privatè in quoquo modo profiteri,ſeu lectiones aliquas in facultatibus hujuſmodi habere, vel exercere. † Neque doctores ipſi,vel alii ſuperiores, ad alium gradum in eiſdem facultatibus ſuſcipiendum recipere, & admittere, neque doctores, magiſtri, & ſcholares ad electionem alicujus in rectorem, vel cancellarium univerſitatis, aut gymnaſii procedere, nec ipſi ſcholares, vel alii gradus hujuſmodi palam, vel privatim recipere valeant,niſi ante illorum receptionem, vel admiſſionem in Ordinarii loci,vel ejus in ſpiritualibus Vicarii manibus catholicam fidem, verbis juxta formæ infraſcriptæ tenorem conceptis palàm,& ſolemniter profiteantur,*ut in litteris Apoſtolicis Pij IV. incipien. in ſacroſancta B. Petri circa princ.* Et in
22 eventum † contraventionis Epiſcopi interdicti pœnam ab ingreſſu eccleſiæ, inferiores verò excommunicationis latæ ſententiæ, privationiſque omnium, & ſingulorum, dignitatum, beneficiorum, officiorum,& feudorum eo ipſo pœnas incurrant,*ut in eiſdem litteris*,§. *ac omnibus in Bullar.Rom. cap* 112. tenoris infraſcripti.

23 Forma † autem dictæ profeſſionis fidei hæc eſt. Ego N. firma fide credo,& profiteor omnia,& ſingula,quæ continentur in Symbolo fidei,quo S.R.E. utitur; videlicet Credo in unum Deum Patrem omnipotentem, factorem cœli,& terræ viſibilium omnium, & inviſibilium, & in unum Dominum Ieſum Chriſtum filium Dei unigentium, & ex patre natum ante omnia ſecula,Deum de Deo,lumen de lumine, Deum verum de Deo vero,genitum,non factum, conſubſtantialem patri, per quem omnia facta ſunt, qui propter nos homines, & propter noſtram ſalutem deſcendit de cœlis, & incarnatus eſt de Spiritu ſancto,ex Maria Virgine,& homo factus eſt, crucifixus etiam pro nobis ſub Pontio Pilato paſſus,& ſepultus eſt;& reſurrexit tertia die ſecundum ſcripturas; & aſcendit in cœlum: ſedet ad dexteram patris. Et iterum venturus eſt cum gloria judicare vivos, & mortuos, cujus regni non erit finis, & in Spiritum ſanctum Dominum,& vivificantem, qui ex patre filioque procedit;qui cum patre,& filio ſimul adoratur,& conglorificatur, qui locutus eſt per prophetas; Et unam ſanctam Catholicam, & Apoſtolicam Eccleſiam. Confiteor unum baptiſma in remiſſionem peccatorum, & expecto reſurrectionem mortuorum, & vitam venturi ſeculi. Amen. Apoſtolicas, & Eccleſiaſticas traditiones, reliquaſque ejuſdem Eccleſiæ obſervationes, & conſtitutiones firmiſſimè admitto, & amplector. Item ſacram ſcripturam juxta eum ſenſum,quem tenuit, & tenet ſancta mater Eccleſia,cujus eſt judicare de vero ſenſu,& interpretatione ſacrarum ſcripturarum, admitto,nec eam unquam,niſi juxta unanimem conſenſum patrum,accipiam,& interpretabor. Profiteor quoque ſeptem eſſe verè, & propriè ſacramenta novæ legis à Jeſu Chriſto Domino noſtro inſtituta, atque ad ſalutem humani generis, licet non omnia ſingulis,neceſſaria, ſcilicet, baptiſmum,confirmationem, euchariſtiam,pœnitentiam,extremam unctionem, ordinem, & matrimonium,illaque gratiam conferre, & ex his baptiſmum,confirmationem, & ordinem ſine ſacrilegio reiterari non poſſe, receptos quoque, & approbatos Eccleſiæ catholicæ ritus in ſupradictorum omnium ſacramentorum ſolemni adminiſtratione reci-

pio. & admitto. Omnia, & ſingula, quæ de peccato originali, & de juſtificatione in ſacroſancta Tridentina ſynodo definita, & declarata fuerunt, amplector, & recipio. Profiteor pariter, in Miſſa offerri Deo verum, proprium, & propitiatorium ſacrificium pro vivis, & defunctis, atque in ſanctiſſimo euchariſtiæ ſacramento eſſe verè, realiter, & ſubſtantialiter corpus, & ſanguinem, unà cum anima, & divinitate Domini noſtri Jeſu Chriſti, fieri que converſionem totius ſubſtantiæ panis in corpus, & totius ſubſtantiæ vini in ſanguinem, quam converſionem catholica Eccleſia tranſubſtantiationem appellat. Fateor etiam ſub altera tantùm ſpecie, totum atque integrum Chriſtum, verumque ſacramentum ſumi: conſtanter teneo, purgatorium eſſe, animaſque ibi detentas fidelium ſuffragiis juvari: ſimiliter, & ſanctos unà cum Chriſto regnantes venerandos, atque invocandos eſſe, eoſque orationes Deo pro nobis offerre, atque eorum reliquias eſſe venerandas. Firmiter aſſero, imagines Chriſti, ac deiparæ ſemper virginis, nec non aliorum ſanctorum habendas, & retinendas eſſe, atque eis debitum honorem, ac venerationem impartiendam. Indulgentiarum etiam poteſtatem à Chriſto in Eccleſia relictam fuiſſe, illarumque uſum Chriſtiano populo maximè ſalutarem eſſe affirmo: ſanctam, Catholicam, & Apoſtolicam Romanam Eccleſiam omnium eccleſiarum matrem, & magiſtram agnoſco, Romanoque Pontifici beati Petri Apoſtolorum principis ſucceſſori, ac Jeſu Chriſti Vicario, veram obedientiam ſpondeo, ac juro; Cœtera item omnia à ſacris canonibus, & œcumenicis cõciliis, & præcipuè à ſacroſancta Tridentina Synodo tradita, definita, & declarata indubitanter recipio atque profiteor, ſimulque contraria omnia, atque hæreſes ab Eccleſia damnatas, & rejectas, & anathematizatas, ego pariter damno, rejicio, & anathematizo. Hanc veram catholicam fidem, extra quam nemo ſalvus eſſe poteſt, quam in præſenti ſponte profiteor, & veraciter teneo, eandem integram, & immaculatam uſque ad extremum vitæ ſpiritum conſtantiſſime, Deo adjuvante, retinere, & confiteri, atque à meis ſubditis, ſeu illis, quorum cura ad me in munere meo ſpectabit, teneri, doceri, & prædicari, quantum in me erit, curaturum. Ego idem N. ſpondeo, voveo, ac juro, ſic me Deus adjuvet, & hæc ſancta Dei Evangelia, *ut in eodem cap 122.*

24 Omneſque † quos cathedralibus, & ſuperioribus eccleſiis, vel quibus de illarum dignitatibus, canonicatibus, & aliis quibuſcunque beneficiis eccleſiaſticis curam animarum habentibus provideri continget, publicam orthodoxæ fidei profeſſionem facere, ſeque in Romanæ Eccleſiæ obedientia permanſuros, ſpondere, & jurare tenentur, conc. Trid. *in c. 1. circa*
25 *med. c. 12. de refor. ſeſſ.* 24. & Pius IV. † *in eod. Bull Rom. c.* 114. & ad minus infra duos menſes à die adeptæ poſſeſſionis in manibus Epiſcopi, vel, eo impedito, coram generali ejus Vicario eandem tenentur orthodoxæ ſuæ fidei publicam facere profeſ-
26 ſionem, † canonici verò, non ſolum coram Epiſcopo, ſed etiam in capitulo idem facere tenentur, alioquin prædicti omnes proviſi, ut ſupra fructus non faciunt ſuos, nec illis poſſeſſio ſuffragatur. conc. Trid. *eod.*
27 *c.* 12. *§. proviſi autem*, † & fructus præbendæ tantùm hoc caſu amittunt, qui ſine auctoritate

ctoritate Papæ remitti non poſſunt. conc. Trid. *in deciſ. ſuper eo c.12.* & in Bull. *c.112. & 114.* & quod teneantur fidei profeſſionem emittere, fuit etiam ſuper. *eod. cap. 12.* à ſacra congreg. deciſum, *ſub tit. Vercellen.*
18 *& Cremonen.* & † ubicunque dubitatur, an juramentum ſit licitum, vel illicitum, & ideò ſervandum, vel non ſervandum, ad Papam, & forum eccleſiaſticum tantum cognitio ſpectat. *c. venerabilem, circa fi.* & ibi Inn. *n.6.* & Abb. *n. 13. de elect.* & hæc breviter de juramentis mihi dixiſſe ſufficiat.

DE VOTO, ET VOTI DISPENSATIONE.

Cap. XI.

SUMMARIUM.

1 *Votum, quid ſit.*
2 *Votorum plures ſunt ſpecies.*
3 *Votum neceſſitatis, eſt illud, quod quis in baptiſmo emittit.*
4 *Votum voluntatis, eſt illud, quod quis voluntariè emittit.*
5 *Votum voluntarium eſt duplex, ſolemne, & ſimplex.*
6 *Votum ſimplex eſt duplex, tacitum, vel expreſſum.*
7 *Votum, juramentum, pactum, conſuetudo, & lex, quando ſervari non debeant.*
8 *Votum, ut ſit validum, cõſiderata tantummodo perſona voventis, tria requiruntur.*
9 *Votum vovere non poteſt Epiſcopus, per quod vinculum, inter ipſum & ſuam Eccleſiam diſſolvatur.*
10 *Vovere non poteſt monachus ſine conſenſu ſui abbatis.*
11 *Votum peregrinationis, clericus ſecularis ſine conſenſu ſui Epiſcopi emittere non poteſt.*
12 *Vir, & uxor, quæ vovere non poſſint.*
13 *Impuberes, quando validè vovere poſſint, vel non poſſint.*
14 *Vovere non poteſt ſervus quidquam, quo ſervitium domini minuatur.*
15 *Voto nemo poteſt ſe firmiter obligare in his, in quibus alteri ſubjicitur, ſine illius conſenſu.*
16 *Vota ſub pœna peccati mortalis ſunt ſervanda, & quàmprimum etiam implenda.*
17 *Votum metu factum, quando non obliget.*
18 *Matrimonium metu factum non tenet.*
19 *Puella meticuloſè monaſterium ingreſſa, cum habitus ante legitimam ætatem profeſſionis geſtatione, poteſt exire, & habitum dimittere.*
20 *Votum factum in minori ætate, non obligat adveniente pubertate, niſi ratificetur expreſsè.*
21 *Votum irritare poſſunt ij, in quorum poteſtate voventes exiſtunt.*
22 *Obligatio ſemel extincta, nunquam reviviſcit.*

23 Vota neceſſitatis irritari, aut commutari non poſſunt.
24 Votum propria auctoritate, in melius poteſt commutari.
25 Voti commutatio in æquale opus ex aliqua cauſa rationabili, & cum ſuperioris auctoritate fieri debet.
26 Voti commutatio fieri debet habita ratione loci, temporis, & aliorum.
27 Voti commutatio quando expenſarum itineris ratio eſt habenda, expenſa & labores in eundo tantum, non redeundo ſunt conſideranda.
28 Votum factum intuitu certæ perſonæ, vel loci commutari poteſt.
29 Legatum ad unum uſum factum, regulariter Epiſcopus commutare non poteſt.
30 Miſſarum celebrandarum numerus quando, & quomodo reduci poſſit.
31 Commemoratio defunctorum in reductionem Miſſarum ſemper facienda.
32 Miſſarum celebrandarum numerus ab Epiſcopis, non autem ab inferioribus, reduci poteſt.
33 Miſſarum reductio, de quibus fieri poſſit.
34 Commutatio voluntatis defuncti ſuper relictis ad uſus pios ab inferiore Papâ fieri non poteſt.
35 Diſpenſare an poſſint Epiſcopi contra conſtitutionem beneficij.
36 Miſſarum reductio difficiliùs permittitur, quam reductio eleemoſynarum, & anniverſariorum.
37 Miſſarum numerus pro quibus legatum ad illas celebrãdas nõ ſufficit, reduci poteſt.
38 Commemorationibus pro animabus defunctorum faciendis, quomodo ſatisfieri poſſit.
39 Miſſarum reductiones inde bitè obtinentes, furtum committunt.
40 Reſtitutio Miſſarum injuſtè reductarum, quomodo fieri debeat.
41 Reſtitutio eſt in priſtinum ſtatum repoſitio.
42 Actus contra legem geſtus, eſt nullus.
43 Miſſarum onera beneficijs impoſita, quomodo probari poſſint.
44 Reſtitutio adverſus præſcriptionem quadragenariam Eccleſiæ datur.
45 Allegantibonus probandi incumbit.
46 Miſſæ, ob tenuitatem fructuum beneficiorum, an ſint reducendæ.
47 Teſtatoris diſpoſitio ad pium uſum facta, pro lege eſt ſervanda.
48 Legata pecunia ad certum uſum pium, quando Epiſcopus poſſit teſtatoris voluntatem commutare.
49 Commutare quando poſſit Epiſcopus legatum ſpeciale, eccleſiæ factum.
50 Commutare quando poſſit Epiſcopus legatum pecuniæ, factum pro conſtruendo monaſterio.
51 Commutare quando poſſit Epiſcopus legatum factum pro fundanda eccleſia, vel oratorio in certo loco.
52 Commutari, quando poſſit per Epiſcopum legatum, ad certum uſum pium factum.
53 Diſpenſare poteſt Epiſcopus ab omnibus votis, in quibus non eſt ei facultas prohibita.
54 Diſpenſare non poſſunt Epiſcopi ſuper quinque votis.
55 Diſpenſare non poteſt Epiſcopus ſuper voto ſolemniter emiſſo, per ſacri ordinis ſuſceptionem.
56 Diſpenſare poteſt Papa, ut de monacho non monachum faciat.
57 Monachus ex diſpenſatione Apoſt. uxorem duxit, & filiam ſuſcepit, quæ in regno ſucceſſit.

Seba-

58 Sebaſtiani Portugalliæ Regis mors.
59 Regno Portugalliæ vacante prætendentes plures.
60 Philippus ſecundus Hiſpaniarum Rex, poſſeſſionem regni Portugalliæ nactus fuit.
61 Ducis Gicioſa mors in prælio.
62 Milites ordinis S. Ioannis Hieroſolymitani tria vota ſubſtantialia emittunt.
63 Diſpenſatum fuit Apoſtolica auctoritate cum fratre ordinis Hieroſolymit. ut pro publica utilitate matrimonium contrahere poſſet.
64 Frater ordinis Capuccinorum ob publicam utilitatem, ex ſede Apoſtolica facultate dux exercitus efficitur.
65 Monachus cauſa majoris, & melioris boni, à Papa eximi poteſt à voto religionis.
66 Voti diſpenſatio, ut ſit legitima, requiritur non ſolùm ſpiritualis poteſtas, ſed etiam juſta, & neceſſaria cauſa.
67 Voti vinculum, à vinculo juramenti non differt.
68 Diſpenſandi à voto cauſæ, quæ ſint.

1 VOto † plures obligantur, & quia
voti vinculum, à vinculo juramenti non differt, ut infra demonſtrabitur, poſt juramentum de quo feci, ad
præcedētia continuando, nunc de voto eſt agendum. Votum autem eſt alicujus rei licitæ faciendæ, vel non faciendæ, cum deliberatione animi Deo facta pollicitatio, Hoſtien. *in ſum. de vot. & voti redempt. n.* 1. & Bart. *in repet. l. 1. n. 67. C. de ſacr.*
2 *ſanct. Eccleſ.* Votorum plures ſunt ſpecies,
plures vovere poſſunt: pluribus ex caſibus votum emitti, irritari, redimi, commutari, & diſpenſari poteſt, ut per Hoſt. *in ſum. eod. tit.* Votorum ſpecies ſunt duæ
3 † unum eſt neceſſitatis, & eſt illud, quod
quis promittit in baptiſmo, ut abrenūciare ſatanæ, & pompis ejus, tenere fidem, ſervare decalogum, & alia, ſine quibus homo ſalvari non poteſt. *c. primum, & c. parvuli. de conſecr. diſt.* 4. & Hoſt. *eod. tit. n.*
4 2. Alterum eſt votum † voluntatis, & di-
citur illud, quod quis voluntariè emittit, & ad quod quis ante votum non tenebatur, ſed poſt votum aſtringitur, & ſunt ea, de quibus *pſal. 75. vovete, & reddite domino Deo veſtro, & c. magnè de vot. & voti redemp.*

5 Voluntarium † votum eſt duplex: alterum quidem ſolemne, & alterum ſimplex. Navar. *de ſecun. præcep. c. 12. nu. 52. verſ. 13.* Solemne eſt, quod ſolennizatur per ſuſceptionem ſacri ordinis, aut per profeſſionem expreſſam, vel tacitè factam alicui de religionibus per ſedem Apoſtolicam approbatis. *cap. 1. de vot. in*
6 *6.* Simplex † votum eſt duplex, tacitum,
vel expreſſum. tacitum quod ſola mente deo fit, expreſſum, ubi verba, aut ſcriptura accedit. Sot. *in 4. ſent. diſt. 38. q. 1. art. 1. verſ. ad ſolutionem.* & Graff. *deci. aur. c.*
7 *21. n. 9. par. 1. lib. 2.* ubicunque enim †
vovens, vel promittens aliquid facere, quo facto, ſalus ſpiritualis, vel corporalis amitteretur, vel peccatū mortale incurreretur, non eſt votum ſervandum, neque juramentum, neque pactum, neque conſuetudo, neque lex, neque præceptum, neque aliquod aliud vinculum fraternitatis *cap. inter cætera. cap. fin. §. & unde datur 12.*

quaſt. 4. c. quando, de jurejur. & Graff. *c. 21. num. 7.*

8 Ad voti validitatem † conſiderata tantummodo perſona voventis, tria requiruntur, videlicet, rationis deliberatio, propoſitum voluntatis, & promiſſio, in qua voti ratio perficitur, quæ tria non multa indigent deliberatione, ſed ſubitò fieri poſſunt. Sylveſt. *in verb. juramentum, 4. n. 9.* quem ſequitur Graff. *eod. cap. num. 2.* ſed non omnes habent poteſtatem vovendi, quia ſex genera perſonarum vovere non poſſunt.

9 Primò, † Epiſcopus votum, per quod vinculum inter ipſum, & ſuam Eccleſiam contractum diſſolvatur, emittere prohibetur, nec etiam aliud, per quod eccleſiæ ſuæ graviter præjudicetur, unde votum peregrinationis, per quod diu ab eccleſia ſua abeſſe deberet, ſine licentia Papæ emittere non poteſt, *cap. niſi cum pridem, in fin. de renunciat. cap. ſicut noſtris*, & ibi gloſ. *in verb. in damnum, de jurejuran. cap. magnæ, de vot. & vot. redem. & cap. licet, de regul.* emittere tamen poteſt votum abſtinentiæ, & eleemoſynæ, ac omne votum, per quod bonum præbeat exemplum, *d. c. magnæ*, Hoſt. *in ſumm. de vot. §. quis vovere poſſit num. 7.* & Graff. *deciſ. aur. cap. 12. nu. 13. par. 2. lib. 2.*

10 Secundò, † monacho non licet vovere ſine conſenſu ſui Abbatis, & ſi voverit irritandum erit, *cap. voto. 20. quaſt. 4.* & S. Th. *2. 2 quaſt. 88. artic. 8.* ſimiliter nec Abbates ſine conſenſu ſuorum ſuperiorum, Abb. *in cap. ſcriptura, in fin. de vot.*

11 Tertiò, † nec clericus ſecularis votum peregrinationis ſine ſui Epiſcopi conſenſu emittere poteſt, ſed votum continentiæ, & religionis eidem emittere licet, *cap. duæ ſunt. 19. quaſt. 2. cap. non oportet, de conſecr. diſt. 5.* Innoc. *in cap. ſcriptura, num 3.* & ibi Abb. *num. 9. de vot.* præſertim, ſi habet beneficium, quod perſonalem reſidentiam requirat, *cap. admonet*, ubi etiam gloſ. *in verb. in conſulto de renunc.*

12 Quartò, † vir, & uxor non poſſunt vovere abſtinentiam, vel peregrinationem, unus ſine conſenſu alterius, excepto voto peregrinationis ultramarinæ, quod viri, & mulieres altero invito, ſi ſunt potentes, facere poſſunt, Innoc. *in d. cap. ſcriptura, n. 3. verſ vir autem*, & ibi Abb. *num. 8.*

13 Quintò, † vovere validè non poſſunt impuberes ſine tutoris, vel patris auctoritate, *cap. 1. & 2. 20. quaſt. 2.* nec pubes filiusfamilias, excepto voto religionis, quod liberè emittere poteſt, ſine conſenſu patris, Hoſtienſ. *in ſum. §. ſi quis vovere. num. 7. verſ. ſed nunquid, de vot.* ſed ad profeſſionē emittendam, hodie non ſufficit pubertas, quia religionem nemo profiteri poteſt ante annum decimum ſextum expletum. Conc. Trident. *cap. de reg. & monia. ſeſſ. 25.*

14 Sextò, † nec ſervus vovere poteſt quicquam, quo minuatur ſervitium domini, *cap. ſi ſervus 54. diſt. cap. mulieres, & cap. relatum, de ſentent. excomm.* & Innoc. *in dicto cap. ſcriptura, num. 3.* & nemo poteſt

15 per votum † ſe firmiter obligare in his, in quibus alteri ſubjicitur, ſine conſenſu ſui ſuperioris. *Num. cap. 30.* Quod autem non poſſit quis per promiſſionem ſe firmiter obligare ad id, quod eſt in poteſtate alterius, ſed ad id tantùm, quod eſt in ſua poteſtate, quoniam, qui eſt ſubjectus alteri, quantùm ad ea, in quibus eſt ſubjectus, non poteſt facere, quod vult, ſed dependet à voluntate alterius, quapropter ea ratione

ratione vovere non poſſit, tenet S. Th.
d. q. 88. art. 8.
16 Vota, ſub pœna peccati mortalis ſunt
ſervanda, & quamprimùm etiam implen-
da, S. Thom. *ead quæſt. 88. art. 3.* & in
propriis terminis, Sot. *de iuſt. & jur lib. 7.
q. 2. art. 1.* Votum autem non adimplere
eſt contra Dei charitatem, & in genere
peccatorum mortalium, Graff. *deciſ. aur.*
17 *ſir. eod. cap. 22.* ſed votum † metu fa-
ctum, ad quod minis quis compellatur,
non obligat voventem, ſi talis ſit metus,
qui in conſtantem virum cadere poſſit,
quod boni viri arbitrio eſt remittendum,
*l. interpoſitas. in verb. cruciatum, ff. ex qui.
cau. major.* Abb. *in cap. cum virum, num.
8. de regul.* gloſſ. *in cap. cum dilectus, in
ver, metus mortis, de his, quæ vi met. ve. cã.*
& major metus cadit in fœminam, quàm
in virum propter fragilitatem ſexus,
gloſſ. *in cap. cum locum, in ver. metus*, &
ibi Abb. *de ſponſ.* & Pariſ. *conſ. 26. num.
64. lib. 3.*
18 Nec † matrimonium metu contractum
tenet, *dicto cap cum locum, c. requiſivit, &
cap gemma eod. tit. de ſponſ.* Ideò puella
19 meticuloſè † monaſterium ingreſſa cum
habitus ſuſceptione, & ante legitimam æ-
tatem profeſſionis geſtatione poteſt exire,
& habitum dimittere, quia cùm habitus
probationis, qui defertur ante profeſſionis
emiſſionem, ſit diſtinctus ab habitu pro-
feſſionis, per illius geſtationem non indu-
citur aliqua ratificatio, quia ad hoc ut fa-
20 ctum † in minori ætate obliget, adveni-
ente pubertate, requiritur, ut ratificetur
expreſſè, vel ſaltem perſeveret per totum
annum decimumſextum, à Conc. Trid.
præſcriptum, *ut in dicto cap. 15* & per Ab.
in cap. ſignificatum, num. 5. de reg. & quan-
tocunque tempore quis geſtaverit habi-
tum probationis patenter diſtinctum ab
habitu profeſſionis, non cenſetur emittere
profeſſionem, nec obligatur religioni in
genere, neq; in ſpecie, ſed poteſt redire ad
ſeculum. Innoc. Andr. *in fin.* Anchar. *n 5.*
Abb. *n. 3. verſ. ſecundo caſu, de reg.*
& Navar. *conſ. 25. num. 3. de vot.
lib. 3.*
21 Irritare votum † eſt ipſum infringere, &
caſſare, ut amplius ligandi vim nõ habeat,
& hoc poſſunt ij, in quorum poteſtate
ſunt voventes, ut pater, & eo deficiente
mater, ſi eſt nutrix filiorum, & ipſi tutores,
vel curatores, maritus, dominus, Abbas, &c.
alii Prælati religioſorum, in iis, in quibus
voventes eis ſubjiciuntur, *cap. puella, 20. q.
2. ca. manifeſtum, c. noluit, 35. quæſt 5* pro
quibus canones irritarunt, & ſemel legiti-
mè irrita, ſemper irrita manent, nec inci-
piunt obligare, poſtquàm illi liberantur à
22 ſubjectione irritantium, quia obligatio †
ſemel extincta nunquam reviviſcit, Sylve.
qui hanc dicit communem, *in ver. religio.
2. quæſt. 15. verſ. ſed ſi impubes, & ver.
votum, 4. quæſt. 2. verſ. quintum*, &
Graff. *deciſ. au. cap. 29. per tot. part.
1. lib. 2.*
23 Vota neceſſitatis, † quæ emittuntur in
baptiſmi ſuſceptione, nec irritari, neque
commutari poſſunt, *ut in ca. ſunt quædam*,
junct. gloſſ. *in ver. debemus 17. quæſt. 1.*
Nã commutatio voti, vel redemptio exi-
git, ut id, in quod votum eſt commutan-
dum, aut reducendum, æquè bonum ſit,
aut melius, quàm id, quod vovit. Navar.
24 *in Manual. cap. 12. num. 63.* Propria †
auctoritate in melius votum commutari
poteſt, quia propoſitum, aut promiſſum
infringere non creditur, qui illud in melius
com-

commutat, *cap. pervenit, de jurejuran.* Cajet. *2. 2. quaeſt. 88. art. 12*, & Graff *c. 30. par. 1. lib. 1. n. 1.* Et quæcunque vota ſimplicia in ſæculo facta, ſive perſonalia, ſive realia, ingreſſu religionis extingui cenſentur. S. Thom. *2. 2. q. 88. art. 1.*

25 Commutatio † voti in æquale opus fieri debet ex aliqua cauſa rationabili, & cum ſuperioris auctoritate, *c. 1. x. de vot. & vot. redempt.* & Cajet. *1. 2. quaeſt. 88. art. 12.* quæ auctoritas requiritur etiam, quando dubitatur, an in æquale, vel melius commutetur, Sot. *lib. 5. quaeſt. 4. art. 3*, & Graff. *eadem quaeſtione 30. num. 6.* In voti commutatione † locus, tempus, labor, ſumptus in itinere faciendi, præter illos, quos domi ſuæ feciſſet, corporis afflictio, & alia ſimilia ſunt ſubtiliter conſideranda, ut in æquipollens poſſint comutari.

2 Quando † verò Iubilæi, aut privilegiorum vigore commutatio fieri poteſt, confeſſarius ad expenſas, & labores in eundo tantùm, non autem in redeundo rationem habere debet, quia vovens ſolùm ire, non autem redire vovit, & his omnibus conſideratis, confeſſarius debet in aliud pium opus dictas expenſas, & labores commutare, & in tantam quantitatem pecuniæ puellæ nupturæ, vel in fabricam, aut reſtaurationem alicujus eccleſiæ, ſeu quid ſimile tradendam, convertere. Aut votum peregrinationis in aliud opus, in quo perſona exerceatur, & fatigetur, ut in operibus corporalibus pro aliqua fabrica eccleſiaſtica, vigiliis, orationibus, & jejuniis. Ant. de Butr. *in cap. magnæ, num. 6. de vot. & vot. redempt.* & Graff. *eod. cap. 30. n. 10.*

28 Commutari † etiam poteſt votum factum intuitu certæ perſonæ, vel loci, vel de dando aliquid tali pauperi, vel tali eccleſiæ, quia eſt promiſſio facta Deo, S. Thom. *2. 2. quaeſt. 88.* & cum Deo ſatisfiat per commutationem in æquale auctoritate Epiſcopi, abſque conſenſu illius perſonæ, vel eccleſiæ (dummodo cauſa ſubſit ex parte voventis) fieri poteſt commutatio; Graff. *d. c. 30. num. 12.* & Navar. *de red. Eccle. q. 1. mon. 60. num. 1.* inquit, quòd à Papa poteſt commutari, ſed puto, & ab Epiſcopo commutari poſſe, de conſenſu voventis, cum tali loco, vel perſonæ, nō ſit jus quæſitū, quaſi res devota ſit ſua, quia nec eis, nec aliquib⁹ pro eis acceptantibus, ſed Deo ſit facta pollicitatio. Graff. *cap. 1. num. 11.* & donans aliquid alicui, ut poſt aliquod tempus perveniat ad aliquam eccleſiam, poteſt illud onus remittere, donatario conſentiente, non obſtante quòd eccleſiæ ſit quæſita utilis actio, Bar. *in l. qui Romæ, §. Flavius, nu. 1.* & ibi Jaſ. qui hanc dicit eſſe comm: opin. *n. 14. ff. de ver. obl.* & Navar. *eod. mon. 60. num. 2.*

29 An autem † poſſit Epiſcopus legatum ad unum uſumfactum in aliū mutare. Regulariter non poteſt, ſed requiritur ſedis Apoſtolicæ auctoritas, Clem. *quia contingit*, ubi etjam glo. *in ver. ſediſ Apoſtolicæ, de relig. dom.* Felln. *in c. cum acceſſiſſent n. 17. in fin. de conſt.* & ibi Dec. *num. 11.* Covar. *in c. tua num. 7. de teſtam.*

30 Verum, † cùm in quibuſdam eccleſiis ſæpe contingat, vel tam magnū Miſſarum celebrandarum numerum ex variis defunctorum relictis impoſitum eſſe, ut illis ſingulis diebus à teſtatoribus præſcriptis nequeat ſatisfieri, vel eleemoſynam hujuſmodi pro illis celebrandis adeò tenuem eſſe, ut non facilè inveniatur, qui velit huic ſe muneri ſubjicere, unde depereunt piæ teſtantium

ſtantium voluntates, & eorum conſcientias, ad quos prædicta ſpectant, onerandi occaſio datur; ideo ſancta Tridentina ſynodus cupiens hæc ad pios uſus relicta, quò plenius, & utiliùs poteſt impleri, facultatem dedit Epiſcopis, ut in ſynodo diœceſana, itemq; Abbatibus, & Generalibus ordinum, ut in ſuis capitulis generalibus, re diligenter perſpecta, poſſint pro ſua conſcientia in prædictis eccleſiis, quas hac proviſione indigere cognoverint, ſtatuere circa hæc, quidquid magis ad Dei honorem, & cultum, atque eccleſiarum utilitatem viderint expedire, ita tamen, ut †
31 eorum ſemper defunctorum commemoratio fiat, qui pro ipſarum animarum ſalute legata ipſa ad pios uſus reliquerunt, *ut in cap. 4. de refor. ſeſſ. 25.* & hic de pluribus dubitatur.

32 Primò, † an facultas Epiſcopis, Abbatibus, & ordinum Generalibus in præmiſſis conceſſa ſe extendat etiam ad inferiores, nempe Præpoſitos, Rectores, Priores, & alios collegiatarum aut aliarū eccleſiarū Superiores. At cùm ſacrum concilium de inferioribus non loquatur, nec nos facultatem hujuſmodi ad illos extendere debemus. Et quòd inferiores in ea facultate non comprehendantur, fuit à ſacra congregatione declaratum *ſuper eod. cap. 4. §. nec habere. verſ. capitulis generalibus.*

33 Secundò, dubitatur, † an dictum decretum extendatur, & procedat tam in Miſſis teſtamento, vel legato ſine titulo beneficii eccleſiaſtici relictis, quàm in illis, quæ ex fundatione, aut donatione eccleſiæ, ſeu altaris celebrari debeat. Et, quamvis eadem ratio militare videatur, & ubi militat eadem ratio, idem jus ſtatui debeat, à verbis tamen Concilii non eſt recedendum, quod cùm tantummodò diſponat ſuper onere Miſſarum, quæ ex variis defunctorum relictis in quibuſdam eccleſiis ſunt celebrandæ, & facultas ſit reſtricta, ut ibi, ſtatuere circa hæc, non poſſunt circa alia quidquam decernere, ſeu ordinare. Quòd autem ex dicto decreto. *c. 4.* non competat Epiſcopo facultas diminuendi onus à teſtatore impoſitum hæredibus pro certis Miſſis, & anniverſariis celebrandis, eleemoſynisque erogandis pauperibus, neque in oneribus ſimilibus impoſitis beneficiatis in fundatione beneficiorum, etiam quòd fructus beneficiorum non ſufficiant pro dictis oneribus ſupportandis, declaravit ſacra congreg. *eo. c. 4. in deciſ. ſub tit. Mediolan. & Ravennaten.* & melius *in §. ex hoc decreto, & §.*
34 *nec habere.* Cùm enim † agatur de commutatione voluntatis defunctorum mente fundatorum ad uſus pios diſponentium inferior Papâ, etiamſi ſit ſanctæ ſedis Apoſtolicæ legatus alterare non poteſt. *cle. 2. ante med.* & ibi gloſſ. *in verb. ſedis Apoſtolicæ. 1.* & Abb. *n. 3. de relig. dom.* Felin. *in c. cum acceſſiſſent. n. 17. in fin. de conſtit.* & Graff. *deciſ. aur. par. 1. l. 2. c. 53. n. 11.*

35 Epiſcopi † enim non poſſunt diſpenſare contra conſtitutionem beneficii, vel ipſam immutare, aut contra eam venire, ſine conſenſu patroni, ita quòd, ſi in inſtitutione beneficii collatio eſt facienda presbytero, non poteſt Epiſcopus ſine conſenſu patroni diſpenſare, ut non presbytero conferatur. Innoc. *in c. fin. de cler. non reſid.* & poſt. Ant. Abb. Imol. & Dom. tenet Felin. *in d. c. cùm acceſſiſſent. n. 17. verſ. & per hoc dictum, de conſt.* de conſenſu tamen patronorum poſſunt ex proxime allegatis, & deductis noviſſime per

doctiſſ. Coſt. *in tract. de facti ſci. & ignor Cont.* 2. *diſt.* 37. *ſub num.* 8. *& ſeq.* cùm
36 autem † non poſſit Epiſcopus diſpenſare contra conſtitutionem beneficii, multò minus ſuper reductione numeri Miſſarum, quæ ubi eleemoſynæ, Miſſæ, & anniverſaria relicta reperiuntur, habens poteſtatem reducendi, potiùs eleemoſynas, quàm Miſſas, vel anniverſaria reducere debet, ut declaravit Sacra Congreg. *ſuper eod. cap.* 4. §. *nec habere locum.*

Limitatur † tamen dicta concluſio in
37 legato facto de ſumma certa à teſtatore relicto pro certis Miſſis celebrandis, ut non procedat, ſi relicta pecunia, aut redditus annui legati non ſufficiant pro omnibus Miſſis celebrandis, licet appareat de expreſſa mente teſtatoris, qui certum Miſſarum numerum in perpetuum celebrandarum reliquit, numerus Miſſarum juxta vires legati eſt moderandus ex diſpoſitione dicti, *cap.* 4. *ſeſſ.* 25. *& ita ſuper eod. c.* fuit à Sacra Congreg. declaratum, ut in deciſ. ſub tit. Mediolanen. ubi enim Miſſarum reductio fieri oportet, eorum ſemper defunctorum commemoratio fieri debet, qui pro ſuarum animarum ſalute legata ea ad pios uſus reliquerunt, ut per Concil. Trid. *eod. c.* 4. *in fi.* Et commemorationi † faciendæ juxta decretum
38 dicti *cap.* 4. ſatisfit per intentionem applicationis Miſſarum, & per preces in ſecundo momento, & per collectas faciendas in Miſſis, ut declaravit Sacra Congreg. *ſuper prædicto cap. 4: in deciſ. ſub tit. Mediol. quæ incipit commemorationi faciendæ.*

Miſſarum autem † reductiones indebi-
39 tè obtinentes animas præcipuè defunctorum debitis ſuffragiis fraudant, & furtum committunt, ac ad reſtitutionem tenentur, ut inquit Graff. *deciſ. aur. par.* 1. *lib.* 2. *cap.* 45. *num.* 19. & non dimittitur peccatum, niſi reſtituatur ablatum, *cap. peccatum, de reg. jur. in 6,*

40 Reſtitutio † hoc caſu quando indebitè numerus Miſſarum fuit reductus dupliciter conſiderari debet, primò, ut Miſſæ reductæ non celebratæ celebrentur, ſecundò, quòd Eccleſia reſtituatur, ut Miſſæ ad minorem numerum reductæ ad priorem numerum juxta mentem, & diſpoſitionem teſtatorum redigantur.

41 Reſtitutio † enim eſt in priſtinum ſtatum repoſitio, *l. quod ſi minor,* §. *reſtitutio, ff. de minor.* & Bar. *in l. interdum, num.* 3. *ff. de cond. indeb.* In quo Præſules invigilare debent, non ſolùm, ne in futurum reductiones indebitè fiant, ſed, ut, quæ contra mentem teſtatorum, aut conſuetudinem approbatam auctoritate ordinaria favore titularium beneficiatorum aliàs reductæ fuerunt, ad priſtinum numerum reſtituantur; quia reductiones contra mentem teſtatorum, & juris communis, ac Sacri Concilii Tridentini diſpoſitionem factæ ſunt nullæ, nullius roboris, ac momenti. Actus enim geſtus † contra legem eſt nul-
42 lus, *cap. in nomine Domini, in fin. de teſtib. c. vides,* & ibi gloſſ. 10 *diſt. cap. qui contra, de regu. jur. in 6:* Bar. *in l. non dubium, nu.* 2. *& 3. C. de leg.* & Felyn. *in d. cap. in nomine Domini, in prin.* & quod nullum eſt, impedimentum præſtare nequit, quominus voluntas defunctorum exequatur: non enim præſtat impedimentum, quod de jure non ſortitur effectum, *c. non præſtat,* & ibi gloſſ. *de reg. jur. in 6.*

43 Tertiò, † dubitatur, ſi non conſtat de onere beneficii circa Miſſarum celebrationem, aut reſidentiam faciendam, cùm, ut plu-

ut plurimum, ſcripturæ antiquæ fuerint deperditæ, ſeu quandoque fraudulenter ſcelatæ, cui incumbat onus probandi. & hoc caſu recurrendum eſt ad probationes ſummariè ſumendas in viſitatione, vel ex tra, ex officio, vel ad Procuratoris menſæ Epiſcopalis inſtantiam, etiam parte non vocata, & conſtito, quòd titularis, vel ejus prædeceſſor celebraverit, ſeu celebrare fecerit Miſſam unam, vel plures ſingula hebdomada per aliquot annos, ſuper illa conſuetudine celebrandi, ſeu celebrari faciendi tot Miſſas, debet Epiſcopus eccleſiam manutenere in poſſeſſione, in qua exiſtit, immò etiam, ſi aliquo tempore Miſſæ non fuerint celebratæ, ſemper eſt reſtituenda, quia Eccleſia minori æquiparatur, *c. 1. de in integr, reſt.* & Jaſ. *in l: legatum, n. 18, ff:*
44 *de leg.* 1. datur † etiam Eccleſiæ reſtitutio adverſus præſcriptionem quadragenariam, ut poſt alios tradit Covarr. qui de communi opinione teſtatur *in 3. par. relect.* §. *tertium, n.* 4. & beneficia non dotantur ſine onere, ut communis experientia docet, & cum à communiter accidentibus præſumantur beneficia dotata cum onere Miſſarum in ſalutem animarum fundatorum, quælibet levis probatio transfert onus probandi in negantem ſervitutem debitam, quia alleganti prædeceſſorem † non ex obligatione, ſed ex de-
45 votione celebraſſe, & celebrari feceſſe, onus probandi incumbit, ex traditis per Caſſad. *ſuper Reg. Cancell. deciſ. 3. num. 2.*

Quartò, † dubitatur: dato, quòd fru-
46 ctus beneficii ſint adeò tenues, quòd ſupportatis oneribus in Miſſis celebrandis, & paramentis manutenendis non ſuperſint aliqui fructus pro Rectoris ſuſtentatione, an Miſſæ ſint reducendæ: cùm enim, rector ſit titularis, videtur, quod partem fructuum ad ſui ſuſtentationem percipere debeat, qui enim ſervit altari, de altari vivere debet, *c. cùm ſecundùm, de præben.* & ibi Ab. *n. 2.* quod eſt verum, ſed qui fructus percipere prætendit, & beneficio ſervitutem impoſitam reducere, potius detrahere, quàm ſervire beneficio videtur,
47 diſpoſitio † enim ad certum uſum maximè pium facta pro lege eſt ſervanda, *auth. de nupt,* §. *diſponat, col. 4 c. ultima voluntas,* & ibi gloſſ. *13. q: 2. c, tua nobis,* & ibi gl. *in ver. volunt. de teſt.* prædicta regula, quod Epiſcopus legatum ad unum uſum factum in alium mutare non poſſit, fallit in pluribus.

48 Primò, enim † fallit dicta regula, ſi teſtator legavit pecuniam ad certum uſum pium non ita neceſſarium, puta ad pingendam eccleſiam, quæ minatur ruinam, cui aliter provideri non poteſt, quia tunc Epiſcopus poterit pecuniam ad picturam faciendam non ita neceſſariò deſtinatam, in alium pium uſum magis eidem eccleſiæ, populo, ac religioni neceſſarium commutare. *l. fin. ff. de oper. pub.* & Covar. *eod. num. 7. in fin.*

49 Secundò, † fallit in legato calicis, vel alterius vaſis, aut panni facto eccleſiæ non indigenti ſpeciei legatæ, ſed alterius rei carentis, ut planetæ, albæ, pixidis, vel alterius paramenti, de quo aliter provideri non poſſit; quia tunc poterit Epiſcopus pecuniam in emendo calice, vel alio vaſe ad eccleſiam, quæ eo non indiget, deſtinato, ad alia eidem eccleſiæ neceſſaria emenda applicare, ex conjecturata mente teſtatoris, qui legando, ſi de eccleſiæ neceſſitate certioratus fuiſſet, veriſimiliter ita diſpoſuiſſet, arg. tex. *in l. generaliter*, §. *ſi* C. *de inſtit. & l. cum avus. ff. de condit. & demonſtr.*

50 Tertiò,† fallit in legato pecuniæ facto pro conſtruendo monaſterio, ſi pecunia à teſtatore relicta non ſufficit ad monaſterium conſtruendum, quia tunc legatum in alium pium uſum per Epiſcopum de conſenſu hæredis, & executoris teſtamentarii poteſt commutari, Innoc. *in cap. nos quidem, num. 1.* & ibi Abb. *num. 6. de teſt.* & Roma. *conſ.* 409.

51 Quartò,† fallit in legato facto de fundando monaſterio, eccleſia, vel oratorio in certo loco, vel ubi prius erat, & deſtructum reperitur, reſtaurando, aut reædificando, ſi id eodem loco fundari, reædificari, aut reſtaurari non poteſt, quia tunc Epiſcopus eum conſenſu executoris teſtamentarii locum pro ædificatione poteſt commutare, Innoc. *in eod. cap. nos quidem, d. n. 1.* & ibi Abb. *num. 13.*

52 Quintò, fallit,† quando relictum ad pias cauſas non poteſt ad uſum deſtinatum per teſtatorem exponi, & ſimpliciter concernit piam cauſam, & non perſonam, quia tunc ad alium uſum pium per Epiſcopum de conſenſu hæredis converti debet, *cap. nos quidem: de teſtam.* Zibarel. *in clem. 2. quæſt. 3. de relig o. dom.* Graff. *deciſ. aur. par. 1. lib. 2. cap. 53. num. 11. verſ. hæc autem juſta.* Bar. *in l. pater. §. Tuſculanus ff. de leg 3.* & Abb. *in d. c. nos quidem, n. 14.*

53 Diſpenſare autem poſſunt † Epiſcopi ab omnibus votis, in quibus eis facultas ſpecialiter prohibita non reperitur gloſſ. *in in cap. at ſi clerici, in ver, minora. verſ. alia eſt magis communis*, & ibi Innoc. *de jud.* gloſſ *in cap. ex multa, in verb. incumbit*, & ibi Abb. *num. 10. de vot.* & gloſſ. *in c. nuper, in ver. non retinuit de ſent. excom.*

54 Prohibita † eſt Epiſcopis facultas diſpenſandi ſuper quinque votis, nempe ſuper voto perpetuæ continentiæ, religionis, peregrinationis in Hieruſalem, liminum Apoſtolorum Petri & Pauli, & S. Jacobi in Compoſtella, in quibus ſolus Papa, vel, qui ab ipſo peculiarem facultatem habeat diſpenſare poteſt, *extravag. & ſi dominici gregis, 2. de penitent. & remiſſ.* Navar. *in cap. 12 num. 75. verſ. ſecundò dicimus, tom. 3.* & Graff. *deciſ. aur. cap. 31. num. 21. par. 1. lib. 2.*

55 † Nec ſuper voto ſolemniter emiſſo per ſacri ordinis ſuſceptionem poteſt quis diſpenſare, niſi ſolus Papa, qui in voto ſolemni per profeſſionem facto, ſi graviſſima aliqua neceſſitas immineat, diſpenſare

56 poteſt,† & de monacho poteſt facere non monachum, gloſſ. fin. *circa med. in c. cum ad monaſterium.* & ibi Innoc. *num. 4.* & Abb. *num. 21. de ſtat. monach.* Pariſ. *conſ. 68. num. 148. vol. 4.* Covar. *cap. 2. num. 10. & 11, de teſt.* Navar. *d. n. 75. verſ. quartò dicimus*, & Graff *eod. c. 31. n. 22. & 23.*

57 Quidam enim † Remigius monachus, & ſacerdos, & de ſanguine regio Aragonum deficientibus aliis ejuſdem ſanguinis perſonis, cum diſpenſatione Apoſtolica duxit uxorem, ex qua ſuſcepit Petronillam, quæ ſucceſſit in Regno nupta Raymudo Comiti, & Marchioni, ex quibus ortæ fuerunt octo generationes illius domus Aragoniæ, ut poſt Io. Andr. *in reg. ſemel* & Petr. de Anch. *conſ. 335.* trad. Feli. *in cap. ſi quando, n. 5. de reſcrip.* ubi plures citat, hanc opinionem ſequentes.

58 † Et mortuo in prælio de anno 1578. Sebaſtiano Rege Portugalliæ, nullis relictis legitimis deſcendentibus, vel agnatis ad Regni ſucceſſionem vocatis, ſuperſtite

ſtiteHenrico Presbytero Cardinali ſeptuagenario eius patruo, pro parte ejuſdem Regni procerum fuit maximis cum precibus Gregorius Papa XIII. requiſitus, ut cum eodem Cardinali pro matrimonio contrahendo vellet diſpenſare, maxima enim urgebat cauſa diſpenſationis, quoni-
59 am † plures prætendebant dictum Regnum ad ipſos ſpectare de jure. Nam Antonius à Portugallia dicti Sebaſtiani Regis prædefuncti ex illegitimo coitu natus frater conſobrinus, favore etiam populi totius Regni fretus, Regnum ad ipſum præ ceteris ſpectare prætendebat. Philip. tunc Hiſpaniar. Rex hujus nominis II. ad ſe ſpectare proponebat, Emmanuel Philibertus Sabaudiæ, & Alexander Parmæ, & Placentiæ Duces, ad eorum quemlibet ſpectare, juribus per quemlibet ipſorum deductis, allegabant. Unde, non ſine maxima ſanguinis effuſione Regnum hujuſmodi quieti, reddere, & cui de jure deberetur judicari poſſe probabiliter dubitari contingebat. Quapropter Papa ſecretò peritos conſuluit, & præcipuè Bernardinum Biſciam Romanum, tunc temporis primarium advocatum, cum quo maxima amicitia erat conjunctus, qui caſu bene diſcuſſo, poſt librorum revolutionem vivit in hanc ſententiam, quam Papæ aperuit, & poſt ipſius Papæ obitum mihi retulit nempè, quòd cauſa eſſet legitima, & ardua diſpenſandi, ad evitandas cædes, rapinas, & alia mala, quæ ab exercitibus, qui à Philippo Rege, & Antonio à Portugallia parabantur, poterant exoriri, dummodo ex perſona ejuſdem Cardinalis cedes, & alia mala, quæ exercitus militum cauſare ſolent, veriſimiliter poſſent evitari. Sed, quoniam Cardinalis erat in ſenectute, & decrepitate conſtitutus, qua ſtante ſpes prolis ceſſare videbatur, ex hac præcipue cauſa non fuit matrimonialis diſpenſatio conceſſa, quam alias Papa erat conceſſurus, ut concedere potuiſſet, ex ſupradeductis, & aliis allegatis per Felyn. *in d. cap. ſi quando eodem num 5. per totum.* Et dictus Cardinalis, qui poſt obitum Sebaſtiani pacifice idem Regnum poſſedit, brevi
60 tempore in decrepitate deceſſit, † quo vita functo, Philippus Rex, juribus exercitum conjungens, ejuſdem Regni poſſeſſionem nactus fuit.

61 Demum mortuo Duce † Jojoſæ in conflictu ſine prole, ſuperſtitibus duobus fratribus, uno Priore Tholoſæ Ordinis S. Joannis Hieroſolymitani, & altero fratre presbytero Ordinis Sancti Franciſci Capuccinorum, pro publica utilitate, & quiete ejuſdem Ducatus, licet fratres S. Joan-
62 nis Hieroſolymitani, † tria vota ſubſtantialia caſtitatis, paupertatis, & obedientiæ expreſſe, & ſolemniter emittant, ut in ſtab. ejuſdem Religionis, *de recept. frat. c. 1.* nihilominus, ut populum ejuſdem Ducatus regere, & ab incurſu hæreticorum, tunc in maxima quantitate vicinorum
63 tueri, & defendere, † ac poſteros Deo favente habere poſſet; fuit ad effectum matrimonij contrahendi auctoritate Apoſtolica ſecum diſpenſatum, licet tamen, & ipſe, matrimonio non contracto, deceſſerit, ſubmerſus in tranſitu cujuſdam fluminis, dum pro patria, & fide pugnaret: & inde
64 precibus ejuſdem populi † fuit Apoſtolica auctoritate, eidem Fratri Ordinis S. Franciſci Capuccinorum impertita licentia exeundi religionem, & pro Catholica Religione, & patriæ defenſione exercitum ducendi, & bellandi, quod Ducis exercitus

munus pluribus annis, ut ſtrenuum, & prudentem Ducem decet, exercuit, donec patria in meliorem ſtatum redacta, ad religionem ejuſdem ordinis, quam ſemper coluerat, ut bonum decebat Chriſti militem, ſub priori habitu, religione, ac obedientia clauſtraliter cum aliis ejuſdem Ordinis Fratribus vivendo, ſe reſtituit, &
65 vivit hodie. Cauſa † autem melioris, & majoris boni, urgente neceſſitate, poteſt Papa eximere monachum à voto, & religione, ut ita exemptus uxorem ducere, & proprium patrimonium habere poſſit, ut declarat Covarr. *in cap. 2. num. 11. in fin. de teſtam* & Graff. *eodem cap. 31. num. 23. par. 1. lib. 2.*

66 In voti diſpenſatione † non ſolùm requiritur ſpiritualis poteſtas, ſed etiam juſta, & neceſſaria cauſa, aliàs ille, cum quo diſpenſatur, etiam per Papam, nunquàm eſſet tutus, quoad Deum, gloſſ. *in cap. non eſt voti, in ver. adimplere, de vot.* Franc. *in cap. cum ſingula, § prohibemus. de præb. in 6.* Abb. *in cap extirpandæ, § ſi verò, numer. 43. eod. tit.* Felyn. *in cap. 2. numer. 19. & 20. de ſponſ.* & Graff. *dicto cap. 31. numer. 27. & 32.* & eadem requiruntur in juramen-
67 to, † quia inter vinculum voti, & juramenti nulla datur differentia, ut poſt Ricar. *in 4. diſt. 38. qu. 5. art. 2.* tenet Felyn. *eod. n. 19. in fin.*

68 Cauſæ † juſtæ diſpenſandi à voto ſunt plures, ut ſi materia voti ſit illicita vel inutilis, cùm vana opera non ſint Deo grata. Quælibet cauſa reddens votum malum, ſi ſit majoris boni impeditiva, ut in concionatore, qui vovit jejunare, & ſi votum ſervat, concionem ad populum habere non poteſt. Et ſi manifeſtum erit ex redditione voti, unum ex his ſequi, videlicet, levitas in vovendo, imbecillitas voventis in exequendo, quod vovit, puta ad jejunandum vel peregrinandum, numeroſa familia voventis, quæ abſque notabili nocumento, domini abſentiam tolerare non poſſet, neceſſitas & utilitas publica, ac etiam privata voventem non ligat S. Thom. 22. *qu. 88. artic 10.* Sot. *de juſt. & jur. lib. 7. qu. 4. art. 1. & fin.* Navar. *in c. 12. n. 76. in fin. & nu. 77. tom. 3.* & Graff. *eod. cap. 31. n. 34. & 35* apud quos de votorum materia fuſiùs videri poteſt.

DE DECIMIS.

Cap. XII.

SUMMARIUM.

1 *Decima quid ſit.*
2 *Decimæ quo jure debeantur.*
3 *Teſtamenti veteris præcepta quædam judicialia, quædam moralia, & quædam ceremonialia.*
4 *Lege Evangelica lata, præcepta judicialia, & ceremonialia ceſſarunt.*
5 *Moralia præcepta veteris legis vim habent, & perpetuò habebunt.*
6 *Decimæ an de jure divino, vel poſitivo debeantur.*
7 *Conſuetudo contra jus naturale, vel divinum non præſcribitur.*
8 *Eccleſia, quando prædia cœperit habere.*

Conſtan-

9 Conſtantinus pluribus poſſeſſionibus Eccleſiam ditavit.
10 Decimæ pluribus in locis non perſolvuntur, & quare.
11 Conſuetudo, quòd de bonis eccleſiaſticis decima non ſolvatur, valet.
Conſuetudo, quòd de minutis decima non ſolvatur, valet.
13 Conſuetudo, quòd de perſonalibus decima non ſolvatur valet.
14 Decimæ perſonales conſuetudine præſcribi poſſunt, quia non ſunt de iure divino.
15 Eccleſiæ Dei miniſtrorum ſuſtentatio debetur de jure naturali, & divino.
16 decimæ prædiales de omnibus terræ fructibus, & proventibus debentur.
17 Decimæ prædiales debētur de jure divino.
18 Decimæ jure poſitivo perſolvi mandantur.
19 Conſuetudo legitimè præſcripta, quòd decima non ſolvatur, eſt ſervanda.
20 Decima miſta eſt, quæ de agnis, & aliorum fœtibus animalium debetur.
21 Decimæ perſonales de quibus perſolvantur.
22 Decimarum cauſas, qui cognoſcere poſſit.
23 Iuriſdictio ſpiritualis, per laicum præſcriptione acquiri non poteſt.
24 Decimarum cauſæ quibus remedijs poſſint agitari.
25 Poſſidens tempore litis motæ eſt manutenendus.
26 Poſſeſſio beneficij, & ſuorum prædiorum, quomodo acquiratur.
27 Spoliatus in primis, & ante omnia eſt reſtituendus.
28 Poſſeſſionis adipiſcendæ remedium quomodo debeat intentari.
29 Poſſeſſionem retinendi remedium eſt ſummariſſimum.
30 Decimarum proceſſus ſummariè fieri debet.
31 Decimarum ſucceſſor in feudo antiquo ante Conc. Lateranen. quomodo agere debeat.
32 Decimarum cauſa à precepto inchoari poteſt.
33 Decimas ſolvere recuſantes quibus pœnis ſint plectendi.
34 Executio in cauſis judicialibus quomodo fieri debeat.
35 Excommunicatione nulla major pœna in Eccleſia Dei reperitur.
36 Excommunicatio, quando magis contemnatur, quàm formidetur.
37 Monitio canonica, excommunicationi quomodo præmitti debeat.
38 Excommunicari non poſſunt capitula, nec Communitates.
39 Communitates pro debito pecuniario interdici non poſſunt.
40 Proceſſus in cauſa decimarum, quomodo fieri debeant.
41 Laicus infeudatus de decimis debitores decimarum per cenſuras eccleſiaſticas compellere non poteſt.
42 Decimarum ſolutio regulariter fieri debet appellatione remota.
43 Appellatio à ſententia lata ſuper ſolutione penſionis non ſuſpendit judicatum.
44 Appellatio, quando ſuſpendat judicatum cauſa decimarum.
45 Decimarum quota non eſt de jure divino.
46 Conſuetudo, 40 annorum ſpatio præſcribitur in quota decimarum.
47 Appellatio in cauſa decimarum admittitur, ut in alijs cauſis.
48 Appellatio à ſententia lata ſuper decima leguminum, & aliorum minutorum eſt admittenda.

Appella-

munus pluribus annis, ut ſtrenuum, & prudentem Ducem decet, exercuit, do nec patria in meliorem ſtatum redacta, ad religionem ejuſdem ordinis, quam ſemper coluerat, ut bonum decebat Chriſti militem, ſub priori habitu, religione, ac obedientia clauſtraliter cum aliis ejuſdem Ordinis Fratribus vivendo, ſe reſtituit, & vivit hodie.

65 Cauſa † autem melioris, & majoris boni, urgente neceſſitate, poteſt Papa eximere monachum à voto, & religione, ut ita exemptus uxorem ducere, & proprium patrimonium habere poſſit, ut declarat Covarr. *in cap. 2. num. 11. in fin. de teſtam* & Graff. *eodem cap. 31. num. 23. par. 1. lib. 2.*

66 In voti diſpenſatione † non ſolùm requiritur ſpiritualis poteſtas, ſed etiam juſta, & neceſſaria cauſa, aliàs ille, cum quo diſpenſatur, etiam per Papam, nunquàm eſſet tutus, quoad Deum, gloſſ. *in cap. non eſt voti, in ver. adimplere, de vot.* Franc. *in cap. cum ſingula, § prohibemus. de præb. in 6.* Abb. *in cap. extirpandæ, § ſi verò, numer. 43. eod. tit.* Felyn. *in cap. 2. numer. 19. & 20. de ſponſ.* & Graff. *dicto cap. 31. numer. 27. & 32.* & eadem requiruntur in juramento,

67 † quia inter vinculum voti, & juramenti nulla datur differentia, ut poſt Ricar. *in 4. diſt. 38. qu. 5. art. 2.* tenet Felyn. *eod. n. 19. in fin.*

68 Cauſæ † juſtæ diſpenſandi à voto ſunt plures, ut ſi materia voti ſit illicita vel inutilis, cùm vana opera non ſint Deo grata. Quælibet cauſa reddens votum malum, ſi ſit majoris boni impeditiva, ut in concionatore, qui vovit jejunare, & ſi votum ſervat, concionem ad populum habere non poteſt. Et ſi manifeſtum erit ex redditione voti, unum ex his ſequi, videlicet, levitas in vovendo, imbecillitas voventis in exequendo, quod vovit, puta ad jejunandum vel peregrinandum, numeroſa familia voventis, quæ abſque notabili nocumento, domini abſentiam tolerare non poſſet, neceſſitas & utilitas publica, ac etiam privata voventem non ligat S. Thom. *22. qu. 88. artic 10.* Sot. *de juſt. & jur. lib. 7. qu. 4. art. 1. & fin.* Navar. *in c. 12. n. 76. in fin. & nu. 77. tom. 3.* & Graff. *eod. cap. 31. n. 34. & 35* apud quos de votorum materia fuſiùs videri poteſt.

DE DECIMIS.

Cap. XII.

SUMMARIUM.

1 *Decima quid ſit.*

2 *Decimæ quo jure debeantur.*

3 *Teſtamenti veteris præcepta quædam iudicialia, quædam moralia, & quædam ceremonialia.*

4 *Lege Evangelica lata, præcepta judicialia, & ceremonialia ceſſarunt.*

5 *Moralia præcepta veteris legis vim habent, & perpetuò habebunt.*

6 *Decimæ an de jure divino, vel poſitivo debeantur.*

7 *Conſuetudo contra jus naturale, vel divinum non præſcribitur.*

8 *Eccleſia, quando prædia cœperit habere.*

Conſtan-

9 Conſtantinus pluribus poſſeſſionibus Eccleſiam ditavit.
10 Decimæ pluribus in locis non perſolvuntur, & quare.
11 Conſuetudo, quòd de bonis eccleſiaſticis decima non ſolvatur, valet.
Conſuetudo, quòd de minutis decima non ſolvatur, valet.
13 Conſuetudo, quòd de perſonalibus decima non ſolvatur valet.
14 Decimæ perſonales conſuetudine præſcribi poſſunt, quia non ſunt de iure divino.
15 Eccleſiæ Dei miniſtrorum ſuſtentatio debetur de jure naturali, & divino.
16 decimæ prædiales de omnibus terræ fructibus, & proventibus debentur.
17 Decimæ prædiales debētur de jure divino.
18 Decimæ jure poſitivo perſolvi mandantur.
19 Conſuetudo legitimè præſcripta, quòd decima non ſolvatur, eſt ſervanda.
20 Decima miſta eſt, quæ de agnis, & aliorum fœtibus animalium debetur.
21 Decimæ perſonales de quibus perſolvantur.
22 Decimarum cauſas, qui cognoſcere poſſit.
23 Iuriſdictio ſpiritualis, per laicum præſcriptione acquiri non poteſt.
24 Decimarum cauſæ quibus remedijs poſſint agitari.
25 Poſſidens tempore litis motæ eſt manutenendus.
26 Poſſeſſio beneficij, & ſuorum prædiorum, quomodo acquiratur.
27 Spoliatus in primis, & ante omnia eſt reſtituendus.
28 Poſſeſſionis adipiſcendæ remedium quomodo debeat intentari.
29 Poſſeſſionem retinendi remedium eſt ſummariſſimum.
30 Decimarum proceſſus ſummariè fieri debet.
31 Decimarum ſucceſſor in feudo antiquo ante Conc. Lauteranen. quomodo agere debeat.
32 Decimarum cauſa à præcepto incheari poteſt.
33 Decimas ſolvere recuſantes quibus pœnis ſint plectendi.
34 Executio in cauſis judicialibus quomodo fieri debeat.
35 Excommunicatione nulla major pœna in Eccleſia Dei reperitur.
36 Excommunicatio, quando magis contemnatur, quàm formidetur.
37 Monitio canonica, excommunicationi quomodo præmitti debeat.
38 Excommunicari non poſſunt capitula, nec Communitates.
39 Communitates pro debito pecuniario interdici non poſſunt.
40 Proceſſus in cauſa decimarum, quomodo fieri debeant.
41 Laicus infeudatus de decimis debitores decimarum per cenſuras eccleſiaſticas compellere non poteſt.
42 Decimarum ſolutio regulariter fieri debet appellatione remota.
43 Appellatio à ſententia lata ſuper ſolutione penſionis non ſuſpendit judicatum.
44 Appellatio, quando ſuſpendat judicatum cauſa decimarum.
45 Decimarum quota non eſt de jure divino.
46 Conſuetudo, 40 annorum ſpatio præſcribitur in quota decimarum.
47 Appellatio in cauſa decimarum admittitur, ut in alijs cauſis.
48 Appellatio à ſententia lata ſuper decima leguminum, & aliorum minutorum eſt admittenda.

49 *Appellatio à ſententia lata ſuper ſolutione decimarum perſonalium ſuſpendit judicatum.*

50 *Conſuetudinem allegans ad illam probandam admitti debet.*

51 *Brachij ſecularis auxilium, quando invocari poſſit.*

52 *Decimam perſolvere tenentur clerici, Iudæi, & Sarraceni.*

53 *Clerici, quando teneantur parocho facere oblationes.*

54 *Decimas prædiales clerici collegialiter viventes perſolvere tenentur.*

55 *Decimas prædiales de prædijs dotalibus eccleſiarũ clerici perſolvere tenentur.*

56 *Decimæ ab una eccleſia contra aliam præſcribuntur.*

56 *Clerici parochialibus eccleſiis inſervientes, etiam parochiali ad decimarum ſolutionem non tenentur.*

58 *Decimæ privilegio, & exemptione Papæ præſcribi poſſunt.*

59 *Decimam an dominus agri, conductor, vel colonus ſolvere debeat.*

60 *Decima ſolvi debet de omnibus fructibus abſque deductione impenſæ.*

61 *Decima debetur etiam mutata facie agri, aut alterius prædij.*

62 *Privilegium ſuper immunitate decimarum quando reale dicatur.*

63 *privilegia monialibus* Ordin. *Sanctæ Claræ conceſſa.*

64 *privilegio præſentes renunciare non poſſunt in ſucceſſorum præjudicium.*

65 *Privilegium, ut infirmetur, lapſus* 40. *annorum requiritur.*

66 *Privilegium habens decretum irritans per non uſum non dicitur amiſſum.*

67 *Iuſpatronatus per exercitium unius alijs compatronis præſervatur.*

68 *Exemptionis natura, qualis ſit.*

69 *Monialibus* Ord. *S. Claræ an obſtet, cap. nuper de decimis.*

70 *Societatis Ieſu privilegia ſuper exemptione decimarum.*

71 *Societas Ieſu à ſolutione decimarum eſt exempta.*

72 *Decimæ prædiales de jure divino debentur.*

73 *Exemptionis privilegium Societati Ieſu conceſſum comprehendit etiam colonos, & arrendatarios.*

74 *Exemptionis privilegium Societati Ieſu conceſſum etiam extenditur ad bona acquirenda.*

75 *Odioſa aliquando late interpretantur.*

76 *Vniverſalia, & geminata verba, quid operentur.*

77 *Dictio pro tempore, tempus futurum denotat.*

78 *Exemptio à decimis Societatis Ieſu conceſſa, non fuit revocata.*

79. *Diſpoſitiva ex proœmio declaratur.*

80 *Privilegium in dubio præſumi non debet revocatum.*

81 *Probatio exacta requiritur ad probandam revocationem privilegij.*

82 *Revocatio, de qua in Brevi Pij V. comprehendit tantùm privilegia communicativa.*

83 *Societas Ieſu eſt exempta à Decimis Papalibus, & alijs oneribus.*

84 *Clauſula ſublata, &c. quid operetur.*

85 *Moniales, quæ ſint exemptæ à decimis Papal.*

86 *Moniales pro quibus redditibus ſint exemptæ à decimis Papalibus.*

87 *Fructus aſſignati monialibus pro alimentis, an ſint à decimis exempti.*

POST

POST tractatum de voto, quo erga Deum ad pie promiſſa præſtanda religiosè tenemur, commode modò ad decimas, quæ ex jure divino ipſi Deo, ejuſque Eccleſiæ eadem ferè ratione debentur, tranſeundem duxi: quarum quæſtiones licèt à pluribus, & quidem copioſiſſimè tractatæ fuerint, de quibus per Rebuff. *in particulari ſuo tractatu*, Covarr. *in c.17.lib.1.var.reſolut.* Alexan. Monet. qui de illis etiam tractatum edidit, & ultimo Azor. *in lib.7.inſtit.mor.cap.34.35.36. & 37.* nihilominus ſuper his pauca, & practicabiliora attingere decrevi, & omiſſis diſputationibus, & verborum ponderatione ad illius diffinitionem me confero cum Hoſtien. qui in ſum. de decim. & pri-
1 mit. ait, decima † eſt omnium bonorum mobilium licite quæſitorum pars decima, Deo data, conſtitutione divina debita; & Rebuff. *in d. tract. de decim. q. 4. in princip.* & decima proprie dicitur de decem partibus una, quando dicitur integra. Rot. *in noviſſ. deciſ. 165. n. 3. par. 2.* quo autem jure debeatur, ſæpius quæri ſolet.

2 Primò, quòd decimæ debeantur † lege naturali. patet de Abraham, & Jacob. *c. 1. §. his itaque 13. qu. 1. c. decimas Deo, 16. q. 7.* & Covar. *lib. 1. var. reſolut. c. 16. nu. 2. verſ. quartò juris naturalis.*

Secundò, jubentur dari lege divina *c. decimas à populo, c. revertimini, 16. quæſtione* 1. Rebuff. *eodem tract. de decim. qu. 1. n. 9.* Monet. *eodem. c. 1. num. 5.* & Rot. *deciſ. 14. nu. 2. de jud. in nov.*

Tertiò, dari jubentur de jure canonico, *c. 1. cum pluribus ſequentibus, 16. quæſt. 7. c. commiſſum, & tot. tit. ext. de decim. & ubique in 6. & clem. eod. tit.* Monet. *eod. c. 1. numer. 18.* Conc. Trid. 12. *de refor. ſeſſ. 25.* Covar. *d. c. 17. num. 2. verſ.* & præter hos, & Rot. *eod. num. 2.*

3 Sciendum eſt tamen, præceptorum † veteris teſtamenti quædam eſſe judicialia, quædam moralia, & quædam ceremonialia, ut per gloſſ. *in c. 1. de decim. in 6. & in cap. ult. 6. diſt.* Judicialia pertinent ad juſtitiam hominibus exhibendam, juſque unicuique tribuendum, ex quibus leges veteris teſtamenti cenſentur, quarum obſervatio judicibus ipſis incumbebat, ut proximo redderetur, quod ſuum eſſe conſtaret, *Inſtit. de juſt. & jur. in princ.* paxque & concordia abſque ullius injuria tutiſſimè cuſtodiretur.

Moralia ad dictamen legis naturalis ſpectant, ut quilibet virtutes ipſas exerceat, nihilque agat ab ipſo naturali jure alienum.

Ceremonialia verò de his agebant, quæ ad cultum divinum, ad reverentiam, honorem, & obſequium Deo exhibendum ſtatuebantur, & Paul. *ad Rom. c. 7.* ſcribit, dicens, *Itaque lex quidem ſancta, & mandatum ſanctum, juſtum, & bonum,* quibus verbis, mandatum ſanctum, ad ceremonialia: juſtum, ad judicialia: & bonum, retulit ad moralia, ut inquit, S. Thom. *par. 2. qu. 99. art. 4.* & Covar. *d. c. 17. n. 1.*

4 Præceptorum † eorundem judicialia & ceremonialia evangelica lege lata, omnino ceſſaverunt, vimque præceptorum amiſerunt. Quoniam, antequam veniret fides, ſub lege cuſtodiebantur concluſi in ea fide, quæ erat revelanda: adeò quòd lex pædagogus noſter fuit in Christo, ut ex fide juſtificaremur, ac ubi venit fides, jam non ſumus ſub pædagogo, Paul. *ad Gal. c. 3.* iterum, quid dicit ſcriptura? ejice ancillam, & filium ejus, non enim erit, hæres filius an-

munus pluribus annis, ut ſtrenuum, & prudentem Ducem decet, exercuit, domi nec patria in meliorem ſtatum redacta, ad religionem ejuſdem ordinis, quam ſemper coluerat, ut bonum decebat Chriſti militem, ſub priori habitu, religione, ac obedientia clauſtraliter cum aliis ejuſdem Ordinis Fratribus vivendo, ſe reſtituit, &
65 vivit hodie. Cauſa † autem melioris, & majoris boni, urgente neceſſitate, poteſt Papa eximere monachum à voto, & religione, ut ita exemptus uxorem ducere, & proprium patrimonium habere poſſit, ut declarat Covarr. *in cap. 2. num. 11. in fin. de teſtam* & Graff. *eodem cap. 31. num. 23. par. 1. lib. 2.*
66 In voti diſpenſatione † non ſolùm requiritur ſpiritualis poteſtas, ſed etiam juſta, & neceſſaria cauſa, aliàs ille, cum quo diſpenſatur, etiam per Papam, nunquàm eſſet tutus, quoad Deum, gloſſ. *in cap. non eſt voti, in ver. adimplere, de vot.* Franc. *in cap. cum ſingula, §. prohibemus. de præb. in 6.* Abb. *in cap extirpandæ, § ſi verò, numer. 43. eod. tit.* Felyn. *in cap. 2. numer. 19. & 20. de ſponſ.* & Graff. *dicto cap. 31. numer. 27. & 32.* & eadem requiruntur in juramen-
67 to, † quia inter vinculum voti, & juramenti nulla datur differentia, ut poſt Ricar. *in 4. diſt. 38. qu. 5. art. 2.* tenet Felyn. *eod. n. 19. in fin.*
68 Cauſæ † juſtæ diſpenſandi à voto ſunt plures, ut ſi materia voti ſit illicita vel inutilis, cùm vana opera non ſint Deo grata. Quælibet cauſa reddens votum malum, ſi ſit majoris boni impeditiva, ut in concionatore, qui vovit jejunare, & ſi votum ſervat, concionem ad populum habere non poteſt. Et ſi manifeſtum erit ex redditione voti, unum ex his ſequi, videlicet, levitas in vovendo, imbecillitas voventis in exequendo, quod vovit, puta ad jeiunandum vel peregrinandum, numeroſa familia voventis, quæ abſque notabili nocumento, domini abſentiam tolerare non poſſet, neceſſitas & utilitas publica, ac etiam privata voventem non ligat S. Thom. *22. qu. 88. artic 10.* Sot. *de juſt. & jur. lib. 7. qu. 4. art. 1. & fin.* Navar. *in c. 12. n. 76. in fin. & nu. 77. tom. 3.* & Graff. *eod. cap. 31. n. 34. & 35* apud quos de votorum materia fuſiùs videri poteſt.

DE DECIMIS.

Cap. XII.

SVMMARIVM.

1 *Decima quid ſit.*
2 *Decimæ quo jure debeantur.*
3 *Teſtamenti veteris præcepta quædam judicialia, quædam moralia, & quædam ceremonialia.*
4 *Lege Evangelica lata, præcepta judicialia, & ceremonialia ceſſarunt.*
5 *Moralia præcepta veteris legis vim habent, & perpetuò habebunt.*
6 *Decimæ an de jure divino, vel poſitivo debeantur.*
7 *Conſuetudo contra jus naturale, vel divinum non præſcribitur.*
8 *Eccleſia, quando prædia cœperit habere.*

Conſtan-

9 *Conſtantinus pluribus poſſeſſionibus Eccleſiam ditavit.*

10 *Decimæ pluribus in locis non perſolvuntur, & quare.*

11 *Conſuetudo, quòd de bonis eccleſiaſticis decima non ſolvatur, valet.*

Conſuetudo, quòd de minutis decima non ſolvatur, valet.

13 *Conſuetudo, quòd de perſonalibus decima non ſolvatur valet.*

14 *Decimæ perſonales conſuetudine præſcribi poſſunt, quia non ſunt de iure divino.*

15 *Eccleſiæ Dei miniſtrorum ſuſtentatio debetur de jure naturali, & divino.*

16 *decimæ prædiales de omnibus terræ fructibus, & proventibus debentur.*

17 *Decimæ prædiales debētur de jure divino.*

18 *Decimæ jure poſitivo perſolvi mandantur.*

19 *Conſuetudo legitimè præſcripta, quòd decima non ſolvatur, eſt ſervanda.*

20 *Decima miſta eſt, quæ de agnis, & aliorum fœtibus animalium debetur.*

21 *Decimæ perſonales de quibus perſolvantur.*

22 *Decimarum cauſas, qui cognoſcere poſſit.*

23 *Iuriſdictio ſpiritualis, per laicum præſcriptione acquiri non poteſt.*

24 *Decimarum cauſæ quibus remedijs poſſint agitari.*

25 *Poſſidens tempore litis motæ eſt manutenendus.*

26 *Poſſeſſio beneficij, & ſuorum prædiorum, quomodo acquiratur.*

27 *Spoliatus in primis, & ante omnia eſt reſtituendus.*

28 *Poſſeſſionis adipiſcendæ remedium quomodo debeat intentari.*

29 *Poſſeſſionem retinendi remedium eſt ſummariſſimum.*

30 *Decimarum proceſſus ſummariè fieri debet.*

31 *Decimarum ſucceſſor in feudo antiquo ante Conc. Lauteranen. quomodo agere debeat.*

32 *Decimarum cauſa à præcepto inchoari poteſt.*

33 *Decimas ſolvere recuſantes quibus pœnis ſint plectendi.*

34 *Executio in cauſis judicialibus quomodo fieri debeat.*

35 *Excommunicatione nulla major pœna in Eccleſia Dei reperitur.*

36 *Excommunicatio, quando magis contemnatur, quàm formidetur.*

37 *Monitio canonica, excommunicationi quomodo præmitti debeat.*

38 *Excommunicari non poſſunt capitula, nec Communitates.*

39 *Communitates pro debito pecuniario interdici non poſſunt.*

40 *Proceſſus in cauſa decimarum, quomodo fieri debeant.*

41 *Laicus infeudatus de decimis debitores decimarum per cenſuras eccleſiaſticas compellere non poteſt.*

42 *Decimarum ſolutio regulariter fieri debet appellatione remota.*

43 *Appellatio à ſententia lata ſuper ſolutione penſionis non ſuſpendit judicatum.*

44 *Appellatio, quando ſuſpendat judicatum cauſa decimarum.*

45 *Decimarum quota non eſt de jure divino.*

46 *Conſuetudo, 40 annorum ſpatio præſcribitur in quota decimarum.*

47 *Appellatio in cauſa decimarum admittitur, ut in alijs cauſis.*

48 *Appellatio à ſententia lata ſuper decima leguminum, & aliorum minutorum eſt admittenda.*

Appella-

49 *Appellatio à ſententia lata ſuper ſolutione decimarum perſonalium ſuſpendit judicatum.*

50 *Conſuetudinem allegans ad illam probandam admitti debet.*

51 *Brachij ſecularis auxilium, quando invocari poſſit.*

52 *Decimam perſolvere tenentur clerici, Iudæi, & Sarraceni.*

53 *Clerici, quando teneantur parocho facere oblationes.*

54 *Decimas prædiales clerici collegialiter viventes perſolvere tenentur.*

55 *Decimas prædiales de prædijs dotalibus eccleſiarũ clerici perſolvere tenentur.*

56 *Decimæ ab una ecclesia contra aliam præſcribuntur.*

55 *Clerici parochialibus eccleſiis inſervientes, etiam parochiali ad decimarum ſolutionem non tenentur.*

58 *Decimæ privilegio, & exemptione Papæ præſcribi poſſunt.*

59 *Decimam an dominus agri, conductor, vel colonus ſolvere debeat.*

60 *Decima ſolvi debet de omnibus fructibus abſque deductione impenſæ.*

61 *Decima debetur etiam mutata facie agri, aut alterius prædij.*

62 *Privilegium ſuper immunitate decimarum quando reale dicatur.*

63 *Privilegia monialibus Ordin. Sanctæ Claræ conceſſa.*

64 *Privilegio præſentes renunciare non poſſunt in ſucceſſorum præjudicium.*

65 *Privilegium, ut infirmetur, lapſus 40. annorum requiritur.*

66 *Privilegium habens decretum irritans per non uſum non dicitur amiſſum.*

67 *Iuſpatronatus per exercitium unius aliis compatronis præſervatur.*

68 *Exemptionis natura, qualis ſit.*

69 *Monialibus Ord. S. Claræ an obſtet, cap. nuper de decimis.*

70 *Societatis Ieſu privilegia ſuper exemptione decimarum.*

71 *Societas Ieſu à ſolutione decimarum eſt exempta.*

72 *Decimæ prædiales de jure divino debentur.*

73 *Exemptionis privilegium Societati Ieſu conceſſum comprehendit etiam colonos, & arrendatarios.*

74 *Exemptionis privilegium Societati Ieſu conceſſum etiam extenditur ad bona acquirenda.*

75 *Odioſa aliquando late interpretantur.*

76 *Vniverſalia, & geminata verba, quid operentur.*

77 *Dictio pro tempore, tempus futurum denotat.*

78 *Exemptio à decimis Societatis Ieſu conceſſa, non fuit revocata.*

79. *Diſpoſitiva ex proœmio declaratur.*

80 *Privilegium in dubio præſumi non debet revocatum.*

81 *Probatio exacta requiritur ad probandam revocationem privilegij.*

82 *Revocatio, de qua in Brevi Pij V. comprehendit tantùm privilegia communicativa.*

83 *Societas Ieſu eſt exempta à Decimis Papalibus, & aliis oneribus.*

84 *Clauſula ſublata, &c. quid operetur.*

85 *Moniales, quæ ſint exemptæ à decimis Papal.*

86 *Moniales pro quibus redditibus ſint exemptæ à decimis Papalibus.*

87 *Fructus aſſignati monialibus pro alimentis, an ſint à decimis exempti.*

POST

POST tractatum de voto, quo erga Deum ad pie promiſſa præſtanda religiosè tenemur, commode modò ad decimas, quæ ex jure divino ipſi Deo, ejuſque Eccleſiæ eadem ferè ratione debentur, tranſeundem duxi: quarum quæſtiones licèt à pluribus, & quidem copioſiſſimè tractatæ fuerint, de quibus per Rebuff. *in particulari ſuo tractatu*, Covarr. *in c.17.lib.1.var.reſolut.* Alexan. Monet. qui de illis etiam tractatum edidit, & ultimo Azor. *in lib.7.inſtit. mor.cap.34.35.36. & 37.* nihilominus ſuper his pauca, & practicabiliora attingere decrevi, & omiſſis diſputationibus, & verborum ponderatione ad illius diffinitionem me confero cum Hoſtien. qui in ſum. de decim. & primit. ait,

1 decima † eſt omnium bonorum mobilium licite quæſitorum pars decima, Deo data, conſtitutione divina debita; & Rebuff. *in d. tract. de decim. q. 4. in princip.* & decima proprie dicitur de decem partibus una, quando dicitur integra. Rot. *in noviſs. deciſ.165.n.3.par.2.* quo autem jure debeatur, ſæpius quæri ſolet.

2 Primò, quòd decimæ debeantur † lege naturali, patet de Abraham, & Jacob. *c.1. §.hi itaque 13.qu.1.c. decimas Deo, 16.q.7.* & Covar. *lib.1.var.reſolut.c.16.nu.2.verſ. quartò juris naturalis.*

Secundò, jubentur dari lege divina *c. decimas à populo, c. revertimini, 16. quæſtione 1.* Rebuff. *eodem tract. de decim. qu.1.n.9.* Monet. *eodem.c.1.num.5.* & Rot. *deciſ.14. nu.2.de jud.in nov.*

Tertiò, dari jubentur de jure canonico, *c.1. cum pluribus ſequentibus, 16. quæſt.7. c. commiſſum, & tot.tit.ext. de decim. & ubique in 6. & clem. eod. tit.* Monet. *eod. c.1. numer.18.* Conc. Trid. *12. de refor. ſeſſ.25.* Covar. *d.c.17.num.2. verſ.* & præter hos, & Rot. *eod.num.2.*

3 Sciendum eſt tamen, præceptorum † veteris teſtamenti quædam eſſe judicialia, quædam moralia, & quædam ceremonialia, ut per gloſſ. *in c.1. de decim. in 6. & in cap.ult.6.diſt.* Judicialia pertinent ad juſtitiam hominibus exhibendam, juſque unicuique tribuendum, ex quibus leges veteris teſtamenti cenſentur, quarum obſervatio judicibus ipſis incumbebat, ut proximo redderetur, quod ſuum eſſe conſtaret, *Inſtit. de juſt. & jur. in princ.* paxque & concordia abſque ullius injuria tutiſſime cuſtodiretur.

Moralia ad dictamen legis naturalis ſpectant, ut quilibet virtutes ipſas exerceat, nihilque agat ab ipſo naturali jure alienum.

Ceremonialia verò de his agebant, quæ ad cultum divinum, ad reverentiam, honorem, & obſequium Deo exhibendum ſtatuebantur, & Paul. *ad Rom.c.7.* ſcribit, dicens, *Itaque lex quidem ſancta, & mandatum ſanctum, juſtum, & bonum*, quibus verbis, mandatum ſanctum, ad ceremonialia: juſtum, ad judicialia: & bonum, retulit ad moralia, ut inquit, S. Thom. *par.2.qu.99. art.4.* & Covar. *d.c.17.n.1.*

4 Præceptorum † eorundem judicialia & ceremonialia evangelica lege lata, omnino ceſſaverunt, vimque præceptorum amiſerunt. Quoniam, antequam veniret fides, ſub lege cuſtodiebantur concluſi in ea fide, quæ erat revelanda: adeò quòd lex pædagogus noſter fuit in Chriſto, ut ex fide juſtificaremur, ac ubi venit fides, jam non ſumus ſub pædagogo, Paul. *ad Gal.c.3.* iterum, quid dicit ſcriptura? ejice ancillam, & filium ejus, non enim erit, hæres filius ancillæ

mus, ut decimas dari de omnibus non negligatis, quia Deus ipſe ſibi dari conſuluit, & Conc. Trid. ubi ait, cùm decimarum ſolutio debita ſit Deo, & qui eas dare noluerint, aut dantes impediunt, res alienas invadant, præcipit omnibus cujuſcunque gradus, & conditionis, ad quos decimarum ſolutio ſpectat, ut eas, ad quas de jure tenentur, in poſterum Cathedrali, aut quibuſcunque aliis Eccleſiis, vel perſonis, quibus legitime debentur, perſolvat, qui verò eas aut ſubtrahunt, aut impediunt, excommunicentur, *ut c. 12. de refor. ſeſſ 25. & cap. pervenit, de decim.*

7 Secundò, † non præſcribitur conſuetudo contra jus naturale, vel divinum, *cap. fin:* & ibi Abb. *de conſuetud:* Innocent. *in rubric: num:* 4, Rot. *deciſ: 7, num: 3, eod: tit.* Covarr. *c: 17: numer: 8, ver: nam, & ſi poſſit,* & Rebuff. *de decim: quæſt: 13, num:* 40. nec præſcriberentur decimæ, ſi præcepto divino deberentur, quæ tamen in quota conſuetudine præſcribuntur, & in eorum ſolutione conſuetudo eſt attendenda, *c: dilecti, c: cum ſint homines*, & ibi gloſſ. *in ver: ad conſuetudinem, c: ad Apoſt: in fin: cum aliquibus in fin:* & ibi gl. *fin de deci:* Covar. *eod: n: 8; ver: eas verò decimas,* Boer. *in conſuetu: Bitur:* qui de communi opinione teſtatur, §. 12, tàm in prædialibus, quam perſonalibus, Rebuff. *in eod. tract: qu: 13, num. 46:* & Monet. *c: 5, nu: 87.*

8 Tertiò † moveor alio fundamento, nempe, quòd communi æſtimatione in toto dominio Reipublicæ Chriſtianæ, Eccleſia habet ferè decimam omnium bonorum ſtabilium, & ſi in uno dominio minus decima, in alio ultra decimam, & tempore Divi Petri, & Apoſtolorum Eccleſia non habebat prædia, ſed bonorum eccleſiaſticorum natura exordium habuit ab Apoſtolis, quibus illi fideles primi bonis venditis eorum pretium dabant, tanquam Chriſti Vicariis, ut ex eis fideles egeni alerentur Act. Apoſtol. *c. 2, 5, & 6.* & Baron. *Anna: Eccleſ: 57: num. 72, & par: 73, 1,* ſed poſtea tempore procedente, rationabilibus de cauſis Epiſcopi Apoſtolorum ſucceſſores, prædia, quæ à pijs viris donabantur, ſervabant, ut futuris clericorum, & pauperum neceſſitatibus providerent, *ut in cap: videntes, cap. Epiſcopus, & c. præcipimus, 12: quæſt: 1, cum aliјs ſupradi ductis, in c: 12, par. 1:*

9 Conſtantinus † enim ille magnus, alij que deinde imperatores, ampliſſimis dominiis in Judæa, Græca, Aſia, Thracia Aphrica, & Italia, ac Inſulis, poſſeſſionibus, & prædiis Eccleſiam ditarunt, *ut in c. Conſtantinus: 96: diſtinct, de plene ſupra, in c: 12. à nu. 3. uſque ad nu.* 10. quibus ubi decimarum quota diminuta reperitur, præſumitur ex cauſa dominiorum, poſſeſſionum, & prædiorum Principum, & aliorum piorum virorum largitione Eccleſiæ acquiſitorum ita compoſitum fuiſſe, & valet compoſitio. *c: 3, c: veniens,* & Abb: *in c: dilecti, in fin: de tranſact:* Rebuff. *qu: 13. n: 26,* & Monet. *q: 5, n: 121, de decim.* Et hac de cauſa ferè de toto agro Bononienſi non ſolvuntur decimæ, quia olim illa Reſpub. aſſignavit Archiepiſcopo pro decimis Caſtrum Centi, & Caſtr. Plebis. Archiepiſcopus Taurinenſis cum pluribus Communitatibus compoſuit, à quibus percipit annis ſingulis ſummarum conventam auctoritate Apoſtolica approbatam † loco 10 decimarum, & ſic ubique, ubi auctoritate Apoſtolica decimarum compoſitio facta fuit; ad formam tranſactionis perſolvitur,

At, ſi de confirmatione Apoſtolica non conſtat, quando ſumus in antiquis illam ſufficit allegare, & famam probare, quia, ne propter difficultatem probandi rem adeò antiquam, pereat jus partis, præſumitur pro privilegio, ut poſt, Imol, Bald. Gard. & alios tenet Felyn. *in c. cauſam, quæ. num. 13.* *de præſcript.*

11 Conſuetudo † autem, quòd de prædijs eccleſiaſticis decima non ſolvatur à clericis, & quòd clerici eximantur à ſolutione decimarum tàm prædialium, quàm perſonalium etiam ratione bonorum patrimonialium valet, gloſſ. ult. *in c. in aliquibus in fin. de decim.* gloſſ. *in c. quia. cognovimus. 10. quæſt. 3.* Felyn. *in dicto cap. cauſam, quæ, num. 1. in fin. de præſcript.* Covar. *dicto cap 17. num. 8. ver. primum hinc conſtat, & verſ. ſecundò licet*, & Monet. *eodem cap. 5. num. 96. & 97* & etiam valet, & de-

12 fenditur † conſuetudo, quæ paſſim in toto orbe terrarum viget, quòd de quibuſdam fructibus nulla debeatur decima, nec portio, ut de minutis etiam miſtis, nempè de fæno, herba, oleo, leguminibus, & de ijs, quæ non proveniunt ex poſſeſſionibus, ut ſunt decimæ caſeorum, ovorum & animalium S. Thom. *in 2. 2. quæſt. 87. art. 2 ad 3. in fin.* Aſtenſ. *in rubr. de decim. art. 4 in fin.* Paul. de Caſtr. *conſ. 17. 2.* Covar. *lib. var. reſolut. c. 17. nu. 8. verſ ſeptima*, Rebuff. *eadem qu. 13. nu. 51.* & Monet. *c. 5. num. 93. & 94. de decim.*

13 Attenditur etiam, † & valet conſuetudo, quòd de perſonalibus decima non perſolvatur, & licet. Innoc. *in cap. in aliquibus, in fin. de decim.* teneat indiſtinctè, nullam conſuetudinem eximere poſſe laicos à ſolutione decimarum, debet intelligi de prædialibus, cum à perſonalibus conſuetudine præſcripta poſſint laici ſe eximere à ſolutione decimarũ, quas qui ſolvant, pauci inveniuntur, alioquin infinitæ animæ torquerentur, ut tradit Hoſt. *in ſum. de decim. §. & utrum, quæſt 7. poſt. med.* & Rebuff. *qu. 13. num 44. in fin. eod. tit.* & ratio,

14 quare perſonales † decimæ in totum conſuetudine præſcribi poſſunt, eſt, quia non ſunt de jure divino, & ideò conſuetudo excuſat à ſolutione. Felyn. *in dicto c. cauſam, quæ, num. 1.* Henric. *in c. pervenit, de decim. colum. 5.* & id commuui uſu receptum eſſe tenet, Card. *in c. 1. de decim.* quem ſequitur. Covar. *eod. c. 17. num. 2. verſ. & præter has*, Rebuff *loco proxime citato, &* Monet. *eod. c. 5. nu. 92.*

Præmiſſa omnia procedunt, quando parochi, & alij beneficiati habent, unde commodè vivere poſſint, quia aliàs nulla conſuetudo, aut præſcriptio decimas non ſolvendi, aut aliàs nihil Eccleſiæ miniſtris ſubminiſtrandi excuſat à peccato, nec valet hujuſmodi conſuetudo, quando miniſtrans ſpirituali ſuſtentari non poteſt, quia

15 ſuſtentatio † miniſtrorum Eccleſiæ Dei debetur de iure naturali, & divino, Sot. de juſt. & ju. *quæſt. 3. art. 1. lib. 9* Vaſq. contra Ill. *cap. 89. nu. 8. & 9. lib. 2.* Covar. *d. c. 17. poſt. alios. quos citat. nu. 3.* & ita procedunt allegata per Rebuff. *in d. quæſt. 13 nu. 40.* ut declarat Monet. *eo. cap. 5. n. 91. de decim.* & pro miniſtrorum ſuſtentatione, quando fructus ſunt exigui, ut debitis oneribus ſatisfacere nequeant, per primitiarum, aut decimarum aſſignationem, vel Parochorum ſymbolâ, ac collectas tantum redigi debet, quod pro rectorum, aut parochiæ neceſſitate decenter ſufficiat, Concil. Trid. *d. cap. 13. ver. in parochialibus, ſeſſ 24. de reform.*

Ubi

16 Vbi verò conſuetudo † non excuſat, prædialis decima debetur de omnibus terræ fructibus, & proventibus, ut de omni frumento, & grano, etiam in palea, de fabis, & alıis leguminibus de nucibus, caſtaneis, olivis, pomis, & aliis arborum fructibus, de vino, canape, lino, croco, fœno quod in faſciculos redigitur, hortorum olenibus ad uſum parochi, lignorum, & paſcuorum, de quibus per Hoſt. *in ſum. de decim. num. 5.* & non ſolùm de fructu, qui germinat, ſed etiam de fructu, qui non germinat, qui proprie appellatur redditus, ut de molendino, de cujus fructibus decima debetur, non deductis ſumptibus factis pro hujuſmodi redditibus habendis, ut tenet Abbas *in cap. paſtoralis, num. 2. de decim.*

17 Prædialis † verò debetur de jure divino ex communi canoniſtarum ſententia relata per Covar. *in lib. 1. var. reſol.* His accedunt innumeræ Sanctorum Hieronymi, & Auguſtini, Rot. Rom. & Conciliorum Maguntin. & Trident. & tantorum Patrum in Spiritu ſancto legitimè congregatorum auctoritates, à quibus ſolutionem decimarum Deo debitam eſſe, fuit pronunciatum, *ut ſuprà poſt principium, ver. primò auctoritate*, & quicquid teneat. Covar. *loco proximo citato, & ibi in ver. præ[illegible]à*, quòd nec jure naturali, nec divino decimæ debeantur, eſt contra communem opinionem comprobatam à ſacro concilio Tridentino noviſſime celebrato, quod expreſſis verbis decimarum ſolutionem debitam eſſe Deo pronunciavit, *ut in cap. 12. de reform. ſeſſ. 25.* quod quidem contrariã interpretationem non admittit ſine Papæ auctoritate. Sed quòd integra decima pars fructuum, aut vigeſima, vel trigeſima debeatur id non cadit ſub divino præcepto. Verum, quòd aliquid decimarum loco Deo offeratur, ut agnoſcatur ſupremus rerum omnium Dominus, hoc jus divinum, & naturale præſcribit, Azor. *lib. 7. inſtitut. moral. cap. 37. ſub ver. his poſitis*, & jure † poſitivo mandatur, ut perſolvantur decimæ tanquam jure divino debitæ ſub excommunicationis pœna, *ut cap. pervenit, & cap. in aliquibus de decim.*

18

19 Ubi autem conſuetudo recepta eſt, & legitimè † præſcripta, quòd decima non ſolvatur, ſolvi non debet, ſed in ſolutione facienda ſtandum eſt conſuetudini legitimè præſcriptæ, quæ vim legis habet. Hinc intrat præſumptio, quòd olim Romani Pontifices remiſerint decimas laicis quodammodo titulo permutationis, pro bonis ab ipſis ad eccleſiarum, & clericorum uſus aſſignatis, ea lege, ut dotarent eccleſias, & neceſſaria vitæ ſubſidia clericis præberent, dummodò aliquid perſolvatur, & clericis neceſſaria miniſtrentur; prout pluribus in locis fuerunt eccleſiæ ditatæ, & ubique de aliquibus bonis dotatæ, ut per Azor. *eod. lib. 7. cap. 37. ver. ex his multa.*

20 Miſta decima † eſt, quæ de agnis, & aliorum fœtibus animalium debetur, ut per Hoſtienſ. *in ſumm. num. 3. in ver. quod ſint* ſolviturque etiam de lacte, caſeo, lana, ovibus, & omnibus aliis fructibus animalium, etiam de cæra, & melle apum.

21 Perſonales † ſolvuntur de venatione, piſcatione, de captis in juſto bello, ſtipendio militum, lucro Advocatorum, & Procuratorum, de lapidicinis, & auri, aliorumque

que metallorum fodinis, de molendinis, & furnis, mercede mercenariorum, ac de omni artificio, negotiatione, & lucro, ac aliis; de quibus per Hoſt. *in ſum. de decim. eod. n. 5.* & copiosè Monet. *dicto capitulo quarto, eodem titulo, per totum.*

22 Quæri nunc poteſt, † an judex ſecularis cognoſcere poſſit de cauſa decimarum; & eſt diſtinguendum, quia, aut agitur de quæſtione facti tantùm, & non juris, ut de ſummario poſſeſſorio; & tunc judex ſecularis erit competens, non jure ſuo, ſed favore eccleſiæ, cùm agatur de ſola exequutione in favorem eccleſiæ. Feder. de Sen. *conſ. 245. n. 3.* Felin. *in c. cauſam, n. 15. de præſcript.* Rebuff. *quæſt. 10. num. 3.* & Monet. *q. 8. num. 13. de dec.* Secundò, erit competens judex ſecularis, quando agitur de facto, vel de furto decimarum, vel executione, Fed. *in d. conſ. 245.* & Rebuff. *eod. n. 3.*

Tertiò, quando tantùm agitur an decimæ ſint ſolutæ, quo caſu poterunt clerici coram judice ſeculari laicos ſolutionem decimarum recuſantes compellere, Covarr. *pract. quæſt. c. 35. num. 21.* Rebuff. *eodem cap. 10, num. 4.* & Monet. *eod. c. 8. num. 5. de decim.* & quocunque caſu non privativè ad judicem eccleſiaſticum, ſed erit in arbitrio clericorum, quem velint eccleſiaſticum, vel ſecularem judicem adire, & erit locus præventioni, Feder. *eod. conſ. 245.* ita quòd in dictis caſibus eccleſiaſtici habebunt duos judices. Felin. *in d. cap. cauſam, num. 25.* & melius Covarr: *eodem num. 2.* quem ſequitur Monet. *dicto cap. 8. num. 14.* Si verò de jure exigendi decimam tantùm agatur, illud jus in laicum cadere non poteſt, & qui tale jus ſibi uſurpat, ſacrilegium committit: quia rem ſacram ſibi contra ſacros canones, & jura ſumit, & arrogat; decima enim eſt res ſpiritualis, & ſacra, ut inquit Abb. *in cap. adhæc, num. 2. de decim.* & Azor. *eodem l. 7 cap. 34. ſub verſ. ſeptimò quæritur*, & ideò ad judicem eccleſiaſticum cognitio ſpectat. gloſſ. *in c, ex tenore, in ver. Eccleſiarum, de for. comp. & Rebuff. in dicto tract. de decim. quæſt 10. num. 2. & 35.* & juriſdictio † ſpiritualis per laicum, nec præſcriptione acquiri poteſt, *cap. cauſam quæ, de præſcript. cap. prohibemus, de decim.* & Azor. *dicto l. 7. inſtitut. moral. cap. 36. verſ. quarto quæritur.*

24 Decimarum cauſæ tribus remediis † poſſeſſoriis agitari poſſunt.

25 Primò remedio retinendæ, quando quis eſt in poſſeſſione illas percipiendi tempore, quo lis movetur, in qua eſt manutenendus, §. *quorum, verſ. hodie, inſtit. de interd. cap. licèt cauſam, §. fin. verſ. cum ergo, de probat;* Bart. *in l. 1. §. hujus autem, num. 1. ff. ut poſſi. & in l. 1, C. eodem titulo;* Ruin. *conſil. 106. num. 1. vol. 5.* Corn. *113. n. 1. vol. 1.* & hoc remedio retinendæ, vel interdicto, uti poſſidetis, ſtatim quòd quis adeptus eſt beneficium, & inductus in poſſeſſionem, licèt adhuc nullas receperit decimas, agi poteſt ad decimas, in quarum poſſeſſione prædeceſſor exiſtebat, quia per inductionem in poſſeſſionem be-
26 neficiatus efficitur † poſſeſſor omnium rerum & jurium ſuæ Eccleſiæ, Rebuff. *q. 9. num. 3. & 5.* & Monet. *quæſt. 8. num. 30. & 31. de decim.* Nam in acquiſitione poſſeſſionis non requiritur adeptio poſſeſſionis omnium prædiorum, & glebarum, *l. 3. in princip. ff. de acqu poſſ.* ſed in beneficialibus ſufficit apprehendere poſſeſſionē bene-

beneficii per amplexum Altaris, & alios actus, quæ fiunt in Eccleſia, ac etiam per tactum annuli Eccleſiæ clauſæ acquiritur poſſeſſio. Rot. *deciſ. 5. de cauſ. poſſ. & propriet. in antiqu. & deciſ. 8. de reſtit. ſpol. in antiquior.*

Secundò, poteſt agi remedio poſſeſſo-
27 rio † recuperandæ poſſeſſionis, qua quis ſpoliatus libello concludere debet ad reſtitutionem, vel reintegrationem, *cap. reintegranda, 3. q. 1. cap. ad decimas, de reſtit. ſpol. in 6.* & Rebuff. *ea q. 9. num. 2.* & ſpoliatus antequam cognoſcatur de dominio, eſt in primis, & ante omnia reſtituendus, *cap. reintegranda, 3. q. 1. cap. conquerente, & cap. fin. de reſtit. ſpol.* Bar. *in l. ſi quis ad ſe fundum, num. 2. C. ad l. Iul. de vi pub.* & Menoch. *conſ. 2. num. 185. & 186. lib. 1.*

28 Tertiò; † agitur poſſeſſorio adipiſcendæ, & tunc beneficiatus libello concludere debet ſe eſſe parochum talis loci, quapropter ratione oneris, curæ animarum decimas deberi, quarum percipiendi poſſeſſionem ſibi tradi requirit, Rebuff. *q. 9. num. 1. &* Monet. *q. 8. num. 27. eo. tract. de deci.* & pluries cauſa decimarum eſt ſummaria, in qua procedi poteſt ſine aliqua juris ſolennitate.

29 Primò, † enim, quando agitur poſſeſſorio retinendæ, quod eſt ſummariiſſimũ, quo probatis requiſitis, ut poſſeſſione tempore litis motæ, non admittuntur probationes requirentes altiorem indaginem, ſed datur beneficiato manutentio, *d. §. quorum, inſtit. de interdict. cum aliis ſupracitatis.*

Secundò, quando clerici, quibus conſtat decimas de jure deberi, agunt contra eos, qui ad ſolutionem pro certa decima, aut quota tenentur, ut eſt text. *In clem. diſpendioſam*, & ibi gl. *in verb. decimis*, Card. *n. 28.* & Imol. *n. 7. de jud.* & Monet. *eod. tract. quaſt. 8. n. 41. & 42. de decim.*

Tertiò, ſi agatur inter duas eccleſias de jure percipiendi decimas, quarum beneficiati prætendunt, quilibet decimas ſuæ eccleſiæ à tertio laico deberi, quia cum eccleſiaſticis de jure † communi, & divino debeantur, ſemper habet locum dicta clem. diſpendioſam, Rot. *deciſ. 14 per tot. de jud. in no.* gloſ. *in d. clem. in verb. decimis, verſ. ſed quid ſi non*, cum aliis, per Monet. deductis, *eod. cap. 8. num. 4*

Quartò, procedit etiam dicta clemen. diſpendioſam, inter laicos, quando fuerunt decimæ tranſlatæ ante conc. Lateranen.
31 & ſucceſſor in feudo † antiquo decimarum agit coram domino directo ad earum exactionem, in quarum poſſeſſione erat ejus prædeceſſor, quia tunc, cùm cauſa decimarum ſit de decimis antiquitùs de jure communi, & divino Eccleſiæ debitis, & hoc jus in vaſſallum tunc legitimè fuerit translatum, vaſſallus eodem privilegio gaudet *l. qui in jus, ff. de reg. jur. cap. qui in jus, eod. tit. Card. in d. clem. 1. num. 21.* & Bened. Caputa *q. n. 17.* & in his caſibus contra ſubditum ad decimas non ſolutas
32 agendo incipi poteſt à præcepto † ſub pœna pecuniaria, & in ſubſidiũ excommunicationis trina, vel una pro trina monitione præmiſſa, quatenus intra tot dies debeat reus tantam ſummam decimarum perſolviſſe, *cap. pervenit, de decim. c. ſacro. de ſent. excomm.* & gloſſ. *in d. clem. diſpendioſam, in verb. præmoniti.*

33 Non tamen † ſunt tolerandi, qui variis artibus decimas eccleſiis obvenientes ſubtrahere moliuntur, aut, qui ab aliis ſol-

vendas

& Felin. *in dicto cap. Sacroſ. num. 1. verſ. immo requiruntur, eod. tit.* & ſufficit, quòd unico actu una pro tribus fiat, cum aliquorum competentium dierum intervallo, gloſſ. *in ca. ſtatuimus, in verb. monitionem, & dicto cap. conſtitutionem, §. ſtatuimus,* & ibi gloſſ. *in verb. una. de ſentent. excommunicat. in 6.* & Monet. *eod. cap. 8. num. 69.* Non enim ſubſiſtunt deducta per Rebuſt. *in quæſt. ultima num. 15. de decim.* quòd retinentes decimas ſint ipſo jure excommunicati, & ſingulis diebus Dominicis pro excommunicatis à Parochis veniant publicandi, ut benè animadvertit Monet. *eod. cap. 8. num. 65.* quia tàm antiqui Canones, quàm noviter Sacrum Concilium Tridentinum diſponunt, quòd decimas non ſolventes excommunicentur, ut in dicto *cap. 12. ſeſſ. 25.* cum aliis ſupra per Monet. *d. num. 65 66. 67. & 68.* deductis.

Si vero in prædictis caſibus contra
38 communitatē, † vel capitulum agatur, non poteſt in ſubſidium procedi ad excommunicationem, quia Univerſitates non excomminicantur, ſed loco excommunicationis ſupponuntur interdicto, quando ex cauſa interdici poſſunt, *c. Rom. in ſi de ſent. excommu. in 6.* ſed pro debito † pecunia-
39 rio quacunque occaſione, vel cauſa Civitates, Caſtra, Villæ, loca, territoria, vel univerſitates auctoritate ordinaria ſine Sedis Apoſtolicæ ſpeciali licentia, nec interdicto ſupponi poſſunt, *ut in extrav com. cap proinde, §. præſenti, de ſent. excom.* & Felin. *in cap. ſane, 2. num. 3. de off. & pot. jud. deleg.*

40 Quando autem † agitur ad decimarum ſolutionem contra univerſitatem, vel particularem perſonam, & liquidò non conſtat, an decima, vigeſima, vel trigeſima debeatur, ſed dubitatur ſuper quota tunc pro portione liquida, modo quo ſupra, ſummariè, & quo ad non liquidam juris ordine ſervato, admiſſis articulis, & probationibus deſuper faciendis, ſervatis, ſervandis, erit procedendum, Bald. *in conſ. 429. licèt judex n. 1. verſ. qui autem gravatur, vol. 3.* & ita diſtinguit Ang. *in l. fin. in ſi. C. ubi quis de cur. vel cohorta*, ubi autē dubitatur, an aliquis ſit debitor, tunc non habet locum executio lite pendente, ſed procedendum eſt cauſa cognita, quem ſequitur Oſaſch. *deciſ. 86. n. 1. & 6. verſ. quid dicendum*, pari modo ſi oriatur quæſtio de decimis eccleſiaſticis inter laicum prætendentem, ſe infeudatum ante concilium Lateranen. & alios laicos negantes totam, vel quotam, quia, donec laicus probaverit infeudationem legitimo tempore factam, & liquidam quotam, via ordinaria admiſſis legitimis probationibus procedere debet, gl. *in d. clem, diſpendioſam, in*
41 *verb. decim. in princ.* ad laicorum inſtantiam † pro præſtatione decimarum nullus per cenſuram eccleſiaſticam compelli poteſt, Rot. *deciſ. 14. in fin. de jud.* & eſt ratio differentiæ; quia debitæ de jure communi & divino, habent fundamentum indubitatū, quod non admittit exceptionem requirentē altiorem indaginem in contrarium, ſed, quando prætenduntur jure ſpeciali, ut pacto, pollicitatione, voto, vel infeudatione, tunc non proceditur ſummariè, quia non habet locum clem. diſpendioſā, ut declarat gl. *eo verb. decimus*, & ibi Ioan. de Imol. *n. 4.* Card. *n. 19* & ſequitur Monet. *d. q. 8 n. 46. & 47* ſed actor ſuam intentionem concludenter probare tenetur, aliàs actore non probante, reus

abſol-

abſolvitur, *l. qui accuſare*, C, *de eden*. Nam regulariter † ſubditi ad ſolutionem decimarum, appellatione remota, ſunt cogendi, *c. ex multiplici*, *c. tua nobis*, *in fi* & ibi Abb. *n. 8*: *de deci*. & glo. *in cl. diſpendioſam*, *in verb. cæteri*, *de jud*. & procedit regula ſemper quando decima eſt certa, pro qua decem pro centenario ſolvuntur, vel ad rationem vigeſimæ, vel trigeſimæ, aut quinquageſimæ, ſecundum, loci conſuetudinem, ſeu compoſitionem, & tranſactionem, ita quòd de certa quota legitimè conſtet, & tunc his caſibus appella-
43 tio non admittitur † ad effectum ſuſpenſivum, ſed devolutivum tantùm, quò caſu Signatura committit cauſam appellationis cum clauſula, ſine ratardatione ſolutionis decimarum, quæ interim lite pendente ſemper perſolvi debent. Marcheſan. *in tract. Commiſſ. c. 4. n. 15. & 25. par. 2*. & Monet. *d. c. 8. n. 58*.

In ſimili etiam appellatio à ſententia lata ſuper ſolutione penſionis, auctoritate Apoſtolica reſervatæ, regulariter non ſuſpendit judicatum, quia in commiſſione apponitur dicta clauſula, ſine retardatione ſolutionis penſionis, ut per Gomeſ. *in comp. utr. ſign. n. 86*. niſi ex ventre litterarum Apoſtolicarum oriatur conditio, quæ in primis eſt verificanda, ut opportuniori loco fuſiùs deduxi; limitatur tamen dicta regula pluribus caſibus.

44 Primò, quando agens ad decimam † petit ad rationem decem pro centenario, vel alterius quotæ, cujus non eſt in poſſeſſione, nec eam ſibi liquidò deberi probat, & reus excipiendo, opponit de conſuetudine perſolvendi duos faſciculos grani in agro pro quolibet modio terræ, aut aliam quotam: quia tunc appellatio non ſuſpendit judicatum, quò ad dictos duos faſciculos, qui debentur liquidò partis confeſſione, ſed quò ad reliquum appellatio ſuſpendit judicatum, & pars liquidanda decidi debet per tres ſententias conformes, quæ opinio gloſſ. & Innoc. *in c. in aliquibus* & Abb. *in c. tua nobis*, *n. 9. de deci*. quam ſequitur Monet. *eod. c. 8. n. 58*. ubi, quòd laico alleganti conſuetudinem, non admittitur appellatio, non eſt ſimpliciter vera, quia aut quis allegat ſe conſuetudine omninò exemptum eſſe à decimarum ſolutione, quo caſu procedit opinio præfata, aut vult probare conſuetudinem ſolvendi duos faſciculos grani tantùm pro quolibet modio, vel quid ſimile, & tunc probatio conſuetudinis eſt admittenda,
45 † quia, quò ad certam quantitatem, aut portionem, non jure divino, nec naturali, ſed humano tantùm fuit in decimarum ſolutione inducta conſuetudo, quæ eſt attendenda, *dicto c. in aliquibus*, §. *fin. cap. commiſſum*, *c. cum ſint homines*, *c. dilecti*, *c. ad Apoſtolica*, *de deci*. Hoſt. *in ſum. verſ. ſeptimò quæritur*, *eo. tit*. & hanc eſſe communem opinionem teſtatur, Covar. *d. c. 17. n. 8 poſt princ. & verſ. ſextò pariter*;
46 quæ conſuetudo † circa decimarum ſolutionem uſu, & ſpatio 40. tantùm annorum legitimè præſcripta cenſetur, *c. ult. de conſuetu*. Parii. *conſ. 25 n. 6 & 27. l. 4*. Ruin. *conſ. 142, n. 12, vol. 5*, Covar. *eo. c. 17. n. 8. ver. decimo his*.

47 Secundò, limitatur, quando reus † conventus ad ſolutionem decimarum allegat privilegium, aut compoſitionem ſuper certa portione, ultra quàm, ſi cogeretur ſolvere, gravaretur, & in cauſa decimarum admittitur appellatio, ſicut in aliis cauſis, ubicunque aliquis gravatur, *gl. in c. tua nobis*,

nobis, in verb. tributa, & ibi Abb. *num.* 9. *verſ aut allegat. de decim.* Tiraq. *in tract. de privil. pi. cau. privil.* 153.

Limitatur tertiò regula, ut non procedat † in decimis leguminum, & aliorum
48 minutorum, ut de fœno, herba, olivis, & miſtis, quæ non proveniunt ex poſſeſſionibus, ut ſunt decimæ caſeorum, ovorum, animalium, gallinarum, & anſerum pro quibus valet conſuetudo nihil ſolvendi, quæ ferè in toto orbe terrarum ſervatur. S. Th. 2. 2. q. 87. *art.* 2 *ad* 3. *in fi.* & Covar. *d. c.* 17. *n.* 8. *verſ. ſeptimò eo.* cum aliis ſupracitatis, quæ juris ordine ſervato, eſt probanda, quo caſu à quolibet gravamine per definitivam illato appellatio eſt admittenda, *c. ut debitus, de appell.*

Quartò limitatur, ut non procedat in
49 decimis † perſonalibus à quibus conſuetudine præſcripta laici eximuntur, Felin. *in c. cauſam, quæ n.* 1. *de præſcript.* Covar. *eo. c.* 17. *n.* 2. *verſ. & præter has, cum aliis ſupra allegatis.* Et regulariter; ubicunq;
50 oritur quæſtio ſuper conſuetudine † quæ juris effectum operetur; allegans debet admitti ad illam probandam, quia eſt facti, & ſervatis ſervandis probari debet, *l.* 1. & ibi glo. *in ver, probatis*, & Bar. *n.* 3. *C. quæ ſit long. conſuet.* & contra pertinaces invocari poteſt brachium ſeculare, *c. poſtulaſti, extra de homicid.* gloſſ. *in c. diſpendioſam, in verb. coerceri*, & Monet. *eo. c.* 8. *n.* 57. quando non poſſunt † compelli per
51 cenſuram Eccleſiaſticam, ut per Rebuff. *ea. quæſt.* 15. *num.* 18 quia judex eccleſiaſticus non debet petere brachium ſeculare, niſi interveniat contumacia condemnati, vel debitoris, & ſervata forma conc. Trid. *de qua in c.* 3. *de reform. ſeſſ.* 25.

52 Quæri ſæpe † contingit, an clerici decimam perſolvere teneantur, & eſt regulare, quòd teneantur, cùm enim clerici, ut plurimùm à parochis recipiant ſacramenta, pro quorum adminiſtratione ad reſidentiam ſunt obligati, ut parochi, qui reſident, & ſacramenta adminiſtrant, ſe valeant ſuſtentare ad ſolutionem decimarum tenentur, *c. novum genus, de decimis.* Rebuf. *in tract. eodem titulo, quæſt* 2. *n.* 7 & Azor. *eod. lib.* 7. *inſt. moral. cap.* 35. *ſub verſ* ſeptimò quæritur, & etiam Judæi quibus ſacramenta non miniſtrantur, de terris quas colunt, decimas perſolvere tenentur, *cap. de terris, de decim.* Oldrad. *conſ.* 91. & Rebuff. *eod. tract. quæſt.* 5. *num.* 11. & 12.

53 Ampliatur dicta regula, † primò quòd non ſolùm teneantur clerici ſolvere decimas prædiales de bonis patrimonialibus, & ab ipſis acquiſitis, *cap. novum genus*, & ibi gloſſ. fin. & Abb. *num.* 4. *verſ. ſi verò clerici, de decim.* ſed etiam tenentur facere oblationes in caſibus, in quibus laici offerre debent, ſi audiunt divina in aliis eccleſiis, tanquam parochiani illarum eccleſiarum, *cap. alia*, junct. gloſſ. *in ver. ſi munus*, 16. *q.* 1. & Abb, *in d. cap, novum genus, num.* 3.

54 Secundò, † ampliatur in clericis collegialiter viventibus, qui etiam ſi non recipiant eccleſiaſtica ſacramenta à parochis, ſed ſibi ipſi ad invicem ſubminiſtrent, ſi tamen pro cultura tenent bubulcos, & famulos eorum ſumptibus, quibus parochus eccleſiaſtica ſacramenta ſubminiſtrare teneatur, dicto caſu, ratione reſidentiæ, quã pro ſacramentorum adminiſtratione ex debito facere tenentur, decimas prædiales parocho perſolvere debent, in recompenſationem. Naturali enim convenit

rationi, ut qui ſeminat ſpiritualia temporalia metat, *c. cum ſecundum, de prabend. Paul. ad Corinth. cap. 9.* & Rebuff. *ead. q. 2. num 7.*

55 Ampliatur tertiò, † quòd clerici teneantur ſolvere decimam, etiam de prædiis dotalibus eccleſiæ, quia licèt contrarium teneat, gloſ. *in cap. novum genus, in ver. à clericis, de decim. per text. in cap. quæſiti, 16. quæſt. 1.* de qua facit mentionem Innocent. *in d. c. novum genus, n. 1.* & ibi Abb. *nu. 4.* contraria tamen opinio eſt verior quam amplectitur, gloſſ. *in cap. 1. in ver. ullo ſervitio,* & ibi Abb. qui teſtatur dictam gl. eſſe communiter receptam, *num. 4. de cenſ.* quem ſequitur Rebuff. *in tract. de decim. q. 5. n. 19* & ita ſentit Azor. *lib. 7. inſtit. moral. c. 35. ver quintò quæritur,* & eſt ratio, quia cum in jure non reperiatur, quòd eccleſia antiqua debeat privari decimis, propter conſtructionem novæ, non debemus interpretatione magiſtrorum generalem juris diſpoſitionem alterare, ut inquit, Abb. *in eod. n. 4.* & quòd eccleſia parochialis propter novæ eccleſiæ conſtructionem, & dotationem non poſſit jure ſuo privari, probat text. *in c. Eccleſiæ antiquitùs, 16. q. 1. & cap. tributum, 23. q. 8* Abb. *in d. c. novum genus, n. 6. de decim.* & Rebuff. *eod. n. 14* & hæc procedunt, niſi eccleſia ſit tuta præſcriptione,

56 quia decimæ † ab eccleſia contra eccleſiam cum titulo, & bona fide, ſpatio quadraginta annorum præſcribuntur, *cap. 1. de præſcript. in 6.* & Rebuff. *ead. quæſt. 13. n. 80. & num. 112.* & ſine titulo illas præſcribit ſpatio tanti temporis, cujus initii memoria in contrarium non exiſtat, *eod. c. 1. in fin. de præſcript.* & Rebuff. *ead. q. 13. n. 81.* & hæc procedunt quo ad decimam prædialem, quia perſonales ex univerſali conſuetudine præſcribuntur, Felin. *in cap. cauſam quæ, n. 1. de præſcript. cum aliis ſupra allegatis.*

57 Limitatur primò, dicta regula, ut non procedat in clericis inſervientibus parochialibus eccleſiis, quibus decimæ debentur, quia tunc ad illarum ſolutionem non tenentur, Sylveſt. *in ver. decima q. 7.* & Azor. *eo. cap. 35 ſub ver. quintò quæritur, circa fin.*

58 Secundò, † limitatur in eccleſiis regularibus, & aliis collegiatis, quæ ſunt privilegiatæ, quia decimæ privilegio Papæ, & exemptione tolli poſſunt, *ut cap. à nobis,* & ibi gloſſ. *in ver. exemptus,* & Abb. *n. 4. de decim.* & Rebuff. *ead. q. 13. n. 103.*

59 Quæritur, † an dominus agri, vel conductor, decimam ſolvere debeat, in quo eſt diſtinguendum, quia, aut loquimur de conductore, qui locavit agrum certa pecunia, vel certis menſuris grani, ita, ut omnes fructus ad conductorem ſpectent, & tunc dominus non tenetur ad decimam ex penſione, quam percipit à conductore, quia eorum onus ad conductorem tranſit, eo quòd dominus agri propterea minorem penſionem exigit, & ſi fuit conventum de certis menſuris grani domino tradendis, antequàm illæ menſuræ pro penſione dentur, tota quantitas grani eſt decimanda, ſiverò agatur de colonis partiariis, qui partem fructuum percipiunt & domini aliam partem, coloni pro ea parte, quam percipiunt, tenentur dare decimam, & eorum domini pro ea parte, quæ ipſos contingit, & ita diſtinguit, glo. *in cap. quæſiti ſunt, 16. q. 1. c. tua nobis,* & ibi gl. *in ver. ſic, & dominus* & Ab. *n. 1 gloſſ. in c. cum non ſit, in v. præced. de decim* & plenè Azor. *eo. l. 7.* in-

inſtit moral c.35.ſub ver. quartò quæritur, 60 & debet ſolvi de omnibus † fructibus ſine aliqua impenſarum deductione, *cap. non eſt*, & d gloſſ. *in cap cum.non ſit*, & gl. *fin. in cap ex parte*; & Abb. *in cap paſtoralis nu. 2. eod. tit.* quæ procedunt in decimis prædialibus, ſecus in perſonalibus, ut per gloſſ. fin. *in d. cap. non eſt, cap. paſtoralis*, & ibi Abb. *nu. 1. 6. & 7. eod. tit.*

Debetur decima prædialis, etiam ſi do-
61 minus † conditionem rei ſuæ mutet, nempè, ſi in agro, qui arari, & grano ſeminari ſolebat, quis vineam plantaverit, vel agrum ad pratum reduxerit, aut in eo oriza ſeminaverit, ſeu in area, vel platea arbores ſeverit, vel domos extruxerit, ſive ex vinea agrum ad ſeminandum fecerit, quæ omnia dominus facere poteſt, abſque Eccleſiæ conſenſu, & ſi qualitate mutata prædia uberiores fructus reddant, major decima debetur, ut eſt text. *in c. commiſſum*, & ibi Abb. *nu. 2. de decim.* Covar. *pract qu c 37. num. 5* Rot *diverſ. deciſ. 17 num. 10. par. 2.* & Azor. qui teſtatur hanc eſſe communem ſententiam, *in eo cap. 35 ſub. ver. decimum quæritur.*

Quamvis enim privilegio Papæ & ex emptione decimæ tolli poſſint, per text. *in cap. à nobis*, ubi etiam gloſſ. *de decim. cum alijs ſupra num. 58. deductis*, pluries tamen ſuper privilegiis eximentibus à decimarum ſolutione ſolet dubitari. Quo caſu verba privilegiorum ſunt ponderanda, quia, ſi privilegium reſpicit terras, ſeu prædia, coloni colentes illas privilegio participant, eſtque tranſitivum ad colonos, & tunc
62 privilegium † dicitur reale, gloſſ. *in clem. 1. in verb excolendas, circa fin. de decim.* & ibi Cardin. Abb. Imol. Anchar. Vital, & alii idem Abb. *in cap. ex parte, num. 5. de decim.* & *conſil. 9. dub. 2. lib. 1.* Rot *deciſ. 4 de privileg. in ant.* de communi teſtatur, Soc. *in conſ. 268. ante numer. 1. lib. 2.* & poſt alios ibi allegat, idem tenet Rot. *diverſ deciſ 23. num. 6. par. 2.*

63 Moniales enim Ordinis S Claræ † habent privilegia à Summis Pontificibus conceſſa, quod ipſe de quibuſcunque terris, & poſſeſſionibus ſuis quas per ſe, vel culonos, aut ſervitores ſuos excoli, aut coltivari faciebant, aut in poſterum facerent, nullas decimas, & primitias parochialibus eccleſiis, & aliis perſolverent, nec ipſæ, aut poſſeſſionum earundem coloni ad earum ſolutionem à quocunque cogi poſſent, & ideò favore earundem monialium, ſuorumque colonorum in cauſa Conchen, exemptionis decimarum, in Rota coram Orano.

Die 20. Januarij 1589. fuit reſolutum monialium Beatæ Mariæ Conceptionis, Ordinis S. Claræ intentionem fundari in privilegiis per Summos Pontifices Abbatiſſis, & monialibus ejuſdem Ordinis Sanctæ Claræ conceſſis, in quibus habeatur, quòd ipſæ de quibuſcunque terris, & poſſeſſionibus ſuis, quas per ſe, vel colonos, aut ſervitores excoli, & cultivari faciebant, aut in poſterum facerent, nullas decimas, & primitias parochialibus Eccleſiis, & aliis perſolverent, nec ipſæ, aut poſſeſſionum earundem coloni ad earum ſolutionem à quocunque cogi poſſint.

Neque verò laborandum eſt circa verificationem dicti privilegij, ex quo fuit conceſſum motu proprio, & concurrit curſus temporis, & illius obſervantia, prout, aliàs fuit dictum in una Lucana Decanatus coram Aldobrandino, & in alia Burgen. juriſdictionis coram Seraphino, & eſt de-

ciſ Caputaq. 358.*n*.5. *l* 2. in qua habetur,
64 quòd præſentes † non poſſent renunciare
privilegio in præjudicium ſucceſſorum;ex
hoc enim tollitur id, quod dicebatur de
non uſu privilegij, ultrà quod cum à con-
ceſſione privilegij per Paulum III. non
65 ſint lapſi † quadraginta anni; prout inter
alia requiritur, Boſſ *in tit.de princip.n.* 329.
& quando adeſſet temporis lapſus ſuper-
ſunt privilegia Pij V. & Papæ Gregorij
XIII. recentia, & cum illud privilegium
66 habeat decretum irritans, per non † uſum
non dicitur amiſſum. Rot. *deciſ.*3. *de privi-
leg.in antiq.* Hoc autem eo magis, quo fuit
univerſo ordini conceſſum, nam per uſum
aliorum monaſteriorum jus iſtarum moni-
alium cenſetur præſervatum, non ſecus, at-
67 que juſpatronatus, † quòd per exercitium
unius ex compatronis aliis præſervatur,
Abb.*conſil*.54 *nu*.3.*lib*.1.Curt.*de jur.patr.
verſ.competentes,nu*.42. non obſtat, quòd
in privilegio non fuerit facta mentio quaſi
poſſeſſionum eorum, qui decimas perci-
68 piebant, nam ſatis eſt, quòd † natura ex-
emptionis hoc habet, ut deroget juri eo-
rum, qui illas percipiebant, Dec.*conſ*.115.
nu.2.Caſſad.*deciſ*.1.*nu*.2.*de privil*. & ex his
fuit reſolutum monialibus exemptionem
competere, donec ex bonis monaſterij ha-
beant ſingulæ vigintiquinque ducatos,
juxta privilegium Greg.XIII.incluſive, ni-
ſi obſtet diſpoſitio, *cap. nuper de decim.* de
quo particulariter videbitur.

An autem, cap. nuper, de † decim. ob-
69 ſtet monialibus dicti Ordinis, quin poſſint
privilegio exemptionis ipſis conceſſo gau-
dere, puto diſtinguendum, aut enim exem-
ptione gaudebant ante conc. generale ſub
Innoc. anno. 1215. celebrato, de quo per
gloſſ.in eo cap. nuper, aut poſtea. Si ante
dictum concilium dicta exemptione gau-
debant, illis etiam hodie ſuffragatur, ſi
poſtea obtinuerunt privilegium, niſi fuerit,
d.c. ſpecialiter derogatum, dicto privilegio
hodie gaudere non poſſunt, quia illi obſtat
dictum *c.nuper*, ubi etiam Abb. *num*.1 *de*
70 *decim* & ideo † Societas Ieſu ultrà privi-
legia obtenta à Paulo III & Pio IV. Ro-
manis Pontificibus, habuit etiam privile-
gium à Greg. Papa XIII. ſub dat. Romæ
die 1 Jan.1578. ſuper exemptione decima-
rum cum derogatione, *d.c. nuper*, quæ re-
movet omnem difficultatem, ut fuit à Ro-
ta deciſum, ut in deciſionibus infraſcriptis.
Coram Bubalo Cartaginen. decimarum
20. Octobr. 1578. fuit reſolutum per do-
71 minos privilegium fel.rec. Pij IV. † exime-
re Societatem Ieſu à ſolutione decimarum
ſpiritualium, debitarum rectoribus paro-
chialium eccleſiarum de jure communi.
Nam quicquid ſit de privilegio recolen.
mem. Pauli III. verba dicti privilegij Pij
III ſunt adeò univerſalia, & prægnantia, ut
ſine difficultate comprehendant etiam
iſtas decimas ſpirituales, eximit enim à qui-
buſcunque decimis prædialibus, & perſo-
nalibus ſub quibus verbis non eſt dubium,
quin includantur etiam decimæ ſpiritua-
les, ut latè per Dec. *conſ*. 113. *nu*. 4. *& ſeq.*
72 quia prædiales decimæ † appellantur, quæ
debentur parocho de jure divino. *c. tua no-
bis*, & *c. ex parte, de decim.* & ſatis conſtat
de enixa mente Papæ, nedum ex dictis ver-
bis univerſalibus, ſed etiam ex derogatione
regulæ de non toll.jur. quæſ. ex qua appa-
ret, quod voluit aliis præjudicare, ut per
Crot. *in conſ*.49.*nu*. 16. Caſſad. *deciſ*.1.*de
privil*. Beltram. *in conſ.7.n.4.in 2.par.3 lib.
& in conſ.15.col penul. & fin lib 6.*

Nec obſtat deciſio Put.63.*lib*.3 quia in
illo

illo caſu non adeiant verba ita prægnantia,& univerſalia, prout in iſto privilegio, in quo fit expreſſa mentio de decimis prædialibus,prout etiam non obſtant illa verba,etiam Papalibus,quia ſtant ampliativè, & ſunt poſitiva ad tollendam illam difficultatem,an appellatione decimarum veniant decimæ impoſitæ à Papa,de qua per gloſſ.*in clem. diſpendioſam,in verb. decimis*, ubi Doctor. de jud & viſa eſt materia ſatis clara. Reſervarunt tamen Domini videndum, an dicta privilegia extendantur ad colonos,& an ſufficienter ſit derogatum *c. nuper, de decimis*, & an comprehendant bona quærenda, & quia prætenditur pro parte capituli,quòd dicta privilegia ſint revocata, quò ad iſtam exemptionem per Bullam fel recor. Pij V. poterit ſuper hoc particulariter videri.

Coram eodem, Carthaginen.decimarum, Mercurij x. Decembris 1578. circa
73 primam partem dubij, Domini † concluſerunt privilegium exemptionis decimarum conceſſum Ven. Collegio Societatis Ieſu per fel.rec.Pij IV. comprehendere etiam colonos, & arrendatarios bonorum exemptorum, quia cùm privilegium non ſolùm concernat perſonas dicti Collegij, ſed etiam res,& bona quæcunque,non eſt dubium, quin extendatur etiam ad colonos,& arrendatarios,ut per gloſſ. *in clem. 1 in verſ.excolendas,de decim.* ubi Card. *q.* 22.& Vital.*nu.*31. Rot.*deciſ.4.de privil.in antiq.* Abb *in c.ex parte,il 1.n.4 de decim.* Feret.*in conſ.*102.*nu.*13;

Quò ad ſecundam partem, fuit etiam
74 reſolutum,† quòd dictum privilegium exemptionis extenditur etiam ad bona, & prædia acquirenda poſt conceſſionem privilegij. & moti fuerunt:

Primò ex verbis generalibus privilegij, ibi,& bona quæcunque. Nam in materia
75 quantumcunque odioſa,& alteri præjudiciali,non excluditur lata interpretatio, & ex proprietate verborum proveniens, ut per Aret.*in l. cum lege.poſt prin. per illum text.ff.de teſtam.* Calder.*in conſ 1. in prin. verſ. ſed poſſet reſponderi,de conſangu. & affi.* Goz. *in l.2. numer.* 165. *C. de pact. inter empt.& vend.* Aym.*in l.1. numer.69 ff. de leg.1.* & fuit reſolutum coram Aldobrandino in una Pharen. penſionis, de anno præterito,& licet ſtantibus verbis indefinitis fortaſſe non comprehenderentur bona futura, ex not. *in cap. quia circa de privil.* (hoc enim caſu poſſet reddi dubitabilis opinio, de qua per Nat.*in conſ.* 340. *n.* 3.
76 *lib.* 2.) cum tamen hic † habeamus verba univerſalia,& geminata, comprehenduntur etiam bona futura,ex conſ Dec,113.*& alijs hic allegatis* per informantes pro Collegio.

Secundò,movebantur ex verbis d. privilegij in ſpecie loquentibus de bonis futuris, ibi omnia, & ſingula, domos probationum, & Collegia ubilibet conſiſtentia, præſentia, & futura, eorumque nempè præſentium, & futurorum Collegiorum perſonas,fructus,redditus, aliaſque res,& bona quæcunq; à quibuſvis decimis, &c. eximimus,ex quibus apparet, quòd Summus Pontifex voluit etiam eximere bona futura Collegiorum in futurum erigendorum,nec non,ibi,etiam bonorum eccleſiaſticorũ ſecularium,& regularium quorumcunq; pro tempore unitorum,quæ reſpiciunt bona in futurum unienda,ex natura il-
77 lius dictionis,pro tempore, † quæ denotat tempus futurum,Bald.*in c. cum inter n.* 7. *de re jud.* Rebuff.ſuper cõcord.*tit. de reg.* 14

præl

prælat. nomin. in facien. in ver. pro tempore exiſtens, & hæc ratio fuit magis univerſalis.

Nec obſtat, quòd privilegium de non ſolvendis decimis, cum ſit alteri præjudiciale, debeat ſtrictiſſimè interpretari, ut non extendatur ad bona futura, quia hoc non procedit, quando verba ſunt univerſalia, & quando ex eis colligitur mens concedentis, qui voluit etiam eximere bona futura, ut ſupra dictum eſt, ad reliqua in contrarium adducta, placuerunt Dominis reſponſiones Doctorum informantium pro parte Collegij.

Coram eodem, Carthaginen. decimarum Lunæ 26. Januarii 1579. Dubitavi, an Breve fel. rec. Pij. V. revocet privilegia conceſſa clericis Societatis Ieſu per Sanctæ memor. Paulum III. & Pium IV. ſuper exemptione à decimis, & cauſa pluries per me propoſita, tandem † Domini reſolve-
78 runt per ſupradictum Breve non fuiſſe revocata privilegia. Movebantur, quia cum dicta privilegia Pauli. III. & Pij IV. ſint conceſſa principaliter dictæ Societati, non autem per viam communicationis privilegiorum Mendicantium, non comprehenduntur ſub revocatione Pij V. quæ ſolum revocant privilegia conceſſa aliis per viam communicationis cum privilegiis Ordinum Mendicantium: & hoc colligebant Domini ex pluribus verbis ipſius Brevis revocatorij.

Primò, ex prooemio, in quo Pius V. facit tantùm mentionem de privilegiis, & indultis, tam temporalibus, quam ſpiritualibus per ipſum Ordinibus Mendicantium conceſſis, deinde loquitur de eiſdem privilegiis per eum ad varias regiones exten-
79 ſis, & ampliatis, † diſpoſitiva igitur ex ipſo prooemio declarari debet, *l. fin* & ibi Doct. *ff de hered inſtit.* ponderabant etiam ex ipſo prooemio illa verba relativa, ibi, prout in diverſis Apoſtolicis iteratis, & forſan pluribus vicibus, etiam in fundatione, etiam clericis Societatis Ieſu, ut omnibus privilegiis Mendicantibus conceſſis, & concedendis gaudeant conceſſis, & in verſ attendentes, ubi aſſerit non fuiſſe intentionis ſuæ communicare privilegia Mendicantium aliis Ordinibus non Mendicantibus, in iis, quæ temporalitatem reſpiciunt.

Secundò, id colligebant ex verbis, diſpoſitivè, *in verſ. volumus*, ubi præcepit omnibus judicibus, ne deinceps canonicos, vel monachos, vel clericos de Ieſu privilegiorum hujuſmodi communicationem prætendentes, niſi ſuper his, quæ ſpecialitatem concernunt, audiant.

Tertiò, ex verbis appoſitis in clauſulis derogatoriis, ibi, ac litteris noſtris prædictis, quas ad hoc extendi minimè debere volumus, & declaramus; ex quibus omnibus clarè apparet illud breve editum fuiſſe ad effectum tantùm revocandi privilegia conceſſa alijs Ordinibus per viam communicationis privilegiorum Mendicantium, non autem, ut tolleret omnia privilegia conceſſa principaliter aliis Ordinibus, quæ temporalitatem reſpiciunt, quod etiam ſuadetur, qui dato, quòd res eſſet du-
80 bia, † in dubio non debet præſumi privilegium eſſe revocatum per aliam conceſſionem poſteriorem, ut per gl 25. *qu. 2. in Sum. in verſ. item in dubio per l ſi peculium, ff de manu. teſta. & l. cum hic ſtatus, ff. de donat. int. vir. & uxor. trad.* Feder de Sen *conſil. 233. prope fin verſ. item in dubio*, Rom *conſ. 327. numer. 1.* Calder, *conſ 11. circa fin. verſ.*

verſ. præterea negare non poteſt, *de privil.* Card. *conſ.52.num.6.* Doc.*conſ.168.col.3. verſ. & ex his concluſio*, Boer. *in tractat. de poteſt. leg. de lat. numer.* 44. & Bene Crot.*conſ.371. numer.* 17. *& ſequ.& conſ.* 380.*num.* 24.*&* 25 *lib.* 3. ubi firmat, revocationem privilegij non præſumi, niſi de
81 ea expreſſe conſtet, † & propterea exactam probationem requiri in probando revocationem privilegij, per ea, quæ trad. Bar.*in cap.ſuper de renunc.* Non obſtant in contrarium adducta pro parte capituli. Et primò, non obſtant illa verba generalia appoſita in diſpoſitiva, ibi, necnon alia quæcunque &c. conceſſa, & communicata, & ampliata, &c. quia cum dicit conceſſa, debet intelligi de privilegiis conceſſis, ut in narrativa, videlicet, de conceſſis aliis Ordinibus, ut gaudeant omnibus privilegiis Mendicantibus conceſſis, & concedendis, quæ conceſſiones potuerunt eſſe in fundatione, & ante conceſſionem factam per Pium V. Ordinibus Mendicantium; ideoque illas revocat Et, quia in verbis præcedentibus revocaverat tantùm privilegia per ipſum communicata poſt conceſſionem privilegiorum Mendicantium, ideò ſubijcit illa verba, necnon alia quæcumque ad effectum, ut dicantur etiam revocata privilegia conceſſa aliis Ordinibus ante conceſſionem Mendicantium, ut gaudeant privilegiis Mendicantium conceſſis, & concedendis, prout ſupra in procemio dixerat & hæc interpretatio coadiuvatur, quia illa generalitas eſt reſtricta illis verbis, illorumque confirmationes, exemptiones, & indulta ſimilia concernentia privilegia hujuſmodi.

Nam, dum dicit indulta ſimilia, referuntur ad temporalitatem, dùm verò dicit pri-
82 vilegia hujuſmodi, † habet relationem ad privilegia communicativa, quia dictio hujuſmodi repetit omnia comprehenſa in præcedentibus cum ſuis qualitatibus, gloſ. *in cap. Abbate. de elect. in 6.* Pariſ.*conſ.52. numer.32.lib.3 & conſ.40 num.* 50. *lib.*4. & in ſumma ſanctæ mem. Pius V. per illud Breve voluit tantumodò revocare omnia privilegia conceſſa alijs Ordinibus per viam communicationis privilegiorum Ordinum Mendicantium, ſive dicta privilegia fuerint conceſſa per ſolum ipſum Pium V. poſt privilegia per ipſum conceſſa Mendicantibus, ſive fuerint antea per Sedem Apoſtolicam conceſſa, & communicata etiam in fundatione.

Secundò, non obſtat ratio, quæ videtur generalis, nempè quòd abſurdum videatur Ordines non Mendicantes gaudere exemptione decimarum in præjudicium rectorum parochialium Eccleſiarum, quia ratio eſt reſtricta, in illis verbis, cum abſurdum ſit, eos, qui Mendicantes ex quatuor Ordinibus non ſunt, ſub Mendicantium hujuſmodi colore, & ſic per communicationem prætendunt exemptionem: non autem in illis Ordinibus, qui vigore privilegiorum ipſis principaliter conceſſorum exemptionem habent, prout ſunt Collegium, & clerici Societatis Ieſu, in caſu de quo agitur.

83 Et univerſa ſocietas † prædicta, omniaque, & ſingula illius domus etiam probationis & collegia ubilibet conſiſtentia, præſentia, & futura, eorumque perſonæ, fructus, redditus, & proventus, etiam bonorum eccleſiaſticorum, ſecularium, & regularium, quorumcunque illis pro tempore unitorum, aliæque res, & bona quæcunque, à quibuſvis decimis etiam

Papalibus,prædialibus,perſonalibus,quartis, medietatibus aliiſque fructibus ſubſidijs etiam charitativis, & alijs ordinariis oneribus,etiam pro expeditione contra infideles,defenſione patriæ,& aliàs quomodolibet,etiam ad Imperatorum, Regum, Ducumvè inſtantiam,pro tempore impoſitis ſunt exempta, *ut in eiſdem privilegijs Pij IV. & litteris Gregorij XIII. verſ. ac pro potiori, &c.* quibus eximuntur etiam à decimis Papalibus ad quorumvis inſtantiam impoſitis cum clauſulis ampliſſimis,ac derogatoriurn derogatoriis, decreto irritanti,& clauſula ſublata, deſuper additis,quæ removet facultatem aliter judicandi, vel interpretandi. *cap. ſi eo tempore de elect. in 6.* Caſſad. *ſuper reg. cancell. deciſ. 12. num. 5. cum alijs ſupra. par. 1. cap. 14. numer. 1. 7. allegatis,*

85 Eadem exemptione † à decimis Papalibus gaudent etiam ſorores quorumcuncunque monaſteriorum,domorum,& regularium locorum monialium, & ſororum quorumvis Ciſterſienſium, Præmoſtraten. S. Claræ, nec non S. Benedicti,& S. Auguſtini, ac tertij Ordinis S. Franciſci, & aliorum quorumvis Ordinum, etiam ſub cura,& regimine, ac ſecundum regularia inſtituta Fratrum Minorum, de obſervantia nuncupatorum, & Eremitarum ejuſdem S. Auguſtini,degentium in Lombardia,& quibuſcunque alijs Italiæ parti-
86 bus conſidentium, † non habentium redditus ultra ſummam quatuordecim ducatorum auri de camera,pro victu cujuslibet monialis, ſeu ſororis, alios redditus non habentis, ut in litteris Pij IV. de quibus
87 in Bull. *fol. 659. cap. 10.* & eſt ratio † quia portio aſſignata monialibus, prout dicta portiuncula, ut miſerrime vivant, non poteſt aliquam decimam pati. Gemin. *conſ. 85. num. 26.* quem ſequitur Rebuff. *conſil. 124. col. 2. verſ. item Boniſacius Octavus*, & regulariter omnes fructus,qui ſpectant ad locum, vel perſonas, quæ non cadunt in nomen beneficij, ſunt liberi à ſolutione decimæ Papalis, quia in uſus quotidianos perſonarum miſerabilium expendi debent, ut inquit gloſſ. *in extravag. Io. 22 unica. in verb. ſolvere. circa fin. de elect.* & non ſolùm dictæ moniales ſunt exemptæ à decimis, ſed à quibuſcunque oneribus in perpetuum, *ut in eiſdem litteris Pij IV. motu proprio conceſſis.*

DE PRIMITIIS, ET OBLATIONIBVS.

Cap. XIII.

SVMMARIVM.

1 *Primitiæ ſicut decimæ debentur, ſed quantitas non eſt determinata.*
2 *Primitiæ animalium ſunt unũ de ducentis.*
3 *Primitiæ dicuntur primi fructus, quos ſibi Deus reſervavit.*
4 *Primitiæ ter in anno Domino offerebantur.*
5 *Primitiæ, quare fuerint introductæ.*
6 *Primitiæ debentur de jure divino.*
7 *Primitiæ, ex qua cauſa olim offerebantur.*

Primiti

8 Primitiæ debentur præcepto judiciali, & figurali.
9 Primitiarum ſolutio conſuetudine præſcribi poteſt.
10 Moralia præcepta per Eccleſiam immutantur.
11 Parochiani quando ad primitiarum ſolutionem ſint cogendi.
12 Oblationes ſunt, quæ de proprijs, & licitis rebus eccleſiæ offeruntur.
13 Oblationes, quando præcepto naturali, & divino debeantur.
14 Oblationes debentur, ubi viget conſuetudo illas offerendi.
15 Conſuetudo ſpatio decem annorum inducitur in oblationum præſtatione.
16 Oblationes parocho indigenti debentur.
17 Oblationes in Miſſis ſolemnioribus fieri debent.
18 Oblationes teſtamento relictæ omnino fieri debent, & illas negantes pœnas incurrunt.
19 Oblationes ſacerdotibus curam animarum exercentibus ſunt tribuendæ.
20 Oblationes, quando Epiſcopis ſint tribuendæ.
21 Oblationes, quando originem habuerint.
22 Oblationes, quando monachi, & alij regulares recipere poſſint.
23 Oblationes, & decimæ æquiparantur, ſuntque juris ſpiritualis, & ſacra.
24 Oblationes recipere non poſſunt laici in eorum oratorijs, quacunque conſuetudine non obſtante.
25 Oblationes ex qua cauſa laicis dari poſſunt.
26 Oblationes factæ imagini Deiparæ in muro privato, Eccleſiæ parochiali cedunt.
27 Oblationes, quæ confluunt, imaginibus, in locis, in quibus miracula aperiuntur, vel gratiæ obtinentur fabricæ cedunt.
28 Eccleſia divæ Mariæ in montibus Urbis, quando cœperit ædificari.
29 Eccleſia divæ Mariæ in agro Montis Regalis apud Vicum, quando fundari cœperit.
30 Caroli Emmanuelis Sabaudiæ Ducis, & bon. mem. Catarinæ Auſtriacæ conjugis devotio commendatur.

Io. Antonij Caſtrucij Montis Regalis Epiſcopi pietas, & vigilantia commendatur, ibid.

Caroli Argentarij Epiſcopi ſolertia commendatur, ibid.

31 Oblationes, quæ in aliena eccleſia celebranti fiunt, rectori eccleſiæ cedunt.
32 Oblationum tres ſunt ſpecies.
33 Oblationes cauſa mortis relictæ ſolvere recuſantes, ſacrilegi, homicidæ, & necatores egentium eſſe dicuntur.
34 Parochiani, quando ad oblationes faciendas cogi poſſint.
35 Parochus miniſterium ſpirituale parochianis etiam non offerentibus negare non poteſt.
36 Sacerdotibus, quando manibus ſibi victum quærere liceat.
37 Epiſcopus, quando in laicos habet jurisdictionem.
38 Actor regulariter forum rei ſequi debet.
39 Epiſcopus Pariſienſis eſt Comes, & cognoſcit cauſas civiles clericorum, & laicorum, activè, & paſſive.
40 Archiepiſcopus Bononienſis eſt Princeps.
41 Clerici Bononienſes in cauſis civilibus trahunt laicos ad forum eccleſiaſticum.
42 Milites Hieroſolymitani trahunt, & non trahuntur.

DECIMIS, de quibus proximè plura retulimus, æquiparantur primitiæ, ac cum illis ejuſdem generis. ac juris ſunt, ideò ſub eadem obligatione
1 debentur, † *Hieron. ſuper Malach. relat. in c. revertimini.* 16 *quæſt.* 1. & quantitas primitiarum non eſt determinata. *cap.* 1. *verſ. at verò primitiæ. ext. de decim.* & S. Thom. 2. 2. *quæſt.* 86. *art.* 4. ſed, qui plus quadrageſimam dabat partem, qui minus ſexageſimam, & ſic licitum erat dare inter 40. & 60 quantum quiſque volebat, hoc erat in aridis, & liquidis, ſed qui dabat
2 † primitias animalium dabat unum de ducentis. *Deuter. c.* 14. *&* 18. glo. *in c. Eccleſias. in verb. & primitias.* 13. *qu.* 1.

3 Primitæ dicuntur † primi fructus quos ſibi Deus, tamquam omnium rerum Dominus retinuit, & quia omnia dat bona, in primitijs eum recognoſcere debemus, Rebuff. *in tract. de decim. quæſt.* 1. *nu.* 18. & fuerunt inventæ tempore Abel, qui obtulit de primogenitis gregis ſui *Geneſ. c.*
4 4. & Rebuff *loco proxime citato* † ter autẽ in anno iſtæ primitiæ Domino offerebantur, in Paſchate de novis granis, in Pentecoſte de novis panibus & in Septembri de vino, & alijs fructibus illius temporis, Romani. n. olim non prius deguſtare novas fruges, aut vina ſolebant, quam ſacerdotes primitias libaſſent, ut ait Plin. *lib.* 18. *c.* 2. & Rebuff *eod. nu.* 18.

Introductæ fuerunt † primitiæ in ſignum rei jam factæ, ſcilicet liberationis ab Ægypto, per interfectionem primogenitorum, ſalutis primogenitis Iſrael, & etiam in ſignum rei faciendæ, ut ſcilicet initium operum noſtrorum attribuamus Deo auctori omnium bonorum, erant etiam in ſignum futuri, id eſt recuperandæ cœleſtis hæreditatis amiſſæ, quæ eſt propria primogenitorum. Aſtenſ. *lib.* 6. *art* 8 *de deci.* deferebantur etiam in recognitionem divini beneficij, quaſi aliquis profiteretur, ſe à Deo fructus terræ percipere, & ideo, ſe teneri ad aliquid hujuſmodi Deo exhibendum 1. *Para. c. ult.* & Graff *deciſ. aur. par.* 2 *lib.* 2. *c.* 27. *num.* 3.

6 Debentur † primitiæ de jure divino, id eſt præcepto à Deo facto, ut tenet Rebuff. *ead. qu.* 1 *num.* 22. *fin.* & pertinet ad jus naturale, ut homo aliquid Deo ad ejus honorem exhibeat de bonis ſibi à Deo conceſ-
7 ſis, ex qua cauſa † olim offerebantur in recognitionem beneficij, quaſi homo profiteretur, ſe fructus terræ à Deo accepiſſe, & ita offerebantur cum quadam profeſſione, & erant quoddam oblationis genus, *Deut c* 25. & S. Thom. *ead. qu.* 86. *art.* 4. Sed non debentur præcepto naturali, quia aliud eſt deberi ex præcepto, & aliud jure naturali, quia naturaliter quilibet eſt obligatus benefacienti ſibi ad antidota, ut benefacienti benefaciat Bart. *in l. ex hoc jure. nu.* 11 *ff. de juſt. & jur.* & ſolutionem primitiarum ſecundum determinationem Eccleſiæ, eſſe in præcepto tempore moderno, determinat Eccleſia, & quòd ſecundum conſuetudinem approbatam, & indigentiam miniſtrorum ſolvantur, tenet Graff. *d. c* 27. *n.* 4. non eſt tamen præceptũ
8 † morale, nec naturale, ſed quoddam præceptũ judiciale, & figurale, ut primitiæ, id eſt primi cujuslibet rei fructus dentur, & in his maximè cõſuetudo attenditur. Rebuff. *eod. nu.* 22 & Graff. *loco, proximè citato.*

9 Laici † conſuetudine legitimè præſcripta, poſſunt à primitiarum ſolutione liberari, quia aut ex mente Rebuff. debebantur præcepto judiciali, & evangelica

gelica lege lata judicialia præcepta omninò ceſſaverunt, vimque præceptorum amiſerunt, ut per Covar. *cap. 17. num. 1.* *cum aliis ſupra cap. præcedenti, in princ. allegatis*, & cum ceſſaverit præceptum, vimque præcepti amiſerit, valet conſuetudo, ut de his primitiis nihil ſolvatur, & excuſat à peccato, ut tenet Henr. Boic. *in cap. 1. de decim. relatus* à Rebuff. *d. quæſt. 1. num. 21.* qui contrariam tenet opinionem, cui non aſſentior, præſertim ſtante univerſali & notoria conſuetudine, quòd de primitiis nihil omnino pluribus in provinciis, & parum in aliquibus perſolvatur, quæ à ſummis Pontificibus, Archiepiſcopis, Epiſcopis, ac aliis Prælatis, & timoratæ conſcientiæ viris toleratur ex tacita quadam Summi Pontificis diſpenſatione. Quapropter, ſi eſt præceptum ſecundum determinationem Eccleſiæ, ut tenet Graff. *cap. 27. num. 4.* cum ſcientia, patientia, & tolerantia Papæ, & Prælatorum contraria conſuetudo fuit appobata, & † etiam ea, quæ ſunt moralia hodie per

10 Eccleſiam immutantur. *c. jejunium*, & ibi gloſſ. *in ver. jejunium, 76. diſt.* ſed, ubi viget conſuetudo de omnibus, vel de aliquibus primitias perſolvendi, tunc con-

11 ſuetudo eſt ſervanda, & Parochiani † ſunt cogendi ad ſolutionem ſecundum conſuetudinem patriæ, & indigentiam miniſtrorum, S. Thom. *ead. quæſt. 86. ar. 4. circa med.* & Graff. *eod. cap. 27. num. 4.* dari enim debent presbyteris parochis à populo. *cap. doctos, ac probos. 16. q. 1.* & Rebuff. *d. quæſt. 1. num. 19. in fin.* & qui primitias jure, vel conſuetudine legitima debitas, ubi, quando, & quibus debet, non ſoluit, peccat. Navar. *in cap. 21. num. 32. in fin. tom. 1.* & ubi primitiæ non ſolvuntur, tunc in earum locum oblationes ſuccedunt. Rebuff. *ead. quæſt. 1. num. 15.*

12 Oblationes † autem ſunt, quæcunq; de propriis, & licitis rebus eccleſiæ offeruntur. *c. cauſa. de verb. ſignif.* & Rebuff. *ead.*

13 *q. n. 23.* & ex præcepto naturali † divino tenentur parochiani ad oblationes presbyteris miniſtrantibus ſpiritualia exhibendas, ubi ipſi presbyteri indigent, nec habent, unde poſſint ſibi neceſſaria miniſtrare. Ab. *in c. cauſam n. 2. de verb. ſignif. & in c. 3. n. 6. de pign.* Rom. *conſ. 344.* & Covar. *lib. var. reſolut. c. 17. n. 3.* & pluribus caſibus laici tenentur parocho facere oblationes.

14 Primò, † quando viget conſuetudo, quia laudabiles conſuetudines ſervare tenentur, *c. ad Apoſtol. §. quapropter. de ſimo. c. quamvis. de deci.* Ab. *in rubr. de Paroch. n. 3. verſ. quartus caſus.* Covar. *d. c. 17. n. 3.* & Rebuff. *ead. q. 1. n. 24.* & talis † conſuetudo uti pia, atq; laudabilis inducitur ſpatio decem annorum. Abb. *in c. ſuam nobis. nu. 9. de ſimo.* Caſſad. *deciſ. un. n. 5. de conſuet.* & Covar. *eod. c. 17. n. 3.*

16 Secundò, † quando parochus indiget, quia non tenetur ſuis ſtipendiis militare, ſed qui altari ſervit, de altari vivere debet. *Paul. 1. ad Corint. cap. 9. cap. cum ex officii de præſcript.* & Felin. *in cap. veniens, 1. nu. 3. de teſtam.*

17 Tertiò, † in Miſſis ſolemnioribus, quia omnis Chriſtianus procurare debet ad Miſſarum ſolemnia aliquid Deo offerre, & ducere ad memoriam, quòd Deus per Moyſen dixit, non apparebis in conſpectu meo vacuus, & in Sanctis Patribus liquidò apparet, quòd omnes Chriſtiani offerre aliquid ex uſu Sanctorum Patrum debent, quoniã ad ipſum prius eſt confugiendum, qui curare poteſt animæ paſſio-

paſſiones, *cap. omnis Chriſtianus. de conſecr. diſt.* 2. & Boich. *in cap. quamvis. de decim.*

18 Quartò, † quando ex teſtamento oblationes fieri debent, quia ultima voluntas defuncti modis omnibus eſt ſervanda. *cap. ultima.* 13. *quæſt.* 2. & qui oblationes defunctorum retinent, & eccleſiis tradere demorantur, ut infideles ab eccleſia ſunt abjiciendi, quia uſque ad exinanitionem fidei pervenire certum eſt hanc pietatis divinæ exacerbationem: quia, & fideles de corpore recedentes votorum plenitudine, & pauperes conſolatu alimoniæ, & neceſſaria ſuſtentatione fraudantur, & hi tales, quaſi egentium necatores, nec credentes judicium Dei, habendi ſunt, *cap. qui oblationes. ead. q.* 2. & his quatuor caſibus quòd oblationes ſint in præcepto, tenet Abb. *in dict. rubr. de decim. num.* 5. Rebuff. *eod. n.* 24. S. Thom. 2.2. *quæſt* 86. *art.* 1. & Graff. *deciſ. aur. cap.* 27. *n.* 6. *par.* 2. *lib.* 2. qui vero eas, quas populus dare debet, tenere contendit, vel extra parochialem eccleſiam dare vult, ſine Epiſcopi conſenſu, vel ejus, cui hujuſmodi officia commiſſa ſunt, eſt communione privandus. *cap. ſtatuimus.* 16. *quæſt.* 1.

19 Pertinent oblationes † ad ſacerdotes curam animarum exercentes, non ſolùm, ut eas in proprium uſum convertant, ſed etiam, ut fideliter diſpenſent partim expendendo in his, quæ ad divinum cultum pertinent, partim in proprium victum, & partim in uſus pauperum. 1. *Cor, cap.* 9. & S. Thom. 2. 2. *q.* 86. *art.* 2. Spectat

20 etiam † Epiſcopo quando celebrat in aliqua Eccleſia ſuæ diœceſis. Afflict. *in conſtit. Neapol. lib.* 1. *in rubr. de decim. n.* 32. & debentur etiam Epiſcopis in re cognitionem ſuperioritatis bonorum, & hæc eſt obligatio ex præcedenti conventione, ut cum datur fundus, ut certo tempore aliquid offeratur, de qua loquitur S. Tho. *d. q.* 86. *art.* 1. & Graff. *d. cap.* 27. *num.* 6. *ver. primò ex præcedenti.*

21 Inceperunt † oblationes, quando principes Iſrael obtulerunt munera coram Domino, ſex plauſtra tecta cum duodecim bobus, & alia magna munera, quæ Dominus juſſit ſuſcipi, & ea Levitis tradi. *Num. cap.* 7. & tempore Cain, & Abel. *Geneſ. cap.* 4. & Noe ædificavit altare Domino, ac tollens de cunctis pecoribus, & volucribus mundis obtulit holocauſta ſuper altare. *Geneſ cap.* 8. *in fin.* & Rebuff. *ead. quæſt.* 1. *num.* 23.

22 Monachi, † & alii regulares poſſunt etiam tripliciter oblationes recipere, vel, ut pauperes ex diſpenſatione parochorum, vel ut miniſtri altaris, aut tertiò ex debito, ſi Parochiæ ſint eorum. S. Thom. *ead. q.* 86. *art.* 2. an autem laici in eorum oratoriis oblationes recipere poſſint, valere conſuetudinem, quòd illas poſſint recipere, conſuluit Dec. *conſ.* 148. *reverende*, ejus tamen opinio pluribus fundamentis reprobatur.

23 Primò, † enim decimæ, & oblationes æquiparantur, *cap. quamvis, de decim.* & Rebuff. *d. quæſt.* 1. *num.* 26. & ſunt juris ſpiritualis, & ſacræ, ut inquit, text. *in cap. inquirendum, in fin. de pecul. Cleri.* cujus Laici ſunt incapaces, *cap. fin.* 10. *quæſt.* 1. & Abb. *in cap. quamvis*, *num.* 1. *de decim.*

24 Secundò, † nec valet conſuetudo, quæ poſſit allegari, ut laici in oratoriis recipiant oblationes, *cap. antiquos, c. quia c. ſanctorum*, & *melius cap. fin.* ubi improbatur con-

conſuetudo, qua Laici prætendere poſſint eccleſiarum oblationes, *ead. 10. q. 1.* & Rebuff. *ead. q. 1. num. 26.* & conſuetudo contra libertatem eccleſiaſticam nõ eſt ſervanda *cap. noverit, ext. de ſent. excomm.* Bart. *in auth. hoc jus porrectum, num. 18. de ſacroſanct. Eccleſ.* & Rot. *deciſ. 3. n. 4.*
25 *de conſuet. in antiq.* poſſunt † tamen ex cauſa dari laicis oblationes ad eccleſiæ reparationem, vel aliquem alium honeſtum uſum, & ad tempus ſaluo jure eccleſiæ, ita quòd nullum jus per ſimilem conceſſionem eiſdem in præjudicium eccleſiæ acquiratur. Præpoſ. *in c. altare, 1. q. 3.* & Rebuff. *ead. q. 1. num. 28,*

26 Eadem † ratione, ſi fiant oblationes imagini depictæ in muro privato domus laicalis, dominus illius domus illas percipere non poteſt, quia regulariter cedunt eccleſiæ parochiali, & ita ſæpe in facto interrogatus reſpondiſſe teſtatur Abb. *in c. paſtoralis, num. 2. de his quæ fi à maj. part. cap.* & poſt. Ant. de Butr. idem Abb. *in rubr. de paroch. num. 2.* & Rebuff. *ead. q. 2. num. 29.*

27 Fallit † tamen regula, ſi in locis, in quibus aperiuntur miracula, vel magna movetur devotio, maximo cum concurſu populi concurrant oblationes notabilis quantitatis, & valoris, ut de anno 1580. dum in
28 urbe agerem, † evenit, de imagine Divæ Mariæ depictæ in quadam domuncula ad uſum fœnilis redacta, cui, & ſi fœnum plena domuncula reponeretur, tamen relatum fuit, quòd nunquam hærebat dictæ imagini, ſed ſemper diſtans ab imagine reperiebatur, quo detecto, cœpit populus Romanus ad orandum in eodem loco confluere, & oblationes maximas deferre, quibus, & aliis eleemoſynis ad parietem à piis viris elargitis decens eccleſia in eodem loco ſub titulo, S. Mariæ in montibus, fuit ædificata, quæ adhuc maxima in devotione, & veneratione habetur.

Quod quidem non modò omni memoria dignum, ſed & maxima admiratio-
29 ne omni ſæculo recolendum † anno 1595. in agro Montisregalis provinciæ Taurinenſis ad Vici oppidulum etiam contigit. Ubi ad venerandam ejuſdẽ Deiparæ Virginis imaginem, quadam rudi, vetuſtaque lateritia columna depictam, apertis, & ubique propagatis miraculis, tam copioſus populorum concurſus undequaque acceſſit; ut plerunq; ne vallis illa quidem, cujus medio ſtat ſacra columna, ſupplicantium virorum, ac mulierum ſodalitates, quæ à Provinciis non paucõrum dierum viam diſtantibus profectæ fuerant, vix capere poſſet. Primò urbs ipſa non tàm nobiliſſima, quàm religioſiſſima, viſis certiſſimis cœleſtium operationum indiciis, locum ipſum communibus, frequentiſſimiſq; ſupplicationibus devotè, ſanctèq; venerata fuit. Poſt, audita rei fama, à celeberrima Genuenſium urbe, maritimiſq; locis Liguſtici maris tot confluxêre, quas vocant, confraternitates, tantaque puerorum, virginumque examina commearunt, ut omnes rem tantam ſuſpicerent, divinumque opus maximè mirarentur. Unde factum fuit, ut ignobilis locus, & qui, (quantùm ad ſacram columnam attinet, cui ſpinæ vepreſque circùm inhærebant) derelictui habebatur, pauciſſimis diebus factus ſit celebratiſſimus, ac veneranda majeſtate, diviniſque bonis, ſuprà, quàm credi poſſit, uberrimus. Ab Inſubribus religioſa agmina, longum iter nihil penſi habentia,

habentia, ſaccis omnes induti, pio ordine procedebant; è Sabaudia, Burgundia, GalliaqueNarbonenſi non modo confratrum ſancta ſodalitia, ſed & multi primatum comitatus ad venerabilem imaginem convenêre. Totos dies, totaſque noctes univerſus urbis illius ager indefeſſis miſericordiam à Deo implorantium vocibus ubique reſonabat, precationum, ſupplicationumque cantus diu, ac noctu per proximos agros, ac colles (omnibus enim ad ædiculam præ nimia multitudine aditus minimè patebat) ad ipſa ſydera ferebantur. Plangentium, divamque Virginem invo[illegible]ium fletus ad ipſam ſupremi patris [illegible] penetrabat. Ibi diſſidentium animi divino inſtinctu per ſe conciliabantur, veteres ibi ſimultates quiſque ſponte deponebat, offenſæ, nullo cogente, nec hortante, invicem condonabantur. Qui capitales inimicitias, diraque odia diu mutuo exercuerant, prompto ſpiritu, contrito vultu, profuſiſque lacrymis ſeſe in omnium conſpectu amplexabantur: fera demum eorum corda, qui necdum ſacram illam effigiem viderant percepto domi rerum nuncio, ſic reſidebant, ut è tigribus agnos factos eſſe diceres: quamplures ſicarii, aliique viarum obſeſſores, projectis armis omnibus, nudis pedibus, detecto capite, roſarii, aliavè corona ſolùm arrepta ad divam Virginem lugentes properabant, ſcelera ſacramentali medicina ad confeſſarii pedes magna contritione purgaturi, claudi, cæci, muti, aliique corpore variè affecti ad priſtinum ſtatum fuere Virginis ope reſtituti. Mira ibi in horas, nedum in dies, ut pleniùs impreſſæ paginæ teſtantur, ipſis oculis cernebantur opera, manifeſtæq; etiam modò ſummi patris beata Virgine, (ut piè credendum eſt) intercedente operationes è cœlo ibi eluceſcunt. Nec hic, quòd omnibus abundè notum eſt, addendum puto; quo ſtudio, qua diligentia, quovè numero Pedemontanæ, Ligurumque gentes ſacram vallem nudis pedibus frequentarint, ac ad tantum Virginis nomen precibus aſſidui fuerint: ipſi enim, quòd loci vicinitas cœleſti favore, ac beneficio commodius illis iter præberet, majori ſanctitate, pietate, ac frequentia ad ſacratiſſimum Virginis ſimulacrum maturabant, admiſſorū remiſſionem ſolicitè poſtulantes. Nec ſatis illis erat ſemel Virginis iconem vidiſſe, ſemelque criminum veniam exoraſſe, ſed iterū, tertiò, ac pluries fanum illud majori ſalutis aviditate denuò repetebant, nec illinc, quòd & aliis contingebat, ſeſe divellere poterant. Non ibi deerant ſacerdotum chori, non ſancta monachorum collegia, qui ab urbe prædicta litaniam facientes identidem progrediebantur, hinc multiplex puerorum ac puellarum numerus, hinc matronarum, heroumque comitatus adventabat; undique tantæ, variæq; vivorum ex improviſo aderant catervæ, ut plurimus quemq; ſtupor invaderet: Non pauci Epiſcopi pedeſtri itinere è ſuis cathedralibus illuc ſe miro devotionis exemplo conferebant. † Ipſe Carolus Emmanuel admirandæ pietatis, religioniſq; Dux optimus, ac fel. rec. Catarina Auſtriaca, cujus regii nominis memoriam, ac virtutū ſplendorem nulla ævi unquam eſt deletura diuturnitas, auguſtiſſimi conjuges, ſemel, iterum, ac tertiò ſacram ædem oblatis gemmis, aliiſque donis ingentibus devoto, humilique ſpiritu viſitarunt, ac, ut cumulatiore, memorandoq; beneficio tam pium

locum

locum decorarent, in commune omnium eò peregrinantium ſalutem à Clem. VIII. Summo Pontifice indulgentiarum diploma impetrarunt, baſilicamque ibi latiſſimam (quæ modo admiranda mole, miraque ſtructura conſurgit) largita ad id multa pecuniæ copia, fundandam cura runt, adhibito urbis piæ memoriæ vigilantiſſimo Epiſcopo Io. Antonio Caſtruccio, qui, ingenti ſolennitate prima de more fundamenta regit, cui non minoris integritatis, ac ſolertiæ poſtea ſucceſſit Carolus Argenterius Taurinenſis. Adhæc ex tot donariis, ampliſſimiſque oblationibus, ac largitionibus cœnobia, hoſpitalia aliaq; diverſoria peregrinis indies turmatim ſacrum locum viſentibus commoda, & opportuna, ipſorum principum juſſu circùm ædificata fuere. Ibi conſpiciuntur aurea, argenteaque oſcilla innumera parietibus intus affixa, arte mira laboratæ veſtes, pallæ, vexilla, infinitaque inſigni valore votorum exempla. In ſacrario cunctis adeuntibus benignè recluduntur ingentia Ducum, Principum, civitatum, confraternitatum, ac nobilium munera repoſita, calices, cruces, candelabra, ſerta margaritis intertexta, coronæ, variaque alia ex auro, alia ex argento, non parvi numeri, nec exigui valoris oblata ſupellex, annuli, gemmæ, lapilli, pluries millena nummum excedentia conſpectui depromuntur. Ea denique ſolo biennii ſpacio auri, & argenti vis tanta gemmarum, ſacrarum veſtium, vaſorum, cereorum, aliarumque rerum ad divinum cultũ ſpectantium copia illic dicata, ac collocata fuit, ut major ſit, quàm ſcripto referri queat. Quæ quidem omnia, ut ad rem, unde paulùm diverti, redeam, dictæ imagini ad extructionem fa

bricæ, non autem parochiali debentur, ex trad. per Ang. *in l. in rem. §. item quæcunque. ff. de rei vindic:* & *in l. ſtatue ff. de uſuf. quem ſequitur* Felin. *in cap. dilectus, in Princip. ver. ſed proprietates. de off. ord.*

31 Oblationes † verò, quæ celebranti in aliena eccleſia fiunt, cedunt Rectori eccleſiæ, & non celebranti, & quemadmodum relictum factum Epiſcopo ab extraneo videtur factum contemplatione eccleſiæ, ita oblationes factæ celebranti videntur factæ intuitu eccleſiæ, præſertim à parochianis, qui oblationes faciunt propter onera ſacramentorum, *ca. omnis Chriſtianus*, cum glo. *de conſecr. diſt.* 1. *cap. requiſiſti ex. de teſtam.* & Abb. *in cap. paſtoralis, num.* 2. *de his, quæ fi. à maj. par. cap.* & etiam, quæ fiunt in capellis, ſeu altaribus fundatis intra parochiam debentur rectori parochiæ, *cap. ex transmiſſa de præſcrip.* & Abb. *in rub. de paroch. num.* 4.

32 Oblationum † tres ſunt ſpecies, una, quæ eſt donatio rei factæ inter vivos Deo uni eccleſiæ.

33 Secunda, facta † cauſa mortis, quæ ad inſtar legatorum eſt reducta.

Tertia, uſualis, quam fideles faciunt ad altare, vel ad manum ſacerdotis, quarum

Prima eſt voluntaria, quæ, ſi ſolùm eſt promiſſa, debetur.

Secunda adeò eſt debita, ut qui eam non ſoluerint ſacrilegi, homicidæ & necatores egentium eſſe dicantur *c. nulli, & c. qui abſtulerit.* 12. *q.* 2. *& c. qui oblationes,* 13. *q.* 2.

Tertia verò eſt voluntaria, & in conſilio, non autem in præcepto. S. Thom. 2. 2. *quæſt.* 86. *art.* 1. & Graff. *deciſ. aur. c.*
34 *27. n. 5. & 6. par. 2. lib. 2.* & iſta † tertia vo-

luntaria efficitur etiam debita, quando propter eccleſiæ paupertatem non poſſunt parochi ex redditibus ſuſtentari, quia, ſi parochiani non offerunt, hoc caſu ab Epiſcopo, cujus officium eſt implorandum, cogi poſſunt per ſubtractionē ſacramentorum ad offerendum, & circa oblationes, ad pias conſuetudines conſervandas. S. Thom. *eo art.* 1. *q.* 86. Henr. Boich. *in cap. quamvis. n* 7. & 8. *de decim.* Abb. *in rubr. de Paroch. num.* 3. Lap. *alleg.* 66. *alias* 67. *num.* 5. Felin. *in cap. veniens, il.* 1. *num.* 3. *de teſt* Covar. *lib.* 1. *var. reſolut. cap.* 27. *num.* 3. & Graff. *eod. c.* 27. *n.* 6.

35 Proprius tamen parochus † propria auctoritate laicis, etiam ſi à conſuetis oblationibus diu ceſſaverint, miniſterium ſpirituale negare non poteſt, Felin. Covar. & Graff. *locis ſupracitatis*, licet glo. *in d. cap. omnis Chriſtianus* teneat, quòd parochus auctoritate propria poſſit hoc caſu parochianis ſacramenta ſubtrahere, & malè, quia ab omnibus reprobatur, ut ultra citatos ab aliis per Felin. *d. n.* 3. *verſ. ſed contra* allegat Navar. *in conſ.* 2. *de decim.* & in ſimili videmus, quòd, licet doctoribus ſalarium non ſolvatur, non tamen ſtudium interdici facere poſſunt, arg. tex. *in l.* 1. quem ita ponderat Bal. *C. de adv. fiſc.* & Cepol. *in tract. de ædi lit. edic.* §. *ordinem ſi emptor. num.* 3.

Et tanto minus ſepulturā Laicis ob non ſolutionem decimarum, aut ceſſationes à ſolitis oblationibus poſſunt denegare, quoniam ſepulturam debitorum impedientes infamiæ notam, & alias pœnas incurrunt de quibus in Aut. *Item ex l. fin. C. de ſepulcr. viol.* quæ leges civiles licet non ligent clericos; ſat eſt, quod valde impium noſcitur, quo parochi nullo jure ſe munire poſſunt quo ſubtractionem ſacramentorum, aut ſepulturam negare ſuis parochianis poſſint; præmiſſis de cauſis per ſuos ordinarios debent, non autem ſibi ipſis jus dicere, & debitores ad ſolutionem juris remediis etiam uſque ad enunciationis ſententiam procedere, juxta ſacr. conc. Trid. diſpoſitionem, *ut in cap,* 12. §. *qui vero, ſeſſione* 25. *de reform.*

36 Quid autem † ſi parochiani ſint adeò pauperes, ut ſacerdoti providere non poſſint, tunc parocho manibus ſuis victum ſibi quærere licebit *cap. clericus victum* 91. *diſt.* & Graff. *eod. cap.* 17. *num.* 6. *verſ. quod ſi parochiani*, & iſte erit caſus ſingularis, quo clericus poterit aliquid negotiari, dummodo ad victum tantùm, non ad quæſtum: non obſtante *cap. ſecundùm inſtituta*, & *tot. tit. ne cler. vel mon. neg ſec. ſe immiſc.* ſi verò parochiani conſueverunt facere oblationes, & à conſuetis deſiſtere intendunt, tunc Epiſcopus illos ad illas faciendas juxta ſolitum cogere poteſt, & iſte erit unus ex caſibus quibus † Epiſco-

37 pus habet juriſdictionem in laicos ad ipſos cogendum obſervare laudabilem conſuetudinem Eccleſiæ, ut tenet Abb. *in ca. ad Apoſtolica, num.* 3. & Bar. *in l. privilegia, n.* 2. & 3. *C. de Sacraſanct. Eccl.*

38 Pluribus † etiam aliis de cauſis Epiſcopi juriſdictionem habent in laicos, de quibus per gl. & dd. *in c. cum ſit generale, de for. comp.* & Innoc. *in c. licet n.* 3. *eod. tit.* Et quamvis in laicos reos regulariter nullam habeant juriſdictionem in rebus corporalibus, ſed actor forum rei ſequi debeat *ut cap. ſi clericus laicum,* & *d. cap. cum ſit generale, eod. tit.* dicta tamen regula fallit ubicunque contraria viget conſuetudo, gl. *in d. cap. ſi clericus, in fin.*

Primò

39 Primò † enim fallit in civitate Pariſienſi, in qua clerici etiam in cauſis pecuniariis, ſivè agant, ſivè conveniantur, forum ſeculare adire non tenentur, ſed eorum cauſæ cognoſcuntur in foro eccleſiaſtico, *ut c. quod clericu*, ubi etiam gl. & ibi Abb. *num. 6. de for. comp.* & Bar. *in tract. diff. int. jus Canon. & jus Civil. num.* 52. Adducitur autem ratio, quia Epiſcopus Pariſien. eſt etiam Comes, ut per gloſſ. & Bar. *locu proximè citatis.* Et nedum in Francia, ſed etiam Aretii clerici trahunt, & non trahuntur, ut poſt Specul. *in tit. de ceſſio. actio. in prin. verſ. quarto præſupponitur, num.* 8. teſtatur Caravit. ſuper Ritu Mag. Cur. *Rit.* 229. *num.* 2.

40 Fallit † ſecundò in civitate Bononiæ, eadem, & majori ratione. Nam Archiepiſcopus Bonon, non ſolùm eſt Comes,
41 ſed etiam Princeps, & ideò, ubicunque † litigari contingit inter clericos, & laicos, etiam ſi inter plures collitigantes unus ſit tantùm clericus, trahit, & non trahitur. Et ita viget immemorabilis conſuetudo, quod, & ipſe teſtari poſſum, ad quem, dum Vicariatus officium pro Alphonſo Paleoto dictæ civitatis Archiepiſcopo exercui, quàmplures civiles clericorum cauſæ activè, & paſſivè cum laicis vertentes delatæ fuerunt: Et licèt ex adverſo aliæ perſonæ privilegiatæ, nempè regulares, viduæ, aut pupilli exiſtant, clerici tamen trahunt, & non trahuntur, arg. text. *& not. in eod. cap. quod clericu, de for. comp.*

42 Fallit etiam regula, quòd actor forum rei ſequi † debeat, in militibus Ordinis Sancti Ioannis Jeroſolymitani, qui habent privilegia, quòd in quibuſcunque cauſis activè, ſeu paſſivè trahant, & non trahantur, ut in privilegiis Pij IV. de quibus *in Bull. cap.* 14. §. *nec non cauſas, pag.* 671 *propè fin.*

DE QVARTA FVNERALIVM

Cap. XIV.

SVMMARIVM.

1 *Funeralium quarta quando non obſtantibus privilegiis cathedrali, ſeu parochiali eccleſia debeatur.*

2 *Canonica portio, quæ ſit, & quibus debeatur.*

3 *Quarta ſolutio, à quibus monaſteriis non perſolvatur.*

4 *Epiſcopi, an portionem oblationum habere debeant.*

5 *Cathedraticum in honorem cathedræ Epiſcopalis ultra procurationem perſolvi debet.*

6 *Canonica portio, de quibus non debeatur.*

7 *Mortuorū officia, quibus diebus fieri ſoleant.*

8 *Quarta ex legato ſabrica eccleſiæ ſacto, quando debeatur.*

9 *Quarta ex legato ſacto ad pias cauſas, quando debeatur.*

10 *Canonicæ portionis nomine quarta intelligitur.*

11 *Quarta legatorum parocho debetur, etiam ultra legatum particulare ſibi factum.*

12 *Quarta funeralis, de quibus debeatur.*

13 *Quarta debetur de legato per teſtatorem viventem perſoluto.*

14 *Quarta debetur etiam, quòd teſtator ſe mandet ſepeliri cum habitu fratrum illius monaſterii*

15 *Quarta debetur de his, quæ teſtatores dant in infirmitate, de qua decedunt.*

16 *Quarta non debetur de legatis regularibus factis per eos, quia apud illos non ſepeliuntur.*

17 *Quarta eſt in bonis eccleſiarum parochialium ſicut falcidia in bonis hæredis.*

18 *Actor forum rei ſequi debet.*

19 *Epiſcopi, tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati, & etiam de jure canonico, & Cæſareo omnium piarum diſpoſitionum ſunt executores.*

20 *Epiſcopis quarta debetur de pluribus.*

21 *Quarta debetur Epiſcopis delegatis factis confraternitatibus laicorum.*

22 *Epiſcopi habent jus viſitandi confraternitates laicorum.*

23 *Confraternitatibus laicorum excipientibus de privilegiis, quid agendum.*

24 *Adminiſtratores fabricæ confraternitatum ſingulis annis Ordinario rationem reddere tenentur.*

25 *Quarta legatorum, quare Epiſcopis à confraternitatibus debeatur.*

26 *Deo ſemel dicatum, non eſt ulteriùs ad uſus humanos transferendum.*

27 *Eccleſia non conſecrata gaudet eodem privilegio, quo & conſecrata.*

28 *Quarta pars oblationum, an Epiſcopis debeatur.*

29 *Quarta oblationum debita, 40. annorum curſu præſcribitur.*

30 *Exempti ad quartam Epiſcopo perſolvendam, non tenentur.*

31 *Quarta exemptorum debetur Papæ.*

32 *Quartæ duæ quandoque deducuntur.*

33 *Quarta decimarum an Epiſcopis debeatur.*

34 *Eccleſia contra eccleſiam ſpatio 40. annorum præſcribit.*

35 *Eccleſia contra eccleſiam à ſolutione quartæ decimarum oblationum, & legatorum quadragenaria præſcriptione liberatur.*

DECIMIS, ac primitiis, funeralium, quæ quarta dicitur, legitimè ſuccedit, nam quemadmodum per eas Deum in ſuis miniſtris recognoſcimus, ita in recognitionem Eccleſiæ ſuæ, quæ filios regenerat, ac ad Deum aſſiduè tàm pro vivis, quam pro defunctis intercedit, portio funeris quarta de jure debetur.

Decrevit ſancta ſynodus quibuſcunq; in locis jam ante annos quadraginta, quartam, quæ funeralium dicitur, cathedrali, aut † parochiali eccleſiæ perſolvi ſolitam, ſi poſteà fuerit ex quocunque privilegio aliis monaſteriis, hoſpitalibus, aut quibuſcunque locis piis conceſſa, eandem poſt eà integro jure, & eadem portione, qua antea ſolebat, cathedrali, ſeu parochiali eccleſiæ

cleſiæ perſolvi, non obſtan. conceſſionibus, gratiis, privilegiis, etiam mari magno nuncupatis, aut aliis quibuſcunque, conc. Trid. *c. 3 de refor. ſeſſ. 25.* & regulariter de omnibus relictis factis eccleſiis ſolvitur Epiſcopo, & eccleſiæ parochiali canonica portio, Abb. *in c. ult. n. 1. de teſtam.* Eſt enim
2 canonica † portio regulariter quarta, quæ tamen præſcriptione fieri poteſt, ut loco quartæ portionis, quinta, vel ſexta ſolvatur, & tunc titulus in hac præſcriptione non eſt neceſſarius, cum jure canonico circa hanc portionem quartæ nulla ſit certitudo; ſed quandoq; major, & quandoque minor Epiſcopo ſolvatur, *cap: certificari, de ſepult.* Abb. *in c. offi. ÿ, n. 2.* & ibi Covar *n. 1 de teſt.*

3 In monaſterijs † autem fabricatis citra annos quadraginta, aut ijs, quæ vallata ſunt privilegio Apoſt. *dictum cap. 13. de reform.* non habet locum, quoad ſolutionem quartæ, ut à ſacra congreg. fuit deciſum *ſuper eo. cap. ut in deciſ. ſub tit. Tricaricen. Hirac. Tiraſon.* & quando regulares ſunt in quaſi poſſeſſione non ſolvendi quartam Epiſcopo, aut parocho, eiſdem Epiſcopo; & parocho incumbit onus probandi ante 40. annos elapſos ſolvi ſolitam ab eorum monaſteriis, ut ibidem in *deciſ. ſub tit. Terracinen.* quia alleganti onus probandi incumbit, Bart. *in l. ſi minorem, n. 5. C. de in integr. reſtit.*

4 Tempore enim † primitivæ Eccleſiæ, cum Epiſcopi eſſent pauperes, ſtatutum fuit, ut ipſi de oblationibus Matrici Eccleſiæ factis ſumerent medietatem, *cap. antiquos, 10. qu. 1.* procedente tempore ex parochialibus tantùm tertiam oblationum, decimarum, tributorum, & frugum haberent. *c. de his. & c. decernimus, ead. qu. 1. & c. conſtitutum, 16. qu. 1.* Poſtmodum Gelaſius Papa quartam Epiſcopis debere decrevit, *ut in c. vobis, c. conceſſo, & c. quatuor, 12. q. 2.* ſed hodie nec tertiam parochialium habebunt Epiſcopi, niſi ad fabricam reparandam, & velint etiam fabricam parochialium reparare, *c. 1. 2. & 3. 10. qu. 3.* & gl. *in d. c. de his,* & contra diſpoſitionem dictorum canonum, nunc ex generali conſuetudine, Epiſcopi pro eccleſiarum reparatione, aut alia de cauſa nullam à parochis recipiunt portionem, ſed tantum cathedraticum,
5 quod in honorem Cathedræ Epiſcopalis, i. duos ſolidos pro qualibet Eccleſia præter procurationem moderatam petere poſſunt, gloſſ. *in ſum. & c. 1. & c. inter cætera 10 qu. 3.* parochos autem ad reſtaurationem Eccleſiarum, & alia ad cultum divinum neceſſaria in viſitatione compellere poſſunt omni appellatione remota, conc. Trident. *c. 7. circ. fin. de ref. ſeſſ 13.*

Regula autem, quòd de relictis factis eccleſiis ſolvatur Epiſcopo, & parocho
6 canonica portio, † fallit in pluribus, & primò, in his, quæ in ornamentis, vel pro cæteris, ſeu fabricæ luminarijs, anniverſario, ſeptimis, vigeſimis, vel trigeſimis, ac alijs quæ ad perpetuum divinum cultum eccleſijs legantur ut eſt text. & ibi Abb. *in c. ult. n. 2. de teſt.* & benè Capic. *in deciſ. 23.*
7 *n. 1 & ſeq.* † In officijs mortuorum alij tertium diem, alij ſeptimum, alij trigeſimum, & alij quadrageſimum obſervare conſueverunt, *Gen. c. 50. Deut. c. 34.* Ambr. *in lib. de obitu Theod. Imp. relatus, in cap. quia alij, 13. qu 2.* & Abb. *d. nu. 2.* præter anniverſarium, quòd fit pro commemoratione animarum, & dicitur officium, quòd fit ſingulis annis, anno revoluto eadem die, qua ille, qui legavit ſepultus, vel defunctus

& Abb.*eod.c.officij,nu.*4.quæ ſunt vera,& bene procedunt quando debitor neceſſarius teſtamento creditori relinquit,ſed parochus non eſt creditor teſtatoris quia parocho debetur quarta portio ab eccleſia ex legatis,aut alias,ut infrà,relictis ab ipſa eccleſia,aut pio loco,non autem ab hærede teſtatoris, Abb.*in eod.cap.offi.ij*, *num*.4. *circa fin.* & ibi Covar. *num.*1.*verſ hac verò*,.*de teſt.* & Bald. *in l.ſi quis ad declinandum,*§.*in omnibus num.*2.C.*de Epiſc.& Cle.* & jura civilia intelligunt,quandò debitum legale à teſtatore legatario debetur, quòd tunc compenſatio fiat,Cravet.*conſ.*131.*nu.* 14.& Covar.*in d.cap.officij, nu.*2.*verſ in ſecundò de teſtam.* ſecus autem,quando debitum legale non debetur à teſtante, ſed ab alio, quamvis ex cauſa ipſius teſtatoris, ſicuti quarta canonica portio, quæ non debetur à teſtatore,ſed ab eccleſiis,quibus ipſe teſtator legavit, quia tunc,ſi teſtator reliquiſſet parocho, non computaretur in quartam,cap.requiſiſti,extra de teſtam Iaſ. *interm.in auth.præter ea.num.*2 *C.unde vir, & uxor*,& ibi Dec.*n*, 13. cum aliis per Covar.allegatis,qui refert, hanc communem eſſe opinionem *in d.c.offi.ij*, *nu*, 3.*circa fin. de teſtam*;

12 Quartam,non ſolùm † de ſumptu funerali,qui fit in die depoſitionis, ſed de obventionibus omnibus, tam funeralibus, quàm quibuſcunque, & quomodocunque relictis diſtinctè, vel indiſtinctè, ad quoſcunque certos,vel determinatos uſus, de quibus etiam quarta, ſive canonica portio antiquitùs dari, ſive exigi non conſueverat, vel non debebatur de jure,ac de datis, vel qualitercunque donatis in morte, ſeu mortis articulo in infirmitate donantis, vel dantis, de qua deceſſerit,quomodocunque directè, vel indirectè,fratribus, vel alijs pro eiſdem parochialibus, ſacerdotibus, & eccleſiarum rectoribus,ſeu parochis, Clemens V. ſua conſtitutione auctoritate Apoſtolica deberi,& ad illam omnes, ad quos ſpectaverit, integrè perſolvendam teneri ordinavit,*ut in dict.clem.dudum*,§.*verùm nè,de ſepult.*

13 Debetur † etiam quarta, ſi teſtator legatum ſoluit in vita, quia nihilominus videtur ſolvere,ut legatum: unde legatarius illud iterum poſt mortem petere non poteſt,gloſſ.*in ead.Clem.eo*, §. *verum in verb. datis*,& ibi Abb. *nu*. 5. præterea debetur,

14 † etiam ſi teſtator mandet cum habitu fratrum illius monaſterij ſe ſepeliri, quia ſi ad ipſorum religionem in ægritudine, in qua deceſſurus erat, tranſiret,quarta deberetur,*c.de his,de ſepult.* gloſſ.*in d.*§. *verum in ver.deceſſerint*,& ibi Abb.*n.*51.ac etiam de

15 his † quæ teſtatores relinquunt,vel dant in infirmitate, ea decedunt,vel dari mandant poſt mortem ſingularibus fratribus ad eorum commoditates, ut ad emptiones veſtium, vel librorum,nulla de his in teſtamento facta mentione,gloſſ.*in eod.* §,*verum,in ver.indirectè*, & ibi Jaſ. *quæſt.* 15. & Abb. *nu.*52.& eſt ratio,quia id conventui quæritur, ſicut per monachum monaſterio, per ſervum Domino,& per filium patri,Inſtit. *per quas,perſ.nob.acqu.in princ.l.*1.*in fin.& l.ult.C.eod.tit.c.non dicatis*,12. *q.*2.*c.*1.*in fin.* 18 *quæſt.* 1. & d. gloſſ. *in verb. indirectè*, quæ omnia procul dubio procedunt, quoad perſonas,quæ apud religioſos ſepeliuntur.

16 Sed dubitatur, † an regulares teneantur ad quartam de his, quæ eiſdem relinquuntur per eos, qui apud illos omninò

ninò non ſepeliuntur, & omiſſa diſputatione, ac varietate opinionum, ad illam quartam non tenentur, ut relatis opinionum diverſitatibus tenet gloſſ. *in prædicto, §. verum, in verſ. quartam*, quam ſequitur ibi Iac. *qu.* 18. & Imol. Abb. *in c. officij, num. 6.*
17 *in fin.* & ibi Rave. *de teſt.* ſed † quia ſicut falcidia eſt in bonis hæredis, ſic quarta parochis debita eſt in bonis eccleſiarum parochialium, propterea eam vendicare poſſunt, & inhiberi facere hæreditatibus, vel per fideicommiſſum gravatis, ne illam fratribus, ſed ipſis parochis termino adveniente perſolvant eandem, argum. text. *in l. hæreſ. in fin. ff. ad Trebell.* & tenet gl. *in d. §. verùm, in verb. largiri*, & Abb. *in ead. clem. dudum, num.* 54 & ita cauti advocati ſuper modo procedendi parochos conſulere debent, quia fratres, propter exemptionem, ad exhibendam quartam per Ordinarios locorum compelli non poſſunt, gl. *in ead. clem. §. ultra portionem, in verb. coerceri*, & ibi Abb. *num. 56.*

Quæritur nunc hoc caſu quis erit judex competens ad inhibendum hæredi laico gravato de non ſolvendo regularibus legato, niſi prius parocho quarta debita fuerit ſoluta; & cum parochus ſit actor contra laicum, videtur, quòd judicem ſecularem
18 adire debeat, quia † actor regulariter forum rei ſequi debet, *c. ſi clericus laicum de for. comp.* vbi Doct. omnes, *cap. cum ſit generale, eod. tit.* cum tamen parochialis eccleſia, cujus vice, & nomine parocho quarta debetur, ſit cauſa pia pro cautela, ne legatarius perſoluat integrum legatum, poterit Epiſcopus contra eundem legatarium, concedere inhibitionem, per d. gloſ. *in ver. largiti*, & Abb. *d. n. 54.* præſertim, quia pendet hæc inhibitio à pia
19 mente teſtatoris, & Ordinarij, † etiam, tanquàm Sedis Apoſtolicæ delegati in caſibus à jure conceſſis omnium piarum diſpoſitionum, tam in vltima voluntate, quàm inter vivos ſunt exequutores, conc. Trid. *cap 8. de refor. ſeſſ. 22. &* ibi Congr. Conc. *ſuper eod. cap. in deciſ. ſub. tit. Hiſpalen.* & non obſtat, quòd, qui debent perſolvere aliquod legatum, ſint officiales S. Officij Inquiſitionis, & exempti à juriſdictione Ordinarij, vel profeſſores in aliqua Univerſitate ratione litterarum conſervatoriarum, quæ eximunt à juriſdictione ordinaria, non autem à delegata à ſede Apoſtolica, ut hoc caſu *ſuper eod. cap.* 8 ab ead. Congreg. fuit deciſum, *in deciſ. ſub tit. Patau & in §. conſuet. etiam.* Sunt etiam piarum diſpoſitionum executores de jure civili, *l. nulli, C. de Ep. & cl.* & de jure canonico, *ut c. nos quidem, c. ſi hæredes, c. tua nobis, c. Ioannes, de teſt. & cle. quia contingit, de relig. dom.* & Parochus ad libitum ſuum diſponere poteſt de quarta, quam acquirit nomine mortuariorum, Bald. *in l. præſes, ad fin. C. de tranſ.*

20 Alia quarta † debetur Epiſcopis de relictis, non ſolùm eccleſijs, ſed etiam monaſterijs, hoſpitalibus, & aliis pijs locis factis non exemptis, *c. officij*, ubi Abb. *n.* 1. & Covar. *etiam num.* 1. *& c. requiſiſti*, ubi Innoc. *n.* 1. & etiam Abb. *nu. 9. de teſtam.*

21 Quæritur, nunquid debeatur † quarta Epiſcopis, ex his, quæ legantur confraternitatibus laicorum, quæ prætextu pietatis & devotionis ſub regimine officialium ab ipſis electorum congregantur, & quòd hæc legata non ſint locis pijs, ſed perſonis, & ideo non debeantur, facit, text. *in cap. requiſiſti, de teſtam.* tenet Bald. *in l. ſi quis ad declinandum, §. in omnibus, nu. 9.*

*nu.17.C.de Epiſc.& cler.*Abb. *in d.c.officij.* *in fin.de teſta.& in conſ 31.num.* 1.*verſ.tertiò induco,vol.*1. Fed.de Sen.*conſ.*129.Calc. *conſ.*21.& Covar.*in d.c.officij nu.*12. Contrariam verò opinionem,quod hæc quarta Epiſcopo debeatur,tenent *in eod.c. officij.* Anchar.& Barbat.*num.*7. Petr. de Peruſ. *late in tract.de quar.canon.*14.*qu.principali*,& poſt diligentem diſputationem eandem opinionem ſequitur Barb.*conſ.*1.*nu*: 8.*vol.*4. quam communem eſſe teſtatur,& ſequitur Covar .*eod num.*12. cui non obſtant in contrarium adducta ,. quia ceſſat nunc primum, & præcipuum fundamentum, Abb. quòd confraternitates ſint loca,& perſonæ exemptæ à juriſdictione Epiſcopi , cum ſint illius juriſdictioni ſubjectæ,ut per conc. Trid.*c.*1.*de reſor.ſeſſ.*22. & noviſſimè *per conſtit. Clem.VIII.ſub die 7.Decembris* 1604.*editam.*

Nam admittitur,quod ſint puri laici,& foro ſeculari ſubjecti,ut ſinguli, ſed Epi-
22 ſcopi tanquam Sedis Apoſtolicæ † delegati habent jus viſitandi eaſdem confraternitates laicorum , etiam quas ſcholas, ſivè quocunque alio nomine vocant , non tamen , quæ ſub immediata regum protectione ſunt, ſine eorum licentia,etiam,ſi eorum cura ad laicos pertineat, atque eædem confraternitates exemptionis privilegio ſint munitæ,ac omnia,quæ ad Dei cultum, aut animarum ſalutem, ſeu pauperes ſuſtentandos inſtituta ſunt, ipſi ex officio ſuo juxta ſacrorum canonum ſtatuta cognoſcere, & exequi debent, non obſtante quacunque conſuetudine,etiam immemorabili privilegio,aut ſtatuto, conc. Trid. *d.cap.*8.*ſeſſ.*22. *de reform.*& debet Epiſcopus confraternitatibus viſitationem intimare, & exactionem rationum , juxta
23 *dict. cap.* 8. *& cap.* 9.*eadem ſeſſ* 22.*exequi.*

Si verò † confraternitates excipiant de privilegijs , aut de aliqua alia re, propter quam viſitari ſe non poſſe prætendant ab Ordinario , tunc earum allegationes in facto,& in jure ad ſacram congregationem ſunt tranſmittendæ,& interim eſt ſuperſedendum , ut fuit ab eadem ſacra congregatione deciſum, *ut in dec.iſ. ſub tit. Rubeu.& alia ſub titulo Mediolanen.ſuper eod. cap* 9.

24 Adminiſtratores autem † tam eccleſiaſtici quam laici, fabricæ cujuſvis eccleſiæ etiam cathedralis , hoſpitalis,& confraternitatum , & hujuſmodi piorum locorum ſingulis annis Ordinario rationem reddere tenentur, conſuetudinibus,& privilegiis quibuſcunque in contrarium ſublatis,niſi ſecus in inſtitutione,& ordinatione talis eccleſiæ, ſeu fabricæ expreſsè cautum eſſet:& ſi ex conſuetudine, vel privilegio , aut conſtitutione aliqua loci,aliis ad id deputatis ratio reddenda eſſet, tunc, cum illis , & Ordinarius debet adhiberi, & aliter factæ liberationes adminiſtratoribus minimè ſuffragantur,concil Trident. *cap.*9.*ead ſeſſ.*22. & adminiſtratores locorum piorum etiam exemptorum nemini alias rationem reddentes , Epiſcopo eam reddere debent, & ſi aliis reddere conſueverunt , cum illis eſt etiam principaliter Epiſcopus adhibendus , congreg. conc. *ſuper eodem cap.* 9, *ſub titul. Mediolanen: Cremonen.*

Ideò, cum ex diſpoſitione concilij hodie confraternitates ſubſint Epiſcopis ra-
25 tione oneris † Epiſcopalis, debent legata pro quarta Epiſcopis communicare, Abb. *in eod. conſ* 31. *verſ.nec obſtat unum*, Ceſſat etiam ſecundum fundamentum,

quòd poſſint confraternitatum ſcholæ ad libitum conſtructoris diſſolvi, *ut in eod. conſ.31 nu 2.* quia, quicquid eſſet olim, hodie à communiter accidentibus omnes confraternitates habent oratoria, in quibus divina celebrantur, campanile, campanas, ſacriſtiam cum paramentis, ac omnibus alijs ad uſum eccleſiæ non parochialis neceſſariis, & proprios capellanos pro celebratione Miſſarum, quapropter non poſſunt ad libitum conſtructoris diſſolvi;
26 quia oratoria † ſunt Deo dicata, & ſemel Deo dicatum, non eſt ad uſus humanos ulteriùs transferendum, *c. quæ ſemel, 19. q. 3. c. adhæc, extra de relig. dom.* & ibi gloſſ. *in ver. mundanis,* & c. *ſemel Deo dicatum, de reg. jur. in 6.* Nec obſtant quòd non ſint
27 conſecrata, quia eccleſia † non conſecrata gaudet eodem privilegio, quo conſecrata, & obſequijs divinis dicata, nullius ſunt temerariis auſibus prophananda, *cap. penul. ext de imm. Eccleſ. & c. ult.* & ibi gloſſ. *in verſ non conſecrata, de conſec. Eccl. vel Alt,* Ex quibus poſt Covar. *loco ſuprà citato,* quòd de legatis confraternitatibus factis debeatur Epiſcopis de jure quarta, ut veræ & communi opinioni me ſubſcribo, dummodò in contrarium non obſtet præſcripta conſuetudo.

28 Videtur etiam Epiſcopis † debita quarta pars oblationum, *c. de his, cap. antiquos, 10 quæſt 1. cap. conceſſo, & cap. vobis, 12. quæſt 2.* Abb. *in cap ult. circa fin. de teſtam.* & Covar *in d. cap. officij, in princ.* ſed dicta jura habebant locum, & ſervabantur antiquis temporibus, quando Epiſcopi erant pauperes, ut ſupra deduxi. Sed cum poſtea cœperint habere redditus competentes, fuerunt dicta jura reformata, ita quòd Epiſcopis nihil deberetur præter Cathedraticum, *cap. 1. 10. quæſt. 3.* & gloſſ. *in d. c. de his, 10. qu. 1.*

29 Ideò quadragenaria † temporis præſcriptione circa quartam oblationum clerici ſe tueri poſſunt, *cap. de quarta,* & ibi gl. *ext. de præſcript.* & Abb. *in d: conſ. 31. nu. 3. verſ. itaque.* Debetur quarta Epiſcopalis ſolùm ab eccleſijs Epiſcopo ſubjectis, propter communionem, quæ eſt inter Epiſcopum, & eccleſiam ſibi ſubjectam, (ſed inter eccleſiam exemptam, & Epiſcopum communio ceſſat, & ratione oneris, quòd ſuſtinet Epiſcopus circa curam eccleſiarum ſibi ſubjectarum, quæ ratio etiam ceſſat in exemptis, vel in recognitionem
30 ſuperioritatis, quæ pariter † in exemptis ceſſat, à quibus quarta Epiſcopo non debetur, Innoc. *in d. cap. officij in princ.* & ibi Abb. *n. 6.* Fed de Sen. *in conſ 96* Bal. *in l. ſi quis ad declinandum. §. in omnibus, num. 6. & nu. 11. C. de. Epiſcopis, & cler.* idem Abb. *in conſ. 57 n. 1. verſ ſed certè, par. 1.* & Felyn. *in d. cap. quarta, in princ. verſ. & tenementi, de præſcript.*

31 Quarta enim † exemptorum debetur Papæ, qui eſt Ordinarius, & Epiſcopus exemptorum, *c. auctoritate, de priv. in 6.* & Abb. *in d. c officij, num 8.* qui teſtatur hanc eſſe communem Doct. ſententiam, quæ tamen quarta fuit per Conſtitutionem Papæ clem. V. parochis conceſſa, ut in d. cler. dudum de ſepult Et cum Epiſcopi quartam ab eccleſijs ſibi ſubjectis tantùm percipiant, parochialium rectores illam percipiunt jure parochialis à Regularibus exemptis, per d. clem. dudum de ſepult cum aliis ſupra allegatis, quibus addo. Abb. *in dict. conſ. 17. num. 2.* Nam etiam contingere poteſt, quòd ab unò, & eodem legato † duæ quartæ deducantur, ut quando lega-

legatum relinquitur eccleſiæ ſeculari, in qua teſtator omiſſa eccleſia parochiali ſibi elegit ſepulturam, quoniam debetur ex eo quarta Epiſcopo, cui eccleſia ſubdita eſt, & alia quarta eccleſiæ parochiali, Abb. *in dict. cap. officij, num. 5. in fin. & in cap. certificari*, ubi, quòd tali caſu prius eſt deducenda quarta parochialis Eccleſiæ, *numer. 11. de ſepult.* & Covar, poſt alios, *quos citat in eo. cap. officij, numer 8.*

33 Decimarum † Quarta etiam Epiſcopis à clericis debetur, *d. c. conquerente, de offic. ordin cap. de quarta*, ubi gl. *in verſ. ſe poſſe.* Hoſtien & Ioann. Andr. *de præſcr.* Rebuff. *in d. tract. de deci. qu. 3 num. 14.* & Monet. *quæſt. 7 num. 14. eod. tit.* dummodo non ſit præſcripta, quia de quarta decimæ, & oblationis defunctorum clericus ab impetitione Epiſcopi quadragenaria temporis præſcriptione ſe tueri poteſt. *d. c. de quarta & c. illud, de præſcript.* Abb. qui hanc dicit communem opinionem *in dict. conſ. 31. circa fin. par. 1. & in conſ. 26. numer. 5 par. 2.*

Et pari modo regulares præſcribunt quartam funeralium, & legatorum contra pa-
34 rochos † ſpatio quadraginta annorum, quia Eccleſia ſe poteſt adverſus eccleſiam quadragenaria temporis præſcriptione tueri, *c. illud*, & gloſſ. *in c de quarta, in verb. quadragenaria, extra de præſcript.* in rebus autem eccleſiaſticis præſcriptio eſt quadragenaria, *c. dilecto, c. ult. de conſue. & c. Romana, de elect. c. cum eccleſia de cauſ. poſſ. & proprie. c. de quarta, & c. ad aures, de præſcr.* etiam ſine titulo, quo ad præſcriptionem li-
35 bertatis † non ſolvendi quartam decimarum, nec oblationum, aut legatorum: Sed ſi una eccleſia fundat ſuam intentionem in præſcriptione quadragenaria percipiendi decimas in aliqua parochia, cum talis perceptio ſit contra jus, titulus eſt neceſſàrius, ad tantum temporis ſpatium, cujus initij memoria in contrarium non exiſtat, *c. 1. de præſcr. in 6. c. ad decimas. de reſtit. ſpol. eo. lib.* gloſſ. *in c. ad aures, in ver. quadragenalis, extr. de præſcr.* & Abb, *in d. conſ. 26. num. 4 par. 2.*

DE CENSIBVS.

Cap. XV.

SVMMARIVM.

1 *Cenſus antiquus, quomodo creabatur.*
2 *Cenſus antiquus à cenſu ad præſcriptam formam conſtitutionis Pij V. differt.*
3 *Cenſus antiquus conſtituebatur cum tranſlatione utilis & directi dominij.*
4 *Dominium utile, & directum in cenſu novo non transfertur.*
5 *Cenſus ad præſcriptam formam conſtitutionis Pij V. ſuper re immobili, & certis finibus deſignata conſtitui debet.*
6 *Confiniũ expreſſio ſit ad rei demonſtrationẽ.*

7. Redditus annuus perpetuus pro re immobili habetur.
8 Obligari ſolùm poteſt in cenſus reſervatione res illa, quæ cenſui ſupponitur, & fidejuſſores, eorumque bona.
9. Cenſus ſuper re alienari prohibita, imponi non poteſt.
10 cenſus debitor liberatur pereunte re tota, ſuper qua cenſus conſtituitur, & pereunte parte pro parte liberatur.
11 Pactum, quòd ſi res emphyteutica in totum pereat, nihilominus emphyteuta ad penſionem teneatur, an valeat.
12 Cenſus conſtituendus juſto pretio emi debet.
13 Regionum mos varietatem inducit.
14 Cenſus ad ſeptem pro centenario legitimè emi poſſunt.
15 Pretium juſtum rerum in puncto indiviſibili non conſiſtit.
16 Pretium cujuſcunque rei eſt triplex, ſupremum, infimum, & medium.
17 Pretium annui cenſus in totum in pecunia numerata ſolvi debet:
18 Pecunia debita, quando in impoſitione cenſus poſſit haberi pro numerata.
19 Cenſus ad certum tempus conſtitui non poteſt.
20 Cenſus venditor invitus ad redimendum cogi non poteſt.
21 Cenſus venditor, quando ad redimendum cogi poſſit.
22 Cenſuali re pereunte, perit & cenſus.
23 Rem perire, & infrugiferam fieri, paria ſunt.
24 Cenſus emptus per 300. ſuper re valoris 500. quæ ſolum reddit fructus debitos pro dictis 300. eſt legitimus.
25 Conſuetudo Provinciæ, in juſta cenſus æſtimatione eſt ſervanda.
26 Cenſus venditus, an pro parte redimi poſſit.
27 Creditor, non tenetur invitus partem ſui crediti recipere.
28 Cenſus ex conventione partium pro parte redimi poteſt.
29 Exceptione caſus fortuiti, an renunciari poſſit.
30 Emphyteutica bona alienans irrequiſito domino, cadit à jure ſuo.
31 Cenſualis contractus, ab emphyteutico in pluribus differt.
32 Cenſum perpetuum annuum non ſolvens, non cadit à jure ſuo, ſecus autem emphyteuta.
33 Cenſus emptor, in alienatione prædii cenſualis omnibus aliis eſt præferendus.
34 Litigioſi malis artibus utuntur.
35 Pauper primò ſeipſum, & familiam ſuſtentare tenetur.
36 Potentes ſunt difficilis conventionis.
37 Pœna conventionalis ob non ſolutionem, an debeatur.
38 Intereſſe lucri ceſſantis, quando debeatur.
39 Pacta nuda de jure canonico ſunt ſervanda.
40 Obligatio de ſubeundis oneribus, quæ aliàs ex natura contractus minimè debentur. non tenet.
41 Onus rei impoſitum, rem ſequitur, quocunque vadat.
42 Onera ſubire non tenetur emptor cenſus ad formam conſtitutionis Pii V.
43 Eccleſia acquirens rem feudalem obligatur ad onera vaſſalli.
44 Cenſus, & penſio, in temporalitate conſiſtunt.
45 Penſionarius regulariter ad decimas, & alia onera concurrere tenetur.

46 *Papa, eſt ſummus bonorum Eccleſiæ administrator.*

47 *Cenſus ad formam conſtitutionis Pii V. eſt jus accipiendi de fructibus fundi penſionem.*

48 *Onera ſervitutis, & hypothecæ ſuper ſuo fundo, quilibet apponere poteſt.*

49 *Cenſus emptor, an pro rata ad onerum ſolutionem teneatur.*

50 *Onus reale à percipiente fructus, quando ſolvi debeat.*

51 *Conſuetudo conſtitutionem interpretatur.*

52 *Conſuetudo in onerum ſolutione habet vim legis.*

53 *Pacta contra ſubſtantiam contractus ſunt nulla.*

54 *Poſſeſſiones prædiorum tenentur ad onerum ſolutionem.*

Res ſequitur poſſidentem, & onera rem ſequuntur, ibidem.

55 *Emptor cenſus plura patitur incommoda conſiderabilia.*

56 *Pactum de retrovendendo, rem minoris valoris uſque ad quartam partem pretii, & ultra efficit.*

57 *Gravatus in uno, in alio debet relevari.*

58 *Rei ſubſtantia maximæ æſtimationis.*

59 *Cenſus, fructum rei, ſuper qua imponitur, excedere non debet.*

60 *Cenſus novus, quando imponi non poſſit.*

61 *Cenſuum contractus, quando fœneraticii judicentur.*

62 *Uſura tam jure naturali, quàm divino, eſt prohibita.*

63 *Uſuræ crimen in quibus committatur.*

64 *Uſuræ crimen eſt difficilis probationis.*

65 *Uſurarius contr actus, ut probetur, quæ requirantur.*

66 *Contractus uſurarius probatur, & modicitate pretii & pacto de retrovendendo.*

67 *Uſurarius, quis probatur tribus concurrentibus.*

68 *Uſurarius, quomodo quis probari poſſit.*

69 *Malus in eodem genere mali, qui ſemel fuit malus, ſemper præſumitur.*

70 *Uſurarum crimen de conſuetudine eſt miſti fori, ſed communi opinione, eſt merè eccleſiaſticum.*

EADEM ferè eſt ratio cenſuum cum iis, quæ proximè brevi, qua viſum fuit, via declaravimus, eorumque naturam nullo penè diſcrimine repræſentare videntur. Unde mihi non incongruum fuit de his hic pauca referre. Cenſus igi-
1 tur perpetuus † Pontificio jure, eſt quidam contractus, quo habens plenum rei dominium illud alteri tradit, quoad ipſum dominium utile pro centum aureis, ea pactione, ut perpetuò ex ea re ſibi cenſus conventus ſolvatur. Batr. *in l. 1. §. 1. nu. 4. de publican.* Imol. *in cap. 2. ad audientiam. colum. 2. de reb. eccl. non alien.* & Covar. *lib. 3. var. reſol. c. 7. n. 1.* & hic eſt cenſus antiquus, qui creabatur, cum eccleſia, vel alia perſona privata habens prædium, vel domum, illius prædii, ſeu domus dominium utile, & directum alteri tradebat pro certo convento pretio, ea pactione, ut perpetuò ſibi annuus cenſus conventus ſolveretur, ut per gl. *in c. conſtitutus, in ver.*

juxta ratam, & ibi Abb. n. 20. de relig.
2 domib. hic enim cenſus † differt à conſtitutione, & reſervatione cenſus, qui pecuniâ emuntur ad præſcriptum Pii V. conſtit. de anno 1569. 14. Kal. Februarii edita de qua in Bul. Rom. c. 80. qui eſt licitus, & etiam dudum Apoſtolica auctoritate approbatus, ut in extravag. com. c. 1. & 2. de empt. & vend. Covar. d. c. 7. n. 2. verſ. contrariam, & verſ. ſextò poſt ratam, eod. L. 3. & Gra. deciſ. aur. c. 118. n. 15. L. 2. par. 1.

3 In cenſus quidem antiqui † reſervatione transfertur utile, & directum dominium, ut per Molin. in tract. 2. diſput. 381. col. 2. & alios ſupra allegatos. In cenſu †
4 verò novo ad formam dictæ conſtitutionis Pii V. nec utile, nec directum dominium rei, ſuper qua cenſus collocatur, ad emptorem transfertur, ſed ſolùm jus accipiendi de fructibus illius penſionem, ut 8
per Covar. eod. cap. 7. nu. 2. verſ. non oberunt, Molin. eod. tract. diſput. 372. in fi. & 390. in princ. & Tolet. in inſtruct. ſacerd. lib. 5. c. 43. verſ. conſignativus ſub n. 1. ſed ad validitatem hujuſmodi cenſus plura requiruntur.

Primò, † quòd cenſus conſtituatur ſu-
5 per re immobili, aut, quæ pro immobili habeatur, de ſui natura fructifera, ac certis finibus deſignata, ut in dict. conſtit. Pii V. poſt princip. & Card. Tolet. in eod. lib. 5. c. 45: verſ. non tamen, n. 3 expreſſio enim † confinium fit ad demonſtrationem
6 rei. l. forma ff. de cenſ. Bart. in l. Demonſtratio ff. de condit & demonſtr. & Cravet. conſ. 293. n. 7. & de ſui natura immobilis erit perpetuus annuus redditus, † qui licet propriè non ſit res immobilis, habetur tamen pro re immobili, Clem. exiui. §. cunq; annui redditus, ubi, etiam gloſſ. de verb ſignif. & in c. 2. junct. glo. in verb. jura, de reb. Eccl. non alien. in 6. quapropter ad formam ejuſdem conſtitutionis poſſet annuus cenſus conſtitui ſuper alio annuo cóſu perpetuo, non autem redimibili, cum alioquin, cenſu redempto, pereat cenſus in eo collocatus Molin. eod. tract. 2. diſput. 389. verſ. utrum autem: vel ſuper jure gabellarum, aut aliis redditibus perpetuis, vel ſuper redditibus emphiteuticis, vel feudalibus à domino directo, dummodo cenſus imponendus non eſſet majoris quantitatis annui redditus bonorum feudalium, vel emphiteuticorum, quia licèt dicti redditus non ſint propriè res immobiles, pro immobilibus tamen habentur. dict. Clem. exiui §. cunque. Navar. in compend. de uſur. tom. primo n. 87. & Molin. ead. diſput. verſ. quatenus autem.

Secundò † illa ſola res cenſui ſuppoſita, non alia bona, cenſui debet obligari ut in conſtit. ibi, rem cenſui ſuppoſitam. Generaliter enim ſuper omnibus bonis, nullo certo prædio cum ſuis confinibus deſignato, nec etiam uno prædio deſignato, & ſuper aliis omnibus bonis conſtitui non poteſt, ſed unum, aut plura prædia ſunt certis finibus deſignanda, ut per Navar. eod. com. de uſur. num. 113 Poterit tamen licitè venditor cenſus ſe, ſuaq; bona omnia obligare pro cautione, quòd fundus ſuper quo cenſus imponitur, eſt ſuus, & poteſt ſuper illo imponere illum cenſum, quia ad id tenetur ratione evictionis, ut toto tit. ff. & C. de evict. cap. fin. de emp. & Navar. in com. de uſur. num. 77. & num. 135. imo duos aut tres fidejuſſores adhibere, qui ſe, ſuaque bona mobilia, & immobilia obligent ad ſecuritatem rei, & quòd res illa ſit venditoris, & fructifera, ac capax ad

illius

illius cenſus ſolutionem. Cardin. Tolet. *in inſtruct. ſacerd. cap. 46. circ. princ.* & Navar. *in conſ. 9. num. 3. lib. 3. par. 1. de cenſ.* quodque ſit libera non ſuppoſita alicui fideicommiſſo purificato, vel purificando, quia ſuper re alienari prohibita cenſus imponi non poteſt, Foler. *in prax. cenſual. fol. 167. num. 41.* & Rot. *in noviſſ. par. 2. deciſ. 121 num. 5* Ratio autem, qua Pius V. motus fuit ad ſtatuendum, quod res eſſet certis finibus deſignata, fuit, ut illa perdita, vel pereunte periret, & cenſus, qui, ſi ſuper aliis etiam bonis non deſignatis conſtitueretur, non periret. Navar. *com. de uſur. num 86. & 310. tom. 1.* Graſ. *deciſ. cap. 118. num. 21. part. 1. lib. 2.* & Molin. *ead. diſput. circ. fin.* & ſi res, ſuper qua, † ſeu quibus cenſus conſtituitur pe-

10 reat tota: debitor cenſus liberatur, *lib. 1.* & ibi Jaſ. *num 7 & 13. C. de jur. emphit.* & ſi pereat pro parte, vel infructuoſa redditur, cenſus ad ratam perit, *ut in dict. conſtit. §. ſicut etiam*: ſed, quoniam † ardua eſt quæſtio, an valeat pactum, quòd etiam ſi res emphiteutica in totum pereat, nihilominus emphiteuta teneatur ad penſionem; de qua poſt alios per Jaſ. *d. l. 1. n. 13.* Pius V. difficultatem hujuſmodi removendo, pacta, & conventiones directè aut indirectè obligantes ad caſus fortuitos, eos, qui alias ex natura contractus non tenerentur, nullo modo valere voluit, ac prohibuit, & ex natura contractus, re cenſuali perempta debitor cenſus liberatur, *ut l. 1. C. de peric. & com. rei vend.*

12 Tertiò, † quòd juſto pretio ematur, ut in ead. conſtit. ibi, juſtoque pretio, & tamen non reperitur à Pio V. in dicta conſtitutione, nec jure communi pretium juſtum annui cenſus redimibilis taxatum, ſed

13 ſecundum † varietatem regionum, varium eſſe, in Arragonia quinque, in Navarra ſex, in Caſtella ſeptem, ac aliquando ampliùs, in aliquot partibus Galliæ, & in Germania decem, & etiam Romæ. ut pluries ipſe vidi, & ſtipulationibus ſuper cenſuum erectione interfui, ubi ad ſeptem cum dimidio, & quandoque octo pro quolibet centenario emuntur, conſtituuntur. Et ita, ſi mos illius regionis habent, quòd octo, pro centenario emantur cenſus, juſtum pretium reputabitur, ex ſententia Navar. *in conſ. 4. num. 2.* & Tolet. infra citandi, & in Urbe vidiſſe ſolvi novem pro centenario, teſtatur idem Navar. *in conſ. 9. eod. num. 2. de cenſ. par. 1.* Juſtum autem pretium annui cenſus perpetui eſſe ſex annua pro centenario, tenet Pariſ. *in conſ. 60. num. 29. lib. 1.* cum autem in Urbe, ut plurimùm, & communiter à perſonis timoratæ conſcientiæ, emantur cenſus ad ſeptem pro centenario, & à ſacra Rota, aliiſque miniſtris juſtitiæ, in contradictorio judicio canonizentur, non ſine veriſimili Papæ, ac confeſſariorum ſcientia, & permiſſione ad ſeptem pro centenario, ubi conſuetudo non vigeat, quòd minori pretio ematur, legitimè conſtitui poteſt, Card. Tolet. *in inſtruction. ſacerd. lib. 5. cap. 47. verſ. ſecundò ut ſint poſt med. ſub num. 1.*

14 † Pius enim V. poſt editam dictam conſtitutionem quamplures cenſus ad rationem novem, aut decem pro centenario, ante illius editionem conſtitutos in urbe ad partium inſtantiam juri quæſito derogando, ad ſeptem, ac etiam octo pro quolibet centenario reduxit, ut eſt in curia Romana præſertim in tribunali Auditoris Cameræ notorium, ex quo colligitur

eſt tamen quæſt. & nu. 89. & Graff. deciſ. aur. d. c. 118 nu. 21. verſ. tertiaut. par. 1. lib 2.

19 Quinta † conditio eſt, quòd licèt cenſus conſtitui poſſet ad certum tempus, ut uſque ad annos quinque, vel decem, aut ad vitam hominis, & contractus eſſet legitimus, & licitus ex ſententia Inn, in cap. in civitate, verſ. item ſivè certus, de vſur. in cenſu antiquo hoc erat permiſſum, ſed poſt dictam conſtitutionem Pij V. cenſus licitè fieri non poteſt ad tempus, ſed perpetuò conſtitui, & aſſignari

20 debet, ita quòd † venditor nullo unquàm tempore invitus ad redimendum cogi poſſit. ut in ead. conſt. ibi, ab invito, Cov. lib. 3. var. reſol. c. 9. n. 4. Nav. in d. com. de vſur. n. 78. & n. 97. in fin. & Graff.

21 deciſ. 118. n. 22. par. 1. lib. 2. Niſi † debitor cenſus denunciaret emptori cenſum redimere, & pretium illius reſtituere velle, quia tali caſu, lapſis duobus menſibus, & pretio redemptionis non reſtituto, poteſt debitor denunciator cogi ab emptore intra annum ad redimendum, quo tamen anno elapſo, non poteſt poſtea cogi ad redimendum, nec repelli à redemptione, eò quòd ſemel, aut pluries denunciaverit, ſe velle redimere, ſi intra annum à denunciatione non cogatur id facere. Navar. in eo. com. de vſur. nu. 95. gloſſ 13. Nec poteſt apponi conditio, quominus quandocunque cenſus, ut poſt decennium, & non antea à venditore redimi poſſit, quia tunc emptor conſtituitur omnino certus de lucro vltra ſortem, de fructibus eo tempore percipiendis, quo res vendita redimi non poteſt, contra mentem Apoſtolicarum conſtitutionum, Bal. conſ. 487. lib. 1, & conſ. 174. lib. 3. Graff. ea deciſ. 118. numer. 23.

22 Sexta † conditio eſt, quòd re cenſuali pereunte, pereat cenſus in totum, vel in parte, ut ibi, re in totum, vel in parte pereunte, & quod re perempta, ſuper qua impoſitus eſt cenſus, perimi debeat cenſus, probat Gemin. in l 2. comment. 2. num. 63. C. de pac. interempt. & vendit. & Rot. diverſ par. 1. deciſ 757. num. 2. & non ſolùm pereunt cenſus perempta re, ſuper qua fuerunt impoſiti, ſed etiam pars eorum pro rata partis peremptæ, &

23 hoc caſu paria † ſunt, rem perire, vel infrugiferam fieri, quia utroque caſu cenſus perit. Navar. eod. com. num. 95. gloſ. 12, & videtur, quòd tantùm reddere debeat, quantùm ſit cenſus, alioquin non ſatis diceretur frugifera, juxtà materiam ſubjectam, juxtà quàm verba ſunt intelligenda, l. ſi vno, in princ ff loc. c. intelligentia. de verb. ſignif. & Navar. eod. com. n. 85. verſ. octava quòd res.

24 Quæritur, † ſi ſuper prædio, vel domo valoris quingentorum conſtituatur, & vendatur cenſus annuus viginti ſcutorū pretio ſcutorum trecentorum, & domus, vel prædium deductis deducendis, non reddat fructus vltra dicta ſcuta viginti, nunquid cenſus erit legitimus? ex fundo enim communi æſtimatione valoris ſcutorum 500. nihil percipit, ſed in ſolutione cenſus venditi pretio ſcutorum 300. omnes fructus exponuntur, & videtur, cenſum legitimè, & ad mentem conſtitutionis impoſitum, quæ nihil aliud mandat, quàm ut res, ſuper qua cenſus imponitur, ſit fructifera & hæc erit fructifera, pro cenſus ſolutione, ut per Navar. eod. num. 85. ver octava quòd. & non eſt neceſſaria inquiſitio de valore prædij

29 In alienatione autem res cenſualis cum ſuo onere tranſit, & dicta conditio contractui emphiteutico convenit, cum † bona emphiteutica irrequiſito domino
30 alienans cadat à jure ſuo, glo. *in l. fin. in verb. cadat*, & ibi Bart. *C. de jur. emphit.* & Iaſ. *in l. 2. n. 15. eod. tit.* & contractus cenſualis † in hoc eſt eiuſdem naturæ, cu-
31 jus eſt contractus emphiteuticus, ſed tamen in pluribus differt.

32 Primò, quia obligatus ad annuum perpetuum cenſum, ſi non ſolverit per † mille annos, non cadit à jure contractus *c. conſtitutus* vbi gl. *in ver. juxta ratam. extra de relig. dom.* Iaſ. *in l. 2. num.* 41. *C. de jur: emphit* Bar. *in l. 1. §. 1 ff. de publ. &* Covar, *c. 7 num. 1. vers. nam. etſi, lib. 3. var. reſol.* emphiteuta verò ceſſans ſolvere penſionem eccleſiæ biennio & privatis triennio, cadit à jure ſuo, *c. vlt. ext. de loca. l. 2. C. de ſacr. ſan. Eccles.* & Covar. *eo. n. 1. vers. ex hac. verò.*

33 Secundò † emptor cenſus, in alienatione prædii, ſuper quo eſt cenſus impoſitus, omnibus aliis emere volentibus eſt præferendus; prævia denunciatione vnius menſis & quidquid aliter ſenſerit Navar. *eo. com. de vſur. n.* 92. ubi inquit, quòd ſuâ ſententiâ juſtè potuiſſet hæc conditio omitti; ſalva tanti viri auctoritate, meo judicio dicta conditio maximam habet juſtitiam, & æquitatem, quoniam emens cenſum, vel ſibi non bene conſulit, aut vult eſſe certus qualitatis vendentis, quia, ſi eſt litigioſus, aut nihil aliud poſſidet, quàm, prædium, quod cenſui ſupponere intendit, quòd aliis anterioribus creditoribus poſſet eſſe obligatum, aut aliàs ſit tam malæ conditionis, ut vix aliquis ſecum de emptione, aut venditione tractare velit, nam, qui cum alio contrahit, vel eſt, vel eſſe debet non ignarus conditionis ejus, cum quo contrahit; *l. qui cum alio. ff. de reg. jur.* ne is, à quo quis emit cenſum, vendat prædium viro, quo mediante detrimentum patiatur; jure merito omnibus aliis præferri debet, quia alteri per alterum non debet iniqua conditio inferri, & quidquid contra teneat Navar, poterit venditor cenſus obligari ad denunciandum emptori cenſus conditionem, quibus res cenſui ſuppoſita ſit vendenda, & ad expectandum per menſem, dominumque cenſus, omnibus aliis præferendum ad formam dictæ conſtitutionis. §. *vbi autem* arg text: *in l: non dubium C. de leg.* ſed ex natura contractus emphiteutici regulariter non tenetur venditor ad denunciandum, & dominum directum præferendum.

34 Pluribus † enim modis in venditione prædii cenſui ſuppoſiti poteſt creditor cenſus detrimentum pati. Primò ſi vendatur perſonæ litigioſæ, aut aliàs malæ conditionis, cum litigioſi vel adulationibus animos Principũ ſibi concilient, vel detrahendo fratribus ſuis infamiæ notam ingerant, vel inter fratres diſcordiam ſeminando ſeditionem nunquã facere ceſſent, *c: hoc habet: §: ecce quare: 46: diſt.*

Secundò, † ſi vendatur pauperi, quia primò ſe ipſum, & familiã ſuam paterfamilias ſuſtentare tenetur. *l: præſes: C: de ſervit:* & qui non habet, dare non poteſt. *l: nemo plus juris: ff: de reg: jur: l: traditio: ff: de acq: rer: dom: c: nuper. §: nos autem: ext: de donat: inter vir: & vxor:*

Tertiò, †, vendendo potentiori, quoniã

ſatis eſt notum per totum orbem, quòd, ut plurimum potentes creditoribus ſatisfaciunt, quando illis magis videtur commodum. Quapropter videmus, quòd regaliter lite beneficiali pendente, non poteſt alter collitigans potentiorem in jure ſuo ſubrogare. Gomeſ *in reg. de ſubrog. collitig. q. 1. n. 2.* & recipiens patrocinium potentioris punitur in amiſſione cauſæ, Iaſ. *in l. 1, n. C. ne lic. pot. patroc.*

37 Tertiò principaliter, † licèt regulariter obligatus ad certam quantitatem certa die ſub pœna ſolvendam, ſi non ſoluit, ad pœnam teneatur; *c. ſuum ext. de pœn. & l. ſtipulatio iſta §. alteri ff de verb. oblig.* tamen propter moram ſolvendi cenſum, etiam quòd pœna apponatur, obſtat dicta conſtitutio, ne debeatur. *ut in ead. conſtitut. §. pact. continentia.*

38 Quartò † quamvis debeatur intereſſe lucri ceſſantis, præſertim, ſi conventio de illud incurrendo præcedat. *c. conqueſtus.* junct. glo. *de vſur. & l. 3. ff. de eo, quòd cert. loc.* per d. conſtitutionem tamen eſt prohibitum in contractu cenſuali dictum intereſſe, quapropter exigi non

39 poteſt, & licèt pacta † quantumcunque nuda de jure canonico ſint ſervanda *cap. 1. ext. de pact.* & naturalis æquitas ſuadeat, quòd pacta ſerventur. *l. 1. l. legitima, & l juris gentium ff. eod. tit.* obligationes tamen ſolvendi certas impenſas, & ſalaria, impenſas juramento partis liquidandas, quæ olim, ut plurimùm in emptione cenſuum præſtabantur, hodie non tenent. Navar. *eo. com. n. 93. verſ. ſecundum, & verſ. tertium.*

40 Quintò, † nec tenet obligatio de ſubeundis oneribus, quæ aliàs ex natura contractus non debentur, *ut in ead. conſt. ibi, ſicut etiam, &c.* & quia regulariter in cenſuum emptione, & venditione venditor cenſus promittit cenſum de ſemeſtri in ſemeſtre, & in fine cujuslibet ſemeſtris ſolvere liberè, & ſine aliqua exceptione, quatenus dicta verba importarent aliquam immunitatem eſſet nullius momenti, ut conceſſa contra naturam

41 contractus, quia † onus impoſitum rei ſequitur rem, quocunque vadat. *clem: 1.* junct. glo. *in ver. ſoluta, de cenſ. l. reſcripto, §: ſciendum ff de numer. & honor.* & Cravet. *conſ. 117. nu. 5. par. 2.* Emptor enim cenſus percipit penſionem ex re, ſuper qua eſt impoſita; & ideò pro rata onera ſubire tenetur, cùm ſit naturæ conſonum, illos non recuſare onera, qui rerum commoda conſequuntur. *ea. clem. 1. in princ: c. qui ſentit. de reg. jur. in 6.* neque enim ferendus eſt is qui lucrum amplectitur, ut onus ei annexum contemnat. *l. vnic. §. pro ſecundo. in fin. C. de cad. tol.* & in terminis cenſus ad formam conſtitut. Pii V: impoſiti, ea tributa, quæ imponuntur ratione bonorum cujuſque aut pro quantitate redditUum prædiorum, ex quibus tributa exiguntur partim ſpectare ad dominum prædii, & partim ad dominum cenſus, pro quantitate juris, quod ad fructus eius prædii habet, tenet Mol. *in tract. 2. diſput. 391. cla. 7. ante med.* &

42 Rapic. in dialog: *de vſur. fol. 74.* Quibus tamen † non obſtantibus emptor cenſus ad formam conſtit. Pii V. non tenetur concurrere ad onerum ſolutionem, quia vnicuique licet ex arbitrio, onus rei ſuæ injungere, cum in re ſua quilibet ſit moderator, & arbiter. *l. in re mandata C. mand. l. ſed etſi lege. §. conſuluit ff. de petit.*

petit | *bar.* Quapropter pater poteſt omnia ſua bona vendere, & projicere in mare non obſtante præjudicio liberorum. glo. *in l. 1. in ver. ex duabus. circ. med.* C. *de inoff. donat.* & Cravet. *d. conſ.* 217. *n.* 1. *&* 2. & ſupra in contrarium deducta procedunt, & habent locum in contractu cenſuali antiquo, in quo transfertur dominium directum, & utile, ut ſupra in principio deduxi, hoc enim caſu is, in quem fuit translatum dominium, tenetur ad onera, quia cum illa res ſit allibrata, & cataſtrata, cum onere ſuo tranſit in quemlibet ſingularem ſucceſſorem. *l. cum fundo ff. de ſervit ruſt. præd. l. 3.* C. *de ſervit.* Bart. *in l. ſi ff. de nov. op. nunciat.* Crau. *eo. conſ. nu. 3.* & Gab. *conſ* 47. *num. 6. vol.* 1. quemadmo-
43 dum ſi eccleſia † acquirat rem feudalem, obligatur ad onera vaſſalli, quia tranſit res ad eccleſiam cum onerere feudi. Inn. *in cap. verum. n. 2. de for. comp.* Bart. *in l. placet. n. 3.* Iaſ. *nu. 21. in 2. lect. C. de ſacr. ſan. Eccleſ.* & Cravet. *eod. conſ* 217. *n.* 5 ſed valet † argumentum à cenſu hujuſmodi ad penſionem, quia quemadmodum cenſus, ita & penſio in temporalitate conſiſtit. Gomeſ. *in reg. de infirm. reſig. q. 16. numer. 2.* Pet. Benint. *deciſ.* 49. *numer. 6.* & Put. *deciſ.* 202. *numer. 3. lib. 3.*

45 Ideo licet † penſio impoſita ſuper beneficio, regulariter pro rata ad decimas, & alia onera concurrere debeat, cum ſit pars fructuum. Put. *deciſ. 5. lib.* 1. plerumque tamen reſervatur libera, immunis, & exempta ab omnibus oneribus ordinariis, & extraordinariis, impoſitis, & imponendis, etiam ad inſtantiam Imperatoris, Regum, Ducum, & aliorum quacunque ac quavis occaſione, vel cauſa. etiam pro expeditione contra Turcas, etiam, quòd in in decimarum impoſitione caveretur expreſſè, quòd penſionarii quicunque pro rata contribuere tenerentur, quo caſu debetur libera, cum † Papa ſit ſummus bonorum Eccleſiæ adminiſtrator.
46 Innoc, *in cap. novit. de ſent, excom.* Abb. *in cap. conſtitutus. num. 13. de relig. domib.* & Navar. *de ſpol. Cler.* §. 9. *num. 2. tom.* 1. & de illis arbitrio ſuo diſponere poſſit. Abb. *in cap. magnæ. num. 17. de vot. & vot. redemp.* & cum in re ſua quilibet ſit moderator, & arbiter. *l. in re mandata* C. *mand.* Abb. *conſ. 26. in*
47 *prin. part.* 1. cum aliis ſupra deductis. emptor † enim cenſus non emit rem, neque annuum redditum rei, ſed tantùm jus exigendi penſionem ſuper illo fundo impoſitam, dominio nihilominus apud vendit rem permanente, Card. Tolet. *in inſtruct. Sacerd. lib 5. cap. 42. verſ. quarta particula. de cenſ.* & Molin. *in tract. 2 diſput. 390. 5° clauſ. in princ.* Ideo non eſt contra naturam contractus, quòd quis vendat hunc cenſum, firmis remanentibus omnibus oneribus ſuper fundo, ſuper quo poteſt quis apponere onus ſervitutis, & hypothecæ, illud obligando pro ſolvendis collectis, quia iſtud erit aliud onus ſeparatum, & ad-
48 ditum aliis oneribus, † & cùm liceat propriam rem alienare, à fortiori ſuper ea permittitur oneris impoſitio *cap. cui licèt, de regul, jur in 6.* & Iaſ. *in l. in actionibus numer. 13. 14. & 15 ff. de in lit. jur. &* cenſus integrè perſolui debent, ad formam, & rationem dictorum ſeptem pro centenario,

nario, vel ſecundum locorum conſuetudinē etiam octo minuſve taxatam ſine alicujus oneris deductione, vel ſolutione.

49 Non † obſtant, quæ in contrarium deducuntur, quòd emptor cenſus ad ſolutionem onerum teneatur, non autem venditor, per regulam, qui ſentit commodum, ſentire debet incommodum, & è contra, *cap: qui ſentit*, & ibi gl: *ſi de reg: jur: in 6.* ſolutio enim onerum ad eum pertinet, qui fructus percipit, etiam ſi alius ſit in regiſtro æſtimi deſcriptus, & cataſtratus, Bar: *in l: omnes, C. ſin. cenſ.*

50 *vel: reliq:* & onus † reale à percipiente fructus ſolui debet, ut in terminis penſionis tenet Gig, *in tract: de penſ: quæſt: 43. numer. 2. & quæſt: 90. numer: 1.* In terminis autem cenſus. Virg. Boc. *ſuper dicta conſtitutione Pii V: par. 1. num: 71. & par: 2. num: 49.* Rol: Cavag: *ſuper decr.* Montiſer: *tit: 2. decis. 72. quæſt. 4. illat num. 1. & ſeq.* Panig. Ep. Aſt. *in decret ſynod* 11: Bonavent. Rapic. *in, Dialog: de vſur. ſol: 94.* & Molin. *ſuper allega:* quia Bart. loquitur in venditione fundi, in qua transfertur vtrumque dominium, pro quo emptor fundi tenetur illud nomine proprio in onus venditoris facere cataſtrare, & onera perſolvere, ſed in hac venditione juris percipiendi cenſum ſine translatione dominii, emptor non tenetur illud jus cataſtrare, nec à tempore, quo conſtit. Pij V. fuit edita, reperietur, ut puto, in tota Italia fuiſſe cenſus hujuſmodi cataſtratos, nec allibratos; & ideò quicquid ſcripſerint, Virg. Boc. & alii ſupracitati, eorum opiniones non ſunt approbatæ, nec vſu receptæ, quia tam ante, quàm poſt eorum ſcripta, & tam ante, quàm poſt dictam conſtit. Pii V. in tota Italia emptores cenſuum cum pacto retro vendendi illos ſemper liberos ab omni-

51 bus oneribus perceperunt, † præſertim etiam in Vrbe viri timoratæ conſcientiæ, non ſine veriſimili Papæ ſcientia, & tolerantia, & hæc conſvetudo vniverſalis interpretata fuit dictam conſtit. *Bar. in l: de quib: numer: 5: de leg.*

52 Conſvetudo † enim in onerum ſolutione habet vim legis, & eſt attendenda, gloſſ. *fin. in l. 3. C. de anno & tribut. lib: 1.* & ibi Bart. *in fin:* Rebuff: *num. 1.* idem Bart: *in l: 1. C: de aur: coron: eod: lib: 10.* Rol: à Val *col. 79 . num: 15. & numer: 17 vol: 4.* Nat: *conſ: 409: numer: 4.* Soc. Iun: *conſ: 49, numer: 16, volum: 1, conſ: 75, num: 16, vol, 4.* Ruin *conſ: 202. in fin: vol: 1,* & Purpur *in l. 1, num, 65, C: de pact:* Ideò, ubi viget conſuetudo, quòd cenſus exigantur liberi ſine aliquo onere, conſuetudo eſt attendenda, ut in ſimili tenet Rolan. à Val: *conſ: 32. numer: 8, cum ſeq: vol: 1,* & Cardin Tolet *in inſt: ſac: lib: 5: cap: 47, vers: cum tamen,* quæ limitatur non procedere, nec habere locum, quando conſuetudo ſecularium eſt contra privilegia clericorum, quia tunc non ligat clericos, ut deduxi ſupra *in cap: 14, numer: 34, par: 1,*

53 Conſtitutio † Pii V. annullat pacta continentia ſolutiones onerum ad eum ſpectare, ad quem aliàs de jure, & ex natura contractus non ſpectarent, *ut in ead: conſt: §: ſicut, etiam,* & Gregor. de Valen *tom: 3: diſput: 5: q: 22, de cenſ: punct: 7. fin:* ſunt enim nulla pacta contra ſubſtantiā contractus. *l: cum precario. ff: de precar:* & Auguſ: *in conſ: 16, n. 1, lib: 2.* Sed non repugnat naturæ cōtractus, quòd, qui habet penes ſe vtile, & directum dominiū rei, ſuper qua cenſus eſt impoſitus, ſine alicujus dominii translatione, ſolvat æſtimū, ad

quòd

quòd proprietas eſt allibrata, & cataſtrata ex ſupra deductis, nec in venditione cenſus ad formam ejuſdem conſtitutionis apponitur pactum, quòd vendens teneatur ad onera, ſed venditur cum pacto redimendi quandocunque, qui remanet dominus fundi cum vtili, & directo dominio, non ſolvit onera contra naturam contractus nec contra formam conſtitutionis Pij V. Navarr. *in cons. ult. num:* 2. *lib:* 3. *par:*2. *de cenſib:* quia poſſeſſores
4 prædiorum † tenentur ad onerum ſolutionem, *l: fin: C: ſine cen: vel reliq.* Bart. *in l:* 1. *in princip:* C: *de ann: & trib: &* Crav. *in cons:* 145. *nu:* 21. *par:* 1. Cùm enim nec fructus, nec res tranſeat in emptorem, nec onus rei, vel fructuum debet in illum tranſire, ſed apud venditorem, & poſſidentem remanere, quia res ſequitur poſſidentem, & onera ſequuntur rem, *clem:* 1. & ibi etiam glo: *de cens: l: reſcripto, §: ſciendum ff: de muner: & honor.* & poſt plures alios, quos citat Cravet. *in cons:* 217: *num:* 5. & in terminis cenſus, ita fuit deciſum à Senatu Pedamontano, de anno 1601. attenta præſertim in hoc caſu conſvetudine, quæ eſt ſervanda ex ſupra deductis.

5 Licèt † enim à communiter accidentibus videatur, quòd redditus bonorum ſtabilium non aſcendant, deductis oneribus, ad ſeptem pro centenario, non poteſt dari certa taxa, quàm, nec Papa in dicta conſtitutione dare voluit, quia fructus bonorum non conſiſtunt in puncto indiviſibili, ut ſupra deduxi, & emptor cenſus plura patitur incommoda contra naturam contractuũ, emptionum aliorum bonorum ſtabilium, quia, & ſi in maximam labitur neceſſitatem, non poteſt pretium cenſus repetere, & licet poſſit cenſum alteri perſonæ vendere, pluries tamen non reperiuntur emptores, vel longè minoris vendere cogitur, & prædiorum pretia, ut experientia docet, ferè ſemper augentur, vltra alia corporis, & animi commoda, quæ domini prædiorum percipere ſolent, & venditor quandocunque pecuniam reſtituere, & cenſum redimere poteſt, quæ incommoda maximæ ſunt æſtimationis, † adeò quòd propterea pactum de retrovendendo rem minoris valoris efficit, Abb, *in cap: ad noſtram num:* 9. *in fin: de empt: & vend:* & quartam, vel ampliorem pretii partem per tale pactum minui, tenet Navar. *in c:* 17. *numer:* 248. & Graff. *deciſ: aur: par* 1. *lib.* 2: *c:* 1.7. *numer:* 2. &
57 eſt † juri conſonum, quòd gravatus in vno, in alio relevetur Bar: *in l: eum qui numer:* 1, *ff: de jurejurand.*

58 Præmiſſis igitur † conſideratis ſuper fundo valoris mille, annui verò redditus quinquaginta, qui reſpondeant ad quinque pro centenario poterit imponi cenſus cum pacto de retrovendendo ad rationem ſeptem, quia illa quinque minus valent emptori, qui non emit niſi cenſũ, non autem, rei ſubſtantiã, ex quo dat minus pro eis, quàm valeant venditori, qui ſimul habet dominium rei. Card: Tolet *in inſtructi ſacerd. lib:* 5. *c.* 47. *vers. ſecundò ut ſint, circa fin:* quia pactum de retrovendendo rem minoris valoris efficit etiam vſq; ad quartam, vel ampliorem partem pretii, ut tenent Navar. & Graff. *ſupracitati*, ſi verò fundus totus non reddit vltra quindecim, non poterit ſuper eo imponi cenſus annuus viginti † quia cenſus,
59 fructus, qui percipiuntur ex prædio, exce-

excedere non poteſt, & ſi excederet eſſet vſura, vel ſaltem injuſtitia, & illud plus obnoxium reſtitutioni, ut poſt Io: de Lign. firmat. Sylveſt. *in verſ. vſura 2. numer. 12 ſub. verſ. quantum*, & in his termi- nis loquuntur alii pro communi opinione ſcribentes, quòd fructus prædii non
60 poſſunt eſſe minoris redditus cenſus, impoſiti & ſuper prædio, † ſuper quo annuus cenſus eſt impoſitus omnes fructus abſorbens, novus cenſui imponi non poteſt. Card. Tolet. *in inſtruct. ſacerdot. lib. 5. cap 45 verſ ſecundum.*

61 Contractus † enim cenſus ſub alia, quàm ſupradicta forma celebrati fœneratitij judicantur, *ut in ea. conſtit. pii V.* & de qua per Navar. *in comment. de vſur: numer: 84: circ: fin:* cenſus enim creari debet ut perpetuò redimi poſſit, & pluribus modis cenſus vſurarii conſtituuntur.

Primò, enim pacta, quòd poſt triennium redimi non poſſint, ſunt contra formam dictæ conſtitutionis & vſuraria Card. Tol. *in inſtr. ſacerd: eod: lib: 5: cap: 48 verſ: ſolet tertium in fin:*

Secundò, cenſus impoſitus ſuper re immobili cum pacto, quòd ſi res incapax inveniatur, cenſeatur poſitus ſuper omnibus bonis conſtituentis, vſurarius præſumitur. Navar. *in comm de vſur. numer: 86, & numer: 125, & in conſ: 10: numer: 1: lib: 3: de empt: & vend: par: 1.*

62 Vſura † enim omnis, tam jure naturali, quàm divino eſt prohibita, ex vſuris, & iniquitate redimet animas eorum &c. *Pſal: 71: Deut: c: 23, & Ezech: c: 18: & cap: 22:* mutuum date nihil inde ſperantes: *Luc: c. 6. c. plerique. 14. q. quia in omnibus: cap. quam perniciofum. extra de vſu:* & Navar. *in com. de vſur numer, 8.*

63 Licèt † autem vſura regulariter non committatur niſi in mutuo vero, vel ficto, & ex conventione partium. Abb. *in conſi, 62. num: 4: verſ. venio ad aliud* Dec *in l, 3. §. creditum in 3. not ff. ſi. certum pet:* & Cravet: *conſ. 145 numer: 6.* eſt tamen vſura quidquid amplius accipitur ob ſolutionis dilationem, aut datur minus ob anticipationē, in omnib9 contractibus. etiā innominatis, de quib9, *in l. naturalis: ff. de præſcript. ver.* & in pluribus, de quibus per Navarr. *eod: comment. de vſur. n 26.*

64 Crimen † autem vſurarium eſt difficilis probationis, quia contractus vſurarii clandeſtine, & occulte fieri conſueverunt, ut inquit text: *in clem vnic: §. caterum, de vſur.* ideò admittit lex probationem poſſibilem ſecundum naturam rei, & ſubjectam materiam Alex. *conſ 54. colum. 1. lib. 6.* & Cravet. *in conſ 73. num: 7.*

65 & ad probandum † contractum vſurarium, licè: quamplures doctores teneant tria requiri, nempe modicitatem pretij, pactum de retrovendendo, & quòd emens ſit ſolitus fœnerari, ut poſt Bal. *in cap. 1. num. 8. pe feu: dat. in vic. leg. com:* & plures alios tenentes hanc eſſe communem opinionem, quos refert Crau: *in conſ. 156. numer 2.* & Sol: *ſuper decret. antiq. de pact. int empt & vendit ſuper gloſſ 1. partis* Contrariam tamen opinionem, quod duo ſufficiant ad probandum aliquem vſurarium, videlicet, modicitas pretii, & pactum de retrovendendo, inquit Dec. *in conſ. 69 2.* eſſe ſequendam, tanquam ſaluti tutiorem, & eam tenet Rot: ut per Caſſad. *decis. 1. numer. 1. & per tot. de vſur:* quam opinionem ſequitur, & tenet Senatus Neapol. *ut in deciſ. 40. col. 9, ad fi. & decis. 65.* & Senatus Pedem-

dem. ut poſt Corn. Roma Paul. de Caſtr. Calc. Guid. Pap. Gemi. Mattheſil. quos citat, teſtatur Crav. *dict. conſ. 156. num.* 4. & quamvis d. opinio, quàm tenent tria ſuprema tribunalia, nempe, Rota, Sen. Nea. Senatus Pedemontanus, videatur ſequenda, puto nihilominus eſſe diſtingendum,
66 † quia, aut agitur civiliter ad reprobandum contractum, tanquam uſurarium, ad effectum, ut fructus excomputentur in ſortem principalem, aut criminaliter ad condemnandum creditorem, uti uſurarium.

Primò caſu puto, opinionem, quam tenet Rota, Senatus Neapolitanus, & Pedemontanus, quòd modicitas pretii, & pactum de retrovendendo ſufficiant, eſſe ſequendam, quia cùm ob pretii modicitatem emptor teneatur ad reſtitutionem, non dimittitur peccatum, niſi reſtituatur ablatum, *cap. peccatum, de reg. jur. in 6.*

Secundò vero caſu ad criminaliter judicandum hominem uſurarium, credo,
67 tutiorem eſſe opinionem, † quòd tria requirantur, nempe, modicitas pretii, pactum de retrovendendo, & quòd emptor ſit ſolitus fœnerari ex ſupra allegatis quia valde eſſet rigoroſum, quòd ex unico contractu, in quem quis ſine culpa inadvertenter quandoque incidere poſſet; judicaretur uſurarius, quod crimen eſt graviſſimum, odia enim reſtringi, & favores convenit ampliari, *cap. odia, de reg. jur. in 6.*

68 Probatur † tamen quis uſurarius per poſſibiles probationes, & conjecturas, etiam leves, ex ſupra deductis, & ad probandum contractum uſurarium ſufficiunt dictæ duæ conjecturæ, ſeu veriſimilitudines, etiam ad condemnandum eum, qui uſuras conſuevit exercere, ut probat tex. *in cap. illo vos, §. reſpondemus, de pign.* Calcan. *conſil. 26. col. 9.* Corn. *conſ. 23. col. 1.* & Crav. *d. conſ. 73. num. 7, verſ. quinimò*, & ad probandum aliquem uſurarium ſimpliciter ſufficiunt teſtes ſingulares, Abb. *in conſ. 113. num. 3 verſ. non obſtat, quodlib. 2.* & Crav. qui plures alios citat *in eod. conſ. 73. num. 32.* De facili autem contra uſurarios eſt præſumendum, quia peſſimum genus hominum, & ſic præſumi, expedit eorum animabus, ut inquit Caſſàd. *in dict. deciſ. 1. num. 1. in fin. de uſur.* Nam in
69 eodem genere malitiæ ſemel malus, † ſemper præſumitur malus, ut in terminis Bald. *in dicto cap. 1, num. 8.* & hoc crimen ex conſuetudine, eſt miſti fori. Quod verius, ut tenuerunt, Burſat. *in conſ. 90. num. 37. lib. 1.* Bonacoſ. *in lib. 1. com. opin. verſ. uſura eſt crimen*, ubi de communi opinione teſtatur, & poſt quamplures alios Farinac. *in prax. crim. quaſt. 8. ſub num. 140.* † licèt communis opinio habeatur, quòd ſit merè eccleſiaſticum, & quòd uſurarius non poſſit puniri per laicum, poſt Socin. *in conſ. 290.* Dec. *conſ. 170.* Grat. *conſil. 39.* & alios, quos citat, teſtatur Gabr. *concluſ. 20. num. 3. lib. 7. com. concluſ.*

* * * * *

DE VISITATIONE.

Cap. XVI.

SVMMARIVM.

1 *Viſitationum ſcopus, quiſnam ſit.*

2 *Viſitationi, quæ loca ſint Ordinariis ſubjecta.*

3 *Viſitare poſſunt Ordinarii eccleſias parochiales ſubjectas religioni S. Ioannis Hieroſolymitani, & quomodo.*

4 *Vicarios, in beneficiis curatis ſubjectis regularibus, quando Ordinarij deputare poſſint, & qualiter.*

5 *Vicariis perpetuis parochialium quanta portio aſſignari debeat.*

6 *Eleemoſynæ altaris non ſunt computandæ in valore beneficiorum, nec funeralium, neque aliæ ſimiles.*

7 *Diſtributiones quotidianæ non computantur in valore beneficiorum.*

8 *Vicariis perpetuis quæ portio aſſignanda, & quæ congrua dicatur.*

9 *Portio congrua coram Ordinariis peti debet, & etiam coram capitulo, Sede vacante.*

10 *Vicariæ perpetuæ ex qua cauſa, ut plurimum, fieri ſoleant.*

11 *Vniones perpetuæ, quæ examinari debeant, & quæ diſſolvi poſſint.*

12 *Subreptio, & obreptio, quomodo differant.*

13 *Vniones debent fieri vocatis iis, quorum intereſt.*
Clauſula vocatis vocandis, quid operetur, ibid.

14 *Vniri non poteſt eccleſia libera eccleſiæ jurispatronatus, niſi cum alternativa.*

15 *Epiſcopus poteſt beneficia transferre, & eccleſias omnes, tam parochiales, quàm alias dirutas, aut nimia egeſtate laborantes, profanare.*

16 *Vicarius Epiſcopi omnia poteſt, quæ pertinent ad juriſdictionem Epiſcopi, cujus vices gerit.*

17 *Eccleſia parochialis jurispatronatus, quæ collabitur, an poſſit uniri eccleſiæ non curatæ ut in illa erigatur in parochialē.*
Crux debet erigi, ubi eſt eccleſia diruta, & profanata, ibidem.

18 *Patronus non efficitur eccleſiæ, dotem modicum donans.*

19 *Patroni unius parochialis poſſunt compelli ad præbendam congruam ſuſtentationem.*

20 *Beneficium unitum perdit nomen beneficii.*

21 *Appellatio non admittitur in cauſis viſitationis ab interlocutoria, ſecus à ſententia definitiva quæ tamen appellatio non ſuſpendit exequutionem, nec carceratus interim eſt relaxandus.*

22 *Vniones parochialium, & aliorum beneficiorum, Epiſcopi poſſunt juxta formam juris facere, ſed quando fit unio duarum collegiatarum ab Epiſcopo debet*

debet fieri cum conſenſu capituli eccleſiæ cathedralis.

23 Seminario Epiſcopi uniones beneficiorum facere poſſunt, fallit tamen in pluribus.

24 Seminario, quando fiunt hujuſmodi beneficiorum uniones, debent fieri cum conſenſu duorum de capitulo, ac duorum de clero.

25 Poteſtatem habens à lege, vel ab homine aliquid faciendi cum alterius conſilio, quando teneatur illud ſequi.

26 Viſitari poſſunt ab Epiſcopis hoſpitalia, collegia, & confraternitates laicorum, montes pietatis, & omnia pia loca, & num. ſeq.

27 Viſitari non poſſunt ab Epiſcopis hoſpitalia, eremitoria, & confraternitates Religionis Hieroſolymitanæ, niſi in iis, quæ ſacramentorum adminiſtrationem concernunt.

28 Viſitari poſſunt eccleſiæ, quæ in nullius diœceſi eſſe dicuntur ab Ordinario viciniori.

29 Archidiaconi, Decani, & alii inferiores viſitare poſſunt, item & capitulum, & quibus conditionibus.

30 Viſitare poſſunt Epiſcopi capitula cathedralium, & aliarum majorum eccleſiarum, illarumque perſonas perſonaliter, vel per Vicarium generalem, aut viſitatorem, ſi ipſi Epiſcopi fuerint legitimè impediti.

31 Viſitari debent monaſteria virorum & eorum perſonæ à viſitatoribus regularibus.

32 Viſitatio celerrimè debet fieri, quæ celeritas, viſitatorum arbitrio relinquitur.

33 Viſitator nihil poteſt accipere, præter victualia, nec familia ſua etiam prætextu officii, nec ſui muneris, etiam oblatum, alias pœnam incurrunt.

34 Victualia in viſitatione à quibus præſtari debeant.

35 Viſitare iterum poteſt Epiſcopus eccleſias viſitatas ab inferioribus.

36 Viſitare poteſt Epiſcopus beneficia ſubdita Abbati, habenti quaſi Epiſcopalem juriſdictionem cumulativè.

37 Viſitatoribus ſecundum locorum mediocritatem honeſta menſa paranda.

38 Viſitatores, quanto comitatu olim procedebant, & quantis evectionibus.

39 Viſitantibus quis numerus equorum, & perſonarum fuerit definitus in Concil. Mediolan.

40 Viſitantibus Epiſcopis, & iis in inferioribus viſitatoribus circa numerum equorum, & perſonarum præfiniendarum ſententia auctoris.

41 Victualium appellatione veniunt cibi frugales, non ſumptuoſi.

42 Prælatis ignominioſum eſt affluere deliciis, epulis, atque laſciviis.

43 Viſitantibus Epiſcopis egenis, eorumvè Vicariis, ſunt neceſſaria congruè ſubminiſtranda, ut equi, veſtes, familia, & alia opportuna, ultra victualia.

44 Viſitantes Epiſcopi divites, quibus debeant eſſe contenti.

45 Conſuetudo habet vim legis.

46 Impenſæ, quæ, vel ad ædificationem, vel ad ornatum eccleſiarum ab Epiſcopo in viſitatione præſcribuntur, ad quos ſpectent.

47 Redditus parochialis eccleſiæ, quales, & quan-

quanti ſint, ab Epiſcopo in viſitatione præcipuè ſunt examinandi.

48 Parochiales eccleſiæ, quæ penſionem ſuſtinere poſſint.

49 Parochis certa pecuniæ ſumma, à conc. Trid. pro eorum victu eſt conſtituta.

50 Redditus parochialis eccleſiæ annui ad duorum victum ſaltem eſſe debent.

51 Parochi ad eccleſiarum ſuarum reparationem aliquando cogi poſſunt.

52 Clerici vivere debent de patrimonio Ieſu Chriſti.

53 Parochus, quando non impenſis pro ſua eccleſia ad certam portionem concurrere teneatur.

54 Redditus, ratione loci, vel perſonæ majores parocho interdum debentur.

55 Clauſula in reſervationibus penſionum à Summis Pontificibus apponi ſolita, quid declaret.

56 Verbum, liberi, in reſervationibus penſionum, quid operetur.

57 Parochus, quando in reparatione ſuæ eccleſiæ ad tertiam ſumptus partem teneatur.

58 Parochiales eccleſias Univerſitatum impenſis fabricari ſolent.

59 Conſtantinus primus fabricam Templi Divi Petri inſtituit.

60 Conſtantinus cunctis jus eccleſias ædificandi conceſſit.

61 Eccleſiarum numerus ab Imperatoribus, & Principibus fuit auctus.

62 Eccleſia, quæ per aliquem erigitur, dos eſt conſtituenda.

63 Alimenta parocho minimè ſunt minuenda.

64 Viſitator in actu viſitationis ſummarias informationes ſumere debet.

65 Redditus parochialis tenuiſſimi liberant parochum ad concurrentiam impenſarum.

66 Conſuetudo pia, qua laici ſolent ſumptus aliquos in neceſſariis eccleſiæ facere, maximè eſt ſervanda.

67 Parochorum indigentiæ quomodo conc. Trident. providerit.

68 Iuriſpatronatus eccleſia, ſi diruta fuerit, à quibus ſit reſtituenda, & qui ad impenſas concurrere debeant.

69 Parochiani juſpatronatus eccleſiæ habentes, quando ad ædificationem, & reſtaurationem ſuæ eccleſiæ teneantur.

70 Acceſſorium ſequitur naturam ſui principalis.

71 Parochiales, etiam juriſpatronatus, propriis fructibus & proventibus ſunt reficiendæ.

72 Patronus parochianus multis gaudet præeminentiis.

73 Parochialium ædificationes, & reſtaurationes per ſolidum, & libram fieri debent.

74 Extraordinaria onera, quæ ordinariis, & merè realibus æquiparantur.

75 Collectæ non ad perſonarum numerum, ſed ad cujuſque patrimonii quantitatem fieri debent.

76 Ius idem viget, ubi eadem ratio militat.

77 Pauperes, ne graventur, maxima eſt habenda ratio.

78 Divites multis commodis, ac honoribus fruuntur.

79 Magnates, quia cæteris præeminent, largiores in operibus piis eſſe debent.

80 Theodoſii Imperatoris humilitas in eccleſiis.

Epi-

EPiſcoporum cenſuræ maximè manent obnoxia, illorumque correctioni præſertim ſubijciuntur ea, de quibus, quæ communiora, ac vtiliora viſa fuêre notavimus. eorum. n. ſunt præcipuè partes: exactè diſquirere, ne in hujuſmodi, ſicut & in alijs rebus, legitimus iuſtitiæ ordo turbetur. Ideò de viſitatione nonnulla hic loci aſſumenda commodum
1 judicavimus. Viſitationum † omnium præcipuus ſcopus eſſe debet, ſanam, orthodoxamque doctrinam, expulſis hæreſibus, inducere, bonos mores tueri, pravos corrigere, populum cohortationibus, & admonitionibus, ad religionem, pacem, innocentiamque accendere, & cœtera, prout locus, tempus, & occaſio fert ex viſitantium prudentia, ad fidelium fructum conſtituere, concil. Trident. *in cap. 3. §. viſitationum autem, de reform: ſeſſ. 24. cap. 1. §. Florentinum 85. diſt. & cap. 1. §. ſanè, de cenſib. in 6.*

2 Viſitari † debent ab Ordinarijs locorum annis ſingulis beneficia eccleſiaſtica curata, quæ cathedralibus collegiatis, ſeu alijs eccleſiijs vel monaſteriis beneficijs, ſeu collegijs aut pijs locis quibuſcunque perpetuò unita, & annexa reperiuntur: & ſolicitè providendum eſt, ut per idoneos Vicarios, etiam perpetuos, niſi ipſis Ordinarijs pro bono eccleſiarum regimine aliter expedire videatur, ab eis, cum tertiæ partis fructuum, aut majori, vel minori arbitrio ipſorum ordinariorum, portione, etiam ſuper certa reſignanda ibidem deputandos, animarum cura laudabiliter exerceatur, appellationibus, privilegijs, exemptionibus, & inhibitionibus non obſtantibus, *cap. 7. de reform. ſeſſ. 7.* & quaſcunque parochiales eccleſias, tam ſæculares, quàm regulares, & exemptas, & etiam militiarum & membra curam animarum habentia illis vnita poſſunt viſitare, *cap. 8. ſeſſ. 7.* & ſacra congreg. conc. *in deciſ. manuſcript. ſuper eodem cap. 7. ſub tit. Portugalliæ §. licet ordinarij, & §. poſſunt etiam tum.* Et parochiales nullius diœceſis, quas Epiſcopus, cujus cathedralis eſt proximior, tanquàm Sedis Apoſtolicæ delegatus, debet viſitare, privilegijs, & conſuetudinibus quibuſcunque etiam immemorabilibus non obſtantibus, *cap. 8. de refor. ſeſſ. 21. & cap. 9. de reform. ſeſſ. 24.* & ſacra congreg. conc. *in eiſdem deciſionibus manuſcript. ſuper d. cap. 8. ſeſſ. 21. ſub tit. Veronen. §. licet monaſterium, ac Taurinen §. Eccleſiæ ubi, & Auguſten. §. ſi Abbates.*

Eaſdemque eccleſias quomodolibet exemptas, auctoritate Apoſtolica viſitare tenentur, & opportunis remedijs providere, ut quæ reparatione indigent, reparentur, & cura animarum, ſi qua illis imminet, alijſque debitis obſequijs minimè defraudentur, quibuſcunque non obſtantibus, *ut eod. c. 8. de reform. ſeſſ. 7. & cap. 8. de refor. ſeſſ. 21. cap. decernimus, 10. quæſt. 1. & c. de his, extra de eccl. ædific.* pro eccleſiarum reſtauratione poſſunt ab Ordinarijs fructus ſequeſtrari, ut eccleſiæ
3 reparentur, etiam, ſi illæ † eſſent militiarum Sancti Joannis Hieroſolymitani, *ut in eiſdem deciſ. ſuper eo, cap. 8. ſeſſ. 21. ſub tit. Polen. §. fructus eccleſiarum* in quibus dumtaxat habent juriſdictionem in concernentibus curam animarum, & ſacramentorum adminiſtrationem, ut defectus calicum, & decentiæ

paramentorum ad decorem adminiſtrationis ſacramentorum provideatur, nec poteſt mandare, ut eccleſia, vel ſacriſtia ejuſdem ordinis reficiatur, *ut in deciſ. ſub dicto c. 8. ſeſſ. 21. ſub tit. Tranen. §. in Eccleſia, & ſub tit. Cæſaraugustan §. Archiepiſcopus poteſt*; ſed ſequeſtrum ſuper fructibus apponere valet, pro tuitione eccleſiæ, cui ſuperiores ejuſdem ordinis debent poſtea de ejſdem providere, ſeu provideri facere.

In quibus autem beneficiis regularibus regularis obſervantia viget, Epiſcopi paternis admonitionibus, ut eorum regularium ſuperiores juxta eorum regularia inſtituta debitam vivendi rationem obſervent, & obſervari faciant, & ſibi ſubditos in officio contineant, & moderentur, monere debent. Quòd, ſi admoniti intra ſex menſes, eos non viſitaverint, vel correxerint, tunc ijdem Epiſcopi, etiam, ut delegati Sedis Apoſtolicæ, eos viſitare poſſunt, & corrigere, prout ipſi ſuperiores poſſent juxta eorum inſtituta, quibuſcunque appellationibus, privilegiis & exemptionibus remotis, *ut in eo. cap. 8. poſt. med. ſeſſ 21.*

4 Non tamen propterea licet † epiſcopis ſuperiores regulares privare decimis, aut jure conferendi, vel præſentandi, ſed debent providere curæ animarum & deputationi Vicariorum idoneorum, cum congruæ portionis fructuum aſſignatione, ut animarum cura nullatenus negligatur, & beneficia ipſa debitis obſequiis minimè defraudentur, & appellationibus, privilegiis, & exemptionibus quibuſcunque minimè ſuffragantibus, *ut cap. 5. poſt. med. cap. 7. ſeſſ. 7. cap. 1. in fin. de reform. ſeſſ. 6*: & congreg. concil. *ſuper cap. 8. de reform. ſeſſ. 21. §. ſi abbates.*

5 Congrua verò † portio Vicariis perpetuis eſſe debet, non major centum, nec minor quinquaginta ſcutorum annuorum ſumma, computatis omnibus etiam incertis emolumentis, & alijs obventionibus communiter percipi ſolitis, niſi Vicariis temporariis ſolitum fuiſſet plus aſſignari, & ſive in quantitate, aut quota fructuum, pecuniaque numerata, fundo, ſeu alia re ſtabili, portio hujuſmodi conſtitui debet, ut fuit à Pio V. taxatum in ſua conſtitutione *in Bul. cap. 46* & talis debet eſſe, ut Vicarius perpetuus commodè vivere poſſit, *cap. de monachis, de præb & clem. 1. de iurepatr.*

6 Et licet † dicta portio legatur impoſita etiam ſuper emolumentis, & aliis obventionibus, etiam incertis, communiter percipi ſolitis, in illis tamen centum non ſunt computandæ eleemoſinæ altaris, funeralium, & aliæ ſimiles, ſed illa incerta, quæ habent quandam certitudinem, ut ſunt decimæ frumenti, vini, aliique fructus, emolumenta, & obventiones, quæ penes titularem ſunt incerta, quantum ex illis percipere poſſit; non autem ſuper illis incertis, quæ Vicarius poſtea ex ſuo labore, & officio percipit, quia illa non includuntur in portione centum, vel quinquaginta ad minus, quæ aſſignantur ex fructibus beneficij, quia jus de his non conſiderat, nec in congrua portione ſolent computari, ut per Rebuff. *in tract. congr. port. numer. 83. 85. & 86.* De † diſtribu- 7
tionibus autem quotidianis, quòd non computentur in valore beneficij, tenet Rot. *dec. 8. de præb. in nov. deciſ. ult. de præben. in antiqu.* Oldrad. *conſ. 118. ex virtute*

tute, & Felyn. *in cap. ad aures numer.* 14. *de reſcript.*

8 Vicariis † perpetuis congrua portio fructuum debet aſſignari, ut animarum cura nullatenus negligatur, nec beneficia ipſa debitis defrudentur obſequiis. *clem.* 1. *de præb.* concil. Trident. *cap.* 16. *de refor. ſeſſ.* 25. & Rebuff *eod. tract. cong. portio. numer.* 24. ſi verò minor ſit, ſaltem uſque ad ſummam quinquaginta ſcutorum annuorum eſt augenda, *ut in dict. conſtit. pij V.* portio autem, ut ſit congrua, debet eſſe conveniens, & competens, ut Vicarius inde commodè vivere poſſit, glo. *in c. vnic.* §. *ſanè in verb. abſque penuria, de ſtat. regul. in* 6 & Rebuff. *in eod. tract. numer.* 6. *in fin.* Peti autem debet hæc

9 congrua † portio coram Ordinariis locorum, quibus ſpectat tueri eccleſias, ut in priſtino ſtatu conſerventur. *c de monachis. de præb. cap: fin.* § *ubi autem, de decim. in* 6. & etiam capitulum, vacante Sede Epiſcopali, de hac congrua portione poterit judicare, quia hoc eſt juriſdictionis quod ad capitulum, Sede vacante, tranſit. *c.* 1. *ne ſede vac: gl: in extrav. execrabilis.* §. *ſtatuimus. in ver. ordinario de præb.* & Rebuff. *eodem tract. numer.* 55. & 47. qui de congrua portione optimè, & copiosè ſcripſit.

10 Vicariæ † perpetuæ, ut plurimùm. fiunt ex cauſa vnionum parochialium eccleſiarum, quæ cathedralibus, ſeu aliis eccleſiis, vel monaſteriis, beneficiis, ſeu collegijs aut pijs locis perpetuò vniuntur. *c.* 7. *de reform. ſeſſ.* 7. & perpetuæ † vniones à

11 quadraginta annis citra factæ ab Ordinariis, tanquàm à Sede Apoſtolica delegatis, examinari debent, & quæ per ſubreptionem, vel obreptionem fuerunt obtentæ, irritæ ſunt declarandæ, quæ autem à dicto tempore citra fuerunt conceſſæ, nondum tamen in toto, vel in parte effectum ſortitæ, & quæ in futurum fient, niſi eas ex legitimis, aut aliàs rationabilibus cauſis coram loci Ordinario, vocatis quorum intereſt, vocandis, factas fuiſſe conſtiterit, per ſubreptionem obtentæ ſunt præſumendæ. *cap: 9. ſeſſ: 7. c: 13.* §. *in unionibus verò. ſeſſ.* 24 & *cap: 6. circ: fin: ſeſſ.* 25: *de refor.* unio enim etiam ex cauſa facta, poteſt diſſolui, ſi tempore procedente eſt eccleſiæ vnitæ multum damnoſa. Abb. *in cap:* 1. *num:* 3 *ne ſed. vac.*

12 Subreptio † autem & obreptio differunt, quia ſubreptio procedit, quando quis in impetratione tacet litteras à parte adverſa obtentas, de quibus non facit mentionem, ut ſi quis beneficium jam alteri beneficio vnitum tacita priori vnione alteri eccleſiæ obtineat vniri. gloſſ. fin, *in cap. ad audientiam il:* 2. *in verſ. poteſt dici. de reſcrip.* Obreptitiæ verò dicuntur litteræ quando per alicujus operam factum eſt, quòd impetratæ litteræ effugiant plenam intelligentiam Papæ, vel alterius ſuperioris concedentis, aut ejus, qui neceſſitate juris vocandus eſt Innoc. *in c. cum dilecta numer.* 3: *de reſcript.*

13 Vniones, † ut ſint validæ, fieri debent vocatis, quorum intereſt, & dicta verba, quorum intereſt, *ut in dict. cap.* 6. habent vim clauſulæ: vocatis vocandis, quæ facit ſemper exequutorem mixtum, etiam ſi aliàs eſſet merus, cùm dicta clauſula ſit tanti roboris, ut ſemper faciat, quod pars audiatur ordine judiciali ſervato, *ca. exhibita junct.* gl. 1: *de jud:* & Felin. *in c. de cætero numer:* 10: *de re: jud:* Ideo ſi beneficium juriſpatronatus vniatur ſine conſenſu patro-

tronorum, unio eſt nulla Caputaq. *deciſ. 546. par. 5.* quia poſſeſſio, vel res eccleſiæ dari non poſſunt ſine defenſore. gloſſ. *in clem. fin. in ver. defenſor. de reb. eccleſ. non alien* & ibi Abb.

14 Nec † poteſt uniri parochialis libera, parochiali jurispatronatus, etiam cum conſenſu patronorum, niſi patroni renuncient juripatronatus; ne eccleſia libera uniatur ſervæ, niſi cum alternativa, ut una vice conferatur eccleſia ad præſentationem patronorum, & altera liberè, ut congreg. conc. declaravit, *ſuper cap. 9. §. Congregatio cenſuit parochialem, ſeſſ. 25 de reform.*

15 Epiſcopi † tamen, tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati, transferre poſſunt beneficia ſimplicia; etiam jurispatronatus, ex eccleſiis, quæ vetuſtate, vel aliàs collapſæ ſunt, & ob eorum inopiam nequeunt reſtaurari, vocatis ijs quorum intereſt, in matrices, aut aliàs eccleſias locorum eorundem, ſeu vicinorum eorum arbitrio, atque in eiſdem eccleſiis erigere altaria, vel capellas transferre, cum omnibus emolumentis & oneribus, prioribus eccleſiis impoſitis. Parochiales verò eccleſias, etiamſi jurispatronatus ſint, ita collapſas, ut ex fructibus, & proventibus quibuſcunque ad eaſdem eccleſias quomodocunque pertinentibus reficiantur, & inſtaurentur, procurare teneantur, qui ſi non fuerint ſufficientes omnes patroni, & alij, qui fructus aliquos ex dictis Eccleſiis provenientes percipiunt, aut in illorum defectum, parochiani, omnibus remediis opportunis, ad prædicta ſunt cogendi quacunque appellatione, exemptione, & contradictione remota; quòd ſi nimia egeſtate, omnes laborent ad matrices, ſeu viciniores eccleſias transferri, & tam dictæ parochiales, quàm aliæ eccleſiæ dirutæ in prophanos uſus non ſordidos, erecta tamen cruce converti debent, concil. Trident. *cap. 7. de reſor. ſeſſ. 21.* & ſacra congr. conc. *ſuper eod. cap. in princ.*

16 Quæ omnia † poteſt etiam Vicarius, dummodo habeat ſpeciale mandatum, ut per eandem congreg. *ſuper eod. c. 7. in ver. transfratur*, quia Vicarius omnia poteſt quæ pertinent ad juriſdictionem illius, cujus Vices gerit *l. 1. C. de off. ei. qui ger. vic. alt. c. ult. 91. diſt. c. 1. 9. diſt.* & gl. *in c. penul. de off. Vic.*

17 Si verò † parochiani habent aliam eccleſiam non curatam, in qua per modum proviſionis munia parochialia obeantur, & parochialis ſit jurispatronatus, & adeò diruta, inopiâque laborans, ut reparari nequeat, an uniri poſſit eccleſiæ non parochiali cum ſuis reddi[t]ibus, ad effectum, quò illa in parochialem erigatur: eſt diſtinguendum, quòd, aut accedit conſenſus patronorum, & tunc auctoritate ordinaria poteſt uniri: quia conſentienti non fit injuria; aut patroni diſſentiunt, & tunc eſt procedendum, vocatis, quorum intereſt, ex diſpoſitione dicti *cap. 7. ſeſſ. 21.* ſed tali caſu præcipuè ſi redditus parochialis ſunt tenues, ad amputandas lites, & ne frivolis oppoſitionibus interim animarum cultus detrimentum patiatur; Viſitator poterit ſuis decretis in viſitatione eccleſiam, in qua munia parochialia obeuntur, in parochialem erigere, eique redditus, ſi quos habet, aut fabricæ ipſius eccleſiæ ſint adſcripti, pro cura animarum ſuſtinenda applicare, parochialemque dirutam profanare, ſeu profanandam, & crucem ibi, ubi eſt eccleſia vetus, erigendam eſſe, decernere, & ordinare,

niſi

niſi intra quatuor menſes, aut aliud tempus in decretis eiuſdem viſitationis præfigendum, eādem eccleſiam reſtauraverint, quibus elapſis, ex nunc, prout ex tunc, & è contra declarare etiam redditus ejuſdem veteris eccleſiæ profanandæ in ſuſtentationem parochi aſſignandos, & transferendos, ac per ipſum nunc, alios parochos pro tempore exiſtentes liberè percipiendos, & levandos fore, & eſſe, decernendo copiā eorundem decretorum valvis ſeu parietibus ejuſdē parochialis dirutæ affigendam, omnes afficere, ac ſi ſingulis perſonaliter præſentata foret, illamque affigi mandare, & illis non comparentibus, nihilque, quod relevet deducentibus, termino præfixo elapſo, poterit viſitator in exequutionem ſuorum decretorum eccleſiam profanare, lapides eccleſiæ destructæ, ligna trabes, & alia ſimilia vendere, ad vſum tamen, & commodum novæ parochialis erectæ, & quòd tali caſu poſſit eccleſia profanari, etiamſi juriſpatronatus exiſtat, probat text. *in eod. c. 7. circa fin ſeſſ. 21.*

18 Quinimò eccleſia, quæ eſt tenuis redditus, non dicitur juriſpatronatus, cùm patronus eccleſiæ, nemo efficiatur propter rem modicam datam eccleſiæ, niſi tantùm dederit, quod ſufficiat ad neceſſaria miniſtrorum, & ad luminaria, *cap. nemo, de conſecr. diſt.*, 1. gloſſ. *in cap. quicunque, il. 2. 16. quæſt. 7.* Abb. *in conſ: 106. numer. 2. verſ. præterea, & ſecundò, vol. 2.* & Iaſ. *in auth. preterea, numer. 5. C. vnde vir, & vxor.* Vnde tales † patroni parochialis poſſunt compelli ad præbendam congruam ſuſtentationem parocho, vel ad patiendum illam aliæ eccleſiæ vniri, & ita fuit à ſacra congregatione deciſum *ſup eod. cap. 5. ſeſſ 21. de reformat. §. patroni vnius.*

19

Et quia Ordinarius ſine conſenſu patroni non poteſt regulariter beneficium juriſpatronatus vnire, ut ſupra, in verſ. vniones ut ſint, illa regula hoc caſu fallit, ſi parochialis eſt exigui redditus, & ſic diruta, ut in ea non celebretur, aut aliàs

20 reſtaurari non poſſit, quia † tunc deficiente eccleſia, quæ conſtituit corpus juriſpatronatus, perdit nomen beneficii, ut dicitur de beneficio vnito, Felin. *in cap. noſtra num. 30, verſ: & iſtis adde. de reſcript:* Gomeſ. *in reg. de anna. quæſt. 25. numer. 2.* & Rot. *deciſ. 11. in princ. de reb. Eccleſ. non alien in antiq.* quo caſu redditus illius beneficii qui titulo carent, poſſunt per viſitatorem ad aliam eccleſiam transferri, quia, qua commodiori Epiſcopo videbitur ratione, tot fructus ſunt redigendi, quot pro rectoris, aut parochiæ neceſſitate decenter ſufficiant, conc, Trid. *in c. 13. verſ. in parochialibus. ſeſſ. 24. de reſor.*

21 Epiſcopi † ut aptiùs quem regunt populum, poſſint in officio, atque obedientia continere, in omnibus iis, quæ ad viſitationem, ac morum correctionem ſubditorum ſuorum ſpectant, jus, & poteſtatem habent etiam tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati, ea ordinandi, moderandi, puniendi, & exequendi, juxta canonū ſanctiones, quæ illis ex prudentia ſua pro ſubditorum emendatione, ac diœceſis ſuæ, vtilitate neceſſaria videbūtur. Nec ex his, ubi de viſitatione, aut morum correctione agitur, exemptio, aut ulla inhibitio, appellatio, ſeu querela, etiam ad Sedem Apoſtolicam interpoſita, exequutionem eorum quæ ab his decreta, mandata, aut judicata fuerint, quoquomodo impedire, aut ſuſpendere poteſt, conc. Trid. *cap. 1. §: cum igitur rei, ſeſſ. 13. cap. 1. §. cum igitur*

quo ſeſſ 22. & c. 10. ſeſſ 24. de reſor. & ita ſuper eodem *c. 1, ſeſſ.* 13. per ſacram congreg. fuit deciſum *ut in deciſ. ſub, tit. Nicotren.* & licèt à ſententia definitiva in cauſa correctionis, viſitationis, & indebitæ carcerationis admittatur appellatio, non tamen ſuſpendit exequutionem, nec carceratus interim eſt relaxandus, *ut in eiſdem deciſ. ſuper eodem cap. in princ. & ſub tit Brunduſin* quæ non procedunt, nec habent locum, quando agitur de privatione beneficii, præſertim juris ordine ſervato, *ut in deciſ. ſuper eo. cap.* 10, *ead. ſeſſ,* 24. *ſub titulo de appellat. à viſit. multis in locis.*

22 Vniones † etiam perpetuas quarumcunq; eccleſiarũ parochialium, & baptiſmalium, & aliorum beneficiorum, curatorum, vel non curatorum, cum curatis propter eorum paupertatem, etiam ſi dictæ eccleſiæ, vel beneficia eſſent generaliter, vel specialiter reſervata, aut qualitercunque affecta, Epiſcopi etiam tanquàm Sedis Apoſtolicæ delegati, facere poſſunt, concil. Trid. *cap. 5 de reſor. ſeſſ* 21. *cap. ſicut vnire. de exceſſ: prælat. & cap. & temporis*, 16. *q.* 1. congreg. concil. *ſuper eod. cap.* 5. *ſub. tit Montiſfal ſci, & ſub. tit. Fulginaten. Novarien.* & quando iuxta formam juris, *ut in d. cap.* 5. fiunt vniones duarum collegiatarum conſenſus capituli accedere debet, *cle. ſi vna, de reb. Eccleſ. non alienand.* & ibi Abb. *numer.* 2. & congregatione concilii *ſuper eod. cap.* 5. *in princ. & ſub tit. Aquilan.*

23 Seminario † puerorum, etiam extra viſitationem Ordinarius beneficia ſimplicia cuiuſcunque qualitatis, & dignitatis fuerint, vel etiam præſtimonia, vel præſtimoniales portiones nuncupatas, etiam ante vacationem ſine cultus divini & illa obtinentium præjudicio, eidem collegio applicare, & incorporare poteſt, quæ locum habeant, etiamſi beneficia ſint reſervata, vel affecta. Nec per reſignationes ipſorum, beneficiorum, vniones, & applicationes ſuſpendi poſſunt, vel modo aliquo impediri, ſed omnino, quacunque vacatione, etiam ſi in Romana curia effectum ſuum ſortiantur, quacunque conſtitutione non obſtante. *ut in c.* 18. *poſt med. verſ. nec non beneficia. ſeſſ.* 23. *reform.* & unione vigore *d. c.* facta, adeò ſunt validæ, ut ſuperfluum ſit petere confirmationem à Sede Apoſtolica, quæ ſi peteretur, regulariter concedi non ſolet, ut fuit à ſacra congreg. deciſum, *ſuper d. c.* 18. *in ver. de beneficiis vnitis*: non tamen poſſunt ſimplicia beneficia ad collationem inferiorum ſpectantia per Epiſcopum vniri, *ut ead. congreg. ibi. ſub. tit.* Imolen. Nec regularia, *ibi, ſub tit. Tauricen. Caſalen*: Nec canonicatus, *ibidem, ſub tit. Papien.* minuſque beneficia juriſpatronatus etiam eccleſiaſtici poſſunt vniri, *ut ibi ſub tit: Gandaven.* Nec beneficia Sedi Apoſtolicæ reſervata poſt illorũ vacationem vniri poſſunt. ibid. ſub tit. Camerac. Nec præterea vacantia in menſe reſervato, *ut ibi ſub tit. Aquilan.* 2.

24 Fieri autem † debent collegio ſeminarii vniones ſervata forma ejuſdem *c.* 18. cum conſilio duorum de capitulo, quorum alter ab Epiſcopo, alter ab ipſo capitulo eligatur, ac duorum de clero civitatis quorum quidem alterius electio ſimiliter ad Epiſcopum, alterius verò ad clerum pertineat. *ut ibidem ante med. verſ. iidem Epiſcopi*, & fiunt regulariter in ſynodo diœceſana, in qua capitulum cum toto clero reperitur congregatum, ſed, ſi extra ſynodum fieret, deputatio aliàs legitima, eſſet valida, quia non requiritur neceſ-

neceſſariò, quòd in ſynodo fiat, & cum concilium hoc non diſponat, nec nos dicere debemus, tamen in vnionibus prædictis, ſeu decimarum impoſitionibus favore ſeminarii faciendis ex diſpoſitione ejuſdem. *c.* 18. præſentia, & conſenſus eorundem quatuor deputatorum requiritur. *ut in eod. c. vers. ijdem Epiſcopi. & §. fin.* quia, quando † datur alicui poteſtas à
25 lege, & ab eadem adijcitur, quòd faciat cum conſilio alterius, illud de neceſſitate requiritur. *l. impuberibus ff. de ſuſpect. tut.* & Bart. *in l. Titium. nnmer.* 3. *ff. de adminiſt. & peric. tut.* alias factum contra diſpoſitionem *d. c.* 18. eſt inutile ipſo jure Bart. *in l. non dubium. numer.* 21. *vers. quandoque lex. C. de leg.* & ibi Iaſ. *numer:* 54. & quandoque diſputare audivi de validitate, aut invaliditate vnionum ſeminario factarum, defectu præſentiæ deputatorum, & pro nullis reputari, ad quod animadvertere debent Ordinarii, ad evitandam nullitatem vnionum. Et de unionibus hæc pauca mihi obiter dixiſſe ſufficiat, cum adſint tra[illegible]s integri ſuper materia vnionum ex q[illegible]s vberiores fructus quis percipere poterit.

26 Regrediendo † igitur ad viſitationem, à qua aliquantulum digreſſus ſum Epiſcopi vltra parochiales, & vniones, de quibus *c. 7. ſeſſ. 7. cum aliis ſupra allegatis,* tanquam ſedis Apoſtolicæ delegati, hoſpitalia, collegia quæcunque, & confraternitates laicorum, etiam quas ſcholas, ſive quocunque alio nomine eas vocent, viſitare poſſunt, exceptis ijs, quæ ſub Regum immediata protectione ſunt, ſine eorum licentia. *conc. Trid. c.* 8. *de reform. ſeſſ.* 22. *& clem. quia contingit. de relig. dom. & congreg.* conc. *ſuper eod. cap. ſub tit. Mediolanen.* Et licet hoſpitalia adminiſtrentur à laicis, & ſint ſub protectione Ducum, ſi aliàs erant eccleſiaſtica, ab Ordinariis viſitari, & Epiſcopi in eis exequi poſſunt, quæ in eo *cap.* 8. continentur, ut fuit ab eadem congregatione deciſum *ſuper dict. cap. ſub tit. Eugubin* Et ſi loca pia in eorum fundatione fuerunt exempta ab Ordinario, eadem gaudent exemptione, cui per conc. non fuit derogatum, ut ibi ſub titulo Hiſpalen. Nam per
27 dictam † facultatem conceſſam Epiſcopis viſitandi hoſpitalia, & alia loca pia, non excluduntur judices ſeculares, quin hujuſmodi etiam viſitare poſſint ſi hoc eis aliàs legitime competit, ut ibidem ſub tit. Ferctran, non tamen poteſt Epiſcopus viſitare hoſpitalia, eremitoria, & confraternitates Religionis Hieroſolymitanæ, niſi in ijs, quæ ſacramentorum adminiſtrationem concernunt, ut ibi ſub tit. Cæſarauguſtan. & Pius V. *in Bull cap.* 139. Montiſpietatis loca ſive charitatis, piaque loca omnia quomodocunque nuncupentur, etiamſi prædictorum locorum cura ad laicos pertineat, atque eadem exemptionis privilegio ſint munita, ac omnia, quæ ad Dei cultum, aut animarum ſalutem, ſeu pauperes ſuſtentandos, inſtituta ſunt, Epiſcopi ex officio ſuo, juxta ſacrorum canonum ſtatuta viſitare, cognoſcere, & executioni demandare debent, quacunque conſuetudine, etiam immemorabili ſtatuto, aut privilegio non obſtantibus *ut dict. c.* 8. *poſt med. cap. tua, & cap. Ioannes. de teſtam.*

28 Viſitari † etiam poſſunt eccleſiæ, quæ in nullius diœceſi eſſe dicuntur ab Epiſcopo, cujus cathedralis eccleſia eſt proximior, tanquam ſedis Apoſtolicæ delega-

delegato, ſi conſtet, quòd proximior exiſtat, alioquin ab eo, qui ſemel in concilio Provinciali à Prælato loci illius electus fuerit. *cap. 9. de reform. ſeſſ.* 24, poteritque Epiſcopus vicinior, in viſitatione eius, qui eſt nullius diœceſis, illum, ſi non reſidet, vel ſi indiſcretas licentias non reſidendi ſuis ſubditis conceſſerit, monere, ut plebem ſibi commiſſam vnus quiſque ſalutaribus verbis paſcat. *cap. 2. verſ. id verò ſeſſ. 5. de reform.* & congreg. conc. *ſuper eod. cap. 9. in. ver. eccleſiam eſt proximior. & ſuper. dic. cap 2. ſub tit: Marſican.* Licetque Epiſcopo in actu viſitationis eccleſiæ exemptæ, exquirere ab illius eccleſiæ clericis, titulos beneficiorum, & dimiſſorialium, quarum virtute fuerint ordinati, niſi aliàs in viſitatione idem Epiſcopus exquiſiverit, & viderit ut per eandem congreg, conc. *ſuper eod. cap. 3. de reform. ſeſſ. 24. in ver. congregatio cenſuit licuiſſe Archiepiſcopo.*

29 Inferiores † autem, ut Archidiaconi, Decani, & alii in iis eccleſiis, in quibus hactenus viſitationem exercere legitimè conſueverunt, debent aſſumpto notario de conſenſu Epiſcopi per ſeipſos tantùm ibidem viſitare. viſitatores etiam à capitulo deputandi, ubi capitulum jus viſitandi habet, prius ab Epiſcopis ſunt approbandi, nec ideò Epiſcopus, vel eo impedito ejus viſitator, eaſdem eccleſias ſeorſum ab his viſitare prohibetur; & ipſi Archidiaconi, aliique inferiores viſitationis factæ intra menſem rationem reddere, & depoſitiones teſtium, ac integra acta ei exhibere tenentur, quacunque conſuetudine, etiam immemorabili, atque exemptionibus, & privilegiis, quibuſcunque non obſtant. conc. Trid. *cap. 2. §. Archidiaconi autem ſeſſ. 24, de reform.* & poteſt Epiſcopus præſtituere terminum Archidiacono ad viſitationem expediendam, & præſcribere comitatum, & equitatum, ne oneri ſit eccleſiis, quas viſitaverit. congreg. conc. *ſuper eod. c. 3. §. an Epiſcopus.* Qui verò deputati ſunt viſitatores à capitulo, ſunt ab Ordinario approbandi, etiam ubi ſoli capitulo abſque Epiſcopo competit facultas viſitandi. congreg. ejuſdem conc. *ſuper. eo. cap. 3. §. an verò viſitatores:, & ibi ſub. tit. Salmantin.*

30 Viſitare † poſſunt Epiſcopi etiam auctoritate Apoſtolica capitula cathedralium, & aliarum majorum eccleſiarum, illarumque perſonas, nullis exemptionibus, conſuetudinibus, ſententiis, juramentis, concordiis, quæ tantùm ſuos obligant auctores, non autem ſucceſſores, non obſtantibus per ſe ipſos ſolos, vel illis, quibus ſibi videbitur, adjunctis, juxtà canonicas ſanctiones toties, quoties opus fuerit, ac corrigere, & emendare. conc. Trid. *in c: 4. ſeſſ. 6. in prin. & poſt. med. ſeſſ. 25, de reform:* & qui vult [illegible]re, ex diſpoſitione dicti *cap.* 4. debet [illegible]ſonaliter agere: ſi verò ex alis decretis concilii, poteſt Epiſcopus id facere per ſuum Vicarium, vel viſitatorem, dummodò ſit ipſe legitimè impeditus, etiamſi de viſitandis exemptis ageretur. quia *dic: c:* 4. tollit exemptiones. congr. conc. *ſuper eod: c: 4 §: qui viſitare.* eique nulla conſuetudo, aut privilegium obſtat, *ut ibi ſuper eod: cap: in princ:* & decretum dicti *cap:* 4, non ſolùm comprehendit capitula exempta, ſed etiam omnia alia prætendentia, ſe poſſe tueri adverſus viſitationem, ſive vigore conſuetudinum, ſive ſententiarum, ſive juramentorum, ſive

concordiarum, quæ tantùm ſuos obligant auctores, non autem ſucceſſores, quominus ab Epiſcopis viſitari, corrigi, & emendari etiam auctoritate Apoſtolica poſſint, & valeant, ut de voto Rotæ fuit ab eadem ſacra congreg. deciſum, *ut in declarat. ſuper. eod. c. 4. §. congregatio cenſuit. de voto*, & ita poteſt etiam viſitare res, & bona, rerumque & bonorum capitularium adminiſtratores. *ut ibidem. §. præſuppoſito.*

31 Viſitatores † regulares à capitulis generalibus electi eamdem habent auctoritatem in ſuæ congregationis monaſteria, ac regulares in eis commorantes, quam alij præſides, ac viſitatores in cœteros habent ordines, tenenturque ſuæ congregationis monaſteria frequenter viſitare, illorum reformationi incumbere, & ea obſervare, quæ ſacris canonibus, & in ſacro concil. Trid. ſunt decreta, *ut cap. 8. ſeſſ. 25. de regul. & monial.* debentque omnes, &

32 ſinguli, ad † quos viſitatio ſpectat, paterna charitate, Chriſtianoque zelo munus amplecti, modeſtoque eſſe equitatu & famulatu contenti, ac ſtudere, quàm celerrimè (debita tamen cum diligentia) viſitationem ipſam abſolvere. conc. Trid. *in d. c. 3. circ. med. ſeſſ. 24. de refor.* & licèt celerrimè à viſitatoribus viſitatio ſit adimplenda, concilium tamen certum terminum præfigere noluit, hoc viſitatorum arbitrio relinquendo. ſacr. congreg. *eodem cap. 3. ſub tit. Gadicen.*

33 Interim verò † viſitatores cavere debent, ne inutilibus ſumptibus, cuiquam graves, & oneroſi ve ſint, neve ipſi, aut quiſquam ſuorum quidquàm procurationis cauſa, pro viſitatione, etiam teſtamentorum ad pios uſus, præter id quod ex relictis pijs jure debetur, aut alio quovis nomine, nec pecuniam, nec munus quodcunque ſit, etiam qualitercunque offeratur, accipiant, quacunque conſuetudine etiam immemorabili non obſtante, exceptis tamen victualibus, quæ ſibi, ac ſuis frugaliter, moderateque pro temporis tantùm neceſſitate, & non ultra, erunt miniſtranda *c. 1. §. procurationes, de cenſ. in 6.* contrafacientes in acceptatione etiam ſponte oblatorum ad dupli reſtitutionem intra menſem tenentur, quo elapſo, & non facta reſtitutione, ſuſpenſionis, & alias pænas incurrunt. *ut in cap. exigit. de cenſ. in 6.* & conc. Trid. *eod. cap. 3. §. quod, ſi quiſquam, & verſ. interimque c. cavendum c. inter cætera. 10. qu. 3. c. cum Apoſtolus. ext. de cenſ. & c. exigit. eod. tit. in 6.* pro viſitatione autem nihil unquam quis accipere poteſt, præter victualia, *ut in deciſ. ſuper eodem c. 3. ſub. tit. Marſican.* niſi conſtitutione antiqua caveretur, quòd ex omnibus legatis certum quid pro Epiſcopo detrahatur, quo caſu poteſt Epiſcopus, etiam in viſitatione, taxam hujuſmodi exigere, quòd ad legata pia. congreg. *ſuper eod. c. 3 ſub tit. Cæſaraugustana*, & ubi adeſt immemorabilis conſuetudo, quod ab oppidis viſitatis tribuantur victualia, & hoſpitia, à clericis verò certum quid in pecunia, ſi communitates non conqueruntur, ſervanda eſt conſuetudo. *ut in dictis deciſ ſuper eodem cap. 3. ſub tit. Cæſaraugustan.* ubi autem eſt conſuetudo, quòd pro viſitatione aliquid ſolvatur, eſt in optione eorum, qui viſitantur, ſi malint ſolvere conſuetum, potius victualia ſubminiſtrare, & poſſunt viſitan[tes], modò pecuniam, modò victualia quotannis præbendo variare, non tamen quo ad partem, ut pars in victualibus, pars in pecunia exolvatur, *ut in deciſ. ſuper eodem cap. 3. ſub. tit.*

Mediolan. Oxonien. & aliis ibi, die 13. Auguſti 1591.

34 Victualia † verò, ſive procurationes à viſitatis tantùm præſtari debent: quòd, ſi conſuetudo ſit, ut à communitatibus præſtentur, ea ſervanda eſt, ſi autem laici viſitationem procurare ſolent, ea etiam conſuetudo ſervari debet, quandiu ipſi voluerint, ſed, ſi recuſarent, non ſunt cogendi, *ut in deciſ. ſuper præ. cap. 3. ſub tit. Vintimillien.*

35 Poteſtque † Epiſcopus iterum viſitare eccleſias viſitatas ab inferioribus, non tamen punire punitos ab eis; nec ab inferioribus viſitatoribus abſoluti innocentiam ſuam iterum demonſtrare tenentur, *ut in deciſ. ibi ſub tit. Buſcoducen.*

36 Poteſt etiam † Epiſcopus viſitare cumulativè, quò ad omnia beneficia ſubdita Abbati habenti quaſi Epiſcopalem juriſdictionem, ut ibi *ſub tit. Caſtri Durantis*, & cogere Præpoſitum exemptum ſolitum viſitare, ad viſitandum quolibet anno per ſe ipſum, & intra menſem rationem reddere, dictaque teſtium eidem Epiſcopo exhibere, exemptione non obſtante, ut ibidem in deciſ. ſub tit. Cremonen. & per villas exiens, ut ſacramentum confirmationis tan-
37 tùm conferat, prandia enormiter † fieri permittere non debet, ſed ſecundum mediocritatem uniuſcujuſque loci convivium debet præparari, ne eo prætextu pauperibus damna incutiantur, *ut cap. ſi . poſt med. 10 quæſt. 3.* Minorique quo poſſint equitatu, & famulatu debent viſitatores eſſe contenti, *ut in eod. cap. 3. circa medium.* Et
38 quoniam † contra Epiſcopos viſitantes plures querimonias conſtat antiquitus fuiſſe delatas, *ut in cap. cavendum, & cap. inter cætera, eadem quæſt. 3.* qui quinquagenarium numerum evectionum excedebant, ut in eodem *cap. inter cætera*, §. *cùm verè*, & ibi gloſſ. *in ver. quinquagenarium, & in extravag. benedicti, quæ incipit, vas electionis, de cenſib.*

Propterea fuit poſtea numerus præfinitus, & ſtatutum, quòd Archiepiſcopi viſitantes pro diverſitate Provinciarum, & facultatibus eccleſiarum, 40. vel 50. evectionum numerum. Epiſcopi autem 20. vel 30. Cardinales 25. ſed non loquitur de Cardinalibus. S.R.E. nunquam excederent, Archidiaconi 5 vel 7. ad ſummum, Decani, id eſt Archipresbyteri rurales, ut hodie Vicarij Foranei ſub Epiſcopis duobus equis cōtenti eſſe deberent: nec cum canibus, venatoribus & avibus, ſed ita procedere debent, ut non quæ ſunt ſua, ſed, quæ Ieſu Chriſti quærere videantur, non ſumptuoſas epulas appetere, ſed cum gratiarum actione, quòd honeſtè, ac competenter illis fuerit miniſtratum recipere debent, *cap. cum Apoſtolus*, §. *quo circa de cenſ.* ne contra eos dicatur, quòd vix cautela diverſorum coquorum eos poteſt ſatiare, unde ex nimia ingurgitatione os olet, ut ibi per gloſ. *in verb. ſumptuoſas.* Et dictus numerus ſecundum tolerantiam, eſt ad ſummum ſtatutus, in illis locis in quibus ampliores ſunt redditus, & juxta eccleſiæ facultates poteſt obſervari. In pauperibus autem locis tantus numerus haberi non debet: ne ex tolerantia majorum minores meritò doleant ſe gravari, *ut eodem cap. cum Apoſtolus*, §. *ſane*, & ibi Abb. *num* 3.

39 In concilio † autem primo Provinciali Mediolanen. à ſanctæ memoriæ Carolo Cardinali Borromeo celebrato, auctoritate Apoſtolica confirmato, numerus fuit

præ-

præſcriptus, ne Epiſcopi comitatum habeant niſi neceſſarium, in quo plures omninò non ſint quindecim hominibus & jumentis duodecim, & quòd ſi plures duxerint, ſuis ſumptibus alant, *ut eo Conc. 1. de viſit.* qui comitatus fuit reformatus, ne deinceps plures quam homines decem, & jumenta ſeptem ad ſummum, ſecum in viſitando conducat, ſupputata hoc numero Epiſcopi jam perſona, *ut in conc. Provinc. 4. eodem. tit. de viſit.* Epiſcopis gradu inferiores in viſitatione longè pauciores homines, & jumenta habere debeant, *ut ibid. dicto conc. 4. eod. tit.*

40 Inferioribus † autem viſitationibus regulariter tria jumenta ſufficere debent, quorum unum viſitatori, aliud ſecretario, & reliquum clerico, ſeu famulo, qui veſtes, & pannos lineos quæ neceſſaria ſint, ſecum deferat, præter eum, qui pedeſter viſitatorem ſequi, eique inſervire debeat: niſi concionatoris, confeſſarijvè officio, in eadem viſitatione uti vellet, quo caſu quartum jumentum eſſet addendum. Et dum primò ad oppidum Lucernæ, aliaque loca vicina in diœceſi Taurinenſi pro bon. mem. Hieronymum tunc Archiepiſcopo, & S. R. E. Cardinali Ruvere, ac demùm in Vercellen. diœceſi, quàm totam viſitavi, uti vicarius generalis viſitatoris officio fungerer eodem numero trium ſemper fui contentus, & ſufficere expertus ſum.

41 Interdum † enim quæri contingit, quid veniat victualium appellatione, & non ſumptuoſæ epulæ comprehendûtur, *c. cùm Apoſtolus, verſ. nec ſumptuoſas, de cenſ.* ſed frugales, moderatæque pro temporis tantùm neceſſitate, ſunt miniſtrandæ, concil. Trident, *cap. 3. poſt med. ſeſſ. 24. de*

42 *reform.* Prælati vero, qui † delicijs affluunt, & inter epulas, atque laſcivias pudicitiam ſervare ſe credunt, ut propheticus ſermo deſcribit, eijciendi ſunt de ſpacioſis domibus, lautiſque conviviis, & multo labore epulis conquiſitis: & ſi vis ſcire, quo eijciendi ſunt propter malas cogitationes, & opera ſua, Evangelium lege, in tenebras, ſcilicèt, exteriores, ubi erit fletus, & ſtridor dentium. An non confuſio, & ignominia eſt, Ieſum crucifixum, pauperem, & eſurientem fartis prædicare corporibus, & jejuniorum doctrinam rubentes buccas, tumentiaque ora proferre. Si in Apoſtolorum loco ſumus, non ſolùm ſermonem eorum imitemur, ſed etiam converſationem, & abſtinentiam, Sanct. Hieron. *relatus in cap. Eccleſiæ principes 35. diſt.*

43 Si autem † Epiſcopi, eorumvè Vicarij indiguerint, neceſſaria congruè ſunt illis ſubminiſtranda, ut equi, veſtes, familia, & alia opportuna, præter victualia, ſicut pararent ſibi ipſis ſi viſitarent, *cap. ſi Epiſcopus*, ubi gloſſ. *in ver. providere de off. ord. in 6* quam gl. opinionem videtur approbare Innoc. *in c. procurationes. de cenſ.* Et hæc opinio in terminis, gloſſ. eſt vera quia epiſcopo pauperi, ut quam plures reperiuntur, non ſunt deneganda neceſſaria ad viſitationem, cum ſecundum Apoſtolum non ſit magnum, ſi ab eo metantur temporalia, per quem ſpiritualia ſeminantur, *Paul 2. ad Corinth. c. 9. & d. c. ſi Epiſcopus, de off. ord.*

44 Si verò † Epiſcopus eſt dives, tunc victualibus tantùm ſibi, equiſque miniſtrandis, ut in eadem extravag. benedicti, in ver huiuſmodi, ſine equorum vecturis debet eſſe contentus cum equorum victuræ,

& alia

& alia neceſſaria indigentibus ſolùm debeantur; ex ſupra allegatis, niſi aliter ſe haberet conſuetudo, quæ eſt ſervanda, *ut in dict. deciſ. ſuper cap 3. de reſor. ſeſſ 24. ſub*
45 *tit. Vintimillien.* Quia conſuetudo † pro lege habetur, *cap. conſuetudo, diſtinctione* 1. & Bart. *in l.* 1. *denique, gum.* 1. *ff. de aequa plu. arc.*

46 Frequens † eſt quæſtio in actu viſitationis, & poſt publicationem decretorum in viſitatione factorum, qui ad impenſas pro eccleſiis, oratoriis, capellis, & altaribus fabricandis, vel reſtaurandis, aliiſque juxta formam decretorum in viſitatione factorum, ad eccleſiarum cultum, & ornatum parandis teneantur: & eſt diſtinguendum, quia juxta qualitatem, & ſtatum beneficiorum diverſimodè debet ſtatui, & ordinari.

47 Si enim † quæritur de parochialibus, quarum præſertim cauſa plures oriuntur difficultates; officium viſitatoris hoc caſu præcipuum erit, de inveſtiganda veritate valoris redditùum parochialis eccleſiæ, qui aut ſunt certi, nempè, conſiſtentes in prædiis cultis, & fructiferis, ſeu penſionibus prædiorum, & domorum; vel ſunt incerti, ut qui conſiſtunt in decimis, aut primitiis, quæ non habent certam quotam taxatam, quid & quantum parochiani parocho perſolvere teneantur, vel ſunt omninò incerti conſiſtentes in oblationibus, & eleemoſynis penitus incertis.

48 Primò caſu, † cùm ſuper parochialium eccleſiarum fructibus, qui non excedunt ſummam ducatorum centum, penſiones annuæ reſervari minimè poſſint, obſtante decreto ſacri concilij Tridentini, *cap.* 23. *de reform. ſeſſ* 24 ſequitur, † quòd ſacrum
49 concilium quòd novit, quæ parochis ſint neceſſaria ad eorum congruam ſuſtentationem, dictam ſummam taxaverit, pro neceſſariis eorum alimentis, & indumentis; nec cum minori annuo redditu decenter vivere poſſunt; cum quidlibet parochus ſaltem unum clericum illi inſervientem habere debeat, & propterea
50 quodlibet † beneficium præſumatur eſſe annui redditus pro vita duorum, *cap. ut quiſque*, junct. gloſſ. *in verb. clericum, de vit. & honeſt. cler.* & Felyn. *in cap. ad aures. numer.* 4. *verſ. tertia concluſio, de reſcript.*

51 Licèt † enim, qui parochiales eccleſias obtinent, ad reparationem eccleſiarum cogi poſſint: hoc procedit, cum de redditibus, quæ ſunt ipſius eccleſiæ: eis ſuperſunt ultra neceſſariam ſuſtentationem, quòd tunc conferre teneantur, ut probat text. *in cap. de his, de eccleſ. ædific. & re-*
52 *paran.* aliàs non, quia clerici † vivere debent de patrimonio Ieſu Chriſti, cujus obſequio deputantur, *c. cum ſecundùm de praben.*

53 Quando verò † parochialium fructus excedunt dictam ſummam centum ducatorum, tunc ſi agitur de fabrica totius, vel majoris partis eccleſiæ, ſeu domus canonicalis, partes viſitatoris erunt in condemnando parochum ad concurrendum cum parochianis, pro illa portione, ad quã arbitrio boni viri erit condemnandus, non autem in tota illa quantitate pecuniarum, quæ excedet ſummam centum ducatorum, quia non ita ſtrictè eſt illa ſumma perſtringenda, quin etiam pro qualitate
54 loci, & perſonæ † majores redditus parocho debeantur, & illi ducati centum re-
55 ctori liberi remanere debent, ut eſt † de mente Pontificum, qui in reſervationibus penſio-

penſionum, apponunt clauſulam, quòd ducati centum remaneant liberi pro recto-re, & illud verbum, † liberi, habet latam
56 ſignificationem, quòd ſint integri ſine diminutione deductis oneribus, & expenſis in illis recolligendis gloſſ. *in cap. gravis. in ver. fructus, de reſtit. ſpol. l.* 1. & ibi Paul. de Caſtr. C. *de fruct. & lit. expenſ.* Bald. *in conſ.* 53. *in fin. volum.* 1. & computantur reſpectu utilitatis, quæ habetur in apportatis in abſentia. Staphil. *de grat. expectat, numer.* 64. *&* 65.

Si autem † agatur de reparatione ec-
57 cleſiæ parochialis, quæ pauca indigeat reſtauratione, nempè, incruſtatione, dealbatione, in aliqua muri parte reſtauratione, & his ſimilibus, careatque paramentis, & aliis ad ornatum, & uſum altaris, vel ſacriſtiæ neceſſariis, tunc parochus uſque ad tertiam partem ſumptus, qui erunt ſubminiſtrandi, taxari poterit, & condemnari, vel eidem parocho portio calices, paramenta, mappas, corporalia, & purificatoria comparanda concernens, poterit aſſignari. Quamvis enim parochus ex parochiali percipiat ultra ducatos centum, non propterea parochiani à fabrica, & reſtauratione parochialium ſunt exempti, ſed regulariter ipſi totum, vel partem contribuere tenentur; & à viris pijs ſecularibus
58 præcipuè † parochiales eccleſiæ, impenſa Univerſitatum fabricantur. *c. futuram.* §. *ab illo* 12. *qu* 1. *cap. nemo Eccleſiam, & c. ſi quis de conſecr. diſt.* 1.

Nam † Conſtantinus primus fabricam
59 templi primæ Sedis Beati Petri inſtituit, adeò ut ſedem imperialem relinqueret Beato Petro, ſucceſſoribuſque ſuis profuturam, licentiamque per univerſum or-
60 bem, † ſub ſuo degentibus Imperio fabricandi eccleſias concederet, *ut dicto cap. futuram.*

61 Quapropter † eccleſiarum numerus fuit poſtea ab Imperatoribus, aliiſque principibus, ac piis viris auctus, & quotidie Deo benedicente augetur. *auth. ut de term. ſit num. cler. colum.* 1. quando verò ec-
62 cleſia † per aliquem ædificatur, debet tanta dos ei conſtitui, ut presbyteri, & alii eccleſiæ inſervientes poſſint ſuſtentari, luminaria haberi, hoſpites recipi, & jura Epiſcopalia perſolvi, ut inquit Bart. *in dict. auth. nu.* 1. *auth. ut nul. fabric. orat. dom. col.* 5. *& facit text. in c.* 2. §. *ubi autem. de decim. in* 6. *& c.* 1. *de præb. eod. lib.*

63 Cum enim, † qui altari ſervit, de altari vivere debeat. *cap. ex his.* 12. *qu.* 1. *& c. cum ſecundum. de præben.* non ſunt parochialium Eccleſiarum Rectoribus alimenta, ad eorum ſtatum neceſſaria, minuenda, quia, os bovi trituranti non eſt alligandum. *Deut. cap.* 25 *c. eccleſias. verſ item non alligabis.* 13. *quæſt.* 1. *& c. extirpandæ verſ. cum igitur de præb.*

64 Secundò caſu, † quando redditus parochialis conſiſtunt tantum in decimis, & primitiis, ex quibus parochus non recipit certum, & determinatum redditum ſingulis annis, informationes ſummariæ à viris non ſuſpectis in actu viſitationis ſunt ſumendæ: & anno fertili cum ſterili, per quinquennium tunc proximè elapſum, calculato, ut redditus eccleſiaſtici calculari, & communiter æſtimari ſolent, ut poſt Bar. Abb. Felyn. & alios, *quos citat*, tenet Gomeſ. *in reg. de val. exprim quæſt. ult.* ſi redditus parochialis annis ſingulis ſummam centumducatorum excedunt, tunc parochus modo, quo ſupra concur-

rere debet, quia, ubi eſt eadem ratio, idem jus ſtatui debet, *cap. translato*, & ibi gloſ. *fin. de conſtit.*

65 Tertiò caſu, † ſi fructus parochialis ſunt adeò tenues, ut non excedant annuum redditum decem, aut viginti ſcutorum, ut quàmplures pluribus in locis reperiuntur, & parochus nullos alios redditus percipiat, quam incertas altaris, & alias oblationes, quæ arbitrio fiunt, & quibus parochus malè veſtitus, vix pane ſiliginis, aut alterius miſturæ deterioris conditionis victitare poteſt, ut pluribus in locis in montanis diœceſis Vercellen. vidi, tunc parochus in nihilo concurrere debet, ex ſupra in primo caſu allegatis ſed, parochiani omnia onera ſubire tenentur: & ubi-

66 cunque † viget talis pia conſuetudo, quod parochiani omnia onera, tam concernentia fabricam, quam ornatum altaris, ceram, oleumque in lampade ardendum, & alia ſubminiſtranda ſubeant, ut pluribus in locis vidit, illa eſt ſervanda Hoſt. & alij *in c. 1. de Eccl. ædific.* quia conſuetudo habet vim legis *l. 1. § denique, verſ. ſane enim*, & ibi Bart. *n. 1 ff. de acqua pluvia arc.*

67 Sacrum † concilium Tridentinum indigentiæ parochorum cupiens providere, ut congruè ſuſtentari valeant, decrevit, quòd Epiſcopi curent, ut ſi per beneficiorum unionem fieri non poſſit, per primitiarum, vel decimarum aſſignationem, aut per parochianorum ſymbola, ac collectas, aut qua commodiore eis videbitur ratione tantùm redigatur, quod pro rectoris, & parochi neceſſitate decenter ſufficiat. *ut in c. 13. ſeſſ 24. de refor.* quo fit, ut cum parochis indigentibus provideri voluerit, ultra vires gravari non poſſint.

68 Quæri † etiam ſolet, quando parochiales eccleſiæ ſunt juriſpatronatus, quis teneatur ad fabricæ conſtructionem, & reſtaurationem, ſi vetuſtate, aut alio caſu collabantur, & eſt diſtinguendum, quia, aut eccleſia habet fabricam cum redditibus particularibus, & ſufficientibus, ut pluribus in locis habent eccleſiæ cathedrales, & collegiatæ, & tunc ex redditibus fabricæ eccleſiæ ſunt ædificandæ, & reſtaurandæ *ut in c. unio, ubi etiam* gl. 10. *qu. 3.* & Lamber. *de jur. pat. art 2. 7. qu. princ. lib. 3. n. 7.* aut nulla adeſt portio fabricæ aſſignata, & eccleſia habet amplos & ſufficientes redditus, pro rectoris ſuſtentatione, & eccleſiæ ædificatione, aut reſtauratione, & tunc, niſi contraria vigeat conſuetudo, de redditibus ejuſdem parochialis erit eccleſia reſtauranda, *ut cap. de his, de eccleſ. ædific.* concurrentibus etiam aliis beneficiatis in eadem eccleſia exiſtentibus, ut per Lambert. *eod. n. 7. verſ. aut ſumus.*

69 Si verò rectori † deductis ſumptibus ad ſui ſuſtentationem neceſſariis, de quibus ſupra, non ſuperſunt redditus, cum quibus eccleſiam poſſit reſtaurare, ſe illius reſtaurationi concurrere, tunc, ſi eſt juriſpatronatus parochianorum, tenentur ipſi parochiani ad illius reædificationem, & reſtaurationem, tam in corpore, quàm in membris, ut in fabrica, cāpanilis, ſacriſtiæ, & domus canonicalis, in locis, in quibus aliàs non fuerunt fabricæ, aut reperiuntur vetuſtate collapſæ, quia domus canonicalis, campanile, & ſacriſtia veniunt acceſſo-

70 riè ad ipſam eccleſiam, & † acceſſorium ſequitur naturam ſui principalis. *c. ſi ſuper gratia. de off. del. in 6. c. acceſſorium de reg. jur. eo lib.* Pau de citad. *in terminis de jure patr. in 6. par. art. 5. quaſt. 3.* & Lambert. *eodem tit.*

Eccle-

71 Eccleſiæ † autem, quæ ſunt juriſpatronatus unius familiæ, vel perſonæ, deficientibus redditibus, quibus poſſint à rectoribus reſtaurari; quæritur, an patroni in ſolidum, vel pro certa parte, ad earum reſtaurationem teneantur, & tenet Lambert. clarum eſſe, quòd non, quia ex prima fundatione, conſtructione, & dotatione acquiſitum eſt jus patronatus, *ut c. nobis. de jure patr.* Fecit enim, quod debuit, & habuit, quod à jure inductum eſt, ſcilicet juſpatronatus, nec ad aliud tenetur, ut inquit Lambert. *de jurepatr. lib. 3. art. 2. qu. 7. princip. num. 5.* ſacrum tamen concilium Trid. decrevit parochiales eccleſias, etiam ſi juriſpatronatus ſint, refici, & inſtaurari ex fructibus, & proventibus quibuſcunque ad eaſdem eccleſias quomodocunque pertinentibus, qui ſi ſufficientes non fuerint, patronos, & alios, qui fructus aliquos ex dictis eccleſiis provenientes percipiunt, aut in illorum defectum parochianos omnibus remediis opportunis cogi mandavit, omnia appellatione, exemptione, & contradictione remota. *ut in c. 7. §. Parochiales verò ſeſſ. 21.*

72 Patronus autem † parochianis, quòd ex dotatione, fundatione, & conſtitutione juſpatronatus, ac illius fructus, qui in præſentatione conſiſtunt, acquiſivit. *c. conſultationibus de jurepatron.* & Lambert. *eo tit. lib. 1. par. 1. art. 9 qu. 8 princip. nu. 12.* ultra honorantias primi loci, quo in ſeſſionibus, & proceſſionibus gaudet, & quòd præ aliis honoretur. *dict. cap. nobis. §. fin. de jur. patr.* & Lambert. 1. *quæſt princ. lib. 3. n. 9. 10. & 11. eod. tit.* tenetur ad reſtaurationem concurrere.

Pluries enim quæri ſolet in novæ parochialis eccleſiæ conſtructione, vel ampliatione, aut reſtauratione, an per capita perſonarum, vel capita domorum, ſeu per ſolidum, & libram impenſa ſit dividenda, & quòd per capita onus impenſæ diſtribui debeat, dicendum videtur, quia, cùm eccleſia omnibus æqualiter inſerviat, & non ſit acceptio perſonarũ. *ca. nec quemquam. circa med. de conſecr. diſt.* 4. nec minorem locum in ea teneat pauper, quàm dives; ſed æqualiter poſſideant, tam ruſticus, quam nobilis, ita, & æqualiter concurrere debent. Bal. *in l. omnium C. de vect.* Et omiſſis aliis, quæ adduci poſſent, puto, quod, non per capita hominũ, nec per capita do-

73 morum, ſed, quòd † ad ſolidum, & libram ædificationes, & reſtaurationes parochialium eccleſiarum, ubi ex redditibus eccleſiaſticis fieri non poſſunt, ſint faciendæ. Cùm enim ædificationes, & reſtaurationes eccleſiarum parochialium fiant ad publicam utilitatem, & ad publicum uſum omnium conſecrentur Bar. *in l. ſacrilegi, nu. 2. ff. ad l. Iuliam pecul.* ad conſtructionem operis publici incolæ pro rata ſui æſtimi conferre debent. *l. omnes provinciarum &* ibi Salic. C. *de oper. publ. facien. l. propter.* & ibi Bal. *n. 12. C. qui bon. ced poſſ.*

74 Hæc autem, † onera extraordinaria, quæ pro neceſſitate, & utilitate publica indueuntur, ordinariis, & merè realibus æquiparantur. *l. omnes omninò.* C. *de annon & tribut. lib.* 10. *l. munera. C. de muner. patr. eodem lib.* & Oſchaſ. *de-*

75 *ciſ. 95. numer.* 44. ideo pauperes, † & divites ſecundùm quantitatem patrimonij, non ſecundùm numerum perſonarum collectas pati debent. l. ubi gloſſ *in verb. inopes,* & ibi Bar. *nu. 8. C. de apoc. publ. lib.* 10. idem Bar. *in l. 4. §. actor. ff. de re. judic.* Afflict. *ſuper conſtic. Neap. de contum.*

Univerſit.numer.9. cum alijs ſupra allegatis.

Præmiſſa etiam procedunt, ubicunque parochiales eccleſiæ nullos redditus, vel adeò tenues habent, ut parochi certa annua, vel menſtrua pecuniæ ſumma à parochianis conducantur, quia collectæ pari modo per ſolidum, & libram juxta cujuſque patrimonij, & illius allibrationis quantitatem, ſunt imponendæ. Cum
76 † enim eadem ratio militet, idē jus ſtatui debet. *l. illud ff ad l. Aquil.* Crav. *conſ.* 183. *n.* 3.
77 Maxima † autem oriretur injuſtitia, ſi in dictis caſibus per capita hominum, vel capita domorum collectæ eſſent perſolvendæ, quia ut plurimùm pauperes nihil poſſidentes, & ex eorum labore, & induſtria tantùm viventes, ſunt prole onuſti, ita quòd ſi per capita hominum; pauperrimi, qui numero multi ſunt, in majori pecuniarum ſumma concurrere cogerentur, & gravius onus ſuſtinerent, quam ditiores: ſi verò per capita domorum, tantùm miſerabiles perſolverent, quantùm divites, & opulenti: & tamen pauperes, quorum nota eſt paupertas, ut hi, qui dietim laborant pro victu quærendo, nihil conferre debent, ut inquit Bald. *in l. etiā n.* 28. *C. exerc. rei jud.*
78 Inter pauperes † enim, & divites etiam ruſticos, maxima habetur differentia. Divites enim ſunt de Conſilio, adminiſtrant bona communia, habent inter ſe officia, prærogativas, honorantias, ditiores baldachinum ferunt, habent particulares ſepulturas, & ſedilia in decentioribus locis eccleſiæ: & pauperes verò ſtant in locis à choro remotioribus, ſepeliuntur in cœmiterio extra eccleſiam, & non participant de honoribus, quibus divites gaudent. In diſtributione candelarum quæ ſingulis annis fit in ſolemnitate feſtivitatis Purificationis B. Mariæ, divitibus majores diſtribuuntur, & ideò, qui honoribus, & commoditatibus præcellunt, congruum eſt, ut majori gravamine onerentur, argum. text. *in l. ſecundum naturam, ff. de regul. juris, & cap. qui ſentit, eod. tit. in 6.*

79 Magnates verò † ac locorum primates, quò cæteris poteſtate præeminent, ac dignitate præfulgent, eò in divinorum operum ſumptibus ad pauperum ſubiectorum levamen largiores, ac munificentiores eſſe debent, illi enim inter cætera, variis gaudēt honoribus, à ſubditis tanquam Reipublicæ columina venerantur, ad eorum nutum populus univerſus obtemperat. Et ſicut etiam ad ipſorum habitationem decentiores ac honoratiores civitatis ædes aſſignantur; ita & in templis, & eccleſiis, ubi ad divina peragenda convenitur, ſupremas in populo ſedes non ipſi ſolùm ſed & tota illorum
80 familia obtinet. † At hic haud prætermittam, quod alicubi non ſatis laude dignum fieri ſolet. Ubi locorum domini, & qui nobilitate, aut magiſtratus honore præcellunt ſedes ſibi in ipſo Eccleſiæ choro habere prætendunt, eaſque nulla loci, qui Dei ſacerdotibus rem divinam facientibus tantùm dicatus eſt, ratione habita, ibi conſtituere non dubitant, antiquorum Imperatorum veſtigia, minimè, ut æquum eſſet, æmulantes. Theodoſius enim (ut alios memorandæ pietatis, ac ſanctitatis taceam) Junior Imperator templum ingreſſurus ſacra altaria munerum tantum offerendorum gratia accedebat, quibus oblatis, ad extimum communeque atrium mox ſe recipiebat, ut teſtat. Baron. *in lib. ann. Eccleſ. tom.* 5. *ann.* 413. *pag.* 158. *in fin.*

Finis Secundæ Partis.

IO. FRANCISCI LEONIS EPOREDIENSIS V. I. D. EPISCOPI THELESINI.

THESAVRI FORI ECCLESIASTICI.

Pars Tertia.

DE MALA BENEFICIORVM COLLATIONE.

Cap. I.

SVMMARIVM.

1 *Beneficia eccleſiaſtica ſine canonica inſtitutione licitè obtineri non poſſunt.*
2 *Beneficiorum collatores nihil pro collatione accipere poſſunt.*
3 *Beneficiorum poſſeſſionem tradentes, quando ſimoniæ pœnam incurrunt.*
4 *Fructus canonicatuum pro traditione poſſeſſionis, quando dimidia ſabricæ eccleſiæ, vel ſacriſtiæ debeatur.*
5 *Fructus canonicatuum pro poſſeſſione tradenda indebitè percipientes, quam pœnam incurrant.*
6 *Fructus canonicatuum ex conſuetudine hæredibus ſpectare poſſunt.*
7 *Beneficia omni pacto, & conventione ceſſante debent obtineri.*
8 *Simonia manu, lingua, & obſequio committi poteſt.*
9 *Simonia pro ingreſſu religionis, quomodo committi poſſit.*
10 *Simoniæ commiſſæ mediatores excommunicationis pœnam incurrunt.*
11 *Simoniacus celebrans irregularitatis pœnam incurrit.*

12 Simoniacè beneficium impetrans eſt ille privatus ipſo jure, & inhabilis ad illud, & alia obtinenda.
13 Beneficium ſimoniacè obtentum poßidens ad omnium fructuum perceptorum reſtitutionem tenetur.
14 Simonia eſt, triplex, realis conventionalis & mentalis.
15 Simonia eſt crimen graviβimum.
16 Confidentia pluribus modis committitur.
17 Beneficia in confidentiam retinentes, plures pœnas incurrunt.
18 Confidentia octo conjecturis probatur.
19 Beneficia per reſignationem vacantia conſanguineis conferentes, & illa impetrantes, quam pœnam incurrant.
20 Collatio facta à Papa conſanguineo reſignantis eſt valida.
21 Poſſeßionem beneficij vigore ſupplicationis acquirens, graves pœnas incurrit.
22 Beneficium unum, uni eſt conferendum, & ad ſummum duo.
23 Parochus aliam parochialem impetrans, prima vacat ipſo jure.
24 Parochiales duas retinens graves pœnas incurrit.
25 Beneficia duo quando auctoritate ordinaria conferri poßint.
26 Beneficia plura quàm duo, auctoritate ordinaria obtinens, quas pœnas incurrat.
27 Parochiales eccleſiæ vacantes per concurſum ſunt conferendæ.
28 Parochiales eccleſiæ ſine concurſu collata, nullum tribuunt titulum poßidendi.
29 Collatoribus beneficiorum non currit tempus ad conferendum niſi à die ſcientiæ.
30 Ordinario collatore negligente, ad quem curſus haberi debebat.
31 Appellatur ab Ordinario ad metropolitanum à gravamine in concurſu illato.
32 Parochiales per obitum, aut reſignationem vacantes à quibuſcunque Papæ inferioribus ſine concurſu conferri non poſſunt.
33 Decretum irritans omnia in contrarium geſta annullat ipſo jure.
34 Parochialem obtinens ſine concurſu dicitur intruſus, & non facit fructus ſuos.
35 Fructus beneficiorum indebitè percipiens, pœnam inhabilitatis incurrit.
36 Rehabilitas ob malam fructuum perceptionem datur mediante fructuum compoſitione.
37 Diſpenſatio ab irregularitate, & abſolutio ab excommunicatione, quomodo detur.
38 Beneficia viventium non ſunt impetranda.
39 Intrudens ſe in beneficio viventis, plures pœnas incurrit.
40 Filij presbyterorum ex fornicatione ad quævis parentum beneficia non admittuntur:
41 Examini ſe pro alijs in beneficiorum collatione ſupponentes, quibus pœnis plectantur.
42 Collationes beneficiorum perſonis hæreſis, aut apoſtaſiæ, ſeu proprio, ſeu cognationis vitio contaminatis facta, ſunt nulla.

PLU-

PLURA de ijs, quæ ad Epiſcopos, parochoſque pertineant, & quæ circa eccleſias præſtanda ſint, hactenus diſcuſſimus. Cæterùm, quia in beneficiorum collatione, ſi quid peccatur, maximū admittitur piaculum, multaque inde, tanquàm ex male jacto fundamento, eccleſiarum, ſacrarumque rerum oritur pernicies, de hac re nonnulla digna, quæ notentur, adducam.

1 Beneficia eccleſiaſtica † non poſſunt licitè ſine canonica collatione obtineri, *cap.* 1. *de reg. jur. in* 6. & Dom. *in cap. non poteſt, de præb.* Vnde pluribus ex cauſis, tam collatores, quàm proviſi pœnas incurrunt.

2 Primò, † collatores beneficiorum nihil pro collationibus, aut inſtitutionibus, vel confirmationibus accipere poſſunt, alioquin tam dantes, quàm recipientes, ſimoniæ pœnam incurrunt, *cap. presbyter, cap. quos conſtiteris,* 1. *q. cap. ſancitum,* 7. *quæſt.* 1. *cap. tua nos, cap. in tantùm, in fin. de ſimon.* & conc. Trid. *cap.* 14. *de refor. ſeſſ.* 24. Eandemque pœnam incurrunt, eligentes, nominantes, † præſentan-
3 tes, & poſſeſſionem tradentes cathedralis eccleſiæ, vel beneficii, canonicatuum, præbendarum, vel partis proventuum, ſeu diſtributionum quotidianarum, *cap. non ſatis, cap. cum Eccleſia, de ſim. c. cum ſuper, de conſeſſ. &* conc. Trid. *c.* 14. Nec fructus primi anni, vel quidquam aliud pro poſſeſſione tradenda percipi poteſt, etiam vigore ſtatuti jurati ab habente auctorita-
4 tem facti, niſi † ſtatuo caveatur, quòd dicti fructus fabricæ eccleſiæ aut ſacriſtiæ, vel alio pio loco applicentur, quo caſu dimidia fabricæ, ſacriſtiæ aut pio loco, & alia
5 dimidia beneficiato debetur: † contrafacientes verò capitula interdicto eccleſiaſtico ſubijciuntur, & ſingulares perſonæ ſententiam excommunicationis incurrunt, à qua niſi in mortis articulo, præterquam à Romano Pontifice abſolutionis beneficium obtinere non poſſunt, ut in conſtitut. Pii V. *incip. Durum nimis, , &c. in Bull. Roman. cap.* 106. qua attenta, cujuſuis ſtatuti prætextu, etiam ex urgente cauſa facti pro bono eccleſiæ, non poteſt canonicus novus cogi aliquid ſolvere pro debitis antiquis ſuæ eccleſiæ, etiã pro reparatione, aut melioratione factis, ut per ſacram congregationem fuit deciſum *ſuper eodem cap.* 14, *de reſ. ſeſſ.* 24. *ut in decis. ſub. tit. Mediol.*

6 Sed, ſi in aliqua eccleſia ſit conſuetudo, ut duobus primis annis, † quibus quis fuit canonicus, fructus canonicatus ſint hæredum anteceſſoris, dictus caſus non comprehenditur in dicto decreto concil. nec conſtit. Pii V. *ut ſuper eodem. cap.* 14. *in deciſ.* 2. *ſub tit. Mediolanen.*

7 Pro beneficijs † obtinendis omnis pactio omniſque conventio debet omninò ceſſare, *cap. fin. de pact. c. tua nos, de ſimon. & cap. quam pio, in fin.* 1. *quæſt.* 2. ita, quòd pro pinguiori & digniori beneficio medio favore tertij obtinendo, non poteſt quis promittere de dimittendo, vel renunciando minorem, vel minus dignum. Nec etiam inter partes, aut alias perſonas, licet favor non requireretur pro obtinendo beneficio, poteſt ſine ſcientia, atque conſenſu Pontificis promitti de alio beneficio alteri renunciando, vel reſervationi penſionis conſentiendo abſque incurſu ſimoniæ, *cap. quæſitum de rer. perm.* Tolet. *in inſtruct. ſacerd. cap.* 5. *poſt med. l. f.* qua etiam committitur in jure ad beneficium competente ceſſionalem,

To-

8 Tolet. *cap. 90. numer. 1. verſ. tertio dicto lib. 5.* † Quia ſimonia manu, lingua & obſequio committitur, gl. *in auth. quom. po. Epiſc. §. 1. in ver. pecuniis col. 3. cap. ſunt nonnulli, 1. quæſt. 1. cap. cum eſſent, & cap. ex diligenti, de ſimon.*

9 Nec pro † ingreſſu religionis quidquam ab ingrediente recipi poteſt, *d. cap. non ſatis* & pactione interveniente, tranſigentes ſimoniæ pœnam incurrunt, *cap. præterea, de trans. & d. cap. tua nos,* & qui, quomodolibet dando, vel recipiendo, ſimoniam
10 committunt, † aut, quòd illa fiat, mediatores exiſtunt, aut procurant, excommunicationis ſententiam incurrunt, à qua non niſi à Romano Pontifice poſſunt abſolui, præterquam in mortis articulo conſtituti, *cap. 2. §. ſtatuens, in extr. com. de ſim.* & Navar. *conſ. 34. numer. 2. eod. tit.* & Graff. *decis. aur. cap. 98. numer. 1. par. 1. lib. 2.*

11 Simoniacus † autem celebrans, tanquàm excommunicatus, irregularis efficitur, Borgaſ. *de regul: par. 1. quæſt. 7. num. 31.* Abb. *in cap. 2. numer. 7. de cler. excomm. min.* Navar. *cap: 27, numer: 244: tom. 3.* &
12 Graff. *d. cap. 98. numer. 1.* † Et ſimoniacus beneficium ſimoniacè obtentum non acquirit, ſed eſt illo privatus ipſo jure, inhabiliſque ad illud, & alia in poſterum obtinenda, Pius V. *in conſtit. cum primùm §. & ut ſimoniacè, in Bull. Ro. cap. 5.* & Navar. *cap. 23. numer. 105. vers. porrò, de ſimon. d. tom. 3.* Nec ſolùm eſt privatus ipſo jure, & aliàs pœnas ſupra expreſſas in-
13 currit, † ſed tenetur etiam ad reſtitutionem omnium fructuum per ipſum perceptorum, ut ibi Navar. *& extravag. com. 2. §. per electiones, de ſimo. & Pii V. eo. §. & ut ſimoniacè* quæ pœnæ locum ſibi vendicant in ſimonia reali, de qua in locis ſupracitatis. Collatores verò ſimoniaci cujuſcunque gradus exiſtant, pœnis à jure ſtatutis ſunt puniendi, *ut in eod. §. & ut ſimoniacè, verſ. qui verò:*

14 Simonia † tres habet ſpecies, quarum vna eſt realis, altera conventionalis, tertia mentalis, de quibus, & earum pœnis, ac quando in pœnam non incurritur, omnes Scribentes & præſertim Navar. *d. cap. 23. à num: 94. uſque ad numer.* 100. Tolet. *in cap. 93. per tot. eo. lib. 5* Diaz *pract. crim. c. 92. per tot. & in annot. ſub lit.* D. & Graff. *in deciſ. aur. cap. 96. 97. & 98. par. 1. lib 2.*
15 diffuſè tractarunt, † & omnia crimina, ad comparationem ſimoniacæ hæreſis, quaſi pro nihilo reputantur, *cap. tanta, de ſimo. cap. cito, §: qui ergo, 1. quæſt. 1. cap. fin. 1. quæſt. 7.* & Rebuff. *practica. benefic. de ſimon. in reſignan. numer. 12. par. 2.*

16 Secundò, † acquirens beneficium per confidentiam, quæ pluribus modis committitur, nempè, cum ipſa beneficia jure retinere nequeuntes, vel ne cogantur ad reſidentiam, vel ad ſacros ordines ſuſcipiendos, ac habitum, ac tonſuram deferre, ut ad bellum proficiſcantur, ac inimicos occidant, vel ut alieno nomine lites agant, aut defendant, ſeu propter crimina incapaces, ut purgato delicto, vel abſolutione conſequuta, illa repetant, eadem in alios deponunt, & plerunque fructus ipſorum adminiſtrant, aut, quibus ipſis ſtatuunt ſæpe laicis, & inhabilibus, & quandoque ſenes, vel infirmi, ut beneficia in domibus ſuis perpetuent, illa renunciant in alios, in quos confidunt, qui, vel profanam familiam reſignantium de fructibus eccleſiaſticis alant, vel illa infantibus, vel naſcituris, donec ad legitimam per-

perveneriint ætatem, aſſervent, facto interdum circuitu retroceſſionis cum fructuum reſervatione, vel incapaces, aut alijs beneficiis incompatibilibus onuſti, aut merè laici beneficia eccleſiaſtica alijs conferri procurant, ut de illis poſtmodum ad eorum libitum diſponatur, fructus etiam illorum percipientes. Ordinarij etiam, & alij collatores, ac etiam patroni laici, qui curant beneficia deponi, ut fructus, ſeu penſiones capiant eorundem, & alijs faciant miniſtrari, & beneficia conferri, aut penſiones, & fructus reſervari: Si quis, quacunque auctoritate eccleſiam, vel monaſterium, aut aliud qualecunque beneficium eccleſiaſticum ex reſignatione, vel ceſſione cujuſcunque perſonæ ſimpliciter, aut cum circuitu retroceſſionis, etiam ſola dimittentis intentione, receperit, ut illa, vel illud eidem dimittenti, vel alteri poſtea conferatur, aut illius fructus, vel eorum pars, alii, aut aliis concedantur, vel penſiones ex iiſdem perſolvantur, aut ſi collator conferat beneficium eccleſiaſticum quoviſmodo vacans, ea conditione tacita, vel expreſſa, ut poſteà in alterum arbitrio collatoris, ſeu alterius relinquat, aut remittat, ſeu penſionem illi, vel illis, quem, vel quos collator, aut cedens, vel alius per ſe, vel alium ſcripto, aut verbo juſſerit, ſeu ſignificaverit, perſolvat: vel ſi à patrono etiam laico, vel alteri præſentatori, aut electori id fieri contingat, in quovis dictorum caſuum confidentiæ pravitas erit contracta, *ut per conſt. Pij V. intollerabilis,* §. *quare nos, in Bull. Roma, cap. 87.* & Diaz *pract. crim. eo c. 92 in annot. verſ. nec circa.*
17 Navar. *dict. c: 23: numer:* 110.

† Qui vero beneficia quæcunque, fructus, penſiones, aliaſvè res, intercedente hoc confidentiæ vitio, receperunt, & retinent, omnibus, & ſingulis alijs dignitatibus, adminiſtrationibus, & beneficijs obtentis, fructibuſque, & penſionibus, & aliis rebus eccleſiaſticis, ac etiam Romanæ curiæ, & alijs officijs temporalibus, privationis, & inhabilitatis ad alia in poſterum obtinenda pœnam incurrunt, & in ſubſidium, excommunicationis ſententia innodantur, à qua, niſi à Romano Pontifice, præterquam in mortis articulo conſtituti, abſolutionis beneficium obtinere non poſſunt, *ut eadem conſti: ut in fin: ſub eodem num:* 110, & ibi per eundem Navarr. *verſ. nota decimò. & verſ. undecimò quod ſubn.* 111.

Nam dicta confidentia † octo conjecturis probatur, ut per eundem Nava. *eo. numer* 110. *verſ: ſeptimò nota*, dicitur etiam ſimonia conventionalis, confidentia beneficialis, ut per Graff. *dict. cap. 96. numer. 28. par. 1. lib. 2.*

19 Tertiò, † beneficia per reſignationem vacantia conſanguineis, affinibus, vel familiaribus auctoritate ordinaria conferri non poſſunt, aliàs de hujuſmodi beneficiis ſic proviſi carent titulo, qui vires, & effectum habere non poteſt, & contrafacientes, tam collatores, quàm proviſi in eo, in quo delinquunt, puniuntur, quia à jure conferendi ſuſpenſionis pœnam ipſo facto incurrunt, donec remiſſionem à Romano Pontifice meruerint obtinere, & taliter proviſi titulo carent, & alias pœnas incurrunt, *ut in conſtitut. Pii V. quanta Eccleſia.* §. *cæterum*, & §. *qui verò, in Bull. cap.* 58. Auctoritate tamen Apoſtolica per reſignationem beneficia conſanguineis, affinibus, & familiaribus reſignantium conferuntur, † quia dicta conſtitutio non habet locum in proviſionibus Apo-

Apoſtolicis, ſed tantùm in auctoritate ordinaria factis, ad tollendam ſuſpicionem fraudis, ut ibi legitur, quæ in Papa ceſſat, cum ipſe ſit dominus omnium beneficiorum, & de illis arbitrio ſuo diſponere poſſit, & eidem (dummodò non ſit contra fidem) omnia liceant, & ſuis conſtitutionibus non ligetur, Abb. *in cap. magna numer.* 17. *de vot. & vot. redempt.*

21 Quartò, † auctoritate Apoſtolica proviſi non ſine vigore litterarum Apoſtolicarum titulum, & poſſeſſionem acquirere poſſunt, & eorundem beneficiorum poſſeſſionem ſupplicationis vigore apprehendentes fructus, quos ex illis pro tempore accipiunt, non faciunt ſuos, ſed ad beneficia in eiſdem ſupplicationibus expreſſa, obtinenda, perpetuò inhabiles ipſo facto efficiuntur, & ad fructuum ex illis perceptorum reſtitutionem in utroque foro tenentur, *ut in extravag. Pauli* III. *cum nobis*, §. *nec non partes*, *in eodem Bull. cap.* 5.

22 Quintò, † plura beneficia habere non licet, ſed vnum tantùm beneficium eccleſiaſticum ſingulis eſt conferendum, quòd ſi ad vitam ejus, cui confertur, non ſufficiat, licitum erit, ut aliud ſimplex ſufficiens (dummodum vtrumque perſonalem reſidentiam non requirat) eidem conferatur, concil. Trid. *cap.* 17. *de reformat. ſeſſ.* 24. *cap. vnio*, 10. *q.* 3. *c.* 1. 2. & 3 21. *q.* 1. *cap. ſanctorum*, 70. *diſtinct.* Diaz. *pract. crimin. cap* 48. *n.* 5. & Ioan. de Lig. *in tract. de plu. beneſ. col.* 2. Propterea parochialem

23 eccleſiam obtinens; † ſi ei alia parochialis auctoritate ordinaria conferatur, habita ſecundæ parochialis pacifica poſſeſſione, prima vacat ipſo jure, *c. de multa*, & ibi Abb. *numer.* 1. & *nu.* 16. *de præb.* Staphil. *in tractat. de grat. expect. tit. de qualit. & ſtat. beneſ. num.* 2. & *nu.* 40. & Diaz *ubi ſuprà, circa ſin.* Si † verò cum ſecunda parochiali, aut aliò beneficio curam animarum annexam habenti primum parochialem quis retinere præſumit, incurrit pœnam, quòd utraque eſt ipſo jure privatus, & inhabilis ad ſacros ordines, & alia beneficia obtinenda, *extravag. execrabilis*, §. *qui verò deinceps*, & ibi gloſ. *in verb. ipſo jure, de præb. & dignit. conc.* Trid. *in cap.* 4. *de reform. ſeſſ.* 7. & Mandoſ. *in addit. ad Lap. alleg.* 48. *in ver. ipſo jure.*

25 Habenti † ſimplex beneficium, quod ad vnius non ſufficiat ſuſtentationem, poterit Ordinarius aliud beneficium conferre, ex diſpoſit. conc. *eod. c.* 17. non autem plura, quàm duo, etiam quòd tenuis ſint redditus, nec ad vnius ſufficiant ſuſtentationem, ut à ſacra congregat. Card. *ſuper declaratione decretorum eiuſdem conc. Trident.* fuit ſuper eodem *cap.* 19. deciſum, *ut in deciſ. ſub tit. Ravennaten. & alia ſub tit.*

26 *Veronen.* † Plura autem beneficia ſimplicia ultra duo auctoritate ordinaria obtinens, quia illa poſſidet contra ejuſdem ſacri concil. Trid. diſpoſitionem, & ſic ſine titulo, dicitur intruſus, & non facit fructus ſuos, ſed illos, uti fur, reſtituere tenetur, ut poſt plures citatos, tenet Graff. *deciſ. aur. cap* 97. *numer.* 48. *par.* 1. & incidit in pœnam, quòd poterit tunc aliis ultra duo jure privari, & etiam ultra unum ſi illud ad ſuſtentationem ſufficiat, quia cœtera ſine Papæ diſpenſatione abſque mortali peccato retinere non valet, *cap. conquerente*, & ibi Abb. *numer.* 2. *de cler. non reſiden.* Navar. *cap.* 25. *numer.* 127. & Graff. *d. cap.* 97. *numer.* 17.

Sex-

27 Sextò, † parochiales eccleſiæ per obitum, aut per reſignationem ſimplicem vacantes, ordinaria auctoritate per concurſum, prævio examine coram Epiſcopo, ſeu ejus Vicario & examinatorib. ſynodalibus tribus, non paucioribus & parimodo à S. R. E. Card. etiam vigore indulti ſunt conferendæ, concil. Trident. *cap. 18. de reformat. ſeſſ. 24.* & Pius V. in conferendis, *in Bull. conſtit. 32* Proviſi † etiam de parochialibus, non præcedente concurſu, & dicto examine, nullum acquirunt titulum poſſidendi, nec coloratum, ſed ut prius ante collationem vacabant, adhuc vacare noſcuntur, & Sedis Apoſtolicæ, ſeu iis, quibus jus conferendi eas præterquam Epiſcopis, & Archiepiſcopis, qui curam dicti examinis juxta dictum decretum concilij habere debent, competit, ſunt reſervatæ, *ut in ead. conſt §. nos ad quorum, in fin.* Nam S. R. E. Cardinales, qui vigore indulti conferunt, ut plurimùm ſunt in curia Romana, & pro aliis ſanctæ Sedis Apoſtolicæ negotiis in aliis Regnis aut Provinciis Legati. Unde quæri poteſt, nunquid, & ipſi formam examinis per concurſum coram Epiſcopo, ſeu Vicario reſiden. & tribus ſaltem examinatoribus ſervare debeant, cùm poſſit dubitari, quòd negligentia Epiſcoporum in non publicando concurſu, ſi induceretur devolutio ad Sedem Apoſtolicam ſine eorum culpa, illis poſſet præjudicare, ſed ad illius formam ſervandam ipſi pari modo teneri declarantur, cum in dicto decreto conc. Trid. *paulò poſt princ. & d. conſtitut 32. eod. §. nos ad quorum*, ſint ad eandem formam ſervandam expreſsè comprehenſi, nec negligen-
29 tia † Epiſcoporum illis poteſt præjudicare, quia collatoribus beneficiorum non currit tempus, niſi à die ſcientiæ vacationis, *c. licèt, de ſuppl. negl. prælat, c. quia diverſitatem, inſ. de conceſſ. præb.* Rebuff. *devol. n. 10.* Rot. *deciſ. 7. n. 4. de præb. in antiq.* & tunc negligente Ordinario, in cujus diœceſi indultum quis habet conferendi, illum familiaribus litteris requirere poteſt de publicando concurſu, & concurrentibus examinandis atteſtationeque & approbatione illius, quem magis idoneum Ordinarius judicavit, ut fieri debet, tranſmiſſa, ſic approbato, eſt parochialis à Cardinali eidem magis idoneo judicato, & non alteri conferenda, *dict. cap. 18. §. peracto, & eadem conſtit. 32. §. ut autem*

Recuſante † autem Ordinario, vel negligente prædicta executioni debitè demandare, ultrà quod cogi poſſet à Cardinalib. ſacræ congregationis Ordinariorum & aliis modis legitimis, poſſet etiam ad metropolitanum, quoad Epiſcopos, habe-
31 ri recurſus, † ut in ſimili, à gravamine ab Ordinario in concurſu illato appellatur ad Metropol. & à Metropolitano ad Ordinarium viciniorem, vel Sedem Apoſt. ubi coram judice appellationis, & ejus examinatoribus examinatur. Sed appellatio hujuſmodi habet locum tantùm ad effectum devolutivum, non autẽ ſuſpenſivum, quia non ſuſpendit judicatum, *ut in eadem con-*
32 *ſtitut eodem §. ut autem.* † Parochiales quoque omnes per obitum, aut reſigationem, non tamen ex cauſa permutationis, quomodolibet vacantes, exceptis his, quæ juriſpatronatus laicorum exiſtunt, & quæ a Papa per devolutionem, reſignationem, aut aliam cauſam ſibi benè viſam conferuntur ab aliis quibuſcunque collatoribus, & Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus, & Sedis Apoſtolicæ legatis,

per concurſum, prævio dicto examine, ab examinatoribus faciendo, ſunt conferendæ, aliàs collationes ſunt nullæ, & nullum tribuunt titulum coloratum, *ut in dict. conſtit.* §. *nos, ad quorum, quæ habent decretum irritans, circa fin. ibi ſi ſecus, &c.*

33 † Quod decretum omnia in contrarium geſta annullat ipſo jure, *cap. ſi eo tempore, de elect. in 6. cap. quedam*, cum gloſſ. *de preb. eod*, *lib.* Et cum parochialis tunc tunc vacet, ut prius, taliter pro

34 viſus † caret ipſo jure titulo, quem nunquam habuit, & dicitur intruſus, gloſ. *in verb. ſed dumtaxat, in cap. niſi cum pridem*, §. *propter*, *de renunc.* & Felin. *in cap. in noſtra, num.* 13. *vers. & in effectu, eodem tit. & in cap. veniens, numer.* 2. *vers. primo ſi de accuſ.* & uti vacans, ut prius, poteſt jure imperrari, & hic eſt unus modus vacandi propter formam ſacri concilij, & dict. conſtitut. minimè ſervatam, & percipiendo fructus beneficii ſine concurſu impetrati, illos injuſtè percipit, & tanquam intruſus non facit illos ſuos, Caſſac. *de cauſ. poſſ. & propr. deciſ.* 1. *n.* 2. *&* Graff. *d. cap.* 97. *n.* 48.

35 Fructus † autem indebitè percipiens incurrit pœnam inhabilitatis ad quæcunque beneficia obtinenda, *cap. cum jam dudum*, & ibi Abb. *n.* 4. *de præb. & dign.* & Rebuff. *de diſpens. cum reg. fac. nu.* 6. Vnde indiget rehabilitatione, † quæ non datur niſi in Dataria, facta de fructibus indebitè perceptis compoſitione, qua facta conceditur nova proviſio cum diſpenſatione † ab irregularitate, quâ fructus indebitè percipiens contraxit, & abſolutione ab excommunicatione, quam quis irregularis celebrando incurrit: & hic eſt ſtylus Dataria, & Cancellariæ, de quo per Rebuff. *ubi ſupra, n.* 67. & ante novam proviſionem ob indebitam fructuum perceptionem, & irregularitatem contractam poterunt in odium irregularis beneficia, uti vacantia imperrari.

38 Beneficia † viventium non ſunt impetranda, quia contra ſimiles impetrantes omnes leges divinæ & humanæ inſurgunt, *l. ſtipulatio, hoc modo, ff. de verb. oblig. l. fin.* C. *de pact. cap.* 2: *de conceſſ prebend. &* Gomeſ. *de impetr. benef. Viu quæſt.* 1. *num.* 2. Propterea quilibet Papa in principio ſui Pontificatus inter alias conſtituit regulam, qua ordinatur, ut ſi quis ſupplicaverit ſibi de beneficio quocunque, tanquam per obitum alicujus tunc viventis vacante, provideri, & poſtea per obitum ejus vacet, proviſio, & quævis diſpoſitio dicto ſupplicanti per obitum hujuſmodi de novo faciendæ nullius ſint roboris, vel momenti, adeò quòd ſupplicans de beneficio viventis ſibi provideri pœnam inhabilitatis ad aliud poſt illius obitum impetrandum incurrit ipſo facto, *ut in regul. Clem.* VIII. *reg* 20. Gomeſ. *ſuper ead. reg q.* 3. *n.* 2. ſi quis autem in beneficio viventis ſe intrudit eccleſiaſtica communione eſt privandus, ab eodem beneficio repellendus, & ad illud obtinendum in futurum inhabilis efficitur, *c.* 1. *de conceſſ. præp.* & Diaz *pract. crim. q.* 45.

40 Presbyterorum † filii ex fornicatione nati, eccleſias cathedrales etiam metropolitanas, ac monaſteria, quibus eorum patres præfuerunt ſeu illa, & illas dignitates etiam majores, & principales, perſonatus, adminiſtrationes, & officia, etiam curata, & electiva, & alia quæcunque beneficia eccl. cum cura, & ſine cura ſecularia, & quorumvis ordinum regularia, quæ

preſ-

presbyteri, & clerici, ac religioſi eorum partes in titulum vel commendam, aut adminiſtrationem ad tempus, ſeu in perpetuum aliquando obtinuerunt, nullo unquam tempore quoquo modo obtinere poſſint, nec cum eis ſuper hoc præſumitur diſpenſatum, ut ſtatuit Clem. VIII. *in litteris, de quibus in Bull. Rom. c. 26, in eod. Bull. pag 339.*

41 Beneficiorum † obtinendorum occaſione ſe pro aliis in examine ſupponens, aut beneficia pro perſonis id ignorantibus, ſeu pro ſe, vel pro aliis, cum oblatione alicujus penſionis annuæ, aut cum ſpe penſionem annuam, aut aliud quantumvis modicum, temporale commodum ab eis conſequendi, vel pro ſe ipſis principaliter, animo & intentione, ut poſtmodum in favorem aliorum, etiam quantumvis idoneorum, & benemeritorum, cum ſimili penſione, aut commodo, aut etiam ſine eo reſignandi obtinere procuraverit, cujuſcunque ſtatus gradus, ordinis, & conditionis exiſtat, etiam ſi Epiſcopali, vel alia majori dignitate eccleſiaſtica præfulgeat, inhabilitatis ad illa, & alia inpoſterum obtinenda pœnam eo ipſo abſque alia deſuper facienda declaratione incurrit, præter excommunicationis anathematis, ac maledictionis æternæ ſententiam, qua innodantur, *ut in litteris Paul. Papæ IV. de quibus in Bull. Roma. c. 33. §. nos præmiſſis.*

42 Collationes † beneficiorum ſunt etiam nullæ in illis perſonis, quæ propter genus, aut hæreſim, aut à fide apoſtaſiam, ſive proprio, ſive ſtirpis, ſive cognatorum vitio, contaminari, per canonicas factiones, aut ſtatuta à Sede Apoſtolica firmata, aut Apoſtolica privilegia ab eccleſiis prohibentur, ita quòd proviſiones eiſdem quacunque auctoritate factæ vires, & effectum habere non poſſunt, ſed Sedi Apoſtolicæ ſunt expreſſe reſervata, & affecta, *ut in litteris Gregor. Papæ XIII. de quibus in Bul. Rom. cap. 68.*

DE POENA NON RESIDENTIVM.
Cap. II.

SVMMARIVM.

1 *Reſidere tenentur parochi ſub pœna privationis.*

2 *Beneficia ſimplicia, an perſonalem reſidentiam requirant.*

3 *Vagabundi beneficijs ſimplicibus poſſunt iure privari.*

4 *Reſidere tenentur Epiſcopi, alioquin pœnas incurrunt.*

5 *Epiſcopi reſidere negligentes, quando Papæ ſint denunciandi.*

6 *Epiſcopus diu à ſua reſidentia ſine legitima cauſa abſens, poteſt jure privari.*

7 *Abeſſe non poſſunt Epiſcopi ultra trimeſtre ſingulis annis:*

8 *Abeſſe quando poſſint Epiſcopi à reſidentia.*

9 *Parochi ultra bimeſtre abeſſe non poſſunt, & neque per id tempus abſque licentia ſcriptis obtenta.*

10 *Epiſcopi à reſidentia ultra duos menſes parochos diſpenſare non poſſunt.*

11 *Abeſſe non poſſunt canonici à reſidentia ultra tres menſes.*

12 *Reſidentia debita quando debeat publicari.*

13 *Abſens ex cauſa, quomodo beneficio debeat providere.*

14 *Abſens elapſo termino licentiæ ſibi conceſſæ, quomodo beneficio privari poſſit.*

15 *Parochi ſine cauſa, & licentia non reſidentes, quam pœnam incurrant.*

16 *Fructus, in quibus ob non reſidentiam quis condemnatur, fabricæ eccleſiæ ſunt applicandi.*

17 *Reſidentia præcipuè debetur in parochiali.*

18 *Parochi ad reſidentiam in domo parochiali ſunt cogendi, & ea deficiente, in domo parochiali propinqua.*

19 *Canonici ultra tres menſes non reſidentes qua pœna ſint puniendi.*

20 *Abſentes ſine legitima cauſa, ſi diſtributiones quotidianas percipiunt, ad illarum reſtitutionem tenentur.*

21 *Canonici quomodo per tres menſes abeſſe poſſint.*

22 *Canonici, gaudentes privilegio trium menſium abſentiæ, diſtributiones quotidianas amittunt.*

23 *Canonici miſſi ad limina Apoſtolorum, vel ad eadem limina Epiſcopos comitantes diſtributiones quotidianas non amittunt.*

24 *Diſtributiones quotidianas quando non amittant canonici, inſervientes clericis Parochialibus canonicatibus annexis.*

25 *Diſtributiones quotidianæ pluribus caſibus non amittuntur.*

26 *Diſtributiones quotidianas non amittunt abſentes à choro pro utilitate eccleſiæ.*

27 *Diſtributiones quotidianas non amittunt infirmi, & ſenio confecti.*

28 *Diſtributiones non amittunt, Epiſcopis in viſitatione inſervientes.*

29 *Abſentes in Apoſtolicæ Sedis, aut Epiſcopi ſervitio fructus præbendarum integrè percipere poſſunt.*

30 *Reſidere negligentes ultra pœnas privationis fructuum, aliis etiam pœnis plecti poſſunt.*

31 *Reſidere recuſantes, ac extra reſidentiam decedentes pœnam incurrunt, quòd eorum bona ſpolio Cameræ Apoſtolicæ cedunt.*

32 *Parochi epidimiæ tempore ad reſidentiam, & ad eccleſiaſtica ſacramenta adminiſtranda tenentur.*

33 *Abſentes ultra tres menſes, quomodo ſint movendi.*

1 BENEFICIA † curam animarum habentia, aut aliàs perſonalem reſidentiam requirentia obtinentes, ob non reſidentiam, pœnam privationis incurrunt *c. conquerente.* & ibi Innoc. & Abb. *num. 1, de cler. non reſid. & cap. inter*
2 *quatuor. eod. tit.* † Simplicia autem beneficia de jure communi requirebant etiam reſidentiam perſonalem, ut trad Abb. *in c. quia nonnulli n. 6, & n. 7. eo tit.* ſed contraria hodie viget conſuetudo, quæ habet vim legis, quod beneficia ſimplicia reſidentiam non requirant perſonalem, ut ibi Abb. Navar. *de hor. can. c 44. n. 1.* & Graff. *deciſ aur. par. 1. lib 2. c. 97. n. 59.* nihilominus etiam quòd beneficia non requirant reſiden-

reſidentiam, ſi clerici vagantur, ob delictum vagationis, ſervatis de iure ſervandis, legitime contra ipſos formato proceſſu, poſſunt illis jure privari gl. *ut in c. non oportet. de conſecr. diſt* 5 Innoc. *in c. ex tua devotionis. n.* 4. *&* Abb. *nu.* 14 *de cler. non reſid.* Corſet. *in ſing. in verb. vagabundus*, & Diaz, *pract: crim c.* 53 *nu.* 4.

4 Epiſcopi † autem, qui propriæ ſalutis immemores, terrena cœleſtibus, ac divinis humana præferentes, in diverſis curiis vagantur, aut in negotiorum temporalium ſolicitudine, ovili derelicto, atque ovium ſibi commiſſarum cura neglecta, ſe detinent occupati: ſi quis ipſorum, ſex menſibus continuis, extra ſuam diœceſim, legitimo impedimento, ſeu juſtis, & rationabilibus cauſis ceſſantibus, morando abfuerit, quartæ partis fructuum unius anni, fabricæ eccleſiæ, ſeu pauperibus loci, per ſuperiorem eccleſiaſticum applicandorum pœnam ipſe jure incurrit: quòd ſi per alios ſex menſes in hujuſmodi abſentia perſeveraverit, aliam quartam partem fructuum ſi-

5 militer applicandam eo ipſo amittit: † & creſcente contumacia, ut ſeveriori ſacrorum canonum cenſuræ ſubijciatur, metropolitanus ſuffraganeos Epiſcopos abſentes, metropolitanum verò abſentem, ſuffraganeus Epiſcopus antiquior reſidens, ſub pœna interdicti ingreſſus eccleſiæ eo ipſo incurrenda, intra tres menſes per litteras, ſeu nuncium Romano Pontifici denunciare tenetur, quin in ipſo abſentes, prout cujuſque major, aut minor contumacia exegerit, ſuæ ſupremæ ſedis auctor animadvertere, & eccleſiis ipſis de paſtoribus utilioribus providere poſſit, ſicut in Domino noverit ſalubriter expedire, conc. Trid. *c.* 1. §. *ac nihilominus. &* § *ſiquis, de reform. ſeſſ.* 6 & ante concil. Tridentinum etiam ad reſidentiam tenebantur. *cap. pervenit. & cap.* 1. *&* 2. *de cler. non reſid.* ad quam per concil. Trident. *in cap.* 1. *de reform. ſeſſ.* 23. inquit Navar. Epiſcopos, & Parochos jure divino teneri: *ut in cap.* 25. *numer.* 121. *circa. med. ver. ſecundò. prædictum concilium.*

6 Epiſcopus enim † diu à ſua reſidentia abſens jure privari poteſt. *c.* 2. *& c. qualiter. de cler. non reſid.* præcipue autem Dominici adventus, Reſurrectionis Domini, Pentecoſtes, & Corporis Chriſti diebus Epiſcopi à reſidentia abeſſe non poſſunt *c. ſi quis in clero.* 7. *q.* 1. nec quadrageſimali tempore. concil. Trid. *in c.* 1. *circ. med. de*

7 *refor. ſeſſ.* 23. † Nec ultra trimeſtre ſingulis annis, ſive continuum, ſivè interruptum, (quòd etiam æqua ex cauſa, & abſque ullo gregis detrimento fieri debet) nunquam abeſſe poſſunt; quod quidem temporis ſpacium conceditur, cum Chriſtiana charitas, urgens neceſſitas, debita obedientia, & evidens eccleſiæ, vel Reipublicæ utilitas expoſcit: quæ cauſæ à dicto concilio uti legitimæ fuerunt approbatæ *eod. c.* 1. §. *nam cum ſeſſ* 23. *c. ad ſupplicationem de renunc. c. relatum. c. de cætero. c. inter quatuor, & c. tuæ, de cler. non reſid. & c. quorundam.* 74. *diſt.*

8 Abeſſe † cupientes licitas cauſas, à Papa, aut à Metropolitano, vel Metropolitano abſente, à ſuffraganeo Epiſcopo antiquiore reſidente, qui ejuſdem Metropolitani abſentiam approbare debebit, ut in ſcriptis approbentur, debent obtinere: niſi cum abſentia inciderit propter aliquod munus, & reipublicæ officium Epiſcopatibus adjunctum, cujus, quoniam cauſæ ſunt notoriæ & interdum repentinæ, non

non erit neceſſe illud Metropolitano renunciare, ad quem tamen cum concilio Provinciæ ſpectabit judicare de licentiis à ſe vel ſuffraganeo datis, & videre, ne quis eo jure abutatur, & ut pœnis canonicis errantes puniantur. *eod. c. 1. §. nam cùm*
9 † Parochis autem ſine licentia in ſcriptis habita, quæ gratis, & niſi ex gravi cauſa, ultra bimeſtre concedi non debet, & idoneo Vicario ab Ordinario approbato, qui parochiali eccleſiæ interim inſerviat, cum debita mercedis aſſignatione deputato, abeſſe non licet. *eo. cap. 1. §. eadem omninò. ver. diſcendendi. ſeſſ. 23. & cap. 2. in fin. ſeſſ. 6.*
10 *de reform.* † Nec aliter Ordinarij habent facultatem quavis ratione à reſidentia diſpenſandi. congreg. conc. *ſuper eo. cap. 2. in deciſ. ſub tit. Piſtorien.* Cauſâ enim ſtudiorum diſpenſatio à reſidentia concedi non poteſt, cùm hodie per concil. Tridentin. non admittantur ad parochiales, niſi qui per concurſum magis idonei ſunt judicati, ut per ſacram congr. ſub die 22. Februarij 1590. fuit deciſum; *ut in deciſ. ſuper eo.*
11 *cap. 1. §. congregatio cenſuit* † dignitates, canonicatus, præbendas, aut portiones in cathedralibus, aut collegiatis eccleſiis obtinentes ultrà tres menſes ab eiſdem eccleſiis quolibet anno abeſſe non poſſunt, ſalvis tamen earum eccleſiarum conſtitutionibus, quæ longius ſervitij tempus requirunt, *cap. 12. §. hortatur. de refor. ſeſſ. 24.*
12 † decreta autem à concil. Tridentin. edita ſuper reſidentia in concil. Provin. & ſynod. diœceſana debent publicari & frequenter omnium auribus, mentibuſque inſigi, ut in poſterum, Deo iuvante, nulla temporum injuria, aut hominum oblivione, aut deſuetudine aboleantur. *eo. cap. 1.*
13 *in fin. ſeſſ. 23* † Ex his enim cauſis nec poteſt quis abeſſe, niſi proviſo, quòd interim de abſentium beneficiatoribus fructibus ita provideatur, quòd propter abſentiam eccleſia nullum patiatur damnum in divinis. *cap. 2 in fin de reform ſeſſ 6. & praecto. cap. 1. ſeſſ. 25. cap. cum ex eodem §. porrò. de elect. in 6. & cap. beneficium de regul. eodem lib.*

14 Elapſo termino † licentiæ conceſſæ, aut contra non reſidentes licentia non petita, nec impetrata per edictū publicum, ſervatis legitimis proceſſibus, Ordinarius procedere poteſt, quacunque exemptione, & inhibitione etiam vigore Eugenianæ conſtitutionis non obſtante. *dict. cap. 2. ſeſſ 6. & cap 11 ſeſſ 24. de reform.* uſque ad privationem incluſivè, dum tamen præceſſerint trina edicta publica, & lapſi ſint ſex menſes juxtà *cap. ex tua. de cler. non reſid.* Congreg. Conc. *ſuper cap. 1 in ver. privationem. de reform ſeſſ 23.*

16 Parochi † autem, qui ſine cauſa & licentia abſunt, mortalis peccati reatum incurrunt, & pro rata temporis abſentia fructus ſuos non faciunt, qui fabricæ eccleſiarum, aut in pauperum uſus à ſuperioribus ſunt erogandi. *dict. cap. 1. §. ſi quis autem, ſeſſ. 23.* ac præterea moniti, niſi redierint, poſſunt jure privari. *cap. inter quatuor. & cap. fin. de cler. non reſid. cum alijs ſupra allegatis.* Fructus autem † prædicti per ordinarium fabricæ eccleſiæ parochialis debent applicari, etiam ſi non indigeat, nec pauperes intra ejus limites reperiantur, cùm tamen indies poſſit indigere, ſaltem quo ad paramenta, & alia ad eccleſiæ ornatum neceſſaria. congregat. concil. *ſuper eodem cap. 1 ſeſſ. 23. in*
17 *verb. fructus non reſidentium.* Et † cùm prima, & præcipua debeat eſſe cura animarum

marum & ad reſidendum in eccleſia parochiali, & ibi in divinis deſerviendum, debitoque eorum officio fungendum teneri, & obligatos eſſe, ac id per Epiſcopos, & aliorum locorum ordinarios tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatos ſub ſententiis, & cenſuris Eccleſiaſticis, & pecuniariis arbitrio eorum declarandis, ac etiam privationis dictarum parochialium, & aliorum quorumcunque beneficiorum pœnis, quacunque appellatione remota, & quamvis alia habeat beneficia perſonalem reſidentiam requirentia, cogi & compelli poſſunt, ac debent, *ub in conſt. Pij. V: cupientes, & cap. 1. in Bull, cap. 64.*

18 † Et ſunt cogendi ad habitandum in domo eccleſiæ, vel ſi eccleſia domum non habeat in propinquiore intra limites parochiæ, alias tenetur ad reſtitutionem fructuum, *de quibus in eodem cap. 1. ſeſſ. 23.* & ita cenſuit congreg. concil. *ſuper eodem: cap. §. cong. cenſuit.*

19 Dignitates, & † canonicatus in cathedralibus, vel collegiatis eccleſiis obtinentes, & ultra tres menſes contra conc. Trid. diſpoſitionem non reſidentes, primo anno dimidia parte fructuum, quos ratione etiam præbendæ, & reſidentiæ ſuos feciſſent, ſunt privandi; de diſtributionibus

20 quotidianis † abſentes adeo ſunt privandi, ut ſi quis de eiſdem quicquam percipere præſumit, excepta infirmitatis, aut alia juſta, & rationabili corporali neceſſitate, aut eccleſiæ evidenti utilitate debeat excuſari, eoſdem fructus non faciat ſuos, ſed ad omnium ſic perceptorum reſtitutionem teneatur, *c. unic. de cler. & reſid. in 6.* conc. Trid. *cap. 12. de reform. ſeſſ. 24.* & pluribus de cauſis canonici à reſidentia excuſantur.

21 Primò, † enim legis permiſſione, qua per tres menſes abeſſe poſſunt, conc. Trid. *in dict. c. 1, §. quoniam autem, ſeſſ 23. de refor.* non tamen canonici omnes, vel maxima eorum pars poſſunt abeſſe eodem tempore, ne eccleſia ſuo debito ſervitio deſtituatur, ſed tantùm ea quota pars canonicorum, quæ videbitur arbitrio Epiſcopi, & capituli. congreg. conc. *ſuper eod. c. 12. in*

22 *ver. tres menſes*, † Et licet impunè abeſſe poſſent, diſtributiones tamen non percipiunt, ſed illas amittunt, congr. conc. *ſuper d. c. 12. in deciſ. ſub tit. Mediolanen. Gaditen.* Quæ illæ temporibus vacationum eſſe debent pro canonicis, qui ſervire volunt, *ut in eiſdem declarat, ſub verb. tres menſes, §. & diſtributiones.*

23 Secundò, † canonici miſſi ab eorum Epiſcopis ad limina Apoſtocorum eorum nomine, vel, comitantes ipſos Epiſcopos ad eadem limina, qui ex decreto Sixti Papæ V. diſtributiones quotidianas lucrantur, ut teſtatur congreg. concil. *in declarat. ſuper eodem c. 12. in verb. fructuum, §. canonici.*

24 Tertiò, † lucrantur etiam diſtributiones quotidianas, qui curam animarum exercent, quæ illi eccleſiæ imminet, dum tamen ſunt in actu adminiſtrandi ſacramenta, vel alia exercendi, quæ ſpectant ad ipſam curam, quia, tanquam præſentes in choro habentur, ut per eandem ſacr. congreg. fuit declaratum *ſuper eod. c. 12. in ver. recipiant.*

25 Quartò, † qui ex cauſa legitima comprehenſa *in cap. unic. de cler. non reſid. in 6.* ab Epiſcopo excuſatur à reſidentia chori ſine conſenſu capituli, de cujus intereſſe agitur, ſive ſit canonicus, ſive capellanus, *ut in declarat. ſuper eodem cap. 12.*

in dec.ſub tit. Veronen. & alia ſub tit. Mediolanen. erit enim cauſa legitima, ſi deficientibus tunc aliis Miſſis, dum divina officia in choro recitantur, canonico concedatur, ut dimiſſo choro fidelibus Miſſam celebret, vel fidelium confeſſiones audiat, aut alia ſacramenta eccleſiaſtica in caſu neceſſitatis miniſtret, quia præmiſſa concernunt evidentem eccleſiæ utilitatem, quibus caſibus diſtributiones quotidianæ legitimè percipiuntur. *dict. c. unic. §. qui vero. de cleric. non reſiden.* Quod-

26 que abſentes † pro utilitate eccleſiæ diſtributiones quotidianas non amittant, fuit etiam deciſum per eandem ſacr. congreg. *ſuper dict c. 12. in deciſ ſub tit. Tudertin qua incipit, abſentes pro utilitate*, & ideò bene, & jure Gregor. XIII. ſanctæ mem. Carolo Borromeo ArchiEpiſcopo Mediol. ac omnibus Epiſcopis, & eccleſiis ejuſdem provinciæ perpetuò conceſſit, & indulſit, quòd, quicunque canonici metropolitanæ, cathedraliſvè eccleſiæ, aut dignitatem in ea obtinentes, aliique chori officiis adſtricti, Archiepiſcopo, vel Epiſcopo, in civitate etiam extra eccleſiam metropolitanam, vel cathedralem conſecranti, vel reconcilianti eccleſias, cœmiteriavè, aut ſacros ordines, aut confirmationis ſacramentum, aut ſanctiſſimam Euchariſtiam frequenti populo miniſtranti, aut alia Pontificalia munera exercenti, ejus juſſu aſtiterint, miniſtraverint, vel inſervierint, quique Archiepiſcopi, vel Epiſcopi juſſu in metropolitana cathedrali, aut collegiata eccleſia ſua curata in ſacramentorum pœnitentiæ, aut ſanctiſſimæ Euchariſtiæ adminiſtratione operam, miniſteriumvè præſtiterint, dum in ea occupatione verſantur in ipſa eccleſia, ita præſentes in choro cenſeantur, ut diſtributionum quarumcunque æquè participes ſint atque illi, qui miſſarum ſolemniis, & horis, canoniciſque officiis in choro interſunt, quodque præfato Archiepiſcopo, & cuilibet Epiſcopo dictæ Provinciæ liceat, quandocunque ſibi videbitur, permittere, & ordinare, ut aliquot ex canonicis, dignitateſvè obtinentibus, ac aliis choris officio aſtrictis Miſſæ ſacrum, ſivè ex ſua ſolùm devotione, ſivè ex onere ſuſcepto, vel ſibi impoſito, aut eleemoſynæ nomine celebraturis, illud in ſua quiſque eccleſia, in qua choro aſtricti ſunt, quo tẽpore divina officia in choro aguntur, tã feſtis, quàm ferialibus diebus, paragere liceat; & nihilominus, quod ad diſtributiones capiendas attinet, præſentes in choro cenſeantur. Non obſtantibus conſtitutionibus & ordinationibus Apoſtolicis, ac eccleſiarum ſtatutis, ac conſuetudinibus, etiam juramento, confirmatione Apoſtolica, vel quavis firmitate alia roboratis, *ut in litteris ſub annulo Piſcatoris die 20. Octobris. 1579. expeditis, in ſynodo diœceſana prima Cæſaris Speciani Epiſcopi Cremonenſis impreſſis.*

27 Quintò. † diſtributiones percipiunt infirmi, & ſenio confecti, qui reſidere non poſſunt, ſi aliàs reſidere conſueverunt, & debentur etiam detentis in carceribus, non tamen ob propriam culpam, ex trad. per Io. Andr. *in eod. c. unic. de cler. non reſid.* & congreg concilij *ſuper eod. c. 12. in deciſ. ſub tit. Ravennaten.*

28 Sextò, † duo canonici, qui inſerviunt Epiſcopo in viſitatione, abſentes dici non debent, ſed præſentes, ipſi enim cum Epiſcopo pro ſuo, & ipſius eccleſiæ ſervitio commorantur, *cap. de cætero*, & ibi gloſſ. 1, *& cap. ad audientiam*, §. *decernimus*,

ubi

ubi etiam gl. fin. & Abb. *nu. 1. de cleric. non reſid.* non tamen percipiunt victualia, quæ non conſueverunt abſentibus exhiberi, ſed præſentibus tantùm dantur, *ut in eod. c. de cætero, in fine, & ibi* glo. fin. congreg. conc. *ſuper eod. c. 12. in deciſ. ſub tit. Tudertin. Ravennat.* & etiam canonici, pœnitentiarius, & theologus, ac alij, *de quibus ſupra in cap. diſpenſ.*

29 Si verò † in Apoſtolicæ Sedis, aut Epiſcopi ſervitio duo canonici fuerint, fructus præbendarum integrè percipere poſſunt, quia abſentes dici non debent, ita quòd, quo ad præbendam, pœnam incurrant, ſed præſentes, qui pro Epiſcopi, aut ſuæ eccleſiæ ſervitio commorantur, *c. ad audientiam, de cler. non reſid. & ibi* Abb. *numer.* 3.

30 Contra † non reſidentes ultra pœnas privationis fructuum, debet præterea etiam per edictum publicum, quando ad ipſos citatio pervenire non poteſt, ſervatis de jure ſervandis, ad ſuſpenſionis, & excommunicationis ſententiam, ac dignitatum, canonicatuum, parochialium, & aliorum beneficiorum reſidentiam requirentium perſonalem privationem procedi, *cap. ex tua devotionis* & ibi Abb. *numer.* 10. *eodem tit.* & ultra prædictas pœnas Pius Quartus motu proprio, & ex certa ſcientia, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, omnibus, & ſingulis Patriarchis, Primatibus, Archiepiſcopis, Epiſcopis, & aliis quibuſcunque eccleſias in commendam, vel adminiſtrationem, aut alio quovis modo obtinentibus, & quibuſcunque beneficiatis curam animarum habentibus, qui juxta decreti ſuper reſidentia in concilio præfato promulgati tenorem, perſonalem in ſuis eccleſiis reſidentiam facere tenentur, ultra pœnas in d. decret. conc. contentas, etiam ſub privationis eccleſiarum ſuarum, & aliis arbitrariis pœnis juxta formam, & tenorem dicti decreti reſidere mandavit, ac ſtatuit, ordinavitque

31 † quòd deinceps omnia, & ſingula mobilia, & immobilia etiam in urbe, vel ejus diſtrictu exiſtentia, & ſe moventia, res, & bona, jura, & actiones cujuſcunque qualitatis, & valoris, ac ubicunque locorum conſiſtant, ad Patriarchas, & primates Archiepiſcopos, Epiſcopos, & alios quoſcunque, etiam quavis auctoritate, dignitate, gradu, & præeminentia fulgentes, eccleſias præfatas in titulum, vel commendam, ſive adminiſtrationem, aut alio quovis nomine obtinentes, & alios quoſcunque beneficiatos curam animarum habentes, qui extra prædictas eccleſias, ac diœceſes etiam in Romana Curia, aut alibi degentes, & juxta decretum, & formam concilij hujuſmodi non reſidentes deceſſerint, pertinentia, & per illos quarumcunque ſuarum eccleſiarum, & beneficiorum eccleſiaſticorum cum cura, & ſine cura ſecularium, & regularium, quæ illi quomodolibet obtinuerint, ac fructuum, reddituum, & proventuum eccleſiaſticorum, penſionumque annuatum, ipſis ſuper ſimilibus fructibus, redditibus, & proventibus reſervatorum, & aſſignatorum occaſione quæſita, etiam ſi facultatem ſpecialem, de illis, aut eorum parte teſtandi, & aliàs liberè diſponendi, à quibuſcunque Romanis Pontificibus cum quibuſvis clauſulis, & irritantibus decretis obtinuerint, tanquam ſpolia, ad Cameram Apoſtolicam legitimo jure pertineant. Ita quòd Theſaurario, ſeu Commiſſario generali, & ejuſdem Cameræ deputatis in eventũ deceſſus beneficiatorum,

ſolitum inventarium ſuper rebus, & bonis prædictis conficere, illaque prout de reliquis clericorum ſpoliis fieri ſolet, ad pro tempore exiſtentem Theſaurarium dictæ Cameræ Apoſtolicæ, nulla cujuſvis deſuper licentia requiſita, redigi mandavit, *ut in eiſdem Pij V. conſtit. 115. quæ incipit in ſuprema militantis* Quid verò importet verbum, reſidere, qui reſidere teneantur, & quæ ſint cauſæ juſtæ non reſidendi, trad. Graff. *deciſ. aur. c. 97. num. 57. 59. 60. 61. & 62. par. 1. lib. 2. c. 15. nu. 6. & 7. par. 2. lib. 3.* & optime Diaz: junct. addit. Mand *in prac. crim. c. 53 per totum*. Epidimiæ † quoque tempore parochi ad reſidentiam, & ſacramenta adminiſtranda omninò ſunt obligati. congreg. concil *ſuper c. 1. de reſor. ſeſſ. 23. ſub tit. Mediolanen.* Et † canonici abſentes ultra tres menſes non ſunt citandi, aut monendi ad reſidentiam, ſed ad allegandum cauſam legitimam abſentiæ, & quare non debeant puniri, *ut in deciſ. ſuper eo. 12. ſeſſ. 24. ſub tit. Vercellen. quæ incipit canonici abſentes.*

32
33

DE SPOLIIS CLERICORVM.

Cap. LII.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopi bona propria, quæ ante aſſumptionem ad Epiſcopatum habebant teſtamento relinquere poſſunt.*

2 *Clericorum ſpolia olim habebant eccleſiæ, cui beneficiati inſerviebant.*

3 *Eccleſia an ſuccedat in pœnam, quæ plectitur interficiens presbyterum.*

4 *Iura ſecundum temporum varietatem variè proceſſerunt.*

5 *Spolia clericorum ad Cameram Apoſtolicam ſpectant.*

6 *Spolia eccleſiaſtica, quæ dicantur.*

7 *Bonorum eccleſiaſticorum omnium adminiſtratio ſpectat ad Papam.*

8 *Bonorum eccleſiaſticorum quatuor ſunt ſpecies.*

9 *Spoliorum eccleſiaſticorum nomine ſacramenta venire non poſſunt.*

10 *Paramenta, ornamenta, & vaſa ſacra non cadunt in ſpolium.*

11 *Scamna, menſa, dolia, & his ſimilia in ſpolio non includuntur.*

12 *Patrimonialia, & cauſa donationis, vel ſucceſſionis quæſita, non cadunt ſub ſpolio.*

13 *Clericis ab inteſtato, & ſine legitimis ſucceſſoribus decedentibus, bona eccleſiis, quibus præfuerunt incorporantur.*

14 *Bona acquiſita ratione clericalis ordinis, vel officij, ſunt quaſi patrimonialia, & non faciunt ſpolium.*

15 *Bona acquiſita ratione ordinis clericalis à quæſitis ex redditibus eccleſiaſticis differunt.*

16 *Bona acquiſita de his, quæ beneficiarius parcius vivendo ſervavit, non cadunt in ſpolium.*

Bona

17 *Bona acquiſita alios litteras docendo, non cadunt in ſpolium.*

18 *Bona donata per clericum inter vivos, quæ non faciant ſpolium.*

19 *Obligatio antidotalis, quando locum habeat.*

20 *Bona acquiſita beneficiario, qui non habet redditus ultra ſummam ducatorum triginta, non cadunt ſub ſpolio.*

21 *Præſumitur in meliorem partem, quando factum poteſt ſapere delictum, & non delictum.*

22 *Bona per clericum acquiſita, quando de redditibus eccleſiaſticis acquiſita præſumantur,*

23 *Præſumptio magis in jure fundata, contrariam præſumptionem edidit.*

24 *Reus in excipiendo, quando ejus exceptionem probare teneatur.*

25 *Hæres beneficiarij & poſſeſſor bonorum non eſt poſſeſſione privandus, donec conſtet bona cadere ſub ſpolio.*

26 *Bona ex redditibus eccleſiæ à beneficiario empta, & alicui eccleſiæ aut pijs locis ipſo vivente ſine fraude tradita, non cadunt ſub ſpolio.*

27 *Diſtributiones quotidianæ non faciunt ſpolium.*

28 *Bona Romanam curiam ſequentium, quæ non faciant ſpolium.*

29 *Illegitimi quorum bonorum ſint incapaces.*

30 *Teſtandi facultas, non condito teſtamento regulariter minimè prodeſt.*

31 *Teſtandi facultatem ſolus Papa tribuere poteſt.*

32 *Bonorum eccleſiaſticorum dominium eſt Dei.*

33 *Negotiatio eſt duplex, licita, & illicita.*

34 *Negotiatio eccleſiaſticis eſt illicita.*

35 *Negotiantur illicitè eccleſiaſtici poſſeſſiones conducendo.*

36 *Ordinari prohibentur cupidi.*

37 *Negotiatio neceſſitatis cauſa clericis eſt permiſſa.*

38 *Clerici cauſas criminales, aut civiles ſecularium ſuſcipere non poſſunt.*

39 *Clericis officium procuratoris exercere non licet.*

40 *Clerici pluribus modis bona minus legitimè acquirunt.*

41 *Epiſcopis ſervitus principum ſecularium eſt interdicta.*

42 *Fructus omnium beneficiorum generaliter vel ſpecialiter Sedi Apoſtolicæ reſervatorum à die vacationis uſque ad diem proviſionis cadunt ſub ſpolio.*

43 *Fructus beneficiorum non reſervatorum, nec affectorum, à die vacationis citra non ad cameram, nec ad hæredes, ſed ſucceſſori debentur.*

44 *Decretum irritans, & clauſula, ſublata, &c. quid operetur.*

45 *Fructus beneficiorum juriſpatronatus non cadunt ſub ſpolio.*

46 *Fructus beneficiorum vacantium ad collationem Ordinariorum non cadunt ſub ſpolio.*

47 *Bona clericorum, qui dum viverent, ſcandaloſè ſe gerebant, an veniant in ſpolio.*

48 *Actiones deſcendentes ex quaſi delicto, non tranſeunt ad hæredes.*

49 *Probandi onus quando cameræ Apoſtolicæ incumbat.*

50 *Spolium committitur ob non reſidentiam in pœnam non reſidentis,*

51 *Apoſtatarum extra clauſtra degentium bona, cameræ Apoſtolicæ ſunt applicata.*

52 *Ordinis fratrum Humiliatorum extinctio*

53 *Fratribus extincti ordines Humiliatorum, alimentorum aſsignatio.*

54 *Reſervata ſunt omnia beneficia extincti, ordinis Humiliatorum.*

55 *Fratres extincti ordinis Humiliatorum an comprehendantur ſub conſtitutionibus contra Apoſtatas editis.*

56 *Fratrum extincti ordinis Humiliatorum bona, quando ad cameram Apoſtolicam ſpectent.*

57 *Fratres ordinis Humiliatorum, an de bonis per ipſos acquiſitis diſponere poſsint*

QUOMODO bona eccleſiaſtica dividi, diſtribui, & diſpenſari debeant, fuit ſupra tractatum. Sed, quia Gregorius III. ſuper expoſitione ſibi
1 facta decrevit, † quod Epiſcopus condito teſtamento hoc ſolùm, quod eum ante Epiſcopatus ordinem proprium habuiſſe conſtiterit, relinquere poſſit, quicquid verò eccleſiæ ante ipſius conſecrationem fuiſſe conſtaret, vel in Epiſcopatus ordine Epiſcopum acquiſiviſſe, in eiſdem eccleſiæ dominio conſervaretur, *cap. 1. ext. de teſtam.* cùm Epiſcopis, & aliis eccleſiaſticis viris decedentibus ſuper eorundem bonis ſæpius graves lites ſoleant exoriri; ipſis defunctis, quibus bona devolvantur, infra demonſtrabitur.

2 Epiſcopis † enim decedentibus, de jure communi eorum bona, præſertim poſt conſecrationem acquiſita, penes earum eccleſias debent remanere, *cap. cum in officiis, eod. tit. cap. ſicubi. & cap. quicunque. 12. quæſt. 5.* & etiam in pœnalibus ſuccedit eccleſia; quia pœnæ, † qua interfi-
3 ciens presbyterum eſt plectendus, pars eccleſiæ, cui præfuit, & alia pars pro ejus anima eſt diſtribuenda, *cap. presbyteri, ext. de pæn.* poſtea tempore procedente conſervari debebat ſucceſſoribus, vel in eccleſiarum utilitatem converti, *cap. quia ſæpe, de elect. in 6. cap. præſenti, eod. lib.* & Navar *in comm. de ſpol. cleric. §. 10. numer. 1, & 2.*

4 Sed, quoniam † ſecundum temporum diverſitatem jura variè proceſſerunt, ut trad. Abb. *in q. 4. ante fin.* Romani Pontifices pro tempore exiſtentes bonorum Epiſcoporum, & beneficiatorum deceden-
5 tium, diverſorum ſpoliorum, † ut ad cameram Apoſtolicam ſpectantium, & pertinentium, collectores, vel exactores in variis Provinciis, & locis deputarunt, & conſtituerunt; qui de illis, tanquam de rebus ad cameram præfatam ſpectantibus donando, & tranſigendo, ac alias diverſimode diſpoſuerunt, *ut per extravag. Paul. III. circa princip. de anno 1552. editam, in Bull. Rom. cap. 31.* & per Navar. *comm. de ſpol. cler. §. 5. poſt princ.* ubi idem Paul. motu proprio, teſtatur ab antiquiſſimo tempore citrà, dicta ſpolia cameræ Apoſtolicæ nomine exacta, & inter jura ipſius cameræ connumerata fuiſſe, ubi ad amputandas difficultates, quæ in medium afferebantur, motu proprio, & ex certa ſcientia, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, declaravit, res, & bona, ſpolia nuncupata, & in quibuſcunque regnis, & dominiis tam citrà, quam vltra montes, & maria conſiſtentia. quæ pro tempore poſt obitum Prælatorum, & perſonarum quantumcunque, & quomodolibet qualificatarum, etiam Cardinalatus honore fulgentium, qui, vel nullo condito teſtamento, vel abſque ſufficienti facultate, aut,

aut ultra quantitatem, de qua facultatem habuerunt, condito, deceſſerunt & decedent, ad cameram Apoſtolicam, non ad alios, etiam in quibuſvis aliis eccleſiis, monaſteriis, cæteriſque beneficiis eccleſiaſticis, cum cura, & ſine cura ſecularibus, & quorumvis ordinum regularibus, ſpectare, illaque, tanquam ad ipſam cameram ſpectantia perpetuò colligi ac recuperari poſſe, & debere, *ut in ead. extravag. Paul. III. ibi motu proprio eod. Bull Rom pag.* 420. *eod. cap.* 32.

6 Spolia † enim hoc caſu ſunt bona ab eccleſiaſtica perſona quæſita, immediate, vel mediate ex bonis eccleſiaſticis, quæ non fuerunt ante mortem ejus juſtè impenſa, nec facta jure patrimonialia, nec quæſita alii irrevocabiliter, vel, quæ ſunt ex illicita ejus negotiatione comparata, eorundemque beneficiorum fructus, ſeu redditus debiti, & inexacti. Navar. *dict. comment. de ſpol. cleric.* §. 1. *num.* 2. quæ ſpolia, ut bene refert Paul. *in d. extravag.* antiquis temporibus à camera Apoſtolica recipiebantur, ut per Rot. *deciſ.* 41. *in princip. de probat. in antiq.* Calder. *deciſ.* 1. *de pecul. cler.* Guid. Pap. *deciſ.* 110. Boer. *deciſ.* 224. & alios quos citat Navar. *in eod. commen. de ſpol. cler.* § 9 *num.* 1 *verſ. tertii*; ex quibus ſatis conſtat de reſervatione †
7 facta à Papa, cui omnium bonorum eccleſiaſticorum ſpectat adminiſtratio, etiam de jure divino, S. Thom. 2 2. *quæſt.* 100. *art.* 1. Innoc. *in cap. noverit, num.* 2. *de ſentent. excom.* Card. *in cap. perpendimus, numer.* 12. *eod. tit.* & Navar. *in d. comment.* §. 9. *num.* 2.

8 Bonorum † eccleſiaſticorum quattuor ſunt ſpecies, ſcilicet, ſacramenta, vaſa ſacra, ornamenta ſacra, & bona eccleſiaſtica deputata pro hominum ſacrorum ſuſtentatione. S. Thom. 2. 2. *quæſt.* 99. *art.* 3. *& quolib.* 6. *art.* 11. *&* 2. 2. *quæſt.* 135. *art.* 4. & Navar. *de red. eccleſ. mon.* 18, *num.* 1. & 2. *quæſt.* 1.

9 Quorum prima, † videlicet, ſacramenta, uti ſpolia, cameræ Apoſtolicæ applicari non poſſunt, cùm ſacramentum ſit inviſibilis gratiæ viſibilis forma, cujus ſimilitudinem gerit, & cauſa exiſtit *cap. ſacrificium, de conſecrat. diſt.* 2. & Graff. *deciſ. aur. cap.* 1. *num.* 4 *par.* 2. *lib.* 1. Unde in bonis noſtris ſacramenta eſſe non poſſint, Nullius autem ſunt res ſacræ, & religioſæ, & ſanctæ. Quod enim divini juris eſt, id nullius in bonis eſt, §. *nullius. inſtit. de rer. diviſ.* Nec ultima ſpecies, quia bona eccleſiaſtica pro clericorum ſuſtentatione deputata non cadunt in ſpolio, *ut tot. tit. de rel. eccleſ. non alien.* Et, cùm dubitaretur, nunquid vaſa ſacra, & ornamenta ſacra ſecundæ, & tertiæ ſpeciei venerint in ſpolium, Pius V. ſancto zelo ductus, quò abuſibus, ſcandaliſque provideret, & beneficiorum indemnitati, animarumque quorumlibet ſaluti conſuleret, quænam ſub ſpolio cadant, motu proprio, ex certa ſcientia, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine ſua perpetuò valitura conſtitutione ſtatuit, & ordinavit, ac decernendo declaravit.

10 Primò, † quòd omnia, & ſingula ornamenta, & paramenta, ac vaſa, nec non miſſalia, & gradualia, ac cantus firmi, & muſicæ, aliique quomodolibet nuncupati libri, & aliæ res ſacræ, etiam auri, & argenti, ac quæcunq; alia bona per quoſcunq; prælatos, & alios quoſcunque beneficia eccleſiaſtica, cum cura, & ſine cura, ſecularia, & quorumvis ordinum regularia, quomodo-

modolibet obtinentes, ad uſum,&cultum divinum, etiam in eorum privatis ædibus, & capellis, vel oratoriis diſtinata tempore eorum obitus ex teſtamento, vel ab inteſtato relicta ſpoliorum appellatione non veniant, ſed eadem ad eccleſias, quibus defuncti præfuerunt, ſpectare, & pertinere decrevit, *ut in ead. conſtitut. Pii V. ſub dat. Romæ anno 1567. in Bull. Rom. cap.* 44. & per Navar. *in* §. 8. *num* 2. *de ſpol. cleric.*

11 Secundò, † nec cadunt in ſpolio, quæcunque ſcamna, cathedræ arcæ, & etiam ligneæ, vel lapideæ, etiam marmoreæ menſæ & tapulæ, ac quæcunq; dolia, ſeu vaſa vinaria vacua, & alia ſimilia ſupellectilia domeſtica, *ut idem Pius V. ſtatuit in ead. conſtitut.* §. *inſuper* Et ſimilium appellatione, omnia alia lignaminum mobilia cujuſcunque qualitatis exiſtentia comprehenſa cenſentur, & hæc expreſſe ſunt excluſa, & eccleſiis incorporata, per dictam Pij V. conſtitutionem, ibi, eo ipſo applicata, & incorporata ſint, & eſſe cenſeantur, quæ ſignificant ſententiam juris, gloſſ. *in cap. in pœnis, de regul, jur. in 6.* Felin. *poſt alios, quos citat. in cap. Rodulphus, num.* 28. *de reſcript.* & Navar. *eod. comment. de ſpol, cleric.* §. 8. *numer.* 5.

12 Tertiò, † præter exempta per dictam conſtitutionem, ſunt etiam à numero ſpoliorum exempta omnia bona patrimonialia, vel cauſa donationis, ſucceſſionis, ſeu legatorum, aut ex fructibus eorundem bonorum patrimonialiũ, & donationum, vel ſucceſſionum acquiſita, de quibus beneficiati liberè teſtamento, donatione, vel quocunque alio modo, & titulo diſponere poſſunt, *cap. quia nos, & cap. relatum il* 2. *de teſtament. cap.* 1. *de ſucceſſ. ab inteſtat.* Innoc. *in cap cum in officiis, num.* 2. *verſ. ſi autem, eod. titul* Bald. *in auth. licentiam, C de epiſc. & cler.* Alexand. *in conſ.* 101. *num.* 2. *lib.* 7. Corn. *conſ* 314. *num.* 2 *vol.* 3. *& in conſ.* 79: *num.* 3. *verſ. tamen ſecus eſt in aliunde quæſitis, &c. volum.* 4. Navarr. *eodem. com. de ſpol: clericor. in princip: nu:* 2. *verſ: dixi.* Quæſita ex bonis eccleſiaſticis, Ab inteſtato autem decedentibus, dicta bona ad conſanguineos, qui eis legitime ſuccedunt devolvuntur, Rot. *deciſ.* 41. *num:* 1. *de probat. in antiq.* quæ concluſio procedit etiam in Epiſcopo patrimonium habente, quòd bona hæreditaria præſumantur potius quæſita ex redditibus patrimonialibus Epiſcopi, quàm eccleſiæ, ut tenuit Rota, quæ plures allegat. *in par.* 3. *diverſ. lib.* 3. 3. *deciſ.* 582, *num*.... quibus †
13 ſine legitimis ſucceſſoribus decedentibus, eccleſiis, quibus defuncti præfuerunt, incorporantur, *ut in authen. de eccleſ. tit:* §. *interdiximus, vers: ſi quis autem Epiſcopus, colum.* 9. *cap: final:* 12. *quæſt:* 5. gloſſ. fin. *in cap requiſiti, ext: de teſtament: & in cap:* 1. *de ſucceſſ: ab inteſt:* & Innoc, *in d. cap. cùm in officiis, num.* 5.

14 Quartò, † bona quaſi patrimonialia, quæ ſunt quæſita ratione clericalis ordinis, vel officii, alia ratione, quàm juris percipiendi fructus beneficiales, ut quæ ſacerdotes pro eleemoſyna recipiunt, Miſſas celebrando, capellanos agendo, prædicatoris, confeſſarijvè munera, aut alios ſpirituales actus exercendo, & Vicarij generalis aut aliud officium eccleſiaſticum temporale adminiſtrando, *cap. quia nos.* & ibi Innoc, *de teſtam cap: relatum.* §. *cæterum. eod. tit.* & poſt Abb. Hoſtienſ. Card. & Franc, tenet Navar. *in d:*

tract. de red eccleſ. quæſt. 1. *mon.* 19. *n.* 1.

Ratio autem differentiæ, † quòd redditus beneficiorum cadunt ſub ſpolio, non autem quæſita ratione ordinis clericalis, ea eſt, quòd bona beneficiorum habent onus dandi ſuperflua pauperibus, & ratione ordinis quæſita tribuuntur eis ſine vllo onere, Navar, *eod. mon.* 19, *in fin.* ſunt namque eorum propria, ut inquit B. Thom. 2. 2. *quæſt* 185. *art.* 7. & poſt Oldr. & alios plures citatos Pegn. *ſuper Direct. Inquiſitor. par.* 3. *lib.* 3. *Schol.* 154. §. *poſtremo quædam.*

16 Quintò, † beneficiati de his, quæ de ſuo honeſto victu parciùs vivendo ſervant, licitè diſponere poſſunt, quia eo modo ſua quaſi induſtria, & labore quæſita cenſentur patrimonialia, quæ propterea in ſpolio venire non poſſunt, ut ſenſit. S. Thom. 2. 2. *quæſt.* 185. *art.* 7. Major *in* 4. *diſt.* 24. *quæſt.* 17. probant Adria. *in* 4. *de reſt quæſt.* 12. & Sot. *lib.* 50. *quæſt.* 4. *art.* 3 *de juſt.* & *jur.* quos ſequitur aprobando, tenendo, & firmando, dictam concluſionem Navar. *d. tract. de redden. eccleſ. mon.* 36. *numer.* 2. *tom.* 1.

17 Sextò, † quæſita, alios litteras docendo publicè, vel privatè legendo (dummodo ſine præjudicio reſidentiæ, quo ad beneficiatos obligatos ad reſidentiam perſonalem) quæ dicuntur etiam quaſi patrimonialia, & præſertim, ſi ob tenuitatem beneficiorum, ac neceſſitatem, vel inopiam inſurgentem hæc officia exerceantur, *l. legatis*, §. *ſi ex officio*, & ibi gloſſ. *in ver. officium*, & Bart. *numer.* 2. *de leg* 3. & Innoc *in cap. cum in officiis, numer.* 4. *de teſtam,* quia ex legitimo artificio quæſita dicuntur, *d. cap. relatum*, §. *cæterum*, *cum aliis ſupra allegatis.*

18 Septimò, † donata in vita ſaltem, quæ juſte donantur, loco eorum, quæ de proprio pro expeditione Bullarum Epiſcopatuum, vel aliorum beneficiorum; & in paramentis eccleſiaſticis, ac mobilibus, in paranda domo ante fructuum beneficiorum perceptionem exponuntur, quæ proculdubio expoſita non fuerunt ex redditibus eccleſiaſticis, & tunc loco eorum, quæ eccleſiæ acquiruntur, ac ſub ſpolio cadunt, beneficiarius poterit tantundem tuta conſcientia, & legitimè in vita donare, *cap. injuſtum*, §. *item*, & *cap. ſeq.* 12. *quæſt.* 2. Navar. *eod. com. de ſpol. cleric.* §. 6. *numer.* 2. *ante vers. tertio noto.* & *titul. de reddit. eccleſ. quæſt.* 1. *mon.* 27. *numer.* 3. *circa fin.* eademque ratione, titulo donationis poſſunt legitimè ſacerdotes fratribus, aut aliis conſanguineis ruſticis, aut aliàs pauperibus donare, qui (ut ferè fit) labore, ſudore induſtria, ac expenſis fratrum, vel parentum ruſticorum laborantium in ſcholis ad

19 ediſcendum, † donec ordinem ſacerdotalem ſuſcipiant, manutenentur, quia ad antidora ſunt obligati, & donant ad extinctionem debiti præcedentis.

20 Octavò, † nullum ſpolium cameræ fieri, nec quidquam à quibuſvis ſpoliorum cameræ collectoribus, vel ſubcollectoribus exigi, vel percipi poteſt per obitum eorum, qui dum viverent, vnum, vel plura beneficia eccleſiaſtica obtinebant, cujus vel quorum omnium fructus, redditus, & proventus, vna computati triginta ducatorum auri de camera, ſecundùm communem æſtimationem, valorem annuum non excedebant, aut, qui penſiones annuas ſuper quibuſvis fructibus eccleſiaſticis vſque ad dictum valorem annuatim, & non vltra, perceperint, *ut in d. conſtit.*

Pij V. in Bull. Rom. cap. 43. & in d. com de ſpol. clericor. §. 8. num. 1. verſ. prætereà, & num. 7. Quia cùm ex ſimilibus beneficiis, & redditibus vix poſſit quis propter eorum tenuitatem ſuſtentari, ſi quis, non excedens dictos annuos redditus, nihilominus poſt obitum relinquat bona acquiſita pecunias, aut mobilia, præſumuntur acquiſita ratione ordinis clericalis, officij eccleſiaſtici, aut alterius legitimi exercitij,

21 † quia, quando factum poteſt ſe habere ad delictum, & non delictum, præſumitur in meliorem partem, Bart in l non ſolùm, §. ſed. ut probari ff: de nov. oper. nunci. Abb. in cap auditu & ibi. Felin. num 33 de præſcrip. & in cap. in præſentia, num 13 verſ. ſed ultrà. de probat. & Gabr in conſ. 275 num: 2 vol. 1.

22 Nec obſtat † quòd res, quas clericus poſt clericatum acquiſivit, præſumantur de redditibus eccleſiæ acquiſita, ut per Innoc eod cap. cùm in officiis, num. 3 de teſtam: quia Innocentius loquitur, & ejus dicta procedunt in bonis à Prælatis defunctis relictis qui amplos redditus habebant. Sed hoc caſu, quo beneficiati, juri novo per dictam conſtitutionem inducto, habent legem certam, & favorabilem, quà non excedentes annuum redditum eccleſiaſticum triginta ducatorum non faciunt ſpolium, ſi acquirunt, præſumuntur legitimè acquiſiviſſe, ut ſenſit Innocentius in d cap. cum in officiis. num. 3. ver. quidam tamen.

23 Et hæc † præſumptio in jure, & majori veriſimilitudine fundata contrariam præſumptionem excludit, cap. quia, & cap. litteras, ext: de præſumptionibus, & ibi Innoc. eod num. 3

Cùm enim fundamentum intentionis cameræ conſiſtat in illicitis, quæ prætenduntur ab eccleſiaſtico geſtis, illud

24 probare tenetur, cum † etiam reus in excipiendo efficiatur actor, & ejus exceptionem probare teneatur, l. 1 ff. de except, Felin in cap. auditu, num. 33. de præſcript.

25 Maximè, ſi hæres reperiatur in poſſeſſione, quia tunc non eſt privandus, donec probetur bona cadere ſub ſpolio, & cameræ onus probandi incumbit, cap. nulli junct gloſſ 12 quæſt. 5. gloſſ in cap ſint manifeſtè. in ver probatur in fin ead can. quæſt. 1 & Pau de Caſtr. in l ſi quis presbyter n 4 C. de epiſc. & cler.

26 Nonò † nec cadunt ſub ſpolio, quæ beneficiatus dum viveret, emit ex redditibus eccleſiaſticis pro ſua eccleſia, vel ei, aut aliis eccleſiis vel locis piis tradidit ſine fraude: ut ſi quis fundaret benefic unì eccleſiaſticum, & emeret redditus pro dotandis amore Dei puellis, aut ad alia opera pia erogaret, dummodo, ipſo vivente, dominium fuerit translatum: quia tali caſu tempore mortis eccleſia, ſeu alia loca pia habent dominium, & poſſeſſionem, & tunc beneficiatus eſt eiſdem bonis exutus, quæ propterea non vacant, nec in ſpolio cadere poſſunt Navar d. com. de ſpol. cleric §. 1. nu. 4. & §. 6. nu. 2. junct. verſ. tertiò nota

27 Decimò † nec fit ſpolium de diſtributionibus quotidianis, quia efficiuntur bona propria clericorum, & uti quæſita ratione laboris, & legitimi ſervitii, de illis eccleſiaſtici diſponere poſſunt Gemin in cap. præſenti, de offic. ord. in 6 Dec. in conſ. 180 colum. 1 Covar. in cap. cum in officiis, numer. 4. de teſt. Redo in tract. de ſpol. eccleſ. quæſt. 1, numer. 27. verſ. ulte-

vlterius canones permittunt, & Pariſ. *qui de communi teſtatur in conſ.33.col.2 vol.4.*

28 Undecimò, † non cadunt ſub ſpolio bona à quibuſcunque Vrbis incolis, ſeu curiam Romanam ſequentibus, mobilia, immobilia, ſe moventia, pecuniæ, iocolia ſive monilia, actiones, res, & jura, quæcunque ab eiſdem incolis, & curiam Romanam ſequentibus in dicta Urbe, & eius diſtrictu conſiſtentibus empta, aut aliàs quovis modo quæſita, ſi eos in dicta curia, ſeu eius diſtrictu decedere contigerit, de quibus teſtamento, aut alio titulo diſponi poteſt, & decedentibus ab inteſtato proximiores agnati ſuccedunt, *ut in extravagante pauli III. ſub dat. Romæ 1549. ſexto Idus Martij ut per Nauarrm. eodem comment. §. 6. n. 1.* quam extravagantem noviſſime Paulus Papa Quintus innovavit.

29 Sed, † quia dictæ extravag. vigore fuerat conceſſa facultas teſtandi in favorem propriorum filiorum illegitimorum, ſeu ſpuriorum, ac de jure incapacium, ſeu aliàs prohibitorum, Pius V. ſex cauſis adductis facultates teſtandi, aut quovis alio modo diſponendi de acquiſitis ex bonis eccleſiaſticis, ac de aliis rebus etiam proprio labore partis ad commodum illegitimorum, etiam legitimatorum, & habilitationes illegitimis ad ſuccedendum in bonis feudalibus, & emphiteuticis eccleſiaſticis conceſſas revocavit. *ut in conſtit. ſub dat. Romæ anno 1570 ſexto Kal Februarii, in Bull. Rom. cap.* 120. Ac demum revocationem ampliando, illam procedere voluit, etiam quò ad bona patrimonialia eccleſiaſticorum, in quibus illegitimi, aut aliàs de jure incapaces, nec hæredes inſtitui, nec ſuccedere poſſe decrevit; *ut in litteris ſub annulo piſcatoris expeditis dat. Romæ die ſeptima Martij 1572. in eodem. Bull. cap.* 152.

30 Vltimò, † non cadunt ſub ſpolio bona eccleſiaſticorum decedentium, condito teſtamento, modò legitima facultate teſtandi ſuffulti, quæ tamen non ſuffragatur, ſi qui illam obtinuit, non teſtetur arg. *l. hac conſultisſima, & l. ex imperfecto, C. de teſtamen.* & Navar. *d. com.* §. 7. *num.* 6. niſi in eadem facultate caveatur, quòd etiam ab inteſtato proximiores in gradu ſuccedant; quia tunc contra cameram Apoſtolicam lata interpretatio eſt facienda argum. text, *in l. 3 ff. de conſt princ.* quem ſequitur Bart. *in l. ſi quando. num. 1. C. de inoſ. teſtament.*

31 Et † ſolus Papa facultatem teſtandi concedere poteſt, Navar. *eod. com.* §. 9 *n.* 3. quia ipſi ſoli, uti univerſali bonorum eccleſiæ adminiſtratori, eſt immediatè à Deo commiſſa bonorum omnium eccleſiaſti-
32 corum adminiſtratio, & omnium † bonorum eccleſiaſticorum dominum eſſe Domini Noſtri JESU CHRISTI, non ſolùm ea ratione generali; Domini eſt terra, & plenitudo eius, ſed etiam ſpeciali cenſura, & diſpoſitione hominum, licet ſuperflua, fuerit, & hoc eſſe certum, & de fide, tenet Nava. *in tract. de reddit eccleſ. quæſt. 1. mon. 40. num. 1. & in d. com. de ſpol. cler*, §. 9. *num*: 4. & quocunque caſu hæc omnia procedunt duobus concurrentibus, uno in abſtinendo, videlicet, ab illicita negotiatione, & aliis à ſacris canonibus prohibitis, & altero in faciendo, nempè reſidendo, ſi ipſi habeant beneficia perſonalem reſidentiam requirentia, ex alibi allegatis.

33 Negotiatio † enim eſt duplex, licita, & illicita; licitè negotiari licet, antequam quis ſit eccleſiaſticus, ſed mutato ſtatu laicali in eccleſiaſticum negotiari non licet, *cap. fornicari, & cap. eijciens, 88. diſt.*

34 † Nam negotiatio eccleſiaſticis eſt interdicta, *cap. decrevit, cap. conſequens, cap. Epiſcopus. cap. perlatum: & cap. negotiatorem, ead. diſt.* quia difficile eſt, inter ementis, vendentiſque commercium non intervenire peccatum, *cap. qualitas, de pœnit. diſt. 5* .& pluribus modis eccleſiaſtici illicitè negotiantur.

35 Primò, † poſſeſſiones conducendo, *ut cap. fin. 87. diſt. & d. cap. decrevit.* quia ſemper intelligitur cauſa cupiditatis hoc fieri, niſi neceſſitas probetur, gloſſ. *in eod. cap. decrevit, in ver. conducere* eſt enim cupiditas mater vſurarum, *c. virum, 47. diſt.*

36 Quapropter cupidi ordinari prohibentur; quia tales de facili deviant à vero, *dict cap. virum, & cap. dilectiſsimi, 8 quaeſt. 2.*

37 Sed, quando † negotiatio non fit lucri cauſa, ſed, ut neceſſitati ſubveniatur, non eſt clericis prohibita, ex traditis per Abb. *in cap. ſecundum, num. 1. ne cler. vel mon* & Navar. *eod commen. de ſpol. cleric. §. 7. num. 5. verſ. quae omnia.*

38 Secundò, † nec cauſas criminales, aut civiles ſecularium ſuſcipere, aut pro illis coram judicibus ſecularibus advocare poſſunt, *d. cap. fin.* & gloſſ. *in cap. 1 15. quaeſt. 2. cap. 1.* & ibi Abb. *num. 5. ne cler. vel mon. neg ſec. ſe immiſc. & cap. 1. ext. de poſtul.*

39 Tertiò, † nec officium procuratoris exercere, quod ars nuncupatur, *cap. qui Epiſcopi, in fin. 1. quaeſt. 3. d. cap. 1. ne cler. vel. mon.* & gloſſ. *in cap. 1. in ver. artem, eod. tit. in 6.* & hæc procedunt regulariter, quò ad lites coram judicibus ſecularibus, ceſſante neceſſitate, ſed coram judicibus eccleſiaſticis poſſunt omnes advocare, licèt, ſi ſunt in ſacris, ſalarium petere non poſſunt, *cap. obſervandum, & d.* gloſſ. *in cap. 1. 15. quaeſt. 2. &* etiam pro ſe ipſo, pro eccleſia, & ſi neceſſitas immineat, pro perſonis conjunctis aut miſerabilibus. poteſt quis advocare, & procurare, *cap. 1. & cap. fin. ext. de poſtul. cap. 1.* & ibi Abb. *num. 5. ne cler. vel mon.*

40 Quartò † acquiſita ex artificio, vel ſervitio per modos eccleſiaſticis perſonis per ſacros canones prohibitos, etiam aliter, quam per illegitimam negotiationem, ut toto tit. *ne cler. vel mon. & de cler. venat.* & ex arte medica, & chirurgia, vel alia eis prohibita, atque ex obſequiis indecenter Regibus, Principibus, & aliis ſecularibus perſonis contra ſtatuta canonum exhibitis, ut per eundem Navar. *eod. commen. de ſpol. cler. §. 7 num. 5.*

41 Epiſcopis enim, † ne minus dignè loco cedant, aut Regum miniſtris, regulis, & Baronibus, perſonaliter inſerviant, per ſacr. concil. Trident. cum antiquorum canonum renovatione fuit expreſsè interdictum *ut c 17 de reform. ſeſſ 25.* & ideò quidquid pro ſimilibus obſequiis Principum largione acquirunt ſpolio cedit.

42 Sub ſpolio † etiam cadunt omnes fructus, redditus, & proventus, ac jura, obventiones, & emolumenta quæcunque quomodolibet, & qualitercunque nuncupata omnium, & ſingulorum beneficiorum eccleſiaſticorum cum cura, & ſine cura ſecularium, & quorumvis ordinum regularium, & monaſteriorum etiam con-

conſiſtorialium, tam per conſtitutiones Apoſtolicas, quàm cancellariæ Apoſtolicæ regulas editas, & edendas, ſeu alias quomodolibet, & ex quavis cauſa generaliter, vel ſpecialiter Sedis Apoſtolicæ reſervatorum, ſeu affectorum à die vacationis beneficiorum pro rata temporis, uſque ad diem proviſionis, *ut in litteris Pij IV. dat. Romæ ſub annulo piſcatoris die 7. Decembris 1560. in Bull. Rom. cap. 29.* & Navar. *eodem tract. de ſpol. cler. §. 7. num. 2. verſ. primo not.* quæ loquuntur de beneficiis in Regno Neapolitano, & illius Provinciis per obitum, & aliàs quovis modo, præterquàm per ceſſum, illa obtinentium pro tempore vacantium, quæ poſtmodum per alias ejuſdem Pij IV. litteras fuerunt ampliatæ, non ſolum in Regno Neapolitano, ſed per totam Italiam, *ut in eiſdem litteris ſub annulo piſcatoris, die 15. Aprilis 1560. expeditis, in eodem Bull. cap. 36.*

Ideò cum generaliter omnes fructus beneficiorum reſervatorum, & affectorum à die vacationis uſque ad diem proviſionis ſint cameræ Apoſtolicæ, conſequens eſt,
43 † quòd dicti fructus beneficiorum non reſervatorum non exacti tempore vacationis obvenientes non ſint Sedi Apoſtolicæ reſervati; ut per Navar. *eodem §. 7. num 3.* ſed ſint illius, cui ſpectant de jure, & jure canonico ſpectant ſucceſſoribus beneficiatis. Nullus enim quorumcunque beneficiatorum, ſivè ex teſtamento, ſive ab inteſtato decedentium fructus, &c. pecunias, & aliàs res per beneficiatos defunctos relictos, & ante illorum obitum non exactos, etiam ſi pro tempore ante obitum hujuſmodi decurſo debeantur, ac eorum ſolutionis dies beneficiatis viventibus advenerit; & per ipſos beneficiatos non ſteterit, quominus illos exegerint; quinimo, omnem pro illorum exactione neceſſariam diligentiam etiam judicialiter agendo fecerint, quoquomodo exigere, aut etiam ſponte oblatos percipere poteſt; ſed ſucceſſoribus in beneficiis debentur, *ut in c. fin.* ubi etiam gloſſ. *in ver. reſervari in addit. de off. ord. in 6.* Baron. *in conſ. 138. num. 67 & 9. volum. 1. & in Motu proprio Iulij Papæ III. die 6. Iulij anni 1550. in Cancellaria Apoſtolica publicato, in eodem Bull. Rom. c. 9 pag. 504. §. nos attendentes, & §. volentes* & ita in curia Romana pluries ſervari, & judicatum vidi, nec aliter
44 judicari poteſt. quia dictus † Motus proprius habet decretum irritans, &c. & clauſulam, *ſublata &c.* quæ removet aliter judicandi, vel interpretandi facultatem, *cap. ſi eo tempore. de elect. in 6.* cum aliis alias allegatis, & infinitas lites tollit, quæ inter hæredes, & ſucceſſores in beneficiis oriri ſolebant, quibus, ut plurimùm laici in præjudicium ſucceſſorum beneficiatorum fructus, & pecunias non exactas os bovi trituranti alligando exigebant, ut bene animadvertit, & quibus motus fuit Jul. III. *in dict. conſt. de qua hic meminimus.*

45 Fructus † beneficiorum juriſpatronatus tempore vacationis non cadunt in ſpolio, quia beneficia juriſpatronatus non comprehenduntur ſub reſervationibus generalibus, vel ſpecialibus. Felyn. *in tract. quan. litt. Apo. noc. par nu. 11. verſ limita ſecundo,* & Covar. *pract. quæſt. c. 36. numer. 1. verſ ex quibus.*

46 Secundò, † nec fructus beneficiorum vacantium in menſibus Ordinariis collatoribus de jure ſpectantibus, aut aliàs vi-

gore alternativæ ipſis conceſſis, in quibus ceſſat reſervatio; quia, cùm conſtitutio ſpoliorum ſit limitata pro fructibus beneficiorum reſervatorum, non poteſt extendi ad non reſervata, quia limitata cauſa limitatum parit effectum *l. cancellaverat ff. de his quæ in teſt. del.* & Menoch. *conſ.* 24. *num.* 19. *lib.* 1. Spolium enim eſt odioſum, & in odioſis non fit extenſio, *c. odia de reg. jur. in* 6.

47 An autem bona † decedentium beneficiatorum, qui, dum in humanis agerent, aleatorum, concubinariorum, ſanguinolentorum, tabernatiorum, venatorum, aut alias laſcivam, & damnatam vitam agebant, veniant in ſpolio, ſtante, quòd acquiſita per modos eccleſiaſticis per ſacros canones prohibitos cedunt ſpolio ex allegatis ſuprà, ſub num. 40. eſt diſtinguendum, quò ad patrimonialia, aut ex donatione, teſtamento, vel ab inteſtato acquiſita non venire; quia cùm prædicta ſint prohibita, & criminoſa, mortua perſona, extinguitur

48 actio; † quoniam actiones deſcendentes ex quaſi delicto non tranſeunt ad hæredes. Bart. *in l. ſi filius familias judex, num.* 1. *ff. de judic.* Et pari modo, ſi beneficiatus habet amplos redditus bonorum ſtabilium laicalium, & tenues eccleſiaſticos non excedentes ſummam triginta ducatorum. Quia, ſi bona acquiſita relinquit, præſumuntur ex redditibus bonorum laicalium quæſita, cum à communiter accidentibus aleatores, concubinarij, tabernas frequentantes, venatores, aut aliàs vitam malè, & contra ſacros canones ducentes; bona non acquirant, ſed conſumant; quapropter præſumuntur licitè, & non illicitè acquiſita.

49 Unde † cameræ alleganti contrarium onus probandi incumbit, quia præſumptio transfert onus probandi in adverſarium, *l. generaliter*, § *ſi petitum ff. de fideicommiſſ. liber.* & Menoch. *conſ.* 54. *num.* 6. *lib.* 1.

50 Ob non reſidentiam † Pius IV. ſua conſtitutione perpetuò valitura ſtatuit, & ordinavit, quòd omnia, & ſingula bona mobilia, immobilia, & ſe moventia, res bona, jura, & actiones cujuſcunque qualitatis, & valoris ac ubicunque locorum conſiſtentia, ad quoſcunque eccleſiaſticos, quavis auctoritate, dignitate, gradu, & præeminentia, extra reſidentiam decedentes, pertinentia, etiam ſi facultatem ſpecialem de illis, aut eorum parte teſtandi, & aliàs liberè diſponendi obtinuerunt, ac de bonis, & rebus hujuſmodi diſpoſuerint, tanquam ſpolia ad cameram Apoſtolicam legitimè pertinere, *ut in eadem conſtitutione ſub datò Romæ* 1564. *ſeptimò Kal. Decembris, in eadem Bull. Rom. c.* 115. clauſula, ſublata, & decreto irritanti, de ſuper adjectis, & in pœnam non reſidentium, ultra alias pœnas contra non reſidentes, à ſacro concilio Tridentino inflictas, *ut in c.* 1. *&* 2. *de reform. ſeſſ* 6.

51 Apoſtatarum † etiam Regularium extra clauſtra degentium bona quæcunque per dictos regulares extra clauſtra eccleſiarum, monaſteriorum, domorum, & quorumcunque regularium locorum degentes, quocunque jure, & actione, ſive ex cauſa teſtati, ſive inteſtati acquiſita, & in poſterum acquirenda, vel ad eos delata in quibuſvis Provinciis, dominiis, Regnis, & locis conſiſtentibus, niſi ijdem, ad quos illa ſpectarent, ſufficienti eſſent teſtandi, aut de illis diſponendi facultate ſuffulti, eaque legitimè uſi fuiſſent, ad cameram Apoſtoli-

poſtolicam pleno jure pertinere, & ſpectare, ac bona quæcunque eorundem ſub ſpoliorum nomine comprehenſa, per ipſam cameram, ejuſque nomine à quibuſcunque illa, quandoque occupantibus, & detinentibus recuperari ac vendicari poſſe, ac juxta Pauli Papæ III. & aliorum Pontificum litteras eadem camera Apoſtolica in hujuſmodi bonis ſpolia nuncupatis verè & univerſaliter ſuccedere Greg. Papa XIII Apoſtolica auctoritate declaravit, *ut in litteris ejuſdem Gregorij ſub die 21. Ianuarij 1577. expeditis, de quibus in Bull. Rom. c. 44*

Et Pius V. de ſanct. Romanæ Eccleſiæ Cardinalium conſenſu, & de poteſtatis
51 plenitudine, † extinxit & abolevit ordinem fratrum Humiliatorum, & officium Præpoſiti generalis, ac provincialium, & quæcunque alia miniſteria ordinis ſic ſuppreſſi, nec non omnia, & quæcunque ſtatuta, conſuetudines, & decreta ejuſdem, etiam juramento, confirmatione Apoſtolica, vel alia quacunque firmitate munita, privavitque Generalem, ac cæteros omnes Præpoſitos, & fratres, omnibus Præpoſituris, dignitatibus, adminiſtrationibus, officiis, & beneficiis eccleſiaſticis cum cura & ſine cura, necnon domibus, conventibus, locis, & bonis, immobilibus, mobilibus, & ſe moventibus ubicunque gentium conſtitutis, ſacra quoque, & communi ſupellectile, ac ipſorum omnium uſufructu, adminiſtratione, ac poſſeſſione ſpirituali, & temporali, ac etiam jure, & actione, ſive per ſtatuta Apoſtolica, ſive aliàs quomodolibet pertinente, ac eis abſtulit omnimodam facultatem, uſum, & auctoritatem, generalia, provincialia, & alia capitula de cætero celebrandi, *ut in conſtit. ejuſdem Pij V. de qua in Bull. Roman. c. 122.* & idem Pius præpoſituris, ac aliis ejuſdem extincti ordinis dignitatibus & beneficiis aliis eccleſiis, & piis locis unitis, ac aliàs de illis diſpoſitio,
53 † fratribus ejuſdem extincti ordinis pro ſingulorum eorundem fratrum alimentis penſionem annuam liberam immunem, & exemptam ſcutorum quadraginta auri annis ſingulis percipiendam, eorum vita durante, ſuper eorumdem beneficiorum fructibus diſtribuit, & auctoritate Apo-
54 ſtolica aſſignavit, † ac omnia beneficia ejuſdem ordinis ſic ſuppreſſit Sedi Apoſtolicæ duntaxat ſpecialiter, & expreſsè in perpetuum reſervavit, *ut in litteris, de quibus in Bull. Roman. ejuſdem Pij V. c. 123.* Et, quoniam quampluribus dicti extincti ordinis fratribus fuit poſtea Apoſtolica, aut alia auctoritate de aliis beneficiis proviſum;

55 Quæritur, & numquid bona eorundem decedentium, poſt ejuſdem ordinis extinctionem ex redditibus eccleſiaſticis acquiſita, cadant ſub eodem ſpolio, ſub quo cadunt alia bona per apoſtatas extra eorum ordines & religionis acquiſita: & ratio dubitandi oritur, quia, cùm ipſi poſtmodum extra clauſtra, & obedientiam religionis vixerint, videtur, quòd ſub conſtitutione ejuſdem Gregorij XIII. & aliorum Pontificum contra apoſtatas editas comprehendantur; at tamen, cùm dicta conſtitutio Gregorij Papæ XIII. *de qua in Bull. c. 44.* & aliorum Pontificum ſuorum prædeceſſorum contra apoſtatas editæ expreſſis verbis comprehendant regulares profeſſos extra clauſtra ſuorum regularium locorum, etiam de licentia ſuorum ſuperiorum degentes, *ut in d. conſtit.*

ſtit. 44. *in proœm.* quod denotat cauſam finalem, *ut l. fin. ff. de hared. inſt.* & Jaſ. *in l. ſi pacto, quo pœnam, nu.* 14. *C. de pact.* Puto diſtinguendum, quia aut dicti fratres extincti ordinis habebant monaſteria cum clauſtris, aut alias domus pro eorum habitatione, & communi vita, loca clauſtri aſſignatas, *ut in dict. Bull. Pij V.* §. *hanc autem.*

56 Et † hoc caſu, qui aliò ſe tranſtulerunt ſine legitima Sedis Apoſtolicæ licentia ſpeciali, ſub conſtitutionibus contra apoſtatas editis comprehenduntur, & bona eorundem extra loca pro eorum reſidentia aſſignata poſtea acquiſita, poſt eorum obitum ad cameram Apoſtolicam ſpectant, quia loca, de quibus in eod. §. *hanc autem*, loco monaſteriorum, & clauſtrorum fuerunt ſubrogata, & ſubrogatus ſapit naturam ejus, in cujus locum ſubrogatur, *l. eum*, §. *qui injuriarum. ff ſi quis, caut. cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ*, *il.* 1. *junct.* gloſſ. *ut lit. pendent.* & Bart. *in l.* 1. §. *hi quibus, nu.* 2 *ff de leg.* 3.

Si verò Apoſtolica auctoritate de aliis beneficiis præcipuè perſonalem reſidentiam requirentibus fuerint proviſi, & à vinculo communis vitæ, & habitus geſtationis ſoluti, tunc ſub dictis conſtitutionibus contra apoſtatas editis non cenſentur comprehenſi, quia, cùm ordo Humiliatorum penitus fuerit extinctus, nec fratres habeant monaſteria; proviſiones contra apoſtatas factæ, ceſſante dicta ſubrogatione, non comprehendunt fratres ordinum ſuppreſſorum, & extinctorum, argum. *text. ſacr. conc. in c.* 11. *de reform. ſeſſ.* 14. *& cap.* 19. *de regul. & monial. ſeſſ* 25.

Hoc enim caſu inter alios clericos ſeculares ſunt connumerandi, quò ad bona per ipſos acquiſita poſt ordinis Humiliatorum extinctionem, & ceſſante facultate teſtandi, eorum bona ad Cameram Apoſtolicam ſpoliorum nomine devolvuntur.

57 Si autem habent facultatem † particularem, & ſpecialem teſtandi, aut in facultatibus generalibus, quæ pluribus in locis clero media compoſitione cum camera Apoſtolica facta, fuerunt conceſſæ, incorporati reperiuntur, non video rationem diverſitatis, quare eadem facultate gaudere non debeant. Cùm enim, & ſit eadem ratio, idem jus ſtatui debet. Grav. *conſ.* 183. *numer.* 3. & de eiſdem bonis teſtamento, aut alias diſponere valent, quemadmodum clerici ſeculares diſponere poſſunt, *ex ſupra à numer.* 12. *uſque ad num.* 13. *allegatis.*

DE PROHIBITIONIBVS, ET POENIS.

Cap. IV.

SVMMARIVM.

1 *Clericis negotiari eſt prohibitum, & quare, & quam pœnam contravenientes incurrant.*

2 *Mediatores clerici illicitorum contractuum eſſe non poſſunt.*

3 *Mediatores contractuum uſurariorum uſuras*

ſuras reddere tenentur, ac ſi ipſi accepiſſent.

4 Tabellionatus officium clerici exercere nequeunt, & quare.

5 Tabellionatus officium eſt vile, & tabellio dicitur ſervus publicus.

6 Clericus, ſi efficiatur tabellio, non perdit privilegium clericatus, nec beneficium.

7 Clericus, quibus caſibus officium tabellionatus exercere poſſit.

8 Clericus non poteſt eſſe fideijuſſor, tamen ſi fideijubeat remanet obligatus.

9 Sanguinis judicium clericus exercere non poteſt, & nu. 13. & nu. 20.

10 Epiſcopi Principibus inſervire prohibentur.

Epiſcopi dignitatem ſuam conſervare debent, ibidem.

11 Clerici, vel prælati poſſunt eſſe conſiliarij Principum ſecularium.

Iuriſdictio Papæ eſt diſtincta à juriſdictione Imperij, ibidem.

12 Principes ſeculares adhibentes ſibi conſiliarios eccleſiaſticos optimè faciunt.

13 Epiſcopatus, & presbyteratus officium, quàm ſit grave.

14 Clericus auctoritatem, vel conſilium præſtans in cauſa ultimi ſupplicij efficitur irregularis.

15 Venatio clericis eſt prohibita, & quare.

16 Hiſtriones ſunt infames.

17 Clericus hiſtrionicam artem exercens, qua pœna ſit mulctandus.

Clerici, an propter venationem poſſint à judicibus ſecularibus puniri, ibidem.

18 Clerici publicè macellariorum, & tabernariorum officium exercentes, qua pœna puniantur.

19 Advocati, vel procuratoris officium, an, & quando clerici exercere poſſint.

20 Clericus, cui eccleſia non ſufficit, ex artificio, & opere rurali, poteſt ſibi victum quærere.

21 Advocati dicuntur defendere rempublicam, ſicut milites armata militia.

22 Clerici, à quibus alijs rebus ſe abſtinere debeant.

Ebrietas, quid producat, ibidem.

23 Mulieres, aut concubinæ cum clericis habitare prohibentur.

24 Concubinarijs quæ pœna ſint inflictæ, & numeris. ſeqq.

25 Clericus cum muliere in peccato perſeverans, qua pœna ſit plectendus.

26 Ordinarij locorum in principio ſui regiminis debent publicare edictum contra concubinarios.

27 Ordinarij poſſunt edicta publicare, & proponere.

28 Fornicatione ſimplici clericus non eſt deponendus, ſed eſt pœna arbitraria puniendus, niſi fornicatio ſit ſcandaloſa.

Fornicarij regnum Dei non poſſidebunt, ibidem.

29 Sodomitæ clerici, quibus, & qualibus pœnis puniri debeant.

30 Epiſcopi pro quolibet delicto ſtatim non debent fulminare.

31 Adulter clericus, qua pœna ſit mulctandus.

32 Spiritualem filiam cognoſcens deponendus venit, ſecus autem, ſi reus non eſt convictus per teſtes.

33 Confitenti, an, & quando minuatur pœna.

34 Commatrem cognoſcens eſt deponendus.

35 Virginem ſtuprans eſt deponendus.

36 Monialem ſtuprans eſt deponendus.

37 Monialem corrumpens triplex peccatum committit, & cum ea matrimonium contrahens, efficitur inhabilis ad cum alia contrahendum.

38 Homicidiarius non amittit beneficium ipſo jure, ſed eſt privandus per ſententiam.

39 Beneficiatus, quando agitur ad privationem, poteſt renunciare, antequam privetur.

40 Periurus eſt etiam deponendus.

41 Sacrilegus item, & num. 48.

42 Sacrilegium, quid ſit, & unde dicatur.

43 Sacrilegium, quot modis committatur, & num. 48.

44 Percutiens clericum eſt excommunicatus, & à nemine poteſt abſolvi, præterquam à Romano Pontifice, item, & mandans percuti, præbens auxilium, favorem, &c.

45 Excommunicatio non fertur, niſi propter culpam mortalem.

46 Clericorum appellatione, qui veniant.

47 Monachi etiam appellatione, qui veniant.

48 Eccleſiaſticis injuriam violenter inferens, de jure civili capitaliter punitur.

49 Monialem carnaliter clericus cognoſcens, ſacrilegium committit, laicus verò eſt excommunicandus, & de jure civili capite plectendus.

50 Sacrilegium committit, qui locum ſacrum, vel illius cœmeterium violat deſtruendo, devaſtando, vel occupando, aut ejus immunitates effringendo.

51 Benedictio duplex, altera conſtitutiva ſacri, altera invocativa.

52 Dicata res ſemel Deo, non eſt ad uſus humanos transferenda.

53 Conſecrata benedictione conſtitutiva ſacri, nullus Prælatus profanare poteſt, antequam deſinant eſſe talia.

54 Eccleſiam infringens gravi pœna punitur.

55 Sacrilegium committitur, auferendo ſacrum de ſacro, & non ſacrum de ſacro, ſive ſacrum de ſacro.

56 Clericus miniſtrans in ordine, quem non habet, eſt deponendus.

57 Laicus Miſſam celebrans, aut in aliquo ex ordinibus ſacris miniſtrans, falſarii pœna punitur.

58 Laico ſe Epiſcopum falsò profitenti mors inflicta.

Laicus, vel non presbyter Miſſam celebrans, vel pœnitentiæ ſacramentum adminiſtrans, qua pœna plectendus.

59 Miſſam non jejunus celebrans pœnam excommunicationis incurrit.

60 Ebrius non præmiſſa digeſtione celebrans, eſt beneficio privandus.

61 Excommunicatus majori excommunicatione, ſuſpenſus vel interdictus Miſſam celebrans depoſitionis pœnam incurrit.

62 Miſſam unam tantum regulariter, una die ſacerdos debet celebrare.

63 Miſſæ plures una die in quibus caſibus poſſint ab uno ſacerdote celebrari.

64 Miſſæ tres, quæ in die Nativitatis Domini celebrantur, quid ſignificent.

Sacer-

Sacerdos quando iterum in uno die celebrare poteſt.
65 Miſſa ſuper altari conſecrato celebrari debet.
66 Miſſam ſuper altari non conſecrato celebrans arbitrio Ordinarij eſt puniendus.
67 Miſſam celebrans ſine aqua,& igne, aut in pane fermentato, & calice indecenti,eſt deponendus.
68 Miſſam celebrans ſine paramentis ſacerdotalibus, qua pœna ſit plectendus.
69 Horas recitare omittens ex oblivione, mortaliter non peccat.
70 Miſſam latenter celebrans ſine paramentis ſolitis ob metum hæreticorum, non peccat.
71 Miſſa, an ſine duorum præſentia poſſit celebrari.
72 Miſſa in locis privatis celebrari non debet.
73 Sacerdos maxima cum attentione,& diligentia Miſſam celebrare debet.
74 Sacerdos qui per negligentiam aliquid de ſanguine in terram cadere ſinit, quid præſtare teneatur.
75 Miſſa omne aliud opus ſuperat in ſanctitate.
76 Sacerdos ſuper rebus aptis ad ſortilegia celebrans, ut quis mortis periculum incurrat,eſt deponendus.
77 Sacerdos ſuperſtitioſus eſt deponendus.
78 Sacerdos celebrans,& non ſumens corpus,& ſanguinem Domini, pœnam ſuſpenſionis à communione per annum incurrit.
79 Civitates, quæ Epiſcopos necare præſumunt, in poſterum Epiſcopalis dignitatis carere debent.
80 Miſſa cum omni munditia debet celebrari, & cum immunditia celebrans mortaliter peccat.
81 Miſſam matutinis non ſolutis celebrans, quando mortaliter peccet.
82 Officium divinum omnes beneficiati recitare tenentur.
83 Officium divinum, legitimo ceſſante impedimento, recitare omittens, non facit fructus & mortaliter peccat.
84 Horas canonicas recitare omittens pro rata omiſſionis fructuum partem amittit.
85 Officium divinum recitare tenentur omnes ſacris ordinibus initiati.
86 Officium divinum lege naturali,& divina debet recitari.
87 Officium Romanum recitare non tenentur milites regulares.
88 Orationem Dominicam, & Salutationem Angelicam milites regulares loco horarum recitare tenentur, aliàs mortaliter peccant.
89 Horæ ſunt ſeptem,ſicut ſeptem dona Spiritus ſancti.
90 Horas canonicas officij Beatæ Mariæ penſionarij recitare tenentur.
91 Penſionarij ad officij Romani recitationem obligati non tenentur etiam recitare officium Beatæ Mariæ.
92 Laici penſionarij ad horas canonicas recitandas non tenentur.
93 Clerici regulariter torqueri poſſunt.
94 Tortura in clericis mitior eſſe debet, quàm in laicis.
95 Clerici omnibus laicis digniores.
96 Laici publicè,& ſolemniter pœnitentes, quid facere teneantur.
97 Clerici ad ſolemnem pœnitentiam non adiguntur.

97 Clerici regnum in Deo habent, quod clericalis tonſura deſignat.

99 Sacerdotes ſunt regum, Principum, fideliumque patres, ac magiſtri.

100 Clerici maximè à laicis differunt.

101 Doctores, advocati, & milites an torqueri poſſint.

102 Sacerdotes habent privilegium fori à Deo.

103 Clerici, an torqueri poſſint.

104 Conſuetudo eſt legum interpres.

105 Clericis laicis privilegiatis inferiores eſſe non poſſunt.

106 Clerici, quando torqueri poſſint.

107 Copia judiciorum ante torturam, an reo danda.

108 Statutum Vrbis, extra Vrbem non extenditur.

109 Dictio ſemper, quid importet.

110 Condemnari nemo poteſt, niſi prius datis defenſionibus, etiam parte non petente.

111 Torqueri, quando poſſit reus, etiam denegatis defenſionibus petitis.

112 Iudæi pœnis eccleſiaſticis ſubijciuntur.

113 Iudæi nutrices, aut alios Chriſtianos illis ſervientes habere non poſſunt.

114 Iudæi de præcepto feſtis diebus in publico labore, ſeu laborari facere non poſſunt.

115 Iudæi cum Chriſtianis ludere, aut comedere non poſſunt.

116 Iudæorum libri rationum, quando contra Chriſtianos fidem faciant.

117 Iudæi mercaturam frumenti, aut aliarum rerum, uſui humano neceſſariarum facere nequeunt.

118 Iudæi, & alij infideles medici, Chriſtianos ægrotos curare non poſſunt.

119 Medicati à medicis hebræis, vel infidelibus, ſi deceſſerint, carere debent ſacramentis, & eccleſiaſtica ſepultura.

120 Iudæi ſignum patens glauci coloris deferre tenentur.

121 Iudæi, an diſpenſari poſſint à delatione ſigni glauci coloris.

122 Iudæi ſtatuta locorum, in quibus habitant, obſervare tenentur.

123 Iudæi puniuntur juxta formam juris, & locorum conſtitutionem.

124 Iudæi, Thalmud ſcripta, blaſphemijs, & erroribus plena, ſemper amplexi fuerunt, & quare.

125 Thalmud, & alij hebræorum libri pluries prohibiti.

126 Revocatio facultatum legendi libros Thalmud, & alios prohibitos.

127 Prohibitio retinendi Thalmud, & alios libros prohibitos ſub gravibus pœnis.

128 Thalmud, & alij libri prohibiti hebræorum ſunt diligentiſſimè perquirendi, & illos habentes graviter puniendi.

129 Iudæorum voracitas in uſuris extorquendis, quæ.

130 Iudæorum ſcelera, & flagitia quamplura.

131 Iudæorum expulſio à ſtatu Eccleſiaſtico.

132 Iudæi in Vrbe Roma, Avinionenſi, & Anconitana habitare poſſunt.

133 Iudæi edicta, & conſtitutiones præcipuè Pontificum, & alias Apoſtolicas ſervare tenentur.

134 Iudæis licentia contra conſtitutiones Apoſtolicas non ſunt concedendæ.

135 Iudæi filijs effectis Chriſtianis alimenta præſtare tenentur.

136 Iudæi filijs ad Chriſti fidem converſis legitimam dare tenentur.

ECCLE-

ECCLESIASTICÆ perſonæ negotiorum cauſa plures pœnas incurrunt: &, quia ſupra de ſpoliis clericorum egimus, quæ in genere pœnarum 5 verſantur, non abſonum eſt, ut de aliis pœnis nunc agamus.

1 Primo enim † lucri cauſa clericis eſt negotiari prohibitum, *cap. ſecundùm instituta, ne cleric. vel mon.* Nam qui Deo inſerviunt, & annexi ſunt clero, accedere non 6 debent ad actiones, ſeu adminiſtrationes, vel ad procurationes domorum ſecularium, cùm nemo militans Deo negotiis ſecularibus ſe debeat implicare, *cap. credo. cum ſeq 21 quæſt 3.* & ſi occaſione adminiſtrationis propter pecuniariam cauſam deprehenduntur in fraude, ſubeunt pœnam, quòd eis ab Eccleſia ſubveniri non debet, *cap. ſacerdotibus.* & ibi gloſſ. final. *in fin.* & Abb. *num. 1. ne cler. vel mon.* gloſſ. *in cap. quanta, in ver principium, de eff ord.* 7 & Diaz. *pract. crim. cap 57 alias 50. n. 1.*

2 Secundò, † clerici illicitorum contractuum mediatores eſſe non poſſunt, cum mediator, criminis ipſum delictum committere dicatur, *cap. 1. de teſti. in 6.*

3 Et clericus mediator † in contractibus uſurariis vſuras reſtituere tenetur. gloſſ. *in l. ſi ſciente ff de patric.* Mediator autè ut quis ſimoniacè ordinetur, à proprio gradu decidit, *cap. ſi quis Epiſcopus. §. ſi quis verò, 1. quæſt. 1.* infamiæque pœnam incurrit, gloſſ. *1. in d. cap. 1. de teſti. & cap. fin. cum ibi allegat per gloſſ in ver. percellantur, 1. quæſt. 3.*

4 Tertiò tabellionatus † officium clerici in ſacris conſtituti exercere non debent, & contrafacientes per beneficiorum ſubtractionem, appellatione poſtpoſita, ab officio hujuſmodi ſunt interdicendi, *cap. ſicut, ne cler. vel mon.* & ibi Abb. *n. 2.* quia illud officium extraneum eſt officio clericorum, præſertim in ordine ſacro conſtitutorum.

Eſt enim officium † vile, cum tabellio dicatur ſervus publicus: & ſeculare, quia dicitur ſervus à ſerviendo omnibus; & ideò decurionibus eſt prohibitum, *l. universos decuriones. C. de decur. lib.* 10. gloſſ. *in d. cap. ſicut,* & ibi Abb *num. 5.*

Eſtque officium clerico † interdicendum; tamen clericatus, vel beneficium per ſupervenientiam tabellionatus non perditur ipſo facto, ſicut, nec per clericatum perditur officium tabellionatus, *d. cap. ſicut,* ubi etiam Abb: *num. 3. & cap. officium, §. ad conſcribendas, de hæret. in 6.* Poſſunt nihilominus clerici tam ſeculares, quàm regulares, etiam in ſacris ordinibus conſtituti, qui ante ordinum ſuſceptionem officium ſuſceperant, tabellionatus illud in cauſis † hæreſis exercere, *d. §. ad conſcribendas,* & Abb. *in d. cap. ſicut. num. 6.* & etiam in foro eccleſiaſtico præſertim in Urbe, ut ſunt Protonotarii, qui Papæ notarii dicuntur, & notarij curiæ Auditoris Cameræ & Cameræ Apoſtolicæ, ac ſacræ Rotæ, qui omnes eiuſdem Papæ ſunt notarii, à quo fuerunt tribunalia prædicta erecta Nam tam laicis, quàm clericis etiam beneficiatis titulo oneroſo officia notariatus hujuſmodi ad vitam conceduntur, propterea licitè exercere, & notarii quoque epiſcoporum eſſe poſſunt, ut poſt Joan. Andr. Philipp & Geff. tenet Abb, *in d. cap ſicut, n. 6.* Quandoque etiam vrgente juriſdictionis eccleſiæ neceſſitate, & oppreſſione, cum pluries acciderit, quòd aliqui magiſtratus immemores ſalutis æternæ verbo,

facto, aut ſignis ; excommunicationis, aliaſque ſententias cenſuras, & pœnas eccleſiaſticas etiam in Bulla cœnæ Domini contentas contemnendo, prohibent, ne laici eccleſiaſticæ inſerviant juriſdictioni; quapropter eccleſiarum Prælati clericis, etiam in ſacris, & presbyteratus ordinibus conſtitutis in procuratoris fiſcalis, & notariatus officio uti coguntur, & ipſi deſervire tenentur, quicquid agunt, eſt validum. Bart. *in l. vniverſos, num. 2 C. de decur. lib.* 10. & Rom. *conſ.* 409. *numer.* 7. *& 8.* prout, licet clericus † à fidejuſſione prohibitus, *cap. te quidem.* 11. *quæſt.* 1. tamen fidejubendo tenet fidejuſſio. gloſſ. *in d. cap. quidem, in fin.*

9 Quartò, † ſacerdotes à Chriſto ad miniſterium ſalutis ſunt electi, & propterea Regum, aut aliorum Principum, ubi ſanguinis ſententia præparatur, judices eſſe non poſſunt: & ſi quis ſacerdotum diſcuſſor in alienis periculis extiterit, fit reus effuſi ſanguinis apud CHRISTUM, & depoſitionis pœnam incurrit, *cap. ſæpe principes.* 23. *quæſt.* 8. *cap. cler. vel, mon.* & ibi Abb. *num:* 1.

10 Nec Epiſcopi Principibus debent inſervire, ſed ſe à Principum ſervitute abſtinere, & tam in eccleſia, quàm foris ſuum gradum, & ordinem præ oculis habere, ac ubique, ſe patres, & paſtores eſſe noſcere debent. Concil. Trident. *cap.* 17. *ſeſſ.* 25. *de reform. cap. Valentinianus,* 63. *diſt. cap. duo ſunt, & cap. ſi Imperator.* 96. *diſt.*

11 Poſſunt † tamen Prælati, & clerici eſſe conſiliarii Principum ſecularium, Abb. *in d. cap. clericus, numer.* 10. & ita in pluribus Regum, & Principum curiis ſervatur, & optima quidem ratione: nam cùm regia poteſtas ſit longè inferior ordine ſacerdotali, *d. cap. duo ſunt, cap. ſi Imperator, in fine.* licet miniſteria Papæ, & Imperatoris ſint diſtincta; *auth. quom opor. opt. eod. cap. duo ſunt. & cap. ſolita. de maior. & obed.* in concernentibus tamen animarum ſalutem, de quibus ubique tractatur, piè agunt † Imperator, Reges, & 12
Principes, qui inter alios, etiam Præſules eccleſiaſticos ſibi conſiliarios adhibent, cum Imperatores Chriſtiani ſubdere debeant executiones ſuas eccleſiaſticis Præſulibus, *dict. cap. ſi Imperator, in fin.* & ipſi Præſules, ubicunque pro animarum ſalute ſunt vocati, laborem recuſare non debent, quia licèt, ut ſcripſit D. Auguſt. *ad Vale-*
13 *rium,* nihil † apud Deum, ſit miſerabilius, triſtius, & damnabilius, nihilque in hac vita difficilius, laborioſius, & periculoſius, Epiſcopi, Presbyteri, aut Diaconi officio, nihilominus apud Deum nihil beatius eſt, ſi eo modo militetur, quo debet militari, *cap. ante omnia*, 40. *diſt.*
14 ſed ubi tractatur de ſententia † ultimi ſupplicii promulganda, intereſſe, nec conſentire debent, alias pœnam irregularitatis incurrunt, & ſunt deponendi; *cap. ex litteris* §. *nos autem.* & ibi gloſ. *in ver. corporalem & in ver. cedat. de exceſſ. prælat.* niſi ſint diſpenſatione, aut privilegio Papæ ſuffulti.

15 Quintò, venatio † eſt prohibita, cum Epiſcopis, presbyteris, aut diaconis canes ad venandum, aut accipitres, vel alia ſimilia habere non liceat, & ſi qui talium perſonarum in hac voluptate ſæpius detenti fuerint, ſi Epiſcopus, tribus menſibus, presbyter duobus, à communione ſunt ſuſpendendi, diaconus verò ab omni officio, & communione ſuſpendi debet,

cap.

cap. quorundam, in princip.. Epiſcopum, 34, *diſtinct. cap. 1. & 2. de cler. venat.* & ibi Abb. *numer.* 1 eſt etiam clericis in minoribus ordinibus conſtitutis venatio prohibita, ut ibi gloſſ. *in dict. cap. 2.* Sed, quoniam illis 16 certa pœna nulla imponitur, arbitrio Epiſcopi ſunt puniendi, ut trad. Ioann. And. & Hoſtien. *in dict. cap. 1. de clem. venat. in fi.* eoque magis clericis eſt prohibita venatio, quia Eſau venator erat, quoniam peccator erat, & penitus non invenitur in ſcripturis ſanctis, ſanctum aliquem venatorem, piſcatores autem non paucos *cap. Eſau. 86. diſtinct.* Et non ſolùm eſt clericis venatio prohibita, ſed graviter delinquunt, qui venatoribus donant, ut teſtatur. D. Auguſt. *relatus in cap. qui venatoribus, & c. vident homines, eadem. diſtinct.* quoniam, qui primo diluculò non ad Eccleſiam vigilat, non Beatorum Martyrum loca ſancta perquirit, ſed ſurgens congregat ſervulos, diſponit retia, canes producit, ſaltus ſylvaſque perluſtrat ſervulos, inquam, ſecum pertrahit, fortaſſe magis ad eccleſiam feſtinantes, & voluptatibus ſuis peccata accumulat aliena, neſciens, reum ſe futurum tam de ſuo delicto, quàm de perditione ſervorum, à jejuniis alienus eſt, nec aliis piis operibus, ut Chriſtianum decet, vacare poteſt, *cap. an putatis, eadem diſtinct. 86* & de pœna venatorum, trad. Diaz. *pract. crim. c. 69. alias 61.* & Auguſt. *in Pſalm. cap. 2. relatus, in c. qui venatoribus, 86. diſtinct. inquit*: Qui venatoribus donat, quare donent dicant mihi; quare dant venatori, hoc in illo amant, in quo nequiſſimus eſt: hoc in illo paſcunt: hoc in illo veſtiunt, ipſam nequitiam publicant, ſpectaculis hominum. qui dant hiſtrionibus; qui donat meretricibus; quare donant? numquid non, & ipſa hominibus donantur? non tantùm naturam ibi attendunt operis Dei: ſed nequitiam operis humani.

16 Sextò, hiſtriones † ſunt infames, *l. 2. §. ait prætor ff. de his qui not. infa. cap. 2. junct.* gloſſ. *in ver. hiſtriones, 4 quæſt. 1. & cap. pro dilectione, de conſecr. diſtinct. 2.* clerici verò, qui tales ſe faciunt, artem illam ignominioſam per annum exercendo ipſo jure,

17 † ſi autem tempore breviori, & tertiò moniti non reſipuerint, carent omni privilegio clericali, *c. 1. de vit. & honeſt. cler. in 6.* quod procedit etiam in regularibus, & aliis in ſacris conſtitutis, ut ibi trad. Ioann. Andr. Dom. & Philipp. Franc. An autem propter hoc crimen, poſſint clerici à judicibus ſecularibus puniri, ſcripſit Diaz *in d. pract. crim cap. 70. nu. 3. alias 62. circ. med.*

18 Eandemque pœnam † amiſſionis privilegij clericalis incurrunt, macellariorum, aut tabernariorum officium exercentes, *clem. 1. de vit. & honeſt. cler.* monitione tamen de deſiſtendo præcedente, quia propter exercitium artis prohibitæ ante monitionem clericus, etiam ſi ſit tantùm in minoribus conſtitutus, vel conjugatus, non perdit privilegium clericale, *dict. clem. 1. §. qui ſi taliter moniti*, & ibi Imol. *cap. ex litteris*, & ibi gloſſ. *in ver. tertiò. de vit. & honeſt. cleric.* & Diaz. *dict. pract. cap. 63. alias 72.*

19 Septimò, clerico † non licèt advocati, vel procuratoris officium contra eccleſiam, in qua beneficiatus exiſtit, exercere, aliàs, tanquam ingratus, poteſt ejuſdem eccleſiæ beneficio ſpoliari, *c fin. in fin.* & ibi, etiam gloſſ. *in verſ. contra eccleſiam, de poſtul.* gloſſ. final, *in cap. nulli 3. qu. 1.* & Graff. *deciſ.*

deciſ.aur.cap.4 par 1 lib.3 num. 2. Nec etiam in duabus eccleſiis beneficiatus pro una contra aliam patrocinium præſtare poteſt, gloſſ. *ult. in cap. 11. quæſt. 7.* & latè per Diaz. *dict. pract. crimin. c. 65. alias 57.* An autem clerici in aliis cauſis poſſint advocati, vel procuratoris officium exercere, regulariter non poſſunt, quia generaliter in omnibus cauſis procuratoris, & advocati officium exercere clericis eſt prohibitum, *cap. 1. in §. contentiones, ne cler. vel mon, c. 1. de poſtul.* Innoc. *in c. unic. in fin. de oblig. ad rat. ord.* Abb. *in c. in noſtra numer. 1. verſ. poſtmodum, de pro cur.* & Rom. *conſ. 384. num. 3.* quæ regula

Fallit primò, in cauſa eccleſiæ, & curia eccleſiaſtica, Abb. *in dict. c. in noſtra. nu. 1.* in qua curia poſſunt clerici etiam in ſacris conſtituti, & beneficiati procuratoris, & advocati officium exercere, *c. per venerabilem,* ubi Archiepiſcopus pro rege poſtulat, qui fil. ſint leg. Abb. *in eodem cap. in noſtra. num. 1.* & Fed. de Sen. *conſ. 70. eodem nu. 1.* præſertim in curia Romana, ut poſt Abb. anti. tenet Abb. Panormit. *in c. cum eſſent. nu. 2 de ſymon.*

Fallit ſecundò, quod licet clericus non poſſit eſſe procurator laici, *l. placet. C de epiſc. & cler.* ad unam tamen cauſam clericus procurator laici eſſe poteſt. Innoc. *in dict. c. unic. in fin.* & advocationis officium exercere. Abb. *in dict. cap. cum eſſent. n. 2.* Fed. de Sen. *d. conſ. 270. num. 1.* & Rom. qui plures citat *in ſing. 273. & ibi in add.* & in cauſis monaſterij de mandato Abbatis monachus procurator eſſe poteſt, & quilibet regularis in negotiis monaſterii, & propriis Abbatis, procuratoris officium poteſt exercere, Innoc. *in cap. cum L. & A. numer. 1. & 2. de re jud. clem. religioſus, de procur* Rot. *deciſ. 2. eodem tit. in antiqu.* & Roma. *ſing. 274.*

Fallit tertiò, in cauſis pupillorum, orphanorum, viduarum, peregrinorum, & miſerabilium perſonarum, *cap 1. 2. cap. Epiſcopus gubernationem, 88 diſtinct. c. 1. ne cler. vel mon. cap 1.* & ibi Abb *num 2 & c. fin. de poſtul* quæ gratis facere debent, cum hoc eis ex pietate ſit permiſſum, ut poſt Hoſtienſ. tenet Abb. *in eodem cap. 1. num. 5. ne cler. vel mon. & cap. fin. num. 5. de poſtul.*

20 Quæ procedunt † in clericis in ſacris ordinibus conſtitutis, qui aliunde habent, unde commode vivere poſſunt, aliàs, ſi quis egeret, advocando, poſſet ſibi victum quærere, ut poſt Hoſtienſ. Abb, *in d. cap. 1. num. 4. de poſtul.*

Cum autem clerico indigenti liceat opus rurale exercere, *cap. 1. de celeb. Miſſæ, cap. clericus victum, 91. diſtinct.* & aliena prædia conducere, *cap. dilecti, & ibi gloſſ. 1.* & Abb *num. 3 de decim.* & Diaz. *in pract. crim. c. 57. in annot. in fin.* multò magis ſibi

21 licere debet † advocationis officium exercere, quia plus congruit dignitati: cum advocati rempublicam, ſicut milites armatæ militiæ defendere dicantur, ut per Abb. *numer. 4.*

Si verò, clericus non eſt ſacris initiatus, ſed tantùm in minoribus ordinibus conſtitutus, & ſic competenter beneficiatus, unde ſe commodè poſſit ſuſtentare, tunc ſacerdoti æquiparatur, & gravatis patrocinium præſtare debet, alias in utroque foro licitè cum licentia, ſcilicet, Ordinarij ſtipendia percipere poteſt, tamen à criminalibus cauſis, in quibus pœna ſanguinis venit imponenda, quilibet cleri-

clericus etiam non beneficiatus, nec ſacris ordinibus initiatus, propter periculum irregularitatis ad offenſam à procuratoris, & advocati officio debet abſtinere, *cap. ſententiam, ne cler. vel mon. cap.* 1. 51. *diſt* & Abb. *d. cap* 1. *num.* 4. *in fin. de poſtul.* ubi *ac tot. tit. ne cler. vel mon.* lector plura videre poteſt.

22 Clerico officia, † commercia ſecularia exercere minis, ioculatoribus, & hiſtrionibus intendere, tabernas frequentare, niſi forte cauſa neceſſitatis in itinere conſtitutis, alea, & taxillis ludere, aut ludis hujuſmodi intereſſe, pannis rubeis, aut viridibus, manicíſque, aut ſotularibus conſutitiis, frænis, ſellis, pectoralibus, calcaribus deauratis aut aliam ſuperfluitatem gerentibus uti, fibulas, corrigias, auri, vel argenti ornatum habentes, vel annulos, niſi quibus competit ex officio dignitatis, deferre, eſt de jure prohibitum: ac à crapula, & ebrietate, debent clerici abſtinere, cùm ebrietas, mentis inducat exilium, & libidinis provocet incentivũ, *ut cap. cum decorem. c. à crapula, & cap. clerici. de vit. & honeſt. cleric.* & contrafacientes ſunt puniendi, Concil. Trid. *in cap.* 4. *de reſor. ſeſſ.* 14. *cap.* 6. §. *eos verò, ſeſſ.* 21. & melius *in cap.* 1. §. *cum igitur, ſeſſ* 22, *ubique de reſor.* ubi his caſibus puniri poſſunt omni appellatione remota,

23 Incontinentiâ etiam † plures pænas incurrunt, & quàm turpe, ac clericorum nomine, quo ſe divino cultui addixerunt, ſit indignum in impudicitiæ ſordibus, immundoque concubinatu verſari, ſatis res ipſa communi fidelium omnium offenſione, ſummoque clericalis militiæ dedecore, Conc. Trid, teſtatur, *ut in cap.* 14. *in princip. de reſor. ſeſſ.* 25. quapropter prohibetur quibuſcunque clericis, ne concubinas, aut alias mulieres, de quibus haberi poſſit ſuſpicio in domo, vel extrà detinere, aut cum ijs ullam conſuetudinem habere audeant, alioquin pœnis à ſacris canonibus, vel ſtatutis, eccleſiarum impoſitis, ſunt puniendi, *ut in eod, cap.* 14. *c. volumus. cap. in omnibus. c. cum omnibus* 81, *diſt. cap.* 1. *& fere per tot. de cohab. & cap. fœminas, cler. & mul.*

24 Non ſe abſtinentes, † ſi à ſuperioribus muniti fuerint, tertia parte fructuum, obventionum, ac proventuum beneficiorum ſuorum quorumcunque, & penſionum ipſo facto ſunt privati, quæ fabricæ eccleſiæ, aut alteri pio loco, arbitrio Epiſcopi eſt applicanda, & mulctæ ad forum eccleſiaſticum quomodolibet pertinentes, contra quoſcunque, etiam laicos, eo ipſo, quo exactæ fuerint, locis pijs ſunt aſſignandæ, *ut cap.* 3. §. *in cauſis verò, ead ſeſſ.* 25.

25 Si verò in delicto † cum eadem, vel alia fœmina quis perſeveraverit, ſecundæ monitioni non parendo, omnes fructus, ac proventus ſuorum beneficiorum, & penſiones eo ipſo amittit, & ab Ordinario, tanquam Sedis Apoſtolicæ delegato, à beneficiorum ipſorum adminiſtratione arbitrio eiuſdem Ordinarii eſt ſuſpenſus.

Si verò ita ſuſpenſus concubinam non expulerit, & cum ea etiam verſetur, aut ſemel dimiſſam intermiſſum conſortium repetierit, aut aliàs hujuſmodi ſcandaloſas mulieres, ſibi adjungere auſus fuerit, beneficiis, & penſionibus quibuſcunque eccleſiaſticis perpetuò eſt privandus, & inhabilitatis pœnam incurrit, ac etiam excommunicationis gladio plecti poteſt, *d. cap.* 14. §. *quod ſi, &* §. *ſi verò, ſeſſ* 25.

Clerici verò beneficia eccleſiaſtica, aut penſiones non habentes carceris pœnas ſuſpenſione ab ordine, ac inhabilitate ad beneficia obtinenda ſunt puniendi, *ut d. cap. 14. §. clerici vero.*

Quod decretum non procedit in ſimplici incontinentia, ſed in concubinatu, & ut habeat locum, requiritur, quòd clericus ſecundò delinquat, & ſpecialiter moneatur, ut fuit à ſacra congreg. deciſum, *ſuper eodem cap. ſub tit. Mediolanen. cap. 1. & 2.*

26 Sed ordinarii † locorum ad amputandas fraudes, & diffugia eorum, qui ſcandaloſè vivunt, in principio eorum regiminis edictum contra concubinarios edant, & publicari curant; quo moneantur omnes concubinarii pro primò, ſecundò, tertiò, & peremprorio termino, monitione canonica præmiſſa, quatenus debeant ſub pœnis in eodem edicto comminatis & inflictis de cætero à concubinatu abſtinuiſſe, & ipſius edicti vigore, nulla alia monitione præmiſſa, procedere, & non parentes ad pœnas in eod. edicto contentas, condemnare poſſunt.

27 Epiſcopi enim † contra plures, & incertas perſonas ordinaria auctoritate poſſunt edicta publicare, quæ afficiunt, *auth. qui ſemel,* junct. gloſſ. *in ver judiciaria,* C. *quom. quand. jud.* Bart. *in conſ. ad reprimendum. §. per edictum, num. 1. & num. 3. & cap. de illicita,* & ibi gloſſ. *in verb. peremptorio. 24. quæſt. 3.* Sed illa verba fructuum, obventionum, & proventuum *in d. cap. 14.* appoſita. non includunt diſtributiones quotidianas.

Si autem reus fuerit ſecundò monitus, & non paruerit, tunc eſt ſuſpendendus ab adminiſtratione beneficiorum, ut choro inſervire non poſſit, & diſtributiones quotidianas amittit, *ut in eiſdem deciſ. ſuper eodem cap. 1. 1. §. illa verba, & §, ſuſpenſi vigore.* Licet enim de jure civili ad effectum concubinatus videatur requiri, quòd concubina ſit retenta in domo, ut per gloſſ. & Bart. *in l. concubinam, ff. de concub.* Præpoſ. *in rub. de ſponſ. num 5.*

Et regulariter plura concurrere debeant, ad conſtituendum concubinatum, de quibus per Rot. *in noviſ. deciſ. 254. n. 1. & 2 par. 2.* clericus tamen retinens mulierem in domo, ſive extra domum, cum qua habeat conſvetudinem, pro concubinario habetur, *ut in d. cap. 14. circa princip.* Quando autem clericus tenet concubinam, ſicut vxorem, & publicè nutrit filios, ita, quòd etiam ipſe non audet diffiteri, tunc ſine aliqua monitione ſuperioris, talis eſt ſuſpenſus ab officio, & beneficio, ita quòd, ſi celebret, incurrat irregularitatem, Abb. *in c. veſtra, nu. 7. de cohab. cler. & mul.* & Diaz. *pract. crimin. cap. 73. verſ. adverte tamen aliàs, cap. 80. num. 2.* & illi teſtamento, aut alio contractu donare, vel legare eſt prohibitum, ita quòd donatio cauſa mortis, aut legatum factum per clericum ſuæ concubinæ, ſeu alteri mulieri, in quam turpis ſuſpicio cadere poſſit, non valet, *ut l. 2.* ubi etiam Bald. C. *de donat. inter vir. & vxor. l. miles ita, §. mulier,* & ibi Bart. *num. 1. & 2 ff. de milit. teſtam. & l. affectionis.* Ubi etiam, glo. *in ver. meretrices ff. de donat.* quæ procedunt, non ſolùm in clerico, ſed in milite, advocato, & minore, glo. fi. *in l. 2* quæ communiter eſt approbata, C. *de donat. inter vir. & ux.* & Bar. *in d. l. affectionis, ff. de don.*

28 Simplices autem † fornicarii clerici, etiam in ſacris conſtituti, non incurrunt pœ-

pœnam depoſitionis, gloſſ. *in cap. Maximinianus, in ver. removeantur,* 81. *diſtinct.* gloſſ. 1. *in cap. presbyter,* 82. *diſtinct.* & *in cap. lator, in ver. in corporali,* 2. *quæſt.* 7. & quòd pœnam depoſitionis non incurrant, facit, *dict. cap. presbyter. videndum, & temendum,* & Felyn, qui hanc dicit eſſe communem opinionem, *in c. at ſi clerici, numer.* 14. *verſ. tamen communis opinio, de jud.* ſed erit pœna judici arbitraria, ut tenet Gril. *de pœnitent. omiſ. coit. quæſt.* 9. *numer.* 3. & Diaz. *in eadem pract. crim. c.* 79. *alias* 72.

Nihilominus eſt grave crimen, quia neque fornicarii, neque idolis ſervientes, neque molles, neque maſculorum concubitores, neque avari, neque adulteri, neque ebrioſi Regnum Dei poſſidebunt, *Paul.* 1. *ad Corinth. cap.* 6. niſi fornicatio ſit notoria, & ſcãdaloſa, vel diu continuata, quia tunc inducit pœnam depoſitionis, *cap ex parte Adæ, de teſt.* & Abb. *in c. at ſi clerici. num.* 25. *de re judic.*

29 Maſculorum † verò concubitores presbyteri, & clerici ſeculares, ſeu regulares cujuſcunque gradus, & dignitatis, tam dirum nefas ſodomiæ exercentes omni privilegio clericali, omnique officio, dignitate, & beneficio eccleſiaſtico de jure communi ſunt privandi, *cap ut clericorum, in princip. de vit. & honeſt. cleric. cap. clerici, de exceſſ prælat.* & Gril. *de pœn omiſ. coit.* §. *octavò quæro. num.* 3 ſed hodie ſunt privati, ita quòd per judicem eccleſiaſticum degradati, poteſtati ſeculari ſunt tradendi, *ut in conſt. tit. Pii V. quæ incipit. cum primùm, cap.* 5. *ſi quis, & cap.* 70.

30 Quæ procedit, & † habet locum, ut dicta pœnâ incurratur, quando quis dictum crimen non vnica vice commiſit, ſed exercet, ut ponderando dictum verbum exercentes, tenet Navar. *de irregul. ex delicto, cap.* 27. *num.* 249. *verſ. ad quod dico. com.* 3 quoniam, ut gentilis quidam dixit:

Si quoties peccant homines, ſua fulmina mittat Juppiter, exiguo tempore inermis erit, Ovid. apud gloſſ. penult. *in cap. Epiſcopus* 35. *diſt.* ob criminis tamen gravitatem, etiam quòd vnica tantùm vice clericus commiſerit eſt beneficiis privandus, & à loco commiſſi criminis, ac tota diœceſi, perpetuò baniendus, *d. cap. ut clericorum, cum aliis ſupra deductis.*

31 Clerici autem adulteri † ſunt quoque deponendi, *cap. ſi quis clericus,* 81. *diſt.* glo. *in cap. lator.* 2. *quæſt.* 7. & eſt communis opinio, de qua teſtatur Gril. *de pœnit. omniſ. coit.* §. *ſextò declaranda, num.* 11. *verſ nihilominus in conſulendo.* Ego tamen puto de jure canonico dictam opinionem rigoroſam *par text. in cap. ac clerici,* § *de adulteriis,* & ibi Bal. *nu.* 2. *de jud.* ubi adulterium connumeratur inter minora crimina, quapropter mitior pœna eſt infligenda, ut per eundem Gril *ubi ſuprà num.* 4. 6. 7. 8. 9. 10. & 11. Quibus in locis, ad contraria reſpondendo tenet, quòd pro adulterio clericus non veniat deponendus, & hanc opinionem æquiorem & probabiliorem eſſe, quam ego in judicando, niſi aliis circunſtantiis adulterium gravaretur, uti æquiorem, puto eſſe ſequendã, ſed pluribus aliis ex cauſis propter incontinentiã clerici pœnam depoſitionis incurrunt:

32 Primum enim ſacerdos, † qui cum filia ſpirituali quàm de ſacro fonte levavit, vel cujus ſacramentalem confeſſionem audivit, fuerit fornicatus, pœnam

Kkk 2 de-

depoſitionis incurrit, *ut cap. penult. & ult.* 30 *quaſt.* 1. & Diaz. *pract: crim. cap.* 84. *alias* 76. *in princ.* ubi indiſtinctè tenet, clericum de hoc crimine per teſtes convictum, ob malum exemplum, quòd hominibus dederit, abſque ulla exceptione eſſe deponendum, & alicui carceri per aliquot annos mancipandum, *ut ibi. in ver. unde ego,* Abb. *in cap. at ſi clerici, num.* 8. & Felyn. *num.* 14 *de jud.* & Graff. *deciſ. aur. c.* 48. *numer.* 16. *par.* 1. *lib.* 2.

33 Sed ſi crimen † non eſt teſtibus probatum, & reus non convictus, niſi poſt aliquas informationes non concludentes per ſuam confeſſionem, pœna poſſet mitigari; non tamen ad locum, in quo deliquit, pro reſidentia facienda habilitari: quia confitenti, etiam, quòd aſtrictus probationibus faciendis confiteatur, debet ſibi pœna mitigari, Abb. *in d. cap. at ſi clerici, num.* 8. *de jud.* Felyn. poſt Hoſtienſ. *in d. cap. de hoc. num.* 6. *de ſimon.* & Tiraqell. *de pœn. temp. remitt. cau.* 33. *num.* 13.

34 Secundò cognoſcens † eam, quæ ſibi eſt conjuncta in cognatione ſpirituali, quia delicta hujuſmodi etiam in opinione populi gravia judicantur, eidem pœnæ ſubjicitur, & hoc de commatre tenet Felyn: *in cap. at ſi clerici, numer.* 14. *in fin. de jud.* & Diaz *ead. pract. crim, d. cap.* 84. *aliàs* 75. *in fin.*

35 Tertiò, clericus † ſtuprans virginem venit deponendus, Abb. *in cap. at. clerici. num.* 35. *de jud.* Gril. *de pœn omniſ. coit.* §. *ſeptimò videndum. num.* 1. Clar. *in* § *ſtuprũ ſub num.* 3. *verſ. ſed. quæro,* & Diaz *d. pract. crim. cap.* 85. *in princip.* Laicus autem virginem ſtuprans de jure canonico excommunicationis ſententia poteſt innodari S. Tho. 2. 2. *quaſt.* 99. *par, ult.* Abb. *in cap. per venerabilem ult. not: qui fil. ſin. leg. &* Caſſan. *conſ.* 1. *part.* 5. *num.* 17.

36 Quartò, ſtuprans † monialem graviſſimè peccat, & pœnam diſpoſitionis incurrit, quia ſponſam Chriſti corrumpit, & committit, tria peccata † videlicet adulterium, quia cum ſponſa Dei rem habet, ſacrilegium, quia lædit ſacrum, inceſtum, quia eſt conſanguinea noſtra, quoniam filii Dei ſumus: & de quolibet iſtorum poteſt accuſari, gloſſ. *in cap. virginib.* 27. *quaſt.* 1. Abb. *dicto nu.* 35. Diaz. *in ead. pract. cap.* 83. *in princ.* 37

Copula enim cum moniali eſt adeò damnata, vt ſi quis cum moniali contrahat matrimonium, ultra, quod eſt nullum, præter aliàs pœnas contra ſimilia committentes inflictas, eſt etiam perpetuò inhabilis ad matrimonium cum alia muliere contrahendum, & à ſacra communione eſt privandus, *ut c. hi ergo, & c. virginibus,* 27. *q.* 1.

38 Homicida † voluntarius ipſo jure beneficio non eſt privatus, ſed per ſententiam venit privandus, *cap. clericis, ne cleric. vel mon.* Innoc. *in c. cum noſtris, n.* 1. *ver: nam in homicidas de conceſſ præbend.* & hæc eſt communis opinio, quàm ſequitur Anan. & Felin *in c. Inquiſitionis, num.* 3. *de accuſat.* Corſett. *in ſing. in ver. ſententia,* §. *clericus homicida.* Capell. Toloſ. *deciſ.* 208. & Diaz *in pract. crim. ead.* 95. *aliàs* 88 *verſ. item etiam.*

39 Interim autem adhuc † pendente accuſatione, priusquam condemnatur, vel per impetrationem alteri jus quæratur, eidem beneficio poteſt renunciare, gloſſ. *in cap.* 2. *in ver. finita, vt lit. pend. in* 6. Felin. *in d. cap. Inquiſitionis, num.* 6. Rot. *deciſ.*

cif 5 de re jud. in antiq. & Gomeſ. *in regul. de anna poſſ quæſt. 42. n. 3.*

Solent autem de ſtylo Romanæ curiæ concedi litteræ Apoſtolicæ, quibus Ordinario committitur, quòd ſi ſupplicans ſibi de beneficio per delictum homicidii commiſſum provideri, ſi in forma juris ſe inſcribere velit, & per eventum litis conſtiterit de homicidio; tunc Ordinarius, cui regulariter cauſæ in prima inſtantia committuntur, ad privationem procedat, & beneficium per privationem ſic vacantem, eidem proviſo auctoritate Apoſtolica conferat, ipſumque in poſſeſſionem mittat, iuxta trad. per Felin. *in dicto cap. Inquiſitionis, nu. 8. verſ. ſecundò nota*, Gemin. *in conſ. 105. incipien. ad ſupplicationem*, quem ſequitur Gomeſ. *in eadem regul. de anna. quæſt. 42. num. 4. verſ. ſed modo.*

Dummodò litteræ Apoſtolicæ cum introductione litis contra homicidam fuerint intimatæ: quia tunc, ſi renunciaret, non valeret reſignatio, & eſt regulare, quod nunquam aliquis eſt privatus beneficio, ipſo jure, niſi ſit jure expreſſum, Innoc. *in d. cap. cum noſtris*, quem ſequitur, Abb. *in capit. querelam, num. 3. de jureju ran.* Felin. *poſt alios in dicto cap. inquiſitionis, num. 7.*

40 Eandem etiam † pœnam incurrit perjurus qui ab ordine, & beneficio deponi poteſt, *cap. presbyter, 81. diſtinct.* Abb. *in dict. cap. querelam, 2 not. de jurejuran.* Gomeſ. *de anna poſſ. dicta quæſt. 42. n. 3.* & Diaz. *ead. pract. crim. quæſt. 86. alias 44.*

41 Quarto, † ſacrilegi veniunt deponendi, & ſacrilegium eſt ſacræ rei violatio, vel ejuſdem uſurpatio, Sanct. Thom. *in ſum. 2. 2. quæſt. 99. art. 3.* Azo. *in ſum. de furt.* & gloſſ. *in cap. ſacrilegium, 17. quæſt 4.*

42 Dicitur enim † ſacrilegium, quaſi ſacrilædium, quia per illud res, aut perſona ſacra læditur, Bald. *in l. 3. C. de ſuat.* & Azo. *ubi ſupra* Sacrilegij autem multæ ſunt ſpecies ſecundum Card. *in clem. 1. de pœn.* tamen communiter tenetur, quòd 43 tribus † modis committatur ſacrilegium, videlicet, cum ſacrum de ſacro, vel ſacrum de non ſacro, vel non ſacrum de ſacro aufertur, *c. quiſque.* & gloſſ. *in d. c. ſacrilegium, 17. qu 4. Lap. alleg. 66. nu. 10.* Et, quòd quatuor ſint ſpecies ſacrilegij, tenet Paul. Gril. *in lib. 3. de pœnit. omniſ. coit.*

44 Quarum prima eſt, quæ † committitur perſonam violando, nempè percutiendo, vulnerando, & occidendo clericum, vel monachum, ſeu alium religioſum, vel perſonam eccleſiaſticam, *ut cap ſi quis ſuadente Diabolo. 17. quæſt. 4. & l. ſi quis, in hoc genus, C. de Epiſc. & cler.* Et de jure canonico imponens manum violentam in clericum pœnam majoris excommunicationis incurrit, à qua niſi à Summo Pontifice, præterquàm in mortis articulo, abſolvi non poteſt, *ut dicto cap. ſi quis ſuadente diabolo*, & *cap. cum illorum, de ſentent. excommunic:* ultra quod pro hoc crimine poteſt laicus à judice eccleſiaſtico carcerari. Lopez *in annotat. ad pract. crim.* Diaz. *cap. mihi 89. verſ apud Hiſpanos.*

45 Pœnam verò prædictam † incurrunt principaliter, qui manus violentas in clericum injiciunt, mandantes, auxilium, conſilium, vel favorem ad hujuſmodi manuum violentam injectionem præbentes, *c. ſicut dignum, de homicid. cap. mulieres, §.*

 illi

illi verò, & c. quanta, de ſentent. excommun. & Navar. *c.* 17. *n.* 51. Et tam viri, quam fœminæ, & tam ſenes quàm iuvenes, & denique omnes habentes judicium ad peccatum mortale committendum aliquem actuum prædictorum committentes, dictam cenſuram incurrunt, gloſſ. *in dicto c. ſi quis ſuadente, in verb. ſi quis*, 17. *queſt.* 4. At deficiente judicio, ad peccatum mortale committendum, non incurritur, quia niſi ob peccatum mortale non incurritur in excommunicationem *cap. nemo*, 11. *queſt.* 3. & Navar. *eodem cap.* 27. *num.* 9. *& num.* 76.

46 Appellatione autem † clericorum veniunt, omnes ordinem eccleſiaſticum habentes, etiam clerici primæ tonſuræ, *cap cleros*, 21. *diſtinct. c. cùm contingat. de ætat. & qualitat.* ſicut appellatione monachi † veniunt omnes profeſſi, & profeſſæ in religione approbata, etiam novitij, & novitiæ, ac converſi, & converſæ religionis approbatæ, qui omnes privilegio canonis gaudent, *c. Monachi, c. parochianos, cap. de monialibus, & cap. cum illorum. extra de ſentent. excommun. & cap. religioſo*, §. *fin.* & ibi gloſſ. *in ver. non poſſit, eodem tit. in 6.* Navar. *in cap.* 17. *num.* 79. & Greg. Sayr, *Theſ. caſ conſcien. par.* 1 *lib.* 3. *cap.* 26. *num.* 1. 2 3. 4. *&* 5.

47 (margin)

48 De jure autem civili † Sacerdotibus, & miniſtris eccleſiæ injuriam inferentes capitaliter puniri debent, *l. ſi quis in hoc genus*, & ibi Bald. & Salic. *C. de Epiſc. & cler.* Qui verò dictam excommunicationis ſententiam, ob violentam manuum injectionem in clericos incurrant: qui dicta de cauſa excommunicati ab alio, quam à Romano Pontifice abſolvi poſſint, & in quibus non contrahatur dicta excommunicatio optimè ſcripſit Card. Tolet. *in Inſtruct ſacerd lib.* 1. *c.* 31. *& ſeq.* & Conſt. *in tractatu de fact. ſcil. & igno. Centu.* 2. *diſtinct.* 13.

49 Secundò, † committitur ſacrilegium per coitum cum moniali ſacra, *c. impudicas*, 27. *queſt.* 1. Et eſt peccatum graviſſimum, ut ſupra dixi, pro quo clericus cujuſcunque ſit gradus, & dignitatis, eſt deponendus, & ab omnibus ordinibus ſacris, officiis, & beneficiis privandus, ac in arctum monaſterium ad perpetuam pœnitentiam peragendam eſt trudendus, & laicus excommunicandus, *ut c. ſi quis Epiſcopus, & c. ſi qua monachatum*, 27. *queſt.* 1. & de jure civili pœna mortis plectendus, ut *dicta l. ſi quis in hoc genus. l. ſi quis, non dicam, C. de Epiſc. & cler.* Quæ generaliter loquitur de quacunque injuria illata eccleſiæ, monaſterio, vel perſonis eccleſiaſticis, & cum in hoc peccato tria concurrant videlicet, ſacrilegium, adulterium, & inceſtus; pro dictis criminibus pœna capitalis incurritur, *ut l. ſi adulterium cum inceſtu. ff de adult. l. quamvis* §. *fin. C. eodem tit.* Gril. *in ſuo tract at. lib.* 3. *de pœnit. omiſ. coit. queſtion.* 1. *numer.* 23. *in fin. & numer.* 24.

50 Tertiò, † committitur ſacrilegium circa locum ſacrum, quando locus publicus ſacer, ut eſt eccleſia, violatur, etiam inter laicos, præſertim cum ſanguinis effuſione, Farinac. *in prax crim. queſtion.* 20. *num.* 22. Vel illius cœmeterium, in deſtruendo, devaſtando, vel occupando, aut ejus immunitates infringendo, *ut cap. frater*, 17. *queſt* 4.

51 Et hoc caſu præſupponendum eſt, quòd una eſt benedictio † conſtitutiva ſacri, qualis eſt benedictio, & conſecratio eccle-

eccleſiæ, altaris, calicis, & corporalis, & alia eſt benedictio invocativa, qua res non fit ſacra, qualis eſt benedictio menſæ, navis, ignis, domus, & ſimilium, quæ non benedicuntur, ut ſint ſacra, ac proinde nullius, ſed ut per invocationem Dei obtineatur aſſiſtentia ejus ſpecialis, ut declarat Cajet *in 2.2.quæſt* 88.*art.11.* & Navar. *in comment.de ſpol.cler.* §.18.*nu.9.in princ.* *& verſ.ſecundò infertur, to.1.*

52 Sacrilegium † circa hanc benedictionem conſtitutivam verſatur, quoniam ſemel Deo dicatum, non eſt ad uſus humanos ulterius transferendum, *c. ſemel*, & ibi gloſ. *in verb.humanos, de reg.jur. in 6. c. comperimus*, & ibi glo 14.*qu.*6. & Navar, *eo, nu.*4. *verſ.ſecundò infertur.*

53 Et nullus Prælatus † poteſt ſine cauſa eccleſiam, altare, calicem, vel aliam rem benedictione conſtitutiva ſacro dicatam, ſive ſacratam, in ſua forma, & eſſe artificiali parmanentem profanare, & uſibus profanis applicare, *per. dict. c. comperimus.* Tum, quia id videtur eſſe jure divino, vel naturali prohibitum, ut ſentit S. Thom. *in 2.2 qu.88.artic.*10. *ad primum, per c. fin. Levit.* Tum, quia id affirmat Cajet. *ubi ſupra artic* 11. & S.Thom. *ibidem, & in d. artic.*10. *ad primum*, quos ſequitur Navar. *d. verſ.ſecundò infertur.*

54 Pœna † autem infringentis eccleſiam eſt, ut damnum novies cõponat, & immunitatem tripliciter, & velut ſacrilegus canonicæ ſententiæ ſubjugetur, *c.quiſquis in fin.* & ibi gloſſ. *in ver. novies, & verb. tripliciter*, 17.*qu.4.*

55 Quartò, † committitur ſacrilegium circa res: & hoc caſu tribus modis de jure canonico committitur ſacrilegium, ſacrum de ſacro, vel ſacrum de non ſacro, aut non ſacrum de ſacro auferendo, *ut in dicto cap. quiſquis verſ ſimiliter ſacrilegium*, & his caſibus, qui variè contingere poſſunt, ita diverſa erit delinquentium punitio, ut tradit Diaz *in pract. crim.* 89.*aliàs* 81. *circa fin.* alijſque pluribus caſibus eccleſiaſtici pœnam depoſitionis incurrunt, ut per Abb. *in c. at ſi clerici, nu.* 35.*de jud.* & Diaz. *in pract. crim. cap.* 74. *alias* 81. *cum pluribus ſequent.*

56 Deponendus † etiam venit miniſtrans ſolemniter in ordine, quem non habet, & ulterius non eſt ordinandus, *cap.* 1. *& 2, de cleric. non ordin. miniſtran.* Et omnes, qui abſque diſpenſatione canonica, aut ſine legitima licentia, ſive extra tempora à jure ſtatuta, ſive ante ætatem legitimam, vel abſque dimiſſorijs litteris ordinantur à ſuorum ordinum executione ſunt ipſo jure ſuſpenſi, & ſi hujuſmodi ſuſpenſione durante in eiſdem ordinibus miniſtrare audent, eo ipſo irregularitatem incurrunt, ac beneficijs eccleſiaſticis poſſunt jure privari, *Pius, II. in Bull. Rom. c,6.*

57 Laicus † verò Miſſam celebrans, vel in aliquo alio ſacro ordine miniſtrans falſum committit, & uti falſarius eſt puniendus, Bald. *in l. qui ſub prætextu, in fin.* C. *de ſacroſanct. Eccleſ.* Abb. *in dicto cap.1.num.1. de cler. novo ordine miniſt.* & Felyn. *in c. tertio loco, numer.1. verſ. idem in clerico de probat*, ſivè potius puniendus, ut hæreticus, accidit enim Greg. Papæ Pij XIII. tempore:

58 Quòd quidam † filius perditionis, ſatis peritus in arte ſcribendi, habitis præ manibus quampluribus familiaribus litteris, per quamplures Cardinales alijs perſonis ſcriptis, manum alienam adeò imitatus fuit, ut litteras diverſis Prælatis, & alijs gravi-

gravibus viris ſub nomine Cardinalium, præſertim Cardinalis Guaſtavilliani ipſius Gregorij nepotis ſcriberet; ac illis fretus, pluribus in locis ſe Epiſcopum Manfredoniæ nominaret: & ſacris ordinibus carens, Miſſas quamplures, præſertim tranſmare in Hiſpaniarum regnis, Pontificaliter celebrare, ac quamplura beneficia vacantia conferre, auſus fuit. Diſpenſationes etiam conceſſit pro nuncio Sanctæ Sedis Apoſtolicæ ſe gerendo, & fratrem germanum prædicti Cardinalis Guaſtavilliani ſe eſſe jactando, donec fraude detecta, carceratus, ab Hiſpania ad Urbem capitivus tranſmiſſus, in carceribus ſanctæ, & ſupremæ Inquiſitionis poſitus fuit, indeque fabricato, & perfecto ejus proceſſu, pœnas luit, laqueo ſcilicet deaurato ſuſpenſus, ut etiam de viſu ipſe teſtari poſſum.

Deinde ad nefariam, & ſacrilegam ſimilium hominum temeritatem coercendam, qui ad ſacrum presbyteratus ordinem minimè promoti ſint, ſacerdotis tamen auctoritatem ſibi temerè aſſumentes Miſſarum celebrationem uſurpare, & ſacramentum pœnitentiæ miniſtrare audent, Clemens Papa VIII motu proprio, & ex certa ſcientia, Sanctæ Inquiſitionis judicium conſcientiæ conſulere, & ne in futurum de pœna hiſce delinquentibus imponenda dubitari poſſit, providere volens, ſua perpetuò valitura conſtitutione decrevit, atque ſtatuit; ut quicunque non promotus ad ſacrum presbyteratus ordinem repertus fuerit Miſſarum celebrationem uſurpaſſe, vel ſacramentum pœnitentiæ miniſtraſſe, ab judicibus Sanctæ Inquiſitionis, vel locorum Ordinariis, tanquam eccleſiæ miſericordia indignus, à foro abjiciendum eſſe ſtatuit, & ab ordinibus eccleſiaſticis, ſi quos habuerit, ritè degradatum, ſtatim curiæ ſeculari per judices ſeculares debitis pœnis plectendum tradi mandavit, ut in litteris ſub die prima Decembris 1601. deſuper expeditis.

59 Secundò, † Miſſa non, niſi à jejunis ſacerdotibus debet celebrari, quòd fuit deciſum in conc. Carth. *ut in c. Sacramenta de conſecr. diſtinct.* 1. qui poſt cibum, vel potum etiam minimum, divina celebrat, eſt excommunicatus, *c. nihil,* §. *nullus,* 7. *quæſt.* 1. Hoſtienſ. *in ſum.* §. *& qualiter jejuno, nu.* 13 *de conſecr. Eccleſ vel Alta*

60 † Ebrius verò non præmiſſa digeſtione celebrans, eſt beneficio privandus *cap. ſi conſtiterit, de accuſ.* & ibi Abb. *num.* 1. non tamen aliàs ſolùm propter ebrietatem poteſt quis beneficio privari, ut ibi Abb. *numer.* 3.

61 Tertiò † majori excommunicatione excommunicatus, vel interdictus, aut ab homine à divinis ſuſpenſus Miſſam celebrare prohibetur, & celebrans depoſitionis pœnam incurrit, *cap. penult.* 11. *quæſt.* 3. *c. clerici, cap. latores, de cler. excom. miniſt.* & ibi Abb. *num.* 1. & Hoſt. *in ſum. numer.* 1. *verſ. excommunicatus igitur, eodem tit.*

62 Quartò, ſacerdos regulariter unam tantùm Miſſam in die poteſt celebrare *c. ſufficit, de conſecr. diſtinct.* 1. *cap. conſuluiſti, cap. te referente, de celeb miſſ.* & contrafaciens mortaliter peccat. Navar. *capit.* 25. *numer.* 87. *tom.* 3. Quæ regula limitatur per eundem Navar. ibi in ſeptem caſibus.

63 Primò, ut non † habeat locum in die Nativitatis Domini, qua tres dici poſſunt,

ſunt, *cap. noctſ.* junct. gloſſ. 2. *de conſecr. diſtinct.*

64 Et prima, quæ † media nocte celebratur, quo tempore Chriſtus natus eſt ſignificat tempus ante legem, quando eramus in tenebris: ſecunda in aurora, tempus in lege, quando nondum plena cognitio habita fuit. Nocte prior, ſub luce ſequens, in luce ſuprema, ſub Noè, ſub David, ſub cruce, *d. gloſſ. 2.* & communiter loquendo Miſſa dici debet in die, & non in nocte; quia hoc ſacramentum ad tempus gratiæ pertinet, quòd per diem ſignificatur, nox præceſſit dies autem appropinquavit. *Paul. ad Rom. c. 13. cir. fi.* Secundò, fallit dicta regula deficiente alio ſacerdote, qui Miſſam poſſit celebrare in adventu alicujus magni Principis, aut Epiſcopi, quos decet ſingulis diebus Miſſam audire, vel Epiſcopum dicere, *cap. fin. de privil. lib. 6.* & eadem ratione, ſupervenientibus peregrinis, etiam quòd non eſſent perſonæ notabiles, ſi ſub præcepto illo die ad audiendam Miſſam teneantur. Tertiò, cùm ſtatim dicta Miſſa corpus defuncti occurrit ſepeliendum & viget conſuetudo, ne ſine Miſſa ſepeliatur. Quartò, quando aliquis ita ægrotat, ut neceſſario ſit communicandus & deficiat Euchariſtia. Quintò, cum quis præeſt duabus eccleſiis unitis, duabus Miſſis indigentibus, & non eſt, qui alteram dicat. Sextò, ob nuptiarum benedictionem: Septimò, cum occurrit cauſa, quæ arbitrio boni viri juſta judicatur; quia eſt licitum celebrare bis, urgente neceſſitate, ex tradit. per Navarr. *ubi ſupra.* Sed cautius putarem abſtinendum, duobus caſibus exceptis, in adventu principis, ſeu Epiſcopi, & quando neceſſariò quis eſſet communicandus, & utroque caſu, ſi ante purificationem fuiſſet requiſitus, & calicis digitorumque purificationem ſumere diſtuliſſet, quæ impedit ſecundæ Miſſæ celebrationem, *cap. ex parte, de celebrat. Miſſ.* & gloſſ. fin. *in cap. ſufficit, de conſecrat. diſtinct.* 1. In reliquis autem caſibus, dictis duobus exceptis, puto à regula non eſſe recedendum, ſed unicam tantùm miſſam in die celebrari licere, per dictum *cap. ſufficit, cum aliis ſupra, n. 62. allegatis.*

65 Quintò, † miſſa debet celebrari ſuper altari conſecrato, & licèt de jure communi non caveatur, qua pœna contrafaciens ſit puniendus, cùm ſit omnibus notorium, Euchariſtiæ ſacramentum ſuper altari non conſecrato, confici non debere, altariaque, ubique lapidibus ſacratis

66 munita eſſe; pœna hujuſmodi † pro qualitate perſonæ, & loci, arbitrio Ordinarij videtur infligenda; quia non poterit contrafaciens evitare, quin deprehenſus ſit in negligentia craſſa, & punibili, ultrà quòd fere ubique à conciliis provincialibus, & ſynodalibus, fuit in ſimilibus appoſita pœna, & facit tex. *in c. nullus presbyter. il. 2. de conſecr. diſtinct.* 1. & concil. Tridentin. *decret. de obſer. & evit. in 6. celebr. Miſſ. ſeſſ. 22.* & concurrentibus aliis, quòd verſaretur in maxima negligentia,

67 † cùm alias celebrans, etiam ſine aqua, & igne, aut in pane fermentato, & calice indecenti, eſſet ab officio, & beneficio deponendus, *cap. fin. de celebrat. Miſſ.* & ibi Abb. *numer.* 1. Quia hæc eſſet ſupina ignorantia, quæ dolo æquiparatur ad depoſitionis pœnam incurrendam ut ibi Abb. *numer.* 2. Et pro dilicto enormi poteſt fieri depoſitio, *cap. tuæ,* & ibi gloſſ. & Abb. *n.* 1. *de pœn.*

68 Sextò, † Miſſam celebraturus debet veſtibus ſacris, quibus tempore ordinationis fuit conſecratus, paratus eſſe, videlicet, amictu, alba, cingulo, manipulo, ſtola, & caſula, & contrafaciens excommunicationi ſubjacet, *cap. eccleſia, 23. diſt.* Sed primò eſt admonendus, ut ibi Archid. & inde ab tempus arbitrio judicis ſuſpendendus, Diaz *pract. crim. cap. 38. aliàs 33. in fin.* Si autem non ex contemptu, aut prava conſuetudine, ſed ſemel, oblivionis cauſa, ſine ſtola, aut manipulo quis celebraret; putarem ipſum verbaliter tantùm monendum, & corripiendum, cum memoria ſit labilis:
69 & tunc non peccat mortaliter † argumento horarum, quas non recitans peccat mortaliter, & tamen, ſi per oblivionem, venialiter tantùm, ut trad. Navarr. poſt alios per ipſum citatos *de orat. & hor. can. c. 10. nu. 48.* Quid autem, ſi in Regno Angliæ, & alijs provinciis in quibus ſacerdotes, & Chriſti fideles ab hæreticis perſe-
70 cutionem patiuntur; adeò quod Miſſæ † in publico celebrare non poſſunt, ſed latenter in locis remotis, ut tempore primitivæ Eccleſiæ, quam plures, qui propterea palmam martyrij ſunt conſecuti in cryptis, & ſubterraneis locis celebrabant, celebrari contingat? tali caſu celebrans ſine paramentis altaris nullam pœnam incurrit, *c. concedimus, de conſecr. diſt. 1.* Graff. *deciſ. aur. c. 42. nu. 8. par. 1. lib. 2.*

71 Nullus † enim ſacerdos Miſſarum ſolemnia debet celebrare, niſi duobus præſentibus, quia cum pluraliter ab eo dicatur *Dominus vobiſcum*, & in ſecretis: *orate pro me fratres*, &c. apertiſſimè convenit, ut plures reſpondeant ſalutationi, *cap. hoc quoque, de conſecr. 1. diſtinct.* Sed miniſter repræſentat univerſum populum. Tam in urgente neceſſitate, ſi magnum eſſet feſtum, & celebrans alium ſacerdotem celebrantem audire non poſſet, ſolus in eremo abſque miniſtro poſſet celebrare. Ant. de Butr. *cap. 2. num. 11. de vit. & honeſt. cleric.* præſertim cum diſpenſatione, ut tenet. Sot. *diſtinct. 13. quæſt. 10. art. 5. col. 1.* relat. per Graff *in deciſ. aur. c. 43. n. 3. dict. lib. 2.*

72 Septimò, † in privatis locis Miſſas celebrare, aut ſacrificia offerre non licet, niſi, urgente neceſſitate, *c. ſicut, c. Miſſarum, cap. hic ergo, de conſecr. diſtinct. 1. &* conc. Trid. *de obſer. & evit. in celebr. Miſſ. §. neminem praterea, ſeſſ. 22.* Et contrafaciens ſine Epiſcopi conſenſu eſt deponendus, *c. clericos, eadem diſtinct. 1.* Quia ſatius eſt Miſſam non cantare, aut non audire, quam in locis, ubi miniſtrare non oportet, niſi pro ſumma neceſſitate contingat celebrare. *Deut. c. 12. circ. med. verſ. cave ne offeras, & d. c. ſicut, ead. diſt. 1.*

73 Octavò, † ſacerdos debet maxima cum attentione, & diligentia Miſſam celebrare, quia maledictus homo, qui facit opus Dei negligenter, conc. Trid. *de obſerv. & evit. ſeſſ. 22.* Et ſi ob ebrietatem, vel voracitatem, Euchariſtiam vomeret, ſeptuaginta diebus debet pœnitere, *c. ſi quis per ebrietatem, de conſecrat. diſt. 2.*

74 † Si verò per negligentiam aliquid de ſanguine caderet in terram, lingua lambi, & tabula radi debet: ſi non fuerit tabula, ne conculcetur, locus corradi, & igne conſumi, cinîſque in altari condi, & ſacerdos quadraginta diebus pœnitere debet, *c. ſi per negligentiam. ead. diſtinct.* Sed hodie, ultra pœnitentiam ſalutarem, arbitrio ordinarij corrigi, & puniri poteſt, conc. Trident. *in d. decr. de obſerv. & evit. in fin.*

Nonò,

75 Nonò, † nullum aliud opus adeò ſanctum, ac divinum à Chriſti fidelibus tractari poteſt; quàm hoc ipſum tremendum myſterium quo vivifica illa hoſtia, qua Deo patri reconciliati ſumus, in altari quotidie per ſacerdotes immolatur, ut per concil, *in dict. decret. de obſerv. & evit.*

76 Ideò, † ſi quis ſacerdos ſuper rebus aptis ad ſortilegia, adhibitis verbis ſuperſtitioſis, & nefarijs precibus, aut dolo Miſſam pro requie defunctorum promulgatam, fallaci voto pro vivis celebraverit hominibus, ut is, pro quo offert ſacrificium, mortis periculum incurrat, eſt deponendus, *cap. quicunque, 26. quaeſt. 1.* Abb. *in cap quidam, numer. 2. de celebr. Miſſ* & Gril. *de ſortil. quaeſt.* 14. *num.* 1 *&* 2. Et licèt diſtinguatur circa qualitatem perſonae celebrantis, ut per eundem Gril. *ibi n.* 3. hiſce temporibus poſt ſacra concil. Trid. plura edicta contra talia patrantes fuerunt edita, & ab Ordinariis locorum, & Inquiſitoribus publicata ad mentem ejuſdem concilij *eodem decr. de obſerv. & evit.* §. *poſtremo.*

77 Quapropter ſacerdotem, quem purâ, & mundâ conſcientiâ eſſe decet, de hujuſmodi crimine convictum, Ordinarius arbitrio ſuo punire poteſt, *ut in dict. decreto de obſer. & evit. in fin.* Arbitrium verò ad depoſitionem poteſt exercere, & eſt ſententia Theologorum quòd ſuperſtitioſus clericus ſit deponendus & in monaſterium trudendus, ut tenet Sylveſt. *in ſumma, in verb. ſuperſtitio* §. *undecimò quaeritur.*

78 Decimò † ſacerdos in Miſſae celebratione ſacrificium offert, non ſolùm pro ſe ipſo, ſed pro vivis, & defunctis, *cap. pen, de conſecratione, diſtinct.* 1. Et qui celebrat, & non ſumit corpus, & ſanguinem Domini, in eo, in quo deliquit, punitur, quia per annum eſt à communione ſuſpenſus, *capitulo relatum*, §. *nonne, de conſecratione diſtinct.* 2. aliiſque pœnis juris, juxta qualitatem cauſae, quia motus fuit ad hujuſmodi delictum

79 committendum, eſt plectendus. † Et in ſimili, in quo delinquunt, civitates puniuntur, quae Praeſules necare praeſumunt, quia Epiſcopali dignitate in poſterum carere debent, *cap. ult.* §. *egeat*, 25. *quaeſt.* 2.

80 Undecimò, † cum omni munditia ſacrificium Miſſae debet celebrari, & calices, corporalia, & purificatoria, ne interdum aliquibus ſint horrori, munda eſſe debent, *cap. 2. de cuſt. Euchariſt.* Celebrans autem cum calice, & corporali, vel purificatorio immundo, inquit Graff. quod mortaliter peccat, *ut in deciſ. aur. c. 42. n. 3. par. 1. lib. 2.*

Cujus opinionem non puto veram, quia in montanis, & villis à civitatibus valde remotis, quandoque ſine ſacerdotum culpa purificatoria, & corporalia munda haberi non poſſunt, & ſine culpa mortale peccatum non committitur. Quando autem obligentur ſacerdotes, & an, ac quando eadem die plures Miſſas poſſint celebrare, & de defectibus Miſſae copiosè ſcripſit idem Graff *in deciſ. c. 39 40. 41. cum pluribus ſequ. d. par. 1. lib. 2.* & Navar. *de pec. l quoad ord. c. 25. tit. 3.*

81 † Celebrare enim miſſam non licet, niſi matutinis ſolutis, aliàs celebrans peccat, niſi ex aliqua legitima cauſa illis non ſolutis, quis celebraret, ut ſi Parochus adeò in audiendis pœnitentium con-

ceſſionibus, aut aliis neceſſariis impeditus in die feſto mane illa perſolvere non potuiſſet, aut aliis de cauſis, de quibus per Graff. *deciſ. aur. dict. capit.* 40. *numer.* 5. & matutinum, aliaſque horas canonicas plures recitare tenentur.

82 Primò, † omnes beneficiati ad officii recitationem tenentur, *cap fin 92. diſtinct. c.quod à te, c.diverſis fallacijs, de cler. conjug* & Navar. *de orat.cap 7 numer. 3.lib.3.* quia propter officium datur beneficium, *c fin.de reſc. in 6.*

83 Aliàs, legitimo impedimento † ceſſante, pro rata omiſſionis officij horas non recitans non facit fructus ſuos: ſed illos, tanquam injuſtè perceptos, reſtituere tenetur, ultrà quod mortaliter peccat, Dec. *in cap. cum omnes, in 2 lect.num.16. de conſt.* Covar. *var.reſolut.c.3.num.10.lib.3.* Navar. *in manual.c.25.nu.122.* Graff. *deciſ.aur.c.51.nu.2.par.1.* conc, Trident. *c.* 1. §. *ſi quis autem, ſeſſ.23.*

84 Qui verò † omnes horas canonicas, uno, vel pluribus diebus intermiſerit omnes beneficij, ſeu beneficiorum fructus quos illo, vel illis diebus reſponderent, ſi quotidie dividerentur, qui verò matutinum tantum, dimidiam, qui cæteras omnes alias horas, aliam dimidiam, qui harum ſingulas ſextam partem fructuum ejuſdem diei amittunt, ut ſtatuit Pius V. *in conſtit.* 138. *quæ incipit: Ex proximo Lateranen. de qua in Bull Roma. pag.* 1134. Tenentur etiam ad horarum recitationem ſacerdotes, *ut in c. presbyter.91. diſtinct. & cap.1.de celebrat. Miſſ.*

85 † Et etiam alij ſacris ordinibus initiati non beneficiati, gloſſ. fin. *in capit.* 1. *de celebr. Miſſ.* & ibi Abb. *numer.* 4. non tam
jure humano ſcripto, quàm lege naturali
divina declarata, & quaſi determinata per
univerſalem conſuetudinem, ob tantum
86 honorem ſuſceptum, † jure naturali ad
referendum Deo gratias ad eas recitandas ſunt obligati, ut trad. Navar. *de orat. dict. c.7.nu.2.* & Graff. *deciſ. aur.c.53 num.1. par.1. lib.2.* Et omnes regulares ſacris ordinibus initiati, & aliqui ex ſtatuto regulæ religionis, quàm profitentur, vel ex conſuetudine, ſi talis vigat, ut omnes profeſſi teneantur, ac, ſi ordines ſacros ſuſcepiſſent, Navar. *dict.c.7.* & Graff. *deciſ. aur. de reg.c.5.nu.89.par.1.lib.3.*

87 Milites † ordinis S. Joannis Hieroſolymitani, & aliarum Militiarum non tenentur ad officij Romani recitationem, nec ad aliud, cùm nullum particulare ha-
88 beant, † quia, niſi ex mera devotione aliquod officium velint recitare, ſolummodo tenentur ad multoties quolibet die orationem Dominicalem, & Angelicam ſalutionem ad præſcriptum ejuſdem religionis regulæ recitare, ut poſt. Navar. tenet Graff. *deciſ.aur.c.50.nu.6 par.1.lib.2.*

Et, quòd beneficiati ſacerdotes, ac tam ſeculares, quàm regulares ſacris ordinibus initiati horas canonicas, aut earum partem notabilem ſine juſta cauſa, & etiam milites dicti ordinis Sancti Joannis Hieroſolymitani orationes, quas ex regulæ præcepto recitare tenentur omittentes mortaliter peccent, poſt Henric. de Grand. Cardin. Turrecrem. Palud. & Sylveſtr. tenet Navar. & atteſtatur de communi, *eod. c.7.num.5.de hor.canon.* & Graff. *dicto c.7. numer.89.*

89 Horæ † ſunt ſeptem, ſicut ſeptem dona Spiritus ſancti, ſeptem dies ſeculi, ſeptem ætates, quibus completus fuit

mundus

mundus, ſeptem petitiones in oratione Dominicali, ſeptem Pſalmi pœnitentiales ſeptem diaconi, & ſeptem candelabra, & dictæ ſeptem horæ ab eccleſiaſticis in memoriam paſſionis Domini Noſtri Jeſu Chriſti, ſunt recitandæ, vnde verſus.

Hæc ſunt ſeptenis, propter quæ pſallimus horis,
Matutina ligat Chriſtum, qui crimina purgat.
Prima replet ſputis, cauſam dat Tertia mortis.
Sexta cruci nectit, latus eius Nona bipartit.
Veſpera deponit, tumulo Completa reponit.

d. gloſſ. fin. *in cap. 1. de celebr. Miſſ.* & optimè declarat Graff. *deciſ. aur. de hor. can. d. cap. 50. num. 3.*

90 Tenentur etiam † ad horarum recitationem penſionarii, quibus uti clericis, fuerunt penſiones aſſignatæ, ſeu officii Beatiſſimæ Virginis Mariæ, aliàs mortaliter peccant, & ad fructuum reſtitutionem ſunt obligati, per ſuprad. conſtit. Pij V. *in Bull. Rom. cap. 138. §. at quicunque* adverbum relatam per Navar. *in manual. cap. 25. num. 22.* & Graff. *eod. cap. 50. num. 8. & 9.*

91 Dummodo † alia de cauſa ad officii Romani recitationem non ſint obligati, cùm tunc ſufficiat dominicum officium recitare, ut concludit Navarr. *de celebr. Miſſ. conſ. 18. lib. 3.* & Graff. *d. num. 9.*

92 † Non tamen tenentur laici, quibus uti viris bene meritis, quandoque reſervantur penſiones, ut reſervari poſſunt: quia dicta conſtitutio loquitur tantùm de percipientibus penſiones, uti clericis, *in d. §. at quicunque*: quapropter non obligat laicos, *ut eod. cap. 50. num. 9. 10.* Et de horis canonicis, & qui illas recitare teneantur, de pœnis non recitantium, qualiter, & quomodo ſint dicendæ, & qui ab earum recitatione excuſentur, copioſè ſcripſerunt Navar. *de hor. canon. tom. 3.* & Graff. *in deciſ. d. cap. 50. cum quatuor ſeq: par. 1. lib. 2.*

93 Cum † autem ſupra pluribus actum fuerit de delictis clericorum, quæritur, an torqueri poſſint. Et regulariter clerici & ſacerdotes pro delictis poſſunt torqueri, *ut cap. 1.* & ibi gloſſ. *penult. de depoſ.* Abb. *in cap. cum in contemplatione, num. 6. de reg. iur.* Alciat. *in cap. 1. num. 43. verſ. advertas tamen, de officio Ordinarii,* & Boſ. *in tit. de ind. aut. tort. num. 103.*

94 Tortura † tamen non debet eſſe ita ſevera in clericis, ſicut in laicis. Diaz *pract. crim. cap. 127. num. 6.* & in Lap. *in addit.* ubi teſtatur hanc eſſe communem opinionem, quæ contradictorem non habet, & Direct. Inquiſit. *in 3. par. lib. 3. Schol. 118. verſ. de clericis.* Vnde non debent ſupponi aculeis, vel fidiculis, ſeu virgis, aut corrigiatis, ut inquit Abb: *d. num. 6 in fin.* Clar. *in pract. crim. § fin. quæſt 64. num. 23.* ubi poſt Abb. Diaz. & Vivi. per ipſum citatos, dicit hanc eſſe communem opinionem; & eadem tenent alii, quos citat Farinac. *in ſua prax. crim. q 41. nu p. 1. tom 1.*

95 Contraria † autem opinio, quam ibi *num. 12. & 13.* Farinac. ſuſtinere conatur, eſt contra communem opinionem, & cùm ipſe redarguat Doctores ſupra citatos, uti non multum accuratè loquentes, *ibi n. 3. in fin.* puto ipſum parum accuratè loqui, dum inquit, neſcire videre rationem diverſitatis, cur ſcilicet clerici debeant leviùs torqueri, & mitiùs, quàm laici: Ratio autem diverſitatis eſt, quia clerici ſunt omnibus laicis digniores, ut infra patebit.

Laici † enim publicè pœnitentes coram Epiſcopo civitatis ſacco induti, nudis pedibus, & aliis ſolemnitatibus ſervatis, de quibus. *in cap. pœnitentes & cap. in capite, 50. diſt.* pœnitentiam peragere tenentur; id tamen minimè procedit in clericis,
97 † qui niſi fuerint depoſiti, ad pœnitentiam ſolemnem publicè peragendam non ſunt admittendi, *ut cap. confirmandum ead. diſt.* 50 & hanc eſſe communem, opinionem teſtatur Abb. *in cap. 2. de maled.* quem ſequitur Clar. *lib. 5. ſentent. §. blaſphemia, verſ. ſed quærò.* Et cùm clerici quibuſcunque laicis ſint majores, ſintque Reges ſe, & alios in virtutibus, regentes & in Deo regnum habentes, quòd
98 deſignat † corona, quàm in capite gerunt, *ut cap. duo ſunt genera. 12. quæſt. 1. & cap. vni. §. quia vero, de ſacr. vnct.* & ſacerdotes quandoque dij, quandoque Angeli appellentur. *Exod. cap. 22. cap. ſacerdotibus, 11. quæſt. 1.*
99 † Sintque Regum, & Principum, omniumque fidelium patres, & magiſtri, *ut cap quis dubitet, 96. diſt.* & à Deo conſtituti ſuper gentes, & regna, ut evellant, diſſipent, & plantent. *Ierem. cap. 1. & cap. ſolita, §. potuiſſes* & ibi Abb, *num. 5 de maior. & obed.* non ſunt laicis æquandi,
100 Cum † enim ſacerdotes ſint Regum, & Principum patres. & magiſtri, *ut d. cap. quis debitet* & à Deo conſtituti ſuper gentes, & regna, *ut d. c. ſolita cum aliis ſuprà allegatis*; non eſt dubitandi locus, quin inter laicos, & clericos maxima ſit differentia
101 Præterea † ſi doctores, advocati, & milites de jure torqueri non poſſunt, ut tenet Marſil. *in pract. §. expedita, num. 37.* & Boſſ. *in tit. de indic. & conſiderat. ant. tortur. num. 109. & 111. nec decuriones, ut l. fin. C. de decur. lib. 10. l. divo Marco. verſ. fi. C. de quæſt.* & Brun. *de indic. & tort. 2. par. quæſt. 4. num. 20. in princ.* minuſque rectores civitatum. Marſil. *in l. edictum, nu. 19. ff. de quæſt.* & Carrer. *in pract. crim. in 2. tract. de indic. & tort. §. circa tertium quæ perſona, num.* 40 Clar. *ſentent. lib. 5. §. fin. quæſt. 64. num. 17.* neque nobiles, per text. *in l. nullus C. ad l. iul. de adult.* multò minus ſacerdotes, qui, ut ſupra demonſtratum fuit, his omnibus digniores ſunt, & longè majores, quos, & Deus ipſe in infligendis pœnis manifeſtè diſtinxit.
107 † Cum enim Aaron, & eius ſoror Maria detraxiſſent Moyſi, ab irato domino ea ſola fuit lepræ morbo percuſſa. Aaron verò ob ſacerdotii dignitatem Deus ignovit. *Num.* 12. Quapropter habent privilegium fori à Deo: ex alibi etiam deductis.
103 Quòd autem ſacerdotes † torqueri non poſſint, propter ſacerdotalem dignitatem, cui ſemper, & ubique reverentia debetur, tenet Corrad: *in ſua pract. titul. de negat. crim. canon. cap. 117. nu. 5.* Vivi *commun. opin. verſ. clerici non poſſunt torqueri. in fi.* ubi de communi opinione teſtatur, Clar. *in §. fin. quæſt. 64. num. 23.* inquit, quòd clerici non torquentur, niſi infames, & Boer. *deciſ. 163, num. 6.*
104 Sed, licèt † contraria conſuetudine, quæ eſt legum interpres privilegium, quod doctores, advocati, nobiles, civitatum rectores, clerici, ſacerdotes, & alii ſupra nominati habent, non ſervetur, ut per Abb. & alios ſupra citatos, quod ferè omnes Criminaliſtæ teſtantur; clerici tamen, ac ſacerdotes non ſunt ita indifferenter inter omnes laicos connumerandi, ut nu-

nullum inter eos diſcrimen eſſe videatur.

105 † Nam, licèt pro eorum delictis torqueri poſſint, nobilibus, doctoribus, & aliis privilegiatis non ſunt poſtponendi, imò ipſos laicis omnibus eſſe præferendos probatur auctoritate Conſtantini Imperatoris, qui cum clericorum quorundam querelam coram ſe defendendam conſpiceret; vos, ait, à nemine iudicari poteſtis, quia ſolius Dei judicio reſervamini. Dij etenim vocati eſtis, & idcircò non poteſtis ab hominibus judicari, *cap. continua, 11. quæſt. 1. & c. futuram, §. idem verò, 12. quæſt. 6.* Ideò nullo pacto poſſunt eſſe inferioris conditionis aliorum privilegiatorum

106 † Non enim poſſunt torqueri, niſi graviora, & urgentiora proferantur indicia, per *l. presbyteri,* ubi etiam gloſſ & Bald. *C. de episc. & cler.* Boſſ. *in tit. de tortur. teſt. quæſt.* 10. *num.* 6. & Farinac. *pract. crimin. quæſt.* 41. *num.* 8. Et in proceſſibus criminalibus in nihilo deterioris conditionis aliorum privilegiatorum ſunt habendi ex ſupra deductis.

107 Sæpe † quæritur, an reus poſſit torqueri nullis datis defenſionibus, Et diſtinguendum eſt, nam, aut loquimur de cauſa principali, nempè ſuper dictis principalibus, de quibus agitur, & tunc aut petit copiam indiciorum cum termino ad faciendum defenſiones, & copia eſt danda cum termino competenti, per text. *in l. vnius §. cogniturum, ibi, poſtulante reo, ff. de quæſt.* & tres dilationes reo ſunt concedendæ, *ut l. fin. ff. de fer.* Iaſ. *in l. properandum, num. 16 C, de judic.* & Clar. *in pract. crimin. §. fin. quæſt: 48. num. 2.*

Copiâ autem indiciorum non petita, poteſt ad torturam procedi non datis prius defenſionibus, per text: *in d. l. vnius §. cogniturum; ibi poſtulante reo, ff. de quæſt.* Aret. *in cap. qualiter, & quando, il: 2. §. debet col: 2. verſ: ſed dubitatur, de accuſat.* Abb: *in cap. cum in contemplatione, nu. 3. de reg. iur.* Gand: *in titul. de quæſt. & torm. col: 5. verſ. ſed. quid erit de quæſtione de facto, quæ quotidie occurrit?* Ang *in ver. ſama publica, char: 3. verſ. item advertas, dect in c. 2 de depoſit. & poſt. ſuprà relatos* Boſſ: *in tit: de indic. num.* 74. *& in tract. de confeſſ num.* 16. Pariſ. *de put. in tract ſyndic. fol:* 88. *col: 2, verſ: cum iudex,* & idem probat *in tit. de indic: ant: tort: nu. 79.* ubi teſtatur, hanc eſſe communem mentem doct. & communem opinionē, & ita communiter practicari, & hanc opinionē ſequitur Clar *in pract: crim: §: fin: lib: 5. q. 64 n: 27. verſ: ſi verò* eamque comprobat Farina: *in ſua prax. crim: tom. 1, par. 1. de indic: & tortur: quæſt. 39. n. 1. & 2.* licèt poſteà, ut mox dicam contrarium ſuſtinere conetur.

108 Contrariam † autem opinionem, quòd, ſcilicet, reo etiam non petenti copia judiciorum antequam deveniatur ad torturam ſit danda cum termino ad faciendas defenſiones, poſt Boſſ: *in tit de indic. & conſider ante tort. numer. 74* & Clar: *in pract: crimin. quæſt. 48. in fin principii, quæſt. 64. ſub ver: ſed quid ſi ille, & §. fin. q: 49, in prin:* & plures alios quos citat, tenet Farinàc. *in dicta quæſt: 39, numer: 2. & numer: 99. & 100.* quam præcipuè fundat ſuper conſt: Pauli III. *de qua in Bull: Ro: cap: 58. pag. 47'* & Pij IV: *cap: 74. pag: 755:* & ſtatut Urbis. Sed dictæ conſtit. Paul III: & Pij IV: non conſtituunt jus univerſale. ſed particulare; fuerunt enim particulariter editæ

pro reformatione Tribunalium Romanæ curiæ, ut in illis expreſsè legitur. Quo caſu extra Romanam curiam non extenduntur, & ſtatutum Urbis, extra Urbem non habet vigorem, *l. cunctos populos*, ubi doctores omnes, C. *de ſumma Trin. & fid. Cath.*

Quinimò, ſi attendantur verba dictæ conſtitutionis Pii IV. *in §. inſuper præfatus Auditor, ibi*, dare copias indiciorum reo, vel petentibus pro eo, ergo non petentibus ante torturam neceſſariò non ſunt dandæ, quia, cùm verba conſtitutionis ſint clara, non ſunt contra eorum ſenſum extendenda. Illa enim ponderatio dictionis: ſemper *in eodem cap. 39. num.* 100. facta à Farinac. quòd importet idem, quòd omni caſu, & omni tempore, ut extendatur etiam contra expreſſa verba Bullæ, ibi, petentibus pro eo, non ſub-
109 ſiſtit, quia dictio, † ſemper, potiùs denotat continuationem, ſeu perpetuitatem, *ut l. Caio, §. Imperator, ff. de alim. & cib. leg.* & Bar ab eod. Farin. allega. *in l. 1. n. 21. ff ſol. matr. &* quòd diverſimodè etiam in Urbe fuerit obſervatum, teſtatur idem Farinac. *ead. q. 39. num. 97.*

Doctores autem pro hac parte allegati,
110 ferè omnes concludunt, † quòd in criminalibus nemo debet condemnari, niſi prius dato termino ad faciendum ſuas defenſiones, & ita poſt alios plures per ipſum citatos teſtatur Clar. *recep. ſentent. lib. 5. §. fin. quæſt. 49. num. 13. & num. 14.* Adeò, quòd ante ſententiam definitivam etiam parte non petente, tenetur judex rei defenſiones quærere, ac veritatem inveſtigare, per text, *in l. ſi non defendantur, ff. de pœnitent. & auth. qui ſemel. C. quomodo, & quand. iud.* Et in his terminis procedunt allegata per Farinac, *locis ſupra citatis*, & ita diſtinguit Boſſ. per eundem Farinac alleg. *de indic. & conſid. an. tor. num. 74. juncto num. 79.* ubi de communi teſtatur.

Pro præciſa reſponſione habenda ſuper circumſtantiis ſubſtantialibus, & pertinentibus ad delictum dummodò ſint tales, de quibus veriſimile ſit, reum recordari, ut ſi interrogetur de facto proprio, de modico tempore, & de rebus, de quibus ſolent homines recordari, arbitrio judicis, conſiderata facti, & perſonarum qualita-
111 tate, ſine dubio, reo † non petenti, non ſunt dandæ copiæ indiciorum, nec termini ad faciendas defenſiones, ut per Clar. *in pract. crim. quæſt. 45. num. 6.* & Farinac. *de indic. & tort. q. 37. n.* 184. Quinimò hoc caſu, etiam petentibus, poſſunt denegari, præſertim ſi ſunt viles perſonæ, judicis arbitrio, ut per Boſſ. *de tort: teſt: num: 39. verſ: non tamen ſemper*, Clar: *in pract. crim, §: fin: quæſt: 25. num: 9.* & Farinac: *de indic: & tort: quæſt: 29. num: 125. 146. & 147.*

112 Foro eccleſiaſtico, de quo ab hujus operis initio tractare cœpi, ſunt quoque in pluribus ſuppoſiti Iudæi, de quibus per Innoc *in c: quod: ſuper n: 3 & n: 5. de vot: & vot: redempt:* imò potiùs in omnibus.

Ipſi enim pluries pœnis eccleſiaſticis ſubijciuntur, & eorum cauſas in Urbe regulariter Vicarius Papæ cognoſcit, ut ſtatuit Paul: Papa III. in literis Apoſtolicis, *de quibus in Bull: Rom: cap: 32. pag: 421. circa ſi:* & Iul. III. *in eod: Bull: cap: 59. pag: 562.*

113 Pluraque † ſunt illis per Bullas Apoſtolicas prohibita. Nutrices, ſeu ancillas, aut alios vtriuſque ſexus ſervientes Chriſtianos habere, vel eorùm infantes per mulieres Chriſtianas lactari, aut nutriri face-

114 facere ſeu Dominicis, † vel aliis de præcepto Eccleſiæ feſtis diebus in publico laborare, aut laborari facere, ſeu Chriſtianos quoquomodo gravare, aut contractus
115 fictos, vel ſimulatos celebrare, ſeu † cum ipſis Chriſtianis ludere, aut comedere, vel familiaritatem, ſeu converſationem habere nullatenus poſſunt. Et eſt ratio, quia Judæi, & hæretici ſunt Chriſtianis inimici, & odioſi ratione ſectæ, Bar. *in l. cum mulier, numer. 9. ff ſol. matr.* & facit optimè tex. *in cap. Iudæi, de jud. & Sarrac.* Et pari modo, Sarracenis cum Chriſtianis eſt prohibita converſatio, *eod. c. Iudæi*, ubi etiam gloſſ. *de jud.*

116 Minuſque † in libris rationum, & computorum, quæ Judæi cum Chriſtianis pro tempore habebunt, aliis quàm latinis litteris, & alio, quam vulgari Italico ſermone uti poſſunt: & ſi utantur, libri hujuſmodi contra Chriſtianos nullam fidem faciunt, eis enim fides adhiberi non debet, ut inquit Bar. *dict. l. cum mulier in fin. ff. de ſol. matr.*

117 † Mercaturam autem frumenti, vel hordei, aut aliarum rerum uſui humano neceſſariarum facere nequeunt, *ut in litteris Pauli Papæ IV. de quibus in Bull. c. 5. §. Nutrices quoque, pag. 575.*

118 Medici quoque hebræi, † & alij infideles, ad Chriſtianorum ægrotantium, & infirmorum curam vocari ſeu admitti minimè poſſunt. Quinimò univerſis Patriarchis Primatibus, Archiepiſcopis, & Epiſcopis, aliiſq; locorum Ordinariis, & quibuſvis parochis, aliiſvè animarum curam habentibus, & exercentibus præcipitur, & mandatur, quatenus in civitatibus, & diœceſibus, in quibus Hebræi, & alii infideles moram trahunt, prohibitionem hujuſmodi annis ſingulis publicandam curent.

119 † Si quis autem poſt publicationem, etiam quomodolibet exemptus, ac cujuſcunque ſtatus, gradus, ordinis, conditionis & præeminentiæ exiſtens, contra prædicta facere auſus fuerit, ſacramenta eccleſiaſtica illi nullatenus ſunt miniſtranda, nec etiam à regularibus exemptis, & ſic decedens, eccleſiaſtica carere debet ſepultura, pœnis contra non parentes inflictis, & & comminatis, *de quibus in conſtit. Greg. Papæ XIII. de qua in Bull. Rom. cap. 71. pag. 1303.*

Tenentur præterea Judæi tàm maſcu-
120 li, quàm fœminæ † ſignum patens ita, ut nullo modo celari, aut abſcondi
121 poſſit, glauci coloris palàm deferre † nec ſuper ſigni hujuſmodi delatione prætextu cujuſvis gradus, præeminentiæ, ſeu tolerantiæ excuſari valent, aut per Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Camerarium, vel cameræ Apoſtolicæ clericos ſeu aliàs illi præſidentes perſonas, aut Sedis Apoſtolicæ Legatos, vel eorum Vicelegatos, quovis modo diſpenſari poteſt, *ut in dicta conſtit. Pauli IV. cap. 5. §. & ad hoc pag. 575.* Contrafacientes verò gravibus pœnis ſunt plectendi, *ut in eadem conſtit. §. & ſi circa pag. 576.*

122 Præterea † ſtatuta civitatum, terrarum, & locorum, in quibus pro tempore dicti Hebræi habitaverint, favorem Chriſtianorum concernentia inviolabiliter obſervare tenentur, *ut in ead. conſt. §. & ſtatuta, ea. pag. 576.*

123 † Puniuntur autem in criminalibus juxta formam juris, ac provinciarum, civitatum, & locorum conſtitutionum, *ut per conſtitutionem Iulij Papæ III. in eodem Bull. Rom. cap. 15. §. decernentes pag. 515.*

Et quoniam impia Judæorum perfidia, 124 † nequiſſima, impuraque ſcripta thalmud ſemper amplexa fuit, in quo ſunt blaſphemiæ in Deum, & Chriſtum ejus, ac Beatam Virginem manifeſtæ, inextricabiles fabulæ, abuſiones erroneæ, ſtultitiæ inauditæ, quas filios ſuos docent, ac in illis nutriunt, & à legis & Prophetarum doctrina reddunt ipſos pœnitus alienos, verentes ne veritate, quæ in eiſdem lege, ac Prophetis eſt intellecta, apertè de unigenito Filio Dei venturo in carnem teſtimonium perhibente, convertantur ad fidem, & ad Redemptorem ſuum humiliter revertantur. Innoccentius Papa IV. libros eiuſdē
125 thalmudi † cum gloſſis deſuper factis, igne cremari mandavit, ut teſtatur idem Innoc. *in cap. quod ſuper num. 4. de vot. & vot. red.* eiſdemque Hebræis nutrices, & ancillas Chriſtianas habere prohibuit, *ut in litteris, de quibus in co. Bul pag 5. cap.* 1. & Clemens Papa VIII. exemplo ejuſdem Innocentii Papæ IV. & quamplurium aliorum Pontificum ſuorum prædeceſſorum motus, omnibus, & quibuſcunque univerſitatibus Hebræorum, eorumque ſingulis, tam in temporali Sanctæ Romanæ Eccleſiæ ditione, quam etiam extra eam ubivis locorum & in quibuſvis Chriſtiani orbis partibus conſtitutis perpetuò prohibuit, ne quoſvis libros & codices impios thalmudicos ſæpè damnatos, vaniſſimos, caballiſticos, atque alios nefarios à prædeceſſoribus ſuis prohibitos, & condemnatos, nec non opera commentaria, tractatus, volumina, & ſcripta quæcunque, tam lingua Hebraica, quam quavis alia hactenus conſcripta, aut verſa edita, & impreſſa, ac in poſterum conſcribenda, aut vertenda, edenda, vel imprimenda, continentia, ſeu continentes tacitè, vel expreſsè hæreſes, vel errores contra ſacras veteris legis, & teſtamenti ſcripturas nec non contumelias, impietates, blaſphemias contra Deū, ſanctiſſimam Trinitatem, & Salvatorē N. D. Jeſum Chriſtum, eiuſque ſanctam Chriſtianam fidem, ac Beatiſſimam ipſius genetricem Virginem Mariam, & Beatos Angelos, Patriarchas, Prophetas, Apoſtolos alioſq; Sanctos Dei, ſanctiſſimam crucem, ſacramenta novæ legis, ſacras imagines, & ſanctam Catholicam Eccleſiam, & Sedem Apoſtolicam, ac contra Chriſtifideles præſertim Epiſcopos, ſacerdos, & alias eccleſiaſticas perſonas, atque etiam contra nuper ad ejuſdem Chriſti fidem converſos, ac neophytos, & aliàs contra religionem Catholicam, vel in quibus etjam, impudicæ, & obſcœnæ narrationes memorantur, etiam ſub prætextu, quòd expurgatæ fuerint, vel donec expurgentur, ſivè quòd de novo typis excuſſæ fuerint, mutatis nominibus vel etiam ſub obtenti, ſeu tolerantia aut permiſſione (ut prætendunt) Secretarii, aut cujuſvis, perſonæ ſacri concilii Tridentini, aut Indicis librorum prohibitorum, vel cujuſvis indulti Apoſtolici, aut licentiæ per S. R. E. Cardinales etiam Legatos, aut Camerariam, ſeu cameram Apoſtolicam, vel Nuncios, etiam cum poteſtate Legati de latere, aut locorum Ordinarios, ſeu Inquiſitores hæreticæ pravitatis forſan quomodolibet conceſſæ, aut quovis alio quæſito colore legere, habere, vel retinere, emere, vel vendere aut evulgare ullo modo audeant, vel præſumant.

126 Facultates, † permiſſiones, & tolerantias quaſcunque penitus, & omninò revocando, præcipiendo tam ipſis hebræis, quam

quam quibuſcunque typographis, bibliopolis, ſeu mercatoribus, & aliis quibuſcun-
127 cunque Chriſti fidelibus , † ſub pœnis amiſſionis librorum, & publicationis omnium bonorum fiſco ejus Principis, in cujus ditione libri reperti fuerint, applicandorum, ac alijs, etiam gravioribus, & corporis afflictivis arbitrio diœceſani , ac etiam Inquiſitoris ſtatuendis , ac moderandis, necnon, quo ad Chriſtianos, etiam excommunicationis majoris latæ ſententiæ per unumquemque contrafacientem eo ipſo incurrendæ , ne hujuſmodi libros, & alia ſcripta ſuperiùs prohibita , ut præfertur, retinere, habere, legere, edere, typis excudere ſeu imprimere, deſcribere, vel exemplare, advehere, emere, vendere, donare, commutare, aut aliàs quomodolibet diſtrahere, vel alienare præſumant. S.R.E. Cardinalibus adverſus hæreticam pravita-
128 tem † in toto terrarum orbe generalibus Inquiſitorib⁹, Patriarchis, Primatibus, Archiepiſcopis, Epiſcopis cœteriſq; locorum Ordinariis, & Inquiſitoribus quibuſcunq; ejuſdem hæreticæ pravitatis, in quibuſvis Regnis, Provincijs, & civitatibus pro tempore exiſtentibus, Apoſtolica auctoritate mandavit, quatenus ſic prohibitos libros, & ſcripta diligentiſſimè perquirant: & contra eos qui ſuper retentione hujuſmodi culpabiles reperirent, ad prædictarum, & aliarum etiam graviorum eorum arbitrio pœnarum exequutionem procederent , *ut in litteris Apoſtolicis pridie cal. Martii, anno 1592. expeditis, & de more publicatis.*

129 Quamplures Romani Pontifices † pro tempore exiſtentes maximè etiam invigilarunt, ut voracitates, ac flagitia Hebræorum in uſuris præſertim extorquendis omni vi, & via cohiberentur, quibus licèt manſuetudo Chriſtianæ pietatis aliquando dignis de cauſis per Summos Pontifices denegata non fuerit, nihilominus contra piam eorundem mentem, & intentionem indultis pravè abutentes, eò tandem ſunt progreſſi ut adverſus divinas, naturales, humanaſque leges magnis, & gravibus pecuniarum vſuris, quas præſertim à pauperibus, & egenis exigunt monopoliis illicitis, & fœneraticiis pactis, fraudibus, dolis in contrahendo, ac fallaciis plurimos cives, & incolas ditionis temporalis eccleſiaſticæ, ubi commorantur, miſerè exhauſerint, circumvenerint, bonis ſpoliaverint, ac tenuis potiſſimum fortunæ homines, præſertim ruſticos, & ſimplices , non ſolùm ad extremam inopiam, & mendicitatē, ſeu propemodum in ſervitutem redegerint.

130 Multa præterea , † quidem graviora ſcelera, & flagitia, & ipſi commiſerint, & perdito cuiq; ac nequiſſimo in facinoribus patrandis ſuam libentiſſimè operam & quamcunque potuerunt , opem præſtiterint. Quapropter idem Clemens Papa VIII. prædeceſſorum ſuorum veſtigiis inhærendo; primùm quidem conſtitutiones Pauli, & Pii , eorundemque litteras innovavit, illiſque perpetuæ inviolabilis, & inconcuſſæ firmitatis robur adiecit, litteraſque Pii Papæ IV. & Sixti V. quatenus eorundem litterarum Pauli IV. & Pii V. adverſantur , revocavit, caſſavit, abolevit, & annullavit , irritaque , caſſi & nulla decrevit, ac ſua perpetuò valitura
131 conſtitutione præcepit, & mandavit, † ut omnes , & quicunque Iudæi utriuſlibet ſexus, qui in quibuſvis ditionis ſuæ temporalis univerſæ civitatibus , etiam Bononien. & Beneventan. oppidis, ter-

tis, caſtris, & locis, etiam ſub eadem ditione conſiſtentium, Baronum, & Domicellorum quamcunque juriſdictionem, præeminentiam, titulum ſeu exemptionem habentium. & ejuſdem ditionis temporalis, & ſtatus eccleſiaſtici finibus diſcedere, & aliò commigrare deberent. Et tam illos, quàm alios, ſi qui fortaſſe, ad prædictum ſtatum accedent, juſſit in poſterùm à tota ditione præfata perpetuis futuris temporibus ſine ulla ſpe redditus exulare, ita ut quicunque Iudæi, ſive incolæ, ſive peregrini, præſentes, aut futuri, in quovis dictæ ditionis loco, quandocunque poſt terminum eiſdem præfixum, jam elapſum inventi fuerint, rebus omnibus ſpoliari, eæque fiſci juribus applicari, & qui ex ijs ætate, & corpore viribus ſatis firmis ad eam pœnam ſuſtinendam reperti fuerint, ad triremes, quò ad vixerint, damnari voluit:

Quod quidē in toto prædicto ſtatu ubi-
132 que ſervari præcepit, † UrbeRoma, Avinionen. atque Anconitan. dumtaxat exceptis, in quibus Iudæos incolas, vel eò commigrantes dignis de cauſis cenſuit tolerandos, ea tamen lege, ut civitatum prædictarum ſtatuta favorem Chriſtianorum con-
133 cernentia, † necnon edicta ordinariorum magiſtratuum, præcipuè verò Pontificum, & aliàs Apoſtolicas, & canonicas, quæ circa ipſos Iudæos aliquid diſponunt, conſtitutiones obſervent. Mandando, præterea, tam almæ Urbis Vicario, & S. R. E. Camerario quàm univerſis omnium locorum ditionis Eccleſiaſticæ Ordinariis, Legatis, Vice legatis, Præſidibus, & Gubernatoribus pro tem-
134 pore exiſtentibus: † quatenus eorum unuſquiſque ea inviolabiliter obſervari curet: nec quidquam ſuper ijs tolerare, indulgere, aut permittere, vel licentias aliquas concedere præſumant: ſed contra quoſcunque inobedientes, ac tranſgreſſores omni ſeveritate animadvertant; contradictores per opportuna juris, & facti remedia appellatione poſtpoſita compeſcendo, *ut in litteris ejuſdem Clementis Papæ* VIII. *v. Kal Martii* 1592. *expeditis, & impreſſis, ac de more publicatis.*

Sæpè quæri ſolet, an Iudæi filiis ad Chriſti fidem converſis, teneantur alimenta præſtare; Et reſpondetur affirmativè,
135 quia pater, & mater infideles † tenentur filiæ fideli dotem, & filio Chriſtiano donationem propter nuptias, & utrique alimenta ſecundum facultatem patrimonii præſtare, per text *in l. cognovimus*, ubi etiam Salic. C. *de hæret. & manich.* gloſ. *in l. neque matri pro filia*, C. *de jur. dot.* & ibi Bald. *numer.* 2. Quinimo quia donatio propter nuptias non eſt hodie communi-
136 ter in uſu, loco ejuſdem donationis † Iudæus pater tenetur dare filio effecto Chriſtiano legitimam, quæ illius loco ſuccedit, pro qua facit text. *in cap. Iudæi, de Iud. & Sarrac.* & deducta per Franc. Aret. *in repert. in verſ. Iudæi filius, in fin.*

Quodque Iudæorum filiifamilias, & & in patria poteſtate conſtituti legitima, & quacunque alia portione bonorum paternorum, aut maternorum de jure, ſeu ſucceſſione bonorum eis aliàs debitorum per eorum parentes fraudari, aut privari non poſſint, neque debeant, ſed eis integrè, etiamſi contra voluntatem parentum ſuorum ad fidem converſi fuerint, et à eorū parentibus viventib⁹, debeantur, ſtatuit

Paul.

Paul. III. in conſtitutione motu proprio edita, *de qua in Bull. Rom. cap. 29. poſt princip.* pro qua etiam idem probat Felyn. *in eodem cap. Iudæi, num. 2.* Ferret. *caut.* 24. quem citat. & ſequitur Uaſill. ad Afflict. *deciſ. 151. nu. 10.*

DE SORTILEGIIS.

Cap. V.

SVMMARIVM.

1 *Sortilegium quid ſit.*

2 *Sortilegorum profeſſio eſt duplex, tacita, & expreſſa.*

3 *Profeſſio tacita ſortilegorum, quæ ſit.*
Profeſſio expreſſa ſortilegorum, quæ ſit.

4 *Profeſſio expreſſa duplex, ſolemnis publica, & privata.*

5 *Profeſſio ſolemnis & publica ſortilegorum, quæ ſit.*

6 *Expreſſam profeſſionem dæmonibus facientes, quem cultum illis exhibeant.*

7 *Profeſſio privata, quomodo dæmoni fiat.*

8 *Latriæ honorem dæmonibus exhibentes, quando uti hæretici ſint habendi.*

9 *Sortilegia, quæ hereſim maniſeſte ſapiunt, quomodo cognoſcantur.*

10 *Idololatriam, & hereſim manifeſtam, quæ ſortilegia ſapiant, & quæ non.*

11 *Striges à ſancta eccleſia Dei ſunt expellendæ.*

12 *Striges effectualiter de loco ad locum corporaliter deferri an poſſint.*

13 *Sortilegiorum cauſæ ad forum eccleſiaſticum ſpectant.*
Sortilegiorum non hæreticalium pœna eſt arbitraria, ibidem.

14 *Aſtrologorum cauſæ ad forum eccleſiaſticum ſpectant.*

15 *Libri à Sixtò V. prohibiti, qui.*

16 *Inquiſitores de ſortilegijs, & ſuperſtitionibus, cognoſcere poſſunt.*

17 *Epiſcopi liberè de ſortilegijs, & ſuperſtitionibus cognoſcere poſſunt.*

18 *Divinatio eſt prima ſpecies ſortilegij.*

19 *Divinationum ſpecies ſunt quatuor.*

20 *Sortilegia per perſonas tacitæ dæmonis profeſſionibs pluribus modis fiunt.*

21 *Sortilegia ad amorem fiunt in corpore, & extra corpus.*

22 *Sortilegia extra corpus, quomodo fiant.*

23 *Maleficia à quibus deſtrui valeant.*

24 *Maleficiati difficiliùs curantur, quàm energumeni.*

25 *Maleficia maleficijs curare non licet.*

26 *Mala non ſunt facienda, ut inde eveniant bona.*

28 *Maleficiorum curatio à Deo eſt impetranda, qui omnia poteſt.*

28 *Maleficia licitis orationibus curantur.*

Mmm 3 PLURA

PLURA ſunt genera criminum, de quibus proximè egimus, & inter alia obiter de ſortilegio verba fecimus, quod cùm graviſſimum ſit crimen, ac pluribus, variiſque modis committatur, de eo juxta illius gravitatem particulariter eſt agendum.

1 Sortilegium † eſt ſuperſtitio quædam illuſoria, & ſummè noxia, qua regulariter utitur homo dœmonis miniſterio, *cap. qui ſine Salvatore, 26. quæſt. 2. capit. 1. eadem quæſt. 5. capit. 1. & 2. de ſortil.* & Gril. *tract. de ſortileg. numer. 1. & numer. 5.* Profeſſionemque etiam plures cum dæmone faciunt.

2 Profeſſio † autem ſortilegorum eſt duplex, tacita, & expreſſa, intelligendo de profeſſis cujuſcunque ſpeciei.

3 Tacita † eſt promiſſio quædam, quam quis facit alicui ſortilego magiſtro hanc profeſſionem nomine dæmonis recipienti de obſervando, quæ ſibi mandaverit, ſub promiſſione, quòd grandia faciet, & mirabilia, futuram in vita ſua cognoſcet, dummodò fidem catholicam abijciat, & omnia eccleſiaſtica ſacramenta conculcet, quodque totis ejus viribus adhærebit cultui, & obedientiæ ſui magiſtri, ac illum, tanquam verum Principem, adorabit, cultum veræ adorationis ſub idolorum forma ſibi præſtando, cunctaque opera per ipſum facienda ſub illius nomine, & devotione conficiet, Gril. *de ſortileg. lib. 2. c. 3. num. 2. & 3.* & facit text. *in cap. nec mirum, §. hidromantici, verſ ad hæc omnia, 26. quæſt. 5. & ſum. confeſſ. de ſortileg. quæſt. 3. & 6.*

4 Expreſſa † profeſſio illa eſt, quæ fit expreſsè cum proprio dæmone, aut ſolemniter, & publicè, aut privatè; ſolemnis, &
5 publica eſt illa, † quæ fit cum dæmone, dum publicè reſidet in ſolio majeſtatis, more Principis, quando fiunt univerſales congregationes omnium ſtrigum, & maleficorum necromantum cujuſcunque generis profeſſorum, certis nocturnis horis, locis, & temporibus dæmonis arbitrio conſtitutis, ubi univerſis aſtantibus, fit iſta profeſſio.

6 Qui † autem expreſſam profeſſionem cum ipſo dæmone fecerunt, eidem etiam reddunt expreſſum adorationis cultum per ſolemnia ſacrificia, quæ ipſi faciunt diabolo, imitantes in omnibus divinum cultum, cum paramentis, luminaribus, thurificatione, ac præcibus quibuſdam, & orationibus, quibus inſtructi ſunt, aſſiduis, illum non ſecus ferè colunt, & adorant, quàm nos verum creatorem, *cap. contra idolorum, 26. quæſt. 5.* gloſſ. *in c. accuſatus, §. ſanè, in verb. ſaperent, de hæret. in 6.* Gril. *eadem quæſt 3. numer. 4 & 5.* per quæ honor latriæ dæmonibus exhibetur. Direct. Inquiſitor. *quæſt. 43. numer. 2* quæ latria eſt cultus, & ſervitus, quæ ſoli Deo debetur, gloſſ. *in clem. unic. in verb. ſeipſum, de reliq. & venerat ſan.* gloſſ. *in c. venerabiles, de conſecr. diſtinct. 3.* S. Thom. 2. 2. *qu.* 84. *artic. 1. ad 1. arg.* & Graff. *deciſ. aur. par. 1. lib. 2. c. 2 num. 1.*

7 Privata autem profeſſio † eſt illa, quæ fit privatè ipſi dæmoni ſolùm, abſque illa univerſali ſortilegorum congregatione & multitudine, ut per eundem Gril. *d. qu. 3. lib. 2.* & Farinac. *in pract. criminal c. 20. numer. 77.* apud quem plura de ſortileg. videri poſſunt.

8 Dæmonibus † honorem latriæ exhibentes, ſeu eorum nomina inter nomina ſpirituum Beatorum; vel Sanctorum in ſuis

ſuis nefariis orationibus miſcendo, mediatores in illis orationibus à Deo exaudiendis ponendo, cereos accendendo, & Deum per eorum nomina, vel merita obſecrando, non ut ſortilegi, ſed, ut hæretici, judicio eccleſiæ ſunt habendi, *ut in eodem Direct. Inquiſ. q. 43. numer.* 10. *&* 11.

9 Et regulariter omnia † illa ſortilegia ſapiunt hæreſim manifeſtam, quæ cum aliquo dicto, vel facto hæreticali exercentur, ut ſi quis in ſortilegio amatorio Deum, aut eccleſiaſtica ſacramenta abnegaret, aut in eodem ſortilegio eccleſiæ ſacramenta admiſceret. Sapiunt etiam hæreſim manifeſtam illa ſortilegia, & divinationes, ſeu maleficia, in quibus admiſcentur ſacramentalia, ut aqua, vel cera benedicta, & his ſimilia, ſive verba, & Evangelium, Symbolum fidei, Pater noſter, Ave Maria, aut Pſalmus aliquis Davidicus, ſeu verba ſacræ ſcripturæ, aut aliæ ſanctæ orationes, quibus fit ſortilegium qualificatum. Et generaliter omnia crimina, quæ natura ſua præ ſe ferunt aliquid, quod eſt hæreſis manifeſta, ut baptizare imagines, vel animalia irrationalia, puerum rebaptizare, preces nefarias dæmonibus fundere,
10 † aut illis ſacrificare, idolis genua flectere, & ſimilia quæ præ ſe ferunt idololatriam, manifeſtam hæreſim ſapiunt; quamvis nullum factum per ſe ſit hæreſis. Sylveſt. *in ſumm. in verb. hæreſis*, 1. *num.* 4. Alfonſ. Caſſ. *lib.* 1. *cap.* 15. *circ fin. de juſt. hæretic. punit.* Simanc. *de cathol. inſtit. tit.* 30. *num.* 15. Direct. Inquiſit. *part.* 2 *cap.* 24. *numer.* 2 3 4 *&* 5. & ibi Pegn. *com.* 67. *ver. primum ergo. uſque ad verſ. quantum ad ſecundum.*

Illa enim ſortilegia non dicuntur hæreſim manifeſtè ſapere, in quibus dæmon invocatur ad faciendum, ſeu cognoſcendum ea, quæ ipſe facere, & cognoſcere poteſt, divina virtute non reprimente, pro ut homines, ad peccata, & libidines tentare, naturalium, & ſuperiorum virtutes cognoſcere, & quibus medicamenta ad ſanandum, & atrocia beneficia ad cauſandum diverſas infirmitates confici poſſunt, ut per D. Thom. *in* 2 2. *diſtinct.* 96. *quæſt* 2. *& in tract. qq.* 1. *par. quæſt.* 5. *de mir. & eodem lib qu* 16. *art.* 7. *de dæmon.* Præſentiaque occulta, & præterita ſcire, & ſic furta jam facta revelare, his caſibus, & ſimilibus, ſi dæmonis in ſortilegiis imploratur auxilium, ſortilegium non dicitur hæreticale, ut poſt D. Thom. Abb. & plures alios per ipſum citatos, tenet Farinac. *in pract. crim. quæſt.* 20. *numer* 80. & Clar. *in* §. *hæreſis, numer.* 23 Quæ procedunt, niſi ratione commiſtionis ſacramentorum, ſacramentalium, aut verborum aliter ſit judicandum, ex ſupra allegatis, aut, quòd talia patrantes eſſent de expreſsa dæmonis profeſſione. quo caſu omnia ſortilegia, quæ ab illis fiunt, reſpectu operantis erunt hæreticalia, ut poſt plures alios per ipſum citatos Farinac. *ead. qu.* 20. *nu.* 81. *&* 82.

11 Ideò ſtriges † cùm præcipuè expreſſam profeſſionem, & ſolemnem dæmoni in univerſalibus congregationibus faciant, expreſſum cultum adorationis dæmoni reddendo, preceſque fundendo, & illis ſacrificando in eorum ſortilegio ſunt violenter ſuſpectæ de hæreſi, & omnino à gremium Eccleſiæ, & à communione fidelium penitus alienæ. Subverſæ enim ſunt, & à diabolo captivæ tenentur perſonæ, quæ relicto ſuo creatore, diaboli ſuffragia quæ-

PLURA ſunt genera criminum, de quibus proximè egimus, & inter alia obiter de ſortilegio verba fecimus, quod cùm graviſſimum ſit crimen, ac pluribus, variiſque modis committatur, de eo juxta illius gravitatem particulariter eſt agendum.

1 Sortilegium † eſt ſuperſtitio quædam illuſoria, & ſummè noxia, qua regulariter utitur homo dœmonis miniſterio, *cap. qui ſine Salvatore, 26. quæſt. 2. capit. 1. eadem quæſt. 5. capit. 1. & 2. de ſortil.* & Gril. *tract. de ſortileg. numer. 1. & numer. 5.* Profeſſionemque etiam plures cum dæmone faciunt.

2 Profeſſio † autem ſortilegorum eſt duplex, tacita, & expreſſa, intelligendo de profeſſis cujuſcunque ſpeciei.

3 Tacita † eſt promiſſio quædam, quam quis facit alicui ſortilego magiſtro hanc profeſſionem nomine dæmonis recipienti de obſervando, quæ ſibi mandaverit, ſub promiſſione, quòd grandia faciet, & mirabilia, futuram in vita ſua cognoſcet, dummodò fidem catholicam abijciat, & omnia eccleſiaſtica ſacramenta conculcet, quodque totis ejus viribus adhærebit cultui, & obedientiæ ſui magiſtri, ac illum, tanquam verum Principem, adorabit, cultum veræ adorationis ſub idolorum forma ſibi præſtando, cunctaque opera per ipſum facienda ſub illius nomine, & devotione conficiet, Gril. *de ſortileg. lib 2. c. 3. num. 2. & 3.* & facit text. *in cap. nec mirum, §. hidromantici, verſ ad hæc omnia, 26. quæſt. 5. & ſum. conſeſſ. de ſortileg. quæſt. 3. & 6.*

4 Expreſſa † profeſſio illa eſt, quæ fit expreſsè cum proprio dæmone, aut ſolemniter, & publicè, aut privatè; ſolemnis, &
5 publica eſt illa, † quæ fit cum dæmone, dum publicè reſidet in ſolio majeſtatis, more Principis, quando fiunt univerſales congregationes omnium ſtrigum, & maleficorum necromantum cujuſcunque generis profeſſorum, certis nocturnis horis, locis, & temporibus dæmonis arbitrio conſtitutis, ubi univerſis aſtantibus, fit iſta profeſſio.

6 Qui † autem expreſſam profeſſionem cum ipſo dæmone fecerunt, eidem etiam reddunt expreſſum adorationis cultum per ſolemnia ſacrificia, quæ ipſi faciunt diabolo, imitantes in omnibus divinum cultum, cum paramentis, luminaribus, thurificatione, ac præcibus quibuſdam, & orationibus, quibus inſtructi ſunt, aſſiduis, illum non ſecus ferè colunt, & adorant, quàm nos verum creatorem, *cap. contra idolorum, 26 quæſt. 5.* gloſſ. *in c. accuſatus, §. ſanè, in verb. ſaperent, de hæret. in 6.* Gril. *eadem quæſt 3. numer. 4 & 5.* per quæ honor latriæ dæmonibus exhibetur. Direct. Inquiſitor. *quæſt. 43. numer. 2* quæ latria eſt cultus, & ſervitus, quæ ſoli Deo debetur, gloſſ. *in clem. unic. in verb. ſeipſum, de reliq. & venerat ſan.* gloſſ. *in c. venerabiles, de conſecr. diſtinct. 3.* S. Thom. *2. 2. qu. 84. artic. 1. ad 1. arg.* & Graff. *deciſ. aur. par. 1. lib. 2. c. 2 num. 1.*

7 Privata autem profeſſio † eſt illa, quæ fit privatè ipſi dæmoni ſolùm, abſque illa univerſali ſortilegorum congregatione & multitudine, ut per eundem Gril. *d. qu. 3. lib. 2.* & Farinac. *in pract. criminal c. 20. numer. 77.* apud quem plura de ſortileg. videri poſſunt.

8 Dæmonibus † honorem latriæ exhibentes, ſeu eorum nomina inter nomina ſpirituum Beatorum; vel Sanctorum in

ſuis

ſuis nefariis orationibus miſcendo, mediatores in illis orationibus à Deo exaudiendis ponendo, cereos accendendo, & Deum per eorum nomina, vel merita obſecrando, non ut ſortilegi, ſed, ut hæretici, judicio eccleſiæ ſunt habendi, *ut in eodem Direct. Inquiſ. q. 43. numer. 10. & 11.*

9 Et regulariter omnia † illa ſortilegia ſapiunt hæreſim manifeſtam, quæ cum aliquo dicto, vel facto hæreticali exercentur, ut ſi quis in ſortilegio amatorio Deum, aut eccleſiaſtica ſacramenta abnegaret, aut in eodem ſortilegio eccleſiæ ſacramenta admiſceret. Sapiunt etiam hæreſim manifeſtam illa ſortilegia, & divinationes, ſeu maleficia, in quibus admiſcentur ſacramentalia, ut aqua, vel cera benedicta, & his ſimilia, ſive verba, & Evangelium, Symbolum fidei, Pater noſter, Ave Maria, aut Pſalmus aliquis Davidicus, ſeu verba ſacræ ſcripturæ, aut aliæ ſanctæ orationes, quibus fit ſortilegium qualificatum. Et generaliter omnia crimina, quæ natura ſua præ ſe ferunt aliquid, quod eſt hæreſis manifeſta, ut baptizare imagines, vel animalia irrationalia, puerum rebaptizare, preces nefarias dæmonibus fundere,
10 † aut illis ſacrificare, idolis genua flectere, & ſimilia, quæ præ ſe ferunt idololatriam, manifeſtam hæreſim ſapiunt; quamvis nullum factum per ſe ſit hæreſis. Sylveſt. *in ſumm. in verb. hæreſis, 1. num. 4.* Alfonſ. Caſtr. *lib. 1. cap. 15. circ fin. de juſt. hæretic. punit.* Simanc. *de cathol. inſtit. tit. 30. num. 15* Direct. Inquiſit. *part. 2 cap. 24. numer. 2 3 4 & 5.* & ibi Pegn. *com. 67. ver. primum ergo. uſque ad verſ. quantum ad ſecundum.*

Illa enim ſortilegia non dicuntur hæreſim manifeſtè ſapere, in quibus dæmon invocatur ad faciendum, ſeu cognoſcendum ea, quæ ipſe facere, & cognoſcere poteſt, divina virtute non reprimente, pro ut homines, ad peccata, & libidines tentare, naturalium, & ſuperiorum virtutes cognoſcere, & quibus medicamenta ad ſanandum, & atrocia beneficia ad cauſandum diverſas infirmitates confici poſſunt, ut per D. Thom. *in 2. 2. diſtinct. 96. quæſt 2. & in tract. qq. 1. par. quæſt. 5. de mir. & eodem lib qu 16. art. 7. de dæmon.* Præſentiaque occulta, & præterita ſcire, & ſic furta jam facta revelare, his caſibus, & ſimilibus, ſi dæmonis in ſortilegiis implioratur auxilium, ſortilegium non dicitur hæreticale, ut poſt D. Thom. Abb. & plures alios per ipſum citatos, tenet Farinac. *in pract. crim. quæſt. 20. numer 80.* & Clar. *in §. hæreſis, numer. 23.* Quæ procedunt, niſi ratione commiſtionis ſacramentorum, ſacramentalium, aut verborum aliter ſit judicandum, ex ſupra allegatis, aut, quòd talia patrantes eſſent de expreſſa dæmonis profeſſione, quo caſu omnia ſortilegia, quæ ab illis fiunt, reſpectu operantis erunt hæreticalia, ut poſt plures alios per ipſum citatos Farinac. *ead. qu. 20. nu. 81. & 82.*

11 Ideò ſtriges † cùm præcipuè expreſſam profeſſionem, & ſolemnem dæmoni in univerſalibus congregationibus faciant, expreſſum cultum adorationis dæmoni reddendo, preceſque fundendo, & illis ſacrificando in eorum ſortilegio ſunt violenter ſuſpectæ de hæreſi, & omnes ex ra gremium Eccleſiæ, & à communione fidelium penitus alienæ. Subverſæ enim ſunt, & à diabolo captivæ tenentur perſonæ, quæ relicto ſuo creatore, diaboli ſuffragia

quæ-

quærunt & ideo Sancta Eccleſia à tali peſte mundari debet, *cap. quiſine Salvatore, 26. quæſt. 2. cap. Epiſcopi, in princ. eadem quæſt. 5.* & Gril. *lib. 2. de ſortileg. q. 7. num. et 4.*

12 † Quapropter à dæmonibus effectualiter deferri poſſunt de loco ad locum motu locali verè, & corporaliter, Deo tamen permittente, & non aliter, & hæc eſt communis ſententia theologorum, de qua poſt S. Bonav. *in 3. ſent. diſtinct. 19. quæſt. 3.* S. Auguſt. *in lib. 20. & 21. de Civit. Dei* S. Thom *in ſum. 22. quæſt. 95. art. 5. in tit. de ſuperſt. & in dict: tract. 99. prima part. quæſt. 8. in tit. de mira. & quæſt. 16. artic. 5. & 6. in tit. de dæmon.* & alios, quos citat, teſtatur. Gril. *lib. 2. de ſortileg dict. qu. 7. numer. 3.* Alphonſ. Caſtr. *de juſt. hæret. punit. lib. 1. cap. 16.* & Pegn. *in Direct. Inquiſit. part. 2. com. 68. verſ. ſed à maligno*; Et licèt huic communi opinioni videatur repugnare text. *in dict cap. Epiſcopi, 26. qu. 5.* ubi habetur, quòd quædam ſceleratæ mulieres retro poſt ſatanam converſæ dæmonum illuſionibus, & phantaſmatibus, tam graviter ſeductæ ſunt, ut credant, & profiteantur ſe cum Diana Dea paganorum, nocturnis horis, vel cum Herodiade, vel cum innumera multitudine mulierum equitare ſuper quaſdam beſtias, & multarum terrarum ſpacia intempeſtæ noctis ſilentio pertranſire, ejuſque juſſionibus obedire, velut dominæ, & certis noctibus ad ejus ſervitium evocari Et *in §. ſi quidem ipſe ſatanas* habetur, quòd dæmon ubi primùm mentem cujuſcunque mulieris reperierit, & illam per infidelitatem ſubjugaverit, illico transformat ſe in diverſarum ſpecies perſonarum, & mentem, quam captivatam tenet, in ſomnis deludens, per quæque divia deducit, & cùm ſolus ſpiritus hæc patitur, infidelis hæc non in ſpiritu ſivè anima, ſed in corpore evenire opinatur Ac deinde, quis enim in ſomnis, & nocturnis viſionibus non extra ſeipſum deducitur, & multa videt dormiendo, quæ nunquam vigilando viderat? Quis verò tam ſtultus, & hæbes ſit, qui hæc omnia, quæ in ſolo ſpiritu fiunt, etiam in corpore fieri arbitretur?

Unde hoc tex. freti quamplures doctores tenuerunt, quòd non deferuntur in corpore, ſed duntaxat deluduntur in ſpiritu, ut refert Gril. *ead. qu. 7. in princip.* & tenet Franc. Ponzonib. *in tract. de lam, num. 45. & plurib. ſeq.*

Communem tamen opinionem eſſe quod deferantur, & contrarium ſentientibus, pluribus rationibus reſpondet, idem Gril. *eadem quæſt. 7. numer. 28.* quem poſt alios per ipſum citatos ſequitur Pegn. *eodem com. 68. verſ. tertiò eadem.* Et quòd dæmones Deo permittente, poſſint hominem deferre verè & corporaliter de loco ad locum motu locali, plurimis exemplis relatis tam per eundem Gril, quàm alios graves doctores demonſtrare conantur.

13 Sortilegiorum † cauſæ eo modo, quo cauſæ hæreticorum, tam in procedendo, quam definiendo ſpectant ad forum Epiſcoporum, & Inquiſitorum, quando ſapiunt hæreſim: & tunc eadem pœna, qua cæteri de hæreſi ſuſpecti ſunt condemnandi. Sed quando non ſapiunt hæreſim, & eſt dubium, in aliqua admiſta hæreſim ſapiant: ut ſi qui ad orientem ſe convertant, aliqua verba inuſitata, & non intelligibilia proferant, vel ſimilia: tunc videtur,

tur, quòd Inquiſitores debeant tales ad ſuos judices dimittere puniendos, *cap. accuſatus, §. ſanè*, & ibi gloſſ. *in verb. manifeſte.* Archid. Joann. Andr. & Jo. Monach. *de hæret. in 6.*

Pœna autem ſortilegorum non hæreticalium eſt tam de jure civili, quam canonico arbitraria, Abb. *in c. 2. num. 4. de ſortileg.* & poſt Gril. & alios Franc. *in prax. crimin. qu. 20. nu. 84. 89. & 94.*

Sed, quando conſtat, hæreſim ſapere, ſi amplius dubitetur, an hæreſim ſapiant, tunc ipſi Epiſcopi, & inquiſitores de hoc cognoſcere poſſunt, & judicare, ac pronunciare ſe judices, Abb. *in c. 1. nu. 4. in fin. de ſortileg.* Carrer. *in tract. de hæret. nu. 24.* gloſſ. & DD. *in dict. c. accuſatus, §. ſanè.* per Pegn. allegati *in Direct. Inquiſit. com. 76. in fin.*

Et hæc diſtinctio, quòd Inquiſitores de ſortilegiis non ſapientibus hæreſim cognoſcere non poſſint, procedit, & habet locum de jure communi, quod fuit correctum per Sixtum V. qui ſua perpetuò valitura conſtitutione Apoſtolica auctoritate ſtatuit, & mandavit, † ut tam contra aſtro-
14 logos, mathematicos, & alios quoſcunque judiciariæ aſtrologiæ artem, præterquam circa agriculturam, navigationem, & rem medicam in poſterum exercentes aut facientes judicia, & nativitates hominum, quibus de futuris contingentibus ſucceſſibus, fortuniſque caſibus aut rationibus, & ex humana voluntate pendentibus aliquid eventurum affirmare aſſerant, aut proteſtantur, quàm contra alios utriuſque ſexus, qui ſupradictas damnatas, vanas, fallaces, & pernicioſas divinandi artes ſivè ſcientias exercent, profitentur, docent, aut diſcunt, quivè hujuſmodi divinationes, ſortilegia, ſuperſtitiones, veneficia, incantationes, ac præmiſſa deteſtanda ſcelera, & delicta, ut præfertur, faciunt, aut in eis quomodolibet ſe intromittunt: cujuſcunque dignitatis, gradus, & conditionis exiſtant, tam Epiſcopi, & Prælati ſuperiores, ac alij Ordinarij locorum, quàm Inquiſitores hæreticæ pravitatis, ubique gentium deputati; etiamſi in pleriſque ex his caſibus antea non procedebant, cognoſcere valeant.

15 Prohibuitque † omnes, & ſingulos libros, opera, & tractatus judiciariæ aſtrologiæ, geomantiæ, hydromantiæ, pyromantiæ, onomantiæ, chiromantiæ necromantiæ, artis magicæ, aut in quibus ſortilegia, veneficia, auguria, auſpicia, execrabiles incantationes, ac ſuperſtitiones continentur, quos Ordinarijs locorum, vel Inquiſitoribus voluit conſignari, & contra ſcienter legentes, aut retinentes libros, ſeu ſcripta hujuſmodi, ſeu in in quibus talia continentur, ſimiliter per eoſdem Inquiſitores procedi poſſe decrevit, *ut in dict. conſtit. ſub dat. Romæ anno 1585.* ubi latius de ſortilegorum, incantationum, & divinationum prohibitionibus videre licet, *in pecul. ſuo Bullario, par. 2 fol. mihi 52.*

16 Dictæ conſtitutionis † vigore poſſunt Inquiſitores cognoſcere de ſortilegiis, non tamen privativè quo ad Epiſcopos; imò cauſas ſuperſtitionum, incantationum, veneficiorum, & blaſphemiarum, & contra eos, apud quos reperiuntur libri prohibiti, Epiſcopi cognoſcere, & niſi ſapiant manifeſtè hæreſim, abſque Inquiſitorum interventu, illas poſſunt decidere, definire, & terminare; per text. *in dict. cap. accuſatus, de*

hæret. in 6. Abb. *in dict. cap. 1. numer. 4. verſ. & advertè, de ſortileg.* & Eymer. *in Direct. Inquiſit. quæſt. 42. numer 2.* & ita cenſuit ſacra generalis congreg S. Rom. & univerſalis inquiſitionis, *ſub die 21. Decembris anni 1602.*

17 Quamvis † enim per dictam conſtit. Sixti Papæ V. fuerit Inquiſitoribus attributa juriſdictio cognoſcendi de cauſis ſortilegiorum, ſuperſtitionum, veneficiorum, & incantationum, etiam quòd aliàs de præmiſſis non cognoſceret, *ut ſupra numer. 20.* non tamen fuit Ordinariis reſtricta facultas, quin liberè in cauſis hujuſmodi, ut prius, dummodò non hæreſim manifeſtè redoleant, procedere poſſint, cum id ex juris communis diſpenſatione illis ſit attributum, ex deductis per Abb *eodem num. 4.* & Clar. *in pract. crim. §. hæreſis, nu. 23.*

18 Divinatio † eſt prima ſpecies ſortilegij, quæ inter cæteras obtinet principatum, in quam plures homines incidunt, ut per Gril. *eodem tract. de ſortileg. c. 2. num. 5.*

19 Et quatuor ſunt † ſpecies divinationum, ſicut quatuor ſunt elementa, quæ conſiſtunt in hydromantia, pyromantia, geomantia, aëromantia. Et aliqui ex dæmonum profeſſoribus vocantur incantatores, quidam arioli, alij aruſpices, aliqui augures, quidam phitonici, & mulieres, phytoniſſæ, aliqui genethliaci, quidam ſaltitores, & aliqui magi, *de quibus in cap. igitur genus, 26 quæſt. 4. cap. nec mirum, eodem quæſt. 5.* & Gril. *in dict. tractat. de ſortileg. quæſt. 2. numer. 7.*

20 In ſortilegijs, † quæ fiunt per perſonas tacitæ dæmonis profeſſionis, diverſa interveniunt inſtrumenta, & fiunt quandoque in aqua per hydromantiam: quandoque in igne per phyromantiam: interdum in terra per geomantiam: aliquando utuntur aêre, & ea faciunt per aërimantiam: quandoque illa faciunt ex inſpectione inteſtinorum avium, animalium, aut per eorum voces, garritum, occurſum, & ſimilia, ut habetur, *in dict. cap. igitur genus, & cap. nec mirum.* Hoſtienſ. *in ſum. de ſortilg. §. 2.* & Gril. *quæſt. 5. num. 2. eodem tit.* & aliqui reſpiciunt in aſtrolabio. *ut in cap. 1. ext. eodem tit.*

21 Alia eſt ſpecies † ſortilegorum, quæ fiunt ad amorem, aut in corpore, vel extra corpus: in corpore enim communiter fieri ſolent, per cibum, vel potum, *ut l. 3. §. hac adjectio ff. ad l. Corn. de ſica. l. ſi quis aliquid, §. qui abortionis, ff. de pœn. l. eorum, in princip. & l. multi. C. de malef. & mathem.*

22 Extrà corpus † autem, id eſt, extra inteſtina fiunt per aliquas mixturas, compoſitas ex herbarum folijs, vel radicibus, metallis, reptilibus terræ, avium plumis, vel membris, ſeu inteſtinis eorundem animalium, vel piſcium, aliarumque ſimilium rerum noſtratium, illaque quandoque conſuunt in chlamide perſonæ ad amorem maleficiandæ, vel ſub capite lecti, ſuper quo perſona ipſa dormit, abſcondunt, aut ſub limine oſtij cameræ, aut alterius, ſuper quo ipſe maleficiandus vir, aut mulier tranſituri ſint. Apponuntur etiam imagines cereæ juxta ignem ardentem completis dæmoniacis ſacrificijs, de quibus ſuprà, adhibitis nefariis precibus, & turpibus verbis, ut quemadmodum imago illa igne conſumi-

ſumitur, & liqueſcit, eodem modo cor mulieris, amoris calore talis viri ferventer ardeat; & ut plurimùm, admiſtis ecclesiarum ſacramentis, ſicut eſt hoſtia ſacrata, ut per gloſſ. *in cap. accuſatus*, §. *ſanè*, *de haret. in 6.* & aliis modis, ac rebus admiſtis de quibus per Gril. *eodem tract. de ſortileg. qu. 3. num. 11. & ferè per tot.*

23 Maleficæ artes, † impedimenta, & infirmitates, (exceptis factis cum aliquibus nodis, vel ſolutionibus, quæ reperta nodis confractis, aut combinatione materiæ ſoluta de facto deſtruuntur, & ſoluuntur,) ſcientia humana deſtrui non ſolent: niſi per ejuſdem artis magiſtros, vel, qui ſint diabolicæ profeſſionis benè inſtructi, aut aliquo modo participes: quia maleficia ipſa abſque miniſterio, & ſuffragio dæmonis, tam rebus ipſis quàm verbis, communiter inferi non ſolent in corporibus, pariter, nec tolli: quoniam medicina naturalis, & omnium phyſicorum, & chirurgorum ars tota communiter non ſufficeret ad ſanandum corpora ipſa, & removendum dæmonis opera, ſed ſolùm per eoſdem, qui ſub eadem profeſſione morantur, & qui maleficia ipſa facere ſolent, arte, & inſtructione dæmonis deſtrui, ac tolli poſſunt. S. Thom *in 2. 2. qu. 92. art. 6.* & tenet Gril. *eod tract. de ſortil. qu. 2. nu. 2. & 3.*

24 Maleficiati † enim difficiliùs curantur, quàm energumenti, & à dæmone obſeſſi. Mal. malef. Spreng. *par. 2. quaeſt. 2. capit. 6. verſ. expedit lectorem.* Omiſſis tamen diverſitatibus opinionum, an licitum ſit nec ne maleficia tollere per alia maleficia, & opera ſuperſtitioſa, quas recenſet, quamplura exempla deducendo Mal. malef. *dict. par. 2. quaeſt. 2. ſecunda par. princip.*

25 † Non eſt licitum, uti magicis artibus, vel aliis quibuſcunque ſuperſtitionibus à Deo, & Eccleſia prohibitis pro quocunque bono fine, nec permittendum maleficia maleficiis repelli, aut diſpenſandum quocunque caſu, ut talibus licitè quis uti poſſit. Pegna *in Direct. Inquiſit comm. 68. circ. fin.*

26 † Nec ſunt facienda mala, ut inde eveniant bona, ut inquit Apoſtolus, & contra dictos articulos profitentes, judicio Inquiſitorum hæreticæ pravitatis ſubijciuntur, ut per eundem Pegnam ibi in fin.

27 † Sed ad Deum eſt recurrendum, qui omnia novit, & cujus oculis omnia ſubijciuntur, *cap. fundamenta*, §. *proinde, de elect. in 6.* & Navar. *in relect. cap. novit. de ind. not. 1. nu. 1. tom. 2.* & omnia poteſt, in cujus nomine dæmonia ejiciuntur. Marc *cap. ult.* Nam licitis orationibus maleficia curantur, *ut d. cap. 6. per tot. & flagel. dæmon. per tot.*

28 † Ubi de modo Deo auctore fugandi dæmones à corporibus obſeſſis, & quomodo exorciſta ſe debeat præparare ſatis diffusè habetur, ad quæ lectorem remiſiſſe ſufficiat.

***
**

DE CRIMINE HÆRESIS.

Cap. VI.

SVMMARIVM.

1 *Hæreſis quid ſit.*
2 *Hæreſis crimen eſt mere Eccleſiaſticum.*
3 *Hæreticus quis dicatur.*
4 *Imagines baptizare, & alia hujuſmodi gravia delicta, an faciant hominem hæreticum.*
5 *Dæmonum invocatio ad ſciendum futura, eſt hæreſis vera.*
6 *Hæreticus, ut quis ſit, quæ requirantur.*
7 *Pertinax quis dicatur.*
8 *Hæreticus pluribus de cauſis, quis efficitur.*
9 *Sedi Apoſtolicæ obedire contemnens plura ſcelera committit.*
10 *Hæreticalia verba iocosè proferens pœnis hæreticorum non ſubijcitur, poteſt tamen puniri.*
11 *Epiſcopus, & Inquiſitor pari modo cauſas ad officium Inquiſitionis ſpectantes cognoſcere poſſunt.*
Ordinarius edicta ſuper libris prohibitis publicare poteſt.
Ordinarius libros, quos collegerit ſuſpectos, ut ad Inquiſitorem deferantur, curare debet.
12 *Proceſſus contra hæreticos, quomodo ſit formandus.*
13 *Hæreſis criminis gravitas, quomodo conſideretur.*
14 *Hæreſis ſuſpicio eſt triplex, levis, vehemens, & maxima ſeu violenta.*
15 *Suſpicio levis juxta qualitatem perſonarum eſt attendenda.*
16 *Purgatio canonica, etiam ab ignobilibus eſt recipienda.*
17 *Purgatio canonica, quid ſit.*
18 *Purgatio ſuſpicionis hæreſis, quomodo fieri debeat.*
19 *Epiſcopi ſuſpecti, quomodo canonicè purgentur.*
20 *Sacerdotes cum ſeptem ſocijs, & diaconi cum tribus ejuſdem ordinis canonicè purgantur.*
21 *Papa Leo ſe purgavit, licèt Pontifex ſe purgare non teneatur.*
22 *Regina Sophia ſe de ſtupro purgavit.*
23 *Purgatio fit etiam per venerabilis Sacramenti Euchariſtiæ ſumptionem.*
24 *Papa Adrianus à Rege Lothario purgationem per venerabilis ſacramenti ſumptionem ſuſcepit.*
25 *Papa Gregorius Septimus ſacramento Euchariſtiæ ſe purgavit.*
26 *Purgatio canonica Epiſcopis, & presbyteris eſt etiam per Miſſarum celebrationem permiſſa.*
27 *Purgatio vulgaris eſt prohibita.*
28 *Purgatio à ſuſpicione hæreſis, quomodo fieri debeat.*

Suſpicio

29 Suſpicio vehemens, ſeu maxima de hæreſi, quæ dicatur.
30 Suſpectus vehementer de hæreſi in pluribus caſibus quis haberi poteſt.
31 Inquiſitionis officium directè, vel indirectè ſcienter impediens, in vehementem hæreſis ſuſpicionem incidit.
32 Inquiſitoris officium impedientibus auxilium præſtantes ſunt vehementer ſuſpecti.
33 Inſtruentes citatos in cauſa hæreſis de celanda veritate, ſunt vehementer ſuſpecti.
34 Hæreticos ſcienter receptans, viſitans, aut aſſocians, in vehementem ſuſpicionem incidit.
35 Sacramento confeſſionis abutens vehementem ſuſpicionem hæreſis incurrit.
36 Vxorem ſecundam ducens ſcienter, prima vivente, eſt de hæreſi vehementer ſuſpectus.
37 Inquiſitionis officialis miniſtros, aut teſtes ſancti officij offendentes, aut ſcripturas rapientes, de hæreſi ſunt vehementer ſuſpecti.
38 Suſpicio violenta ſeu maxima pluribus caſibus oritur.
39 Suſpectus violenter eſt citatus ad reſpondendum de fide, qui non comparuit, & excommunicationem per annum ſuſtinuit.
40 Suſpecti violenter ſunt, qui relabuntur in hæreſim, quam in genere, vel in ſpecie abjurarunt.
41 Suſpecti violenter ſunt, qui poſt abjuratam hæreſim cum hæreticis communicant, & alia faciunt, &c.
42 Abjuratio eſt ſolemnis hæreſum deteſtatio cum aſſertione Catholicæ veritatis.
43 Abjurationis uſus quare fuit inſtitutus.
44 Abjuratio eſt quadruplex de levi, de vehementi, de violenta, & de formali.
45 Hæretici non relapſi reſipiſcentes, ad miſericordiam, & abjurationem ſunt admittendi.
46 Hæreticus ab Epiſcopo, vel Inquiſitore ſine ſpeciali facultate abſolvi non poteſt.
47 Suſpectos de hæreſi Epiſcopus, & ejus Vicarius generalis quando abſolvere poſſunt.
48 Hæretici recuſantes redire ad agendam condignam pœnitentiam, qua pœna ſint plectendi.
49 Sacerdotes in hæreſim incidentes, qua pœna plectentur.
50 Collatio beneficij facta clerico hæretico, eſt ipſo jure nulla.
51 Hæreſis exceptio obſtat clerico beneficio ſpoliato, ne reſtituatur.
52 Hæreticorum beneficia ipſo jure vacant.
53 Hæreticus beneficiatus poſt commiſſum delictum renunciare non poteſt.
54 Hæretici ad Eccleſiam redeuntes recuperant bona.
55 Hæreticorum clericorum bona, quomodo diſtribuantur.
56 Clericus poſt abjurationem, qua pœna ſit plectendus.
57 Degradatio eſt duplex, verbalis, & actualis.
58 Hæretici relapſi qua pœna puniantur.
59 Hæretici, & ſchiſmatici cum diabolo, & angelis ejus æterni ignis incendio paticipabunt.

60 *Hæreticus, vltra pœnam mortis, alias pœnas incurrit.*
61 *Opera auctorum damnatorum nullo modo recipi debent.*
72 *Hæreticorum mos eſt bona multa docere, ut falſa facilius perſuadeant.*
62 *Hæreticorum libros legentes, habentesque, quam pœnam incurrant.*
74 *Hæreticorum memoria damnatur, eorumque filij plura patiuntur.*

1 HÆRESIS eſt infidelitatis ſpecies pertinens ad eos, qui fidem Chriſti profitentur, ſed eius dogmata corrumpunt, S. Th. *2.2. quæſt.* 11. *art.* 1. Turrecrem. *in ſumm. de eccleſ. lib.* 4. *par.* 2. *c.* 1. quem refert Pegna, qui alias diffinitiones adducit, *in 2. p, direct. comment.* 26. *verſ. ac hæreſis*, & Covar. *var. reſolut. lib.* 3. *cap.* 1. *num.* 2. Et, quia ſortilegia, de quibus ſuprà, pluries hæreſim ſapiunt, nunc de crimine hæreſis, & hæreticorum pœnis eſt tractandum.

Hæreſis † crimen eſt merè eccleſiaſticum, ſuper quò judex ſecularis, nec contra laicum cognoſcere poteſt, niſi in ſententiæ exequutione à judice eccleſiaſtico latæ, *c. ut inquiſitionis*, §. *prohibemus, de hæret. in* 6. & ibi gloſſ. *fin. in cap. cum ſecundum leges*: Abb. *in cap. ad abolendam, num.* 7. *&* 12. *eod. tit.* & Burſat *conſ*: 43. *& conſ.* 90 *num.* 16. ubi de communi teſtatur, *volum.* 1.

3 † Ut autem quis ſit hæreticus, eſt neceſſarium ut quandoque fidem Catholicam ſit profeſſus, & deinde in ijs, quæ ſunt fidei, erraverit, vel etiam determinationem Eccleſiæ, in concernentibus fidem, falſam putaverit, *cap. hac eſt*, 24. *quæſt.* 1. & Graff. *deciſ: aur. c.* 8. *num.* 1. *par.* 1. *lib*: 2. Quia factum ſine errore nunquam facit hominem hæreticum, ut fornicator aut mœchus, licèt agat contra præceptum Dei, non mœchaberis, ex hoc non eſt hæreticus, niſi credat, vel opinetur mœchari eſſe licitum.

4 Primùm † imagines baptizare, puerum rebaptizare, dæmonibus thurificare, eoſq; adorare, & conſulere, eorum reſponſa ſuſcipere, & Corpus CHRISTI in luto conculcare, licèt omnia hujuſmodi ſint horrenda pecccata, niſi ſit error in intellectu, non faciunt hominem hæreticum, S. Antonin. *in* 3. *par. ſum. tit.* 12. *cap.* 4. *in princip.* & latius, *cap* 5. poſt Petr. de Palud. 4. *ſent. diſt.* 13. S. Thom. *in* 1. *ſent. diſt*: 33. *art.* 5. *in corp.* Graff. *eod. cap.* 8 *num.* 2. *& cap.* 18. *n.* 12. *ead. par.* 1. *lib.* 4. Ideò ſacerdos ſortilegus, vel dans pocula amatoria cum invocatione dæmonum, vel celebrans hoſtiâ non conſecratâ, non dicitur hæreticus. Oldrad. *in conſ.* 210. *incip. regularis habetur*, & Felyn. *in rubr de hæret. n.* 5. dummodò invocatio auxilij dæmonis ſit ad præterita, vel ad tentandas mulieres, in quo quis eo vtitur ad tentandum, quod eſt officium ſuum, licèt ſit grave peccatum, gravique pœnitentia in foro pœnitentiali, & in foro contentioſo graviſſima pœna dignum, & non careat ſuſpicione hæreſis. Et dummodò invocatio fiat imperativè, ſecus ſi deprecativè: quia hoc caſu eſſet hæreſis, ut per Oldrad. *d. conſ* 210. *n.* 3. Nam, licet Corpus Chriſti in luto conculcare, dummodò nō ſit error in intellectu, cujus cognitio ad officium ſanctæ Inquiſitionis ſpectat, non faciat hominem hæreticum, eſt tamen crimen capitale, argum. text. *in l. vnic.* ubi etjam gloſſ. *l. nam lic. ſig. ſalvat.* Menoch. *de arb. jud lib.* 3. *cent.* 4, *caſ.* 366. *num,* 3. & De-

cian.

cian. *in tract. crimin. tom. 2. lib. 6. de pœn. blaſph. num. 5. in fin.*

5 Sed invocatio dæmonum † ad ſciendum futura eſt hæreſis vera, quia attribuitur creaturæ, quod eſt creatoris, juxta illud: dicite mihi futura: & dicam, quia dij eſtis, *Eſaiæ cap. 42.* Felyn *eod. num. 5.* & Abb. *in cap. 1. nu. 4. de ſortileg.*

6 Ut autem † quis ſit hæreticus, non ſufficit ſolùm error in intellectu, ſed oportet, ut ſit pertinax. Adeò quòd non omnis error eſt hæreſis, ſed, qui cum errore habet adjunctam pertinaciam, quoniam, ut inquit, Auguſt. qui in Eccleſia Dei morbidum aliquod, pravumque ſapiunt, ſi correpti, ut ſanum rectumque ſapiant, reſiſtunt contumaciter, ſuaque peſtifera, & mortifera dogmata emendare nolunt, ſed defendere pertinaciter perſiſtunt, hæretici ſunt, *c. dixit, c. qui in Eccleſia, 24. qu. 3. clem. unic. § porrò, de ſum. Trinit.* gloſſ. *in c. inter nonnullos, in verſ. pertinaciter, de verb. ſignif. in extravag. Io. 22* & S. Thom. *2. 2. qu. 11. art. 2.*

7 Pertínax eſt, † qui contra prohibitionem ſuperioris, quaſi ex contemptu, ſcienter, vel ſtudioſè, talia affirmat, vel defendit, *cap. excellentiſſimus, 11. quæſt 3 cap. fin. extr. de pœn. cap. 2. & cap. fin. in fin. de cler. excom. miniſtr.*

8 † Et hæreticus eſt primò, qui animoſitate, vel auſu incorrigibili ſententiam ſuam, quamvis falſam, atque perverſam contra fidem aſſerit, & defendit, *cap. dixit Apoſtolus*, junct. gl. *in verſ. & ſecundum. 24. quæſt 3.*

Secundò, qui falſas opiniones contra Chriſti fidem gignit, vel ſequitur. S. Auguſt *relat. in cap hæreticus, eadem quæſt 3.* & Direct. Inquiſit. *ſuper cap. firmiſſimè, ver. item qui confingit. de hæret. par. 2.*

Tertiò, qui errat in Euchariſtiæ pretioſiſſimo ſacramento, videlicet, in tranſubſtantiatione per quod anima Chriſtiani unitur Deo, ſeu alijs ſubſtantialibus, *ut cap. ad abolendam, ext. de hæret.* Concil. Trid. *decr. de tranſubſtant. cap 4 ſeſſ 13. & can. 2. cum alijs pluribus de Sacr. Euchariſt. ead ſeſſ. 13.*

Quartò, errant tàm in fide quàm circa ſacramenta Eccleſiæ *d. cap. ad abolendam*, & ibi Abb. *num. 2* & Felyn. *num. 1. de hæret.* & Conc. Trid. *in decret. de ſacer. ſeſſ 7. & de ſacr. matr. ſeſſ: 24.* & Graff. *deciſ. aur. cap. 18. num. 15. par. 1. lib. 4.*

9 Quintò, † qui animo ſuperbo diſpoſitionem Sedis Apoſtolicæ ſervare & ei obedire contemnit; quia peccatum ariolandi eſt non obedire; & ſcelus idololatriæ, non acquieſcere; vitiū paganitatis, Sedi Apoſtolicæ parere nolle, *cap. ſi qui ſunt, 81 diſt. cap. ſciendum, 8. quæſt. 1.* & Hoſt. *in ſum. de hæret. num. 1.*

10 † Qui autem jocoſe verba hæreticalia profert, hæreticus non eſt judicandus; cum deficiat error in intellectu, & pertinacia in voluntate, quæ faciunt hæreticum; & factum jocoſum pœnam non meretur, *cap. 1. de ſentent. excom. l. 1. § divus ff de ſic ar: l. obligationum ſubſtantia, § fin ff de actio & obligat. & l. ſicut. ſemel.* C. *de liber. cau*: Quæ concluſio, licèt regulariter ſit vera, fallit tamen in crimine hæreſis, in quo licèt verba hæreticalia jocoſe proferens, non ſit dicendus hæreticus, puniri tamen poteſt Epiſcopi, aut Inquiſitoris arbitrio, ad quos etiam ſpectat, an jocoſe, vel ſeriò ſint dicta, determinare. Card. *in clem. 1. § nos igitur, in fin. de ſum. Trinit. & fid. cath.* & Graff. *eod. cap. 8. num: 4.*

Epiſ-

de fuga ſuſpectus, tunc omnibus citationiſius omiſſis debet prius perſonaliter capi, & carceri, Simanc. *tit.* 44 *num.* 12. & Pegn. *comment.* 17: *in* 3. *par. direct. num.* 73. & *ibidem, comment.* 3, *num.* 131.

13 Gravitas † criminis hæreſis conſideratur ſecundùm qualitatem informationum, & errorem in intellectu, ac pertinaciam inquiſiti: & propriè hæreſis eſt circa ea, quæ ſunt fidei, vel directè, & principaliter, ut ſunt articuli: vel ſecundariò, ut ſunt dogmata quæ opponuntur dogmatibus fidei, S. Tho. poſt. Auguſt. *in* 2. 2. *quæſt.* 11. *art.* 2. & 24. *quæſt.* 1. *cap.* 1. & negantes articulos fidei, vel dogmata contraria tenentes, ſunt ſuſpecti de violenta.

14 Suſpicionum autem † ſpecies hoc caſu ſunt tres: aut quis eſt ſuſpectus de levi, aut de vehementi, vel de maxima, ſeu violenta, Direct. Inquiſit. *par.* 2. *quæſt.* 55. *num.* 8. Levis ſuſpicio ea eſt, quæ provenit ex ſignis exterioribus operum, aut verborum, ex quibus capitur conjectura, qua concludi poteſt, non quidem frequenter, ſed rarò, ſeu caſu, quòd talia faciens, vel dicens hæreticus ſit: quod deducitur levi conſequentia contra frequenter pejerantem, vel blaſphemantem, quaſi non benè credat. arg. text. *in cap. accuſatus, in princip, de hæret. in* 6 & Pegn. *Direct. Inquiſit com.* 80.

15 In levi ſuſpicione † maximè attendenda eſt qualitas perſonarum, quoniam ex levibus ſuſpicionibus probabilibus adverſus viles, & improbos procedi poteſt, ut intelligatur, quid ſentiant de fide: ſed contra probos, & honeſtos non ita, de facili procedi debet, ut admonet Simanc. *de cath inſtitut. tit.* 50. *numer.* 28. & *ſeq.* quem ſequitur Pegna. *in Direct. Inquiſit, part.* 2. *dict. comment.* 80' *ver.* & *ubi quis.* Caſu autem, quo videatur contra probos, honeſtos, & nobiles procedendum, & ſint de levi ſuſpecti, ad abjurandum de levi non ſunt condemnandi: ſed purgatio canonica illis eſt injungenda, *ut cap. inter ſolicitudines. cap. cum. dilectus c. de teſtibus, & tot. tit. de purg. can.* & Eymer. *in Direct. Inquiſit. quæſt.* 46. *num.* 9.

16 † Quam purgationem etiam ab ignobilibus, honeſtis tamen perſonis, & perſonas vicinas, & honeſtas offerentibus puto eſſe recipiendam: cum hoc remedio purgationis nocens infamia, innocentia canonicè detecta, deleatur. Hoſt. *in ſum. de purgat. canon. numer,* 1. & Diaz. *in pract. crimin. cap. mihi,* 150. *incipien. in priſcis, num.* 7. Pro levi tamen ſuſpicione contra perſonas graves non ita de facili eſt procedendum, ut poſt Simanc. *de cath. inſtit. tit.* 50 *numer* 28. & *ſeq.* admonet. Pegna. *ſuper Direct. Inquiſit. par.* 2. *comment.* 80. *verſ. quantùm ad hunc.*

17 Dicitur † autem canonica purgatio, quæ regulis eccleſiaſtici juris eſt conſentanea, & eſt oſtenſio innocentiæ de crimine objecto. Pegna *in comment.* 14. *ſuper Direct. Inquiſit par.* 2, quæ eſt duplex, una per juſjurandum, & altera per venerabilis ſacramenti Euchariſtiæ ſumptionem, ut per Mart. del Rio. *de malef. par.* 1. *lib.* 4 *c.* 4 *q.* 3. *in princip.* quæ per iuſiurandum fit pluribus de cauſis, etiam circa crimen hæreſis, aut illius ſuſpicionem.

18 Primò, † pro purgatione ſuſpicionis hæreſis comparet perſonaliter ipſe purgandus, cum ſuis compurgatoribus, & ponens manus ſuper librum Evangeliorum genibus flexis ſic dicit. Ego juro ſuper iſta

pus Domini noſtri temerè, & perperam acceperunt Nā rex in itinere Placentiæ ſtatim mortuus eſt: reliqui verò omnes intra annum perierunt, ut teſtatur Sigisbert *in chronic: ann:* 870. quem refert, & ſequitur Martin. del Rio, *d: par.* 1. *lib.* 4. *cap.* 4. *quæſt.* 3.

25 Gregorius† verò Septimus Pontifex, abſoluto Henrico Imperatore ab excommunicatione, Miſſarum ſolemnia celebravit, confectaque ſacra oblatione Regem cum cœtera, quæ frequens aderat, multitudine, ad altare evocavit, præferenſque manu corpus dominicum: Ego, inquit, jam pridem à te, tuiſque fautoribus litteras accepi, quibus me inſimulabas Sedem Apoſtolicam per ſimoniacam hæreſim occupaſſe, & aliis quibuſdam, tam ante epiſcopatum, quàm poſt acceptum Epiſcopatum, criminibus vitam maculaſſe: quæ mihi ſecundum ſcita canonum omnem ad ſacros ordines acceſſum obſtruxerunt. Et licèt multorum idoneorum certè teſtium adſtipulatione crimen refellere queam, eorum, ſcilicet, qui omnem vitæ meæ, ab ineunte ætate, inſtitutionem integerrime noverunt, & eorum, qui me ad Epiſcopatum promotionis auctores fuerunt; ego tamen, ne humano potius, quàm divino niti videar teſtimonio, ut ſatisfactionis compendio omnem omnibus ſcandali ſcrupulum de medio auferam; ecce corpus dominicum, quod ſumpturus ero, in experimentum mihi hodie fiat innocentimæ meæ: ut omnipotens Deus ſuo me hodie judicio, vel abſolvat objecti criminis ſuſpicione, ſi innocens ſum: vel ſubitanea interimat morte, ſi reus.

Quæ, & alia verba terribilia præfatus, quibus Deum cauſæ æquiſſimum judicem, & innocentiæ aſſertorem adeſſe præcabatur, partem dominici corporis accepit, & ſumpſit. Quà libertimè aſſumpta cum populus in laudem Dei innocentiæ ejus congratulatus, aliquandiu acclamaſſet, tandem impetrato ſilentio, converſus ad Regem ita fuit affatus.

Fac ergo, fili ſi placet, quod me facere vidiſti. Principes Theutonici Regni ſuis indies accuſationibus aures noſtras obtundunt, magnam tibi molem capitalium criminum impingentes, pro quibus non modò ab omni rerum publicarum adminiſtratione, ſed ab eccleſiaſtica etiam communione, & omnimoda vitæ ſecularis converſatione, uſque ad extremum ſpiritum te ſuſpendi oportere exiſtimans. Cum ergo tibi bene conſultum cupiam, pro eo, quod in calamitatibus tuis ſupplex Apoſtolicæ Sedis patrocinium expetiſti, fac, quod moneo. Si te innocentem noſti, & exiſtimationem tuam ab æmulis tuis per calumniam falſis criminationibus impeti: libera compendioſe, & Eccleſiam Dei ſcandalo, & teipſum longè concertationibus ambiguum: & ſume hanc reſiduam partem Dominici corporis, ut comprobata, Deo teſte, innocentia tua obſtruatur omne os, adverſum te iniqua garrentium, & me deinceps cauſæ tuæ advocato, & innocentiæ tuæ vehementiſſimo aſſertore, Principes tibi reconcilientur, Regnum tibi reſtituatur, & omnes, quibus jamdiù reſpublica divexatur, bellorum civilium tempeſtates in perpetuum ſopiantur. Quibus ille inopinata rè, attonitus æſtuare, & tergiverſari cœpit, experimentum hoc innocentiæ ſuæ facere recuſans, ut per Lambert. Schaffnaburg. *hiſtor. ann.* 1077. quem refert, & ſequitur Mart. del Rio. *ead. q* 3.

ut in pluribus, quòd talia agens, vel dicens eſt hæreticus, ut ſi quis negat explicitè, palàm, & publicè ea, quæ debet ex officio ſcire, pluſquam alij, quamvis poſſit etiam talis negatio ex ignorantia provenire, vel animi levitate, non autem ex hæretica pravitate. Ioann. Gerſ. *in tractat. de poteſt. & conſiderat.* 12. quem ſequitur Pegna *dict. commen.* 80. *verſ. quare Ioannes quaſt.* 55. *numer.* 4. *par.* 2. & facit tex. *in cap. accuſatus, in princip. de haret. in* 6. & plures ſunt caſus quibus quis vehementer de hæreſi ſuſpectus eſt habendus.

30 Primus eſt, † quando quis vocatus ad reſpondendum de fide, ſubterfugit contumaciter ſe abſentando, vel occultando, infrà terminum ſibi aſſignatum non comparendo, *cap. cum contumacia*, & ibi gloſſ. *in ver. vehementem, de haret in* 6. & eſt excommunicatus; unde ſi per annum in illa excommunicatione perſiſtit, vehemens ſuſpicio tranſit in violentam, qua ut hæreticus, quis eſt condemnandus, *ut per dict. gloſſ & Direct. Inquiſit. qu.* 56. *num.* 5. *in fin. par.* 2.

31 Secundus, † cum quis directè, vel indirectè ſcienter impedit Inquiſitoris officium. *Direct. Inquiſit. ead. quaſt.* 56. *nu.* 2. per tex. *in c. ut Inquiſitionis negocium*, § *fin. de haret. in* 6.

32 Tertius, † eſt eorum, qui ſcienter auxilium, conſilium, vel favorem præſtant, impedientibus Inquiſitoris officium; quia iſti, tanquam juris, & principalis judicis mandati in cauſa fidei contumaces, ſicut, & impedientes, excommunicationis ſententiam incurrunt. *dict. c. ut Inquiſitionis negocium*, §. *fin.*

33 Quartus, † caſus eſt eorum, qui inſtruunt citatos in cauſa hæreſis de celanda veritate, vel dicenda falſitate, qui ab Inquiſitoribus poſſunt caſtigari, *cap. accuſatus*, §. *fin. de haret. in* 6. & Director inquiſitor. *ead. qu* 56. *nu.* 4.

34 Quintus, † ſi quis eos, quos ſcit hæreticos ſcienter receptat, deducit, viſitat, ſive aſſociat, ac dona, ſeu munera eis dat, ſeu mittit, ſeu alias favorem eis impendit, *d. c. accuſatus*, §. *illud quoque*.

35 Sextus, † ſi quis in ſacramento confeſſionis ad venerem, vel ad quæque flagitia, ſeu peccata provocat confitentem, qui inquiſitorum judicio ſubijcitur. Pegna *eod. comment.* 81. *verſ. illa quoque*. Et mihi tunc Vicario generali Epiſcopatus Vercellen. ſuper eodem caſu priuſquam ſcripta per præfatum Pegnam vidiſſem, ſacram congregationem Inquiſitionis conſulenti, Cardinalis S. Severinæ ſupremus Inquiſitor ſuis familiaribus litteris datum Romæ, 28. Junij 1597. reſcripſit, quòd à multo tempore citra ſimiles cauſæ fuerant in ſancto officio Inquiſitionis diſcuſſæ, & ita obſervari in ſancta univerſali Inquiſitione Urbis, omnibuſque aliis Inquiſitionibus Italiæ, & Hiſpaniæ, ac ubique: quia ſimilia tentantes malè de ſacramento pœnitentiæ ſentire videntur, & hoc fuiſſe inſtitutum ad ſalutem peccatorum, vigore brevium fel. rec. Pauli Papæ IIII. Pij etiam IIII. & Sixti Quinti.

36 Septimò, † eadem ratione eſt ſuſpectus, qui prima uxore vivente, eo ſciente, aliam in uxorem ducit. Albert *in tract. de agnoſc. aſſert. quaſt.* 23. Simanc. *de cathol. inſtitut. tit.* 40. & Pegna. *eod. comment.* 81. *verſ. de eo qui*.

37 Octavus, † caſus eſt eorum, qui quemvis ex inquiſitoribus, advocatis, procura-

toribus, notariis, aliiſve miniſtris officij Inquiſitionis, vel Epiſcoporum, id munus in eorum diœceſi, aut provincia obeuntium, ſeu accuſatorem, denunciatorem, aut teſtem in cauſa fidei, quomodocunque productum, vel evocatum, occiderint, verberaverint, dejecerint, ſeu perterrere fecerint; quive eccleſias, ædes, aliaſvè res, ſive publicas, ſive privatas officij, aut miniſtrorum expugnaverint, invaſerint, incenderint, exſpoliaverint; aut libros, litteras, auctoritates, exemplaria, regiſtra, protocolla, exempla, ſcripturas, aliave inſtrumenta publica, ſive privata, ubicunque poſita, combuſſerint, diripuerint, ſeu interverterint; ſeu ex incendio, vel direptione, aut alia quocunque modo illa exportaverint; quive carcerem, aut aliam cuſtodiam publicam, ſeu privatam effregerint; vinctum ex traxerint, ſeu emiſerint; capiendumque prohibuerint, captumvè eripuerint, receperint, occultaverint, ſeu facultatem effugiendi dederint, ſeu id fieri juſſerint; ſive aliàs auxilium, conſilium, vel favorem publicè vel occultè, in quolibet prædictorum ſcienter præſtiterint; licèt nemo occiſus, nemo verberatus, nemo extractus, emiſſus, vel ereptus, nihil expugnatum, nihil effractum, incenſum, direptumve, nullumque damnum re ipſa ſit ſequutum; nihilominus ij anathemate ſunt ligati, & læſæ majeſtatis rei in primo capite ſunt damnati, aliaſque pœnas incurrunt, *de quibus in conſtitut. Pij V. ſi de protegendis, in Bull. Roman cap.* 83. & Pegna *in Direct. Inquiſit. comment.* 79 *verſ ſic tales*, & plures alios caſus vehementis ſuſpicionis docet Direct Inquiſit. *ead. quaſt.* 56. & ibi Pegna *comment.* 81.

38 Violenta, † autem, ſeu maxima ſuſpicio eſt multimoda. Et primò, illa, quæ dicitur juris, & de jure, contra quam regulariter, & directè non admittitur probatio, *c. is qui fidem, de ſponſal.* Felyn. *in cap. quanto, numer.* 3. *de preſumpt.* & Alciat. *par.* 2. *numer.* 4 *&* 5. *eodem tit.* Nam pluribus caſibus oritur violenta ſuſpicio infidelitatis; Primò, contra tranſeuntes ad ritus Judæorum, ſe circuncidendo, vel ad ritus Sarracenorum, aut aliorum quorumvis infidelium, *cap. contra Chriſtianos, de hæret. in* 6.

39 Secundò † eſt, cum citatus ad reſpondendum de fide, uti ſuſpectus in ea, qui non comparuit, & excommunicationem per annum animo ſuſtinuit indurato, quia anno elapſo, veluti violenter ſuſpectus, uti hæreticus damnatur, *c. cum contumacia, de hæret. in* 6. Et tunc non admittitur probatio in contrarium, quia pro convicto habetur, arg text. in *cap. rurſus, & c. quicumque,* 11. *qu.* & facit gloſſ, fin. *in d. c. cum contumacia.*

40 Qui enim † relabitur in hæreſim, quam abjuraverat in genere, vel in ſpecie: ex relapſu præſumptione juris, & de jure pertinax hæreticus eſt judicandus, *c. ad abolendam, §. illos quoque extr. de hæret. cap. ſuper eodem & cap. accuſatus, § cum verò, eodem tit. in* 6

41 Præterea, † qui poſt abjuratam hæreſim, de qua convictus fuerat, vel poſtea convincitur, cum hæreticis communicat, eos viſitando, receptando, deducendo, aſſociando, dona vel munera eis donando, vel mittendo, *dict. cap. accuſatus, § ille quoque*, & Pegn. *in Direct Inquiſit. comment.* 24. *verſ. qui poſt. par.* 3. ubi plures alios caſus ponit, per totum. Et generaliter ſigna, quibus hæretici, aut de fide ſuſpecti detegun-

dereguntur, ſunt omnia opera, per quæ deviant à communi vita, & converſatione fidelium, aut ab Eccleſiæ probatis ritibus, & conſuetudinibus, aut à receptis patrum doctrinis, & præceptis, quæ communes magis, quàm privatos mores reſpiciunt, aut hæreſim inducunt, aut hæreſis ſuſpicionem, ſicut eſt circa aras idolorum nefarias preces emittere, ſacrificia offerre, dæmones conſulere, eorum reſponſa ſuſcipere; vel aſſociant ſibi hæreticos propter ſortes exercendas, ut faciant prædicta cum corpore, vel ſanguine Chriſti: vel in ſortibus, ut poſſint habere reſponſa, puerum rebaptizant, vel his ſimilia, *de quibus in cap. igitur, 26. quæſt.* 4. gloſſ *in cap. accuſatus, §. ſanè, in verb. ſaperent. de hæret. in* 6. & Pegna *in eodem comment. 24. in fin.* Et quocunque caſu dictarum ſuſpicionum, exceptis his, qui purgatione canonica aboleri poſſunt, ex ſupra deductis, ſunt ad abjurandum condemnandi.

42 Abjuratio † enim eſt ſolemnis hæreſum deteſtatio cum aſſertione catholicæ veritatis, & obligatione, juramento, & pœna injuncta permanendi in fide Chriſtiana, *cap. ego Berengarius, de conſecrat. diſt. 2.* cum alijs allegatis per Pegna *in eod. Direct. Inquiſit. par. 3. comment.* 40. *verſ. eſt autem abjuratio.*

43 Uſus † abjurationis ſalubriter fuit inſtitutus ob continuas frequenteſque hæreticorum fraudes, & intercadentias; ut abjurationis rubore adacti, & quaſi vinculo conſtricti, & alligati, cogerentur ſub vinculo juramenti, & formidine temporalis pœnæ, in catholicæ Eccleſiæ unitate permanere; ne liberum eis eſſet, impunè quoties vellent recedere, ac Eccleſiam deludere; ut conſtituit Leo I. *epiſt.* 48. ut refert Conrad. Brun. *lib. 3. de hæret. cap. 6.* & Pegna *eodem comment.* 40. *verſ. fuit verò olim.*

44 Abjuratio † autem eſt quadruplex, de levi, quo ad eos, qui nolunt, vel non poſſunt canonica purgatione levem ſuſpicionem abolere; de vehementi, quam facere tenentur, qui vehementer ſunt ſuſpecti; de violenta, quam violenter ſuſpecti abjurare ſunt condemnandi; & de formali, ad quam formales, & verè hæretici admittuntur, Pegna *eodem comment.* 40. *verſ. abjurationem hanc.*

45 † Omnes enim hæretici non relapſi, ſi reſipiſcant, & ab errore reſiliant, ad miſericordiam, & abjurationem ſunt admittendi, *cap. ad abolendam, §. præſenti, extr. de hæret.* ſed diverſis pœnitentiis, & pœnis plectuntur.

46 Quoniam, qui, ut hæreticus, errorem ſuum agnoſcit, ſponte ad Eccleſiam redeundo, antequam ſit accuſatus, vel denunciatus, poterit de jure communi ab Epiſcopo, vel Inquiſitore ab excommunicationis ſententia, qua fuerat innodatus, abſolvi, *c. ut officium, in princip de hæret. in 6.* Direct. Inquiſit. *3. par. quæſt. 92.* & Concil. Trid. *cap. 6. de reform. ſeſſ* 24. Ubi non tamen Vicariis Epiſcoporum eſt permiſſum, ſed, quòd nec Epiſcopi occultos hæreticos in foro conſcientiæ amplius virtute concilij abſolvere poſſint, nec Inquiſit. imò, quod nullus præter Papam, & ita fuiſſe Romæ reſolutum à Pio V. die 10. Junij 1568. refert congreg. ſacr. concil. *ut in deciſ. ſuper cap. 6. de reform. ſeſſ. 24. ſub tit. Valentin.* & tenet Navar. *in Manual. confeſſ. cap. 27. numer.* 275. & clarius Pegna *in eodem Direct. Inquiſit, par.* 3. ubi quòd in ſupremo Præto-

Prætorio ſanctæ, & generalis Romanæ Inquiſitionis ſæpè pronunciatum eſt, non poſſe, nec debere Epiſcopos amplius virtute concilij abſolvere occultos hæreticos in foro conſcientiæ, *comm. 141. circ. fin.* Obſtat etiam Bulla Cœnæ Domini quotannis legi ſolita, in qua abſolutio hæreticorum ſoli Papæ eſt reſervata, & cùm ſit decreto ſacri concilij poſterior, ultima derogant prioribus.

47 Suſpectos † autem de hæreſi, ut ſunt blaſphemias hæreticales proferentes, & alia committentes, quæ levem, vehementem, aut violentam ſuſpicionem inducunt, poterit Epiſcopus, & ejus Vicarius generalis legitima facultate fulfultus, in foro conſcientiæ tantùm abſolvere, ex diſpoſitione ſacri concil. *dict. cap. 6. de reform. ſeſſ.* 24. Quia, cùm excipiant tantùm hæreticos, ab omnibus aliis caſibus occultis abſolvere poſſunt, quoniam exceptio firmat regulam in contrarium, *l. nam, quod liquida, §. final. 1 reſponſ ff. de pen. leg.* & ſuſpectus non dicitur hæreticus, *c. accuſatus, in princip de hæret. in 6.* & Put. *deciſ.* 400. *lib. 2.* Cùm enim hujuſmodi non ſint hæretici, non comprehenduntur ſub reſervatione facta in odium hæreticorum. Sanct. Antonin. *3. par. tit. 12. c. 15.* Silveſt. *in ver. hæreſis, 1. quæſt. 9.* & Tab. *in ver. hæreticus, numer. 2.* Qui verò citati, carcerati, & cauſa cognita, hæretici ſunt declarati, non relapſi, ad abjurandum ſemper admittuntur. Et regulariter pœnitentes ad miſericordiam ſunt admittendi *jux. cap. ad abolendam, § . præſent, ext. de hæret.*

48 † Si vero noluerint redire ad agendam condignam pœnitentiam, curiæ ſeculari ſunt tradendi, à qua pœnâ ultimi ſupplicij, niſi reſipiſcant ſunt plectendi. Pegna *in 3. par. Direct. Inquiſit. comment. 146. verſ. cæterum in hac.*

49 Si vero † aliquis ſacerdos in eundem errorem incidit, eſt à ſuis ordinibus degradandus: & inde perpetuo carceri tradendus, *cap. quoniam, de hæret. in 6.* & Direct. Inquiſit. *par. 3. de decim, mod. term. proceſſ. finali* aliaſque plures pœnas incurrit.

50 Primò, † clericus eſt incapax beneficiorum, ita quòd collatio facta clerico hæretico eſt ipſo jure nulla. Lambert. *de jur patron. par. 1. art. 6 qu. 9 princip.* & Pegna 3 *par. Direct. Inquiſit. comment. 162. verſ. ad hoc collatio,* & pœnam privationis incidit ipſo jure, *ut in conſtitut. Pij V. Si de protegendis, in Bull. Rom. cap. 43. §. quod porrò.*

51 Secundò, † ſi labatur in hæreſim, & ſpolietur beneficio, non reſtituitur; quia illi obſtat exceptio hæreſis, gloſſ *in, c. quo jure, in ver. nam jure, circ. med. 8. diſt.* Abb. *in c. inter dilectos, numer. 11. de exceſſ. prælat.* & Diaz. *pract. crimin. c. 106. verſ ſecundus quod.*

52 Et ea eſt ratio, † quia hæreticorum beneficia vacant ipſo jure, licet requiratur vacationis nunciatio, *c. ut commiſſi. §. privandi, de hæret. in 6.* Et expreſsè, quòd hæreticorum beneficia ipſo jure vacent, decrevit Greg. XIII. *ut in Bull. Roman. cap. 68* & à die commiſſi criminis beneficiis ſunt ipſo jure privati, Pius V. *in litteris incipientibus, cum ex Apoſtolatus, circa finem Directorij impreſſis à Pegna relatis in eodem Direct. comment. 162. verſ. poſtremò, par. 3.*

53 Ideò † poſt commiſſum delictum non poterit hæreticus beneficiatus renunciare, Diaz. *in dict. c. 106. circ. princ.* niſi ante ſententi-

tentiam redeat ad fidem, & dummodò non ſit relapſus, quia redeundo recuperat beneficium, & bona, ſecus autem, ſi poſt ſententiam, quia tunc non ſine Apoſtolica diſpenſatione, ut poſt Dom. Imol. tenet Franc. *in cap. ut commiſſi propè fin. de hæret. in 6.* quem refert. Pegna. *3. par. Direct. comment. 113. verſ. ſed dominicus.*

54 † Redeuntes autem ad Eccleſiam recuperant bona quaſi jure poſtliminij, arg. tex. *in l. ſi quis forte, & tot. tit. C. de poſt lim. rever.*

55 Tertia pœna, † quam clericus hæreticus patitur, eſt quòd bona ejus publicantur, & ſi habet eccleſiam, eidem eccleſiæ, à qua ſtipendia receperat, applicantur, ſi enim clericus in pluribus eccleſiis diverſos redditus receperit, pro rata inter eaſdem ſunt dividenda, *c. excommunicamus, primò, §. damnati verò,* juncta gloſſ. *in ver. ſtipendia.* & ibi Butr. *extr. de hæret.* & Diaz *eod. c. 106. circ. med.* Si autem nullam habet eccleſiam, puto quòd in pios uſus ſint applicanda per Epiſcopum diſtribuenda. Abb. *in dict. cap. excommunicamus ante num. 1.* quem ſequitur Anna. *colum. 2. de hæret.* & Diaz *dict. c. 106. ubi ſuprà, & verſ. quia ille textus.*

56 Quarta, † quòd poſt abjurationem eſt perpetuò carceri mancipandus, & conſtitutus in ſacris, degradandus, *ut c. 1. de hæret. in 6.* Et hoc caſu ſolus Epiſcopus, adhibitis tamen totidem Abbatibus uſum mitræ, & baculi, ex privilegio Apoſtolico habentibus, ſi in civitate, aut diœceſi reperiri, & commodè intereſſe poſſint, alioquin aliis perſonis in eccleſiaſtica dignitate conſtitutis, quæ ætate graves, ac juris ſcientia commendabiles exiſtant, ad degradationem procedere poteſt, *dict. capit. 1.* & Concil. Tridentin. *cap. 4. de reform. ſeſſ. 13.*

57 Degradatio † autem eſt duplex, verbalis, & actualis, *ut c. degradatio, de pœn. in 6.* & Pegna *eodem Direct. comment. 45. verſ. ex his colliges, par. 3.* Verbalem depoſitionem facere poteſt non ſolùm Epiſcopus, ſed etiam Vicarius, qui poteſt contra clericum ſententiam promulgare, illum pluribus gravibus de cauſis ordinum miniſterio, ſive executione privando, quæ eſt verbalis degradatio, aut potius depoſitio vocatur, ut animadvertit Jul. Clar. *in ſua pract. crim. quæſt. 74.* & declarat Pegn. *eodem comm. 45. verſ. ex his, & verſ. actualis autem,* & ſentit. Felyn. *in cap. at ſi clerici, circa fin. de jud.* Propriè verò actualis degradatio in crimine hæreſis locum habet. Clar. *in pract. crim. ubi ſuprà,* quia ordinatus tunc actualiter, & perſonaliter privatur, exuitur, & ſpoliatur ordinibus eccleſiaſticis, Pegna *eodem. verſ. actualis autem.* Et ex diſpoſitione antiquorum canonum in degradatione Epiſcopi, duodecim Epiſcopi; in degradatione presbyteri ſex; & in degradatione diaconi tres Epiſcopi requirebantur: *ut in c. ſi quis tumidus, cum duobus ſequ. 15. quæſt. 7.* & gloſſ. *in cap. 1. de hæret. in 6.* Qua autem forma fiat degradatio, trad. tex. *in dict. cap. degradatio, de pœn. in 6.* & meliùs habetur *in Pont. Rom.* in quo ad litterã omnia requiſita leguntur. Hæc autem degradatio actualis non Vicariis, aut aliis inferioribus, ſed ab habentibus dignitatem Epiſcopalem tantùm fieri poteſt, juribus ſuprà allegatis.

58 Quintam † pœnam incurrunt hæretici, qua traduntur curiæ ſeculari, ſi ſunt relapſi aut hæreſiarchæ; de quibus Eccleſia

non confidit, etiam poſt abjurationem: vel pertinaces, ac pluribus aliis caſibus, *de quibus in eodem. Direct. Inquiſ par.2 quaſt.* 58. Pegna ibi *quaſt. 83. per totum.* Et licèt parum referre videatur, dummodò pœna mortis plectantur, an gladio, igni, vel alio ſupplicio interficiantur, ut per Alphonſ. Caſtr. *de juſt. hæret, punit. lib. 2. cap.* 12. regulariter tamen hæretici in eorum mala opinione pertinaces, vivi in conſpectu hominum ſunt comburendi. Hoſtienſ. *in cap. ad abolendam, de hæret.* Jul. Clar. *in pract. crimin.* §. *hæreſis, in verſ. ſitas tamen,* & Covar. *lib. 2. var. reſolut. cap.* 10. *numer.* 10.

Si autem pœnitentiam egerint, licèt poſt ſententiam, & mortis tempore eis miniſtrentur ſacramenta pœnitentiæ, & Euchariſtiæ, etiamſi pluries fuerint relapſi, laqueo ſuſpenduntur, deinde mortui igne cremantur. Covar. *dict. nu.* 10. *verſ. tandem in Hiſpania. & cap. ſuper, de eodem de hæret. in.* 6.

54 Firmiſſimè enim eſt tenendum, † & nullatenus dubitandum, omnem hæreticum, vel ſchiſmaticum cum diabolo, & angelis ejus æterni ignis incendio participare: niſi ante finem vitæ, catholicæ fuerit incorporatus, & reintegratus Eccleſiæ, Et omni homini, qui Eccleſiæ Catholicæ non tenet unitatem, neque baptiſmus, neque eleemoſyna, quantumlibet copioſa, neque mors pro nomine CHRISTI ſuſcepta proficere poterit ad ſalutem. Auguſtin *in libr. de fid. ad Petr. Diac. relat. in cap. firmiſſimè tenet extr. de hæret*, & per Aimeric. *in eodem Director. Inquiſitor. part.* 2. *cap* 3.

60 Ultrà pœnam mortis, † plures alias pœnas hæreticus incurrit, infamiæ, & memoriæ, quæ damnatur, quia damnato auctore, damnantur ejus ſcripturæ, libri, & opera, *ut capitulo fraternitatis, eodem tit. de hæret.* & Pegna *in eadem 2. par. Director. Inquiſitor. comment. 3. verſ. primum damnato.*

61 Ità, † quòd opera auctorum damnatorum nullo modo recipi debeant, neque uti, auctorizabilia, neque tanquam rationabilia; quoniam indiſtinctè hæreticorum libri ſunt damnati, & ſub pœna excommunicationis prohibiti, in Bulla Cœnæ Domini, ut per Graff. *deciſ. aur par. 1. lib. 4. c. 18. num. 40. & in indice, lib. Clem. papæ VIII. reg. 10. verſ. quòd ſi quis*; Quæ procedunt, etiamſi libri hæreticorum multa bona contineant, quoniam periculum eſt non leve, ne inter utilia hæreſes latitent, cum hære-
62 ticorum mos † ſit bona multa docere, ut falſa faciliùs perſuadeant. Hoſt. *in dict. capitulo fraternitatis, num.* 1. & Pegna *in eodem Direct. Inquiſit. dict. comment. 3. verſ. rurſus idem.*

63 Scientes † autem, animoque deliberato hæreticorum libros, vel cujuslibet auctoris ſcripta propter hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem damnata legentes, habentesve, ipſo jure in excommunicationis pœnam incidunt; eamque ob cauſam in eos, tanquam de hæreſi ſuſpectos inquiri, & procedi licèt, *ut in litteris Pij IV. in Bull. Roman. c. 99. verſ ſi quis autem.*

63 Quæ ſuſpicio eſt levis, vehemens, aut violenta, ſecundùm qualitatem perſonarum, & circumſtantiis conſideratis, de quibus per Pegnam *d. comment. 2 verſ. an hæc ſuſpicio*, ubi de qualitatibus librorum, & pœna, qua plecti debent libros damnatos retinentes, *per tot. & comment. 12. eadem par. 2.*

Dam-

64 Damnatur etiam † memoria hæreticorum, quia eorum filij uſque ad ſecundam lineam paternam, & ad primam maternam ſunt ipſo jure inhabiles, ad beneficia, & officia obtinenda: niſi ſic damnati ante mortem Eccleſiæ fuerint incorporati, *cap. ſtatutum, de hæret. in 6.* Pegna *in dict. Direct. comment.* 163. *par.* 3. *verſ. rurſus textus.* Et filij per paternum crimen hæreſis, paterna infamia afficiuntur. Pegna *eodem Direct. dict. comment.* 163. *verſ. ob has rationes.* An autem juſtum ſit filios ob parentum delicta puniri, tradit Alphonſ. Caſtr. *de juſt. hæret. punit. lib.* 2. *capit.* 10.

Quibus autem bona hæreticorum applicentur, tradit. Direct. Inquiſit. *par.* 2. *c.* 10. Pegna *in comment.* 9. *ead. par.* 2. ubi habetur, quomodo eorum filijs ſit etiam miſericorditer providendum.

DE EXCOMMVNICATIONE.

Cap. VII.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatione nulla major pœna in Eccleſia Dei reperitur.*

2 *Excommunicatio pluribus nominibus nuncupatur.*

3 *Anathema, an differat, à majori excommunicatione, & quid ſignificet.*

4 *Excommunicatio eſt duplex, major, & minor, & quomodo inter ſe differant.*

5 *Excommunicatio eſt etiam triplex, juſta, nulla, & injuſta.*

Excommunicatio, quibus caſibus ſit nulla, ibidem.

6 *Excommunicatio, ut ſit juſta, quatuor concurrere debent.*

7 *Excommunicationis ſententiam injuſtè proferens multipliciter punitur.*

8 *Diſpenſare poſſunt Epiſcopi à pluribus irregularitatibus.*

9 *Excommunicatio minor à Deo, à ſe ipſo, à ſacerdote, & à canone infertur.*

10 *Excommunicatio in octo caſibus à jure infertur.*

11 *Excommunicationis gladius eſt valdè ſalutaris, & magna circumſpectione exercendus.*

12 *Excommunicatio in cauſis judicialibus, quomodo, & quando contra reos ſit promulgenda.*

13 *Magiſtratus ſeculares prohibere non poſſunt, ne quis excommunicetur, aut mandare, ut excommunicatio promulgata revocetur.*

14 *Exequutor deputatus cum poteſtate excommunicationem nunciandi, quid ſervare teneatur.*

15 *Executio contra duos in forma Cameræ Apoſtolicæ obligatos, ſi alter non eſt ſolvendo, quomodo fieri poſſit.*

16 *Excommunicatio contra ſumentes tempore paſchali ſanctiſſimum Eucharistiæ*

ſacramentum, quando promulgari poſ-ſit.

17 Excommunicationes, quæ monitionibus præmiſſis, ad finem revelationis auctoritate ordinaria promulgantur, ab inferioribus fulminari non poſſunt; excepto capitulo ſedo Epiſcopali vacante.

18 Epiſcopus & Vicarius unum, & idem tribunal repræſentant.

19 Excommunicationes ad finem revelationis ab his, qui nullius diœceſis exiſtunt, à Sede Apoſtolica ſunt impetrandæ.

20 Epiſcopi propalationum vigore litterarum monitorialium factarum cauſas inferiorum judicum cognoſcere non poſſunt.

21 Monitoriales litteræ, pro quibus concedi poſſint.

22 Excommunicari nominatim vigore propalationum nemo poteſt, ſed, forma concilij Trident. ſervata, procedi debet.

23 Monitorialium litterarum curſus in pluribus caſibus poteſt impediri.

24 Monitoriales litteræ, tam ante, quàm poſt litem, concedi poſſunt.

25 Iuramentum litis deciſivum habet vim rei judicatæ.

26 Tranſactionis exceptio impedit curſum litterarum monitorialium.

27 Præſcriptione legitima tutus, non tenetur vigore monitorialium denunciare.

28 Exceptio, tua non intereſt, contra litteras monitoriales eſt legitima.

29 Iudæis, ſeu excommunicatis litteræ monitoriales concedi non poſſunt.

30 Excommunicationes graviores in Bulla Cœnæ Domini continentur.

31 Excommunicationis ſententiam in Bulla Cœnæ Domini contentam plura genera perſonarum incurrunt.

32 Credentes dicuntur, qui hæreticorum erroribus, & hæreſibus credunt, & ſunt excommunicati.

33 Schiſmatici ſunt, qui in animarum ſuarum periculum ſe à Romani Pontificis obedientia pertinaciter ſubtrahunt.

34 Schiſma ab hæreſi diſtinguitur, quod hæreſis opponitur fidei, ſchiſma autem unitati Eccleſiæ charitatis.

Schiſmatici, qui dicantur.

35 Appellatio, eſt provocatio à minori ad judicem maiorem, & non valeret conſuetudo, quod à majori ad minorem appellaretur.

36 Piratæ, & latrunculi maritimi in Bulla Cœnæ Domini excommunicantur.

37 Navigantes ſunt quaſi miſerabiles perſonæ; & propterea Eccleſia eos defendit.

38 Rapientes bona Chriſtianorum naufragantium excommunicationis ſententiam in Bulla Cœnæ Domini contentam incidunt.

39 Excommunicationis ſententiam in Bulla Cœnæ Domini contentam, qui imponentes nova pedagia, & gabellas incidant.

Dux Sabaudiæ in ſuo dominio habet jura Imperij, ibidem.

40 Falſificantes litteras Apoſtolicas excommunicationis ſententiam in Bulla Cœnæ Domini incurrunt.

41 Falſariorum nomine qui comprehendantur.

42 Arma, & alia uſui bellico ad infideles deferentes excommunicationis ſententiam incurrunt.

43 Victualia, & alia neceſſaria, ne ad Romanam

manam curiam adducantur prohibentes, excommunicationis ſententiam incurrunt.

44 *Excommunicationis pœnam incurrunt vexantes in curia Romana commorantes, accedenteſvè ad eam, ſeu ab ea recedentes.*

45 *Curiales dicuntur, qui ratione curiæ Pontificæ Romæ commorantur.*

46 *Romipetas, ſeu peregrinos ad Vrbem devotionis, vel peregrinationis cauſa accedentes vexantes, excommunicationis pœnam incurrunt.*

47 *Privilegium datum ad eundum, intelligitur datum etiam ad morandum, & redeundum.*

48 *Excommunicationis aliaſque graves pœnas incurrunt offendentes S.R.E. Cardinales, & alios Prælatos, conſiliumque, vel favorem præſtantes, &c.*

49 *Excommunicationis pœnam incurrunt percutientes perſonas ad Romanam curiam pro eorum negotijs recurrentes advocatoſque, procuratores, & judices.*

50 *Morantes in Romana curia cauſa litis, vel negotij ſunt ſub protectione Sedis Apoſtolicæ.*

51 *Appellantes à gravamine, vel futura exequtione litterarum Apoſtolicarum, ad judices ſeculares, & judicis executionem impedientes excommunicationis ſententiam incurrunt.*

52 *Excommunicationis ſententiam incurrunt iudices ſeculares cauſas beneficiales & decimarum, aliaſque ſpirituales, & ſpiritualibus annexas à judicibus eccleſiaſticis avocantes.*

53 *Excommunicationis pœnam incurrunt judices ſeculares, qui partes actrices compellunt ad revocari faciendum inhibitiones, & ad faciendum à cenſuris, & pœnis abſolvi.*

54 *Statuta laicorum, quibus eccleſiaſticæ perſonæ compelluntur, ſunt nulla.*

55 *Satuta, & conſuetudines contra eccleſiaſticam libertatem introductas ſervare facientes excommunicationis ſententiam incurrunt.*

56 *Statuta contra eccleſiaſticam libertatem ſunt abolenda, & de volumine ſtatutorum cancellanda.*

57 *Verbum in præmiſſis, in fine poſitum eſt relativum comprehendens omnia ſupra narrata.*

58 *Carcerantes judices eccleſiaſticos, aut aliàs ſua auctoritate arreſtantes excommunicationis ſententiã incurrunt.*

59 *Excommunicationis pœnam incurrunt, qui laicali poteſtate in odium clericorum eorum conſanguineos lædunt.*

60 *Metus illatus conſanguineis clerici, habetur pro illato ipſo clerico, & violentas manus in conſanguineum odio clerici injiciens ſententiam excommunicationis incurrit.*

61 *Taciti, & expreſſi eadem eſt virtus.*

62 *Conſilium, & aſſenſum præſtantes in præjudicium libertatis eccleſiaſticæ, quando & qui excommunicationis ſententiam incurrant.*

63 *Conjecturis non eſt opus, quando ſumus in claris.*

64 *Excommunicati, donec publicè declarentur, regulariter non ſunt vitandi.*

65 *Laici non poſſunt cauſas ad forum eccleſiaſticum ſpectantes quovis prætextu ad eorum tribunal trahere.*

66 *Poteſtas Eccleſiaſtica, & ſecularis duæ poteſtates ſupremæ ſunt ad invicem*

cum quodam modo independentes.

67 Iudex eccleſiaſticus eſt major, & poteſt ſecularis negligentiam ſupplere, & illum corrigere.

68 Spirituales cauſæ plures ſunt.

69 Iudex eccleſiaſticus poteſt cognoſcere in pluribus caſibus de criminibus laicorū.

70 Spiritualibus annexæ cauſæ, quæ ſint.

71 Connexorum idem eſt judicium.

72 Excommunicatio, an ſit legitimè promulgata, ad iudicem eccleſiaſticum cognitio ſpectat.

73 Iudices ſeculares qui perſonas eccleſiaſticas ad ſua tribunalia trahunt, libertatem eccleſiaſticam tollunt, aut deprimunt, in excommunicationis ſententiam incidunt.

74 Excommunicationis ſententiam incurrunt facientes, ordinantes, & publicantes ſtatuta, & alia directè vel indirectè contra libertatem eccleſiaſticam.

75 Iudices laici cognoſcere poſſunt cauſas feudales, de quibus clerici à domino temporali fuerunt inveſtiti.

76 Fidelitatis iuramentum Papæ præſtare tenentur prælati, & alij pro feudis, quæ ſunt de menſa eccleſiarum.

77 Clericus an coram iudice laico poſſit reconveniri.

78 Clericus, qui amiſit privilegium clericale, coram iudice ſeculari conveniri & puniri poteſt.

79 Clericus degradatus de foro ſeculari efficitur.

80 Clericus ſuccedens laico reo defuncto, cum quo lis erat cœpta, an coram iudice laico cauſam defendere teneatur.

81 Libertas eccleſiaſtica, quæ dicatur.

82 Clerici privilegium fori habens à Deo.

83 Statutum, ut ſit contra libertatem Eccleſiæ, quæ requirantur.

84 Decreta, ordinationes, ſeu conſtitutiones contra libertatem eccleſiaſticam edentes excommunicationis pœnam incurrunt.

85 Excommunicationis ſententiam incurrunt impedientes judices eccleſiaſticos ordinarios, ne eorum juriſdictione utantur, & auctoritate iudicum ſecularium ſententias eorum eludunt.

86 Excommunicationis ſententiam incurrunt dantes in prædictis auxilium, conſilium, patrocinium, vel favorem.

87 Abſolutionem à ſententia excommunicationis vi, aut metu extorquens, novam excommunicationem incurrit, & abſolutio eſt nulla.

88 Clericus quando coram judice ſeculari poſſit reconveniri.

89 Clerici habent privilegium fori de jure divino, canonico, & Cæſareo.

90 Statuta omnia contra eccleſiaſticam libertatem facta, ſunt caſſa, & irrita.

91 Recurſus in cauſis eccleſiaſticis ad laicos eſt prohibitus.

92 Iudex eccleſiaſticus eſt poteſtate major ſeculari.

93 Iudex eccleſiaſticus judicis ſecularis negligentiam ſupplere poteſt & non contrà.

94 Iudex laicus adiri non poteſt ad impedienda mandata iudicis eccleſiaſtici.

95 Iudex laicus eſt incapax juriſdictionis in perſonas eccleſiaſticas, & eorum cauſas, non obſtante immemorabili conſuetudine.

96 Excommunicatus eſt incapax beneficiorum.

97 Recurſus ad judices ſeculares præbet cauſam, ut immunitas eccleſiaſtica violetur

98 Con-

98 *Conſuetudo contra immunitatem eccleſiaſticam eſt improbata, & ſacris canonibus inimica & non attentenda.*

99 *Inhibitiones à judicibus ſecularibus contra judices eccleſiaſticos obtineri non poſſunt.*

100 *Iudices ſeculares, nec habitu habent juriſdictionem in clericos, cum illius ſine penitus incapaces.*

101 *Interpretatio qualibet fit in odium eorum, qui contra perſonas eccleſiaſticas recurrunt ad judices ſeculares.*

102 *Impediens auxilio poteſtatis ſecularis, quò minus quis citetur, habetur pro citato.*

103 *Excommunicationis ſententiam incurrunt, uſurpantes juriſdictiones, fructus, redditus & proventus ad Papam, Sedem Apoſtolicam, & quaſcunque eccleſiaſticas perſonas ratione beneficiorum eccleſiaſticorum ſpectantes.*

104 *Fures, & latrones pro furto ablatis non incidunt in ſententiam excommunicationis in Bulla Cœnæ Domini.*

105 *Declaratoria ſententia ferri non debet, niſi pravia monitione, vel citatione.*

106 *Monitio canonica, quomodo fieri debeat, ut ad ſententiam declaratoriam procedi poſſit.*

107 *Monitio generalis, quando pro canonica ſufficiat.*

108 *Actore non probante, reus abſoluitur.*

209 *Confeſſione partis nulla major probatio haberi poteſt.*

110 *Declaratoria excommunicationis, pro exceſſu notorio ſine ſolemnitatibus juris, etiam ſine citatione ferri poteſt.*

111 *Spolians eſt uſurpator, & antequam de dominio cognoſcatur reſtituere tenetur*

112 *Spolium committens in bonis eccleſiaſticis in Bullam Cœnæ Domini, uti uſurpator, incidit.*

113 *Libertas eccleſiaſtica læditur in impoſitione onerum directè, vel indirectè perſonis, aut bonis eccleſiaſticis.*

114 *Excommunicationis ſententiam incurrant auxilium, vel favorem onerum perſonis, & bonis eccleſiaſticis impoſitioni præſtantes.*

115 *Bulla Cœnæ Domini radix, & fundamentum, quod ſit.*

116 *Immunitas eccleſiaſtica eſt juri naturali, & divino conformis.*

117 *Clerici operas, & labores rei eccleſiaſticæ impendunt, quapropter à ſolutione tributorum fuerunt exempti.*

118 *Excommunicationis pœnam incurrunt, qui per ſe, vel alios directè, vel indirectè à clericis onera exigere præſumunt.*

119 *Excommunicationis pœnam incurrunt onerantes colonos eccleſiaſticorum bonorum pro laborerio, ſeu trafico eorundem bonorum, quia indirectè gravant eccleſiaſticos.*

120 *Exemptio competens bonis eccleſiaſticis eſt realis.*

121 *Coloni bonorum eccleſiaſticorum habent tantum detentionem.*

122 *Coloni bonorum eccleſiaſticorum pro bonis quæ proprio nomine poſſident, onera perſolvere tenentur.*

121 *Onera quæ reſpiciunt utilitatem publicam, tam clericorum, quàm laicorum, an à clericis perſolui debeant.*

Neceſſitas urgens, quæ dicatur.

124 *Limitata cauſa limitatum producit effectum.*

125

126 *Clerici, quando ad reparationem fluminum, pontium, & viarum publi-*

publicarum concurrere teneantur.

127 Clerus ad onera concurrere non tenetur, niſi Principis, & ſubditorum burſa ſit exhauſta.

128 Conſenſus Epiſcopi, capituli, & cleri requiritur ad imponendum onera ſuper perſonis, & bonis eccleſiaſticis.

129 Clerici à laicis ad ſolvendum onera cogi non poſſunt.

130 Clericos cogentes ad onerum ſolutionem excommunicationis pœnam incurrunt.

131 Iudex ſecularis defectum judicis eccleſiaſtici ſupplere non poteſt.

132 Excommunicationis pœnam Bullæ Cœnæ Domini incurrunt auxilium, conſilium, vel favorem præſtantes, ut clerici oneribus graventur.

133 Excommunicationis pœnam Bullæ Cœnæ Domini incurrunt magiſtratus, judices, notarii, & ſcribæ ſe interponentes in cauſis capitalibus contra perſonas eccleſiaſticas.

134 Oſtraciſmus eſt genus relegationis.

135 Diſcolatus ab Oſtraciſmo nomen accepit.

136 Conſuetudo antiqua legitimè præſcripta poteſt addere, diminuere, & diſtinguere privilegium.

137 Bulla Cœnæ Domini eſt fundata ſuper jure divino, canonico, & Cæſareo.

138 Immunitas eccleſiaſtica, an ſit de jure divino vel canonico.

139 Stylus Romanæ curiæ facit jus & pro jure habetur.

140 Immunitas eccleſiaſtica communi opinione eſt de jure divino.

141 Papæ interpretatio in concernentibus jus divinum eſt attendenda.

Laici nullam habent auctoritatem ſacram Scripturam interpretandi.

142 Clerici antequam eſſet Petrus, non erant ſubjecti poteſtati laicali

143 Iuramentum ut ſit licitum, tres comites habere debet.

144 Injuſtum eſt, ut laicus clericum judicet.

145 Laicis multæ actiones ſunt prohibitæ, ne contra clericos illas poſſint exercere.

146 Quomodolibet, dictio eſt univerſalis, comprehendens omnes modos excogitabiles.

147 Proceſſus ſine ſcriptis fieri poteſt, & tamen dicitur proceſſus.

148 Excommunicationis ſententia in atrocioribus incurritur, etiam effectu non ſequuto.

149 Laici vigore conſuetudinis nullam poſſunt habere in clericos auctoritatem.

150 Præſcriptione immemorabili laici contra clericos non poſſunt acquirere juriſdictionem.

151 Bulla Cœnæ Domini, quæ annis ſingulis ſolemniter publicatur, interrumpit, & impedit præſcriptionem.

152 Clerici in duobus caſibus pro criminibus per exequutores laicos capi, & carcerari poſſunt.

153 Bona, & juriſdictionem Eccleſiæ Romanæ occupantes, in Bullam Cœnæ Domini incidunt.

154 Bulla Cœnæ Domini, an ubique ſit uſu recepta.

155 Bulla Cœnæ Domini publicatio facta Romæ ſufficit, & ligat ubique, & 157.

156 Committentes, conſulentes, & exequentes mandata contra perſonas eccleſiaſticas, aut fructus illorum beneficiorum, in Bullam Cœnæ Domini incidunt.

158 Pa-

158 *Papæ ſcientia, & tolerantia, an inducat diſpenſationem.*

159 *Excommunicationes à iure, vel ab homine latæ inter ſe differunt.*

160 *Excommunicationes Bullæ Cœnæ Domini ſunt à jure latæ.*

161 *Excommunicationes à jure latas incurrentes in notorijs, nulla monitione præmiſſa, illas incurriſſe declarari poſſunt.*

162 *Excommunicationes in Bulla Cœnæ Domini contentæ, ſunt Papæ reſervatæ.*

163 *Abſolutio à cenſuris contentis in Bulla Cœnæ Domini in mortis articulo, quomodo concedenda.*

164 *Abſolvendi à caſibus in Bulla Cœnæ Domini Papa pluribus modis tribuit facultatem.*

165 *Excommunicatus in Bulla Cœnæ Domini, & proceſſatus, niſi judici, & parti ſatisfaciat, abſolvi non poteſt.*

166 *Abſolutio non præſumitur, niſi probetur.*

167 *Creditur pœnitenti in foro conſcientiæ, ſed in foro contentioſo ſecundùm acta, & probata eſt judicandum.*

168 *Excommunicationis ſententiam incurrunt abſolventes ab excommunicatione in Bulla Cœnæ Domini ſine facultate.*

169 *Excommunicatio incurſa propter abſolutionem conceſſam ſine facultate abſolvendi ab excommunicatione, hodie eſt Papæ reſervata.*

170 *Abſolvens à caſibus Papæ & ordinarijs locorum reſervatis excommunicationis ſententiam, & aliàs pœnas incurrit, abſolutione, & habilitatione Papæ reſervata.*

171 *Caſus reſervati qui, & diſcreti moderatio.*

172 *Clauſula, motu proprio, quid operetur.*

173 *Clauſulæ, quorum tenores effectus.*

174 *Abſolutiones à caſibus reſervatis ſine auctoritate ſunt nullæ.*

175 *Abſolutus à caſibus reſervatis, quæ habent annexam excommunicationem, in mortis articulo, ſi incolumis evadat, ſuperiorem adire tenetur aliàs &c.*

176 *Confeſſarij, quomodo eorum conſcientiæ conſulere debeant.*

177 *Epiſcopi contra perſonas excommunicatas, & interdictas quomodo procedere teneantur.*

178 *Atteſtatio Navarræ de impetratis abſolutionibus à cenſuris reſtitutione promiſſa parata, vel facta.*

179 *Forus ſæcularis à foro pœnitentiali quomodo differat.*

OMNES hæreſes, de quibus proximè diximus, excommunicationem annexam habent, & quia
1 inter alias † pœnas nulla eſt major in Eccleſia Dei, quàm excommunicatio, ſcilicet in ſpiritualibus, *ut c. corripiuntur, 24 c. q.* & Abb. *in c. cum dilectus, num 6. de his, quæ vi met. ne cau. fin.* de ea nobis verba facturo, tradendum primo loco videtur de nominibus, quibus regulariter appellatur. Quandoque enim dicitur cenſura eccleſiaſtica, *ut in c. irrefragabili, de offi. ord. c. quærent, de verb ſignif, extravag. Ioan. 27. cap, Sancta Romana. inſ. de Relig. Dom. & in clem 3 de ſent. excommunicat.*
2 Præter † nomen cenſuræ, & excommunicationis, vocatur etiam anathema, de qua per conc. Trid. *pluribus in locis, præ-*

ſertim in quibus tractat de ſacramentis, *in ſeſſ 7 de Euchar Sacr, ſeſſio. 13. de pœnit. Sacr ſeſſ 14, de comm: ſub utraque ſpec. ſeſſ:* 21. *& ſacr. Miſſ. ſeſſ.* 22, & etiam anathema maranatha, & pluribus alijs nominibus ab pellatur, ut mors, medicina, mucro, ſeu gladius, virga ferrea, & neruus eccleſiaſticæ diſciplinæ, de quibus nominibus, per Sayr. 5 *in Theſ. Caſ. Conſc. cap,* 3. *lib.* 1.

3 Anathema, † prout capitur de jure, nihil differt à majore excommunicatione, niſi in forma, ut per Graff *in deciſ aur. c.* 1. *num m h.* 39 *par.* 1. *lib.* 4. ſed majori cum ſolemnitate anathematizatur, *ut in cap, debent, cum ſeq.* 11. *quæſt.* 2. Et duo ſignificat; Unum, quòd eſt actus ſeparandi Chriſtianum à Chriſtianorum communione, *ut in c. nemo,* 11. *q.* 3. Nihil enim aliud ſignificat anathema, quam à Deo ſeparationem, *c. certum.* 24. *quæſt* 3. *& cap. Engeltrudam* 3. *quæſt* 4. Alterum ſignificat ipſum Chriſtianum ſic ſeparatum, *ut in diſt.* 30, *ferè per tot* Et dicitur ab Ana, quod eſt ſurſum, & thema quædam figura quaſi rotunda, quæ conſuevit poni in frontibus damnatorum, ut per gloſſ. *in extravag. com. c.* 1. *in ver anathematizatus, de ſenten. excommunic.* & Graff. *dicta deciſ. num.* 38. & 39. Anathema autem maranatha eſt Verbum latæ ſententiæ, & Verbum maranatha importat, uſque ad Adventum Domini ſit excommunicatus, ſupple, niſi pœniteat: gloſſ. *in c: Guiliſarius, in ver. maranatha,* 23 *quæſt.* 4. & Felyn. *in cap. Rodulphus, num* 33 *de reſcript.*

Excommunicatio † eſt duplex, major,
4 & minor. Major excommunicatio eſt cenſura privans participatione, tam activa, quàm paſſiva ſacramentorum, & hominū Abb. *in rubr. de ſentent. excommunicat.* & Navar, *in cap.* 27. *num.* 1. *tom.* 3. & propterea eundem operatur effectum, quem anathematizatio. Minor privat participatione paſſiva ſacramentorum tantùm, *cap, ſi celebrat. de cler. excommun. miniſtr.* & Graff. *deciſ. aur. cap* 1. *numer. mihi,* 2 *par.* 1. *lib* 4.

Triplex † eſt etiam excommunicatio ſcilicet, nulla, injuſta, & juſta. Nulla eſt, quæ ipſo jure non tenet, ut lata poſt legitimam interpoſitam appellationem. Felyn. *in cap. Rodulphus, numer.* 43, *de ſentent. excommunic,* Pariſ. *conſ.* 28. *numer.* 19. *vol* 4. Put. *deciſ.* 177. *num.* 2. *lib.* 2. & Navar. *in cap. cum contingat:* 6. *cauſ. nullit. num* 1, *tom.* 2. *de ſcript.*

Secundò, eſt nulla, quando deeſt legitima poteſtas excommunicandi in excommunicante, quia excommunicans caret juriſdictione, Graff. *deciſ. aur. cap.* 3 *num.* 5. *par:* 1. *lib* 4.

Tertiò, ſi feratur à delegato contra delegantis intentionem, ut per gloſſ. *in c. præſenti, in ver. ad cautelam, verſ. ſextocum, de ſentent. excommunicat. in* 6. & duodecim caſus nullitatis excommunicationis ponit dicta gloſſ. *in cap. præſenti*, & Abb. *in cap ab excommunicato, numer:* 5. *de reſcrip* Et quando ſententia excommunicationis eſt nulla non requiritur abſolutio, *c. cui eſt,* 11. *q.* 3. Navar. *in c.* 27. *n.* 11, *tom:* 3. & Graff. *c.* 3. *num* 13. *eod. lib.* 4.

Injuſta † tribus modis dicitur, ex cauſa ex animo, & ex ordine, gloſſ. *in dicto cap: ſacra, in verb. juſta*; Et injuſtè excommunicatus non eſt privatus communionibus, & generalibus ſuffragijs Eccleſiæ Catholicæ, *cap. illud planè,* 11. *quæſt.* 3. & Cov. *prior. par. ſelect.* §. *ſeptimus,*

nam.

numer. 5. verſ. ſecunda concluſio.

Iuſta † excommunicatio ut ſit, quatuor concurrere debent.

Primum, ut proferens habeat juriſdinem excommunicandi, ut per Graff. ſupra allegatum.

Secundum, quòd cauſa ſubſit vera, & rationabilis, *c. 1. de ſent. excom. in 6.*

Tertium, quòd monitio competens præcedat ad formam *d. c. ſacro. in 6.*

Quartum, quòd proferatur cauſa expreſſa & in ſcriptis *d. c. 1. de ſent. excom. eo. lib. 6.*

7 Injuſtam † ſententiam excommunicationis proferens multipliciter punitur.

Primò, quia tenetur excommunicato actione injuriarum, *cap. temerarium, & c. illud.* junct. gloſſ. *11. q. 3.*

Secundò, tanquam ſacrilegus eſt puniendus, *c. ſi quis, & c. non in perpetuum, 24. quæſt. 3.*

Tertiò, carere debet communione hominum, & inderdici ab ingreſſu eccleſiæ, quantum ſuperiori videbitur expedire, *c. de illicita, eadem q. 3.* & Inno. *in cap. ſacro, n. 2. de ſentent. excom.*

Quartò, ob non ſervatam formam, *c. 1. de ſentent. excommun. in 6* Pœnam interdicti ab ingreſſu eccleſiæ per menſem incurrit ipſo jure. & ſuſpenſionis à divinis, adeò quod celebrando, irregularitatem incurrit, à qua non niſi à ſolo Papa poteſt diſpenſari, *ut in d. cap. 1.*

8 Sed † ex ſacri conc. Trid. diſpoſitione à dicta irregularitate, ſi erit occulta, poterit diſpenſari ab Epiſcopis, qui per ſeipſos, aut per Vicarios ad id ſpecialiter deputatos in foro conſcientiæ, in omnibus irregularitatibus ex delicto occulto provenientibus, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, & exceptis alijs deductis ad forum contentioſum, cum ſuis ſubditis diſpenſare poſſunt, *cap 6. de refor. ſeſſ. 24.*

Quintò, ſi ſententia excommunicationis injuſta appareat, ad intereſſe excommunicati eſt condemnandus, ut per Hoſt. & Io. And. *in d. cap. 1.* Excuſat tamen proferentem ſententiam ab his pœnis cauſa probabilis, ſi laudabilis opinionis exiſtat, *ut in d. cap. Sacro. §. cumque adverſus, de ſenten. excommun.*

9 Minor † excommunicatio quatuor modis infertur, à Deo, à ſeipſo, à ſacerdote, & à canone, gloſ. *in cap. ſi inimicus, 11. q. 3.*

Et eſt cenſura eccleſiaſtica privans participatione paſſiva omnium ſacramentorum, *cap. ſi celebrat. de cler. excommunic. miniſtr.* & celebrans in minori excommunicatione mortaliter peccat. Sylveſtr. *in ver. excommunicatio. 4.* & Cajet. *in verb. excommunicatio minor.* Divina officia, Miſſamque audire, & cum aliis ejuſdem intereſſe, ac choro recitare, & pacem, quæ in ea offertur, minori excommunicatione excommunicatus ſumere poteſt, Navar. *in cap. 27, numer. 24. tom. 3.*

10 † Et minor excommunicatio per jus in octo caſibus fertur de quibus per Innoc, *in c. 1. de ſentent. excommunicat.* & Graff. *d. c. 10. par. 1. lib. 4* ubi latè de excommunicatione minori per tot.

11 Quamvis † enim excommunicationis gladius nervus ſit eccleſiaſticæ diſciplinæ, ac ad continendos in officio populos valde ſalutaris; ſobriè tamen, magnaque circumſpectione eſt exercendus: cum experientia doceat, ſi temerè, aut levi-

levibus ex rebus incutiatur, magis eum contemni, quam formidari, & perniciem potiùs parere, quàm ſalutem. conc. Trid. *cap. 3 in princ. de reſor. ſeſſ 25. cap. multi, in princ. 2. quæſt. 1. capit. corripiantur,* & ibi gloſſ. *in ver. major. 24. quæſt. 3. cap. dilecto, §. & quoniam, de ſent. excom. in 6.*

12 Ideò † in cauſis judicialibus quotieſcunque executio realis, vel perſonalis in qualibet parte judicii propria auctoritate fieri poteſt, abſtinendum eſt à cenſuris eccleſiaſticis, & procedi debet primò ad executionem realem; ſi fieri poteſt; & deinde ad perſonalem. Quando vero realis, nec perſonalis fieri valet, tunc etiam ad excommunicationis pœnam procedi poteſt. Quod procedit quoque in cauſis criminalibus, ut dicto *c. 3. §. in cauſis verò*, & non ſufficit, quòd extrajudicialiter conſtet judici executionem realem, vel perſonalem fieri non poſſe, ſed neceſſarium eſt, quòd conſtet in actis per relationem nuncij, *ut in decl. Congregat. eiuſdem ſacr. conc. ſuper eod. cap. 3. §. an ſi Iudex.* Et quamvis excommunicatio lata à judice eccleſiaſtico antequàm legitimè conſtet de impedimentis, vel perturbationibus, quibus prohibetur facere executionem realem, vel perſonalem, ſuſtineatur, & ſecundum communem opinionem excommunicationis ſententia ſit valida, & excommunicatus egeat abſolutione; judex tamen malè facit: & debet ſervare formam à concilio ſuper hoc traditam, ut fuit ab eadem ſacra congregatione declaratum, *in §. an excommunicatio, ſuper eod. cap. 3.*

13 Nefas autem † eſt ſæculari cuilibet magiſtratui prohibere eccleſiaſtico judici, ne quem excommunicet; aut mandare ut latam excommunicationem revocet ſub prætextu, quòd ſupradicta ſervata non ſint, cùm non ad ſæculares, ſed ad eccleſiaſticos hæc cognitio pertineat. conc. Triden. *eod. cap. 3. §. nefas. de reform. ſeſſ 25.*

14 Executor verò † in partibus deputatus cum poteſtate excommunicationem nunciandi, poſtquàm ſibi conſtiterit obligatum excommunicationis ſententiam incurriſſe, non tenetur ſervare formam in dicto decreto concilij traditam, quia ante fulminationem ſententiæ excommunicationis in curia Romana præſupponuntur hujuſmodi diligentiæ factæ, & tunc hujuſmodi excommunicatio non intelligitur ſub conditione in ſubſidium executionis realis, vel perſonalis, congreg. concil. ſuper eodem *cap. 3. §. executor in partibus.*

15 Si autem duo † ſint in forma cameræ Apoſtolicæ in ſolidum obligati pro eodem debito, ſi contra unum tantùm poſſit deveniri ad executionem realem, vel perſonalem, contra ipſum in ſolidum eſt executio facienda: quia contra alium, contra quem non poteſt fieri executio realis, vel perſonalis ad inſtantiam creditoris, cenſura relaxari non poteſt, ut per eandem ſacram congregat. *ſuper eodem cap. 3. §. ſuppoſito quod.*

Niſi facta executione perſonali, carceratus non eſſet ſolvendo, quia in ſubſidium contra alium ad cenſurarum relaxationem procedi poſſet.

16 Adverſus † eos, qui temporibus ab Eccleſia ſtatutis ad confeſſiones, & Eccleſiæ ſacramenta accedere negligunt, & pœnas cap. omnis utriuſque ſexus, de pœnit. contemnunt, licet Epiſcopis ad excommu-

nica-

nicationem procedere, niſi fortè de proprijs ſacerdotis conſilio, & rationabili cauſa hujuſmodi perceptio ad tempus dilata ſit: & pro ſatisfactione eleemoſynas pio loco aſſignandas, pro hujuſmodi excommunicatorum emendatione, injungere poteſt, congreg. concil. *ſuper dict. c. 3 §. an adverſus.*

17 Excommunicationes † autem, quæ monitionibus præmiſſis, ad finem revelationis ut ajunt pro deperditis, ſeu ſubtractis rebus fulminari ſolent, *de quibus per Bart. in conſt. ad reprimendum in verſ. denunciatio*, & Neviz. *in Sylveſt. nupt. in verſ. monitoria*, auctoritate ordinaria à nemine, præterquam ab Epiſcopis, decerni, & promulgari poſſunt, & non aliàs, quàm ex re non vulgari, cauſàque diligenter, ac magna maturitate per Epiſcopum examinata, quæ quos animum moveat, *ut in eod. c. 3. §. quapropter ſeſſ. 25.*

Appellatione autem Epiſcopi hoc caſu venit etiam Vicarius generalis, qui poteſt concedere litteras monitoriales, *de quibus in eodem cap. 3* ut fuit deciſum ab eadem ſacra coongreg *ſub tit. Senen. & ſub titulo Elboren.*

Nec Vicarius generalis indiget ſpeciali mandato Epiſcopi, ut poſſit decernere hujuſmodi litteras, dummodò ipſemet Vicarius cauſæ cognitionem adhibeat, *ut ibidem per eandem ſacram congregationem, §.*

18 *ab epiſcopo.* Et eſt ratio, quia † inter Epiſcopum, & Vicarium repræſentatur unum, & idem tribunal, & conſiſtorium, *c. 2. de conſuetud. in 6 c. Romana de appell. eodem lib.* & Rot. *deciſ. 9 de offic. Vicariatus in antiqu.* Eademque poteſtas competit capitulo ſede Epiſcopali vacante, ut ibi per eandem congreg. §. *an eadem poteſtas*, quia capitulum ſede vacante in juriſdictionibus jure communi ſpectantibus Epiſcopo ſuccedit, Abb. *in cap. verum numer. 9 de form. comp.* & Felyn. *in cap. cum olim, numer. 3. de major. & obed.*

Cæteri autem Prælati, etiam nullius diœceſis Epiſcopis inferiores, qui ante concilium Tridentinum monitoria, & illarum vigore excommunicationes concedebant, jure proprio, aut ex privilegio, vel ex immemorabili conſuetudine litteras monitoriales poſt concilium concedere non poſſunt.

19 Ideò, qui ſunt nullius diœceſis, nec alicui Epiſcopo, ſed immediatè ſedi Apoſtolicæ ſubjecti ſunt, ipſam Sedem pro his excommunicationibus in forma: ſignificavit, obtinendis, adire oportet, congreg. concil. *in deciſ. ſuper eodem cap. 3. ſub tit. Aquilan. Theatin. & in §. decernentur etiam.*

20 Et, † quando hoc caſu litteræ in forma: ſignificavit, Epiſcopis vicinioribus committuntur cauſæ, quæ earum litterarum, & propalationum deſuper factarum occaſione oriuntur, ſunt à proprijs judicibus, etiam inferioribus, terminandæ, ut ab eadem congregat. fuit *ſuper eod. c. 3.* deciſum, *ut in deciſ. ſub tit. Squillacen. & in §. ſed facta relatione.*

Et ex his infertur, quòd Epiſcopi, eorumque Vicarij vigore propalationum in exonus conſcientiæ à quibuſvis prævia litterarum monitorialium publicatione factarum, non poſſunt cauſas illas cognoſcere, niſi inter ſubditos ſuæ ordinariæ juriſdictioni, quò vero ad alios ſubditos juriſdictionis inferiorum, aut laicali, ſuis judicibus ordinarijs ſunt cum propalationibus remittendi, ut contra ipſos via ordinaria,

& ſervatis ſervandis ad executionem realem, vel perſonalem, prout juris fuerit, procedi poſſit, ex ſupra allegatis: quia aliàs omnis cauſa, per hanc viam poſſet deferri ad forum eccleſiaſticum, ut poſt Io. Andr. *in c. novit. de jud. animadvertit*. Bart. *in conſt. ad reprimendum, in verſ. denunciationem, nu. 9.* & Neviz. *Sylveſt. nupt. in ver. monitoria, lib. 3, num. 51.*

21 Concedi † autem poſſunt litteræ monitoriales pro deperditis, ſeu ſubſtractis bonis, & juribus occultis tantùm, non autem pro vulgaribus: quia contra perſonam certam, quæ rem deperditam invenit, aut aliàs jura detinet, in foro judiciali via ordinaria eſt procedendum, ut per Neviz. *eadem Syl. nupt. in ver. monitoria, lib. 3. num. 48.* Nec concedi poſſunt monitoriæ ſuper capitibus criminoſis, aut infamatoriis, ut per eundem Neviz *ibi num. 50.* & ita ſervat curia Romana, quicquid contrarium aſſerant aliqui, quinimo apponitur clauſula, quòd ſi ex propalationibus aliquid probari contingeret favore fiſci, quòd propalationes nullam fidem faciant, & Pius V. in ordinatione ſuper modo expediendi litteras in forma: ſignificavit, ordinavit, ut concedantur ad eorum duntaxat inſtantiam, quorum civiliter intereſt, *ut in litteris Romæ in Cancellaria Apoſtolica die 27. Iunij 1570. publicatis de quibus in Bull. Rom. cap. 183.*

22 Quæritur, † an propalationum vigore poſſit quis nominatim excommunicari; Et ſi propalantibus repetitis in forma judiciaria plenè probetur, aliquem rem pro qua monitoriales fuerunt conceſſæ, detinere, videtur in contumaciam non reſipiſcentis, ut exeat de peccato, & quæ indebitè retinet, reſtituat, quòd poſſit nominatim excommunicari, ex traditis per eundem Neviz. *in eodem ver. monitoria numer. 61.* Sed hodie ex diſpoſitione ſacr. concil. Trident. non debet quis nominatim excommunicari, niſi prævia diligentia de exequendo realiter, vel perſonaliter, ſervata forma ejuſdem conc, *eodem cap. 3. §. in cauſis verò.*

Quæ procedunt in cauſis ad forum eccleſiaſticum tantum pertinentibus, ut ibidem in cauſis civilibus ad forum eccleſiaſticum, &c. Ideò in cauſis ſpectantibus ad forum ſeculare, non poteſt quiſquam vigore litterarum monitorialium nominatim excommunicari, ſed pars actrix judicem ſecularem cum propalationibus adire debet, qui prout juris fuerit, ad executionem realem, vel perſonalem, procedat, & non illis omiſſis, procedere ad excommunicationis ſententiam, cujus nulla major pœna reperitur in ſpiritualibus, ut per Abb. *in cap. cum dilectus, numer. 6. de his quæ vi, met. ve. cau. cum aliis ſupra, in princ. allegatis:* Ad excommunicationem enim non niſi in ſubſidium procedi poteſt, *ut in eodem capit. 3. §. quòd ſi executio, ſeſſ. 25.*

23 Impeditur † etiam curſus dictarum monitorialium pluribus modis.

Primò, quando quis comparet coram Epiſcopo, vel ejus Vicario, allegans ſe partem formalem: tunc enim contra partem comparentem procedi non debet: quia ſi actor habet perſonam certam, via ordinaria procedere tenetur, & ceſſat remedium extraordinarium cenſurarum ex ſupra allegatis. Ratio enim eſt, quia actor non debet ſumere informationes de domo rei, *l. qui accuſare, C. de eden.* & gloſſ. *in cap. cum perpetuus, in verb. inſtrumentorum, ver. ſed ſi inſtru-*

inſtrumenta, de fid. inſtrumen. tunc enim excepta parte, & ejus conſilio ordinatur monitorium currere debere, quoad reliquas perſonas incertas.

24 Secundò, † licèt monitoriales concedi poſſint, tam ante litem cœptam, quàm poſt, ex trad. per Naviz. *ſub eodem verb. monitoriæ, colum.* 7. & Abb. *conſil.* 15 *numer.* 2. poteſt tamen opponi exceptio rei judicatæ: quia poſt ſententiam latam, quæ tranſitum fecit in rem judicatam, non ſunt concedendæ, *ut l. ſi quis totum, §. planè, & §. ancillam, ff. de except. rei judicatæ, l. poſt. rem ff. de rei judicia.* & Bart *in conſtitut. ad reprimendum, in ver. denunciationem, numer.* 15.

25 Tertiò † obſtat exceptio juramenti litis deciſivi, quo oblato, & præſtito, habet vim rei judicatæ, & litis finitæ, *capit. & ſi Chriſtus, de jurejurand. l.* 2. *l. admonendi; & l. juſiurandum, ff. eodem tit.* & Bart. *in ead. conſt. ad reprim. in ver. denunciationem n.* 16. qua ſtante, litteræ monitoriales publicari non debent.

26 Quartò † poteſt opponi exceptio tranſactionis juratæ; ex qua oritur exceptio, prout ex jurejurando, & ex ſententia gloſſ. *in ead. l.* 2. *ff. de jurejurand.* quàm ſequitur Bart. *ibi nu.* 2. & in caſibus, in quibus tranſigere licet, tranſactio impedit proceſſum; Bart poſt gloſſ. *in l. accuſationis, num.* 3. *C. quod met. cau.*

27 Quintò † legitimâ præſcriptione quilibet eſt tutus in foro conſcientiæ, ne teneatur denunciare, etiam, ſi ea legitimè completa, mala fides ſuperveniat, ut poſt gloſſ, & alios, Abb *in cap. vigilanti, num.* 8. & ibi Felyn *poſt plures alios, quos citat, num.* 11. *de præſcript.* Nam forum conſcientiæ à foro contentioſo, non differt, ubi canon diſponit ſuper certo, ſecus, ubi lex, vel canon procedit, præſumendo in materia, quæ verè ſcire non poteſt; quia, ſi veritas aliter ſe habet, illa ſequenda eſt in foro conſcientiæ, ut ibi per Felyn, *ver. & intellige.*

28 Sextò, † poteſt opponi exceptio tua intereſt, ſi quis enim obtineret litteras monitoriales cum capitulis concernentibus bona, in quibus de intereſſe capitulantis non ageretur, non eſſent publicandæ, ſicut nec in beneficialibus, ſi alter collitigantium litteras monitoriales obtineret, & non haberet canonicum titulum, quia tunc pars non tenetur propalare, ſed poſſet comparere, & curſum monitorialium impedire, Navar. *in conſil. mih* 7. *numer.* 1. *de ſentent. excomm. par.* 2. Et quòd ſolùm concedantur ad eorum inſtantiam, quorum intereſt, ſtatuit Pius Papa V. *in litteris ſuprà num.* 21 *citatis.*

29 Monitoriales † hæ excommunicatis concedi non poſſunt, Abb. *in cap. novit, num.* 32. *in ver. additio, de jud.* & Neviz. *in ſyl. nupt. ubi ſupra nu.* 47. *verſ limita primò.* Eademque ratione Judæis non ſunt concedendæ, quia cum in ſpiritualibus non ligentur lege canonica, & de eorum animâ non curetur, *cap. gaudemus, de divort.* & Felyn *in cap. Iudæi, il.* 2. *de Iud.* fruſtrà auxilium legis canonicè implorat, qui in eam committit, *l. auxilium*, & ibi Bart. *nu.* 1. *ff. de minor.*

30 Excommunicationes † graviores continentur in Bulla quotannis die Cœnæ Domini ſolemniter legi, & publicari ſolita, quarum unam, & viginti enumerat Navar. *in Manual. cap.* 27. *à num.* 55. *uſque ad numer.* 74. viginti autem Card. Tole. *in inſt. ſacer. lib.* 1. *c.* 19. *uſque ad cap.* 30 & Greg.

Greg. Sayr. in *Theſ. caſ conſcien. lib. 3. à cap. 4. uſque ad cap. 25. tom* 1. qui in eodem Theſ. ſuper Bull. Clem. Pap. VIII. optimè ſcripſit ſuper qua, & ego de his, quæ frequentiùs in foro contentioſo deducuntur, ſum ſcripturus.

31 Primò † enim dictam excommunicationis ſententiam incurrunt plura genera perſonarum, nempè omnes calviniſtæ, hugonotti, anabaptiſtæ, lutherani, huſſitæ, zvvingliani, pomerani, caroloſtadiani, ac alij omnes, & ſinguli hæretici, quibuſcunque nominibus nuncupentur, & cujuſcunque ſectæ exiſtant, *& de quibus in l. Arriani, & in auth. gazaros, C. de hæret. & manich. cap. fin. 24 quæſt.* 3. illiſque credentes, ac eorum fautores, & receptatores, ac ſchiſmatici, *ut in eadem Bull. Clem. Pap. VIII. num.* 1. per Navar *eodem manual. cap. 27. num.* 55. Graff *deciſ. aur par. 1. lib. 4. cap.* 18. *nu.* 16. Card. Tolet *in conſtruct. ſacer lib. 1. cap. 19. verſ. tertium genus*, & Sayr. *in Theſ. caſ. conſc. c. 5 lib. 3 tom.* 1.

32 Credentes † autem dicuntur, qui credunt hæreticorum erroribus, & hæreſibus, qui ſunt etiam de jure communi excommunicati, *ut cap. excommunicamus*, 1. §. *credentes, de hæret.* & alij, de quibus per Graff. *in deciſ par. 1. lib. 4. cap. 18. num.* 28. Fautores dicuntur, non quicunque illis favent, eos pecunia ſublevant, aut eos recipiunt quocunque modo, ſed qui hæc illis præſtant, prout hæretici, aut ſchiſmatici ſunt, *ut cap. accuſatus*, §. *Sacerdotes, de hæret. in* 6. Sunt autem fautores in duplici differentia, Archid. *in cap. quicunque, de hæret. in* 6. & Palud. *in 4 ſent. diſtinct* 13. *quæſt.* 3. Quidam omiſſione, ut, qui cùm ex officio teneantur, non tamen illos perſequuntur, incarcerant, aut puniunt, *ut cap. ad abſolvendam de hæret.* Quidam verò commiſſione, qui verbis, litteris, aut factis favent, tanquam hæreticis Receptatores dicuntur, non ſolùm, qui frequenter, ſed etiam, qui ſemel recipiunt hæreticos, ſcientes eos eſſe tales, atque occultant, ne ab Inquiſitoribus inveniantur, aut ut è manibus juſtitiæ evadant, *l. 1. & 2 ff. de recept. cap. excommunicamus, & credentes, de hæret.* Et occultantes, ſeu facultatem effugiendi dantes, præter anathematis, aliaſque pœnas, etiam læſæ Majeſtatis rei, dominijs, dignitatibus, honoribus, & feudis ſunt privati, alijſque pœnis obnoxij, *de quibus per conſtit. Py V. de ſi de protegendu in Bull. Rom c.* 83.

33 Schiſmatici verò † ſunt, qui in animarum ſuarum periculum ſe à Romani Pontificis pro tempore exiſtentis obedientia pertinaciter ſubtrahunt, ſeu quomodolibet recedere præſumunt, ut per eundem Navar. *in eodem capit 27 numer.* 56. *in fin.*

34 Schiſma † autem, & hæreſis diſtinguuntur ſecundum ea, quibus utrumque per ſe, & directè opponitur; hæreſis enim per ſe opponitur fidei, ſchiſma autem unitati Eccleſiæ charitatis, & ideò ſicut fides, & charitas ſunt diverſæ virtutes, (quamvis quicunque caret fide, careat charitate.) ita etiam ſchiſma, & hæreſis ſunt diverſa vitia. Sanct. Thom. 2, 2. *quæſt.* 39 *art.* 1. *ad* 3. & S. Hier. *in ep. ad Galatas, relat. in c. inter hæreſim*, 24. *quæſt.* 3. inter hæreſim inquit, & ſchiſma, hoc eſſe arbitror; quod hæreſis perverſum dogma habeat, ſchiſma propter Epiſcopalem diſceſſionem ab Eccleſia pariter ſeparat; qui enim ab Epiſcopo ſuo diſceſſit, nolens ei obedire in ijs, quæ Dei ſunt, imò contra eum contumacia rebellis

bellis exiſtit, & cum alijs ſeorſum gregem facit, ſchiſmaticus appellatur, Archid. *in c. inter ſchiſma, numer. 2. 24. quæſt. 3.* & differunt, quia omnis hæreticus eſt ſchiſmaticus, ſed non è contrà, ut per gloſſ. *in eo. cap. inter hæreſim*, & Navar. *eo. capit. 27. numer. 57.* Comprehenduntur ſub eadem excommunicatione: Primò quidem ſcienter legentes, aut tenentes, vel imprimentes libros hæreticorum, ſeu eos defendentes, ne ad Inquiſitorum manus deveniant. Secundò, ſe ſubtrahentes ab obedientia mandatorum Apoſtolicæ Sedis, licet ſchiſmatici non ſint.

Secundò in eandem excommunicationis ſententiam incidunt omnes ad univerſale futurum concilium appellantes: ijque, quorum auxilio, aut conſilio fuerit appellatum; *per eandem Bull. Cœn. Dom. Clem. Pap. VIII. nu. 2.*

35 Appellatio enim eſt provocatio à minori ad majorem judicem, & non valeret conſuetudo, quòd à majori ad minorem appellaretur, gloſſ. *in cap. non putamus, in ver. officiali, de conſuetud. in 6.* & eſſet contra naturam appellationis, Felyn. *in rubr. de appell. circ. princ.* Ideò videmus, quòd à ſententia præfecti prætorio non appellatur, *l. 1. ff. de off. præſ. præt.* Nec etiam à Principe, vel Senatu, *ut l. 1 ff. à qui appell. non lic.* & cùm Papa ſit ſuprà concilium ex alibi deductis, ad inferiorem appellari non poteſt.

36 Tertiò † fertur dicta excommunicatio contra omnes piratas, latrunculos maritimos, & illos præcipuè, qui in mari à monte Argentario, uſque ad Terracinam diſcurrentes, eos, qui in illo navigant, deprædantur, mutilant, interficiunt, rebuſvè, & bonis ſuis ſpoliant. Omneſque receptatores eorundem, & eis auxilium ſcienter dantes, vel favorem, ut per Navar. *dict. cap. 27. numer. 59.* Sayr. *in Theſ. caſ. conſc. lib. 3. cap. 7. numer 7. & dict. Bulla Cœna Domini num. 3.*

37 Navigantes † enim ſunt quaſi miſerabiles perſonæ, Abb *in c. excommunicationi, numer. 3. de raptor.* & propterea Eccleſia eos defendit, Graff. *deciſ. aur. c. 18. num. 64 par. 1. lib. 4.*

38 Quartò † contra rapientes bona Chriſtianorum naufragantium, *ut in eadem Bull. Cœna Domini, num. 4.* Cajet. *in c. 23 in verſ. excommunicatio*, & Navar. *in Manual. cap. 27. numer. 118.* Etiam de jure communi rapientes bona naufragantium incidunt in ſententiam excommunicationis ipſo facto, *dict. cap. excommunicationi*, & ibi gloſſ. *in verſ. ſubjacere, de raptor.* & etiam de jure civili bona naufragantium rapientes pœnam incurrunt, *ut in l. 1. & 3 ff. de incend. ruin. & naufr.*

39 Quintò † imponentes nova pedagia, & gabellas, vel eas augentes præterquàm in caſibus ſibi à jure, ſeu ex ſpeciali Sedis Apoſtolicæ licentia permiſſis, eandem ſententiam excommunicationis incurrunt, *ut in eadem Bull. numer. 5.* Navar, *dict. cap. 27. num 71.*

40 Sextò † fertur dicta excommunicatio contra falſificantes litteras Apoſtolicas etiam in forma Brevis, ac ſupplicationes gratiam, & juſtitiam concernentes, & falſo fabricantes litteras Apoſtolicas in eadem forma Brevis, falsòque ſignantes ſupplicationes ſub nomine Romani Pontificis, ſeu Vicecancellarij, aut eorum vicegerentium, *ut in eadem Bull. Cœna Dom. num. 6.* Navar. *eodem. capit 27. numer.* Tolet. *ubi ſuprà, c. 22. circ. princ.* & Sayr *in*

Theſ caſ.conſcien. eodem lib.3. cap.10. numer.1.& 2.

41 † Sub nomine autem falſariorum hoc caſu comprehenduntur, qui radunt veterem ſcripturam. Qui aliquid novi ſcribunt in litteris prædictis, qui ſecant, lavant, radunt, aut conglutinant papirum ad falſificationem earum. Qui Bullam plumbeam de veris litteris extrahunt, aut litteris falſis illam affigunt; facientes Bullas ſub plumbo falſas; artifices, ſeu fabri Bullarum, qui illas alicui privato donant, aut vendunt, ad faciendas litteras falſas, Qui falſificant annulum Piſcatoris, omneſque ſimilia facientes, aut quorum auctoritate fiunt. Sayr. *eodem c 10.nu.10.*

Non tamen incurrunt hanc cenſuram falſificantes litteras congregationis Cardinalium Legatorum à latere, Nunciorum Apoſtolicorum, ſeu litteras Pænitentiariæ, aut Epiſcoporum, Navar. *in eodem cap, 27.nu.62.* Graff. *dict.c.18 num. 95.* Tolet. *eodem c.22.verſ primùm eſt,* & Sayr. *eodem c.10.nu.9* quia illæ non ſunt litteræ Papæ, & ex diverſis non fit illatio, *l. Papinianus exuli, ff de minor.* graves tamen pœnas juris incurrunt.

42 Septimò †, dictam excommunicationem incurrunt deferentes arma, & alia uſui bellico idonea ad infideles, & hæreticos in damnum Catholicæ religionis, & certiores illos facientes de rebus ad rempublicam Chriſtianam pertinentibus, *ut per eandem Bull.num.7.* Navar. *dict. cap.27. num. 63,* Quæ enim perſonæ in hanc cenſuram incurrant, & quæ ad infideles deferri prohibeantur plenè ſcripſit Card. Tolet. *in eodem lib. inſtruct. ſacerd.c.23.lib.11* Hæc autem prohibitio eſt antiqua de jure Cæſareo, quo prædicta committentes graves pœnas incurrunt, *ut l. cotem, ff de publ l.1. C. quæ res export.non deb. & l fin. C de pænit.* Jure quoque canonico etiam ab antiquo fuerunt præmiſſa prohibita, *ut in c.ita quorundam, c. quod olim, c.ad liberandum, de Iudæ, & c.multa mentis, in extravagan.com.eod.tit.* Sed hæc excommunicatio antiqui erat juris, non autem Bull. Cœn. ut per Tolet. *ubi ſupra c. 24, verſic. tertiò ſubminiſtrantes.*

43 Octavò † in eandem excommunicationem incurrunt, impedientes eos, qui victualia, & alia neceſſaria Romam convehunt, vel ne ad Romanam curiam adducantur, ſeu afferantur, prohibent, impediunt, aut perturbant, *ut in eadem Bull. Cœna Domini, num 8.* Navar. *eodem c. 27. num.64.* Et hoc eſt ſacrilegium, quo offenditur Sedes Apoſtolica in ſuis victualibus, & in aliis ad uſum curiæ Romanæ neceſſariis, ut poſt Cajet. *ver. excommunicatio, c.19.* tenet Sayr. *in Theſ.caſ.conſc. lib.3. cap. 12. num. 2, tom.1.* Extenditur enim dicta excommunicatio ad omnes etiam, qui Pontificiali, vel Regali dignitate, aut alia qualicunque eccleſiaſtica, vel ſeculari fulgeant, ut inquit, Card. Tolet. *eodem lib.1. cap.25.verſ.tertiò eorum.* Non tamen comprehendit eos, qui actiones ſupra expreſſas faciunt, niſi id attentent animo impediendi, ne hæc ad Romanam curiam adducantur. Unde, ſi Gubernator alicujus civitatis conſulens patriæ utilitati, & abundantiæ prohiberet, ne quis extraheret de civitate, aut Provincia fruges, quamvis inde ſequeretur, quòd ad curiam Romanam deferri non poſſent, vel tempore, quo peſtis in curia graſſaretur, inhiberet ſuis, ne quis iret ad curiam hujuſmodi periculo durante, domum reverſurus; exſpoliantes aliquos

aliquos pecuniis tantum, aut aſſaſſini officio utentes, vel ob particularem inimicitiam impetentes aliquem deferentem victualia, merces, & ſimilia alicui particulari perſonæ ad vendendum, vel donandum, non incidunt in Bullam Cœnæ Domini, ut per Sayr. *eodem capit. 12. numer.* 4.

44 Nonò † incurrunt vexantes in curia Romana morantes, aut venientes ad eam, vel ab ea recedentes, ſeu eos aliorum opera interficientes, mutilantes, ſpoliantes, capientes, detinentes, *ut per eandem Bull. num. 9.* & de quibus per Navar. *eodem cap. 21. num. 65.* & nomine curiæ non intelligitur Roma, ſeu cives Romani, ſed Sedes, & curia Apoſtolica; adeò ut oporteat, quòd perſonæ offenſæ vadant ad Sedem Apoſtolicam, aut ab illa recedant, ſeu in curia morentur, ratione, & intuitu negotiorum in curia agendorum, ut per Cajet. *in verb. excommunicatio, c* 14. Navar. *eodem nu. 65.* & Card. Tolet. *in expoſitione ejuſdem Bul.* § 7. *dub.* 1. Ad incurrendum autem dictam pœnam requiritur, quod offenſa ſequatur in perſonam accedentem, vel commorantem in curia, ſeu ab ea recedentem negotiorum, & non alia de cauſa: nec incurrit, qui in rixa aliquem occidit, vel offendit, ut per Navar. *ubi ſuprà* & Sayr. *eodem lib. 3. c. 13. num. 3.*

45 Appellatione enim morantium in curia, dicuntur curiales, qui ratione curiæ Pontificiæ Romæ ſunt, vel alibi cum ipſa curia aliò migrante, ſive mediatè, ſive immediatè Pontifici inſerviant, ſive ſint cum Cardinalibus, vel Epiſcopis, qui adſunt curiæ. Vnde Romani cives, & alij, qui alijs de cauſis Romæ ſunt, non dicuntur morantes in curia, Cajet. *in verb. excommunicatio*, & Tol. *eodem lib. 1. cap. 25. verſ aliud dubium.*

46 Decimò eandem † pœnam incurrunt vexantes Romipetas, ſeu peregrinos ad Vrbem devotionis, ſeu peregrinationis cauſa accedentes, & in ea morantes, vel ab ipſa recedentes, & in his dantes auxilium, conſilium, vel favorem, *ut in ead. Bull. Cœn. Domini nu. 9.* Tolet. *eod. c. 25. ver. excommunicatio decima.* & Sayr. *d. lib. 3. cap. 14. nu. 1. & 2.* Et ad dictam excommunicationem incurrendam, requiritur, ut offenſus ſit Romipeta, vel peregrinus, & accedat ad Vrbem Romam, ad viſitandum limina Apoſtolorum, non autem cauſa curioſitatis, licèt poſtea incidenter Apoſtolorum limina viſitet: & quod offendens probabiliter ſciat, offenſum tendere Romam cauſa devotionis, ut per Navar. *eod. cap. 27. n. 66.* & Graff. *deciſ. aur. cap. 18. nu. 114. par. 1. lib. 4.* eandemque pœnam incurrunt offendentes ſtantes, vel redeuntes.

47 Quia † privilegium datum ad eundum, intelligitur datum etiam ad morandum, & redeundum. *cap. quia diverſitatem in fi. ext. de conceſſ. præb. cap. ſtatutum. §. proferendo. de reſcrip. in. 6.* & Graff. *eod. n. 114.* Fuerunt enim etiam ab antiquo Romipetæ privilegiati, ita quòd illos offendentes excommunicationis ſententia innodabantur, *ut cap. ſi quis Romipetas. 24. quæſt. 3.*

48 Vndecimò, † offendentes ſanctæ R. E. Cardinales, Sedis Apoſtolicæ legatos, Patriarchas, Archiepiſcopos, Epiſcopos, Nuncios, aut eos à ſuis diœceſibus, territorijs, terris, ſeu dominij ejicientes, eaque mandantes, vel rata haben-

publicarum concurrere teneantur.

127 *Clerus ad onera concurrere non tenetur, niſi Principis, & ſubditorum burſa ſit exhauſta.*

128 *Conſenſus Epiſcopi, capituli, & cleri requiritur ad imponendum onera ſuper perſonis, & bonis eccleſiaſticis.*

129 *Clerici à laicis ad ſolvendum onera cogi non poſſunt.*

130 *Clericos cogentes ad onerum ſolutionem excommunicationis pœnam incurrunt.*

131 *Iudex ſecularis defectum judicis eccleſiaſtici ſupplere non poteſt.*

132 *Excommunicationis pœnam Bullæ Cœnæ Domini incurrunt auxilium, conſilium, vel favorem praſtantes, ut clerici oneribus graventur.*

133 *Excommunicationis pœnam Bullæ Cœnæ Domini incurrunt magiſtratus, judices, notarii, & ſcribæ ſe interponentes in cauſis capitalibus contra perſonas eccleſiaſticas.*

134 *Oſtraciſmus eſt genus relegationis.*

135 *Diſcolatus ab Oſtraciſmo nomen accepit.*

136 *Conſuetudo antiqua legitimè praſcripta poteſt addere, diminuere, & diſtinguere privilegium.*

137 *Bulla Cœnæ Domini eſt fundata ſuper jure divino, canonico, & Cæſareo.*

138 *Immunitas eccleſiaſtica, an ſit de jure divino vel canonico.*

139 *Stylus Romanæ curiæ facit jus & pro jure habetur.*

140 *Immunitas eccleſiaſtica communi opinione eſt de jure divino.*

141 *Papæ interpretatio in concernentibus jus divinum eſt attendenda.*

Laici nullam habent auctoritatem ſacram Scripturam interpretandi.

142 *Clerici antequam eſſet Petrus, non erant ſubjecti poteſtati laicali*

143 *Iuramentum ut ſit licitum, tres comites habere debet.*

144 *Injuſtum eſt, ut laicus clericum judicet.*

145 *Laicis multæ actiones ſunt prohibitæ, ne contra clericos illas poßint exercere.*

146 *Quomodolibet, dictio eſt univerſalis, comprehendens omnes modos excogitabiles.*

147 *Proceſſus ſine ſcriptis fieri poteſt, & tamen dicitur proceſſus.*

148 *Excommunicationis ſententia in atrocioribus incurritur, etiam effectu non ſequuto.*

149 *Laici vigore conſuetudinis nullam poſſunt habere in clericos auctoritatem.*

150 *Præſcriptione immemorabili laici contra clericos non poſſunt acquirere juriſdictionem.*

151 *Bulla Cœnæ Domini, quæ annis ſingulis ſolemniter publicatur, interrumpit, & impedit præſcriptionem.*

152 *Clerici in duobus caſibus pro criminibus per exequutores laicos capi, & carcerari poſſunt.*

153 *Bona, & juriſdictionem Eccleſiæ Romanæ occupantes, in Bullam Cœnæ Domini incidunt.*

154 *Bulla Cœnæ Domini, an ubique ſit uſu recepta.*

155 *Bulla Cœnæ Domini publicatio facta Romæ ſufficit, & ligat ubique, & 157.*

156 *Committentes, conſulentes, & exequentes mandata contra perſonas eccleſiaſticas, aut fructus illorum beneficiorum, in Bullam Cœnæ Domini incidunt.*

158 Papæ ſcientia, & tolerantia, an inducat diſpenſationem.
159 Excommunicationes à iure, vel ab homine latæ inter ſe differunt.
160 Excommunicationes Bullæ Cœnæ Domini ſunt à jure latæ.
161 Excommunicationes à jure latas incurrentes in notorijs, nulla monitione præmiſſa, illas incurriſſe declarari poſſunt.
162 Excommunicationes in Bulla Cœnæ Domini contentæ, ſunt Papæ reſervatæ.
163 Abſolutio à cenſuris contentis in Bulla Cœnæ Domini in mortis articulo, quomodo concedenda.
164 Abſolvendi à caſibus in Bulla Cœnæ Domini Papa pluribus modis tribuit facultatem.
165 Excommunicatus in Bulla Cœnæ Domini, & proceſſatus, niſi judici, & parti ſatisfaciat, abſolvi non poteſt.
166 Abſolutio non præſumitur, niſi probetur.
167 Creditur pœnitenti in foro conſcientiæ, ſed in foro contentioſo ſecundùm acta, & probata eſt judicandum.
168 Excommunicationis ſententiam incurrunt abſolventes ab excommunicatione in Bulla Cœnæ Domini ſine facultate.
169 Excommunicatio incurſa propter abſolutionem conceſſam ſine facultate abſolvendi ab excommunicatione, hodie eſt Papæ reſervata.
170 Abſolvens à caſibus Papæ & ordinarijs locorum reſervatis excommunicationis ſententiam, & aliàs pœnas incurrit, abſolutione, & habilitatione Papæ reſervata.
171 Caſus reſervati qui, & decreti moderatio.
172 Clauſula, motu proprio, quid operetur.
173 Clauſulæ, quorum tenores, effectus.
174 Abſolutiones à caſibus reſervatis ſine auctoritate ſunt nullæ.
175 Abſolutus à caſibus reſervatis, quæ habent annexam excommunicationem, in mortis articulo, ſi incolumis evadat, ſuperiorem adire tenetur aliàs &c.
176 Confeſſarij, quomodo eorum conſcientiæ conſulere debeant.
177 Epiſcopi contra perſonas excommunicatas, & interdictas quomodo procedere teneantur.
178 Atteſtatio Navarræ de impetratis abſolutionibus à cenſuris reſtitutione promiſſa parata vel facta.
179 Forus ſecularis à foro pœnitentiali quomodo differat.

OMNES hæreſes, de quibus proximè diximus, excommunicationem annexam habent, & quia
1 inter alias † pœnas nulla eſt major in Eccleſia Dei, quàm excommunicatio, ſcilicet in ſpiritualibus, *ut c. corripiuntur, 24 c q.* & Abb. *in c. cum dilectus, num 6. de his, quæ vi met. nè cau. fin.* de ea mihi verba facturo, tradendum primo loco videtur de nominibus, quibus regulariter appellatur. Quandoque enim dicitur cenſura eccleſiaſtica, *ut in c. irrefragabili, de offic. ord. c. quærent, de verb ſignif. extravag. Ioan. 27. cap. Sancta Romana. in fi. de Relig. Dom. & in clem 3 de ſetent. excommunicat.*

2 Præter † nomen cenſuræ, & excommunicationis, vocatur etiam anathema, de qua per conc. Trid. *pluribus in locis præ-*

ſertim in quibus tractat de ſacramentis, in *ſeſſ 7 de Euchar Sacr, ſeßio. 13: de pœnit. Sacr ſeſſ 14, de comm: ſub utraque ſpec. ſeſſ. 21. & ſacr. Miſſ. ſeſſ. 12.* & etiam anathema maranatha, & pluribus alijs nominibus ab pellatur, ut mors, medicina, mucro, ſeu gladius, virga ferra, & neruus eccleſiaſticæ diſciplinæ, de quibus nominibus, per Sayr. *in Theſ, Caſ. Conſc. cap, 3. lib. 1.*

3 Anathema, † prout capitur de jure, nihil differt à majore excommunicatione, niſi in forma, ut per Graff *in deciſ. aur. c. 1. num m b. 39 par. 1. lib. 4.* ſed majori cum ſolemnitate anathematizatur, *ut in cap, debent, cum ſeq. 11. quæſt. 2.* Et duo ſignificat; Unum, quòd eſt actus ſeparandi Chriſtianum à Chriſtianorum communione, *ut in c. nemo, 11. q. 3.* Nihil enim aliud ſignificat anathema, quam à Deo ſeparationem. *c. certum. 24. quæſt 3. & cap. Engel. trudam 3. quæſt 4.* Alterum ſignificat ipſum Chriſtianum ſic ſeparatum, *ut in diſt. 30. fere per tot* Et dicitur ab Ana, quod eſt ſurſum, & thema quædam figura quaſi rotunda, quæ conſuevit poni in frontibus damnatorum, ut per gloſſ. *in extravag. com. c. 1. in ver anathematizatus, de ſenten. excommunic.* & Graff. *dicta deciſ. num. 38. & 39.* Anathema autem maranatha eſt Verbum latæ ſententiæ, & Verbum maranatha importat, uſque ad Adventum Domini ſit excommunicatus, ſupple, niſi pœniteat: gloſſ. *in c: Guiliſarius, in ver. maranatha, 23 quæſt 4.* & Felyn. *in cap. Rodulphus, num 33 de reſcript.*

Excommunicatio † eſt duplex, major,
4 & minor. Major excommunicatio eſt cenſura privans participatione, tam activa, quàm paſſiva ſacramentorum, & hominū Abb. *in rubr. de ſentent. excommunicat.* & Navar, *in cap. 27. num. 1. tom. 3.* & propterea eundem operatur effectum, quem anathematizatio. Minor privat participatione paſſiva ſacramentorum tantùm, *cap, ſi celebrat. de cler. excommun. miniſtr.* & Graff. *deciſ. aur. cap. 1. numer. mihi, 2 par. 1. lib 4.*

5 Triplex † eſt etiam excommunicatio ſcilicet, nulla, injuſta, & juſta. Nulla eſt, quæ ipſo jure non tenet, ut lata poſt legitimam interpoſitam appellationem. Felyn. *in cap. Rodulphus, numer. 43. de ſentent. excommunic.* Pariſ. *conſ. 28. numer. 19. vol. 4.* Put. *deciſ. 177. num. 2. lib. 2.* & Navar. *in cap. cum contingat: 6. cauſ. nullit. num 1, tom. 2. de ſcript.*

Secundò, eſt nulla, quando deeſt legitima poteſtas excommunicandi in excommunicante, quia excommunicans caret juriſdictione, Graff. *deciſ. aur. cap. 3 num. 5. par: 1. lib. 4.*

Tertiò, ſi feratur à delegato contra delegantis intentionem, ut per gloſſ. *in c. præſenti, in ver. ad cautelam, verſ. ſextocum, de ſentent. excommunicat. in 6.* & duodecim caſus nullitatis excommunicationis ponit dicta gloſſ. *in cap. præſenti*, & Abb. *in cap ab excommunicato, numer: 5. de reſcrip* Et quando ſententia excommunicationis eſt nulla non requiritur abſolutio, *c. cui eſt, 11. q. 3.* Navar. *in c. 27. n. 11. tom: 3.* & Graff. *c. 3. num. 13. eod. lib. 4.*

Injuſta † tribus modis dicitur, ex cauſa ex animo, & ex ordine, gloſſ. *in dicto cap: ſacro, in verb. juſta*; Et injuſtè excommunicatus non eſt privatus communionibus, & generalibus ſuffragijs Eccleſiæ Catholicæ, *cap. illud planè, 11. quæſt. 3* & Cov. *prior. par. relect. §. ſeptimo,*

Nulla

numer. 5. verſ. ſecunda concluſio.

Iuſta † excommunicatio ut ſit, quatuor concurrere debent.

Primum, ut proferens habeat juriſdictionem excommunicandi, ut per Graff. ſupra allegatum.

Secundum, quòd cauſa ſubſit vera, & rationabilis, *c. 1. de ſent. excom. in 6.*

Tertium, quòd monitio competens præcedat ad formam *d. c. ſacro. in 6.*

Quartum, quòd proferatur cauſa expreſſa & in ſcriptis *d. c. 1. de ſent. excom. eo lib. 6.*

7 Injuſtam † ſententiam excommunicationis proferens multipliciter punitur.

Primò, quia tenetur excommunicato actione injuriarum, *cap. temerarium, & c. illud.* junct. gloſſ. 11. *q. 3.*

Secundò, tanquam ſacrilegus eſt puniendus, *c. ſi quis, & c. non in perpetuum, 24. quæſt. 3.*

Tertiò, carere debet communione hominum, & inderdici ab ingreſſu eccleſiæ, quantum ſuperiori videbitur expedire, *c. de illicita, eadem q. 3.* & Inno. *in cap. ſacro, n. 2. de ſentent. excom.*

Quartò, ob non ſervatam formam, *c. 1. de ſentent. excommun. in 6* Pœnam interdicti ab ingreſſu eccleſiæ per menſem incurrit ipſo jure, & ſuſpenſionis à divinis, adeò quòd celebrando, irregularitatem incurrit, à qua non niſi à ſolo Papa poteſt diſpenſari, *ut in d. cap. 1.*

8 Sed † ex ſacri conc. Trid. diſpoſitione à dicta irregularitate, ſi erit occulta, poterit diſpenſari ab Epiſcopis, qui per ſeipſos, aut per Vicarios ad id ſpecialiter deputatos in foro conſcientiæ, in omnibus irregularitatibus ex delicto occulto provenientibus, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, & exceptis alijs deductis ad forum contentioſum, cum ſuis ſubditis diſpenſare poſſunt; *cap 6. de refor. ſeſſ. 24.*

Quintò, ſi ſententia excommunicationis injuſta appareat, ad intereſſe excommunicati eſt condemnandus, ut per Hoſt. & Io. And. *in d. cap. 1.* Excuſat tamen proferentem ſententiam ab his pœnis cauſa probabilis, ſi laudabilis opinionis exiſtat, *ut in d. cap. Sacro. §. cumque adverſus, de ſenten. excommun.*

9 Minor † excommunicatio quatuor modis infertur, à Deo, à ſeipſo, à ſacerdote, & à canone, gloſ. *in cap. ſi inimicus,* 11. *q. 3.*

Et eſt cenſura eccleſiaſtica privans participatione paſſiva omnium ſacramentorum, *cap. ſi celebrat. de cler. excommunic. miniſtr.* & celebrans in minori excommunicatione mortaliter peccat, Sylveſtr. *in ver. excommunicatio, 4.* & Cajet. *in verb. excommunicatio minor.* Divina officia, Miſſamque audire, & cum aliis ejuſdem intereſſe, ac choro recitare, & pacem, quæ in ea offertur, minori excommunicatione excommunicatus ſumere poteſt, Navar. *in cap. 27, numer. 24. tom. 3.*

10 † Et minor excommunicatio per jus in octo caſibus fertur de quibus per Innoc, *in c. 1. de ſentent. excommunicat.* & Graff. *d. c. 10. par. 1. lib. 4* ubi latè de excommunicatione minori per tot.

11 Quamvis † enim excommunicationis gladius nervus ſit eccleſiaſticæ diſciplinæ, ac ad continendos in officio populos valde ſalutaris; ſobriè tamen, magnaque circumſpectione eſt exercendus: cum experientia doceat, ſi temerè, aut lev-

levibus ex rebus incutiatur, magis eum contemni, quam formidari, & perniciem potiùs parere, quàm ſalutem. conc. Trid. *cap. 3. in princ. de reſor. ſeſſ 25 cap. multi, in pr'nc. 2. quæſt. 1. capit. corripiantur,* & ibi gloſſ. *in ver. major. 24. quæſt. 3. cap. dilecto, §. & quoniam, de ſent. excom. in 6.*

12 Ideò † in cauſis judicialibus quotieſcunque executio realis, vel perſonalis in qualibet parte judicii propria auctoritate fieri poteſt, abſtinendum eſt à cenſuris eccleſiaſticis, & procedi debet primò ad executionem realem; ſi fieri poteſt)& deinde ad perſonalem. Quando vero realis, nec perſonalis fieri valet, tunc etiam ad excommunicationis pœnam procedi poteſt. Quod procedit quoque in cauſis criminalibus, ut dicto *c. 3 § in cauſis verò,* & non ſufficit, quòd extrajudicialiter conſtet judici executionem realem, vel perſonalem fieri non poſſe, ſed neceſſarium eſt, quòd conſtet in actis per relationem nuncij, *ut in decl.* Congregat, *eiuſdem ſacr. conc. ſuper eod. cap. 3. §. an ſi Iudex.* Et quamvis excommunicatio lata à judice eccleſiaſtico antequàm legitimè conſtet de impedimentis, vel perturbationibus, quibus prohibetur facere executionem realem, vel perſonalem, ſuſtineatur, & ſecundum communem opinionem excommunicationis ſententia ſit valida, & excommunicatus egeat abſolutione; judex tamen malè facit: & debet ſervare formam à concilio ſuper hoc traditam, ut fuit ab eadem ſacra congregatione declaratum, *in §. an excommunicatio, ſuper eod. cap. 3.*

13 Nefas autem † eſt ſæculari cuilibet magiſtratui prohibere eccleſiaſtico judici, ne quem excommunicet; aut mandare ut latam excommunicationem revocet ſub prætextu, quòd ſupradicta ſervata non ſint, cùm non ad ſæculares, ſed ad eccleſiaſticos hæc cognitio pertineat. conc. Triden. *eod. cap. 3. §. nefas. de reform. ſeſſ 25.*

14 Executor verò † in partibus deputatus cum poteſtate excommunicationem nunciandi, poſtquàm ſibi conſtiterit obligatum excommunicationis ſententiam incurriſſe, non tenetur ſervare formam in dicto decreto concilij traditam, quia ante fulminationem ſententiæ excommunicationis in curia Romana præſupponuntur hujuſmodi diligentiæ factæ, & tunc hujuſmodi excommunicatio non intelligitur ſub conditione in ſubſidium executionis realis, vel perſonalis, congreg. concil. ſuper eodem *cap. 3. §. executor in partibus.*

15 Si autem duo † ſint in forma cameræ Apoſtolicæ in ſolidum obligati pro eodem debito, ſi contra unum tantùm poſſit deveniri ad executionem realem, vel perſonalem, contra ipſum in ſolidum eſt executio facienda: quia contra alium, contra quem non poteſt fieri executio realis, vel perſonalis ad inſtantiam creditoris, cenſura relaxari non poteſt, ut per eandem ſacram congregat. *ſuper eodem cap. 3. §. ſuppoſito quod.*

Niſi facta executione perſonali, carceratus non eſſet ſolvendo, quia in ſubſidium contra alium ad cenſurarum relaxationem procedi poſſet.

16 Adverſus † eos, qui temporibus ab Eccleſia ſtatutis ad confeſſiones, & Eccleſiæ ſacramenta accedere negligunt, & pœnas [illegible] utriuſque ſexus, [illegible] contemnunt, licet Epiſcopis ad excommunica-

nicationem procedere, niſi fortè de propriis ſacerdotis conſilio, & rationabili cauſa hujuſmodi perceptio ad tempus dilata ſit: & pro ſatisfactione eleemoſynas pio loco aſſignandas, pro hujuſmodi excommunicatorum emendatione, injungere poteſt, congreg. concil. *ſuper dict. c. 3 §. an adverſus.*

17 Excommunicationes † autem, quæ monitionibus præmiſſis, ad finem revelationis ut ajunt pro deperditis, ſeu ſubtractis rebus fulminari ſolent, *de quibus per Bart. in conſt. ad reprimendum in verſ. denunciatio*, & Neviz. *in Sylveſt. nupt. in verſ. monitoria*, auctoritate ordinaria à nemine, præterquam ab Epiſcopis, decerni, & promulgari poſſunt, & non aliàs, quàm ex re non vulgari, cauſaque diligenter, ac magna maturitate per Epiſcopum examinata, quæ ejus animum moveat, *ut in eod. c. 3. §. quapropter ſeſſ. 25.*

Appellatione autem Epiſcopi hoc caſu venit etiam Vicarius generalis, qui poteſt concedere litteras monitoriales, *de quibus in eodem cap. 3.* ut fuit deciſum ab eadem ſacra coongreg *ſub tit. Senen. & ſub titulo Alboren.*

Nec Vicarius generalis indiget ſpeciali mandato Epiſcopi, ut poſſit decernere hujuſmodi litteras, dummodò ipſemet Vicarius cauſæ cognitionem a[illegible]beat, *ut ibidem per eandem ſacram congregationem, §. ab epiſcopo.* Et eſt ratio, quia † inter Epiſcopum, & Vicarium repræſentatur unum, & idem tribunal, & conſiſtorium, *c. 2. de conſuetud. in 6 c. Romana, de appell. eadem lib* & Rot. *deciſ. 9 de offic Vicariatus in antiqu.* Eadem que poteſtas competit capitulo ſede Epiſcopali vacante, ut ibi per eandem congreg. §. *an eadem poteſtas*, quia capitulum ſede vacante in juriſdictionibus jure communi ſpectantibus Epiſcopo ſuccedit, Abb. *in cap. verum numer. 9 de form. comp.* & Felyn. *in cap. cum olim, numer. 3. de major. & obed.*

18

Cæteri autem Prælati, etiam nullius diœceſis Epiſcopis inferiores, qui ante concilium Tridentinum monitoria, & illarum vigore excommunicationes concedebant, jure proprio, aut ex privilegio, vel ex immemorabili conſuetudine litteras monitoriales poſt concilium concedere non poſſunt.

19 Ideò, qui ſunt nullius diœceſis, nec alicui Epiſcopo, ſed immediatè ſedi Apoſtolicæ ſubjecti ſunt, ipſam Sedem pro his excommunicationibus in forma: ſignificavit, obtinendis, adire oportet, congreg. concil. *in deciſ. ſuper eodem cap. 3. ſub tit. Aquilan. Theatin. & in §. decernentur etiam.*

20 Et, † quando hoc caſu litteræ in forma: ſignificavit, Epiſcopis viciniori bus committuntur cauſæ, quæ earum litterarum, & propalationum deſuper factarum occaſione oriuntur, ſunt à propriis judicibus, etiam inferioribus, terminandæ, ut ab eadem congregat. fuit *ſuper eod. c. 3.* deciſum, *ut in deciſ ſub tit. Squillacen. & in §. ſed facta relatione.*

Et ex his infertur, quòd Epiſcopi, eorumque Vicarij vigore propalationum in exonus conſcientiæ à quibuſvis prævia litterarum monitorialium publicatione factarum, non poſſunt cauſas illas cognoſcere, niſi inter ſubditos ſuæ ordinariæ juriſdictioni, quò verò ad alios ſubditos juriſdictioni inferiorum, aut laicali, ſuis judicibus ordinariis ſunt cum propalationibus remittendi, ut contra ipſos via ordinaria,

& ſervatis ſervandis ad executionem realem, vel perſonalem, prout juris fuerit, procedi poſſit, ex ſupra allegatis: quia aliàs omnis cauſa, per hanc viam poſſet deferri ad forum eccleſiaſticum, ut poſt Io. Andr. *in c. novit. de jud. animadvertit.* Bart. *in conſt. ad reprimendum, in verſ. denunciationem,* nu. 9. & Neviz. *Sylveſt. nupt. in ver. monitoria, lib. 3. num.* 51.

21 Concedi † autem poſſunt litteræ monitoriales pro deperditis, ſeu ſubſtractis bonis, & juribus occultis tantùm, non autem pro vulgaribus: quia contra perſonam certam, quæ rem deperditam invenit, aut aliàs jura detinet, in foro judiciali via ordinaria eſt procedendum, ut per Neviz. *eadem Syl. nupt. in ver. monitoria, lib. 3. num.* 48. Nec concedi poſſunt monitoriæ ſuper capitibus criminoſis, aut infamatoriis, ut per eundem Neviz *ibi num.* 50. & ita ſervat curia Romana, quicquid contrarium aſſerant aliqui, quinimò apponitur clauſula, quòd ſi ex propalationibus aliquid probari contingeret favore fiſci, quòd propalationes nullam fidem faciant, & Pius V. in ordinatione ſuper modo expediendi litteras in forma: ſignificavit, ordinavit, ut concedantur ad eorum duntaxat inſtantiam, quorum civiliter intereſt, *ut in litteris Romæ in Cancellaria Apoſtolica die 27. Iunij 1570. publicatis de quibus in Bull. Rom. cap.* 183.

22 Quæritur, † an propalationum vigore poſſit quis nominatim excommunicari; Et ſi propalantibus repetitis in forma judiciaria plenè probetur, aliquem rem pro qua monitoriales fuerunt conceſſæ, detinere, videtur in contumaciam non reſipiſcentis, ut exeat de peccato, & quæ indebitè retinet, reſtituat, quòd poſſit nominatim excommunicari, ex traditis per eundem Neviz. *in eodem ver. monitoriæ numer.* 61. Sed hodie ex diſpoſitione ſacr. concil. Trident. non debet quis nominatim excommunicari, niſi prævia diligentia de exequendo realiter, vel perſonaliter, ſervata forma ejuſdem conc, *eodem cap. 3. §. in cauſis verò.*

Quæ procedunt in cauſis ad forum eccleſiaſticum tantum pertinentibus, ut ibidem in cauſis civilibus ad forum eccleſiaſticum, &c. Ideò in cauſis ſpectantibus ad forum ſeculare, non poteſt quiſquam vigore litterarum monitorialium nominatim excommunicari, ſed pars actrix judicem ſecularem cum propalationibus adire debet, qui prout juris fuerit, ad executionem realem, vel perſonalem, procedat, & non illis omiſſis, procedere ad excommunicationis ſententiam, cujus nulla major pœna reperitur in ſpiritualibus, ut per Abb. *in cap. cum dilectus, numer. 6. de his quæ vi. met. ve. cau. cum alijs ſupra, in princ. allegatis:* Ad excommunicationem enim non niſi in ſubſidium procedi poteſt, *ut in eodem capit. 3. §. quòd ſi executio, ſeſſ* 25.

23 Impeditur † etiam curſus dictatum monitorialium pluribus modis.

Primò, quando quis comparet coram Epiſcopo, vel ejus Vicario, allegans ſe partem formalem: tunc enim contra partem comparentem procedi non debet: quia ſi actor habet perſonam certam, via ordinaria procedere tenetur, & ceſſat remedium extraordinarium cenſurarum ex ſupra allegatis. Ratio enim eſt, quia actor non debet ſumere informationes de domo rei, *l. qui accuſare, C. de eden.* & gloſſ. *in cap. C perpetuum, in verb. inſtrumentorum, ver. ſed ſi*

inſtru-

inſtrumenta, de fid. inſtrumen. tunc enim excepta parte, & ejus conſilio ordinatur monitorium currere debere, quoad reliquas perſonas incertas.

24 Secundò, † licèt monitoriales concedi poſſint, tam ante litem cœptam, quàm poſt, ex trad. per Naviz. *ſub eodem verb. monitoriæ, colum.* 7. & Abb. *conſil.* 15 *numer.* 2. poteſt tamen opponi exceptio rei judicatæ: quia poſt ſententiam latam, quæ tranſitum fecit in rem judicatam, non ſunt concedendæ, *ut l. ſi quis totum, §. planè, & §. ancillam, ff. de except. rei judicatæ, l. poſt. rem ff. de rei judicia.* & Bart *in conſtitut. ad reprimendum, in ver. denunciationem, numer.* 15.

25 Tertiò † obſtat exceptio juramenti litis deciſivi, quo oblato, & præſtito, habet vim rei judicatæ, & litis finitæ, *capit. & ſi Chriſtus, de jurejurand. l. 2. l. admonendi, & l. juſiurandum, ff. eodem tit.* & Bart. *in ead. conſt. ad reprim. in ver. denunciationem n.* 16. qua ſtante, litteræ monitoriales publicari non debent.

26 Quartò † poteſt opponi exceptio tranſactionis juratæ, ex qua oritur exceptio, prout ex jurejurando, & ex ſententia gloſſ. *in ead. l. 2. ff. de jurejurand.* quàm ſequitur Bart. *ibi nu.* 2. & in caſibus, in quibus tranſigere licet, tranſactio impedit proceſſum, Bart. poſt gloſſ. *in l. accuſationis, num.* 3. *C. quod met. cau.*

27 Quintò † legitima præſcriptione quilibet eſt tutus in foro conſcientiæ, ne teneatur denunciare, etiam, ſi ea legitimè completa, mala fides ſuperveniat, ut poſt gloſſ, & alios, Abb *in cap. vigilanti, num.* 8. & ibi Felyn *poſt plures alios, quos citat, num.* 11. *de præſcript.* Nam forum conſcientiæ à foro contentioſo, non differt, ubi canon diſponit ſuper certo, ſecus, ubi lex, vel canon procedit, præſumendo in materia, quæ verè ſcire non poteſt; quia, ſi veritas aliter ſe habet, illa ſequenda eſt in foro conſcientiæ, ut ibi per Felyn. *ver. & intellige.*

28 Sextò, † poteſt opponi exceptio tua intereſt, ſi quis enim obtineret litteras monitoriales cum capitulis concernentibus bona, in quibus de intereſſe capitulantis non ageretur, non eſſent publicandæ, ſicut nec in beneficialibus, ſi alter colligantium litteras monitoriales obtineret, & non haberet canonicum titulum, quia tunc pars non tenetur propalare, ſed poſſet comparere, & curſum monitorialium impedire, Navar. *in conſil. mih* 7. *numer.* 1 *de ſentent. excomm. par.* 2. Et quòd ſolùm concedantur ad eorum inſtantiam, quorum intereſt, ſtatuit Pius Papa V. *in litteris ſuprà num.* 21 *citatis.*

29 Monitoriales † hæ excommunicatis concedi non poſſunt, Abb. *in cap. novit, num.* 32. *in ver. additio. de jud.* & Neviz. *in ſyl. nupt. ubi ſupra nu.* 47. *verſ limita primò.* Eademque ratione Judæis non ſunt concedendæ, quia cum in ſpiritualibus non ligentur lege canonica, & de eorum anima non curetur, *cap. gaudemus, de divort.* & Felyn *in cap. Iudæi, il.* 2. *de Iud.* fruſtrà auxilium legis canonicè implorat, qui in eam committit, *l. auxilium,* & ibi Bart. *nu.* 1. *ff. de minor.*

30 Excommunicationes † graviores continentur in Bulla quotannis die Cœnæ Domini ſolemniter legi, & publicari ſolitæ, quarum unam, & viginti enumerat Navar. *in Manual. cap.* 27. *à num.* 55. *uſque ad numer.* 74. viginti autem Card. Tole. *in inſt. ſacer. lib.* 1. *c.* 19. *uſque ad cap.* 30 &

Greg.

Greg. Sayr. *in Theſ. caſ conſcien. lib. 3. à cap. 4. uſque ad cap. 25. tom* 1. qui in eodem Theſ. ſuper Bull, Clem. Pap. VIII. optimè ſcripſit ſuper qua, & ego de his, quæ frequentiùs in foro contentioſo deducuntur, ſum ſcripturus.

31 Primò † enim dictam excommunicationis ſententiam incurrunt plura genera perſonarum, nempè omnes calviniſtæ, hugonotti, anabaptiſtæ, lutherani, huſſitæ, zvvingliani, pomerani, caroloſtadiani, ac alij omnes, & ſinguli hæretici, quibuſcunque nominibus nuncupentur, & cujuſcunque ſectæ exiſtunt, *& de quibus in l. Arriani, & in auth. gazaros, C. de hæret. & manich. cap. fin. 24 quæſt* 3 illiſque credentes, ac eorum fautores, & receptatores, ac ſchiſmatici, *ut in eadem Bull. Clem Pap VIII. num. 1.* per Navar *eodem manual. cap. 27. num. 55.* Graff *deciſ. aur par. 1. lib. 4. cap. 18. nu. 16.* Card. Tolet. *in conſtruct. ſacr lib. 1. cap. 19. verſ. tertium genus,* & Sayr. *in Theſ. caſ. conſc. c. 5 lib. 3 tom. 1.*

32 Credentes † autem dicuntur, qui credunt hæreticorum erroribus, & hæreſibus, qui ſunt etiam de jure communi excommunicati, *ut cap. excommunicamus, 1. §. credentes, de hæret,* & alij de quibus per Graff. *in deciſ par. 1. lib. 4. cap. 18. num. 28* Fautores dicuntur, non quicunque illis favent, eos pecunia ſublevant, aut eos recipiunt quocunque modo, ſed qui hæc illis præſtant, prout hæretici, aut ſchiſmatici ſunt *ut cap. accuſatus, §. Sacerdotes, de hæret. in 6* Sunt autem fautores in duplici differentia, Archid. *in cap. quicunque. de hæret. in 6* & Palud. *in 4 ſent. diſtinct. 13. quæſt.* 3. Quidam omiſſione, ut, qui cùm ex officio teneantur, non tamen illos perſequuntur, incarcerant, aut puniunt, *ut cap. ad abſolvendam de hæret.* Quidam verò commiſſione, ut, qui verbis, litteris, aut factis favent, tanquam hæreticis Receptatores dicuntur, non ſolùm, qui frequenter, ſed etiam, qui ſemel recipiunt hæreticos, ſcientes eos eſſe tales, atque occultant, ne ab Inquiſitoribus inveniantur, aut ut è manibus juſtitiæ evadant, *l. 1. & 2 ff. de recept. cap. excommunicamus, & credentes, de hæret.* Et occultantes, ſeu facultatem effugiendi dantes, præter anathematis, aliaſque pœnas, etiam læſæ Majeſtatis rei, dominijs, dignitatibus, honoribus, & feudis ſunt privati, alijſque pœnis obnoxij, *de quibus per conſtit. Pij V. de ſi de protegendis in Bull. Rom c. 83.*

33 Schiſmatici verò † ſunt, qui in animarum ſuarum periculum ſe à Romani Pontificis pro tempore exiſtentis obedientia pertinaciter ſubtrahunt, ſeu quomodolibet recedere præſumunt, ut per eundem Navar. *in eodem capit. 27 numer. 56. in fin.*

34 Schiſma † autem, & hæreſis diſtinguuntur ſecundum ea, quibus utrumque per ſe, & directè opponitur; hæreſis enim per ſe opponitur fidei, ſchiſma autem unitati Eccleſiæ charitatis, & ideò ſicut fides, & charitas ſunt diverſæ virtutes, (quamvis quicunque caret fide, careat charitate,) ita etiam ſchiſma, & hæreſis ſunt diverſa vitia. Sanct. Thom. *2. 2. quæſt. 39. art. 1 ad 3* & S. Hier. *in ep ad Galatas, relatus in c. inter hæreſim, 24. quæſt. 3* inter hæreſim inquit, & ſchiſma, hoc eſſe arbitror; quod hæreſis perverſum dogma habeat, ſchiſma propter Epiſcopalem diſceſſionem ab Eccleſia pariter ſeparat; qui enim ab Epiſcopo ſuo diſceſſit, nolens ei obedire in ijs, quæ Dei ſunt, immò contra eum contumacia rebelli

bellis exiſtit, & cum alijs ſeorſum gregem facit, ſchiſmaticus appellatur, Archid. *in c. inter ſchiſma, numer. 2. 24. quæſt. 3.* & differunt, quia omnis hæreticus eſt ſchiſmaticus, ſed non è contrà, ut per gloſſ. *in eo. cap. inter hæreſim*, & Navar. *eo. capit.* 27. *numer.* 57. Comprehenduntur ſub eadem excommunicatione: Primò quidem ſcienter legentes, aut tenentes, vel imprimentes libros hæreticorum, ſeu eos defendentes, ne ad Inquiſitorum manus deveniant. Secundò, ſe ſubtrahentes ab obedientia mandatorum Apoſtolicæ Sedis, licet ſchiſmatici non ſint.

Secundò in eandem excommunicationis ſententiam incidunt omnes ad univerſale futurum concilium appellantes: ijque, quorum auxilio, aut conſilio fuerit appellatum; *per eandem Bull. Cæn. Dom. Clem. Pap. VIII. nu. 2.*

35 Appellatio enim eſt provocatio à minori ad majorem judicem, & non valeret conſuetudo, quòd à majori ad minorem appellaretur, gloſſ. *in cap. non putamus, in ver. officiali, de conſuetud. in 6.* & eſſet contra naturam appellationis, Felyn. *in rubr. de appell. circ. princ.* Ideò videmus, quòd à ſententia præfecti prætorio non appellatur, *l. 1. ff. de off. præf. præt.* Nec etiam à Principe, vel Senatu, *ut l. 1 ff. à qui appell. non lic.* & cùm Papa ſit ſuprà concilium ex alibi deductis, ad inferiorem appellari non poteſt.

36 Tertiò † fertur dicta excommunicatio contra omnes piratas, latrunculos maritimos, & illos præcipuè, qui in mari à monte Argentario, uſque ad Terracinam diſcurrentes, eos, qui in illo navigant, deprædantur, mutilant, interficiunt, rebuſvè, & bonis ſuis ſpoliant. Omneſque receptatores eorundem, & eis auxilium ſcienter dantes, vel favorem, ut per Navar. *dict. cap. 27. numer. 59.* Sayr. *in Theſ. caſ. conſc. lib. 3. cap. 7. numer 7. & dict. Bulla Cœnæ Domini num. 3.*

37 Navigantes † enim ſunt quaſi miſerabiles perſonæ, Abb *in c. excommunicationi, numer. 3. de raptor.* & propterea Eccleſia eos defendit, Graff. *deciſ. aur. c. 18. num. 64 par. 1. lib. 4.*

38 Quartò † contra rapientes bona Chriſtianorum naufragantium, *ut in eadem Bull. Cœnæ Domini, num. 4.* Cajet. *in c. 23 in verſ. excommunicatio*, & Navar. *in Manual. cap. 27. numer.* 118. Etiam de jure communi rapientes bona naufragantium incidunt in ſententiam excommunicationis ipſo facto, *dict. cap. excommunicationi*, & ibi gloſſ. *in verſ. ſubjacere, de raptor.* & etiam de jure civili bona naufragantium rapientes pœnam incurrunt, *ut in l. 1. & 3 ff. de incend. ruin. & naufr.*

39 Quintò † imponentes nova pedagia, & gabellas, vel eas augentes præterquàm in caſibus ſibi à jure, ſeu ex ſpeciali Sedis Apoſtolicæ licentia permiſſis, eandem ſententiam excommunicationis incurrunt, *ut in eadem Bull. numer. 5.* Navar. *dict. cap. 27. num 71.*

40 Sextò † fertur dicta excommunicatio contra falſificantes litteras Apoſtolicas etiam in forma Brevis, ac ſupplicationes gratiam, & juſtitiam concernentes, & falſo fabricantes litteras Apoſtolicas in eadem forma Brevis, falsòque ſignantes ſupplicationes ſub nomine Romani Pontificis, ſeu Vicecancellarij, aut eorum vicegerentium, *ut in eadem Bull. Cœnæ Dom. num. 6.* Navar. *eodem. capit 27. numer.* Tolet. *ubi ſuprà, c. 22. circ princ.* & Sayr *in*

aliquos pecuniis tantum, aut aſſaſſini officio utentes, vel ob particularem inimicitiam impetentes aliquem deferentem victualia, merces, & ſimilia alicui particulari perſonæ ad vendendum, vel donandum, non incidunt in Bullam Cœnæ Domini, ut per Sayr. *eodem capit. 12. numer. 4.*

44 Nonò † incurrunt vexantes in curia Romana morantes, aut venientes ad eam, vel ab ea recedentes, ſeu eos aliorum opera interficientes, mutilantes, ſpoliantes, capientes, detinentes, *ut per eandem Bull. num. 9.* & de quibus per Navar. *eodem cap. 21. num. 65.* & nomine curiæ non intelligitur Roma, ſeu cives Romani, ſed Sedes, & curia Apoſtolica; adeò ut oporteat, quòd perſonæ offenſæ vadant ad Sedem Apoſtolicam, aut ab illa recedant, ſeu in curia morentur, ratione, & intuitu negotiorum in curia agendorum, ut per Cajet. *in verb. excommunicatio, c 14.* Navar. *eodem nu. 65.* & Card. Tolet. *in expoſitione ejuſdem Bul.* § 7. *dub.* 1. Ad incurrendum autem dictam pœnam requiritur, quod offenſa ſequatur in perſonam accedentem, vel commorantem in curia, ſeu ab ea recedentem negotiorum, & non alia de cauſa: nec incurrit, qui in rixa aliquem occidit, vel offendit, ut per Navar. *ubi ſuprà* & Sayr. *eodem lib. 3. c. 13. num. 3.*

45 Appellatione enim morantium in curia, dicuntur curiales, qui ratione curiæ Pontificiæ Romæ ſunt, vel alibi cum ipſa curia aliò migrante, ſive mediatè, ſive immediatè Pontifici inſerviant, ſive ſint cum Cardinalibus, vel Epiſcopis, qui adſunt curiæ. Vnde Romani cives, & alij, qui alijs de cauſis Romæ ſunt, non dicuntur morantes in curia, Cajet. *in verb. excommunicatio*, & Tol. *eodem lib. 1. cap. 25. verſ aliud dubium.*

46 Decimò eandem † pœnam incurrunt vexantes Romipetas, ſeu peregrinos ad Vrbem devotionis, ſeu peregrinationis cauſa accedentes, & in ea morantes, vel ab ipſa recedentes, & in his dantes auxilium, conſilium, vel favorem, *ut in ead. Bull. Cœn. Domini nu. 9.* Tolet. *eod. c. 25. ver. excommunicatio decima.* & Sayr. *d. lib. 3. cap. 14. nu. 1. & 2.* Et ad dictam excommunicationem incurrendam, requiritur, ut offenſus ſit Romipeta, vel peregrinus, & accedat ad Vrbem Romam, ad viſitandam limina Apoſtolorum, non autem cauſa curioſitatis, licèt poſtea incidenter Apoſtolorum limina viſitet: & quod offendens probabiliter ſciat, offenſum tendere Romam cauſa devotionis, ut per Navar. *eod. cap. 27. n. 66.* & Graff. *deciſ. aur. cap. 18. nu. 114. par. 1. lib. 4.* eandemque pœnam incurrunt offendentes ſtantes, vel redeuntes.

47 Quia † privilegium datum ad eundum, intelligitur datum etiam ad morandum, & redeundum. *cap. quia diverſitatem in fi. ext. de conceſſ. preb. cap. ſtatutum. §. profe-rendo. de reſcrip. in. 6.* & Graff. *eod. n. 114.* Fuerunt enim etiam ab antiquo Romipetæ privilegiati, ita quòd illos offendentes excommunicationis ſententia innodabantur, *ut cap. ſi quis Romipetas. 24. quæſt. 3.*

48 Vndecimò, † offendentes ſanctæ R. E. Cardinales, Sedis Apoſtolicæ legatos, Patriarchas, Archiepiſcopos, Epiſcopos, Nuncios, aut eos à ſuis diœceſibus, territorijs, terris, ſeu dominij ejicientes, eaque mandantes, vel rata haben-

tes, ſeu præſtantes eis auxilium, conſilium, vel favorem, *ut per d. Bull. Cœna Domini n. 11. Navarr. eod. cap. 27. nu. 67* & Sayr. *d. lib. 3. cap. 15 num. 1.* offendentes autem Cardinales graves etiam pœnas incurrunt, *de quibus in c. fœlicis. de pœn. in 6.* Quas Pius V. innovavit, ſtatuens, ut quis etiam à nudo conſilio, aut à ſimplici favore, quempiam, aut horum adminiſtratorum, vel conſciorum conjurationis, ſive conſpirationis, aut commiſſi, committendive criminis in perſonam Cardinalis illorumve fautorum, receptatorum, vel occultatorum non excuſetur, ſed excommunicationis laqueo innodatus crimine læſæ majeſtatis reus, infamiamque ac omnes pœnas, *de quibus in dicto c. fœlicis* eo ipſo incurrat, *ut in conſtit. Pij V. in Bull Rom. cap. 93.* offendentes quoque Epiſcopos graves etiam pœnas incurrunt; *de quibus in clem. ſi quis ſuadente de pœn.* & qui dictas pœnas incurrant tradit Sayr. *eo cap. 15 per tot.*

49 Duodecimò † eandem excommunicationis ſententiam incurrunt qui per ſe, vel per alias perſonas eccleſiaſticas, vel ſeculares quaſcunque ad Romanam curiam pro eorum negotijs, & cauſis recurrentes, ac illa in eadem curia proſequentes, aut procurantes, negotiorumve geſtores, advocatos, procuratores, & agentes, ſeu etiam auditores, vel judices ſuper dictis cauſis, vel negotijs deputatos percutiunt, bonis ſpoliant, ſeu, qui per ſe, vel per alios, directè, vel indirectè, delicta hujuſmodi committere, exequi, vel procurare, aut in eiſdem auxilium, conſilium, vel favorem præſtare non verentur; cujuſcumque præeminentiæ, & dignitatis fuerint, *ut in ead. Bull. nu. 2.* & per Nav. *d. c. 27. n. 68.*

50 Qui † enim ex cauſa litis, vel negotij in curia Romana morantur, ſunt ſub protectione Sedis Apoſtolicæ, ut per Cajet *in ver. excommunicatio cap. 15.* Sed ad incurrendam dictam excommunicationem, hoc caſu requiritur, ut læſio fiat intuitu negotiorum, aut cauſarum in curia Romana pendentium; alioquin, ſi ex ira, aut voluntate furandi, vel contracta aliunde inimicitia, dictæ injuriæ litigantibus, & alijs perſonis præfatis inferantur, in eandem excommunicationem non incurrunt. Cajet. *in verb. excommunicatio d. c. 15.* Armil. *in verb. excommunicatio 6.* & Graff. *deciſ. aur. c. 18. n. 118 par. 1. lib. 3.* qui autem dictam excommunicationem incurrant, tradit Sayr. *in d. lib. 3. c. 16. num. 2.* Et limitantur generaliter omnes actiones, propter quas dicta excommunicatio fertur, quando occaſione, vel intuitu cauſarum, vel negotiorum fiunt, ut per Card. Tolet. *d. lib. 1. c. 26. verſ. limitatur tamen.*

51 Decimotertiò † appellantes à gravamine, vel futura executione litterarum Apoſtolicarum ad judices ſeculares, quivè judices executionem earundem litterarum impediunt, & prohibent; ac ſtatuunt, ne habeatur recurſus ad Sedem Apoſtolicam pro litteris impetrandis, vel impetrata retinent, eandem excommunicationis pœnam incurrunt, *ut in ead. Bull. nu. 13.* Navar. *eod. cap. 27. num. 68.* & Graff. *d. cap. 18. num. 119.* Quæ autem perſonæ in dictam excommunicationis ſententiam incurrant, & quando, diffuſè ponit Sayr. *in eodem lib. 3. cap. 17.* Et nihil refert an dicta impedimenta fiant auctoritate publica vel privata, ſive eccleſia-

cleſiaſtica, ſive ſeculari, ut per Navar. *dicto num. 68. verſ. declaratio prima*, & Sayr. *d. cap. 17. in fin.*

52 Decimoquartò † omnes, qui per ſe, vel per alios auctoritate propria, ac de facto quarumcunque exemptionum, vel aliarum gratiarum, & litterarum Apoſtolicarum prætextu beneficiales, & decimarum, ac alias cauſas ſpirituales, & ſpiritualibus annexas ab auditoribus, & commiſſarijs Apoſtolicis, alijsque judicibus eccleſiaſticis avocant, illarumque curſum impediunt; ac ſe ad illarum cognitionem, tanquam judices interponunt.

53 † Quive partes actrices, quæ illas committi fecerunt, ac faciunt ad revocandum, ac revocari faciendum citationes, vel inhibitiones, aut alias litteras in eis decretas, & ad faciendum, vel conſentiendum eos, contra quos tales inhibitiones emanarunt, à cenſuris, & pœnis in illis contentis abſolvi per ſtatutum, vel alias compelluntur, &c. Et quia Navar. hanc clauſulam difficilem, & obſcuram intactam abſque aliqua expoſitione reliquit, ut inquit Vivald. *in Candel Aur. ſuper explanatione, ejuſdem Bull Cœn. Domini caſ. 14. nu. 99.* Animadvertendum eſt, quòd pluribus modis judices eccleſiaſtici à laicis ad revocandas inhibitiones ſententiaſque, cenſuras, & pœnas compelli dicuntur.

54 Primò † per ſtatuta, edicta, vel decreta laicalia, *ut in Bull. Cœn. Domini nu. 14.* ibi per ſtatuta vel alias compellunt. Et ſtatuta hujuſmodi ſunt nulla de jure etiam Cæſareo *auth. caſſa*, & ibi Bart. *C. de Sacroſanct. Eccleſ & de jure canonico* ut per Abb. *in cap. adverſus num. 2. 7. & 11. de immunitat. Eccleſ.*

55 Facientes autem † ſervare ſtatuta, & conſuetudines introductas contra Eccleſiæ libertatem, niſi ea infra duos menſes fecerint amoveri, ſententiam excommunicationis incurrunt, *ut ca. noverint, de ſentent. excom.* & non ſufficit eorum caſſatio, ſed debent aboleri, & cancellari de volumine, ut per Bart. *in d. auth. caſſa, in fin.* Felin. *poſt alios in cap. Eccleſia S. Maria num. 109* quem refert, & ſequitur Card. Tolet. *in lib. 1. inſtr. ſacerd. cap. 37. verſ. adverte autem*, & Bull. Cœn. Domini per ſe patet *ſub num. 20. ver. declarantes*, 56 † ibi, ac quoad eos, qui contra eccleſ. libertatem, ut præmittitur, ſtatuta fecerint, niſi priùs ſtatuta, ordinationes, conſtitutiones, prærogativas, & decreta hujuſmodi publice revocaverint, & ex archivijs ſeu capitularibus locis, aut libris, in quibus annotata reperiuntur, deleri & caſſari; ac nos de revocatione hujuſmodi etiam certiores fecerint: abſolutiones eos non comprehendere, nec eis aliter ſuffragari, quin etiam per hujuſmodi abſolutionem, aut quoſcumque alios actus contrarios tacitos, vel expreſſos, ac etiam per patientiam, & tolerantiam noſtram, vel ſucceſſorum noſtrorum quantocunque tempore continuata, in præmiſſis omnibus, & ſingulis quibuſcumque juribus Sedis Apoſtolicæ, ac Sanctæ Romanæ Eccleſiæ undecumque, & quandocumque quæſitis, & quærendis, nullatenus præjudicare poſſe, ac debere.

57 † Et illa verba, in præmiſſis omnibus, & ſingulis in fine Bullæ poſita, ſunt relativa, quæ comprehendunt omnia in Bulla narrata, quibus quoviſmodo præjudicari non poteſt, *l. aſſe toto*, & ibi

Bart. *ff. de hæred. inſt.* Ruin. *conſ.* 131. *num.* 1. *vol.* 2. & Gior. *conſ.* 75. *nu.* 8. *vol.* 1.

58 Secundò, † judices eccleſiaſticos carcerando, vel quocumque quæſito colore arreſtando, unde libertas eccleſiaſtica læditur, & deprimitur, cum hoc timore perterriti non audeant, quandoque judices eccleſiaſticam juriſdictionem liberè exercere, ſed ipſa juriſdictio reſtringatur contra verba expreſſa Bullæ, *ut num.* 15.

59 Tertiò, † qui non tantùm judices, ſeu Prælatos Eccleſiaſticos carcerant, arreſtant, vel alijs pœnis afficiunt, ſed etiam, qui eadem de cauſa fratres, nepotes, aut alios conſanguineos, vel affines Prælatorum, & judicum eccleſiaſticorum, eiſdem, vel ſimilibus pœnis etiam privationis bonorum, dignitatum, & officiorum, aut exilij afficiunt. Quemadmodum Henricus Angliæ Rex, & Magiſtratus illius Sancti Thomæ Cantuarienſis propinquos affecit, ut ſcripſit Ioannes Carnot. Epiſc. *in martyr. ejuſdem Sancti Thomæ.* Metus enim illatus conſanguineis clerici, habetur pro illato ipſi clerico quo ad intimidandum clericum, *cap. ſciant cuncti de elect. in* 6. Felyn. *in cap. Eccleſia Sancta Mariæ, num.* 99. *verſ. nemo unquam de conſtit.* & meliùs *in cap. litteras, nu.* 20. *verſ. ex quo infert de præſumpt.* & Bald. *in quæſt. de ſchiſmat. num.* 13. Quoniam injuria facta conſanguineo, mihi facta videtur, gloſſ. *in clem.* 2. *in verb. quomodolibet, de ſentent. excommunic.* Felyn. *in cap. Petrus in princip. de homicidio,* & Bart. *in l. de pupillo,* §. *ſi quis ipſi num.* 18. *ff. de nou. op. nunc.* prout injuria facta fratri alijs fratribus facta videtur, Decian. *reſponſ.* 34. *num.* 60. *volu.* 4. & injuria facta uni de agnatione cenſetur facta omnibus *l. lex Cornelia*, & ibi Bart. *in princip. ff. de injur.* & Alexan. *conſ.* 24. *num.* 19 *lib.* 2.

60 Nam † videmus, etiam animalia irrationalia timere percuſſiones, quæ ipſorum cauſa alijs inferuntur, ſiquidem in civitate Florentiæ præter alias extraneas feras, leones cuſtodiuntur, qui licèt omnium ferarum ſint atrociores, manſueſcunt tamen, ac domantur, dum coram ſe vident canem aliquem verberari, ut experientia docet. Ideò, qui in odium Prælatorum, ſeu judicum Eccleſiaſticorum, conſanguineos, vel affines eorundem, aut aliorum clericorum carcerant, percutiunt, eorum bonis, gradibus, & dignitatibus ſpoliant, ſeu aliàs injuſtè perſequuntur & gravant, ſunt ipſo facto ſententia excommunicationis innodati, *dicto capit. ſciant cuncti*, & ibi. gloſſ. *in verb. conſanguineos, de elect. in* 6. *clem.* 2. juncta gloſſ. *in verb. quomodolibet*, ubi etiam Abb. *nu.* 8. *de ſentent. excommunicat. cap. quoniam* juncta gloſſ. *in verb. propinquorum, de immunit. Eccleſ. in* 6. & *cap. quicumque*, *ubi etiam* gloſſ. quæ tuetur quoque familiares in verb. ſuorum conſanguineorum, & familiarium, & ibi Dom. & Fran. *de ſentent. excomm. eod. lib.* & Barb. *in cap. licet, colum.* 15. *de probat.* Talia enim committentes, & committi mandantes tacitè, & indirectè lædunt, & deprimunt, ac reſtringunt libertatem eccleſiaſticam, quia non omnes, quemadmodum Sanctus Thomas Cantuarienſis, qui non reſpexit carnem, & ſanguinem, pericula propinquorum non curant; ſed quamplures, ut temporalia conſanguineorum, ſeu affinium damna

damna hac de cauſa imminentia evitent, eccleſiaſticam immunitatem non ſuſtinent.

61 Vnde, † qui ſunt cauſa, in eandem excommunicationem incidunt, *ut in eadem Bulla Cœnæ Domini n. 15.* & Navar. *in manual. cap. 27. num. 70.*

Taciti enim & expreſſi eadem eſt virtus, *l. cum quid* & ibi Bar. *num. 4.* & Iaſ. *num. 5. ff. ſi cert. pet.* Aut qui executionem litterarum Apoſtolicarum, ſeu executorialium proceſſum, & decretorum prædictorum quomodolibet impe-

62 diunt, † vel ſuum ad id conſilium, aut aſſenſum præſtant, etiam prætextu violentiæ prohibendæ, vel aliarum prætenſionum, ſeu etiam donec ipſi ad Papam informandum, ut aiunt, ſupplicaverint, aut ſupplicari fecerint; niſi ſupplicationes hujuſmodi coram Sede Apoſtolica legitimè proſequantur, etiamſi talia committentes fuerint Præſidentes, cancellariarum, conſiliorum, Parlamentorum, cancellarij, Vicecancellarij, Conſiliarij, Ordinarij vel extraordinarij quorumcumque principium ſæcularium, etiamſi Imperiali, Regali, Ducali, vel alia quacumque fulgeant dignitate, aut Archiepiſcopi, Epiſcopi, Abbates, Commendatarij, ſeu Vicarij fuerint, *ut in eadem Bulla Cœnæ Domini, nu. 14.* & ibi Navar. *num. 69.* Sayr. *in Theſ. caſ. conſ. eodem lib. 3. capi. 18. num. 1.* & Graſſ. *etiam. capi. 18. eod. lib. 4. num. 124.*

63 Cauſas † in quibus judices laici ſe ingerere non debent, & perſonas ſpeciales, quæ hoc capite continentur, plenè ſcripſit Sayr. *eodem cap. 18. num. 2.* Et cùm verba Bullæ Clemen. Papæ VIII. *num. 14.* ſatis ſint clara, quænam perſonæ comprehendantur, non eſt opus recurrere ad argumenta, quia in claris non eſt opus conjecturis, *l. continuus, §. cum quis, ff. de verb. obl.* & Jaſ. *in l. plane, §. ſi eadem, nu. 4. ff. de leg. 1.*

64 Nec † obſtat, ſi dicatur, quòd hujuſmodi inſequentes quandoque ſint tolerati, & non evitentur; quia inde non ſequitur eos non eſſe excommunicatos, ut per Navar. *in dicto capit. 27. num. 35. verſ. nota primò, & in conſ. 15. numer. 2. de hæret. par. 2. lib. 5.* ſed ſunt excommunicati ex ſupra deductis.

Ad dictam tamen pœnam incurrendam requiritur, ut à judicibus, & magiſtratibus prædicta auctoritate fiant, Navar. *eodem c. 27. n. 71. verſ. declaratio prima.* & eandem incurrunt Prælati eccleſiaſtici avocantes cauſas à delegatis Apoſtolicis, ut per Sayr. *dict. c. 18. nu. 5.*

65 Et † nullo caſu poſſunt laici cauſas ad forum eccleſiaſticum ſpectantes, ad eorum tribunal trahere, cum nec ſub prætextu violentiæ prohibendæ, cui per ſupplicationem poteſt provideri; ut per eundem Sayr. *ubi ſupra numer. 6 & 9.* Opinionem, quòd laici clericos ad forum ſeculare trahere, & in cauſis eccleſiaſticis ſe intromittere poſſint, quàm in pluribus Covar. *lib. practic. quæſtion. quæſt. 35.* & alij quos refert Azor. *in 1. par. inſtit. moral lib. 5. cap. 12. verſ. quæri ſolet*, ſuſtinere conantur; intrepidè tenet idem Azor. ſubſiſtere non poſſe.

66 Spiritualis enim in pertinentibus † ad fidem, & ad ſalutem animæ, ac in rebus, quæ ad bonum univerſale Eccleſiæ pertinent, de poteſtate ſeculari judicare poteſt: cui conſequens eſt, in hujuſmodi perſonis, & cauſis eccleſiaſticis poteſtatem ali-

laicam ſe nulla ratione interponere debere, aut poſſe, ut fuit à Rot. deciſum *ut infra ſub numer. 91. 92. & 95* Farinac. *in prax. crimin. cap. 8. numer. 18. & n. 28.* Ac propterea contrafacientes à Papa excommunicationis vinculo meritò, ac juſtè feriuntur, ut per Sayr. *ibidem, numer. 8. verſ. primo quidem & num: 9.* Et quòd, neque in caſu neglectæ, vel denegatæ juſtitiæ, nec timore violentiæ licitum ſit clericos ad judicium ſeculare vocare, probat text. *in c. qualiter, & quando, in fin & ibi gloſſ. final.* Hoſt. *num. 3.* Abb. *antiq* & Io. Andr. *n. 1.* Abb. Panor. *num. 8. & num. 3. & alii communiter, de jud:* colligentes differentiam inter judicem ſecularem, & eccleſia-

67 ſticum, & † quòd, cum judex eccleſiaſticus ſit major, & ſuperior, poſſit ſecularis judicis negligentiam ſupplere, & illum corrigere, *ut c. ex tranſmiſſa, c. licet, & cap. ex tenore, de for: comp.* poſt plures alios quos citat, probat Azor *dict. par. 1. inſtit. moral. lib. 5. cap. 12, verſ. ſed dubitari, ibi, ſed neque in caſu.*

68 Spirituales † cauſæ ſunt: beneficiales, & decimarum, de quibus ſupra; matrimoniales, *cap. accedentibus, de exceſſ. prælat. &* concil. Trident. *can 12. de ſacr. mat. ſeſſ. 24.* hæreticorum, & de hæreſi ſuſpectorum, *cap. ut inquiſitionis, §. prohibemus. de hæret, in 6.* ſortilegorum, ſuperſtitionum, uſurarum, aſtrologorum, & aliorum, *de quibus in conſtit. Sixti Papæ V. in 2. par. Bull. cap. 21. §. ac perpetuo,* cenſurarum eccleſiaſticarum, conc, Trident. *cap. 3. §. nefas autem, ſeſſ. 25. de reform.* cauſæ clericorum *dict: cap. ſi diligenti, de for. comp.* & Abb. *in cap. 1. numer. 1. eod. tit.* ſimoniacorum, ut per gloſſ. ſi *in c. cum ſit generale, de for. comp.* legitimitatis, an quis ſit ex legitimo matrimonio natus; jus ſepulturæ, & aliæ, *ut c. tuam, de ord. cogn. cap. lator. cap. cauſam, qui fil. ſint leg.* & Azor. *in lib. 1. inſt. moral. cap. 14. in princ. par. 1.* & aliæ de quibus per Sigiſm. Scac. *in tract. de jud. cauſ. civil. cximin. lib. 1. cap. 11. num 50. & 51.* & Farinac. *in prax. crim. quæſt. 8 num. 20.*

69 † Et regulariter judex eccleſiaſticus poteſt cognoſcere de criminibus laicorum, quando crimina ſunt adinuenta de jure canonico, ſeu habent originariam prohibitionem à canonibus non à legibus: vel, ubi reperitur à canonibus impoſita pœna etiã laicis, *ut in cap. contra idolorum, 26. quæſt. 10,* & Abb. *in d. cap. cum ſit generale in fin.* Et ſpiritualibus annnexæ, ſub præſenti excommunicatione comprehenduntur.

70 Sunt enim ſpiritualibus † annexæ cauſæ juriſpatronatus, Graff. *deciſ. aur. par. 1. lib. 4. cap. 18. num. 125.* & quæ à judicio cenſurarum dependent, ut ſacrilegii, quod eſt crimen mixti fori. Felyn. *in cap. cum ſit generale, num. 1. & 17. de for. comp.* Si pro eodem crimine judex eccleſiaſticus promulgavit cenſuras, & laicus prætendit de eodem cognoſcere: Aut ſi redditus, & proventus eccleſiaſticos laicus uſurpaverit, & propterea fuerit declaratus ſententiam excommunicationis incurriſſe; judex verò ſecularis prætendat cauſæ cognitionem ad ipſum ſpectare, *per cap. ſi clericus laicum, de for. comp.* nihilominus cauſæ cognitio ad eccleſiaſticum ſpectat.

71 † Quia de connexis idem eſt judicium, *cap. translato. de conſtit.* quodque judex eccleſiaſticus debeat etiam cognoſcere

de

de connexis excommunicationi, in terminis Neviz. *in ſylu. nupt. de lit. monit. libr. 3. num. 59.* facit text. *in l. quæ religioſis, ff. de rei vendi* Graff, *d. cap.* 18, *num.* 125. & Azor. *ubi ſub. verſ. cauſa quaſi.*

72 † An autem excommunicatio legitimè, vel nè ſit promulgata, aut publicata, ad judicem eccleſiaſticum cognitio ſpectat. Conc. Trid. *cap. 3. §. nefas autem, ſeſſ. 25. de reform.*

73 Decimoquintò † in eandem excommunicationem incidunt judices ſeculares, qui perſonas eccleſiaſticas ad ſua tribunalia, præter juris canonici diſpoſitionem, trahunt, vel quomodolibet faciunt, unde libertas eccleſiaſtica tollatur, ſeu in aliquo lædatur, vel deprimatur, aut aliàs quovis modo reſtringatur; ſive Sedis Apoſtolicæ, ſive quarumcunque eccleſiarum juribus, quomodolibet, directè, vel indirectè, tacitè vel expreſsè præjudicetur. Sayr. *eod.*

74 *lib. 3. c. 19. n. 1.* † in hanc autē excommunicationem incidunt facientes, ordinantes, publicantes ſtatuta, ordinationes, conſtitutiones pragmaticas, & alia quævis decreta in genere, vel in ſpecie, quibus libertas eccleſiaſtica tollitur, aut in aliquo læditur, vel deprimitur, aut reſtringitur; vel Apoſtolicæ Sedis, aut quarumcunq; eccleſiarum directè, vel indirectè, juribus præjudicatur. Et, qui dictis ſtatutis, & decretis factis, & ordinatis contra prædictam libertatem eccleſiæ utuntur, ut per Sayr. *ubi ſuprà num. 3* Et non ſolum judices ſeculares dicta excommunicatione ligantur, ſed etiam Prælati eccleſiaſtici, qui inſtituuntur à Regibus, & Principibus ad cauſas hujuſmodi: ut quando inſtituuntur Proreges, & Gubernatores Regni, vel Provinciæ, ſi ad forum laicale perſonas eccleſiaſticas trahunt, *ut in ead. Bull. Cœn. Domini, n. 14.* & idem Sayr. *ubi ſup. nu. 4.* Quinimò, animadvertere debent quoque Epiſcopi, aliique eccleſiarum Prælati, & ſacerdotes, qui Regibus, & aliis Principibus in violanda eccleſiaſtica libertate conſentiunt, ſibi imminere etiam alias accerrimas pœnas, ut inquit. Maiol. *de admir. natu. reb. colloq 1. pag. 54. poſt. med.* & concil. Trident. *cap. 11. de reform. ſeſſ. 22.*

75 Excluduntur † tamen per illa verba, præter juris canonici diſpoſitionem, ab hac cenſura, qui laica poteſtate perſonas eccleſiaſticas in caſibus à jure permiſſis, ad ſua tribunalia trahunt, & plures ſunt caſus à jure permiſſi.

Primò enim in cauſa feudali, quando perſona eccleſiaſtica fuit inveſtita de feudo à domino ſeculari; quia tunc in cauſa feudi poteſt clericus per laicum trahi ad forum ſeculare, *cap. ex tranſmiſſa, & cap. verum,* & ibi Abb. *num. 17. de for. comp* eccleſiaſticæ enim perſonæ pro feudo, quod tenent à ſecularibus, illis juramentum fidelitatis præſtare tenentur, *ut c. vnic. §. verum, de ſtat. reg. in 6.*

76 Sed pro † feudis, quæ ſunt de menſa eccleſiarum Epiſcopi, & alii Prælati, Papæ fidelitatis juramentum, de non alienando præſtare debent, *ut in cap. 2. de feud. cum ſupra in cap. 10. deductis:* & alii inferiores in manibus Epiſcoporum, aut aliorum Prælatorum, & coram illis cauſas agere, *ut in eod. c. vnic. §. Epiſcopu autem.*

77 Secundò † in cauſa reconventionis, quia clericus agens contra laicum coram judice ſeculari, poteſt ibi reconveniri, in cauſis tamen civilibus tantùm, licet, & hæc opinio apud me non careat difficultate ex-

Bart. *ff. de hered. inſt.* Ruin. *conſ.* 131. *num.* 1. *vol.* 2. & Gibr, *conſ.* 75. *nu.* 8. *vol.* 1.

58 Secundò, † judices eccleſiaſticos carcerando, vel quocumque quæſito colore arreſtando, unde libertas eccleſiaſtica læditur, & deprimitur, cum hoc timore perterriti non audeant, quandoque judices eccleſiaſticam juriſdictionem liberè exercere, ſed ipſa juriſdictio reſtringatur contra verba expreſſa Bullæ, *ut num.* 15.

59 Tertiò, † qui non tantùm judices, ſeu Prælatos Eccleſiaſticos carcerant, arreſtant, vel alijs pœnis afficiunt, ſed etiam, qui eadem de cauſa fratres, nepotes, aut alios conſanguineos, vel affines Prælatorum, & judicum eccleſiaſticorum, eiſdem, vel ſimilibus pœnis etiam privationis bonorum, dignitatum, & officiorum, aut exilij afficiunt. Quemadmodum Henricus Angliæ Rex, & Magiſtratus illius Sancti Thomæ Cantuarienſis propinquos affecit, ut ſcripſit Ioannes Carnot. Epiſc. *in martyr. ejuſdem Sancti Thomæ.* Metus enim illatus conſangnineis clerici, habetur pro illato ipſi clerico quo ad intimidandum clericum, *cap. ſciant cuncti de elect. in* 6. Felyn. *in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ, num.* 99. *verſ. nemo unquam de conſtit.* & meliùs *in cap. litteras, nu.* 20. *verſ. ex quo infert de præſumpt.* & Bald. *in quæſt. de ſchiſmat. num.* 13. Quoniam injuria facta conſanguineo, mihi facta videtur, gloſſ. *in clem.* 2. *in verb. quomodolibet, de ſentent. excommunic.* Felyn. *in cap. Petrus in princip. de homicidio*, & Bart. *in l. de pupillo*, §. *ſi quis ipſi num.* 18. *ff. de nou. op. nunc.* prout injuria facta fratri alijs fratribus facta videtur, Decian. *reſponſ.* 34. *num.* 60. *vol.* 4. & injuria facta uni de agnatione cenſetur facta omnibus *l. lex Cornelia*, & ibi Bart. *in princip. ff. de injur.* & Alexan. *conſ.* 24. *num.* 19 *lib.* 2.

60 Nam † videmus, etiam animalia irrationalia timere percuſſiones, quæ ipſorum cauſa alijs inferuntur, ſiquidem in civitate Florentiæ præter alias extraneas feras, leones cuſtodiuntur, qui licèt omnium ferarum ſint atrociores, manſueſcunt tamen, ac domantur, dum coram ſe vident canem aliquem verberari, ut experientia docet. Ideò, qui in odium Prælatorum, ſeu judicum Eccleſiaſticorum, conſanguineos, vel affines eorundem, aut aliorum clericorum carcerant, percutiunt, eorum bonis, gradibus, & dignitatibus ſpoliant, ſeu aliàs injuſtè perſequuntur & gravant, ſunt ipſo facto ſententia excommunicationis innodati, *dicto capit. ſciant cuncti*, & ibi. gloſſ. *in verb. conſanguineos, de elect. in* 6. *clem.* 2. juncta gloſſ. *in verb. quomodolibet*, ubi etiam Abb. *nu.* 8. *de ſentent. excommunicat. cap. quoniam* junct. gloſſ. *in verb. propinquorum, de immunit. Eccleſ. in* 6. & *cap. quicumque*, ubi etiam gloſſ. quæ tuetur quoque familiares in verb. ſuorum conſanguineorum, & familiarium, & ibi Dom. & Fran. *de ſentent. excomm. eod. lib.* & Barb. *in cap. licet, colum.* 15. *de probat.* Talia enim committentes, & committi mandantes tacitè, & i directè lædunt, & deprimunt, ac reſtringunt libertatem eccleſiaſticam, quia non omnes, quemadmodum Sanctus Thomas Cantuarienſis, qui non reſpexit carnem, & ſanguinem, pericula propinquorum non curant; ſed quamplures, ut temporalia conſanguineorum, ſeu affinium

damna

damna hac de cauſa imminentia evitent, eccleſiaſticam immunitatem non ſuſtinent.

61 Vnde, † qui ſunt cauſa, in eandem excommunicationem incidunt, *ut in eadem Bulla Cœnæ Domini n. 15.* & Navar. *in manual. cap. 27. num. 70.*

Taciti enim & expreſſi eadem eſt virtus, *l. cum quid* & ibi Bar. *num. 4.* & Iaſ. *num. 5. ff. ſi cert. pet.* Aut qui executionem litterarum Apoſtolicarum, ſeu executorialium proceſſum, & decretorum prædictorum quomodolibet impe-

62 diunt, † vel ſuum ad id conſilium, aut aſſenſum præſtant, etiam prætextu violentiæ prohibendæ, vel aliarum prætenſionum, ſeu etiam donec ipſi ad Papam informandum, ut aiunt, ſupplicaverint, aut ſupplicari fecerint; niſi ſupplicationes hujuſmodi coram Sede Apoſtolica legitimè proſequantur, etiamſi talia committentes fuerint Præſidentes, cancellariarum, conſiliorum, Parlamentorum, cancellarij, Vicecancellarij, Conſiliarij, Ordinarij vel extraordinarij quorumcumque principium ſæcularium, etiamſi Imperiali, Regali, Ducali, vel alia quacumque fulgeant dignitate, aut Archiepiſcopi, Epiſcopi, Abbates, Commendatarij, ſeu Vicarij fuerint, *ut in eadem Bulla Cœnæ Domini, nu. 14.* & ibi Navar. *num. 69.* Sayr. *in Theſ. caſ. conſ. eodem lib. 3. capi. 18. num. 1.* & Graff. *etiam. capi. 18. eod. lib. 4. num. 124.*

63 Cauſas † in quibus judices laici ſe ingerere non debent, & perſonas ſpeciales, quæ hoc capite co[n]ti[n]entur, plenè ſcripſit Sayr. *eodem cap. 18 num. 2.* Et cùm verba Bullæ Clemen, Papæ VIII. *num. 14.* ſatis ſint clara, quænam perſonæ comprehendantur, non eſt opus recurrere ad argumenta, quia in claris non eſt opus conjecturis, *l. continuus, §. cum quis, ff. de verb. obl.* & Jaſ. *in l. plane, §. ſi eadem, nu. 4. ff. de leg. 1.*

64 Nec † obſtat, ſi dicatur, quòd hujuſmodi inſequentes quandoque ſint tolerati, & non evitentur; quia inde non ſequitur eos non eſſe excommunicatos, ut per Navar. *in dicto capit. 27. num. 35. verſ. nota primò, & in conſ. 15. numer. 2. de haret. par. 2. lib. 5.* ſed ſunt excommunicati ex ſupra deductis.

Ad dictam tamen pœnam incurrendam requiritur ut à judicibus, & magiſtratibus prædicta auctoritate fiant, Navar. *eodem c. 27. n. 71. verſ. declaratio prima.* & eandem incurrunt Prælati eccleſiaſtici avocantes cauſas à delegatis Apoſtolicis, ut per Sayr. *dict. c. 18. nu. 5.*

65 Et † nullo caſu poſſunt laici cauſas ad forum eccleſiaſticum ſpectantes, ad eorum tribunal trahere, cum nec ſub prætextu violentiæ prohibendæ, cui per ſupplicationem poteſt provideri; ut per eundem Sayr. *ubi ſupra numer. 6 & 9.* Opinionem, quòd laici clericos ad forum ſeculare trahere, & in cauſis eccleſiaſticis ſe intromittere poſſint, quàm in pluribus Covar. *lib. practic. quæſtion. quæſt. 35.* & alij quos refert Azor. *in 1. par. inſtit. moral. lib. 5. cap. 12. verſ. quæri ſolet*, ſuſtinere conantur; intrepidè tenet idem Azor. ſubſiſtere non poſſe.

66 Spiritualis enim in pertinentibus † ad fidem, & ad ſalutem animæ, ac in rebus, quæ ad bonum univerſale Eccleſiæ pertinent, de poteſtate ſeculari judicare poteſt: cui conſequens eſt, in hujuſmodi perſonis, & cauſis eccleſiaſticis poteſtatem

ali-

laicam ſe nulla ratione interponere debere, aut poſſe, ut fuit à Rot. deciſum, ut *infra ſubnumer.*91. 92. *&* 95 Farinac. *in prax. crimin. cap.* 8. *numer.* 18. *&* n. 28. Ac propterea contrafacientes à Papa excommunicationis vinculo meritò, ac juſtè feriuntur, ut per Sayr. *ibidem, numer.* 8. *verſ. primo quidem & num:*9. Et quòd, neque in caſu neglectæ, vel denegatæ juſtitiæ, nec timore violentiæ licitum ſit clericos ad judicium ſeculare vocare, probat text. *in c. qualiter, & quando, in fin & ibi gloſſ. final.* Hoſt. *num.*3. Abb. *antiq.* & Io. Andr. *n.* 1. Abb. Panor. *num.* 8. *& num.* 3. *& alii communiter, de jud:* colligentes differentiam inter judicem ſecularem, & eccleſia-

67 ſticum, & † quòd, cum judex eccleſiaſticus ſit major, & ſuperior, poſſit ſecularis judicis negligentiam ſupplere, & illum corrigere, *ut* c. *extranſmiſſa*, c. *licet, & cap. ex tenore, de for: comp.* poſt plures alios quos citat, probat Azor *dict. par.*1. *inſtit. moral. lib.* 5. *cap.* 12, *verſ. ſed dubitari, ibi, ſed neque in caſu.*

68 Spirituales † cauſæ ſunt: beneficiales, & decimarum, de quibus ſupra; matrimoniales, *cap. accedentibus, de exceſſ. prælat. &* concil. Trident. *can* 12. *de ſacr. mat. ſeſſ.* 24. hæreticorum, & de hæreſi ſuſpectorum, *cap. ut inquiſitionis, §. prohibemus. de hæret, in 6.* ſortilegorum, ſuperſtitionum, uſurarum, aſtrologorum, & aliorum, *de quibus in conſtit. Sixti Papæ V. in* 2. *par. Bull. cap.* 21. *§. ac perpetuo*, cenſurarum eccleſiaſticarum, conc, Trident. *cap.* 3. *§. nefas autem, ſeſſ.* 25. *de reform.* cauſæ clericorum *dict: cap. ſi diligenti, de for. comp.* & Abb. *in cap.* 1. *numer.* 1. *eod. tit.* ſimoniacorum, ut per gloſſ. fi *in* c. *cum ſit generale, de for. comp.* legitimitatis, an quis ſit ex legitimo matrimonio natus; jus ſepulturæ, & aliæ, *ut* 6. *tua n, de ord. cogn. cap. later. cap. cauſa n, qui fil. ſing. leg.* & Azor. *in lib.* 1. *inſt. moral. cap.* 14. *in princ. par.* 1. & aliæ de quibus per Sigiſm. Scac. *in tract. de jud. cauſ. civil. crimin. lib.* 1. *cap.* 11. *num* 50. *&* 51. & Farinac. *in prax. crim. quæſt.* 8 *num.* 20.

69 † Et regulariter judex eccleſiaſticus poteſt cognoſcere de criminibus laicorum, quando crimina ſunt adinuenta de jure canonico, ſeu habent originariam prohibitionem à canonibus non à legibus: vel, ubi reperitur à canonibus impoſita pœna etiā laicis, *ut in cap. contra idolorum,* 26. *quæſt.* 10, & Abb. *in d. cap. cum ſit generale in fin.* Et ſpiritualibus annnexæ, ſub præſenti excommunicatione comprehenduntur.

70 Sunt enim ſpiritualibus † annexæ cauſæ juriſpatronatus, Graff. *deciſ. aur. par.* 1. *lib.* 4. *cap.* 18. *num.* 125. & quæ à judicio cenſurarum dependent, ut ſacrilegii, quod eſt crimen mixti fori. Felyn. *in cap. cum ſit generale, num.* 1. *&* 17. *de for. comp.* Si pro eodem crimine judex eccleſiaſticus promulgavit cenſuras, & laicus prætendit de eodem cognoſcere: Aut ſi redditus, & proventus eccleſiaſticos laicus uſurpaverit, & propterea fuerit declaratus ſententiam excommunicationis incurriſſe; judex verò ſecularis prætendat cauſæ cognitionem ad ipſum ſpectare, *per cap. ſi clericus laicum, de for. comp.* nihilominus cauſæ cognitio ad eccleſiaſticum ſpectat.

71 † Quia de connexis idem eſt judicium, *cap. tranſlato. de conſtit.* quodque judex eccleſiaſtieus debeat etiam cognoſcere

de

de connexis excommunicationi, in terminis Neviz. *in ſylu. nupt. de lit. monit. libr. 3. num. 59.* facit text. *in l. quæ religioſis, ff. de rei vendi* Graff. *d. cap. 18. num. 125.* & Azor. *ubi ſub. verſ. cauſa quaſi.*

72 † An autem excommunicatio legitimè, vel nè ſit promulgata, aut publicata, ad judicem eccleſiaſticum cognitio ſpectat. Conc. Trid. *cap. 3. §. nefas autem, ſeſſ. 25. de reform.*

73 Decimoquintò † in eandem excommunicationem incidunt judices ſeculares, qui perſonas eccleſiaſticas ad ſua tribunalia, præter juris canonici diſpoſitionem, trahunt, vel quomodolibet faciunt, unde libertas eccleſiaſtica tollatur, ſeu in aliquo lædatur, vel deprimatur, aut aliàs quovis modo reſtringatur; ſive Sedis Apoſtolicæ, ſive quarumcunque eccleſiarum juribus, quomodolibet, directè, vel indirectè, tacitè vel expreſsè præjudicetur. Sayr. *eod.*
74 *lib. 3. c. 19. n. 1.* † in hanc autē excommunicationem incidunt facientes, ordinantes, publicantes ſtatuta, ordinationes, conſtitutiones pragmaticas, & alia quævis decreta in genere, vel in ſpecie, quibus libertas eccleſiaſtica tollitur, aut in aliquo læditur, vel deprimitur, aut reſtringitur; vel Apoſtolicæ Sedis, aut quarumcunq; eccleſiarum directè, vel indirectè, juribus præjudicatur. Et, qui dictis ſtatutis, & decretis factis, & ordinatis contra prædictam libertatem eccleſiæ utuntur, ut per Sayr. *ubi ſuprà num. 3* Et non ſolùm judices ſeculares dicta excommunicatione ligantur, ſed etiam Prælati eccleſiaſtici, qui inſtituuntur à Regibus, & Principibus ad cauſas hujuſmodi: ut quando inſtituuntur Proreges, & Gubernatores Regni, vel Provinciæ, ſi ad forum laicale perſonas eccleſiaſticas trahunt, *ut in ead. Bull. Cœnæ Domini, n. 14.* & idem Sayr. *ubi ſup. nu. 4.* Quinimò, animadvertere debent quoque Epiſcopi, aliique eccleſiarum Prælati, & ſacerdotes, qui Regibus, & aliis Principibus in violanda eccleſiaſtica libertate conſentiunt, ſibi imminere etiam alias acerrimas pœnas, ut inquit. Maiol. *de admir. natu. reb. colloq 1. pag. 54. poſt. med.* & concil. Trident. *cap. 11. de reform. ſeſſ. 22.*

75 Excluduntur † tamen per illa verba, præter juris canonici diſpoſitionem, ab hac cenſura, qui laica poteſtate perſonas eccleſiaſticas in caſibus à jure permiſſis, ad ſua tribunalia trahunt, & plures ſunt caſus à jure permiſſi.

Primò enim in cauſa feudali, quando perſona eccleſiaſtica fuit inveſtita de feudo à domino ſeculari; quia tunc in cauſa feudi poteſt clericus per laicum trahi ad forum ſeculare, *cap. ex tranſmiſſa, & cap. verum,* & ibi Abb. *num. 17. de for. comp.* eccleſiaſticæ enim perſonæ pro feudo, quod tenent à ſecularibus, illis juramentum fidelitatis præſtare tenentur, *ut c. unic. §. verum, de ſtat. reg. in 6.*

76 Sed pro † feudis, quæ ſunt de menſa eccleſiarum Epiſcopi, & alii Prælati, Papæ fidelitatis juramentum, de non alienando præſtare debent, *ut in cap. 2. de feud. cum ſupra in cap. 10. deductis:* & alii inferiores in manibus Epiſcoporum, aut aliorum Prælatorum, & coram illis cauſas agere, *ut in eod. c. unic. §. Epiſcopi autem.*

77 Secundò † in cauſa reconventionis, quia clericus agens contra laicum coram judice ſeculari, poteſt ibi reconveniri, in cauſis tamen civilibus tantùm, licet, & hæc opinio apud me non careat difficultate ex-

in auth.caſu.num 20.*eod. tit.de ſacr. ſanct. Eccleſ.*, & ibi Bar. *num.* 3. & 5. Boſ. *de princip.& privileg.num* 220.Silveſtr. *in ver. immunitas* §. 2. *num.* 1. Lap. *alleg.* 92. *numer.* 1. & *ſeq.* Navar. *in cap.* 27. *numer.* 119 *verſ.quinta quod.* S. Ant.*in* 3. *par.tit.* 25.*cap.* 17. Card. Tol. poſt alios *in lib.* 1. *inſtruct. ſacerd. cap.* 17. *verſ. libertas autem, ſub num.*12. & Sayr.*dict, cap.*19. *num.* 9. *verſ. ſic etiam.*

82 † Clerici autem, ut ſuperiùs dictum fuit, privilegium fori habent à Deo, *ut cap. ſi Imperator.* 96. *diſt.* & Innoc, *in cap.*2. *num.* 1. *de major. & obed.* Statuta igitur, quæ cadunt in derogationem dictorum privilegiorum contra libertatem eccleſiaſticam eſſe dicuntur, idque locum habet: etiam ſi indirectè ſint contra dicta privilegia, *cap.quanto,* & ibi Abb. *num.* 2. *de privil. cap.fin.de immun. eccleſ.in* 6. & Tolet. *loco.proximè citato,*

83 Statutum ad hoc, ut ſit † contra libertatem eccleſiæ, non requiritur, ut ſit contra omnes eccleſias mundi, ſed ſufficit, quòd tendat in præjudicium particularis eccleſiæ, circa id, quod competit omnibus, quemadmodum lædere Epiſcopum eſt facere contre libertatem eccleſiæ, licèt non lædat omnes, *cap. ſignificaſti, de elect: cap. olim, de injur.* Lap. *alleg.* 92.*num.*6. & Tol. *eod.cap.* 37. *verſ. adverte etiam:* & quæ dicuntur de ſtatuto
84 † procedunt, & habent etiam locum in ordinationibus, conſtitutionibus, ſeu quibuſvis decretis, *ut in Bull, Cœnæ Domini, num.*15.& Sayr *in Theſ. caſ. conſc. lib.*3. *cap.*19. *tom.* 1,

85 Decimoſextò † in eandem excommunicationis ſententiam incurrunt impedientes Archiepiſcopos, Epiſcopos, & alios Prælatos, & Eccleſiaſticos judices ordinarios, ne juriſdictione ſua contra quoſcunque vtantur, & recurrentes ad curias ſeculares, vel aliàs elidentes, ſententias judicum eccleſiaſticorum, tàm ordinariorum, quàm delegatorum procurantéſque à curiis ſecularibus prohibitiones, aut mandata etiam pœnalia contra ſententias Ordinariorum aut delegatorum, decernenteſque hujuſmodi mandata, aut prohibitiones, & ea exequentes.

86 Ac † prætereà dantes auxilium, conſilium, patrocinium, & favorem in prædictis. *ut per eadem Bull. Cœn. Domini, n.* 6. Sayr.*eod.lib.* 3.*cap.*20. & Concil. Trident. ſacros canones, concilia generalia, aliaſque Apoſtolicas ſanctiones in favorem eccleſiaſticarum perſonarum, & libertatis eccleſiaſticæ, ac contra violatores editas innovavit, & ab omnibus exactè obſervari mandavit, *ut in eod.cap.*20. §. *decernit itaque, de reform. ſeſſ.* 25.

87 Abſolutionem † autem, vel revocationem ſententiæ excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti, vi, aut metu conſequentes, abſolutio eſt ipſo jure nulla & novam excommunicationem incurrunt, *ut cap.ult, de his quæ vi. met. vel. cauſ. in* 6. Navar. *in cap.* 27. *num.* 125. & Sayr. *in Theſ. caſ. conſc. eod. lib.*3, *cap.* 34. *nu,* 11. & 12.

88 Si verò † aliquis eccleſiaſticus ad tribunal ſeculare contra ſecularem recurreret, tunc reo illum coram eodem tribunali reconvenire, & jura ſua tueri liceret, *argum. cap. prudentiam, de mut. petit* & Sayr, *eod. cap:* 20. *numer:* 4. *verſ: ſecundum eſt,* & hoc caſu procedere poſſunt deducta per Covar.*in libr. practic. quæſt. cap.* 35. *per totum.*

ſcopi. Nec excuſari poteſt Paulus à tali recurſu, ex eo quòd poſtea voluerit proſequi gravaminis cauſam coram eccleſiaſtico, quia talis excuſatio non habet locum, quando recurri poteſt ad eccleſiaſticum, qui tale gravamen impediat, prout poterat Paulus, adeundo Metropolitanum, vel Nuncium Apoſtolicum: & illum, ad iſtum effectum non recurriſſe eventus docuit, quia neutrum adivit, & proviſiones regiæ multò magis hoc declarant, quia non ſolùm inhibetur judici eccleſiaſtico, ne ad ulteriora procedat, ſed illi mandat, ut quæ decreverat, revocet, & coram ipſo judice ſeculari compareat ad allegandas cauſas, ex quibus parere non teneatur.

95 Ex quibus †, nihil aliud inferri poteſt, niſi, quòd ipſi judices volunt de cauſa eccleſiaſtica cognoſcere, quòd eſt admodum abſurdum, cum judex laicus ſit incapax juriſdictionis in perſonas eccleſiaſticas, & eorum cauſas. Nec immorabilis hoc caſu ſibi ſuffragatur, Doct. *in capit. cauſam, de præſcript.* Felyn. *in capit. 1. de major. & obedient.* Rot. *deciſ 10. de conſuet. in antiqu.* & Biſign. 2. *eodem titul.* præcipuè cum in dicta Bulla Cœnæ Domini, derogetur conſuetudinibus etiam immemorabilibus.

Non obſtant quæ allegantur defectu juriſdictionis, & quod Rota non cognoſcit de juſtitia ſententiarum, quæ ſunt extra Ro[m]am latæ, quando de illarum executione non agitur, quia in caſu propoſito Hieronymus Pinos habet intentionem fundatam ſuper recurſibus, & claram juris diſ-
96 poſitionem, per quàm Paulus † propter excommunicationis incurſum redditur incapax beneficiorum, & cum ipſe Paulus excipiat de abſolutoria, quam tranſiviſſe in rem judicatam prætendit, licitum eſt Hieronymo replicare de illius notoria injuſtitia præterita, & ultra teſtes productos coram Locumtenente Criminali Auditoris Cameræ, adſunt alij producti coram me *reg. fol.* 126 & 335. ex quibus ipſum incidiſſe in pœnas in Bulla Cœnæ Domini contentas negari non poteſt.

Die Veneris prima Decembris, coram R. Peña, Oſcen. canonicatus. Utraque parte informante ſuper dubio dato, an Paulus
97 Sezanus † fuiſſet excommunicatus ob recurſum ad tribunal ſeculare juſtitiæ Aragonum, à quo illius procurator obtinuerat firmam juris ad inhibendum judici eccleſiaſtico, ne appellatione pendente, aliquid innovaret, & Paulus dicta inhibitione fuerat uſus, ſub prætextu, quòd id ſibi licebat juxta diſpoſitionem ſacrorum canonum, uno tantùm ex dominis, Paulum excuſari poſſe dicente, cœteri affirmativè reſponderunt, illum ipſo jure incidiſſe in ſententiam excommunicationis, quia recurrendo ad judices ſeculares cauſam præbuit, ut immunitas eccleſiaſtica violaretur, *cap. noverit, & cap. grave, de ſentent. excommun. &* §. 10, *in Bull. Cœn. Domini.* Ubi excommunicationis vinculo innodantur, qui ad cancellarias, & curias ſeculares recurrunt, pro obtinendis prohibitionibus, & mandatis contra Prælatos, & judices eccleſiaſticos.

98 Nec † Paulum tuebantur copioſa verba doctorum aſſerentium, licitos eſſe quibuſdam caſibus iſtos recurſus ad Judices ſeculares, quando ſacrorum canonum auctoritas illis omnibus præponderabat, per

per quam etiam excludebatur prætenſa antiquiſſima conſuetudo nonnullarum, Provinciarum, de qua atteſtabantur. Covar. *in pract. quæſt. c. 35 nu. 3* Navar. *in Manual. c. 27 num 70.* Mar. *tract. de rer in poſſeſſ. rem. 3. num. 355. & ſequ.* & Petrus de Avendano *tract. de exec. mand. reg. lib. 1. c. 1. nu. 32* Dicebatur enim, talem conſuetudinem, tanquam improbam, & ſacris canonibus inimicam, quæ clericos juriſdictioni laicorum quandoque ſupponit, non fuiſſe attendendam, *cap. qualiter, & quando ubi communiter, doct.* & Abb. *nu. 7. de jud.* Mar. Socin. *in cap. ſi quis clericus, numer. 28. & in cap. ſanè, numer. 10. de for. comp.* Rot. *deciſ.* 10. *de conſuet in antiq.*

99 Neque deciſ. Rotales. † Achil. 30. *de appell. in impreſſu*, & R. D. Decani in illa Tarraconen. villa de Rem, die 4. Decembris 1562. & R Blanchetti in Salamantina canonicatus, die 24. Maij proximè præteriti ſuffragantur Paulo, quia, licèt per illas deciſiones concederetur facultas quandoque recurrendi ad judices laicos, & invocandi eorum nudum auxilium ad defendendam propriam poſſeſſionem, qua quis de facto ſpoliatur, & quam quis propria auctoritate defendere poteſt; nunquam tamen dicitur in eis, quòd talis recurſus fieri poſſit ad effectum obtinendi inhibitiones, & mandata contra Prælatos, & judices eccleſiaſticos, hoc enim nunquàm docuit

100 Rota, † quæ optimè novit judices laicos, nec habitu habere juriſdictionem in clericos; imò illius penitus incapaces, arg. *cap. cauſam, de reſcript. & cap. ſacerdotibus, 11. quæſt. 1.* & propterea, cùm ſint inferiores judicibus eccleſiaſticis, *cap. denique 95. diſtinct. & clem. Romani, de jurejur.* Nec poſſe, nec habere eccleſiaſticos corrigere, aut eis inhibere, aut alia præcepta facere Abb. *in dict. cap. quomodo, & quando, num. 7.* unde Domini non receſſerunt à deciſione in hac cauſa coram R. D. meo Blanchetto, die 10. Aprilis proximè præteriti facta,

101 Anno 1594. † 4. Novembris, coram R. D Decano Carthaginen. Portionis Domini receſſerunt à reſolutione facta, & cenſuerunt, ſatis conſtare de citatione validè executa; primò ex ſcripturis productis, quæ habentur in ſummario *numer. 1.* conſtat de ablatione proceſſus tam originalis, quàm compulſati; & ejus tranſportatione ad conſilium, quæ præſumitur facta ad inſtantiam partis intereſſe habentis, ad not. per Bart. *in l. fin de quæſt. quare in odium eorum, qui ſimili recurſu utuntur, fit omnis interpretatio ad ſavorem alterius partis, ita ut etiam copiæ ſimplici ſoleat fides adhiberi.* Bald. *in l. publicatæ, quæſt. 8. in fin. de teſtament.* Jaſ. *in auth. ſi quis in aliquo, in 7. fal. C. de edendo.* Dec. *conſ. 36. colum 2. ver. non obſtat.* & extat Pereg *deciſ. 159. lib. 2.*

102 Et facit, † quòd impediens, quo minus citetur auxilio Conſilij Regij, vel aliter, habeatur pro citato, *cap. quoniam frequenter, §. porrò*, ubi gloſſ. *in verbo, impedit, ut lit conteſt.* Card. *in clemen. cauſam, quæſt. 13. de elect. cum alijs*, per Tiraquel. *de retract. Lign. §. 1. gloſ. 10. n. 102, & §. 2 gloſſ. 1. numer. 9.*

Non obſtat, quòd in ſummario proceſſus; quod exhibitum fuit, ubi adeſt executio citationis, non reperiantur teſtes adhibiti, ut requiritur, *cap. quoniam, de prob.* Specul. *in tit. de citat. §. ſequitur, num. 19.*

num.9 Put.*deciſ.*1. *lib.*3. quia ex exhibitione proceſſus ultimo loco facta apparet, quòd, qui confecit ſummarium, ſolitus fuit omittere teſtes, qui nihilominus in dicto proceſſu in pluribus actibus interfuiſſe leguntur.

103 Decimoſeptimò, † qui juriſdictiones, ſeu fructus, redditus, & proventus, ad Papam, & Sedem Apoſtolicam, & quaſcunque eccleſiaſticas perſonas ratione Eccleſiarum, monaſteriorum, & aliorum beneficiorum eccleſiaſticorum pertinentes uſurpant, vel etiam quavis occaſione, vel cauſa, ſive Romani Pontificis, vel aliorum ad id legitimam facultatem habentium expreſſa licentia ſequeſtrant, *ut dict. Bull. Cœn. Domini, num.* 17. Appellatione enim juriſdictionum, fructuumque, reddituum, & proventuum, ad eccleſias & beneficia pertinentium comprehenduntur bona quæcunque eccleſiaſtica, quæ eo ipſo, quòd eccleſiæ ſunt tradita, & oblata, ſancta, & religioſa cenſentur, *cap. prædia, cap. nulli* 12. *quæſt.* 2. *cum aliis de quibus infrà.* Perſonæ autem principales primò ſunt uſurpantes, ſecundò ſequeſtrantes. Et ad dictam excommunicationem incurrendam, requiritur, ut bona uſurpentur, aut ſequeſtrentur, non qualitercunque, ſed ut res, proventus, ſeu redditus ec-
104 cleſiæ: quia † fures, & latrones, qui hujuſmodi furantur, non incidunt in dictam excommunicationis ſententiam. Navar. *in eodem cap.* 27. *num.* 71. *verſ. ſexta quòd* Graff. *deciſ aur. cap.* 18. *num* 144. *par.* 1. *lib.* 4. & Sayr. *eod. lib.* 3. *cap.* 21. *num.* 1. 2. & 4.

Quæ opinio, quoad fures, & latrones indiſtinctè procedit, ſed quoad alias perſonas, juriſdictiones, bona, fructus, redditus, & proventus eccleſiaſticos uſurpantes, habent locum in foro conſcientiæ tantùm, in quo ſtatur dicto pœnitentis; ſecus autem in foro contentioſo, in quo, ſecundum acta & probata, eſt judicandum. Felyn. *in cap. paſtoralis. num.* 23. *de off. deleg.* & Gomeſ. *in reg. de ann. poſſeſ. quæſt.* 4. *nu.* 5. Ideò allegando, bona non eſſe eccleſiæ, aut ignoraſſe fuiſſe eccleſiaſtica, ab excommunicatione non excuſantur, ſi de contrario conſtat, niſi eſſent bona de recenti empta, vel eccleſiæ donata, de quibus probabiliter ignorari poſſet. Contra uſurpantes juriſdictiones, fructus, redditus, & proventus eccleſiarum, ſeu beneficiorum eccleſiaſti-
105 corum, † proceditur ad ſententiam declaratoriam, non tamen de facto, quia debet præcedere monitorium, ſeu citatio, quæ æquiparantur, ut per Put. *in deciſ.* 271. *num.* 4. *lib.* 3.

106 Monitio enim canonica † trina præcedere debet, aut tribus monitionibus diſtinctis, vel unica pro trina, præfixo in monitorio termino trium, vel plurium dierum, aut etiam plurium horarum in in tribus terminis diſtinctarum, ut fit, quando, una dies pro primo, una pro ſecundo, & ultima pro tertio, vel ſi negotium hoc requirat, octo horæ pro primo, octo pro ſecundo, & reliquæ octo pro tertio & peremptorio termino, ac monitione canonica; hoc enim caſu unica pro trino monitione ſufficit, gloſſ. *in cap. ſtatuimus, in verſ. monitionem, & cap. conſtitutionem, §. ſtatuimus, de ſentent. excommunic. in* 6.

107 Debetque fieri contra certas † perſonas, ſi perſonarum certitudo haberi poteſt,

teſt, alioquin ſufficit monitio generalis contra incertas perſonas, qui talem uſurpationem fecerunt, ut per gloſſ. *in eod. c. conſtitutionem in ver. nominatim, c. fin. §. vocationem*, & ibi Franc. *de elect. in 6.*

Conſtare etiam debet judici de uſurpatione teſtium depoſitione, aut aliàs le-
108 gitimè † Cùm enim actore non probante reus abſolvatur, *l. qui accuſare, C. de eden.* niſi conſtito de allegatis, declaratio promulgari non poteſt: ſi verò reus compareat; allegando, ſe bona, quæ poſſidebat eccleſia, in ſuos uſus convertiſſe, uti de jure ſibi competentia, de quibus juribus ſe paratum edocere proponat, cùm res efficiatur dubia, an verò laico de jure pertineat, & de poſſeſſione eccleſiæ
109 conſtet illius confeſſione, qua † nulla major eſt probatio, ut inquit Iaſ. poſt alios *in l. Titia num 28 ff. de verb. oblig.* Cravet. *conſ 6. num. 3.* & Monoch. *conſ. 21. num 14*, ea ratione, quod probatio per confeſſionem dicatur notorium, ut tradit Bart, *in l, ſcriptus, num, 2, ver, idem dicitur quod & ff. de relig, & ſumpt, fun.* Innoc, in *cap, ex parte, il 1, num, 5, de verb, ſignif.* & Abb, *in cap, cum ſpeciali §. porrò, num. 7. verſ, concludit, de appell*, cùm enim agatur de ſententia excommunicationis à jure lata contra uſurpantes bona eccleſiaſtica, de qua per concil Trident, *cap, 11, de reform, ſeſſ, 22, & Bull, Cœn, Domini*
110 *de qua ſupra* † pro exceſſu notorio in declaratione ferenda nulla ſolemnitas eſt adhibenda: ſed etiam ſine citatione poteſt quis excommunicatus declarari, Innoc, *in d, cap, ex parte, num, 5*, Abb, *in cap, pervenit il, 1, num, 7. de appell*, & Feyn. *in cap, Rodulphus num. 41, verſ, intellige ſecundo de reſcrip*, prout etiam quando ſententia excommunicationis incurritur ipſo facto per text, & gloſſ, *in cap, reprehenſibilis, in ver, ipſo ſuo genere, de appell*, & ibi Abb, *num, 6, & 7*,

111 Spolians † quovis modo jura uſurpat: & ideò contra ſpoliantes omnia jura inſurgunt, ita quod ſpoliatus, antequam cognoſcatur de domino, inprimis, & ante omnia eſt reſtituendus, Bart, *in l, ſi quis ad ſe fundum, num, 2, C, ad l, Iul, de vi, pub, &* Monoch, *conſ, 2, num, 185, lib, 1*, & reſtitutio datur ad jura, quibus quis fuit ſpoliatus, & ſic ad eccleſiaſtica jura uſurpata, ſivè ſint corporalia, ſivè incorporalia: poſſeſſio enim acquiſita eſt jus, *l, peregrè ff, de acquir, poſſeſſ*, Et quod appellatione juris poſſeſſio includatur, probat Gomeſ, poſt alios per ipſum allegatos, *in reg, de non toll, jur, quaſ, quæſt, 5, num, 5, 6, & ſeq*,

112 Quapropter † ſpoliator incidit in Bullam Cœnæ Domini, à qua quis excuſari non poteſt, excipiendo de juribus ſibi competentibus: quia cùm præſumptio ſit contra ſpoliantem, etiam quòd confiteatur qualificatè, poteſt illa confeſſio pro parte acceptari & pro parte impugnari Bart, *in l, Aurelius §, idem quæſiit num, 2, ff, de liber, leg*, & Cravet, *conſil, 150, num, 5*, longè enim commodiùs eſt poſſidere, & adverſarium ad onera petitorij compellere, quàm alio poſſidente, petere, *l, is qui deſtinavit ff, de rei vend*, trina monitio, de qua ſupra num. 106, regulariter requiritur ad ſententiæ excommunicationis validitatem, cui tamen Papa non ligatur, quia Paulus quando Hymeneum, & Alexandrum tradidit Satanæ, non præmiſit trinam monitionem, nec formam, quod una ſufficeret

ficeret pro tribus, quemadmodum nec illam præmiſit, cum fornicatorem Corinthium excommunicandum ſcriberet, unde ait, ego quidem abſens corpore, præſens autem Spiritu jam judicavi, ut præſens, eum, qui ſic operatus eſt, in nomini Domini Noſtri Jeſu Chriſti tradere hujuſmodi hominem Satanæ in interitum carnis 1.*Corinth.cap.* 5. in quo formam excommunicationis; oſtendit, *cap. audivimus poſt med. verſ. unde Apoſtolus*, 24. *qu* 1. *& cap. audi, denique*, 11. *quæſt.* 3. Hoc enim gladio utuntur potiſſimùm Summi Pontifices, cum nonnulli iniquitatis filij in inobedientiæ contumacia perſeverant, & tanti parentis juſſa præſtare recuſant; Papa autem eſt loco Petri, qui in adminiſtratione fuit major auctoritate Paulo, 21 *diſt. in ſum. verſ. Petrum verò*, unde & Papa, qui eſt loco Petri, eſt etiam major Paulo, & alijs Apoſtolis, *cap. in novo, eadem* 21. *diſtinct. c. puto*, 2. *qu.* 7 & Jo. à Capiſtr. *in tract. de auctorit. Pap.* 3. *par. princip. numer.* 12.

113 Decimooctavò † eandem excommunicationis ſententiam incurrunt imponentes decimas, collectas, & alia onera perſonis eccleſiaſticis, & offenditur libertas eccleſiaſtica in impoſitione onerum, directè, vel indirectè, à quibus, tam perſonæ clericorum, quàm eorum bona ſunt immunia, ut per Cajetan. *in ver. excommunicatio, cap.* 40 & Azor. *lib.* 5. *inſtitut. moral. cap.* 12. *§ ego ſanè, ſub littera* D. Abb. *in cap. non minus, num.* 3. *de immun. eccleſ. & cap. quanquam, de cenſ. in* 6. Perſonæ enim principales, quæ in eandem cenſuram incurrunt, ſunt imponentes decimas, collectas, taleas, præſtantias & alia onera ſimilia exigentes, recipientes, etiam à ſponte dantibus, & ſolventibus.

114 Acceſſoriæ † verò perſonæ ſunt, quæ prædicta facere, exequi, procurare, quæve auxilium, conſilium, vel favorem præſtare in prædictis non verentur, per ſe, vel per alios, directè, vel indirectè, cujuſcunque ordinis, gradus, vel conditionis fuerint, *ut in dict. Bullæ Cœnæ Domini, num.* 18 Perſonæ autem, & res, quibus dicta onera imponi prohibentur, *de quibus eodem n.* 18. ſunt clerici, Prælati, & aliæ perſonæ eccleſiaſticæ; ac eorum, & eccleſiarum, monaſteriorum, & aliorum beneficiorum eccleſiaſticorum bona etiam patrimonialia, necnon fructus, redditus, & proventus eorundem, ut per Navar. *in c.* 27. *num.* 71. *verſ. & qui collectas.* Sayr. *in eodem lib.* 3. *cap.* 22. *num.* 1. & Card. Tolet in terminis bonorum patrimonialium, *in inſtruct. ſacerd. cap.* 29. *§. adverte non ſolum, lib.* 1.

115 Bullæ Cœnæ † Domini radix, & fundamentum hoc caſu eſt, quòd, cùm in omni republica, ad ſublevandas communes neceſſitates, neceſſaria ſint aliqua onera, tàm realia, quàm perſonalia, in quorum diſtributione ſervanda eſt ratio juſtitiæ, tam commutativè, quàm diſtributivè. Commutativè quidem, ut non, niſi ex cauſa urgenti, imponantur. Diſtributivè verò, ut inter cives pro uniuſcujuſque viribus, & facultate diſtribuantur.

116 Admodum rationabile, † & etiam valdè conforme juri naturali, & divino fuit, ut ab hujuſmodi oneribus perſonæ eccleſiaſticæ, tàm in ſeipſis, quàm eorum bonis immunes eſſent, ut poſt Sot. 4. *diſtinct.* 25. *quæſt.* 2. *artic.* 2. tenet Sayr. *dict. cap* 22. *num.* 4 *&* 5. In ſeipſis enim; quia ſicut jure divino Eccleſiæ miniſtri ſunt

conſtituti; ita etiam eidem juri conforme eſt, ut judicibus ſecularibus non ſint ſubjecti. In bonis autem, quia, cùm tributa, & vectigalia Regibus, & alijs Principibus ad ſuam ipſorum, & reipublicæ
117 ſuſtentationem exſolvantur, † & clerici non minores operas, & labores rei eccleſiaſticæ impendant; æquum, & juri naturali, ac divino conſonum fuit; ut à ſolutione tributorum exempti eſſent, ut legitur *Geneſ. cap.* 47. *& cap. tributum*, 23. *quæſt* 8.

Ideò Conſtantinus, & Conſtans Imperatores, eccleſiaſticas perſonas privilegio immunitatis gaudere voluerunt; ſcientes magis religionibus, quàm officiis, & labore corporis, vel ſudore imperialem rempublicam contineri, *cap. in qualibet*, 23 *quæſt.* 8 S. yt *eodem capit.* 22. *numer.* 5. *cum allegatis ſupra in cap* 14 *num.* 9. *par.* 1.

118 Hac † enim exemptione, & immunitate adeò plenè perſonæ eccleſiaſticæ, & eorum, ut eccleſiarum bona fructus, redditus, & proventus gaudere debent; ut, qui per ſe, vel alios directè, vel indirectè, ab eiſdem onera impoſita exigere præſumunt, eandem excommunicationis pœnam incurrant, *ut in Bull. Cœn. Domini*, *dicto numer.* 18. *verſ. nec non qui per ſe.*

119 † Indirectè enim exigitur, colonos, ſeu maſſarios occaſione culturæ bonorum eccleſiaſticorum, hoſpitatione militum, vel aliorum gravaminum onerando, aut ab ipſis exigendo. quia quæ a colonis pro laborerio, ſeu traffico bonorum eccleſiaſticorum in totum, vel pro octava, aut alia parte exiguntur, in præjudicium eccleſiaſticarum perſonarum percipiuntur, quia ratione oneris res minoris æſtimationis efficitur, gloſſ. *final. in l. generali. § final ff de uſuf. rel. leg.* & Olaſch, *deciſ.* 83 *num.* 9. Unde eccleſiaſtici non ita de facili inveniunt ruſticos, qui ſua prædia colere velint, ut animadvertit Feder. de Sen. *conſ.* 111. *num.* 10 *in fin.* quidquid contrarium teneat ibi in principio, ut validioribus rationibus, & auctoritatibus infra demonſtrabitur: quia, ſi coloni ad onerum ſolutionem, ſeu militum hoſpitationem, qua non parvum onus infertur, gravarentur; laici per indirectum exigerent collectas ex bonis eccleſiaſticis, quæ ſunt hoc caſu etiam ex perſona colonorum exempta, *ut l.* 1. *& z. C. de Epiſc. & cler. cap. Eccleſiarum*, & ibi gloſſ. *in verb. clericorum*, 12. *quæſt.* 2 *cum alijs ſuprà, in cap* 14. *nu.* 6. 31. 32. 33. *&* 35 *par.* 1. *allegatis* Exigentes autem, excommunicationis ſententiam in Bullam Cœnæ Domini contentam incurrunt, *ut in eadem Bull. eodem nu.* 18. *verſ nec non, dict. c.* 14. *num.* 35

120 Exemptio † enim competens bonis eccleſiaſticis eſt realis; & ideò comprehendit quoſcunque colonos, ut declarat gloſſ. *in clem.* 1. *in ver. excolendas, circa fin.* quam ſequuntur Jac. & Imol. ubi etiam Abb. *num.* 10 Qui illam dicit eſſe notandam ad ſimilia, de decim. idem Abb. *in c. ex parte*, *numer.* 4. *eodem tit. & in conſ.* 8. *numer.* 3. Rot. *deciſ.* 4. *numer.* 1. *de privileg. in antiqu. & in una Caurien. coram Cantuccio, deciſ.* 23. *num.* 6. *par.* 2. Grat. *conſ.* 130. cui ſubſcripſerunt Alciat. Salutiol, Bero, Auguſt & Ianet. *nu.* 4 ubi pluribus fundamentis hæc concluſio comprobatur, & latè Surd. *conſ.* 301. *numer.* 62. 63 *&* 78 *volum.* 3. & inquit Bald. quòd, ſi coloni iſti gravarentur, de facto gravarentur, &

non

non de jure, *in l. cum duobus*, §. *ſi in coeunda, ff. pro ſoc. & in l. 2. 3. not. C. de epiſc. & cler.*

121 † Coloni enim eccleſiarum eorundem bonorum, nec poſſeſſionem habent, nec dominium; ſed tantum detentionem, *auth. item nulla communitas*, & *l. de his, C. de epiſc. & cleric.* Alexand. *conſ. 35. viſo proceſſu, numer. 12. lib. 4.* & Card. Tuſch. *pract. concl. jur. concl. lib. 2. numer. 1. & 2.* Ideò, ſi gravarentur ratione fructuum, quos ex prædiis percipiunt; poſſent perſoluta à dominis prædiorum repetere, ut tradit. Alex. *in conſ. 35. n. 12. lib. 4. & conſ. 4. lib. 5.* per text. *in l. ſi pendentes*, §. *ſi quid cloacarij ff. de uſufruct.* Sicque per indirectum ab eccleſiaſticis viris extorquent: quapropter in excommunicationis ſententiam in Bull. Domini contentam incidunt, ex ſuprà allegatis.

122 Si enim † coloni ultra bona eccleſiaſtica, quæ colunt, habent etiam bona propria eorum nomine allibrata, pro illis à ſolutione onerum non excuſantur, uti coloni eccleſiaſticarum perſonarum: ſed pro rata eorum, quæ proprio nomine poſſident, onera perſolvere tenentur; & ita diſtinguit Rebuff. *in l. 2. penes quos, nu. 2. & 3.* & Bart. *nu. 1. C. de agris. & cenſ. lib. 11.*

123 Quid autem, † ſi imponatur onus quod publicam utilitatem reſpiciat, tàm clericorum, quàm laicorum; ut ad reparationem murorum, fluminum, reſtaurationem viarum, pontium, vel populum à peſte cuſtodiendum? videtur quòd ratione naturali, quæ limitat legem, clerici non ſint exempti; ſed concurrere teneantur, non tamen cogendi, niſi à Papa, Duen. *reg. 100. numer. 17.* Did. Perez. *l. 1. tit. 4. lib. 4. ord.* Navar. *cap. 27. numer. 115. ver. tertia quod.* Et ita ſe habere communem uſum Hiſpaniæ, *ex l. 11. & 12. tit. 3. l. b. 1. novæ recompil.* teſtatur Covar. *loco ſup. à citato*, & alij ſuſtinentes dictam opinionem. Attamen etiam tributa ad reparationem mœnium, & fluminum, ac ad reſtaurationem viarum, & pontium, vel cuſtodiendum populum tempore belli, aut peſtis, à laicis impunè exigi poſſunt: dummodò ad hoc fuerint plures cauſæ ſufficientes neceſſariæ, & non aliàs: quarum

124 Prima eſt, † quòd immineat maxima, & urgens neceſſitas, ut quando hoſtis cum exercitu ſtat in agro, obſidendo civitatem, quo tempore, nec eccleſiaſtici à murorum, ſeu civitatis cuſtodia poſſunt excuſari: ut cunctis vigilantibus meliùs valeat civitas cuſtodiri, *cap. pervenit*, & ibi gloſſ. *in ver. modo*, & Abb. *numer. 1. 4. & 6. de immun. eccleſ.* & in his terminis procedere poſſunt allegata per Olaſc. *in dei ſ. ſeu potius, conſil. 68. alias 181. numer. 24. & 25.* Sed, ceſſante hac urgentiſſima belli

125 cauſa, clerici non tenentur: † quia limitata cauſa limitatum producit effectum *l. cancellaverat, ff. de his quæ in teſtam. delen.* & Tiraq. *in tract. ceſſant. cau. par. 1. numer. 142.*

126 Secunda, † pro reparatione fluminum, pontium, & viarum, quoties communis laicorum, & eccleſiaſticorum urget neceſſitas, & concurrit utilitas, ut per Abb. *in cap. non minus, num. 18.* & Bald. *in l. ad inſtructiones, n. 2. C. de ſacroſanct. eccleſ.* Dummodo laici non habeant particulares redditus Univerſitatis, ut pedagia, gabellas molendina, furnos, paſcua, portus, piſcationes, & ſimilia, quæ ad particulare Univerſitatis commodum, & utilitatem percipiant,

cipiant, ad hujuſmodi onera, & impenſas ſuſtinendas, de quibus optime per Cardin. Tolet. *in inſtruct. ſacerdot. c. 21. ſub n. 2.* Quia tunc, cùm pedagia, gabellas, & paſſagia ſub quocunque nomine, & titulo exigunt ab advenis, mulionibus, rectoribus, equitibus, bobus cum plauſtris, & aliis animalibus tranſeuntibus, pontes, portus, & vias, ut plurimum devaſtantibus, percipiant; ſumptibus communitatum ad hujuſmodi refectiones, & reparationes tenentur, Cepol. *de ſerv. viar, num. 47. &* Azor *in d. lib 5. inſtitut, moral. cap. 13. verſ. octavo quæritur.* Contrafacientes verò ſententiam excommunicationis incurrunt; donec integrè ſatisfecerint, *ut cap. non minus. & cap. adverſus, de immunit, eccleſ* quæ per Bull Cœn. Domini fuerunt innovata, ut per Cardin. Tolet. *in ead. inſtruct. ſacerd. lib 1. c. 29, verſ. adverte præterea in fin.* & Sayr. *ind. c. 22. n. 11.*

127 Tertia, † ut Clerus teneatur concurrere ad onera, in quocunque caſu requiritur, quòd burſa principis, & ſubditorum laicorum ſit adeò exhauſta, ut Epiſcopus, & clerus, tantam neceſſitatem, & utilitatem videntes, exiſtiment ad ſublevandas communes neceſſitates, & utilitates, ubi laicorum facultates non ſuppetunt, ſubſidia per Eccleſias eſſe conferenda arbitrio, & juſſu Pontificis Maximi, *cap. non minus, §. quo circa, cap. adverſus, ver. verumſi, de immunit. eccleſ. cap. 1. extravag comm. eod, tit.* Bero. *conſ. 31. num. 13 volum 1.* Cephal. *conſ. 154. num. 22. vol. 2.* & Burſat. *conſ 16 num 66. volum. 1.*

128 Et quòd, † Epiſcopi, capituli, ac totius cleri conſenſus accedat, Innoc. *in c. 2. de loc. & conduc.* & Abb. *in d. cap. non minus, n. 5. de immunit, eccleſ,* nec eorum conſenſus ſufficit, quia requiritur etiam Sedis Apoſtolicæ auctoritas, ſicut in ſuperioribus omnibus, *c. clericos, laicos §. nos igitur, de immunit. eccleſ. in 7. cap. adverſus, verſ. propter imprudentiam* & ibi Abb. *numer. 1 & in extravag. comm. & cap. 1. §. cæterum, eod. tit. Bull. Cœn: Domini ſub num. 18.*

129 Ideo † non ſubſiſtit opinio Oſaſch. *in ſuo conſ. incipien. cùm anno 1554. impreſſo, in deciſ. Pedemont. poſt deciſ. 67. vel ſecundum ult. impreſſ. poſt deciſ. 180. num. 21. 23. 24 25. & 30.* & Balb. *in conſ ſequenti, ſub. numer. 29. 30. & ſeq.* Quibus in locis conantur ſuſtinere, clericos à laicis cogi poſſe ad concurrendum in ſolutione onerum auctoritate laicali impoſitorum. Nam dicta opinio eſt expreſsè contra text. ejuſdem Bull, Cœn. Domini, *dict. num 18.* Sayr. *lib. 3. cap. 23 num. 1. & 2.* & ita procedit text. *in auth ſtatuimus?* quæ reformat jura antiqua, *C. de Epiſc. & cler.* Bald. *in l. ad inſtructiones, num. 2.* & *3 eod. tit.* & *cap. ſi diligenti, de for, comp.* niſi tanta fuerit ſubita neceſſitas, quod ad Romanum Pontif. commodè aditus non pateat: quia tunc ſufficeret Epiſcopi, & cleri conſenſus, ita ut, & Papæ quam primum innoteſcat, confirmandus *cap. generaliter, § placet*, junct. gloſſ. *in verb. neceſſitatis, 16. quæſt, 1.* gloſſ. *1. in cap. tributum, 23. quæſt. 8. cap. non minus, de immunit. eccleſ.* & Azor. *eod, cap. 13. verſ octavo quæritur.*

130 Unde prædictis † non concurrentibus, cogentes clericos ad onerum ſolutionem, eoſdem contra ſacrorum canonum diſpoſitionem libertatem eccleſiaſticam gravant. Quapropter in eandem excommunicationis ſententiam Bull. Cœn. Domini

mini incurrunt, *ut in ead. Bull. eod. n* 18. ibi, innovantes decreta ſuper his per ſacros canones, &c. Card. Tolet. *loco ſuprà citato*, & Sayr *ubi ſuprà*. Nec ſubſiſtunt deducta per Balb. *eod. conſ num. 33. & ſeq.* quem etiam ſequitur Olalc. *eod. num.* 21. *&* 23. & poſt. alios Lopez. *in annot. ad pract. crim.* Diaz. *c.* 103. ubi fere per tot. plura deducit, quia, *cap. principes ſeculi, 23 quaſt. 5. & cap. filiis. 16. quaſt. 7.* per ipſos allegatum probant aſſumptum, quòd deficiente ſuperiore eccleſiaſtico, vel recuſante efficere, ut pro bonis eccleſiæ fiat contributio, poſſit laicus negligentiam ſuperioris eccleſiaſtici ſupplere. Quia ille text. tantum probat, quòd Principes ſeculares ad hoc ſunt inſtituti, ut Eccleſiam defendant, & reos criminum vivere non permittant; ut inquit gloſſ. *ibi in verb Principes*; qui text. eſt adeò clarus, ut in dubium revocari non poſſit, *in ver cæterum*, ibi, quòd intra Eccleſiam poteſtates neceſſariæ non eſſent, niſi, ut quòd non prævalet ſacerdotes efficere per doctrinæ ſermonem; poteſtas hoc imperet per diſciplinæ terrorem, ut benè declarat Archid. nempe, per diſciplinam cruentarum ultionum, quas Eccleſia non exercet, *ut in eod. cap. Principes*, & text. *in cap. in Archiepiſcopatu, in fin de raptor* proceditque, ubi poteſtas Eccleſiæ non poteſt idem facere propter facti reſiſtentiam tunc poteſt implorari brachium ſeculare, ut not. Aufret. *in addit. deciſ. capel.* Tolol. *quaſt* 149. *per. text. in cap* 1. *de offic. ord.* & ibi gloſſ *& dd.* & Campeg. *in tract. de com. cap. 9 num. 15. tom.* 13. Secularium enim dignitatum adminiſtratoribus defendendarum eccleſiarum neceſſitas incumbit; quod, ſi facere contempſerint, à communione ſunt repellendi, per text. *in c. dicat aliquis, in fin. 23. quaſt.* 5. Vnde, quod neceſſariò favore ſacerdotum facere tenentur, in odium retorqueri non poteſt. Hiſque, ac ſimilibus de cauſis magiſtratus ſeculares eccleſiaſticis invocantibus, brachium ſeculare præſtare tenentur; ex alibi ſuprà allegatis. Nec quidquam facit, gloſ. 2 *in eod. cap. Principes* in contrarium citata; quia jura per eandem gloſſ. allegata, & *cap filius* cum gloſſ. *16. quaſt. 7.* in argumentum adducta, in diverſis terminis loquuntur, ut legenti patet ad ſenſum, ut poſt Io. Andr. quem citat, optime reſpondet Abb. *in c. qualiter, & quando, ſub. num. 7. de Iud.* & ex diverſis non fit illatio, *l. apinianus exuli, ff de minor.* Sed bona eccleſiaſtica ſunt immunia de jure divino, ac privilegio etiam Conſtantini, Conſtantis, Valentiniani, & Iuſtiniani Imperatorum, quibus tamen opus non habebat Eccleſia jure divino ſuffulta, *ut in cap. in qualibet, 23 quaſt. 8.* tributum autem Eccleſia non, niſi ſpirituale, Imperatoribus dare tenetur, ut per gloſſ. *in cap. tributum, ſubverſ. defenſare*, quam ſequitur Archid. *ead. q.* 8.

131 Quòd † autem judex ſecularis non poſſit ſupplere defectum judicis eccleſiaſtici, quo eſt longè minor, poſt communem aliorum doctorum ibi citatorum opinionem, tenuit Rot. *ut ſup. num.* 92. quin mò judices laicos, nec habitu habere juriſdictionem in clericos; imò illius eſſe omnino incapaces, fuit deciſum in eadem Rota, *coram Pegna, ut in deciſ. de qua ſuprà n.* 99. Ideò, nec ſubſiſtunt deducta per Farinac ubi inquit, quòd judice eccleſiaſtico negligente, poſſit Iudex, & Princeps laicus, illius negligentiam ſupplere *ut in ſua praxi crimin. cap 8 n. 23. verſ limita*

tertio hinc nonam: quia ejus opinio eſt contra text: *in cap. ſolitæ*, §. *præterea*, ubi etiam gloſſ. *le m tior. & obed.* & reprobatur à Rota in locis ſupra allegatis, præcipuè *numer. 92. 93. & 100. & alijs per me ſuprà deductu.*

132 Incurrunt † etiam dictæ excommunicationis ſententiam, qui prædicta abſque Romani Pontificis ſpeciali, & expreſſa licentia imponunt, & diverſis etiam, exquiſitiſque modis exigunt; & præmiſſa facere, vel procurare, aut in eiſdem conſilium, auxilium, vel favorem præſtare non verentur; cujuſcunque ſint dignitatis, præeminentiæ, ordinis, conditionis, aut ſtatus, etiamſi imperiali, aut regali fulgeant dignitate; ſeu Principes, Duces, Comites, Barones & alij Potentatus, quicunque etiam Regnis, Provincijs, civitatibus, & terris quoquomodo præſidentes, & conſiliarij, ſenatores, aut quavis etiam Pontificali dignitate inſigniti *ut in eadem Bull. eodem numer.* 18 & Sayr. *eodem cap. 22. numer. 1. & 2.* Hoc enim caſu agentes, conſulentes, & favorem præſtantes pari pœna puniuntur, & hæc æquiparantur atrociſſimis delictis, in quibus conſulentes pari pœna plectuntur, *ut c. felicis, de pœn. in 6. clem. ſi quis ſuadente, eodem tit.* & Felyn. *in cap ſicut dignum, num. 8. de homicid.* conſilium autem præſtatur rogando, impellendo, inſtruendo, vel ſecuturam utilitatem oſtendendo Sanct. Antonin. *in 3. par. tit. 25. capit. 2. & 3.* & Sayr. *eodem lib. 3. c. 15. num. 12.*

133 Decimonono, eadem excommunicationis ſententia fertur contra omnes, & quoſcumque magiſtratus & judices, notarios, ſcribas, executores, & ſubexecutores, quomodolibet ſe interponentes in cauſis capitalibus, ſeu criminalibus contra perſonas eccleſiaſticas, illas proceſſando, banniendo, capiendo, ſeu ſententias contra illos proferendo, vel exequendo, ſine ſpeciali ſpecifica, & expreſſa ſanctæ Sedis Apoſtolicæ licentia, etiam ſi talia committentes fuerint conſiliarij, ſenatores, præſidentes, cancellarij, vicecancellarij, aut alio quovis nomine nuncupati, *ut in eadem Bulla Cœnæ Domini num. 19.* & Sayr. *dict. lib. 3. cap. 23. num. 1. & 2.*

134 Antiquitùs † civitates, quæ populari ſtatu regebantur oſtraciſmo, qui genus relegationis exiſtebat, in conſilio per calcula utebantur; & qui quodam ſuffragiorum numero damnabantur, ad decennium in Argivam relegabantur; & eos qui excellere videbantur, propter divitias, vel amicos, aliamve potentiam, extra civitatem ad dictum tempus tyrannico more relegare ſolebant; non ad criminis improbitatem caſtigandam, ſed ad potentiam moderandam, Ariſt. *lib. 3. politic. lect. 12.* §. *quapropter à civitatibus*, & Plutarc. *in vita Ariſtidis.*

135 Hic † oſtraciſmus, mutato nomine, & diſcolatus dictus, etiam hodie in quadam civitate eſt uſu receptus, quæ diuturna temporis conſuetudine eo abuſa eſt; cùm enim non complectatur, nec complecti poſſit alienos ſubditos in alienam meſſem falcem imponendo, magiſtratus ejuſdem civitatis, penes quem totius imperij reſidet auctoritas, eccleſiaſticas perſonas eodem diſcolatu judicare conatur, eoſque ſuffragijs cribrando, & ventilando factioſos nominat, ac exules etiam publico edicto renunciat, & fuit à me quæſitum, an magiſtratus ille ſententiam

tentiam excommunicationis in Bulla Cœnæ Domini contentam incurrat: & quid ſi procedatur ad vota, tamen non ſufficiant ad condemnationem, ac propterea condemnatio non ſequatur.

Pro parte negativa deducitur, hunc magiſtratum diſcolatus ab antiquiſsimo tempore fuiſſe uſu receptum, & habere naturalem æquitatem pro bono regimine reipublicæ: ne illius quiès ab Eccleſiaſticis viris diſcolis, & incorrigibilibus, privilegio fori fretis, turbetur.

136 † Et quod antiqua conſuetudo legitimè præſcripta concernens bonum regimen reipublicæ, & publicam utilitatem ratione naturali poteſt addere, diminuere, & diſtinguere privilegium; propter quod clerici exemptione gaudere non poſsint, *ut cap. ultimo*, & ibi Innocent. & Abb. *de conſuet.* Et cùm hoc inſtitutum ſit antiquiſsimum habet vim legis, & pro lege ſervari debet. Bart. *in l. 1. §. denique num 1. ff de acqu. pln. arc.*

Contrarium tamen, quod dictæ excommunicationis ſententiam magiſtratus incurrat, probat expreſsè textus Bull. ibi, quomodolibet ſe interponentes in cauſis capitalibus, ſeu criminalibus contra perſonas eccleſiaſticas, illas proceſſando, banniendo, capiendo, ſeu ſententias contra illas proferendo, vel exequendo.

137 Et dicta † Bulla eſt conſona non ſolùm juri canonico; *ut cap. ſi diligenti & cap. at ſi clerici, de jud.* ſed etiam juri Cæſareo, *ut habetur in conſtitut. Feder. Imper. in tit. de ſtat. & conſuet. cont. liber. Eccleſ. §, item ſtatuimus, in uſ. feud. quæ eſt repetita, in auth. ſtatuimus C. de Epiſc. & cler.* Et jure divino quo clerici legibus civilibus Principum ſunt ſoluti, *arg. Geneſ. c. 47. Eſd. 1. c. 7.*

138 † Licet enim plures theologi, alijque doctores teneant, clericos exemptos eſſe a civili laicorum poteſtate jure canonico, non autem divino; & primò inter Canoniſtas pro hac opinione allegatur Innoc. *in cap. 2. nu. 1. de major. & obed.* ubi, ſed quæres, quis exemit clericos de jure Imperatoris, cùm prius ei ſubeſſent? reſponde, quòd Papa, conſentiente Imperatore, juribus per ipſum ibi allegatis, Alciat. *in cap. cùm non ab homine colum. 2. de jud.* Covar. *pract. quæſt. cap. 31. num. 2. verſ contraria opinio, & lib, 2. var. reſolut. cap. 20. num. 2.* Quam opinionem ſecuti fuerunt & tenuerunt plures juniores Theologi nempe Medin. *de rest. reſtit. q. 15.* Vict. *relect. 1 de poteſtate Eccleſ. qu. 6 propoſ. 2.* Sot. *in 4. diſt. 25. q. 2. artic, 2. concluſ 3 4. & 5* Ledel. *4 par. 2 q. 20. art. 4. verſ. haeſitantibus, concluſ 2. & 3.* Palac. *in 4. diſt 25. concluſ. 3.* Salon. *2. 2. q. 67. art. 1. concluſ. 4.* Ban. *2. 2. q. 67. art. 1.* & noviſſimè Hier. de Caval. *pract. quæſt. com. cont com. qu. 550. in fin.* doctores ſupra citati præcipuè fundant eorum opinionem *in dict. Innoc. can.* qui tamen loco ſupra allegato magis contrariam opinionem firmat, ibi, unde dicimus, quòd exempti à Deo, allegando *cap. ſi Imperator 96. diſt.* ubi junct. gloſſ. *in verb. diſcuti,* probatur clericos à Deo exemptos eſſe à laicorum juriſdictione, & ſic jure divino à legibus Principum ſæcularium foro ſolutos, & Innoc. ſequitur Abb. *nu. 1. & 2 & in cap. at ſi clerici nu. 23. verſ. conſidero, de jud. cap.* Sylveſt. *ibi contra leges divinas 11. quæſt. 1.* gloſſ. *in cap. quamquam in ver. divino de cenſ in 6.* Fely. *in cap. Eccleſia S. Mariæ num. 6 de conſtit.* Oldrad, *conſ. 81.*

numo

nu.1. verſ. & de vita, & nu. 4. facit Rom. *ſi* §. 404. *incip. ſed an poteſt Papa* Didac. Perez. *in l.* 2. *tit.* 1. *lib.* 3. *ordin. verſ. quaero utrum Papa*, Azeve *in l.* 5. *tit.* 3. *num* 6. *lib.* 1. *recompil.* Ant. Scap. *de jur. non ſcrip. lib.* 1. *cap.* 2. *num.* 1. & Hiima. *in l.* 65. *tit.* 5, *par.* 1. gloſſ. 8. *num.* 6. Et hanc opinionem ſequitur, & tenet Rot. *in deciſ.* 10. *num*, 4, *de conſuet, in antiq*, quæ auctoritas canoniſtarum comprobata & firmata à Rota Romana facit communem
139 opinionem † cùm ſtilus Romanæ curiæ, propter dubitationem doctorum, facit etiam jus, & pro jure habetur, ut per eandem Rot. *in deciſ.* 1. *de fil. preſb. deciſ*, 2, *de appell*, *in nov. & deciſ.* 16 *de conſuet. in antiq.* Abb. *in cap. ex litteris*, *num.* 6. & ibi Felyn. *num.* 4. *de conſtit.* Quorum auctoritas prævalet auctoritati præfatorum modernorum Theologorum, & aliorum doctorum, ultra quòd dicta auctoritas Canoniſtarum antiquorum eſt fundata ſuper auctoritate Pontificum, & conciliorum generalium.

140 Quòd † autem hæc exemptio competat illis de jure divino, probatur etiam per Concil. generale Lateranen. ſub Innoc. III. *ut in cap. nimis*, & ibi Abb. *in fin. de jurejur.* Io. Ech. *Enchir. de immunit. Eccleſ.* §. *in vet, teſt, &* §, *immunitatem ſacerdotum.* Ita etiam tenuit Concil. Lateranen. ultimò ſub Leone X. celebratum, *ſeſſ*, 9, *in Bull, reform, cur, verſ. &, cùm à jure*, ubi, & cùm à jure, tam divino, quàm humano, laicis poteſtas nulla in eccleſiaſticas perſonas attributa ſit, conc. Colonien, *par.* 9. *cap.* 20. & conc. Triden. in quo quamplures S. R. E. Cardinales, Patriarchæ, Archiepiſcopi, Epiſcopi, Abbates, & Theologi in Spiritu ſancto legitimè congregati, interfuerunt, ſancivit, perſonarum Eccleſiaſticarum immunitatem Dei ordinatione, & canonicis ſanctionibus eſſe conſtitutam, *ut in cap*, 20, *ante med*, *ſeſſ* 25. Auctoritas autem conciliorum generalium, longè prævalet opinioni prædictorum Theologorum, & aliorum doctorum, qui pro contraria opinione ſcripſerunt. Et hanc opinionem eſſe communem, tenet Alciat. *in cap, cùm non ab homine eod*, *n.* 2 & 47. *de jud.* quam eſſe communem teſtatur etiam Navar. *in cap. novit, nu*, 6, & 32, *eod, tit*, Flam, Pariſ. qui etiam de communi teſtatur, *de reſign. benef. lib*, 8: *quæſt*, 9: *num*, 5: Eandem opinionem uti communem ſequitur Clar. *lib*, 5 *recept*, *ſent*, § *fin*, *quæſt*, 36, *n*, 1, & Roland, à Val. qui etiam de communi teſtatur, *in conſ*, 4, *num*: 3, *volum*, 1: eamq; è pluribus auctoritatibus, tam ſacræ ſcripturæ, quàm conciliorum generalium, ſanctorum Patrum decretis & ſacrorum canonum diſpoſitione, probat Card. Bellar. theologus, *de exempt. cler. cap.* 1: §: *hu gitur*, *uſque in fin.* & etiam pluribus auctoritatibus magis communem eſſe teſtatur. Burſ. *in conſ.* 42. *n.* 1. & 2. *l.* 1. Graſſ. *in deciſ. aur par.* 1. *l.* 2. *c.* 49: *num.* 3: Et uti veriorem, & communi conſenſu canonici juris interpretum receptam, tenet, & ſequitur Azor. qui ad contraria reſpondet *in lib.* 5. *inſtit. moral. par.* 1. *c.* 12. *verſ. ego profecto.*

Comprobatur dicta opinio ratione, quia clerici ſunt Deo dicati, & divinis uſibus deputati, & propterea eo ipſo ſunt à civili laicorum poteſtate exempti; cùm ſemel Deo dicatum, non ſit ad uſus humanos ulterius transferendum *c. nulli*, *c. prædia*, 12: *quæſt.* 2. *cap. in legibus*, 12. *quæſt.* 3:

cap. qua ſemel, 19. quæſt 3 cap ſemel, de reg. jur. in 6. Oldrad. *dict conſ. 83. num. 4 & 5. l. 1. ff de rer. diviſ. & §. nullius, inſtit. eodem tit.* Accedit, quòd vaſa, altaria, templa, veſtes, calices, & alia Deo ſacrata prædia divinis uſibus tradita, caſtra, villæ, agri, decimæ, primitiæ, homines, animalia, & bona quæcunque eccleſiaſtica, quia ſunt Deo dicata, oblata, tradita, ac divinis uſibus deſtinata, eo ipſo ſancta, & religioſa cenſentur, *eodem cap. prædic, & cap. in legibus, 12. quæſt. 2. l. ſumma. de rer. diviſ. §. nullius, inſtit. eodem tit.* & Azor. *d. cap. 12. ver. ego ſanè,* & à profano, ac civili uſu ſeparantur: & pari modo clerici eo ipſo, quò Deo ſacrati exiſtunt, ab omni civili uſu, & laicali juriſdictione ſunt exempti Oldrad. *eod. conſ. num. 5.* & plenè Azor. *eodem c. 12. verſ. & in dictis capitibus.* Et hæc eſt communis opinio fundata, & approbata auctoritate Pontificum à conciliis generalibus, à ſacra Rota Romana, & gravioribus auctoritatibus, à qua recedere, non eſt tutum; quia in interpretatione legis divinæ, ſuper deciſionibus dubiorum, potiùs debemus ſtare diffinitionibus Summorum Pontificum, quàm dictis Theologorum, etiam quòd ſint ſancti.

141 Poteſtas enim † interpretandi data eſt non ſanctis, ſed Summis Pontificibus, *cap, 1,* & ibi gloſ. *1, 20, diſt, cap, per venerabilem, qui fil. ſint leg,* & Ioan, à Capiſtr, *de auctorit, Pap, par, 3, 2. par princip, num, 93, tract, to, 13* Imò peccant Theologi tenentes contra conſtitutiones, & deciſiones Pontificum, ut poſt Ant. de Butr, tenet Abb, *in cap, tua, il, 1, num 5, de decim,* Et multò magis laici legum doctores, qui audeant eas interpretari *Geneſ, cap, 47, & Eſdræ cap, 7, lib, 1,* contra ſenſum communem Theologorum, & Canoniſtarum; imò contra deciſionem concil, Lateranen, *de qua in cap. non minus cap, adverſus, de immunit. eccleſ,* & *cap, tributum §. quamvis etiam, 23. quæſt. 8* cum legum civilium doctores careant auctoritate ſacram ſcripturam interpretandi.

142 † Etenim, antequam eſſet Petrus clerici non erant ſubjecti poteſtati laicali, ut *Pſalm.* 104. ubi, nolite tangere Chriſtos meos, hoc eſt unctos meos, ut ſunt clerici, qui, Deo ſacrantur, gloſſ. penult *in cap. ſi Imperator. 96. diſtinct.* Rom. *ſing. 404. incipien. ſed an poteſt,* Alexand. *in conſ. 8. num. 1. lib. 1.* & Azor. *ubi ſupra. verſ. primò ex divinis.*

143 Nec † excuſantur perſonæ illius magiſtratus juramento, quo ſunt obſtricti, de eorum voto ſecreto, contra vel in favorem illius, quem factioſum, turbulentumque in civitate exiſtimant, explanando: quia juramentum, ut ſit licitum, tres comites habere debet, nempe, judicium, juſtitiam, & veritatem, *c. jurabunt, 22. qu. 1.* S. Raymond. *in ſum lib. 1. de tranſgr. vot. §. tria exiguntur,* & Navar. *in c. 12. num. 3. tom. 3.*

144 Eſt † enim contra juſtitiam, quòd laicus judicet clericum, *cap. ſi diligenti, de foro comp. cum aliis ſuprà allegatis;* & uti contra juſtitiam præſtitum ſervari non debet, *cap. eſt etiam cum duob. ſeqq. 22. quæſt. 4. & dicto c. ſi diligenti, in fin. de foro comp.* quinimo illud ſervantes mortaliter peccant, pro quo peccato incidunt in dictam excommunicationem Bullæ Cœnæ Domini, contra illam contravenientes promulgatam: in eamque incidunt, quicunque magiſtratus, judices, notarij, ſcribæ, executores, ſubexecutores, conſiliarij,

ſenatores, præſidentes, cancellarij, vicecancellarij, quomodolibet ſe interponentes in cauſis capitalibus, ſeu criminalibus, contra perſonas eccleſiaſticas, juridicè, vel auctoritativè, ut per Sayr. *in Theſaur. caſ. conſc. cap.* 23. *numer.* 2. Clericum enim eſſe incorrigibilem declarari debet per judicem eccleſiaſticum, non autem per ſecularem. Capyc. *deciſ.* 112 *num.*6.

145 Multæ enim actiones † contra clericos hoc loco magiſtratibus ſecularibus ſunt prohibitæ.

Prima eſt eorum, qui quomodolibet ſe interponunt in cauſis capitalibus, ſeu criminalibus; & illa vox: quomodolibet, intelligenda eſt juridicè vel auctoritativè.

Secunda actio eſt illos proceſſare, ut per eundem Sayr. in Theſ. *caſ. conſ. tom.* 1. *lib.* 3. *c.* 23 *num.* 2. & Graff. *in deciſ. par.* 1. *lib.* 4. *c.* 18 *nu.* 149.

146 Illa enim dictio, † quomodolibet, eſt univerſalis, quæ comprehendit proceſſum quocunque modo factum, ut per gloſſ. *in clement.* 2. *in verb. quomodolibet, de ſent. excommunic.* Albert. de Roſ. *in dictionario, & verb. quomodolibet.* Pariſ. *conſ.* 58. *numer.* 10. *volum.* 1. Et comprehendit omnes modos excogitabiles, nempe realem, perſonalem, directum, & indirectum, ut per gloſſ. *in dict. clement.* 2. & Hypol. de Marſil. *in conſ.* 80. *num.* 38. Illa enim ſecreta datio votorum habet vim ſententiæ, quæ præſupponat proceſſum factum, eo modo, quo in ſimilibus fieri ſolet.

147 Et, quamvis fiat ſine ſcriptura, † etiam ſine ſcriptis proceſſus fieri poteſt, & tamen dicitur proceſſus, *auth. niſi breviores,* & ibi Bart. & Bald. *C. de ſentent. ex brev. recit.* Unde, quando magiſtratus diſcolatus unitur, & ſedet pro ſuffragiis ventilandis; proceſſus eſt juxta conſuetudinem formatus, & uti proceſſantes omnes in cenſuris contentis in Bulla Cœnæ Domini incidunt, etiam, quòd non conſequatur condemnatio, & qui votum favorabile clerico, quòd non ſit factioſus, & pœna diſcolatus mulctandus, dederunt; niſi ſe declaraverint, nolle contra clericum aliquo modo procedere.

148 Quia cùm aliàs quilibet participet in proceſſu facto, omnes eandem pœnam incurrunt; cùm enim per ipſos non ſteterit, quominus clericum condemnaverint, ſuffragiis ipſum cribrando; hoc caſu ex ſolo proceſſu ad calculum condemnatione non ſecuta, pœna dictæ excommunicationis incurritur, prout in atrocioribus, *l. ſi quis non dicam rapere,* & ibi Bart. & Bald. *C. de epiſc. & cler. c.* 1 & ibi gloſſ. & Abb. *primo not. de præſumpt.* & Felyn. *in tract. quan cont. puniat. nu.* 1. & eſt caſus in Bulla Cœnæ Domini expreſſe comprehenſus, *ut in eadem Bull. nu.* 19 ibi proceſſando, & cum auctoritativè fiat proceſſus, magiſtratus ipſe facto excommunicationis ſententiam incurit, Navar. *in c.* 27. *n.* 71. *verſ. declaratio prima.*

149 Nec ſe † tueri valent longa conſuetudine: quia laici vi conſuetudinis nullam poſſunt habere in clericos poteſtatem, ut poſt Joann. Andr. & Dom. tenet Felyn. *in cap.* 2. *num.* 3. *de major. & obed.* Card. *in conſ.* 68. Rot. *dict. deciſ.* 10. *num.* 4. *de conſuet. in antiq. cap. clerici,* & ibi Abb. *numer.* 5. & 6. & Dec. *num* 35. *de jud.* & plenè, ac bene Azor *eodem lib.* 5. *inſtitut. moral. c.* 12. *ſub. verſ. ſed dubitari poſſe.* Quæ conclu-

concluſio procedit, & habet locum, tàm in cauſis criminalibus, ſuper quibus dictum tribunal diſcolatus fuit erectum, quàm in civilibus, *ut cap. qualiter, & quando, eodem titul. de jud.* Abb. *poſt alios dict. num. 6.* & Azor. *loco proximè citato, ſub littera B.*

150 Dicta autem † de conſuetudine, quòd laicis contra clericos nullam poſſit tribuere juriſdictionem, procedunt etiam in præſcriptione, quamvis tanti temporis curſu fuerit continuata, ut in contrarium initij memoria non exiſtat: quia laicus eſt incapax juris, & poteſtatis ſpiritualis, quam nullo tempore præſcribere poteſt, cum illam civiliter non valeat poſſidere, *cap. cauſamque,* & ibi gloſſ. *final.* & Abb. *num. 2. de præſcript.* Joann. Andr. & alij *in cap. 2. de præb. in 6.* & Azor. *eodem cap. 12. ſub verſ. quod verò.*

151 Et † cum Bull. Cœn. Domini annis ſingulis die Jovis majoris hebdomadæ, omnes eidem Bullæ contravenientes excommunicentur ſolemniter per Papam, anathemate horrendo, ut per S. Antonin. *in 2. par. 3. par. tit. 27. & 77.* per ipſam interrumpuntur, & impediuntur omnes præſcriptiones contra eccleſiaſticam juriſdictionem, ut inquit Felyn. *in c. cùm non liceat, nu. 12. verſ. quintò conſidera.* & Azor. qui ad contraria reſpondet *ſub dict. verſ. quod verò, & verſ. quæ ad muniendam, colum. 7* & pro hac ſententia optime faciunt complura allegata per Olaſch. *in diſputat. an princ. chriſt. fas ſit, nu. 11.*

152 Excipiuntur † tamen duo caſus, in quibus clerici pro criminibus, per executores laicos capi, & carcerari poſſunt. Primus eſt, quandocunque, & quacunque de cauſa clericus fori privilegio non gaudet, quod tamen eſt ab Ordinario declarandum, quo caſu poteſt etiam proceſſari, & puniri, ut qui non incedunt in habitu, & tonſura, nec ſunt in ſacris ordinibus conſtituti, aut beneficiati, concil. Trident. *c. 6. de reform. ſeſſ. 23.* Talis enim quis præſumitur, qualis in habitu reperitur, *c. ſi judex laicus, de ſentent. excomm. in 6.* Secus tamen, ſi habent ordines ſacros, aut beneficia eccleſiaſtica: quia tunc ob non delationem habitus privilegium clericale non amittunt, ſed ab Ordinariis pœnis juris ſunt plectendi. Secundus, ſi in fragranti delicto capitali comprehendantur. Tunc enim à miniſtris juſtitiæ ſæcularis, abſque tamen injuria, violentaque manus injectione, & clericalis ordinis dedecore, capi poterit; non quidem (ſi gaudet privilegio clericali,) ut per eos cauſa cognoſcatur, ſed, ut ſi captus, cum primùm opportunè fieri poterit; eccleſiaſtico Judici tradatur ut pro ratione delicti ab eodem puniatur, ut per Abb. *in c. cùm non ab homine, nu. 5. de jud.* Navar. *c. 27. nu. 83.* & Sayr. *eodem lib. 3. c. 23. nu. 4.*

153 Vigeſimò, † in eandem excommunicationis ſententiam incidunt occupantes bona, aut terras Eccleſiæ Romanæ, vel ſupremam juriſdictionem, quæ ad eccleſiam Romanam in illis ſpectat. Terræ verò, loca, & civitates, quæ ſub dicto capite comprehenduntur, ſubalma Urbs, regnum Siciliæ, inſula Sardiniæ, inſula Corſicæ, terræ citrà Pharum; patrimonium Beati Petri in Thuſcia, Ducatus Spoletanus, Comitatus Venuſinus, Comitatus Sabinenſis, Marchia Anconitana, Maſſa Trebaria, Romandiola, Campania, maritimæ Provinciæ, illarumque terræ, & loca; terræ ſpecialis commiſſionis Arnul-

 phorum:

phorum: civitates, Bononia, Ceſena, Ariminum, Beneventum, Peruſium, Avenio, civitas Caſtelli, Tudertum, Ferrariæ, Comaclum, ac aliæ terræ, civitates, & loca Romanæ Eccleſiæ, mediatè, vel immediatè ſubjecta; ac jura, & ſupremam juriſdictionem Romanæ Eccleſiæ in prædictis civitatibus, terris, ac locis ſpectantem offendunt, *ut in ead. Bull. Cœn. Domini, nu.* 20. Sayr *lib. 3. c. 24 per totum*; & de qua excommunicatione habetur apud S. Antonin. *par. 3. tit. 25. c. 73.* Cajet. *in verb. excommunicatio c. 17.* & Tolet. *in inſtruct. Sacerd. lib. 1 c. 10*

154 Quæritur, † an dicta Bulla Cœnæ Domini ſit ubique uſu recepta, cùm alicubi contrarium prætendatur, & inquit Azor. *eodem libro quinto capitulo duodecimo, colum 8 & 9 ſub verſ quæri ſolet. primùm* falſum omnino eſſe, quod auctores contrarium tenentes aſſerunt, ſeculares magiſtratus, & judices multas clericorum, & eccleſiarum cauſas jure cognoſcere, & tractare, tacito Romanorum Pontificum conſenſu, & tolerantia; & quòd nullus judex eccleſiaſticus habet pro excommunicatis, qui talia faciunt; imò nec ipſe Papa, nec ullus illos devitat.

Imò Summi Pontifices, ut notiſſimum eſt, quotidie reclamant, conqueruntur, prohibent, pœnas conſtituunt, & ſententias ferunt in laicos, talia facientes, ut patet manifeſtè ex actis judicialibus Auditorum Cameræ; ubi quotidie expediuntur litteræ pro habendis indiciis; & deinde monitoriales, ut perſonaliter compareant ii, qui ita conveniunt, atque conſentiunt; contra quos pronunciantur ſententiæ condemnatoriæ lata etiam, & publicata ſententia declaratoria excommunicationis. Id etiam conſtat ex pluribus deciſionibus, & ſententiis Auditorum Rotæ, in quibus omnino improbantur, & damnantur tales recurſus; & ii, qui recurrunt, declarantur excommunicati, *ut ſupra deduxi, ſub verb. decimoſexto, numer. 87. cum pluribus ſeqq.* quod ſemper ſervatur apud Sedem Apoſtolicam, quando de hac re notitia cum legitimis informationibus habetur. Imò quotannis in die Cœnæ Domini Romani Pontifices publicam, & ſolemnem excommunicationem ferunt contra magiſtratus, judices, & Principes ſeculares, qui in ſuis tribunalibus cauſas clericorum, vel eccleſiarum tractant, & judicant, vel ad ſua Prætoria revocant: vel apud ſe diplomata Pontificia, vel litteras Apoſtolicas detinent, ne ad effectum deducantur: & in eos, qui ad laicos in prædictis cauſis cõfugiunt, & recurrunt. Quæ omnia apertè oſtendunt, & indicant longè abeſſe ab his omnibus tacitum Romanorum Pontificum conſenſum, & præſumptam, quam vocant, patientiam, contra deducta per Ignat. Lop. virum alioquin doctiſſimum, *in annot. ad prax. crim. Diaz poſt. cap. 103. fere per tot.*

155 Nec † valet, quòd quidam opponunt, non ſatis eſſe, ſi Romæ publicentur excommunicationes contentæ in Bulla Cœnæ Domini, quoniam veriſſima eſt ſententia communi conſenſu theologorum, & juris canonici doctorum, & ſummiſtarum recepta, ſufficere promulgationem Romæ factam, nec requiri, ut in ſingulis Provinciis hujuſmodi excommunicationes pronuncientur & hæc Azor. *ubi ſup. à* Et Navar. loquens de excommunicatione, 14. Bull. Cœn. Domini, ſic ait.

Video

Video etiam pro re indubitata haberi ab aliquibus, poſſe regulariter Reges defendere poſſidentes colorato titulo beneficia eccleſiaſtica, ne abſque iuſta cauſæ cognitione deturbentur, vel ſpolientur, quod jure munire conantur. An verò ſatis munant, necnè, Sanctiſſimi Domini Noſtri definitioni remitto, ſic ille, *in Man. cap. 27. num 70. verſ ſecunda quod.* Cui ſequentibus verbis reſpondet Azor. Sed profectò, cùm ſacri canones, & ſummi Pontifices ſemper conſuetudinem, quæ eſt contra libertatem eccleſiaſticam, & corruptelam, improbent, ac damnent; non eſt, cur dubitemus, ſit, nec ne eorum improbanda, & rejicienda ſententia, quæ eſt ſummorum Pontificum decretis & ſacris canonibus contraria, noſtrum eſt parere, & imperata facere, non contra canones docere, aut docentes tueri, *in eod. lib. 3. cap. 12. ſub eod. verſ quæri ſolet, in fin.* Quòdque judices laici in dictis cauſis non ſint competentes, probat Pot *deciſ 361 in fin lib. 1.* poſt plures Rot deciſiones Gomeſ. *in reg. de anna poſſ ff. quæſt 46. num. 2.* & nuper Rota, coram Decano Blanchetto; & Pegna, *ut in deciſ. de quibus ſuprà ſub num. 91. & ſeqq.* ex quibus reprobantur in contrarium ab aliquibus deducta de manifeſta tolerantia Papæ, & univerſalis eccleſiæ, quod officiales laici faciant executiones contra perſonas eccleſiaſticas ſuper fructibus beneficiorum occaſione onerum ordinariorum, ſeu extraordinariorum.

156 Quia illæ † executiones erunt ſemper in offenſam eccleſiaſticæ libertatis, & illas committentes, conſulentes, exequentes, aut exequi mandantes, excommunicationis ſententiam, in Bulla Cœnæ Domini, non evadunt; ex deductis ſupra, *num. 130. 131. & 132.* Et eſt excommunicatio ab antiquo Sedi Apoſtolicæ reſervata, *ut in extravag. comment. Paul. 2. c. ſi dominici de pœn, & remiſ.*

157 Quòd † autem publicatio facta Romæ ſufficiat poſt Ioan. Mo. Ioan, Andr. Innoc. & Paul. de Leaz. fuit deciſum à Capel. Tolol. *in deciſ 445.* quam ſequitur Gomeſ. *in proœm. regul. cancell.* quia Roma eſt caput omnium eccleſiarum orbis, *n 13.* & Azor. *eod. lib. 5. verſ. ſecunda opinio.* Et ultra rationes per Azor allegatas, quòd non excuſentur magiſtratus, licèt tolerentur, & videantur non haberi

158 pro excommunicatis; † multa per patientiam tolerantur, quæ ſi deducta forent in judicium, exigente juſtitia, non deberent tolerari: nec per talem patientiam ſequitur diſpenſatio, *cap. cùm jam dudum,* junct. gloſſ fin. & ibi Abb. *numer. 10. de præb.* Et licet Papa ſciat, non voluntariè toleret; & hoc caſu illius ſcientia non excuſat, ut; poſt Ioan. de Lig. & alios per eum citatos, tenet Abb. *in cap. clerici in fin. de jud.*

159 Vtrùm † autem excommunicationes in Bull. Cœnæ Domini contentæ dicantur ab homine, vel à jure latæ, cum inter ſe differant; quia regulariter ab homine ſententiæ excommunicationis latæ non ſubſiſtunt, niſi trina monitio canonica, vel una pro tribus præcedat, *ut cap. conſtitutionem, §. ſi vero ms:* & gloſſ *in verb. monitionem, de ſentent excommunicat. in 6*

A jure autem nulla monitione præmiſſa, valent & tenent, & in pluribus aliis differunt de quibus per Giott. *deciſ. aur, par. 1. lib. 2. cap. 2 num. 7 & ſeq.*

 † Ali-

160 † Aliis omiſſis, ſunt excommunicationes à jure: quia ſemper durant, de una publicatione ad aliam, donec, & quouſque alia fiat, & publicetur, *ut in eadem Bull. ſub num. 20. verſ. volentes*, Sayr. *eodem lib. 3. cap. 25. num. 1. & 2.* & in jure continentur, *ut in extravag. com. 3. & 5. verſ. & generaliter, de pœnit. & remiſſ.* Et quòd hodie ſit excommunicatio à jure lata, correcta antiqua contraria ejus opinione, tenet Navar, *in cap. 27. num: 73. ver. tertia quod.*

161 † Qui autem in excommunicationes à jure latas incidunt, poſſunt etiam in notoriis, nulla monitione præmiſſa, in eandem excommunicationem incidiſſe, declarari, Innoc. *in cap. ex parte, il. 1. num. 5. de verb. oblig.* Felyn. *in cap. Rodulphus, num. 41. verſ intellige ſecundò, de reſcript.* & Put. *deciſ: 332. num. 6. lib. 1.* & Papæ proceſſus in notoriis abſque citatione valet, ut inquit Barr, *in cap. cum olim, de ſentent excommunic.* & Abb. *in cap. cauſam, quæ, de reſcript.* nec ordinem in procedendo ſervare tenetur, quia non ligatur ſuis, nec Anteceſſorum ſuorum conſtitutionibus, *l. Princeps, & ibi gloſſ ff de legi. cap ideò, §. his ita, 25. quæſt. 1. c. ad petitionem*, & ibi gloſſ. *de accuſ.* Abb. *in c. Magnæ num. 7 de vot.* Felyn *in cap. 2 num. 1. de major & obed.* & idem Abb. *in cap. 1, n. 1.* ubi etiam Bald. *nu. 3. de conſt.*

162 Sunt † enim prædictæ excommunicationes Papæ reſervatæ: ita quòd nemo ab illis, præterquàm à Papa, aut ab eo poteſtatem habentibus, etiam virtute cujuſvis decreti, concilij, aut indultorum, vel privilegiorum quorumcunque abſolvi poteſt, *ut in eadem Bulla eodem numer. 20. ver. cæterum à prædictis*, Navar *cap. 27. numer. 37 eodem verſ. & num. 72. in fin.* & Sayr. *dict. lib. 3. capit. 25. numer. 3 & 4.*

163 † Niſi in mortis articulo conſtituti, neque etiam tunc, niſi facta ſatisfactione, aut de ſtando Eccleſiæ mandatis, & ſatisfaciendo cautione præſtita; quæ cautio debet eſſe ſufficiens cum pignore, vel fidejuſſore, ſi eam dare poteſt, ſin minus, dare debet eam, quam poteſt, ſaltem juratoriam *clement. 1. § verum*, & ibi gl *fin.* & Abb. *nu. 25 de hæret.* Felyn. *in c. paſtoralis, nu. 12. de off. ord.* Navar. *eod. c. 27. nu* 48. & Card. Tol. *eodem lib. 1. c. 30. verſ primò quidem, & verſ tertiò proteſtatur.*

164 Papa † enim pluribus modis tribuit poteſtatem à caſibus in Bulla Cœnæ Domini contentis abſolvendi; aut enim tribuit facultatem ſpecialem ad ſupplicationem, ut quando tacito nomine facultates abſolvendi per Pœnitentiariam ſub ſigillo expediuntur, aut vigore privilegiorum generalium, vel Iubilæi in genere. Et quocumque caſu regulariter ſatisfactio, vel cautio, modo quo ſupra, præſtari debet.

165 Et † procedit pro caſibus occultis, ſi verò caſus in Bull. Cœnæ Domini comprehenſus fuerit deductus ad forum contentioſum; tunc enim ne vigore Iubilæi, aut aliorum privilegiorum, poteſt excommunicatus abſolvi; niſi primò judici, & parti ſatisfecerit, quia dictæ facultates ſonant in foro conſcientiæ duntaxat, quo caſu in foro fori deducta ſub dicta facultate non comprehenduntur; ſed requiritur ſpecialis ad abſolvendum in utroque foro, quæ fieri debet coram notario, &

166 teſtibus, vel ſaltem coram teſtibus † ut abſolutus poſſit probare ſuam abſolutionem

nem, quæ non præſumitur, niſi probetur, *cap. propoſuit in ſin.* & ibi gloſſ. penult. *de cler. excommunicat. miniſt. cap. ſicut nobis*, & ibi gloſſ. *ſin.* & Abb. *num.* 1. *&* 2. *de ſentent. excommunic.* & Navar. *in cap.*
167 27. *nu.* 278. *verſ. ſeptimò quòd* † In foro enim conſcientiæ creditur pœnitenti coram confeſſario propria peccata confitenti; quia ibi tractatur de ſuo ſolo præjudicio, & de nemine catholico & timorato homine præſumendum eſt, quòd ſit immemor ſuæ ſalutis, *cap. ſancimus* §. *& licet* 1. *quæſt.* 7. gloſſ. 1. *in dict. cap. ſicut nobis*, & ibi Abb. *num.* 4. *de ſentent. excommunicat.* Secus autem in foro fori, in quo ſecundùm acta, & probata eſt judicandum, *l. illicitas*, §. *veritas ff. de off. præfect.* Felyn. *in cap. paſtoralis*, *num.* 23. *de off. deleg.* & Gomeſ. *in reg. de anna poſſ. ff. quæſt.* 4. *num.* 5.

168 Abſolventes † autem ab excommunicatione, & anathemate contra tenorem ejuſdem Bullæ, excommunicationis ſententiam incurrunt, *ut in ead. Bull. dict. num.* 20. *verſ. quod ſi fortè*. Sed dubitatur, an dicta excommunicatio ſit Papæ reſervata.

169 Et ſublata opinionum varietate, † quibus relatis, quòd dicta abſolutio non ſit Papæ reſervata, ſed Ordinarij, ſic excommunicatos abſolvere poſſint, tenet Navar. *eodem c.* 27 *num.* 74. quem ſequitur Tolet. *eodem cap.* 30. *verſ. ſextò fulminat*, & Sayr. *in eodem Theſ. caſ. conſc. lib.* 3. *cap* 25 *nu.* 6. *&* 7. Hodie tamen dicta quæſtio per univerſam Italiam eſt ſublata à ſacra congregatione Cardinalium, quæ de Clementis Papæ VIII. ſpeciali mandato, ſacerdotibus omnibus, tam ſecularibus, quam regularibus, per univerſam Italiam extra Urbem degentibus, ad confeſſiones audiendas approbatis, quorumcunque Ordinum, Congregationum, aut Societatum etiam Jeſuitarum, jubet, & præcipit, ne ſub prætextu privilegiorum, indultorum, aut facultatum generaliter, vel ſpecificè, ſcripto, aut vivæ vocis oraculo, vel per communicationem à Sede Apoſtolica, vel ejus auctoritate eorum Ordinibus, Congregationibus, Collegijs, vel Societatibus, aut Archiconfraternitatibus ſecularium, aut ſingularibus perſonis, aut aliàs quomodocunque, ſub quibuſvis tenoribus, formis, & clauſulis, etiam derogatoriarum derogatoriis, ad cujuſvis etiam Imperatoris, Regum aut aliorum Principum inſtantiam conceſſarum, ſeu confirmatarum, audeat, vel præſumat de cætero, & in perpetuum,
170 † aliquem cujuſvis ſtatus, gradus, & conditionis, aut dignitatis, tàm eccleſiaſticæ quàm ſecularis, etiamſi Regiæ, vel Imperialis exiſtat, ab ullo ex caſibus clarè, vel dubiè in Bulla die Cœnæ Domini legi ſolita, contentis, Sedi Apoſtolicæ reſervatis, aut in futurum per Sanctitatem ſuam, ejuſvè ſucceſſores pro tempore in eadem Bulla, vel aliter reſervandis; Nec etiam à caſibus quos Ordinarij locorum hactenus reſervarunt, vel in poſterum ſibi reſervabunt, nullo caſu, etiam neceſſitatis, vel impedimenti, niſi in mortis articulo, ſeu cum nova, & ſpeciali Sanctitatis ſuæ, aut ſucceſſorum ſuorum, vel Ordinariorum, quò ad caſus ab ipſis tantùm reſervatos reſpectivè habita ſcripta licentia, Ordinarijs locorum exhibenda, abſolutionis beneficium impedire, ſed, cùm opus fuerit, pœnitentes ad ſuperiores legitimos judices ſuos accedere conſulant, ſub pœna contrafacientibus, tàm regularibus, quàm ſecula-

ſecularibus, excommunicationis, privationis officiorum, & dignitatum, aut beneficiorum; inhabilitatis item audiendi confeſſiones, & ad quæcunque officia, Prælaturas, beneficia in poſterum obtinenda, ipſo facto abſque ulla alia declaratione incurrenda, ſuper quibus à nemine, niſi à Romano Pontifice, habilitatio, diſpenſatio, aut abſolutio, præterquam in mortis articulo, poſſit impartiri, *ut in decreto ſub dat. die 13. Novembris 1600. per univerſam Italiam publicato.*

Decretum præfatum fuit poſtea interpretatum, declaratum, & moderatum, nempè, quòd ſub dicta prohibitione
171 † ſeptem tantùm caſus comprehendantur, videlicèt eorum, qui in Bulla Cœnæ Domini lege conſueta continentur; Ac præterea violationis immunitatis eccleſiaſticæ, in terminis conſtit. Greg. Papæ XIV. quæ incipit, cum aliàs nonnulli; Violationis clauſuræ monialium ad malum finem Provocantium, & pugnantium duello juxta decretum ſacri concilij Trident, & conſtitutionem Gregorij Papæ XIII. incipientem, ad tollendum, Injicientium violentas manus in clericos juxtà *can. ſi quis ſuadente &c. 15. q.* 4. ac juris diſpoſitionem; Simoniæ realis ſcienter contractæ; Confidentiæ beneficialis; Item omnes caſus, quos Ordinarij locorum ſibi reſervarunt, aut in poſterum reſervabũt, in quibus omnibus ſic enumeratis caſibus duntaxat, & ſublata etiam pœna inhabilitatis audiendi confeſſiones, eadem ſacra congregatio de ſpeciali mandato Clementis Papæ VIII. vivæ vocis oraculo ſibi facto mandavit præfatum decretum in ſua firmitate, & priſtino robore permanere.

Declarando inſuper, eos quidem ſacerdotes, tàm ſeculares, quàm regulares, qui aliquo ex privilegiis indultis, & facultatibus in ſupradicto decreto expreſſis ſuffulti fuerint, poſſe juxta eorum privilegia, indulta, & facultates uſu antè idem decretum receptas, & quæ ſub alijs revocationibus non comprehendantur, tantùm, & non alias abſolvere à caſibus in præſenti declaratione non comprehenſis, aliis ſacerdotibus non privilegiatis nihil penitus concedendo. Facultatem autem, & licentiam abſolvendi à caſibus reſervatis quam in ſcriptis tantùm concedi permittebatur, etiam ſola viva voce concedi poſſe, declaravit. Et ad tollendum omne dubium, an per primò dictum decretum fuerit ſufficienter ſpecialibus privilegiis derogatum, idem Papa Clemens conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis omnibus in favorem quorumcunq; Ordinum, ſeu Inſtitutorum regularium, aut ſacerdotum, tàm ſecularium, quàm regularium, editis; nec non eorundem Ordinum, ſeu Inſtitutorum, ac etiam eccleſiarum, & monaſteriorum, & aliorum ſecularium, ſeu regularium locorum quorumcunque, etiam juramento, confirmatione Apoſtolica, vel quavis firmitate alia roboratis ſtatutis, & conſvetudinibus, privilegiis quoque, indultis, & litteris Apoſtolicis etiam mari magno, ſeu Bulla aurea, aut aliàs nuncupatis eiſdem Ordinibus, ſeu Inſtitutis, ac etiam eccleſiis, & monaſteriis, & ſecularibus, ſeu regularibus locis, aut perſonis, ſub quibuſcunque tenoribus, & formis, ac cum quibuſvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliiſque efficacioribus, & inſolitis clauſulis, nec non irritantibus, & aliis decretis etiam motu proprio, & ex certa ſcientia, ac de Apoſtolicæ poteſta-

teſta-

teſtatis plenitudine, aut alias quomodolibet, etiam per viam communicationis, ſeu extenſionis conceſſis ac etiam iteratis vicibus approbatis, & innovatis, etiamſi pro illorum ſufficienti derogatione, de illis, eorumque totis tenoribus, & formis, ſpecialis, ſpecifica, expreſſa, & individua, ac de verbo ad verbum, non autem per clauſulas generalis idem importantes, mentio, ſeu quævis alia expreſſio haben da, aut alia exquiſita forma ſervanda eſſet; tenores hujuſmodi, ac ſi de verbo ad verbum nihil penitus omiſſo, & forma in illis tradita obſervata inſerti forent pro expreſſis habens, quò ad ea, quæ præmiſſis aduerſantur, illis aliàs in ſuo robore permanſuris ea vice duntaxat, ſpecialiter, & expreſsè derogavit, contrariis quibuſcunque non obſtantibus, *ut in poſteriori decreto Romæ ſub die 26. Novembris 1602. edito impreſſo, & locis publicis affixo* Quo removetur omnis difficultas, an ſufficienter fuerit derogatum, quia motu proprio, & ex certa ſcientia, de Apoſtolicæ poteſtatis

172 plenitudine fuit derogatum, & † clauſula, motu proprio, hoc caſu tollit ſubreptionem, *cap. ſi motu proprio, de praben. in 6. clem. ſi Romanus Pontifex*, & ibi gloſſ. final. & Abb. *num. 2. eod tit.* Felyn. *in cap. cæterum, n. 9. de reſcrip.* Lap. *alleg. 7. in fin.* & Gabr. *com. concil. de clauſ lib. 6. concl. 2. num. 1.*

Derogatur enim omnibus privilegiis, & litteris in contrarium quomodolibet

173 facientibus, cum clauſula, † quorum tenores pro expreſſis habent. quæ clauſula præcipuè in litteris, motu proprio conceſſis appoſiata operatur, ut totus tenor eorundem privilegiorum, & litterarum, quæ pro expreſſis habita fuerunt, cenſeatur expreſſus, & ſpecificatus, Butr. communiter receptus, in *conſ. 2. col. 1. ver. his tamen non obſtantibus* Gomeſ. *ſuper regul. Cancell. deciſ.* 10. *num.* 2. & Gabriel. *de clauſ. eodem, lib. 6. concluſ. 5. num. 1.*

174 Abſolutiones † verò contra formam Bullæ Cœnæ Domini; & dicti decreti factæ ſunt etiam nullæ, nulliuſque roboris, vel momenti, *ut in eodem decreto, §. præterea*, quia excommunicatus abſolvi non poteſt, niſi à poteſtatem habente, & eſt communis opinio, de qua per Tabien. *in verb. excommunicatio, 7. num. 13.* excepto mortis articulo, de quo in eadem Bulla Cœnæ Domini, & decreto proximè citato.

175 † Sed tunc, ſi caſus reſervati habent annexam excommunicationem, vel abſolvitur quis ab eadem excommunicatione, & efficiatur incolumis, tenetur pro abſolutione ſuperiorem adire, aliàs in eandem excommunicationem reincidit, *cap. eos qui, de ſentent. excommunic. in 6.* & Graff. *deciſ. aur. par. 1. lib. 1. cap. 13. num. 90.* & per ſe ipſum, vel procuratorem ad Papam accedere tenetur. Navar. *in cap. 27. n. 113.* & Graff. *eadem par. 1. lib. 4. cap. 23. num. 1. & 2.*

176 Conſulere † propterea eorum conſcientiæ debent confeſſarii, qui parùm curant, pro poſſe in præmiſſis animarum ſaluti conſulendo providere; & videant Navar. qui inquit. quartò demirari me, quòd cùm tot has cenſuras incurrant, tàm pauci tamen confeſſarii locorum, ubi hæc aguntur, eas pro dignitate extiment, & eas incurrentibus abſolutionem denegent, &

7 † tàm pauci Epiſcopi, qui excommunicatas, & interdictas perſonas & terras

ubi hæc fiunt, fierivè jubentur, & permittuntur, denuncient; cum præceptum eis ſit à concilio Viennenſi, ut ſub pœna peccati mortalis id faciant, poſtquam de eo ipſis conſtiterit, quòd tamen facile conſtare poteſt, quamvis parte vocata, & judicialiter id fieri debeat.

178 Quanquàm, † etiam teſtor, multos populos Italiæ, & Gubernatores, ac exactores eorum annis, quibus ego Sacræ Pœnitentiariæ ſervio, à Summo Pœnitentiario S. D. N. permiſſe abſolutionem à cenſuris ob hæc incurſis, reſtitutione promiſſa parata, vel facta, quos utinam aliorum Regnorum populi, & Rectores imitarentur, Amen, ut in Manual. *c. 17. num. 202. verſ. quarto de mirari.*

179 † Quòd autem parte vocata, & judicialiter de cenſurarum incurſu conſtare debeat, procedit ad effectum judicialiter declarandi aliquem in ſententiam excommunicationis in Bulla Cœnæ Domini contentam incidiſſe, & incurriſſe. Et in his terminis procedit prima opinio Navarri, ſed in foro poli, coram confeſſario, Gubernatores, magiſtratus, populi, exactores, & alij contravenientes, contentis in Bulla Cœnæ Domini pro verè excommunicatis ſunt habendi, & non abſolvendi, ex proximè per eundem Navarrum dictis, *& ſuprà n. 136. & 144. allegatis*, & de his, quæ frequentiùs in foro contentioſo quæri ſolent. Hæc pauca mihi de excommunicationis ſententia dixiſſe ſufficiat: cum in concernentibus forum conſcientiæ, & Bull. Cœnæ Domini ferè omnes Theologi, & ex recentioribus, Navar. Cardinal. Toletan. Graff. & Sayr. copiosè diſſeruérint, ad quos remiſiſſe ſufficiat.

DE SVSPENSIONE, ET INTERDICTO.

Cap. VIII.

S V M M A R I V M.

1 Cenſuræ eccleſiaſticæ ſunt tres.
Suſpenſionis, & interdicti ſententiam Epiſcopi, Archiepiſcopi, & alij Superiores non incurrunt, niſi de ipſis in conſtitutionibus expreſſa mentio habeatur, ibidem.
2 Suſpenſio, quid ſit.
3 Suſpenſionis pœnam incurrit Epiſcopus aliquem alienæ diœceſis ordinans ſine litteris dimiſſorijs.
4 Epiſcopus infantem, aut illitteratum ad primam tonſuram promovens, per annum à clericalis tonſuræ collatione eſt ſuſpenſus.
5 Infans, quis dicatur.
6 Illitteratus, qui dicatur.
7 Epiſcopus ſacerdotem indignum, & inhabilem ordinans, à collatione ordinis ſacerdotalis eſt ſuſpenſus.
8 Epiſcopus ſolemniter pœnitentem, aut bigamum

gamum ordinans per annum à celebratione eſt ſuſpenſus.

9 Epiſcopus ordinans religioſos, ſeculareſvè in communi viventes, non profeſſos ſine legitimo patrimonij, aut beneficij titulo, per annum à collatione talium ordinum ipſo jure eſt ſuſpenſus.

10 Epiſcopus non denuncians intrà ſex menſes, quæ in concilio provinciali facta fuerint, per duos menſes eſt ab officio ſuſpenſus.

11 Epiſcopus conferens duos ſacros ordines uno die, vel duobus diebus continuato jejunio, ſuſpenſionis pœnam incurrit.

12 Ordinans in aliena diœceſi ſine expreſſa Ordinarij licentia, ab exercitio pontificalium per annum eſt ſuſpenſus.

13 Epiſcopus in aliena diœceſi de Ordinarij licentia ordinans, ſi alienos ſine litteris dimiſſorijs promoverit, ſuſpenſionis pœna innodatur.

14 Prælatus inferior licèt exemptus, litteras dimiſſorias concedere non poteſt.

15 Suſpenſionis pœnam incurrit Epiſcopus conſecrans in aliena diœceſi calices, & corporalia ſine Ordinarij licentia.

16 Epiſcopi, qui titulares vocantur, ſi quem ad ordines promoveant ſine ſui Ordinarij licentia, ſunt per annum ſuſpenſi.

17 Suffraganei quibus eccleſiis dandi.

18 Suffraganeus nullibi pontificalia exercere poteſt, niſi in eccleſia, cui eſt adſcriptus.

19 Clemens Papa VIII. conſtitutionem Sixt. V. ad terminos ſacrorum canonum reduxit.

20 Minorem legitima ætate, vel extra tempora, vel ad duos ſacros ordines, eadem die ordinans, ſuſpenſionis pœnam incurrit.

21 Epiſcopi promoventes ad ſacros ordines, patrimonium, aut beneficium non habentes, eiſdem vitæ neceſſaria, donec illis de beneficio proviſum fuerit, ſuppeditare tenentur.

22 Epiſcopus, quando non habentem patrimonium, nec beneficium, ad duos primos ordines promovere poßit.

23 Suſpenſionis pœnam incurrit, qui ante legitimam ætatem ſacros ordines ſuſcepit.

24 Minor promotus ad ſacros ordines, ſi eſt doli capax, ad continentiæ votum obligatur.

25 Suſpenſionis pœnam incidit, qui ab alieno Epiſcopo ſine ſui Ordinarij licentia ordinatur, & nu. 12. in textu.

26 Epiſcopi titulares, quando & quibus ordines conferre poßint.

27 Clerici minus idonei abſque prævio examine promoti, ab Epiſcopis ad tempus ſuſpendi, & interdici poſſunt.

28 Suſpenſus, quando irregularis efficiatur.

29 Ordines furtim ſuſcipiens excommunicationis pœnam incurrit.

30 Ordinatus præpoſterè, in ſacris ordinibus ſuſpenſionis pœnam incidit.

31 Ordinatus præpoſterè, ordinum adminiſtratione quandiu ſit interdicendus.

32 Ordinatus à ſimoniaco, vel ſimoniacè, non recipit ordinis executionem.

33 Ordinatus ſub ficto patrimonij titulo, eſt ipſo jure ſuſpenſus.

34 Ordinatus non poteſt patrimonij, beneficij, penſioniſvè titulum, ad quem fuit ordinatus, renunciare.

35 Ordinari nemo poteſt ſine titulo.

36 Patrimonium alienari, extingui, vel remitti non poteſt, niſi poſt ſufficientis beneficij adeptionem.

37 Ordinatus ab excommunicato, ſchiſmatico hæretico, depoſito, ſuſpenſo, vel interdicto, ab ordinum ſuſceptorum executione eſt ſuſpenſus.

38 Ordinatus ſcienter ab hujuſmodi ordinantibus, non poteſt, niſi à ſolo Papa diſpenſari.

39 Ordinatus ab eo, qui Epiſcopatum renunciavit, eſt ſuſpenſus, & ſi ſcienter acceſſit, ab alio, quàm à Papa diſpenſari nequit.

40 Illegitimus ordinibus ſacris initiatus, ſuſpenſionis pœna innodatur.

41 Bigamus ordines ſine diſpenſatione ſuſcipiens, ipſo jure eſt ſuſpenſus.

42 Illitteratus ad ordines promotus, eſt omninò ſuſpenſus.

43 Illitteratus eſt dignitatis incapax, & infanti, & furioſo æquiparatur.

44 Litteratura eſt de jure divino.

45 Excommunicatus ordines ſuſcipiens, eſt deponendus.

46 Ordinatus extra tempora, eſt ipſo jure ſuſpenſus.

47 Ordinati ſede Epiſcopali vacante, cum litteris dimiſſoriis Vicarij, ſeu capituli, ſunt ad futuri Præſulis beneplacitum ſuſpendendi.

48 Capitulum litteras dimiſſorias concedens, interdicti pœnam incurrit.

49 Vicarius, ſede vacante, dimiſſorias litteras concedens, per annum eſt ab officio ſuſpenſus.

50 Vicarius, & capitulum, quando litteras dimiſſorias, & ordinandi facultatem concedere poſſint.

51 Beneficia in confidentiam obtinentes ſunt ipſo jure ſuſpenſi.

52 Epiſcopi, beneficia curata præſertim indignis aut aliàs inhabilibus conferentes, à collatione beneficiorum ea vice ſunt ſuſpenſi.

53 Epiſcopi, & alij ſuperiores dignitatis res & bona eccleſiarum vacantium ſibi vindicantes, ſuſpenſionis pœnam incurrunt.

54 Prælati beneficiorum reſignationes, aut permutationes contra conſtitutionis Pij V. formam fieri permittentes, ſuſpenſionis ſententiam incurrunt.

55 Prælati bona eccleſiarum Rom Pontifice inconſulto alienantes, ſuſpenſionis, aliaſque pœnas incidunt.

56 Epiſcopi, & alij ſuperioris dignitatis Prælati, limina Apoſtolorum ſtatis temporibus ad formam conſtit. Sixti V. non viſitantes, ipſo jure ſunt ſuſpenſi.

57 Conſervatores Sedis Apoſtolicæ, quando ſuſpenſionis pœnam incidant.

58 Conſervatoria Univerſitatum, collegiorum regularium, & ſimilium non ſunt ſublata.

59 Iudices eccleſiaſtici excommunicationis ſententiam non præmiſſa juris monitione ferentes, ſunt ipſo jure ſuſpenſi.

60 Iudices eccleſiaſtici ſententiam excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti ſine ſcriptis, & ſine cauſæ expreſſione ferentes, vel copiam ſcripturæ non tradentes, ſunt ſuſpenſi.

61 Viſitatores, qui in viſitatione aliquid præter victualia accipiunt, ſuſpenſionis pœna ligantur.

62 *Clericus homicida ſacerdotij munus nullo pacto exercere poteſt.*

63 *Interdictum Papæ violans, eſt ipſo jure ſuſpenſus.*

64 *Celebrans ac dimittens Miſſam imperfectam, ſuſpenſionis pœnam incurrit.*

65 *Oculum alteri eruens, ac ſeipſum caſtrans, ut caſtè vivat, ſuſpenſionis pœnam incidunt.*

66 *Fornicatores publici, ab officio ſunt ſuſpenſi.*

67 *Eccleſiæ cujuſque canonibus obedire recuſantes, ſunt ſuſpendendi.*

68 *Princeps prohibens ſynodi celebrationem, à communione eſt ſuſpendendus.*

69 *Clericus ludis, & ebrietati indeſinenter inſerviens, ſuſpenſionis pœna puniendus.*

70 *Clerici, & alij, cum ſuſpectis mulieribus impudenter habitantes, & hujuſmodi incorrigibiles, omni eccleſiaſtico honore ſunt privandi.*

71 *Litteras falsò ſcribens ſub nomine majoris partis capituli, ab officio, & beneficio ſuſpendendus.*

72 *Infamatus publicè de ſimonia, donec veritas excutiatur, ſuſpenſionis pœna eſt ſubijciendus.*

73 *Clericus infamatus, quòd mulierem in eccleſia cognoverit, ſuſpenſione eſt puniendus.*

74 *Inſtrumenta proprietatis eccleſiæ, quibus eccleſia ſua jura tueri poteſt, ſubtrahentes, ſuſpenſionis pœna mulctantur.*

75 *Eccleſiæ bona occupantes intuitu potentiæ ſecularis, ſuſpenſionis ſententiam incurrunt.*

76 *Sacerdotes malè Euchariſtiam cuſtodientes, tribus menſibus ab officio ſuſpendendi.*

77 *Dignitatem, vel electionem de manu laici ſuſcipiens, ſuſpenſionis pœnam incidit.*

78 *Eccleſiaſticæ perſonæ ſermones in choro cum ſecularibus, dum divina officia recitantur, protrahentes, ſuſpenſione puniendi.*

79 *Interdictum, quid ſit.*

80 *Regnum, civitas, & qualibet loca, ubi Legati, vel Nuncij Apoſtolici officium impediaturi, interdicto ſunt ſubjecta.*

81 *Civitas, locuſve, & qui Epiſcopum offenderint, hocque fieri mandantes, interdicti pœna puniuntur.*

82 *Civitas & locus, ubi Romani Pontificis electio eſt facienda, quando interdicti pœnam incurrant.*

83 *Excommunicari nemo poteſt pro alieno delicto.*

84 *Interdicto punitur patria ob delictum Principis.*

85 *Interdictis eccleſiis, capellæ, oratoria, & cœmeteria interdicta intelliguntur.*

86 *Excommunicatio non civitatibus, ſed certis perſonis tantùm infligitur, ideò ejus loco ponitur interdictum.*

87 *Interdicti tempore, quæ fieri à jure permittantur.*

88 *Interdicti tempore, ſolemnibus tantùm diebus feſtis ſolemnis benedictio fieri poteſt.*

89 *Interdicti tempore ſolemnis Miſſarum celebratio quando fieri poſſit.*

90 *Interdicti tempore, defunctorum cadavera in cœmeterijs ſepelientes, excommu-*

 mu-

municationis ſententiam incurrunt.

91 *Clerici, & regulares interdicti tempore (cum ſilentio tamen) poſſunt ſepeliri.*

92 *Interdictum pro pecuniario debito minimè laxandum.*

93 *Pecuniæ appellatione, quidquid pecunia æſtimatur, intelligendum.*

94 *Interdictum in Romana curia pro pecuniario debito, ab Auditore Cameræ Apoſtolicæ laxari ſolet.*

95 *Obligantes ſe in forma Cameræ Apoſtolicæ ad ſolvendum ſummam aliquam Romæ, vel alibi, omnibus cenſuris ſe ſubmittunt.*

96 *Conſuetudine, aut legitima præſcriptione, aut Papæ approbatione excommunicandi, & interdicendi, juriſdictio acquiritur.*

97 *Pecuniarij debiti cauſa, ut interdictum relaxetur, quæ requirantur.*

98 *Interdictum pro ulla pecuniæ quantitate laxari poſſe expreſsè prohibetur.*

99 *Iudices eccleſiaſtici interdictum pro debito pecuniario laxare non poſſunt.*

100 *Animas debitis ſuffragijs defraudantes, ad reſtructionem tenentur.*

101 *Acta, quæ contra leges fiunt, ſunt nulla.*

102 *Auditor Cameræ Apoſtolicæ non habet facultatem pro debito pecuniario interdictum promulgandi, niſi ei ſpecialiter demandetur.*

1 CENSURÆ † Eccleſiaſticæ ſunt tres, nempè, excommunicatio, ſuſpenſio & interdictum. Et quia proximo cap. de excommunicatione egimus, reſtat, ut de ſuſpenſione, & interdicto nonnulla diſſeramus.

Periculoſum quidem eſt Epiſcopis, & alijs ſuperioribus, Archiepiſcopis ſcilicet, Patriarchis, & Primatibus propter executionem pontificalis officij, quod frequenter incumbit, ut in aliquo caſu interdicti, vel ſuſpenſionis ſententiam ipſo facto incurrant. Ideò Innocentius IV. in concilio Lugdunenſi provida deliberatione duxit ſtatuendum, quòd Epiſcopi, & alij ſuperiores prædicti nullius 3 conſtitutionis occaſione, ſententiæ, ſive mandati prædictam incurrant ſententiam, nullatenus ipſo jure, niſi in ipſis de Epiſcopis expreſſa mentio habeatur, *c. quia periculoſum, juncta* gl. *in verb. ſuperioribus, de ſent. exc. in 6.* & idem eſt de Cardinalibus non Epiſcopis, ut tenent ibi Dó, & Franc.

2 Suſpenſio † eſt cenſura, qua alicui perſonæ eccleſiaſticæ prohibetur exercitium ſui officii, vel beneficij eccleſiaſtici in totum, vel in parte à judice, vel à lege inflicta. Navar. *de ſuſpen. c. 27. n. 151. tom. 3.* & Graff. *in deciſ. par. 1. lib. 4 c. 25. num. 1.* quam Card. Tolet. breviùs definivit, inquit enim, quòd ſuſpenſio eſt eccleſiaſtica cenſura, privans uſum eccleſiaſtici officij, aut beneficij, *ut in inſtruct. ſacerd. lib. c. 42. in princ.* quòd præcipuè cavere debent Epiſcopi in ordinum collatione, quorum cauſa in pluribus caſibus contra ipſos ſuſpenſionis pæna eſt impoſita.

Primò enim, † quantum ad ordines, Epiſcopi ordinantes clericos alienos; niſi per litteras dimiſſorias eorum probitas ac mores Ordinariorum ſuorum teſtimonio commendentur, à collatione ordinum per annum, & ordinati, à ſuſceptorum executione, quamdiu propriis Epi-

Epiſcopis videbitur expedire, ſunt ſuſ-
penſi; conc. Trident. *cap. 8 de reform.*
ſeſſ 23. cap. 1. cum plur. ſeq. 9. quaſt. 2.
cap. 121. quaſt. 2. cap. 1. & tot. tit. de temp.
ord. in 6.
4 Secundò infanti, † ſeu illitterato cleri-
calem tonſuram Epiſcopus conferre non
poteſt, & contrafaciens in eo, in quo deli-
quit, punitur, quia à collatione clericalis
tonſuræ duntaxat per annum eſt ipſo jure
ſuſpenſus, *ut c fin. eod. tit. in 6.* Infans verò
5 dicitur, † qui primum ſeptennium non-
dum explevit, ut tenet Greg. Sayr. *in Theſ.*
caſ conſc. lib. 4. c. 12. num. 18. tom. 1. per glo
in d. cap. fin. in ver. infanti.
6 Et † illitteratus ad effectum ſuſcipiendi
primam tonſuram eſt, qui legere, & ſcribe-
re neſcit, concil. Trident. *cap. 4. de refor-*
mat. ſeſſ 23.
7 Tertiò, † Epiſcopus ſacerdotem indi-
gnum, & inhabilem ordinans, à collatio-
ne illius ordinis ſacerdotalis eſt ſuſpenſus,
cap. ſi qui Epiſcopi, & ibi gloſſ. in ver. illi,
1. quaſt. 1.
8 Quartò, ſolemniter pœnitentem, vel
bigamum ordinans, eſt per annum à
celebratione ſuſpenſus, *cap. nullus,*
55. diſt.
9 Quintò † ordinans clericos, religioſos,
ſivè ſeculares, more religioſorum viven-
tes in communi, non profeſſos, ſine legiti-
mo titulo patrimonij, vel beneficij, juxta
diſpoſitionem conc. Trid. *cap. 2. ſeſſ 22. de*
de reform. per annum à collatione
talium ordinum ipſo jure eſt ſuſpenſus,
ut in conſtit. Pij V. in Bull. cap. 74. §.
nos igitur, & §. ſtatuentes, ne taliter
promoti ante profeſſionem, ſine titulo
patrimonij, religionem exeuntes, cogan-
tur mendicare, contra mentem ſacri
conci Trident. *cap. 2. de reform. ſeſſ. 21.*
10 Sextò, Epiſcopus † qui intra ſex men-
ſes non denunciavit ſubditis, quæ in con-
cilio provinciali facta fuerint, ab officio
per duos menſes eſt ſuſpenſus, *cap. ult.*
ubi glo. fin. 18. diſt.
11 Septimò, † conferens duos ordines ſa-
cros uno die, vel duobus diebus continua-
to jejunio, à collatione eorundem ordi-
num eſt ſuſpenſus, donec à Sede Apoſtoli-
ca gratiam meruerit obtinere, *cap.*
litteras, & cap. dilectus, de temp.
ordin.
12 Octavò in aliena diœceſi ordinans † ſi-
ne expreſſa Ordinarij loci licentia, ab exer-
citio pontificalium per annum, & ordi-
natus ab executione ordinum ſic ſuſ-
ceptorum arbitrio ſui Prælati eſt ſuſpen-
ſus, concil. Trident. *cap. 5. ſeſſ. 6. de re-*
form.
13 † Et ſi de licentia Ordinarii in aliena
diœceſi ordinat, non poteſt perſonas ei-
dem Ordinario non ſubjectas ordinare,
aliàs eandem ſuſpenſionis pœnam incur-
rit, *ut cap. 2. de refor. ſeſſ. 14.* niſi clerici
aliarum diœceſum ſuas litteras dimiſſorias
habeant, quia tunc non excluduntur, quo-
minus poſſint ab Epiſcopis in extraneis in
aliena diœceſi de licentia Ordinarii Pon-
tificalia exercentibus, ordinari; *ut fuit à*
ſacr Congr. Concil. deciſum, ut in deciſ. ſu-
per eod. cap. 5. ſub tit. Biſignanen. Quam
licentiam non poteſt
14 † Prælatus inferior concedere, etiam ſi
ſit exemptus, ſed Ordinarius loci, vide-
licet, Epiſcopus, in cujus diœceſi locus
eſt ſitus, *ut ibidem ſuper eod. cap. ſub. tit.*
Lucan.
Nono † Epiſcopus in aliena diœceſi
ſine illius Epiſcopi licentia calices, vel

corporalia conſecrans aut benedicens, etiam bona fide, eandem ſuſpenſionis pœnam ipſo facto incurrit ut, per Navar. *de ſenten. excom. conſ. 69. numer. 1. par. 2.*

16 Decimò, † Epiſcopi eccleſiarum, quæ in partibus infidelium conſiſtunt, qui titulares vocantur, in quocunque loco, etiam quantumcunque exempto, & nullius diœceſis, ſi quem promoveant ad quemcunque ordinem, etiam ad primam tonſuram, cujuſvis privilegii, etiam familiaritatis prætextu, ſine licentia ipſius proprii Ordinarij, ſunt ab exercitio pontificalium per annum ſuſpenſi, concil. Trident. *cap. 2. de reformat. ſeſſ.* 14.

17 Et † Pius V. poſt publicationem concil. Trid. decreto ſuo conſiſtoriali ſancivit, hujuſmodi Epiſcopos non eſſe creandos, neque Suffraganeos dandos, niſi ecclesiis Cardinalium, & illis, quæ ſolent habere, & cum certo ſtipendio perpetuo ad minus ducentorum aureorum de Camera ſuper fructibus illius eccleſiæ, qui propria auctoritate áb ipſo percipi poſſint,

18 † Et quòd nullibi poſſit pontificalia exercere, ſine expreſſa licentia Sedis Apoſtolicæ, niſi in illa diœceſi, cui datus eſt in Suffraganeum, congr. conc. *ſuper d. cap. 2. ſeſſ.* 14. Et Sixtus V. *ſua conſtitutione, quæ incipit; Sanctum, & ſalutare, in 2. part. Bull. Rom c. 29.* diverſas alias pœnas, & cenſuras eccleſiaſticas contra Epiſcopos, & alios Prælatos in ordinum collatione peccantes, & ſimiliter contra clericos, tàm ſeculares, quàm regulares, malè promotos conſtituit, abſolutionem, &

19 diſpenſationem Sedi Apoſtolicæ † reſervando, quam Clem VIII. ad terminos ſacrorum canon. ac conſtit. Pij Papæ II. & diſpoſitionem decretorum ſac. conc. in omnibus, exceptis contra ſimoniacè ordinantes, & ordinatos, per eundem Six. V. inflictis reſtrinxit, atque reduxit, ut in conſtitutione & reductione, de qua per Greg. Sayr. in *Theſ. caſ. conſc. lib. 4 c. 17, inſi.* ubi etiam tenet, quod, qui in pœnas prædictæ Bull. Six. V. antequam hæc Clementis VIII. conſtitutio edita, & promulgata fuit, inciderunt, à prædictis pœnis virtute poſterioris Clem. VIII. conſtitutionis non liberantur, ſed earum abſolutionem, & diſpenſationem à ſummo Pontifice petere, & obtinere tenentur, ac ſi dicta conſtitutio Clem. VIII. edita non fuiſſet, *ubi poſt finem conſtit. verſ. primum eſt.*

20 Minores † legitima ætate, vel extra tempora, aut ad duos ſacros ordines eadem die ordinantes, ab ordinandi poteſtate ſunt ſuſpenſi, donec à Sede Apoſtolica abſolutionis beneficium obtinuerint, *cap. litteras, cap. vel non, & c. dilectus, de tem. ord. & c. ſi qui Epiſcopi, 1. quæſt.* 1 conc. Trid. *in c 13. de reſor. ſeſſ. 13.*

21 Ordinibus † autem ſacris clericos patrimonium, aut beneficium, vel penſionem non habentes promoventes, illis vitæ neceſſaria miniſtrare tenentur, donec eiſdem de beneficiis competenter fuerit proviſum *c. Epiſcopus, c. tuis, de præb. & dign. c. ſi Epiſcopus, eod. tit. in 6. &* conc. Trid.

22 *cap. 2. de reſor. ſeſſ. 21* † Poteſt tamen Epiſcopus ordinare ſubditos ſuos ad ordines ſubdiaconatus, ac diaconatus, ad titulum, & portionem eccleſiarum matricum, non obſtan. quòd non participent de fructibus illarum, niſi poſt ſuſceptum

preſ-

presbyteratus ordinem, ut per ſacram congregat. fuit deciſum *ſub dict. cap. 2. ſub titul. Acernen. §. poteſt Epiſcopus.*

23 Suſceptione † ordinum pluribus modis hujuſmodi incurritur pœna.

24 Primò, cum ante legitimam ætatem ſacris ordinibus quis promovetur, & licèt ſit minor, † tamen recipit ordines, & dummodò ſit doli capax, obligatur voto continentiæ ordini annexo, *cap. pueri*, & ibi gloſſ. 1. & 2. 1. *quæſt.* 1. & *cap. unic.* & ibi gloſſ. *in ver. diſcretionis, de cler: per ſalt. promot.* ſed ſuſpenditur ordinum executio, *cap. vel non eſt compos*, & ibi Abb. *numer. 3. de temp. ord.* imò eſt ipſo jure ſuſpenſa, & ſi hujuſmodi ſuſpenſione durante, in eiſdem ordinibus quis miniſtrare præſumpſerit, eo ipſo irregularitatis pœnam incurrit, de qua *in conſtit. Pij II. in Bull. Rom. c. 6.*

25 Secundò, † quando ſine ſui Præſulis licentia ab alieno Epiſcopo quis ordinatur, *cap. quod translationem, eodem tit. cap. 1. & 2. 9. quæſt. 2. cap. 1. & 2. 21. qu. 2. cap. 1. & 2. de temp. ordin. in 1.* Et tunc ab executione ordinum ſic ſuſceptorum, donec ſuo Prælato viſum fuerit, taliter promoti ſunt ipſo jure ſuſpenſi, ex diſpoſi-

26 tione ſacr. concil. Trident. ubi inquit, † Et quoniam nonnulli Epiſcopi eccleſiarum, quæ in partibus infidelium conſiſtunt, clero carentes, & populo Chriſtiano, cum ferè vagabundi ſint, & permanentem ſedem non habeant, non quæ Jeſu Chriſti, ſed alienas oves inſcio proprio paſtore quærentes, dum per hanc Sanctam Synodum ſe pontificalia officia in alterius diœceſi, niſi de loci Ordinarij expreſſa licentia, & in perſonas eidem Ordinario ſubjectas tantùm, exercere, prohibitos vident, in legis fraudem, & contemptum quaſi Epiſcopalem cathedram in loco nullius diœceſis ſua temeritate eligunt, & quoſcunque ad ſe venientes etiamſi ſuorum Epiſcoporum, ſeu Prælatorum litteras commendatitias non habeant, clericali charactere inſignire, & ad ſacros etiam presbyteratus ordines promovere præſumunt: quo plerumque fit, ut minus idonei, & rudes, ac ignari, & qui à ſuo Epiſcopo, tanquam inhabiles, & indigni rejecti fuerunt, ordinati, nec divina officia peragere, nec eccleſiaſtica ſacramenta rectè valeant miniſtrare; nemo Epiſcoporum, qui titulares vocantur, etiam ſi in loco nullius diœceſis etiam exempto, aut aliquo monaſterio cujuſvis ordinis reſiderint, aut moram traxerint, vigore cujuſvis privilegii ſibi de promovendo quoſcunque ad ſe venientes pro tempore conceſſi, alterius ſubditum etiam prætextu familiaritatis continuæ cōmenſalitatis ſuæ, abſq; ſui proprij Prælati expreſſo conſenſu, aut litteris dimiſſoriis ad aliquos ſacros, aut minores ordines, vel primam tonſuram promovere, ſeu ordinare valeat, contrafaciens ab exercitio pontificalium per annum, taliter verò promoti ab executione ordinum ſic ſuſceptorum, donec ſuo Prælato viſum fuerit, ipſo jure ſint ſuſpenſi, *cap. 2. de refor. ſeſſ.* 14. & in ſuſpenſione celebrando irregularitatis pænam incurrunt, Pius II. *ead. conſtit. 6.*

27 Tertiò, † minus idonei abſque præcedenti examine, & commendatitiis litteris promoti, à ſuſceptorum ordinum exercitio ad tempus, de quo Epiſcopo ordinario videbitur, ſuſpendi, & ne in altari, aut aliquo ordine miniſtrent,

interdici poſſint, *capit. 3. eadem ſeßione.*

28 † Quando autem ſuſpenſio ipſo jure incurritur, miniſtrans in ordine, aut celebrans efficitur irregularis, *cap. 1. fin de ſentent. excommunic. in 6.* Abb. *in cap ſi celebrat, num. 4. verſ. ſuſpenſus majori, de cler. excommunic. miniſtr.* Felyn. *in cap. Apoſtolicæ num. 16 in fin. verſ. & ſcias, de except.* & Tolet. *in inſtr. Sacerd. cap. 45. ſub numer. 2.*

29 Quartò, † qui ſe ingerit in multitudine ordinandorum, ut ab Epiſcopo pluribus præoccupato ſine examine ordinetur, or dines furtivè ſuſcipiendo, ut per gloſ *in cap. 1. in verb. furtivè, de eo qui furt. ord. ſuſcip.* & ibi Abb. *in rubr. & in cap.* . *numer. 1 & cap. Lugdunen. 9. quæſtion 2.* pœnam excommunicationis, quæ regulariter auctoritate ordinaria ante ordinationem intimatur, & promulgatur, incurrit, de qua *in eodem capit. 1. &* Abb *numer. 4.*

30 Quintò, † cum præpoſterè quis ordinatur puta ad diaconatum, priuſquàm eſſet ſubdiaconus, quia, licèt character imprimatur, *cap. un.* & ibi gloſſ. *in ver. mini-*

31 *ſtrare, de cleric. per ſalt. promot.* † tamen eſt ei interdicenda adminiſtratio, donec ad priorem ordinem, quem non ſuſcepit, promoveatur, *cap. ſolicitudo, 56. diſtinct.* Et taliter promotus in præpoſterato ordine miniſtrans ſcienter, incidit in pœnam tituli *de cler. non ordin. miniſtr.* & non poteſt cum eo, niſi per Sedem Apoſtolicam, diſpenſari, Hoſtien. *in ſum. de cler. per ſalt. prom. §. ult. in fin.* & Navar. *in cap. 27. nu. 242. tom. 3.*

32 Sextò, † per promotionem à ſimoniaco, quo caſu promotus, licèt recipiat ordinem, non recipit tamen illius executionem, Hoſtienſ. *in ſumm. de temp. ord. §. & à quo, numer. 6. & 7. verſ. quid. ſi ignorem.* Eandemque pœnam incurrit, qui ſimoniacè ordinatur, ut eſt text. *in c. 2. §. 1. in fin. in extravag. com. de ſimo.* & Graff. *deciſ. aur. cap. 98. num. 5. par. 1. lib. 2.* ubi per illam extravag. poſt Navar. *cap. 23. num. 111. verſ. quarto, & quinto, lib. 3.* tenent, quòd ſimoniacè promotus eſt excommunicatus.

33 Septimò. † qui, cùm patrimonium non haberet: fictè, non autem realiter, à parente vel amico, patrimonium ſibi obtinuit aſſignari, ut ad ſubdiaconatus ordinem poſſet promoveri, & eſt ipſo jure ſuſpenſus, nec ad ſuperiores aſcendere poteſt, niſi ſecum fuerit diſpenſatum, *cap. perpetuas num. 5.* Nemo enim poteſt ad ordines ſacros promoveri, niſi beneficium eccleſiaſticum, aut patrimonium, vel penſionem habeat redditus competentis, eorum ex quibus fructibus commodè vivere poſſit, *c. Epiſcopus, c. tuis de præb. & dign. c. ſanctorum, 70. diſt. c. ſi Epiſcopus de præb. in 6.* & concil. Tridentin. *in cap. 2 de reform. ſeſſ. 12.* titulus autem hujus patrimonij debet eſſe verus, cùm non deceat eos, qui divino miniſterio adſcripti ſunt, cum ordinis dedecore mendicare, aut ſordidum aliquem quæſtum exercere: compertumque ſit, complures pleriſque in locis ad ſacros ordines nullo ferè delectu admitti, qui variis artibus, ac fallaciis confingunt, ſe beneficium eccleſiaſticum, aut etiam idoneas facultates obtinere. Unde

34 ſtatuit ſancta ſynodus, † ne quis deinceps clericus ſecularis, quamvis aliàs ſit idoneus moribus, & ſcientia, & ætate, ad ſacros ordines promoveatur, niſi prius legitimè conſtet, cum beneficium eccleſiaſticum, quod

quod ſibi ad victum honeſtè ſufficiat, pacificè poſſidere: id verò beneficium reſignare non poſſit, non expreſſo, quòd ad illius beneficij titulum ſit promotus, neque ea reſignatio admittatur, niſi conſtito, quòd aliunde commodè vivere poſſit: & aliter facta reſignatio nulla ſit, patrimonium verò, vel penſiones obtinentes ordinari non poſſint, niſi illi, quos Epiſcopus judicaverit aſſumendos pro neceſſitate, vel commoditate eccleſiarum ſuarum: eo
36 quoque priùs perſpecto, † patrimonium illud, vel penſionem aut beneficium verè ab eis obtineri, taliaque eſſe, quæ eis ad vitam ſuſtentandam ſatis ſint, atque illa deinceps ſine licentia Epiſcopi alienari, aut extingui, vel remitti nullatenus poſſint, donec beneficium eccleſiaſticum ſufficiens ſint adepti, vel aliunde habeant, unde vivere poſſint, antiquorum canonum pœnas in his innovando, conc. Trid. *c. 2. de reform. ſeſſ.* 21.

Octavò, † promotus ab excommuni-
37 cato, ſchiſmatico, hæretico, depoſito, ſuſpenſo, vel interdicto, recipit ordinem; quia tales conferunt ſacramenta, & verum corpus conficiunt, dummodò in forma Eccleſiæ agant, quod agunt, *cap. ſecundum, 19. diſtinct. c. Dominus declaravit,* §. *memento, 1 quæſt. 1. c. oſtenditur, & c. quomodo,* §. *cur. hæretici de conſecr. diſt. 4 gl. in c. 2. de ordin. ab Epiſc. qui reſign. Epiſc.* Sed eſt ſuſpenſa executio, *c. ſi qui à ſimoniacis,* & ibi gloſſ. *in ver ſi qui, 1. quæſt.* 1. Hoſtienſ. *in ſum. de temp. ord.* §. *& à quo, n. 6.* Abb *in d. c. 2. n. 1. & 3. de ord. ab. Epiſc. qui reſig. Epiſ.* & Innoc *in c. fraternitatis nu. 4. de hæret.*

38 † Et ſi ſcienter à ſimoniaco, ſchiſmatico, hæretico, vel ſuſpenſo ſit promotus, ſolus Papa poteſt diſpenſare, ſi verò ignoranter, poterit Epiſcopus, dummodo ipſe non ſit prædictis cenſuris illaqueatus; cùm ſuper proprio defectu diſpenſare non poſſit. Angel. *in ſum in verb. irregularitas, verſ. 3. incipien. ſeptimò quæritur.*

39 Nonò, † qui fuit promotus ab eo, qui renunciaverat Epiſcopatum, qui executionem ordinis non habebat, *cap. 1. de ord. ab Epiſc. qui reſig. Epiſ.* Et ſi ſcienter ſuſcepit ordines ab eo, qui cum Epiſcopatu dignitatem renunciavit, eſt ſuſpenſus, nec poteſt ab alio, quàm à Papa, ſecum diſpenſari, ſi verò ignoranter, poterit Ordinarius ſuus cum ipſo diſpenſare, *ut in dict. cap.* & ibi Abb. *num. 6.* Burg. *de irreg. in rubr. de ord. ab Epiſc. qui renunt. Epiſc. par. 6 nu 6. & 7.*

40 Decimò, † illegitimus, qui ſacris ordinibus ordinari prohibetur, *cap.* 1. *& 2. 56. diſtinct. cap. 1. de fil. presb.* & ibi Abb. *num. 1.* & concil. Tridentin. *capit. 5. ſeſſ. 23. de reform.* quia eſt irregularis, Navar. *de irreg. capit. 27. num.* 201. *tom. 3.* Ordinarius enim, licet recipiat characterem, non tamen habet ordinis executionem, *ut cap fin, 56. diſtinct,* Diaz. *in pract. crimin. cap.* 14. *in fin.*

41 Undecimò, † bigamus, qui ad ordines promoveri non poteſt, *cap. curandum, & c. ſi quis viduam, & l. 1. cum ſeq.* 34. *diſtinct. & c. 1. 2. & 3. de big.* quia bigamia inducit irregularitatem, Graff. *deciſ. aur. o. 27. n.* 58. *par. 1. lib.* 4.

42 Duodecimò, † illitteratus, *cap præcipimus, 32. diſtinct. cap. 1. & cap. pœnitentes, 55. diſtinct. c. illitteratos, 36. diſtinct. & fin. de empt. ord in 6. &* conc. Trid. *c. 4. 11. & c. 13. ead. ſeſſ* 23. Et illitteratura adeò reddit promotum indignum, ne poſſit beneficium

 obtine-

obtinere, quòd, ſi Papa, quod abſit, etiam ex certa ſcientia, alicui prorſus idiotæ provideret, committendo Ordinario, aut alteri executionem litterarum, non eſſet ei parendum, ſi eſſet illitteratus Abb *in cap. ſi quando, nu 3. de reſcr.* & ibi Felyn. *n. 4. & in c. inquiſitioni, nu. 4. de ſentent. excommu-*
43 *nic.* † quia illitteratus eſt incapax dignitatis ipſo jure, Navar, *relect. cap. ſi quando except. 12. numer. 1. & except. 13. num. 2. tom. 2.*
44 *de reſcript.* † Quia litteratura eſt de jure divino, *cap. niſi, cum pridem, §. pro defectu, de renunc.* & Fely~~n in~~ *dict. cap. Inquiſitioni, eodem num. 4.*

45 Decimotertiò, † excommunicatus ordinari non poteſt: & excommunicationis ſententia innodatus ordinem ſuſcipiens, ab illo ordine eſt deponendus, & à ſolo Papa poteſt diſpenſari, *cap. cum illorum*, & ibi Abb. *num. 2. de ſent. excommunic.*

46 Decimoquartò, † ordinatus extra tempora, qui de jure communi erat ſuſpendendus, donec ſecum foret diſpenſatum, *cap. cùm quidam, & cap. litteras, in fin. de temp. ord.* Sed hodie eſt ipſo jure ſuſpenſus, & celebrando, efficitur irregularis, per dictam conſt. *Pij II. in Bull. eodem c. 6.*

47 Decimoquinto, † ordinati, ſede Epiſcopali vacante intra annum vacationis, cum litteris dimiſſorijs capituli, ſeu Vicarij ejuſdem capituli; ſi in minoribus ordinibus fuerint conſtituti, nullo privilegio clericali, præſertim in criminalibus, gaudere poſſunt: ſi verò in majoribus, ab executione ordinum, ad beneplacitum futuri Prælati, ſunt ipſo jure ſuſpenſi.

48 † Et capitulum litteras dimiſſorias concedens, interdicti pœnam incurrit. Vica-
49 rius verò, † ab officio, & beneficio per annum eſt ipſo jure ſuſpenſus, conc. Trid. *in c. 10. de reform. ſeſſ 7 & c. 10. de reform: ſeſſ. 23.* Poſt annum ſedis vacantis, poterit capitulum, ſeu Vicarius litteras dimiſſorias, & facultatem ordinandi concedere, etiam ſede Epiſcopali vacante, ſacr. congregat. concil. *ſuper eodem cap. 41. ſeſſ. 7. in deciſ. ſub tit. Vſellen.*

50 Decimoſextò, † duos ſacros ordines eadem die nemo ſuſcipere poteſt, privilegijs, ac indultis quibuſvis conceſſis, non obſtantibus quibuſcunque, concil. Trident. *cap. 13 de reform. ſeſſ. 23.* Aliàs ſic promoti ſunt ſuſpenſi, donec fuerit illis ſuſpenſio relaxata, *cap. litteras, in fin. de temp. ord.* Et ratione executionis ordinis, etiam plures pœnæ incurruntur *de quibus ſupra, capit 35.*

51 Beneficiorum † occaſione inſuper quamplurimi ſuſpenſionis pœnam incurrunt. Et plenè obtinentes beneficia in confidentiam; quo ab ingreſſu eccleſiæ ſunt ipſo jure ſuſpenſi etiam Epiſcopi, ac S.R.E. Cardinalis, *per Bull. Pij IIII. de confid. in Bull. cap. 109.* & plures alias pœnas incurrunt, *ut ibi, & in conſtitut. Pij V. in eodem Bull. cap. 87.*

52 Secundò, † Epiſcopi, & alij collatores beneficia, præſertim curata, perſonis indignis, & quæ in loco reſidere, ac per ſe ipſos curam ipſam exercere non valent, conferentes, à collatione beneficiorum ea vice ſunt ſuſpenſi, & collatio eſt irritanda, *cap. grave nimis, de preb.* & concil. Trident. *c. 3. de reform. ſeſſ. 7.*

53 Tertiò, † Epiſcopi, Archiepiſcopi, vel Patriarchæ, Abbates, alijve regulares, vel ſeculares Prælati, aut quæcunque eccle-

eccleſiaſticæ perſonæ, quæ vacantibus dignitatibus, perſonatibus, prioratibus, vel eccleſiis quibuſcunque ſibi ſubjectis, vel ad collationem, ordinationem, aut præſentationem pertinentibus, eorundem bona, morientibus eorum rectoribus, vel miniſtris, in ipſis inventa, ſive vacationis ipſorum tempore obvenientia, quæ in utilitatem eorundem expendi, vel futuris debent ſucceſſoribus fideliter reſervari, occupare, aut in uſus ſuos convertere, quoquomodo præſumunt: Epiſcopi, ab ingreſſu Eccleſiæ; & cœteri, ab officio, & beneficio, tandiu ſunt ſuſpenſi, donec competentem fecerint reſtitutionem, *c fin. de off. ord. in 6* & Navar. *in Manual. c. 27. n. 57. in princ.*

54 Quartò, reſignationes, & permutationes beneficiorum fieri debent ex cauſis, ac modo, & forma, *de quibus in conſtitutione Pij V. quæ incipit. Quanta Eccleſiæ, & de qua in Bull. c 48.* & qui contrafecerint, ut in eo, in quo deliquerint, puniantur, à beneficiorum, & officiorum collatione, nec non electione, præſentatione, confirmatione, & inſtitutione, prout cuique competierit, tandiu ſuſpenſi debent remanere, donec remiſſionem à Romano Pontifice meruerint obtinere, & qui talia beneficia recipiunt, eiſdem pœnis ſubjacent, & aliàs pœnas incurrunt, *de quibus in ead. conſtitutione* §. *qui verò.*

55 Quintò, † Prælati alienantes bona eccleſiarum, inconſulto Romano Pontifice ſuſpenſionis, aliaſque cenſuras, & pœnas incurrunt, *de quibus in extravag. ambitioſe de reb. Eccleſ. non alien.*

56 Sextò, † Patriarchæ, Primates, Archiepiſcopi & Epiſcopi, Itali videlicet, vel ex Italicis inſulis, unde in Italiam commodiùs traijci poteſt, veluti Siculi, Sardi, Corſi, & alii adiacentium provinciarum Italiæ, ac etiam Dalmatiæ, & Græcarum, quæ è regione ipſis Italiæ, & Siciliæ oris ſunt, tertiò quoque anno; Germani verò, Hiſpani, Galli, Belgæ, Bohemi, Vngari, Poloni, Angli, Scoti, Hiberni, & cœteri omnes, qui in Europa ſunt citra mare Germanicum, & Balticum, ac omnium inſularum Maris Mediterranei, quarto anno: & qui intra Europæ fines ſunt, his Provinciis remotiores, ac etjam Africani littoribus noſtris adverſi, ac Inſularum Maris Oceani, Septentrionalis, & Occidentalis, Europæ, & Africæ citra continentem novi orbis, quinto anno: Aſiatici verò, & qui ultra Aſiam, & aliis novis terris Orientalibus, Meridionalibus, Occidentalibus, & Septentrionalibus, tam in Inſulis, quàm in continentibus, & deniq; inquibuslibet mundi partibus, decimò quolibet anno à tempore ſuſcepti muneris conſecrationis, vel pallii traditionis, Sanctorum Apoſtolorum Petri, & Pauli limina viſitare tenentur, alioquin ab ingreſſu eccleſiæ, ac etiam ab adminiſtratione, tam ſpiritualium, quàm temporalium, necnon à perceptione fructuum ſuarum eccleſiarum, à capitulis eorum omni exceptione, & mora ceſſante, interim exigendorum, & in opus fabricæ ſeu ornamentorum eccleſiæ emptionem, prout major neceſſitas exegerit, inſumendorum, ipſo facto tandiu ſunt ſuſpenſi, donec à contumacia reſipiſcentes relaxationem ſuſpenſionis hujuſmodi à ſede Apoſtolica meruerint obtinere, *ut in conſtit. Sixti. Papæ V. de qua in 2. par. Bull. capit.,17.* §. *ad hoc autem, &* §. *jubemus, pag. 47.*

57 Iudices, † quoque eccleſiaſtici pluribus de cauſis ſuſpenſionis pœnam incurrunt.

Primò enim judices conſervatores Sedis Apoſtolicæ; qui, cùm de manifeſtis injuriis, & moleſtiis tantùm poſſint cognoſcere, juxta concil. Trident. *cap. 5. de reformat. ſeſſ.* 14. ſcienter tamen in aliis non manifeſtis abſque Sedis Apoſtolicæ ſpeciali commiſſione ſe intromittunt, per annum ab officio ſunt ſuſpenſi, *ut in cap. hac conſtitutione § ut autem de offi. deleg in 6.* & Navar. *in Manual. cap. 27. nu. 157. verſ. nona.* Et Greg. XIII. omnibus regularibus conceſſit, ut in civitatibus Italiæ ſibi conſervatores eligerent, coram quibus convenirentur, ſemelque electos non mutarent; & eorum nomina intra menſem locorum Epiſcopis indicarent, alioquin coram ipſis Ordinariis conveniri poſſint, *ut in deciſ. concil ſuper eod. cap. 5. ſub. tit. jud. conſervat.*

58 † Conſervatoriæ autem Univerſitatum collegiorum regularium, & ſimilium non ſunt ſublatæ per conc. Trid. *ut in deciſ. ſuper eod. cap. 5. ſub. tit. Mediolanen. Lovanienſ.* ſed Univerſitatum proſunt tantùm doctoribus, & ſcholaribus in eiſdem Univerſitatibus operam ſuam navantibus, *ut ibi, ſub. titulo. Oſcen.*

59 Secundò, † judices eccleſiaſtici, debita juris monitione non præmiſſa, ſententiam excommunicationis ferentes, ab ingreſſu eccleſiæ per menſem ſunt ipſo jure ſuſpenſi, *cap. de illicita, 24. quæſt. 3. cap. ſacroſ.* & ibi gloſſ. *in ver. per menſem, de ſent. excom.* Navar. *in Manual. d. c. 27. n. 156. verſ. quinta.* Et hanc pœnam non incurrunt Epiſcopi, cùm eorum non ſit facta mentio ſpecialis, *c. quia periculoſum, de ſen. excom. in 6.*

60 Tertiò, † judices ſententiam excommunicationis, ſuſpenſionis, aut interdicti, ſine ſcriptis, vel ſine cauſæ expreſſione ferentes, vel requiſiti copiam ſcripturæ intra menſem non tradentes ab ingreſſu eccleſiæ, & divinis officiis per menſem ſunt ſuſpenſi, *ut in cap. cùm medicinalis de ſent. excom. in 6* & Navar. *d. n. 156 verſ. ſexta.*

61 Quartò, † viſitatores, qui in viſitatione aliquid accipiunt ultra victualia, & quæ ex juris diſpoſitione in viſitatione capere poſſunt, *ut cap. exigit, de cenſ. in 6* & concil. Trid. *cap. 3. de reformat. ſeſſ* 24. Et de pluribus ſuſpenſionibus à jure latis habetur per gloſſ. *in clem. cupientes, in verb. ſuſpenſi, de pœnit.*

Pluribus etiam de cauſis per ordinum ſuſceptionem clerici ſuſpenſionis pœnam incurrunt, *de quibus ſuprà in c. 1. par. 3.*

62 † Et clericum homicidam mirum eſt, putare, poſt perpetratum homicidium poſſe in ſacerdotio miniſtrare, imò ſuadere velle, ut tali præbeatur aſſenſus, nemo tam demens, tamque perverſi ſenſus eſſet debet, ut poſt quantamcunque pœnitentiam tale quid concedendum præſumat; cùm omnino canonicæ diſciplinæ ſit contrarium; & debeat ſacerdotio privatus lachrymarum fonte flagitium tam immane diluere, ut tali ſaltem remedio curatus, ſalutis poſſit invenire ſuffragium, ut inquit tex. *in cap. miror, 5. diſt.* etiam ſi homicidii aut facto, aut præcepto, aut conſilio, aut defenſione tantùm conſcius fuerit *cap. ſi quis viduam, ead. 50. diſt & cap. ſicut dignum, §. clericos autem de homicid.*

63 Interdictum † Papæ violans eſt ipſo ju-

te

re ſuſpenſus, *cap. fin in fin. de excep. Prælat.* converſus de hæreſi, & apoſtata, *cap. 2. & 3 1. quæſt. 7.*

64 † Celebrans, ac dimittens Miſſam imperfectam, *c. nullus Epiſc. de conſecr. diſt. 1.*

65 † Et qui ſe ſponte caſtravit, etiam ut caſte viveret, *cap. ſignificavit, de cohabit. cler & mul. & c ſi quis pro ægritudine, 55. diſtin.* Qui eruit alteri oculum *cap. fin. ead. diſt.*

66 † Ac publici fornicatores, & adulteri ſunt etiam ab officio ſuſpenſi, *ut in cap. fin.* junct. gloſſ. *in verb. propoſito, de cohabit. cleric & mul* Sylveſt. *in ver. cleric. 2. §. 5. &* eſt communis opinio, de qua teſtatur Con. *prin. par. relect. §. 1. num. 5.* quem ſequitur Card. Tolet, *in inſtruct. ſacerd. lib. 1. cap. 47. numer 9* Et de pluribus ſuſpenſionibus a jure latis habetur per gloſſ. *in clem. cupientes, in verb. ſuſpenſi de pœn.*

67 Ab homine † ſunt ſuſpendendi:

Primò, qui Eccleſiæ, & eius canonibus obedire recuſant, *cap. hac conſona, 25. quæſt. 1. & cap. nulli ſas, in fin. 19. diſt.*

68 Secundò, † Princeps prohibens ſynodi celebrationem, qui eſt à ſacramentali communione ſuſpendendus, *cap. quoniam quidem §. hunc ergo*, & ibi gloſſ. *in verb. communione, 18. diſt.*

69 Tertiò † clericus non ceſſans à ludo, & ebrietati deſerviens, quia ebrietas eſt omnium vitiorum fomes, & nutrix, *cap. Epiſcopus, & cap fin. 35. diſt.*

70 Quartò, † cum mulieribus ſuſpectis impudenter habitantes, *cap. Archidiaconum, 81. diſt.* & incorrigibiles nolentes à mulierum cohabitatione ceſſare. Quia incontinentes omni honore eccleſiaſtico ſunt privandi, *cap. propoſuiſti, 82. diſtinct.*

71 Quintò, † ſcribens litteras ſub nomine majoris partis capituli, licet major pars non intervenerit, ab officio, & beneficio debet denunciari ſuſpenſus; donec mereatur à Papa indulgentiam obtinere; *cap. tam litteris, de teſt. & c. quanto, de his, quæ fi à prælat. fin. conſ. c. 6.*

72 Sextò, † infamatus de ſimonia propter ſcandalum, donec conſtet de veritate, eſt à Miſſarum celebratione ſuſpendendus, *cap. accuſatus, & ibi gloſſ. & cap. ſeq. de ſimon.*

73 Septimò, † presbyter diffamatus, quòd cognoverit mulierem in eccleſia; *c. ſignificaſti, in fin. de adult.*

74 Octavò, † ſubtrahentes inſtrumenta proprietatis eccleſiæ, ex quibus eccleſia ſua jura tueri poteſt, *cap. ſi quis, 12. quæſt. 2.*

75 Nonò, † occupantes res eccleſiæ, intuitu ſecularis potentiæ, *cap. qui res, de Eccleſ. non alien.*

76 Decimò, † ſacerdotes malè cuſtodientes Euchariſtiam, ſi quid inde enorme ſequatur: qui tribus menſibus ab officio ſunt ſuſpendendi, *cap. 1. de cuſtod. Euch.*

77 Undecimò, † dignitatem, vel electionem de manu laici ſuſcipientes, *cap. ſi quis deinceps* junct. gloſſ. *in verb. interdicimus, & c. ſeq. 16. q. 7. & c. quiſquis*, & ibi gloſ. *in verb. fiat de elect.*

78 Duodecimò, † eccleſiaſticæ perſonæ, quæ, dum officia recitantur in choro, ſilentium fugientes intendunt exterius collocutionibus laicorum: & dum auditum ad indebitos ſermones effundunt, aures inten-

intentas non porrigunt ad divina, *c. dolentes, de celebr. Miſſ.*

79 Interdictum † verò eſt cenſura eccleſiaſtica, qua prohibentur divina officia, ſacramenta, & ſepulturæ active, & paſſive, aliquibus exceptis, *cap. non eſt vobis, de ſponſal. cap. quod in te, de pœnitent. & remiſſ. cap. alma mater de ſentent. excommunicat. in 6.* Navar. *in Manual. cap. 27. numer. 164. in princip. tom. 3.* & Graff. *deciſ. aur. cap. 26. num. 1. lib. 4 par. 1.*

Et eſt duplex locale, & perſonale; & hoc interdictum locale, ſive perſonale, eſt etiam duplex; ſpeciale, & generale, de quibus per Graff. *eod c. 26. n. 2. & 3.* & pluribus de cauſis interdictum generale apponitur.

80 Primò, † quando dominus Regni, civitatis, alicujus loci impedit, ne Legatus, aut Nuntius Apoſtolicus exequi poſſit officium ſuum in ſuis locis: quia tunc eius Regnum, civitas, & quælibet loca ei ſubjecta, tamdiu ſunt eo ipſo eccleſiaſtico ſuppoſita interdicto, quamdiu in hujuſmodi contumacia dominus loci perſtiterit, *ut in extravag. comm. ſuper gentes de conſuet,*

81 Secundò, † qui quemvis Epiſcopum injuriosè, vel temerè percuſſerit, aut ceperit, ſeu banniverit, vel hæc mandaverit fieri, aut facta ab aliis rata habuerit; vel ſocius in his fuerit facientis, aut conſilium in his dederit, vel favorem, ſeu ſcienter defenſaverit eundem: propter eius culpam terra ipſius; dum tamen ultra unam diœceſim non contineat, uſque ad condignam ſatisfactionem eiuſdem. locuſque, aut loca, in quibus captus Epiſcopus detinebitur, quamdiu detentio ipſa in eiſdem duraverit, eccleſiaſtico ſubjacere debet interdicto, *clemen. 1. de pœ. 1.* & ipſius filii per maſculinam lineam deſcendentes, uſque ad ſecundam generationem ipſo facto inhabiles ad eccleſiaſtica beneficia in civitate, & diœceſi, in quibus idem Epiſcopus præſidet, obtinenda reddũtur, *ut in ea. clē. à feudis,* Injuria enim, quæ Epiſcopis fit, Chriſto fit, cujus legatione funguntur, *c. accuſatio quoque in fin. 2. q. 7.* Dominumque crucifigunt, qui ſuos ſacerdotes perſequuntur, *cap. nulli, in fin. 3. q. 1.* & etiam in excommunicationis ſententiam in Bull. Cæn. Dom. contentam ipſo facto incidunt, *ut in eadem Bull. ſub. num. 11.*

82 Tertiò, † quando aliquis dominus, rector, vel officialis civitatis, in qua moriatur ſummus Pontifex; & in quia facienda ſit electio Romani Pontificis, *ut in c. ubi periculum, de elect. in 6.* non faciunt ea inviolabiliter obſervari, abſq; ulla fraude, & dolo, quæ *in d. c. ubi,* ſunt ſtatuta, quia tunc civitas, & locus ipſo facto eſt interdictus, *ut in eo. c. ubi periculũ, §. præterea verſ. civitas.* Et de his, ac pluribus aliis caſibus quib⁹ incurritur, & fertur interdictũ plenè, ac benè trad. Greg. Sayr. *in Theſ. caſ. conſc. c. 12. lib. 5. par. 1.* Et licèt non debeat aliquis alterius culpa gravari, *cap. non*
83 *debet, de reg. jur. in 6.* † Nec filius excommunicetur pro peccato patris, aut pro mariti peccato uxor, nec ſervus pro domino, *cap. ſi habes, 24. q. 3. cap. quæſivit in fin. de his, quæ fi. à majo. par. c.* & Felyn. *in cap. ſanè, 2. numer. 2. de off. deleg.* Non tamen procedit dicta † regula in interdicto: quia pro delicto Principis poteſt patria ſubijci interdicto, *d. cap. non eſt vobis, & ibi glo. ver. Provinciarum,* & Abb. *numer. 4. de ſponſ. d. cap. ſanè,* & ibi gloſſ. *in*

veri

ver. ſpecialiter gloſſ. *in ſum. 1. q.* 4. & Ab.
85 *in d. c. ſi ne nu. 6. & 7.* Et † interdictis eccleſiis, ſunt etiam interdicta oratoria, capellæ, & cœmeteria; prout interdictis civitatibus, ſuburbia etiam interdicta cenſentur, *c. ſi civitas de ſent. excom. in 6.*

86 Civitates † autem, univerſitates, terræ, collegia, capitula excommunicari non poſſunt: quia excommunicatio non niſi contra perſonas certas fieri poteſt, ſed hoc caſu propter delictum domini, & aliis quibuſdam caſibus, ejus loco apponitur interdictum, *cap. quamquam §. qui verò*, & ibi gl. *de cenſ. c. Romana, in fin. de ſent. excom. ubique in 6.* & Navar. *in conſ. 10. nu. 2. par. 2. lib. 5. de ſent. excom.*

87 Caſus † à jure permiſſi tempore interdicti ſupra in definitione excepti ſunt octo.

Primò, baptiſma parvulorum & adultorum, cap. quoniam & ibi gloſſ. *in ver. interdicti, de ſent. excom. in 6.*

Secundò, confirmatio, *coc. quoniam* cum gloſſ. *in ver. quæ.*

Tertiò, confectio chriſmatis, cum conceſſo baptiſmate, & confirmatione per conſequens ſit conceſſa chriſmatis confectio, cùm baptiſmus ſine chriſmate fieri non poſſit, *d. c. quoniam*, & Abb. *d. c. non eſt vobis num. 8. de ſponſ.*

Quartò, confectio corporis Chriſti ſemel in ſeptimana pro infirmis, & tunc ſubmiſſa voce, januis clauſis, non pulſatis campanis, excommunicatis, & interdictis excluſis, pro quo conficiendo Miſſa celebratur, *cap. permittimus, extra de ſentent. excommunic.*

Quintò, matrimonii celebratio, quod valet, cùm teneat etiam contractum ab excommunicato majori excommunicatione, gloſſ. *in d. c. fin. in verb. Sacramen-*
88 *tis de ſentent. excomm. in 6.* † non tamen poteſt fieri ſolemnis benedictio niſi in feſtivitatibus Natalis Domini, Paſchæ, Penteceſtes, & Aſſumptionis Virginis glorioſæ, de quibus in eodem *c. fin. ut* per Franc. & Raven. ibi.

Sextò, Pœnitentiæ Sacramentum, ut *d. c. non eſt vobis.*

Septimò, Euchariſtiæ Sacramenti adminiſtratio pro viatico, quod decedentibus tempore interdicti non denegatur, *cap. quod in te* juncta gloſſ. *in verb. denegatur de pœnitent. & remiſſ.* gloſſ. *in dict. cap. fin. in verb. ſacramentis* & Abb. *in d. cap. non eſt vobis, num. 8. de ſponſ.*

89 † Octavò, quamvis ſit Miſſarum ſolemnis celebratio, & campanarum pulſatio interdicta, nihilominus in feſtivitatibus Natalis Domini, Paſchæ, Penteceſtes, & Aſſumptionis Virginis glorioſæ, & in celebratione Feſtivitatis Sanctiſſimi Corporis Chriſti, & diebus illius octavæ, campanæ pulſari, & januis apertis alta voce divina officia ſolemniter celebrari poſſunt, excommunicatis prorſus excluſis, ſed interdictis admiſſis, quibus ob reverentiam dictarum ſolemnitatum, ut ipſi ad humilitatis gratiam, & reconciliationis affectum facilius inclinentur, præmiſſis diebus participatio divinorum eſt permiſſa, proviſo tamen, quod illis, propter quorum exceſſum interdictum eſt prolatum, altari nullatenus appropinquetur, *ut dicto cap. fin. §. in feſtivitatibus, de ſentent. excommunic. in 6.* & gloſſ. *in clem. 1. in verb. à jure de ſepult.* Mart. V *in conſt. 6 §. quodq; in textu in Bull. Rom. pa. 64.* & Eug. IIII. *in eod. Bul. conſt. 4 p. 67.*

90 Nunquam autem † interdicti tempore
licet defunctorum corpora in cœmeterijs,
& multò minus in Eccleſijs ſepelire, &
contrafacientes ipſo facto excommunica
tionis ſententiam incurrunt *d. clement.* 1.
91 exceptis tamen clericis, † qui ſervave-
runt interdictum, quibus cum ſilentio,
& abſque campanarum pulſatione, eo
tempore eſt conceſſa ſepultura, *cap. quod*
in te, §. licet autem de pœnit. & remiſſ. &
regularibus *ut in c. & privilegia de privil.*
& alijs ſpeciali privilegio munitis.
92 Pro † pecuniario debito, vel pecuniæ
quantitate quacumque occaſione, vel
cauſa, Provincia, civitas, caſtrum, villa,
locus, territorium, vel diſtrictus aucto-
ritate ordinaria ſine Sedis Apoſtolicæ ſpe-
ciali licentia interdici non poteſt, *ut in*
extravag. com. cap. proinde, §. præſentis de
ſentent. exc, Abb. *in c. ex reſcripto n. 3. de*
jur. juran, & Felyn. *in d. cap. ſane 2. nu, 3,*
de off. & poteſtate jud. deleg,
93 † Appellatione autem pecuniæ omnis
res continetur, cujus valor numiſmate
menſuretur, *l, pecuniæ verbum,* & ibi Al-
ciat, *num, 2. ff, de verb, ſignif, l, receptitia*
C, de conſt, pecu, & gl, in d. c, proinde in
verb, pecuniæ appellatione in extravag,
com,
94 Tamen † in curia Romana, poſtquam
conſtat quòd executio realis, vel perſo
nalis contra debitores fieri non poteſt,
interdictum ab Auditore Cameræ Apo-
ſtolicæ pro debito pecuniario contra ter-
ras, caſtra, & loca relaxatur; quia de
bitum contrahentes ultra bona, etiam
perſonaliter obligant ſe, ſuoſque hære-
des & ſucceſſores in forma Cameræ Apo-
ſtolicæ, cujus obligationis vigore con-
95 trahantes † obligando ſe ad ſolutionem
impendendam Romæ, aut alibi; renun-
ciant omnibus, & quibuſcumque legi-
bus, & legum auxilijs, exceptionibuſ-
que, & quibuſvis cenſuris ſe ſubmittunt,
& ex conſuetudine, quæ propter Papæ
præſentiam videtur approbata in dicta
curia, ad interdictum pro debito pecu-
96 niario proceditur, † quia conſuetudine
cum legitima præſcriptione, aut Papæ
approbatione acquiritur juriſdictio ex-
communicandi, ea ſcilicet facultate ca-
pacibus, Navar, *d. c. 27, num. 7. tom. 3* Sed
hoc caſu, ut interdictum relaxetur, plu-
ra concurrere debent.
97 † Primò, quòd inſtrumentum ſit ro-
gatum in curia Romana, vel ſtatu eccle-
ſiaſtico Sedi Apoſtolicæ ſubjecto, inter
perſonas eidem ſedi in temporalibus ſub-
jectas, & quod mandatum ad obligan-
dum fuerit datum per capita domorum
ejuſdem loci; quia alias, qui non dede-
runt mandatum niſi ſint hæredes, aut ſuc-
ceſſores, aut propterea vi obligationis
comprehenſi, non tenentur interdictum
promulgatum pro debito pecuniario ſer-
vare, cum nec filius pro patre, maritus
pro uxore, aut ſervus pro domino cen-
ſuris eccleſiaſticis poſſit innodari, ut in
cap. ſi habes, 24, quæſt. 3. cum alijs ſupra
allegatis.
98 Poſt † proximè, & alia ſupra in prima
parte, *cap.* 11. *num.* 16. circa obligationem
cameralem per me ſcripta, vidi conſtitu-
tiones, de quibus infra, ubi Bonif. Papa
VIII. Quia tempore, inquit, interdicti
divina organa ſuſpenduntur, & laudes
Dei, nec eccleſiaſtica Sacramenta mini-
ſtrantur, ut ſolent; tolluntur mortuis,
ſeu minuuntur ſuffragia; præſertim per
oblationem frequentem hoſtiæ ſalutaris
adhib-

adoleſcentes, & parvuli percipientes rarius ſacramenta, minus inflammantur, conſolidantur in fide fidelium, tepeſcit devotio, hæreſes pullulant, & multiplicatur periculum animarum: præſentis conſtitutionis providemus edicto; ut Provincia, civitas, caſtrum, villa, locus, territorium, vel diſtrictus, auctoritate ordinaria, vel delegata, pro pecuniario debito, vel pro cujuſvis monetæ, vel pecuniæ quantitate interdicto eccleſiaſtico ſupponi minime poſsint, & paulò poſt, ſi ſecus, irritum eſſe, & inane, & revocandum decernimus. Non obſtante quibuſcunque contractibus, obligationibus, pactis, conventionibus, compoſitionibus, ſubmiſsionibus, fidejuſsionibus, conſenſibus, proceſsibus, & ſententijs deſuper habitis vel habendis, juramentorum, pœnarum ſpiritualium, & temporalium, ſeu mulctarum, vel quacunquealia firmita e vallatis, niſi talis ſuppoſitio fiat de Apoſtolicæ Sedis licentia ſpeciali, & expreſſa, per ipſius Sedis patentes litteras apparente, ut in conſtit. Bonifac. VIII. *de qua in Bull. Rom. cap. 1. pag. 35.* quam Clemens Papa VIII. anno 1593 kal. Iunij innovavit, illamque inviolabiliter obſervari decrevit, & mandavit, non obſtantibus conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, ac obligationibus in forma Cameræ, *ut in conſtitut. ejuſdem Clementis in eod. Bull. cap. 35. pag. 338.*

99 Ideò † animadvertere debent judices eccleſiaſtici, ne cujuſvis obligationis, etiam in formæ Cameræ Apoſtolicæ vigore, pro debito pecuniario Provincias, civitates, caſtra, villas, loca, territoria, vel diſtrictus interdicto eccleſiaſtico ſupponant, quia eſſent cauſa omnium malorum, quæ Bonifacius VIII. & Clemens VIII. Pontifices ſupra evitari voluerunt. Et præſertim, quòd quamplura ſuffragia mortuis tollerentur.

Sunt autem animæ cunctis, & rebus, & corporibus pretioſiores, *cap. cum infirmitas, in fin. de pœnit. & remiſſ.*

100 Unde, cum eorundem judicum auctoritate fiat, ut interdicti tempore defunctorum animæ hujuſmodi debitis ſuffragijs careant, † tenerentur judices ipſi ad reſtitutionem ex deductis per Graff. *in deciſ. aur. par. 1. lib. 2. cap. 45. nu. 19.*

101 Nec † dicatur, quod contraria conſuetudine dictæ conſtitutiones fuerint ſublatæ: quia acta, quæ fiunt contra leges, ſunt nulla, *cap. in nomine Domini*, & ibi Felyn. *in princip. de teſtibus, cap. videntes*, & ibi gloſſ. *10. diſtinct.* & Bart. *in l. non dubium, nu. 2. & 3. C. de leg.* & quod nullum eſt non habetur in co ſideratione, *cap. non præſtat*, & ibi gloſſ. *de reg. juris in 6.* Licet enim Auditor Cameræ ſolus, vigore obligationum Cameralium, facultatem habet cenſuras Eccleſiaſticas promulgandi, ut in facultatibus, de quibus in Bull. Sixti Papæ Quinti, *cap. 28 pag. 153. §. præterea.*

102 † Nullam tamen habet ſpecialem contra Provincias, communitates, & Vniverſitates interdicta promulgandi, prout requiritur ex forma dictarum conſtitutionum, ibi, niſi talis ſuppoſitio fiat de Apoſtolicæ Sedis licentia ſpeciali, & expreſſa per ipſius Sedis patentes litteras apparente, quæ verba ſpecialem formam importan, & dictæ conſtitutiones habent decretum irritans, ibi &, ſi ſecus fiat, irritum, &c. quod decretum omnia in

in contrarium geſta annulat ipſo jure, *ut in capitulo: ſi eo tempore, de elect. in 6. cum alijs pluries alibi allegatis*, & non admittit conſuetudinem in contrarium.

DE IRREGVLARITATE.

Cap. IX.

SVMMARIVM.

1 *Irregularitas non eſt cenſura.*
2 *Irregularitas quid ſit.*
3 *Irregularitas in quinque ſpecies dividitur.*
4 *Irregularitas non incurritur, niſi in caſibus in jure expreſſis,*
5 *Irregulares ſunt bigami, ex defectu ſacramenti.*
6 *Bigamia eſt impedimentum ordinum ob quatuor.*
7 *Irregularis pluribus modis quis efficitur.*
8 *Irregularitatem inducit quilibet defectus corporis, quo ſine notabili horrore quis celebrare non poteſt.*
9 *Irregularitatem non inducit modica deformitas.*
10 *Deformitas, & defectus corporis, an inducant irregularitatem, arbitrium Epiſcopi debet judicare.*
11 *Irregularitatem inducit natalium defectus, etiam occultus.*
12 *Matri adulteræ, filius in ſui præjudicium credere non tenetur.*
13 *Illegitimi, ut plurimum, paternæ incontinentiæ imitatores, & male morigerati eſſe ſolent.*
14 *Illegitimi per ſubſequens matrimonium excepta Cardinalatus dignitate, ad omnia habilitantur.*
15 *Irregularitatem inducit animæ defectus.*
16 *Irregularis eſt penitus illitteratus, & inhabilis, etiam ad primam tonſuram.*
17 *Irregularitas incurritur, ex defectu perfectæ lenitatis.*
18 *Ordines omnes referuntur ad Euchariſtiæ ſacramentum.*
19 *Sacerdos homicida, magis repræſentat interfectores Chriſti, quam ipſum Chriſtum.*
20 *Irregularitas incurritur, tam ob membri mutilationem, quam per homicidium.*
21 *Inutile eſſe, & non eſſe, paria videntur.*
22 *Similium idem judicium eſt habendum.*
23 *Paria ſunt eccleſiam Prælatum, uxorem virum, & patrem filium non habere, ſeu illum habere inutilem.*
24 *Irregularitatem regulariter debilitas membri non inducit.*
25 *Interpretatio in pœnis ſtrictior eſt facienda.*
26 *Irregularitas contrahitur per quodcunque homicidium, & cujuſcunque ſit-*

perſonæ membri mutilationem.

27 *Irregularitas contrahitur per fœtus animati occiſionem.*

28 *Animari ſolet maſculus intra quadrageſimũ, & fœmina intra octogeſimũ diẽ.*

29 *Homicidium committens cum moderamine inculpatæ tutelæ, an incurrat irregularitatem.*

30 *Præſumitur in dubio contra occiſorem.*

31 *Diſpenſationes, & abſolutiones ab homicidio Ordinarijs locorum ſunt committendæ.*

32 *Irregularitatem incurrit homicida, & mutilans quocunque caſu, etiam vim vi repellendo Concilij Trid. decreto.*

33 *Decreta concilij Tridentini commentari non poſſunt, nec gloſſari.*

34 *Eccleſia poteſt ſemel à ſe conceſſa, quandoque in totum, vel in partem commutare.*

35 *Diſpenſationes à Papa impetrantur ab irregularitate propter quodcunque homicidium.*

36 *Decreta ſacri concilij recipiunt interpretationem à ſtylo Romanæ Curiæ.*

37 *Statutum eccleſiaſticum, quomodo interpretetur.*

38 *Irregularem ſolum ſcandalum hominem facit.*

39 *Homicidium, quod probari non poteſt, ad defenſionem commiſſum, ad forum exterius deductum, non facit hominem irregularem.*

40 *Homicidium ad defenſionem commiſſum penitus occultum, non facit hominem irregularem.*

41 *Irregularitatem inducit homicidium injuſtum, commiſſum etiam in perſonam infidelis.*

42 *Homicidium, quo irregularitas contrahitur eſt duplex, voluntarium, & caſuale.*

43 *Irregularitas non incurritur pro homicidio caſuali, dando operam rei licitæ, ſecus, ſi illicitæ.*

44 *Irregularitatem, an incurrant clerici, & monachi chirurgiæ, vel medicæ arti operam dantes.*

45 *Chirurgiæ officium, in ſacris conſtitutis eſt prohibitum.*

46 *Medico, ut non teneatur de morte infirmi, tria ſunt neceſſaria.*

47 *Chirurgus clericus, in minoribus conſtitutus chirurgiæ operam dans, decedente infirmo, quando irregularitatem non incurrat.*

48 *Medici officium exercere, quando liceat clericis in ſacris conſtitutis.*

49 *Beneficiatis, artem chirurgiæ exercere, eſt prohibitum.*

50 *Irregularitas tollitur baptiſmo; ingreſſu religionis, & diſpenſatione.*

51 *Bigamia ante baptiſmum contracta, per baptiſmum non tollitur.*

52 *Irregularitas proveniens ex defectu natalium, per baptiſmum non tollitur.*

53 *Irregularitas, per bigamiam contracta, & quæ oritur ex homicidio injuſto, ingreſſu Religionis profeſſione ſecuta, non tollitur.*

54 *Diſpenſatione Papæ, omnis irregularitas tolli poteſt.*

55 *Irregularitas, ſolo jure humano eſt introducta:*

56 *Papa jus humanum declarare, immutare, eiq́; derogare poteſt.*

57 *Epiſcopi, à quibus irregularitatibus poſſint diſpenſare.*

58 *Diſpenſatio, ab irregularitate, in foro conſcientiæ, qua forma fieri debeat.*

IRREGULARITAS, ut aliqui tenent, eſt cenſura eccleſiaſtica, quod tamen
1 non eſt verum; quia cenſuræ † tres tantùm ſunt, *ut in cap. quærenti, de verb. ſignif.* de quibus in præcedenti capitulo, cui meritò continuando, nunc de irregularitate eſt tractandum.

2 Irregularitas ideo, † eſt canonicum impedimentum ex facto, vel defectu proveniens, quo quis ad eccleſiaſticos ordines promoveri, & jam promotus in iiſdem miniſtrare prohibetur. Specul. *de diſpenſ. ſi. juxta in princip.* Covar. *in 3. par. relect. ſub tit. de homicid. in princ.* Navar. *in manual. cap. 27. num. 191.* & Greg. Sayr. *Theſau. cal. conſ. lib. 6. cap. 1. num. 16.*

3 Dividitur † irregularitas in quinque ſpecies, omiſſis multis modis doctorum dividendi, quæ oriuntur ex quinque defectuum generibus, ſcilicet, Sacramenti, Corporis, Animæ, lenitatis perfectæ, & delicti; ut per Navar. *eod. manual. cap. 27. num. 192.*

4 Et non † incurritur, niſi in ſolis caſibus in jure expreſsis, *ut cap. is, qui, de ſentent. excommun. in 6.* & Graſſ. *deciſ. aur. par. 1. lib. 4. cap. 27. num. 3.*

5 Primò † bigami ex defectu ſacramenti ſunt irregulares, & ordinari non poſſunt.

6 Bigamia enim eſt † impedimentum ordinum ob quatuor, de quibus ſcripſi ſupra, *cap. 4. num. 40.* Nam bis conjugatus non poteſt aptè ſignificare unionem Ieſu Chriſti cum Eccleſia, unica ſua ſponſa, *cap. debitum*, & ibi gloſſ. *in ver. ſacramentum de bigam.* id quod excellentia ſacramenti ordinis meretur, *cap. una, 26. diſtinct.* & eſt ſignum incontinentiæ, *cap. propoſuiſti, 82. diſtinct.* quodque ad perſuadendum caſtitatem auctoritatem adimit, *de cap. una* & Navar. *in manual. cap. 37, num. 195. circ. princip.* Et quomodo ſit bigamia, quilve ab ea abſolvere poſſit, ſupra alio loco ſcripſi.

7 Secundò, † defectus corporis pluribus modis efficit quem irregularem, ut abſciſsio, imbecillitas, vel deformitas cujuslibet membri principalis, etiam occulti: velut ſi eſſent pudenda abſciſſa; ſive ipſe ſua ſponte id fecerit, ſive alius ejus culpa, quia juſsit, aut rogavit, aut quia dando operam rei illicitæ, id caſu contigit; vel in pœnam alicujus delicti, aut à ſuis inimicis fuerit abſciſſum, *cap. ſi quis abſciderit, cum ſeqq. 55. diſtinct.* Navar. *eod. cap. 37. num. 198.* & Graſſ. *cap. 27. par. 1. lib. 4. num. 39.* At ſi abſque ſua culpa quid tale evenerit, dummodo non ſit factus inhabilis, nec deformis deformitate, quæ ſcandalum pariat in populo, non inducit irregularitatem, *cap. ex parte 1. & 2 cap. ſignificavit, de corp. vitiat.*, *cap. lator, ead. diſt. 55.*

8 Quilibet † etiam defectus, inhabilitas cujuslibet membri, quæ inhabilem facit ad celebrandum, ſaltem ſine notabili horrore, deformitate, aut ſcandalo, inducit irregularitatem; ſive incurratur culpa propria, ſive ſine culpa, *eod. cap. penul. & c. ultim. de corp. vitiat.*, & Navarr. *eod. cap. 27. nu. 200. verſ. ſexto dixi.* Et quòd quælibet deformitas notabilis ſufficiat, ne quis debeat promoveri, tenet Abb. *in cap. 2. num. 2. de cler. ægrot. vel debil.* Omneſque monſtroſi: aut, qui plura capita, plures manus, & plures pedes ſolito habent, vel, qui excedunt debitum naturæ, ut gigantes, vel pygmæi,

mei, minores, à demone obſeſſi, lymphatici, furioſi, hermaphroditi, ſervi, infames, & abſtemij, ſunt irregulares, ut per Navarr. *eod. cap.* 27. *num.* 202. 203. *&* 204 & Greg. Sayr. *Theſaur. caſ. conſc. par.* 1. *lib.* 6. *cap.* 8. *num.* 1. *&* 3.

9 Sed modica deformitas, † neceſſitate exigente, non facit quem irregularem, nec impedit promovendum, *d. cap. fin,* & ibi gloſſ. *in verb. deformitatem.*

10 Quis autem defectus, † aut deformitas talis ſit, ut inducet irregularitatem arbitrium Epiſcopi judicabit. Innoc. *in cap.* 1. *de corp vitia.* Navar. *eod. cap.* 27. *num.* 200 *verſ. quis autem,* & Greg. Sayr. *cap.* 1. *nu.* 6. *in fin. eod. lib.*

11 Natalium † defectus inducit irregularitatem quocunque modo proveniens, etiam ſi ſit occultus, quales ſunt illi, quos conjugati ex adulterijs habuerunt adeò, ut ſciant, vel credant, per dictum matris ſe tales eſſe, qui legitimationem ſecreto modo petere debent, quam de facili obtinebunt.

12 Quamuis matris † adulteræ, ſi nolint credere, non teneantur. Navar. *eod. cap.* 27. *num.* 201 Et omnes, qui extra legitimum matrimonium procreantur, ſunt illegitimi. & tam ad ordines, quam ad beneficia irregulares, *cap. cum in cunctis, cap. innotuit, de elect. cap.* 1. *& cap. fin, de fil. presb.* Et eſt ratio, quia tales, pluſquam alij, ut plurimum † ſolent eſſe imitatores paternæ incontinentiæ, & male morigerati, eo, quod a parentibus non ita ſolicite, ſicut legitimè nati, inſtruuntur, *cap. ſi gens.* 56. *diſt,* & Gregor. Sayr. *Theſaur. caſ. conſc. par.* 1. *lib.* 6. *cap.* 10.

13 Legitimati † autem per ſubſequens matrimonium, eo ipſo, abſque ulla diſpenſatione poſſunt ad omnes ordines promoveri; & beneficia eccleſiaſtica, ac dignitates quaſcunque etiam obtinere, gloſſ. *in cap. tanta, in verb. legitimum, & in cap, ex tenore, in verb. legitimum,* & ibi Abb. *nu.* 8. *qui fil. ſin. leg.* excepta tamen Cardinalatus dignitate, ad quam per ſubſequens matrimonium nullus legitimatur, *ut in conſtit. Sixti Quinti ſuper Cardinalium creandorum numero, ordine, ætate, tempore, qualitate, & officio, de anno* 1586. *edita, in ultim. par. Bull. ejuſdem Sixti capit.* 50. & poſt Henriq. *lib.* 1. *de ſacramen. matrim. capit* 20, §. 1. tenet Gregor. Sayr. *eodem cap.* 10. *num.* 13. *&* 14. & poteſt tamen Papa diſpenſare.

14 Animæ † defectus, quo tertia ſpecies irregularitatis procedit, conſiſtit in eo, qui non eſt baptizatus, qui eſt incapax ordinis, *cap.* 1 *& cap. veniens, de presb. non baptiz.* quamuis ſit cathecumenus. Quia character ordinis præſupponit characterem baptiſmi: neque hæreticus, aut fautor hæreticorum ordinatur, neque ſarracenus, aut judæus, aut paganus, aut neophitus, ſive recenter converſus. Navar. *eod, cap.* 27. *num.* 205. *verſ. tertio dico,* & Greg. Sayr. *cap.* 19. *nu.* 1. *lib,* 6,

15 Illitteratus, † penituſque ignarus litterarum, eſt irregularis, & inhabilis, etiam ad prinam tonſuram, & quatuor minores ordines, concil. Trident. *in cap.* 4. *& cap.* 11, *de reformat. ſeſſ.* 23. & facit tradita per Navar. *in cap. ſi quando. excep.* 13. *num,* 2, *&* 3, *de reſcript,*

Irregularitas, † etiam incurritur ex defectu perfectæ lenitatis, quæ oritur ex occaſione, vel mutilatione membri hominis in caſu licito: ita ut quicunq; juſte,

& ſine peccato, vel hominem occidit, vel membrum abſcindit, aut occidere, vel abſcindere facit, eſt irregularis, adeò, quòd, nec ordinari, nec in ſuſceptis ordinibus miniſtrare permittatur, *cap, clericis*, *cap, ſententiam ſanguinis, ne cler, vel mon*, & Greg, Sayr, *in cap*, 15, *nu*, 1, *lib*, 6,

18 Quia † ordines omnes inferuntur ad Euchariſtiæ ſacramentum, in quo repræſentatur paſſio CHRISTI, qui fuit mitiſſimus, & qui ſanguinem ſuum pro hominibus fudit, & cum percutiebatur, non comminabatur, unde miniſtri altaris CHRISTVM repræſentantes potiùs parati eſſe debent proprium ſanguinem fundere, quàm aliorum,

19 Sacerdotes † autem homicidæ magis repræſentant interfectores CHRISTI, quam ipſum CHRISTVM. & propterea quæcunque occiſio hominis, aut membri mutilatio, conſtituit facientem irregularem, ob defectum manſuetudinis, quæ reperiri debet in miniſtro CHRISTVM repræſentante, S, Thom, 2, 2, *quæſt*, 40, *artic*, 2, Navar, *eod, cap*, 27, *num*, 206, & Gregor, Sayr, *d, quæſt*, 15, *num*, 2,

20 Et regulariter ad irregularitatem † incurrendam in hac ſpecie requiritur, ut actu fiat hominis occiſio, vel membri mutilatio, ſeu abſciſio: quia in hac materia, quoad irregularitatem, æquiparantur homicidium, & membri abſciſio, gloſſ. *in cap fin. in verb. nota quod de homicid. in 6.* & gloſſ. *in clemen. unic. in verb. mutilet.* & ibi Abb, *num.* 4. & Sayr, *ubi ſupra num.* 3.

21 An autem † per mutilationem intelligatur debilitatio ita, quòd ſatis ſit ad hanc irregularitatem incurrendam membrum alterius debilitari ex vulnere, aut percuſſione, vel incuſione nervorum [illegible], ut reddatur ineptum membrum ad uſum
22 ordinis; cùm paria † videantur non eſſe, & inutile eſſe, & de ſimilibus idem iudicium ſit habendum, *cap*, 2, §, *ſicut ergo*, *de tranſlat, Epiſc*,

23 Et † paria ſunt eccleſiam non habere Prælatum, & habere inutilem [illegible], *cap*, 2, §, *ſed neque*, Pariaque ſunt uxori non habere virum, & patri non habere filium, & inutilem habere, ut per gloſſ, *in l*, [illegible] *in verb, orbitates*, C, *ad l*, [illegible] Et quòd ſufficiat ad irregularitatem incurrendam debilitate membrorum alterius, tenet Abb, *in cap*, [illegible], *num*, 2, *de ſentent, excommun*, & Gail, *lib*, 2 *deciſ*, *cap*, 61, *num*, 3, [illegible]

24 Verior tamen opinio, † eſt, quòd ad irregularitatem incurrendam non ſufficit debilitatio: quia per mutilationem in iure intelligi debet membri amputatio, cùm membrorum debilitatum non deſinat eſſe membrum, *cap*, *ſicut urgeri*, 1, *quæſt*, 1, Et mutilatio propriè, & ſtrictè ſumpta ſit amputatio membri, ut per gloſſ, *in cap*, *accuſatis*, *in verb*, *debilitatus*, & ibi Abb, *in* [illegible], idem Abb, *in cap*, 1, *num*, 9 *qui cler, vel vov*, & Felyn, *in cap*, *inter* [illegible], *num*, 8, *de reſcript*, Quodque per debilitationem membri irregularitas non incurratur, conſulit Aufr, *ut in addit, ad* [illegible] *Capell, Toloſ.*

Quia, cum non reperiatur † iure cautum, quòd debilitatio inducat irregularitatem, in pœnis mitior interpretatio, & ſtrictior eſt facienda, *cap*, [illegible], *de reg, jur, in 6*, & Abb, *in d, cap*, 1, *num*, 9,

Navar,

Navar. *in d. cap. 27. num.* 107. Et hanc eſſe communem Theologorum, & aliorum doctorum opinionem, probat Greg. Sayr. *in dict. cap. 15. num. 6.*

26 Hæc autem † irregularitas contrahitur per quodcumque homicidium, & cujuſcunque perſonæ membri mutilationem, etiam ſaraceni, pagani, banniti, vel excommunicati, *ut cap, clericum 50, diſtinct. cap, penult, de homicid,* & Navar, *d, cap, 27, num,* 210.

27 † Et ſufficit, quòd quis occidat fœtum animatum in utero matris ad irregularitatem incurrendam, qui, ſi maſculus, eſt, in-
28 tra quadrageſimum, & † ſi fœmina intra octogeſimum diem ſolet animari, gloſſ. fin. *in cap. 1. diſtinct. 5.* Navàr. *eod. cap. 27. num. 223.* & Covar. *in 3. par. 2. par. relect. §. tertius qui, incip. undecimo, num. 1. circa med.* & Gregor. Sayr. *in cap. 1. num. 3. lib. 6. par. 1.*

Et in dubio, an occiderit fœtum animatum, vel inanimatum, tutior pars eſt putare fœtum fuiſſe animatum, & diſpenſationem ad cautelam obtinere, *cap. ſignificaſti,* junct gloſſ. *in ver. ad cautelam, de homicid.*

29 Qui † autem, vim vi repellendo committit homicidium, cum moderamine tamen inculpatæ tutelæ non incurrit irregularitatem; *per clem. vnic. de homicid.* & ibi Covar. *in tertia parte, ſub titulo de homicidiis 3. part. relect. §. vnic. num. 2* & *num. 3.* Navar. *in eod. c. 27. num. 211.* & Gregor. Sayr. qui hanc dicit communem omnium ſententiam, *in cap. 17. num. 1. eod. lib. 6.* & ita fuit à Sacra Congreg. Conc. deciſum *ſuper cap. 7. de reform ſeſſ. 14.* dummodò non ſit in aliqua culpa.

Qui ad ſui defenſionem homicidium committit, ut non incurrat irregularitatem, requiritur, quòd careret omni culpa, non daret operam rei illicitæ, & aliter mortem evitare non potuerit: quia inangulatus erat, vel ſic arctatus, quòd fugere, nec ſe juvare clamore, vel aliter poterat.

Et in foro contentioſo, ſi de hoc dubitaretur, ei non crederetur, ſed per circunſtantias occurrentes hoc eſſet judicandum *capitulo ſignificaſti, il. 2. §. quòd ſi diſcerni, de homicid.* licèt in foro pœnitentiali aſſerenti crederetur, ut per gloſſ. *in eadem clement. vnic. in ver. non valens.* In quo procedit communis opinio relata per Sayr. *in Theſaur. caſ. conſc. loco ſuprà citato.*

30 Quinimò † præſumitur in dubio contra occiſorem, ut per Abb. *in eadem clementin. vnic. de homicidio. num. 5.* & Bart. *in l. Aurelius, §. idem quæſiit, num. 2. ff. de liberat. leg.*

Et quia tali caſu quando homicidium non ex propoſito, ſed caſu, vel vim vi repellendo, ut, qui ſe à morte defenderet, narratur fuiſſe commiſſum, quam ob cauſam etiam ad ſacrorum ordinum, & altaris
31 miniſterium, † & beneficia quæcunque, ac dignitates jure quodammodo diſpenſatio debetur, committenda eſt Ordinario, aut ex cauſa metropolitano, ſeu viciniori Epiſcopo, qui non, niſi cauſa cognita, & probatis precibus, ac narratis, nec aliter, poſſit diſpenſare; ut per concil. Tridentin. *cap. 7. de reform ſeſſ. 14.*

Quo concilii decreto jure novo † videtur, etiam vim vi repellendo, homicidam pœnam irregularitatis incurrere: quia decreta ejuſ-

dem ſacri concilij fuerunt auctoritate Apoſtolica confirmata, & obſervari
33 mandata; ac † univerſis inhibitum, nè commentarios, gloſſas, ullumuè omninò interpretationis genus ſuper ij ſius concilij decretis quocunque modo ſub cenſuris, & pœnis edere præſumant, *ut in Bulla confirmationis ejuſdem concilij dat. Romæ anno 1563. in fine concilij impreſſe*, & dictis decretis, & legibus novis abrogantur antiqua contrarium diſponentia.

34 Quia † Eccleſia ſemel à ſe conceſſa poteſt, vel pietatis, vel neceſſitatis intuitu in totum, vel in partem commutare, *c. poſtea, quàm §. his ita, 25. qu. 2.*

Quòdque diſpoſitio ſacri concilij procedat in quocunque homicidio, etiam vim vi repellendo, commiſſo *contra clement. unic. de homicid.* tenuit Simon. Mayol. Aſten. qui fuit Epiſcopus Vulturarienſis, & deceſſit in Urbe Secretarius Apoſtolicus de anno 1601. vir eminentis doctrinæ, ut plura ejus opera teſtantur, pius, & timoratæ conſcientiæ adeò, quòd cùm poſſet conſanguineos ditare, noluit, ſed opulentum ſpolium cameræ Apoſtolicæ reliquit. *in ſuo tractatu de irregularitate, lib. 1. c. 2. nu. 10. §. vigeſima, & lib. 5. c. 48. num. 10. & num. 11.*

35 Comprobatur † dicta opinio validiſſimo argumento, nempe, quia, ubicunque agitur de homicidio, ſeu mutilatione etiam ad neceſſariam defenſam, clerici, aliæque eccleſiaſticæ perſonæ timoratæ conſcientiæ à Sede Apoſtolica obtinent diſpenſationes, quæ ad formam *dicti c. 7. de reformat*, Ordinariis locorum committuntur.

Et eſt ratio, quia, ut quis ceſſet à divinis, potiùs debet judicari irregularis, quàm non: quia ubi majus periculum, ibi cautiùs eſt conſulendum, *cap. ubi periculum, de elect. in 6.* & in terminis Lambert. *de jur. patr. par. 1. lib. 2. art. 4. quæſt. 4. princip. num. 8.*

36 † Et ſtylus curiæ Romanæ facit jus, *c. ex litteris*, & ibi Felyn. *nu. 4 de conſt.* Rot. *deciſ. 1 poſt. med. de fil. presbyt. in nov.* & Lap. *alleg. 33 nu. 4.*

37 Pro † interpretatione autem ſtatuti eccleſiaſtici recurritur, primò ad jus canonicum, ſecundò ad ſtylum curiæ, Abb. *in eodem. cap. ex litteris*, & Felyn. *in eodem numer. 4.*

Et pro opinionibus reconciliandis tres caſus ſunt conſiderandi.

Primus, ſi homicidium commiſſum ſit publicum, ità quòd homicida ſe celare non poſſit, & cum ſcandalo fuit commiſſum: eo caſu opinio Majoli eſt vera, quòd propter ſcandalum publicum, in foro exteriori teneantur neceſſe ſit obtinere diſpenſationem ab homicidio, & irregularitate à Papa, quæ committi ſolet ad formam ejuſdem *c. 7. ſeſſ. 14.*

38 † Quia ſolùm ſcandalum reddit hominem irregularem, *ut in c. ex litteris*, ibi ubi etiam gloſſ. *in verb. ſcandalum*, & ibi Felyn *numer. 2.* & melius *in c. ſicut dignum, §. illi etiam, numer. 2. verſ. tertiò ſolùm. de homicid.*

Si verò ad neceſſariam defenſam cum moderamine inculpatæ tutelæ, omnibus illicitis ceſſantibus; tunc non incurritur irregularitas ex allegatis *ſupra num. 29.* quia ceſſat etiam ſcandalum.

39 Secundus, † ſi homicidium ad defenſionem fuit commiſſum nocturno, aut alio tempore, nullis præſentibus, vel taliter,

liter, quòd probari non poſſit, & homicida ſtat in negativa; tunc Ordinarius, ſi cauſa in judicium deducatur, poterit ipſum diffinitivè abſolvere: quia in foro fori ſecundum acta, & probata eſt judicandum gl. *in cap. 1. in ver. ſecundum, de officio. ord.* ſed in foro conſcientiæ dicta abſolutio non habet vim diſpenſationis ab irregularitate, ut quis poſſit ad ordines promoveri, & beneficia eccleſiaſtica obtinere; ſed à Papa eſt diſpenſatio ſaltem per viam ſecretam in pœnitentiaria obtinenda.

40 Tertius † caſus eſt quando quis commiſit homicidium ad ſui defenſionem, & homicidium eſt penitus occultum, ità quòd ad forum pœnitentiale recurrit tantùm pro abſolutione in foro interiori, & tunc creditur pœnitenti, & non eſt irregularis; ut diſtinguit etiam gloſſ. *in dicto clement. unic. in verb. non valens, de homicid.* & Gregor. Sayr *in dict. cap. 17. numer. 10. lib 6.*

41 Homicidium † voluntarium injuſtum irregularitatem inducit: quòd procedit, ſive committatur in perſonam Chriſtiani, ſive cujuſcunque hominis pagani, judæi, excommunicati, ſive banniti, ut de pagano eſt text. *in capitulo clericum, & capitulo de his clericis, 50. diſt.* & de excommunicato, *in capitulo excommunicatorum, 23. qu. 5.* & Gregor. Sayr. *in eodem Theſaur. caſ conſc. lib. 7. c. 1. nu 4. par. 1. cum alijs ſuprà, nu. 26. allegatis.*

42 Injuſtum † homicidium, ex quo irregularitas contrahitur, eſt duplex, voluntarium, aut caſuale, ut in diffinitione, de qua per Navar. *dict. c. 27 numer. 219.* eandemque irregularitatem inducit homicidium caſuale, dando operam rei illicitæ perpetratum. Navar. *in eodem capitulo numer. 222. verſ. quintò inſertur*, per text. *in cap. dilectus, & cap. ex litteris, 1. de homicid.* à contrario ſenſu inductum, & Gregor. Sayr. *eodem lib. 7. cap. 5. numer. 3. in fin.*

43 Secus † tamen pro homicidio caſuali, rem neceſſariam, & utilem agendo, commiſſo, *ut in c. ex litteris, 2. §. quo circa, eod. titul.* tunc enim ſequitur homicidium ſine peccato mortali.

Et irregularitas non incurritur, quæ primò caſu incurritur pro pecato mortali, ut per Navar. *dict. c. 27. num. 252. verſ. octavò*, & Greg. Sayr. *dict. lib. 7. c. 5. num. 5* ubi teſtatur hanc eſſe veriorem, & communiorem opinionem.

44 Irregularitatem † incurrunt etiam clerici, & monachi chirurgiæ, vel medicinæ operam dantes, ſi inde ſequatur homicidium.

45 Quia † clericis in ſacris ordinibus conſtitutis prohibitum eſt officium chirurgiæ cum aduſtione, vel inciſione, *cap. ſententiam ſanguinis, ne cler. vel mon.* quæ pœna extenditur etiam ad conſtitutos in minoribus ordinibus, ſi ſunt beneficiati, & monachi, Abb. *in eodem cap. ſententiam, num. 21.*

47 Ut medicus † non teneatur de morte infirmi, tria præcipue ſunt neceſſaria; unum, ut ſit peritus in arte; alterum, ut adhibeat omnem diligentiam ſecundum artis præſcripta; tertium, quòd admoneat infirmum, ut præcaveat ab ijs, quæ ſibi ſunt nocumento futura, *cap. tuæ nos*, & ibi Abb. *num. 3. de homicid.* Covarr. *in clem. unic. par. 2. §. 4. num. 2.* & & Greg. Sayr. *Theſaur. caſ. conſc. lib. 7. c. 6. num. 8.*

56 Et † Papa eſt ſupra jus humanum, quòd et am declarare, immutare, ac illi derogare poteſt, clement. ne Romani, in princip. de elect. & Innocent. in cap. 2. in fin de bigam.

57 Epiſcopi † ab omnibus irregularitatibus ex delicto occulto provenientibus, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, & exceptis aliis deductis ad forum contentioſum, poſſunt diſpenſare, concil. Trident. cap. 6. de reform ſeſſ 24.

Et de jure communi, ante concil. Tridentin. pluribus aliis caſibus, Epiſcopi diſpenſare non poſſunt, de quibus per gloſ. 1. in cap. miror, 50. diſtinct.

In quibus autem poſſit, vel non poſſit Epiſcopus diſpenſare, tradit Gregor. Sayr. in Theſ. caſ. cenſc. cap. 7. eod. lib. 7. & diſpenſatio ab irregularitate, auctoritate ordinaria hoc modo fieri debet.

58 † Auctoritate. N. in hac parte tibi conceſſa, & mihi commiſſa.

Ego diſpenſo tecum ſuper irregularitate, vel irregularitatibus, quam, vel quas contraxiſti, vel (ſi res eſſet dubia) ſi contraxiſti, ex tali caſu (quam confeſſarius exprimere debet,) & reſtituo te ad legitimos actus. In nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti. Amen.

Eidem Trinitati laus ſit ſempiterna, & Domino Noſtro Ieſu Chriſto ſalutis noſtræ auctori gloria, cujus gratia, ac benignitate, Beatiſſimæque ejus Genetricis auxilio ab operis hujus initio, uſque in finem adjutus, & illuminatus me reduxi.

Æternus honor ſit Quadraginta Laureatis Martyribus, in quorum laudem hæc quadraginta rerum capita (quò numerus, qui honori ſemper fuit habitus, eidem numero reſponderet) illorum favore, ac patrocinio, quod apud Deum aſſiduè imploro, favente numine, tandem compilata, & abſoluta fuere.

Quæ tamen omnia cuique fideli meliùs ſentienti, ac præcipuè cenſuræ, & correctioni Sacroſanctæ Romanæ, & Vniverſalis Eccleſiæ, in omnibus, & per omnia ſuppoſita, ac ſubjecta eſſe volo: in cujus gremio, ac vnione, dum vivam, permanere, ac pro ea, ſi opus eſſet, ſanguinem ipſum fundere conſtituo, ac teſtor; cujus auctoritati, atque judicio inconcuſſo, animo ſemper adhæreo, eique me ipſum toto corde committo Laus iterata Deo.

PARS QUARTA.

DE EMPHITEVSI ECCLESIASTICA.

Cap. I.

SVMMARIVM.

1 *Tranſactio cùm emphiteuta eccleſia dere, quam ipſe poſſidet, non videtur alienatio: poteſt fieri de bonis eccleſ. nondum incorporatis, ibidem.*

2 *Secus ſine conſenſu Apoſtolico de unitis.*
3 *Declara, remiſſivè.*
4 *Actionem qui habet ad rem, ipſam rem habere videtur.*
Dominium eccleſiæ acquirit ſine rei traditione, ibidem.
Rector eccleſiæ non poteſt renunciare dominio Eccleſiæ, ibidem
5 *Nec de bonis eccleſiæ diſponere, nec tranſigere.*
6 *Non eſt eccleſiæ rerum dominus, ſed tantùm adminiſtrator.*
7 *Principes ſeculares nunquam poſſunt tollere jus devolutionis in eccleſiam.*
Nullam habent juriſdictionem in bonis eccleſiæ, ibidem.
8 *Emphiteuſis eſt juris gentium contractus.*
Non poſſunt auferre, quæ ſunt juris gentium, nec contra illud aliquid ſtatuere, ibidem.
9 *Limita.*
Ius ſubditi ſui quæſitum, quando Princeps tollere poſſit, ibidem.
10 *Quoad clericos, & res Eccleſiæ, habentur Principes, tanquam privatæ perſonæ.*
11 *Suis interim privantur bonis, dum affectant eccleſiaſtica.*
Politici novatores in quæ diſcrimina ſuos adducant Principes, ibidem.
12 *Alienatio bonorum eccleſiæ cum auctoritate Pontificis eſt permiſſa.*
13 *Mobilia ad ſucceſſores Prælatos ſpectantia occupantes, ſuſpenſionis pœnam incurrunt.*
Ampliatur etiam in factis ibidem.
14 *Emphiteuſis eccleſiaſtica, quando tranſeat ad fœminam.*
15 *Quando ſecus.*
16 *Clauſula per ſe, & hæredibus, importat emphiteuſim hæreditariam.*
Idem, quod num. 15.
17 *Emphiteuſis eccleſiaſtica ad eccleſiam devolvitur ſola fœmina ſuperſtite, quæ fuerit*
18 *Semel excluſa.*
19 *Clauſula per ſe, & hæredibus quibuſcunque, & quibus dederit, quidquid operatur in emphiteuſi.*
20 *Emphiteuſi finita ſine culpa emphiteutæ, peti poteſt, ut renovetur,*
21 *Secus ſi ſit emphiteuſis eccleſiaſtica.*
22 *Emphiteuſis eccleſiaſtica ſi ſit renovanda, quid conſiderandum.*
23 *Emphiteuſis eccleſiaſtica quomodo cum melioramentis ad eccleſiam revertatur.*
24 *Verbum liberè in contractu emphiteutico, quid efficiat.*
25 *Emphiteuta, quando nec melioramenta, nec jus poſſeſſionis poſſit prætendere.*
26 *Succeſſores factum primi emphiteutæ nequeunt impugnare.*
27 *Melioramentorum exceptio, etiam adverſus rei judicatæ exceptionem admittitur. Declara, ibidem.*
28 *Limita.*
Melioramenta, quando in emphiteuſi ſolidentur, ibidem.
29 *Contractus à conventione partium legem accipiunt.*
Limitatio eadem, quæ, num. 28.
30 *Melioramenta non poſſunt deduci contra decretum Papæ.*
31 *Limitatio eadem quæ, num. 28.*
32 *Caducitas incurritur ob rei emphiteuticæ deteriorationem.*
Declara, ibidem.

Emphi-

Emphiteuta non poteſt incidere arbores fructiferas, ibidem.

33 *Emphiteuta ut poſſit expelli, tria copulativè requiruntur.*

34 *Deterioratio, quanta ſit arbitrio judicis judicanda.*

35 *Caducitas incurritur ob rei emphiteuticæ alienationem, irrequiſito domino.*

36 *Declara.*

37 *Locationes ad modicum tempus, quando emphiteuſis ſolemniter requirunt.*

38 *Pacta etiam contra jus laicale, emphiteuſi appoſita, ſunt ſervanda.*

39 *Pactum ne emphiteuſis eccleſiaſtica incidat in commiſſum, de jure veteri valet.*

40 *Alienatio bonorum eccleſiaſticorum eſt de Papæ reſervatis.*

41 *Emphiteutæ, quando poſſint irrequiſito domino, bona laicalia emphiteutica alienare.*

42 *Pacta contra jus laicale emphiteuſi appoſitæ ſunt ſervanda, modò non ſint contra ſubſtantiam contractus.*

43 *Laicus eſt dominus rerum ſuarum.*

44 *Rector non eſt redditaum bonorum Eccleſiaſticorum dominus.*

45 *Emphiteuſis eſt quædam alienationis ſpecies.*

46 *Livellum, locatio perpetua, emphiteuſis, & ſimilia ſunt ſynonima.*

47 *Pactum ne emphiteuſis eccleſiaſtica incidat in commiſſum, hodie non valet.*

48 *Rector in caſibus permiſſis poteſt tranſigere de bonis eccleſiæ.*

49 *In emphiteuſi eccleſiaſtica non ſunt ſervanda pacta appoſita contra jus laicale.*

50 *Non ſolvens eccleſiæ per biennium, etiam non interpellatus expelli poteſt.*

Dies pro homine interpellat, ibidem.

Idem ſi vendat, irrequiſito domino, eccleſiaſticam emphiteuſim, ibidem.

51 *Iuramenta contra ſanctiones eccleſiaſticas non ſunt ſervanda.*

52 *Papa omnium bonorum Dominus.*

53 *Declara, num. 49.*

Appoſita in alienatione rei eccleſiaſticæ an, & quando cenſeatur à Pontifice approbata, ibidem.

56 *Papam certam ſcientiam habuiſſe, quomodo præſumatur.*

55 *Clauſula ex certa ſcientia in litteris Apoſtolicis quid operetur.*

56 *Papa, confirmando actum, perinde roborat, ac ſi à principio fuiſſet ab eo factus.*

52 *Quando cenſeantur à Pontifice non approbata appoſita in alienatione rei eccleſiaſtica.*

58 *Papa non præſumitur confirmare juri repugnantia.*

59 *Pactum, ne emphiteuſis eccleſiaſtica incidat in commiſſum, hodie non valet, etiam ſi à Pontifice legeretur commiſſum.*

60 *Clauſula, ſi in evidentem, quando in litteris Apoſtolicis apponatur.*

Litteræ Apoſtolicæ ſuper alienatione bonorum Eccleſiæ, quando ſubreptitiæ judicandæ, ibidem.

61 *Iuriſdictio delegata non attenditur, ſed uti extraordinaria, reſtringenda.*

62 *Delegatus formam ſuæ delegationis diligenter ſervare debet.*

63 *Actus à principio omnino nullus, ſemper nullus.*

Alie-

63 Alienatio facta contra formam extravagantis ambitioſè, eſt nulla, ibidem.
64 Clauſula: ſupplentes omnes defectus in litteris Apoſtolicis, quid ſuppleat.
Defectus ſubſtantiales ſuppleri non ſolent, ibidem.
65 Conſenſus rectoris in alienatione bonorum Eccleſiæ, quando nihil valeat.
Confirmatio actus facta à Papa quid efficiat, ibidem.
66 Solemnitas, & forma ſubſtantialis ſunt juris publici.
67 Alienatio præſumitur facta in fraudem, ſi fiat in conſanguineos.
68 Alienationes, antequàm fiant, debent præcedere tres tractatus, cum quibus fieri debent.
69 Alienatio ſi fiat ſine Apoſtolica auctoritate, eſt nulla.
70 Etiam ſi ſit juramento vallata.
71 Verbum omninò quid declaret.
72 Alienatio bonorum eccleſiæ poteſt à rectore alienante revocari, etiam juramento interveniente firmata.
73 Alienatio bonorum eccleſiæ fieri poteſt auctoritate ordinaria de prædijs, parvi momenti.
74 Prædia, quæ poſſint dici parvi momenti.
75 Alienatio bonorum eccleſiæ, nunquam fieri debet, niſi in evidentem eccleſiæ utilitatem.
76 Clauſula, & tunc in evidentem eccleſiæ utilitatem quid operetur.
77 Emphiteuſis quotuplex ſit.
78 Emphiteuſis non datur, niſi interveniente ſcriptura.
79 Emphiteuſis, quot modis concedatur.
80 Emphiteuſis, quæ caſu cenſenda ſit laicalis.
81 Idem, quod num. 79.
82 Paterfamilias accipiens rem ſuam in emphiteuſim ab eccleſia ſibi præjudicat.
83 Bona laicalia eccleſiæ data, & à donante in emphiteuſim accepta, publicari non poſſunt.
84 Idem, quod num 79.
85 Quando conceditur ad tertiam generationem, quæ fieri debeat computatio.
86 Idem, quod num. 79.
87 Emphiteuta in laicali emphiteuſi debet ſolvere onera pro ſua portione.
88 Emphiteuta in eccleſiaſtica emphiteuſi non debet ſolvere onera pro ſua portione.
89 Idem, quod num 87.
90 Quare emphiteuta in eccleſiaſtica emphiteuſi non debet ſolvere onera pro ſua portione.
Statuta laicorum non includunt bona eccleſiæ emphiteutica penes laicos exiſtentia, ibidem.
91 Conſuetudo unius provinciæ non extenditur ad alias.
92 Idem, quod num. 90.
Quare conſuetudo unius Provinciæ non extenditur ad alias, ibidem.
93 Declarat.
94 Fraudem ſacræ canones execrantur.
95 Bona eccleſiæ donata præſumuntur libera.
96 Immunitas prædij competit & melioramenti.
97 Acceſſorium ſequitur naturam ſui principalis.
98 Quinquageſima quando, & cui ab emphiteuta ſolvenda.
99 Emphiteuſis quare concedatur.

Melio-

100 *Melioramenta diverſo jure non cenſentur, & quare.*

101 *Privilegium eccleſiis unius civitatis conceſſum ad conſtruendas eccleſias oſtenditur.*

102 *Sixtus V. quos Vrbis incolas varijs privilegijs nunciaverit.*

103 *Eccleſiæ intereſt, ut ejus bona emphiteutica augeantur.*

104 *Emphiteuſis eccleſiaſtica gaudet immunitate à collectis.*

105 *Et quare.*

Immunitas eſt realis in bonis eccleſiæ, ibidem.

106 *Immunitas tranſit ad emphiteutam eccleſiæ.*

107 *Secus in emphiteuſi laicali.*

108 *Idem, quod num. 105. & 106.*

109 *Statuta laicorum non poſſunt ſuper eccleſiæ bonis diſponere.*

110 *Statuta laicorum clericos nunquam ligant, nec eccleſias, etiamſi ſint æqua, & honeſta.*

111 *Bartoli ſententia, quòd ſtatuta honeſta, & æqua poſſint ligare clericos, non recipitur.*

112 *Quare ſtatuta laicorum, etiamſi ſint æqua, & honeſta, non ligant clericos.*

113 *Principes ſeculares non debent indirectè contra eccleſiaſticam libertatem quid attentare.*

114 *Principes ſeculares aliquid indirectè attentantes contra eccleſiaſticam libertatem incidunt in Bullam Cœnæ Domini.*

115 *Iudex eccleſiaſticus laici judicis negligentiam ſupplere poteſt, non contra.*

116 *Declara.*

117 *Miſti fori non eſt prohibitio ſationis orizæ.*

118 *Clerici, ut in rebus aquis obediant, qui magiſtratus adeundi, & qui ſuperiores.*

119 *Præſules Eccleſiæ ſunt quibuſvis laicis magiſtratibus majores.*

120 *Orizæ ſatio vicinis populis noxia.*

121 *Hominis gratia omnia ſunt conſtituta.*

122 *Homo eſt digniſſima creaturarum.*

Eum Deus ad imaginem ſuam fundavit, ibidem.

123 *Homini omnia ſubijciuntur.*

Homo eſt omnium rerum forma, ibidem.

124 *Hominis vita eſt ineſtimabilis.*

125 *Publica utilitas privatæ eſt præferenda.*

126 *Aer gravis cœtum inficit.*

Mortem homini approperat, ibidem.

127 *Sordes ſunt extra urbem efferendæ.*

128 *Peſtifera loca ad habitandum eligentes non ſunt à peccato immunes.*

Aer impurus ubi eſt, ibi, & morboſi cives, & pauci, ibidem.

129 *Regia dignitas, & ignominia in quibus conſiſtant.*

130 *In privilegio, quando etiam non privilegiati includantur.*

131 *Pœnam ſtatuentes laico pro facto clerici in Bullam Cœnæ Domini incidunt.*

Clerici Principis edicto nunquam ligantur, ibidem.

132 *Declara.*

133 *Clerici, quamvis legi ſeculari non ſubijciantur, ſubjecti tamen ſunt legi naturali.*

134 *Laici carent juriſdictione leges condendi, & edicendi contra clericos.*

135 *Matrimonia non poſſunt à laicis prohiberi, ne contrahantur cum perſonis certi loci.*

136 *Matrimonialis materia eſt de jure poli.*

Fœmina non amittit lucrum, etiam ſi contra ſtatutum forenſe nupſerit, ibidem.

137 *Libertatem eccleſiæ violantibus divina cœlitus ira reſiſtit.*

138 *Nicephori Phocæ lex Eccleſiæ libertati repugnans, fuit abrogata.*

139 *Aiſtulphi Longobardorum Regis ſacrilegi miſerandus interitus.*

140 *Federici ſecundi Imperatoris ſemen divino judicio extinctum.*

VERA, communis, & vulgata eſt concluſio, quòd bona eccleſiaſtica citra Papæ conſenſum alienari non poſſint, ex pluribus ſupra allegatis. Sed dubitatur, an de bonis litigioſis ſine beneplacito ipſius Papæ & ſolemnitatibus à jure requiſitis cum emphiteuta, ſeu feudatario, ut emphiteuta in illorum poſſeſſione remaneat, liberè tranſigi poſſit. Et videtur, quod ſic ſi emphiteuta, vel feuda-
1 tarius eſt in poſſeſſione, † quia tunc tranſactio non videtur alienatio, ut tenet Jaſ. *in l. iuſiurandum, quod ex conventione, § populus, numer. 4. ff. de jurejur.* & gloſſ. *in l. nulli. ff. de tranſact.* quæ concluſio procedit, duntaxat in bonis eccleſiæ donatis, vel legato, vel teſtamento, ſeu aliàs relictis, quæ nondum fuerint eccleſiæ incorporata, Rot. *conſ. 184. num. 1. & 2* Rol. *conſ. 15 numer 42. volum. 1.* Ceph *conſ. 375. num. 30 & 31. vol. 3.* & ita diſtinguit Jaſ. poſt alios quamplures per ipſum pro communi opinione citatos, *in l. legatum, nu 15 16. & ſeq. ff de leg. 1.* idem declarat, & diſtinguit, Bald. *conſ. 16.* Tiraq. *de retract. conſ. g. au. aqu. pol. §. 1.* gloſſ. 14 *num. 14.* Natta *conſ. 44* ubi aſſerit, quòd doctores, qui pro contraria opinione allegantur,
2 loquuntur † de tranſactionibus, quæ fiunt cum fratribus mendicantibus, cum quibus id eſt ſpeciale, vel cum eccleſiarum rectoribus ſuper bonis nondum eccleſiæ vnitis, & incorporatis, non autem ſuper bonis, quorum directum dominium eſt penes eccleſiam, cui ſunt incorporata, ſuper quibus ſine conſenſu Papæ tranſigi non licet, niſi eccleſia remaneat, aut inducatur in poſſeſſionem, ut per gloſſ. *in d. l. nulli,* & ibi Bart. *numer. 2. de tranſact.* idem Bart. *in dict. l. 1. num. 3. C. ſi advers. tranſact.* cum quo tranſit. Jaſ. limitando prius per ipſum dicta *in eadem l. iuſiurandum, quod ex conventione, §. pupillus, nu. 4. in fine, ff. de jurejuran.* Natta *eodem conſ. 44 num. 3. 12. & 13.* & Borgnin. poſt plures alios *deciſ. 45. alias 16. in additione, nu. 44 par. 1.*

Nec ſuper decimis valet tranſactio de decimis facta cum Prælato, ſeu eccleſiæ rectore, non ligat ſucceſſorem, per text. *in capitulo veniens*, ubi etiam gloſſ. *in verb. confirmata*, & Abbas *de tranſactio.* & Caputaq. *in deciſ. 165. par 1.*

3 Quæ tamen opinio, quoad bona nondum eccleſiæ unita, nec incorporata, non caret difficultate, ex pluribus contra pro communi opinione per Alexand. citatis *in dict. l. ge legatum, numer. 2. & 3. ff de leg. 1.* cuius opinionem puto veriorem, præcipuè, ut corroboratam à ſacro concilio Tridentino, *ut in*

cap.

capit. 11. *de reformat.* *ſeſſ.* 22. ibi bona, cenſus & jura, qui enim habet actionem ad rem, ipſam rem habere videtur, *l. qui actionem. ff. de regul. jur.* & Tiraquell. *in tract. de retrait. convent.* §. 1. *gloſſ.* 1. *numer.* 48.

4 Ideò † dominium bonorum eccleſiæ, teſtamento, legato, aut donatione, ſeu venditione relictorum, & conceſſorum acquiritur, & transfertur ſine traditione, Bart. *in l fin. num.* 18. & ibi Bald. *numer.* 3. Jaſ. *num.* 4. *&* 5. Paul. de Caſtr. *num.* 4. *C. Sacroſan. Eccl.* & Alexand. *in l.* 1. §. *per Procuratorem, nu.* 12. *ff. de acquirend. poſſeſſ.* Ideò rector eccleſiæ propria auctoritate huic dominio eccleſiæ acquiſito minimè renunciare poteſt, Alexand. *dict. n.* 2. *&* 3. & hanc eſſe communem opinionem teſtatur Apoſtill, ad Roman. *conſ.* 384 quem ſequitur Cardinalis Tuſchus *pract. concluſ. c.* 273. *nu.* 60.

5 Unde ex his infertur, † quòd legibus civilibus prohiberi minimè poteſt, ut bona eccleſiaſtica in emphiteuſim laicis conceſſa, quavis occaſione, vel cauſa ad eccleſias, vel eccleſiaſticas perſonas devol-

6 vantur, quia † ſi rector eccleſiæ diſponere non poteſt de bonis eccleſiaſticis, nec de illis quidem tranſigere, ſive conſenſu Pontificis, ut per Natt. Borg. & alios ſupra citatos ex eo nempè, quia is non probetur verus bonorum Eccleſiaſticorum dominus, cùm in illis habeat tantum gubernium, & adminiſtrationem, *c. expedit*, *c. videntes, c. præcipimus,* 12 *quæſt.* 1. *cap quiſquis Epiſcopus*, *eodem* 12. *quæſt.* 2. Ancharan. *conſ.* 1. 16. *ſecundum ordinem, num.* 3. Innoc. *in cap. cum ſuper*, *numer.* 3. *&* 4. *de cau. poſſ. & propr.* Abb. *in repet. cap. cum eſſet numer,* 23. *de teſtam.* Dec. *in cap. conſtitutus,* *num.* 25 *&* 26. *de reſcript.* Navar. *in tractat. de redd. cul. monit.* 40. *numer.* 1. & Card. Tuſc. *pract. concluſ. tom.* 1. *concl.* 111. *nu.* 2.

7 *&* 3. † Multò minus, Principes ſeculares dominium directum eccleſiæ, & jus devolutionis, quod pluribus de cauſis eccleſiis competit, ſuis legibus, decretis aut ſtatutis reſtringere poſſunt, cum in eiſdem bonis eccleſiaſticis nullam omninò juriſdictionem habeant, nec gubernium, neque adminiſtrationem, ut pluribus ſupra probatur. Et hæc concluſio fuit expreſsè firmata à ſacr. concil. Trident. *in eo. c.* 11. *de refor. ſeſſ* 22. *& eo tua*, *& infra extra de decim.* ubi etiam Abb *num.* 2.

8 Præterea, † ſi principi ſeculari liceret ſtatuere, ne eccleſia poſſit prætendere prælationem, devolutionem, aut conſolidationem decreti dominij, etiam ex defectu lineæ inveſtitorum, neque ex quacunque alia cauſa, ſequeretur, quòd Princeps poſſet tollere contractus, conventiones, & pacta, quæ ſunt de jure gentium, inter quæ eſt contractus juriſgentium annumeratus, Staphil: Forcat. Hecyom. *jur. dialog.* 74. *numer.* 2. Id enim eſt abſurdum, nam Deus legis Civilis tantum miniſterium in laicos exercendum ſubjecit Principibus, non autem illis ſubjecit jus gentium, ut poſt Rolan. à Vall. *in conſ.* 9. *numer.* 4. *& ſeq. & conſ.* 25. *numer.* 40. *lib.* 3. quem citat, tenet Card. Tuſc. *pract. concluſ. tom.* 4. *ſub rubr. juſgentium*, *concluſ.* 191. *numer.* 1. *& tom.* 5. *concluſ.* 342. *ſub rub. libertas eccleſiaſtica*, *numer.* 125 & conſt. Principis, contra jus naturale, vel gentium nihil valet, §. *ſed naturalia inſt. de Iur. nat. gen. & Civ.* & Boſſ. *in tit. de princip & privil. num.* 202.

9 Nam licet † de plenitudine poteſtatis

 poſſit

poſſit Princeps tollere jus quæſitum ſubdito ex cauſa publicæ utilitatis, Alexand. *conſ. 226 num. 17. & 18. lib. 1. & in l. cum hæredes, num. 6. & 7. ff. de acquir. poſſ. ff* & idem Tuſc. poſt Pariſ. Rolan à Val. & alios, quos citat *eodem tom. 5. eadem concluſ. num. 126.* tamen conſtat, etiam ſi eſſemus in ſubditis, non licere ita ex abrupto tollere juſgentium ſine cauſa publicæ utilitatis, Alexand. *in l. Gallus §. & ſi quid tantum, num. 23* & ibi Marian. Socin. *num. 34. ff de libr. & poſthum.*

10 Sed ex quo † ſumus in cauſa non ſubditorum, intrat alia concluſio communis, quod nullus princeps, quantumcunque abſolutus, poteſt auferre jus, vel rem non ſubditam à non ſubdito, quia Princeps ſecularis quoad res, & perſonas clericorum illi non ſubditas, dicitur privata perſona ut poſt Socinum, qui de communi teſtatur, & alios, quos refert, tradit idem Tuſcus *eodem tom. 5 & eadem concluſ. 242. eodem num. 126. qui ibidem, & in numer. ſeqq.* doctiſſimè de hac re ſcribit, & ſentit. Matth. de Afflict. *ſuper Conſ. Neap. de pœnit. neg. de poſſ. rubric. 05. num. 2. & lib. 1.* Nec minus diſertè, quàm piè, contrarium ſuper hac re tenentibus, reſpondet Card. Baron.

11 † Quam enim, inquit, ſibi, aliiſque magiſtratibus malè conſulant nonnulli novatores politici, qui, ut ſibi lucrum, aut Regum, Principumvè ſuorum gratiam aucupentur, eiſdem bona, reſque eccleſiarum, vel pietatis, aut neceſſitatis alicujuſvè rei titulo audent ſubijcere, & quàm Deo genus hominum hujuſmodi ſit inviſum, experientia docet, & res ipſa loquitur. Berengarius abſtulit, quæ erant Sancti Julij dono piorum principum collata bona in diœceſi Novarienſi, & imperium perdidit. Otho, qui reſtituit illi d acqui-tum, propagavit ad poſteros. I[illegible], & volunt in damnum ſuum, rebus, juribuſque eccleſiarum, quid erit utique juxta ſapientem? Id, quod fuit, ut, niſi deſiſtant ab hujuſmodi ſacrilegiis, ipſi à Chriſto ultore ſint omninò ſuis ipſorum bonis juſtè privandi, ſi enim, nec precio licuit abſque immenſo damno ſuo Achab Regi accipere vineam Naboth parentum ſuorum antiquam hæreditatem, *ut 3. Reg. cap. 21.* licebit impunè Principi Chriſtiano Eccleſiarum antiquitus poſſeſſa bona quibuſvis coloribus rapere, & excogitatis artibus quibuſcunque, ut ſæpè vidimus factum, auferre, Nequaquàm iſta relinquentur inulta: vindex exurget Deus, *ut in Annal. Eccleſ. 962 §. vidiſti lector tom. 9 pag. 767.*

12 Præmiſſa autem † in bonis immobilibus procedunt: mobilia, nempè, ſcamna, cathedræ, menſæ, tabulæ, dolia, & alia ſupellectilia de quibus *in cap. 34. numer. 11. tom. 1.* quæ Epiſcopus tempore adeptionis poſſeſſionis ſui Epiſcopatus, cæterique eccleſiarum Prælati in palatiis, & domibus eccleſiarum juxta diſpoſitionem conſtitutionis Pij V. *de qua in Bullario Romano cap. 44.* dimiſſa receperunt, gaudent privilegio, quod alienari non poſſunt, quia, quoad uſum, ſunt ſucceſſorum, itaque mortuis Prælatis, qui dicta mobilia ab ipſis dimiſſa, vel vacationis tempore obvenientia, quæ in utilitatem dictarum eccleſiarum expendi, vel futuris deberent ſucceſſoribus fideliter reſervari, occupant, inter ſe dividunt, ſubripiunt, dilapidant, diſſipant, & conſumunt, remanent tandiu ab officio, & beneficijs quibuſcunque

que

que ſuſpenſi, donec plenè reſtituerint quicquid de bonis perceperint ſupradictis, *ut c. quia ſæpè de elect. in 6.* Quæ ſuſpenſionis pœna incurritur, procedit, & habet etiam locum in omni emolumento, quod provenit ex juriſdictione, & ſigillo curiæ eccleſiaſticæ vel ſecularis, aut aliàs undecunque, quod ad Prælatos, eccleſiis non vacantibus, pertineret, deductis tamen rationabilibus expreſſis, *Clement. ſtatutum eodem titul.* ac ubique gloſſa Doctor. & Cardin. Tolet. *in Inſtruct. Sacerdot. lib. 1. capite. 48. numer.* 10. *& 11 &* Concil. Tridentin, *capit. 16. de reform. ſeſſ. 24.*

14 Frequenter etiam quæritur † ſuper bonis emphiteuticis mortuo emphiteuto inveſtito, an fœmina ab eo deſcendens, & extranei ſuccedant. Hoc caſu verba inveſtituræ ſunt ponderanda, quia, aut inveſtitura antiqua fuit facta cum clauſula pro ſe, & hæredibus, aut pro ſe, & hæredibus quibuſcumque, ſeu quibus dederit.

Primò caſu, aut illa fœmina eſt hæres univerſalis inveſtiti, aut particularis; ſi eſt hæres univerſalis, eo quod qualitatem illam hæreditariam habeat emphiteuſis, tranſit ad fœminam, Bero. *conſ. 93 num. 46. vol. 1.* ut per Clar poſt alios pro communi opinione citatos *in lib. 4. ſentent. §. emphiteuſis quæſt. 83. verſ. aut verò*: ſi

15 † autem non eſt hæres univerſalis, eo quòd qualitatem illam hæreditariam nō habeat, emphiteuſis eccleſiaſtica non tranſit ad fœminas, quia illa clauſula pro ſe, & hæredibus in contractu emphiteutico poſita, ubi agitur de bonis eccleſiaſticis, excludit fœminas non habentes illam qualitatem hæreditariam, Bart. *in l. iuſiurandum, §. ſi liberi, num. 6. ff. de oper liber.* Clar. *in dict. §. emphiteuſis, quæſt. 28. verſ. hanc etiam numer. 1.* & Bero *eodem conſ. 93. numer. 21.* cujus ea eſt ratio, quia

16 † dicta clauſula importat emphiteuſim hæreditariam, Alexand. *conſ. 10 numer. 80. & ſeq. volum 3.* Curt. Jun. *conſ. 155.* Socin. Jun. *conſ. 58. numer. 10. & 16. volum. 2.* Bero. *conſ. 107. numer. 30. eodem vol. 1.* Burſ. poſt plures alios, *conſ 92. numer. 23. cum ſequent.* & Roland. à Vall. *conſ. 67. numer. 9 volum. 1.* Neque ſufficit, quòd mulier ſit dotata, Ruin. *conſ. 185, num. 11. & 13. volum. 1.* Sed tunc res revertitur ad dominum directum, Roland. à Vall, *d. conſ. 23 numer. 52. & conſ 26. numer. 3.* quæ propterea nec tuta conſcientia, nec validè per concordiam, aut aliàs preces, vel amoris conjunctione, ut in perſonam minimè comprehenſam tranſeat, permitti poteſt.

17 Minuſque ſuffragatur † quod eſſet de ſanguine ultimi inveſtiti defuncti, quia requiritur, quòd ſit hæres univerſalis, & in univerſum jus ſuccedat, Pariſ. *conſ. 20. numer. 28. conſ. 16. num. 14. conſ. 23. num. 189 cum. ſeq. vol. 1* Alexand. *dicto conſ. 10. num. 8 & ſequen.* Menoch. *conſ. 194. numer. 1. 2. & 3 volum. 2.* Natt. *conſ 159. numer. 21. vol 1* Roll. à Vall. *dict. conſ. 23. num 44 & ſeq. vol. 1.*

18 Præterea † quando mulier à maſculo fuit excluſa, ſemper remanet excluſa, itaque moriente ultimo emphiteuta ſine filiis, ſuperſtite filia prioris emphiteutæ ſemel excluſa, emphiteuſis dicitur ad eccleſiam devoluta, *cap. 1. §. quia etiam*, & ibi Iſern. Bald. *num. 3.* & Præp. *tit: Epiſc. vel Abb. idem* Bald. *in cap 1. numer. 2. de fil. nat. & matr. ad Morg.* & Odofred. *in ſumm qui poſſ. ſucced. in ſeu* & Bero. qui teſtatur,

hanc eſſet magis communem, *conſ.* 105. ſerè per totum vol. 1.

Secundò † ſi emphiteuſis legatur pro
19 ſe, & hæredibus quibuſcunque, aut quibus dederit, admittuntur fœminæ deſcendentes, & etiam quæcunque perſonæ extraneæ, dummodo habeant illam qualitatem hæreditariam, quôd ſint hæredes, Bald *in l. cum virum. num.* 2. *C. de fidei commiſſ.* & hanc eſſe communem opinionem teſtatur Soc. *inter conſ. feud.* Brun. *conſ.* 10. *num.* 11 Curt. Iun. *conſ.* 183. *nu.* 6. Cravett, *conſ.* 256. *n.* 8. *verſ. his tamen*, Bero *conſ* 107. *n.* 4. *eod. vol* 1. & poſt plures alios, per ipſum citatos hanc opinionem, tanquam magis communem obſervari in practica teſtatur, Iul. Clar, *in lib.* 4. *ſentent.* § *feudum, quæſt* 9 *n.* 1 & in terminis *in* §. *emphiteuſis, q.* 28 *verſ. ſecundus eſt caſus eod. lib.* 4.

Emphiteuſis finita † ſine culpa emphi-
20 teutæ, ut puta curſu temporis limitati, aut, finita generatione, ut quando emphiteuſis conceditur ad primam, ſecundam, tertiam, vel ulteriorem generationem, quæritur, an poſſit ipſemet emphiteuta, ſi vivit, vel eius filii, aut alii deſcendentes petere à domino directo, ut emphiteuſim in eorum perſonam confirmet, aut renovationem concedat, ut poſt Rom. *conſ.* 22. *n.* 5. Dec. *conſ* 328. *n.* 3. *verſ quibus tamen*, Alexand, *conſ.* 80. *n.* 20. *lib* 1 Ruin. *conſ.* 11. *n.* 18 *lib* 1, Affirmativam tuetur Iul. Clar. *ſent. eo. lib.* 4. §. *emphiteuſis, quæſt.* 43. *in princ.* eamque opinionem procedere, & habere locum, etiam in emphiteuſi eccleſiaſtica, poſt Gozad. *conſ.* 86, *num.* 14. & alios, quos ibidem citat, teſtatur idem Clar. *in eadem quæſt. verſ. ſed quæro*, Quam opinionem puto, veram de jure communi

21 antiquo, illud tamen † fuit reformatum *per extravagantem ambitioſè, de reb. eccleſ. non alien.* quæ ubique eſt uſu recepta, ut teſtatur Bero, *in conſ.* 92. *num.* 30 *vol.* 1. Quidquid obiter in contrarium prius tetigerit, *in conſ* 32. *n* 6. *& conſ.* 83. *n.* 23. *eod. lib.* & idem, quòd ſit uſu recepta, tenuit *in conſ* 8. *num.* 40. *& ſeq. vol.* 3. & Benint. *in deciſ Bonon.* 13 *n.* 9 quæ extravagans facit jus cum nunc, ut formavit Rota Pereg *deciſ* 226 *in vna Romana cauſa med. lib.* 2. quam ſequitur Cæſ, de Graff *deciſ.* 155. *aliàs* 4. *in fine de reb, eccleſ. non alien.*

22 † Et quocunque caſu cum evidenti Eccleſiæ utilitate, inſpecto tempore renovationis, non autem antiqui canonis, ut per Onded, *conſ.* 51. *numer.* 59. *uſque in fin. vol.* 1. Cæſ. de Graff *d. deciſ.* 135. *aliàs* 4. *num.* 1. *de reb. eccleſ. non alien.* & alios *in cap.* 15. *num.* 3. *verſ. & nunc, tom.* 1. citatos.

23 Præmiſſa autem procedunt † ex forma antiquarum conceſſionum, ſecus ſi aliter conſtet de mente Papæ concedentis, aut quando Papa apponit clauſulam: volumus autem & Apoſtolica auctoritate pariter decernimus, quòd finita tertia generatione, aut alio tempore in litteris Apoſtolicis expreſſo, omnia bona prædicta ſub locatione hujuſmodi comprehenſa cum juribus, & pertinentiis ſuis univerſis, necnon quibuſvis melioramentis deſuper pro tempore quomodolibet factis ad dictam eccleſiam pleno jure, & omnino revertantur, illique liberè cedant, abſque eo quòd renovatio locationis hujuſmodi quovis prætextu, vel cauſa ab aliquo peti, vel prætendi poſſit. Aut alia apponatur æquipollens clauſula, ut à tempore Pij Papæ V. ſe-

V. ferè in omnibus locationibus ad tertiam generationem, aut aliud limitatum tempus factis, fuit appoſita, quia eo caſu agnati aut deſcendentes, vel hæredes ſcripti renovationem inveſtituræ prætendere minime poſſunt. Illud enim † verbum liberè tribuit abſolutam auctoritatem, omnemque contradictionem, & impedimentum removet, ut per Dec. *in cap quæ in eccleſiarum, n. 2. de conſtit & in conſ.* 131. *in princ.* Roland. à Vall. poſt alios per ipſum citatos, *in conſ* 42. *numer.* 18. *& ſeq.* & Cravet. *conſ.* 130. *numer* 10.

25 Sed † neque melioramentorum ſolutionem, aut reſtitutionem, aut retentionem poſſeſſionis ratione hujuſmodi melioramentorum prætendere poſſunt, quidquid contrarium de jure communi poſt Bart. & alios tenuerit Iaſ. *in l. 2. num.* 163 C. *de jur. emphit.* Bero *conſ.* 91. *num.* 13. *& conſ.* 98 *num.* 12. 13. *&* 14 *vol.* 1. quoniam ex decreto Papæ ſtatim, quòd melioramenta fiunt ipſi prædio, & eccleſijs, ſunt ad ecleſiæ ejuſdem utilitatem incorporata ex mente ipſius Papæ, à qua non eſt recedendum, Quia, cùm Papa conſentiat dictæ locationi, illamque confirmet ſub illo decreto, & conditione, quod melioramenta quæcunque cedant eccleſiæ, & primò inveſtitus ſub eodem decreto illam acceptaverit, † locatione curſu temporis finita, non poſſunt ſucceſſores in locatione minime comprehenſi, factum primò inveſtiti impugnare, Bald. *in tit. qui ſucc ff. feud. num.* 1. *ſuper feud.*

Regulariter autem † exceptio melioramentorum etiam adverſus rei judicatæ executionem admittitur, ut per Cravett. *conſ.* 148. *num* 2. *lib.* 1. *& deciſ. March.* 63. *num.* 13. dummodò poſt rem judicatam ſint liquida, ſecus autem, ſi non ſunt liquida; quia tunc, data cautione de illis ſolvendis conceditur executio, Puteus *deciſ.* 471. *lib.* 2. *num.* 4. *&* 5.

28 Fallit tamen pluribus caſibus, † & primò, quando bona emphiteutica ad eccleſiam devolvuntur ob canonem non ſolutum, & ſic culpa emphiteutæ; quia tunc melioramenta non reſtituuntur, ſed cum bonis emphiteuticis conſolidantur, ut ut per Corbul. *de cauſ privat. ob Can. non ſolut. ampliat.* 35. Surd. *deciſ.* 300. *numer* 20. *deciſ.* 307. *numer.* 16. & Clar. *in §. emphiteuſis, quæſt.* 45, *in princ. lib.* 4.

29 Secundò fallit, † quando in inſtrumento locationis fuit appoſitum pactum, ſeu in litteris Apoſtolicis conditio expreſſa, quòd in caſu devolutionis bona unà cum melioramentis ad eccleſiam devolvantur, quia tunc melioramenta non deducuntur, cùm contractus à conventione partium legem accipiant, *l Iuriſgentium, §. Prætor ait,* & ibi Alex *n.* 1 *ff. de pact.* & pari

30 modo, quando per † decretum prohibeatur melioramentorum deductio, quia contra decretum Papæ melioramenta deduci non poſſunt. *cap.* 2. & ibi gloſſ. *in ver Principi,* & Abb. *in princip. de maior. & obed.* & Bero. *conſ.* 92. *num.* 2. *eod. vol.* 1.

31 Tertiò, † quando emphiteuta in re emphiteutica malè verſatus fuit, illam dilapidando, vel deteriorando contra pactum, & contra naturam contractus de meliorando, & non deteriorando, quia tunc melioramenta, ſi quæ facta repertantur, in eccleſiæ utilitatem cedunt, Bald *in l. fin*

fin· §. *fin.numer*, 6. C. *com. de leg.* & Iul Clar, *lib.* 4. *ſentent.* §. *emphiteuſis dicta q.*
32 45. *in princ.* & ideò † non poteſt emphiteuta incidere arbores fructiferas, ut inquit Bart. *in l. divortio*, §. *ſi fundum, num.* 3. & ibi Bald. & Iaſ: *numer.* 4 *ff. ſolut.matr.* & propter deteriorationem incurritur caducitas, quando deterioratio eſt notabilis, ſecus ſi eſſet modica, vel minima, ut inquit Iul. Clar. *in dict.* §. *emphiteuſis, q.* 26. & hanc opinionem eſſe communem teſtatur Iaſ. *dict. numer.* 4. nam ſi ſit modica, emphiteuta poteſt ſolùm compelli ad refundendum intereſſe, nec datur reſciſſio contractus, Gratian. *deciſ.* 162. *num.* 5 *poſt alios ibid. alleg.*

33 Quinimò, † ut ille, qui malè vtitur re emphiteutica expelli poſſit, tria copulativè requiruntur.

Primò, quòd ſit deterioratio notabibilis quantitatis.

Secundò, quòd ſit ad perpetuam deteriorationem fundi.

Tertiò, quòd deterioratio procedat dolo, lata culpa, vel levi, Bald. *in auth. qui rem. num* 3. C. *de ſacroſ. eccleſ.* Iaſ. *in l*, 2. *num.* 98. *verſ. dicit tamen*, C. *de jur. emphit.* Ioſeph. Ludou. *in deciſ. peruſ.* 22. *num*, 21. *& ſeq.* poſt plures alios Corb. *de cau. ex quibus emphit. priv ſub tit. de cauſ. privat, ob rei deterior. num.* 24. & Gratian. *dicta deciſ.* 164. *num.* 6.

34 Deterioratio † autem an ſit parva, vel magna, arbitrio Iudicis relinquitur ſecundum qualitatem rerum, & perſonarum, Bald. *in l. cadem, num.* 14. C. *locat* Menoch. *de arbitr. Iud. cent.* 1. *lib.* 2. *caſ.* 28. *numer.* 7. & poſt alios idem Corb. *eod, num.* 24.

35 Quartò, † ſi emphiteuta alienat rem emphiteuticam irrequiſito domino, *ut l. fin.* ubi etiam gloſſ. *in ver. cadat circa prin.* C. *de jur. emphit.* & per Iaſ: poſt alios *ibid, num.* 103. *cum ſeq.*

36 Sed, † ut emphiteuta cadat ab emphiteuſi non ſufficit, quod contractus alienationis irrequiſito domino ſit celebratus, ſed requiritur, quòd facta alienatione, ſubſecuta ſit ipſius rei emphiteuticæ traditio. & ita communiter teneri teſtatur Imol· *in cap. potuit, num.* 49. *in fin: de locat.* Specul. *de locat. & emphit.* §. *nunc. aliqua num.* 118. *lib.* 4. *par.* 3 hancque opinionem eſſe communem teſtatur etiam Alex *in l ſi à me n.* 4. *verſ.* 2. *limitari: ff. ad l. falcid*, & Iaſ. *in dicta l. fin. num.* 132. C. *de jur. emphit.*

37 Locatione † facta de triennio in triennium ad novem annos, vel de novennio in novennium ad 27. annos, vel in aliud longum tempus, ita quod tot locationes factæ eſſe cenſeantur, & incipere debeant in principio cujuslibet triennii, vel novennii, uſque ad finem præfiniti temporis quæri ſolet, an eadem, quæ in locationibus emphiteuticis, requirantur. Ad quod affirmativè reſpondetur, quia ſine cauſa, & evidenti utilitate, ac ſolemnitatibus requiſitis non valet *cap.* 1. & ibi gloſſ. *in ver. tractatus*, & Docto. *de reb. eccleſ non alien. in* 6. Paul. de Caſtr. *in conſ.* 40. *vol.* 1. qui de communi opinione teſtatur, Alex. *conſ:* 104. *num.* 4. *& ſeq. lib*, 3. Riminal Iun. *conſ.* 233. *num.* 67. *etiam vol.* 3. Rod: *de reb: eccleſ. non alienan numer.* 5. 6. & 11. *pag* 346. & poſt plures alios per ipſum citatos, Borgn. *deciſ* 43. *alias* 14. *numer.* 9 *par.* 1 & benè Conſt, *in tract. de fact. ſci. & ignor.*

Cen-

Centur. 1, *diſtinctione* 67, *n.* 16. ubi ſubdit quod faciens hujuſmodi locationem domino inconſulto cadit æquè, ac ſi alienaſſet, *numero* 18, & Alexander *conſ.* 164, *vol.* 2.

38 Emphiteuta † inivit pactum cum domino directo, quod non poſsit expelli, etiam, ſi nunquam ſolveret canonem, aliaque plura facta fecit contra communes juris regulas. Quæritur an dicta pacta, & conventiones valeant, & primò eſt præſupponendum, quod duplex ſit emphiteuſis, nempè eccleſiaſtica & laicalis. Conventio autem cum domino temporali de emphiteuſi ſeculari facta, quòd propter canonis ſolutionem nunquam devolvantur, nec emphiteuta expelli poſsit, valet, quia pacta ſunt ſervanda, *l. pen. C. de pact. in term.* gloſſ. *in l.* 2. *ver. expellere, verſ. reſpōdeo*, & ibi Iaſ. poſt alios, qui teſtatur dictam gloſſ. communiter eſſe receptam, *C. de jur. emphit. num.* 118, Specul. *de loc. & emphit.* §, *nunc aliqua*, *num.* 112.

39 Pactum etiam † inter Rectorem eccleſiæ, & laicum, in inſtrumento emphiteutico appoſitum, quod res emphiteutica non incidat in commiſſum arguendo à Fiſco ad eccleſiam, valere, & eſſe ſervandum tenet Bart. *in l. fundi*, *num.* 2. *C. de fund. patr. lib.* 11. *quem ſequitur* Iaſ. *d. l.* 2. *num.* 119.

40 Sed alienatio † bonorum eccleſiaſticorum eſt de Papæ reſervatis *per d. extravag. ambitioſè de reb. Eccl. non alien. cap. non liceat Papæ*, & ibi Archidiac. 12, *quæſt.* 2. & Navar. *in tract. de ſpol. cleric.* §. 2, *num.* 1, *tom.* 2. Vnde cum Prælatus non poſsit bona eccleſiaſtica emphiteuticare, etiam pacta in inſtrumento contra juris diſpoſitionem appoſita non valent, ut infra patebit.

41 Valet † tamen emphiteutica conceſſio cum clauſula pro ſe, & quibus dederit, quo caſu poterit emphiteuta etiam irrequiſito domino eadem bona emphiteutica alienare, ut eſt communis opinio de qua teſtatur Dec. *in conſ.* 164 *num.* 3. *verſ. ſecundo reſpondetur*, quem ſequitur Clar. *ſent. lib.* 4. §. *emphiteuſis*, *quæſt.* 13. *verſ. ulterius quæro.* Quæ opinio eſt vera, & ab ea in judicando non eſt recedendum, quando agitur de emphiteuſi ſecu-

42 lari: quia † dummodo pacta non ſint contra ſubſtantiam aliàs naturam contractus; etiam quod ſint contra accidentalia ipſius contractus, valent Bar. *in l.* 2. *num.* 6, *& ibi* Iaſ. *num,* 118. *&* 119. *C. de jur, emphit,* & Specul. *lib,* 4, *par,* 3, *de loc, & emphit, num,* 112. ratio eſt: quia

43 † cum laicus ſit dominus bonorum ſuorum, ſuper illis pacta ſibi bene viſa apponere poteſt, cùm quilibet jure ſuo ſit moderator, & arbiter *l, in re mandata*, *C. mand, & l, ſed, & ſi lege* §. *conſuluit, ff, de petit, hæredit*, & propterea pater poteſt omnia bona ſua vendere, & proijcere in mare, non obſtante præjudicio liberorum, gloſſ. *in l,* 1, *verſ. ex duobus*, *C. de off. don.* & Cravet, *in conſ,* 217. *num,* 1. *&* 2. *par.* 2.

44 Prælati verò † & eccleſiarum Rectores non ſunt Domini bonorum eccleſiaſticorum, ut probavi *ſupra ſub num.* 6. quinimò nec habent dominium de reddditibus ipſorum, cum nec de his eorum arbitrio diſponere poſſint, ſed, qui ad congruam ſuſtentationem ſuperſunt, in uſus pauperum diſtribui debeant *cap. res Eccleſiæ, & cap. nulli Epiſcoporum, & cap.*

ſi privatum ea 12. quæſt. 1. concil. Trident. *in cap. 1. §. omninò de reform, ſeſſ. 25,* & Navar. *in tract. de reddit, Eccleſ, quæſt, 1, mon, 40, num, 11,*

45 Emphiteuſis enim † eſt quædam alienationis ſpecies, Bart. poſt gloſſ. *in l, Codicillu § conſtitutio nu. 3 ff. de leg, 2, cap, nulli de reb, Eccl, non alien,* Alexand. *in conſ, 104, num, 5, lib, 3,* & Bero *in conſ, 91, nu,*
46 11. Et † emphiteuſis, livellum, locatio perpetua, & ſimilia ſunt ſimoniaca, quæ omnia ſub eodem verbo emphiteuſis continentur, licet in aliquibus differant, Bart. *in l, finita, §, ſi de vectigalibus, nu, 9, & 10, ff, de damn, infect,* & Iaſ. *in l, 1, nu, 41, & 42, C, de jur, emphit,* ac bonorum eccleſiaſticorum alienatio eſt de Papæ re-
47 ſervatis ex ſupra allegatis, Vnde † quidquid tenuerint Bald, & Iaſ. ſupra citati, arguendo à fiſco ad eccleſiam, eorum opinio, ubi agitur de emphiteuſi eccleſiaſtica, non ſubſiſtit, nam Bart. Accur, Cyn. Spec. Hoſt. & Io, And, quos citat, & ſequitur Iaſ. *in l, 2, num, 118, & 119, C, de jur, emphit,* floruerunt ante Pontificatum Pauli II. à quo emanavit dict. extravag. ambitioſæ de anno 1468. quam nec Iaſ. ipſe vidit, quare dictorum doctor. opinio cũ ſemper bonis eccleſiaſticis ab eodem Paulo II. per dictam conſtitutionem aliter poſtea fuerit cautum, eſt reprobata, quia hujuſmodi opinionis fundamenta, ſi quæ exiſtebant per eandem perpetuam conſtitutionem funditus fuerunt everſa.

48 Cùm enim, † ut dictum fuit, bonorum eccleſiaſticorum alienatio Pontifici ſit reſervata, nullo modo rectores eccleſiarum poſſunt illa per infeudationem, vel contractum emphiteuticum, eodem inconſulto, diſtrahere, *ut in eadem extravaganti ibi,* necnon infeudationem, vel contractum emphiteuticum, præterquam in caſibus à jure permiſſis *in dict, cap, non libeat Papæ l, 12, quæſt. 2.*

49 Nec pacta † qualiacumque in inſtrumento contra juris communis diſpoſitionem appoſita ſervare tenetur: Eſt enim à jure prohibitum pactum, quod, ob non ſolutionem canonis emphiteuta expelli
50 non poſſit, quoniam † ceſſante per biennium, etiam quod emphiteuta non fuerit interpellatus, cùm hoc caſu dies ſtatuta pro homine interpellet, juſtè poterit expelli, prout etiam in caſu venditionis domino irrequiſito, *ut cap, fin, de locat,* ubi etiam Abb. *num, 13, l. fin. C, de jur, emphit,* & Dec. *in conſ, 164 num, 1, verſ, ſecundo principaliter* verba enim extravagantis ſunt clara ibi, in caſibus à jure permiſsis excludentes omnia, quæ à jure prohibentur, & conceſsiones aliter factæ nullius ſunt roboris, vel momenti, *ut in eadem extravag. §, ſi quis autem,* etiamſi
51 fuerint pacta juramento firmata; quia † juramenta contra conſtitutiones Apoſtolicas facta ſunt illicita, & non ſervanda, *cap. ſignificavit, & cap gravis de cenſ.* Bero *in cap, ſi quis preſbiterorum num. 25. de reb. eccl. non alien.* & in terminis alienationis bonorum eccleſiaſticorum, idem Bero. *conſ, 92, num, 1. 2 5. & 7, vol, 1,* Aret. *conſ, 114. num, 3. & 4.* Rodoan. *de reb. eccl. non alien. quæſt. 29. num, 9,*

Quando autem Pontificis authoritate facta ſit emphiteuſis conceſſio, ut fieri ſolet in forma, ſi in evidentem, juxta diſpoſitionem dictæ extravagantis ambitioſæ, quæ ut plurimùm in litteris Apoſtolicis inſeritur, tunc minimè eſt dubitandum

tandum de illius auctoritate, & dicti con-
52 tractus validitate: quia † de illis libere diſponere poteſt, cùm ſit omnium beneficiorum dominus *c, 2, de præb, in 6. clem, 1, in fin, ut lit. pend*, nec per dictam extravagant. ambitioſæ, admittitur alienatio, niſi in forma, ſi in evidentem eccleſiæ utilitatem; ut etiam alias dixi. Poteſt tamen dubitari de defectu intentionis, & ſubreptione gratiæ ex infra allegandis.

53 Inſtrumento celebrato † inter rectorem eccleſiæ, & emphiteutam cum pactis, & conditionibus juri communi repugnantibus, expeditis poſtea litteris Apoſtolicis, ſi in evidentem, illiſque per delegatos Apoſtolicos in eiſdem litteris nominatos executione demandatis: quæritur, an omnia in eodem inſtrumento contenta cenſeantur auctoritate Apoſtolica confirmata, & eſt diſtinguendum, quòd, aut conſtat, Papam habuiſſe explicitè ſcientiam omnium contentorum in inſtrumento per inſertionem totius tenoris inſtrumenti, vel aliter per expreſſionem omnium pactorum, & conventionum à jure repugnantium in litteris Apoſtolicis aut non: Primo caſu omnia contenta in inſtrumento, quæ in dictis litteris Apoſtolicis fuerunt repetita conditionibus, aut limitationibus non reſtricta, regulariter cenſentur ratificata, & approbata, *cap. penult. de confirm. util. vel*
54 *inutil.* & Dec. *in rubr. eodem tit.* † quæ enim in litteris Papæ diſpoſitivè exprimuntur, ex certa ſcientia facta intelliguntur, gloſſ. *in cap. ſtatutum §, ſancimus in ver. litterarum de reſcrip. in 6. in cap. cum vigeſimum num. 6, ver. ultra alia de off. deleg.* & Ancaran *conſ. 65, pro clariori num, 4, ver.*

55 Cùm enim conſtet † & præſertim ſi litteræ haberent clauſulam, ex certa ſcientia, quæ tollit omne juris obſtaculum, Bart. *in conſ. 196, num. 2, volum. 1.* Dec. *conſ. 191. num. 3,* Felyn. *in cap. nonnulli §. ſunt & alij num. 15, verſ. & ubi facit de reſcript.* & Gabr. *comm. concluſ. lib. 6, de clauſul. concluſ. 1, num. 39,*

56 Quo caſu † procedit habetque locum concluſio, quòd Papæ confirmatio ſubſequens faciat actum valere, ac ſi à principio fuiſſet ab eo factus, ut per Navar. *de regul. com. 3, num. 9, ſub verſ. ſecundo quod tom. 2.*

57 Secundo caſu, † quando in litteris, ſi in evidentem, non inſeritur inſtrumentum locationis in emphiteuſim factæ, nec narratur illius tenor, neque apponitur clauſula, ex certa ſcientia, ut de ſtylo regulariter apponi minimè ſolet, gratia Apoſtolica non approbat pacta in inſtrumento contra juris communis diſpoſitionem appoſita, & in litteris Apoſtolicis minimè expreſſa.

58 Nam † generaliter confirmando, non intelligitur Papa, quæ ſunt contraiur, confirmare Bart. *in l 1, num. 1, ff de iis, qui ſunt ſui vel ali. juris;* Bald. *in l. jubemus, num. 3, C. de monop. & in cap. 12, colum. in princip. per quos fin. inveſt.* Aret. *in conſil. 8, quem citat, & ſequitur* Iaſ. *in l, nummis num. 13, ff. de in lit. jur.* Alexand. *in conſ 59, num. 9 lib. 1, conſ. 52, num. 11, lib. 7.* & Rom. *conſ. 327. num. 7.*

59 Quinimò, † cùm in quibuſcumque bonorum eccleſiaſticorum alienationibus agatur de præjudicio Eccleſiæ, reſcriptum Papæ, quòd emphiteuta, non ſolvendo, non incidat in commiſſum, non valet, Bald. *in l ſi ate num. 1, C de pact.*

pact. int. empt. & Dec. *in cap.* 1, *num.* 7, *de conſuet.*

60 Litteræ Apoſtolicæ † ſuper bonis eccleſiaſticis alienandis ſemper conceduntur cum clauſula, ſi in evidentem utilitatem, & ſic juxta juris communis diſpoſitionem, *ut dicto cap. non liceat Papæ*, 12 *quæſt.* 2, *& dicta extravag. ambitioſæ.* Ideò illæ, quando in inſtrumento continentur ejuſmodi pacta, ne ſcilicet, ob non ſolutum canonem, aut ob alienationem, domino irrequiſito, ſeu ob deteriorationem devolvi, poſſit emphiteuſis alienari, & tranſire in extraneos, etiam illegitimos, aut alia pactorum, & conventionum genera juris communis diſpoſitioni penitus adverſantia in dictis Apoſtolicis litteris minimè expreſſa, uti tacita veritate impetratæ ſunt ſubreptitiæ, *cap. dudum il.* 2, *ver. inſuper* *Indulgentiam*, & ibi gloſſ. *in ver. expreſſa de elect. cap. ad noſtram*, & *cap. porrecta, de confirm. util. vel inutil.* Dec. *in cap.* 1. *num.* 2. *eod. tit.* & Innoc. *in cap. cum dilecta num.* 3. *de reſcript.* & non valent *l. juris gentium*, §, *& generaliter ff. de pactis*, *l. pacta, quæ contra* & ibi Alex. *in princ.* C. *eod. cap. fin. & ibi* gloſſ. 1, *poſt med.* & Abb. *num.* 1, *ex eod. tit.*

61 Nec ſuffragatur decretum, † ſeu ſententia delegatorum, quæ formato proceſſu deſuper pro confirmatione profertur, nam delegatorum facultas non poteſt litterarum delegatoriarum fines transgredi: quia poteſtas, & juriſdictio delegata non eſt extendenda ad caſum non expreſſum. Abb. *in cap. transmiſſa*, *num.* 5. *de verb. ſignif.* quin uti extraordinaria eſt potius reſtringenda, gloſſ. *in cap.* 3. *in ver. vel conventionis, de reſcriptis in* 6. gloſſ. *penult. in clem. fin. de offic. ord.* Ancaran. *in conſ.* 210. *ſcripſit Papa*, *nu.* 8. & Rot. *deciſ.* 5. *nu.* 3. *&* 4. *de conceſſ. præb. in antiquior.*

62 Quare † delegatus formam ſibi traditam diligenter ſervare debet, *l. diligenter*, *ff. mandati*, *cap. cum dilecta*, *in fin. de reſcript. cap. bonæ memoriæ*, *il* 2. §. *nos igitur*, *de poſtul. Prælat.* Specul. *de jud. deleg.* §. 5. *num.* 1, *lib.* 1, Abb. *in eod. cap. cum. dilecta*, *num.* 4, & ibi Felyn. *num.* 6.

63 Præterea alienationes † contra formam *dictæ extravagantis*, *& cap. non liceat* Papæ factæ de anno 1555. etiam fuerunt per Papam Paulum IIII. revocatæ, *ut in Bull. Rom. cap.* 2, *pag.* 540, eaſdemque etiam Pius V. de anno 1569. pag. 1067, Cùm ſicuti hujuſmodi alienationes nullæ erant à principio, ita actus omnino nullus ſemper remanet nullus, niſi iteretur *cap. non præſtat*, *de reg. jur. in* 6, Dec. *conſ.* 367, *num.* 4, *& conſ.* 645, *nu.* 14, Borgn. Caval. *deciſ.* 43, *nu.* 71, *& deciſ.* 46, *nu.* 91, *par.* 1,

64 Neque † clauſula, ſupplentes omnes defectus, efficere poteſt, ut in dictis litteris Apoſtolicis minimè expreſſa pro expreſſis habeantur. Sed ſupplet tantummodò defectus juris poſitivi circa ſolemnitates à jure requiſitas, nempè circa tractatus, qui in bonorum eccleſiaſticorum alienatione requiruntur; & qui licet habiti fuerint minus tamen legitimè: non autem alios defectus ſubſtantiales à jure reprobatos qui à communiter accidentibus ſuppleri non ſolent; de quibus, ſi Papa fuiſſet certus, minimè conceſſiſſet, & ita procedunt allegata per Specul. *lib.* 1. *par.* 1. *de leg.* §. *nunc oſtendendum*, *num.*

num. 14. *&* 15. quem ſequitur Abb. *in cap,* 1. *num.* 5. *de tranſact. conſ.* 62. *num.* 4. *verſ. nec aliud, & verſ. item Papa part.* 1. Gomeſ. *in compend. utr. ſignat.* §. *poſtremo quo, ver & etiam ſi Papa,* Staphil. *in tractat. de commiſſ. & lit. juſt.* §. *in primis, num.* 25. *&* 26. & Rebuff. *form. mandat. Apoſtol. in gloſſ. ſub ver. juramento, verſ. aliquando vidi pag. mihi* 340.

65 Conſtitutio † ambitioſè, de reb. eccleſ. non alien. quæ in litteris, ſi in evidentem, regulariter inſeritur, importat formam, ut expreſſis verbis in eiſdem litteris legitur nempe ſervata forma ejuſdem conſtitutionis, & cùm non tractetur de ſolo rectoris, & conductoris, ſed principaliter de eccleſiæ, & ſucceſſorum præjudicio, etiam ſi rector, & conductor decreto, ſeu ſententia, conſenſum præbeant, hujuſmodi conſenſus, ubi de præjudicio tertij etiam agatur contra formam traditam, nihil penitus operatur. Bart. *in l. de his, num.* 3. *ff. de tranſact.* Bart. *in cap. prudentiam, in principio verſ.* 2, *partium conſenſus, de offic. deleg,* Bald. *in quæſt. de ſchiſ, num.* 21, *ver, prædictis quoque accedat,* & poſt Imol. & alios, Felyn. *in cap, cum dilecta, num.* 6. *ver. amplia quinto, de reſcript.*

66 Quia † omnis ſolemnitas, & ſubſtantialis forma eſt juris publici cui privatorum pactis derogari non poteſt, gloſſ. 1. *in cap. ſi diligenti, de for, comp, l, neque pignus ff, de reg, jur, l,* 2, *ff, de teſtam, & l, nemo poteſt, ff, de leg.* 1.

67 Animadvertere † prætereà debent eccleſiarum Prælati, ne carnalitatis, aut alio humanæ paſſionis affectu, ad bona feudalia, vel emphiteutica eccleſijs devoluta, ſine evidenti eccleſiæ utilitate alienanda moveantur. Si enim in conſanguineos, vel affines alienant, ſæpe præſumitur alienatio in fraudem, & Eccleſiæ damnum facta, ut per Alciat. *de præſumpt, reg* 1, *præſumpt,* 29, *num,* 1, *&* 2, Rot, ut per Cæſ, de Graſſ, *deciſ,* 155, *alias* 4, *num,* 24, *& d, verſ, deciſ.* 65, *num,* 18, *deciſ,* 720, *num,* 1, *par,* 1 & Borg, Cavalc, *deciſ,* 45, *alias* 16, *num,* 49, *etiam pag,* 1, Sed devolutione ſecuta, aut Prælatus debet illa bona pro ſua eccleſia retinere, vel adhibitis ſolemnitatibus à jure requiſitis, illa de novo emphiteuticare, vel infeudare.

68 In qualibet enim † bonorum eccleſiaſticorum alienatione, præter alia, pro ſolemnitate tres tractatus requiruntur: ſi enim bona ſunt eccleſiæ cathedralis, vel collegiatæ, fieri debet tractatus cum illius eccleſiæ capitulo, *cap. Abbatibus,* 12. *q.* 2, *cap, cum Apoſtolica,* §. *pœn, & cap. ſeq. de ijs quæ fiv, à præl,* gloſſ. *in cap,* 1, *in ver, defenſore, de reb, eccleſ. non alien, in* 6, & Alexand, *conſ,* 9. *num,* 1, *lib,* 3, Si verò eccleſia non habet capitulum, ante celebrationem inſtrumenti fieri debent tractatus coram Epiſcopo, ut per Rom. *conſ,* 36, *num,* 2, Covar. *variar, reſol, cap,* 17, *num,* 1, *lib,* 2, Natt, *conſ,* 441, *num,* 7. *&* 8, *volum.* 2, Bogn, *dicta deciſ,* 45 *num,* 18.

69 Requiritur † etiam beneplacitum Sedis Apoſtolicæ, *ut in eadem conſtit. ambitioſæ in extravag. com. de reb. eccl. non alienan.* alias, ſine Pontificis auctoritate, ſunt nullæ, ut optimè ad contraria reſpondendo, tenet Navar. *de alienan. rer. eccleſ. num.* 14. *ver. & in caſu noſtro tom.* 2.

70 Etiam, ſi contractus † contra hujuſmodi

modi conſtitutionis formam initi ſint juramento firmati, *ut cap. gravis, de cenſ.* Baro. *in conſil.* 42. *num.* 1. *& ſeq.* Rodoan. *de reb. eccleſ. non alien. quæſt.* 29 *cum alijs ſupra allegatis*, ut clare, & diſertè demonſtrant dictæ conſtitutionis verba, §. *ſi quis autem ibi* nullius omninò ſint roboris, vel momenti: quæ verba conſtitutionis non fuerunt viſa à Iaſ. nec Calder, nec ab alijs ab ipſo pro contraria opinione citatis: & illud verbum
71 omninò † idem quòd, ipſo jure, importat, gloſſ. *in l.* 1. § *ſi pecunia, in ver. omni,* & ibi Bald. *ſub num.* 1 *ff de poſthum.* & Felyn. *in cap. ex parte, il primo, in princ. ver ſecundo dicunt de off. deleg.*

72 Prælatus verò, † vel rector, qui res eccleſiæ in caſu non permiſſo, vel ſine decreto ſuperioris, alienavit, poteſt ipſe, nomine tamen ſuæ eccleſiæ, non obſtante juramento per ipſum alienationi præſtito, contractus alienationis impune revocationem petere, gloſſ. *in cap. ſi quis presbyterorum, in ver. alienator,* & ibi Abb. *num.* 4, *de reb. eccl. non alien. l. jubemus. la ſecunda, §. ſanè, in fin.* & ibi Bald. *nu* 1, *C. de ſacroſan. eccl.* & Afflict. *ſuper conſt.* Neap. *de revoc. alienat. num.* 78.

Excipiuntur tamen à dicta regula
73 † prædia eccleſiaſtica parvi momenti, ut ſunt vineolæ, terrulæ, de quibus *in cap. terrulæ,* 22, *quæſt.* 2, quæ citra juris ſolemnitatem auctoritate ordinaria poterunt alienari, Abb. *in cap. ut ſuper num.* 14 *de reb. eccleſ. non alien.* Verùm, quia pluries in dubium revocatur, quænam immobilia dicantur parvi momenti, ut dicta auctoritate ordinaria ſine juris ſolemnitatibus alienari poſſint, puto, hoc caſu parvi momenti cenſeri prædia annuum redditum unius ducati auri de camera non excedentia, & valoris in proprietate vigintiquinque ducatorum ſimilium, dummodo tamen illa alienatio ſemper fiat in evidentem eccleſiæ utilitatem, cauſa permutationis, aut alias, ut unico contextu rei alienatæ pretium in aliud prædium, cujus dominium eccleſiæ acquiratur reinveſtiatur, non autem, ut pecuniæ rectoris commodo cedant, & utilitati: & ita in quibuſcumque caſibus procedit *dicta conſtitutio ambitioſæ de reb, eccl, non alien,* per illam clauſulam,
74 † & tunc in eccleſiarum evidentem utilitatem, quæ clauſula, cùm ſit poſita in fine omnium caſuum, qui in bonorum eccleſiaſticorum alienationibus contingere poſſint, *l. talis ſcriptura, in fin. ff. de legat.* 1, *& cap. ſecundo requiris, de appellat.* ad omnia præcedentia refertur *l. fin ff. de hered inſtit.* Ancharan. *conſ* 68, *ſubtiliter ad plenit. num.* 2, Rom. *conſ.* 480, *num.* 7, & Dec. *conſ.* 11, *num.* 13.

75 Dixi ſupra † *in cap.* 44, *ſub num.* 52. non eſſe veram opinionem ſcribentium, quod emphiteuta pro bonis emphiteuticis, quæ ab eccleſia poſſidet reſpectu utilis dominij ad onerum ſolutionem habita ratione fructuum pro ſua portione teneatur, pro cujus quæſtionis dilucidatione

76 Primò præſupponendum, & quòd emphiteuſis ſit duplex, eccleſiaſtica *ut cap. potuit* ubi etiam gloſſ. *in ver. expelli.* Abb. & alij *de loc.* & laicalis *de qua inſtit de loc. & conduct.* §, *adeò l. ſi & tot tit.* C. *de jur. emphit.*

Celebratur autem emphiteuticos con-
77 tractus † ſcriptura interveniente, & non aliter

aliter *l.* 1, C. *de jur. emphit.* Specul. *de emphit. num.* 5 *lib.* 4, *par.* 3, Clar. *ſentent. lib.* 4, §. *emphiteuſis*, *quæſt.* 4, *in princ.* Alex. *conſ.* 112, *num.* 4, *lib* 1, Iaſ. *dicta l. num.* 11, & *melius enim* 61. *verſ. contrariam partem*, ubi teſtatur quod ita communiter tenetur, idem tenet gloſſ. *in cap.* 1, 8, *poſtquam ver. in ſcriptū*, ubi plures caſus enumerantur, in quibus requiritur ſcriptura *de conſil. in 6.* & pluribus modis emphiteuſis conceditur.

79 Primò, † dando aliquid à principio concedenti, ut puta centum, vel ducentum aureos, aut aliam ſummam, & poſteà modicam penſionem annuam conſtituendo in recognitionem potiùs directi dominij, quàm fructuum percipiendorum compenſationem, Bar. *in l. in princ.* & ibi Iaſ. *nu.* 1, C. *de jur. emphit.* & Alexand. *dicto conſ.* 112, *n.* 3, *verſ.* 6, quia,
80 quæ emphiteuſis † hoc modo conceſſa ſemper erit laicalis, quia prohibita eſt bonorum eccleſiaſticorum diſtractio, tam ex antiquorum canonum diſpoſitione, *ut cap. ſine exceptione, & cap. non liceat Papæ*, ubi etiam Archid. 12, *quæſtione* 2, quam per extravag. ambitioſæ, *de reb. eccleſ. non alien.* & concil. Trid. *in cap.* 11, *de reform. ſeſſ* 22.

81 Secundò, † emphiteuticus contractus tacitè plerumque celebratur cum paterfamilias dubitat, ſubſtantiam ſuam maximo labore, aut aliàs ab ipſo, vel ſuis primogenitoribus partam, liberos brevi tempore conſumpturos, qui, ut quantùm in eo eſt, poſteritati conſulatur, confitetur, & ſe recognoſcit rem propriā ſcienter ab eccleſiæ Prælato in emphiteuſim perpetuam habere, tenere, & de directo ipſius eccleſiæ dominio poſſidere.

82 Quo caſu † ſibi præjudicat in dominio ſuo, Bart. *in l, ſi aliquam rem, num,* 9, *ff de acquir. poſſeſſ & in l. cum falſa, nu.* 1, & 7, C. *de jur. & fact. ignor. lib.* 4, *par.* 3, & *in l. ad probationem, nu.* 13, C. *eod. tit.* & poſt alios, quos citat Iaſ. *in dicta l.* 2, *num.* 177, C. *de jur, emphit.*

83 Hoc enim modo † pater providet deſcendentibus, ne filij poſſint dicta bona in præjudicium deſcendentium alienare: imò, nec, ſi delinquerent, poſſent eadem bona publicare, ſed apud filios & nepotes debent perpetuò remanere. Bart. *in l, eum, qui, nu,* 3, *ff, de interd, & relig,* Iaſ, *in eadem l,* 2, *nu,* 151, *ver, addo quod,* C, *de jur, emphiteu,* & hæc eſt magis communis opinio, de qua poſt plures ibi citatos teſtatur Alexand. *in conſ.* 23, *num,* 4, *lib,* 1, & *conſ* 89, *in princ, lib,* 4.

84 Tertiò, † dando prædium ſterile ei, qui illud vult reducere ad culturam, vel aream, ſuper qua fabricare intendit, & in recognitionem directi dominij, quid minimum, puta unum, aut duos denarios annis ſingulis directo domino perſolvit, ut per Spec, *de loc, & emphi, lib,* 4, *par,* 3, §. *nunc aliqua, num,* 3, & 9

Et conceditur emphiteuſis aliquando in perpetuum, quandoque ad tempus, cum pacto de renovando, & interdum ad tertiam generationem, Specul, *eodem* §. *nunc aliqua, num,* 5. *verſ, item quandoque contrahitur*, Bald, *in l,* 2, *num,* 9. C, *de jur, emphit,* & Iaſ, *in l,* 1 *num,* 6. & *l,*
85 2, *num,* 166, *eod, tit,* & regulariter † quando emphiteuſis conceditur ad tertiam generationem, in prima generatione computatur perſona ipſius acquirentis, qui facit primam, filius ſecundam, & nepos ex filio tertiam, ut per Bald. *in auth, ſi*

ſi quas ruinas, *num*, 4, C. *de ſacroſan. eccl.* & Iul. Clar. *ſent. lib.* 4. §. *emphiteuſis*, *quæſt.* 34.

86 Quandò, † quando, ſervatis ſervandis, eccleſia dat domum, ſeu prædium eccleſiaſticum de menſa eccleſiæ laico in emphiteuſim perpetuam, ſeu ad tertiam, ſive aliam generationem, aut aliud limitatum tempus ſub annuo conventu, canone, ſeu reſponſione, Apoſtolica auctoritate ad formam dictæ extravag. ambitiosè, *cap.* 1, *eodem titul. in* 6, & Rot. *diverſ. deciſ.* 178, *num.* 8. & 10, *par.* 2.

87 Primo caſu, † quo emphiteuſis eſt laicalis, emphiteuta pro illo utili dominio debet onera pro ſua portione, & dominus directus pariter pro ſua ſubire, idque ſemper procedit, & ſervatur quandocunque ſumus in emphiteuſi laicali & in his terminis procedit opinio, Iul. Clar. *ſentent. lib.* 4. §. *emphiteuſis quæſt.* 46, ubi teſtatur ita à ſenatu ſervari ſolere, cujus opinio (cùm ſcripſerit in terminis, in quibus directus dominus onera tenetur pro ſua portione perſolvere) neceſſariò procedit inter directum dominum & em-
88 phiteutam laicum † cùm perſonæ eccleſiaſticæ, & eorum bona ab omnibus oneribus laicalibus ſint exempta, Abb. *in cap. fin. de reb. eccleſ. non alienan.* Ancharan. *conſ.* 12, *num.* 2, *verſ. ſed ſic circa*, Ruin. *conſ.* 3, *col.* 3, & 8, *lib.* 5, in hujuſmodi terminis, etiam procedunt allegata per Alexan. *conſ.* 10 *lib.* 1, *n*, 11. *conſ.* 35, *num.* 12, *lib.* 4, & *conſ.* 4, *num.* 3, *lib* 5, qui conſuluit inter perſonas merè laicas, & ſuper bonis merè laicalibus, ut apertè colligitur ex facti ſpecie eorundem conſiliorum, & *dict. conſ* 101. *num.* 11. ubi incidenter tangit, & refert opinionem ſcribentium, laicum teneri ad collectas ſolvendas propter fructus, quos percepit, & doctores tenere, ita de conſuetudine ſolitum eſſe ſervari. Unde conſuetudo præſupponit jus commune in contrarium, & quid hoc caſu, & alijs contra immunitatem, & libertatem eccleſiaſticam operari poſſit conſuetudo, infra patebit.

89 Quòd autem † emphiteuta bonorum eccleſiaſticorum reſpectu utilis dominij onera perſolvere teneatur, tenuerunt Iſern. & afflict. *in tit. quæ ſint reg. in ver. plauſtrorum.* Luc. de Pen. *in l* 1. *colum.* 2. C. *de impon.* Luc. *deſcr. lib.* 10. Alexand. Federic. de Sen. Soc. Iaſ. Birun. Purpur. & Cravet. quos citat, & ſequitur Sol. *in comment. conſtit. antiq. Sal. ſub rubr. de jur. emphiteut.* gloſſa 2, *num*, 26, quibus addo Alvar. Valaſ. *de jur. emphiteut. quæſt.* 17, *ſub num.* 11, & Molin. *tract.* 21, *de contract. diſput.* 456. *num.* 5, dummodò in æſtimationem ipſius rei deducatur ea ſumma, quam pro ipſa re nomine penſionis, vel cenſus, præſtat eccleſiæ, ut inquit gloſſ. *ſuper cap. Reg. Caro* 2. *ſub. rubr. quod Cler. cleric. viv. non com verſ. adde quod ſi res eccleſiaſtica.* Contrarium tamen ex eo appa-
90 ret, † quòd ſtatuta laicorum non includant bona eccleſiaſtica; etiam quòd eorumdem bonorum utile dominium ſit penes laicos, quod probat text. *in cap. quæ in Eccleſiarum*, & ibi Abb. *num.* 2, Imol. *num.* 7. Dec. *num.* 6, *alias num.* 9. Bero. *num.* 6, Mantun. *num.* 8, & 7, Riminal. Iun. *num.* 61. & *ſeq. de conſtitut. facit cap. bene quidem circa ſin.* 96, *diſtinct.* Et hæc eſt communis opinio canoniſtarum, quam tenet etiam *in l. privatæ num.* 2. C. *de excuſ. mun. lib.* 10, qui inquit Pe-

ruſij

91 tuſij de conſuetudine non ſervari. Sed † conſuetudo præſupponit jus commune in contrarium, & conſuetudo vnius Provinciæ non extenditur ad alias, eandemque opinionem Bart. ſequitur, ibi Ang: loquens in bonis livellariis, & Iaſ. *in l. 1. num. 31. C. de jur. emphiteut.* Purp. *in l. placet, 23. C. de ſacr. ſanct. eccl.* gloſ. vnic. *in l. honorem, ff. de muner.* Petr. de Vbal. *latè in tract: ſuo de collect. in ult. char. colum. 3. verſ. quæritur in dubium,* Bertach. *in repert. ſub ver. collectam emphiteuta* Caſſan. *in conſuet. Burgun. rubr. 4. §. 6. n. 5. in text. verſ. & ſupporte la motitie.* Ripa *conſ. 22, lib. 2. reſpon. num. 14.* Sylu. *conſ. 9. per tot. & conſ 47.* Ruin: *conſ: 3, volum. 5.* Burſat conſ. 42. *num. 22.* Boſſ. in *titu de princip. num. 128* Surd, poſt alios per ipſum citatos in *conſ. 301. num. 62. volum. 3.* Card. Tuſc. *pract. concluſ. iur. concl. 557. num. 18. tom 3.*

92 Et eſt ratio, † quia eccleſiaſtica prædia non ſunt ſub poteſtate laicali, ut eſt communis opinio, de qua teſtatur idem Surd. *ſub. d. nu: 62. in fin.* & pro hac concluſione, quæ eſt communis, ac pluribus, & gravioribus auctoritatibus, rationibuſque fulcita fuit, à Senatu Pedemontano deciſum, & revocatæ ſententiæ contra eandẽ opinionem latæ, ut teſtat. idem Sol. *ſub eod. n. 26.* qui nihilominus conatus fuit ſuſtinere dictam eius opinionem, pro qua ipſe ſententiam protulerat ex ſupra, & aliis infra adducendis, reprobatam.

93 Si autem dubitatur de natura emphiteuſis eccleſiaſticæ, & allegetur bona fuiſſe in emphiteuſim à laico in præjudicium ſtatus laicalis ab eccleſia recepta, † tunc onus probandi laicis incumbit; tum, quia fraus nunquam præſumitur, tum etiam, quia omnia bona eccleſiæ donata, præſumuntur libera *cap. noverint, 10. q. 1.* Archid, *cap. tributum, num: 5. 23. quæſt: 8.* & Iac. de S. Georg. in *tract: de feud: §: qui quidem inveſtiti, num: 9.*

Tertio verò caſu etiam, quòd bona ſterilia eccleſiæ per emphiteutam laicum reducantur ad culturam, aut ſuper area domus ædificetur, pro illis melioramantis
94 concernentibus utile dominium collectæ non ſunt exigendæ: quia † immunitas conceſſa prædio eccleſiaſtico, quod eſt principale, competit & melioramentis, & ſuperædificato, quæ ſunt acceſſoria, *c. q. circa & gloſ. in c: cum capellæ, de privil. &* ita per prædicta, & alia, per ipſum allegata conſuluit Alexand, *in conſ: 193. num: 3 nu: 5, & 6, lib: 2:*

95 Et procedit regula, † quod acceſſorium ſequitur naturam ſui principalis, *cap: acceſſorium, de re reg: jur: in 6,* & ideò, ſi quis aream pauci momenti in emphiteuſim dederit, ſuper qua fuerint fundata ædificia magni valoris, puta alta turris, vel amplæ ædes in caſum devolutionis ob culpabilem caducitatem, propter quam melioramenta amittuntur pro nova inveſtitura, & receptione novi emphiteutæ
96 † quinquageſima, quæ ſolvitur domino directo à novis emphiteuticis, *ut l: fin. C: de jur; emphit:* debetur tam pro valore & æſtimatione juris, vel ædium, quam pro area per text. *in l: 1, §. quod ait ff: de ſuper: & ſ ... ord.* & Abb. ita decidit, Iaſ. *in l. fin: num: 44. C: de jur emphiteut:* Boer: *deciſ: 19, num: 3,* Rimin. Iun: *conſ: 1, in fin.* Amed: à pont: *de laudem, quæſt: 8, verſ. Sed redeundo*

97 Emphiteuſis enim † ad hunc finem con-

Dddd cede-

cedebatur, ut per emphiteutam bona emphiteutica meliorarentur, ac pro recognitione directi dominij, quid minimum perſolveretur, quæ melioratio loco pretii habebatur, Bald. *in l. 1. num: 8.* & ibi Iaſ. *num: 5, C: de jur: emphit.* Abb. *in cap. potuit, num: 7, de loc: & conduct:* Specul: de *loc: emphit:* §: *nunc aliqua, num: 2, in fin.* & idem Bald, *in auth: quas actiones, n: 3, C: de ſacr. ſanct: Eccl.*

98 Cùm igitur † melioramenta veniant ex natura contractus emphiteutici, non poſſunt diverſo jure cenſeri, dicto *cap: quia circa, de privileg:* cum pro eccleſia emphiteuta poſſideat, ex quo cauſam habet, ab ea, *volum. 2 ff: pro ſuo:* & Specul *eod. §: nunc aliquia, num. 59, in fin.*

99 Quinimo in fortioribus terminis † privilegium conceſſum eccleſiis poſt conceſſionem privilegii ad conſtructas etiam extenditur, *ut eod. cap. quia circa: de privil.* Iaſ. *in l. qui filiatus, num. 12. & 13 ff. de leg. 1.* & poſt Petr. Cyn. Rayn. Fulger. Boer & Aret. ſcript Alexand. *in conſ. 178. nu. 13 lib: 2.* quem citat, & ſequitur idem Iaſ: *in l. fin: n. 12. C: de ver: ſignif.*

100 Laici enim † prædia ſterilia ad culturam reducentes, inibique domos, & quandoque palatia, aut alias fabricas ædificantes, majori laude, & præmio ſunt digni, quàm, qui eadem ob deſidiam pro derelicto habent, quia expedit reipublicæ, ut inculta colantur, & fabricis exornentur. Hac ratione Sixtus Papa V. ut Urbis incolæ ad domos in via Felici nuncupata, ab eccleſia Sanctæ Mariæ Majoris. uſq; ad eccleſiam ſanctiſſimæ Trinit. in Monte Pincio per ipſum ſtrata, & directa, necnon in via Pia per eundem etiam æquata ab eius palatio in Monte Quirinali, uſque ad eccleſiam ſanctæ Soſannæ, & in viis propè dictas vias dirigendis ædificandas allicerentur, ſua perpetuo valitura conſtitutione, tam domos in eadem via conſtructas & quæ indies conſtruentur, quàm earum dominos, & incolas variis privilegiis immunitatibus, & prærogativis munivit, & decoravit, *ut in litteris apoſtolicis motu proprio ſub datum Romæ, anno 15870 Idibus Septembris expeditis, de quibus in Bull. Rom. eiuſdem Sixti Quinti. cap. 65. pag. 225.* unde hac eadem ratione emphiteutæ in prædiis eccleſiaſticis fabricantes, de bonò opere novis oneribus non ſunt gravandi. Non enim debent bona eccleſiaſtica deterioris eſſe conditionis bonis laicorum: quod ſequeretur ſi emphiteutæ, ultra canonem annuum, quem domino directo eccleſiis perſoluunt ratione emphiteomatum, ſeu emponematum fabricarum & aliorũ melioramentorum, collectas laicis perſolvere tenerentur. Nam ex communi conſvetudine totius Italiæ, & ut puto, univerſalis Europæ compertum habemus, nulla pro melioramentis, quæ fiunt in prædiis tam urbanis, quàm ruſticis laicalibus onera augeri. Ergo eodem modo, nec bonis, in quibus directum eccleſia, poſſidet dominium, ulla debent imponi. Qui autem hæc onera bonis emphiteuticis eccleſiaſticis imponunt, & exigunt, ea in fraudem, & in apertum libertatis, & immunitatis eccleſiaſticæ detrimentum extorquent.

101 Quo enim † emphiteutæ magis gravantur, minus prædia, ſeu domos, meliorare poſſunt, imò quandoque hac cauſa à melioratione retrahuntur. At eccleſiæ intereſt plurimum, ut pluribus melioramentis eius bona augeantur, cum pluribus ca-

ſibus

ſibus bona emphiteutica unà cum emponematibus, omnibuſque aliis melioramentis ad eccleſiam devoluantur, *ut l. 2. C d. jur. emphiteu* Alexand, *conſ. 44 num. 7. & 18. lib. 3.* Specul. *de loc. & emphit. lib. 4. par. 3. n: 34. 112. & 157,* & Corbul. *de cauſ: privat. ob rei deter, num: 13. de cauſ. privat. ob non ſolut. canon. ampliat. 36.*

102 quarto caſu, † quo, ſervatis ſervandis, fuerint prædia eccleſiaſtica in emphiteuſim conceſſa, tunc, aut ab emphiteuta in eiſdem terminis, & ſtatu, in quo fuerunt emphiteuticata, poſſidentur, & hoc caſu, nullo etiam exquiſito colore poſſunt laici ab emphiteuta prædiorum eccleſiaſticorum collectarum exactionem prætendere, quia immunitas dictorum

103 prædiorum † cum ſit realis, Levit. *cap. 7. cap. nullum liceat, 12. quæſt. 2. cap. generaliter, §. novarum, 16: quæſt. 1.* Rot. *diverſ. deciſ 23. num: 6. par: 1. cum aliis ſupra allegatis.* tranſit ad quemcunque cum

104 eiſdem bonis eccleſiaſticis, & † ea gaudent laici, eadem bona in emphiteuſim poſſidentes, gloſſ. *in dict. cap. generaliter §. novarum in verſ. mancipia, 16. quæſt. 1.* Abb. *conſ 9. num. 2. verſ ſi enim eximitur, par. 1.* Pariſ. *conſ. 69, num. 6 lib. 1. & alii ſupra eodem. cap. 33. citati,* quibus addo in terminis emphiteuſis eccleſiaſticæ, Bart. *in l. privatæ, num. 2. C. de excuſ. mun. lib. 10* quem ſequitur Iaſ. *in l. 1. num, 31. C. de jur. emphit.* gloſſ. *unic. in l. honorem, ff. de mun. & honor.* quam pro hac opinione ſequendo, Bart. citat Purpa. *in l. placet. C, de ſacroſanct. Eccleſ.* hanc etiam opinionem pluribus probat Petr. de Ubal *in tract. collect. in fin.* & poſt Bart. Bald. & Alexand, quos citat eandem opinionem ſequitur Bertach. *in repert. ſub. ver.*

100 Collectam emphiteuta † diſtinguens, quòd ſecus eſt in emphiteuta privati, quam diſtinctionem tenet etiam & probat Boſſ. *titul de princip. & privil. eid, 123. junct. num. 128.*

106 Rationem † quare pro bonis emphiteuticis, quæ laicus habet ab Eccleſia non teneatur ſolvere aliquam collectam, adducit Iaſ. nempè ex eo, quod dicta bona ſint perpetuò penſioni obligata, & pro eis quolibet anno canon ſolvatur; ideò nullam communi pro his deberi collectam; ne pro emphiteuſi Eccleſiaſtica duplicia onera ſuſtineantur, *ut ead. l. 1. dicto num. 31.* poſt Felin. Rom. Socin. Feder. de Sen, Alexand. Dec. & alios quos citat Cardin, Tuſch, *in pract. concluſ ſub rubr: oner. duplic. concluſ. 136, n. 3. tom. 5.*

107 Quod etiam † altera ratione firmatur, quia licet ſtatutum laicorum non poteſt diſponere ſuper rebus Eccleſiaſticis, etiamſi talia ſint bona, quorum utile dominium ſpectet ad laicos, *cap. quæ in Eccleſiarum,* ubi Abb. *num: 2. de conſtit. cum aliis ſupra numer: 90 & ſeq. allegatis, & mox citandis*

108 Statuta enim † laicorum etiam, quòd non diſponant de eccleſiis, vel clericis, nec in materia tangente privilegia, vel jura clericorum, aut eccleſiarum, ſed ſimpliciter aliquid honeſtum diſponant in præjudicialibus non ligant, nec comprehendunt clericos, nec eccleſias, ſeu bona eccleſiaſtica, quidquid modernis temporibus in contrarium tenuerit Capiblanc. de Baron. *pragm. 1. ſub. num: 198. & ſeq.*

109 Ut reprobata † contraria opinione Bart. aſſerentis ſtatuta laicorum ſimpliciter facta contra ea, quæ competunt eccleſiis, vel clericis non in privilegium, ſed ut cuilibet, tunc ligare clericos, & in foro Epiſcopali eſſet ſervanda, dummodo honeſta ſint, *de qua in l: cunctos populos num:* 29, C: *de ſum: Trinit: & fid: cath:* cujus opinionem, poſt alios, per ipſum citatos, ſequitur Lopez: *in additione ad Diaz: pract: q: cap: 56, ver: ex quibus*, poſt Bald: *in ead: l: cunctos populos, num:* 10 qui allegatus per Bart. reſpondet, & ejus opinionem reprobat, ſequitur, & tenet Abb: *in cap: ſua, il primo. n: 9: de decim:* poſt tex: *in cap ecclеſia ſancta Maria de conſtit:* & poſt Ant. Imol. Rom: & alios citatos contrariis reſpondendo, & rationes adducendo, probat Felyn. *in eod: cap: eccleſia ſancta Mariæ num:* 81, *verſ: ſed contra* Bart & ibidem Bald: *num:* 5, Abb.: *num.* 10, & Dec. *num:* 88, & 91. *de conſtit: cap: bene quidem in fine: 96. diſtin:* Boro. *in conſ.* 31: *num:* 20, *cum ſ q: col: primo*, & hanc eſſe communem doctorum theoricam teſtatur idem Abb. *in cap: non minus n:* 20, *in princ: de immunit: eccleſ:* Sylveſt: qui etiam inquit, hanc eſſe communem opinion. *in ver: immunitas* §: 1, *num:* 20, Surd. *in conſ:* 2, *num:* 15, *volum:* 1, *cum aliis, quibus ſupra cap:* 45: *num:* 42, *& ſeq.*

1 Infertur etiam ex prædictis, laicorum
11 ſtatuta, ſive decreta, aut ordinationes, quibus ob publicam utilitatem generaliter prohibetur, ne in prædiis oryzæ ſerantur, aut quid ſimile clericos non ſimiliter ligare, aut eccleſiarum bona. Quidquid in contrarium tenuerint Gabr: *in conſ:* 37: *num:* 3: *& ſeq:* Vulpel. *in tractat. de libert: eccleſ. par:* 3, *num:* 16, & Menoch *conſ:* 1000, *volum.* 10. *n.* 28. quos citat, & ſequitur Capal. *in centur: reſolut. crimin. caſ* 12, *ſub: num:* 4, quia, nec directè neq; indirectè, tacitè vel expreſsè, contra libertatē eccleſiaſticam Principatibus, ſeu magiſtratibus ſecularibus quidquam licet attentare. Anchar. *in conſ. mihi* 196, *num.* 4. *aliàs* 112. magnificè, & Illuſtr. Colleg. Bonon. *inter conſil. eiuſdem Anchar. conſ.* 12. *num:* 2, *& ſeq.* Abb. *in repeti: cap: Eccleſia ſancta Maria, num.* 3. *de conſtitut.* & in terminis quamplures allegat Sud. *conſ.* 301. *num.* 75. 76. *& ſeq volum.* 3.

114 Imò † ſi eorundem ſtatutorum, aut decretorum vigore contra clericos excedunt, illos mulctando, aut aliàs quovis modo gravando, in excommunicationis ſententiam in Bullam Cœnæ Domini contentam incidunt, *ut in eadem Bull ſub nu.* 15. *verſ. quivè ex eorum.* & Navar. *in cap.* 27. *num:* 69. §: *qui ex eorum verſ. necnon qui de cenſ. eccleſ: tom:* 1.

Non tamen negabo quin, & ipſi eccleſiarum Præſules, ſi pii prudentiſque paſtoris officium præſtare velint, eandem prohibitionem facere, illamque executioni debeant demandare.

115 Quòd, ſi † ipſi Prælati eadem edicta, & inhibitiones ordini clericali recuſarent, quod minimè eſt credendum, proponere. Non propterea magiſtratus ſeculares poſſunt Prælatorum negligentiam, ut aliqui putant, ſupplere, quia cum Iudex eccleſiaſticus ſit major, ipſe Iudicis ſecularis inferioris negligentiam ſupplere, & illum corrigere poteſt, *c. ex tranſmiſſa, de for. comp:* Azor: *in 1 par: inſtitut. moral. lib:* 5. *c:* 1 & *verſ. ſed dubitare* & Rot: *de anno* 1599: *ut ſcripſi in cap* 38, *n:* 92, *tom:* 1.

Dicta

116 Dicta verò ſcribentium † opinio, quòd ſcilicet, judex laicus ſupplere poſſit Judicis eccleſiaſtici negligentiam procedit in cauſis miſti fori tantùm: in quibus, cùm ſit locus præventioni, eccleſiaſtico judice negligente, poterit laicus prævenire, & in his terminis procedunt allegata per Anchar. *conſ.* 196. *aliàs* 112. *nu.* 67. *&* 68. & aliorum, qui pro eadem opinione ſcripſerunt; ſed hoc caſu non verſamur in crimine miſti fori: quia ſeminare oriza non eſt de genere prohibitorum, cum ut teſtatur Plin. *lib.* 18. *cap* 7. *& lib.* 22. *c.* 25. in Italia maxima eſſet copia, & Theophraſt. quod ſua ætate peregrinum, & illius ſemen ex In-
117 dis illatum fuerat, nullibique † jure illius ſatio prohibita reperiatur, ideò ſub cauſis miſti fori connumerari non poteſt. Surd. *in dict. conſ.* 301. *nu.* 90. *verſ. & non eſt verum, tom.* 3.

Unde Judices ſeculares eorum falcem in alienam meſſem imponere non debent, ſed ad judicem eccleſiaſticum ſuperiorem videlicet, Metropolitanum, Nuncium, vel Legatum, aut etiam Papam, ſi opus fuerit, à quo in eventum recuſationis ſine legitima cauſa cogatur inferior, ad prohibendum clero ne ſeminetur oriza, recurrere debent, per text. *in cap. nullus* & ibi Innoc. *prope fin.* & poſt alios, quos citat Abb. *numer.* 2. *de jur. patron. & in cap. poſtquam, numer.* 8. *de elect.* Anchar. *eodem conſ.* 196. *numer.* 7. & optimè Navar. *in relect. cap. novit, notat.* 6. *nu.* 25 *de jud.*

118 Et in ſimili † videmus, quòd quotieſcunque prætendunt laici clericos teneri ad ſubeundem onera, nempè belli, aut aliis de cauſis, eccleſiarum Prælati, & etiam Papa, adiri debent, quorum conſenſus, & auctoritas reſpective requiritur, *ut capitulo clericis laicos*, §. *nos. igitur, de immunitat. eccleſ. in* 6. *& aliis, de quibus ſupra.*

119 Si verò magiſtratus ſeculares † eorum prohibitione non obſtante ſpeciales, & particulares licentias ſeminandi, & colendi oriza, ut interdum contingere ſolet, conceſſerint: tunc & multo magis Præſulibus eccleſiaſticis eaſdem licentias concedere licebit, cùm ipſi ſint quibuſcumque laicis judicibus majores, *cap* 1: *in fin.* 17. *diſtinct. cap. quis dubitet*, 96. *diſtinct.* *& Pſal.* 81. *ver. Ego dixi*, & ideo: quod minori licet, majori illicitum eſſe non debet. Hujuſmodi tamen facultates parce, & non ſine gravi & legitima cauſa laxari debent.

120 In hoc negotio † magiſtratus ſeculares cum Prælatis eccleſiaſticis communi deberent conſenſu providere, ne in agris à civitatibus ſaltem quatuor milliaria, & ab oppidis, & caſtris mille paſſuum non diſtantibus, ſerantur orizæ: quia, cùm illius natura ſit in paluſtribus, & uliginoſis locis naſci, & exareſcere, ut inquit Dioſcorides, idque uſus comprobet, neceſſe erit, ubi naturaliter inter dictum ſpatium paluſtria non habeantur ductu aquatum, quæ ab agricolis peritis in prædia derivari, & ſulcis claudi ſolent arte, ſtagna fieri, in quibus illæ æquæ putreſcunt, aëremque adeò noxium reddunt, ut ex agricolis, & operariis, in hujuſmodi orizæ opere ſeſe exercentibus, quamplures è vivis decedant, caſtraque, oppida, & Civitates, apud quas ſeminantur, inſalubri cœlo depopulantur, ubi incolarum, & civium rara proles, & ſi, qui naſcantur, omnes ante pubertatem intereunt, de quo, & ipſe de viſu, & auditu teſtari poſſum, qui

dum Vicariatus munere fungerem in Epiſcopatu Vercellenſi, & diœceſim viſitarem, in illius agro plura oppida, & caſtra depopulata, incolisque ſpoliata, ac fere derelicta, comperi, & à quamplurimis incolis, & laborantibus præmiſſi accepi: eſt enim valde abſurdum, ut voracitate quorundam, qui ex ſemine, & cultura oryzæ uberiores fructus percipere prætendunt (licet Dei judicio quandoque decocti, & fugitivi recedunt) oppida, & caſtra devaſtentur, & propterea, ut homines pereant, † cum hominum gratia omnia ſint conſtituta, §. *in pecudum in fin. ff. de uſur.* & Bart. *in l. 1 numer. 1 ff. de ſtat. hom.*

121

122 Homo enim † eſt digniſſima creaturarum l. *juſtiſſima* juncta, gloſſ. *in ver. dignitate ff. de ædil. edict.* Ideo formavit illum Deus ad imaginem ſuam *Geneſ. 1. & c. 2. de homicid. l. ſi quis in metallum. C. de pœnis* cum pluribus alijs per Cepoll. *in dict. l. juſtiſſimè alleg.* Matth de Afflict. *in conſtitut. Regni, lib. 2. rubr. 67 de Sacram. præſt. bajul. §. de Burgenſatibus, numer. 12.* Unde Ovid.

Pronaque cum ſpectent animalia cætera terram,
Os hominum ſublime dedit, cœlumque videre.
Juſſit, & erectos ad ſidera tollere vultus.

Et Virgilius:

Igneus eſt illis vigor, & cœleſtis origo.

123 Propterea homini † omnia ſubijciuntur *Geneſ. capit. 1. & Pſalm. 8 verſ. omnia ſubjeciſti.* Nam ipſe eſt compendium omnium rerum, quæ à ſummo opifice creatæ fuere: viderat enim ille ſupremus artifex, omnia fruſtra fuiſſe creata, niſi illis norma daretur, & finis, ad quem res illæ & univerſa mundi machina creata fuerat. Ideo fecit Deus hominem, tanquam normam omnium rerum, ad cujus finem omnia dirigerentur, *ut in §. in pecudum, & ibi etiam* gloſſ. *inſtit. de rer. diviſ.* Ind. Gomeſ. *in §. ſuper eſt, num. 13 circa fin. inſtit. de action.* & cum hominis vita res ſit ineſtimabilis *l. fin. C. de his qui dejicer. vel effud.* Matth. de Afflict. *ſuper conſtit. Regni, lib. 1 de clandeſt. homicid. § ſi damnus, nu. 12.* illius maxime eſt habenda ratio. Ideo Principes, & magiſtratus minimè indulgere debent privatæ paucorum utilitati oryzam ſeminantium in totius univerſitatis præjudicium.

125 Nam † priùs debent Reipublicæ, quàm ſingulorum utilitatem, & commodum præ oculis habere, cum publica utilitas privatæ ſit præferenda, *c. ſcias frater, 7. q. 1. l. pen. C. de primipil. lib. 12. l. pen. ff. de privil. cred.* & Bart. *in auth. de hæred. & falcid. num. 4.* Quare ad ſalutem corporum tuendam de aeris ſtatu, & optima ejus qualitate conſervanda impenſè eſt invigilandum: nam toti † in aere verſamur, &
126 vitam in eo ducimus, ita quòd ſi pe hauſtis ſpiritus ultra horas ſeptem, ſine cibo, ultra totide dies vita non durat. Macrob. *in ſom. Scip. lib. 1. c. 6 circa fin.* & qui ut experientia monet, ſi gravis ſit, & corruptioni obnoxius, quod maximè fit ex gravi ſtagnorum, lacunarumque efflatu, ut ex halatione innumeris morbis mortales inficiat, & extremum vitæ diem approperet. Unde verſus

Si cupis incolumem vitam traducere, cœlum
Effuge corruptum nebulis, nidore, lacunis.
Quodque movet madidus morbiſicis Africus auris.

Hinc

Hinc priſci, quorum mens ſemper intenta erat ad egregia, & glorioſa facinora, ſalubres urbium ſitus, cœlumque ſalubre non minus magnifecere, quam reliqua. Ideo urbes conditur cœli temperiem, ejuſque bonitatem potiſſimum delegere, quo, & civium vitæ conſulerent, & exteri, hac attc illecti, ad eas habitandas numeroſiores accurrerent, leges etiam, ſcita, & edicta promulgarunt circa ea, quæ ad aëris puritatem conſervandam facerent, pœnis contra minus obſequentes propoſitis, quod etiam accuratè legitur præſtitiſſe, Federicus hujus nominis Secundus Imperator, qui, ut publicæ utilitati proſpiceret, & in ſuis civitatibus, & caſtris aëris ſalubritas conſervaretur, inter alia in conſtitutione Regni utriuſque Siciliæ decreverat, ut ea omnia, quæ fœtidum, corruptumque aërem reddere poſſent, extra civitatem ad mille paſſus exportarentur, aut in mari, vel flumine projicerentur, pluribus aliis, ad aërem à putredine liberandum, ſancitis, *ut in conſtit. Regn. Sicil ſub tit.* 48. & ibi etiam gloſſ. *lib.* 3. quam refert Matth. de Aff. *in conſtit. Regn. lib. 3. de conſerv. aer* §. *magna fuit, & ſeq rubr.* 34. ubi inquit, Regem ex proprio officio, quantùm in ſe eſt, teneri providere, ne in ſuis civitatibus aëris impuritas ulla fiat, quæ civibus, & ſubditis perniciem pariat. Et rectè quidem.

128 Nam, † ubi impurus aër, ibi & morboſi, & pauci cives; quiſque enim inſalubre cœlum fugit; quod etiam, & in rationabilibus experimento videmus. Imò nec à peccato creduntur immunes, qui peſtifera loca, ſibi ad habitandum eligunt, utpotè Deum tentantes, Abb. *in cap. cum dilecti, num.* 16 *de dol. & contum* quem allegat & ſequitur, Rip. *in tract. de peſt. num.* 8.

129 Unde, † ſicut in multitudine miniſtrorum ſita eſt Regis dignitas, ita, & in paucitate plebis ignominia principis, Salom. *Proverb. capitulo decimoquarto circa fin.* & Dioniſ. Carthuſ. *de quat. noviſſ. art.* 63. *circ. princip.*

Circa hujuſmodi ſtatuentes, eo nomine ſolent ſe tueri, quòd ſtatuta, decreta, & ordinationes magiſtratuum ſecularium circa hanc materiam laicos tantùm comprehendant, qui dum contraveniunt, pœnis comminatis plectuntur: quæ tamen non exercentur in clericos.

Sed licet, id extrinſecè veriſimile videatur, tamen, ſi non directè, & expreſsè, tacitè ſaltem, & indirectè eccleſiarum, & clericorum bona comprehendunt, cùm ſine operariis laicis in eccleſiaſticis prædiis, nec omnia ſeminari, nec alio modo clerici ex eorum prædiis redditus percipere poſſint.

130 Quando enim † privilegiatus non poteſt commodè uti ſuo privilegio ſolus, etiam quòd non exprimantur perſonæ neceſſariæ ad illius ſuum, includuntur tamen in privilegio, ut in text. *in cap. licet*, §. *cum conceditur*, ubi etiam doctores, *de privil in* 6. & bene Bald. *in auth. habita, numer* 9. *C. ne fil. pro patr.* Abb. *in c. quam ſit, num.* 1. & ibi etiam Felyn. in terminis poſt alios per ipſum allegatos etiam, *nu.* 1. *de Iud. & Sarrac.* & Surd. etiam poſt plures per ipſum citatus *in conſ.* 301. *num.* 18. *volum* 3.

131 Unde † etiam ſtatutum, quo imponitur pœna laicis pro facto clerici, dicitur contrarium libertati eccleſiaſticæ.

ſticæ. Jaſ. *in l. 1. n. 9. C. de ind. jud. toll.* per tex. *in c. ſciant cuncti, de elect. in 6.* Bart. *in l. 1. in fin. ff. de iis quæ pœn. nom. relinq.* & Felyn. poſt alios per ipſum allegatos *in cap. eccleſia ſanctæ Mariæ numer 97. de conſtit.* & eſt caſus expreſsè compreheñſus in Bulla Cœnæ Domini, *ſub numer. 16. verſic. nec-non, qui.*

132 Infertur præterea, † quod edictum Principis ſecularis, ne frumentum plus certo pretio ab eo conſtituto vendatur, vi legis nunquam ligabit clericos, Abb. *in repet. cap. Eccleſia ſanctæ Mariæ, num. 15. verſ. item ſi lex.* & ibi Felyn. *numer. 40, in fin. de conſtit.* & ita verbis expreſſis declarat Navar. *in manual. confeſſ. cap. 23. numer 88.*
133 *verſ. quia in re ibi,* quia, † quamvis ii legi ſeculari non ſubjciantur, ſubjecti tamen ſunt legi naturali, & divinæ, quæ præcipit, ne quis ſua ultra juſtum pretium vendat, & paulò poſt, quamvis charitatis Chriſtianæ foret, ut Principes Eccleſiæ, qui majore miſericordia reſplendere debent, taxas, & pœnas ſecularium quas ob miſericordiam faciunt, ſuis edictis juvarent *eodem nu.* 88. eandem etiam ſententiam amplexi fuerunt Garz. *de ult. fin. num. 158. cum pluribus ſeq.* Val. *de ſucceſſ. creat.* §. 10. *nu 651. & 658 & §. 26. nu 71.* Bapt. Feret. *conſ. 37. in fin, vol. 1* Burlat. *conſ. 200. n 50.* poſt alios plures, Surd. *in conſ. 301. volum. 3.* & Azor. *lib. 5. inſtitut. moral. cap. 12. in fin. tom. 1.*

134 Unde non ſubſiſtit contraria † opinio, quam aliqui tenuerunt, quia laici careant juriſdictione legis condendæ, ſeu edicendi ſuper clericos Dec. *in dicto capitulo Eccleſia ſancta Mariæ,* num. 90. Azor. *eodem capit. 12. §. tertio quæritur cum aliis* 137 *ibi ſupra allegatis.*

Nec vera eſſet propoſitio, quæ in argumentum contra deduci poſſet, quod, licet,
135 matrimonia inituri † conſtringi poſſint, ne contrahant cum perſonis certi loci; quia dicta propoſitio eſt contra libertatem matrimonii, & reprobata, tam antiquorum canonum diſpenſatione, *ut c. cum locum, & c. gemma, de ſponſal.* quam ex diſpoſitione ſacri concil. Trident. *ut c. 9 de reform. ſeſſ 24.*

Doctores autem contrarium tenentes loquuntur reſpectu lucri tantùm, quod mulier contrahens contra formam ſtatuti cum forenſe, amittat lucrum, quod alias fuiſſet conſecuta, non autem, quòd propterea matrimonium non teneat, aut aliqua pœna incurratur. Felyn. *in dicto capitulo Eccleſia ſanctæ Mariæ nu. 60. & ſeq.* & ibi Dec. *num. 109. & 120. de conſtit.* & Matth. de Afflict *ſuper conſtit. Regni lib. 3. rubr. 20. de uxor. non ducen. nu 5.* quia materia matrimonialis eſt de jure poli, & non fori, *& ibi num. 7.* & per Judices eccleſiaſticos cauſæ matrimoniales ſunt cognoſcendæ, ut probavi in *capit. 24. numer. 6. tom. 1.*

136 Ultra † quod dicta opinio non caret difficultate: imò contraria, quòd non amittat lucrum, eſt verior ex deciſione per Abb. *in repet. dicto capitulo Eccleſia ſanctæ Mariæ, num. 20. in fin. & per totid.* & Dec. *loco ſupra citato.*

Videmus, etiam quòd ſtatutum civitatis Lucanæ prohibens forenſibus officium procuratoris, non habet locum, nec vires in foro eccleſiaſtico, Auctarium, *conſ. 18. in quæſtion. nu. 3* per text. *in capitulo cum deputati, de jud.*

137 Ad quæ firmanda argumentum † reſte Cardin. Bellarm, adduci poſſet a igitur,

ſignis, & & prodigiis, quæ non raro Deus oſtendit in eos, qui eccleſiarum immunitatem violare præſumunt, de qua re ait, multa legi apud Tilmannum Brendembachium *in lib. 5. ſacr. collat.* & extare inſigne teſtimonium Baſilii Prophirogeniti Græcorum Imperatoris apud Balſamonem in Nomocanone Phoci in comment. canon. primo Synodi Conſtantinop. primæ, & ſecundæ, quam nos latini octavam Synodum appellamus, omnium ejus tempore calamitatum culpam conferentis in legem quandam Nicephori Phocæ prædeceſſoris.

138 Ex quo lex, † inquit Baſilius, iſta robur habuit, nihil boni penitus in hodiernam uſque diem vitæ noſtræ contigit, ſed potius è contrario nullum omnino genus calamitatis defuit. Itaque legem illam meritò irritam eſſe voluit, ac penitus abrogavit, *ut in 2. controv. gen. cap. 29. circa fin. verſ. quintum argumentum, de cler*, *libro primo*, *tomo ſecundo*, &
139 Aiſtulphus Longobardorum. Rex † qui nimis perfide teſtamenta dono prædeceſſorum ejus Beato Petro collata præripuit, & facultates Eccleſiæ Romanæ militibus ſuis dedit, divino judicio, dum venatum pergit, ſubito percuſſus interiit, ut ſcribit Ado *in Chron. anni* 1227. quem citat idem Bellarm. *in 3. controv. gener. lib. 5. cap. 9. §. de Aiſtulpho, tom. 1.* arg. text. *in cap. Ana-*
140 *ſtaſius*, & Fedricu II. Imperator Siciliæ & Apuliæ Rex contra libertatem matrimonii conſtitutiones edidit, quibus prohibebatur, ne feudatarii aliivè ejus ſubditi uxores ducere poſſent, aut filias, ſorores, aliaſvè conſanguineas matrimonio collocarent ſine ipſius Regis licentia, unde juſto Dei Iudicio factum fuit, quòd ſemen ejus non eſt ſuper terram; ut teſtatur Matth. de Affl ct. *ead. rubr.* 20. *de uxor. non ducen. num. 6. & in prælud. conſtit. §. nos itaque, num. 6.*

Ideo, quòd idem Imperator inquit, id fieri in conſervationem honoris ſui diadematis, potius dicendum eſt, id ſibi præparaſſe in deſtructionem animæ, ut argutè vertit Andr. de Iſern. *in conſtit. Regni in eodem tit de uxor. non ducen. in ver. honorem, num:* 60. *pag. mihi* 232. cum per obliquum matrimonia à Deo inſtituta in Paradiſo prohibere conaretur, *cap. 2. §. his ita, 32. quæſt. 2.*

Vnde talis lex non ligat in foro Dei, Idem Iſern, *ibidem*, ultra quòd fuerunt etiam poſtea per Caro. 2. ejuſdem Sicil. Regem revocata, *ut in cap. item ſtatuimus*; *quod Comites*, *& cap. item ſervetur.*

DE CONFRATERNITATIBVS.

Cap. II.

SVMMARIVM.

1 Clemens Papa VIII. modum. & formam, etiam erectionum confraternitatum, quare inſtituerit.

2 Regulares ſalultatem aggregandi habentes

bentes unam tantum confraternitatem poſſunt aggregare cum conſenſu tamen, & teſtimonio loci.

2 *Confraternitates ſecularium uni tantum Religioni, aut Archiconfraternitati poſſunt aggregari, & quomodo, ibidem.*

3 *Confraternitates debent eſſe erectæ auctoritate, vel Apoſtolica, vel Ordinaria.*

Privilegium eſt ſtrictè interpretandum, ibidem.

4 *Confraternitates non poſſunt aggregari ſine conſenſu, ac teſtimonio ſui Ordinarij.*

5 *Roma caput omnium orbis eccleſiarum.*

6 *Privilegium in abuſum veniens, ceſſat.*

7 *Vitia virtutibus proxima.*

8 *Prædeceſſorum inſtituta alioqui juſta tolluntur, ſi contrarium pariant effectum.*

9 *Ezechias Rex laudatur, quòd ſerpentem æneum deſtruxerit.*

10 *Idem: quod ſupra num: 8.*

11 *Scandala, ut evitentur, plura contra juris regulas conceduntur.*

12 *Pernoctationes, quæ fiebant in vigilijs Sanctorum, quare abrogatæ. Vigiliæ, quæ pridie diei feſti fiebant, quare ſic dicuntur, ibidem.*

13 *Idem, quod ſupra num. 11.*

Epiſcopus ad ſcandalum evitandum ſua poteſt eccleſia privari, ibidem.

14 *Idem quod num. 1.*

15 *Epiſcopi eſt ſcandala auferre.*

16 *Idem, quod ſupra num: 2.*

17 *Quare confraternitates ſecularium uni tantum Religioni, aut Archiconfraternitati poſſunt aggregari, & quomodo.*

18 *Idem.*

19 *Nemo in pluribus eccleſiis debet conſcribi.*

20 *Epiſcopo eſt totius diœceſis cura commiſſa.*

21 *Idem quod num: 4.*

22 *Epiſcopus de ſuo grege rationem reddere tenetur.*

23 *Epiſcopus idem eſt, quod ſpeculator.*

24 *Epiſcopo maxima eſt circumſpectio neceſſaria & vigilantia.*

25 *Homo in malum pronus.*

26 *Carolus Borromæus ſanctæ memoriæ Epiſcopum otioſum acriter reprehendit.*

27 *Parochorum otia notantur.*

28 *Militis laus quæ ſit.*

Imperatoris gloria in quo ſit ſita, ibidem.

29 *Paſtoris animarum laus, quæ*

Vigilantia animarum curatoribus maximè eſt neceſſaria, ibidem.

30 *Animalia in ſacris litteris oculis plena, quid denotent.*

Oculus in vertice ſceptri apud Aegyptios, quid admoneat, ibidem.

31 *Idem quod ſupra num. 24.*

32 *Epiſcopali munere, quomodo nil iucundius ſit, nihilque laborioſius.*

33 *Ordinariorum juriſdictio in quibus à Gregorio XIII. ad priſtinum ſtatum ſit reſtricta.*

34 *Iuris communis diſpoſitioni ſubjacent, quæ ad juris terminos redacuntur.*

35 *Indulgentiarum communicatio, quæ, & quomodo fieri debeat.*

36 *Archiconfraternitas non poſſunt alias ſocietates pro ſe ſibi aggregare niſi auctoritate Pontificia.*

37 *Delegata facultas ad perſonas non expreſſas minime extenditur.*

38 *Statuta confraternitatum non poſſunt impar-*

impartiri aliis ſocietatibus, niſi ab Ordinario approbata, & conceſſa, ibidem.
Epiſcopo competit confraternitatum ſtatuta examinare, & approbare, ibidem.
39 *Idem quod ſupra,*
Confraternitates quorſum ſoleant inſtitui, ibidem.
40 *Idem. quod ſupra num. 38.*
41 *Epiſcopum auctoritas maxima, & circa quæ.*
Idem quod num: 38. ibidem.
Confraternitates poſſunt ab Epiſcopis viſitari, etiam ſi ſint exempta, ibidem.
42 *Epiſcopus eſt executor piarum diſpoſitionum teſtatoris.*
43 *Villæ, & caſtra territorij civitatis præſumuntur eſſe de diœceſi Epiſcopi.*
44 *Epiſcopus in executione piorum legatorum eſt judex, & procuratorem poteſt coram ſe ad agendum conſtituere.*
45 *In concurſu 5. Epiſcopus dicitur executor legatorum piorum, in cujus diœceſi bona ſunt ſita.*
Decretum in alienatione bonorum debet fieri ab eo judice, cujus juriſdictioni bona ſint ſubdita, ibidem.
46 *Teſtator, quando prohibere non poſſit, ne Epiſcopus piam ejus diſpoſitionem exequatur.*
47 *Et quare:*
48 *Cadavera ſunt pſalmis, & precibus ſepulturæ tradenda.*
49 *Epiſcopus non poteſt diſponere, ut ipſius cadaver contra Eccleſiæ ritum ſepeliatur,*
50 *Idem, quod ſupra, num: 48.*
51 *In cadaveribus lachrymas fundere non eſt prohibitum.*
Cadaverum Chriſtianorum cura apud antiquos maxima fuit, ibidem.
52 *Lacædemonum mos ſuper eadem corpora lugendi.*
53 *Aegyptij, quomodo defunctos lugebant.*
54 *Et, quomodo in Italia.*
55 *Idem, quod ſupra num: 51.*
56 *Idem.*
57 *Reſphæ concubinæ pietas in cadaver Sauli commendatur.*
58 *Ob fletum matris ſuper cadaver adoleſcentis, ille à Chriſto fuit reſuſcitatus.*
59 *Eadem de cauſa Lazarus ad vitam fuit revocatus.*
60 *Eiulatus maximi ſuper cadaveribus improbantur.*
61 *Fletus non eſt honor mortuo, ſed hymni, pſalmi, & vita optima.*
62 *Idem, quod ſupra num. 60.*
63 *Idem.*
64 *In cadaveribus lachrymas fundere eſt prohibitum.*
65 *Ad lamentabilem fletum ſuper funus perſonas conducere non licet.*
66 *Idem, quod num. 64.*
67 *Mortem propinquorum, & amicorum non eſſe flendam.*
68 *Idem.*
69 *Propinquorum animarum potiùs, quàm corporum mortem eſſe flendam,*
71 *Quod genus mortis deflendum.*
72 *Mos lavendi cadavera, à Chriſtianis alicubi etiam hodie ſervatur.*
73 *Lotio in cadaveribus Epiſcoporum præſertim commendatur.*
74 *Idem, quod ſupra num: 51.*
75 *Sepulcra magnifica antiqui extruebant.*

76 Non tamen in civitatibus.
Tumulari in civitatibus erat prohibitum, ibidem.
77 In urbe, & circa eccleſias cadavera ſepeliri, quando fuerit permiſſum.
78 Idem.
79 Sepultura vendi, aut ex ea pretium accipi non poteſt.
80 Idem
81 Quare non ſunt vendenda ſepulcra.
82 Mortuis prodeſt, ut in eccleſia ſepeliantur
83 In Cœmeterijs etiam ſepeliri prodeſt
84 Recedentibus in peccato mortali ſacra loca prodeſſe non poſſunt.
85 Idem.
86 Cadaver cujuſdam oratoris noctis tempore è ſepulcro extrahitur.
87 Animæ defunctorum quatuor modis à peccatis ſolvuntur.
88 In præſenti ſeculo nos invicem, ſive orationibus, ſive conſilijs coadiuvari poſſumus.
89 Quæ animæ defunctorum ſoluuntur à peccatis.
90 Officia pro defunctis, quibus diebus fiant.
91 Ad Epiſcopum ſpectat concedere facultatem quærendi eleemoſynas pijs locis, ubi cadavera debeant ſepeliri.
92 Idem.
93 Regulares procurantes, ut infirmi apud illos ſepeliantur, pœnam incurrunt.
94 Mulier, etiam nupta ſepulturam ſibi eligere poteſt.
Et pater filijs quando, ibidem.
95 Terminos antiquos tranſire quis dicatur
96 Epiſcopus omnia pia loca ſuæ diœceſis habet ſubdita.
Limita, quod continetur, num. 4, ibidem.
97 Declaratur, quod continetur, num. 96.
Declarat, quod continetur, num. 41.
98 Epiſcopi poſſunt viſitare omnia hoſpitalia, & pia loca, eaque corrigere, & reformare.
99 Epiſcopus hoſpitalia, & pia loca ſuæ diœceſis viſitare poteſt.
Oratio ut à Deo exaudiatur, quæ requiratur, ibidem.
100 Epiſcopus in quibus hoſpitalia, & pia loca corrigere poſſit.
101 Idem.
102 Gubernatores hoſpitalium, & confraternitatum ſacr, Congr. & conc. Trid. decretorum tranſgreſſores, Epiſcopus, uti eorundem executor excommunicare poteſt.
103 Forma conſtit. Clement VIII. ſuper aggregatione, & indulgentiarum communicationibꝰ eſt diligenter ſervanda
Idem, quòd ſupra num: 35.
104 Actus non valet, præſcripta forma minimè ſervata.
105 Confraternitates, quas indulgentias inconſulto Epiſcopo publicare non poſſint.
106 Confraternitates Corporis Chriſti, quæ ſunt erectæ, vel erigendæ ex decreto S. Congregationis, Archiconfraternitati de Minerva in Vrbe cenſentur aggregatæ.
107 Decretum ſacræ Congregationis ſuper aggregatione omnium Sanctorum Corporis Chriſti.
108 Confraternitates ſecularium quibus Archiconfraternitatibus poſſint aggregari.
Extenſio ſtatuti non fit, niſi per ſtatuentem, ibidem.
109 Extenſio ſtatuti non fit de perſona in perſonam.

Sta-

Statutum loquens de uno, de alio contrarium diſponit, ibidem.
110 In materia diſpenſabili non tantùm excluduntur non expreſſa, ſed etiam, quæ ex propria ſignificatione, latè ſumptò vocabulo, includuntur.
Indulgentiæ à nemine poſſunt publicari ſine Ordinarij licentia, ibidem.
111 Privilegia ſunt ſtricti juris.
Et ſtrictè interpretanda, ibidem.
Privilegium mutatione qualitatis perſonæ privilegiatæ perditur, ibidem.
112 Privilegium uni Regno conceſſum ad alia Regna non extenditur, indulgentiæ conceſſæ altaribus ſancti Hyacinthi intelliguntur de altaribus in Regno.
113 Poloniæ erectis tantum.
114 Proœmium cauſam finalem indicat.
115 Diſpoſitio per verba præteriti temporis non extenditur ad futura.
116 Conſuetudo unius provinciæ non extenditur ad alias.
117 Indulgentiæ ſunt omnes ab Ordinario recognoſcendæ adhibitis duobus de capitulo.
Epiſcopus debet indulgentias quaſcunque in ſua diœceſi publicanda recognoſcere, ibidem.
118 Nemo poteſt abſque Ordinariorum licentia indulgentias publicare.
119 Limita, num. 110.
120 Indulgentiæ, quæ fuerunt conceſſæ porrigentibus manus adjutrices, revocatæ.
121 Indulgentiæ quare concedantur.
122 Matrices eccleſiæ ab inferioribus, quomodo recognoſcendæ.
Declara ibidem.
123 Pius Quintus indulgentias pro porrigentibus manus adjutrices, &c. revocavit.
124 Indulgentiæ gratis à Sede Apoſtolica accipiuntur. Ideo gratis impartiendæ.
Gratia Dei pretio non vendenda, ibidem.
125 Idem quod ſupra num. 121.
126 Conſtitutio Pij Quinti ſuper revocatione Indulgentiarum facultatem quæſtuandi continentium.
127 Narrativa ſupradictæ conſtitutionis.
128 Indulgentiarum, quænam ſub revocatione comprehendantur.
Indulgentiæ quæſtuandi facultatem, quovis modo continentes revocatæ, ibidem.
129 Nulli quavis in dignitate fulgenti licet facere quæſtus abſque licentia Pontificis.
130 Pius Quintus in ſua conſtitutione mandat Patriarchis, &c. ut publicare faciant dictam ejus conſtitutionem.
131 Pius Quintus nil vult obſtare dictæ ejus conſtitutioni.
132 Publicatio conſtitutionis Pij Quinti.
133 Idem, quòd ſupra num. 128.
134 Epiſcopi vigilare debent, ne indulgentiæ expiratæ, vel ſub aliqua revocatione comprehenſæ denuo publicentur.
135 Referenti non creditur, niſi conſtet de relato
136 Iudicium non eſt temere de re aliqua ferendum.
137 Privilegia plerumque clauduntur cum reſtrictivis clauſulis.
138 Eleemoſynarum collectio à confratribus fieri non poteſt, merſis, capſulis, vel pelvibus appoſitis, ſed ſolùm ad formam

eis ab Ordinario præſcribendam.

139 Confratres eleemoſynas colligere non poſſunt inconſulto Epiſcopo.

140 Diœceſis tota eſt territorium Epiſcopi.

Regulares facultatem habentes aggregandi altaria, erigere non poſſunt, ibidem.

Regulares nil poſſunt in alieno territorio circa aggregatos decernere, ibidem.

141 Idem, quod ſupra nu. 111.

Privilegium ad non expreſſa extendi non poteſt, ibidem.

142 Regulares ſuper eleemoſynis colligendis, proceſſionibuſque faciendis, quid ſtatuere poſſint.

Supplicationes indicere, & ordinare ad Epiſcopum ſpectat, ibidem.

143 Ad ſolemnes proceſſiones tenentur accedere.

Epiſcopi eſt proceſſiones indicere, & ordinare, ibidem.

144 Limita.

145 Idem, quod ſupra num. 112.

Idem, quod ſupra nu. 43. ibidem.

Uni conceſſum non poteſt per eundem alijs fieri commune, ibidem.

146 Idem, quod ſupra nu. 140.

Ad Epiſcopum ſpectat formam eleemoſynas colligendi pijs locis præſcribere, ibidem.

147 Limita.

148 Idem, quod ſupra num. 141.

149 Epiſcopus à confraternitatibus rationem adminiſtrationis ſingulis annis poteſt exigere.

150 Eleemoſynæ ſunt in pios uſus erogandæ.

151 Epiſcopus jurare debet, ne eleemoſynæ in aliòs, quàm in pios uſus convertantur.

152 Eleemoſynarum virtus & efficacia.

153 Eleemoſynis peccata redimuntur.

154 Idem, quod ſupra nu. 99.

155 Idem.

156 Regulares ad ſacras confeſſiones audiendas non admittuntur, niſi ab Ordinario locorum ſint approbati.

Regulares non poſſunt ſe alieno obſequio ſubijcere ſine ſuorum ſuperiorum licentia, ibidem.

157 Regulares confratres ſibi ipſis aggregatos vigore privilegiorum ſuorum abſolvere poſſunt.

158 Ut abſolvere poſſint, quæ requirantur.

Lex non recepta non obligat, ibidem.

159 Privilegium per non uſum perditur.

160 Regulares à quibus caſibus, & quorum privilegiorum vigore non poſſunt fratres ſuos, aut quoſvis alios habitellum, vel corrigiam alicujus Religionis geſtantes abſolvere.

Ieſuitæ à caſibus Ordinario reſervatis nequeunt abſolvere, ibidem.

161 Abſolutio duellantium eſt revocata.

162 Abſolutio egredientium monialium clauſuram eſt revocata.

163 Priora poſterioribus derogantur.

164 Privilegia confirmantur interdum, ſed limitate.

165 Derogatio limitata limitatum producit effectum.

165 Confeſſarij à quibus caſibus confratres, aut corrigiam, vel habitum alicujus Religionis geſtantes, non poſſint abſolvere.

167 Idem.

168 Conſtitutio prohibitiva fortior eſt permiſſiva.

169 Quæ indulgentiæ ſint conceſſæ accedentibus ab ſubſidium terræ ſanctæ.

Conceſſum ab Innocentio Papa Cruceſignatis quale, ibidem.

Federi-

170 *Federicus Secundus Imperator contra Sarracenos crucis vexillum ſuſtulit.*
171 *D. Dominicus hæreſim apud Toloſam gliſcentem coërcuit.*
Idem, quod ſupra num. 169.
172 *Ius idem ſtatuitur, ubi eadem ratio viget.*
173 *Declaratio cap. excommunicamus, de hæret.*
174 *Indulgentiæ non acquiruntur, niſi adimpleta integra conditione, ſub qua conceduntur.*
175 *Indulgentiarum conceſſio non extendenda.*
176 *Idem, quod ſupra num. 173.*
Qui cruceſignatorum verè gaudeant privilegio eis conceſſo ab Innocent. Papa, ibidem.
177 *Habilitas certarum perſonarum non extenditur ad perſonas inhabiles.*
178 *Confraternitates S. Crucis nomine erectæ, quoad abſolutionum peccatorum, non amplieri gaudent prærogativa quam ceteræ.*
179 *Idem quod ſupra num. 160.*
180 *Decretum irritans, omnia in contrarium geſta annulat.*
181 *Idem, quod ſupra num. 160.*
Idem quod ſupra nu. 166. ibidem.
182 *Confraternitates novam aggregationis formam à Pontifice præſcriptam impetrare debent.*
183 *Dictio eo ipſo, quid operetur.*
184 *Confratres non obtinentes novam aggregationis formam à Pontifice præſcriptam, quibus pœnis plectantur.*
185 *Pœnæ remiſſio Papæ reſervata, non poteſt ab inferiore remitti.*
186 *Verba, ſublata aliter judicandi facultate, in Apoſtolicis litteris quid efficiant.*
187 *Idem, quod ſupra num 180.*
188 *Omnia, quæ continentur in conſtitutione Clement. VIII. debent obſervari, non obſtantibus, &c.*
189 *Verba, illorum tenores, quid operentur.*
190 *Irregularitatem diſpenſandi facultas revocata.*
191 *Epiſcopus ab irregularitate ex delicto occulto proveniente poteſt diſpenſare.*
192 *Maris magni, & Bullæ aureæ facultas revocata.*
193 *Conjectura opus non eſt in re clara.*
194 *Dictiones, quibusvis, & cujuſcunque quid comprehendant.*
195 *Conſtitutio Clement. VIII. ſuper reformatione indulgentiarum, & aggregationum.*

POST competentis Ordinariorum fori tractatum ad confraternitates, quæ non rarò varias ob cauſas Epiſcoporum judicio ſubijciuntur, opportunè deſcendimus, & etiam tractaturi, quæ *c. de Indul.* de quibus in ſecunda parte egimus, poterunt eſſe corrolario.

1 Confraternitates † ſecularium, diſciplinatorum nuncupatæ, Ordinariis non parvi ſunt oneris: cùm earum cauſa ſæpe lites, diſcordiæ, & controverſiæ exoriri ſoleant, ad quas amputandas plures fuerunt perpetuæ editæ conſtitutiones, & noviſſimè præſertim Clemens Papa VIII. ſua perpetuò valitura conſtitutione ſtatuit, atque decrevit, ut in poſterum locorum

omnium

109 Ut reprobata † contraria opinione Bart. aſſerentis ſtatuta laicorum ſimpliciter facta contra ea, quæ competunt eccleſiis, vel clericis non in privilegium, ſed ut cuilibet, tunc ligare clericos, & in foro Epiſcopali eſſet ſervanda, dummodo honeſta ſint, *de qua in l: cunctos populos num:* 29, *C: de ſum: Trinit: & fid: cath:* cujus opinionem, poſt alios, per ipſum citatos, ſequitur Lopez: *in additione ad Diaz: pract: q: cap: 56, ver: ex quibus* poſt Bald: *in ead: l: cunctos populos, num:* 10 qui allegatis per Bart. reſpondet, & eius opinionem reprobat, ſequitur, & tenet Abb: *in capi ſua, il primo, n: 9: de decim:* poſt tex: *in cap eccleſia ſancta Mariæ de conſtit:* & poſt Ant. Imol. Rom: & alios citatos contrariis reſpondendo, & rationes adducendo, probat Felyn. *in eod: cap: eccleſia ſancta Mariæ num:* 81, *verſ: ſed contra* Bart & ibidem Bald: *num:* 5, Abb.: *num.* 10, & Dec. *num:* 82, *&* 91. *de conſtit: cap: bene quidem in fine: 96. diſtin:* Boro. *in conſ.* 31: *num.* 20, *cum ſ q: vol: primo*, & hanc eſſe communem doctorum theoricam teſtatur idem Abb. *in cap: non minus n: 20, in princ: de immunit: eccleſ:* Sylveſt: qui etiam inquit, hanc eſſe communem opinion. *in ver: immunitas* §: 1, *num* 20, Surdk *in conſ:* 2, *num:* 15, *volum:* 1, *cum aliis, quibus ſupra cape* 45: *num:* 42, *& ſeq.*

111 Infertur etiam ex prædictis, laicorum ſtatuta, ſive decreta, aut ordinationes, quibus ob publicam utilitatem pœnaliter prohibetur, ne in prædiis oriza ſerantur, aut quid ſimile clericos nos minime ligare, aut eccleſiarum bona. Quidquid in contrarium tenuerint Gabr: *in conſ: 37: num: 3: & ſeq:* Vulpel. *in tractat. de libert: eccleſ. par: 3, num:* 16, & Menoch *conſ:* 1000, *volum.* 10. *n.* 28. quos citat, & ſequitur Capal. *in centur: reſolut. crimin. caſ* 12, *ſub: num:* 4, quia, nec directè neq; indirectè, tacitè vel expreſsè, contra libertatē eccleſiaſticam Principatibus, ſeu magiſtratibus ſecularibus quidquam licet attentare. Anchar. *in conſ. mihi* 196, *num:* 4, *aliàs* 112. magnificè, & Illuſtr. Colleg. Bonon. *inter conſil. eiuſdem Anchar. conſ.* 12. *num:* 2, *& ſeq:* Abb. *in repeti: cap: Eccleſia ſancta Mariæ, num.* 34 *de conſtitut.* & in terminis quamplures allegat Sud. *conſ.* 301. *num.* 75. 76. *& ſeq volum.* 3.

114 Imò † ſi eorundem ſtatutorum, aut decretorum vigore contra clericos exequerentur, illos mulctando, aut alias quovis modo gravando, in excommunicationis ſententiam in Bullam Cœnæ Domini contentam incidunt, *ut in eadem Bull. ſub nu.* 15. *verſ. quivè ex eorum.* & Navar. *in cap.* 27. *num:* 69. §: *qui ex eorum verſ. necnon-qui de cenſ: eccleſ: tom:* 1.

Non tamen negabo quin, & ipſi eccleſiarum Præſules, ſi pii prudentiſque paſtoris officium præſtare velint, eandem prohibitionem facere, illamque executioni debeant demandare.

115 Quòd, ſi † ipſi Prælati eadem edicta, & inhibitiones ordini clericali recuſarent, quod minimè eſt credendum, proponere. Non propterea magiſtratus ſeculares poſſunt Prælatorum negligentiam, ut aliqui putant, ſupplere, quia cum Iudex eccleſiaſticus ſi major, ipſe Iudicis ſecularis inferioris negligentiam ſupplere, & illum corrigere poteſt, *c. ex tranſmiſſa, de for. compi* Azor: *in* 1 *par: inſtitut. moral. lib:* 5. *c:* 12. *verſ ſed dubitare* & Rot: *de anno* 1595 *ut ſcripſi in cap* 38, *n:* 92, *tom:* 1.

Dicta

116 Dicta verò ſcribentium † opinio, quòd ſcilicet, judex laicus ſupplere poſſit Judicis eccleſiaſtici negligentiam procedit in cauſis miſti fori tantùm: in quibus, cùm ſit locus præventioni, eccleſiaſtico judice negligente, poterit laicus prævenire, & in his terminis procedunt allegata per Anchar. *conſ. 196. aliàs* 112. *nu. 67. & 68.* & aliorum, qui pro eadem opinione ſcripſerunt; ſed hoc caſu non verſamur in crimine miſti fori: quià ſeminare oriza non eſt de genere prohibitorum, cum ut teſtatur Plin. *lib. 18. cap 7. & lib. 22. c. 25.* in Jtalia maxima eſſet copia, & Theophraſt. quod ſua ætate peregrinum, & illius ſemen ex In-

117 dia illatum fuerat, nullibique † jure illius ſatio prohibita reperiatur, ideò ſub cauſis miſti fori connumerari non poteſt. Surd. *in dict. conſ.* 301. *nu.* 90. *verſ. & non eſt verum, tom. 3.*

Unde Judices ſeculares eorum falcem in alienam meſſem imponere non debent, ſed ad judicem eccleſiaſticum ſuperiorem videlicet, Metropolitanum, Nuncium, vel Legatum, aut etiam Papam, ſi opus fuerit, à quo in eventum recuſationis ſine legitima cauſa cogatur inferior, ad prohibendum clero ne ſeminetur oriza, recurrere debent, per text. *in cap. nullus* & ibi Innoc. *prope fin.* & poſt alios, quos citat Abb. *numer. 2. de jur. patron. & in cap. poſtquam, numer. 8, de elect.* Anchar. *eodem conſ. 196. numer. 7.* & optimè Navar. *in relect. cap. novit, notat. 6. nu. 25 de iud.*

118 Et in ſimili † videmus, quòd quotieſcunque prætendunt laici clericos teneri ad ſubeundem onera, nempè belli, aut aliis de cauſis, eccleſiarum Prælati, & etiam Papa, adiri debent, quorum conſenſus, & auctoritas reſpectivè requiritur, *ut capitulo clericis laicos, §. nos. igitur, de immunitat. eccleſ. in 6. & alijs, de quibus ſupra.*

119 Si verò magiſtratus ſeculares † eorum prohibitione non obſtante ſpeciales, & particulares licentias ſeminandi, & colendi oriza, ut interdum contingere ſolet, conceſſerint: tunc & multo magis Præſulibus eccleſiaſticis eaſdem licentias concedere licebit, cùm ipſi ſint quibuſcumque laicis judicibus majores, *cap 1: in fin. 17. diſtinct. cap. quis dubitet, 96. diſtinct. & Pſal. 81. ver. Ego dixi*, & ideo: quod minori licet, majori illicitum eſſe non debet. Hujuſmodi tamen facultates parce, & non ſine gravi & legitima cauſa laxari debent.

120 In hoc negotio † magiſtratus ſeculares cum Prælatis eccleſiaſticis communi deberent conſenſu providere, ne in agris à civitatibus ſaltem quatuor milliaria, & ab oppidis, & caſtris mille paſſuum non diſtantibus, ſerantur orizæ: quia, cùm illius natura ſit in paluſtribus, & uliginoſis locis naſci, & exareſcere, ut inquit Dioſcorides, idque uſus comprobet, neceſſe erit, ubi naturaliter intra dictum ſpatium paluſtria non habeantur ductu aquarum, quæ ab agricolis peritis in prædia derivari, & ſulcis claudi ſolent arte, ſtagna fieri, in quibus illæ aquæ putreſcunt, aëremque adeò noxium reddunt, ut ex agricolis, & operariis, in hujuſmodi orizæ opere ſeſe exercentibus, quamplures è vivis decedant, caſtraque, oppida, & Civitates, apud quas ſeminantur, inſalubri cœlo depopulantur, ubi incolarum, & civium rara proles, & ſi, qui naſcantur, omnes ante pubertatem intereunt, de quo, & ipſe de viſu, & auditu teſtari poſſum, qui

dum Vicariatus munere fungerem in Epiſcopatu Vercellenſi, & diœceſim viſitarem, in illius agro plura oppida, & caſtra depopulata, incoliſque ſpoliata, ac fere derelicta, comperi, & à quamplurimis incolis, & laborantibus præmiſſa accepi: eſt enim valde abſurdum, ut voracitate quorundam, qui ex ſemine, & cultura orizæ uberiores fructus percipere prætendunt (licet Dei judicio quandoque decocti, & fugitivi recedunt) oppida, & caſtra devaſtentur, & propterea, ut ho-
121 mines pereant, † cum hominum gratia omnia ſint conſtituta, §. *in pecudum in fin ff. de uſur.* & Bart. *in l. 1 numer. 1 ff. de ſtat. hom.*

122 Homo enim † eſt digniſſima creaturarum l. *juſtiſſima* juncta, gloſſ. *in ver. dignitatem, de ædil. edict.* Ideo formavit illum Deus ad imaginem ſuam *Geneſ. 1. & c. 2. de homicid. l. ſi quis in metallum. C. de pœnis* cum pluribus alijs per Cepoll. *in dicta l. juſtiſſime alleg* Matth de Afflict. *in conſtitut. Regni, lib. 2. rubr. 67. de Sacram. præſt. bajul. §. de Burgenſatibus, numer 12.* Unde Ovid.

Pronaque cum ſpectent animalia cætera terram,
Os hominum ſublime dedit, cælumque videre.
Juſſit, & erectos ad ſidera tollere vultus.

Et Virgilius:

Igneus eſt illis vigor, & cæleſtis origo.

123 Propterea homini † omnia ſubjiciuntur. *Geneſ. capit. 1. & Pſalm. 8 verſ. omnia ſubjeciſti.* Nam ipſe eſt compendium omnium rerum, quæ à ſummo opifice creatæ fuere: viderat enim ille ſupremus artifex, omnia fruſtra fuiſſe creata, niſi illis norma daretur, & finis, ad quem res illæ, & univerſa mundi machina creata fuerat. Ideo fecit Deus hominem, tanquam normam omnium rerum, ad cujus finem omnia diſponerentur, *ut in §. in pecudum, & ibi etiam gloſſ. inſtit. de rer. diviſ.* Lud. Gomeſ. *in §. ſupereſt, num. 13 circa finem inſtit. de action.* & cum hominis vita res ſit inæſtimabilis *l. fin. C. de ijs qui dejecer. vel effud.* Matth. de Afflict. *ſuper conſtit. Regni, lib. 1 de clandeſt homicid. § ſi damnatum 11.* illius maxime eſt habenda ratio. Ideo Principes, & magiſtratus minime indulgere debent privatæ paucorum utilitati orizam ſeminantium in totius univerſitatis præjudicium.

125 Nam † priùs debent Reipublicæ, quàm ſingulorum utilitatem, & commodum præ oculis habere, cùm publica utilitas privatæ ſit præferenda, *c. ſcias frater, 7. qu. 1 l. pen. C. de primipil. lib. 12. l pen. ff. de privil. cred.* & Bart. *in auth. de hered. & falcid. num. 4.* Quare ad ſalutem corporum tuendam de aeris ſtatu, & optima ejus qualitate conſervanda impensè eſt invigi-
126 landum: nam toti † in aere verſamur, & vitam in eo ducimus, ita quòd ſine hauſtu ſpiritus ultra horas ſeptem, ſine cibo, ultra totidem dies vita non durat. Macrob. *in ſom. ſcip. lib 1. c. 6 circa fin.* & qui in experientia monet, ſi gravis ſit, & corruptioni obnoxius, quod maxime fit ex gravi ſtagnorum, lacunarumque efflatu, ut ex halatione innumeris morbis mortales inficiat, & extremum vitæ diem approperet, Unde verſus.

Si cupis incolumem vitam traducere, cælum
Effuge corruptum nebulis, nidore, lacunis.
Quodque movet madidus morboſis Africus Eurus.

Hic

Hinc priſci, quorum mens ſemper intenta erat ad egregia, & glorioſa facinora, ſalubres urbium ſitus, cœlumque ſalubre non minus magnifecère, quam reliqua. Ideo urbes conditur cœli temperiem, cœlique bonitatem potiſſimum delegere, quo, & civium vitæ conſulerent, & exteri, hac arte illecti, ad eas habitandas numeroſiores accurrerent, leges etiam, ſcita, & edicta promulgarunt circa ea, quæ ad aëris puritatem conſervandam facerent, pœnis contra minus obſequentes propoſitis, quod etiam accuratè legitur præſtitiſſe, Federicus hujus nominis Secundus Imperator, qui, ut publicæ utilitati proſpiceret, & in ſuis civitatibus, & caſtris aëris ſalubritas conſervaretur, inter alia in conſtitutione Regni utriuſque Siciliæ decreverat, ut ea omnia quæ fœtidum, corruptumque aërem reddere poſſent, extra civitatem ad mille paſſus exportarentur, aut in mari, vel flumine projicerentur, pluribus aliis, ad aërem à putredine liberandum, ſancitis, *ut in conſtit. Regn. Sicil ſub tit.* 48 & ibi etiam gloſſ. *lib.* 3. quam refert Matth. de Afflict. *in conſtit. Regn. lib. 3. de conſerv. aer.* §. *magna fuit, & ſeq rubr.* 34. ubi inquit, Regem ex proprio officio, quantùm in ſe eſt, teneri providere, ne in ſuis civitatibus aëris impuritas ulla fiat, quæ civibus, & ſubditis perniciem pariat. Et rectè quidem.

128 Nam, † ubi impurus aër, ibi & morboſi, & pauci cives; quiſque enim inſalubre cœlum fugit; quod etiam, & in rationabilibus experimento videmus. Imò nec à peccato creduntur immunes, qui peſtifera loca, ſibi ad habitandum eligunt, ut potè Deum tentantes, Abb. *in cap. cum dilecti, num.* 16 *de dol. & contum* quem allegat & ſequitur, Rip. *in tract. de peſt. num.* 8.

129 Unde, † ſicut in multitudine miniſtrorum ſita eſt Regis dignitas, ita, & in paucitate plebis ignominia principis, Salom. *Proverb. capitulo decimoquarto circa fin.* & Dioniſ. Carthuſ. *de quat. noviſſ. art.* 63 *circ. princip.*

Circa hujuſmodi ſtatuentes, eo nomine ſolent ſe tueri, quòd ſtatuta, decreta, & ordinationes magiſtratuum ſecularium circa hanc materiam laicos tantùm comprehendant, qui dum contraveniunt, pœnis comminatis plectuntur: quæ tamen non exercentur in clericos.

Sed licet id extrinſecè veriſimile videatur, tamen, ſi non directè, & expreſſè, tacitè ſaltem, & indirectè eccleſiarum, & clericorum bona comprehendunt, cùm ſine operariis laicis in eccleſiaſticis prædiis, nec oriza ſeminari, nec alio modo clerici ex eorum prædiis redditus percipere poſſint.

130 Quando enim † privilegiatus non poteſt commodè uti ſuo privilegio ſolus, etiam quòd non exprimantur perſonæ neceſſariæ ad illum finem, includuntur tamen in privilegio, *gl. tex. in cap. licet*, §. *cum conceditur*, ubi etiam doctores, *de privil. in* 6. & bene Bald. *in auth. habita, numer* 9 *C. ne fil. pro patr.* Abb. *in c. quam ſit, num.* 1 & ibi etiam Felyn. in terminis poſt alios per ipſum allegatos etiam, *nu.* 1. *de jud. & Barbat.* & Surd. etiam poſt plures per ipſum citatos *in conſ.* 301. *num.* 18. *volum* 3.

131 Unde † etiam ſtatutum, quo imponitur pœna laicis pro facto clerici, dicitur contrarium libertati eccleſiaſticæ.

ſticæ. Jaſ. *in l. 1. n. 9. C. de ind. jud. toll.* per tex. *in c. ſciant cuncti, de elect. in 6.* Bart. *in l. 1. in fin. ff. de iis quæ pœn. nom. relinq.* & Felyn. poſt alios per ipſum allegatos *in cap. eccleſia ſancta Maria numer 99. de conſtit.* & eſt caſus expreſsè compreſſenſus in Bulla Cœnæ Domini, *ſub numer. 16. verſic. nec-non, qui.*

132 Infertur præterea, † quod edictum Principis ſecularis, ne frumentum plus certo pretio ab eo conſtituto vendatur, vi legis nunquam ligabit clericos, Abb. *in repet. cap. Eccleſia ſanctæ Mariæ, num. 15. verſ. item ſi lex.* & ibi Felyn. *numer. 40, in fin. de conſtit.* & ita verbis expreſſis declarat Navar. *in manual. confeſſ. cap. 23. numer 88.*
133 *verſ. quia in re ibi*, quia, † quamvis ii legi ſeculari non ſubjiciantur, ſubjecti tamen ſunt legi naturali, & divinæ, quæ præcipit, ne quis ſua ultra juſtum pretium vendat, & paulò poſt, quamvis charitatis Chriſtianæ foret, ut Principes Eccleſiæ, qui maiore miſericordia reſplendere debent, taxas, & pœnas ſecularium quas ob miſericordiam faciunt, ſuis edictis juvarent *eodem nu.* 88. eandem etiam ſententiam amplexi fuerunt Garz. *de ult. fin. num. 158. cum pluribus ſeq.* Val. *de ſucceſſ. creat.* §. 10. *nu 631. & 658 & §. 25. nu 71.* Bapt. Feret. *conſ. 37. in fin. vol. 1* Barſat. *conſ.* 200. *n* 50. poſt alios plures, Surd. *in conſ. 301. volum. 1.* & Azor. *lib. 5. inſtitut. moral. cap. 12. in fin. tom. 1.*

134 Unde non ſubſiſtit contraria † opinio, quam aliqui tenuerunt, quia laici careant juriſdictione legis condendæ, ſeu edicendi ſuper clericos Dec. *in dicto capitulo Eccleſia ſancta Mariæ, num.* 90. Azor. *eodem capit. 12. §. tertio quæritur cum aliis alibi ſupra allegatis.*

Nec vera eſſet propoſitio, quæ in argumentum contra deduci poſſet, quod, licet,
135 cet, matrimonia inituri † conſtringi poſſint, ne contrahant cum perſonis certi loci; quia dicta propoſitio eſt contra libertatem matrimonii, & reprobata, tam antiquorum canonum diſpenſatione, *ut c. cum locum, & c. gemma, de ſponſal.* quam ex diſpoſitione ſacri concil. Trident. *ut c. 9. de reform. ſeſſ. 24.*

Doctores autem contrarium tenentes loquuntur reſpectu lucri tantùm, quod mulier contrahens contra formam ſtatuti cum forenſe, amittat lucrum, quod alias fuiſſet conſecuta, non autem, quòd propterea matrimonium non teneat, aut aliqua pœna incurratur. Felyn. *in dicto capitulo Eccleſia ſanctæ Mariæ nu. 60. & ſeq.* & ibi Dec. *num. 109. & 120. de conſtit.* & Matth. de Afflict. *ſuper conſtit. Regni lib. 3. rubr. 20. de uxor. non ducen. nu 5.* quia materia matrimonialis eſt de jure poli, & non fori, *& ibi num. 7.* & per Judices eccleſiaſticos cauſæ matrimoniales ſunt cognoſcendæ, ut probavi in *capit. 24. numer. 6. tom. 1.*

136 Ultra † quod dicta opinio non caret difficultate: imò contraria, quòd non amittat lucrum, eſt verior ex deductis per Abb. *in repet. dicto capitulo Eccleſia ſanctæ Mariæ, num. 20. in fin. & per totid.* & Dec. *loco ſupra citato.*

Videmus, etiam quòd ſtatutum civitatis Lucanæ prohibens forenſibus officium procuratoris, non habet locum, nec vires in foro eccleſiaſtico. Anchiaran. *conſ. 18. in quæſtion. nu. 3.* per text. *in capitulo cum deputati, de jud.*

137 Ad quæ firmanda, argumentum † reſte Cardin. Bellarm, adduci poſſet à ignon,

ſignis, & & prodigiis, quæ non rarò Deus oſtendit in eos, qui eccleſiarum immunitatem violare præſumunt, de qua re ait, multa legi apud Tilmannum Brendembachium *in lib. 5. ſacr. collat.* & extare inſigne teſtimonium Baſilii Prophirogeniti Græcorum Imperatoris apud Balſamonem in Nomocanone Phoci in comment. canon. primo Synodi Conſtantinop. primæ, & ſecundæ, quam nos latini octavam Synodum appellamus, omnium ejus tempore calamitatum culpam conferentis in legem quandam Nicephori Phocæ prædeceſſoris.

138 Ex quo lex, † inquit Baſilius, iſta robur habuit, nihil boni penitus in hodiernam uſque diem vitæ noſtræ contigit, ſed potius è contrario nullum omnino genus calamitatis defuit. Itaque legem illam meritò irritam eſſe voluit, ac penitus abrogavit, *ut in 2. controv. gen. cap. 29. circa fin. verſ. quintum argumentum, de cler, libro primo., tomo ſecundo*, &

139 Aiſtulphus Longobardorum, Rex † qui nimis perfide teſtamenta dono prædeceſſorum ejus Beato Petro collata præripuit, & facultates Eccleſiæ Romanæ militibus ſuis dedit, divino judicio, dum venatum pergit, ſubito percuſſus interiit, ut ſcribit Ado *in Chron. anni* 1227. quem citat idem Bellarm. *in 3. controv. gener. lib. 5. cap. 9. §. de Aiſtulpho, tom. 1.* arg. text. *in cap. Ana-*

140 *ſtaſius*, & Federicus II. Imperator Siciliæ & Apuliæ Rex contra libertatem matrimonii conſtitutiones edidit, quibus prohibebatur, ne Feudatarii aliivè eius ſubditi uxores ducere poſſent, aut filias, ſorores, aliaſvè conſanguineas matrimonio collocarent ſine ipſius Regis licentia, unde juſto Dei Iudicio factum fuit, quòd ſemen ejus non eſt ſuper terram, ut teſtatur Matth. de Affl ct. *ead. rubr. 20. de uxor. non ducen. num. 6. & in prælud. conſtit. §. nos itaque, num. 6.*

Ideo, quòd idem Imperator inquit, id fieri in conſervationem honoris ſui diadematis, potius dicendum eſt, id ſibi præparaſſe in deſtructionem animæ, ut argutè vertit Andr. de Iſern. *in conſtit. Regni in eodem tit de uxor. non ducen. in ver. honorem, num: 60. pag. mihi 232.* cum per obliquum matrimonia à Deo inſtituta in Paradiſo prohibere conaretur, *cap. 2. §. his ita, 32. quaſt, 2.*

Vnde talis lex non ligat in foro Dei, Idem Iſern, *ibidem*, ultra quòd fuerunt etjam poſtea per Caro. 2. ejuſdem Sicil. Regem revocata, *ut in cap. item ſtatuimus; quod Comites, & cap. item. ſervetur.*

DE CONFRATERNITATIBVS. Cap. II.

SVMMARIVM.

1 *Clemens Papa VIII, modum. & formam, etiam erectionum confraternitatum, quare inſtituerit.*

2 *Regulares ſalultatem aggregandi habentes*

bentes unam tantum confraternitatem poſſunt aggregare cum conſenſu tamen, & teſtimonio loci.

2 *Confraternitates ſecularium uni tantum Religioni, aut Archiconfraternitati poſſunt aggregari, & quomodo, ibidem.*

3 *Confraternitates debent eſſe erectæ auctoritate, vel Apoſtolica, vel Ordinaria.*

Privilegium eſt ſtrictè interpretandum, ibidem.

4 *Confraternitates non poſſunt aggregari ſine conſenſu, ac teſtimonio ſui Ordinarii.*

5 *Roma caput omnium orbis eccleſiarum.*

6 *Privilegium in abuſum veniens, ceſſat.*

7 *Vitia virtutibus proxima.*

8 *Prædeceſſorum inſtituta alioqui juſta tolluntur, ſi contrarium pariant effectum.*

9 *Ezechias Rex laudatur, quòd ſerpentem æneum deſtruxerit.*

10 *Idem: quod ſupra num: 8.*

11 *Scandala, ut evitentur, plura contra juris regulas conceduntur.*

12 *Pernoctationes, quæ fiebant in vigiliis Sanctorum, quare abrogatæ. Vigiliæ, quæ pridie diei feſti fiebant, quare ſic dicuntur, ibidem.*

13 *Idem, quod ſupra num. 11.*

Epiſcopus ad ſcandalum evitandum ſua poteſt eccleſia privari, ibidem.

14 *Idem quod num. 1.*

15 *Epiſcopi eſt ſcandala auferre.*

16 *Idem, quod ſupra num: 2.*

17 *Quare confraternitates ſecularium uni tantum Religioni, aut Archiconfraternitati poſſunt aggregari, & quomodo.*

18 *Idem.*

19 *Nemo in pluribus eccleſiis debet conſcribi.*

20 *Epiſcopo eſt totius diœceſis cura commiſſa.*

21 *Idem quod num: 4.*

22 *Epiſcopus de ſuo grege rationem reddere tenetur.*

23 *Epiſcopus idem eſt, quod ſpeculator.*

24 *Epiſcopo maxima eſt circumſpectio neceſſaria & vigilantia.*

25 *Homo in malum pronus.*

26 *Carolus Borromæus ſanctæ memoriæ Epiſcopum otioſum acriter reprehendit.*

27 *Parochorum otia notantur.*

28 *Militis laus quæ ſit.*

Imperatoris gloria in quo ſit ſita, ibidem.

29 *Paſtoris animarum laus, quæ.*

Vigilantia animarum curatoribus maximè eſt neceſſaria, ibidem.

30 *Animalia in ſacris litteris oculis plena, quid denotent.*

Oculus in vertice ſceptri apud Aegyptios, quid admoneat, ibidem.

31 *Idem quod ſupra num. 24.*

32 *Epiſcopali munere, quomodo nil iucundius ſit, nihilque laborioſius.*

33 *Ordinariorum juriſdictio in quibus à Gregorio XIII. ad priſtinum ſtatum ſit reſtricta.*

34 *Iuris communis diſpoſitioni ſubjacent, quæ ad juris terminos reducuntur.*

35 *Indulgentiarum communicatio, quæ, & quomodo fieri debeat.*

36 *Archiconfraternitas non poſſunt alias ſocietates pro ſe ſibi aggregare niſi auctoritate Pontificia.*

37 *Delegata facultas ad perſonas non expreſſas minime extenditur.*

38 *Statuta confraternitatum non poſſunt impar-*

impartiri aliis ſocietatibus, niſi ab Ordinario approbata, & conceſſa, ibidem.

Epiſcopo competit confraternitatum ſtatuta examinare, & approbare, ibidem.

39 Idem quod ſupra,

Confraternitates quorſum ſoleant inſtitui, ibidem.

40 Idem. quod ſupra num. 38.

41 Epiſcopum auctoritas maxima, & circa qua.

Idem quod num: 38. ibidem.

Confraternitates poſſunt ab Epiſcopis viſitari, etiam ſi ſint exempta, ibidem.

42 Epiſcopus eſt executor piarum diſpoſitionum teſtatoris.

43 Villæ, & caſtra territorij civitatis præſumuntur eſſe de diœceſi Epiſcopi.

44 Epiſcopus in executione piorum legatorum eſt judex, & procuratorem poteſt coram ſe ad agendum conſtituere.

45 In concurſu 15. Epiſcopus dicitur executor legatorum piorum, in cujus diœceſi bona ſunt ſita.

Decretum in alienatione bonorum debet fieri ab eo judice, cujus juriſdictioni bona ſint ſubdita, ibidem.

46 Teſtator, quando prohibere non poſſit, ne Epiſcopus piam ejus diſpoſitionem exequatur.

47 Et quare:

48 Cadavera ſunt pſalmis, & precibus ſepultura tradenda.

49 Epiſcopus non poteſt diſponere, ut ipſius cadaver contra Eccleſiæ ritum ſepeliatur,

50 Idem, quod ſupra, num: 48.

51 In cadaveribus lachrymas fundere non eſt prohibitum.

Cadaverum Chriſtianorum cura apud antiquos maxima fuit, ibidem.

52 Lacædemonum mos ſuper eadem corpora lugendi.

53 Aegyptij, quomodo defunctos lugebant.

54 Et, quomodo in Italia.

55 Idem, quod ſupra num: 51.

56 Idem.

57 Reſpha concubinæ pietas in cadaver Sauli commendatur.

58 Ob fletum matris ſuper cadaver adoleſcentis, ille à Chriſto fuit reſuſcitatus.

59 Eadem de cauſa Lazarus ad vitam fuit revocatus.

60 Eiulatus maximi ſuper cadaveribus improbantur.

61 Fletus non eſt honor mortuo, ſed hymni, pſalmi, & vita optima.

62 Idem, quod ſupra num. 60.

63 Idem.

64 In cadaveribus lachrymas fundere eſt prohibitum.

65 Ad lamentabilem fletum ſuper funus perſonas conducere non licet.

66 Idem, quod num. 64.

67 Mortem propinquorum, & amicorum non eſſe flendam.

68 Idem.

69 Propinquorum animarum potiùs, quàm corporum mortem eſſe flendam,

71 Quod genus mortis deflendum.

72 Mos lavandi cadavera, à Chriſtianis alicubi etiam hodie ſervatur.

73 Lotio in cadaveribus Epiſcoporum præſertim commendatur.

74 Idem, quod ſupra num: 51.

75 Sepulcra magnifica antiqui extruebant.

76 Non tamen in civitatibus.

Tumulari in civitatibus erat prohibitum, ibidem.

77 In urbe, & circa eccleſias cadavera ſepeliri, quando fuerit permiſſum.

78 Idem.

79 Sepultura vendi, aut ex ea pretium accipi non poteſt.

80 Idem

81 Quare non ſunt vendenda ſepulcra.

82 Mortuis prodeſt, ut in eccleſia ſepeliantur

83 In Cœmeterijs etiam ſepeliri prodeſt.

84 Recedentibus in peccato mortali ſacra loca prodeſſe non poſſunt.

85 Idem.

86 Cadaver cujuſdam oratoris noctis tempore e ſepulcro extrahitur.

87 Animæ defunctorum quatuor modis à peccatis ſolvuntur.

88 In præſenti ſeculo nos invicem, ſive orationibus, ſive conſilijs coadiuvari poſſumus.

89 Quæ animæ defunctorum ſoluuntur à peccatis.

90 Officia pro defunctis, quibus diebus fiant.

91 Ad Epiſcopum ſpectat concedere facultatem quærendi eleemoſynas pijs locis, ubi cadavera debeant ſepeliri.

92 Idem.

93 Regulares procurantes, ut infirmi apud illos ſepeliantur, pœnam incurrunt.

94 Mulier, etiam nupta ſepulturam ſibi eligere poteſt.

Et pater filijs quando, ibidem.

95 Terminos antiquos tranſire quis dicatur

96 Epiſcopus omnia pia loca ſuæ diœceſis habet ſubdita.

Limita, quod continetur, num. 4, ibidem.

97 Declaratur, quod continetur, num. 96.

Declarat, quod continetur, num. 41.

98 Epiſcopi poſſunt viſitare omnia hoſpitalia, & pia loca, eaque corrigere, & reformare.

99 Epiſcopus hoſpitalia, & pia loca ſuæ diœceſis viſitare poteſt.

Oratio ut à Deo exaudiatur, quæ requiratur, ibidem.

100 Epiſcopus in quibus hoſpitalia, & pia loca corrigere poſſit.

101 Idem.

102 Gubernatores hoſpitalium, & confraternitatum ſacr. Congr. & conc. Trid. decretorum tranſgreſſores, Epiſcopus, uti eorundem executor excommunicare poteſt.

103 Forma conſtit. Clement VIII. ſuper aggregatione, & indulgentiarum communicationib[9] eſt diligenter ſervanda

Idem, quòd ſupra num: 35.

104 Actus non valet, præſcripta forma minimè ſervata.

105 Confraternitates, quas indulgentias inconſulto Epiſcopo publicare non poſſint.

106 Confraternitates Corporis Christi, quæ ſunt erectæ, vel erigendæ ex decreto S. Congregationis, Archiconfraternitati de Minerva in Urbe cenſentur aggregatæ.

107 Decretum ſacræ Congregationis ſuper aggregatione omnium Sanctorum Corporis Christi.

108 Confraternitates ſecularium quibus Archiconfraternitatibus poſſint aggregari.

Extenſio ſtatuti non fit, niſi per ſtatuentem, ibidem.

109 Extenſio ſtatuti non fit de perſona in perſonam.

Statutum loquens de uno, de alio contrarium diſponit, ibidem.

110 *In materia diſpenſabili non tantùm excluduntur non expreſſa, ſed etiam, quæ ex propria ſignificatione, latè ſumptò vocabulo, includuntur.*

Indulgentiæ à nemine poſſunt publicari ſine Ordinarij licentia, ibidem.

111 *Privilegia ſunt ſtricti juris.*

Et ſtrictè interpretanda, ibidem.

Privilegium mutatione qualitatis perſonæ privilegiatæ perditur, ibidem.

112 *Privilegium uni Regno conceſſum ad alia Regna non extenditur, indulgentiæ conceſſæ altaribus ſancti Hyacinthi intelliguntur de altaribus in Regno.*

113 *Poloniæ erectis tantum.*

114 *Procemium cauſam finalem indicat.*

115 *Diſpoſitio per verba præteriti temporis non extenditur ad futura.*

116 *Conſuetudo unius provinciæ non extenditur ad alias.*

117 *Indulgentiæ ſunt omnes ab Ordinario recognoſcendæ adhibitis duobus de capitulo.*

Epiſcopus debet indulgentias quaſcunque in ſua diœceſi publicandas recognoſcere, ibidem.

118 *Nemo poteſt abſque Ordinariorum licentia indulgentias publicare.*

119 *Limita, num. 110.*

120 *Indulgentiæ, quæ fuerunt conceſſæ porrigentibus manus adjutrices, revocatæ.*

121 *Indulgentiæ quare concedantur.*

122 *Matrices eccleſiæ ab inferioribus, quomodo recognoſcendæ.*

Declara ibidem.

123 *Pius Quintus indulgentias pro porrigentibus manus adjutrices, &c. revocavit.*

124 *Indulgentiæ gratis à Sede Apoſtolica accipiuntur. Ideo gratis impartiendæ.*

Gratia Dei pretio non vendenda, ibidem.

125 *Idem, quod ſupra num. 121.*

126 *Conſtitutio Pij Quinti ſuper revocatione Indulgentiarum facultatem quæſtuandi continentium.*

127 *Narrativa ſupradictæ conſtitutionis.*

128 *Indulgentiarum, quænam ſub revocatione comprehendantur.*

Indulgentiæ quæſtuandi facultatem, quovis modo continentes revocatæ, ibidem.

129 *Nulli quavis in dignitate fulgenti licet facere quæſtus abſque licentia Pontificis.*

130 *Pius Quintus in ſua conſtitutione mandat Patriarchis, &c. ut publicare faciant dictam ejus conſtitutionem.*

131 *Pius Quintus nil vult obſtare dictæ ejus conſtitutioni.*

132 *Publicatio conſtitutionis Pij Quinti.*

133 *Idem, quòd ſupra num. 128.*

134 *Epiſcopi vigilare debent, ne indulgentiæ expiratæ, vel ſub aliqua revocatione comprehenſæ denuo publicentur.*

135 *Referenti non creditur, niſi conſtet de relato.*

136 *Iudicium non eſt temere de re aliqua ferendum.*

137 *Privilegia pleramque clauduntur cum reſtrictivis clauſulis.*

138 *Eleemoſynarum collectio à confratribus fieri non poteſt, menſis, capſulis, vel pelvibus appoſitis, ſed ſolùm ad formam*

170 *Federicus Secundus Imperator contra Sarracenos crucis vexillum ſuſtulit.*
171 *D. Dominicus hæreſim apud Toloſam gliſcentem coërcuit.*
Idem, quod ſupra num. 169.
172 *Ius idem ſtatuitur, ubi eadem ratio viget.*
173 *Declaratio cap. exſommunicamus, de hæret.*
174 *Indulgentiæ non acquiruntur, niſi adimpleta integra conditione, ſub qua conceduntur.*
175 *Indulgentiarum conceſſio non extendenda.*
176 *Idem, quod ſupra num. 175.*
Qui cruceſignatorum verè gaudeant privilegio eis conceſſo ab Innocent. Papa, ibidem.
177 *Habilitas certarum perſonarum non extenditur ad perſonas inhabiles.*
178 *Confraternitates S. Crucis nomine erectæ, quoad abſolutionum peccatorum, non amplieri gaudent prærogativa quam ceteræ.*
179 *Idem quod ſupra num. 160.*
180 *Decretum irritans, omnia in contrarium geſta annulat.*
181 *Idem, quod ſupra num. 160.*
Idem quod ſupra nu. 166. ibidem.
182 *Confraternitates novam aggregationis formam à Pontifice præſcriptam impetrare debent.*
183 *Dictio eo ipſo, quid operetur.*
184 *Confratres non obtinentes novam aggregationis formam à Pontifice præſcriptam, quibus pœnis plectantur.*
185 *Pœnæ remiſſio Papæ reſervata, non poteſt ab inferiore remitti.*
186 *Verba, ſublata aliter judicandi facultate, in Apoſtolicis litteris quid efficiant.*
187 *Idem, quod ſupra num. 180.*
188 *Omnia, quæ continentur in conſtitutione Clement. VIII. debent obſervari, non obſtantibus, &c.*
189 *Verba, illorum tenores, quid operentur.*
190 *Irregularitatem diſpenſandi facultas revocata.*
191 *Epiſcopus ab irregularitate ex delicto occulto proveniente poteſt diſpenſare.*
192 *Maris magni, & Bullæ aureæ facultas revocata.*
193 *Conjectura opus non eſt in re clara.*
194 *Dictiones, quibusvis, & cujuſcunque quid comprehendant.*
195 *Conſtitutio Clement. VIII. ſuper reformatione indulgentiarum, & aggregationum.*

POST competentis Ordinariorum fori tractatum ad confraternitates, quæ non raró varias ob cauſas Epiſcoporum judicio ſubijciuntur, opportunè deſcendimus, & etiam tractaturi, quæ *c. de Indul.* de quibus in ſecunda parte egimus, poterunt eſſe corrolario.

1 Confraternitates † ſecularium, diſciplinatorum nuncupatæ, Ordinariis non parvi ſunt oneris: cùm earum cauſa ſæpe lites, diſcordiæ, & controverſiæ exoriri ſoleant, ad quas amputandas plures fuerunt perpetuæ editæ conſtitutiones, & noviſſimè præſertim Clemens Papa VIII. ſua perpetuò valitura conſtitutione ſtatuit, atque decrevit, ut in poſterum locorum omnium

Omnium totius Chriſtiani orbis regularium ordinum, religionum, & inſtitutorum, quibus confraternitates ſecularium erigendæ, & inſtituendi facultas conceſſa eſt, & Archiconfraternitatum, & congregationum quarumcunque, quibus alias confraternitates, & congregationes inſtituendi, erigendi, & ſibi aggregandi, illiſque privilegia, indulgentias, facultates, aliaſque ſpirituales gratias, & indulta prædicta elargiendi, & communicandi poteſtas à Romanis Pontificibus, & Apoſtolica Sede attributa fuit, magiſtri,
2 Priores & Officiales, ſeu Superiores † quovis modo nuncupati regularium ſiquidem Ordinum religionum, & inſtitutorum unam tantùm confraternitatem, & congregationem de conſenſu tamen Ordinarij loci, & cum litteris ejus teſtimonialibus, quibus confraternitatis, & congregationis erigendæ, & inſtituendæ pietas apud eos commendetur in eorum, & in quibuſcunque aliis eccleſiis erigere, & inſtituere,
3 † cœterarum verò Archiconfraternitatum, & congregationum dumtaxat, quæ Apoſtolica, vel Ordinaria auctoritate prius erecta, ac nulli alteri Ordini, religioni, &
4 congregationi aggregata ſit, † prævio ſimiliter loci Ordinarij conſenſu, & cum ejus litteris teſtimonialibus, quibus aggregandæ confraternitatis, & congregationis pietas, & officia charitatis apud eos commendetur, ſibi adjungere, & aggregare poſſunt, *ut in litteris ejuſdem Clem. VIII. ſub die ſeptimo Decembris anni.* 1604. *expeditis, & deinde de more in Vrbe publicatis, §. nos pro commiſſo*: Quæ publicatio Romæ facta ſufficit, & omnes afficit, ac, ſi in omnibus Chriſtiani orbis Provinciis, & civitatibus facta fuiſſet, † Roma enim eſt omnium orbis eccleſiarum parens, & caput Capel Toloſ. *in deciſ.* 443 *n.* 2. Gomeſ. *in prœm. Reg. Cancellar. num.* 13. & Azor. *lib.* 5. *inſtitut. moral. cap.* 3. *verſ. ſecunda opinio.*

Tunc enim fit, ut quæ pietatis, & devotionis zelo à Sede Apoſtolica conceſſa ſunt, contrarium quandoque pariant effectum, cautius eſt gliſcenti modo opportunè mederi, quàm permittere, ut paucorum incuria animarum multitudo pravis moribus inficiatur, aut in aliqua contracta labe ſordeſcat.

6 Quia † privilegium, cum incipit eſſe nocivum, ceſſat vel ſaltem debet revocari, ut poſt Abb. *in conſ.* 35. *num.* 3. *par.* 2. quem citat tenet Card. Tuſc. *pract. concl. tom* 6. *concluſ* 733. *numer.* 21. & abutens privilegio ſibi conceſſo, perdit privilegium, *l. Iudæos, C. de Iudæ, cap. privilegium* [illegible] *quæſt* 3. ubi gloſſ. plenè not. *l. qui ſine de neg. geſt. l. libera, ff. de pecul.* Cardin. Tuſc. *eod. tom. concluſ* 754 *nu.* 1.

7 Vicina etiam ſunt ferè † vitia virtutibus, nec veritate, ſed, quadam ſpecie fallente, ſimilia, D. Auguſtinus *contra Iulian. lib.* 4. *cap* 3. nec vitium ullum præſentiùs venenum habet, quàm, quòd ſub virtutis, vel pietatis titulo, venditatur.

8 Hanc ob cauſam, † etiam ſucceſſores prædeceſſorum inſtituta alioqui bona, & pietatem ipſam præ ſe ferentia, cùm poſtea pernicioſa, & contra piam optimamque Pontificum mentem exerceri conſpexerint, ſtatim, vel abrogare, vel immutare ſolent, & debent, *c.* 1. §. *his ita reſpondetur*, 35. *qu.* 1. *c. quia ſancta* §. *verum, quia in fin.* & ibi gloſſ. *in ver. deſtruantur*, 63. *diſtinct. ſuggeſtum*, & ibi Innoc. *in fin.* & Abb. *num.* 3. *de decim.*

Hinc

9 Hinc † immenſè commendatur in ſacris Scripturis Iſraelitarum Rex Ezechias, quòd ſerpentem æneum, quem Moyſes multis annis ante in populi ſalutem erexerat *num.* 21, ex eo quòd filij Iſrael contra Moyſis mentem illi incenſum adolerent, deſtruxerit, 4, *Reg. cap.* 18.

10 Nam quæ primò, † ſine culpa eſſe poterant, ſi poſt in errorem, & ſuperſtitionem vertantur, illicò ſunt Apoſtolica auctoritate deſtruenda, & abolenda, *eod. cap. quia ſancta*, *& d.* §, *verum quia* 63, *diſt.*

11 Hinc, ad evitanda ſcandala † plura etiam contra juris regulas conceduntur, & fiunt, de quibus nonnulla cumulavit Felynus *in cap.* 2, *num.* 2, *de præſcript.*

12 Videmus etiam † pernoctationes, quæ olim à pijs Chriſtianis in vigilijs dierum feſtorum in Eccleſia fieri ſolebant, de quibus D. Ambr. *relatus in cap. noſſe* 76. *diſt.* 1, (ex eo enim vigiliæ dicebantur, quòd fideles in templis in multam noctem vigilias producerent) ob earum abuſum eſſe modò ſublatas, & in jejunium commutatas.

13 Pro bono etiam pacis, & † ad ſcandalum removendum, ſua Epiſcopus Eccleſia, facta tamen illi æquali compenſatione, privari poteſt, Innoc. *in cap. niſi*, *cùm pridem nu.* 4, *verſ. nos dicimus de renunciat.* Abb. *in cap.* 1, *num.* 5, *de elect.* Felyn. *in d. cap.* 2, *nũ.* 2, *verſ. decimo* propter ſcandalum, & ad rem faciunt plura allegata per Rom. *conſ.* 332, *& quoad primum conſultationis num.* 12. *verſ. quoad quartum*, *& uſque in fin.*

14 Hac eadem ratione, † cùm in confraternitatibus toto Chriſtiano orbe erectis ratione privilegiorum, facultatum, & indulgentiarum illis ab Apoſtolica Sede conceſſarum, nonnulli exorti eſſent abuſus, pravæque conſuetudines indies ingruerent: tum ob plurium, quàm neceſſe ſit ad animarum ſalutem, dictorum ſodalitiorum, & confraternitatum erectionem graves lites, diſcordiæ, maximæque interdũ orirentur cõtroverſiæ, vel inter eas, & animarum parochos, vel inter ipſos confratres, aut inter ipſas confraternitates, quæ adeò acerrimè invicem aliquando conflictantur, ut Ordinarijs locorum non leves curas inijciant, eorumque tribunalia indefeſſe exerceant quidvis aliud potiùs, quam pietatem, ad quam adſcriptæ fuerant, ſectantes; bo-

15 ni † paſtoris erat ſcandala, quæ ob hujuſmodi diſcordijs, & litibus provenire ſolent, animadvertere, & illis opportuno occurrere remedio juxt. *cap. hi quoſcumque* 1, *q.* 1. & conc. Trid. *in decret. de obſerv. & evitan. in celebr. miſſ. ſeſſ.* 22.

16 Propterea † motus fuit Pontifex ad minuendum tot ſodalitatum aggregationes, & ad ſtatuendum, ut una tantùm confraternitas legitimè erecta cuilibet Archiconfraternitati, ſeu congregationi aggregandi facultatem habenti in ſingulis civitatibus, oppidis, vel locis, aggregari poſſit, & optima ratione, quia,

17 † præter præfatas cauſas, pluralitas ejuſdem nominis inducit obſcuritatem *l. duo ſunt Titij ff. de teſtam. tut. l. ſi fuerit in princ. ff. de rebus dub.* & Iaſ. *in l. quoties num.* 7. *ff. de verb. oblig.* Nec una ſocietas pluribus

18 Archiconfraternitatibus, ſed uni † tantùm poteſt aggregari, quia non licet ampliùs, quàm unum collegium licitum habere, *l.* 1, §, *non licet ff. de colleg. illic. & l. hac parte ubi* etiam gloſſ. & Bart. C.

de proc. ſacr. ſcrin. lib. 12. Non enim parum animæ ſuæ ſaluti conſulit, qui ſtatuta, & regulas unius Archiconfraternitatis ſervat.

19 Præterea † regulare eſt, quod in pluribus eccleſijs neminem conſcribi oportet *cap. 1, 2, & 3 21, q. 1,* concil. Trid. *in cap. 17, de reform. ſeſſ.* 24 & facit text. *in l. ii quidem* C. *qui nil poſſ. vel non poſſ. lib.* 12.

Ad hæc, ut dictæ conſtitutionis ordi-
20 nem ſequamur, quia † Epiſcopis animarum totus diœceſis eſt cura commiſſa conc. Trid. *cap.* 1, *de reform. ſeſſ.* 23, & in ſpiritualibus tota diœceſis de jure communi eſt territorium Epiſcopi *cap. fin. in fin.* & ibi gloſſ. *in ver, diœceſim, de conſtit, cap, cum Epiſcopus de off, ord in 6,* Abb. *in cap, ab Eccleſiarum num,* 10, *in fin, de off, ordin,* Archid. *in cap, perlectis num,* 22. 25, *diſt, in cap, ſicut num,* 1. *&* 2, 7, *q,* 1, *& l, nulli §. quod ſi in vico,* ubi etiam Bal. *num,* 13, *C. de Epiſc, & cler,* ideo
21 † juris ratio poſtulat, quòd aggregationes, & erectiones confraternitatum fiant, & erigantur de conſe. ſu Ordinariorum, cùm ad eos pertineant eccleſiæ, in quorum diœceſi poſitæ ſunt *cap, omnes baſilicæ,* & ibi Archid. 16, *q.* 7, *cap. ſi quis etiam de conſecr, diſt,* 1, *cap, conquerente §. nos autem,* & ibi gloſſ. *in ver. juriſdictionem,* & Abb *num.* 2, *de off. ord.* laicis
22 verò, † quamvis religioſis nulla eſt facultas de eccleſijs, aut rebus eccleſiaſticis in temporalibus, ſeu ſpiritualibus diſponendi *cap. non placuit cap. laicis cap. præmentis, &c. frigentius* 16, *q.* 7. *cap. Eccleſia S. Mariæ de conſtit, cap, decernimus de jud,* & ibi Doctores omnes, hacque optima ratione Clemens VIII. ſtatuit, ut non, niſi de conſenſu Ordinariorum, confraternitatis erigerentur, inſtituerentur, & aggregarentur, nec quidquid in ſua cujuſque diœceſi fieret, in eccleſijs præſertim, quod ad divinum cultum pertineret, ipſis Ordinarij, eſſet incognitum, cùm oves ſuas illi agnoſcere debeant, & coram Deo de toto grege illis commiſſo rationem reddere teneantur, *Paul. ad Herb. cap.* 13. *cap.* 1. 13. *quæſt.* 1. *in* Concil. Trid. *in cap.* 1. *de refor. ſeſſ.* 6.

23 Nam, † qui ad Epiſcopatum vocatur ad labores, & ad difficultatum faſtigium aſſumitur, eſt enim eccleſiarum regimen onus Angelicis humeris formidandum, concil. Trident. *in cap.* 1, *§. integritas, de reformat. ſeſſ.* In Angelis, *in lib. de cœleſti Hierarch. cap.* 102, quem ſequitur S. Ambroſ. *in lib. de iis, qui init. myſte.* Ideo Epiſcopus ſpeculatoris nomen inditum, ut vigilet, ut paſcat, & exploret, & quod vulgo dicitur, ſuperintendat gregi Chriſti, de quo *apud Ezechiel.* 3. fili hominis ſpeculatorem dedi te domui Iſraël, cui tanta circunſpectio eſt neceſſaria, eaque ſolicitudo, ut nullam ſibi unquam ſecuritatem poſſit polliceri, nec à vigilantia deſiſtere.

24 † Nam aqua ab igne ſubducta ſtatim refrigeratur, & terra, niſi aſſiduè excolatur, ſpinas germinat, & herbas gignit, vel noxias, vel inutiles, juxta illud.

Neglectis ureda ſelix innaſcitur agris.

25 In malum † prona eſt hominis natura, ut apud Apoſtolum. Non enim, quod volo bonum, hoc facio, ſed, quod nolo malum, hoc ago, *ad Rom. cap.* 7. unde verſus.

Cum meliora probem, deteriora ſequor.

Ideò

Ideò numquam deſunt, quæ ſint convellenda vitia, & pravitas, aut corruptela griſcens, quæ ſit comprimenda, imò omnibus in rebus nova ſunt auxilia modò ſpiritualia, modò temporalia molienda. Nam, ut ait D. Hier. *lib. 3. ad Pelag.* Quomodo, qui adverſo flumine lembum agit, ſi manum fortè remiſerit, ſtatim retrolabitur, & fluentibus aquis, quo non vult, ducitur: ſic humana conditio, ſi parum ſe remiſerit, diſcet fragilitatem ſuam.

26 Unde † B. Carolus Borromæus Epiſcoporum exemplar, in ejus vita acriter reprehendiſſe legitur Epiſcopum quendam, qui ad eum ſcripſerat, ſibi parum eſſe negotij, utpote vocem Epiſcopo prorſus indignam. Nemini, vel medio-
27 criter ſedulo, ac diligenti † ulla unquam dies ſufficit rebus ſuis agendis, & tamen non deſunt ex animarum curatoribus, qui, quaſi in tuto ſint omnia, ſub tanta ſarcina ſoleant feriari, omnibus prorſus animi curis ſoluti; non advertentes, ineffabilem Chriſti Jeſu in ſuas animas ſolicitudinem ſanguinolentos Apoſtolorum labores, ut eas Domino lucrifacerent, arctiſſimam in die noviſſimo rationem, non ſolum earum rerum, quas commiſerunt, ſed etiam earum, quas pro ſuſcepto munere omiſerunt, reddendam eſſe.

28 Laus militis † ea eſt, ſi in conflictu fortis, in expeditione vigil, evaſerit. Tota Imperatoris gloria, in mira celeritate, & vigilantia conſiſtit, Artium & diſciplinarum vis, & vita, in diligentia ſita eſt. Remove diligentiam, omnia jacebunt, Hieronym. Oſorius *de inſtit. reg.* eodem
29 modo paſtoris animarum † laus ea eſt, ſi ſuper gregem ſuum vigilet. Nec cœpiſſe ſufficit, nam in via vitæ non progredi, regredi eſt, D. Bernard. *ſerm. 2, de Purif.* de hac vigilantia non ſemel nos admonet Apoſtolus, ut *in 2, ad Thimot. 3,* Tu verò vigila, in omnibus labora, *& in Act. Apoſt.* Attendite vobis, & univerſo gregi, in quo vos Spiritus Sanctus poſuit Epiſcopos regere eccleſiam Dei. Et paulò poſt, propter quod vigilate. Ad quod etiam alludit illud Ieremiæ *cap. 1.* Quid tu vides Ieremia. Virgam vigilantem ego video,
30 & † apud Ezech *cap. 1.* Deſcribuntur animalia illa, quæ totum corpus plenum oculis habebant, indicantia attentionem, & circumſpectionem maximè neceſſariam. Hinc apud Ægyptios in vertice ſceptri oculus porrigebatur, quo Principis vigilantiam, ac poteſtatem ſignificarent, & in ædium ſacrarum veſtibulis leones effingi ſolebant, qui ſacerdotum oſtenderent vigilantiam.

31 Quæ, † licet ſacerdoti cuique inferiori animarum curam gerenti neceſſaria ſit; maxima tamen, & præcipua perpetuò imminet Epiſcopis, quorum munus eſt purgare, illuminare, & perficere populum D. Dionyſ. *de eccleſ. Hierarch. cap. 1. & ſeq.*

32 Propterea † S. Auguſt. ſcripſit, Epiſcopali munere nihil jucundius, & optabilius eſſe, ſi perfunctoriè, aut adulatoriè res agatur. Sed nihil apud Deum damnabilius, nihil verò laborioſius, aut periculoſius, ſi ſedulò, & fideliter exercautur, at nihil apud Deum beatius, ſi eo modo militetur, quo noſter Imperator jubet *in Epiſt. 1408, relat. in cap. ante omnia 4. diſt.* In hujuſmodi labore, & periculo verſabatur Paulus, dum dicit in-

inſtantia mea quotidiana ſollicitudo omnium Eccleſiarum 2, *ad Corinth. cap.* 11.

33 Quamobrem † (ut inſtitutam rem proſequamur) ne Ordinariorum juriſdictio aliqua in parte perſtringatur; ſed, ut oves ſibi creditas juxta antiqui juris communis, & decretorum ſac. concil. Trident. diſpoſitionem liberè regere, & ad viam ſalutis dirigere poſſent Gregor. Papa XIII. litteras Pij V. pro regularibus, ac in omnibus, & quibuſcumque in eis contentis, eam deinceps diſpoſitionem, atque deciſionem pro ſubjecta materia futuram eſſe, quæ, ſive ex jure veteri, ſive ex ſacris ſacri concilij Tridentini decretis, ſive aliàs legitimè ante dictarum litterarum conſtitutionem editæ erunt, &, ſi ipſæ non emanaſſent, futura fuiſſent, ad æquam diſpoſitionem, & deciſionem ſuumque priſtinum, & integrum ſtatum, ac terminum illa reduxit, & omnia in contrarium facientia ſuſtulit, & abrogavit, *ut in litteris ejuſdem Greg. Papa XIII. ſub Dat. Romæ Kal. Martij anno* 1572. *de quibus in Bul. Rom. cap.* 15.

34 Et, † cùm fuerit reducta ad terminos juris, & decretorum ſacri concilij Trid. remanent ſub eorundem decretorum, & juris communis diſpoſitione; Bar. *in l. ſi & milites*, §, *ſed & fortaſſis*, *ff de excuſ. tut.*

35 Confraternitatibus verò, † & congregationibus erigendis, inſtituendis, ſeu aggregandis ea tantùm privilegia, indulgentias, facultates, aliaſque ſpirituales gratias, & indulta, Ordines, & religiones concedere poſſunt, quæ eiſdem Ordinibus, & religionibus inſtituendis, ſeu Archiconfraternitatibus, & congregationibus, aggregationibus nominatim, & in ſpecie, non autem per extenſionem, vel communicationem illis quovis modo conceſſa ſunt, & illa quidem, non ſub generalibus verbis, vel ad inſtar, ſed expreſſè, & in ſpecie communicare valent, *ut in eadem conſtit.* §, *huic verò*

36 Archiconfraternitates autem † & alij confraternitates ſibi aggregantes, ſeu erigentes, id præſtant auctoritate illis à Pontificibus delegata; cujus vigore poſſunt aggregare ſeu erigere, & gratias communicare;

37 ſed Societates † aggregatæ, aut erectæ, vel quibus privilegia, indulgentiæ, & aliæ gratiæ ſunt communicatæ, non poſſunt eaſdem alijs communicare, quia delegata facultas ad alias perſonas, quàm expreſſas, prorogari non poteſt, *c. P. & G. in fin.* & ibi Abb. *in princ.*, *& num.* 13, *de offic. deleg.* Archid. *in cap. rogo*, *num.* 3, 11, *q.* 3. Bart. *in l.* 1. *num.* 6, & ibi Bald. *etiam num.* 6, *ff. de jud.*

38 Statuta verò † pro regimine confraternitatum edita confraternitatibus, & congregationibus erigendis, inſtituendis, & aggregandis, & quibus communicationes privilegiorum fiunt, impertiri non poſſunt: niſi prius ab Epiſcopo diœceſano examinata, & pro ratione loci approbata fuerint, quæ nihilominus ejuſdem Epiſcopi decretis, ac moderationi, & correctioni in omnibus ſemper ſunt objecta, *ut in eadem conſtitutione* §, *ſtatuta autem.* Cùm enim confraternitatum ſtatuta ad Dei cultum, aut animarum ſalutem, ſeu ad pauperes ſuſtentandos ſint inſtituta.

39 Epiſcopi etiam, † tamquam Sedis Apoſtolicæ delegati, ex officio juxta ſacrorum

crorum canonum diſpoſitionem eadem ſtatuta recognoſcere, & ad animarum ſalutem moderari, & exequi facere debent privilegijs, aut ſtatutis, & conſuetudine, etiam immemorabili, non obſtantibus, concil. Trid. *in cap. 8. de reform. ſeſſ. 22.*

40 Ideò † vigore ejuſdem conſtitutionis ſtatuta confraternitatum moderationi, & correctioni Epiſcoporum ſunt expreſsè ſubjecta, *ut in d. §. ſtatuta autem,* & conc. Trident. *eod. cap. 8. in fin.*

41 Maxima quidem eſt † Ordinariorum auctoritas, Anchar. *conſ. 155. num. 7.* quem citat, & ſequitur Card. Tuſc. *pract. concl. tom. 3, concluſ. 254,* præſertim in concernentibus confraternitates, & alia loca pia, quæ etiam, ſi ſint exemptionis privilegio munita, eorumque cura, & adminiſtratio ad laicos pertineat, ab Epiſcopis, tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatis, poſſunt viſitari, *Clem. quia contingit §, ut autem præmiſſa de relig. dom.* & concil. Trid. *in cap. 9 de refor. ſeſſ. 22.*

42 Sunt etiam Epiſcopi † in caſibus à jure conceſſis omnium piarum diſpoſitionum, tam in ultima voluntate, quàm inter vivos executores, *ut in eodem cap. 8. ſeſſ. 22. cap. nos quidem cap. ſi hæredes cap. tua nobis, & cap. Ioannes, de teſtam. dict. Clem. quia contingit, verſ. nos in Curiam de religio. dom.* & etiam de jure civili, *ut l. nulli, C. de Epiſc. & cler.* quod etiam ſervat, & tenet curia Archiepiſcopalis Neapolitana, *ut in rit. ult. num. 1, & 2.*

43 Et omnes † villæ, & Caſtra, quæ ſunt de territorio civitatis præſumuntur eſſe de diœceſi Epiſcopi, qui tanquam diœceſanus, exequi debet teſtamenta ut in ipſis facta, *ut dict. l. nulli,* & ibi Bald. *num 13,* C. *de Epiſc. & cleric.* in cauſa hujuſmodi
44 legatorum piorum, † quorum executio ad ipſum ſpectat, poteſt Epiſcopus etiam eſſe judex, & conſtituere procuratorem ad agendum coram ſe, Gemin. *conſ. 2. 14.* quem citat, & ſequitur idem Card. Tuſc. *tom. 3, concluſ. 257, num. 7.*

45 Sed in concurſu † ille Epiſcopus dicitur executor, in cujus diœceſi ſita ſunt bona diſtribuenda, non autem ille, in cujus juriſdictione teſtator morabatur, quia, ſicut decretum neceſſarium in alienatione bonorum interponi debet per illum judicem, in cujus juridictione ſita ſunt bona, ita etiam executio ſpectat ad illum Epiſcopum in cujus juriſdictione ſita ſunt, ut poſt Roman. *conſ. 250 in prin.* quem citat & ſequitur Card. Tuſc. *tom. 3. concl. 293, num. 27.* quem vide de hac re in eadem concluſione plura ſuo more diſertè diſſerentem.

46 Nec poteſt teſtator prohibere, † quominus Epiſcopus exequatur ejus voluntatem in concernentibus diſpoſitionem ad pias cauſas factam; ſi executor nominatus adimplere diſtulerit, *& in auth. de Eccl. tit. §. ſi quis autem pro redemptione,* & ibi Bart. *in princ.* & gloſſ. *dicto cap. tua nobis in ver. interdici,* & ibi Abb. *num. 5,* & idem tenet Feder de Sen. *conſ. 293, per tot.* quem citat, & ſequitur idem Card. Tuſc. *ex concluſ. 293, num. 38,* ubi dicit, quòd ſive teſtator dederit executores, & deſierint, vel negligentes fuerint, ſive non dederit, & utroque caſu prohibuerit, ne Epiſcopus ſe intromittat, hoc non obſtante, Epiſcopus erit executor contra diſpoſita à teſtatore *per auth. licet C.*
47 *de Epiſcopis, & Clericis,* quia † privata diſpoſitio teſtatoris non poteſt generalem

lem inſtitutionem legis, vel canonis immutare, *cap. ſic quidem* & ibi Archid. & Præpoſ. *num.* 2, 10, *quæſt.* 1, *l. nemo poteſt* & ibi Bar. *num.* 1, *& ff de leg.* 1, & dicta gloſſ. *in ver. interdici.* & Bald. *in d. auth. licet C. de Epiſ. & cler.* Ut in ſimili videmus, teſtatorem non poſſe diſponere, ut contra communem Eccleſiæ uſum corpus ſuum ſepeliatur.

48 Ideò, † cùm cadavera ſint eccleſiaſticæ ſepulturæ juxta pium Eccleſiæ ritum, cum pſalmis tantummodo, & pſallentium vocibus deferenda, *ut c. qui divina* 13, *quæſt.* 2.

49 Si quis teſtator † aliter mandaret, ut ſcilicet, cum tubis, & cantibus profanis, aut aliter contra communem, & piam Chriſtianæ ſepulturæ conſuetudinem ſepulchro traderetur, ut diſpoſuit quidam doctor, qui mandavit, cadaver ſuum ſepeliri cum tubis, & indui familiam ſuam de roſato; talis diſpoſitio eſſet beſtialis, & non ſervanda, ut inquit Paul. de Caſtr. *in l. non oportet C. de his, qui, ut indign.*

50 Qui verò divina vocatione † ab hac vita recedunt, cum pſalmis tantummodò, & pſallentium vocibus debent ad ſepulchra deferri. Nam funebre carmen profanum, quod vulgò defunctis cantari ſolet, vel in pectoribus ſe, aut proximos, aut familias cedere, eſt omninò prohibitum, ſufficit autem, quòd in ſpe reſurrectionis Chriſtianorum corporibus famulatus divinorum impenditur canticorum: Religioſis aliter fieri eſt prohibitum, & ſic Chriſtianorum per omnem mundum humari oportet corpora defunctorum, concil. Toletan. 3, *cap.* 22, *& cap. qui divina*, 13, *quæſt.* 2.

Magna fuit apud antiquos Chriſtianos

51 † cura cadaverum, qui hominem ubi primùm mortuus fuerat, lavabant, *Act. Apoſt. cap.* 9. Euſeb. *lib.* 7, *cap.* 22, & ſuper cadavera plangebant: curaverunt Stephanum viri timorati, & fecerunt planctum magnum ſuper eum, *Luc. Act. cap.* 5, Et Apoſtolus Paulus plorantes ſuper mortuos ſpe reſurrectionis conſolatur ad Theſſalon *Epiſt.* 1, *cap.* 4, &, conſuetudinem ſuper mortuos lugendi antiquam eſſe teſtatur, Orig. *lib.* 3, in Iob & D.

52 Hier. *in Ep. ad Euſt.* de obitu Paulæ. † Lacædemonibus erat mos mortua hominum corpora lugendi diebus undecim, *l. Licurgus tempus præfinitum* Io. Boem. *de moribus om. gen. lib.* 3, *c.* 3. *ſub fin.* Tartari triceſimo die in funeribus luctum finiunt. Idem *l.* 2, *cap.* 10, ut etiam Germani, qui tamen mortuo ter juſta perſolvunt, primo videlicet die, ſeptimo, & triceſimo,

53 *Idem lib.* 3, *cap.* 12, *circa fin.* † apud Ægyptios, ubi aliquis defunctus eſt, propinquos omnes, & amici Dei turpato luto capite lugentes civitatem, quoad mortuus ſepeliatur, circumeunt interim, neque lavantur, neque vinum capiunt, aut cibum, niſi vilem, nec veſtibus utuntur ſplendidis, aliaque habent in curando, & ſepeliendo cadavera inſtituta, ut non minus ſingularia ſint, quàm admiranda, *idem lib.* 1, *cap.* 5, *circa fin.*

Talis enim Aſſyriorum luctus in funeribus, qualis eſt apud Aegyptios in Italia

54 quoque, † & apud Chriſtianos defunctorum exequiæ diverſo licet more lugeantur; alij enim veſte lugubri obvoluti magis, quàm veſtiti mortuum vario dierum ordine luctu proſequuntur, alij lamentabili fletu cadavera ſepulturæ tradunt. Nec certe negari poteſt, triſte, &

& lugubre admodum ſpectaculum eſſe, cum cadaver intuemur exangue, immobile, fœtidum, eſcam paulo poſt vermibus futurum, quod pauló ante animatum, mobile, agile, & ad omnia operanda idoneum videbamus: ideo non vitio dandum, ſi propinquorum, aliorumve, quos diligimus, mortem doleamus, cùm propter pietatem mortuos lugere non prohibeamur, & nobis in hac re manifeſta tradita fuerint exempla à ſanctiſſimis viris compluribus, quos in ſacris litteris amicorum, & propinquorum mortem doluiſſe, & ploraſſe, legamus. *cap. ubicunque*, §. *hac autem*, & ibi gloſſ. *in fin. q.* 13

55 Fili, † inquit Eccleſiaſtes, in mortuum, produc lacrymas, & quaſi dira paſſus, incipe plorare, & ſecundum judicium contege corpus illius, & non deſpicias ſepulturam ejus, Idem Eccleſ. *cap.* 38, *num.* 16, & ſuprà mortuum plora, deficit enim lux ejus, *idem eccleſiaſt. cap.* 22.

56 Ideò † lugebat populus Iſraëliticus Moyſen diuturno 30, dierum planctu, *Deut. cap. ult. circ. fin.* obitum Saulis, ita Rex David eſt contriſtatus, ut æternam poſteritati ſanctæ in hoſtem chari tatis memoriam reliquerit 2. *Reg. cap.* 1. idem ſuper tumulum Abner lacrymarum vim maximam fudit, *ibid. c.* 3. *circ. fin.* in morte verò Abſalonis, quos ejulatus emiſerit, teſtatur ſcriptura, *ibidem cap.* 18. & 19.

57 Commendata fuit Reſphæ † concubinæ pietas, ob pium in cadaver Saulis officium præſtitum, *ibidem cap.* 21, *circa med.* longo fletu ſepulturæ traditus fuit Iudas Machabæus ab univerſo populo, & multos dies poſt lugubri planctu miſerandum tanti viri interitum deplorabant,

58 1, *Machab. c.* 9. *cir. med.* & unicus † viduæ filius adoleſcens vita functus ad matris fletum fuit à Chriſto à mortuis excitatus, *Lucæ cap.* 7, ac una cum Marthia, & Mag-

59 dalena ſororibus † lacrymatus Jeſus ad ſepulcrum Lazari fuit viſus lacrymari, *Ioan. cap.* 11, qui tamen non flevit Lazarum mortuum, ſed ad vitæ hujus ploravit ærumnas reſuſcitandum, *cap. qui divina* 13, *quæſt.* 2, & Durand. *de mod. gen. conc. celebr. rubr.* 6, *nu.* 2, Cœterum, ſi in hujuſmodi fletibus, ac lacrymis, modum excedemus, non mediocrem vituperationis notam nobis ipſis incurrimus.

60 Hinc † Eccleſiaſtes, cap. 22. Modicum inquit plora ſuper mortuum, quoniam requievit. Ideò eorum mos maximè eſt improbandus, qui putant nobiliorem defuncto honorem præſtari, quo altiores ejulatus emittuntur, vel luctus per dies multos fit productior. Vnde D.

61 Ioan. Chryſoſt. † honor, inquit, mortuo non eſt fletus, nec ejulatus, ſed hymni, pſalmi, & optima, & tamen pluribus in locis ante publicationem ſacri conc.

62 Trid. uſu receptum vidi, † quod defuncti ædes, univerſa vicinia, & familia conflebat, ubi circum cadaver maximo cũ clamore, & ejulatu circunſtabat, & deinde illud in eccleſiam mulieres præcipuè linteo oblongo capite contectæ lugubri planctu altis vocibus clamando, & flendo comitabantur, ubi depoſito feretro, dum per ſacerdotes juſta de more fiunt defuncto clamores, & planctus cum ſacerdotum cantu permiſti continuabant, uſque dum cadaver ſepulcro conderetur, cri-

nes

nes interim, quandoque ſubridendo, genas laniando, & brachia nudando, ut etiam antiquis, & ethnicorum temporibus fieri ſolebat, qui ita mortuos lugebant, quaſi animæ cum corporibus moriantur, & deſperata ſit omnis futuræ ſalutis exſpectatio, pectora tundunt, ululatibus, vocibuſque nefandis aures omniũ implent, Card. Paleott. *in Archiepiſcop. Bononien par. 3. in monit. haben. in funer. exempt.* 1. quæ in antiqua præſertim lege prohibentur, *Levit. cap.* 19. ubi per
63 Moyſen † inquit Dominus, ſuper mortuo non incidetis carnem veſtram, neque figuras aliquas aut ſtemmata facietis vobis, *ut in Deuteron. cap.* 14. non vos incidetis, nec facietis calvitium ſuper mortuo.

64 Et apud Chriſtianos † ijs Chriſtianæ pietatis officijs maximè repugnant, quæ debentur propinquis, & amicis, qui ſic Deo volente, in cujus manu eſt vita, & mors, ab hac vita ad aliam migrarunt, ubi bonorum operum ſuorum præmia reportabunt. De immoderato hujuſmo-
65 di mœrore intelligit † Paulus Apoſtolus, dum, inquit, nolumus vos ignorare de dormientibus, ut non contriſtemini ſicut, & cœteri, qui ſpem non habent, *ad Theſſalon. c.* 4. Illud magis execrandum, quod fit à nonnullis, qui viros, & mulieres ad lamentabilem fletum, ſuper funus pecunia conducunt, qui circa cadaver plorantes defuncti vitam alioqui, dum viveret forte perverſam, & impiam factaque collaudent. Ideo Divus Cypria-
66 nus: † nobis, inquit, ſæpè relatum eſt, fratres noſtros non eſſe lugendos accerſione Dominica de ſeculo liberatos, cùm ſciamus, non eos amitti, ſed præmitti, recedentes præcedere, ut proficiſcentes, deſiderari eos debere non plangi, neque accipiendas eſſe hic atras veſtes, quando illi ibi indumenta alba jam ſumpſerint, occaſionem dandam non eſſe gentibus, ut nos meritò, ac jure reprehendant, quod, quos vivere apud Deum dicimus, & extinctos, ac perditos lugeamus, unde fratres defunctos lugeri, ac plangi omninò prohibet, *ut in ſerm. de mortalit.* & *cap. quem præpoſterum*, 13, *q.* 2, præterea
67 † lugere, ac deplorare, ac lamentari eos qui de hac vita decedunt, ex puſillanimitate contingit, D. Ioan. Chryſoſtom. *Homil. 26. cap* 11, Epiſt. ad Hebr. *dicto cap. ubicumque ſepeliantur, eadem quæſt.* 2, In quo turpe eſſet omninò, Chriſtianos lumine cœleſti illuſtratos, ac de carnis reſurrectione certiſſimos ab ethnicis aliquibus ſuperari, qui tanto animi robore, tantaque fortitudine, obitum ſuorum ſuſtinuiſſe leguntur, ut nec cultum quidem, aut veſtem mutarint, vel affectum aliquẽ oſtenderint, tantum abeſt, ut viſi fuerint muliebriter lacrymari, Val. Maxim. *lib.* 5. *cap.* 10. de Thaletis Mileſij fortaſſe
68 edocti ſententia, † qui dicebat, mortem non eſſe flendam, cum inter vitam, & mortem nil interſit, cum utraque res æquè ſecundum naturam eſſet, nec mortem malam magis eſſe, quam nativitatem, Bruſon. *lib.* 7. *c.* 14. Iidem tenebant, fletum nil ad mortuos prodeſſe. Vnde Solon, cum filium lugeret ſibi defunctum, dicenti cuidam, ut luctui parceret, cum nihil proficeret, & propterea hoc inquit lacrymor, quia nihil proficio, Idem Bruſon. *lib.* 4. *cap.* 10.

69 Cœterum † non eſſe dolendam, propinquorum, & amicorum mortem à Domino admonemur, dum viduæ illi Naim

Naim dicebat noli flere, *Luc. cap.* 7. & mulieribus ad Calvariæ montem Dominum ipſum jam jam moriturum comitantibus Filiæ Hieruſalem nolite, inquit, flere ſuper me, *Luc. c.* 22.

70 Mors animæ † potius deflenda, quàm corporis, quæ miſerè moritur ob peccatum commiſſum, quo nihil turpius, nil triſtius, nil magis metuendum reperiri poteſt Carp. Paleot, *ibidem exemp.* 4. ita, ut etiam corporalis mortis cauſa exſtiterit, dicente Apoſtolo, per unum hominem peccatum intravit in mundum, & per peccatum mors *ad Rom. cap.* 5, ad quod, & illud facit Biantis Philoſophi,

71 qui, † rogatus, quòd genus mortis malum eſſet, quod, inquit, legibus eſt conſtitutum, ſentiens, eam mortem malam eſſe, & delendam, quam delictis turpiter, & ignominiosè promeruimus, & debitum lictori, ac carnifici præſtamus officium, & illorum mortem eſſe deplorandam, qui ob malefacta dant pœnas, trad. Paul. Manut. *in Apophteg. in Socrate lib.* 3, *num*, 53, cui optimæ conferunt, quæ ſcripſit Macrob. *in ſom. Scip. capit.* 13, *ant. fin. lib.* 1, quæ omnia intelliguntur de exceſſu in morte defunctorum.

72 Laudabilis verò mos † ubi eſt, ut corpora defunctorum ante humationem laventur non eſt improbandus, & eum morem fuiſſe in Gall jis refert S. Gregorius Turonen. *in lib. de gloſſ confeſſ. cap.*

73 104, &, hodie nedum improbatur, ſed † commendatur præcipuè in humatione cadaverum Epiſcoporum, quorum corpora a cubiculariis ipſorum defunctorum aqua calida cum vino, & herbis odoriferis ſunt lavanda, & mundanda, & ſi ita hæredibus videbitur, poſſunt etiam aperiri, & aromatibus condiri, quo caſu eorum inteſtina ſtatim in eccleſia debent ſepeliri, *ut in Cerem. lib.* 2, *cap.* 38, §, *convocet.*

74 Maxima enim cura adhibebatur † in defunctorum corporibus ſepeliendis, quoniam ungebantur, & myrrha, & aromatibus condiebantur, ut teſtatur S. Gregorius Papa *in cant. anno lib.* 4. *cap.* 32, Geneſ. *cap.* 5, & plures citat Malon. *in opere de ſacr. Synd. cap.* 1, *ſub num.* 14. & in eccleſijs occidentalibus, quæ fieri ſolita eſſent in unguendis, & veſtiendis defunctorum corporibus, explicat Pruden. Hymno ſequente.

Hinc maxima cura ſepulcris,
Impenditur, hinc reſolutos
Honor ultimus accipit artus,
Et funeris ambitus ornat
Candore nitentia claro
Prætendere lintea mos eſt,
Aſperſaque myrrha Sabæo
Corpus medicamine ſervat,
Quidnam ſibi ſaxa cavata
Quid pulchra volunt monumenta,
Res quod niſi creditur illis
Non mortua, ſed data ſomno.

75 Extruebant etiam veteres † magnifica ſepulcra, ut teſtatur S. Io. Chriſoſt. *in homil.* 79, *in Ioan. cap.* 17, & hoc eſt notiſſimum fere in omnibus mundi partibus, & præcipuè in Urbe Romana, in qua, etiam modernis temporibus conſtruuntur. Antiquis enim temporibus ſe-

76 peliebantur cadavera † extra civitatem, ut plurimùm eccleſiæ extra civitates, & oppida ædificantur, ut etiam hodie per totam Italiam pluribus in locis conſpici poteſt, & corpora mortuorum in civitatibus tumulari prohibitum erat

de jure Cæſareo, ne civitas corrumpere-
tur fœtore, *ut in l. mortuorum*, C. *de relig*
& ſumpt. ſun. gloſſ. *in cap. cum gravia* 13.
q. 2, Adrianus etiam 40. aureorum pœ-
nam ſtatuit in eos, qui in civitate ſepul-
crum faciunt, locumque juſſit publicari,
& corpus inde transferri eadem magiſtra-
tibus pœna imminente *l.* 3, §, *Divus*
Adrianus, *de ſpol. viol.* & fuit etiam
prohibitum, ne tumularentur in baſili-
cis Sanctorum per conc. Bracaren *in*
cap. 36.
77 Romæ autem † principalia Cœmeteria
erant extra Vrbem: poſtea, pace eccle-
ſiæ data, intra Vrbes ad templorum limi-
na, ut *cap. præcipiendum* 13, *quæſt.* 2, ubi
etiam gloſſ. Duran. *de modo gen. concil. cel.*
rub. 11, *num.* 1, *par.* 3, *tract. tom.* 13, & de-
inde in ipſis templis, ut ſepelirentur,
mos inolevit, *ut cap. nullus mortuus ead.*
quæſt. 2, *l.* 2, C. *de ſacroſanct. eccleſ.* & Du
rand. *eadem rubr.* 11. *num.* 1.
78 Lycurgus † primus fuit, qui laconis
permitteret, in Vrbe ſepeliri cadavera
tamen etiam circa templa ſortiri monu-
menta Io, Boem. *de mor. gen. de Europa*,
lib. 3, *cap.* 3, *circa med.*
79 Pro ſepultura tamen in Eccleſia † fa-
cienda Epiſcopus, aut parochus, nec qui-
vis alius, quidquam accipere poſſunt,
cùm hoc ſit prohibitum, *ut cap. quæſt. eſt*
nobis, *cap. poſtquam*, *cap. in eccleſiaſtico*,
ead. 13, *quæſt.* 2, *& cap. abolendæ de ſepult.*
Duran. *de mod. gener. conc. celebr. p.* 1. *rub.*
20. *n.* 7, *par.* 2, *cap* 3, & Rip. *in tract. de*
poteſt. de rem præſent, conc. poſt num, 108.
per cap. non ſatis, *& ſeq de ſimon.* ubi te-
net, conſuetudinem, aliquid pro ſepul-
tura exigendi, non valere, nec eſſe ſer-
vandam, *ibidem numero* 109 *cùm ibi*
multis cumulatis, quem omnino vide,
80 quoniam † omnia quæ de terra ſunt, in
terram convertuntur, Memento homo,
quia terra es, & in terram ibis, Geneſ.
cap. 3. *Eccleſ.* 40, Quid terra es, & terram
vendis. Recordare, quia non hominis,
ſed Domini eſt terra, & qui habitant in
ea *Pſalm.* 23, gratis accepiſti à Deo, gra-
tis da pro eo, *dicto cap. in eccleſiaſtico*, *ea-*
dem quæſt. 2. Hieremias Epiſcopus Ra-
81 menſis † cur non ſint vendenda ſepulcra,
addit rationem, quod ſit terra illa conceſ-
ſa putredini, & non deceat de alieno lu-
ctu facere compendium, ut in Epiſtola
ad eccleſiam Terracenſem, eſt tamen li-
citum pro luminaribus, & eleemoſynis
moderatis, juxta laudabilem conſuetu-
dinem, aliquid accipere pro officijs, quæ
fiunt in cadaverum tumulatione, & ec-
cleſiæ manutentione:
82 Prodeſt † enim mortuis, ſi in eccleſia
ſepeliantur, eò, quòd eorum proximi,
quoties ad eadem ſacra loca veniunt, ſuo-
rum, quorum ſepulcra aſpiciunt, recor-
dantur, & pro eis Domino preces fun-
dunt, Sanctus Gregorius *lib. Dialog cap.*
50, *relictum, in capit. cum gravia*, 13 *quæſt.*
2, tum quia ſpecialiter commendantur
patrocinijs illorum Sanctorum, in quo-
83 rum nomine dedicata eſt eccleſia. Et †
ibi potiùs curari debent homines ſepeliri,
ubi eſt major concurſus populorum,
gloſſ. *in d. c. cum gravia in fin. & c. ubicun-*
que temporum, *ead. quæſt.* 2.
Quibus tamen peccata dimiſſa non
84 ſunt, † à ſacris locis poſt mortem adju-
vari minimè poſſunt, qui, ſi in ſacris lo-
cis ſepeliri faciunt, reſtat, ut de ſua præ-
ſumptione judicentur, quia eos ſacra lo-
ca non liberant, ſed culpa temeritatis
ac-

accuſat, ut inquit S. Aug. *relat. in c. quibus peccata, dict. q. 2*, quia orationes, quæ in eis fiunt, illis non ſuffragantur, ubi per
85 gloſſ. unde cum B. Greg. † memoraſſet corpus cujuſdam Valentini a ſepulcro per dæmones fuiſſe extractum, & extra eccleſiam projectum, ſubjungit: Ex quo Petre, collige, quia hi quos peccata gravia deprimunt, ſi in ſacro loco ſepeliri ſe faciant, reſtat, ut etiam de ſua præſumptione judicentur *ut in l. 4. Dial. c. 53, ac in ſum. ar. poſt d. c. quibus peccata*, mihi dum in civitate Beneventi agerem fuit relatũ (erat enim
86 tunc caſus recens,) † quòd cùm in quadã eccleſia extra, ſed propè dictam civitatem cadaver cujuſdam Prætoris fuiſſet humatum, nocte ſequenti maximus ſtrepitus in eadem eccleſia auditus fuit, unde ſacerdotes ibi commorantes à lecto ſurgere coacti fuerunt, & cum eccleſiam ingreſſi fuiſſẽt, viderunt lapidem ſepulcri revolutũ, & introſpicientes, corpus non invenerunt.

Quapropter animæ defunctorum, quas gravia peccata non deprimũt, ſũt expian-
87 dæ. Quod fit † quatuor modis, aut oblationibus ſacerdotum, aut precibus Sanctorũ, aut charorũ eleemoſynis, aut jejunio cognatorũ, *c. non æſtimamus, & c. animæ defunctorũ, 13, q. 2*, præcipuè enim ſolvũtur oblationibus ſacerdotũ, per Altaris ſacrificiũ, concil. Trid. *c. 2. de ſac. miſ. ſeſſ. 22. & in decr. de Purg. ſeſſ. 25, c. non æſtimemus, & c. pro obeuntibus, 13. q. 2.*

88 Scimus in præſenti ſæculo † ſive orationibus, ſive conſiliis, invicem poſſe nos coadjuvari, cùm autẽ ante tribunal Chriſti venimus, non Iob, non Daniel, neque Noè rogare poſſe pro quoquam, ſed unũquemque portare onus ſuum, tradit S. Hier. *in Epiſt. ad Galatas c. 6*, & ad verba unuſquiſque onus ſuum, & *cap. in præſenti, ead. 13 q. 2.*

89 Neque † negandum eſt, defunctorum animas pietate ſuorum viventium relevari, cum pro illis ſacrificium mediatoris offertur, vel eleemoſynæ in eccleſia fiunt, ſed hæc eis proſunt, qui cùm viverent, ut hæc ſibi poſtea poſſent prodeſſe, meruerunt, ſecus autem illis, qui erant ab eccleſiaſtica unitate præciſi, quia ſacris eſt canonibus inſtitutum, ut quibus non communicavimus vivi, non communicemus defuncti, *cap. Sacris ext. de ſepult.*

90 Obſervantur quidem aliqui dies † in officii mortuorum, nam aliqui tertium, alii ſeptimum, alii trigeſimum, alii quadrageſimum obſervare conſueverunt, ut inquit Sanctus Ambr. *in lib. de obitu Theod. Imp. circ. princ.* & ſupra de nonnullis notavimus. De quadrageſimo teſtatur ſcriptura, quæ defuncto, inquit, Iacob præcepit Ioſeph pueris ſuis ſepultorib. ut ſepelirent eum, & ſepelierunt ſepultores Iſraël, & repleti ſunt ei quadraginta dies. *Gen. cap. 50*, ut etiam de Moyſe ſcriptum eſt. Quia planxerunt filii Iſraël Moyſen diebus triginta & conſummati ſunt dies luctus, *Deut. cap. 34.*

91 Sepeliri autem † (ſi aliud non ſit diſpoſitum) debet quilibet in ſepulcro ſuorum majorum. Geneſ. *c. 49, c. unaquæque, § item Ioſeph. 3. q. 2. & c. 1, de ſepult.* licitum tamen eſt unicuique volenti, aliam ſibi eligere ſepulturam, *ut eod. §, item Ioſeph. v. exemplo igitur & c. cum liberam, ext. de ſepult.* quia † ultima volũtas
92 defuncti pro lege ſervanda eſt *ut in aut. de nup. §, diſpon. coll. 4, & c. ult. volunt. ead. 13, q. 2.* In elect. autẽ ſepult. debet etiã volun-
93 tas omninò libera eſſe, adeò quòd † uni-

verſis religioſis, & regularibus clericis cujuſcunque ſtatus, vel conditionis exiſtant, in virtute ſanctæ obedientiæ, ac ſub interminatione maledictionis æternæ, diſtrictè eſt prohibitum, ne aliquos ad vovendum, jurandum, vel fide interpoſita, ſeu aliàs promittendum inducant, ut apud eorum eccleſias ſepulturam eligant, vel jam electam ulteriùs non immutent, quòd, ſi ſecus factum fuerit, irritum exiſtit, & inane, ita quòd, quacunque contradictione ceſſante, omninò apud illas eccleſias, apud quas ſepeliendi de jure fuiſſent, ſi aliàs ſepultura electa forſitan deceſſiſſent, ſunt ſepeliendi, ſecus facientes, & prædictos in ſuis eccleſijs, vel cœmeterijs ſepelire præſumentes, ad reſtitutionem, tam ſepultorum corporum, ſi petatur, quàm etiam omnium, quæ occaſione ſepulturæ illorum præveneriat, quomodolibet ad eoſdem infra decennium integraliter facienda ſunt obligati, quamniſi fecerint eccleſiæ ipſæ, apud quas ſepulti fuerint, & cœmeteria earundem ex tunc eo ipſo, & tandiu manent eccleſiaſtico ſuppoſitæ interdicto, donec ab eis facta fuerit reſtitutio plenaria omnium prædictorum, *ut ſtatuit Bonif. VIII ut in c. 1. de ſepult. in 6.*

94 Mulier etiam nupta, † liberè poteſt ſibi eligere ſepulturam, *ut in cap. de uxore &, de ſepult.* & pater filijs impuberibus eam eligere poteſt, ſi conſuetudo loci id habeat, *ut eod. cap. de uxore, §, utrum autem & c. licet pater, eod. titul. in 6,* alias in ſepulcro ſuorum majorum, aut in parochiali ſunt ſepeliendi, non enim ſunt tranſgrediendi termini antiqui, quos poſuerunt patres noſtri, *Prover. cap. 22,*
95 terminos enim † antiquos tranſit, qui parochianum alterius ad ſepulturam admittit, *capit. 1. in fin.* junct. gloſſ. *fin. extr. de ſepult.*

96 Epiſcopo, † licet ſubſint omnia oratoria, & loca religioſa, & omnes eccleſiæ ſuæ diœceſ. ut poſt Oldr. *conſ 274.* allegatum à Card. Tuſc. *pract. concl. tom. 1, concl. 245,* tamen excipiuntur ab ejus viſitatione confraternitates, collegia, & alia loca, quæ ſub Regum immediata protectione ſunt, quæ ſine earundem Regum licentia ab Ordinarijs viſitari non poſſunt, *ut in eod. cap. 8, de refor. ſeſſ. 22,*
97 Sed pluries dubitari contigit, † quænam loca ſub dicta immediata protectione eſſe dicantur, ad quod dicimus ea eſſe, quæ ita à primæva earum erectione ſunt fundata, & erecta, atque eo ſpeciali privilegio munita, ut ſcilicet, locorum Ordinarij in illis juriſdictionem exercere non poſſint. Non autem omnia hoſpitalia, quæ ſunt in ditionibus Regum, & ita declaravit congregatio concil. Trid. *ſuper eod. cap. 8, in deciſ. quæ incipit, an in excep-*
98 *tione.* Quinimò † poſſunt Epiſcopi viſitare omnia hoſpitalia, & pia loca quovis modo nuncupentur, etiam ſi ſint privata laicorum, eaque corrigere & reformare in caſibus à jure conceſſis, nempe ob negligentiam, vel dilapidationem bonorum, utque teſtatoris voluntas ſervetur, ut per eandem congreg. fuit deciſum *ſuper eod. cap. 8, in deciſ. incip. Epiſcopus poſſe* pro qua deciſ. fuit Abb. *in cap. olim, num. 7, de teſtament. in cap. ad hæc de relig. dom.* & Pariſ. *in conſ. 24, num. 18, vol. 1.*
99 Hoſpitalium enim † Epiſcopus eſt præcipuè cura commiſſa, quæ, ſi ad certum peregrinorum, aut infirmorum, vel aliarum perſonarum genus ſuſcipiendum

dum fuerint inſtituta, nec in loco, ubi ſunt dicta hoſpitalia ſimiles perſonæ, aut perpauci reperiantur fructus illorum, in alium pium uſum, qui eorum inſtitutioni proximior, ac pro loco, & tempore utilior ſit, converti debent, prout Ordinario cum duobus de capitulo, qui rerum uſu peritiores ſint, per ipſum deligendis, magis expedire viſum fuerit, niſi aliter forte in eorum fundatione, aut inſtitutione fuerit expreſſum quo caſu, quod ordinatum fuerit, curare debet Epiſcopus, ut obſervetur, aut ſi id non poſſit, ipſe, prout ſupra viriliter providere tenetur, Concil. Trid. *in d. cap. 8, de refor. ſeſſ 25. & clem. quia contigit, de relig. dom. quæ in eod. cap. & in cap. 15, de reform. ſeſſ. 7,* eſt innovata cum derogationibus in ea con-
100 tentis. Adminiſtratores autem, † ſeu gubernatores eorumdem hoſpitalium ad inſtar tutorum & curatorum juramentum præſtare, ac de locorum ipſorum bonis inventarium conficere, & Ordinarijs, ſeu alijs, quibus ſubſunt loca hujuſmodi, vel deputandis ab eis annis ſingulis de adminiſtratione ſua tenentur reddere rationem *d. clem. quia contingit, §, ut autem,* & ibi gloſſ. *in ver. annu,* Abb. Zachar, & Alexander *in conſ. 1. numero 4, lib. 7.*

101 Si verò † dicti gubernatores commiſerint negligentiam, vel defectum, locorum Ordinarii, etiamſi hoſpitalia prædicta exemptionis privilegio munita exiſtant, per ſeipſos, vel alios, præmiſſa adimpleri fovere tenentur, & gubernatores, ſeu rectores eoſdem non exemptos propria, exemptos verò & alios privilegiatos Apoſtolica auctoritate compellere debent. Contradictores cujuſcunque ſtatus, aut conditionis exiſtant, ac præbentes eiſdem circa præmiſſa conſilium, auxilium, vel favorem per cenſuram eccleſiaſticam, & alia juris remedia compeſcenda, *ut in eadem clem, §, nos incuriam.*

102 Hacque ratione, † & auctoritate gubernatores, adminiſtratores, rectores, ſeu magiſtros hoſpitalium, & confraternitatum, ſacrorum canonum, & ſacr. conc. Trident. decretorum contemptores, & tranſgreſſores, Epiſcopus, uti eorundem executor, excommunicare poteſt *clement. 1, de ætat. & qualit,* & Pius IV. *in literis confirmationis concilij incipientibus Benedictus Deus, § mandamus autem, de quibus in fine conc. & in Bull. Rom, cap. 96,* & ad id Epiſcopi tenentur, cum illis mandetur in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub pœnis, *de quibus in eod. §, mandamus*, quod contradictores per ſententias cenſuras, & pœnas eccleſiaſticas compellant.

103 Archiconfraternitates verò, † & congregationes aggregantes, aggregandi, & communicandi formam noviſſimè approbatam diligenter obſervare debent, juxta quam privilegia, & indulgentias, aliaſque gratias ſibi ipſis nominatim, & expreſſe, non autem per communicationem, neque ad inſtar, ut ſupra conceſſas, ipſis confraternitatibus, & congregationibus erigendis, inſtituendis, & aggregandis, & quibus communicationes fiunt, communicare poſſunt, *ut in §,*
104 *inſuper volumus, & §.* † non ſervata forma data à dicta conſtitutione, corruit actus, & non valet aggregatio, *cap. cum dilecta,* & ibi Felin. *num. 6. circ. med. ver. geſta contra formam, de reſcript. cap.*

fin. de reſtit. ſpoliat. & Rom. *conſ.* 236 *nu.*8.

105 Quibus indulgentijs, † privilegijs, & indultis confraternitates, & congregationes, tàm hactenus aggregatæ, quam in poſterum aggregandæ ejuſdem duntaxat nationis, nominis, Ordinis, religionis, & Inſtituti Archiconfraternitatis, & congregationis, cui aggregatur, uti, potiri, & gaudere poſſunt. Itaut dictarum confraternitatum, & congregationum, erectarum, inſtitutarum, & aggregatarum à quibuſuis communicationes factæ ſint, miniſtri, officiales, & alij ſupradicta privilegia, indulgentias, facultates, aliaſque ſpirituales gratias, & indulta hujuſmodi, prævia tamen recognitione Ordinarij loci (qui adhibitis duobus de ejuſdem eccleſiæ capitulo, illa juxta ſacri conc. Trid. decretum promulganda decernant) debitis temporibus promulgare valent. *ut in eadem conſtit.* §. *inſuper ver. quibus confraternitates.* & conc. Trid. *in cap. fin.* §. *indulgentias verò, de reform. ſeſſ.* 21.

106 Eſt tamen advertendum, † quòd confraternitates ſanctiſſimi Corporis Chriſti, ubique terrarum Apoſtolica, vel Ordinaria auctoritate erectæ, vel erigendæ, abſque nova aut peculiari alia conceſſione, communicatione, vel aggregatione noviſſimè de ordine ſummi Pontificis per ſacram congregationem indulgentiarum declaratæ fuerunt fore, & eſſe participes quorumcunque privilegiorum, conceſſionum, indulgentiarum, facultatum, gratiarum, & indultorum à Sanctitate D. N. Pauli Papæ Quinti Archiconfraternitati ſanctiſſimi Sacramenti de Minerva in Vrbe conceſſorum, & ejuſdem ſacræ congregationis decreto declaratum fuit, cujus tenoris hic ad lectoris commodum adſcribendum duxi, & eſt talis.

Decretum ſacræ Congregationis Indulgentiarum, quo declaratur Sanctiſſimi Sacramenti confraternitates, omnes canonicè ubique erectas, vel erigendas, poſſe juxta fel. recor. Pauli III. conſtitutiones frui indulgentijs, privilegijs, & gratijs ſpiritualibus Archiconfraternitati S. Mariæ ſuper Minervam, à ſanctiſſimo D. N. Paulo V. nuper conceſſis, ac in poſterum concedendis.

107 Licet fel. † rec. Paulus Papa III. per binas ſuas conſtitutiones conceſſerit, ut ſanctiſſimi Corporis Chriſti confraternitates omnes, & ſingulæ ubivis locorum tunc inſtitutæ, ac inſtituendæ, iiſdem privilegijs, conceſſionibus, indulgentijs, gratijs, & indultis, quæ confraternitati ipſius ſanctiſſimi Sacramenti in eccleſia S. Mariæ ſuper Minervam de Vrbe erectæ à ſe largitæ fuerant, ac in poſterum largirentur, uti, potiri, & gaudere poſſent, ac deberent: quia tamen per Apoſtolicas Conſtitutiones, & ordinationes, quæ deinceps emanarunt, præſertim verò per recolendæ mem. Clem. VIII. Conſtit. de aggregationibus editam facultates, & Indulgentiæ, tam ſupradictæ S. Mariæ de Minerva, quam cæteris omnibus confraternitatibus antea conceſſæ, aut abrogatæ, aut ſaltem moderatæ comperiuntur, aliaque de hoc genere decreta ſunt, ex quibus in dubium revocari poſſe videtur, an hujuſmodi Pauli III. conceſſiones priſtinum ſuum robur adhuc retineant.

Congregatio Illuſtriſſ. & Reverendiſſ. S. R. E. Card. a Sanctiſſ. D. N. Paulo divina providentia Papa V. Indulgentiarum

reformationi præfectorum, optans ſum mopere ſacratiſſ. Sacramenti venerationem, & cultum in dies magis augeri, ad idque Chriſti fideles ſpiritualibus gratijs excitari, ſpeciali Sanctitatis ſuæ ordine vivæ vocis oraculo habito decernit, ac declarat juxta eaſdem Pauli III. Conſtitutionem omnes, & ſingulas confraternitates Sanctiſsimi Corporis Chriſti ubique terrarum hactenus Apoſtolica vel Ordinaria auctoritate erectas, vel de cætero erigendas abſque nova, aut peculiari alia conceſſione, communicatione, vel aggregatione fore, ac eſſe debere participes quorumcunque privilegiorum, conceſſionum, indulgentiarum, facultatum, gratiarum, & indultorum à Sanctitate ſua Archiconfraternitati ſanctiſſ. Sacramenti de Minerva per Breve. Dat. Romæ Apud S. Petrum die 3. Novemb. 1606. nominatim, & expreſſe conceſſorum, ac in poſterum à Sede Apoſt. concedendorum, illiſque omnibus, & ſingulis uti, potiri, & gaudere poſſe, ac debere ſtatim, atque cõfraternitatũ earundem erectio Apoſt. vel Ordinaria auctoritate facta fuerit, ſervata tamen in reliquis õnibus prædicta Clem. VIII. Conſtitut. Non obſtantib. conſtitutionib. & ordinationib. Apoſt. de indulgent. ad inſtar non concedẽdis, nec alijs contrarijs quibuſcũque. Dat. Romæ die 15. Febr. 1606. ſubſcrip, R. Card. Bellarm. Anton. Epiſcop. Anagn. Secretar. Romæ ex Typograph. R. C. Apoſt. 1606. Dixit ejuſdẽ rationis ordinis, &c. Quia privilegia, & gratiæ uni nationi conceſſæ, non poſſunt alijs nationibus cõmunicari. Nec confraternitates aliarum nationum, Ordinum ſeu religionum non ſuo ordini, vel religioni poſſunt aggregari. Nam

108 † ſtatutum loquens de quibuſdam religioſis, non extenditur ad alios, niſi expreſſo fiat per ſuperiorem, *cap. conſtit.* ubi etiam gloſſ. *in ver. prorogamus*, *de reg. in 6.* & Abb. *in cap. quia quidam*, *num. 2. de ſtatuſ.* Nec extenditur
109 † de perſona in perſonam, *cap. ſanè*, *de priv.* Imò ſtatutum præciſe loquens de uno, de alio contrarium diſponit,
110 *l. cum Prætor*, *de jud.* Et † quando ſumus in materia diſpenſabili, quòd laici aliquid poſſint circa ſpiritualia, tunc nedum non veniunt, non expreſſa: ſed neque veniunt ea, quæ ex propria ſignificatione vocabuli, latè ſumpto vocabulo venirent. Abb *conſ. 57 Attingam*, *nu. 5. ver. item cum ſumus par. 1.* & Card. Tuſ. *pract. concl. tom. 3 concl. 659. nu. 5.*
111 Ulterius † privilegia regulariter ſtrictè ſunt interpretanda, Bart. *in l. ſi quando*, *nu. 1. C. de inoff. teſt* & Jaſ. *in l. beneficium*, *nu 33. ff. de conſt prin.* & conceſſa uni nationi, ut puta Teutonicis, ſeu Germanis non extenduntur ad Italos, Gallos, & Hiſpanos, quia privilegiata qualitas mutatione perſonæ differentis mutatur, & perditur privilegium, arg: text. *in cap. un. §. verum*, *de jur. patr. in 6.* bene Iaſ *in l. ſi fundum § ſi pater familias*, *nu. 8 ff de leg. 1* Ceph *in conſ 58.*
112 *nu. 51. par. 1.* Privilegium enim † uno Regno conceſſum non extenditur ad alia Regna Menoch. *in tr. de adipiſ. poſſ rem. 3. nu 353* & Cou. *pract. queſt. cap. 3 nu. 5.*
113 Hinc infertur † ad quæſtionem alias coram me agitatam, cum enim Clemens Papa VIII in canonizatione S. Hyacinti conceſſiſſet omnibus altaribus ſub invocatione ejuſdem ſancti

erecti,

ijſdem regulares etiam nullo cum Ordinariis verbo facto, publicare, *ut in deciſ. ſuper eodem capit. 9 quæ incipit Indulgentias.*

120 † Revocatæ enim ſunt omnes indulgentiæ conceſſæ pro porrigentibus manus audiutrices. concil. Tridentin. *in decret. de Indulg ſeſſ. 25* & Pius V. *in conſtit. de qua in Bullar. Rom. capit. 30. ſub §. nos qui Deo.*

121 Quia † non conceduntur indulgentiæ pro pecuniis extorquendis, ſed, ut fideles in piis operibus Chriſti exerceantur, &, ut aliorum liberalitate miſerorum inopiæ ſuccurreretur, Cardin. Bellarm. *de Indulg. lib. 2. c 9 §. 4. tom. 3.*

Hinc illud reſolvitur, quo quæritur, an habentes facultatem aggregandi, ſeu uniendi confraternitates in dictis civitatibus, & oppidis, (dummodò oppida, ſeu caſtra, in quibus huiuſmodi aggregationes, ſeu erectiones fieri continget, ſpacio duorum, vel trium millium paſſuum diſtent) ſi fortè fiant in his locis præcipuè, in quibus nulla adſint monaſteria ejuſdem Ordinis aggregantis, poſſint loco illius eleemoſynæ, quæ ab incolis oppidi, ſeu caſtri, cui aggregatio non conceditur, & quandoque à pijs devotiſque viris illuc devotionis cauſa confluentibus monaſterio offerri contingeret, uti matrici eccleſiæ, aliquid ſingulis annis in ſignum recognitionis exigere, & de pecunia, vel alia re hujuſmodi eidem matrici annis ſingulis ab aggregatis offerenda in erectione, ſeu aggregatione paciſci, & videtur affirmativè reſpondendum.

122 Quia matrici † eccleſiæ per inferiores, & ab ea dependentes aliquid offerre, non ſolùm non eſt prohibitum, quinimò eſt de jure conceſſum, *& cap. venerabili ubi* etiam gloſſ. & Abb. *d verb. ſignif.* Tamen ab eccleſiis matricibus, ut ſunt metropolitanæ cathedrales, Baptiſmales, & aliæ ſimiles ad aggregationes confraternitatum, ſeu erectiones capellaniarum pro Indulg conſequendis, non benè infertur,

123 quia Pius † Papa V. omnes indulgentias pro porrigentibus manus adjutrices, & continentes, quomodolibet facultatem quæſtuandi conceſſas, revocavit, *ut infr.* Conceduntur enim à Sede Apoſtolica

124 † facultates aggregandi, & indulgentiæ hujuſmodi gratis, & gratis illas accipientes, gratis dare debent, *Matth. c. 10. & cap. quicquid 1. qu. 1* Gratia enim Dei non venditur, ſed donatur, S. Joann. Chryſoſt. *in Marc. Homil. 13.*

125 Non enim hi cœleſtes † Eccleſiæ theſauri ad quæſtum, ſed ad pietatem exercendam conceduntur, concil. Trident. *in c. 9. de reform, ſeſſ. 21.* & Card. Bellarm. *de Indulgent. lib. 2. c. 9. §. 4. tom. 3.* Unde idem Pius V. quamplurimis querelis ex diverſis mundi partibus ad ejus auditum perlatis, quòd vigore diverſarum indulgentiarum alias conceſſarum, plures abuſus irrepſerint in præjudicium animarum, ad illos eradicandos, motu proprio ſuam perpetuò valituram edidit conſtitutionem tenoris infraſcripti:

126 Pius † Epiſcopus ſervus ſervorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Et ſi Dominici gregis ſaluti ſemper intenti, ſingulis cum humilitate poſcentibus ea benigne concedere nos, & prædeceſſores noſtri ſtuduerunt, per quæ peccatorum mole depoſita, ſalus ipſis ſuccedat, & hoſtis humani generis ſervitute ereptas animas lucrifaciant. Altiſſimo, qui eas nobis

Hhhh ſua

ſua bonitate commiſit; id tamen perpenſiori ſtudio nos præcavendum eſſe cenſemus, ne cujuſuis indulgentiæ remiſſionis, vel facultatis obtentu Chriſtifideles procliviores ad illicita in poſterum committenda reddantur, aut facilitas veniæ eis peccandi tribuat incentivum, & exinde clavium actoritas deducatur in contemptum, & Chriſti fideles quamplurimùm ſcandalizentur. Sanè, cùm ad auditum noſtrum ex diverſis mundi partibus quamplurimæ querelæ perlatæ fuerint, quòd vigore diverſarum indulgentiarum, & facultatum per prædeceſſores noſtros, ac etiam nos,
127 vel auctoritate noſtra, † tam fabricæ noſtræ baſilicæ Principis Apoſtolorum, & eccleſiæ S. Joannis Lateranen. de Urbe, ipſiuſque eccleſiæ necnon S. Joannis, & S. Lazari Hieroſolymitani, ac S. Spiritus in Saxia, & S Joannis Lateranen. ac S. Jacobi Incurabilium de eadem Urbe, necnon S Elmi, S. Bovis, ac S Gothardi, & S. Leuguzoni, necnon S. Nicolai, & S. Bernardi Montis Ionii, nec non S. Leonardi, & S Marthæ necnon Sanctiſſimi Crucifixi Siracuſan. ac S. Mariæ de Monte Serrato Hoſpitalibus, ac etiam Sancti Sebaſtiani prope, & extra muros dictæ Urbis, necnon Sancti Antonii Vienen. diœceſis, & redemptionis captivorum nuper Neapoli inſtituto monaſteriis, illorumque, ac diverſis aliis eccleſiis, Monaſteriis, Hoſpitalibus, Militiis, confraternitatibus, ſocietatibus, & piis locis conceſſarum multi quæſtores, ex eiſdem indulgentijs lucrum temporale tantùm quærentes nominibus fabricæ eccleſiarum, hoſpitalium, monaſteriorum, militiarum, confraternitatum, ſocietatum, & piorum locorum prædictorum in diverſis civitatibus, & diœceſibus quæſtus facere, confratres deſcribere, capellas, & oratoria erigere, illiſque erectis indulgentias hujuſmodi communicare, & in diverſis gradibus à jure prohibitis diſpenſare, ac plura etiam concedere, quàm eis vigore facultatum prædictarum licitum ſit, ipſique lucro intenti pecuniaſque potius, quam Chriſtifidelium ſalutem quærentes, ac eiſdem indulgentiis ſic abutentes, quæſtum ex illis particularem facere conantur, varioſque & diverſos quæſtores, commiſſarios, procuratores, receptores, theſaurarios, factores, nuntios & alios miniſtros conſtituere, qui non ſolùm ſupradicta, ſed etiam plura alia eis nunquam conceſſa, facere, & concedere, necnon locorum Ordinarios illorumque in ſpiritualibus Vicarios generales, & officiales, ac miniſtros eccleſiarumque, & Ordinum, Prælatos, Superiores, & perſonas quæſtas hujuſmodi impedientes cenſuris eccleſiaſticis innodare, & aliàs in pluribus graviter excedentes in Divinæ Majeſtatis offenſam ſuarum, & Chriſtifidelium animarum perniciem, & ordinariorum perturbationem & piarum mentium ſcandalum præſumunt; Nos qui, Deo propitio, gregis dominici, meritis licet inſufficientibus, curam gerimus, & illum ſpiritualis theſauri elargitione cupimus ipſi Deo reddere acceptabilem, ex præmiſſis, & aliis rationabilibus cauſis animum noſtrum moventibus fel. record. Caliſti IIII. Clementis VII. Pauli III. Iulij ſimiliter III. & diverſorum aliorum Romanorum Pontificum prædeceſſorum noſtrorum veſtigiis inhærentes, motu proprio, non ad alicujus nobis ſuper hoc oblatæ petitionis inſtantiam, ſed de mera noſtra voluntate & delibe-

iberatione omnes, & ſingulas indulgentias, etiam perpetuas & peccatorum remiſſiones fabricæ, & eccleſiæ hujuſmodi, necnon Sancti Joannis Hieroſolymitani, etiam pro conſtructione, & ædificatione illius novæ civitati prædictis, in quibuſvis alijs hoſpitalibus, monaſteriis, eccleſiis, domibus, militiis, Ordinibus, etiam mendicantium congregationibus, confraternitatibus, & pijs locis illorumque Ordinibus, capitulis, conventibus, magiſtris, Superioribus, & tam ſecularibus, quàm quorumvis, etiam mendicantium Ordinum regularibus perſonis, tam ſingulariter, quàm univerſaliter, per quoſcunque Romanos Pontifices prædeceſſores noſtros, ac etiam nos ſub quibuſcunque tenoribus, & formis, & cum quibuſvis clauſulis, & decretis, etiam
128 motuproprio, † ex certa ſcientia, ac ex quibuſvis, etiam urgentibus cauſis, etjam cauſa redemptionis captivorum, & alias quomodolibet conceſſas, pro quibus conſequendis manus ſunt porrigendæ adiutrices, & quæ quæſtuandi facultatem quomodolibet continent, illarum omnium tenores, formas, derogationes, & decreta præſentibus pro expreſſis habentes auctoritate Apoſtolica tenore præſentium perpetuò revocamus, Et inſuper perpetuò hac noſtra valitura conſtitutione decernimus, quòd ex nunc de cœtero ſub indignationis noſtræ pœna, prætextu indulgentiarum, & facultatum per quoſcunque Romanos Pontifices prædeceſſores noſtros, ac nos & Sedem Apoſtolicam, etiam motu ſimili, ac Sedis Apoſtolicæ legatos, & alios quomodolibet conceſſarum, & quas à nobis, & Sede prædicta in poſterum verbo, litteris, aut quavis alia ſcriptura, etiam manu noſtra ſignata, etiam cum clauſula, quòd ſola ſignatura ſufficiat, etiam in favorem, aut Crucitatæ Sanctæ, vel cujuſcunque alterius piæ cauſæ etiam privilegiatæ, concedi quomodolibet conti-
129 gerit; † nullus, quavis etiam Epiſcopali, Archiepiſcopali, Patriarchali, aut majori dignitate, etiam Cardinalatus honore, ſeu etiam Regali, vel temporali excellentia præfulgeat, audeat, vel præſumat quæſtus facere aut nuncios quæſtores, commiſſarios, theſaurarios, receptores pro illis recipiendis in dictis hoſpitalibus, eccleſiis, domibus, monaſteriis, militiis & aliis ſupranominatis, vel pro eis, aut illorum nominibus alibi conſtituere & deputare, niſi ex ſpeciali licentia, & ex certa ſcientia noſtra, & Romani Pontificis pro tempore exiſtentis, de qua per litteras noſtras, & ejuſdem Romani Pontificis pro tempore exiſtentis locorum Ordinariis, vel eorum in ſpiritualibus Vicariis, ſeu officialibus derogationem præſentis noſtræ conſtitutionis illius tenore de verbo ad verbum inſerto expreſſe continentes: Nos enim ex nunc irritum decernimus, & inane quidquid ſecus ſuper his à quoquam, quavis auctoritate ſcienter vel ignoranter contigerit attentari, conſtare debeat.

130 Mandantes † in virtute ſanctæ obedientiæ omnibus, & ſingulis venerabilibus fratribus noſtris, Patriarchis, Primatibus, Archiepiſcopis, & Epiſcopis, quatenus in civitatibus, & diœceſibus ſuis præſentes noſtras litteras publicare, & obſerva-

re debeant, rogantesque omnes, & ſingulos Principes ſeculares, & alios dominos, & magiſtratus temporales, eiſque per viſcera miſericordiæ Domini noſtri Jeſu Chriſti in remiſſionem peccatorum ſuorum injungentes, quatenus in præmiſſis eiſdem Patriarchis, Primatibus, Archiepiſcopis, & Epiſcopis aſſiſtant, & ſuum auxilium, & favorem præſtent cum auxilio brachij ſecularis.

131 Non obſtantibus præmiſſis, ac † quibuſvis Apoſtolicis, nec non provincialibus, & Synodalibus conciliis editis, generalibus, vel ſpecialibus conſtitutionibus, & ordinationibus, nec non fabricæ eccleſiæ, hoſpitalium monaſteriorum, militiarum, confraternitatum, ordinum, capitulorum, conventuum aliorumque locorum prædictorum, & quorumvis illorum membrorum eccleſiarum, etiam cathedralium, & metropolitanarum, etiam juramento, confirmatione Apoſtolica, vel quavis firmitate alia, roboratis ſtatutis, conſuetudinibus, ſtabilimentis, uſibus, & naturis, privilegiis quoque indultis, & litteris Apoſtolicis illis, & præſertim S. Joannis, & S. Lazari, & Sancti Spiritus in Saxia hoſpitalibus, necnon S. Antonij, de Sancto Antonio, & Sanctorum Nicolai, & Bernardi Montis Jonij monaſteriis, ipſorumque monaſteriorum hoſpitalibus, ſingulorumque eorum conventibus ſuperioribus, & perſonis præfatis per quoſcunque Romanos Pontifices. Prædeceſſores, ac nos, & Sedem Apoſtolicam ſub quibuſcunque tenoribus, & formis, ac quibuſvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliiſque efficacioribus, & inſolitis clauſulis, necnon irritantibus, & aliis decretis, etiam motu ſimili, & ex certa ſcientia, ac quavis etiam Imperiali, vel regali conſideratione, vel inſtantia, & alias quomodolibet conceſſis, approbatis, & innovatis, quibus omnibus etiam, ſi pro illorum ſufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus ſpecialibus ſpecifica, individua, & expreſſa, non autem per clauſulas generales idem importantes mentio, ſeu quævis alia expreſſio habenda, aut alia exquiſita forma ad hoc ſervanda foret tenoris hujuſmodi, ac ſi de verbo ad verbum nihil penitus omiſſo, & forma in illis tradita, obſervata inſerti forent, præſentibus pro ſufficienter expreſſis habentes, motu, ſcientia, & poteſtatis plenitudine ſimilibus ſpecialiter, & expreſſe derogamus, & ſufficienter derogatum eſſe volumus, contrariis quibuſcunque. Aut ſi aliquibus communiter, vel diviſim ab Apoſtolica ſit Sede indultum, quòd interdici ſuſpendi, vel excommunicari non poſſint per litteras Apoſtolicas non facientes plenam, & expreſſam, ac de verbo ad verbum de indulto hujuſmodi mentionem. Volumus autem quòd præſentes litteræ in Cancellaria noſtra Apoſtolica, & acie Campi Floræ de more publicentur, & inter conſtitutiones perpetuò valituras deſcribantur.

132 † Et quia difficile foret, eaſdem præſentes ad ſingula quæque loca deferri, volumus, & etiam declaramus, quod earum tranſumptis, etiam impreſſis, manu alicujus Notarij ſubſcriptis, ac ſigillo alicujus Prælati munitis, eadem prorſus fides adhibeatur, quæ adhiberetur, ſi originaliter forent exhibitæ, vel oſtenſæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam

ne-

noſtræ revocationis, ceſſationis, irritationis, annullationis, vacationis, decreti, mandati, injunctionis, derogationis, voluntatis & declarationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum. Datum Romæ apud ſanctum Petrum, anno Incarnationis dominicæ, milleſimo, quingenteſimo, ſexageſimo ſexto. Sexto Idus Februarij Pontificatus noſtri Anno ſecundo.

133 Unde † illæ etiam indulgentiæ, quæ viſitantibus aliquam eccleſiam certis diebus, & aliquid hujuſmodi loco pio pro eorum arbitrio, & devotione erogantibus conceſſæ fuerant ut quæ quæſtuandi facultatem quomodolibet contineant, ſub dicta conſtitutione Pij V. revocatoria indulgentiarum manus adjutrices porrigentibus conceſſarum comprehenduntur, ut conſuluit Navar. *de pœnit. & remiſſ. conſ. 2. nu 7. alias conſ 17. nu. 6. par. 2.*

134 Quare † id ſummam paſtorum curam poſtulat, & vigilantiam, ut ſcilicet videant diligenter, ne hujuſmodi aliæve indulgentiæ antiquæ revocatæ denuo per compendia, aut ſummaria, ipſis inconſultis, imprimantur, aut alio quovis modo in publicum prodeant. Solent enim nonnulli hujuſmodi ſummaria aut compendia, aliaſve indulgentias plenarias revocatas, aut aliqui limitatas Ordinariis inconſultis, vel ſub involucro deceptus, mandare typis, aut exemplaria conſcribere, & publicare, quæ licet quandam pietatis ſpeciem præſeferre videantur; nulli tamen dubium eſt; ſub hoc titulo turpem latere quæſtus effectum. Ideo à locorum Ordinariis hoc potiſſimùm eſt, & omnino impreſſoribus inhibendum. Alioqui, quod à Summis Pontificibus in animarum ſalutem paternæ charitatis officio indulgentur, illis ob paucorum aviditatem abuſu in eorum excidium verteretur. Ad quod, & ipſos ſummos Pontifices maxime invigilaſſe conſpicimus, ut tot conſtitutiones ſuper hujuſmodi indulgentiarum revocatione non ſemel editæ, & conciliorum ſuper pio indulgentiarum uſu promulgata decreta teſtantur. Quapropter, ubi uſu venerit, hujuſmodi, vel alia indulgentiarum genera in diœceſi publicari, non priùs eas imprimendi, aut publicandi Epiſcopus alicui facultatem facere debet, quàm ipſa viderit originalia, ex quorum lectione perſpiciat, an per aliquas clauſulas in eis contentas, ipſæ indulgentiæ ſub aliqua revocatione comprehendantur,

135 † Quia non creditur referenti, niſi conſtet de relato *auth. ſi quis in aliquo. C. de eden.* & Archid. *in cap. quieſcamus 42. diſt.* Debent enim dicta exemplaria, quæ originalia vocant, in omnibus ſuis partibus, & clauſulis à principio uſque ad finem perlegi:

136 † nec judicium eſt ferendum, niſi tota lege perſpecta, nam velox conſilium ſequi ſolet pœnitentia. Abb. *in c. ad Apoſtolicam 2. not. de reg.* & Dec. *in c. cum venerabilis, num. 45 de excep.*

137 Imò † ut plurimùm privilegia confirmantur, & clauduntur circa finem cum expreſſi reſtrictiva ſubſequentibus, vel æquipollentibus verbis, quatenus ſunt in uſu, nec fuerint revocata, ac ſacris canonibus, & ſacro concilio Trident. contraria.

138 Sed, † dictæ Clement. VIII. conſtitutionis ordinem proſequamur, miniſtri, & officiales dictarum congregationum, & confraternitatum eleemoſynas, & alia oblata Chriſtianæ charitatis ſubſidia juxta modum, & formam per Ordinarium loci præſcribendam, remotis tamen menſis, pelvibus, & capſis, quæ in eccleſiis, & oratoriis dictarum confraternitatum, & congregationum publicè ad hoc exponi conſueverunt, juxta modum à Vicario Urbis, & ab Ordinariis locorum reſpective præſcribendum, quem obſervare tenentur, excipiendi habent facultatem, *ut in eodem §. in ſuper ver. quibus etiam miniſtris, & §. atque hoc.*

139 Quòd vero † eleemoſynarum collectio facienda ſit conſulto Epiſcopo, & ab eo licentia impetranda, ſtatuit ſacr. concil. Tridentin, *ut in cap. 9. de reform. ſeſſ 21.* Neque eleemoſynas, & oblationes eccleſiis altaribus, & crucibus factas, laicis licet uſurpare, ſed debentur ſacerdotibus, qui pro omnibus orare debent, *cap. quia Sacerdotes, & cap. Sanctorum cum ſeq. 10. quæſt I.*

140 Privilegiorum vigore, † qui aggregandi facultate ſunt muniti, poſſunt quidem ſocietates erigere, & aggregare, ſed cùm tota diœceſis ſit territorium Epiſcopi, ex alibi allegatis, in alieno territorio citra Epiſcopi conſenſum, nec quidquam ſtatuere, aut decernere, neque altaria erigere poſſunt, nec aliquam aliam juriſdictionem exercere, arg. text. *in cap. pervenit, & cap. interdicimus, 16. quæſt. 1.* & quidquid, præter erectionem, aut aggregationem ſtatuunt, vel decernunt, excedit eorum auctoritatem, & juriſdictionem, niſi Epiſcopi conſenſus accedat, ac propterea nullius roboris eſt, vel momenti. Bart *in l. non dubium, numer. 20 & 21 C. de leg. b. l fin ff de juriſdict. om. jud.* & Navar. *in conſ. 25. numer. 2. de ſentent excommun. lib. 5 par. 2. alias conſ. 1. num. 2. de for. comp. par. 1.*

141 Nam † dicta privilegia ſunt contra jus commune, & ad non expreſſa extendi minime poſſunt, ſed ſtrictè ſunt interpretanda, *l. ſi quando,* & ibi Bart. *num. 1. C. de inoff. teſtam.* & Cephal. *in conſ 96 num 4. par. 1.*

142 Quemadmodum regulares † in erectione, ſeu aggregatione confraternitatum non poſſunt ex ſe ſtatuere modum, ac formam eleemoſynas colligendi, eaſque cuſtodiendi, & diſtribuendi, ſed id præſtare debent ex ordinarii loci præſcripto, ad quem, ut ſupra dictum fuit, hæc facultas ſpectat, eodem modo dicti regulares nil poſſunt circa proceſſiones faciendas, quia id munus Epiſcopo loci incumbit, ut puta publicas ſupplicationes per civitates, oppida, & loca indicere, decernere, & ordina-
143 re, ad quas omnes, † etiam exempti, tam clerici ſeculares, quàm regulares, quicunque etiam monachi tenentur accedere, illiſque intereſſe, qui ſi recuſaverint, per cenſuras, & pœnas arbitrarias à dictis locorum Ordinariis compelli poſſunt.

144 Iis tantùm † exceptis, qui in ſtrictiori clauſura perpetuò vivunt,

145 † Ad ipſum etiam loci Ordinarium, ſpectat cum capituli conſenſu decernere, atque edicere, quo, & qua proceſſiones dirigi, quaſve ad eccleſias nominatim produci debeant, eadem ſacra congregatio concil. Tridentini *in deciſ. incip. Ad Epiſcopum in ver. in proceſſionibus publicis dict. cap. 13. ſeſſ. 25. de reg.* Laicis enim eſt etiam interdictum

dictum de jure civili facere proceſſiones ſine conſenſu Epiſcoporum *ut in auth. de ſanctis Epiſc. §. omnibus autem laicis, col-lum.9.*

146 Eiſdem † locorum Ordinariis etiam ſpectat eleemoſynas, per loca quæritandi licentias, & facultates concedere, quia tota diœceſis de jure, & regulariter eſt Epiſcoporum, *c. omnes Baſilicæ, 16. quæſt. 7. c. cum Epiſcopus*, & ibi Jo. Andr. *de off. ord. in 6.* Abb. *in cap grave, num. 2.* & ibi Felyn. *n. 1. eodem tit.*

147 Illud † verò privilegium conceſſum ordinibus mendecantium, ut, de ſuorum ſuperiorum regularium licentia, Epiſcopo inconſulto, poſſint in ejus diœceſi eleemoſynas quærere, ſpeciale eſt. Unde non ſequitur, illos poſſe confraternitatibus, quas ſibi aggregare contingit, idem privilegium communicare.

148 Quia privilegium † mendicantibus conceſſum, illorum perſonas tranſgredi non debet, nec per eoſdem aliis poteſt communicari, *c. conſtitutionem*, & ibi gloſ. *in ver. prorogamus, de reg. in 6. capit. 1. in fin.* juncta gloſſ. *fin. de pœnit. & remiſſ. eodem lib.* & Navar. *in conſ. 13 ſecundum ultimam impreſſionem Romanam. num. 2. de temp. ord. lib. 1. par. 2.*

149 Ordinarii itidem † licet rerum ab ipſis confratribus adminiſtratarum ſingulis annis rationes videre, eaſque ab ipſis exigere, & ab adminiſtratoribus recipere, hæc enim ſunt per concil. Trident Epiſcopo conceſſa, *ut in eodem cap. 9. de reform. ſeſſ. 22 & in ead. conſtit. §. atque hoc ipſum*, qui etiam de jure communi antiquo prædicta omnia faciendi, & ſuper his ſtatuendi jus habet, *ut cap. conquerente, ubi* Abb. *numer. 2. de offic. ord.* gloſſ. mag. *in cap. dilectus, in verb. de lege*, & ibi etiam Abb. *num. 4. eodem titul. &* Innoc. *in cap. 1. num. 3. de ſtat. Monach.* Procedit etiam dicta facultas viſitandi ex diſpoſitione *dict. cap 9.* in capellis confraternitatum, in eccleſiis regularium erectarum, quia Epiſcopi viſitare, & adminiſtratores ad reddenda computa cogere poſſunt, *ut ſuper eodem c. 9.* à ſacr. congregat. fuit deciſum, *in deciſ. quæ incipit, Epiſcopus viſitat in ver. an confraternitates, &* ita per prædicta de anno 1609. dum viſitarem diœceſim Theleſinam juxta munus paſtorale mihi injunctum, viſitavi confraternitates ſanctiſſimi Roſarii, ſancti Antonij, Conceptionis Beatæ Mariæ Virginis, & ſancti Benedicti in eccleſia monaſterii Ordinis ſancti Franciſci conventualium erectas, & ab adminiſtratoribus eorundem confraternitatum adminiſtrationum computa recepi.

150 Eleemoſynæ autem collectæ † in reparationem & ornatum eccleſiarum, tam Ordinum, religionum, inſtitutorum, erigentium, inſtituentium & communicantium, & Archiconfraternitatum, & congregationum erigendarum, inſtituendarum, & aggregandarum, & quibus communicationes fient, aut in alios eorum pios uſus, arbitrio Vicarii Ubis in Urbe, nec non extra Urbem Ordinariorum locorum reſpective fideliter exponi, & erogari debent, ut omnes intelligant cœleſtes Eccleſiæ theſauros, non quæſtus, aut alicuis lucri cauſa, ſed pietatis, & charitatis excitandæ gratia ex Apoſtolicæ Sedis benignitate Chriſti fidelibus aperiri *ut in eadem conſtitutione, §. atque hoc ipſum.*

Qui-

151 Quapropter † hic maxima deſideratur Ordinariorum vigilantia: huic rei potiſſimum eſt ab ipſis invigilandum, tum ne in publicatione indulgentiarum quarumcunque capſæ, pelves, & menſæ in eccleſiis apponantur, tum, ſi quid eleemoſynæ ex forma ab Ordinario præſcripta pie recipiatur, id non in abuſum, & quæſtum, ſed in vera probatæ pietatis officia convertatur juxta diſpoſitionem, & mentem ſacri concilii Tridentini *dict. cap: 9. de reform: ſeſſ. 21. cap: unic. de indulgent*, Pius V. in conſtitut. *de qua ſupra*, & Card. Bellarm. *eod. tit. cap. 9. §. primum miratur, & cap. 10. §. ſextum caput, libro ſecundo, tom. 3:*

152 Sunt enim eleemoſynæ † ad aliquod pium opus, ut eccleſiarum ædificationem, & reſtaurationem, valorum, & paramentorum ad earundem eccleſiarum, & in altaris miniſterii uſum, ac pauperum ſubventionem, captivorum redemptionem & ſimilium applicandæ, ut per eundem Card. Bellarm. *d. cap.* 10, *in fin.*

153 Eleemoſynis † etiam peccata redimuntur, Dan. *cap.* 4. miſeris ſubvenitur: nam eleemoſyna eſt beneficentia miſeris propter Deum exhibenda, D. Thom. 2. 2 *q.* 32. *& in* 4, *ſent. diſt.* 15. *q.* 2. Ideò Chriſtus ad hanc præſtandam nos hortatur: facite, inquit, eleemoſynam, & hæc omnia munda ſunt vobis, *Luc.* 11. & vendite, quæ poſſidetis, & facite eleemoſynam, *Luc.* 12. Illa eſt hoſtia Deo accepta, placens, & ſuavis *ad Philipp.* 4. Divus Paul, Eleemoſynam appellat Dei gratiam 2. *Corinth.* 8. Per eam Dei miſericordia quærenda, *Tob.* 12. Unde qui facit miſericordiam, Deo offert ſacrificium, *Eccleſ.* 35. odor enim eleemoſynæ Raphaelem Archangelum meruit habere internuntium, & per eum ad ſupremam Dei Majeſtatem aſcendit eleemoſyna, à morte liberat, peccata purgat, Tobias via ſua ducitur. Sara tot viris contriſtata, per Angelum matrimonio copulatur arg. *de temp. ſerm.* 226. eleemoſyna mortui adjuvantur, D. Auguſt. *in ſerm.* 32. *de verbor. Apoſt.* & idem Card. Bellarm. *de purgat lib.* 2 *cap.* 16. §. *quod hæc tom.* 2. Eleemoſyna Bonifacium, & Aglaen Ethnicos ad fidem convertit, à turpitudine peccati utrumque liberat, ſanctos efficit, grataque Deo pignora cœleſti ſocietati conjungit, duplicem triumphum Laurentio perperit, duplicique laurea coronavit, ſed qui, quanta largiuntur, aſpiciunt, ſed quanta rapiunt, minimè perpendunt mercedes ſuas in ſeculum per tutum mittere dicuntur, Raban. *in* 34 *Eccleſ.* ut etjam notatur, *in cap.* 1. *Haggai Proph.* ubi etiam colligitur, quam gratæ Deo ſint oblationes in templi ædificationem præſtandæ, *Exod.* 36, *habetur*, populum tunc ad opus tabernaculi Domini dona obtuliſſe, ut coactus fuerit Moyſes publico edicto jubere, ut ab illis ferendis ceſſaretur, cùm plura, quàm ad ædificium neceſſe eſſent, vota exiſterent. Quodque proſint defunctis preces, viventium eleemoſynæ juvent, ac præ cœteris Miſſarum celebratio, ut citius à Purgatorij pœnis liberentur, manifeſtum habemus exemplum in Iuda Machabæo, qui, magna argenti vi collecta, pro defunctis propitiationem fecit, ac juſta perſolvit, *Machab.* 12. & teſtatur Auguſt. apud Bed. *lib.* 5. *Hiſtor. c.* 13. quem refert, & ſequitur Card. Bellarm. *eod: c.* 16. § *his adde.*

154 Viventium preces † proſunt aliquando, etiam ſi orantes ſint in peccato; peccator

catur, nempè ſecundum deſiderium peccati, licet à Deo minimè exaudiatur, ex miſericordia tamen, ſi peccatoris oratio procedit ex deſiderio bonæ naturæ Deus exaudit, non quaſi ex juſtitia, quia talis non meretur, ſed ex pura miſericordia, *cap. periculum,* §. *quia verum de elect. in 6.* & poſt Sanct. Auguſt. gloſſ. mag. *in clem. unic. in verbo orationes ſub verſ. de quinto, de reliquiis, & vener. Sanct.*

155 Eadem † Clem. VIII. conſtitutione cavetur, ut confeſſarij, qui vigore privilegiorum ipſis ordinibus, congregationibus, confraternitatibus, & religionibus conceſſorum pro tempore eligi poſſunt, & poterunt ſeculares, ſcilicet, in alma Urbe ab eodem Vicario Urbis, extra Urbem verò à locorum Ordinariis, regulares autem non ſolum à prædicto Vicario, & locorum ordinariis reſpectivè, ſed etiam à ſuis ſuperioribus ſint approbati, *ut in eadem conſtitutione,* §. *prætereà volumus.* Quoad Regulares, requiritur ſuorum ſuperiorum approbatio, quia ſunt ſub eorum juriſdictione, & tanquam à ſuis Ordinariis ſunt approbandi, cùm alieno obſequio ſine ſuorum ſuperiorum licentia, minimè ſe ſubijcere poſſint, Clem. *quia verò, de ſtat. Monach.* & concil. Trident. *in cap. 4. de reform. ſeſſ. 25.* & illa approbatio dictorum privilegiorum vigore, audiendi confeſſiones ſecularium, etiam ſacerdotum, niſi per examen ab Ordinariis locorum fuerint approbati, minimè eis ſuffragatur, conc. Trid. *c. 15. de refor. ſeſſ. 23. & clem. dudum,* §. *ac deinde, de ſepult.*

156 Regulares verò † confratres pœnitentes à criminibus, caſibus, & cenſuris juxta ſupradictorum privilegiorum, (quatenus tamen ſint in uſu, & ſacri concil. Trident. decretis ac Romanorum Pontificum conſtitutionibus non adverſentur, nec revocata, aut ſub aliquibus revocationibus comprehenſa ſit) formam, & tenorem duntaxat abſolvere poſſunt, *ut in eadem conſtit. dict.* § *prætereà volumus, verſ. ut qui confratres*, & intra hos terminos ſeſe debent regulares continere, nec aliorum privilegiorum ſibi ipſis olim conceſſorum, plus juris ſibi vendicare poſſunt.

Tria enim † concurrere debent in privilegiis regularibus olim conceſſis, ut à criminibus, & cenſuris, eorundem privilegiorum vigore abſolvere poſſint.

Primùm, ut ſint in uſu, quia lex non recepta moribus deſinit obligare, *cap. in iſtis,* §. *leges 4. diſt.* gloſſ. 2. *in capit. 1. de treug. & pace*, & Navar. *in conſ. 8. alias conſ. 44 numer. 4 de ſent. excomm. lib. 5. par. 2.* & privilegium, per quod conceditur aliqua facultas aliquid faciendi, perditur, antequàm acceptetur, per non uſum, per lapſum decennij, *l. 1. ff. de nund.* gloſſ. *penult. in l. falsò, C. de diverſ. reſcript.* Jaſ. *in l. beneficium, numer. 53. C. de conſtit. princ.* & Navar. *eodem numer. 4.*

160 Secundùm, † quod ſacr. concil. Trid. decretis, ac Romanorum Pontificum conſtitutionibus non adverſentur, facultate enim abſolvendi ab illis caſibus, quos Ordinarij locorum ſibi reſervarunt, uti non poſſunt, quia ejuſdem ſacr. concil. Trident. decretis adverſatur, *ut cap. 7. de caſ. reſerv. ſeſſ. 14. Canon. 11. de Sanctiſ. pænit, Sacram. eadem ſeſſ 14.* Et, quòd, nec fratres Mendicantes, nec alij regulares vigore privilegiorum, quæ Mare Magnum appellant, nec vigore privilegiorum roſarij, neque Jeſuitæ à caſibus Epiſcopo reſervatis abſolvere poſſint, fuit pluries ſu-

per eadem, *capit.7. & Canon.11.* à ſacra congreg.concil, deciſum, *ut in deciſ. incip. regulares per privilegium, & alia deciſ. incip. mendicante vigore, & alia incipien. Confeſſores vi privilegiorum fuerint*, & nunc per dictam conſtit. eſt omnis difficultas ſublata, *ut in §. decernimus inſuper.*

161 Tertium requiſitum eſt, † quòd privilegia non fuerint revocata, nec ſub aliqua revocatione comprehendantur. Plura enim privilegia regularibus ſuper abſolutione in foro pœnitentiali conceſſa fuerunt pluries revocata, quia præter alias revocationes, quæ infra apparebunt, nonnullæ facultates abſolvendi duellantes, conſiliumque, auxilium, favorem illis præſtantes, eſt revocata, & ſoli Papæ reſervata, *ut in Bull.Rom. IV.cap. 25. Greg XIII. cap 82. & Clem.VIII.ut in conſt.de anno 1592. 16. Kalen.Septemb.edita*, & concil. Trident.*c.19. de reform ſeſſ.25.*

162 Facultas etiam † abſolvendi moniales exeuntes à clauſura, & perſonas ingredientes eandem clauſuram ſine licentia, & abſque urgenti neceſſitate, & cauſa, fuit etiam revocata per conc. Trid *ut in c. 5 de Regul. & monial ſeſſ 25* Pius V. *in Bull. Rom.c.*100. & Papæ reſervata Greg. XIII. *in eod. Bull. Rom.c 36. & nuper per eandem Conſt.ut infra.*

163 Sed quæri poteſt, † an per reſervationem, vel confirmationem privilegiorum, quæ pluries, & à pluribus Pontificibus religionibus, aut aliis ſupplicationibus cum clauſulis ampliſſimis fieri, & concedi ſolent, cenſeantur omnia in illis primò exiſtentia innovata, non obſtante in contrarium alias conceſſis, & videtur ita eſſe. Nam innovando; ſeu confirmando privilegia antiqua, videntur ea à die datæ litterarum innovationis, ſeu confirmationis, priſtinum robur, & vigorem aſſumere, & tunc tanquam poſteriora, prioribus in contrarium facientibus derogare præſumuntur, ut per gloſſ.fin.*in c.1. ubi Doct.de reſpon.reſcript.* & Jaſ.*in l. pacta noviſſima num.3.C.de pact.*

164 Totus † tamen litterarum renovationis, ſeu confirmationis eſt tenor inſpiciendus, regulariter enim confirmationes privilegiorum conceduntur ſub expreſſa limitatione, dummodo ſacr.conc. Trid. decretis non repugnent, ſint in uſu, & ſub aliqua revocatione non comprehendantur, ut alibi diximus. Quo caſu, quæ minimè ſunt in uſu, decretis, concil Trid. repugnant, & quæ fuerunt revocatæ vigore clauſularum generalium, non innovantur, nec confirmantur.

165 † Sed tantummodò cœteræ uſu receptæ, aliàs non revocatæ, & quæ ſacr. conc. Trident. decretis non repugnent, confirmantur. Quia limitata derogatio, limitatum producit effectuum *l. in agnis ff. de acquir.rer.dom. l age, C. de tranſact.* Cephal.*conſ.117.nu 4.par. 1.*

166 Inſuper † eadem conſtitutione expreſsè prohibetur, ne iidem confeſſarii prædictos confratres, cujuſcunque ſtatus, gradus, conditionis, & præeminentiæ ſint, etiam ſi ſpeciali nota digni fuerint, à caſibus contentis in litteris, quæ in die Cœnæ Dom. legi conſueverunt, nec non violationis, immunitatis, & libertatis eccleſiaſticæ, & clauſuræ monaſteriorum monialium, ſi videlicet ſine neceſſaria, & urgenti cauſa, ac ſine ſuperiorum licentia, vel etiam ſi cauſa, & licentia abutentes prædicta monaſteria ingreſſi fuerint, nec non † vio-167

lentas

entas manus in clericum ſingularis certaminis, ſive duelli, ac aliis etiam caſibus Sedi Apoſtolicæ Vicario Urbis, & locorum Ordinariis reſpectivè reſervatis, & pro tempore reſervandis, & etiam à quavis excommunicatione ab homine latæ abſolvere, & ſuper irregularitatibus, tam ex aliquo defectu provenientibus, quam occaſione delicti contractis cum aliquo diſpenſare prætextu dictorum privilegiorum ullo modo poſſint, *ut in eadem conſtit.* §.
168 *decernimus inſuper.* Quæ conſtitutio, † cum in dictis caſibus ſit prohibitiva, fortior eſt permiſſiva Abb. *in c. nam concupiſcentiam, n.*1. ibi Dec. *n.*5. *de conſt.* Bar. *in l. tutor. ff. de ſuſp. tut.* & Navar. *in conſ* 40. *nu.* 9. *de pœnit. & remiſſ lib.* 5. *vol* 2.

169 Innoc. † Papa III. in concilio generali ſtatuit, ut catholici, qui crucis aſſumpto caractere, ad hæreticorum exterminium ſe accinxerint illa gauderent indulgentia illoque ſancto privilegio eſſent muniti, quod accedentibus in Terræ ſanctæ ſubſidium conceditur, *ut cap. excommunicamus, il primo, §. catholici,* & ibi gloſſ. *in ver. accinxerint, de hæret* quæ Indulgentia eſt plenaria Abb. *in cap. ad liberandum. num* 3. *de Iudæi, & Sarrac, & dict. cap. excommunicamus, num.* 4. *de hæret.*

170 Ad hoc bellum † ſtrenuè ſeſe accinxit Federicus II. Imperator ejuſdem Innoc. Pontificis auctoritate fretus, qui, laturus opem Chriſtianis in ſubſidium Terræ ſanctæ contra Sarracenos in Aſia dimicantibus crucis vexillum ſuſtulit Platina in vita ejuſdem Innocentij, §. *Otho vero* Illum quam plurimi Principes nobiles, & ignobiles, crucis aſſumpto ſigno, ad hæreticorum, & infidelium exterminationem fuerunt ſecuti.

171 Oborta etiam eodem tempore † maxima hæreſi apud Toloſam; de qua per Sigonium *de Regno Ital lib.* 14. *annal.* 1180. Beatus Dominicus ejuſdem Pontificis auctoritate illam, in qua non tantùm verborum diſcrepationibus, verùm etiam armis opus fuit, mira celeritate compeſcuit, ut per eundem Platinam *in vita ejuſdem. Innoc. §. ob orta.* Ideo, cùm ad expellendos hæreticos armis opus fuerit, ut fideles ad illorum perditionem magis inflammarentur eos, qui crucis aſſumpto caractere, ad eorundem excidium ſe ſe accingerent, vel ſe accingere parati eſſent, pari privilegio, ac ſi ad Terræ ſanctæ ſubſidium acceſiſſent, munire voluit, gloſſ. *in dict.* §. *Catholici in ver. receptores.*

172 Quia, † & ipſi fere pari periculo mortis ſe exponebant perinde, ac illi, qui in ſubſidium Terræ ſanctæ ſeſe contulerint, ob id cum militet eadem ratio idem erat ſtatuendum, *l. illud, ff. ad l. Aquil.* & Crau. *conſ.* 183. *num.* 3.

173 Hic † ex dicto capitulo: excommunicamus il primo, ea oriri poteſt quæſtio, quinam modo dicantur ſe accingere ad hæreticorum exterminationem, ita quod dicto privilegio; & indulgentia gaudere poſſint, Nam arbitrantur nonnulli omnes, qui in ſodalitates ſub titulo Sanctæ Crucis ſe recipiunt, eodem privilegio, & indulgentia gaudere poſſe, tamen diſpoſitio conc. generalis, *de quo in eodem cap. excommunicamus,* ubi excommunicantur, & anathematizantur omnes hæretici, quibuſcunque nominibus cenſeantur, ab omnibus dominiis, & locis expelli mandantur, & ibi Abb. *in princip.* non habet tam latam interpretationem. Nam, qui in dictis ſodalitatibus confratrum inſcribuntur

ut plurimùm ſunt perſonæ inhabiles ad arma, & ad præſtandum, quæ ad dictarum indulgentiarum conſecutionem requiruntur.

174 Ideo, † quemadmodum non adimpleta integre conditione, ſub qua indulgentia conceditur, quis illam conſequi non poteſt, ut per Navar. *in comment. de Indulg. not.* 19. *numer.* 2. 3. & 4. *tom.* 2. & Graff. *in deciſ. cap.* 15 *num.* 22 *par.* 1. *lib.* 4. ita inhabiles ad ſuſtinendum laborem, quem concilium generale requirit, ſunt incapaces ad dictam indulgentiam conſequendam.

175 Quia † indulgentiarum conceſſio non eſt extendenda. Navar, *in d. comment. de Indulg. not.* 9 *nu.* 9. & Card. Bellarm. *eod. tit. c.* 7. *propoſ.* 5. *lib* 8. *tom.* 3.

176 Quod verò, inquit Abbas, † eſſe conſuetudine inductum per inquiſitores hæreticæ pravitatis, quòd aſſumētes hanc crucem, etiam tempore pacis, dicto privilegio gaudere poſſint, *ut in eodem capitulo excommunicamus, num.* 4. illius opinio eſt civiliter intelligenda, ut ſcilicet, procedat favore perſonarum, quæ utroque tempore pacis, & belli ad ea, quæ dicta conſtitutio requirit, quandocunque, & ubi opus fuerit, contra eoſdem hæreticos, videlicet, ad ſe armis accingendum, & dimicandum ſint habiles, & parati, quia ad privilegium conſequendum requiritur illa habilitas; quam privilegium unoquoque

177 privilegiando poſtulat, & habilitas certarum perſonarum ex certa limitata cauſa non extenditur ad alias perſonas, in quibus non concurrunt illa ſuper quibus fundatur habilitatio, arg. text. *in c. generaliter, ver. eos tantum* 16. *q.* 1. *c. ſanè, de privileg.* & Alex. *in conſ.* 75. *viſis, ac pōderatis, n.* 36. *l.* 4.

178 Infertur propterea, † dictas ſodalitates ſub invocatione ſanctæ crucis erectas non majore (quo ad caſuum reſervatorum abſolutionem) quo aliæ diſciplinatorum confraternitates privilegio eſſe munitas, quidquid aliter modernis temporibus fuerit ſcriptum; quia illæ facultates abſolvendi à caſibus reſervatis fuerunt ſublatæ per concil. Trident. quo prohibetur abſolutio à caſibus Papæ reſervatis, *ut cap.* 7. *de caſ. reſerv. ſeſſ.* 14. & prædicti caſus de quibus ſupra *verſ. inſuper eadem conſtitut.* ſunt ſemper in Bull. Cœn. Domini reſervati, *ut in conſtitutio. Gregorij Papæ* XIII. *de qua in Bulla Romana, cap.* 92. §. *declarantes cum ſequentibus, & alijs aliorum Pontificum, & noviſſime ſummi Pontificis Pauli Papæ Quinti, & pluries ſuper eodem cap.* 7. *de caſ. reſerv.* fuit à ſacra congregat. concil. de-

179 claratum, † pluresque aliæ declarationes extant, quibus cavetur, ne Regulares, vel alij, vigore quorumcunque privilegiorum à caſibus non ſolum Sedi Apoſtolicæ, ſed nec locorum Ordinariis reſervatis, abſolvere poſſint. Præter quas, duæ emanarunt Clem. Papæ VIII. qui ſuo decreto per totam Italiam publicato, ſub die 13. Novembris 1600 & alio declaratorio ſub die 26. Novembris 1602. pœnis in contrafacientes inflictis, *ut eiſdem decretis de quibus ſcripſi, in tom.* 1. *capit.* 38. *num.* 169. 170. 171.

180 Idem ſtatuit, & declaravit, † clauſula ſublata, &c. quæ removet facultatem aliter judicandi, vel interpretandi, & decreto irritanti deſuper edicto, quod omnia in contrarium geſta annulat ipſo jure, *ut cap. ſi eo tempore, de elect. in* 6, *cum alijs alibi allegatis.*

181 Illud etiam advertendum, † quòd illæ facul-

faculcates ſibi eligendi confeſſarium, qui à quibuſcunque caſibus quantumvis enormibus, etiam Sedi Apoſtolicæ reſervatis, eos poſſint abſolvere qui cordulam, corrigiam, ſeu habitum cujuſcunque religionis ſuſceperunt, aut ſuſcipient in futurum, vel in quibuſcunque confraternitatibus, ſeu ſodalitatibus, quovis modo privilegiatis, ſe receperunt, ſeu ſe deſcribi fecerunt: comprehenduntur, etiam ſub eadem revocatione, ſub qua ſunt reformatæ, adeo, ut eorundem privilegiorum vigore confeſſarii à caſibus quibuſcunque Sedi Apoſtolicæ Vicario Urbis, & locorum Ordinariis reſervatis abſolvendi facultatem habent, *ut in eod. §. decernimus inſuper*, ibi aliis etiam caſibus Sedi Apoſtolicæ reſervatis. Per quam conſtitutionem derogatur etiam indultis, privilegiis, & facultatibus quibuſcunque conceſſis, de quibus ſcripſi *in d. cap. 38. n. 175. ver. declarando eod. tom. 1.*

182 Demum † confraternitates, ubivis locorum quavis auctoritate erectæ, & inſtitutæ, & quibus communicationes factæ ſunt, ac cujuſcunque ex dictis Ordinibus, Religionibus, Inſtitutis, Archiconfraternitatibus, & congregationibus ubilibet exiſtentibus hactenus aggregatæ aggregationum litteras, juxta formam noviſſime approbatam intra terminum in conſtitutione expreſſum, impetrare tenentur, alioquin dicto termino elapſo nullius ſunt roboris, & momenti ac eo ipſo revocatæ & abolitæ cenſentur, ut ibidem *eadem conſtit. §. demum ſtatuimus.*

183 † Et illa dictio eo ipſo, eſt latæ ſententiæ, quæ inducit abolitionem abſque ſententiæ, aut ulteriori declaratione, *c. felicis, §. ſi qua verò, de pœn. in 6. & l. fin. §. lib. verè, poſtquam, C. de iur. de liber.*

184 Si autem † miniſtri aliqui ſuperiores, vel officiales, quocunque nomine nuncupati, Ordinum, religionum, Inſtitutorum, ſeu archiconfraternitatum, congregationum & confraternitatum hujuſmodi quavis auctoritate, vel privilegio, & officio fungentes, præfulgeant, contra præmiſſa in aliquo venire, vel facere præſumpſerint, erectiones inſtitutiones & communicationes, privilegiorum, indulgentiarum, facultatum, ſpiritualiumque gratiarum & indultorum, aliorumque conceſſiones, & aggregationes per ipſos faciendæ, ſeu renovandæ, nullius redduntur roboris, vel momenti, & quilibet eorundem miniſtrorum ſuperiorum, officialium, privationis officiorum, quæ obtinent, & inhabilitatis ad illa, & alia in poſterum obtinenda, pœnam, quæ ab alio, quàm Romano Pontifice pro tempore exiſtente, remitti non poteſt, eo ipſo incurrunt, *ut in eadem conſtitut. §. quod ſi miniſtri.*

185 † Et remiſſio pœnæ Papæ reſervata ab inferiori relaxari minimè poteſt. Navarr. *de cenſu. Eccleſ. c. 27. n. 72. ver. cæterum prædictis*, & Sayr. *in Theſ. caſ. conſc. lib. 3. c. 25. num. 3. & 4.*

186 Poſtremò † dicta conſtitutio eſt perpetua, ac ab omnibus, & ſingulis, ad quos ſpectat, perpetuò, & inviolabiliter obſervanda, & ita, non aliter per quoſcunque judices ordinarios, & delegatos, etiam cauſarum Palatij Apoſtolici Auditores, ac S. R. E. Cardinales, etiam de latere Legatos: ſublata eis, & eorum cuilibet quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate, judicari, & diffiniri debet, *ut in eadem conſtitut, §. decernentes*, quæ verba

removent judicibus omnem diſputationem, & facultatem dicta verba Papæ, aliter quam ſonent interpretandi, vel declarandi. Pariſ. *conſ.* 38. *n.* 4. *conſ.* 41. *n.* 22. *lib.* 4. & Caſſad. *ſuper reg. deciſ.* 12. *n.* 5. Pariterque irritum, & inane decernitur quidquid ſecus ſuper his à quoquam, quavis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari.

187 † Quod decretum omnia in contrarium geſta, ipſo jure annullat, *ut cap, ſi eo tempore, de elect. in 6. c. quodam, ubi* etiam gloſſ, *de praben. eod. lib*, Caſſad *de decret. in reſeru. deciſ.* 3. *n.* 1. & Gomel. *de trin: poſſeſſ. quaeſt.* 49. *n.* 3.

188 Quæ omnia prædicta † ſuum ſortiri debent effectum, non obſtantibus quibuſvis conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, & quorumcunque Ordinum, religionum, & Inſtitutorum, ſeu archiconfraternitatum, congregationum, & confraternitatum ſecularium, etiam juramento, confirmatione Apoſtolica, vel quavis firmitate alia roboratis, ſtatutis, & conſuetudinibus, privilegiis quoque, indultis, & litteris Apoſtolicis, etiam mare magno, & Bulla aurea nuncupatis, regularibus, Ordinibus, religionibus, Inſtitutis, ſeu archiconfraternitatibus, congregationibus, & confraternitatibus ſecularium, eorumque Superioribus, & aliis quibuſcunque perſonis, cujuſcunque ſtatus, gradus, ordinis, conditionis, & præeminentiæ exiſtentibus, ſub quibuſcunq; verborum formis, & tenoribus, ac derogatoriarum derogatoriis, aliiſque efficacioribus, & inſolitis clauſulis, nec non irritantibus, & aliis decretis in genere, vel in ſpecie, etiam motu proprio, & conſiſtorialiter, & aliàs quomodolibet in contrarium præmiſſorum etiam pluries conceſſis, & approbatis, & innovatis. Quibus omnibus, & ſingulis, etiam ipſa illorum ſufficienti derogatione de illis, eorumque totis tenoribus, ſpecialis, ſpecifica, expreſſa, & individua, non autem per clauſulas generales, idem importantes mentio, ſeu quævis alia expreſſio habenda, aut aliqua alia exquiſita forma ad hoc ſervanda foret; illorum tenores, ac ſi ad verbum exprimerentur, & inſererentur, pro plene, & ſufficienter expreſſis, & inſertis habens, illis aliàs in ſuo robore permanentibus ea vice duntaxat, ſpecialiter, & expreſſè derogavit, cœteriſque contrariis quibuſcunque, *ut in eiſdem litteris*, §. *non obſtant*, & *dicta verba*.

189 Illorum tenores pro plene, & ſufficienter expreſſis habentes in derogatione appoſita operantur, ut totus tenor conſtitutionum, decretorum, privilegiorum, ac contrariorum omnium derogatorum habeantur pro expreſſo, ac, ſi ſpecifice in ejuſdem Clement. VIII. conſtitutione totus tenor fuiſſet inſertus. Felyn. *in c. nonnulli. n.* 6, *de reſcript.* Butr. communiter receptus, *in conſ* 2. *colum.* 2. *ver. hi tamen non obſtan.* Caſſand. *deciſ.* 10. *num.* 1. *ſu. reg. Cancell.* & Gabr. *commun. concluſ. de clauſ concluſ.* 5: *numer.* 1. & 14. *lib.* 6.

190 Primò enim † derogatur conſtitutionibus, & decretis in contrarium facientibus. Quia per conſtitutionem Innocentii IIII. *malitia hujus temporis, & cap. in Bull. Rom. cap.* 11. §. *ultra quos, pag.* 13. & Clement. VII. *il. litteris: cùm, ſicut in in forma Brevis expeditis, in eodem Bull. cap.* 33. § *& cum clericis. pag.* 337. de quibus ſupra, fuerat conceſſa facultas, cum

enm clericis diſpenſandi ab irregularitate ideo per dictam conſtitutionem Clementis VIII. dictis conſtitutionibus, & aliis privilegiis, & facultatibus quibuſcunque diſpenſandi ab irregularitatibus auctoritate Apoſtolica conceſſis, fuit modo derogatum.

191 Vltima enim † derogant prioribus, *c. 1.* & ibi gloſſ. *in ver, revocare, de conſtitut. in 6. l. ſed. & ſi poſt errores, ff. de leg.* Iaſ. *in dict. l. pacta noviſſima, num. 3. C. de pact:* Por. *conſ. 37. num. 12.* ſed: & ante hanc conſtitutionem jam per concil. Tridentin. fuerat etiam dicta facultas ſublata, & Epiſcopis in irregularitatibus, & ex delicto occulto provenientibus conceſſa, *ut cap. 6. de reform ſeſſ. 24.*

192 Secundò † derogatur etiam conſtitut. ſpecialiter conſtitutioni maris magni, & Bullæ aureæ nuncupatis, & quibusvis etiam juramento, confirmatione Apoſtolica, vel quavis firmitate alia roboratis, & litteris Apoſtolicis, ſub quorum verborum conceptione comprehenduntur omnia ſtatuta, privilegia, & indulta quorumcunque Ordinum, & religionum, archiconfraternitatum, congregationum, & confraternitatum ſecularium, quæ in concernentibus dictam facultatem diſpenſandi ab irregularitate, & abſolvendi à caſibus ſedi Apoſtolicæ, & Ordinariis locorum reſervatis ſunt verbis expreſſis revo-
193 cata, † ut in claris non ſit opus conjecturis, Cephal. *conſ 28 nu. 55. par. 1.* etjam quibulvis perſonis cujuſcunque ſtatus, gradus, ordinis, conditionis, dignitatis, & præeminentiæ exiſtentibus, conceſſis, adeo, ut nec ratione ordinum, nec dignitatis aut præeminentiæ eorũ, quibus privilegia fuere conceſſa, quin ſub eadẽ revocatione comprehendant. poſſint ſuſtineri.

194 † Quia illæ dictiones quibuſvis, & cujuſcunque, ſunt generales, quæ omnes perſonas, omneſq; Ordines, & religiones, ac pia loca comprehendunt, gloſſ. *in Clem. 2. ver. quomodolibet, de ſent. excommunic.* Ruin. *conſ. 98. numer. 11, lib. 2.* Cephal. *conſ. 121. num. 1. par. 1.* Parıſ. *conſ. 52. n. 10. volum. 1.* & Hippol. de Marſil. *in conſ. 80. num. 38.*

195 Ut autem † totus tenor eiuſdem conſtitutionis ad litteram perſpici poſſit, eam infra curavi imprimendam tenoris infraſcripti:

CLEMENS
PAPA VIII.
AD PERPETVAM REI MEMORIAM.

QVAECVMQVE à Sede Apoſtolica ad promovendam Chriſtifidelium ſalutem aliquando conceſſa ſunt, etſi ea maturo conſilio, magnaque prudentia, & cautione ſancita, & decreta ſunt; tamen, cùm Romanus Pontifex de animarum ſalute ſolicitus progreſſu temporis animadvertit ſenſim aliquos abuſus in eiſdem ſtatutis, & decretis obſervandis provenire; debet pro ſui Paſtoralis officij munere illis opportuna ratione occurrere, & quantùm cum Domino poteſt, adhibito ſalutari remedio, providere. Cùm itaque à pluribus Romanis Pontificibus Prædeceſſoribus noſtris, & forſan

etiam

etiam à nobis, nonnullis Regularibus, Ordinibus, Religionibus, & Inſtitutis, ac etiam Chriſtifidelium ſecularium Archiconfraternitatibus, & Congregationibus diverſarum nationum, nominum, & inſtitutorum, tam in Alma Vrbe noſtra, quàm in alijs civitatibus, & locis Chriſtiani Orbis inſtitutis, facultas erigendi, & inſtituendi in eorum, & alijs Eccleſijs, & Collegijs, necnon etiam ſibi aggregandi Confraternitates, & Congregationes in eadem Vrbe, & in alijs exiſtentes, eiſque Privilegia, Indulgentias, facultates, aliaſque ſpirituales gratias, & indulta ſibi conceſſa reſpectivè communicandi attributa fuerit, ac nulla certa forma, vel ratio præſcripta ſit, quæ in hujuſmodi erectionibus, inſtitutionibus, aggregationibus, & communicationibus faciendis ſervari debeat; propterea, ſive negligentia Superiorum, Ordinum, Religionum, & Inſtitutorum, vel officialium Archiconfraternitatum, & Congregationum erigentium, inſtituentium, aggregantium, & communicantium, quæ Confraternitatibus, & Congregationibus erigendis, inſtituendis, & aggregandis, & quibus communicationes privilegiorum, indulgentiarum, aliarumque gratiarum prædictarum fiunt, non ſervant formam in hujuſmodi erectionibus, inſtitutionibus, aggregationibus, & communicationibus ſervari debitam, neque præſcribunt modum, quo privilegia Indulgentias, facultates, aliaſque ſpirituales gratias, & indulta prædicta conſequi debeant; ſeu ipſarum Confraternitatum, & Congregationum incuria, quæ non inquirunt ea, quæ præſtare oportet, ut illa conſequantur, nonnullæ pravæ conſuetudines irrepſerunt, multaque incommoda inde provenerunt, quibus Nos pro commiſſo Nobis Apoſtolicæ ſolicitudinis officio, paternaque erga omnes Chriſtifideles charitate proſpicere volentes, hac noſtra Conſtitutione perpetuò valitura decernimus, atque ſtatuimus, ut in poſterum tam hujus Almæ Vrbis noſtræ, quàm aliarum Civitatum, & locorum totius Chriſtiani Orbis Regularium, Ordinum, Religionum, & Inſtitutorum, quibus in eorum, & quibuſcunque alijs Eccleſijs, & Collegijs Confraternitates ſecularium erigendi, & inſtituendi facultas conceſſa eſt, necnon etiam Archiconfraternitatum, & Congregationum cujuſuis Nationis, nominis, & Inſtituti illæ ſint, & in quibuſcunque Eccleſijs, Domibus, & Oratorijs, tam ſecularium, quam, ut præfertur, quorumcunque, etiam mendicantium Ordinum, Religionum, & Inſtitutorum Regularium, quavis tam Ordinaria, quàm Apoſtolica authoritate erectæ, ac inſtitutæ exiſtant, ſeu alias quovis modo introductæ, reperiantur, quibus alias Confraternitates, & Congregationes inſtituendi, erigendi, ac ſibi aggregandi, illiſque privilegia, Indulgentias, facultates, aliaſque ſpirituales gratias, & indulta prædicta elargiendi, & communicandi poteſtas à Romanis Pontificibus prædeceſſoribus noſtris, vel Nobis, & Apoſtolica Sede attributa fuit, Magiſtri, Priores, Præpoſiti, Rectores, Gubernatores, Præceptores, Primicerij, Prælati, Cuſtodes, Guardiani, Præfecti, Adminiſtratores, & alij Officiales, ſeu Superiores quovis modo nuncupati, Regularium ſiquidem Ordinum, Religionum, & Inſtitutorum unam tantum Confraternitatem, & Congregationem de conſenſu tamen Ordinarij loci, & cum litteris ejus teſtimonialibus, quibus Confraternitatis, & Congregationis erigendæ, & inſtituendæ pietas, & Chriſtianæ charitatis officia, quæ exercere cupit, apud eos commendentur, in eorum & quibuſcunque alijs eccleſijs, & collegijs erigere, & inſtituere, cæterarum verò Archiconfraternitatum, & Congregatio

num

num in ſingulis Civitatibus, Oppidis, vel locis, unam etiam Confraternitatem, & Congregationem, duntaxat, quæ Apoſtolica, vel Ordinaria auctoritate prius erecta, ac nulli alteri Ordini, Religioni, Inſtituto, Archiconfraternitati, & Congregationi ejuſdem, vel alterius Nationis, nominis, & Inſtituti aggregata ſit, prævio ſimiliter loci Ordinarij conſenſu, & cum ejus litteris teſtimonialibus, quibus ejuſdem Confraternitatis, & Congregationis aggregandæ inſtitutum, pietas, & Chriſtianæ charitatis officia, quæ exercere conſuevit, apud eos commendentur ſibi adjungere, & aggregare poſſint.

Huic verò Confraternitati, & Congregationi erigendæ, inſtituendæ, ſeu aggregandæ ea tantùm Priviligia Indulgentias, facultates, aliaſque ſpirituales gratias, & indulta, quæ ipſi Ordini, Religioni, Inſtituto erigenti, inſtituenti, ac communicanti, ſeu Archiconfraternitati, & Congregationi aggreganti nominatim, & in ſpecie, non autem, quæ per extenſionem, vel communicationem, ſibi quovis modo conceſſa ſunt, & illa quidem non ſub generali forma verborum, vel ad inſtar, ſed expreſſè, & in ſpecie communicare valeant.

Statuta autem pro regimine Ordinum, Religionum, & Inſtitutorum erigentium, & inſtituentium, ac communicantium, ſeu Archiconfraternitatum, & Congregationum aggregantium edita Confraternitatibus, & Congregationibus erigendis, inſtituendis, & aggregandis, & quibus communicationes privilegiorum, & aliorum prædictorum fiunt, impartiri non poſſint, niſi ea prius ab Epiſcopo diœceſano examinata, & pro ratione loci approbata fuerint, quæ nihilominus ejuſdem Epiſcopi decretis, ac moderationi, & correctioni in omnibus ſemper ſubjecta remaneant.

Inſuper volumus, & ordinamus, ut prædicti Ordines, Religiones, Inſtituta erigentia, inſtituentia, ac communicantia, necnon Archiconfraternitates, & Congregationes aggregantes certam erigendi, inſtituendi, aggregandi, & communicandi formulam à nobis noviſſimè approbatam diligenter obſervent, ſecundùm quàm Privilegia, Indulgentias, facultates, aliaſque ſpirituales gratias, & indulta ipſis Ordinibus, Religionibus, Inſtitutis erigentibus, inſtituentibus, & communicantibus, ſeu Archiconfraternitatibus, & Congregationibus aggregantibus nominatim, & expreſſè non autem per communicationem, neque ad inſtar, ut ſupra conceſſa, ipſis Confraternitatibus, & Congregationibus erigendis, inſtituendis, & aggregandis, & quibus communicationes fiunt, communicare poſſint, quibus Confraternitates, & Congregationes ejuſdem dumtaxat nationis, & nominis, Ordinis, Religionis, & Inſtituti, Archiconfraternitatis, & Congregationis, cui aggregantur, tam hactenus aggregatæ, quàm in poſterum aggregandæ utantur, potiantur, & gaudeant, ita ut dictarum Confraternitatum, & Congregationum erectarum, inſtitutarum, & aggregatarum, ac quibus communicationes factæ ſunt, Miniſtri, & Officiales, & alij ſupradicti privilegia, Indulgentias, facultates, aliaſque ſpirituales gratias, & indulta hujuſmodi, prævia tamen recognitione Ordinarij loci qui adhibitis duobus de ejuſdem Eccleſiæ Capitulo, illa juxta ſacri Concilij Tridentini decretum promulganda decernat, debitis temporibus promulgare valeant: quibus etiam Miniſtris, Officialibus, & alijs prædictis eleemoſynas, & alia oblata Chriſtianæ charitatis ſubſidia, juxta modum,

dum & formam per Ordinarium loci præſcribendam, remotis tamen menſis, peluibus, & capſis quæ in Eccleſijs, & Oratorijs dictarum Confraternitatum, & Congregationum publicè ad hoc exponi conſueverunt, excipiendi poteſtas detur. Atque hæc ipſum Ordines, Religiones, Instituta erigentia, inſtituentia, ac communicantia, ſeu Archiconfraternitates, & Congregationes aggregantes, tam Almæ Vrbis noſtræ, quàm aliarum Civitatum, & locorum quorumcunque, juxta modum à Vicario Vrbis, & ab Ordinariis locorum reſpectivè præſcribendum, obſervare teneantur. Eleemoſynas autem ſic collectas in reparationem, & ornatum Eccleſiarum, etiam Ordinum, Religionum, Inſtitutorum erigentium, inſtituentium, & communicantium, ac Archiconfraternitatum, & Congregationum aggregantium, quam Confraternitatum, & Congregationum erigendarum, inſtituendarum, & aggregandarum, & quibus communicationes fient, aut in alios earum pios uſus arbitrio ejuſdem Vicarij noſtri in Vrbe, necnon Ordinariorum locorum reſpectivè fideliter exponere, atque erogare procurent, ut omnes intelligant, cœleſtes Eccleſiæ Theſauros, non quæſtus, aut alicujus lucri cauſa ſed pietatis, & charitatis excitandæ gratia ex Apoſtolicæ Sedis benignitate Chriſtifidelibus aperiri.

Præterea volumus, ut Confeſſarij, qui vigore privilegiorum ipſis Ordinibus, Religionibus, Inſtitutis erigentibus, inſtituentibus, & communicantibus, ſeu Archiconfraternitatibus & Congregationibus aggregantibus conceſſorum, ac Confraternitatibus, & Congregationibus aggregandis communicandorum, pro tempore eligi poſſunt, & poterunt, ſeculares, ſcilicet in Alma Vrbe à prædicto noſtro Vicario, extra Vrbem verò à locorum Ordinarijs. Regulares autem non ſolum à prædicto Vicario noſtro, & à locorum Ordinarijs reſpectivè, ſed etiam à ſuis Superioribus approbati ſint, utque Confratres confitentes à criminibus, caſibus, & cenſuris, juxta dictorum privilegiorum (quatenus tamen ſint in uſu, & Sacri Concilij Tridentini decretis, ac Romanorum Pontificum prædeceſſorum noſtrorum, & noſtris Conſtitutionibus non adverſentur, nec revocata, aut ſub aliquibus revocationibus comprehenſa ſint) formam, & tenorem duntaxat abſolvere valeant.

Decernimus inſuper, ut ijdem Confeſſarij prædictos Confratres cujuſcunque gradus, ſtatus, conditionis, & præeminentiæ, etiamſi ſpeciali nota digna fuerint, à caſibus contentis in litteris, quæ die Cœnæ Domini legi conſueverunt, necnon violationis, immunitatis, & libertatis Eccleſiaſticæ, & clauſuræ Monaſteriorum Monialium, ſi videlicet ſine neceſſaria, & urgenti cauſa, ac ſine ſuperiorum licentia, vel etiam ſi cauſa, & licentia conceſſa abutentes, prædicta Monaſteria ingreſſi fuerint, necnon violentæ manus injectionis in Clericum, & ſingularis certaminis, ſeu duelli, ac ab alijs, etiam caſibus, tam à Nobis, quam à prædicto noſtro in Vrbe Vicario, & locorum Ordinarijs reſpectivè reſervatis, & pro tempore reſervandis, & etiam à quavis excommunicatione ab homine lata abſolvere, & ſuper irregularitatibus, tam ex aliquo defectu provenientibus, quàm occaſione delicti contractis, cum aliquo diſpenſare prætextu dictorum privilegiorum nullo modo poſſint.

Demum ſtatuimus, & pariter ordinamus, ut Confraternitates, & Congregationes ubivis locorum, quavis auctoritate, ut præfertur, erectæ, & inſtitutæ, & quibus communicationes prædictæ factæ ſunt, ac cuicumque ex dictis Ordinibus, Religionibus, Inſtitutis, Archicon-

chiconfraternitatibus, & Congregationibus ubilibet exiſtentibus hactenus aggregata ab eiſdem reſpectivè Ordinibus, Religionibus, Inſtitutis, Archiconfraternitatibus, & Congregationibus novas erectionum, Inſtitutionum, Communicationum, & Aggregationum litteras, juxta formam à Nobis noviſſimè approbatam, infra annum, ſi in Europa ſint, & ſi extra Europam fuerint, infra biennium à die publicationis præſentium in Romana Curia faciendæ computandos impetrare teneantur: alioquin, dicto tempore elapſo, Erectiones, Inſtitutiones, & quæcumque Communicationes privilegiorum, facultatum, Indulgentiarum, aliarumque ſpiritualium gratiarum, & indultorum, Aggregationes illarum vigore ipſis conceſſæ nullius ſint roboris & momenti, ac revocatæ & abolitæ cenſeantur eo ipſo Erectionum autem Inſtitutionum, Communicationum, & Aggregationum tam hactenus factarum, quàm deinceps faciendarum, litteræ ab ipſis Ordinibus, Religionibus, Inſtitutis, ſeu Archiconfraternitatibus, & Congregationibus gratis omnino, ac nulla prorſus mercede, etiam à ſponte dantibus, accepta, expediri, & concedi debeant.

Quod ſi Miniſtri aliqui Superiores, vel Officiales, quocumque nomine nuncupati Ordinum, Religionum, Inſtitutorum, ſeu Archiconfraternitatum, Congregationum, & Confraternitatum hujuſmodi, quavis auctoritate, vel privilegio, & officio fungantur, & præfulgeant, contra præmiſſa in aliquo venire, vel facere præſumpſerint, Erectiones, Inſtitutiones, & Communicationes privilegiorum, Indulgentiarum, facultatum, ſpiritualiumque gratiarum, & Indultorum, aliorumque præmiſſorum conceſſiones, necnon aggregationes per ipſos faciendæ, ſeu renovandæ nullius ſint roboris, & momenti, & cuilibet eorundem Miniſtrorum, Superiorum, Officialium, & aliorum prædictorum privationis officiorum, quæ obtinet, ac inhabilitatis ad illa, & alia in poſterum obtinenda, pœnam, quæ ab ullo, quàm à Nobis, vel Romano Pontifice pro tempore exiſtente, remitti non poſſit, incurrat eo ipſo.

Decernentes præſentes litteras perpetuò validas, & efficaces exiſtere, & fore, ac ab omnibus, & ſingulis, ad quos ſpectat, inviolabiliter obſervari debere, ſicque noſtræ mentis, & intentionis exiſtere, & ita, & non aliter per quoſcunque Iudices ordinarios, & delegatos, etiam Cauſarum Palatij Apoſtolici Auditores, ac Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales, etiam de Latere Legatos, ſublata eis, & eorum cuilibet quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, judicari, & definiri debere, ac irritum & inane, quicquid ſecus ſuper his à quoquam, quavis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Non obſtantibus quibuſvis Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis, ac quorumcumque Ordinum, Religionum, & Inſtitutorum, ſeu Archiconfraternitatum, Congregationum & Confraternitatum ſecularium, etiam juramento, confirmatione Apoſtolica, vel quavis firmitate, alia roboratis, ſtatutis, & conſuetudinibus privilegijs quoque indultis, & litteris Apoſtolicis, etiam Mare magnum, ac Bulla aurea nuncupatis, Regularibus, Ordinibus, Religionibus, Inſtitutis, ſeu Archiconfraternitatibus, Congregationibus, & Confraternitatibus ſecularium, eorumque Superioribus, & alijs quibuſvis perſonis cujuſcunque ſtatus, gradus, ordinis, conditionis, dignitatis, & præeminentiæ exiſtentibus, ſub quibuſcun-

buſcunque verborum formis, & tenoribus, ac derogatoriarum derogatorijs, alijſque efficacioribus, & inſolitis clauſulis, necnon irritantibus, & alijs decretis in genere, vel in ſpecie, etiam Motu proprio, & Conſiſtorialiter, & aliàs quomodolibet in contrarium præmiſſorum, etiam pluries conceſſis, approbatis, & innovatis. Quibus omnibus, & ſingulis, etiamſi pro illorum ſufficienti derogatione de illis, eorumque totis tenoribus ſpecialis, ſpecifica, expreſſa, & individua, non autem per clauſulas generales, idem importantes mentio, ſeu quævis alia expreſſio habenda, aut aliqua alia exquiſita forma ad hoc ſervanda foret, illorum tenores, ac ſi ad verbum exprimerentur, & infererentur, præſentibus pro plenè, & ſufficienter expreſſis, & inſertis habentes, illis aliàs in ſuo robore permanſuris, hac vice duntaxat harum ſerie ſpecialiter, & expreſſè derogamus, cæteriſque contrarijs quibuſcumque.

Vt autem præſentes litteræ ad omnium quos concernunt, notitiam faciliùs deveniant, volumus illas ad Valvas Baſilicarum Sancti Ioannis Lateranenſis & Principis Apoſtolorum de Vrbe, & in Acie Campi Floræ more ſolito publicari, & affigi, atque ijs inde amotis, earundem exempla, etiam impreſſa, ibi affixa relinqui, factaque publicatione hujuſmodi, omnes Regulares ordines, Religiones, Inſtituta, & Archiconfraternitates, Congregationes, & Confraternitates ſecularium, quæ in Vrbe quidem poſt menſem, quæ verò in Europa, poſt decem menſes, quæ demum extra Europam fuerint, poſt octodecim menſes à die publicationis hujuſmodi computandos, perinde afficere, & arctare, ac ſi earum cuilibet nominatim inſinuatæ fuiſſent. Et nihilominus, ut ipſæ præſentes Litteræ notiores fiant, magiſque omnibus innoteſcant. Vniverſis, & ſingulis Venerabilibus fratribus, Patriarchis, Primatibus, Archiepiſcopis, Epiſcopis, & alijs locorum Ordinarijs per eaſdem præſentes committimus & mandamus, ut per ſe, vel per alium, ſeu alios, haſce noſtras Litteras poſtquam earum exemplum receperint, ſeu earum notitiam habuerint, ſemel, aut pluries, prout eis magis expedire viſum fuerit, in ſuis Cathedralibus, & majoribus reſpectivè Eccleſiis Civitatum, Oppidorum, & locorum quorumcumque eorum Diœceſibus, dum in eis major populi multitudo ad divina cōvenerit, ſolēniter publicēt, & publicari auctoritate noſtra mādēt, ac faciāt.

Cæterum, quia difficile foret eaſdem præſentes ad ſingula loca, ubi opus eſſet, deferri, volumus & ſimili auctoritate decernimus, ut earum tranſumptis, etiam impreſſis, manu alicujus Notarij publici ſubſcriptis, & ſigillo alicujus perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis, eadem ubique fides habeatur, quæ ipſiſmet Litteris haberetur, ſi eſſent exhibitæ, vel oſtenſæ. Datum Romæ apud Sanctum Petrum ſub Annulo Piſcatoris, die ſeptima Decembris M. DCIIII. Pontificatus Noſtri Anno Tertiodecimo.

M. Veſtrius Barbianus.

Anno à Nativitate Domini Noſtri Ieſu Chriſti, milleſimo ſexenteſimoquarto, Indictione ſecunda, Pontificatus Sanctiſſimi in Chriſto Patris, & D. N. Domini Clementis Divina providentia Papæ Octavi, Anno Decimotertio: die verò vigeſimaquarta menſis Decembris, retroſcripta Litteræ Apoſtolicæ affixæ, & publicatæ fuerunt ad Valvas Baſilicarum S. Ioannis Lateranenſis, & Principis Apoſtolorum de Vrbe, necnon in acie Campi Floræ, ut moris eſt, per Nos Io. Baptiſtam Menochium, & Dominicum de Rubeis, Apoſtolicos Curſores.

Pro Magiſtro Curſorum Gaſpar Boniſpedibus.

DE

DE LOCVSTIS, ET BRVCHIS.

Cap. III.

SVMMARIVM.

1 *Locuſtæ, & cætera id genus animalia, an poßint excommunicari.*

2 *Pœna non eſt, niſi ſecundum legem, infligenda.*

Excommunicatio ſolam lædit animam, ibidem.

3 *Excommunicatio in irrationabilia non infligitur.*

4 *Locuſtæ, & cœtera id genus animalia peccare non poſſunt.*

Excommunicatio infertur ob peccatum mortale ibidem,

Excommunicatio non fertur in rationis expertem, ibidem.

5 *Maledicere irrationabilibus eſt res vana.*

6 *Calamitates unde nobis eveniant.*

7 *Fiſcus rapit, quæ non accipit Chriſtus.*

8 *Idem quod ſupra num. 6.*

Locuſtæ copioſæ, Deo permittente, terræ fruges abſumunt, ibidem.

9 *Idem.*

In excommunicationem non pauci incidunt, & quomodo, ibidem in fine.

10 *Locuſtæ Aegyptum univerſam devaſtarunt.*

Aegyptus, ob Pharaonis peccata, varijs afflicta fuit anguſtijs, ibidem.

11 *Idem quod num. 6.*

12 *Idem.*

Idem, quod ſupra num. 1. ibidem.

Milites commiſſarij, & alij rapiunt, quod non accipit Chriſtus, ibidem.

13 *Locuſtæ, & cœtera id genus animalia non poſſunt excommunicari.*

14 *Muſcæ in Hiſpania in fugam verterunt exercitum.*

Idem, quod num. [illegible]. ibidem.

15 *Excommunicatio, ut juſta ſit, quæ concurrere debeant.*

16 *Excommunicatio, quando ſit ipſo jure nulla.*

Idem, quod ſupra num. 4. ibidem.

Iuriſdictionis defectus inſanabilis, ibidem.

17 *Paria ſunt, quem non eſſe citatum, vel non eſſe legitimè citatum.*

Citatio eſt de jure naturæ, ibidem.

Agens, non agit, niſi in patiente bene diſpoſito, ibidem.

18 *Excommunicatio, an in ignorantem ferri poßit.*

19 *Maledictio quotuplex ſit:*

Infans, furioſus, & his ſimiles l. Cornelia non tenentur, ibidem.

20 *Locuſtæ, & cœtera id genus animalia, agunt naturæ inſtinctu, & copioſæ terræ fruges Deo permittente, abſumunt.*

21 *Ficulnea, & alia à Domino maledicta.*

22 *Ficulnea habet ſenſum allegoricum.*

23 *Deus mirabilis in Sanctis ſuis, & illi univerſa parent.*

24 *Iacobus Niſibenus fonti, & puellis maledixit.*
25 *Arguere non licet à peccatoribus ad Deum, vel ad ejus Sanctos.*
26 *Corui à Sancto Cuthberto fugati.*
27 *Idem, quod num 6.*
28 *Anguillæ à S. Guilielmo Epiſcopo è lacu Lemano depulſæ.*
29 *Calamitates, quomodo ſuperandæ, & abigendæ.*
30 *Idem.*
Locuſtæ, quo remedio expellendæ, ibidem.
31 *Diabolo non maledicendum.*
32 *Bononiæ laus.*
Bononia in calamitatibus ad Virginem confugit, & quomodo, ibidem.
Bononienſium ſolemnis ſupplicatio, ibidem.
Iuſtiniani Cardinalis laus ibidem.
33 *Veſtium Sancti Ioannis Apoſtoli mirificæ operationes.*
34 *Idem quod num. 29.*
Angelus Romæ ſuper Adriani molem conſpectus, ibidem.
Imago Deiparæ Virginis miranda operatur, ibidem.
35 *Cœleſtis iræ vindicta ſupplicationum remedio mitigatur.*
36 *In dubiis ſenſus ſumi debet, qui actum validat.*
37 *Divina vindicta plerumque ſævit in terræ fruges.*
38 *A Beato Aphrate, & à S. Theodoro locuſtæ fuerunt fugatæ & quomodo.*
39 *Idem.*
Pluviæ cœlitus impetratæ, ibidem in fine.
40 *Veſpæ Phaſelitas fugarunt.*
Ab uno Friando expulſæ, ibidem.
41 *Pius ſtylus expellendi locuſtas, & cætera id genus animalia.*
42 *Idem, quod ſupra, num. 30.*
43 *Idem.*
44 *Excommunicatio non fertur, niſi in ſubſidium.*
45 *Excommunicatio levibus cauſis non eſt incutienda.*
46 *Declarat num. 13.*
47 *Maledicere irrationabilibus eſt res ſuperſtitioſa.*
48 *Striges quandoque dæmonis opera de loco ad locum realiter transferuntur.*
49 *Striges quandoque realiter non deferuntur.*
55 *Striges an fantaſticè, & non verè in animalia convertantur.*
51 *Dæmon in energumenos, & cultores ſuos quid poſſit.*
Dæmon poteſtatem habet ſuper fantaſiam hominis ibidem.
52 *Satan non tantum animas, ſed etiam corpora.*
Chriſtianorum indefeſſus oppugnat.
53 *Malefici pythonici, & his ſimiles evitandi.*
54 *Magni damni cauſam ſuis dedere cultoribus.*
55 *Idem quod num. 29.*
Conjurationes contra locuſtas, & cætera id genus animalia, quomodo fieri debeant, ibidem.
Idem, quod num. 30. ibidem.
Orationis effectus, qui ibidem.
56 *Miracula à quibuſdam ſanctis viris edita.*
57 *Idem.*
58 *Idem.*

PLURIES quæſitum fuit, nunquid contra locuſtas, brucos, & alia animalia irrationalia ad excommunicationis, & anathematizationis ſententiam

pro damnis illatis, aut, ne in futurum infe rantur, procedi poſſit: Et, quia ſupra alibi pluribus egi de excommunicatione, quæ contra peccatores infligitur, in hac quæ- ſtione pluribus fundamentis, & argumentis pro utraque parte factis, partem affirmativam pro damnis, quæ hujuſmodi animalia inferre poſſent evitandis, tenuit Caſſanæus *in ampliſſ. ejus conſilio primo ſuper hac quæſtione facto in quinque partes diviſo præcipuè in 5. parte à num. 80. uſque in fin.* Ego autem ad præcedentia continuando, ejus opinionem minimè veram eſſe exiſtimo rationibus infraſcriptis.

2 Primò enim † pœna nunquam infligi debet, niſi per legem impoſita reperiatur, gloſſ. 2. *in cap. 1. de jur. patr.* gloſſ. *in ſum. in fin. 15. quæſt. 8.* Felyn. *in cap. & ſi clerici, numer. 13. in fin. de judic.* & in terminis Caſſan. poſt plures per ipſum allegatos *in dict. conſ. 1. par. 5. num. 45.* Pœna autem excommunicationis ſolam animam, non 5 corpus afficit. *cap. ſi habes, 24. quæſt. 3. & cap. ſi quis preſbyterorum, de reb. Eccleſ. non alien.* niſi per quandam conſequentiam. Quapropter eſt medicinalis, *ut cap. multi, §. nos verò* & ibi Archid. *num. 8. 2. quæſt. 1. cap. 1. de ſentent. excommun. in 6.* gloſſ. *fin. in cap. notandum, 24. quæſt. 3.* Abb. *in cap. non dubium, num. 8. de ſent. tent. excommu.* Gemin *num. 5. eodem tit. & Lazari can. quæſt. ſpect. 1. quæſt. 3. num. 1.*

3 Ideò in hominem, † non autem in irrationalia, infligitur, *cap. omnis Chriſtianos, 11. quæſt. 3. cap. 1. & 9. de offic. deleg. dict. cap. 1. de ſent. excommun. in 6.* & conc. Trident, *in cap. 3. de refor. ſeſſ. 25.* & quòd excommunicatio in rem inanimatam ferri non poſſit, Felynus *in cap. eam te, numer. 14. ver. ſecunda declaratio, de reſcript.* & Abb. *in eod. cap. 1. & 9. numer. 4.*

4 Secundò, † pœna excommunicationis non infligitur, niſi pro peccato mortali, *cap. nemo Epiſcoporum*, & ibi Archid. *11. quæſt. 3.* & Navar. *in cap. 27. num. 9, & 76.* ſed irrationalia, ut ſunt locuſtæ, vermes, brucus, ærugo, mures, cœteraque id genus terræ frugibus undequaque infeſta inanimata peccare non poſſunt; cum uſu rationis careant: quod ſimile videmus in infante, & furioſo, qui ex eo, quòd delinquere non poſſint, cùm rationis ſint expertes, nulla in eos promulgari poteſt excommunicationis ſententia. Abb. *in cap. ab excommunicatio, numer. 9. de reſcript.* Et, cùm nullibi caveatur, quòd ſimilia animalia poſſint excommunicari, in illa contra legum diſpoſitionem excommunicatio non eſt extendenda,

Imò † irrationabilibus maledicere in quantùm ſunt creaturæ Dei, eſt peccatum blaſphemiæ; maledicere autem eis, ſecundum ſe conſideratis, eſt otioſum, & vanum, & per conſequens illicitum, ita inquit Sanctus Thomas *2. 2, quæſt. 76. art. 2. in corpore propè finem*, D Gregor. *in 4. moral. lib, 4. cap. 3. paulò poſt princip.* Card. Tolet. *in inſtruct. ſacerd, cap. 13. circ. fin, ver. uno modo, ubi*, inquit, conſiderando, ut creturæ ſunt Dei, † Quod hoc caſu illis maledicere eſt peccatum mortale; Non autem, niſi juſto Dei judicio, & permiſſione, ad fructuum devaſtationem dictæ animalia deveniunt. Nam cùm hujuſmodi in mira multitudine, cujus non ſit numerus, non ſegetes modò, & vineas, ſed & arbores ipſas infeſtent, & deſtruant; his homines affliguntur ſupplicus, his pœ-

nis,

nis, divina ſic flagitante juſtitia, in Deum delinquentes plectuntur; nec ab re tam manifeſtum punitionis genus à Deo unquam infligitur, ut inquit D. Hieronymus *ſuper Malach. relatus in cap. revertimini*, §. *verbum effuſionis. 16. quaſt.* 1. & ibi Io. de Turr. Crem. *num.* 23. & 24. & Majol. *de admir. nat. reb. colloq.* 1 §. *experti id ſumus*, & §. *jam hoc pag.* 39. & 40.

7 Quæ, † licet ob innumera, eaque capitalia peccata, mortalibus ſoleant evenire, fit tamen ſæpenumero, ut hujuſmodi pœnas, ex non facta decimarum ſolutione luamus. Congruum eſt enim, ut in quibus delinquimus in illis feriamur *arg. l. ſancimus. C. de pœn.* ut ſi illi decimam non dederis, tu ad decimam revoceris: dabis impio militi, quod dare negas ſacerdoti. Majores enim noſtri ideò copiis abundabant; quia decimas Deo dabant: modo autem, quia diſceſſit devotio Dei, acceſſit inductio fiſci, S. Auguſtinus *relatus in cap. tributa, 16. quaſt.* 1. *cap. majores*, ubi etiam Archid. *num.* 3. *ead. quaſt.* 7. & Card. Bellarm. *in* 2. *controv. gener. de cler. c.* 52. §. *nota tempore, tom.* 2. Nec enim debentur decimæ clericis, quia boni ſunt, ſed quia clerici ſunt, prout tributa dantur Regibus, non quia probi, ſed quia Reges, Idem Bellar. *eod. c.* 25 §. *alter error. ver tertio quia.*

8 De hac re † conqueritur propheta Ioël. & quaſi memoranda, miraque dicturus ad attentiorem nos invitat auditum, dum ait. Audite hæc ſenes, & auribus percipite omnes habitatores terræ: Si factum eſt illud in diebus veſtris, aut in diebus patrum veſtrorum: ſuper hoc filiis veſtris narrate, fibi veſtri filiis ſuis, & filii eorum generationi alteræ. Reſiduum crucæ comedit locuſta, reſiduum locuſtæ comedit bruchus, & reſiduum bruchi comedit rubigo. Ioë Proph. *in cap.* 1. *in princip.* & & Archid. *in d. cap. revertimini in fin.* 16. *quaſt.* 1. ibi Io. de Turr. Crem. *numer.* 23. idemque David cecinit, Et dedit ærugini fructus eorum, & labores eorum locuſtæ, *Pſal.* 77.

Alicubi tamen † ad tantum propriæ ſalutis contemptum ventum eſt, ut decimas, quæ de jure divino eccleſiis debentur, à clericis earum miniſtris totis viribus conentur ſubtrahere diverſis modis, etjam violenter, & de facto, ad libitum anfractus tentantes, ut à laicis prædia juſque paſcendi in eiſdem prædiis eccleſiaſticis, & juriſdictio eccleſiaſtica uſurpentur: Unde fit, quod Dei decreta ſuper ſolutione decimarum, & immunitate eccleſiaſtica non obſerventur: ex quo fames & ſiccitates oriuntur; aliaque mala nos undique circumveniant 3. *Reg. cap.* 17. & 18. & Rebuff. *ſuper concord. ſub. rubr*, *de concluſ. Later conc.* in gloſſ. *ver. primò quadam*, clericique pluries, ac pluribus in locis, datiis, gabellis, aliiſq; oneribus directè vel indirectè, indebitè gravantur: Et à Chriſtianis fratribus, (maximè dolendum) eccleſiaſtica, qua de jure divino gaudere debent immunitate privantur, boniſque, ac juribus eccleſiarum, quæ ſunt patrimonium Ieſu Chriſti, ut probavi *in c.* 9. *inſi to.* 1. ſub diverſis, & exquiſitis modis ſpoliantur, ac leve peccatum ducunt nonnulli, Prælatos, ne ſibi creditam juriſdictionem exercere poſſint, impedire. Nec deſunt magiſtratus, qui ad talia connivere, & auctoritatem præbere videntur, quos paternè admonuit Card. Baron. Quapropter non pauci excommunicationis ſententiam à ſacris cano-

canonibus, ſacroque concil. Trident. *ut in cap.* 11. *ſeſſ.* 22 *de reformat.* & Bull. Cœn. Domini inflictam, de qua pluribus in locis egimus, incurrunt.

10 Propter Pharaonis peccata † omnibus eſt notum, Ranas, Cyniphes, Cynomias, & omne genus muſcarum totam Aegyptum afflixiſſe, & in ipſam Pharaonis regiam, & ejus ſervos penetraſſe, ex quibus tota terra Aegypti corrupta fuit. *Exod. c.* 8. mortuaque fuere omnia Aegypti animantia; Iſraelis verò animalia fuerunt intacta, ac illæſa: Pluitque Dominus grandinem ſuper terram Aegypti, & grando, & ignis miſta pariter ferebantur, percuſſit grando, & omne lignum confregit: tantùm in terra Geſſen, ubi morabantur filij Iſrael, grando non cecidit: *ibid. Exod. cap.* 9. cum autem adhuc induratum eſſet cor Pharaonis, ventus vrens levavit locuſtas, quæ aſcenderunt ſuper univerſam terram Aegypti, & ſederunt in cunctis finibus Aegyptiorum innumerabiles, quales ante illud tempus non fuerunt, nec poſtea futuræ ſunt: operueruntque univerſam ſuperficiem terræ, vaſtantes omnia; Devorata eſt igitur herba terræ, & quicquid pomorum in arboribus fuit. quæ grando dimiſerat, nihilque omninò virens relictum eſt in lignis, & in herbis terræ in cuncta Aegypto, *ut eodem Exod. cap.* 10. *& Pſalm.* 77. *ver. & dedit erugini cum ſeqq.*

11 Legitur etiam † quòd ſi audire nolueris vocem Domini Dei tui, ut cuſtodias, & facias omnia mandata eius, venient ſuper te omnes maledictiones iſtæ, & apprehendent te. Maledictus eris in civitate; maledictus in agro; maledictum horreum tuum, & maledictæ reliquiæ tuæ, maledictus fructus ventris tui, & fructus terræ tuæ, armenta boum tuorum, & greges ovium tuarum: maledictus eris ingrediens; maledictus eris egrediens: Mittet Dominus ſuper te famem, & eſuriem, & increpationem in omnia opera tua, quæ tu facies, donec conterat te, & perdat velociter, propter adinuentiones tuas peſſimas, in quibus reliquiſti me. *Deuter, cap.* 28. *&* 32. *Levit. c.* 26. *ver. quod ſi non audieritis.* ſerm, Thren, *cap.* 2. *& dicto cap. revertimini,* 16. *quæſt. ubi* Ioan. de Turrecrem. *num*, 22.

12 Hodie verò, † quia hominum malitia valdè crevit, & creſcit in dies ſuper terram, præter ſuper expreſſas maledictiones, fruges, quas non abſumunt locuſtæ, bruchi, & alia Dei vindicis animalia, ac ſiccitatis immoderatæ pluviæ, & urentes venti non deſtruunt (quæ tamen etiam nunc plerumque experimur) adurit pruina, evertit grando, & contundit, ac repentina rubigo diſperdit. Non hic commemoro quæ adunca latronum manus abripiat, quæ inopina incendii flamma devoret, inundatio aquarum abſorbeat, & cœleſtia fluminum tela comminuant. Ad hæc, ſi quæ ſuperſunt, executores, & exactores, quos vulgus commiſſarios appellat, inexpletæ voraginis homines, exhauriunt; populus autem, quem pacis optatæ tempore hoſtis gladius non devorat, interdum peſte, aliiſque morbis infeſtatur, & incommodis, quæ à Deo mittuntur, cùm omnia per ipſum facta ſint, & ſine ipſo factum ſit nihil. *Io. cap.* 1.

13 Primus omnium parens peccavit, innocens terra maledicitur: Eam enim Deus, niſi aſſiduo hominis labore excolatur, ſpinas, & tribulos germinare juſſit, non ideò

novum; ſed ab ipſis mundi primordijs hæc via ſolebat Deus de peccatis noſtris pœnas ſumere, ac hominis contumaciam vindicare *Geneſ. cap. 3*, Quapropter, cùm locuſtæ, & bruchus, cœteraque ejus generis animalia, ob peccata hominum, excommunicationes, mandataque Dei contemnentium divinitus mittantur, ſoleatque Deus in creaturis irrationabilibus, ut in humanum uſum, & propter hominem factis hominem percutere: ſententiam excommunicationis, ac cenſuris in illas uti non debemus, ſed orationibus, nec his remedijs ſunt expellenda hujuſmodi animalia. Si enim ſunt, ut pijſſimè, verèque credendum eſt, talia flagella à Deo, cur ad ſiniſtram potiùs, quàm ad dexteram deflectas? Cur Deum relinquens, qui vulnerat & ſanat, mortificat, & vivificat, *ut 1, Regum. cap. 4*, ut te ab hiſce liberes ærumnis ad alia confugias? Durum eſt ſibi contra ſtimulum calcitrare, Act. Apoſt. *cap. 9*, & Caſſan. *eod. conſ. 1, numero 58*, Tunc tantummodò à tui sereptum te videbis anguſtijs, quando indè medicinam devotè popoſceris, unde juſta in te noveris flagella deveniſſe.

14 Sunt enim muſcæ † Dei miraculo peccantium vindices, Capta enim in Hiſpania Gerunda à Carolo Siciliæ, & Philippo Francorum Regibus, cùm milites vim inferrent ſepulchro Sancti Narciſi, muſcarum adeò ingens inde prodijſſe traditur multitudo, & in exercitũ irruiſſe, tam infeſto impetu, ut in fugam illum verterit, & ab incœpto deſiſtere coegerit, illata magna clade, ut poſt Baron, quem citat Majol. *de admir. natur. reb. colloqu. 5, §, Megarenſes pagina mihi 224.*

15 Excommunicatio enim, † ut ſit juſta, quatuor concurrere debent, juriſdictio excommunicandi: cauſa vera, & rationabilis: monitio competens præcedens, & cauſa expreſſa in ſententia, ut per Graſ. *in deciſ. cap. 3, num. 5. par. 1, lib. 4*, & Abb. *in cap. ab excommunicato, num. 5, & ſequent. de reſcript.*

16 At hoc caſu † deficit juriſdictio, & defectus juriſdictionis eſt inſanabilis, gloſſ. *in clem. unic. de ſeq poſſ & fruct. l. 2, in fin. de pœnit.* & Alciat. *conſ. 77, num. 8, vol. 2*, Non enim habent Epiſcopi juriſdictionem excommunicandi animalia irrationalia, ſed tantum rationalia, & pro peccato mortali, *ut cap, nemo Epiſcoporum, 11, quæſt. 3, cum alijs ſupra num. 4, allegatis*, Vbicumque enim datur inhabilitas, ſeu incapacitas in agente, vel patiente, excommunicatio eſt ipſo jure nulla, Abb. *in d. cap. ab excommunicato num. 5, verſ. pro primo membro de reſcrip..*

17 Deficit etiam citatio, ſeu monitio, & licet officio judicis detur illis procurator, & citetur, ſeu moneatur ad ſententiæ nullitatem, paria ſunt, quem non eſſe citatum, vel non eſſe legitimè citatum, *l. ea quæ*, & ibi Bar. *num. 1, & 2, C. quomodò & quandò jud*, Citatio autem eſt de jure gentium, ſeu naturali, *Clem. paſtoralis § cæterum defectus de re jud.* Bald. *in l. fin. num. 3. C. de leg.* & Alex, *in conſ 11, num. 1, lib. 7*, & fit, ut pars poſſit comparere, & poſteà deliberare, an cedere velit, vel contendere. Animal verò, quod ratione & anima careat, hæc facere minimè poteſt, & ideò illa ficta citatio nullius eſſe roboris, vel momenti. Quilibet enim actus neceſſariò explendus, validè debet expleri & agens non agit, niſi in pa-

patiente benè diſpoſito, ut per Abb. *d. num. 5, verſ. & in dubio.*

18 Procuratoris datio † citationes proceſſus, & quidquid in proceſſu fabricatur, à dictis animabilis ignoratur, & ignorans excommunicari, & anathematizari non poteſt, ut inquit tex. *in cap. ut animabus, de conſtit. in 6.* & ibi gloſ. *in ver. ſententijs*, & ideò non ſubſiſtunt in jure plura deducta, per Caſſanæum, virum alioqui utriuſque juriſdoctiſs. ſuper judicis competentia citationibus, & validitate proceſſuum contra dicta animalia fabricandorum, de quibus *in eod. conſ. 1, par. 2. 3. & 4.*

19 Eadem ratione, † nec propria auctoritate ordinaria, ut in ſe ipſis ſunt, maledici poſſunt. Maledictio enim eſt duplex, ſcilicet, culpæ, & pœnæ, Archid. *in d. cap. Revertimini, num. 1. 16. quæſt. 1.* Sed irrationabilia culpa carent, prout etiam carent infans, & furioſus, qui, ſi hominem occiderint, lege Cornelia non tenentur cùm alterum innocentia conſilij tueatur, alterum verò ſtatus infelicitas excuſet, *ut l. infans, ff. ad l. Cornel. de ſicar. cap. illud relatum, 15. q. 1.* Iul. Clar. *in prax. crim. §. fin. quæſt. 60. verſ. ſed, nunquid, & ver. item quæro, lib. 5* quæ concluſio procedit, etiam in frenetico, inſano, demente, ſeu mentecapto, Bal. *in c. 1. in fin. an ille, qui inter Fra. Dom. de feud.* Alex. *l. ex facto, nu. 34 ff. de vulg. & pupill. ſubſtit.* & poſt plures per ipſum allegatos, Farinac. *in ſua praxi crimin. tom. 1. par. 2. quæſt. 94. nu. 2.*

20 Adhæc † locuſtæ, bruchi, erucæ, & ſimilia faciunt, quæ de jure naturæ ſunt, illis conceſſa: omnibus enim animalibus natura datum eſt, ſive rationalia ſint ſive irrationalia, ut undequaque ſumere ſibi poſſint, unde alantur. *Gen. cap. 1. in fin.* gloſſ. *in cap. omnes leges* & ibi Archid. *num. 7, diſt. 1, & cap. diſcipulos*, ubi etiam gloſ. *in ver. ſume, de conſecr. diſt. 5*, quod etiam dictis animalibus, cum in copia majori ſolito id faciunt, propter peccata hominum eſt permiſſum à Deo, *ut dict. Pſalm. 77. ver. & dedit erugini, &c. & Pſal. 104. in verſ. dixit, & venit locuſta, bruchus, cujus non erat numerus cum ſeq. & d. cap. revertimini, §, verbum effuſionis, 16 quæſt. 1*, & non eſſe dubitandum, quin ira Dei ſit hic locuſtarum importunus adventus, poſt Liu. *dec id. 1, lib. 9*, Oroſ. Eutrop. & Sanctus Auguſtinus *de Civitate Dei, lib. 3, cap. 31*, quos citat, teſtatur Majol. *de admir. nat. reb. col. 5. pag. mihi* 144, §, *non eſt dubitandum cum ſeq.* cujus mali Sicilia, & Italia hoc ſeculo maximo cum detrimento participavit, ut pluribus adhuc in humanis agentibus eſt notum.

21 Nec illud obſtat, † quod ſi non valet, quod ago, ut ago, valet in quantum valere poteſt, Roman. *in l, ſtipulatio §, ſi quis num. 21, ff. de verb. oblig.* & ideò, ſi non valet citatio, valet tamen excommunicatio, ſeu maledictio, quæ etiam ſine citatione ferri poteſt, argum. deſumpto à ficulnea à Domino maledicta *Matth. c. 21. & Marc. c, 11*, quodque Dominus maledixerit terræ in opere ſuo *Geneſ. cap. 3, & cap, cùm Sancti §, item ſcriptura, 24, q, 3*, & ſerpenti *Geneſ. eod. cap 3*, & aliorum, de quibus pluribus agit Caſſan. *in d, conſ. 1, par. 5, num. 120.*

22 Nam reſpondetur, † maledictionem ficulneæ, terræ, ac ſerpenti inflictam, aliaque per Caſſanæum ſupra deducta,

ſenſum habere allegoricum, & ſupra in pœnam peccati facta fuiſſe, ut homo ex via, hoc eſt, per terræ ſterilitatem puniretur, Sanctus Thomas 2, 2, *q*, 76, *art.* 1, *in reſponſ. cap, & ut ſerpens* homini inſidiaretur, & perpetua inter ipſos intercederet inimicitia, *Gen. d, cap. 3.*

23 Deo enim † cæli, terræ, & univerſorum, quæ in eis ſunt, conditori, *Geneſ. cap.* 1, cuncta, ſive rationalia ſint, ſive irrationalia, promptè ſerviunt, & obediunt, uti omnipotenti. Id ſimile plerumque præſtiterunt ſancti homines virtute Dei operantis, qui eſt mirabilis in ſanctis ſuis, *Pſalm. 67, in fin.* His montes, aquæ, dæmones, feræ, aliaque univerſi generis animalia paruiſſe leguntur. Ac de miris hujuſmodi ſanctorum operibus plenæ paſſim habentur hiſtoriæ, ſed illud divinitus ſpeciali prærogativa illis conceſſum fuiſſe conſtat, ut teſtatur Proph. *in d. Pſalm. 67. ver. mirabilis Deus &c.* & in ſacris litteris abundè probatur.

24 Iacobus Niſibenus Epiſcopus † deſcendens in Perſidem, juxta fontem puellæ quædam objecta verecundia, detecto capite detractiſque veſtibus impudentibus oculis ſanctum virum ſpectabant: quam rem vir Dei ægrè ferens, volenſque divinam virtutem ad tempus pluribus manifeſtam facere, fonti maledixit, & confeſtim aquarum curſus exaruit, maledixit etiam puellis, & impudentiarum juventutem immatura canitie punivit: Nam cum res verbum ſubſecuta eſſet: capillorum nigredo in candorem mutata eſt, ita ut puellæ novis arborum plantis ſimiles evaderent, quas verno tempore appropinquante, autumnalibus folijs ſanguere videmus in Philot. & Majol. *de admir. nat. reb. coll.* 4, §, *non ſemper*, *pag. mihi* 166.

25 Cæterum † non valet argumentum ab hominibus peccatoribus ad Deum, aut ad ejus ſanctos. Quia eſt contra regulas dialecticorum argumentari à minori ad majus affirmativè, ut poſt Bald. *in l. conventicula*, C. *de Epiſc. & Cler.* quem citat tenet Navar. *in conſ.* 5. *ſecundum ultimam impreßionem Romanam, num.* 1. *de pœnit. & remiſſ. tom.* 2.

26 Sanctis † non ſolum locuſtæ, ſed etiam quadrupedes, & aves cœli divina virtute paruere. Corui, quando moleſtiſſimi ſua garrulitate ſancto Cuthberto, & fratribus fuerant in inſula Farnæ, juſſi abire, omnes ab inſula exularunt, ſancti viri præcepto obſecuti, & quando ex eis unus ad ejus pedes convolans, velut erroris ſui veniam petijt, illi parcens vir ſanctus, ut in inſula ſolus ipſe degeret cum ſocia, permiſit: at ille mox evolans, & ſociam inventam reducit, & ſoli in inſula ex omni coruorum multitudine permanſerunt, fugatis alijs non modo coruis, verum etiam alijs avibus, quæ, aut quieti monachorum, aut frugibus damna inferrent, ut teſtatur Bed. *in vita ejuſdem Sancti Cuthberti apud Surium, cap.* 19. *&* 29 *tom.* 2. & idem Majol. *eod. lib. colloq.* 6. §. *ſanè*, *quæ pag.* 294. & Deus pavit Heliam per corvos, qui deferebant ei panem, & carnes veſperi, *ut* 3. *Reg. cap.* 17. ijdem Paulo primo eremitæ annonam in deſerto miniſtrarunt, jubente Deo. Hieron. tom. 1. idem, & alijs innumeris Dei cultoribus contigit, quos longum eſſet recenſere.

27 Theſauri, † Hierico anathematizati leguntur: ſed propter peccatum civium

Ioſ. cap. 6. Peccato Amalechitarum animalia eorum ſunt juſſa interfici. 1. *Reg. cap.* 15. Peccato Aegyptiorum poſſeſſiones eorum grandini traditæ, primogenita, & jumenta eorum morte conſumpta ſunt. *Exod. cap. 9.* Et peccato Iſraelytarum Arca Domini Philiſtæis tradita fuit 1. *Reg. cap.* 4. *& eodem cap. Eccleſia*, ubi etiam Archidiac, *num.* 4. 1. *quæſt.* 4.

28 Pluribus tamen exemplis † probare conatur, Caſſanæus *in dicto conſ. 1. par. 5. à nu.* 126. *uſq; in fin.* virtute excommunicationis, anathematizationis, & maledictionis dictas locuſtas, mures, limacas, & hujuſmodi animalia, à vineis, prædijſque fugari, adducens, præ cœteris, exemplum, anguillas ſcilicet à lacu Lemano Geneurenſi hoc remedio receſſiſſe: pro quibus adducit diverſas formas proceſſuum, & ſententiarum de quibus loco proximè citato à diverſis Vicarijs Epiſcopalibus pluribus in locis in Regno Galliæ fabricatis, quorum praxis non approbatur à Iul. Claro, qui de ea verba facit *in pract. crim. lib. 5. §. fin. quæſt. 99 verſ. non eſt etiam*, neque à Majol. qui hujuſmodi Dei iram ab hominibus vitæ ſanctitate facilè everti poſſe teſtatur *in eod. lib. coll. q. 5, §. nemini illo*, & quod attinet ad anguillas, paruerunt mandatis, & præceptis factis à S. Guilielmo Epiſcopo Auſanenſi, ut per Martin. del Rio. *diſquiſ. magic. lib. 3. par. 2. quæſt. 4. ſect. 8. §. tertio, licet tom.* 2. ſed, ut dixi, ab actionibus ſanctorum ad actiones hominum peccatorum, non licet arguere. Sancti enim per fidem vicerunt Regna *Paul. ad Hebr. cap.* 11.

29 Dictis proceſſibus † contra dicta animalia formatis, ſententiaque lata, ſupponitur primò, animalia hujuſmodi manifeſtum eſſe divinæ ultionis indiciũ; Inde parochiani cujuſque Parœciæ fideles docentur, & admonentur, ut de divina confidentes clementia, tranſgreſſores mandatorum Dei, & omnia eorum crimina, quibus omnipotentiam hactenus offenderunt, lacrymis abſtergeant, vitiorumque incendia contritionis aquis extinguant, & ad ſacramentalem confeſſionem, ſi opus fuerit, accedant culparum omnium fœcem purgaturi, qui verò cenſuris fuerunt irretiti, miſerandum eorum ſtatum agnoſcentes, ad piæ matris eccleſiæ gremium redire, rupti, amiſſique fœderis gratiam implorare, omneſque, & ſinguli, ante ſupremi parentis conſpectum pias preces patronorum ſuoruum patrocinium rogantes, indefeſsè debent effundere, ut per Caſſan. *conſ.* 1. *par* 5. *nu.* 126. *verſ. peſtes hujuſmodi, & §. igitur Chriſti.* Hæc medicina tanta malorum rabies abigenda: hoc remedio infenſa nobis omnipotentis ira mulcenda.

30 Quodque † in his caſibus meliùs quiſque ſibi conſulat, ſi ſupplicationibus, jejunijs, & orationibus tantum mali feſtinet avertere, quam maledictionum ſuperſtitionibus inhærere teſtatur per Proph. Dominus, & præſertim *in Pſalm.* 49, Invoca in die, inquit, tribulationis: eruam te, & honorificabis me: & in alio loco. Clamabit ad me, & ego exaudiam eum, cum ipſo ſum in tribulatione, eripiam eum, & glorificabo eum, *Pſalm.* 90. *& Pſalm.* 119, Ad Dominum cum tribularer, clamavi, & exaudivit me, Et clamaverunt ad Dominum, cum tribularentur, & de neceſſitatibus eorum libe-

LIII 3 ravit

ravit eos *Pſalm.* 106, *& alibi.* Ego autem ad Deum clamavi, & Dominus ſalvavit me *Pſalm.* 54, & in tribulatione dilataſti me. *Pſalm.* 4.

31 Ideò, † non maledictionibus, aut excommunicationibus dicta animalia expelluntur, ut quamplures ſimplices, leveſque homines falsò credunt: cum nec Diabolum ipſum divini nominis, humanique generis hoſtem hujuſmodi mucrone confodere liceat, precibus ad Deum jejunijs, eleemoſynis, ſupplicationibus, lacrymis, ac ſanctiſſimis Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ ſacramentis, ſigno crucis, & aquæ benedictæ aſperſione locuſtæ ipſæ, cæteraque hujuſmodi peſtes effugantur, ac pereunt, ut poſt Lipomanum *tom.* 7, quem citat, teſtatur Majol. *de admir. nat. reb. colloq.* 5. §, *nemini illo tempore pag. mihi* 246, *verſ. propterea.* His principaliter medijs uſi fuere Vicarij, & officiales Epiſcopales Heduen. Lugdun. & Matiſcon. in Gallia à Caſſan. qui ſupra relati *in dicto conſ.* 1. *par.* 5. *num.* 123. *& ſeq.*

32 Et in hoc † optimè, ſanctiſſimèque ſentit religioſiſſima multiſque nominibus memoranda Bononiæ civitas. Illa enim inter innumeras urbis dotes, illuſtriaque illius reipublicæ ornamenta, quibus ſibi, præ cœteris immortalitatem peperit, illum nunquam ſatis laudatum, ac multis ſæculis commendandum morem amplexa eſt, ut calamitatibus afflicta, non ad execranda divinæ iræ flagella confugiat; ſed aliud verius, præſentiuſque nacta remedium, ſe precibus totam ad Dei numen placandum gemebunda convertat. Quod, ut breviori, ac faciliori via aſſequatur, ad Divam Virginem parentem ſibi amantiſſimam, advocatamque fidiſſimam nihil morata, procurrit, ad illius pedes projecta, procumbit, non illinc prius diſceſſura, quàm voti compos facta fuerit. Inde certa peti ſuffragia, illiuſque numen ſupplicanti urbi ſemper adeſſe cives ipſi pluries cognoverunt apertiſſimaque inde ſubſidia fuerunt experti. Quare, ubi primum, vel ingruentium pluviarum inundatione, vel nimia cœli ſiccitate terræ fruges laborant, aut alij cives ſiccitate afflictantur anguſtijs ad Divi Lucæ ædem in monte, qui Guardiæ appellatur; non longo itinere ab urbe ſitam, pia quadam civium ſodalitate Antiſtitis, civiumque omnium conſenſu, atque conſilio ſe recipiunt. Inde theſaurum illud ſacrum, ac memorabilem tabellam, ſcilicet, illam inſignem, qua imago Deiparæ Virginis ipſius D. Lucæ manu (ut hiſtorici tradunt) depicta cernitur, & quæ Conſtantinopoli, & ſacroſancto Sophiæ templo, divino monitu, mirabiliter delata fuit, Bononiam, longo inſtructo agmine, deferunt. Cui adventanti Antiani, cœterique magiſtratus una cum clero, atque omnibus Religioſorum ordinibus ad portam, quæ Saragotia appellatur, occurrunt. Illius adventus civitas tota ſic geſtit, eaque fertur lætitia, ac ſi jam optata cives fuiſſent conſecuti. Adeò lætatur reſpublica, ut mœnia ipſa funditus commoveri videantur. Sacra illa effigies apud Virgines D. Matthiæ honorificè collocatur. Interea publica indicitur ſupplicatio, ac per urbem ſolemni pompa univerſo cleri, populique comitatu ingenti honore ſacroſancta circumfertur imago, quam ſub pretioſa umbella, varijs margaritis, tot quibus, alijſque innumeris ex auro, &

argento

argento monilibus decorata, aureo diademate, regiaque palla fulgentem canonici ipſi metropolitanæ eccleſiæ, alijque ſacerdotes ſuis humeris toto triduo geſtare lætantur. Præcedunt caſta puerorum, puellarumque agmina, omnium civitatis artium collegia. His adjunguntur devotæ albatorum ſodalitates, quàm plurimæ pijs precibus Divam Virginem rogantes, quæ longo ordine cum ſuis vexillis inſigni ornatu diſtinctæ procedunt. Adſunt, & huic ſacratiſſimæ pompæ, piamque operam præſtant ipſi urbis ab Apoſtolica Sede Legati pro tempore, exiſtentes. Inter quos hodie Cardinalis Iuſtinianus, nunquam ſatis laudati nominis Princeps integerrimus, qui ut cœteras viri virtutes taceam, per quas in præſens felix Bononia pace, non tam optata, quam firma, potitur ea pietate, religione ſacris hujuſmodi, alijſque publicis ſupplicationibus adeſſe conſpicitur, ut verum cunctis devotionis exemplar videatur. Præſens ſibi quoque dum reſidere conſpicitur, & ipſe urbis Antiſtes cum univerſo, tam ſeculari, quàm regulari clero adeſt, & Vexillarius Iuſtitiæ (qua nulla major in urbe dignitas) cum ſplendidiſſimo ſenatorum ordine, tibicinibus, pij officij cauſa, præcinentibus. Hos cœteri magiſtratus, patritij omnes, almique gymnaſij doctorum corona mira pietate, ac devotione aſſectantur. Tantus deinde populi numerus proſequitur, ut fateri audeam in tanta urbe, haud reperiri, qui hiſce ſupplicationibus non interſit, hic non ſolum preces, ſed & lacrymæ effunduntur: tantaque civitatis eſt devotio, ut, ne noctu quidem, ab oratione ceſſetur. Servilia opera in urbe ſileſcunt: & quiſque pœnitentiæ Euchariſtiæque Sacramentis munitus, & publica civium vota, & privata Virgini ſacratæ commendat. Hinc evidens ſupremæ parentis favor aſpirare, omniumque cœlitum caterva urbi favere conſpicitur. Nam, quam primùm peracta eſt tridui illius deprecatio, ſacraque tabella in montem ſuum eſt reſtituta, optatæ primo die cadunt de cœlo pluviæ ac ſerenitatis, tranquillitatiſque donum mirabiliter obtinetur. Nec ſemel quidem, ſed ſemper alijs etiam urgentibus neceſſitatibus, hujus ſacræ imaginis deportationem ſalutarem Bononienſis experti fuere, ut per Sigon. *de Epiſ. Bonon. in Vita Nicolai Albergati, lib. 3* Nam civitas aliquando gravi peſte, ingentique penuria affecta, ad extremumque diſcrimen adducta, hoc ſolo remedio liberata fuit. Quare ut Virgo ſacratiſſima, quæ in cœlis pro illis aduocata ſedet, majori religione colatur, ac civitas ſingulis annis tanti numinis patrocinio adjuvetur, triduo ſolemnium rogationum, quæ in tota Chriſti Eccleſia ante diem feſtum illius in cœlum Aſcenſionis de more celebrantur eadem, & eodem ordine illius ſacræ imaginis ſit deportatio: quibus ſupplicationibus, cum ſemper, dum in illa urbe Vicarij Archiepiſcopalis munus geſſi, præſens interfui, vota mirabiliter impetrata conſpexerim, haud potui, tam commendandum devotionis, & pietatis exemplum reticere.

33 Idem † apertiſſimè experiebatur Roma Gregorij Magni tempore, quoniam in Baſilica Conſtantiniana Sancti Ioannis Apoſtoli, veſtes aſſervabantur, quæ & ſiccitatis tempore elatæ, pluviam conferebant

ferebant, & contra in inundationibus ſerenitatem dabant Ioann. Diac. *in Vita ejuſdem Gregor. lib. 3. cap. 58. & 59.* & Majol. *de admir. nat. reb. colloq. 1. §. hæc ſiccitas, & §. præterea orationibus, pag. mihi 33. & 34.*

34 Idem Gregorius † ſæviente in Vrbe gravi peſtilentia religioſam in die Dominicæ Reſurrectionis anni 591. ſupplicationem inſtituit, atque ſolemni pompa ſanctam Virginis Dei genetricis imaginem extulit, quæ D. Lucæ manu affabrè ad vivum expreſſa in æde Divæ Mariæ ad Præſepe, quæ major modo dicitur, eximia populi Religione aſſervabatur. Tunc, gratulantibus Deo omnibus; ecce Angelus ſanctam Virginem his vocibus è cœlo alloquens, eſt auditus: Regina Cœli lætare, alleluya, &c. Haud multò poſt Angelus ſuper Adriani molem ſtans, ac ſtrictum mucronem vagina recondens, conſpectus eſt. Quo viſo Gregorius exhilaratus, converſo ad populum ore, bono omnes, inquit, animo eſtote. Nam optatus divinæ iræ, ac furentis, jampridem peſtilentiæ finis, Deo ipſo annuente, oſtenditur. Atque ita morbus ille elanguit, & optata ſalubritas conſecuta, Sigon. *de Regn. Ital. lib. 1, pag. mihi 39, & 40.*

35 His, & alijs, † quæ undique peti poſſunt, exemplis ſatis comprobatur cæleſtis iræ vindictam hoc remedio mitigari. Nam ſe convertentibus, inquit, Dominus, & implebuntur areæ frumento & vino, & oleo torcularia redundabunt, & reddam vobis annos quos comedit locuſta, bruchus, rubigo, & eruca, *Ioel Proph. cap. 2, poſt med.* & Ninivitæ converſi ad Dominum, pœnitentia, & orationibus veniam impetrarunt *Ioan. cap. 3.*

36 Cùm igitur † prædicti Vicarij, de quibus Caſſanæus ſibi poſtea contrarius, duobus remedijs uſi fuerint, jejunijs, nempe, orationibus, proceſſionibus, ſacramentis, ſigno crucis, & aqua benedicta, quod eſt præcipuum, & altero, excommunicationibus, ſcilicet, & maledictionibus, quæ ſunt otioſa, & vana, & per conſequens illicita, ut per D. Thomam 2. 2. *dicta quæſt. 76. & cap. 1.* potius eſt judicandum, quòd orationibus, ſigno crucis, & aquæ benedictæ aſperſione, quæ licita ſunt, dicta animalia Dei virtute receſſerint, quàm altero remedio: In dubio enim debet ſumi ſenſus, qui actum licitè valere faciat, *l. quoties, in ſtipulationibus*, & ibi Iaſ. *num. 1. ff. de verbor. obligat.* Roman. *conſ. 353 in fin.* & Gabr. *commun. concluſion. lib. 7. de maleſ. concl. 2. num.*

37 Nec hic negare auderem, † quin divina in terræ fruges ſæviat plerumque vindicta, ex eo, quòd plures in oppidis, & civitatibus immunitati eccleſiaſticæ parum faventes, aut alijs ex cauſis, excommunicati reperiantur, quia, ſi ad ſalutis portum per reſtitutionem, ſe revocaverint, peccato ſe liberaſſe apparebit: tunc Dei erga ſuos clementia convertimini, inquit, ad me: & ad vos ipſe convertar. Laboribus ſuis fideles ſuos frui permitteret. Et locuſtæ virtute Dei ſe recipient, bruchus, mures, cœteraque animalia, terræ frugibus infeſta, orationibus ſigno crucis, vel ſola aquæ benedictæ aſpertione peribunt, aut fugabuntur, ut ſimile quid de Provincia Auſtrialium, Saxonum traditur; in qua cum toto,

nunquam

nunquam dum infidelitatis tenebris obvolverentur, pluiſſet triennio, mox Vulpedi ſolertia, habita Chriſti fide, ac divino baptiſmo ſuſcepto, in tantam copiam ingruerunt pluviæ: ut campi fœcunditate ubique exuberarint, ut teſtatur Bed. *in Aug. hiſt. lib.* 4, *c.* 13, & Majol. *de admir. nat. reb. colloq.* 1, §, *&* *ſiccitas pagina mihi* 32.

38 Beatus item Afrates † quomodo locuſtas fugaverit teſtatur Theodor. in illius vita ſequentibus verbis. Iam verò dicunt, etiam, quòd cùm locuſtæ aliquando regionem repentè invaſiſſent, & inſtar ignis omnia conſumerent, ſegetes, arbores, prata, & nemora, venit ad eum quidam vir pius rogans ut opem ferret unum quidem agrum habenti, ex eo autem, & ſe, & uxorem, & filios, & familiam alenti, à quo etiam imperatoria exigeretur collatio, ſic ergo rurſus Dominicam imitans benignitatem, juſſit ad ſe adferri congium aquæ. Poſtquàm autem aquæ congium attulit, is qui orabat, ſiquidem manum impoſuit; Deum autem eſt precatus, ut fluentem impleret divina virtute, deinde finita oratione, juſſit, ut in prædij limitibus aqua aſpergeretur, qui eam attulerat, fecit, ut juſſus fuerat, idque fuit illis agris pro vallo ſacroſancto, & inexpugnabili. Nam uſque ad illos fines reſtantes, & circumvolantes locuſtæ, inſtar exercitus, rurſus retroceſſerunt, benedictionem impoſitam extimeſcentes, & veluti quodam frœno ſuffocatæ, & ultra progredi prohibitæ Maſ. *de acq. bened. ſect.* 3, *cap.* 4, 5, *num.* 12, *&* 13. & idem Majol. *de admir. nat. reb. colloq.* 5, §, *memini.*

39 Simili modo † eadem aqua benedicta fuerunt fugatæ à Sancto Theodoro, ut teſtatur Metaphraſt. *in ejus vita*, Marſ. *eod. cap.* 5. *num.* 41, *&* 42. & Beatus Vincentius juſſit afferri aquam benedictam, deinde cum clericis, qui eum aſſectari ſolebant, hymnos canentibus, ad ſingulas Murciæ civitatis Hiſpaniæ citerioris portas acceſſit, ſtanſque in illarum medio contra ea loca, in quibus dicta animalia graſſari dicebantur, ſacratam aquam aſperſit, & ecce poſtridie omnia extincta ſunt reperta, & intra paucos dies agri, & vineæ adeò reſtitutæ fuere, ut illo anno nulla fuerit penuria ſubſecuta, ut teſtatur Petr. Rauſ. *in ejus vita lib.* 3, *ad fin.* Marſil. *ead. ſect.* 3, *cap.* 6, *num.* 46. Id etiam, & alijs probat exemplis, idem Majol. *de admiran. nat. reb. eod.* §, *memini*, & Elizeus terram Hierico, quæ ſterilis erat, aqua aſperſit, quæ fructus poſtea produxit copioſiſſimos *Reg. lib.* 4, *c.* 2, *infra* & Marſ. *ead. ſect.* 3, *c.* 2, *num.* 39.

40 Veſparum † etiam aliquando tanta copia ſuperabundavit, ut oppida deleverint: Nam Phaſelitas veſpæ fugarunt, ut teſtatur Eliam *hiſt. anim. lib.* 11. *cap.* 28. Quare apertiſſimè ſpectatur Chriſti virtus, & gratia, quàm ſuis infundit fidelibus levis. Vnus enim Friandus veſparum multitudinem, quæ integram Phaſelitarum plebem fugarat, ſolo ſigno crucis abegit. Idem etiam apud Naunticam Vrbem præſtitit: Nam cum meſſores ab innumera veſparum vi, aculeis infixis, vexarentur, Friandus oratione præmiſſa, adhibito eodem crucis ſigno, fugavit. Gregor. Turon. *in ejuſdem Frian. vit.* & Majol. *de admir. nat. reb. eod. colloq.* 5. §. *accedit, & aliud pag. mihi* 243.

41 Hodie verò † pius ſtylus inolevit, quo Vniverſitates ad hujuſmodi infeſta, & damnoſa animalia expellenda, & agrorum fertilitatem à Deo impetrandam à ſummo Pontifice generales facultates abſolvendi obtinent, quarum vigore Epiſcopus pontificaliter indutus, vel Vicarius generalis abſolutionem concedit tenoris infraſcripti.

42 Vniverſitates, † & Homines hujus terræ N. hac vice auctoritate Sanctiſſ. D. N. Pauli Papæ V. nobis in hac parte conceſſa abſolvimus à quibuſuis excommunicationis, ſeu maledictionis ſententijs, cenſuris, & pœnis quocumque modo per eos ignoranter incurſis, ſine tamen alicujus præjudicio.

43 Item ex parte Omnipotentis Dei, ac dicti Sanctiſſ. D. N. Papæ omnium dictæ Terræ perſonas utriuſque ſexus agros, poſſeſſiones, & bona quæcumque benedicimus.

44 Præterea omnibus ijs, qui confeſſi, & contriti poſt expletum jejunium, ſacram Communionem ſumpſerint, plenariam omnium peccatorum indulgentiam, & remisſionem concedimus, & elargimur.

BENEDICTIO SEMINVM OLEORVM, & Leguminum.

Adjutorium noſtrum, &c. Domine exaudi, &c. Dominus vobiſcum. &c.

Oremus.

TE *Domine petimus, & rogamus, ut hæc ſegetum, fructuum, oleorum, leguminum, & herbarum ſemina oculis tuis ſerenis aſpicias, ſicuti enim teſtatus es Moyſi famulo tuo in Terra Aegypti, dicens: dic filiis Iſrael. cum ingreſſi fuerint terram Promiſſionis, quam eis Dominus Deus daturus eſt, primitias frugum ſuarum offerant ſacerdotibus, & erunt benedicta, ità, & nos oramus Domine auxilium miſericordiæ tuæ ſuper hæc ſemina, ex quibus fructus de terra ſuſcipere ſperamus, ut non grando illa ſuccidat, non turbo tempeſtatis detruncet, non aquarum inundatio abducat, non aëris immutatio exterminet, ſed tua ſancta bene † dictione munita, fructifera, & ſuperabundantia propter animarum, & corporum humanorum utilitatem, & uſum ad pleniſſimam maturitatem perducere digneris. Per Chriſtum Dominum noſtrum.*

Aſpergatur aqua Benedicta.

Oremus.

P*Reces noſtras, quæſumus* Domine *clementer exaudi, ut qui juſtè pro peccatis noſtris affligimur, & avium, vermium, murium, locuſtarum, & aliorum animalium perſecutionem partimur, pro tui nominis gloria, ab ea miſericorditer liberemur, ut procul à tua potentia expulſi, nulli noceant, & hos campos, agros, poſſeſſiones, vineas, prædia, & aquas in tranquillitate dimittant, quatenus ex eis ſurgentia, & orta tuæ majeſtati diſerviant, & noſtræ neceſſitati ſubveniant. Per Chriſtum, &c.*

Ore-

Oremus.

OMnipotens ſempiterne Deus, omnium bonorum remunerator, & peccatorum maximè miſerator, in cujus nomine omnia genua flectuntur Cœleſtia, Terreſtria, & Infernalia, tua potentia nobis peccatoribus omnipotenter concede, ut, quod tua miſericordia confiſi, agimus, per tuam gratiam efficacem conſequamur effectum, quatenus peſtiferos vermes, mures, aves, locuſtas, & alia animalia per nos ſervos tuos maledicendo, maledicas: ſegregando, ſegreges, exterminando, extermines, ut per tuam clementiam ab omni peſte eorum liberati gratiarum actiones majeſtati tuæ liberi referamus. Per Chriſtum, &c.

Exorcizo vos peſtiferos vermes, mures, aves, locuſtas, & alia animalia prædiis, & eorum fructibus, quomodolibet infeſta & nociva per Deum Patrem omnipotentem, per Ieſum Chriſtum Filium eius, & Spiritum Sanctum ab utroque procedentem, ut omni tempore confeſtim recedatis ab agris, campis, vineis, prædiis, & poſſeſſionibus hujus Terræ. N. nec ullo tempore in eis habitetis, ſed ad ea loca tranſeatis, in quibus nemini nocere poſſitis, proparte omnipotentis Dei, & totius Curiæ Cœleſtis, & Eccleſiæ S. Dei vos maledicens, ut quocunque ivenitis ſitis maledicti, deficientes de die in diem, in vos ipſos, & decreſcentes quatenus de vobis reliquiæ nullo in loco inveniantur, niſi neceſſariæ ad ſalutem, & uſum humanum, quod præſtare dignetur qui venturus eſt judicare vivos, & mortuos, & ſeculum per ignem. Amen.

Oremus.

DOmine Ieſu Chriſte, qui Iordanis Flumen benedixiſti, & in eodem baptizatus, aquas mundaſti, & purificaſti, ut elementum ſalubre efficeretur, & in remiſſionem peccatorum, & has aquas quoque benedicere, & ſanctificare, & mundare digneris, ut nihil in eis noxium, nihil peſtilens, nihil inficiens, nihil corrumpens remaneat, ſed omnia pura, & munda in eis efficiantur, quatenus, quæ ad uſum humanum ex eis creata ſunt cum ſalute noſtra, & gloria tua aſſumamus. Per Chriſtum, &c.

Adjutorium noſtrum, &c. Domine exaudi, &c. Dominus vobiſcum, &c.

Oremus.

BEnedicat nos Deus, Deus noſter, & Terris noſtris ubertatem concedat, & centuplum amplificet fructus earum, ut viventes in exultatione manipulos noſtros colligamus. Per Chriſtum, &c.

Aſpergatur Aqua Benedicta.

Oremus.

DEus, qui harum arborum plantas tua viſitatione, & providentia protectas eſſe voluiſti, nunc etiam, ut eaſdem benedicere, & ſanctificare digneris, precamur, ut quicumque ex fructibus earum ſumpſerint, ſani & incolumes eſſe valeant, Per Chriſtum. &c.

Oremus.

BEnedic Domine omnes fructus arborum hujus Terræ N. & præſta, ut qui ex eis in tuo nomine veſcentur, corporis, & animæ ſanctitate potiantur. Per Dominum noſtrum, &c.

Oremus.

TE Domine Sancte Pater omnipotens æterne Deus ſupplices deprecamur, ut miſericordia tua iugiter nobis concedas meſſium ſufficientem copiam, fructuum omnium largitatem

tribuas, vinearum quoque & arborum fœtus, proventuſque omnium rerum, atque ab ipſis omnibus peſtiferum ſidus, tempeſtatis procellam, & grandinis fragorem. & univerſa mala amovere digneris. Per Chriſtum, &c.

Oremus.

O*Mnipotens ſempiterne Deus, multiplica ſuper nos miſericordiam tuam, & preces noſtras benignus exaudi, ut in fruges omnes præſentes, & futuras famulorum tuorum veniat ſperata bene † dictionis ubertas, ut repleti de frugibus tuis in tuo nomine, de tua gratia ſemper exultent. per Dominum, &c.*

Oremus.

O*Mnipotens æterne Deus, Majeſtatem tuam ſupplices exoramus, ut omni tempore hujus Terræ ſegetes ad maturitatem fertilitatis perducere digneris, ut eſurientium animas bonis affluentibus repplearis, & egeni, pauperesque laudent nomen tuum. Per Chriſtum Dominum noſtrum Amen.*

Oremus.

M*Iſericordiam tuam* Domine *ſupplices exoramus, ut animalia famulorum tuorum, ſive quæ infirmitate, aut morbo vexantur, ſivè quibus infirmitates, ac morbi imminent, in nomine tuo, atque tua bene † dictiónis virtute ſanentur, infirmitateſque omnes arceantur, extinguaturque in eis omnis diabolica poteſtas, &, ne ulterius ægrotent, tu eis Domine ſis defenſaculum vitæ, & remedium ſanitatis. Per Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum Filium tuum, Qui tecum vivis, & regnat in unitate Spiritus ſancti Deus &c.*

Aſpergatur aqua Benedicta.

A*Uctoritate etiam ordinaria poterunt locuſtæ, bruchus, & his ſimilia animalia modo præmiſſo, incipiendo, ut ſupra, Adjutorium noſtrum: Te, Domine petimus, &c. Et proſequendo uſque in finem exorcizari ſegetes, fructus, & agri benedici, quòd ſi firma fide hoc fiat, Dominus petita concedet, juxta illud; quidquid orantes petitis, credite, quia accipietis, & eveniet vobis, Marc, cap. 11.*

44 QUamobrem, cum ad hujuſmodi expellenda benedictionibus, orationibus, & ſigno crucis remedia haberi poſſint, cur ad excommunicationes, & maledictiones confugiendum? Præterea, cum excommunicatione nulla major pœna in Dei Eccleſia reperiatur, ideò ſobriè, & magna circumſpectione ea eſt adhibenda, & nonnunquam feriri in ſubſidium, cùm verò alia remedia non ſuffragantur, ad excommunicationis remedium recurri poteſt, concil. Tridentin. *in c. 3 § quòd. ſi executio, de reformat. ſeſſ. 25.* & contra homines baptizatos tantùm, *cap. omnis Chriſtianus, 11. quæſt 3.*

45 Tum † ſi contra locuſtas, bruchos, mures, erucas, & ſimilia, quæ ſuper terram videntur excommunicationis ſententiam ferre liceret, eadem ratione contra mures, & vermes, qui pluries autumnali præſertim tempore, pluribus in regionibus demoliuntur, ſataque vaſtant univerſa, & contra quadrupedes, ſcilicet vulpes, & alia id genus animalia hominibus, & animalibus domeſticis inimica, & noxia, idem remedium poſſet adhiberi, unde ſequeretur, quòd

quòd excommunicationis gladius, qui tam ſobriè, & tam cautè eſt exercendus temere, & levibus de cauſis incuteretur, ex quo magis contemni poſſet, quàm formidari, & perniciem potiùs pareret, quàm ſalutem, contra ejuſdem ſacri concilij Tridentin. diſpoſitionem, *dict. capit. 3. in princ. de reform. ſeſſ. 25. cap. multi, verſ auferte malum, 2. quaſt. 1.* Pluribus etiam ac ſolidis fundamentis Doctorum animalia excommunicari, & anathematizari non poſſe, probat idem Caſſan. *dict. conſ. 1. par. 5: à princ. uſque ad numer.* 150. licet poſteà contrariam partem amplectatur, quam tamen non probat, ut cuicunque illud legenti patet ad ſenſum.

46 Theologi autem † tenentes, quòd animalibus irrationabilibus maledicere liceat, loquuntur in terminis peccati, an, ſcilicèt, illis maledicere ſit peccatum, & in his terminis poſt Cajet. loquitur Cardin. Tolet. ubi inquit, quòd ratione mali ab ipſis illati poſſunt maledici. Quia non eſt, tam maledicere creaturæ, quam malo, *ut in Inſtruct. Sacer. lib. 4. capit. 13. numer. 7.* & propterea non eſt peccatum, illi extrajudicialiter maledicere; ſed judicialiter excommunicari, aut maledici non poſſunt, idque credere, vel excommunicare ſuperſtitionis eſſe, tenet Navar. *in conſ. 5. alias 57. num. 8. & 12. de ſent. excom. lib. 5. par. 2.* Qui in terminis contra conſ. Caſſan. ſcripſit, & Graff. *deciſ. aur. cap. 7. numer. 15* in quos poſtea ſupra à me in rem hanc congeſta forte incidi, mecum ob id, quod idem cum illis ſenſerim, gratulatus, arg. *Idem in cap. Valentinianus, §. cum autem 63. diſtin:* excommunicari, aut anathematizari non poteſt, niſi homo baptizatus ex ſupra allegat. quibus modo addo Navar. *eodem conſ. 5. numer. 6.* & Graff. *eodem cap. 6. numer. 15.*

47 Ea eſt enim dæmonis caliditas, † ut, cum manifeſtis, & apertis ictibus animas petere vereatur, occultis technis, falſiſque nominibus ſub ſpecie boni miſeris mortalibus conatur imponere. Hujus ideò aſtutia ſæpe inducuntur homines ad credendum ſolis excommunicationibus, maledictionibus, & conjurationibus animalia irrationalia ex ſententiarum, & maledictionum bonitate, & virtute fugari poſſe, in quibus tamen actionibus, quandoque dæmonis poteſtas operatur, qui è terris dicta animalia abſtulit, & plerumque occidit, ut ità deceptos falſa credulitate detineat, eoſquè non principaliter in Deo, ſed potius in eiſdem operationibus confidentes, ſibi manuteneat. Unde, cùm hujuſmodi manifeſtam ſuperſtitionem ſapiant, non eſt illis inhærendum, Navar. *dict. num. 12.* & Graff. *dict. cap. 6. numer. 22. & 13.*

48 Ejuſdem ferè generis eſt † quod dæmones ſolent. cum viros, & mulieres ſeducunt, ut veneficijs veneficia curent applicanda. Habet enim aſtutus ille hoſtis delectum veneficarum gregem, quæ illius opera, & conſilio pueros faſcinant, infantes plerumque cum matribus, ac nutricibus venenis inficiunt, domeſtica animalia in ipſis ædibus ad extremam maciem, & ad necem malefico tactu perducunt, nihilque ſceleris eſt, quod non intentent, ſub tam ſceleſtiſſimo duce, nec uno in loco, ubi talia monſtra degunt, tam immania admittunt, ſed per alias urbes, & vicina oppida circumvolant ſæpe realiter, & corporaliter de loco ad locum dæmonis opera ſeſe transferentes, Sylv. *in ver hæreſis, §. 3. numer. 6.* & Mart. del.

Rio, qui plures caſus, & exempla deducit *in tom. 1. Diſquiſ. Magic. lib. 2. quæſtio. 16. per tot.* de quibus etiam *in priori tom. cap. 36. de ſortileg.* nonnulla retulimus.

Et quamvis (ut hoc in loco id obiter adjungam) quod ad dictam corporum tranſlationem attinet, contrarium probare videatur, *capitulum Epiſcopi 26 quæſt. 5.* tamen nullam vim illud facere comprobat idem Martinus del Rio, qui ad contraria reſpondens *dictum cap. Epiſcopi* in omnibus his partibus eſt interpretatus. Nam, inquit, cum dictum capitulum ſit concil. Ancyrani, & ſit tantummodo decretum concilij particularis, ſeu provincialis contra mulieres, quæ ſimulant ſe ludere cum Diana, &c. de cujus à Romano Pontifice approbatione non conſtat, non eſt tantæ auctoritatis, ut, quæ per eum fuerunt deciſa, certa fide ſint credenda, niſi quatenus ſacræ Scripturæ, & eccleſiaſticæ traditioni, & definitioni ſanctæ Romanæ Eccleſiæ ſunt, quæ tradit, conſentanea, idem Martin. del Rio, *ead. ſect. 16. §. quare magis, & §. qua & quanta.*

49 Sed, † quòd ſtriges quandoque etiam non localiter, & realiter deferantur, ſed interdum in imaginatione fiant, quæ ipſæ verè feciſſe teſtantur, tenet Syl. qui de d. cap. Intellectu etiam ſcripſit *in dict. verb, hæreſis, §. 3. num. 7. & ſeq.* & dixi *in eodem c. 36. num, 11. tom. 1.*

50 Quòd autem † plures tradunt, humana corpora in aliam ſpeciem, & formam dæmonis opera poſſe transformari, & ideò ſtriges in lupos, cattos, ſimias, porcos, equos, aſinos, & in alia animalia dæmonum virtute eſſe converſa, & quæque neceſſaria portare, & poſt peracta opera iterum ad ſe redire, nec fieri in eis mentem beſtialem, ſed rationalem, humanamque ſervari, non ſit veriſimile, nam nulla arte, vel poteſtate animus, ſed, nec corpus quidem aliqua ratione in membra, vel in lineamenta beſtialia veraciter converti poteſt, ſed phantaſticum hominis, quod etiam cogitando, ſive ſomniando per rerum innumerabilium genera variatur: & cum corpus non ſit, corporum ſimiles formas mira celeritate capit; ſopitis autem, & oppreſſis homini ſenſibus corporeis, ad aliorum ſenſum figura corporea perduci poteſt. Ita tamen, quòd corpus ipſum hominis alicubi jaceat, vivens quidem, ſed multò gravius, atque oppreſſius, quam ſomno ſuis ſenſibus obſeratis: phantaſticum autem illud, veluti formatū in alicujus animalis imaginem alienis ſenſibus appareat, taliſque homo ſibi videatur, qualis ſibi videri poſſet in ſomnis, portare onera, quæ onera, ſi vera ſunt corpora, portantur à dæmonibus, ut illudant hominibus, partim vera onerum corpora, partim falſa, jumentum cernentibus, S. Aug *in lib. de ſpir. & anim. cap. 26. tom. 2.* quem ſequitur Majol. *de admir. nat. reb. colloq. 2. § hæc probantur, pag. mihi 99.* quod alijs pluribus rationibus, & auctoritatibus comprobat, Martin. del Rio *in tom. 1. diſquiſ. Magic. lib. 2. c. 17. §. prior concluſio, & quæſt. 18. §. ſed quando: & per tot.* Poteſt tamen dæ-

51 mon † maleficijs hominem adeò faſcinare, ut à diabolo obſeſſus, ſe putet in lupū verti, atque humanas vorare carnes, cum illud efficiat lupus verus, & quandoque dæmon ipſe corpus lupo perſimile aſſumit, aut hominem in hujuſmodi forma ab alijs videri facit, Sylu, *de Strig. lib. 2.*

cap.

cap. 8. punct. 4. & Majol. *eod. colloq. §. quæ verò pag.* 100. habēt enim dæmones poteſtatē ſupra phantaſiam hominis, eamque alienare, ut videatur beſtia, ſeu beſtiale animal, cum non ſit, Andr. de Iſer. *in tit. de pecul. amat. in ver. & quamquam veritatem in conſt. Regn. Sicil.* per D. Auguſt. *libr. 18. de Civit. Dei, cap. 18.*

52 His inſidijs † Satan, non tantum animas, quas aſſiduè indefeſſus oppugnat, ſed etiam corpora, impetit, non tantum ſpiritualis, quàm corporeæ ſalutis everſor, ſed ut ad rem redeam, in hoc genere aliud impuriſſimus ille molitur, non minus damnoſum, nam, quos habet damnatæ illius artis cultores, ſi magicis artibus alicui noxā intulerint, aut ligaturis matrimonia contracta diſſolverint, aut contrahenda impedierint, eoſdem perversè docet, ſalubria ſuperſtitioſis modis remedia profiteri, & faſcinatos in grave ſcelus impellere, & unde vulnus illatum, inde medicina petatur, & altera manu venenum propinent, altera polliceri poſſint antidotum. His dolis inſtructus, & arte pelaſga Satan divinum nomen affectans, miſeros captat innumeros, diris ſecum flammis, niſi reſipuerint, excruciandos. Hic illi quæſtus exiſtit uberrimus. Nam multi hoc nomine decepti, corporeæ potiùs, quàm ſpiritualis ſalutis avidi, dum aliquid mali ab hujuſmodi belluarum peſte, aut aliunde, accepiſſe ſuſpicantur, non ad divinam opem orationibus, alijſve pijs operibus implorandam, confugiunt, non peccata, tanquam veram hujuſmodi malorum cauſam, extrudere pœnitentia ſtudent, ſed maleficos, ſtriges, & ſortilegos conſulunt illorum more, qui à ſcorpionibus icti ab eiſdē ſolēt remediū petere, plus in diabolica arte, quàm in divino ſubſidio confidentes, contra illud, *Levit. cap.* 19. Non declinetis, inquit Domius, ad Magos, nec ab ariolis aliquid ſciſcitemini, ut polluamini
53 per eos, & † quàm hoc crimen Deo exoſum ſit, multis in locis litteræ ſacræ teſtantur, & præſertim *in eod. Levit. cap.* 20. Anima inquit Dominus, quæ declinaverit ad magos & ariolos, & fornicata fuerit cum eis, ponam faciem meam contra eam, & interficiam illam de medio populi ſui, *& in fi. d. cap.* vir ſive mulier, in quibus Pythonicus, vel divinationis fuerit ſpiritus, morte moriantur, lapidibus obruent eos, ſanguis illorum ſit ſuper illos *& in Deut. cap.* 18. Non inveniatur in te, qui luſtret filium ſuum, aut filiam ducens per ignem, aut qui ariolos ſciſcitetur, & obſervet ſomnia, atque auguria, nec ſit maleficus, nec incantator, nec qui Pythones conſulat, nec divinos, aut quærat à mortuis veritatem. Omnia enim hæc abominatur Dominus, & propter iſtiuſmodi ſcelera delebit eos in introitu tuo, Hæc moyſes, ſic decipiuntur à Diabolo incauti homines ad veneficos, & magos divertentes, qui dum execratiſſimæ arti, & ejus artifici Satanæ conſentiunt medicinam quærentes, vel quid ſimile grave peccatum admittunt, & æternam ſibi mortem inveniunt. Non tamen reticebo ſæpè numero fieri, ut hujuſmodi belluæ falſa pronuncient, & varia pro medicina venenum tribuant, Deo ſic permittente, juxta illud. Iſaiæ c. 44. Irrita faciens ſigna divinorum, & ariolos in furorem vertens, & apud Iſaiā cap. 47. veniet ſuper te malum, & neſcies ortum ejus, veniet ſuper te miſeria,

quam

quam neſcies, ſta cum incantatoribus tuis, & cum multitudine maleficiorum tuorum, in quibus laboraſti ab adoleſcentia tua ſi fortè quid proſit ibi, aut ſi poſſis fieri fortior, &c.

54 Magno † ſtetit Sauli Regi Pythoniſſa, ad quam conſulendam acceſſerat, 1. *Regum cap.* 28, maximo ſuo malo Iſraelitæ Deum averſati divinationibus & incantationibus operam dabant 4, *Regum c.* 17, Cœleſtem in ſe iram accẽdit Manaſſes obſervans auguria, & Pythones faciens 4. *Regum c.* 21, Quot mala Pharaoni pepererunt arioli, & malefici, quibus contra Dominum utebatur, *Exod. cap.* 7. *&* 14, Et Nabuchodonoſorẽ Regem Magi, & malefici, quos alebat, in extremum diſcrimẽ conjecere *Daniel, c.* 2. Hoc demum ſcelus adeò grave eſt, ut ſicut divinam directè majeſtatem offendit, ita ſeveriorem cœlitus ſolet expectare vindictam.

55 Conjurationes autem † & adjurationes à quibus mox fuimus digreſſi, non ſunt ita faciendæ, ut illæ ad irrationalia nocentia referantur, ſed ad ipſum Deum ſolùm ea moventem, quod tunc verè præſtamus, cùm illum obſecramus, ut dignetur illa compeſcere aliquo modo ſuæ Majeſtati grato vel referendo ad diabolum, & ei præcipiendo Eccleſiæ poteſtate à Deo tradita, ut ceſſet à movendo, ducendo, & erigendo, ac retinendo illa contra nos D. Thom. 2, 2, *q.* 90, *art,* 3, *in corpore*, & Navar. *eod. conſ* 5, *n.* 11. & exorciſmis eccleſiaſticis, quos publicus Eccleſiæ uſus recepit, & approbavit, *ut ſupra ſub n,* 41, *& ſequenti* non quibuſcunque privati comminiſcuntur hujuſmodi animalium depulſiones probari, teſtatur Martin. del Rio *Diſquiſit, Magic, lib.* 3. *par.* 2. *q.* 4. *ſectione* 8. §. *tertio licet tom.* 2. Precibus tamen & ſigno crucis, ut dictum fuit, & aqua benedicta, qua uſus fuit Sanctus Vincentius, *ut loco ſupracitato, num.* 39. hujuſmodi infeſta animalia expelluntur, præmiſſa etiam à populo Sacramentali confeſſione ſacerdotibus idoneis, & approbatis facta, ſacraque communione ſumpta in dictis proceſſionibus, illiſque, ſi opus fuerit, triduo piè, & devotè peractis, à ſacerdote ſacris veſtibus induto, præmiſſa etiam oratione Dominica, Salutatione Angelica, & Symbolo Athanaſij contra dæmones permiſſa eſt conjuratio, ut abſtineant ab uſu irrationalium in damnum, & præjudicium generis humani, illaque in loca, unde venerunt, redire permittant, & fugiant à facie ſacroſanctæ crucis, quæ eiſdem dæmonibus oſtendatur, & ejus virtute jubeantur fugere, & relinquere ſua maleficia ad laudem, & gloriam Domini Noſtri Ieſu Chriſti, & ſi primæ conjurationi non paruerint, altera repetatur, & tertia, donec dicto audientes fuerint cum firma fide, ſe quod petunt, aut quod animabus magis expedierit, certò impetratos, ut per D. Thomam 2. 2. *quæſt.* 83 *art.* 5. Navar. *in Enchrid. de orat. cap.* 19. *num.* 162. *& in dicto conſilio quinto, alias* 57. *num.* 13. *uſque in fin.*

56 Quòd, ſi quæ adhæc firmanda hactenus contulimus, nondum ſatis lectori fecerint, clarioraq; fortaſſe quiſque depoſceret nil promptius duci poſſet, nec accõmodatius, quàm ipſius Dei omnipotentis vox talia docentis, ac promittentis. Apparens enim Deus nocte Salomoni dixit. Audivi orationem tuam, & elegi locum iſtum mihi in domum ſacrificij. Si clauſero cœlum, & pluvia non fluxerit,

&

& mandavero, & præcepero locuſtæ & devoret terram, & miſero peſtilentiam in populum meum converſus autem populus meus, ſuper quos invocatum eſt nomen meum, deprecatus me fuerit, & exquiſierit faciem meam, & egerit pœnitentiam à vijs ſuis peſſimis, & ego exaudiam de cœlo, & propitius ero peccatis eorum, & ſanabo terram eorum. Oculi quoque mei erunt aperti, & aures meæ erectæ ad orationem ejus, qui in loco iſto oraverit, *Paralip. lib. 2, cap. 7*, ex quo textu facilè colligitur, nihil agere, qui calamitatibus vexati, orationis, & pœnitentiæ remedio poſtpoſito, aliunde ſibi accerſunt auxilium, execrationibus magis freti, quàm precum, pœnitentiæque virtute, quæ ſimul junctæ, quæcumque homini neceſſaria ſunt, ſolæ præſtare poſſunt, orationis enim vis, & efficacia cælum aperit, & claudit: oratio ſolvit vincula Petri, & Pauli dilatavit prædicationis fiduciam. Oratio caminum ignis extinguit, ora leonum concluſit, ſeditionem compeſcuit, oratio Paradiſum aperuit, oratio cæli cardines reſeravit. Oratio ſterilem fœcundavit. Oratio Cornelij cœlos penetravit. Oratio publicanum juſtificavit, Sanctus Ioannes Chriſoſtomus *de red. ſuo ab Aſia homil. 3*, Et Ieſus ait: habete fidem Dei. Amen dico vobis, quicumque dixerit huic monti tolle te, & mitte te in mare, & non hæſitaverit in corde ſuo, ſed crediderit, quia quodcumque dixerit, fiat, fiet ei. Propterea dico vobis omnia quæcumque orantes petitis, credite, quia accipietis, & eveniet vobis *Marc. cap. 11.*

56 Sanctus † Gregorius Thaumaturgus non procul ab Amaſea ſaxum ingens velut collis, cum ædificando templo eſſet impedimento, ſolo juſſu ſummovit. Quo miraculo ethnicorũ idololatrumque æditùus, cum propinquis omnibus relicto gentiliſmo ad Chriſti fidem converſus eſt, Gregorius Niſſenus, *in vita ejuſdem apud Surium tomo* 4. Sanctus Theodoſius Siccorum, in dilatatione templi Sancti Gregorij magna rupes obſiſtebat, neque à fabris quavis arte exſcindi poterat, at illi juſſit voce aliò ſe conferret, permitteretque Eccleſiæ Dei locum dilatari; paruit rupes, cui juſſum id fuerat, migravitque, dimiſſa ſibi illæſa arbore, cui id non fuerat juſſum. Gregorius
Presbyter in vita ipſius Theodoſij apud
57 Lipoman. *tom.* 7. & Honorius † vir Dei
cum magna moles ſaxea, quam quinquaginta boum juga loco non moviſſent, hortulum magno incommodo afficeret, ſola oratione procul tranſtulit, Gregor. *Dialog. lib.* 1. *cap.* 7. & Majol. *de admirand. nat. reb. colloqu.* 18. §. *aſſentiar, & ego, pag. mihi* 806.

58 Sarraceni † Evangelium Chriſti blaſphemare volentes, omninò incumbebant, ut Chriſtiana Adlngio è Regione Tarviſina Regni Moſul detruderetur, & accitis igitur Chriſtianis, propoſuerunt oportere eos, vel propriæ fidei ſignum aliquid edere, aut loco cedere, ac ſolum vertere, montem enim illis eſſe transferendum, quòd ſic dictent Chriſti dogmata. Abſterrita tota Chriſtiana plebs, miracula faciendi virtutem apud ſe non agnoſcens, mœſta cœpit eſſe, tunc vir quidam Chriſti fervens amore, & fide, confortavit puſillanimes, & fuſa oratione ad Dominum, cum tota fiducia monti juſſit, ut aliò ſe transferret in nomine

ſanctæ, & individuæ Trinitatis, & translatus eſt. Quo miraculo multi Sarracenorum converſi, Chriſti fidem ſuſceperunt. Marc. Polyt. *navig. lib. 1. c.* 18. & Majol. *de admir. nat. reb.* qui alias auctoritates adducit, *colloq. 16. §. poſt hæc omnibus ſeculis, pag. mihi 728.*

DE IVDAEIS, ET SARRACENIS.

Cap. IV.

SVMMARIVM.

1 *Iudæi ipſis brutis ſunt deteriores,*
Ad Chriſti fidem converſi retinent jus ſucceſſionis, ibidem.
2 *Poſſunt petere legitimam vivo patre.*
3 *Sunt in fide inſtruendi, & à quibus.*
4 *A ſuis domeſticis, & parentibus ſunt ſegregandi.*
Ad fidem non ſunt cogendi, ibidem.
5 *Antequam baptizentur, quandiu expectandum.*
6 *Non debent per vim baptizari.*
7 *Et quare.*
8 *Idem, quod ſupra, num 4.*
9 *Reſtitutio non datur contra impreſſionem characteris.*
10 *Dolus, quo quis ad bonum inducitur, non imputatur.*
11 *Iudæi in delictis eccleſiaſticis ſubſunt foro eccleſiaſtico, & in quibus.*
12 *In quibus delictis ſubſint foro ſeculari.*
Iudex eccleſiaſticus in cauſis miſti fori, etiam contra Hebræos jus habet præventionis, ibidem.
13 *Iudæi nondum converſi non poſſunt dici hæretici, & quare.*
Infideles non poſſunt eſſe hæretici, & quare, ibidem.
14 *Neophyti contumaciter Iudaizantes, tanquam hæretici, ſunt puniendi.*
15 *Iudæi, ſi fiant Sarraceni, non puniuntur.*
Limita, ibidem.
16 *Iudæi non poſſunt excommunicari, & quare.*
17 *Idem, quod ſupra num.* 11.
18 *Ancharani opinio reprobatur.*
19 *Idem, quod* 12.
20 *Idem, quod ſupra num.* 11.
21 *Idem.*
22 *Idem.*
23 *Hæreticorum fautores ſunt ipſo jure excommunicati.*
24 *Idem, quod ſupra num-* 11.
25 *Idem.*
26 *Iudæi Chriſtianos probro habent, & ludibrio.*
27 *Iudæi, ſi contra legem ſuam peccent, puniuntur à Iudice eccleſiaſtico.*
28 *Iudæis publica officia minimè committenda.*
Et quare, ibidem.
29 *Iudæi ſunt infames.*
30 *Iudæorum azima Chriſtianis non licet comedere.*

31 *Iudæi*

31 *Iudæi non poſſunt doctoratus dignitate inſigniri.*
32 *Iudæi non ſunt ad ægrotorum curam adhibendi, & quare.*
33 *Mortem appetit, qui à Iudæo ſanitatem quærit.*
34 *Medicus Chriſtianus ægrum ad pœnitentiam hortari tenetur.*
35 *Iudæi Chriſti nomen invocare prohibentur.*
36 *Iudæis Chriſtianorum interdici poteſt commercium.*
37 *Hæreticis, & eorum fautoribus non ſunt committenda officia.*
38 *Hæretici pejores ſunt Iudæis.*
39 *Idem, quod ſupra num. 37.*
40 *Idem.*
41 *Idem, quod ſupra num. 16.*
42 *Idem, quod ſupra num. 36.*
43 *Iudæi, quare in Eccleſia Dei tolerentur.*
44 *Iudæorum fides fundamentum habet veritatis.*
45 *Epiſcopi non poſſunt diſpenſare, ut domi ſuæ nutrices Iudæorum infantes lactent.*
46 *Iudæis inſervientes ſunt excommunicandi.*
47 *Eccleſia triplex.*
48 *Idem.*
49 *Idem.*
50 *Iudæis ſynagogæ quomodo ſint permiſſæ.*
51 *Synagoga apud Hebræos, idem eſt, quod apud nos Eccleſia.*
52 *Iudæis octo ſunt permiſſa cætera prohibita.*
53 *Hæreticis non licet ſynagogas, & ſimilia loca ſibi conſtituere.*
54 *Meſquitas apud fideles Sarracenis habere non licet.*
55 *Mahometis genus.*

A LOCVSTIS ad Judæos, & Sarracenos deſcendimus, qui dum ſuæ cæcitatis in tenebris vivunt, Chriſtum Jeſum minimè volentes agnoſcere, non procul abſunt ab irrationabilibus, imò his fortè deteriores, juxta *Iſai. cap. 1. circa princ.* Bos, inquit Dominus per Prophetam, cognovit poſſeſſorem ſuum, aſinus præſepe domini ſui, Iſraël autem me non cognovit.

1 Quandoque tamen † divino inſtinctu, ſupernaque luce cœlitus illuſtrati ad fidem Chriſti convertuntur, & tunc converſi non perdunt agnationem, quominus parentibus ſuccedant, ſicut priùs, *cap. Iudæi, & Sarraceni*, ubi etiam Abb. *num. 2. de Iud. & Sarracen.*

2 Quinimò talis filius † converſus poteſt petere legitimam in bonis patris viventis, Felyn. *in eodem cap. Iudæi, num 2.* Ferret. *cau. 24.* quem citat, & ſequitur Vrſil. de Afflict. *deciſ. 151. num. 10. ut in cap. 35. tomo 1.* ubi nonnulla de Iudæis, de quibus aliqua intacta hoc loco tangenda judicavi.

3 Iudæos ad fidem converſos † curare debent ſacerdotes baptizantes, & alij de ſacro fonte eos ſuſcipientes, tam ante baptiſmum, quàm poſt, illos in articulis fidei, & legis novæ præceptis Catholicæ Eccleſiæ ritibus diligenter inſtruere, & tam ipſi, quam diœceſani operam dare, ne ſicut quandoque contingit, ab infirmitate curatis, modica occaſio ad priſtinam damnationem recidivam efficiat, ut inquit Paul. III. *in conſtit. 29. §. curent inſuper, in Bull. Roma. pag. 415.* cap. vos ante, & ibi gloſſ. & Archid. de conſecr. *diſtinct. 4.*

4 Et, † ne parentum involvantur erroribus ab eis ſunt auferendi, & monaſterijs, aut Chriſti fidelibus ad educandum tradendi, *ut cap. Iudæorum, 28, quæſt. 1,* non autem ad fidem ſunt cogendi, *c. ſicut de Iud.* quam tamen ſi invitus ſuſcepiſſe contenderit, cogendi ſunt retinere, *cap. licet plerumque in fin. cap. de Iudæis 45, diſtinct,* & Abb. *in cap. ſicut Iudæs num. 3. de Iud. & Sarrac.*

5 Ne autem † de voluntate baptizatorum dubitari contingat, Iudæus fugiens ad Chriſtianos, & poſtulans baptiſmum, non debet repente baptizari, ſed tantiſper eſt exſpectandus, donec illius voluntas fuerit patefacta, qua ſcilicet ſe non ſiniſtro animi impetu, & ex ſuis alicubi ægrè faciat, vel ex aliqua alia inſtabili, & levi cauſa, ſed recta ſolum, piaque devotione motus ad regenerationis ſacramentum veniſſe demonſtret: pro cujus voluntatis exploratione inter Chriſtianos commorari, & ſtare debet totos quadraginta dies antequam baptizetur, ut *cap. rè, quod abſit de conſecr. diſtinct. 4.* & Abb. *in cap. ſicut* Iudæi *num. 2. de Iudæ.*

6 Quæritur, † ſi eveniat, infantem Iudæum à Chriſtianis baptizari, inſcijs parentibus? Id fieri non debet, non enim debet quis per vim baptizari, *cap. Iudæorum* & ibi gloſſ. 28. *quæſt. 1. cap. de Iudæis, 48, diſtinct. cap. ad fidem, 25, quæſt. 5, & cap. majores §. item quæritur* & ibi Abb. *num. 2, de baptiſ.*

7 Nec filij Iudæorum † debent invitis parentibus baptizari, ex quo illi ſunt in parentum poteſtate conſtituti, Felyn. *in cap. ſicut de Iud.* Abb. *in cap. 2. de conver. infid. Alex. in l. multum, in fin de verbor. obſ. & conſ. 71, num, 2, vol. 2,* quos citat, & ſequitur Vrſill. Affl. *deciſ. 151. num. 1.*

8 Sed hoc caſu † debet infans à parẽtibus ſeparari, & in loco tuto, ubi in fide inſtruatur, educari: Ita reſpondit ſac. congregat. Trid. conc. paucis abhinc annis Camillo Dadeo primo Epiſcopo Foſſanenſi. Vbi cum quædam Chriſtiana nutrix cum infante Hebræo, quem lactabat, ſe in ædes cujuſdam, cujus fortè, contuliſſet, à nobilibus quibuſdam adoleſcentibus idem infans fuit baptizatus, unde jure meritò patres dixere, ut ſegregaretur, ubi in fide Chriſtiana poſſet adoleſcere, ut diligenter fuit factum, & cautè, ne ullo modo parentibus, qui puerum anxiè exquirebant, ad illum educandum via pateret: & ita communi illius piæ univerſitatis pecunia in pio loco fuit educatus: Nec erat ullo jure reddendus, ne in ſacramenti ſuſcepti contemptum, & ad Chriſtianæ Religionis ignominiam, Iudaicam perſonam à ſuis denuò cogeretur aſſumere, & erroribus parentum rurſus involvi, *dicto capite Iudæorum 28. quæſt. 1.*

Tum etiam, ut fidem, quam etiam invitis parentibus acceperat, tenere adigeretur, ne nomen Domini blaſphemaretur, & ſuſcepta fides contemptui eſſet, atque ludibrio, *dicto cap. de Iudæis, 45. diſtinct.*

9 Præterea † contra impreſſionem characteris cùm indelebilis ſit, nulla dari debet reſtitutio, nec poteſt: maximè cum quis invitatur ad meliora, Abb. *in d. c. majores, §, item quæritur num. 7, de baptiſ.*

Nam † dolus, quo quis ad bonum animæ inducitur, non imputatur, nec impedit

pedit propoſitum melioris vitæ, *cap, cùm dilectus* & ibi gloſſ. *de ijs, quæ vi met. ve cau. fiunt* quod etiam ſequitur Abb. *in dicto c. majores* Et hoc loco facit illa ſolemnis juris regula, multa facta tenere, quæ alias fieri prohibentur *l.* 1, §, *biduum ff. quan. appell ſit, cum alijs ſimul.*

11 Subſunt † Iudæi foro eccleſiaſtico in delictis Eccleſiaſticis ſi peccaverint in clericum vel in fidem, aut contra canones, aut legem divinam, veluti ſi Iudæus dimittat uxorem, & aliam accipiat, quia punitur per judicem eccleſiaſticum ſervata lege Iudæorum. Bald. *conſ.* 315. *Iudæis tutela in fine, & conſ. 316, quia ſæpè in fine volum.* 1. & Calder *conſ.* 125. *alias* 11. *de Iudic. & for, compet. & conſ.* 489. *alias* 2. *de Iudæis*, & idem Bald. *in conc.* 422. *lib.* 5. quem citat, & ſequitur Card. Tuſchus *tom.* 4. *pract. concl.* 372, *num,* 1, & Surd. *deciſ.* 133. *num.* 2.

12 Foro † ſeculari ſubſunt in delictis ſecularibus Calder. *ibid.* In cauſis verò, quæ inter perſonas ſeculares ſunt miſti fori, etiam contra Hebræos, locus eſt præventioni, Abbas *in cap. poſtulaſti, nu.* 5. *circa fin. de Iud. & Sarracenis*, ut in cauſa blaſphemiæ, & ſacrilegij.

13 Iudæi, & Sarraceni † alijque infideles hæretici eſſe non poſſunt, quia ſeparatio non admittitur in ijs, qui ſunt extra Eccleſiam, tamen, ſi quid in contemptum Chriſtianæ religionis admiſerint, aut aliquod blaſphemiæ genus protulerint, tanquam hæretici, & hæreticorum pœna puniuntur. Cald. *conſ.* 125. *aliàs* 11. *de foro competent.* & Card. Tuſc. *eodem tom.* 4. *pract. conc.* 372. *num.* 1,

14 Idem † dicendum de neophitis, qui, ſi ſe corrigere poſt canonicam monitionem neglexerint, & ad vomitum Iudaizantes, redire comperti fuerint, contra eos, tamquam perfidos hæreticos, per Ordinarios locorum ſecundùm ſacrorum canonum inſtituta, procedi debet, *ut in eadem conſt.* §, *ſi quis autem* C. *plerique eadem diſtinct.* 4, *& in conſtit. Gregorij Papæ XIII. cap.* 73, §, *cujuſvis in Bull. Rom. pag.* 1306. & Oldr. *conſ* 36.

Si tamen † Iudæus fiat Saracenus, non
15 punitur, quia de ijs, quæ ſunt extra nos, nihil ad nos, ſecus ſi fidem agnoviſſe cœpiſſet, quia tranſeundo ad aliam ſectam, punitur, Oldrad. *conſ.* 51. *incipiens Iudæus tranſivit*, quod autem dicitur de ijs, qui extra nos, nihil ad nos, intelligitur reſpectu excommunicationis, ut non arceantur.

Non enim † poſſunt ab Eccleſia per ex-
16 communicationem eijci, qui nunquam fuerint in ea recepti, Oldrad. *eod. conſ.* 36. *in princ. cap. gaudemus de divor,* Sed puniendi ſunt corporaliter, & in pecunia, Alexand. *conſ.* 99. *viſa inquiſitione, num.* 11. *lib,* 6. *& conſ.* 1. *Attentis numero* 21. *& ſeq. vol.* 7.

17 In ijs autem, † quæ circa fidem cum Iudæis nobis ſunt communia, velut, eſſe Deum unum & æternum, omnipotentem, creatorem omnium viſibilium, & inviſibilium, & ſimilia, ſi quis Iudæus non eſſe aſſeruerit, prædicaverit, aut Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum purum hominem, vel etiam peccatorem fuiſſe, matremque ejuſdem non eſſe virginem, & alias hujuſmodi blaſphemias, quæ per ſe hæreticæ dici ſolent, in Chriſtianæ fidei ignominiam, contemptum, aut corruptionem impiè, protulerit, ſive die, qua ſanctiſſimum ſacramentum Eu-

chariſtiæ nutrices Chriſtianæ ſumpſerint, lac uno, vel pluribus diebus in latrinam, cloacas, vel alia loca effundere coegerit, judicio Epiſcoporum, & inquiſitorum eſt puniendus, ut in conſt. ejuſdem Greg. Papæ XIII. *c. 73, §, ſi quis Iudæus, §, ſi Salvatorem, & §. ſi nutrices ea pag. 1306,* Innoc. *in cap. quod ſuper num. 5, de vot. redempt.* Felyn. *in capite poſtulaſti num. 4. & 5, de Iudæ & Sarrac.* & Burſat. *poſt alios in d. conſ. 90, num. 1, 2, 3, 13. & 14, vol. 1.*

18 Unde † ea opinio, quòd crimen deturpationis figuræ Domini noſtri Jeſu Chriſti à Judæo commiſſum, non ſpectet ad forum eccleſiaſticum, de quo per Ancharanum *in conſ. 15. ſub num. 4,* pace tanti viri, quem ego digniore loco habui, & obſervo, ſit dictum. hodie præſertim non eſt vera, quia repugnat conſtit. Greg. XIII. *in dicto §. ſi Salvatorem,*

19 & etiam eſt † contra communem opinionem, qua cavetur, quod in cauſis miſti fori inter judicem eccleſiaſticum, & ſecularem, ſit locus præventioni, ex ſupra alleg. cùm hoc ſit ſacrilegium, ut pluribus probat, id. Ancharan *eod. conſ. 15. num. 2.*

20 Eidem judicio eccleſiaſtico † ſubjicitur Judæus, qui dæmones invocat, conſulit, aut eorum reſponſa accipit, & ad illos ſacrificia, aut preces, ad divinationem, aliamve cauſam dirigit, aut quid eis immolat, vel thuris alteriuſve rei ſumigationes offert, nam Judæi reprehenduntur, quòd pro Deo idola colebant, & pro azimis fermentum offerebant, ut ut teſtatur Card. Bellarm. *de ſacram. Eucharist. lib. 4. cap 19. §. ult. proſerebant num. 3,* aut alia quævis impietatis obſequia præſtat, ſi etiam Chriſtianos verbo, facto, vel exemplo, aut alio quovis modo, nefaria doceat, vel ad ea perpetranda perducat, aut perducere tenet, ut in eadem *conſt. 79. dictæ pagin. 1306. §. ſi Dæmones* Innocent. *in eodem cap. quod ſuper nu. 4. de vot.* Felyn. *in cap. 1. de conſtit.* Paris *conſ. 79. num. 24. & ſequent. vol. 2.* Burſat. *eodem conſ. 90, nu. 1. & direct. Inquiſ. cap. 46. numer. 4.*

21 Sunt enim Judæi † à Prælatis, aliiſque magiſtratibus coercendi, ne Chriſtianam fidem blaſphemiis, vel malis perſuaſionibus, aut etiam apertis perſecutionibus impediant, Sanctus Thomas 2. 2. *quæſt. 10. art. 8. 1. reſponſ.* & contra facientes, aut hæreticalia inter Chriſtianos dogmatizantes auctoritate eccleſiaſtica ſunt compeſcendi, Innocent. *in dicto cap. quod ſuper* ubi etiam Hoſtienſ. *de vo.. & vot. redemp.* & Burſat. *d. conſ. 90, num. 2, & 3, vol. 1.*

22 Iudæus, † qui apoſtatas, hæreticosve ſcienter domi ſuæ acceptaverit, aluerit, commeatu juverit, ſeu quovis modo cibaria eis ubicunque præbuerit, deduxerit, ſeu aſſociaverit, vel deducendos, ſeu aſſociandos, curaverit, aut ſumptus miniſtraverit, duces comitesve illis adjunxerit, vel, ne ab eis perpetrata deprehendi, aut inveſtigari queant, fecerit; quiſque dictos apoſtatas, aut hæreticos, ſcienter, aliquo modo receptaverit, occultaverit, defenderit, aut eis opem, conſilium, auxilium, vel favorem, quomodolibet, præſtiterit, ab Ordinariis locorum; & Inquiſitoribus pœnis eſt plectendus.

23 Cæteri verò † ex Chriſtianis hæreticorum fautores, ſi qui fuerint, quod abſit, ſunt ipſo jure excommunicati, & alias pœnas

pœnas incurrunt, de quibus *in cap. excommunicamus, §. credentes, de hæreticis*, Aim. *in direct. Inquiſitor. par. 2. quæſt. 53. num. 5.* & ibi Pegn. *in comment. 78. §. & duodecim.*

24 Libros etiam † hæreticos thalmudicos, aut alios Iudaicos, quomodolibet damnatos, aut aliàs prohibitos, tenentes, cuſtodientes, vel divulgantes, aut in quæcunque loca deferentes, aut ad eam rem operam ſuam accommodantes, eidem Ordinariorum, & Inquiſitorum judicio ſubijciuntur, *ut in eadem conſt. §. ſi libros hæreticos, ead. pag. 1306.*

25 Si autem † Chriſtianos deriſerint, redemptionis noſtræ hoſtiam ſalutarem in ara crucis immolatam Chriſtum Dominum ludibrio, ac deſpectui habuerint, vel quandoque, maxime verò in ſacro paraſceves die agnum ſive ovem, aut quid aliud cruci affixerint, aut appenderint, in eamvè conſpuerint, ſeu quandocunque contra ipſam fecerint, pro gravitate criminis eorundem Ordinariorum, & Inquiſitorum judicio pœnis ſunt plectendi, *ut in eadem pagina §. ſi Chriſtianos.*

26 Id † enim ſemper ſolemne fuit Hebræis, ut Chriſti genus vituperent, doctrinam improbent, vitam blaſphement, miracula pervertant, & diſcipulos occidant, ut inquit D. Thomas *ſuper Iſai. cap. 1. col. 5. cir. med. tom. 13.*

27 Lege etiam canonica puniuntur, quando delinquunt contra legem ſuam veteris teſtamenti, ut per Ioannem Andreæ *in cap. quod ſuper his, il primo, de vot.* quem citat, & ſequitur Felyn. *in cap. 1. num. 28. de conſtit.*

28 Judæis † publica officia committi non debent, neque Sarracenis, neque Paganis: quoniam ſub tali prætextu Chriſtianis plurimum ſunt infeſti, conc. Toleta. *3. in cap. 14. relatum, in cap. nulla officia, 54. diſtin. & in cap. conſtituit, 17. quæſt. 4 cap, cùm ſit nimis, & cap. cum ex ſpeciali de Iudæ & Sarrac.* Sylveſtr. *in Sum. in ver. Iudæus, nu. 7.* Honor. Papa primus *in ſua conſt. incipiens. dilectus filius, §. item quod Iudæis*, Alexand. *conſ. 13. attentis, num. 2. volum. 7.* & ita etiam ſtatuit Carol. II. Siciliæ Rex, *ut in cap. item ſtatuimus, quod Iudæis, pagina 316.*

29 Ratio eſt, † quia ſunt infames, & odioſi, eo quod inſidientur fidei Chriſtianæ, Roland. à Valle *conſ. 35. num. 9. & 16. volum. 2.* Bero. *conſ. 28. num. 44. volum. 3.* Nec etiam quodlibet aliud officiũ, ſeu commercium per quod Chriſtianis aliquod gravamen ingeri poſſit, illis eſt committendum Abb. *in eodem cap. ex ſpeciali, 1. not.* Vbi etiam Felyn. & Ancharan. *conſ. 271. num. 2. ver. ex hoc ergo*, Nec illis cum Chriſtianis ludere, aut comedere licet, *ut capit. ad menſam*, ubi gloſ. Io. de Turrecrem. *num. 5.* & Archid *num. 211. q. 3.*

30 Chriſtianis enim † azima Iudæorum comedere prohibitum eſt, etiam ſeorſum ab eis, quia eſt cibus diſcretus ab eis, qui etiam inhibetur, & clericus contrafaciens eſt deponendus, laicus verò excommunicandus, *c. nullus, & c. omnes 28. q, 1.* & Sylveſtr. *in verſ. Iudæus num. 2.*

31 † Præterea, quia doctoratus eſt dignitas, ideò, nec poſſunt Iudæi doctorari, Bart. *in l. fin. C. de Iud.* & Felyn. *in cap. 1. numer. 4. eod. titul.*

32 Sed ſi aliquibus in locis, & malè, in † arte medica doctorentur, non poſſunt ad Chriſtianorum ægrotantium curam accedere,

cedere, aut illis intereſſe, etiam vocati, & rogati. Nam medici Hebræi alijque infideles, id præſtare prohibentur: ſi quis autem Chriſtianus, quomodolibet exemptus, ac cujuſcunque ſtatus, gradus, ordinis, conditionis, & præemmentiæ exiſtens, in contrarium facere auſus fuerit, ſacramenta eccleſiaſtica nullatenus ſunt ei miniſtranda, nec etiam à regularibus exemptis, & ſic decedens eccleſiaſtica carere debet ſepultura, *ut in Conſtit. Gregor.* XIII. 71. *in Bull. Roman. pag.* 1303. Ipſi etiam Iudæi transgreſſores pœnis ſunt plectendi, ut in eadem conſtitut. circa fin. At neſcio, quo modo ſatis tutò committant ſe, aut ſuos, dum ægri decumbant, Chriſtianorum nonnulli perfidis Iudæis, qui Chriſtiano nomini hoſtes ſunt accerrimi. Nam, ſi Chriſtum ſunt perſecuti, & nos perſequentur.

33 Vnde † mortem profectò appetit, qui à Iudæo ſanitatem quærit, *cap. qui ſine*, 27. *quæſt.* 2. & qui ſe Iudæo committit, vitæ renunciat, *l. Princeps*, C. *de princ. agen. in reb.* ut tenet etiam Rip. *in tract. de peſt. num.* 52. 53. *&* 54. Vbi etiam acriter Chriſtianos reprehendit, qui in ſuis morbis ad Iudæos medicos confugiunt.

34 Nam † bonus, & Chriſtianus medicus ægrum monet, & hortatur ad implorandum Chriſti auxilium, & ad confeſſionem, & pœnitentiam, *cap. cùm infirmitas, de pœn. & remiſſ.* imò adhæc medicus quiſque Chriſtianus tenetur ſub gravibus pœnis, *ut in conſtit. Py papæ* V. *incipiens ſupra gregem.*

35 At, † quomodo hæc docebit Iudæus, qui Chriſto eſt inimicus, & qui prohibetur Chriſti nomen invocare, ut per Barr. *in proœm. ff. num.* 2. quem citat, & ſequitur Rip. *ibidem eodem num.* 59. non ideò mirum, ſi plerunque fit, ut hujuſmodi languentibus non detur convaleſcere, utpotè, qui verum medicum fugiant. Rip. *ibid.*

36 Committens † autem Iudæo officium, monitione præmiſſa per provincialis concilium compeſci debet. Iudæo verò officiali, tamdiu Chriſtianorum communio in commercijs, & alijs eſt deneganda, donec in uſum pauperum Chriſtianorum, ſecundum providentiam diœceſani Epiſcopi convertatur: quidquid à Chriſtianis fuerit adeptus occaſione officij ſic ſuſcepti, & officium cum pudore dimittat, quod irreverenter aſſumpſit, *ut eo. cap. cùm ſit nimis*, §. *ſi quis autem*, & ibi Abb *in princ.* & Sylv. *dict. n.* 7.

37 Eadem etiam ratione † neque hæreticis, calviniſtis, Hugonottis, alijſque perſonis, quibuſcumque nominibus nuncupentur, & cujuſcumque ſint ſectæ, ab Eccleſia Catholica, & Apoſtolica Romana damnatæ *de quibus in auth. Gazaros, in l. Arriani C. de hæret. & manich. & cap. penult.* 24, *quæſt.* 3, publica officia ſuper Chriſtianos committi debent, quia † hujuſmodi nequiſſimorum hominum genus crudelius, quàm Judæi ipſi Chriſtianos infeſtant, & audentius Chriſti fidem conantur evertere, & ob eam cauſam, ſunt etiam ipſis Iudæis deteriores; quòd minus peccet, qui viam Domini non agnoſcit, quàm qui poſt agnitam retrocedit, *cap. quidam de Apoſtat. cap. ſi refugientes, de pœnit. diſt.* 4, Rip. *in dicto tract. de peſt. de remed. ad curan. peſt. num.* 58. Quare cum eadem ratio in hujuſmodi nefarijs hominibus, quæ in Iudæis milltet, & gravior

vior idem jus ſtatui debet, Cravetta *conſ.* 183, *num.* 3.

Ideò Innoc. III. Gregor. IX. &
39 Paulus IIII. eoſdem † hæreticos eorumque fautores, & illis credentes excommunicationis ſententiam, & infamiam ipſo facto incurrere voluerunt, & ad publica, ſeu privata officia, vel conſilia, aut dignitates inhabiles fore declararunt, alijs pœnis contra eoſdem inflictis, *de quibus per eundem* Innoc. III. *in Bull. Roma cap.* 2, *pagina* 2, *Greg.* IX. *eod. Bull. cap.* 3, *pag.* 3, *& Paul* IV. *cap.* 42, *pag.* 630, *& ſeq.*

40 Aliud etiam urget † ne hæreticis officia publica credantur, quia ſcilicet ipſi quocumque nomine cenſeantur, & cujuſcunque ſectæ exiſtant, ſunt excommunicati, *ut in cap. excommunicamus* 1, *in princ. de hæret.* Paul. III, *in Bull. Roman. eod. capite* 42, *pagina* 630, *& in Bull. Cœn. Domini num.* 1, Navar. *de cenſ. Eccleſ. cap.* 27, *num.* 55, *tom.* 1, & publicè ſunt denunciati vigore ejuſdem Bullæ Cœn. Domini, quæ ſingulis annis innovatur, & quinta feria majoris hebdomadæ ſolemniter Romæ publicatur, quæ publicatio omnes afficit, ut Capella Toloſ. *deciſ.* 444. *num.* 2, quam ſequitur Gomeſ. *in proœm. Reg. Cancell. & alij, in cap.* 38, *num.* 157, *lib.* 1, *citati*, & ideò uti majore excommunicatione innodati, & ab omni fidelium communione ſemoti ſunt pœnitus evitandi, tantùm abeſt, ut fidelibus præeſſe poſſint, Abb. *in rubr. de ſentent. excom. num.* 3, *verſ. quædam eſt excommunicatio* Sylveſtr. *in verſ. excommunicatio, nu.* 1. & Navar. *capite* 27. *num.* 1. *ver. major. verò tom.* 1.

41 Judæi verò † ſunt incapaces excommunicationis, quia non ſunt in gremio Eccleſiæ. Hinc fit, ut magis cum Judæis, quàm cum excommunicatis hæreticis communicare poſſumus.

42 † Poſſunt tamen Judæi etiam indirectè excommunicari, Chriſtianorum commercium, donec ſatisfecerint, illis interdicendo, *dict. cap. poſtulaſti, in fin.* & ibi Abbas, *numer.* 4.

43 Tolerantur autem Judæi † non autem hæretici, quia Judæi nunquam ſuſceperunt fidem Chriſtianam, hæretici autem ſuſceperunt: Judæi religionem colunt, quam Deus inſtituit ſaltem pro tempore, hæretici eam, quam diabolus eorum doctor invenit, ſecta Judæorum Eccleſiæ utilis eſt; quia eorum libri ſunt Prophetiæ noſtrarum, & eorum ceremoniæ figuræ noſtrorum myſteriorum, quibus probamus, nos non finxiſſe hæc vaticinia, quandoquidem accuratè ſervantur à noſtris inimicis, nec Judæi conantur pervertere Chriſtianos, ut plurimùm, quemadmodum faciunt hæretici, ut poſt concil. Tolet. *can.* 55. 16. Aug. & Bernard. quos citat tenet Card. Bellarm. *in* 2. *controv. gener. de laic. cap.* 22. *ad* 3, *arg lib.* 3 *tom.* 2.

44 Et, quòd Judæi † non ſint ita deteſtabiles, ſicut hæretici, quia fides Judæorum habet principium veritatis, tenet Bald. *in l. nullus, num.* 4. C. *de Sum. Trinit. & fid. Cath.* Felyn. *in cap. conſuluit, numer.* 5. *de Iuda. & Sarrace.* & Anchar. *conſ* 271. *aliàs* 266. *numer.* 2. *verſ. quarto, ſi dicamus.* Nihilominus nutrices Chriſtianas domi tenere prohibentur, *cap. & ſi Iudæos, de Iuda. & Sarrac.*

45 Nec † Epiſcopi diſpenſare poſſunt, ut

illæ extra domos Judæorum habitantes eorum infantes lactare, & nutrire valeant.

46 Et Chriſtiani Judæis, Sarracenis, aut paganis ſervientes, ſunt excommunicādi, *ut in c. Iudæi, de Iudæ.* & Aufrer. *de poteſtate eccl. ſuper ſect. perſ. verſ. ſexageſ. octavo, ſub num.* 41. ſunt enim & Judæi de Eccleſia malignantium, ſicut hæretici.

47 Hinc dicitur, † duplicem eſſe Eccleſiam.

Prima, & principalis triumphantium, in qua eſt ſtatus gloriæ ſempiternæ, ut Cantate Domino canticum novum, laus ejus in Eccleſia Sanctorum. *Pſalm.* 149. *Præpoſ. in Sum.* 15. *diſtinct.* Dionyſ. Carthuſ. *de* 4. *noviſ. cap.* 58. *per tot.* & Card. Arecœl. *de ſymbolo apoſtolico, cap.* 34. *ſub littera E.*

48 Secunda Eccleſia militantium, quæ eſt fidelium, & Catholicorum collectio, & congregatio Eccleſiaſtica *c.* 3. *in princip. cap. Eccleſ. de conſecrat. diſtinct.* 1. gloſſ. *in capit. cum clerici, in ver. Eccleſiæ in fin. de verb. ſignif.* Tabien. *in verb. Eccleſia*, §. 1. *in princip. in ſumm. theol. par.* 1. *quæſt.* 1. *art.* 3. *dub.* 3. *verſ. quartus locus*, & idem Card. Aracœli, *eodem c.* 34. *ſub lit. E.*

49 † Eſt etiam eccleſia malignantium, de qua David inquit, Odivi eccleſiam malignantium, & cum impijs non ſedebo, *Pſalm.* 25. *& cap. cum quibus,* 24. *quæſt.* & hæc eſt ea congregatio, in qua conveniunt maligni, nempè dicti Iudæi, hæretici, ſchiſmatici, pagani, & ſimiles, qui ſunt extra gremium Eccleſiæ, & de qua loquebatur David de Philiſtæis, apud quos exul fuit, à quorum converſatione tamen abſtinebat, ut per Euthim. *ſuper eod. Pſalm.* 25. *& de qua etiam Apocalyp. cap.* 19. *circa princip.* ibi, qui judicavit de meretrice magna, quæ eſt eccleſia malignantium, ut per Dionyſ. Carth. *de* 4. *nov. ar.* 6. *circ. fin.* Rebuff. *ſuper concil. ſub tit. de conſtit. in princ.* gloſſ. 1. & Malon. de Sac. Sind. *cap.* 7. *in princ.* Hæc eſt illa eccleſia ſeditionum flammis plena, quæ non à veritate, ſed ab errore ſumpſit principia. Illæ pacis æternæ Principem Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum habent auctorem, iſta tenebrarum ducem diabolum, qui ſuas artes, dolos, & machinationes explicat & verſat aſſiduè, ut ſub Chriſto militantes exturbet, in hos ſuas ipſius exacuit, vibrat, & contorquet ſpiculas, ſuoſque immittit, & inſtigat ſatellites, homines perditos, & crucis Chriſti inimicos, qui Chriſtianam fidem confodiant. Jure merito igitur hujuſmodi nefariorum hominum genus malignantium eccleſia vocitatur, quæ eſt à fidelibus quibuſque viris evitanda *dicto c. cum quibus & c. notandum* 24. *quæſt.* 3. cum contra nos ſemper Iudaica, paganica, & hæretica latrat inſania, ut doctè ſcripſit Malon. *eodem libro capite* 15. *ſub numero* 6. *verſ. Rupertus.*

50 Sunt etiam † permiſſæ Iudæis in dominiis Principum Chriſtianorum Synagogæ antiquæ, quas etiam collapſas, & ruinam minantes reſtaurare poſſunt, non autem pretioſiores, aut ampliores eas exaltare licet, *c. Iud. il.* 1. *cap. conſuluit de Iudæ.* & Silveſt. *ſub verb. Iudæus num.* 9. Novas autem erigere, aut antiquas funditus dirutas in locis, ubi fuerunt antiquæ, ædificare, prohibetur, Abb. *in eodem cap. conſuluit, num.* 3. Flor. de S. Petro *conſ.* 18. *num.* 14.
51 *& ſeq.* ubi dicit †, quòd Synagoga apud

Hæbre-

Hebræos idem eſt, quod Eccleſia apud nos, & apud Sarracenos Meſquita, clem. unic. & ibi gloſſ. *in verb. Meſquites, de Iud. & Sarrac.* quia ſicut convocantur populi fideles ad Eccleſiam, ita Iudæi convocantur ad Synagogam, Bald. *conſ. 315. num. 3.* Quare pro magno habere debent Iudæi, quod in veteribus Synagogis, & ſuis obſervantiis tolerentur, *dicto cap. conſuluit,* & ibi Abbas *numer. 1. de Iud. & Sarrac.* qui autem, etiam ſine alia prava intentione facit, aut reficit idola apud Indos, aut Synagogas apud Iudæos, aut Meſquitas apud Mahumetanos, aut pagana templa apud paganos, aut hæretica apud hæreticos aut aliquid aliud facit, cujus principalis uſus ſit peccatum mortale, mortaliter peccat, Navar. in Manual. *cap 14. nu. 31. alias 36.* Iudæus tamen admittens orantes in ædibus propriis, & deputans locum ad orandum cum luminaribus, & candelis non dicitur Synagogam erigere, quia, quòd de erigenda Synagoga dicitur, de publica eſt intelligendum, ut poſt Bald. *in dict. conſ. 421. num. 8. lib. 5.* quem citat tenet, idem Card. Tuſch. *ibidem num. 5.*

52 Non tamen † hic prætermittam, octo eſſe Hebræis permiſſa, & reliqua omnia prohibita.

Primò, quòd habeant ſynagogas publicas ſolitas, & oratoria particularia.

Secundò, quòd eorum ceremonias, & ritus ſervent, & non poſſint in eis turbari.

Tertiò, conveniunt cum Chriſtianis, in ijs, quæ in ſe ſunt permiſſa, & licita.

Quartò, non ſunt moleſtandi, ſi ſint obedientes.

Quintò, non ſunt compellendi ad fidem.

Sextò, non vulnerandi ſine medio juſtitiæ,

Septimò, non exhumandi ex eorum cœmeteriis.

Octavò, ita admittantur ad prædicta, quatenus non excedant, Bald. *conſ. 316. per tot. lib. 1.* Idem Tuſc. *ibidem numer. 6.* Alia quædam de Iudæis, & de pœnis, quas incurrunt, ſcripſi *in cap. 25. numer. 112. uſque in fin. tom. 1.* ad quæ lectorem remiſiſſe, ſufficiat.

53 Hæretici autem † tam de jure Cæſareo, quàm canonico ſynagogas, aut alia loca, in quibus conveniant, aut ad litanias faciendas nocte, vel die, ſive ſub eccleſiarum nomine, ſive in privatis ædibus vel locis habere prohibentur, quia eorum conventicula non eccleſiæ, ſed conciliabula appellanda ſunt, *l. cuncti hæretici*, & ibi Salic. *C. de hæret. & manich. l. conventicula,* ubi etiam Bald. *de Epiſc. & cler. & cap. clericus, 24 quæſt. 3.* & de hæreticis, eorumque criminibus & pœnis ſcripſi *in cap. 37. tom. 1.* & videndus eſt direct. Inquiſ. cum ibi citatis per Pegn. *in 2. par. lib. 2. Schol. 43. 44. & ſeq. & par. 3. lib. 3. Schol. 151. & ſeq.*

54 Meſquitas etiam † in univerſo Chriſtifidelium dominio Sarracenis habere eſt prohibitum, quoniam ipſi non unum Deum verum, ſed perfidum, & facinoroſum Mahumetum colunt, & diebus ſingulis certis horis in loco aliquo eminenti ejuſdem Mahumeti nomen alta voce invocant, extollunt, ac ibidem verba quædam in illius honorem publicè profitentur, *Clem. unic. de Iudæ. & Sarrac.* & Lud. Roman *lib. 6. cap. 35. & 36.*

55 Fuit enim Mahumetes Arabs genere, ut teſta-

teſtatur Faccius vetuſtus poëta Florentinus *lib.5.cap.10.* dum inquit.

Di vil proſapia povero, è ſoletto,
Nacque coſtui nel' Arabico ſeno:
Abdimonepoli fù il ſuo padre detto:

Militavit inter populares ſuos Arabes, ſub Heraclio Imperatore circa annos Domini *612.* Quo tempore initium ei dedit Arabum perfidia, qui irati Heraclio, ab eo defecerunt, ut per Peniam, qui de erroribus Sarrac.ſcribit *in eodem direct. Inquiſitor. eadem 2. par. lib. 2. Schol. 37.*

FINIS.

INDEX.

INDEX RERUM ET VERBORUM MEMORABILIVM.

A

Abbas nullius diœceſis, quando concurſum indicere poſſit, par. 2. cap. 3. nu. 54
Abbates exempti, & habentes jura epiſcopalia tenentur Epiſcopo reverentiam exhibere, p.1.c.2. nu. 30
Abbates præferuntur omnibus dignitatibus eccleſiaſticis ſæcularibus. ibid. nu. 31
Abbates, capita ordinum, qui. ibid. nu. 32
Abbates, Abbatiſſæ, & Virgines, quomodo benedicantur, & conſecrentur, p.1. c. 5. nu. 45
Abbates titulares, quos in Concilio provinciali præcedere debeant, par. 1, c. 9. nu. 4
Abbates generales, capita Ordinum, quam juriſdictionem habeant. par. 2, c. 1, nu. 59
Abbates, capita Ordinum, cæteris Abbatibus præferuntur, ibid. nu. eod.
Abbates, capita Ordinum, quæ benedicere poſſint, ibid. nu. eod.
Abbatum procuratores in Concilio provinciali, quam vocem habeant. p.1, c. 9. nu 7
Abbatiſſa, qua ætate, & qualis eligenda, par. 1, c. 4. nu. 45
Abeſſe non poſſunt Epiſcopi ſingulis annis ultra trimeſtre, p.3.c.1. nu. 7
Abeſſe quando poſſint Epiſcopi à reſidentia, ib. nu. 8
Abeſſe non poſſunt Canonici à reſidentia ultra tres menſes, ibid. nu. 11
Abeſſe non debent Parochi tempore epidemiæ, par. 3, cap. 3. nu. 58
Abjuratio eſt ſolemnis hæreſum deteſtatio cum aſſertione Catholicæ veritatis. p.3.c.6. nu. 42
Abjuratio eſt quadruplex, de levi, de vehementi, de violenta, & de formali. ibid. nu. 44
Abjurationis uſus, quare fuit inſtitutus, ibid. nu. 43
Abſens clericus pro urgenti neceſſitate, vel evidenti Eccleſiæ utilitate, diſtributiones quotidianas non amittit, p.2, c.8. nu. 23
Abſens ex cauſa, quomodo beneficio debeat providere, p. 1, c.2. nu. 13
Abſens, elapſo termino licentiæ ſibi conceſſæ, quomodo privari poſſit. ibid. nu. 14
Abſentes ſine legitima cauſa diſtributiones percipere non poſſunt, ibid. nu. 20
Abſentes in Apoſtolicæ Sedis, aut Epiſcopi ſervitio, fructus præbendarum integrè percipere poſſunt, ibid. nu. 29
Abſentes ultra tres menſes, quomodo ſint monendi, ibid. nu. 35
Abſentia à reſidentia, propter peſtem, non excuſat. p. 2, c. 8. nu. 24
Abſolvendi à caſibus Bullæ Cœnæ Domini Papa pluribus modis facultatem tribuit, p. 3, c. 7. nu. 64
Abſolvens à caſibus Papæ, & Ordinariis locorum reſervatis, excommunicationis ſententiam incurrit, ibid. nu. 170
Abſolventes à caſibus reſervatis ſine ſpeciali facultate, quas pœnas incurrant, p.1, c. 6, nu. 51
Abſolvere poteſt quilibet Sacerdos in articulo

 mortis

mortis à quibuſcunque caſibus reſervatis. p.1, c.18, nu.17. & p.2, c.6. nu.52
Abſolvere prohibentur ſacerdotes ſæculares, & regulares a caſibus reſervatis. ibid. nu.50
Abſolvi nemo poteſt a cenſuris in Bulla Cœnæ Domini contentis, niſi a Papa, præterquam in articulo mortis, & quomodo. p.1, c.14. nu.16
Abſolutio à cenſuris contentis in Bulla Cœnæ Domini in mortis articulo, quomodo concedenda, p.3, c.7. nu.163
Abſolutio non præſumitur, niſi probetur, ibid. nu.166
Abſolutio duellantiũ eſt revocata, p.4, c.3, n.161
Abſolutio egredientium clauſuram eſt revocata, ibid. nu.142
Abſolutionem à ſententia excommunicationis vi, aut metu extorquentes, novam excommunicationem incurrunt, p.3, c.7. nu.87
Abſolutiones à caſibus reſervatis ſine auctoritate ſunt nullæ, ibid. nu.174
Abſolutus a caſibus reſervatis, quæ habent annexam excommunicationem, quando ſuperiorem adire teneatur, ibid. nu.175
Abſtrahens quem de eccleſia, vel atrio Eccleſiæ, vel de porticibus ipſius, quam pœnam incurrat, p.1, c.13. nu.11, & 13
Acceptio perſonarum non eſt apud Deum, p.1, c.12. nu.29
Acceſſiones per viam unionis factæ de beneficiis liberis ad eccleſias juriſpatronatus, etiam ſubjectas, an fieri poſſint, p.2, c.9. nu.17
Acceſſorium ſequitur naturam ſui principalis, p.2, c.16. nu.70
Actor regulariter forum rei ſequi debet, p.3, c.7. nu.38. & p.2, c.14. nu.18
Actore non probante, reus abſolvitur, p.3, c.16, nu.108
Actiones deſcendentes ex quaſi delicto non tranſeunt ad hæredes, p.3, c.3. nu.48
Acta, quæ contra leges fiunt, ſunt nulla, p.2, c.11, nu.42
Actus præjudicialis fieri non poteſt, niſi vocatâ parte, de cujus præjudicio agitur, p.2, c.2 n.14
Actus quilibet per procuratorem poteſt explicari, niſi fuerit a jure prohibitus, p.2, c.9. n.64
Actus a principio omnino nullus ſemper nullus, p.4, c.1. nu.63
Actus non valet, præſcripta forma non reſervata, p.4, c.1. nu.104
Actionem, qui habet ad rem, ipſam rem habere videtur, par.4, cap.1. nu.4
Acceſſorium ſequitur naturam ſui principalis. ibid. nu.95
Adhærens Eccleſiæ, vel ejus porticibus, gaudet privilegio immunitatis. p.1, c.13. nu.12
Adminiſtratores fabricæ confraternitatum, ſingulis annis Ordinario rationem reddere tenentur, p.2, c.14. nu.24
Adrianus Papa, quam poteſtatem Carolo Magno conceſſerit, p.1, c.1. nu.6
Adrianus Papa a Lothario Rege purgationem ſuſcepit, p.1, c.6. nu.14
Adulterium, quomodo matrimonium impediat, p.2, c.9. nu.76
Adulter clericus, qua pœna ſit mulctandus. p.3, c.4. nu.31
Adventus, & jejuniorum tempore, an ſit quotidie prædicandum, p.1, c.8. nu.8
Advocati, vel procuratoris officium, an, & quando clerici exercere poſſint, p.3, c.4, nu.19
Advocati dicuntur defendere rempublicam, ſicut milites armatæ militiæ. ibid. nu.21
Aër gravis cælum inficit, ibid. nu.126
Aër impurus ubi eſt, & ibi morboſi cives, & pauci, p.4, c.1. nu.128
Ægyptii, quomodo defunctos lugebant, p.4, c.4. nu.53
Ægyptus ob Pharaonis peccata, variis affecta fuit anguſtiis, p.4, c.3. nu.10
Ætas requiſita, ut quis ad Cardinalatum poſſit promoveri, p.1, c.2. nu.1;
Ætas triginta annorum completorum in Epiſcopo requiritur, ibid. c.3. nu.7
Ætas monialibus præſcripta, p.2, c.1. nu.45
Ætas ad obtinenda beneficia, quæ requiratur. p.2, c.3. nu.14
Ætas in coadjutore, quæ requiratur. p.2, c.4. nu.73, & 74
Aaron, ob ſacerdotii dignitatem, lepra a Deo minime percuſſus fuit. p.2, c.4. nu.102
Affinitas ex fornicatione primum, & ſecundum gradum non excedit. p.2, c.9. nu.75
Affinitas nulla fit ex matrimonio per verba de præſenti contracto, & non conſummato, p.2, c.9. nu.92
Affinitas ex qua cauſa proveniat. ibid. nu.94
Affinitas, quid ſit, ibid. nu.101

Affir-

Affirmans Epiſcopos ſibi caſus reſervare non poſſe, anathematis pœnam incurrit. ibid. c. 5. nu. 49
Agens non agit, niſi in patiente bene diſpoſito. p. 4, c. 3. nu. 17
Aldobrandinus, S.R.E. Cardinalis, in recuperatione Ducatus Ferrariæ laudatur, p. 1, c. 15, nu 31
Alexander Magnus reverentiam ſacerdoti exhibuit, p. 1, c. 11. nu. 19
Alleganti, prædeceſſorem ex devotione celebraſſe, onus probandi incumbit. p. 2, c. 11. nu. 45
Alienabilis res ſemel affecta, ſemper durat alienabilis, p. 1, c. 15. ſub nu. 3
Alienari poſſunt eccleſiaſtica bona intuitu pietatis, ibid. nu. 9
Alienatio de rebus Eccleſiæ fieri non poteſt. ibid nu. 1
Alienatio rei eccleſiaſticæ facta, forma non ſervata, infringitur. p. 1, c. 4. nu. 24
Alienatio rerum immobilium minoris, quando reſcindatur, ibid. nu. 25
Alienatio bonorum Eccleſiæ eſt de Papæ reſervatis. p. 4, c. 1. nu. 40
Alienatio facta contra formam extravagantis ambitioſæ, eſt nulla. p. 4, c. 1. nu. 63
Alienatio præſumitur facta in fraudem, ſi fiat conſanguineis, ibid. nu. 67
Alienationem, antequam fiat, debent præcedere tres tractatus, cum quibus fieri debet, ibid. nu. 68
Alienatio, ſi fiat ſine Apoſtolica auctoritate, eſt nulla, ibid. nu. 69
Etiam juramento vallata, ibidem. nu. 70
Alienatio bonorum eccleſiæ poteſt à rectore alienante revocari, etiam ſi juramentum intervenerit. ibid. nu. 72
Alienatio bonorum Eccleſiæ fieri poteſt auctoritate Ordinarii de prædiis parvi momenti. ibid. nu. 73
Alienatio bonorum Eccleſiæ nunquam fieri debet, niſi in evidentem Eccleſiæ utilitatem, ibid. nu. 75
Alienationis titulo bona eccleſiaſtica alienantes, & recipientes, pœnam excommunicationis, & alias pœnas incurrunt. p. 1. c. 15. nu. 67
Alienationem bonorum eccleſiaſticorum, Paul. Papa II. ſub gravibus pœnis prohibuit, ibid. nu. 45
Alienans aliquid de jure Eccleſiæ, eſt honore privandus, ibid. nu. 5
Alienantes res, & bona eccleſiaſtica inferiores Prælati pœnam privationis incurrunt, ibid. nu. 65, & ſeq.
Alienatis Eccleſiarum bonis, Eccleſiæ, & ipſa beneficia, uti vacantia, ab Ordinariis locorum, niſi ſint Papæ reſervata, conferri poſſunt, ibid. nu. 66
Alienatione prohibita, cenſetur etiam prohibita quælibet ejus ſpecies. ibid. nu. 22
Alienationes, quæ auctoritate Apoſtolica ex cauſa admittuntur, quibus verbis Ordinariis locorum committantur, ibid. nu. 47
Alienationes bonorum eccleſiaſticorum ſine conſenſu Papæ ſunt nullæ, ibid. nu. 57
Alimenta, & ſumptus litis, utrùm uxori extra domum viri habitanti, ſint præſtanda. p. 2, c. 9. nu. 120
Alimenta ante ſententiam debeantur, ibidem nu. 127
Alimenta Parocho minimè ſunt minuenda, p. 2. c. 16. nu. 63
Alphonſus Eſtenſis Dux Ferrariæ petiit inveſtituram pro Ducatu Ferrariæ, in aliam perſonam prorogari. p. 1, c. 15. nu. 13
Alphonſus Palæottus Archiepiſcopus Bononienſis, de ſacra Syndone optimè ſcripſit. p. 2, c. 1, nu. 24
Altare, niſi ab Epiſcopo, aut Epiſcopi mandato, execrari, vel deſtrui non debet, par. 1, cap. 5 nu. 12
Altari privilegiato miſſa dicta pro tali anima, an illam liberet. p. 1, c. 8. nu. 31, & ſeq.
Altari ſerviens de altari vivere debet, p. 2, c. 16. nu. 63
Alternativa Epiſcopi non reſidentes gaudere non poſſunt, p. 2, c. 3. nu. 4
Alternativa eſt Epiſcopis, cum dictione taxativa, verè, & perſonaliter duntaxat, conceſſa. ibid. nu. 5
Ambroſius, nondum baptizatus, fuit electus Mediolani Epiſcopus, p. 1, c. 11. nu. 25
Andreas, & Joannes ad Pontificatum quare non fuerint electi, p. 1, c. 1. nu. 1
Angeli ſacerdotes appellantur, ibid. nu. 8
Angliæ Rex defenſoris fidei titulo à Papa fuit decoratus, pòſt ex cauſa regno privatus, & excommunicatus, p. 1, c. 2. nu. 66

Angliæ Regis Henrici IV. ſcelera, & ſupplicia, par.1, cap 11. nu. 42
Anathema, an differat à majori excommunicatione. p.3, c.7. nu. 3
Animari ſolet maſculus intra quadrageſimum, fœmina verò intra octogeſimum diem, p. 3, c. 9. nu. 28
Animalia in ſacris litteris oculis plena, quid denotent, p.4, c.2. nu. 30
Animæ defunctorum, quæ, & quando à peccatis ſolvuntur, ib. nu. 89
Animæ defunctorum quatuor modis à peccatis ſolvuntur, p.4, c.2. nu. 87
Animæ noſtræ quomodo in præſenti ſæculo coadjuvari poſſunt, ibid. nu. 88
Animæ quibus ſuffragiis juventur, p.3, c.8. nu. 99
Animas a debitis ſuffragiis defraudantes, ad reſtitutionem tenentur. ibid. nu. 100
Anguillæ a ſancto Gulielmo è lacu Lemano depulſæ. p.4, c.3. nu. 18
Angelus Romæ ſuper Adriani molem conſpectus, ibid. nu. 34
Appellantes à gravamine, vel futura exequutione Apoſtolicarum ad judices ſæculares, quam pœnam incurrant, ibid nu. 51
Appellare, quando liceat a malà electione in concurſu facta, p.2, c.3. nu. 37
Appellatio eſt admittenda à pronunciatione ſuper incompetentia judicis, vel ſuſpicione, p. 2, c.1. nu. 66
Appellatio à non admiſſione, ad juris arbitrorum electionem, ad Papam eſt interponenda. ibid. nu. 67
Appellatio, an admittatur in crimine ſimoniæ. p.2, c.2. nu. 48
Appellatio non datur à reprobatione examinatorum, ſed tantùm à mala Ordinariorum electione. p. 1, c. 3. nu. 36
Appellatio datur à ſententia lata ſuper ſolutione penſionis, p.1, c.12. nu. 44
Appellatio à ſententia lata ſuper ſolutione penſionis non ſuſpendit judicatum, p.2, c. 2. nu. 43
Appellatio, quando ſuſpendat judicatum in cauſa decimarum, ibid. nu. 43
Appellatio in cauſa decimarum admittitur, ut in aliis cauſis, ibid. nu. 47
Appellatio à ſententia lata ſuper decima leguminum, & minutorum, an ſit admittenda. ibid. nu. 48
Appellatio à ſententia lata ſuper ſolutione decimarum perſonalium ſuſpendit judicatum ibid. nu. 49
Appellatio in cauſis viſitationis non admittitur, ab interlocutoria, & quomodo à definitiva, p.3, c.7. nu 21
Appellatio à gravamine in concurſu illato, quomodo admittatur, p.3, c.1 nu. 31
Appellatio eſt provocatio a minori ad judicem majorem. p.3, c.7. nu. 31
Appellationes à tribunali imperiali interponendæ ad tribunal Ducis Sabaudiæ interponi debent. p.1, c.10. nu 27
Apoſtatarum extra clauſtra degentium, bona ſunt Cameræ Apoſtol. applicata, p.3, c.3, n.51
Apoſtatæ ipſo facto excommunicationis ſententiam incurrunt, p.2, c.1. nu. 45
Apoſtolicæ Sedi ſpecialiter ſunt reſervata beneficia in Curia Romana vacantia, p.2, c.3. n.78
Apoſtolicæ Sedi vacantia beneficia, quæ ſint reſervata, vide in littera R.
Apoſtolorũ locum tenent Cardinales. p.1, c.1. n 2
Approbati ad parochiales in concurſu, qui præferendi, p.2, c.3 nu. 35
Approbata à Pontifice appoſita in elevatione rei eccleſiaſticæ, an, & quomodo cenſeantur, p.4, c.1. nu 53
Aqua benedicta, quæ & luſtralis dicitur, per ſeptem invocationes conficitur. p.1, c.6. nu. 14
Aqua benedicta peccata venialia remittuntur, ibid nu 15
Aqua benedicta fugat dæmones, & alia operatur. p.1, c 6 nu. 22
Aquæ benedictæ aſperſio, cur fiat ibid nu. 18
Aquæ benedictæ, quænam fuerit figura in teſtamento veteri, ibid. nu. 19
Aquæ benedictæ effectus eſt duplex, ſpiritualis, & temporalis, ibid nu 20
Aquæ benedicendæ forma in duobus verſatur, ibid nu. 24
Arbitrium Epiſcopi in concurſu prorogando ultra alios decem dies extendi non poteſt p 2, c 1. nu. 19
Arcadius graviter ab Honorio Papa reprehenſus p.1, c. 11. nu. 32
Arcadius Imperator ſupplex ſe pœnitere in epiſtola fatetur, veniam petendo. ib nu 36
Arcadius ſupplex ad Sacramenta reſtitutus, ibid. nu. 37.

Arcadii Imperatoris juſto Dei judicio intempeſtiva mors, ibid nu. 39
Arcadio Imperatori, & Eudoxiæ uxori, Innocentius Papa Sacramentorum perceptionem interdixit, ibid. nu. 35
Archidiaconi, quando ſint Vicarii Epiſcopi. p.1, c 10. nu. 2
Archidiaconi, & alii inferiores, quibus conditionibus poſſint viſitare, p.2, c.16. nu. 29
Archiepiſcopus,& Epiſcopus ſynodum non convocantes, ſuſpenſione puniendi, p.1,c.9. nu.11
Archiepiſcopus Bononienſis eſt Princeps, p. 2, c. 14. nu.40
Archiepiſcopi, quas indulgentias concedere poſſint, p.1,c.7. nu.18
Archipresbyteri, Plebani, & curam animarum habentes per ſe, vel per alios, prædicationis munus exequi debent, p.1, c. 8. nu. 2
Argenterii Montis Regalis Epiſcopi commendatio, p.2,c.13. nu. 30
Argumentum ab exemplis Ethnicorum deſumi poteſt, p.1,c. 11 nu. 30
Aiſtulphi Longobardorum Regis ſacrilegi miſerandus interitus, p.4, c.1. nu.139
Archiconfraternitates non poſſunt alias ſocietates aggregare, niſi auctoritate Pontificis, p. 4, c. 2. nu.36
Arguere non licet à peccatoribus ad Deum, vel ejus Sanctos. p.3, c.7. nu. 25
Arma, & alia uſui bellico ad infideles deferentes, excommunicationis ſententiam incurrunt, ibid nu. 42
Aſſaſſini, qui dicantur, p.1, c. 13 nu. 27
Aſtrologorum cauſæ ad forum eccleſiaſticum ſpectant, p.3, c.5. nu 14
Atteſtatio Navarri de impetratis abſolutionibus a cenſuris, reſtitutione facta. p.3, c.7, nu 178
Attingere annum legitimum ſufficit in Ordinum ſuſceptione, p.1, c.4 nu. 31
Auditor Cameræ Apoſtolicæ, quando interdictū promulgare non poſſit, p.3, c.9. nu 102
Auctoritatis propriæ lumine fulgentes præferuntur iis, qui vices aliorum gerunt, p. 2, c. 4, nu. 58
Auctoritate ordinaria Epiſcopi ſuas ſententias executioni poſſunt demandare, par.2, cap. 1, nu. 18
Auſtriacæ Catharinæ matrimonium cum Henrico Anglorum Rege, p.2, c 9. nu 96
Auxilium legis fruſtra implorat, qui in legem committit. p.1, c.11. nu. 8

B.

Babyloniæ Rex Nabuchodonoſor ob templi deprædationem, quæ flagella ſit paſſus. p.1, c.13. nu.36
Balthaſar Rex ob profanationem vaſorum templi miſerrimè fuit occiſus, ibid. nu.37
Baptiſmus eſt fundamentum, & janua omnium Sacramentorum, p.1,c.4. nu. 12
Belli tempore regulariter non tenentur clerici ad cuſtodiam, p.1,c.14. nu. 21
Benedicere virtute Ordinis qui poſſint, p.1. nu.7
Benedicere poteſt Epiſcopus, ibid. nu. eod.
Benedicere non licet presbyteris eodem modo, quo ſolet Epiſcopus, ibid. nu. 8
Benedicere quæ ſacerdotes poſſint, ibid. nu.10
Benedicere calices non poteſt Vicarius generalis Epiſcopi, p.1, c.10 nu.12
Benedicere, quæ poſſint Abbates, ordinum capita. p.2, c.1. nu. 60
Benedictio multipliciter accipitur, p.1,c.6 nu.1
Benedictio eſt duplex, ibid. nu. 3
Benedictio Papæ venialia peccata remittit, & eſt res ſacramentalis, ibid nu. 6
Benedictio paramentorum ab Epiſcopo facienda, ib. nu. 7
Benedictio ſacrarum veſtium, quibus ex privilegio ſit conceſſa, ibid. nu eod & 8
Benedictio nuptiarum à mundi primordio duxit originem, ib. nu. 11
Benedictio eſt duplex, altera conſtitutiva ſacri, altera invocativa, p.3, c.4. nu.51
Benedictionis definitio. p.1, c. 6. nu.2
Benedictionis uſus antiquus, ibid. nu. 4
Benedictionis nomine, quæ veniant, ib. nu.5
Benedictionis aquæ, quis fuerit inſtitutor, par. 1, c 6 nu.13
Beneficium vacans per permutationem, quando conferri poſſit, p.2, c.12. nu.48
Beneficium habenti, quando Epiſcopus aliud conferre poſſit, p.2, c 12. nu. 11
Beneficium datur propter officium: p.1, c.15. nu. 409
Beneficium amittit, qui ob fornicationem dimittit officium. ibid. nu. eod
Beneficium penſione gravatum tranſit cum eodem

 dem

dem onere ad quoſcunque ſucceſſores, p. 2, c. 7. nu.45
Beneficium unitum perdit nomen beneficii, p.3, c. 7. nu. 20
Beneficium ſimoniacè obtentum poſſidens, ad omnium fructuum reſtitutionem tenetur, p.3, c. 1. nu.15
Beneficium unum uni eſt conferendum, & quando plura, ibid. nu.22
Beneficii impetratio, quomodo facienda, p. 2, c. 1. nu. 11
Beneficii collatio facta clerico hæretico eſt ipſo jure nulla, p.3, c.6. nu. 50
Beneficio ſpoliatus, quando non ſit reſtituendus. p.1, c.5 nu. 41
Beneficia conferre poſſunt Legati de latere, p. 1, c.2. nu. 18. & p. 2, c.7. nu. 18
Beneficia conferre non poteſt Vicarius generalis à capitulo deputatus. p.1, c.10. nu.8
Beneficia per reſignationem vacantia conferentes conſanguineis, affinibus, & familiaribus reſignantium tam collatores quàm proviſi, ſuſpenſionis pœnam incurrunt, par.1, c.15, nu.45
Beneficia vacantia ob ſuorum bonorum alienationem, quando ab Ordinariis poſſint conferri. p.1, c 15. nu. 66
Beneficia duo, an poſſint ſub eodem tecto per diſpenſationem ab Epiſcopo conferri, p.2, c.9, nu. 12
Beneficia, quibus auctoritate ordinaria Epiſcopi conferre poſſint, ibid. nu.17
Beneficia per reſignationem vacantia, quibus non ſunt conferenda, ibid. nu. 67
Beneficia per reſignationem vacantia prohibitis perſonis conferentes, quas pœnas incurrant, ibid. nu.68
Beneficia in Curia Romana vacantia, quibus ſint reſervata. ibid. nu. 78
Beneficia Ordinis Hieroſolymitani non cadunt ſub reſervationibus Apoſtolicis, ibid. nu. 80
Beneficia vacantia per obitum Officialium, & familiarium magni Magiſtri eidem ſunt reſervata, ibid. nu.90
Beneficia auctoritate ordinaria, & bajulivi conferre poſſunt, ibid. nu. 94
Beneficia ad quem finem conferantur, ibid. nu.111
Beneficia reſignata ob non publicationem, vacant ipſo jure. p.2, c.4. nu. 27
Beneficia vacantia ob non publicationem reſignationis, Sedi Apoſtolicæ ſunt reſervata, ibid. nu. 28
Beneficia regularium commendata conſtitutioni de publicandis reſignationibus etiam ſubjacent, ibid. nu. 40
Beneficia de jure communi Epiſcopi conferre poſſunt, p.2, c.5. nu. 2
Beneficia vacantia Apoſtolicæ Sedi reſervata, quæ ſint, vide in littera R.
Beneficia libera, an poſſint in ſervitutem juriſpatronatus redigi, p.2, c. 6. nu.20
Beneficia, & penſiones ex Papæ privilegio laicus obtinere poteſt, p.1, c.7. nu. 24
Beneficia, & penſiones milites regulares poſſunt obtinere. ibid. nu. 25
Beneficia plura, & compatibilia Papa conferre poteſt, p.1, c.8. nu. 6
Beneficia, & ſacros Ordines, an illegitimus obtinere poſſit, ibid. nu. 8
Beneficia, & ordines an ſimoniacus obtinere poſſit, ibid. nu. 9
Beneficia eccleſiaſtica ſine canonica inſtitutione licitè obtineri non poſſunt, p.3, c.1. nu.1
Beneficia, omni pacto, & conventione ceſſante, debent obtineri, ibid. nu. 7
Beneficia in confidentiam retinentes plures pœnas incurrunt, ibid. nu. 17
Beneficia per reſignationem vacantia conſanguineis conferentes, & illi impetrantes, quam pœnam incurrant, ibid. nu. 19
Beneficia duo, quando auctoritate ordinaria conferri poſſint, ibid. nu. 15
Beneficia plura, quam duo, auctoritate ordinaria obtinens, quas pœnas incurrat, ibidem nu. 26
Beneficia viventium non ſunt impetranda, ibid. nu.38
Beneficia hæreticorum ipſo jure vacant, p. 3, c.6. nu. 52
Beneficia in confidentiam obtinentes, ſunt ipſo jure ſuſpenſi, p 3, c. 6. nu.51
Beneficiorum omnium Papa eſt dominus, p. 1, c.12. nu.16

Bene-

Beneficiorum collatio de jure communi Epiſcopis competit, p. 2, c. 2. nu. 1
Beneficiorum collatio Epiſcopis hodie in quatuor duntaxat menſibus ſpectat, ibidem nu. 2
Beneficiorum pluralitas ſemper fuit odioſa, p. 2, c. 3. nu. 10
Beneficiorum permutatione pro parte non completa, utrum pars læſa veniat reſtituenda, ibid. nu. 65
Beneficiorum reſignationes, quibus ex cauſis Ordinarii admittere poſſint, ibid. nu. 66
Beneficiorum religionis Hieroſolymitanæ collatio ad quem ſpectat. ibid. nu. 79
Beneficiorum permutationes ſunt publicandæ. p. 2, c. 4. nu. 10
Beneficiorum reſignationes quorumcunque ſunt publicandæ, ibid. nu. 11
Beneficiorum reſignationes, quæ non ſunt publicandæ, ibid. nu. 12
Beneficiorum reſignationes, quibus caſibus ſint nullæ, p. 2, c. 4. nu. 14
Beneficiorum ruralium reſignationes, quomodo debeant publicari, ibid. nu. 17
Beneficiorum ob non publicationem vacantium impetrationes, quando fieri debeant, ibidem nu. 34
Beneficiorum collatio regulariter, ad quem ſpectet, p. 2, c. 5. nu. 1
Beneficiorum collatores nihil pro collatione accipere poſſunt, p. 3, c. 1. nu. 2
Beneficiorum poſſeſſionem tradentes, quando ſimoniæ pœnam incurrant. ibid. nu. 3
Beneficialis penſio, quid ſit. p, 1, c. 7. nu. 1
Beneficiales cauſæ, quando in Romana Curia cognoſcantur, p. 1, c. 2. nu 74 & 76
Beneficiarius male impendens beneficii redditus, an peccet, & an ad reſtitutionem teneatur, p. 1, c. 12. nu. 22
Beneficiarii eccleſiaſtici lege naturali debent operibus piis erogare ſuperflua, par. 1, cap. 12, nu. 19
Beneficiatus, quando agitur ad privationem, ante ſententiam renuntiare poteſt, par. 3, c. 4, nu 39
Beneficiatus ſpoliatus beneficio, propter crimen hæreſis, non reſtituitur, par. 3, cap. 6, nu. 51
Beneficiatus hæreticus poſt commiſſum delictum, renunciare non poteſt. ibid. nu. 53
Beneficiati, deductis impenſis neceſſariis, reliqua quomodo impendere teneantur, par. 1, c. 12, nu. 34
Beneficiatis artem chirurgiæ exercere eſt prohibitum, p. 3, c. 12. nu. 49
Berengarius in Imperatorem à Papa fuit inunctus, p. 1, c. 1. nu. 44
Berengarius à ſuis fuit occiſus, ibid. nu. 45
Bigamia eſt triplex, vera, interpretativa, & ſimilitudinaria, p. 1, c. 4. nu. 36
Bigamia vera, quæ ſit, ibid. nu. 37
Bigamia interpretativa, quot modis contrahatur, ibid. nu. 38
Bigamia ſimilitudinaria, quæ ſit, ibid. nu. 39
Bigamia præſtat impedimentum quatuor ex cauſis, p. 3, c. 9. nu. 9
Bigamia ante baptiſmum contracta, per baptiſmum non tollitur, ibid. nu. 51
Bigamus ordines ſine diſpenſatione ſuſcipiens, eſt ipſo jure ſuſpenſus, p. 3, c. 8. nu. 41
Bigamus ad ordines promoveri non poteſt, par. 1, c. 4. nu. 35
Bigamus, quare ab ordinibus arceatur, ibidem nu. 40
Blaſphemiæ crimen eſt miſti fori, par. 2, c. 1, nu. 10
Blaſphemiæ hæreticales judicio eccleſiaſtico tantum ſubduntur, ibid. nu. eod.
Bonus quiſque præſumitur, niſi probetur malus. p 2, c. 2. nu. 28
Bona eccleſiaſtica non ſunt noſtra, ſed ſunt patrimonium Jeſu Chriſti, p. 1. c. 9, nu. 34. & p. 1, c. 12. nu. 15, & 18
Bona, prædia, poſſeſſiones, à quo tempore cœperit eccleſia poſſidere, ibid nu 1. & ſeq.
Bona eccleſiæ donata, quæ, ibid. nu. 8
Bona quampluiima Pipinus, & Carolus Imperator Eccleſiæ Romanæ dederunt, ibidem nu. 9
Bona, an Eccleſia habuerit tempore Apoſtolorum, ibid. nu. 13
Bona eccleſiaſtica, in quot partes dividenda, ibid. nu. 14
Bona eccleſiaſtica, ſunt pauperum, quorum procurationem clerici gerunt, ibid. nu. 15

Bona

Bona ſuperflua beneficiorum, quomodo judicentur, ibid. nu.23

Bona Eccleſiæ oblata in primitiva Eccleſia, quomodo impendebantur, ibid. nu. 31

Bona eccleſiæ oblata, quare nunc matricibus eccleſiis conſerventur, ibid. nu. 32

Bona eccleſiaſtica, tam divino quàm humano jure gaudent immunitate, p.1, c.14. nu.1

Bona eccleſiæ, ac ſacerdotes ab ipſo Pharaone immunitate fuerunt donati. ibid. nu.2

Bona eccleſiaſtica, & clerici jure Cæſareo immunitate gaudent, ibid. nu. 3

Bona eccleſiaſtica oneribus gravantes, graves pœnas incurrunt, ibid. n.4, & n.50

Bona eccleſiæ alienari non poſſunt, p.1, c.15, n.1

Bona eccleſiæ feudalia, & emphyteutica, an comprehendantur in extravag. Ambitioſæ, ibid. nu.2. & n.29

Bona eccleſiæ immobilia exigui valoris, an alienari poſſint, ibid. nu. 6

Bona eccleſiæ intuitu pietatis alienari poſſunt. ibid. nu.9

Bona eccleſiaſtica ſolita infeudari, an hodie reinfeudari poſſint, ibid. nu. 29

Bona eccleſiæ donata, ſunt Dei, ibid. nu. 52

Bona eccleſiæ malè alienata ad eccleſias, nullo pretio reſtituto, revertuntur, ibid. nu. 56, & nu. 64

Bona eccleſiæ immobilia, & etiam pretioſa mobilia alienans, graves pœnas incurrit, ibid. nu. 65

Bona eccleſiaſtica contra formam extravag. Ambitioſæ, alienantes, excommunicationis pœnam incurrunt, ibid. nu. 67

Bona eccleſiaſtica pluribus cauſis permutari, & in emphyteuſim concedi poſſunt. ibid. nu.75

Bona mobilia, & immobilia viri, ac mulieres profeſſæ ſibi propria nulla habere poſſunt, p.2, c.1. nu. 41

Bona matrimonii ſunt tria, fides, proles, & ſacramentum, p.1, c.9. nu.12

Bona acquiſita ratione clericalis ordinis, vel officii, ſunt quaſi patrimonialia, & non faciunt ſpolium, p.3, c.3. nu. 14

Bona acquiſita ratione ordinis clericalis à quæſitis ex redditibus differunt, ibid. nu. 15

Bona acquiſita de iis, quæ beneficiarius parcius vivendo conſervavit, non cadunt ſub ſpolio. ibid. nu. 16

Bona acquiſita litteras docendo, non cadunt ſub ſpolio. ibid. nu. 17

Bona donata per clericum inter vivos regulariter non cadunt ſub ſpolio. ibid. nu. 18

Bona acquiſita à beneficiario, quæ ſint ſpolio obnoxia. ibid. nu.20

Bona per clericum acquiſita, quando de redditibus eccleſiaſticis acquiſita præſumantur, ibid. nu 21

Bona ex redditibus eccleſiæ à beneficiario empta, & alicui eccleſiæ, aut pio loco tradita, non cadunt ſub ſpolio. ibid. nu 26

Bona Romanam curiam ſequentium, quæ non faciant ſpolium, ibid. nu 28

Bona clericorum, qui perditam, ac damnatam vitam vixerint, an veniant ſub ſpolio, ibid. nu. 47

Bona, & juriſdictionem Eccleſiæ Romanæ occupantes, in Bullam Cœnæ Domini incidunt. p.3, c.7. nu. 155

Bona Laicalia Eccleſiæ data, & à donante in emphyteuſim accepta, publicari non poſſunt p.4, c.1. nu. 83

Bona eccleſiæ donata præſumuntur libera, ibid. nu. 93

Bonorum tria genera habent clerici. p. 1, n. 11

Bonorum eccleſiaſticorum adminiſtratio ad Papam ſpectat, p.3, c.5. nu 7

Bonorum eccleſiaſticorum quatuor ſunt ſpecies, ibid. nu. 8

Bonorum eccleſiaſticorum dominium eſt Dei, ibid. nu 32

Bonis eccleſiaſticis Clerici ſuſtentari debent, & quare, p.1, c.12. nu. 12

Bonis novitiæ, excepto victu, & veſtitu, monaſterium uti, & frui non poteſt. p.2, c.1. nu. 40

Bonifacius dux exercitus, qui ab eccleſia delinquentem extrahi juſſerat, graviter fuit reprehenſus, p.1, c. 15. nu. 45

Bonifacius in eccleſia captum libertate donavit, & ipſum valde pœnituit, ibid. nu. 45

Bononiæ laus, p.4, c.1. nu 32

Bononia in calamitatibus ad Virginem confugit, & quomodo, ibid. nu. eod.

Bononienſium ſupplicatio ſolemnis, ibidem, nu. eod.

Bononienſis Archiepiſcopus eſt Princeps, p.2, c.13. nu.49

BONO-

Bononienſes clerici in cauſis civilibus trahunt, & non trahuntur, ibid. nu. 41
Bononienſium nationarum laus. p.2,c.9. nu.131
Bulla Cœnæ Dom. præſcriptionem, quomodo impediat. p.3,c.7.. nu.151
Bulla Cœnæ Domini, an ubique ſit uſu recepta. ibid. nu.154
Bullæ, collationes, ſententiæ, & litteræ magni Magiſtri liberam exequutionem habent, p.2, c.3. nu.100
Bullæ Cœn. Dom. radix, & fundamentum, quod ſit, p.2,c.7. nu.115
Bullæ Cœn. Dom. publicatio facta Romæ ſufficit, & ligat ubique, ibid. nu.155. & nu.157

C

Cadavera non aſſocianda lamentabilibus fletibus. p.4,c.2. nu.65
Cadavera ſunt pſalmis, & precibus ſepulturæ tradenda, ibid. nu. 48
Cadavera ubi debeant ſepeliri. ibid. nu. 91
Cadaverum Chriſtianorum cura apud antiquos maxima fuit. ibid. nu.51
Cadavera in Urbe & circa Eccleſias ſepeliri, quando fuerit permiſſum, ibid. n.77,& 78
Cadaver Moyſi à populo Iſraëlitico, & Abſalonis à Davide, quomodo deploratum, ibid. nu.56
Cadaver cujuſdam Prætoris noctis tempore à ſepulcro extrahitur. ibid. nu.86
Caducitas inducitur ob deteriorationem rei emphyteuticæ,p.4,c.1. nu.31.& ſeqq.
Caducitas incurritur ob rei emphyteuticæ alienationem irrequiſita domino. p.4,c.3. nu.35 Declaratur nu. ſeq.
Calamitates,unde nobis eveniunt. ibid. nu. 6
Calamitates, quando ſuperandæ, ut abigendæ. ibid. nu.29, & 30
Calicem,non,niſi de auro, vel argento, licet conſecrare, p.1,c.5. nu.14
Campanas pulſare in Sabbato ſancto,regularibus non prius licet, quàm cathedralis campana, vel majoris Eccleſiæ ſonuerit, p.1,c.8. nu.21
Campanæ ordinis Epiſcopalis poteſtate benedicuntur; & quomodo. p.1,c.4. nu.46
Canonicatus Eccleſiarum Collegiatarum, quibus conferendi, p.2,c.3. nu.20
Canonicatus Eccleſiarum Collegiatarum conferri poſſunt juxta juris communis diſpoſitionem, p.1,c.2. nu. 21
Canonica portio, quæ ſit, & quibus debeatur, p.2,c.14. nu. 2
Canonica portio de quibus debeatur. ibid. nu. 6
Canonica purgatio, etiam ab ignobilibus eſt recipienda, p.3,c.6. nu. 16
Canonica purgatio, quid ſit, ibid. nu. 17
Canonicæ portionis nomine quarta intelligitur, p.2,c.14. nu.18
Canonico jure, & Cæſareo Epiſcopi omnium piarum diſpoſitionum ſunt exequutores, ibid. nu. 19
Canonicus, an pro titulo, cujus cauſa obtinuit præbendam, teneatur ad ſolutionem penſionis antea reſervatæ,p.2,c.7. nu.47
Canonicus, qui conſentit reſervationi penſionis ſuper ſua præbenda, de jure pinguiorem, & liberam optare non poteſt, ibid. nu. 48
Canonicus Pœnitentiarius, quando non amittat diſtributiones quotidianas, ibid. nu.18
Canonicus cum præbenda theologali, ſi abſit, quando præſens eſſe cenſeatur, ibid. n.19
Canonici Cathedralium collegialiter ſedentes, vel incedentes, cathedralem Eccleſiam repræſentant, p.1,c.2. nu. 33
Canonici Cathedralium Eccleſiarum, quomodo ſint corrigendi. p.1, c.8. nu. 32
Canonici cathedralis, quos, & quando præcedant, p.1,c.9. nu. 4
Canonici veri, fictis ſunt præferendi,p.1.c.14. n.61
Canonici coadjutor, quos præcedere poſſit, ibid. nu. 62, & 63
Canonici non reſidentes, qua pœna puniendi, p.1, c.14. nu.19
Canonici, quomodo per tres menſes abeſſe poſſint, ibid. nu. 21
Canonici gaudentes privilegio abſentiæ, diſtributiones quotidianas non amittunt, ibid. nu. 22
Canonici,quando diſtributiones quotidianas non amittant, ibid. nu. 23
Canonicorum tres ſunt gradus, p.::: c.::. nu.56
Capax quandoq; eſt fœmina feudi, & fidelitatis juramentum præſtat,p.3,c.10. nu.19
Capellæ exiſtentes intra muros caſtellorum, parochiales, aliæve Eccleſiæ, qua gaudeant immunitate, p.1, c.13. nu. 6
Capita ordinum Abbates, qui, ibid. nu. 32

 Capi-

Capitulum litteras dimiſſorias concedens, pœnam interdicti incurrit, par.3,c.8. nu.48

Capitula cathedralium, ſede epiſcopali vacante, vices gerunt Epiſcopi, p.1,c.10. ſub nu.2

Capitulum, mortuo Epiſcopo, in ſpirituali, & temporali juriſdictione ſuccedit, ſed non abſolute. ibid. nu.7, & 8

Capitulum, mortuo Epiſcopo, debet conſtituere Vicarium generalem, vel conſtitutum confirmare, ibid. nu. eod.

Carcerantes judices eccleſiaſticos, quam pœnam incurrant, p.3, c.7. nu.58

Cardinalis Guiſii mors violenta. p.3,b.11. nu.43

Cardinalis Aldobrandinus Legatus de latere. p.1, c.15. nu.55

Cardinali ſoli non creditur, ubi agitur de alterius præjudicio, p.1, c.2. nu.25

Cardinales perſonas Apoſtolorum repræſentant, & ſunt pars corporis, & membra Papæ, ibid. nu.2

Cardinales Epiſcopi ſunt ſex, ibid. nu.4

Cardinales in eorum Epiſcopatibus habent ordinariam juriſdictionem, ibid. nu.6

Cardinales Presbyteri 50, & Diaconi 14, eſſe poſſunt, ibid. nu.7

Cardinales ſub regulis Cancellariæ non comprehenduntur, ibid. nu.9

Cardinales ex omnibus nationibus ſunt promovendi, ibid. nu..2

Cardinales, ut promoveantur, quæ ætas requiratur, ibid. nu.13

Cardinales ſub conſtitutione de publicandis reſignationibus comprehenduntur, p.1,c.4,n.20

Cardinales habent indultum in omnibus menſibus beneficia conferendi, p.2, c.5. nu.21

Cardinalium gradus eſt tripartitus, in Epiſcopos, Presbyteros, & Diaconos, & ultra ſeptuaginta eſſe non poſſunt. p.1, c.2. nu.3

Cardinalibus ſingulis ſingulæ eccleſiæ pro titulo Cardinalatus conferuntur. ibid. nu.8

Cardinalium Presbyterorum eccleſiæ titulares, quæ, ibid. nu.10

Cardinalium Diaconorum eccleſiæ titulares, quæ, ibid. nu.11

Cardinalibus aliæ dignitates conferuntur, ibid. nu.16

Cardinalatus dignitatem aſſumere, qui non poſſint, ibid. nu.14

Carnale matrimonium eſt triplex. p.2,c.9. nu.34

Carnaliter ſe cognoſcentes poſt datam ſupplicationem, & ante diſpenſationis executionem, inceſtum committunt, p.1, c.8. nu.48

Carolus Borromæus ſanctæ memoriæ epiſcopum otioſum acriter reprehendit, p.4, c.2. nu.26

Carolus Magnus teſtamento Ludovicum filium in Imperio ſucceſſorem nominavit, & Papa teſtamentum confirmavit. p.1, c.1. nu.28

Carolus Craſſus a Papa Imperator fuit coronatus, ibid. nu.31

Caroli Magni deſcendentia in linea Regum Germanorum finem habuit, ibid. nu.35

Caroli Magni linea penitus extincta, ibid. nu.44, in fine.

Caroli Emmanuelis, & Catarinæ Auſtriacæ conjugum, devotio commendatur, p 1,c.13. nu.30

Caroli Argenterii Epiſcopi ſolertia commendatur, ibid. nu. eod.

Caſus, quibus immunitas eccleſiaſtica delinquentibus non prodeſt, p.1, c.10. nu.16

Caſus reſervati, qui, & decreti moderatio, p. 3, c. 7. nu. 171

Catarinæ Auſtriacæ matrimonium cum Henrico Anglorum Rege, p.2, c.9. nu.96

Cathedraticum in honorem cathedræ Epiſcopalis, ultra procurationem, perſolvi debet. p. 2, c. 14. nu. 5

Cauſa conceſſionis, quando adhuc durare videatur, p.1, c. 15. nu.3

Cauſæ primæ conceſſionis qualiter ceſſet, aut duret, ibid. nu. 11

Cauſa intra biennium non terminata, quando locum habeat appellatio, p 2, c.1. nu.72

Cauſa probabilis a muliere pro divortio eſt allegenda, p.2,c.9. nu.121

Cauſa legitima allegata, licet dubia, quid operetur, ibid. nu 123, & 126

Cauſa legitima tantum præſumpta obligat maritum ad alimenta, & ſumptus litis. ibidem nu.126

Cauſa ſanguinis in eccleſia, vel in cœmeteriis agitari non debent, p.1,c.13. nu.9

Cauſæ neceſſitatis, vel utilitatis, quomodo concurrere debeant, p.1, c.15. nu.76

Cauſæ Epiſcoporum, quæ a Papa cognoſcendæ. p. 2, c 1. nu.91

Cauſæ omnes in prima inſtantia Ordinariis locorum ſunt regulariter reſervatæ. ibid. n.70

Cauſæ in prima inſtantia, quæ apud Sedem Apo-

ſtoli-

ſtolicam ſint tractandæ, ibid. nu. 73
Cauſæ beneficiales, quando in Romana curia cognoſcantur, ibid. nu. 74, & 76
Cauſæ in prima inſtantia coram Ordinariis locorum, quæ non cognoſcantur, ibid nu. 75
Cauſas decimarum, quis cognoſcere poſſit, p. 2, c. 12. nu. 22
Cauſas civiles, Epiſcopus Pariſienſis cognoſcit, & quare, p. 2, c 13. nu. 39
Cauſas civiles contra laicos reos Archiepiſcopus Bononienſis cognoſcit, & quare, p. 1, c. 6. nu. 40
Cautio præſtita à marito de non offendenda uxore, quomodo intelligenda, p. 1, c. 9. nu. 128
Cedula conſiſtorialis, quid ſit, p. 1, c. 3. nu. 6
Cedula conſiſtorialis, quomodo expediatur. ibid. nu. 19
Cedulæ pro Epiſcopis promovendis dandæ, quid continere debeant, ibid. nu. 18
Cœleſtis iræ vindicta ſupplicationum remedio mitigatur. p. 4, c. 3. nu. 35
Celebratio feſtorum dierum cadit ſub tertio præcepto, p. 2, c. 1. nu. 31
Celebrans, dimittens miſſam imperfectam, fit ſuſpenſus, p. 3, c. 8. nu. 64
Cenſuali re pereunte, petit & cenſus, p. 2, c. 15. nu. 22
Cenſualis contractus ab emphyteutico in pluribus differt, ibid. nu. 31
Cenſuræ eccleſiaſticæ ſunt tres, p. 3, c. 8. nu. 1
Cenſurarum relaxatio, quo caſu ſit prohibita, & quando valeat, p. 1, c. 9. nu. 22
Cenſus antiqu⁹, quomodo creabatur. p. 2, c. 15. n. 1
Cenſus antiquus, quomodo ab alio cenſu differat, ibid. nu. 2
Cenſus antiquus, quomodo conſtituebatur, ibid. nu. 3
Cenſus, quomodo conſtitui debeat, ibid. nu. 5
Cenſus ſuper re alienari prohibita imponi non poteſt, ibid. nu. 9
Cenſus debitor, quomodo liberetur, ibid. nu. 10
Cenſus conſtituendus emi debet juſto pretio, ibid. nu. 12
Cenſus ad ſeptem pro centenario legitimè emi poſſunt, ibid. nu. 14
Cenſus ad certum tempus conſtitui non poteſt, ibid. nu. 19
Cenſus venditor invitus ad redimendum cogi non poteſt, ibid. nu. 20
Cenſus venditor, quando ad redimendum cogi poſſit, ibid. n. 21
Cenſus, quando ſit legitimus, ibid. nu. 24
Cenſus venditus, an pro parte redimi poſſit, ibid. nu. 26
Cenſus ex conventione partium pro parte redimi poteſt, ibid. nu. 28
Cenſus emptor in alienatione prædii cenſualis omnibus aliis eſt præferendus, ibid. nu. 33
Cenſus, & penſio in temporalitate conſiſtunt. ibid. nu. 44
Cenſus ad formam Conſtitutionis Pii V. quis ſit, ibid. nu. 47
Cenſus emptor, an pro rata ad onerum ſolutionem teneatur, ibid. nu. 49
Cenſus emptor plura patitur incommoda conſiderabilia, ibid. nu. 55
Cenſus fructuum rei, ſuper qua imponitur, excedere non debet, ibid. nu. 59
Cenſus novus, quando imponi non poſſit, ibid. nu. 60
Cenſum perpetuum annuum minimè ſolvens, non cadit a jure ſuo, ſecus in emphyteuta. ibid. nu. 32
Cenſu novo dominium utile, & directum non transfertur, ibid. nu. 4
Cenſuum contractus, quando fœneraticii judicentur, ibid. nu. 61
Ceremonialia præcepta, quando ceſſarunt, p. 2, c 12. nu. 4
Ceremoniæ in ordinibus conferendis, quæ. p. 1, c. 4. nu. 18
Ceſſante cauſa, ceſſat effectus, p. 1, c. 15. ſub nu. 3
Ceſſio bonorum non liberat debitorem, & quid oporteat, p. 1, c. 11. nu. 13, & 14
Chriſma conficere eſt ſolius Epiſcopi, p. 1, c. 4. nu. 4
Chriſma duobus conficitur, ſcilicet, oleo olivarũ, & balſamo, ibid. nu. 6
Chriſmatis unctio tripliciter fit in tribus ſacramentis, ibid. nu. 9
Chriſtus dicens Petro, Paſce oves meas, omnes ejus ſucceſſores eſt alloquutus, p. 1, c. 1. nu. 3
Chriſtus rerum eccleſiaſticarum proprietatem, & poſſeſſionem habet, p. 1, c. 4. nu. 10
Chriſti Vicarius, Petrique verus ſucceſſor eſt Papa, p. 1, c. 2. nu. 60
Chirurgi officium in ſacris conſtituti eſt prohibitum, p. 3. c. 9. nu. 45

Chirur-

Chirographus clericus quando irregularitatem non incurrat, ibid. nu. 47
Cingari, an gaudeant immunitate eccleſiaſtica. p. 1, c. 13. nu: 34
Civitas, locusvè Epiſcopum offendentes, ſeu offendi mandantes, interdicti pœna puniuntur, p. 3, c: 8. nu. 51
Civitas, & locus, ubi Romani Pontificis electio eſt facienda, quando interdicti pœnam incurrant, ibid. nu. 81
Civitates, quæ Epiſcopos necare præſumunt, quam pœnam incurrant. p. 3, c. 4. nu. 79
Citatio eſt de jure naturæ, p. 4, c. 3. nu. 17
Citatio realis præponderat verbali, & dat jus præventionis, p. 1, c. 9. nu. 19
Citatio per edictum, ob non tutum acceſſum, quando ſit relaxanda, p. 2, c. 2. nu. 29
Citatus per edictum, quomodo poſſit excommunicari, ibid. nu. 30
Clandeſtina matrimonia ſunt rata, & non legitima, p. 2, c. 9. nu. 35
Clauſula in brevibus, aut bullis, quorum tenores, &c quid operetur, p. 1, c. 13. num. 21. & p. 3, c. 7. nu. 175
Clauſula ſublata, &c. quid operetur, p. 1, c. 13, nu. 28, ibid. c. 14, nu. 17. & p. 2, c. 12. nu. 84
Clauſula, vocatis vocandis, facit exequutorem miſtum, p. 1, c. 15. nu. 48. & p. 2, c. 16. nu. 13
Clauſula, contradicente Epiſcopo, quomodo intelligantur, p. 1, c. 8. nu. 9
Clauſula, conſcientiam veſtram onerantes, quid operetur, p. 1, c. 5. nu. 49
Clauſula, motu proprio, quid operetur, p. 2, c. 4, nu. 172
Clauſula in mandatis Papæ appoſita, dummodò ipſum ad hoc idoneum eſſe repereris, quid operetur, p. 2, c. 2. nu. 13
Clauſula, dummodò non ſit alteri jus quæſitum, quid operetur, ibid. nu. 17
Clauſula, appellatione remota, quid operetur. ibid. nu. 35
Clauſula, tu iſthic attentè circumſpicias, &c. quid operetur, ibid. nu. 37
Clauſula, & non aliàs aliter, nec alio modo, quam vim habeat, ib. nu. 42. & p. 2, c. 4. nu. 7
Clauſula, ſublata, &c. removet facultatem aliter interpretandi, p. 2, c. 3. nu. 6
Clauſula, ſivè alio quovis modo vacet, capit quemcumq; modum vacandi, p. 2, c. 3. nu. 85
Clauſula in diſpenſationibus, dummodò rapta non fuerit, quid operetur, p. 2, c. 9. nu. 84
Clauſula in reſervationibus penſionum ſolet apponi, quòd ducati pro rectore ſint liberi, p. 2, c. 16. nu. 55
Clauſula per ſe, & hæredibus quibuſcunque, & & quibus dederit, quid operetur in emphiteuſi, p. 4, c. 1. nu. 19
Clauſula per ſe, & hæredibus importat emphyteuſim hæreditariam, ibid. nu. 16
Clauſula per ſe, & hæredibus quibuſcunque, & quibus dederit, quid operetur, & an admittantur fœminæ, ibid. nu. 19
Clauſula ex certa ſcientia, in litteris Apoſtolicis quid operetur, ibid. nu. 55
Clauſula ſublata aliter judicandi, in Apoſtolicis litteris, quid operetur, p. 4, c. 2. nu. 186
Clauſula & in evidentem, quando in litteris Apoſtolicis apponatur, p. 4, c. 1. nu. 60
Clauſula illorum tenores, quid operetur, p. 4, c. 2. nu. 189
Clauſula ſupplentes omnes defectus, in litteris Apoſtolicis quid ſuppleat. p. 4, c. 1. nu. 64
Clauſula, & tunc in evidentem eccleſiæ utilitatem, quid operetur, ibid. nu. 76
Clauſura monialium ab Epiſcopis maximè conſervanda, p. 4, c. 2. nu. 47
Clauſura monialium ſi violata fuerit, diligentiſſimè ab Epiſcopis reſtituenda, ibid. nu. eod.
Clauſuram Monaſteriorum ſuperiores ingredi non poſſunt, ibid. nu. 46
Clauſuram Monaſteriorum Epiſcopi viſitare poſſunt, p. 2, c. . nu. 50
Clemens VIII. ſeptuagenalium Cardinalium numerum explevit, p. 1, c. 2. nu. 7
Clemens Papa VIII. conſtit. Sixti V. ad terminos juris reduxit, p. 3, c. 8. nu. 19
Clemens Papa VIII. modum, & formam circa erectionem confraternitatum, quare inſtituerit, p. 4, c. 2. nu. 1
Clerici, etiam cum juramento judicio laicorum ſe ſubmittere non poſſunt, p. 1, c. 1. nu. 10
Clericus laicum conveniens regulariter forum rei ſequi debet. p. 1, c. 11. nu. 3, in fin. & nu. 5
Clericus eſt major quocunque laico, ibid. n. 7
Clericus, quomodo cogatur ſatisfacere creditoribus, ibid. nu. 13
Clericus, quando teneatur præſtare cautionem juratoriam, ibid. nu. eod.

[Cleri-

Clericus abſens, quando diſtributiones quotidianas non amittat, p, 2. c.8. nu.13
Clericus injuſtè carceratus diſtributiones quotidianas non amittit, ibid. nu. 25
Clericus juſtè carceratus diſtributiones quotidianas amittit. ibid. nu.26
Clericus, ſi efficiatur tabellio, non perdit privilegium clericatus. p.3, c.4. nu.6
Clericus, quibus caſibus officium tabellionatus exercere poſſit, ibid. nu.7
Clericus non poteſt eſſe fidejuſſor, tamen fidejubendo, tenet obligatio, ibid. nu. 8
Clericus auctoritatem, vel conſilium præſtans in caſu ultimi ſupplicii, efficitur irregularis. ibid. nu. 14
Clericus hiſtrionicam artem exercens, qua pœna ſit puniendus, ibid. nu.16, & 17
Clericus, cui eccleſia non ſufficit, ex artificio, & opere rurali ſibi victum quærere poteſt, p. 3, c.4. nu.20
Clericus cum muliere in peccato perſeverans, qua pœna ſit plectendus, ibid. nu.25
Clericus miniſtrans in ordine, quem non habet, an ſit deponendus, ibid. nu.56
Clericus, an coram judice laico poſſit reconveniri, p.3, c.7. nu. 77
Clericus, qui privilegium clericale amiſit, coram judice ſæculari conveniri, & puniri poteſt, p.3, c.7. nu.78
Clericus degradatus de foro ſæculari efficitur. ibid. nu. 79
Clericus ſuccedens laico, an coram judice laico cauſam pendentem defendere teneatur, ibidem nu. 80, & nu. 78
Clericus homicida ſacerdotis munus exercere non poteſt, p.5, c.8 nu.62
Clericus ludis, & ebrietati inſerviens, ſuſpenſionis pœna eſt puniendus, ibid. nu. 69
Clericus infamatus, quòd mulierem in Eccleſia cognoverit, ſuſpenſione eſt puniendus, ibid. nu.73
Clerici comam nutrire prohibentur, & clericaturam deferre tenentur, p.1, c.4. nu.19
Clerici ſunt exempti a juriſdictione ſæculari, etiam tempore belli, peſtis, & penuriæ, p. 1, c.10. nu. 31, & 32
Clerici ſunt exempti à juriſdictione ſæculari privilegio divino, ibid. nu.32
Clerici non tenentur ſubvenire neceſſitatibus, vel utilitatibus civitatum, niſi Romano Pontifice conſulto, & in urgentibus neceſſitatibus, ibid. nu.32, & 33
Clerici, dum litigant in foro ſæculari, cauſa eorum quomodo agitetur, p.1, c.11. nu. 4, 5, & 6
Clerici obligantes ſe in forma Cameræ Apoſtolicæ, renunciant quibuſcunque legibus, ibid. nu. 14
Clerici, vel monachi tutelæ & curæ habent immunitatem, ibid. nu. 15
Clerici ſunt immunes à pœnitentia publica. ibid. nu.16
Clerici bonorum eccleſiaſticorum procurationem gerunt, p.1, c.12. nu.15
Clerici habentes patrimonium, olim non poterant quicquam ab Eccleſia percipere. ibidem nu. 33
Clerici, & bona eccleſiaſtica tam jure divino, quàm humano, gaudent immunitate, p. 1, c.14. nu.1, & 3. & ſeqq.
Clerici, & eorum bona etiam jure Cæſareo gaudent immunitate, ibid. nu. 3
Clerici laicis collectas abſque Sedis Apoſtolicæ auctoritate perſolventes, an pœnam incurrant, ibid. nu.4, & 5
Clerici ſpirituales res ſunt, & ex toto in ſervitiū, & ſortem Chriſti dicati, ibid. nu. 7
Clerici exemplo gentilium ab oneribus exempti dicuntur, ibid. nu. 8
Clerici, & eccleſia an teneantur contribuere ad refectionem pontium, & viarum, ibid. nu.18, 19, & 20
Clerici ſunt exempti à cuſtodia civitatis tempore belli, & à variis oneribus, ibid. nu. 21, & nu. 19
Clerici pluribus caſibus non gaudent immunitate, p.1, c.14. nu. 22
Clerici tenentur ad omnia onera, quæ convertuntur in utilitatem communem clericorum, & laicorum, ibid. nu.24
Clerici bonorum eccleſiaſticorum uſurpationi conſentientes, gravibus pœnis plectuntur, p.1, c.15. nu, 53
Clerici, Judæi, & Sarraceni decimas ſolvere tenentur, p. 2, c. 3. nu.52
Clerici, quando teneantur Parocho facere oblationes, p.2, c.12. nu. 53
Clerici collegialiter viventes, decimas prædiales perſolvere tenentur, ibid. nu. 54

Clerici decimas prædiales, de prædiis dotalibus eccleſiarum perſolvere tenentur, ibid. nu. 55
Clerici quando ad decimas non teneantur, ibid. nu. 57
Clerici Bononienſes in cauſis civilibus trahunt laicos ad forum eccleſiaſticum, p. 2, c. 13. nu. 41
Clerici vivere debent de patrimonio Jeſu Chriſti, p. 2, c. 16. nu. 52
Clerici cauſas criminales, & civiles ſæcularium ſuſcipere non poſſunt, p. 3, c. 3. nu. 38
Clerici pluribus modis bona minus legitimè acquirunt, ibid. nu. 40
Clerici, vel Prælati poſſunt eſſe Conſiliarii Principum ſæcularium, p. 3, c. 4. nu. 11
Clerici hiſtriones, an à judicibus ſæcularibus puniri poſſint, ibid. nu. 17
Clerici publicè macellariorum, & tabernariorum officium exercentes, qua pœna puniantur, ibid. nu. 18
Clerici à quibus rebus ſe abſtinere debeant. ibid. nu. 22
Clerici regulariter torqueri poſſunt, ibid. nu. 93
Clerici omnibus laicis ſunt digniores, ibidem nu. 95
Clerici ad ſolemnem pœnitentiam non obligantur, ibid. nu. 97
Clerici regnum in Deo habent, ibid. nu. 98
Clerici à laicis maximè differunt, p. 3, c. 4. n. 00
Clerici, an torqueri poſſint, ibid. nu. 103
Clerici laicis privilegiatis inferiores eſſe non poſſunt, ibid. nu. 105
Clerici, quando torqueri poſſint, ibid. nu. 06
Clerici privilegium fori habent a Deo, p. 3, c. 7. nu. 82
Clerici, quando coram judice ſæculari poſſint reconveniri, ibid. nu. 88
Clerici habent privilegium fori de jure divino, canonico, & Cæſareo, ibid. nu. 89
Clerici, quare à ſolutione tributorum ſint exempti, ibid. nu. 117
Clerici, quando ad reparationem fluminum, pontium, & viarum concurrere teneantur. ibid. nu. 126
Clerici à laicis ad ſolvenda onera cogi non poſſunt, ibid. nu. 129
Clerici, antequam Petrus eſſet, non erant ſubjecti poteſtati laicali, ibid. nu. 142
Clerici in duobus caſibus per exequutores laicos capi poſſunt, & carcerari, ibid. nu. 152
Clerici minus idonei ſine examine promoti ſunt ſuſpendendi, p. 3, c. 8. nu. 27
Clerici, & alii, cum ſuſpectis mulieribus habitantes, quâ pœna ſint plectendi, ibid. nu. 70
Clerici regulares interdicti tempore poſſunt ſepeliri, ibid. nu. 91
Clerici, ut in rebus æquis obediant, qui magiſtratus adeundi, p. 4, c. 1. nu. 18. & ſeq.
Clerici, quamvis legi ſæculari non ſubjiciantur, ſubjecti tamen ſunt legi naturali, & divinæ. ibid. nu. 133
Clerici Principis ſæcularis edicto non ligantur. ibid. nu. 132. & ſeqq.
Clericis ſine Superioris licentia coram Judice laico, quid facere non liceat, p. 1, c. 1. nu. 11
Clericis decimæ quare dentur, p. 1. c 12 nu. 20
Clericis, quando venatio ſit permiſſa, ibidem nu. 30
Clericis ab inteſtato decedentibus, quibus eorum bona acquirantur, p. 3, c. 3. nu. 13
Clericis officium procuratoris exercere non licet, ibid. nu. 39
Clericis negotiari eſt prohibitum, & quare. p. 3, c. 4. nu. 1
Clericis venatio eſt prohibita, ibid. nu. 15
Clericorum immunitas naturalem habet æquitatem, p. 1, c. 14. nu. 9
Clericorum; & pauperum uſibus bona eccleſiaſtica ſunt deputata, ibid. nu. 0
Clericorum immunitas eſt perſonalis, & non tranſit ad emptórem, ibid. nu. 14
Clericorum cauſas Papa judicibus ſæcularibus delegare poteſt, p. 11, c. 11. nu. 6
Clericorum ſpolia habebant olim eccleſiæ, cui beneficiati inſerviebant, p. 3. c. 3. nu. 2, & 3
Clericorum appellatione, qui veniant, par. 3, c. 4. nu. 46
Clericos cogentes ad onerum ſolutionem, quam pœnam incurrant, p. 3, c. 7. nu. 130
Clericos non ligant leges imperiales damnoſæ eccleſiæ, p. 1, c. 14. nu. 20
Clerus, quando ad onera concurrere teneatur, ibid. nu. 121
Cœmeteria, & eccleſiæ eâdem gaudet immunitate, p. 1, c. 13. nu. 2
Cogere an poſſit Epiſcopus renuentem ex ſponſis, ad obſervantiam ſponſaliorum, p. 2, c. 9. nu. 19
Cognatio eſt triplex, ibid. nu. 61

Cognatio ſpiritualis in baptiſmo, quomodo contrahatur, ibid. nu. 60
Cognatio ſpiritualis in privato baptiſmo contrahitur, ibid. nu. 69
Cognatio ſpiritualis ex ceremoniis poſt baptiſmũ domi collatum, an contrahatur. ibid. nu. 71
Cognatio legalis, quæ ſit, ibid. nu. 73
Cognatio validitatis juramenti ſpectat ad forum eccleſiaſticum, p.5, c.10. nu.28
Collatio beneficiorum de jure communi ad quos ſpectat, p.2, c.3. nu. 1
Collatio beneficiorum hodie Epiſcopis in quatuor menſibus duntaxat eſt conceſſa, ibidem nu. 2
Collatio beneficiorũ vigore alternativæ ſex menſibus eſt Epiſcopis reſervata, ibid. nu. 3
Collatio Eccleſiæ parochialis, quando ſit nulla, ibid. nu. 16
Collatio auctoritate ordinaria facta, eſt privilegiata, ibid. nu.72
Collatio ordinaria auctoritate facta, quomodo differat a collatione privilegiata, ibid. nu.73
Collatio beneficiorum regulariter ad Papam ſpectat, p.2, c.5. nu. 1
Collatio Papæ, quando aliorum collationibus præferatur, ibid. nu. 3
Collatio facta à Papa conſanguineo reſignantis eſt valida, p. 3, c.1. nu. 20
Collatio beneficii facta clerico hæretico, eſt ipſo jure nulla, p.3, c.6. nu.50
Collationem camerarum magiſtralium magnus Magiſter habet, p. , c.3. nu.76
Collationes parochialium, quando ſint nullæ. ibid. nu. 83
Collationes parochialium, intra quod tempus fieri debeant, ibid. nu.58
Collationes parochialium, quibus caſibus ſine examine fieri poſſint, ibid. nu.63
Collationes, & aliæ expeditiones magni Magiſtri liberè exequi poſſunt, ibid nu. 100
Collationes beneficiorum perſonis prohibitis factæ, ſunt nullæ, p.3, c.1. nu. 42
Collatores in conferendis beneficiis facultatis fines ſervare debent, p.2, c.3. nu.7
Collatoribus beneficiorum non currit tempus, niſi a die ſcientiæ, p. 3, c.1 nu. 20
Collectandi jus, an habeat exequutionem paratam, p. , c.14. nu. 50
Collectas publicas clericorum coloni ſolvere non tenentur, ibid. nu 51
Collectæ non ad perſonarum numerum, ſed ad ſolidum, & libram perſolvi debent, p. 2, c.16. nu. 75
Collegii Societatis JESU, privilegia ſuper exemptione decimarum, p.2, c. 2. nu.70
Collegium militum Lauretanorum, à Sixto V. fuit erectum, p. 2, c. 7. nu. 13
Collegium Societatis Jeſu, an a decimis Papalibus ſit exemptum, p.2, c.5. nu.83
Coloni, & ſervitores clericorum, an gaudeant immunitate eccleſiaſtica, p.1. c. 14. nu.0
Coloni bonorum eccleſiaſticorum habent tantum detentionem, p.3, c.7. nu. 121
Coloni bonorum eccleſiaſticorum, pro quibus onera perſolvere teneantur, ibid. nu. 122
Colonos clericorum pro trafico gravantes, an pœnas incurrant, p.1, c. 14. nu.35
Cominatrem cognoſcens, eſt deponendus, p. 1, c. 4. nu. 34
Comemoratio defunctorum in reductione miſſarum ſemper facienda, p.2, c.11. nu.51
Commemorationibus pro animis defunctorum faciendis, quomodo ſatisfieri poſſit ibid. nu. 38
Commendatum reſignatio ſub conſtitutione de publicandis reſignationibus non cadit, p. 2, c. 4. nu.41
Commendatio Patrum Societatis JESU, p. 1, c. 2. nu. 61
commendatarii, qualem vocem in concilio provinciali habere poſſint, p. 1, c. 9. nu. 7
commendatarii beneficia auctoritate ordinaria conferunt, p.2, c. . nu.94
commendata beneficia regularium conſtitutioni de publicandis reſignationibus, etiam ſunt obnoxia, p.2, c. 4. nu. 40
commendatum reſignatio ſub conſtitutione de publicandis reſignationibus non cadit, ibid. nu. 40, & 41
Commendæ cameræ Magiſtralis per aſſumptionem ad Epiſcopatum vacant. p.1, c.3. nu.77
Commendæ religionis Hieroſolymitanæ quibus oneribus ſint gravatæ. p.1, c.4. nu. 45
commendis religionis Hieroſolymitanæ vacantibus, qui fructus ærario debeantur, ibidem nu. 41
committentes, conſulentes, & exequentes quando excommunicationem in bulla cœnæ Domini incidant, p.3, c.7. nu 156

-com-

Commodum ſentire debet, qui ſentit incommodum, p. 1. c, ... nu. 20
Communio rerum frequenter diſcordias parere ſolet, p. 1, c. 12. nu. 14
Communitas pro debito pecuniario interdici non poſſunt, p. 2, c. 12. nu. 39
Commutare, quando poſſit Epiſcopus legatum eccleſiæ factum, p. 2, c, 11. nu. 48. & 49
Commutare, quando poſſit Epiſcopus legatum pecuniæ factum pro conſtituendo monaſterio. ibid. nu, 50
Commutare, quando poſſit Epiſcopus legatum factum pro fundanda eccleſia, ibid. nu. 51
Commutari, quando poſſit per Epiſcopum legatum, ad certum uſum pium factum, ibid. nu. 52
Commutatio voti in æquale bonum cum ſuperioris auctoritate fieri debet. ibid. nu. 52
Commutatio voti, quomodo fieri debeat. ibid. nu. 26
Commutatio voti fieri debet cum expenſarum itineris ratione, ibid. nu. 27
Commutatio voluntatis defuncti ſuper relictis ad uſus pios, à quo fieri poſſit, ibid. nu. 34
Conatus quando ſufficiat ad hoc, ut in pœnam incurratur, p. 1, c: 15. nu. 24
Conceſſionis cauſa quando adhuc durare videatur, ibid. nu. 3
Conceſſum ab Innocentio Papa Cruce ſignatis quale, p. 4, c. 1. nu. 169
Concilii provincialis celebrandi loci ad Archiepiſcopum ſpectat electio. p. 1, c. 9. nu. 2
Concilii provincialis decretis qui obligentur, ibid. nu. 6, & 8
Conciliis eccleſiaſticis quando laici intereſſe poſſint, ibid. nu. 26
Concilio provinciali qui convenire debeant, ibid. nu. 3
Concilio provinciali aſtantes, quo ordine ſedere debeant, ibid. nu. 4, & 5
Concilio provinciali laici vocati intereſſe poſſunt, ibid. nu. 8
Concilio provinciali Epiſcopi negligentes intereſſe, pœnam incurrunt. ibid. nu. 10
Conciliorum quatuor ſunt genera, ibid. nu. 1
Concilium generale indulgentias plenarias concedere poteſt, p. 1, c. 7. nu. 17
Concilium provinciale cur, à quibus, & quando celebrandum, p. 1, c. 9. nu. 1
Concilium generale ſolus Papa indicere, & dirigere poteſt, ibid. nu. 25
Conceſſionis cauſa, quando adhuc durare videatur, p. 2, c. 15. nu. 3
Conceſſum illegitimè, pro non conceſſo habetur. p. 1, c. 6. nu. 28
Concubinariis, quæ pœnæ ſint inflictæ, p. 3, c. 4. nu. 23, & 24
Concubinæ cum clericis cohabitare prohibentur, ibid. nu. 25
Concurſum facere Abbas non poteſt, p 1. nu. 53
Concurſum facere Abbas nullius diœceſis quando poſſit, ibid. nu. 54
Concurſuum edictum, quando publicandum, p. 1, c. 3. nu. 28
Concurſus prorogatio ultra decem dies extendi non poteſt, ibid. nu. 29
Concurſus tempore elapſo, ſi alius veniat, non eſt admittendus. ibid. nu. 30
Concurſus coram quibus fieri debeat, ibidem nu. 31
Condemnari non poteſt, niſi priùs datis defenſionibus, p. 3, c. 4. nu. 110
Conditio mutatur mutatione perſonæ, p. 1, c. 14. nu. 14
Conditio in bullis appoſita, à quo ſit verificanda, p. 2, c. 7. nu. 9
Conditio ſuſpendit exequutionem, ibid. nu. 11
Conditione non purificatâ, anteà geſta non valent, ibid. nu. 12
Conditiones turpes, quando pro non adjectis habeantur, p. 2, c. 9. nu. 108
Conditiones, quæ tacitè inſunt, nihil operantur, ibid. nu. 109
Conferre poſſunt Epiſcopi beneficia vacantia per permutationem. p. 2, c. 3. nu. 61
Conferre poſſunt Epiſcopi beneficia, de jure communi, p. 2, c. 5. nu. 2
Conferri, quando poſſint parochiales minùs idoneis, p. 1, c. . nu. 64
Confeſſio actualis, quando requiratur ad conſequendam indulgentiam, p. 1, c. 7. nu. 26
Confeſſione partis nulla major probatio haberi poteſt, p. 3, c. 7. nu: 109
Confeſſarii quomodo etiam conſcientiæ conſulere debeant, ibid. nu. 176
Confidentia pluribus modis committitur, p. 3, c. 1. nu. 16
Confidentia octo conjecturis probatur, ib. nu 18

Con-

Confinium expreſſio fit ad rei demonſtrationem. p 2, c. 16. nu. 6
Confirmati majorẽ gratiam conſequuntur, quàm non confirmati, p.1, c.4. nu.13
Confirmationis ſacramentum, quomodo à baptiſmo differat, p.1, c.4. nu. 7
Confirmationis ſacramentum an à ſimplici presbytero conferri poſſit, ibid. nu.13, & 14
confirmationis ſacramentum inducit impedimentum cognationis ſpiritualis, ibid. nu. 15
confirmatio quid ſit, ibid. nu. 8
Confirmatio actus facta à Papa quid efficiat, p.4, c.1. nu. 65
confirmatio Bullæ Pii V. de non alienandis bonis eccleſiaſticis. p.1, c. 15. nu. 25
confitenti, an, & quando pœna minuatur, p. 3, c. 4. nu. 33
confiteri an teneatur ad conſequendas indulgentias, qui nullum habet mortale peccatum. p. 1, c. 7. nu. 17
confraternitates an ad publicas proceſſiones compelli poſſint, p. 1, c. 8. ſub nu. 18
confraternitates laicorum ab Epiſcopis poſſunt viſitari, p. 1, c. 14. nu. 22
confraternitates quartam legatorum Epiſcopis debent, & quare, ibid. nu. 25
confraternitatibus laicorum excipientibus de privilegiis, quid agendum, ibid. nu. 23
confraternitates ſæcularium uni tantùm religioni, aut Archiconfraternitati poſſunt aggregari, & quomodo, p.4, c.2. nu. 2
confraternitates debent eſſe erectæ auctoritate vel Apoſtolica, vel ordinaria, ibid. nu. 3
confraternitates non poſſunt aggregari ſine conſenſu, & teſtimonio ſui Ordinarii, ibid. nu. 4
confraternitates, quorſum ſoleant inſtitui, ibid. nu. 38, & ſeq.
confraternitates poſſunt ab Epiſcopis viſitari, etiamſi ſint exemptæ, ibid. nu. 41
confraternitates, quas indulgentias, inconſulto Epiſcopo, publicare non poſſint, ibid. n. 105
Confraternitates Corporis Chriſti, quæ ſunt erectæ, vel erigendæ ex decreto ſacræ congregationis, Archiconfraternitati de Minerva in Urbe cenſentur aggregatæ, ibid. nu. 106
confraternitates ſæcularium, quibus Archiconfraternitatibus poſſint aggregari, p. cap. nu. 107, & ſeq.
confraternitates nomine ſanctæ crucis erectæ, quoad abſolutionem peccatorum non ampliori gaudent prærogativa, quàm cæteræ. ibid. nu. 178
confraternitates novam formam aggregationis à Pontifice præſcriptam impetrare debent, ibid. nu. 182
confratres non obtinentes novam aggregationis formam à Pontifice præſcriptam, quibus pœnis plectantur, ibid. nu. 184
confeſſarii, à quibus caſibus confratres, aut corrigiam, vel habitum alicujus religionis geſtantes, non poſſunt abſolvere, ibid. nu. 16
conjecturis non eſt opus, quando ſumus in claris. p. 3, c. 7. nu. 63
conjurationes contra locuſtas, & cætera id genus animalia, quomodo fieri debeant, par. 4, c. 3. nu. 55
connexorum idem eſt judicium, par. 5, cap. 7, nu. 71
conſecrans Eccleſiam indotatam, quid præſtare teneatur, p.1, c.5. nu. 5
conſecrantur Eccleſiæ ab Epiſcopis pluribus de cauſis, ibid. nu. 4
conſecrari debent Epiſcopi intra tres menſes, p.1, c.3. nu. 22
conſecrata benedictione conſtitutiva ſacri, nullus Prælatus profanare poteſt, antequam deſinant eſſe talia, p. 5, c. 4 nu. 53
conſecratas Eccleſias frequentare, & in illis orare debemus, p. 1, c. 5. nu. 2
conſecratio Epiſcoporum, quomodo fiat, par. 1, c. 5. nu. 44
conſecratio, & benedictio Abbatum, & aliorum quomodo fiat, ibid. nu. 45
conſecratio eccleſiarum pluribus ex cauſis fuit inſtituta, ibid. nu. 1
conſecratio eccleſiarum tam ex veteris, quàm novi teſtamenti præceptis, fieri debet, ibid. nu. 3
conſecratio, & reconciliatio regulariter non niſi ab Epiſcopis fieri poteſt. ibid. nu. 9
conſecratio altaris in quibus conſiſtat, & ex quibus cauſis fiat, ibid. nu. 11
conſenſus Epiſcopi, capituli, & cleri in ordinum impoſitione, quando requiratur, p. 3, c. 7. nu. 28
conſenſus rectoris in alienatione bonorum eccleſiæ, quando nihil valeat, p. 1, c. 1. nu. 65
conſequenti conceſſo, conceditur & antecedens. p. 1, c. 9. ſub nu. 18

Conſervatores à religione Hieroſolymitana, qui eligi poſſint, p.2, c.3. nu.101
Conſervatores, quid poſſint, ibid. nu.102
Conſervatores, quomodo à regularibus eligi poſſint, ibid. nu.104
Conſervatores Sedis Apoſtolicæ quandoque pœnam ſuſpenſionis incurrunt, p.3, c.8. nu.57
Conſervatoriæ pluribus non fuerunt ſublatæ, nec imminutæ, p.4, c.3. nu.103
Cōſervatoriæ, quæ non ſint ſublatæ, p.3, c.8. n.58
Conſilium, & aſſenſum præſtantes, quando excommunicationis ſententiam incurrant, p.3, c.7 nu.61
Conſtantinus, & Valentinianus Imperatores, quantum ſacerdotibus tribuerint, par.1, cap.11. nu.20, & 21
Conſtantinus Imperator plura Eccleſiæ largitus fuit, p.1, c.12. nu.2
Conſtantinus pluribus poſſeſſionibus Eccleſiam ditavit, p.2, c.12. nu.9
Conſtantinus primus fabricam templi divi Petri inſtituit, p.2, c.16. nu.59
Conſtantinus cunctis jus eccleſias ædificandi conceſſit, ibid. nu.60
Conſtantini donatio Eccleſiæ facta, eſt valida. p.1, c.12. nu.3
Conſtantini donatio revocari non poteſt, ibidem nu.4
Conſtantini donatio à Deo, toto Orbe, ac ſpiritu Dei peracta, & approbata fuit, ibid. nu.5
Conſtitutio laicorum jura eccleſiaſtica diſſolvere non poteſt, p.1, c.11. nu.7
Conſtitutio de publicandis reſignationibus qualiter edita fuerit, p.2, c.4. nu.50
Conſtitutio Pii V. ſuper revocatione indulgentiarum facultatem quæſtuandi continentium. p.4, c.2. nu.126
Conſtitutio prohibitiva fortior eſt permiſſiva, ibid. nu.168
Conſtitutio Clement. VIII. ſuper reformatione indulgentiarum aggregationum, ibid. nu.195
Et omnia in ea contenta debent obſervari non obſtantibus, &c. ibid. nu.188
Conſtitutiones ſynodo diœceſana Epiſcopus facere poteſt ſine alicujus conſenſu, p.1, c.9. nu.15
Conſtitutiones laicorum contradicentes canonibus, non ſunt ſervandæ, p.1, c.11. nu.10
Conſtitutionis, ceſſante cauſa, ceſſat conſtitutio. p.2, c.4. nu.41. & nu.52
Conſuetudo, cùm ſit facti, debet probari, par.1. c.8. nu.5
Conſuetudo maximè eſt obſervanda, par.1, c. nu.10
Conſuetudo vigens in una regione, non extenditur ad alias, p.1, c.14. ſub nu.32
Conſuetudo, lex, & Princeps juriſdictionem ordinariam tribuere poſſunt, p.1, c.1. nu.4
Conſuetudo contra jus naturale, & divinum non præſcribitur, p.2, c.12. nu.7
Conſuetudo, quòd de bonis eccleſiaſticis decima non ſolvatur, valet, ibid. nu.11
Conſuetudo, quòd de minutis decima non ſolvatur, valet, ibid. nu.12
Conſuetudo, quòd de perſonalibus decima non ſolvatur, valet, ibid. nu.13
Conſuetudo legitimè præſcripta, quòd decima non ſolvatur, eſt ſervanda, ibid. nu.19
Conſuetudo quadraginta annorum ſpatio præſcribitur in quota decimarum, ibid. nu.46
Conſuetudo ſpatio decem annorum inducitur in oblationum præſtatione, p.2, c.13. nu.15
Conſuetudo Provinciæ eſt ſervanda, par.2, c.15. nu.25
Conſuetudo conſtitutionum interpretatur, ibid. nu.51
Conſuetudo in onerum ſolutione habet vim legis, ibid. nu.52
Conſuetudo habet vim legis, p.2, c.16. nu.45
Conſuetudo pia à laicis eſt ſervanda, ibidem nu.66
Conſuetudo eſt legum interpres, p.3, c.4. nu.104
Conſuetudo contra immunitatem eccleſiaſticam eſt improbata, p.3, c.7. nu.98, & nu.149
Conſuetudo antiqua contra privilegium, quid operetur, ibid. nu.136
Conſuetudo unius Provinciæ non extenditur ad alias, p.4, c.2. n.116 & ib. c.1. nu.91. & ſeqq.
Conſuetudine præſcribi non poteſt, quòd clericus ſacramentum Confirmationis conferre poſſit. p.1, c.4. nu.5
Conſuetudine decimæ perſonales præſcribi poſſunt, p.2, c.12. nu.14
Conſuetudine primitiarum ſolutio præſcribi poteſt, p.2, c.13. nu.9
Conſuetudine, aut legitima præſcriptione juriſdictio acquiritur, p.3, c.8. nu.96
Conſuetudinem allegans, ad illam probandam ad-

admicti debet, p.2, c. 12. nu. 50
Contracta matrimonia inter puberem, & impuberem, quam vim habeant, par.2, cap. 9. nu. 17
Contractum matrimonium inter impuberes non valet, ibid. nu. 41
Contrahenda quomodo ſint matrimonia, ibid. nu. 38
Contrahentes matrimonium ſine parocho graviter ſunt puniendi, ibid. nu. 40
Contractus uſurarius, quomodo probetur, ibid. nu. 69, cum ſeq.
Contradicente Epiſcopo, nullus ſæcularis, ſivè regularis prædicare poteſt, p.1, c.8. nu. 9
Contradicere Epiſcopum, quomodo intelligatur. ibid. nu. eod.
Contravenientes diſpoſitioni Bullę Gregorii XIV. ſuper immunitate eccleſiarum, quam pœnam incurrant, p.1, c.13. nu. 20
Çoadjutor, quomodo inter alios Canonicos ſedere debeat, p.2, c.4. nu. 57
Coadjutor Canonici vocatur Canonicus fictus. ibid. nu. 60
Coadjutor Canonici, quomodo alios præcedere poſſit, p.2, c.4. nu. 62, & 63
Coadjutor infirmus, vel aliàs legitimè impeditus, diſtributiones non amittit. ibid. n. 65
Coadjutor Canonici, an vocem in capitulo habere poſſit, ibid. nu. 69
Coadjutor, quis dicatur, ibid. nu. 72
Coadjutor Epiſcopi, quæ exercere poſſit, ib. n. 76
Coadjutoris ætas, quæ requiratur, ibid. nu. 72
Coadjutori Epiſcopi, quæ ætas ſit neceſſaria, ibid. nu. 74
Coadjutores pluribus dantur, ibid. nu. 71
Coadjutores cum futura ſucceſſione, pluribus de cauſis dari poſſunt, ibid. nu. 75
Coadjutores dignitatibus in cathedralibus dari poſſunt, ibid. nu. 77
Coadjutores parochialibus, quando dari poſſunt. ibid. nu. 78
Coadjutores Abbatibus, & Abbatiſſis dari poſſunt, ibid. nu. 79
Coadjutores Regibus, & Principibus dari poſſunt, ibid. nu. 80
Coadjutoriæ, an ſint publicandæ, ibid. nu. 48
Coadjutoriæ celari non poſſunt, ibid. nu. 54
Coadjutoriæ forma ſemper eſt conſideranda, ibid. nu. 64
Coadjuto excommunicato, an diſtributiones remittantur, ibid. nu. 66
Controverſiæ de præcedentia, quomodo, & à quibus terminandæ, p.1, c.8. nu. 18
Copia indiciorum, an ante torturam reo ſit danda, p.3, c. 4. nu. 107
Copula carnalis ſequuta ante præſentationem diſpenſationis, quid operetur, p.2, c.8. nu. 50
Corona, quam in vertice ſacerdotes geſtant, quid deſignet, p.1, c.11 nu. 28. & p.3, c. 4. nu. 98
Corporales affectus aquæ benedictæ ſunt plures, p.1, c.6. nu. 23
Corporum, & animarum Epiſcopi ſunt judices. p.1, c.9. nu. 29
Credentes, qui dicantur, p. 3, c. 7. nu. 32
Creditor non tenetur invitus partem ſui crediti recipere, p. 3, c.15. nu. 27
Creditur pœnitenti in foro conſcientiæ, ſecus in foro contentioſo. p.3, c. 7. nu. 167
Crimen hæreſis in loco exempto commiſſum, ab Ordinario cognoſci poteſt, p.1, c.3. nu. 33
Crimen punitum in foro ſæculari, an poſſit puniri in foro eccleſiaſtico, ſi crimen ſit miſti fori. p.1, c.13. nu. 4
Crimen blaſphemiæ eſt miſti fori, ſi non ſunt hæreticales, p.2, c.1. nu. 30
Crimen matrimonium dirimens, quale, p.2, c.9. nu. 74
Crimen hæreſis eſt merè eccleſiaſticum, p.2, c.11. nu. 2
Crux Chriſti quatuor virtutes habet, p.1, c. 6. nu. 27
Crux erigi debet, ubi eccleſiæ dirutæ profanantur, p.1, c.16. nu. 19
Crucis ſigno plures virtutes, & miracula coruſcarunt. p.1, c.6. nu. 28
Crucis ſigno Trinitatis fides exprimitur, ibidem nu. 26
Crucis ſignum fieri debet in figura quadrangulari, ibid. nu. 29
Culpa, & pœna in peccato conſiſtunt, p.1, c.7. nu. 6
Culpa, licèt à Deo remittatur per contritionem, tamen requiritur confeſſio, ibid. nu. 7
Cultus diſparitas quid ſit, p. 2, c. 9. nu. 77
Cura monialium Epiſcopis præcipuè eſt commiſſa, p. 2, c.1. nu. 33
Curiales dicuntur, qui ratione curiæ Pontificiæ Romæ commorantur, p.3, c.7. nu. 45

curſu quadraginta annorum oblationum quarta præſcribitur, p.2, c.14. nu.29
cyrinus Epiſcopus acerbè excruciatus, & afflictus fuit, p.1, c. 11. nu. 41

D

DAmnatorum auctorum opera nullo modo recipi debent, p. 3, c. 6. nu. 61
Decima pluribus annis ſoluta exigi poteſt ab emptore, vel venditore prædii, p. 2, c. 12. nu. 52
Decima quid ſit, ibid. nu. 1
Decimæ de minutis, quando non ſolvantur, ibid. nu. 12
Decima, quando de perſonalibus non ſolvatur, ibid. nu. 13
Decima prædialis de jure divino debetur, ibid. nu. 71, & nu. 72
Decima, quando ex conſuetudine non ſolvatur, ibid. nu. 19
Decima miſta, quæ ſit, ibid. nu 20
Decima ſolvi debet de omnibus fructibus abſque deductione impenſæ, ibid. nu. 60
Decima debetur, etiam mutatâ facie agri, aut alterius fundi, ibid. nu. 61
Decimam perſolvere tenentur clerici, Judæi, & Saraceni ibid. nu. 52
Decimam an dominus agri conductor, vel colonus ſolvere teneatur, ibid. nu. 59
Decimæ, quæ redduntur clericis, p. 2, c. 12. nu. 20
Decimæ Papalis impoſitio ad hoſpitalia non extenditur, p. 2, c. 3. nu. 82
Decimæ, quo jure debeantur. p. 2, c. 12. nu. 2
Decimæ, an jure divino, vel poſitivo, debeantur. ibid. nu. 6
Decimæ pluribus in locis non perſolvuntur, & quare, ibid. nu. 10
Decimæ perſonales conſuetudine præſcribi poſſunt, & quare, ibid. nu. 14
Decimæ prædiales de omnibus terræ fructibus, & proventibus debentur, ibid. nu 16
Decimæ jure poſitivo perſolvi mandantur, ibid. nu. 18
Decimæ perſonales, de quibus perſolvantur, ibid. nu. 21
Decimæ ab una Eccleſia contra aliam præſcribuntur, ibid. nu. 56
Decimæ privilegio, & exemptione Papæ præſcribuntur, ibid. nu. 58
Decimarum cauſas, qui cognoſcere poſſit, ibid. nu. 22
Decimarum cauſæ, quibus remediis poſſint agitari, ibid. nu. 24
Decimarum proceſſus ſummariè fieri debet, ibid. nu. 30
Decimarum ſucceſſor in feudo antiquo ante Concilium Lateran. quomodo agere debeat. ibid. nu. 31
Decimarum cauſa à præcepto inchoari poteſt. ibid. nu. 32
Decimarum cauſa, proceſſus quomodo fieri debeant, ibid. nu. 40
Decimarum ſolutio regulariter fieri debet appellatione remotâ, ibid. nu. 42
Decimarum quota non eſt de jure divino, ibid.
Decimarum quota, quo temporis ſpatio præſcribatur, ibid. nu. 46
Decimarum cauſa appellatio, quando admittatur, ibid. nu. 47
Decimarum immunitas ex reali privilegio judicatur, ibid. nu. 62
Decimas, quando eccleſiaſtica prædia ſolvere teneantur, ibid. nu. 11
Decimas ſolvere recuſantes, quibus pœnis ſint plectendi, ibid. nu. 33
Decimas prædiales clerici collegialiter viventes, perſolvere tenentur, ibid. nu. 54
Decimas prædiales de prædii dotalibus clerici perſolvere tenentur, ibid. nu. 55
Decimas, an parochiali ſuæ clerici ſolvere tenentur, ibid. nu. 57
Decimas collegia Societatis Jeſu ſolvere non tenentur, ibid. nu. 70
Declaratoria ſententia quomodo fieri debeat, p. 3, c. 7. nu. 105
Declaratio c. Excommunicamus de hæretic. p. 3, c. 1. nu. 173
Decretum in alienatione bonorum debet fieri ab eo judice, in cujus juriſdictione bona ſunt ſita, ibid. nu. 45
Decretum ſacræ congregationis ſuper aggregatione omnium Sanctorum corporis Chriſti, ibid. nu. 107
Decretum Papæ irritans, quid operetur, p. 2, c. 2. nu. 7. & p. 2, c. 9. nu. 72
Decretum irritans omnia in contrarium geſta annullat ipſo jure, p. 3, c. 9. nu. 33. & p. 6, c [illegible] nu. 44. & p. 4, c. 2. nu. [illegible]0

Decr[illegible]

Decreta, ordinationes, & alia contra libertatem eccleſiaſticam edentes, excommunicationis pœnam incurrunt, p.3, c.7. nu.84
Decreta Concilii Tridentini commentari non poſſunt, nec gloſſari, p.1, c.9. nu. 33
Decreta ſacri Concilii recipiunt interpretationem à ſtylo Romanæ curiæ. ibid. nu. 36
Defectus ſubſtantiales ſuppleri non ſolent, p. 4, c. 1. nu. 24
Defectus cauſæ in alienatione, reddit nullam interpoſitionem decreti, p.2, c.15. nu. 79
Defectus formæ major eſt defectu materiæ, p. 2, c. 4. nu.22
Defectus juriſdictionis, quando opponi poſſit, p. 2, c.7. nu.56, 57, & 58
Defectus clericatus exceptio, quando execuutionem litterarum impediat, ibid. nu. 80
Defendere ſeipſum, vim vi repellendo, cuique licitum, p.1, c.15. nu. 33
Deflorans virginem ad majorem dotem obligatur, p.2, c 9. nu.142
Deformitas, & defectus corporis, an inducant irregularitatem, arbitrium Epiſcopi judicare debet, p.3, c.9. nu 10
Degradatio fit poteſtate ordinis Epiſcopalis, p.1, c. 4. nu 47
Degradatio eſt duplex, verbalis, & realis, p. 3, c. 6. nu 57
Deleganti mortuo, an expiret juriſdictio, p. 2, c.2. nu.54. & ibid. nu.52, & 53
Delegata juriſdictio eſt reſtringenda, p. 2, c. 1. nu. 1
Delegata juriſdictio eſt duplex à jure, vel ab homine. p.2, c.2. nu. 1
Delegata juriſdictio, quotuplex ſit. ibidem.
Delegata facultas ad perſonas non expreſſas minime extenditur, p.4, c.2. nu. 37
Delegatus formam ſuæ delegationis diligenter ſervare debet. p. 4, c. 1. nu. 62
Delegatam juriſdictionem habent Epiſcopi à lege in pluribus caſibus, p.2, c.2. nu. 59, & 60
Delegatus pro examine faciendo, an ſubdelegare poſſit, ibid. nu. 16
Delegatus in citatione facienda, quid facere debeat, ibid. nu. 55
Delegatus Papæ, vel alterius Principis ſubdelegare poteſt, ibid. nu. 57
Delegatus eſt major quocunque Ordinario, ibid. nu. 58
Delegati juriſdictio, quando perpetuetur, ibidem nu. 52
Delegati plures, an ſubdelegare poſſint, p.1, c.15. nu. 49
Delegatio, an, & quando in ſucceſſorem tranſeat, p.2, c.2. nu. 55. & nu. 59. & ibid. c. 4. nu. 57
Delegatio in unam perſonam facta, ſine ſubdelegatione in alteram transferri non poteſt, p. 2, c. 6. nu. 62
Delegationis Papæ vigore, in forma, dignum, quomodo Epiſcopi beneficia Sedi Apoſtolicæ reſervata conferant, p.3, c.2. nu. 2
Delegationis litteræ gratiæ, vel juſtitiæ conceſſæ, quando convalidentur, ibid. nu. 54
Delegationis litteræ, à Papa, ante obitus ipſius diem, à ſucceſſore validantur, ibid. n. eod.
Delinquentes in eccleſiis, vel cœmeteriis, ſub ſpe immunitatis, immunitate non gaudent, p. 1, c. 13. nu. 22
Dæmon in energumenos, & cultores ſuos, quid poſſit, p.4, c.5. nu. 51
Dæmon poteſtatem habet ſuper phantaſiam hominis, ibid. nu. eod.
Denunciationes ante matrimonii celebrationem, an ſemper fieri debeant, p.2, c.9. n. 50
Denunciationes matrimoniales, an ſemper fieri debeant, ibid. nu. 53
Denunciationes matrimoniales, quando omitti poſſint, ibid. nu. 54
Denunciationes matrimoniales, qui remittere non poſſint, ibid. nu. 55
Denunciationum matrimonialium diſpenſationes, quando concedendæ, ibid. nu. 52
Derogatio limitata limitatum producit effectum. p.4, c.2. nu. 165.
Deterioratio, quanta ſit arbitrio judicis judicanda, p.4, c.1. nu. 34
Deus mirabilis in Sanctis ſuis, & illi univerſa parent, p. 4, c. 5. nu.23
Deus hominem ad imaginem ſuam formavit, p. 4, c. 1. nu. 122
Devolvenda feuda ad eccleſiam non poſſunt amplius reinfeudari, ibid. nu.19
Dicata res ſemel Deo, non eſt ad uſus humanos transferenda, p. 3, c. 4. nu. 52. & p. 2, c. 14. nu. 26
Dictio, tunc, extremitatem temporis ſignificat, p.1, c.15. nu. 3. & nu. 34

Dictio, quorumlibet, eſt generalis, & omnia comprehendit, ibid. nu. 60
Dictio, ut ſupra, reſpectiva præcedentium, quam vim habeat, p. 2, c. 1. nu. 19
Dictio taxativa, excludit omnes alios caſus præter expreſſos, p. 2, c. 2. nu. 33
Dictio, pro tempore, tempus futurum denotat. p. 2, c. 12. nu. 77
Dictio, ſemper, quid importet, p. 3, c. 4. nu. 109
Dictiones, eo ipſo, & ipſo jure, ſunt latæ ſententiæ, p. 1, c. 15. nu. 31
Dictio, eo ipſo, quid operetur, p. 3, c. 7. nu. 183
Dictiones, quibuſvis, & cujuſcumq; quid comprehendant, ibid. nu. 194
Dies pro homine interpellat, p. 3, c. 4. nu. 50
Diœceſis tota eſt territorium Epiſcopi, p. 3, c. 6, nu. 140
Diœceſana ſynodus quotannis celebrari debet. p. 1, c. 9. nu. 12
Diœceſanæ ſynodo, quinam intereſſe teneantur. ibid. nu. 15
Diœceſis nullius eccleſiæ, à viciniore Epiſcopo viſitari poſſunt, ibid.
Difficultas impoſſibilitati comparatur, p. 1, c. 11. nu. 10
Dignitatem, vel electionem de manu laici ſuſcipiens, ſuſpenſionis pœnam incidit, p. 1, c. 8. nu. 77
Diſcolatus ab oſtraciſmo nomen accepit, par. 3, c. 7. nu. 135
Diſpenſandi facultas Legatis à latere, Nunciis, & aliis conceſſa, ultra delegationis fines non extenditur, p. 2. c. 8. nu. 61
Diſpenſandi à voto cauſæ, quæ ſint, p. 2, c. 11, n. 68
Diſpenſare, an poſſit Epiſcopus ad duo beneficia ſub eodem tecto, p. 2, c. 3. nu. 12
Diſpenſare non poteſt Epiſcopus ſuper ætatis defectu, ibid. nu. 15
Diſpenſare poteſt Papa in omni caſu, & impedimento jure humano, aut poſitivo inducto. p. 2, c. 11. nu. 3
Diſpenſare poteſt ſolus Papa in pluribus caſibus. ibid. nu. 5
Diſpenſare poteſt ſolus Papa in pluralitate beneficiorum incompatibilium, ibid. nu. 6
Diſpenſare poteſt Ordinarius in occultis, &, quomodo, p. 2, c. 8. nu. 12
Diſpenſare poteſt ſolus Papa à Concilii decretis. ibid. nu. 14
Diſpenſare poteſt Epiſcopus cum bigamo ad minores Ordines tantum, ibid. nu. 36
Diſpenſare Epiſcopus quandoque poteſt in gradibus prohibitis, & quomodo, ibid. nu. 43
Diſpenſare non poſſunt Epiſcopi, nec Legati contra Concilium generale, ibid. nu. 44
Diſpenſare poteſt ſolus Papa à quinque votis ſolemnibus, ibid. nu. 51
Diſpenſare poteſt ſolus Papa à voto ſolemni, ibid. nu. 52
Diſpenſare poteſt Epiſcopus ſuper irregularitate, & quando, ibid. nu. 53
Diſpenſare quomodo poſſit Epiſcopus cum illegitimis, ibid. nu. 54
Diſpenſare poteſt Epiſcopus auctoritate ordinaria ad duo beneficia, ibid. nu. 55
Diſpenſare poteſt Epiſcopus ſuper denunciationibus matrimonialibus, ibid. nu. 56
Diſpenſare poſſunt Epiſcopi ab omnibus votis Papæ ſpecialiter non reſervatis, ibid. nu. 57
Diſpenſare quis poteſt in eiſdem caſibus, in quibus ſtatuere, & punire poteſt, ibid. nu. 58
Diſpenſare poſſunt Epiſcopi in omnibus caſibus à Papa minimè prohibitis, ibid. nu. 59
Diſpenſare poſſunt Prælati inferiores in pluribus caſibus, ibid. nu. 60
Diſpenſare, an poſſint Epiſcopi contra conſtitutionem beneficii citra patroni conſenſum, p. 2, c. 11. nu. 35
Diſpenſare poteſt Epiſcopus ab omnibus votis, in quibus non eſt ei facultas prohibita, ibidem nu. 53
Diſpenſare non poſſunt Epiſcopi ſuper quinque votis, ibid. nu. 54
Diſpenſare non poteſt Epiſcopus ſuper voto ſolemniter emiſſo, ibid. nu. 55
Diſpenſare poteſt Papa, ut de monacho, non monachum faciat, ibid. nu. 56
Diſpenſare poſſunt Epiſcopi à pluribus irregularitatibus, p. 3, c. 7. nu. 3
Diſpenſari poſſunt SS. Mauritii, & Lazari milites ad ſecundas nuptias, p. 2, c. 8. nu. 35
Diſpenſatio ſuper decretis Concilii Tridentini, eſt ſoli Papæ reſervata, p. 2, c. 5. nu. 16
Diſpenſatio, quid ſit, p. 2, c. 8. nu. 1
Diſpenſatio ab irregularitate ex homicidio proveniente, ut quis ordinari poſſit, eſt ſoli Papæ reſervata, ibid. nu. 25
Diſpenſatio ab irregularitate proveniente, ex delicto

licto occulto ad forum contentioſum deducto, eſt Papæ reſervata, ibid. nu. 28
Diſpenſatio matrimonialis, quando non ſit valida, ibid. nu. 45
Diſpenſatio, quibus, & quando non ſuffragetur, ibid. nu. 46
Diſpenſatio voti, ut legitima ſit, quæ requirantur, p. 1, c. 1. nu. 66
Diſpenſatio de irregularitate, & abſolutio ab excommunicatione, quomodo detur, p. 3, c. 1. n. 37
Diſpenſatio ab irregularitate in foro conſcientiæ, ſub qua forma fieri debeat, p. 4, c. 9. nu. 58
Diſpenſationis quot ſint ſpecies, p. 3, c. 2. nu. 2
Diſpenſationis vim habet mandatum de diſpenſando, p. 2, c. 8. nu. 47
Diſpenſationem, quando Epiſcopus exequutioni demandare non poſſit, ibid. nu. 50
Diſpenſatione Papæ omnis irregularitas tolli poteſt, p. 3, c. 9. nu. 54
Diſpenſationes, quibus committantur, par. 2, c. 2. nu. 49
Diſpenſationes Epiſcopus revalidare non poteſt, p. 2, c. 8. nu. 50
Diſpenſationes denunciationum matrimonialium, quando ſint concedendæ, p. 2, c. 9. nu. 52
Diſpenſationes, & abſolutiones, ab homicidio, Ordinariis locorum ſunt committendæ, p. 4, c. 9. nu. 31
Diſpenſationes ab irregularitate ex quovis homicidio à Papa impetrantur, p. 4, c. . nu. 35
Diſpenſationum exequutio, quibus committatur, p. 2, c. 2. nu. 49. & ſeq.
Diſpenſabat olim ſolus Papa, cum eo, qui poſt excommunicationem celebravit, p. 2, c. 8. nu. 11
Diſpenſat Papa ad plura beneficia ultra duo ſimplicia, ibid. nu. 7
Diſpenſat ſolus Papa illegitimos ad plura beneficia, ibid. nu. 8
Diſpenſat ſolus Papa cum ſimoniaco, ſive in ordine, ſive in beneficio, ibid. nu. 9
Diſpenſat ſolus Papa ſuper ætatis defectu, ibid. nu. 13
Diſpenſat ſolus Papa, cum parocho diacono, ut non teneatur intra annum ad ſacerdotium promoveri, ibid. nu. 15
Diſpenſat ſolus Papa, ut abſens diſtributiones quotidianas percipere poſſit, ibid. nu. 16
Diſpenſat ſolus Papa cum irregulari, propter alicujus membri mutilationem, ibid. nu. 19
Diſpenſat ſolus Papa cum irregulari ob oculi carentiam, ibid. nu. 30
Diſpenſat ſolus Papa cum irregulari ex defectu perfectæ lenitatis, ibid. nu. 31
Diſpenſat Papa cum leproſo, energumeno, furioſo, & lymphatico, ibid. nu. 32
Diſpenſat Papa cum irregulari ob bigamiam, ibid. nu. 34
Diſpenſat ſolus Papa, ut in eccleſia paterna filius ſuccedat, ibid. nu. 37
Diſpenſat Papa cum illegitimis, criminoſis, & ære alieno gravatis, ibid. nu. 38
Diſpenſat Papa ſolus in gradibus conſanguinitatis prohibitis uſque ad quartum gradum, ibid. nu. 39
Diſpenſat Papa in impedimento publicæ honeſtatis, quod primum gradum non excedit. ibid. nu. 40
Diſpenſat Papa in impedimento affinitatis ex fornicatione, ibid. nu. 41
Diſpenſat ſolus Papa in impedimento cognationis ſpiritualis, ibid. nu. 42
Diſpenſatus nunquam præſumitur, niſi diſpenſatio probetur, p. 2, c. 2. nu. 22
Diſpenſatum fuit Apoſtolica auctoritate cum equite Hieroſolymitano ad matrimonium. p. 2, c. 11. nu. 63
Diſpoſitio externa, ad obtinendam indulgentiam, quæ ſit, p. 1, c. 7. nu. 28
Diſpoſitio quælibet recipit interpretationem à conſuetudine, p. 1, c. 9. nu. 21
Diſpoſitio quantumlibet generalis, quomodo interpretanda, p. 2, c. 4. nu. 46
Diſpoſitio, licet generalis, interpretari debet, & reſtringi. ibid. nu. eod.
Diſpoſitio per verba præteriti temporis non extenditur ad futura, p. 4, c. 2. nu. 115
Diſpoſitiva ex proœmio declaratur, par. 3, c. 17, nu. 74
Diſtributiones quotidianæ non computantur in fructibus præbendarum, p. 2, c. 7. nu. 50
Diſtributiones quotidianæ non computantur in valore beneficii, p. 2, c. 16. nu. 7
Diſtributiones, quando Canonici non amittant. p. 3, c. 2. nu. 24
Diſtributiones quotidianæ pluribus caſibus non amittuntur, ibid. nu. 25
Diſtributiones quotidianas non amittunt abſentes pro utilitate eccleſiæ, ibid. nu. 26

Diſtri-

Diſtributiones quotidianas non amittunt infirmi, & ſenio confecti, ibid. nu. 27
Diſtributiones non amittunt inſervientes Epiſcopis in viſitatione, ibid. nu. 28
Diſtributiones quotidianæ non faciunt ſpolium, p. 3, c. 3. nu. 27
Divina vindicta plerumque ſævit in terrenas fruges, p. 4, c. 3. nu. 37
Divinum jus Papa poteſt ex cauſa interpretari, vel limitare, p. 2, c. 8. nu. 4
Divinatio eſt prima ſpecies ſortilegii. par. 3, c. 5. nu. 18
Divinationum ſpecies ſunt quatuor, ibidem nu. 19
Divites multis commodis, & honoribus fruuntur, p. 2, c. 16. nu. 78
Divortia quot modis intentur, p. 2, c. 9, nu. 119
Divortium, quibus ex cauſis fieri poſſit, ibidem nu. 111
Divortium non ex levibus, ſed legitimis de cauſis admitti debet, ibid. nu. 112
Divortium, alterius conjugum fornicatione, permittitur, ibid. nu. 113
Divortium, quando ex alterius conjugum infidelitate admittatur, ibid. nu. 114
Divortium conceditur ex nimia viri ſævitia, ibid. nu. 115
Doctorandi fidei profeſſionem emittere tenentur. p. 3. nu. 21
Doctores ſunt multùm honorandi, & de eorum laudibus, p. 1, c. 12. nu. 27
Doctores, advocati, & milites, an torqueri poſſint, p. 1, c. 4. nu. 101
Dolus in dubio non præſumitur, p. 2, c. 7. nu. 39
Dolus, quo quis ad bonum animæ inducitur, non imputatur, p. 4, c. 4. nu. 10
D. Dominicus hęreſim apud Toloſam gliſcentem coërcuit, p. 4, c. 1. nu. 171
Dominium rei eccleſiaſticæ acquiritur ſine rei traditione, p. 4, c. 1. nu. 4
Domini temporales, quando ipſo facto excommunicationem incurrant, p. 1, c. 14. nu. 38
Dominium utile, & directum in cenſu non transferantur, p. 2, c. 15. nu. 4
Donationes Eccleſiæ Romanæ factæ per Principes Imperii, fuerunt confirmatæ, p. 1. c. 12, nu. 10
Dos ſine matrimonio eſſe non poteſt, par. 2, c. 9, nu. 136
Dos debetur in pœnam ſtupri, ibid. nu. 137
Dos, quare marito detur, ibid. nu. 138
Dos ſecunda eſt virginitas, ibid. nu. 141
Dotis ceſſante cauſa, dos & ceſſare debet, ibidem nu. 137
Duo ſacri Ordines eodem die conferri non poſſunt, p. 1, c. 4. nu. 29
Ducatus Ferrariæ Sedi Apoſtolicæ reſtituitur, p. 1, c. 15. nu. 36
Dux Sabaudiæ eſt Vicarius perpetuus Imperatoris, p. 1, c. 10. nu. 26
Dux Sabaudiæ, & ſucceſſores in ducatu ſunt Vicarii Imperatoris, p. 1, c. 10, nu. 28
Dux Sabaudiæ in ſuis dominiis omnia poteſt, quæ poteſt Imperator in Univerſo. ibidem nu. 29
Ducis Gioioſæ mors in prælio, p. 1, c. 2. nu. 61
Ducis Sabaudiæ CAROLI Emmanuelis, & CATARINÆ Auſtriacæ conjugum devotio, p. 2, c. 3. nu. 30

E

Ebrius non præmiſſa digeſtione celebrans, eſt beneficio privandus, p. 3, c. 4. nu. 60
Eccleſia non propter Papam, ſed Papa eſt propter Eccleſiam, p. 1, c. 1. nu. 5
Eccleſiâ pollutâ, etiam cœmeterium contiguum eſt pollutum, & non contrà, p. 1. c. 5. nu. 7
Eccleſia regularis polluta cujus ſumptibus ſit reconcilianda, ibid. nu. 19
Eccleſia, quo tempore cœperit bona poſſidere, p. 2, c. 12. nu. 8
Eccleſia, an tempore Apoſtolorum bona teneret. p. 1, c. 12. nu. 15
Eccleſia etiam non conſecrata, quando gaudeat immunitate eccleſiaſtica, p. 1, c. 11. nu. 7
Eccleſiæ, vel eccleſiæ atrio violenter extractus, reſtitui debet, ibid. nu. 13
Eccleſia ſivè clericus in quem pervenit res allibrata, an teneatur ad collectas, ibid. nu. 28, & 29
Eccleſia minori æquiparatur, p. 1, c. 15. nu. 82
Eccleſiâ parochiali vacante, quomodo interim providendum, ibid. nu. 27
Eccleſia, quando prædia habere cœperit, par. 2, c. 17. nu. 8
Eccleſia contra eccleſiam decimarum ſolutionem præſcribit, ibid. nu. 56

Eccle-

Eccleſia divæ Mariæ in Montibus Urbis, quando ædificari cœperit, p.2, c.15. nu.28
Eccleſia D. Mariæ in agro Montis regalis, quando fundari cœperit, ibid. nu.29
Eccleſia non conſecrata gaudet eodem privilegio, quo & conſecrata, p.1, c.13. nu.7
Eccleſia contra eccleſiam ſpatio 40. annorum præſcribit, par.2.c.12.nu.56. & par.2, c.14, nu.14
Eccleſia contra Eccleſiam à quibus præſcriptione liberetur, ibid. nu.35
Eccleſia acquirens rem feudalem obligatur ad onera vaſalli, p.2, c.15. nu.41
Eccleſia parochialis juriſpatronatus, an poſſit uniri eccleſiæ non parochiali. p.3, c.7. nu.17
Eccleſia an ſuccedat in pœnam, qua plectitur, presbyterum interficiens, p.3, c.5. nu.3
Eccleſia poteſt ſemel à ſe conceſſa quandocunque commutare, p.3, c.9. nu.34
Eccleſia eſt duplex, p.4, c.4. nu.47
Eccleſiam, & Imperium Principes Imperii confovere tenentur, p.1, c.1. nu.21
Eccleſiam conſecrans indotatam, quando de ſuo illam dotare teneatur, p.1, c.5. nu.5
Eccleſiæ intereſt, ut ejus bona emphiteutica augeantur, p.4, c.1. nu.105
Eccleſiæ Romanæ auctoritate Principes Imperii fulciuntur, p.1, c.1. nu.18
Eccleſiæ Romanæ, quid Imperatores, & Reges præſtare debeant, ibid. nu.20
Eccleſiæ Romanæ jura, & poſſeſſiones, ibidem nu.21
Eccleſiæ Romanæ privilegia, & donationes factæ ratificantur, ibid. nu.22
Eccleſiæ univerſalis curam, quis habeat, p.1, c.2. nu.1
Eccleſiæ ſingulæ ſingulis Cardinalibus conferuntur, p.1, c.2. nu.8
Eccleſiæ parochialis dos ad ſuſtentationem duorum eſſe debet, p.1, c.5. nu.5
Eccleſiæ titulares pro 50. presbyteris Cardinalibus, quæ ſint, p.1, c.2. nu.10
Eccleſiæ titulares pro 14. Diaconis, ibid. nu.11
Eccleſiæ conſecrantur ab Epiſcopo pluribus de cauſis, p.1, c.5. nu.4
Eccleſiæ ſine Epiſcoporum licentia ædificari non poſſunt, ibid. nu.eod.
Eccleſiæ pluribus caſibus reconciliantur, ibidem nu.6
Eccleſiæ reconciliatio, quomodo fiat, ibidem nu.8
Eccleſiæ conſecratio, & reconciliatio ab Epiſcopo fieri debet, ibid. nu.9
Eccleſiæ non conſecratæ, & cœmeterii reconciliatio, quomodo fieri debeat, ibid. nu.10
Eccleſiæ Romanæ plura, & diverſa bona fuerunt donata, p.1, c.11. nu.8
Eccleſiæ Romanæ donationes à quibus donatæ fuerint, ibid. nu.10
Eccleſiæ bona oblata in primitiva Eccleſia, quomodo diſtribuebantur; ibid. nu.31
Eccleſiæ bona oblata, quare nunc conſerventur eccleſiis, ibid. nu.32
Eccleſiæ ſunt domus orationis, & in illis à quibus abſtinendum, p.1, c.13. nu.1
Eccleſiæ, cœmeteria, & annexa gaudent immunitate eccleſiaſtica, ibid. nu.2, & 3
Eccleſiæ immunitas, quibus caſibus non proſit delinquentibus, ibid. nu.16
Eccleſiæ bona, quibus uſibus ſint deputata, p.1, c.14. nu.10
Eccleſiæ bona oneribus gravantes, pœnas non evadunt. ibid. nu.50
Eccleſiæ fundus ſterilis in emphiteuſim dari poteſt, p.1, c.15. nu.8
Eccleſiæ bona, quando poſſint alienari, ibidem nu.9
Eccleſiæ donata bona, ſunt Dei, ibid. nu.51
Eccleſiæ non placent illitterati, par.2, cap.2, nu.72
Eccleſiæ parochialis collatio, quando fit nulla. p.2, c.3. nu.16
Eccleſiæ præſumuntur regulariter liberæ, niſi contrarium probetur, p.2, c.6. nu.26
Eccleſię in Epiſcopi poteſtate conſiſtunt, in cujus territorio ſunt poſitæ. ibidem.
Eccleſiæ Dei miniſtrorum ſuſtentatio debetur. p.2, c.12. nu.15
Eccleſiæ offeruntur oblationes. p.2, c.1. nu.12
Eccleſiæ parochiali, quando oblationes imagini factæ cedant, ibid. nu.16
Eccleſiæ habent in bonis quartam, ſicut hæreditas falcidiam, p.2, c.14. nu.17
Eccleſiæ, quæ per aliquem erigitur, dos eſt conſtituenda, p.2, c.16. nu.62
Eccleſiæ, ejuſque canonibus obedire recuſantes, ſunt ſuſpendendi, p.3, c.8. nu.67
Eccleſiæ bona occupantes intuitu potentiæ ſæcu-

laris ſuſpenſionis ſententiam incurrunt, ibid. nu. 75

Eccleſias conſecratas frequentare, & in illis orare debemus, p.1, c.5. nu. 2

Eccleſias abſque conſenſu Sedis Apoſtolicæ cum earum bonis poſſidere, laico nemini licet, p. 2, c. 6. nu. 21

Eccleſiarum Cathedralium Canonici, quomodo corrigendi, p.1, c.3. nu. 32

Eccleſiarum ſubſtantia per filios periclitari ſolet, ibid. nu. 37

Eccleſiarum conſecratio pluribus cauſis fuit inſtituta, p.1, c. 5. nu. 1

Eccleſiarum conſecratio, quibus juribus fieri debeat, ibid. nu. 3

Eccleſiarum numerus ab Imperatoribus, & Principibus fuit auctus, p. 2, c.16. nu. 61

Eccleſiis, quot paſſuum immunitas circum ſit conceſſa, p.1, c. 3. nu. 4

Eccleſiaſticus judex eſt major, & ſæcularis judicis negligentiam ſupplere poteſt, par. 3, c.7. nu. 68, & nu. 93

Eccleſiaſticus judex in pluribus caſibus de criminibus laicorum cognoſcere poteſt, ibid. nu. 69

Eccleſiaſticus judex eſt poteſtate major ſæculari. ibid. nu. 29

Eccleſiaſtici redditus, quando malos eventus patiant, p. 2, c. 7. nu. 41

Eccleſiaſtica paramenta, à quibus benedici poſſint, p. 1, c.6. nu. 8

Eccleſiaſtica veſtimenta, an presbyteri benedicere poſſint: ibid.

Eccleſiaſtica bona, in quot partes ſint dividenda, p. 1, c. 12. nu. 14

Eccleſiaſtica bona, quorum ſint, ibid. nu. 15

Eccleſiaſtica bona ſunt patrimonium Jeſu Chriſti, Prælatorum, & pauperum, ibid. nu. 18

Eccleſiaſtica res alienanda, an ſit parvi valoris, quid attendendum, p. ·, c. 15. nu. 7

Eccleſiaſtica bona uſurpantes, graves pœnas incurrunt, ibid. nu. 52, & nu. 67

Eccleſiaſtica penſio beneficialis, quid ſit. p. 2, c.7. nu. 1

Eccleſiaſtica ſpolia, quæ dicantur, par. 3, cap. 3, nu. 6

Eccleſiaſtica poteſtas, & ſæcularis, ſunt poteſtates ſupremæ, p. 3, c.7. nu. 66

Eccleſiaſtica libertas, quæ dicatur, par. 3, c. 7, nu. 81

Eccleſiaſtica immunitas, eſt juri naturali, & divino conformis, ibid. nu. 116

Eccleſiaſticæ poteſtatis definitio, quæ ſit, p.1, c 4. nu. 2

Eccleſiaſticæ perſonæ in choro cum ſæcularibus colloquia trahere non debent, p.3, c.8. nu. 78

Eccleſiaſticorum bonorum omnium adminiſtratio ſpectat ad Papam, p. 4, c.1. nu. 7

Eccleſiaſticorum bonorum quatuor ſunt ſpecies, ibid. nu. 8

Eccleſiaſticorum bonorum coloni habent tantùm detentionem, p. 3, c.7. nu. 121

Eccleſiaſticis bonis clerici ali debent, par. 1, c. 11, nu. 12

Eccleſiaſticis injuriam violenter inferens, de jure civili capitaliter punitur, p. 3, c.7. nu. 48

Eccleſiaſticum ſtatutum, quomodo interpretandum, p. 3, c. 9. nu. 37

Edicto concurſus publicato, ſi unus ſe tantum præſentaverit, quid agendum, p. 1, c.3. nu. 55

Edictum pro concurſu parochialium, quomodo publicandum, ibid. nu. 18

Edictum pro concurſu habendo bis proponi non debet, ibid. nu. 56

Effectus Sacramenti Confirmationis, quis ſit. p. 2, c. 1. nu. 10

Effectus ceſſat, ceſſante cauſa, p. 1, c.15. nu. 3

Ejulatus maximi ſuper cadaveribus improbantur, p. 4, c. 2. nu. 60

Electio, & nominatio idem ſunt. p.1, c. 3. nu. 3

Electio magis idonei ad Epiſcopum ſpectat, p. 2, c. 3. nu. 34, & nu. 43

Electores Imperii ſeptem à Papa fuerunt conſtituti, p.1, c.1. nu. 17

Electus in Epiſcopum poteſt exercere, quæ ſunt juriſdictionis, p 1, c.10. nu. 12

Eleemoſynæ altaris in valore beneficiorum, an ſint computandæ, p. 2, c. 16. nu. 6

Eleemoſynarum collectio à confratribus fieri non poteſt, menſis, capſulis, pelvibus appoſitis, ſed ſolùm ad formam eis ab Ordinario præſcribendam, p. 4, c. 2. nu. 18

Eleemoſynæ ſunt in pios uſus eroganda. ibidem nu. 19. & ſeqq.

Eleemoſynarum virtus & efficacia, ibid numer. 153

Eleemoſynis peccata redimuntur, ibidem num. eod. & ſeqq.

Eligendi non ſunt ad Epiſcopatum, qui eccleſiaſtica

ſtica

ſtica diſciplina, & probitate vitæ non commendantur, p. 1. c. 11. nu. 25
eligentes bonum, qui meliorem eligere poſſunt, peccant, p. 1, c. 5. nu. 32
Emphiteuſis eſt contractus juris gentium. p. 1. 4. c. 1. nu. 8
Emphiteuſis eccleſiaſtica, quando tranſeat ad fœminam, & quando non, ibidem nu. 14. cum aliis ſeqq.
Emphiteuſis eccleſiaſtica ſi ſit revocanda, quid conſiderandum, ibid. nu. 22
Emphiteuſis eccleſiaſtica, quomodo cum melioramentis ad eccleſiam revertatur, ibid. n. 23
Emphiteuſis, quando conceditur ad tertiam generationem, quæ perſona computetur in prima generatione, ibid. nu. 85
Emphiteuſis eſt quædam alienationis ſpecies. ibid. nu. 45
Emphiteuſis. quotuplex ſit, ibid. nu. 77
Emphiteuſis non datur, niſi interveniente ſcriptura, ibid. nu. 78
Emphiteutica bona alienans, quando cadat à jure ſuo. p. 2, c. 15. nu. 32
Emphiteuticus contractus in pluribus à cenſuali differt, ibid. nu. 31
Emptor cenſus plura patitur incommoda conſiderabilia, ibid. nu. 55
Energumeni, leproſi, & lymphatici ſunt irregulares, p. 2, c. 8. nu. 32
Epilepſia laborans à ſolo Papa diſpenſari poteſt. ibid. nu. 32
Epiſcopus promovendus, qualis eſſe debeat. p. 1, c. 2. nu. 9
Epiſcopus non eligendus, qui filios habeat. par. 1, c. 3. nu. 38
Epiſcopus, cujus expenſis debeat eccleſiam pollutam reconciliare, p. 1, c. 5. nu. 18
Epiſcopus regulariter tenetur prædicatori eccleſiæ expenſas ſubminiſtrare, p. 1, c. 8. nu. 7
Epiſcopus proximior viſitare poteſt eccleſias nullius diœceſis, p. 1, c. 9. nu. 13
Epiſcopus in ſynodo diœceſana, quid per ſe poſſit. ibid. nu. 15
Epiſcopus poteſt in carcerem mittere, & verberibus caſtigare, ibid. nu. 19
Epiſcopus habet territorium, ibid. nu. 28
Epiſcopus, qualis eligi debeat, p. 1, c. 3. nu. 30
Epiſcopus ante conſecrationem, quæ exercere poſſit, p. 2, c. 1. nu. 3
Epiſcopus, & quandoq; parochus ab obſervatione feſtorum diſpenſare poteſt. ibid. nu. 32
Epiſcopus, quando unum beneficium alterum habenti conferre poſſit. p. 2, c. 3. nu. 11
Epiſcopus, an poſſit ad duo beneficia ſub eodem tecto diſpenſare, ibid. nu. 12
Epiſcopus diſpenſare non poteſt ſuper ætatis defectu, ibid. nu. 15
Epiſcopus concurſum ultrà alios decem dies prorogare non poteſt, ibid. nu. 19
Epiſcopus poteſt repellere præſentatos à patronis, ſi non ſunt idonei, p. 2, c. 6. nu. 9
Epiſcopi, an, & quando, invitis patronis, poſſint beneficio de rectore providere, ibid. nu. 17
Epiſcopus reſervare poteſt penſionem ad extinguendam litem, p. 1, c. 13. nu. 28
Epiſcopus reſervare poteſt penſionem in collatione beneficiorum, ibid. nu. 29
Epiſcopus in gradibus prohibitis, an diſpenſare poſſit, p. 2, c. 8. nu. 43
Epiſcopus abſolvere poteſt ab inceſtu, ſed non revalidare diſpenſationem, ibid. nu. 49
Epiſcopus diſpenſationem, quomodo executioni demandare poſſit, ibid. nu. 50
Epiſcopus, quibus caſibus ſuper irregularitatibus diſpenſare poſſit, ibid. nu. 53
Epiſcopus diſpẽſare poteſt cum illegitimo ad minores, & unum ſimplex beneficium, ibid. nu. 54
Epiſcopus diſpenſare poteſt ad duo beneficia. ibid. nu. 55
Epiſcopus diſpenſare poteſt ſuper denunciationibus matrimonialibus, ibid. nu. 56
Epiſcopus, an poſſit cogere renuentem ad obſervantiam ſponſaliorum. p. 2, c. 9. nu. 19
Epiſcopus, an poſſit diſpenſare ſuper reductione numeri Miſſarum. p. 1, c. 11. nu. 36.
Epiſcopus, quando teſtatoris voluntatem commutare poſſit. p. 2, c 11. nu. 48
Epiſcopus, quando poſſit commutare ſpeciale legatum eccleſiæ factum, ibid. nu. 49
Epiſcopus, quando poſſit commutare legatum pecuniæ factum pro conſtruendo monaſterio. ibid. nu. 50
Epiſcopus, quando poſſit commutare legatum factum pro fundanda eccleſia, vel oratorio. ibid. nu. 51
Epiſcopus, quando commutare poſſit legatum ad pium uſum factum, ibid. nu. 52

Epiſcopus diſpenſare poteſt in omnibus votis eidem non prohibitis, ibid. nu. 53
Epiſcopus diſpenſare non poteſt ſuper voto ſolemniter emiſſo, ibid. nu. 55
Epiſcopus, quando in laicos habeat juriſdictionem, p. 2, c. 13. nu. 37
Epiſcopus Pariſienſis eſt Comes, & cauſas, etiam laicorum, cognoſcit, ibid. nu. 39
Epiſcopus poteſt beneficia transferre, & nimia egeſtate laborantia profanare, p. 2, c. 16. n. 15
Epiſcopus diu abſens à reſidentia, poteſt jure privari, p. 5, c. 11. nu. 6
Epiſcopus, & Inquiſitor pari modo cauſas ad officium Inquiſitionis ſpectantes cognoſcere poſſunt, p. 3, c. 6. nu. 11
Epiſcopus, & Vicarius unum, & idem tribunal repræſentant, p. 3, c. 7. nu. 18
Epiſcopus infantem, & illitteratum ad primam tonſuram promovere non poteſt, p. 3, c. 8. nu. 4
Epiſcopus ſacerdotem indignum, & inhabilem ordinans, eſt ſuſpenſus, ibid. nu. 7
Epiſcopus ſolemniter pœnitentem, aut bigamum ordinans, eſt ſuſpenſus, ibid. nu. 8
Epiſcopus ordinans religioſos, ſæculares vè in communi viventes non profeſſos ſine beneficii, aut patrimonii titulo, ſuſpenſionis pœnam incurrit, ibid. nu. 9
Epiſcopus non denuncians intra ſex menſes, quæ in Concilio provinciali facta fuerint, per duos menſes ab officio eſt ſuſpenſus, ibidem nu. 10
Epiſcopus conferens duos ſacros ordines, quando pœnam ſuſpenſionis incurrat, ibid. nu. 11
Epiſcopus ordinans in aliena diœceſi ſine licentia, ſuſpenſionis pœnam incurrit, ibid. n. 12
Epiſcopus in aliena diœceſi alieno ordinans ſine dimiſſoriis, ſuſpenſionis pœna innodatur. ibid. nu. 13
Epiſcopus non habenti patrimonium, an ordines conferre poſſit, ibid. nu. 22
Epiſcopi eſt proceſſiones indicere, & ordinare. p. 3, c. 6. nu. 142, & ſeqq.
Epiſcopi Cardinales ſex, p. 1, c. 2. nu. 4
Epiſcopi, quomodo eligantur, p. 1, c. 3. nu 1
Epiſcopi, quomodo confirmentur, ibid. nu. 5
Epiſcopi ætas 30. annorum requiritur, ibidem nu. 7
Epiſcopi ſunt parochi parochorum, ibid. nu. 11
Epiſcopi fidei profeſſionem emittere debent, ibidem nu. 16
Epiſcopi, quomodo ordinentur, ibid. nu. 20
Epiſcopi, quando ordinariam juriſdictionem acquirant, ibid. nu. 21
Epiſcopi conſecrari debent intra tres menſes, ibid. nu. 22
Epiſcopi officium, quomodo facile, & difficile. ibid. nu. 27
Epiſcopi munus, in quibus conſiſtat, ibid. nu. 29
Epiſcopi quales eſſe debeant, ibid. nu. 30
Epiſcopi, quomodo ſubditis præeſſe debeant, ibid. nu. 31
Epiſcopi, quomodo Miſſam celebrare teneantur. ibid. nu. 35
Epiſcopi ſuarum diœceſum, & etiam externorum animarum curam habere debent, ibid. nu. 36
Epiſcopi duplicem habent poteſtatem, ordinis, & juriſdictionis, p. 1, c. 4. nu. 1
Epiſcopi titulares non poſſunt aliquem ſine licentia ordinare, ibid. nu. 24
Epiſcopi, quomodo conſecrentur, ibid. nu. 44
Epiſcopi, quæ ſunt ordinis Epiſcopalis aliis demandare non poſſunt, ibid. nu. 48
Epiſcopi, quam juriſdictionem habeant in eccleſiis regularium, p. 1, c. 8. nu. 20
Epiſcopi exempti debent eligere Metropolitanum, p. 1, c. 9. nu. 9
Epiſcopi negligentes intereſſe Concilio provinciali, pœnam incurrunt. ibid. nu. 10
Epiſcopi, an habere poſſint familiam armatam, ibid. nu. 16
Epiſcopi, quòd armatam habeant familiam, Principibus moleſtum eſſe non debet, ibid. nu. 27
Epiſcopi ſunt judices corporum, & animarum. ibid. nu. 29
Epiſcopi tempore belli, peſtis, & penuriæ, quam poteſtatem habeant, ibid. nu. 31
Epiſcopi familia gaudet privilegio fori, p. 1, c. 11. nu. 17
Epiſcopi familia armata, eodem gaudet privilegio, ibid. nu. 18
Epiſcopi locum Apoſtolorum tenent, par. 1, c. 12. nu. 2
Epiſcopi vocantur in partem ſolicitudinis Papæ. p. 1, c. 12. nu. 17
Epiſcopi palatium eccleſiæ immunitate gaudet. p. 1, c. 13. nu. 14

Epi-

Epiſcopi gloria eſt pauperibus ex ſuis redditibus providere, & ſacerdotis maxima ignominia eſt propriis ſtudere divitiis, p.1, c.15. nu.9
Epiſcopi, & alii Prælati, an feuda ad eorum eccleſias devoluta poſſint aliis reinfeudare, ibid. nu.37
Epiſcopi habent ordinariam juriſdictionem in eorum diœceſi, p.2, c.1. nu.13
Epiſcopi ordinariâ auctoritate poſſunt ſynodum convocare, ibid. nu.14
Epiſcopi poſſunt habere familiam armatam. ibid. nu.16
Epiſcopi poſſunt ſæculare brachium invocare. ibidem.
Epiſcopi procuratorem fiſcalem habere poſſunt. ibid. nu.17
Epiſcopi auctoritate ordinaria ſuas ſententias exequi poſſunt, ibid. nu.18
Epiſcopi, quæ curare debeant, p.2, c.1. nu.20
Epiſcopi ſuper quibus cognoſcere poſſint, par. 2, c.2. nu. 50, 51, 65, 66, & 67
Epiſcopi habent juriſdictionem delegatam à lege in pluribus, ibid. nu.58
Epiſcopi, quam in Abbates, & monaſteriorum ſuperiores habeant poteſtatem, ibid. numer.59
Epiſcopi, quando in prædicatores animadvertere poſſint, ibid. nu.61
Epiſcopi, quando poſſint in regulares animadvertere, ibid. nu.63
Epiſcopi, quando poſſint contra regulares cognoſcere, ibid. nu.65
Epiſcopi cognoſcere poſſunt de ſubreptione litterarum, ibid. nu.66
Epiſcopi in collegiatis diſtributiones quotidianas, ſi nullæ fuerint, conſtituere poſſunt, ibid. nu.67
Epiſcopi novas parochias erigere poſſunt, ibidem nu.68
Epiſcopi beneficiorum uniones facere poſſunt, ibid. nu.70
Epiſcopi, quibus coadjutores dare poſſint, ibid. nu.71
Epiſcopi, in beneficiis ſimplicibus, quid poſſint, ibid. nu.73
Epiſcopi, quæ viſitare, & corrigere poſſint, ibid. nu.74
Epiſcopi poſſunt prohibere, quæ in Miſſis celebrandis ſcandaloſè fiunt, ibid. nu.75
Epiſcopi in Notarios officium ſuum perperam exercentes animadvertere poſſunt, ibidem nu.76
Epiſcopi quantam in mores, & ſubditos poteſtatem habeant, ibid. nu.77
Epiſcopi poſſunt procedere contra Protonotarios, & privilegiatos, ibid. nu.78
Epiſcopi, quæ poſſint circa beneficia cognoſcere, ibid. nu.79
Epiſcopi clauſuram monialium exemptarum viſitare poſſunt, ibid. nu.80
Epiſcopi poſſunt officiales ſanctæ Inquiſitionis ad ſolutionem legatorum piorum compellere, ibid. nu.82
Epiſcopi non reſidentes alternativa gaudere non poſſunt, p.2, c.3. nu.4
Epiſcopi, quando abeſſe dicantur, ibidem num.9
Epiſcopi ordinaria auctoritate, quibus beneficia conferre poſſint, ibid. nu.17
Epiſcopi intra ſex menſes parochialium collationes facere tenentur, ibid. nu.58
Epiſcopi conferre poſſunt beneficia vacantia per permutationem, ibid. nu.61
Epiſcopi poſſunt viſitare parochiales ordinis Hieroſolymitani, ibid. nu.105
Epiſcopi, in quas perſonas ordinis Hieroſolymitani juriſdictionem exercere poſſint, ibidem nu.106
Epiſcopi, & alii habent de jure communi facultatem beneficia conferendi, p.2, c.5. nu.2
Epiſcopi poſſunt ſibi caſus reſervare, ibidem nu.48
Epiſcopi, & Legati contra generale Concilium diſpenſare non poſſunt, p.2, c.8. nu.44
Epiſcopi diſpenſare poſſunt ab omnibus votis Papæ non reſervatis, ibid. nu.57
Epiſcopi diſpenſare poſſunt in omnibus caſibus à Papa non vetitis, ibid. nu.59
Epiſcopi à juramentis abſolvere poſſunt, p.2, c.10. nu.18
Epiſcopi Papæ obedientiam, & juramentum præſtant, ibid. nu.19
Epiſcopi Apoſtolorum limina ſingulis trienniis viſitare tenentur, ibid. nu.16
Epiſcopi poſſeſſiones eccleſiarum denuò infeudare non poſſunt, ibid. nu.17
Epiſcopi, fidei profeſſionem à quibus recipere teneantur, ibid. nu.21

Epiſcopi miſſarum celebrandarum numerum reducere poſſunt, p. 2, c. 11. nu. 30
Epiſcopi, an poſſint diſpenſare contra conſtitutionem beneficii, ibid. nu. 35
Epiſcopi diſpenſare non poſſunt ſuper quinque votis, ibid. nu. 54
Epiſcopi, an portionem oblationum habere debeant, p. 1, c. 14. nu. 4
Epiſcopi omnium piarum diſpoſitionum ſunt exequutores, ibid. nu. 19
Epiſcopi jus habent viſitandi confraternitates laicorum, ibid. nu. 22
Epiſcopi reſidere negligentes, quando Papæ ſint renunciandi, p. 3, c. 2. nu. 5
Epiſcopi ultra trimeſtre annis ſingulis abeſſe non poſſunt, ibid. nu. 7
Epiſcopi ultra duos menſes parochos à reſidentia diſpenſare non poſſunt, ibid. nu. 9
Epiſcopi, quæ bona propria teſtamento relinquere poſſint, p. 3, c. 3. nu. 1
Epiſcopi Principibus ſæcularibus inſervire non debent, p. 3, c. 4. nu. 10
Epiſcopi dignitatem ſuam ſervare tenentur, ibidem.
Epiſcopi pro quolibet delicto non debent ſtatim fulminare, p. 3, c. 4. nu. 50
Epiſcopi de ſortilegiis liberè cognoſcere poſſunt, p. 3, c. 5. nu. 17
Epiſcopi ſuſpecti, quomodo canonicè purgentur, p. 3, c. 6. nu. 19
Epiſcopi à pluribus irregularitatibus poſſunt diſpenſare, p. 3, c. 7. nu. 8
Epiſcopi propalationum vigore monitorialium factarum, cauſas aliorum judicum cognoſcere non poſſunt, ib. nu. 20
Epiſcopi contra excommunicatos, & interdictos, quomodo procedere teneantur, ibid. nu. 177
Epiſcopi, qui titulares vocantur, ordinantes ſine Ordinarii licentia pœnam incurrunt, par. 3, c. 8. nu. 16
Epiſcopi aliquem promoventes ad ſacros Ordines ſine titulo, quid præſtare teneantur, p. 4, c. 1. nu. 21
Epiſcopi titulares, quando, & quibus ordines conferre poſſint, p. 3, c. 8. nu. 26
Epiſcopi beneficia curata indignis conferentes, quas pœnas incurrant, ibid. nu. 52
Epiſcopi, & alii ſuperiores, res, & bona Eccleſiarum ſibi vendicantes, ſuſpenſionis pœnam incurrunt, ibid. nu. 58
Epiſcopi limina Apoſtolorum non viſitantes, quando ſint ſuſpenſi, ibid. nu. 56
Epiſcopi, à quibus irregularitatibus poſſint diſpenſare, p. 3, c. 9. nu. 57
Epiſcopo promovendo, quæ qualitates requirantur, p. 1, c. 3. nu. 13
Epiſcopo ſoli ſpectat in ſua Eccleſia deputare prædicatorem, p. 1, c. 8. nu. 7
Epiſcopo contradicente, nullus etiam regularis poteſt prædicare, ibid. nu. 9
Epiſcopo eſt totius diœceſis cura animarum commiſſa, p. 4, c. 2. nu. 10
Epiſcopo magna eſt circumſpectio, & vigilantia neceſſaria, ibid. nu. 23. & ſeq.
Epiſcopo competit Confraternitatum ſtatutum examinare, moderari, corrigere, & approbare, etiam tamquam Sedis Apoſtolicæ delegati, non obſtantibus quibuſcunque, ibid. nu. 38, & nu. 39, & 40
Epiſcopo ſpectat formam eleemoſynam colligendi piis locis præſcribere, ibid. nu. 146
Epiſcoporum auctoritas maxima, præſertim in concernentibus Confraternitates, & pia loca. ibid. nu. 41
Epiſcoporum promovendorum proceſſus, quomodo ſubſcribatur, p. 1, c. 3. nu. 17
Epiſcoporum juriſdictio, quouſque extendatur. ibid. nu. 14
Epiſcoporum appellatione, qui veniant, ibid. nu. 25
Epiſcoporum ordo eſt quadripartitus, ibidem nu. 26
Epiſcoporum cauſæ à Papa cognoſci debent, p. 4. c. 1. nu. 11
Epiſcoporum cauſæ aliquando inferioribus committuntur. ibidem.
Epiſcoporum omnium Ordinarii ſunt Archiepiſcopi, ibid. nu. 12
Epiſcoporum, quale officium circa parochiales. p. 2, c. 3. nu. 62
Epiſcopus ſibi caſus non reſervare poſſe affirmans, anathematis pœnam incurrit, par. 2, c. 5. nu. 49
Epiſcopis monialium cura præcipuè eſt commiſſa, p. 2, c. 1. nu. 35
Epiſcopis competit beneficiorum collatio de jure communi, p. 2, c. 3. nu. 8
Epiſcopis hodie in beneficiorum collatione quæ-

tuor menſes ſpectant, ibid. nu. 2
Epiſcopi vigore alternativæ ſex menſibus facultatem habent conferendi, ibid. nu. 3
Epiſcopis alternativa, quomodo ſit conceſſa. ibid. nu. 5
Epiſcopis, quando oblationes ſint tribuendæ, p. 2, c. 13. nu. 20
Epiſcopis quarta de pluribus debetur, p. 2, c. 14, nu. 20
Epiſcopis debetur quarta de legatis factis Confraternitatibus, ibid. nu. 21
Epiſcopis tenentur adminiſtratores fabricæ rationem reddere. ibid. nu. 24
Epiſcopis, quare quarta legatorum à Confraternitatibus debeatur, ibid. nu. 25
Epiſcopis debetur quarta pars oblationum. ibid. nu. 28
Epiſcopis an quarta decimarum debeatur, ibid. nu. 33
Epiſcopis ſervitus Principum ſæcularium eſt interdicta, p. 3, c. 3. nu. 41. & nu. 10
Epiſcopali ſede vacante, beneficia vacantia ſunt Sedi Apoſtolicæ reſervata, p. 3, c. 5. nu. 10
Epiſcopales eccleſiæ Sedi Apoſtolicæ ſunt reſervatæ, ibid. nu. 9
Epiſcopatus Cardinalium ſex inter præſentes optantur, p. 1, c. 2. nu. 5
Epiſcopatus Foſſanenſis eſt juriſpatronatus, p. 1, c. 3. nu. 2
Epiſcopatus eſt onus angelicis humeris formidandum, ibid. nu. 14
Epiſcopatus, an ſit ordo, ibid. nu. 17
Epiſcopatus, & presbyteratus officium, quàm ſit grave, p. 3, c. 4. nu. 13
Equites Hieroſolymitani gaudent privilegio immunitatis, p. 1, c. 14. nu. 16
Equitum ordinis Hieroſolymitani profeſſio qualiter fiat. ibid.
Eudoviæ Imperatricis genus mortis, p. 1, c. 11. nu. 38
Examen promovendorum ad Epiſcopatus fieri debet, p. 1, c. 3. nu. 11
Examinati, & approbati in concurſu ad parochiales, qui præferendi. p. 3, c. 3. nu. 13
Examinatores ſynodales, quomodo ſint eligendi, ibid. nu. 24, & 25
Examinatorum vota, quomodo ſint explananda, ibid. nu. 35
Examini ſe pro aliis ſupponens, quas pœnas incurrat, p. 3, c. 2. nu. 41
Exceptio excommunicationis, quam vim habeat, p. 1, c. 2. nu. 31
Exceptio firmat regulam in non exceptuatis. p. 2, c. 3. nu. 83
Exceptio grandinis, & aliorum contra penſionarium, quando opponi poſſit, par. 2, cap. 7, nu. 63
Exceptio compenſationis habet vim ſolutionis. ibid. nu. 66
Exceptio non purificatæ conditionis opponi poteſt, ibid. nu. 69
Exceptio ſolutionis penſionis impedit exequutionem, ibid. nu. 62
Exceptio pacti de ulteriùs non petendo, æquipollet exceptioni ſolutionis, ibid. nu. 76
Exceptio excommunicationis in quacunque parte litis opponi poteſt, ibid. nu. 77
Exceptio excommunicationis, etiam coram judice ſæculari, opponi poteſt, ibid. nu. 78
Exceptio juramenti litis deciſivi, tranſactionis juratæ, & legitimæ præſcriptionis contra litteras monitoriales eſt legitima, par. 3, c. 7, nu. 25, 26, & 27
Exceptio defectus clericatus impedit exequutionem litterarum, p. 2, c. 7. nu. 80
Exceptio, tua non intereſt, contra litteras monitoriales eſt legitima, p. 3, c. 7. nu. 28
Exceptionis caſus fortuiti, an renunciari poſſit, p. 1, c. 15. nu. 19
Exceptiones nullitatis, & aliæ, an poſſint executionem retardare, p. 2, c. 7. nu. 15
Excommunicari quis non poteſt, niſi perſonaliter citetur, p. 2, c. 2. nu. 27
Excommunicari non poſſunt capitula, & communitates, p. 2, c. 12. nu. 38
Excommunicari nominatim nemo poteſt, niſi ſervatâ formâ Conc. Trid. p. 3, c. 7. nu. 22
Excommunicari nemo poteſt pro alieno delicto. p. 3, c. 8. nu. 83
Excommunicatio, quando magis contemnatur, quàm formidetur, p. 2, c. 12. nu. 36
Excommunicatio non fertur, niſi ob culpam mortalem, p. 1, c. 4. nu. 45
Excommunicatio pluribus nominibus nuncupatur, p. 3, c. 7. nu. 2
Excommunicatio eſt duplex, major, & minor, ibid. nu. 4
Excommunicatio eſt etiam triplex, juſta, nulla, &

& injuſta, ibid. nu. 5
Excommunicatio, quibus caſibus ſit nulla, ibid. nu. eod.
Excommunicatio, quot modis fieri poſſit injuſta. ibidem.
Excommunicatio, ut juſta ſit, quatuor concurrere debent, ibid. nu. 6
Excommunicatio minor, quomodo incurratur. ibid. nu. 9
Excommunicatio octo caſibus à jure infertur. ibid. nu. 10
Excommunicatio in cauſis judicialibus, quomodo ſit promulganda, ibid. nu. 12
Excommunicatio contra non ſumentes tempore paſchali ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum, quando promulgari poſſit, ibid. nu. 16
Excommunicatio, an ſit legitimè promulgata, ad judicem eccleſiaſticum cognitio ſpectat. ibid. nu. 72
Excommunicatio incurſa propter abſolutionem conceſſam ſine facultate abſolvendi ab excommunicatione, hodie eſt Papæ reſervata. ibid. nu. 169
Excommunicatio in civitates, & capitula non infligitur, p. 3, c. 8. nu. 86
Excommunicatio in civitates, & capitula non corpus, p. 4, c. 3. nu. 2
Excommunicatio non infligitur in irrationalia. ibid. nu. 3
Excommunicatio infertur ob peccatum mortale, ibid. nu. 4
Excommunicatio non fertur in eo, qui delinquere non poteſt, cum ſit rationis expers, ibid. nu. eod.
Excommunicatio, ut ſit juſta, quatuor concurrere debent, ibid. nu. 15
Excommunicatio, quando ſit ipſo jure nulla. ibid. nu. 16, & ſeq.
Excommunicatio non fertur in ignorantem. ibid. nu. 18
Excommunicatio levibus de cauſis non eſt incutienda, ibid. nu. 45
Excommunicationis ſententiam injuſtè proferens, multipliciter punitur, p. 3, c. 7. nu. 7
Excommunicationis gladius eſt valdè ſalutaris, ibid. nu. 11
Excommunicationis ſententiam in Bulla Cœnæ Dom. contentam, plura perſonarum genera incidunt, ibid. nu. 31
Excommunicationis ſententiam, qui imponentes nova pedagia, & gabellas incurrant. ibid. nu. 39
Excommunicationis pœnam incurrunt vexantes in curia Romana commorantes, accedentesque ad eam, ſeu ab ea recedentes, ibidem nu. 44
Excommunicationis, aliasque graves pœnas incurrunt offendentes S. R. E. Cardinales, & alios Prælatos, ibid. nu. 48
Excommunicationis ſententiam incurrunt abſolventes ab excommunicatione in Bulla Cœnæ Dom. ſine facultate, ibid. nu. 168
Excommunicationis pœnam incurrunt percutientes ad Romanam curiam pro eorum negotiis recurrentes, advocatoſque, procuratores, & judices, ibid. nu. 49
Excommunicationis ſententiam incurrunt judices ſæculares pluribus de cauſis, par. 2, c. 13. nu. 52
Excommunicationis pœnam incurrunt judices ſæculares, qui faciunt revocare inhibitiones eccleſiaſticas, ibid. nu. 53
Excommunicationis pœnam incidunt, qui laicali poteſtate in odium clericorum eorum conſanguineos lædunt, ibid. nu. 58
Excommunicationis ſententiam incurrunt facientes contra libertatem eccleſiaſticam, ibid. nu. 74
Excommunicationis ſententiam incurrunt impedientes judices eccleſiaſticos ordinarios in eorum juriſdictione, ibid. nu. 85
Excommunicationis ſententiam incurrunt præſtantes auxilium, favorem, & conſilium contra juriſdictionem eccleſiaſticam, ibidem nu. 86
Excommunicationis ſententiam incurrunt uſurpantes jura eccleſiaſtica, ibid. nu. 103
Excommunicationis ſententiam incurrunt præſtantes auxilium imponentibus onera bonis eccleſiaſticis, ibid. nu. 114, & n. 132
Excommunicationis pœnam incurrunt, qui directè à clericis onera exigere præſumunt, ibid. nu. 118
Excommunicationis pœnam incurrunt onerantes colonos eccleſiaſticorum bonorum, ibid. nu. 1 9
Excommunicationis ſententia in atrocioribus incur-

incurritur, etiam effectu non ſequuto, ibidem nu. 148
Excommunicationis monitio canonica quomodo præmitti debeat, ibid. nu. 106, & 107
Excommunicationes ad finem revelationis auctoritate ordinaria, à quibus poſſint promulgari, ibid. nu. 17
Excommunicationes ad finem revelationis, quando à Sede Apoſtolica ſint impetrandæ. ibid. nu. 19
Excommunicationes graviores in Bulla Cœnæ Domini continentur, ibid. nu. 30
Excommunicationes in Bull. Cœn. Dom. contentæ, ſunt Papæ reſervatæ, ibid. nu. 162
Excommunicationes a jure, vel ab homine latæ, inter ſe differunt, ibid. nu. 159
Excommunicationes Bullæ Cœn. Dom. ſunt à jure latæ, ibid. nu. 160
Excommunicationes à jure latas incurrentes in notoriis, nullâ monitione præmiſsâ, illas incurriſſe, declarari poſſunt, ibid. nu. 161
Excommunicatione nulla major pœna in Eccleſia Dei reperitur, p. 1, c. 9. nu. 23, 35. & p. 1, c. 5. nu. 1
Excommunicatus ſpoliatus non reſtituitur, p. 2, c. 2. nu. 15
Excommunicatus reſcriptum impetrare non poteſt, ibid. nu. 32
Excommunicatus abſolutus ad jura perdita reſtituitur, ibid. nu. 34
Excommunicatus non lucratur fructus beneficiorum, p. 2, c. 4. nu. 67
Excommunicatus, qui non poteſt per ſe, nec per alium ad ſui utilitatem agere poteſt, ibid. nu. 68
Excommunicatus, & publicè declaratus eſt à judice à limine judicii repellendus, par. 2, c. 7. nu. 79
Excommunicatus majori excommunicatione ſuſpenſus, vel interdictus celebrans, depoſitionis pœnam incurrit, p. 3, c. 4. nu. 61
Excommunicatus in Bull. Cœn. Dom. & proceſſatus, quando abſolvi poſſit, p. 2, c. 6. nu. 165
Excommunicatus ordines ſuſcipiens, eſt deponendus, p. 3, c. 8. nu. 45
Excommunicatus eſt incapax beneficiorum. p. 3, c. 7. nu. 96
Excommunicati gaudent immunitate eccleſiaſtica, p. 1, c. 13. nu. 29
Excommunicati ſunt, qui res eccleſiæ alienant. p. 1, c. 15. nu. 44
Excommunicati ad beneficia ſunt inhabiles, p. 2, c. 2. nu. 25
Excommunicati non admittuntur ad agendum, ibid. nu. 25
Excommunicati, quando ſint evitandi, par. 3, c. 7. nu. 64
Excommunicati ſunt, qui in cauſis capitalibus contra clericos ſe interponunt, ibid. nu. 135
Excommunicato clerico proventus ſunt ſubtrahendi. p. 3, c. 3. nu. 111
Excommunicatis, ſeu Judæis, litteræ monitoriales concedi non poſſunt, ibid. nu. 29
Exempti, etiam regulares, quando ab Ordinariis locorum corrigi, & puniri poſſint, p. 1, c. 5. nu. 34
Exempti, à quibus clerici dicantur, par. 1, c. 14. nu. 8
Exempti, an ſint fructus monialibus pro alimentis aſſignati, p. 2, c. 13. nu. 87
Exempti ad quartam Epiſcopo perſolvendam non tenentur, p. 2, c. 14. nu. 30
Exemptæ à decimis Papalibus moniales, quæ ſint, p. 2, c. 2. nu. 85
Exemptæ pro quibus redditibus moniales exiſtant, ibid. nu. 86
Exemptio Societati Jeſu conceſſa, an fuerit revocata, ibid. nu. 78
Exemptio competen. bonis eccleſiaſticis eſt realis, p. 3, c. 7. nu. 120
Exemptionis natura qualis ſit, par. 2, cap. 12, nu. 68
Exemptionis privilegium Societati Jeſu conceſſum, quos comprehendat, ibid. nu. 75
Exemptionis privilegium Societati Jeſu conceſſum, etiam extenditur ad bona acquirenda. ibid. nu. 74
Exequiæ defunctorum in Italia, quomodo fiunt. p. 4, c. 1. nu. 54
Exequtio qualiter fieri debeat in captura illius, qui ad eccleſiam confugit, p. 1, c. 13. nu. 33
Exequtio in beneficialibus duobus caſibus retardari poteſt, p. 2, c. 2. nu. 21
Exequtio litterarum reſervationis penſionum quibus committatur, p. 2. c. 7. nu. 60
Exequtio in cauſis judicialibus, quomodo fieri debeat. p. 2, c. 12. nu. 34
Exequtio contra duos, in forma Cameræ Apoſtolicæ

ſtolicæ obligatos, ſi alter non ſit ſolvendo, quomodo fieri poſſit, p.3, c.7. nu.15
Exequtionem paratam, quæ penſiones non habeant, p.2, c.7. nu.34
Exequutionem paratam, quæ penſiones habet, ibid. nu.35
Exequutor nunquam in beneficialibus intelligitur merè deputatus, p.2, c.2. nu.20
Exequtor litterarum in forma brevis, quomodo procedere debeat, ibid. nu.26
Exequtor deputatus cum poteſtate excommunicationem nunciandi, quid ſervare teneatur, p.3, c.7. nu.14
Expreſſam profeſſionem dæmonibus facientes, quem cultum illis exhibeant, p.3, c.5. nu.6
Expreſſa an includantur in materia diſpenſabili, & quæ ex propria ſignificatione, lata ſumpto vocabulo, includantur, p.4, c.2. nu.110
Extenſio in legibus correctoriis licita non eſt. p.2, c.3. nu.22
Extenſio ſtatuti non fit, niſi per ſuperiorem, p.4, c.2. nu.108
Extenſio ſtatuti non fit de perſona in perſonam, ibid. nu.109
Extrahi ab eccleſia exempta nullus delinquens debet in caſibus permiſſis, niſi de licentia Epiſcopi, vel alterius Officialis, p.1, c.13. nu.7
Extracti ab Eccleſia in caſibus permiſſis, detineri debent in carceribus Eccleſiæ, donec Epiſcopus de delinquentis delicto cognoverit, ibid. nu.18
Extravagans, ambitioſæ, quid contineat, & adque extendatur, p.1, c.15. nu.2, 4, & 5
Extraordinaria onera, quæ Ordinariis, & merè realibus æquiparentur, p.1, c.16. nu.74
Ezechias Rex laudatur, quòd ſerpentem æneum deſtruxerit, p.4, c.2. nu.130

F

Facultas beneficia conferendi ſub generalitate verborum non comprehenditur, par. 1, c.10. nu.14
Facultas Vicario generali, quæ, & qualis eſſe, & ad quæ extendi debeat, ibidem nu. 15, & ſeq.
Facultates Nunciorum non extenduntur ad collationem beneficiorum in Cathedralibus exiſtentium, p.1, c.2. nu.24
Falſariorum nomine, qui comprehendantur, p.3, c.7. nu.41
Falſificantes litteras Apoſtolicas, quam pœnam incurrant, ibid. nu.40
Familia Epiſcopi gaudet privilegio fori, p.1, c.11. nu.17
Familia armata Epiſcopi gaudet etiam privilegio fori, ibid. nu.18
Familia Epiſcopi in viſitatione nihil accipere poteſt, p.2, c.16. nu.33
Familiæ appellatione, qui veniant, par. 1, c.11. nu.18
Familiam armatam Epiſcopi habere poſſunt, p.2, c.1. nu.16
Federici Secundi Imperatoris, & Anaſtaſii ſemen divino judicio extinctum, p.4, c.1. nu.140
Federicus Secundus Imperator contra Sarracenos crucis vexillum ſuſtulit, p.4, c.2. nu.160
Ferrariæ Dux Alphonſus petiit, inveſtituram ducatus in aliam perſonam prorogari, p.1, c.15. nu.13
Ferrariæ ducatus Dux Mutinæ poſſeſſionem accepit, ibid. nu.26
Feriis in honorem Dei indictis, an renunciari poſſit, p.2, c.1. nu.27
Feriatis diebus, an juramenta admitti, & ſententiæ ferri poſſint, ibid. nu.28
Feſtorum dierum celebratio omni veneratione obſervari debet, ibid. nu.26
Feſtorum dierum violatio eſt miſti fori, ibidem nu.29
Feſtorum dierum celebratio cadit ſub tertio præcepto decalogi, ibid. nu.31
Feſtorum dierum obſervatio ex cauſæ poterit diſpenſari, & a quibus, ibid. nu.32
Feſtos dies non colentes, ſunt puniendi, ibidem nu.26
Feſtos dies obſervandi præceptum partim morale, & partim ceremoniale, ibid. nu.31
Feudum regulariter ad deſcendentes tranſit, p.2, c.3. nu.86
Feudum regulariter non venit in reſtitutionem fideicommiſſi univerſalis, ibid. nu.87
Feudum, quando ad hæredes tranſeat, ibidem nu.88
Feudi caducitas, quando declaretur, p.1, c.15. nu.40
Feudi alienatio prohibita, quid declaret, ibidem nu.22

Feudo

Fendo non ſuccedit, qui in inveſtituris non eſt comprehenſus, ibid. nu. 28
Feuda, quæ, & quando reinfeudari non poſſint, ibid. nu. 38
Feudalia prædia, vel emphiteutica eccleſiaſtica, quando devolvuntur, quid obſervandum. ibid. nu. 42
Fictus Canonicus, quis dicatur, par. 4, c. 3. nu. 60
Ficulnea, & alia à Domino maledicta, ibidem nu. 21
Ficulneæ maledictio habet ſenſum allegoricum in pœnam peccati, ibid. nu. 22
Fidejuſſio præſtita à marito, quomodo intelligenda, p. 2, c. 9. nu. 130
Fidei profeſſio ab Epiſcopis promovendis eſt emittenda, p. 1, c. 1. nu. 6
Fidei profeſſionem doctorandi emittere tenentur, p. 2, c. 10. nu. 21
Fidei profeſſionis forma, quæ ſit, par. 2, c. 10. nu. 23
Fidei profeſſionem ad Cathedrales aſſumendi emittere tenentur, ibid. nu. 24
Fidei profeſſio, à quibus intra duos menſes præſtari debet, ibid. nu. 25
Fidelitatis juramentum Prælati Papæ præſtare tenentur, p. 3, c. 7. nu. 76
Fieri poſſunt per procuratorem, quæ quis per ſeipſum facere poteſt, p. 2, c. 9. nu. 67
Filius eſt argumentum ambulans ſuper terram de incontinentia patris, p. 1, c. 3. nu. 40
Filii in eccleſiis parentum beneficia obtinere non poſſunt, ibid. nu. 41
Filii presbyterorum ex fornicatione ad beneficia non admittuntur, p. 3, c. 1 nu. 40
Filios, vel nepotes ex filio habens, non eſt Epiſcopus eligendus, p. 1, c. 3. nu. 38
Fines parochialium, ubi ſunt indiviſi, dividi debent, p. 1, c. 1. nu. 29
Finalem cauſam prooemium indicat, par. 2, c. 4. nu. 50
Fiſcalem procuratorem Epiſcopi habere poſſunt, p. 1, c. 2. nu. 17
Fiſcus nunquam moritur, p. 3, c. 4. nu. 77
Fletus non eſt honor mortuo, ſed hymni, pſalmi, & vita optima, p. 4, c. 2. nu. 61. & ſeqq.
Fœmina non amittit lucrum, etiamſi contra ſtatutum forenſe nupſerit, p. 4, c. 1. nu. 136
Fœmina quandoque eſt capax feudi, p. 2, c. 10 nu. 19
Forma juramenti præſtandi per Prælatos, quæ. p. 1, c. 15. nu. 65
Forma a lege data non ſervata, corruit actus. p. 2, c. 4. nu. 21
Forma certa data à jure, vel ab homine, paria ſunt agere directè contrà, vel citrà, ibidem nu. 23
Forma non ſervata in alienatione rei eccleſiaſticæ, omnia reſcinduntur, ibid. nu. 24
Forma juris non ſervata, quando reddat matris teſtamentum nullum, par. 2, cap. 4. nu. 26
Forma coadjutoriæ eſt ſemper conſideranda, ibid. nu. 64
Formæ defectus major eſt, quàm defectus materiæ, ibid. nu. 22
Fornicarii regnum Dei non poſſidebunt, par. 3, c. 4. nu. 28
Fornicatores publici ab officio ſunt ſuſpendendi, p. 3, c. 8. nu. 66
Fornicatione alterius conjugum divortium permittitur, p. 2, c. 9. nu. 115
Fornicatione ſimplici, an clericus ſit deponendus, p. 3, c. 4. nu. 28
Foſſanenſis Epiſcopatus eſt juriſpatronatus Ducis Sabaudiæ, p. 1, c. 3. nu. 2
Forus ſæcularis, à foro pœnitentiali quomodo differat, p. 3, c. 7. nu. 179
Francorum Rex à Papa fuit coronatus, p. 1, c. 1. nu. 30
Francorum proceres, Imperio vacante, Regem elegerunt, ibid. nu. 42
Francorum proceres, regno vacante, Regem elegerunt, ibid. nu. eod.
Frater Ordinis Capucinorum dux exercitus effectus, p. 2, c. 2. nu. 64
Fratres Humiliatorum extincti, an comprehendantur ſub Conſtitutionibus de Apoſtatis. p. 3, c. 3. nu. 55
Fratres Ordinis Humiliatorum, an de bonis acquiſitis diſponere poſſint, ibid. nu. 57
Fratres mendicantes non poſſunt vigore privilegiorum abſolvere à caſibus Epiſcopo reſervatis, nec alii regulares, p. 4, c. 2. nu. 160
Fratrum Humiliatorum bona, quando ad cameram ſpectent, p. 3, c. 3. nu. 58

Fratribus Religionis Hieroſolymitanæ Magnus Magiſter, & conventus regulariter Commendas conferunt, p.1, c.3. nu.90
Fratribus Humiliatorum, quæ alimenta fuerint reſervata, p. 3, c.3. nu. 53
Fructus, aut emolumenta beneficiorum uſurpans eſt excommunicatus, p. 2, c. 4. nu. 67. & p. 2, c. 6. nu. 16
Fructus aſſignati monialibus pro alimentis, an ſint à decimis exempti, p.2, c. 12. nu.87
Fructus canonicatuum pro traditione poſſeſſionis, quando dimidia fabricæ, vel ſacriſtiæ debeatur, p.3, c.1. nu. 4
Fructus canonicatuum pro poſſeſſione tradenda indebitè percipientes, quam pœnam incurrant, ibid. nu. 5
Fructus canonicatuum ex conſuetudine hæredibus ſpectare poſſunt, ibid. nu. 6
Fructus beneficiorum indebitè percipiens, pœnam inhabilitatis incurrit, ibid. nu. 15
Fructus qui fabricæ eccleſiæ ſint applicandi, p.3, c.3. nu.16
Fructus beneficiorum, qui ſub ſpolium cadant. ibid. nu.42
Fructus beneficiorum non reſervatorum, an cadant in ſpolium, ibid. nu. 43
Fructus beneficiorum juriſpatronatus non cadunt in ſpolium, ibid. nu. 45
Fructus beneficiorum ad collationem Ordinariorum, an cadunt ſub ſpolio, ibid. nu. 46
Fructum prædii cenſus non debet excedere, p. 2, c. 15. nu. 59
Fugiens ad eccleſiam, ſi inde fuerit violenter extractus, reſtitui debet, p.1, c.13. nu. 13
Fundus ſterilis eccleſiæ, quando in emphiteuſim dari poſſit, p.1, c. 15. nu 8
Fundum, cum pupillo indiviſum poſſidens, privilegio pupilli gaudet, p. 2, c. 3. nu.47
Funeralis quarta de quibus debeatur, par 2, c.4. nu. 12
Funeralium quarta, quando parochiali eccleſiæ debeatur, p. 1, c. 14. nu.1
Furioſus matrimonium contrahere non poteſt. p.2, c.9. nu.99
Furioſi matrimonia, & contractus quando valeant, ibid. nu. 100
Fures, & latrones pro furtis non incidunt in Bull. Cœn. Dom. p.3, c.7. nu. 104

G

Gentiles ob templorum violationem gravia flagella paſſi ſunt, p.1, c.13. nu.35
Geſta ante purificatam conditionem nihil valent, p. 1, c. 7. nu. 12
Gioioſæ Ducis mors in prælio, p.2, c.2. nu.61
Gloria Epiſcopi eſt pauperibus providere, & ignominia ſacerdotis eſt, propriis ſtudere divitiis. p.1, c.15. nu. 10
Gratia per ſubreptionem obtenta, ipſo facto eſt nulla, p. 1, c. 2. nu. 9
Gratia Apoſtolica, quando approbat pacta contra juris diſpoſitionem appoſita in inſtrumento, & in litteris Apoſtolicis minimè expreſſa. p. 4, c. 1. nu. 59
Gratia, à Sede Apoſtolica obtenta, pluribus cauſis redditur nulla, p.4, c.2. nu. 10, & 11
Gratiæ novæ infuſio, quando non requiratur. p. 1, c. 5. nu. 16
Gravatus in uno, in alio debet relevari, par. 2, c. 6. nu. 57
Gregorius Papa XIV. indulta ſuper abducendis ab eccleſia delinquentibus moderatus fuit. p. 1, c. 13. nu. 15
Gregorius Papa VII. Sacramento Euchariſtiæ ſe purgavit, p. 3, c. 6. nu. 25

H.

Habilitas ſuperveniens nihil operatur, par. 2, c. 7. nu. 18
Habilitas certarum perſonarum non extenditur ad perſonas inhabiles, p.4, c.2. nu.177
Hæres beneficiarii non eſt poſſeſſione privandus, p. 3, c. 3. nu. 25
Hæreſis quid ſit, p.3, c. 6. nu. 1
Hæreſis crimen, eſt merè eccleſiaſticum, ibidem nu. 2
Hæreſis vera eſt invocatio dæmonum ad ſciendum futura, ibid. nu. 5
Hæreſis criminis gravitas, quomodo conſideretur, ibid. nu. 13
Hæreſis ſuſpicio eſt triplex, levis, vehemens, & maxima, ibid. nu. 14
Hæreſis exceptio obſtat clerico beneficiato ſpoliato, ne reſtituatur, ibid. nu. 51

Hære-

Hæreſes prædicanti concio eſt prohibenda, par.1, c.8. nu.11
Hæreticus, quis dicatur, p.3, c.6. nu.3
Hæreticus an efficiatur imagines baptizans, & alia ſimilia committens, ibid. nu.4
Hæreticus, ut quis ſit, quæ requirantur, ibidem nu.6
Hæreticus pluribus de cauſis quis efficitur, ibidem. nu.8
Hæreticus ab Epiſcopo, vel Inquiſitore, ſine ſpeciali facultate abſolvi non poteſt, ibid. nu.46
Hæreticus ſacerdos, qua pœna plectatur, ibidem nu.49
Hæreticus beneficiatus poſt commiſſum delictum beneficio renunciare non poteſt, ibidem nu.53
Hæreticus, ultrà pœnam mortis, alias pœnas incurrit, ibid nu.60
Hæretici non relapſi reſipiſcentes, ad miſericordiam & abjurationem ſunt admittendi, ibid. nu.45
Hæretici recuſantes redire ad agendam pœnitentiam, quâ pœnâ ſint plectendi, ibid. nu.48
Hæretici ad eccleſiam redeuntes bona recuperant, ibid. nu.54
Hæretici relapſi, quâ pœnâ puniantur, ibidem nu.58
Hæretici, & ſchiſmatici cum diabolo, & angelis ejus æterni ignis incendium participabunt. ibid. nu.59
Hæreticis, & eorum fautoribus non ſunt committenda officia, p.4, c.4. nu.38
Hæretici pejores ſunt Judæis. ibid.
Hæreticis non licet ſynagogas, & ſimilia loca conſtituere, ibid. nu.53
Hæreticorum beneficia ipſo Jure vacant. par.3, c.6. nu.52
Hæreticorum clericorum bona, quomodo diſtribuantur, ibid. nu.55
Hæreticorum mos eſt, bona multa docere, ut falſa faciliùs perſuadeant, ibid. nu.62
Hæreticorum libros legentes, habentesvè, quam pœnam incurrant, ibid. nu.63
Hæreticorum memoria damnatur, eorumq; filii plura patiuntur, ibid. nu.64
Hæreticos ſcienter receptans, viſitans, aut aſſocians, in violentam ſuſpicionem incidit, ibidem. nu.34
Heliodorus temeritatis ſuæ pœnam ſuſtinuit. p.1, c.13. nu.38
Henrici Angliæ Regis ſcelera, & ſupplicia. par.1, c.11. nu.42
Hieroſolymitani equites gaudent privilegio immunitatis, p.1, c.14. nu.16
Hieroſolymitani milites tacitè profeſſionem emittunt. p.2, c.1. nu.37
Hieroſolymitani milites in habitus ſuſceptione, ex tenore ſtatutorum profitentur ibidem
Hieroſolymitani milites in cauſis judicialibus trahunt, & non trahuntur, p.2, c.15. nu.41
Hieroſolymitanæ religionis beneficia presbyteri ſæculares obtinere non poſſunt, ibid. nu.95
Hieroſolymitanæ religionis parochiales ab Ordinariis poſſunt viſitari. p.2, c.16. nu.3
Hieroſolymitanæ religionis beneficia in iis, quæ Sacramentorum adminiſtrationem concernunt, poſſunt viſitari, ibid. nu.27
Hiſtriones ſunt infames. p.3, c.4. nu.16
Homicidium committens cum moderamine inculpatæ tutelæ, an incurrat irregularitatem. p.3, c.9. nu.29
Homicidium ad defenſionem commiſſum penitùs occultum, non facit hominem irregularem. ibid. nu.40
Homicidium, quo irregularitas contrahitur, eſt duplex, voluntarium, & caſuale, ibidem nu.42
Homini omnia ſubjiciuntur, p.4, c.1. nu.123
Hominis gratiâ omnia ſunt conſtituta, ibidem nu.121
Hominis vita eſt inæſtimabilis, ibid. nu.124
Homo eſt digniſſimus creaturarum, ibid. nu.122
Homo eſt omnium rerum forma, ibid. nu.124
Homo in malum pronus, p.4, c.2. nu.25
Honeſtatis publicæ impedimentum oritur ex matrimonio rato, p.2, c.9. nu.93
Honeſtatis impedimentum primum gradum excedit, ibid. nu.95
Honorius Imperator, ne quis ab eccleſia extraheretur, lege ſingulari prohibuit, par.1, cap.13. nu.41
Horæ canonicæ ſunt ſeptem, ſicut ſeptem ſunt dona Spiritus Sancti. p.3, c.4. nu.89
Horas recitare omittens ex oblivione, non peccat mortaliter, ibid. nu.69
Horas cànonicas non recitans, pro rata omiſſionis, fructuum partem amittit, ibidem nu.84

Horas canonicas officii B. Mariæ penſionarii recitare tenentur, ibid. nu. 90
Hoſpitalia gaudent immunitate eccleſiarum, p. 1, c. 13. nu. 8
Hoſpitalia non comprehenduntur ſub reſervationibus, p. 2, c. 3. nu. 81
Hiſpaniarum Rex regnum Portugalliæ acquiſivit, p. 2, c. 11. nu. 60

I

IDololatriam, & hæreſim manifeſtam, quæ ſortilegia ſapiant, p. 3, c. 5. nu. 10
Idoneitas proviſi de beneficio, quando ſit probanda, p. 1, c. 7. nu. 20
JESU Chriſti patrimonium ſunt bona eccleſiaſtica, p. 1, c. 9. nu. 34
Jeſuitæ à caſibus Ordinario reſervatis nequeunt abſolvere, p. 4, c. 2. nu. 160
Illegitimus ordinibus ſacris initiatus, ſuſpenſionis pœna innodatur, p. 3, c. 8. nu. 40
Illegitimi, etiam legitimati, ad Cardinalatum ſunt inhabiles, p. 1, c. 2. nu. 14
Illegitimi ad Epiſcopatum ſunt inhabiles, niſi à Papa ſpeciali privilegio diſpenſentur, p. 1, c. 3. nu. 8
Illegitimi, criminoſi, & multo ære alieno gravati, à ſolo Papa diſpenſari poſſunt, ut in religionem recipiantur, p. 2, c. 8. nu. 38
Illegitimi ad minores Ordines ab Epiſcopo diſpenſari poſſunt, ibid. nu. 54
Illegitimi, de quibus bonis ſint incapaces, par. 2, c. 9. nu. 29
Illegitimi, ut plurimùm paternæ incontinentiæ ſunt imitatores, p. 3, c. 9. nu. 13
Illegitimi per ſubſequens matrimonium habilitantur, ibid. nu. 14
Illegitimè conceſſum pro non conceſſo habetur, p. 2, c. 6. nu. 28
Illitteratus ad ordines promotus eſt ſuſpenſus. p. 3, c. 8. nu. 42
Illitteratus eſt incapax dignitatis, ibid. nu. 43
Illitterati in Eccleſia Dei non placent, par. 2, c. 2. nu. 72
Illitteratis, & imperitis ab Epiſcopo dantur coadjutores, ibid. nu. 71
Imago Deiparæ Virginis miranda operatur. p. 4, c. 3. nu. 34
Imagines baptizare, & ſimilia facere, an faciant hominem hæreticum, p. 3, c. 6. nu. 4
Immemorabilis poſſeſſio, quando expreſſe probanda, p. 2, c. 6. nu. 8
Immemorabile tempus, quod dicatur, ibid. nu. 5
Immunitas clericorum naturalem habet æquitatem. p. 1, c. 14. nu. 9
Immunitas alicui conceſſa, quouſque extendatur, ibid. nu. 29
Immunitas eſt realis in bonis eccleſiæ, par. 4, c. 1. nu. 105.
Immunitate gaudent laici in emphiteuſim bona eccleſiæ poſſidentes, ibid. nu. 104
Immunitas tranſit ad emphiteutam eccleſiæ, ibid. nu. 106
Immunitas prædii competit etiam pro melioramentis, & acceſſorio, ibid. nu. 94. & 95
& quid in emphiteuſi laicali. ibid. n. ſeqq.
Immunitas eccleſiaſtica eſt juri naturali, & divino conformis, p. 3, c. 7. nu. 116
Immunitas eccleſiaſtica, an ſit de jure divino, vel canonico, ibid. nu. 138
Immunitas eccleſiaſtica communi opinione eſt de jure divino, ibid. nu. 40
Immunitatis privilegio clerici, & eorum bona gaudent jure divino, & humano, par. 1, c. 14. nu. 4
Immunitate donavit Pharao ſacerdotes, & eorum bona, ibid. nu. 2
Immunitate gaudent clericorum coloni, ibidem nu. 6
Immunitate gaudent equites Hieroſolymitani, ibid. nu. 16
Impediens auxilio poteſtatis ſæcularis, quo minus quis citetur, habetur pro citato, p. 3, c. 7. nu. 102
Impedimentum habentibus, quando diſpenſatio non ſuffragetur. p. 2, c. 8. nu. 46
Impedimentum publicæ honeſtatis cum mentecapta, an contrahatur, p. 2. c. 9. nu. 90
Impedimentum affinitatis non inducitur ex matrimonio rato, & non conſummato, ibidem nu. 94
Impedimentum publicæ honeſtatis oritur ex matrimonio rato, & non conſummato, ibid. nu. 93
Impedimentum honeſtatis, quod primum gradum non excedit, quale, ibid. nu. 95
Impedimentum ex ſolùm rato matrimonio proveniens, publicæ honeſtatis, appellatur, ibidem nu. 97

Impedimento publicæ honeſtatis, quod primum gradum non excedit, Papa ſolus diſpenſare poteſt, p.2, c.8. nu. 40
Impedimento affinitatis ex fornicatione inducto, quod uſque ad ſecundum gradum impedit, ſolus Papa diſpenſare poteſt, ibid. nu. 41
Impedimento cognationis ſpiritualis Papa ſolus diſpenſationem concedere poteſt, ibid. nu. 42
Impenſæ ad ædificationem, vel ornatum Eccleſiarum, ad quos ſpectent, p.3, c. 8. nu. 46
Imperator Papam judicare non poteſt, par. 1, c. 1. nu. 11
Imperator Conſtantinus, ab Irene matre oculis, & vitâ privatus, ibid. nu. 15
Imperator Ludovicus à Papa coronatur, ibid. nu. 36
Imperator Ludovicus II. à Papa coronatur, ibid. nu. 30
Imperator creatus fuit Carolus Craſſus, ibid. nu. 31
Imperator Guido coronatur, ibid. nu. 32
Imperator Lambertus fuit coronatus, ibidem nu. 33
Imperator Ludovicus Quartus inungitur, ibid. nu. 36
Imperator Lambertus inungitur, ibid. nu. 37
Imperator Lambertus proditoriè occiſus, ibidem nu. 38
Imperator Berengarius inungitur. ibid. nu. 39
Imperator Berengarius à ſuis occiditur, ibid. nu. 40
Imperator electioni Epiſcoporum intereſſe non debet, p. 1, c.11. nu. 22
Imperator Honorius Arcadium fratrem graviter reprehendit, ibid. nu. 22
Imperator Arcadius ſupplex pœnitentiæ ſuæ fidem Pontifici fecit, ibid. nu. 28
Imperatoris conſenſus in electione Papæ minimè expectandus, p.1, c. 1. nu. 30
Imperatoris Guidonis, & Arnulphi Regis mors. ibid. nu. 35
Imperatoris Arcadii intempeſtiva mors, par. 1, c. 11. nu. 41
Imperatoris Theodoſii humilitas in Eccleſia. par. 2, c.16. nu. 80
Imperatoris gloria, in quo ſit ſita, par. 4, c. nu. 18
Imperatores, & Reges privilegiis ſuis renunciarunt, p. 1, c. 1. nu. 19
Imperatores, & Reges, quæ Romano Pontifici præſtare teneantur, ibid. nu. 20
Imperatores Conſtantinus, & Valentinianus quantum ſacerdotibus tribuerint, par. 1, c. 11, nu. 20
Imperatores, & alii Principes Eccleſiarum, & clericorum immunitatem gravantes, graves pœnas incurrunt, p.1. c.14. nu. 5
Imperatorum, & Regum leges an comprehendant clericos, p. 1, c.14. nu. 19
Imperatoribus, quæ privilegia à Pontificibus conceſſa, p.1, c.1. nu. 7
Imperatricis Eudoxiæ mortis genus, par 1, c.11. nu. 38
Imperium eſt origo potentiæ omnium Regum. ibid. nu. 10
Imperium à Græcis translatum fuit ad Germanos, ibid. nu. 16. & par. 1, nu. 23
Imperium ad Francos transfertur. par. 1, c. 1. nu. 25
Imperium à Græcis ad Francos translatum, ibid. nu. 26
Imperium ſtat, & ruit ſacerdotum precibus, p. 1. c. 11. nu. 33
Imperium, quibus fulcitur, ac muniatur, par. 1, c. 14. nu. 9
Imperii Electores ſeptem Papa conſtituit, par. 1. c. 1. nu. 25
Imperii Principes Romanam Eccleſiam ſuperiorem recognoſcunt, ibid. nu. 7
Imperii Principes ſunt Romanæ Eccleſiæ auctoritate ſuffulti, ibid. nu. 18
Imperii Principe, tam Eccleſiam, quàm Imperium confovere tenentur, ibid. nu. 19
Imperio, & oculis à Berengario Ludovicus IV privatus fuit, p.1, c.1. nu 37
Imperio vacante, Francorum proceres Regem elegerunt, ibid. nu 71
Imperio, ac Regnis Federicus Secundus à Papa privatus fuit, ibid. nu. 47
Imperiales leges, quando clericos ligent, par. 1, c. 14. nu. 19
Imperiales leges eccleſiaſticæ juriſdictioni repugnantes, non ligant clericos, ibid. nu. 10
Impetratis beneficiis litigioſis, quomodo ſit procedendum, p.2, c.4. nu. 35
Impetrationes beneficiorum vacantium ob non publicationem, quomodo fieri debeant, ibid. nu. 34

Impoſ-

Impoſſibiles, turpesque conditiones, favore matrimonii, pro non adjectis habentur, p.2, c.10. nu.108
Impoſſibilitati difficultas æquiparatur, p.1, c.11, nu.10
Impotentia naturalis, quæ ſit, p.1, c.7. nu.102
Impotentia accidentalis, quæ dicatur, ibidem nu.103
Impotentia propter maleficium, quando matrimonium dirimat, ibid. nu.104
Impotentia, & frigiditas ad effectum diſſolutionis matrimonii, quomodo probetur, ibid. nu.106
Impotentiam utrique conjugi confitenti minimè eſt tredendum, p.3, c.4. nu.107
Impuberes plures filios procrearunt, par. 2, c.9. nu.31
Impuberes, quando validè vovere poſſint, par.1, c 11. nu.13
In cadaveribus lachrymas perducere, eſt prohibitum, p.4, c.2. nu.64
Incæſtus crimen ab Epiſcopo abſolvi poteſt. p 3, c.9. nu.49
Indefinita diſpoſitio æquipollet univerſali, p.1, c.9. nu.24
Individua res eſt, & ſimplex matrimonium, p.2, c.9. nu.47
Indiviſum quis retinet per ſocium, quod per ſe retinere non poteſt, p.2, c.6. nu.24
Indulgentia, quid ſit, p.1, c.7. nu.1
Indulgentia duplex, ibid. nu.3
Indulgentia propriè culpam non remittit, ibid. nu.5
Indulgentia plenaria, an differat à pleniori, & pleniſſima, ibid. nu.10
Indulgentia plenariâ, an differat ab ea, quæ in anno ſancto, vel aliàs ex jubilæo conceditur, ibid. nu.11
Indulgentia plenaria, quando, & à quibus ſit ſuſpenſa, ibid. nu.14
Indulgentia ex juſta, & pia cauſa concedi ſolet, ibid. nu.19
Indulgentia, ut valeat, quid requiratur, ibidem nu.20
Indulgentia plenaria, pluribus de cauſis conceditur, ibid. nu.21
Indulgentia, ut obtineatur, quid ſit adhibendum, ibid. nu.22
Indulgentia, quid principaliter reſpiciat, ibidem nu.23
Indulgentia ut obtineatur, requiritur, ut quis ſit in ſtatu gratiæ, ibid. nu.24
Indulgentia ad mortuos, quomodo extendatur. ibid. nu.29
Indulgentiæ forma quadruplex ibid. nu.4
Indulgentiæ, quomodo ſint publicandæ, ibid. nu.30
Indulgentiam conſequi cupienti duplex requiritur diſpoſitio. ibid. nu.25
Indulgentiam conſequi volenti, an requiratur actualis confeſſio, ibid. nu.26, & 27
Indulgentiæ ſuſpenſæ, quomodo reviviſcant, ibid. nu.15
Indulgentiæ, ut valeant, quæ requirantur, ibid. nu.16
Indulgentiæ plenariæ à Concilio generali legitimè congregato concedi poſſunt, ibid. nu.17
Indulgentiæ, quomodo defunctis proſint, ibid. nu.33
Indulgentiæ à nemine poſſunt publicari ſine Ordinarii licentia, p.4, c.2. nu.118
Fallit. nu.119
Indulgentiæ ſunt omnes ab Ordinario recognoſcendæ, adhibitis duobus de capitulo, ibid. nu.117
Indulgentiæ quæ fuerant conceſſæ porrigentibus manus adjutrices, revocatæ. ibid. nu.120
Indulgentiæ, quare concedantur, ibid. n.121
Indulgentiæ à Sede Apoſtolica gratis conceduntur, & gratis accipiuntur, ibid. nu.124
Indulgentiæ, quæ ſunt cæleſtes Eccleſiæ theſauri, non ad quæſtum, ſed ad pietatem exercendam, conceduntur, ibid. nu.125
Indulgentiæ conceſſæ altaribus S. Hyacinthi, intelliguntur de altaribus in Regno Poloniæ erectis tantùm, ibid. nu 113
Indulgentiarum, quænam ſub revocatione comprehendantur, ibid. nu.128.& ſeq.
Indulgentiæ quæſtuandi facultatem quovis modo continentes, revocatæ. ibid. nu.eod.
Indulgentiæ non acquiruntur, niſi adimpleta integrâ conditione, ſub qua conceduntur, ibid. nu.174
Indulgentiarum conceſſio non extendenda, ibid. nu.175
Indulgentias publicare poſſunt regulares abſque licentia Ordinarii, quando ſunt antiquæ, & non

non revocatæ, p.4, c.2. nu.19
Indulgentiarum communicatio confraternitatibus, quæ, & quomodo fieri debeat, ibidem nu. 35
Indulgentiæ, quæ conceduntur accedentibus ad ſubſidium terræ ſanctæ, ibid. nu.169
Indulgentiarum privilegio conceſſo ab Innocentio Papa, qui cruce ſignati verè gaudeant. ibid. nu.176
Indulgentias concedendi facultas, unde ortum habeat, p.1, c.7. nu. 1
Indulgentias plenarias, qui concedere non poſſint, ibid. nu.18
Indulta ſuper extrahendis ab eccleſia reis, quomodo ſervanda, p.1, c.13. nu. 15
In dubio is ſenſus ſumi debet, qui actum validat. p.4, c. 3. nu. 36
Induſtria perſonæ electæ, ſubdelegari non poteſt, p.1, c.15. nu.55
Infamatus publicè de ſimonia, eſt ſuſpendendus, p.3, c.8. nu. 72
Infans furioſus, & his ſimiles, l. Cornelia, non tenentur, ibid. nu. 19
Infans ſeptennii non expleti ad ordines initiari non poteſt, p.1, c.4. nu.30
Infans, quis dicatur, p.3, c.8. nu. 5
Inferior ſuperiorem judicare non poteſt. p.1, c.11. nu.10
Inferiores Prælati bona eccleſiæ alienantes, quam pœnam incurrant, p.1, c.11. nu.55, & 65
Inferioribus quandoq; cauſæ Epiſcoporum committuntur, p.3, c.1. nu. 11
Infideles ad eccleſiam confugientes, an gaudeant immunitate, p. 1, c. 13. nu. 31
Infideles non poſſunt eſſe hæretici, & quare, p. 4, c. 4. nu.13
Infideles, in quibus delictis ſubſint foro ſæculari, ibid. nu. 12
Infidelitate alterius conjugum divortium permittitur, p.3, c.4. nu.14
Infirmi quando pro præſentibus habeantur, par. 2, c. 9. nu. 21
Inhabiles ad obtinendum beneficia excommunicati exiſtunt, p. 2, c.2. nu. 23
Inhibitiones à judicibus ſæcularibus contra judices eccleſiaſticos concedi non poſſunt, par.2, c. 7. nu. 99
Injuriam nemini facit, qui jure ſuo utitur, par. 1, c. 3. nu. 75
Injuſtum eſt, ut laicus clericum judicet, par. 3, c. 7. nu.144
Innocentius Papa ægrè tulit mortem S. Jo. Chryſoſtomi, p.1, c.11. nu.34
Innocentius Papa Arcadium, & Eudoxiam à Sacramentis ejecit, ibid. nu. 35
Innocentius Arcadium ſupplicem ad Sacramenta reſtituit, ibid. nu. 37
Innocentius IX. Pii V conſtitutionem de bonis eccleſiæ non alienandis confirmavit, & ampliavit, p.1, c. 15. nu.30
Joannes Apoſtolus, quare ad Pontificatum non fuit electus, p. 1, c. 1. nu. 1
Joannes Papa XII. Othonem in Imperatorem inunxit, ibid. nu.45
Joannes Stephanus Agathia Epiſcopus Aſtenſis pietate laudatur, p.1, c.5. nu 22
Joannes Stephanus Ferrerius Epiſcopus Vercellenſis laudatur, p.1, c. 9. nu.14
Joannes Chryſoſtomus in exilium pulſus, p. 1, c. 11. nu. 31
Joannis Chryſoſtomi perſequtores, quæ mala fuerint perpeſſi, ibid. nu. 42
Joannis Antonii Caſtrucii Epiſcopi Montisregalis commendatio, p.2, c.13. nu. 30
Inquiſitoris officium ſcienter impediens, in vehementem hæreſis ſuſpicionem incidit, par. 3, c. 6. nu. 31
Inquiſitoris officium impedientibus præſtantes auxilium, ſunt vehementer ſuſpecti, ibidem nu. 32
Inquiſitores de ſortilegiis, & ſuperſtitionibus cognoſcere poſſunt, p. 3, c. 5. nu. 16
Inquiſitorum ætas, quæ legitima, par.1, cap.4. nu. 33
Inquiſitionis officium, miniſtros, aut teſtes offendentes, vel ſcripturas rapientes, ſunt vehementer ſuſpecti, p.3, c.6. nu. 37
Inſtitutio præſentatorum ad parochiales, quando ad ſuperiorem devolvatur, ibid. nu. 60
Inſtitutione parochialis ad Epiſcopum ſpectante, debet Epiſcopus digniorem eligere, par. 1, c. 6. nu 45
Inſtruentes citatos in cauſa hæreſis de celanda veritate, ſunt vehementer ſuſpecti, ibidem nu. 3
Inſtrumentum publicum dicitur, cui ſoli creditur ſine alio adminiculo, p. 3, c. 7. nu.2
Inſtrumenta eccleſiæ ſubtrahentes, ſuſpenſionis

pœna ſunt innodandi, p.3, c.8. nu. 74
Integritas præſidentium eſt ſalus ſubditorum. p.1, c.11. nu. 14
Interdictum ſuperioris impedit matrimonium contrahendum, non tamen dirimit contractum, p.., c.4. nu. 110
Interdictum Papæ violans, eſt ipſo jure ſuſpenſus, p.3, c.8. nu. 63
Interdictum, quid ſit, ibid. nu. 79
Interdictum pro pecuniario debito relaxari non poteſt, ibid. nu. 92
Interdictum in Romana Curia pro pecuniario debito quandoque ſolet relaxari, ibidem nu. 94
Interdictum pro pecuniario debito regulariter eſt prohibitum, ibid. nu. 98, & 99
Interdicti tempore, quæ fieri poſſint, ibidem nu. 87
Interdicti tempore, quando benedictio fieri poſſit, ibid. nu. 88
Interdicti tempore ſolemnis Miſſarum celebratio, quando fieri poſſit, ibid. nu. 89
Interdicti tempore defunctorum cadavera in cœmeteriis ſepelientes pœnam incurrunt, ibid. nu. 90
Interdicto punitur patria ob Principis delictum, ibid. nu. 84
Interdictis eccleſiis, capellæ, oratoria, & cœmeteria interdicta cenſentur. ibid. nu. 85
Intereſſe, qui debeant Concilio provinciali, p.1, c. 9. nu. 3
Intereſſe, quando poſſint laici in Conciliis provincialibus, ibid. nu. 26
Intereſſe lucri ceſſantis, quando debeatur, par. 2, c.15. nu. 38
Interpretatio quælibet fit in odium eorum, qui contra perſonas eccleſiaſticas recurrunt ad judices ſæculares, p.3, c.7. nu. 101
Interpretatio in pœnalibus ſtrictior eſt facienda. p. 3, c. 9. nu. 25
Intervalla, in ſingulis ordinibus, quæ ſervanda, p.1, c.4. nu. 29
Intrudens ſe in beneficio viventis, plures pœnas incurrit, p.3, c. 1. nu. 39
Inveſtituris non comprehenſus, in feudo non ſuccedit, p.1, c.15. nu. 28
Inutile eſſe, & non eſſe, paria videntur, par. 3, c. 9. nu. 21
Irene Imperatrix à Nicephoro tyranno ab Imperio depoſita fuit. p.1, c.1. nu. 25
Irregularis ob alicujus membri mutilationem à ſolo Papa poteſt diſpenſari, p.1, c.8. nu. 29
Irregularis ex defectu perfectæ lenitatis, à ſolo Papa diſpenſari poteſt, ibid. nu. 31
Irregularis ob bigamiam, ad beneficia, & ordines ſacros a Papa eſt diſpenſandus, ibid. nu. 34
Irregularis pluribus modis quis efficitur, par. 3, c. 9. nu. 7
Irregularis eſt penitus illitteratus, ibid. nu. 16
Irregularem ob oculi carentiam ſolus Papa diſpenſare poteſt, p.2, c 8. nu. 30
Irregularem hominem ſolum ſcandalum facit, p.4, c. 8. nu. 38
Irregulares ſunt leproſi, lymphatici, energumeni, lunatici, furioſi, & alii ſimiles, & à ſolo Papa poſſunt diſpenſari, ibid. nu. 32
Irregulares ſunt inhabiles ad beneficia obtinenda, p. , c.2. nu. 24
Irregulares ſunt bigami ex defectu Sacramenti, p.3, c.9. nu. 5
Irregularitas non eſt cenſura, ibid. nu. 1
Irregularitas, quid ſit, ibid. nu. 2
Irregularitas in quinque ſpecies dividitur, ibid. nu. 3
Irregularitas non incurritur, niſi in caſibus in jure expreſſis, ibid. nu. 4
Irregularitas incurritur ex defectu perfectæ lenitatis, p.3, c.9. nu. 17
Irregularitas incurritur, tam ob membri inciſionem, quam ob homicidium, ibid. nu. 10
Irregularitas contrahitur per quodcunque homicidium, & per cujuſcunque perſonæ membri mutilationem, ibid. nu. 26
Irregularitas contrahitur per fœtus animati occiſionem, ibid. nu. 27
Irregularitas, quando propter homicidium non incurratur, ibid. nu. 43
Irregularitas tollitur baptiſmo, ingreſſu religionis, & diſpenſatione, ibid. nu. 50
Irregularitas ex defectu natalium per baptiſmum non tollitur, ibid. nu. 52
Irregularitas, quæ ex religionis ingreſſu non tollatur, ibid. nu. 53
Irregularitas, ſolo jure humano eſt introducta, ibid. nu. 55
Irregularitatem inducit quilibet corporis defectus notabilis, ibid. nu. 8
Irregularitatem non inducit modica deformitas,

tas, ibid. nu. 9
Irregularitatem, an inducant deformitas, & defectus corporis, arbitrium Epiſcopi debet judicare, ibid. nu. 10
Irregularitatem inducit natalium defectus, etiam occultus, ibid. nu. 11
Irregularitatem inducit animæ defectus, ibidem nu. 15
Irregularitatem, debilitas membri an inducat, ibid. nu. 24
Irregularitatem incurrit homicida, & mutilans, etiam vim vi repellendo, ibid. nu. 32
Irregularitatem inducit homicidium injuſtum, etiam in perſonam infidelis, ibid. nu. 41
Irregularitatem, an incurrant clerici medicæ arti operam dantes, ibid. nu. 44
Irregularitatem, an incurrat clericus chyrurgus in minoribus conſtitutus, ibid. nu. 47
Irregularitatem diſpenſandi facultas revocata, p. 4, c. 2. nu. 190
Fallit tamen in irregularitate ex delicto occulto proveniente, quia Epiſcopus diſpenſat, ibidem nu. 190, & 191
Irritare voventium votum, qui poſſint, p. 2, c. 11. nu. 21
Irritum eſt omnino matrimonium inter impuberes contractum, p. 1, c. 9. nu. 41
Iubilæi annus quolibet centeſimo anno olim fiebat, p. 1, c. 7. nu. 12
Iubilæi annus, quando, & à quo ad 50. annos fuit reductus, ibid. nu. 13
Iudæus ad eccleſiam confugiens, an immunitate gaudeat, p. 1, c. 13. nu. 30
Iudæi ad fidem non ſunt cogendi, p. 1, c. 13. nu. 32
Iudæi, ad quid cogi poſſint. ibid.
Iudæi pœnis eccleſiaſticis ſubjiciuntur, p. 3, c. 4. nu. 112
Iudæi nutrices, aut alios Chriſtianos illis ſervientes habere non poſſunt, ibid. nu. 113
Iudæi feſtis diebus de præcepto in publico laborare, ſeu laborari facere non poſſunt, ibidem nu. 114
Iudæi cum Chriſtianis ludere, aut comedere non poſſunt, ibid. nu. 115
Iudæi mercaturam frumenti, aut aliarum rerum uſui humano neceſſariarum facere non poſſunt, ibid. nu. 117
Iudæi, & alii infideles medici Chriſtianos ægrotos curare non poſſunt, ibid. nu. 118
Iudæi ſignum patens glauci coloris deferre tenentur, ibid. nu. 120
Iudæi an diſpenſari poſſint à delatione ſigni glauci coloris, ibid. nu. 121
Iudæi ſtatuta locorum, in quibus habitant, obſervare tenentur, ibid. nu. 122
Iudæi puniuntur juxta formam juris, & locorum conſtitutiones, ibid. nu. 123
Iudæi Thalmud ſcripta ſemper amplexati fuerunt, & quare, ibid. nu. 124
Iudæi in Urbe Roma, Avinione, & Ancona, habitare poſſunt, ibid. nu. 32
Iudæi edicta, & conſtitutiones præcipuè Pontificum ſervare tenentur, ibid. nu. 133
Iudæi filiis effectis Chriſtianis alimenta præſtare tenentur, ibid. nu. 135
Iudæi filiis ad Chriſti fidem converſis, legitimam dare tenentur, ibid. nu. 136
Iudæi ipſis brutis ſunt deteriores, p. 4. c. 4. nu. 1
Iudæi in delictis eccleſiaſticis ſubſunt foro eccleſiaſtico, & in quibus foro ſæculari, ibidem nu. 11, & 12
Iudæi nondum converſi non poſſunt dici hæretici, & quare, ibid. nu. 6
Iudæi non debent per vim baptizari, p. 4. c. 4. nu. 6
Iudæi, ſi fiant Sarraceni, non puniuntur, ibidem nu. 15
Iudæi ad fidem converſi, ſunt in fide inſtruendi, & à quibus, ibid. nu. 3
Iudæi, & Sarraceni, non ſunt ad fidem cogendi, ibid. nu. 4
Iudæi, antequam baptizentur, quamdiu expectandum, ibid. nu. 5
Iudæi deturpantes imaginem Chriſti, à quibus judicandi, ibid. nu. 18
Iudæi non poſſunt excommunicari, & quare, ibid. nu 16
Iudæi, & alii ad fidem converſi, poſſunt petere legitimam vivo patre, ibid. nu. 2
Iudæi, ſi contra legem ſuam peccent, puniuntur à judice eccleſiaſtico, ibid. nu. 27
Iudæi Chriſtianos opprobrio habent, & ludibrio, ibid. nu. 26
Iudæis publica officia minimè committenda. ibid. nu. 28
Iudæi ſunt infames, ibid. nu. 29
Iudæi non poſſunt doctoratus dignitate inſigniri, ibid. nu. 31

Judæi non ſunt ad ægrotorum curam adhibendi, & quare, ibid. nu. 32
Judæi nomen Chriſti invocare prohibentur, ibid. nu. 35
Judæi quare in Eccleſia Dei tolerentur, ibidem nu. 43
Judæorum azima non licet Chriſtianis comedere, ibid. nu. 30
Judæis Chriſtianorum commercium interdici poteſt, ibid. nu. 36
Judæorum fides principium habet veritatis, ibid. nu. 44
Judæis inſervientes ſunt excommunicandi, ibidem. nu. 46
Judæis ſynagoga, quomodo ſit permiſſa, ibidem nu. 50
Judæis octo ſunt permiſſa, ibid. nu. 52
Judæorum libri rationum, quando contra Chriſtianos fidem faciant, p. 3, c. 4. nu. 116
Judæorum veracitas in uſuris extorquendis qualis ſit, ibid. nu. 129
Judæorum ſcelera, & flagitia quamplurima. ibid. nu. 130
Judæorum expulſio è ſtatu eccleſiaſtico, aliquibus civitatibus exceptis, ibid. nu. 131
Judæis licentiæ contra conſtitutiones Apoſtolicas non ſunt concedendæ, ibid. nu. 134
Judæis ſeu excommunicatis litteræ monitoriales concedi non debent, p. 3, c. 7. nu. 29
Judex eſt Papa omnium ſuperiorem minimè recognoſcentium, p. 1, c. 1. nu. 11
Judex laicus eſt incapax cognitionis cauſæ jurispatronatus, p. 2, c. 6. nu. 35
Judex eccleſiaſticus poteſt judicis ſæcularis negligentiam ſupplere, par. 3, cap. 7. nu. 67, & nu. 93
Judex eccleſiaſticus in pluribus caſibus poteſt cognoſcere de crimine laicorum, ibid. nu. 69
Judex eccleſiaſticus poteſtate eſt major judice ſæculari, ibid. nu. 92
Judex laicus adiri non poteſt ad impedienda mandata judicis eccleſiaſtici, ibid. nu. 94
Judex laicus eſt incapax juriſdictionis in perſonas eccleſiaſticas, ibid. nu. 95
Judex ſæcularis defectum judicis eccleſiaſtici ſupplere non poteſt, ibid. nu. 111
Judicis præceptum ſuper cautione à marito uxori præſtanda, quomodo declarandum, par. 2, c. 9. nu. 130
Judices ſunt Epiſcopi corporum, & animarum. p. 1, c. 9. nu. 29
Judices ſæculares tenentur brachium præſtare judicibus eccleſiaſticis, p. 1, c. 1 nu. 16
Judices ordinarii Epiſcoporum ſunt Archiepiſcopi, p. 1, c. 1. nu. 12
Judices ſæculares libertatem eccleſiaſticam deprimentes, in excommunicationem incidunt. p. , c. 7. nu. 73
Judices laici poſſunt cognoſcere cauſas feudales, de quibus clerici à domino temporali fuerunt inveſtiti, ibid. nu. 75
Judices ſæculares ſunt penitus incapaces juriſdictionis in clericos, ibid. nu. 100
Judices eccleſiaſtici excommunicationis ſententiam, non præmiſſa juris monitione, ferentes, an ſint ſuſpenſi, p. 3, c. 8. nu. 59
Judicium, an pro voluntate habeatur, par. 2, c. 9. nu. 51
Jurare tenentur omnes beneficiatii de bonis Eccleſiæ non alienandis, p. 2, c. 15. nu. 62
Juramentum à loquela apud Deum an differat, p. 2, c. 9. nu. 25
Juramentum, ut ſit licitum, quos comites habere debeat, p. 2, c. 10. nu. 1. & p. 3, c. 7. nu. 143
Juramentum, quid ſit, p. 2, c. 10. nu. 2
Juramentum, quotuplex ſit, ibid. nu. 3
Juramentum, quomodo dividatur, ibid. nu. 4
Iuramentum, quibus de cauſis efficiatur licitum. ibid. nu. 5
Iuramentum, quibus ex cauſis fiat illicitum, ibid. nu. 6
Iuramentum licitum à ſolo Papa diſſolvi poteſt, ibid. nu. 7
Iuramentum non debet eſſe vinculum iniquitatis, ibid. nu. 11
Iuramentum vaſalli, ſub qua forma præſtari debeat, ibid. nu. 18
Iuramentum fidelitatis, quando à fœmina præſtari poſſit, ibid. nu. 19
Iuramentum profeſſionis fidei, qui Doctores præſtare teneantur, ibid. nu. 20
Iuramentum litis deciſivum habet vim rei judicatæ, par. 3. c. 7. nu. 15
Iuramenti forma, ſub qua Imperator Papæ jurare tenetur, p. 3, c. 7. nu. 13
Iuramenti forma, quod Reges Papæ præſtare tenentur, ibid. nu. 14
Iuramenti cognitio ad judicem eccleſiaſticum ſpectat.

ſpectat, par. 2, c. 10. nu. 28
Iuramento adſtrictus clericus, an laicali judicio ſe ſubjicere poſſit, p. 1, c. 1. nu. 10
Iuramenta illicita Papæ auctoritate poſſunt irritari, p. 2, c. 7. nu. 65
Iuramenta, quando à Papa irritari poſſunt, p. 2, c. 10. nu. 7
Iuramenta ſervorum à dominis poſſunt irritari, ibid. nu. 8
Iuramenta uxoris à marito poſſunt invalidari, ibid. nu. 9
Iuramenta monachorum Abbates, aliique illorum ſuperiores poſſunt irritare, ibidem numer. 10
Iuramenta ante perjurii incurſum Epiſcopi poſſunt irritare, ibid. nu. 1
Iuramenta ſub pluribus, & diverſis formis præſtantur, ibid. nu. 12
Iuramenta contra ſanctiones eccleſiaſticas non ſunt ſervanda, p. 4, c. 1. nu. 51
Ius idem viget, ubi eadem ratio militat, p. 2, c. 4. nu. 49. & p. 2, c. 16. nu. 76
Ius patronatus parochialis, de quo dubitatur, quomodo ſit conferenda. p. 2, c. 3. nu. 40
Ius patronatus mixtam ſortitur naturam jurispatronatus eccleſiaſtici, ibid. nu. 46
Iuſpatronatus pluribus modis probatur, & acquiritur, p. 2, c. 6. nu 1
Iuſpatronatus probatur authentico documento fundationis, vel donationis, ibid. nu. 2
Iuspatronatus, quomodo probari debeat, ibidem nu. 3
Iuspatronatus probatur per ſcripturam ſculptam in marmore, & lapide in loco publico, quando tempus antiquum præceſſit, ibid. nu. 4
Iuſpatronatus, ſi probandum ſit, per tempus immemorabile, quæ probatio requiratur, ibid. nu. 5
Iuspatronatus, quando præſumitur ex uſurpatione, major requiritur probatio, ibidem nu. 6
Iuspatronatus eccleſiaſticum, & laicale, quomodo inter ſe differant, ibid. nu. 4. & 15
Iuspatronatus, quomodo acquiratur, par. 2. c. 6, nu. 25
Iuspatronatus laicorum, ſi in eccleſiam translatum fuerit, an retineat qualitatem juriſpatronatus laicorum, vel mutet naturam. ibid.
Iuspatronatus Fraternitatum, an ſit mere laicale, ibid. nu. 30
Iuspatronatus, quibus, & quot modis amittatur. ibid. nu. 31
Iuspatronatus non tranſit ad fiſcum cum univerſitate bonorum, ſed liberatur beneficium, ibid. nu. 32. & 33
Iuspatronatus eſt merè ſpirituale, ibidem numer. 34
Iuspatronatus, quando, & quomodo amittatur. ibid. nu. 36
Iuspatronatus, per exercitium unius, ex compatronis, aliis præſervatur, p. 2, c. 12. nu. 67
Iuspatronatus, ſi eccleſia fuerit diruta, cujus impenſis ſit reſtauranda, p. 2, c. 16. nu. 68
Iurispatronatus beneficia ſimplicia, à quibus, & quando transferri poſſint in alias eccleſias, p. 1, c. 2. nu. 73
Iuriſpatronatus laicorum parochiales, per concurſum conferri non debent, p. 2, c. 3. nu. 39
Iuriſpatronatus eccleſiaſtici parochiali vacanti, quomodo ſit providendum, ibidem nu. 42
Iuriſpatronatus parochiales, quando à Papa conferantur, ibid. nu. 60
Iuriſpatronatus validitatis, vel invaliditatis cognitio ad Epiſcopum ſpectat, p. 2, c. 6. nu. 4
Iuriſpatronatui, ſive laicali, ſive eccleſiaſtico, an Papa derogare poſſit, ibid. nu. 15
Iuriſdictio ordinaria eſt favorabilis, par. 2. c. 1. nu. 1
Iuriſdictio delegata eſt duplex, à jure, vel ab homine, p. 2, c. 2. nu. 1
Iuriſdictio delegata, ubi cauſæ cognitio requiritur, per ſolam citationem perpetuatur, ibidem nu. 52
Iuriſdictio, an expiret, mortuo delegante, ibidem nu. 53
Iuriſdictio ſpiritualis, per laicum præſcriptione acquiri non poteſt, p. 2, c. 3. nu. 23
Iuriſdictio Papæ eſt diſtincta à juriſdictione Imperatoris, p. 3, c. 4. nu. 11
Iuriſdictio delegata non extenditur, ſed uti extraordinaria eſt reſtringenda, par. 4, c. 1. nu. 61
Iuriſdictionis defectus inſanabilis, p. 4, c. 3. nu. 16
Iuriſdictionis ordinariæ poteſtas in pluribus conſiſtit, p. 2, c. 1. nu. 2
Iuriſdictionis defectus contra agentem ad ſolutionem penſionis opponi poteſt, p. 2, c. 7. nu. 56

Iuriſdictionis defectus, quando poſſit opponi contra tres ſententias conformes, ibid. nu. 57, & 59
Iuriſdictionis defectus opponi poteſt, etiam, ſi partes ante ſententiam judicis expreſsè conſenſiſſent, ut incompetens judex ſententiaret, ibid. nu. 58
Iuriſdictionem habet Papa ſupra Imperatorem, p.1, c.1. nu.14
Iuriſdictionem directam non habet Papa in defunctos, p.1, c.7. nu.29, & 31
Iuriſdictionem ordinariam Epiſcopus ante conſecrationem in pluribus poteſt exercere, par. 2, c.1. nu. 3
Iuriſdictionem ordinariam, Princeps, lex, & conſuetudo tribuere poteſt, ibid. nu. 4
Iuriſdictionem ordinariam in quibus locis habeant Legati de latere, ibid. nu.8
Iuriſdictionem ordinariam habent Epiſcopi in eorum diœceſibus, ibid. nu.13
Iuriſdictionem ordinariam Abbates generales capita ordinum habent in ſuis monaſteriis, ibid. nu. 59
Iuriſdictionem ordinariam cum mero, & miſto imperio habet magnus Magiſter ordinis Hieroſolymitani, ibid. nu. 61
Iuriſdictionem ordinariam habent Vicarii generales Epiſcoporum, & complures alii, ibid. nu. 62
Iuriſdictionem delegatam à lege in pluribus habent Epiſcopi, p.4, c.2. nu.59
Iuris ſpiritualis laicus eſt incapax, par. 1, c. 7. nu. 20
Iuri ſuo quilibet renunciare poteſt, par. 2, c. 7. nu. 49
Iure communi collatio beneficiorum ad Epiſcopos ſpectat, p.2, c.3. nu.1
Iure poſitivo decimæ perſolvi mandantur, par. 2, c.12. nu. 18
Iure Canonico Epiſcopi ſunt omnium piarum diſpoſitionum exequutores, p.2, c.11. nu.19
Iura, & poſſeſſiones Romanæ Eccleſiæ quæ ſint, p.1, c.1. nu. 21
Iura ſecundùm tempora variè proceſſerunt, p. 1, c.3. nu. 4
Iuſſio Papæ obligat ex præcepto. p.1, c.14. nu.11
Iuſtitiæ publicæ honeſtatis impedimentum, quando oriatur, p.1, c.9. nu.89
Iuſtum bellum, quale ſit, p.1, c.15. nu.34

L

Lachrimas in cadaveribus ſepeliendis effundere, non eſt prohibitum, p.4, c.2. nu.51, & ſeqq.
Clerici carent juriſdictione leges condendi, & edicendi contra clericos, p.4, c.1. nu.134
Laicus eſt dominus rerum ſuarum, ibidem numer. 45
Laicus non poteſt eſſe Vicarius Epiſcopalis, p.1, c.11. nu. 1
Laicus in Eccleſia delinquens, an per judicem laicum puniri debeat, p.1, c.13. nu.23
Laicus patronus quadrimeſtre tempus habet ad præſentandum Epiſcopo, qui eccleſiæ vacanti inſerviat, p.2, c.6. nu. 25
Laicus, & eccleſiaſticus patronus ſimul gaudent ad præſentandum privilegio ſemeſtri, ibid. nu.24
Laicus judex, eſt incapax cognitionis cauſæ jurispatronatus, ibid. nu.35
Laicus eſt incapax juris ſpiritualis, par.1, c. 7. nu. 20
Laicus infeudatus de decimis debitores decimarum, per cenſuras eccleſiaſticas compellere non poteſt, p.2, c.12. nu.41
Laicus monialem carnaliter cognoſcens, eſt excommunicandus, & de jure civili, eſt capite plectendus, p.3, c. 4. nu.49
Laicus Miſſam celebrans, aut in aliquo ex Ordinibus ſacris miniſtrans, falſi pœna punitur, ibid. nu. 57
Laicus, vel non presbyter miſſam celebrans, vel Pœnitentiæ Sacramentum miniſtrans, curiæ ſæculari eſt tradendus, ibid. nu.58
Laici vocati Concilio provinciali intereſſe poſſunt, p. 1, c.9. nu. 8
Laici quando poſſint intereſſe conciliis eccleſiaſticis, p. 1, c.9. nu.26
Laici exigentes onera à clericis, & dantes conſilium, excommunicationis ſententiam incurrunt, p.1, c.14. nu. 25
Laici penſionarii ad horas canonicas recitandas, an teneantur, p.3, c. 4. nu.92
Laici ſolemniter pœnitentes, quid præſtare teneantur, ibid. nu. 96
Laici jus nullum habere poſſunt in clericos, p. 3, c.7. nu. 149
Laico non licet Eccleſias, cum earum bonis abſque

abſque conſenſu Sedis Apoſtolicæ poſſidere, ibid: nu. 21
Laico ſe Epiſcopum falsò profitenti mors fuit inflicta, p.3, c.4. nu.58
Laicum ad beneficia, ac penſiones Papa privilegiare poteſt, p.2, c.7. nu. 24
Laicorum confraternitates, Epiſcopi viſitare poſſunt, p.2, c.14. nu. 22
Laicis, nullum jus eſt ſacram ſcripturam interpretandi, p. 1, c. nu. 41
Laicis contra clericos multæ actiones ſunt prohibitæ, p.3, c.7. nu.145
Laicale juſpatronatus, ab eccleſiaſtico quomodo differat, p. 2, c.6. nu. 14
Laicale Fraternitatum juſpatronatus, an ſit eccleſiaſticum, ibid. nu. 30
Laicali juripatronatus, & eccleſiaſtico, an, & quomodo Papa derogare poſſit, ibid. nu. 15
Lambertus à Papa in Imperatorem fuit coronatus, p.1, c.1. nu. 35
Lambertus Imperator fuit proditoriè occiſus. ibid. nu. 39
Lauretanorum militum collegium à Sixto V. fuit erectum. p.2, c.7. nu. 23
Latriæ cultus ſyndoni Evangelicæ ſanguinis Chriſti conſperſæ debetur, p.1, c.1. nu.25
Latriæ honorem dæmonibus exhibentes, quando tanquam hæretici ſint habendi, p. 1, c.5. nu.8
Lazarus ob fletum ſuorum ad vitam à Chriſto revocatus, p.4, c.2. nu. 59
Lectiones habentes in ſcholis publicè Theologiam docentes, quo privilegio gaudeant, par. 2, c. 8. nu. 10
Legati de latere beneficia conferre poſſunt, p. 1, c. 2. nu. 18
Legati miſſi, qui ſint, ibid. nu. 19
Legati de latere cauſas in prima inſtantia cognoſcere non poſſunt, ibid. nu. 20
Legati nati, qui ſint, ibid. nu. 15
Legati de latere, quibus in locis habeant ordinariam juriſdictionem, p. 2, c. 1 nu. 8
Legati de latere, quomodo penſiones poſſint reſervare, p.3, c.4. nu. 37
Legati de latere de jure communi beneficia conferre poſſunt, ibid. nu.38
Legati, & Nuncii Apoſtolici in prima inſtantia nullam habent juriſdictionem, p.2. c. 1. nu.61
Legati de latere, Nuncii, & alii, quando non poſſint fines delegationis excedere, p.2, c.8. nu.61
Legati fabricæ eccleſiæ facti, quando quarta debeatur, p.2, c.14. nu. 8
Legati ad pias cauſas facti, quando quarta debeatur, ibid. nu. 9
Legatum ad unum uſum factum regulariter Epiſcopus commutare non poteſt, par. 2, c. 10. nu. 29
Legatum ſpeciale eccleſiæ factum, quando Epiſcopus commutare poſſit, ibid. nu. 48
Legatum pecuniæ factum pro conſtruendo monaſterio, quando Epiſcopus commutare poſſit, ibid. nu. 50
Legatum factum pro fundanda Eccleſia in certo loco, quando per Epiſcopum commutari poſſit, ibid. nu. 51
Legatum, ad pium uſum factum, an Epiſcopus commutare poſſit, ibid. nu. 52
Legata pecunia ad certum uſum pium, quando Epiſcopus poſſit tale legatum commutare, ibid. nu. 48
Legatorum tria ſunt genera, p.1, c 2. nu.17
Legatorum quarta parocho debetur ultra legatum particulare ſibi factum, par. 1, c. nu. 11
Legatorum quarta regulariter à Confraternitatibus debetur, p.2, c.14. nu. 25
Lex poſterior priori derogat, p.2, c.9. nu.26
Lex dat Epiſcopis juriſdictionem delegatam in pluribus, p.2, c.3. nu. 9, & 60
Lex Phocæ eccleſiaſticæ libertati repugnans, fuit abrogata, p.4, c.1. nu.158
Lex non præcepta non obligat, p.4, c.2. nu.118
Lex, etiamſi ſit perquàm dura, à verbis legis non eſt recedendum. p.2, c.4. nu.55
Lex, ad quid ſtupratorem obliget, par. 2, c. 9. nu. 133
Legis auxilium fruſtra implorat, qui in legem committit, p.2, c.3. nu. 8
Lege Evangelica lata, præcepta judicialia, & ceremonialia ceſſarunt, p.1, c. 2 nu. 4
Leges Imperatorum, an comprehendant clericos, p.1, c. 14. nu. 19
Leges Imperiales, damnoſæ eccleſiaſticæ juriſdictioni non ligant clericos, ibid. nu.20
Legibus correctoriis extenſio non eſt permiſſa, p.2, c. 3. nu.22
Legalis cognatio quæ ſit, p. 2, c. 9. nu. 73
Leo Papa Carolum Magnum coronavit, & Imperium ad Francos tranſtulit, p.1, c.1. nu. 23

Leo Papa ſe purgavit, licèt Pontifex ſe purgare non teneatur, p.3, c.6. nu. 21
Leo Imperator, & Antiochus Rex, ob templorum violationem miſerrimè moriuntur, par.1, c.13. nu. 39
Leonis Papæ, & Franciſci Francorum Regis concordia, p. 2, c.6. nu.47
Leproſus, epilepſiâ laborans, & à dæmone obſeſſus, de ſolo Papa diſpenſari poteſt, par. 3, c. 2. nu. 32
Leproſi, energumeni, lymphatici, furioſi, & hujuſmodi genus hominum, ſunt irregulares. ibid. nu. 33
Libera beneficia non poſſunt in ſervitutem juriſpatronatus redigi, abſque evidenti eccleſiæ utilitate, p.2, c.6. nu.20
Liberæ præſumuntur eccleſiæ, niſi contrarium probetur, ibid, nu.26
Liberi, verbum, quid operetur, p.2, c.16. nu.56
Libertas eccleſiaſtica, quæ dicatur, par. 3, c. 7. nu. 81
Libertas eccleſiaſtica, in quibus læditur, ibidem nu. 119
Libertatem eccleſiæ violantibus divina cœlitùs ira reſiſtit, p. 4, c. 1. nu. 137
Libertati eccleſiæ, ut ſtatutum ſit contrarium, quæ requirantur, p.3, c.7. nu. 83
Libri à Sixto Papa prohibiti, qui ſint, par.3, c. 5. nu. 15
Libros hæreticorum habentes, legentesvè, quam pœnam incurrant, p.3, c. 6. nu.63
Licitum juramentum ut ſit, quot comites habere debeat, p.2, c.16. nu.1
Licitum ſit juramentum necnè, cognitio ad forum eccleſiaſticum ſpectat, p.2, c.11. nu. 28
Limina Apoſtolorum ſingulis trienniis Epiſcopi viſitare tenentur, p.2, c.10. nu.16
Limitata cauſa, limitatum producit effectum. p 2, c.15. nu. 125
Litteræ vicariatus ſine teſtium præſentia non probant, p.1, c. 10. nu. 24
Litteræ, ſi in evidentem, quibus committantur, p. 1, c.15 nu. 59
Litteræ Apoſtolicæ in forma, ſi in evidentem, ab Epiſcopo cognoſcuntur, p.2, c.2. nu.51
Litteræ monitoriales Apoſtolicæ ab Epiſcopo cognoſci debent, ibid. nu.52
Litteræ Apoſtolicæ ſuper alienatione bonorum Eccleſiæ, quando ſunt judicandæ ſubreptitiæ, p. 4, c.1. nu.60
Litteræ delegationis, gratiæ, vel juſtitiæ conceſſæ ante diem obitus prædeceſſoris, à Papa ſucceſſore convalidantur, ibid. nu. 54
Litteras falsò ſcribens ſub nomine capituli, eſt ſuſpendendus, p.3, c.8. nu. 71
Litteratura conveniens in Epiſcopo ſufficit, p. 1, c. 3. nu. 13
Litteratura eſt de jure divino, p.3, c.8. nu.44
Lites pendentes in foro eccleſiaſtico ſunt decidendæ ſecundùm canones, p. 1, c. 13. nu.20
Litigioſi malis artibus utuntur, p.2, c.15. nu.34
Litigioſa beneficia ſunt Papæ reſervata, p 2, c.5. nu.34
Livellum, locatio, perpetua emphiteuſis, & ſimilia, ſunt ſynonima, p.4, c.1. nu.46
Locationes ad modicum tempus, an requirant ſolemnia, ſicut emphiteuſis, ibid. nu. 37
Locuſtæ, & cætera id genus animalia, an poſſint excommunicari, p.4, c.5. nu. 1
Locuſtæ, & cætera id genus animalia peccare non poſſunt, ibid. nu. 4
Locuſtæ copioſæ, Deo permittente, fruges terræ abſumunt, ibid. nu.8, & 9
Locuſtæ, & cætera id genus animalia agunt inſtinctu naturæ, & ita Dei fit locuſtarum importunus adventus, ibid. nu. 20
Locuſtæ, quomodo expellendæ, ibid. nu.30
Locuſtæ univerſam Ægyptum devaſtarunt, ibidem nu 10
Locuſtæ à B. Aphrate, & S. Theodoro fuerunt fugatæ, & quomodo, ibid. nu. 18, & 39
Locuſtas, & id genus animalia expellendi ſtylus inventus, ibid. nu. 41
Locus præventioni eſt in violatione feſtorum, p 1, c.1. nu. 29
Loca Romanæ Eccleſiæ ad Cameram Apoſtolicam devolvuntur, p. 1, c.15. nu.12
Lotharius, Ludovicum filium hæredem, in regno reliquit, p.1, c.1. nu. 48
Lotharius Rex ſe purgavit per venerabilis Sacramenti ſumptionem, p.3, c. 4. nu.24
Ludovicus filius Caroli Magni, in Imperio ſucceſſit, p.1, c. 1. nu.28
Ludovicus Imperator à Papa fuit coronatus, ibid. nu. 29
Ludovicus Secundus fuit à Papa Imperator coronatus, ibid. nu.31

Ludovicus Arnulpho ſucceſſit, ibid. nu. 35
Ludovicus Quartus fuit Imperator à Papa coronatus, ibid. nu. 36
Ludovicus Quartus à Berengario victus, Imperio, & oculis privatus fuit, ibid. nu. 37
Ludovicus in Regem Francorum fuit coronatus, ibid. nu. 43
Lunaticus, & furioſus à ſolo Papa poſſunt diſpenſari, p.2, c.8. nu. 31

M

MAgiſtralis Cameræ commendæ per aſſumptionem ad Epiſcopatum vacant, p. 2, c. 3. nu. 77
Magiſtratus ſæculares prohibere non poſſunt, ne quis excommunicetur, p.3, c.7. nu. 13
Magnates quia cæteris præeminent, largiores in operibus piis eſſe debent, p.2, c.16. nu. 79
Magnus Magiſter Ordinis S. Joannis Hieroſolymitani, habent ordinariam juriſdictionem, cum mero, & miſto Imperio, par.2, c.1. nu. 61
Magnus Magiſter, & alii Ordinis S. Joannis Hieroſolymitani ſunt veri ordinarii in eorum dignitatibus, p. 2, c. 3. nu. 71
Magnus Magiſter Ordinis S. Joannis Hieroſolymitani, & Ordinis Sanctorum Mauritii, & Lazari, in eorum dignitatibus ſunt veri ordinarii, ibid. nu. 72
Magnus magiſter Ordinis S. Joannis Hieroſolymitani quolibet quinquennio unam commendam cujuslibet Prioratus conferre poteſt. ibid. nu. 74
Magnus magiſter habet collationem cameratum magiſtralium, ibid. nu. 76
Magnus magiſter Ordinis S. Joannis Hieroſolymitani beneficia ejuſdem ordinis in curia vacantia conferre poteſt, ibid. nu. 79
Magnus magiſter, & Conventus ordinis S. Joannis Hieroſolymitani, habent merum & miſtum imperium in perſonas, & bona ejuſdem ordinis, ibid. nu. 98. & 99
Magnus magiſter, & Conventus ordinis S. Joannis Hieroſolymitani, quomodo de beneficiis ejuſdem ordinis providere poſſit, p 2, c.4. nu. 38
Magnus magiſter ordinis Hieroſolymitani, penſiones annuas reſervare, & reſervationes fructuum facere poteſt, ibid. nu. 39
Magni magiſtri collationes, Bullæ, ſententiæ, & litteræ, ubique liberè exequi poſſunt, p.2, c. 3. nu. 100
Mahometis genus, p.4, c.4. nu. 55
Major cenſetur, qui præeſt melioribus, p.1, c.12. nu. 24
Major eſt delegatus quocunque Ordinario in cauſa delegata, p.2, c.2. nu. 58
Majores ordines à poſtremi ſumptione tantum conferri poſſunt, p.1, c.4. nu. 22
Maledictio quotuplex ſit, p.2, c.5. nu. 19
Maledicere irrationabiliter eſt res vana, ibidem nu. 5
Et ſuperſtitioſa, ibid. nu. 47
Maledictio data fonti, & puellis à Jacobo Neſibeno fontem exſiccavit, & puellas in matura canitie punivit, ibid. nu. 192
Malefici pythonici, & his ſimiles, evitandi, ibid. nu. 53
Malus in eodem genere mali, ſemper quis præſumitur, p.2, c.15. nu. 69
Mala non ſunt facienda, ut eveniant bona, p. 3, c. 5. nu. 26
Maleficia, à quibus deſtrui valeant, ibidem nu. 23
Maleficia maleficiis curare non licet, ibid. nu. 25
Maleficia licitis orationibus ſunt curanda, ibidem nu. 28
Maleficiorum curatio à Deo, qui omnia poteſt, eſt petenda, ibid. nu. 27
Maleficiati, quomodo ſint hortandi, par. , c. 9. nu. 105
Maleficiati difficiliùs curantur, quàm energumeni, p.3, c.5. nu. 24
Mandatum de providendo, quam vim habeat, p.2, c.2. nu. 4
Mandatum ad reſignandum, vel ad conſentiendum reſervationi penſionis, quando revocari poſſit, p.2, c.2 nu. 8
Mandatum de diſpenſando non habet vim diſpenſationis, p.2, c. 8. nu. 47
Mandata de providendo, quomodo olim concederentur, p.2, c.2. nu. 5
Mandata Apoſtolica cum clauſula; dummodo non ſit alteri jus quæſitum, quid operentur, ibid. nu. 18
Maris magni, & Bullæ aureæ facultas revocata, p.4, c.1. nu. 192
Maritus poteſt mulierem verberibus modeſtè caſtigare, p.2, c.9. nu. 122

Maritus, quando teneatur præſtare alimenta, & ſumptus litis uxori ſecum litiganti, ibidem nu. 124
Maritus ex cauſa legitima tantùm præſumpta, quando uxori alimenta præſtare teneatur, ibid. nu.126
Maritus, quando cautionis uxori præſtitæ pœnam incurrat, ibid nu. 130
Maſculus animatur intra 40. dies, & fœmina intra 80. p. 1, c. 9. nu. 18
Materia, & forma ad eſſentiam matrimonii ſunt neceſſaria, p. 2, c. 9. nu. 46
Matris adulteræ filius in ſui præjudicium credere non tenetur, p. 3, c. 9. nu. 12
Matrimonium eſt duplex, ſpirituale, & carnale, p. , c. 9. nu. 1
Matrimonium in Paradiſo à Deo fuit inſtitutum, ibid. nu. 2
Matrimonium duabus ex cauſis principaliter contrahitur, ibid. nu. 3
Matrimonium, unde dicatur, ibid. nu. 5
Matrimonium, qui legitimè contrahere poſſint, ibid. nu. 31
Matrimonium inter beatam Mariam, & Joſeph ſanctum fuit, ibid. nu. 13
Matrimonium carnale eſt triplex, ibid. nu. 34
Matrimonium contrahentes ſine parocho, graviter puniendi, ibid. nu. 40
Matrimonium ab impuberibus contractum, non valet, ibid. nu. 41
Matrimonium ſine proprio parocho contractum, eſt omninò irritum, ibid. nu. 42
Matrimonium coram clerico à parocho deputato non tenet, ibid. nu. 43
Matrimonium contractum coram presbytero, qui ſe parochum putabat, valet, ibid. nu. 44
Matrimonium contractum, omiſſis denunciationibus, cæteris ſolemnitatibus ſervatis, valet, ibid. nu. 45
Matrimonium eſt res ſimplex, & individua, ibid. nu. 47
Matrimonium contrahere volentes, ad quid ſint hortandi, ibid. nu. 49
Matrimonium, an ſemper denunciationes in eccleſia præcedere debeant, ibid. nu. 50
Matrimonium inter abſentes per procuratorem contrahi poteſt, ibid. nu. 58
Matrimonium pluribus ex cauſis impeditur, ibid. nu. 59
Matrimonium in gradu prohibito contractum non tenet, ibid. nu. 62
Matrimonium crimen dirimens, quale ſit, ibid. nu. 74
Matrimonium, quando ob adulterium impediri poſſit, ibid. nu. 76
Matrimonium, vis & metus quando dirimant, ibid. nu. 78
Matrimonium inter raptorem, & raptam, quando ſit nullum, ibid. nu. 79
Matrimonium in orientali Eccleſia contrahendum ordo ſacer impedit, & contractum non dirimit, ibid. nu. 86
Matrimonium inter puberes, regulariter ſemper valet, ibid. nu. 91
Matrimonium, quando non inducat impedimentum affinitatis, ibid. nu. 92
Matrimonium Catharinæ Auſtriacæ, cum Henrico Anglorum Rege, ibid. nu. 96
Matrimonium ratum, & conſummatum, & ratum tantùm, inter ſe differunt, ibid. nu. 98
Matrimonium furioſus contrahere non poteſt, ibid. nu. 99
Matrimonium furioſi, & contractus quando valeant, ibid. nu. 100
Matrimonium quando dirimatur, propter impotentiam ex maleficio cauſatam, ibid. nu. 104
Matrimonium contrahendum ſuperioris interdictum impedit, ſed contractum non dirimit. ibid. nu. 110
Matrimonium metu factum non tenet, par. 2, c. 11. nu. 8
Matrimonii bona ſunt tria, fides, proles, & ſacramentum, p. 2, c. 9. nu. 12
Matrimonii prioris vinculum eſt ligamen impediens, ibid. nu. 87
Matrimonii favore conditiones turpes, & impoſſibiles evaneſcunt, ibid. nu. 18
Matrimonio carnali copula conſummato, triplex ſacramentum deſignatur, ibid. nu. 4
Matrimonio per vim, & metum celebrato, an ſolemnitates ſint iterandæ, ibid. nu. 83
Matrimonia libera eſſe debent, ibid. nu. 13
Matrimonia decentiùs cum parentum conſenſu contrahuntur. ibidem.
Matrimonia, conſenſu deficiente, ſunt nulla, ibid. nu. 23
Matrimonia clandeſtina rata ſunt, ſed non legitima, ibid. nu. 35

Matrimonia inter puberem, & impuberem contracta, quam vim habeant, ibid. nu. 37
Matrimonia, quomodo ſint contrahenda, ibidem nu. 38
Matrimonia ſolemnizare poteſt parochus, nondum ſacerdos, ibid. nu. 39
Matrimonia præſente parocho in privatis domibus poſſunt celebrari, ibid. nu. 48
Matrimonia, quocunque tempore contrahi poſſunt, ibid. nu. 56
Matrimonialis diſpenſatio non eſt valida, ſi tantùm remotior gradus exprimatur, par. 2, c. 8. nu. 45
Matrimonialis diſpenſatio ex aliquo impedimento poſt expeditam ſupplicationem, ſi carnaliter ſe cognoverint, an ſuffragetur, ibid. nu. 46
Matrimonialis ſtatus virginitatis, & cœlibatus ſtatui minimè præferri poteſt, p. 2, c. 9. nu. 11
Matrimoniales cauſæ à quibus ſint decidendæ, & terminandæ, ibid. nu. 6
Matrimoniales cauſæ ſunt privilegiatæ, ibidem nu. 7
Matrimoniales denunciationes an ſemper fieri debeant, ibid. nu. 53
Matrimoniales denunciationes, quando omitti poſſint, ibid nu. 54
Matrimoniales denunciationes Abbates, etiam jura Epiſcopalia habentes, remittere non poſſunt, ibid. nu. 55
Matrimonialium denunciationum diſpenſationes quando concedendæ, ibid. nu. 52
Matrimonia non poſſunt a laicis prohiberi, ne contrahantur cum perſonis certi loci, par. 4. c. 1. nu. 135
Matrimonialis materia eſt de jure poli, ibidem nu. 136
Matrices eccleſiæ, ab inferioribus quomodo recognoſcendæ, p. 4, c. 2. nu. 122
Magni damni cauſam ſuis dedére cultoribus, p. 4, c. 3. nu. 24, & ſeq.
Matronarum, & aliarum mulierum Bononienſium laus, p. 2, c. 9. nu. 131
Medicati a Medicis Hebræis, vel infidelibus, ſi decedant, carere debent Sacramentis, & eccleſiaſtica ſepultura, p. 3, c. 4. nu. 118
Medici officium exercere in ſacris conſtitutus, quando liceat, p. 3, c. 9. nu. 48
Medicus Chriſtianus ægrum ad pœnitentiam hortari tenetur, p. 4, c. 4. nu. 34
Medico, ut non teneatur de morte infirmi, tria requiruntur, p. 3, c. 9. nu. 46
Mediatores illicitorum contractuum clerici eſſe non poſſunt, p. 3, c. 4. nu. 2
Mediatores contractuum uſurariorum uſuras reddere tenentur, ibid. nu. 3
Melioramenta veniunt ex natura contractus emphiteutici, p. 4, c. 1. nu. 98
Melioramentorum exceptio ad rei judicatæ exceptionem admittitur, ibid. nu. 27, & 28 & ſeqq. ubi declaratur, & limitatur.
Melioramenta ob canonem non ſolutum non reſtituuntur, ſed conſolidantur cum bonis emphiteuticis, ibid. nu. 28
Idem quando per decretum Papæ prohibetur melioramentorum deductio, ibid. nu. 30
Idem quando malè verſatus eſt in re emphiteutica, ibid. nu. 31
Mendicare non decet ſacris ordinibus initiatum, neque ſordidum alium quæſtum exercere, p. . c. 4. nu. 25
Mendicantium ordo pluribus gaudet privilegiis, p. 1, c. 6. nu. 22
Mendicantes, aliique regulares vigore privilegiorum maris magni, & Roſarii, non poſſunt a caſibus Epiſcopo reſervatis abſolvere, par. 4. c. 2. nu. 160
Meſquitas Sarracenis habere non licet apud fideles, p. 4, c. 4. nu. 54
Mere deputatus exequtor in beneficialibus nunquam præſumitur, p. 2, c. 2. nu. 20
Metus à judice an inferri poſſit, p. 2, c. 9. nu. 21
Metus illatus conſanguineis clerici, pro illato ipſi clerico habetur, p. 3, c. 7. nu. 60
Militare non eſt delictum, p. 1, c. 15. nu. 14
Milites S. Joannis Hieroſolymitani tacitè profeſſionem emittunt, p. 2, c. 1. nu. 37
Milites Sanctorum Mauritii, & Lazari, ad ſecundas nuptias à ſolo Papa diſpenſari poſſunt, p. 2, c. 8. nu. 35
Milites S. Joannis Hieroſolymitani tria vota ſubſtantialia emittunt, p. 2, c. 2. nu. 65
Milites Hieroſolymitani trahunt, & non trahuntur, p. 2, c. 13. nu. 42
Militum Lauretanorum Collegium à Sixto V. cum facultate penſiones transferendi fuit erectum, p. 1. c. 7. nu. 13
Milites commiſſarii, & alii rapiunt, quod non accipit Chriſtus, p. 4, c. 3. nu. 12

Militis laus, quæ ſit, p. 4, c. 2. nu. 28
miniſtris eccleſiæ Dei ſuſtentatio debetur de jure naturali, & divino, p. 2, c. 12. nu. 15
minor ordinatus ordines ſacros recipit, ſed eſt ſuſpenſa exequutio, p. 1, c. 4. nu. 41
minor ætatis requiſitæ in beneficio impetrato eſt omnino inhabilis, p. 2, c. 7. nu. 19
minor promotus ad ſacros ordines, ſi eſt doli capax, ad continentiæ votum obligatur, par. 3, c. 8. nu. 24
minorem legitima ætate, vel extra tempora ordinans, quando ſuſpenſionis pœnam incurrat, ibid. nu. 10
miſſa celebrata in altari privilegiato pro tali anima, an illam liberet, p. 1, c. 7. nu. 31
Miſſa ſuper altari conſecrato celebrari debet, p. 3, c. 4. nu. 65
Miſſa in locis privatis celebrari non debet, p. 3, c. 4. nu. 27
miſſa omne aliud opus ſuperat in ſanctitate, ibid. nu. 75
miſſa cum omni munditia debet celebrari, & cum immunditia celebrans peccat, ibidem nu. 80
miſſam non jejunus celebrans, pœnam excommunicationis incurrit, ibid. nu. 9
miſſam unam tantum regulariter unus Sacerdos debet celebrare, ibid. nu. 62
miſſam ſuper altare non conſecrato celebrans, arbitrio Ordinarii eſt puniendus, ibid. nu. 66
miſſam celebrans ſine aqua, & igne, aut in pane fermentato, eſt deponendus, ibid. nu. 67
miſſam celebrans ſine paramentis ſacerdotalibus, qua pœna ſit plectendus, ibid. nu. 68
miſſam latenter celebrans ſine paramentis ſolitis, ob metum hæreticorum, non peccat, ibid. nu. 70
miſſam, matutinis non perſolutis, celebrans, quando mortaliter peccet, ibid. nu. 81
miſſæ, quando reducuntur, quid practicandum. p. 2, c. 2. nu. 31
Miſſæ ob tenuitatem fructuum beneficiorum, an ſint reducendæ, ibid. nu. 46
miſſæ plures una die in quibus caſibus poſſint ab uno Sacerdote celebrari, p. 3, c. 4. nu. 63
miſſæ tres, quæ in die Nativitatis Domini celebrantur, quid ſignificent, ibid. nu. 64
miſſarum celebrandarum numerus, quando, & quomodo reduci poſſit, p. 2. c. 11. nu. 30
miſſarum dicendarum numerus, à quibus reduci poſſit, ibid. nu. 32
miſſarum reductio, de quibus fieri poſſit, ibidem nu. 33
miſſarum reductio difficile permittitur, ibidem nu. 36
miſſarum numerus ex tenui legato ad hoc relicto reducitur, p. . c. 1. nu. 37
miſſarum reductiones indebitè obtinentes furtum committunt, ibid. nu. 39
miſſarum injuſtè reductarum reſtitutio, quomodo fieri debeat, ibid. nu. 40
miſſarum onera beneficiis impoſita, quomodo probari poſſint, ibid. nu. 43
miſti fori non eſt prohibitio ſationis orizæ, p. 4, c. 1. nu. 117. & ſeq.
Mobilia ad ſucceſſores Prælatos ſpectantia occupantes, ſuſpenſionis pœnam incurrunt, par 2, c. 1. nu. 18
modicitas pretii cum pacto de retrovendendo, arguunt pactum uſurarium, p. 2, c. 15. nu. 66
monachus vovere non poteſt ſine conſenſu ſui Abbatis, p. 2, c. 11. nu. 10
monachus ex diſpenſatione Apoſtolica uxorem duxit, ibid. nu. 57
monachus cauſa majoris, & melioris boni, à Papa eximi poteſt à voto religionis, ibid. nu 69
monachorum appellatione, qui veniant, p. 3, c. 4. nu. 47
monachis privilegium ſuper immunitate tutelæ conceſſum, quando illis non ſuffragetur, p. 2, c. 3. nu 108
monaſterium ingredi puellis educationis causâ, quis licentiam concedere debeat, par. 2, c. 2. nu. 53
monaſteria monialium, quando Epiſcopis, aliiſvè ſuperioribus ingredi liceat, p. 2, c. 1. nu 50
monaſteria, quæ ſub immediata Sedis Apoſtolicæ protectione reguntur, quomodo Epiſcopis ſubdi poſſint, p. 2, c. 1. nu. 81
monaſteriorum clauſuram ſuperiores, quando ingredi non debeant, ibid. nu 46
monaſteriorum ſepta ingredi, qui licentiam concedere poſſit, ibid. nu. 54
monaſteriorum clauſuram organi concinnatoribus ingredi permittitur, ibid. nu. 55
monialem ſtuprans eſt deponendus, p. 3 c. 4. nu. 30
monialem corrumpens, triplex peccatum committit, ibid. nu. 37

Monia-

Monialem carnaliter cognoſcens, ſacrilegium committit, ibid. nu. 49
Moniales omnes ſub perpetua clauſura vivere tenentur, p. 1, c. 1. nu. 8
Moniales, quibus ex cauſis à monaſteriis exire poſſint, ibid. nu. 49
Moniales alloqui, ſeu cum illis cibum ſumere, aut ſe refocillare, regulares non poſſunt ſub gravibus pœnis, ibid. nu. 57
Moniales S. Claræ, an ad decimarum ſolutionem tenean tur, p. ., c. 12. nu. 69
Moniales quæ a decimis Papalibus ſint exemptæ ibid nu. 85
Moniales pro quibus redditibus à decimis Papalibus ſint exemptæ, ibid. nu. 86
Monialium curam Epiſcopis præcipuè eſt commiſſa, ſuper qua maximè debent invigilare, p. 2, c. 1. nu. 33
Monialium clauſura ab Epiſcopis ſumma cura eſt conſervanda, ibid. nu. 47
Monialium clauſura, ſi violata fuerit, diligenter ab Epiſcopis eſt reſtituenda. ibidem.
Monialium monaſteria regulares abſque Epiſcopi licentia adeuntes, quomodo puniendi, ibid. nu. 56
Monialium confeſſiones audire non poſſunt regulares, à quibus aliàs cura monialium fuit ſublata, ibid. nu. 58
Monialium clauſuram in omnibus monaſteriis Epiſcopi viſitare poſſunt, p. 1, c. 1. nu. 10
Monialibus ad habitum ſuſcipiendum, quæ ætas requiratur, p. 2, c. 1. nu. 35
Monitio canonica, quomodo fieri debeat, par. 2, c. 6. nu. 106
Monitio generalis, quando pro canonica habeatur, ibid. nu. 104
Monitoriales litteræ, pro quibus concedi poſſint, p. 4, c. . nu. 21
Monitoriales litteræ, tam ante, quàm poſt litem motam, concedi poſſunt, ibid. nu. 24
Monitoriales litteræ excommunicatis concedi non poſſunt, p. 3, c. 7. nu. 29
Monitorialium litterarum curſus, an poſſit impediri, ibid. nu. 23
Montiſregalis in agro apud vicum Beatiſſimæ Virgini templum, quando fundari cœperit, p. , c. 1. nu. 29
Moralia præcepta veteris legis vim habent, & perpetuò habebunt, p. 2, c. 12. nu. 5
Moralia præcepta per eccleſiam immutantur, p. 2, c. 13. nu. 10
Mors mariti, quomodo ſit probanda, par. 2, c. 9. nu. 88
Mors, qualis eſt deflenda, p. 4, c. 2. nu. 70, & 71
Mortuis prodeſt, ut in eccleſia ſepeliantur, ibid. nu. 82
Mortem propinquorum, & amicorum non eſſe deflendam, ibid. nu. 68
Mortem appetit, qui à Judæo ſanitatem quærit. p. 4, c. 4. nu. 39
Mortui ſuis orationibus viventibus prodeſſe poſſunt, p. , c. 8. nu. 54
Mulieres infantes necantes, an gaudeant immunitate eccleſiaſtica, p. , c. 13. nu. 29
Mulieres, quæ fuerunt inhoneſtæ, & in congregatione vivunt, an teneantur clauſuram ſervare, & profeſſionem emittere, p. 2, c. 1. nu. 51
Mulieres, & concubinæ cum clericis habitare prohibentur, p. 3, c. 4. nu. 23
Mulierum profeſſio ante decimum-ſextum annum expletum fieri poteſt, p. 1, c. 1. nu. 36
Mulier, etiam nupta, ſepulturam ſibi eligere poteſt, p. 4, c. 1. nu. 94
Mulier ſemel excluſa à maſculo, ſemper remanet excluſa, p. 4, c. 1. nu. 18
Mulieribus profeſſis nullo prætextu licet bona tanquam propria habere, p. 4, c. 1. nu. 41
Muſcæ in Hiſpania in fugam verterunt exercitum, p. 4, c. 5. nu. 14
Mutilatione membri effectus irregularis, à ſolo Papa diſpenſari poteſt, p. ., c. 8. nu. 28

N

NAbuchodonoſor ob templi deprædationem gravia flagella paſſus fuit, p. 1, c. 13. nu. 16
Navigantes ſunt quaſi miſerabiles perſonæ, p. 1, c. 7. nu. 37
Neceſſitas urgens, quæ dicatur, ibidem numer. 14
Negotiatio eſt duplex, licita, & illicita, par. 3, c. 5 nu. 33
Negotiatio eccleſiaſticis eſt prohibita, ibidem nu. 34
Negotiatio neceſſitatis cauſa clericis eſt permiſſa, ibid. nu. 35
Negotiantur illicitè eccleſiaſtici, poſſeſſiones conducendo, ibid. nu. 35.

Nemo in pluribus Eccleſiis debet conſcribi, p. 4. c. 2. nu. 19
Nemo poteſt dicere Papæ, cur ita facis? par. 1, c. 15. nu. 15
Nicephorus tyrannus Irenem Imperatricem depoſuit, p. 1, c. 1. nu. 27
Nobilitas, & potentia, ac ſcientia in beneficiorum collatione conſiderantur, p. 1, c. 12 nu. 26
Notarii pro dimiſſorialibus, & inſtrumentis ordinum, quam mercedem accipere poſſint, p. 1, c. 4. nu. 27
Notoria, quæ dicantur, p. 1, c. 14. nu. 13
Novarum frugum benedictio ex ritu antiquo fuit introducta, p. 1, c. 6. nu. 12
Novitiatus tempore in bonis novitiæ, quid monaſterio tribui poſſit, p. 2, c. 1. nu. 40
Nulla à principio plura ſunt, quæ ex poſt non convalidantur, p. 2. c. 7. nu. 21
Numerus equorum, & perſonarum viſitantibus quotus eſſe debeat, p. 2, c. 16. nu 39, & 40
Nuncio Apoſtolico non creditur, niſi oſtenſis litteris facultatis, p. 1, c. 2. nu. 21
Nuncio Apoſtolico, in quibus credatur, ſine oſtenſione facultatis, ibid. nu. 22
Nuncii, & Legati Apoſtolici in prima inſtantia nullam habent juriſdictionem, par. 1, c. 7. nu. 61
Nunciorum facultates non extenduntur ad collationem beneficiorum in cathedralibus eccleſiis, p. 1, c. 2. nu. 24
Nuptiæ ſecundæ non ſunt benedicendæ, par. 1, c. 6. nu. 10
Nuptiæ coactæ infelices exitus parere ſolent, p. 2, c. 9. nu. 22
Nuptiarum benedictio à mundi creatione originem duxit, p. 2, c. 6. nu. 11
Nuptiarum ſolemnitates certis anni temporibus ſunt prohibitæ, p. 2, c. 9. nu. 56

O

Oblata eccleſiæ, quare nunc matricibus eccleſiis conſerventur, p. 1, c. 12. nu. 32
Oblationes, quæ ſacerdotibus debentur, qualiter diſtribui debeant, ibid. nu. 21
Oblationes ſunt, quæ de licitis eccleſiæ offeruntur, p. 2, c. 13. nu. 12
Oblationes, quando præcepto naturali, & divino debeantur, ibid. nu. 13
Oblationes debentur, ubi viget conſuetudo illas offerendi, ibid. nu. 14
Oblationes parocho indigenti debentur, ibidem nu. 16
Oblationes in Miſſis ſolemnioribus fieri debent, ibid. nu. 17
Oblationes teſtamento relictæ omnino fieri debent, ibid. nu. 18
Oblationes ſacerdotibus curam animarum exercentibus ſunt tribuendæ, ibid. nu. 19
Oblationes, quando Epiſcopis ſint tribuendæ, ibid. nu 20
Oblationes, quando originem habuerint, ibid. nu. 21
Oblationes, quando monachi, & alii regulares recipere poſſint, ibid. nu. 22
Oblationes, & decimæ æquiparantur, ibidem nu. 23
Oblationes laici recipere non poſſunt, ibid. nu. 24
Oblationes ex qua cauſa laicis dari poſſint, ibid nu. 25
Oblationes factæ imagini in muro privato depictæ, quando eccleſiæ parochiali cedant, ibid. nu. 26
Oblationes copioſæ factæ in locis, quibus miracula aperiuntur, fabricæ cedunt, ibid. nu. 27
Oblationes, quæ in aliena eccleſia celebrantur fiunt, rectori eccleſiæ fiunt, ibid. nu. 31
Oblationum tres ſunt ſpecies, ibid. nu. 32
Oblationes cauſa mortis relictas facere recuſantes, ſacrilegi dicuntur, ibid. nu. 33
Obligatio ſemel extincta, nunquam reviviſcit, p. 2, c. 11. nu. 22
Obligatio de ſubeundis oneribus, quæ aliàs ex natura contractus minimè debentur, non tenet, p. 2, c. 15. nu. 40
Obligatio antidotalis, quando locum habeat, p. 3. c. 3. nu 19
Obligantes ſe in forma Cameræ, omnibus cenſuris ſe ſubmittunt, p. 3, c. 8. nu. 95
Odioſa eſt extraordinaria juriſdictio, par. 2 c. 1. nu. 1
Odioſa aliquando latè interpretanda, par. 2, c. 12. nu. 75
Officium Epiſcopi, quomodo facilè ſit, & difficile, p. 1, c. 3 nu. 27
Officium divinum recitare tenentur omnes ſacris initiati, p. 3, c. 4. nu. 85

Offi-

Officium divinum lege naturali, & divino debet recitari, ibid. nu. 86
Officium Romanum recitare non tenentur milites regulares, ibid. nu. 87
Officia pro defunctis, quibus diebus fiant, p. 4, c. 2. nu. 90
Officiales ſanctæ Inquiſitionis poſſunt etiam ad legatorum ſolutionem ab Epiſcopis compelli. p. 2, c. 2. nu 82
Onus rei impoſitum rem ſequitur quocunque vadat, p. 2, c. 15. nu. 41
Onus reale a percipiente fructus, quando ſolvi debeat, ibid. nu. 50
Onera ſubire non tenetur emptor cenſus, ibidem nu. 42
Onera ſervitutis, & hypothecæ, pro ſuo fundo quilibet apponere poteſt, ibid. nu. 48
Onera, quæ utilitatem publicam reſpiciunt, an a clericis perſolvi debeant, p. 3, c. 7. nu. 223
Opinio, quæ favet eccleſiæ, eſt tenenda, par. 1, c. 14. nu. 40
Optantur ſex Epiſcopatus Cardinalium inter præſentes, p. 1, c. 2. nu. 5
Opus, quod pro obtinenda indulgentia imponitur, quale eſſe debeat, p. 1, c. 77. nu. 22
Opera auctorum damnatorum nullo modo recipi debent, p. 1, c. 6. nu. 61
Orare debemus in eccleſiis conſecratis, par. 1, c. 5. nu. 2
Orationis effectus, qui, p. 4, c. 3. nu. 55
Orationem Dominicam, & Salutationem Angelicam milites regulares loco horarum recitare tenentur, p. 3, c. 4. nu. 88
Orationibus ſuis mortui viventibus prodeſſe poſſunt, p. 1, c. 7. nu. 34
Orationibus licitis maleficia curantur, par. 3, c. 5. nu. 27
Oratoria, & omnia loca religioſa, & omnes eccleſias ſuæ diœceſis, ut ſubditas, poteſt Epiſcopus viſitare: fallit tamen, ſi ſint ſub Regum protectione, par. 2. c. 2. nu. 96
Oratoria, quæ dicantur ſub protectione Regum, ibid. nu. eod.
Ordo Epiſcoporum eſt quadripartitus, par. 1, c. 2, nu 26
Ordo ſacerdotalis poſt Chriſtum à Petro incepit, p. 1, c. 3. nu. 26
Ordo mendicantium pluribus gaudet privilegiis, p. 1, c. 5. nu. 22
Ordo eſt unum ex ſeptem Sacramentis, p. 1. c. 4. nu. 16
Ordo ſacer in Orientali Eccleſia impedit contrahendum, p. 2, c. 9. nu. 86
Ordinis poteſtas per conſecrationem acquiritur. p. 1, c. 3. nu. 23
Ordinis S. Joannis Hieroſolymitani milites tacitè profeſſionem emittunt, p. 2, c. 1. nu. 37
Ordinis S. Joannis Hieroſolymitani presbyteri ſæculares beneficia obtinere non poſſunt, p. 2, c. 3. nu. 95
Ordinis S. Joannis Hieroſolymitani parochiales Eccleſiæ vacantes, quomodo conferendæ, ibid. nu. 97
Ordinis S. Joannis Hieroſolymitani perſonæ, & bona ſunt à quorumcunque juriſdictione exempta, ibid nu. 98
Ordinis S. Joannis Hieroſolymitani parochiales Epiſcopi viſitare poſſunt, p. 2, c. 3. nu. 105
Ordinis S. Joannis Hieroſolymitani privilegia quibus non ſuffragentur, ibid. nu 107
Ordinis fratrum Humiliatorum extinctio, p. 3. c. 3. nu. 52
Ordines, quibus ceremoniis conferantur, par. 1, c. 4. nu. 18
Ordines minores, quibus diebus conferri poſſint, ibid. nu. 21
Ordines ſacri duo eodem die conferri non poſſunt, ibid. nu. 28
Ordines matrimonium contrahendum impedientes, qui, p. 2, c. 9. nu. 85
Ordines furtivè ſuſcipiens, excommunicationis pœnam incurrit. p. 3, c. 8. nu. 29
Ordines omnes ad Euchariſtiæ Sacramentum referuntur, p. 3, c. 9. nu. 18
Ordinum capita Abbates qui ſint, p. 1, c. 2. nu. 32
Ordinum collationum cauſa nihil accipi poteſt, p. 1, c. 4. nu. 27
Ordinum impedimenta, quæ, & qualia ſint, ibid. nu. 34
Ordinibus ſacris initiati non poteſt ſine titulo, ibid. nu. 26. & p. 3, c. 8. nu. 31
Ordinari nemo poteſt a non ſuo Prælato ſine dimiſſoriis, p. 1, c. 4. nu. 23
Ordinari non poteſt bigamus ſine diſpenſatione, ibid. nu. 35
Ordinari prohibentur cupidi, p. 3, c. 3. nu 36
Ordinatus in minori ætate recipit ordines, ſed eſt ſuſpenſa exequutio, p. 1, c. 4. nu. 41

Ordi-

Ordinatus extra tempora, eſt ab ordinum exequutione ſuſpenſus, ibid. nu.42
Ordinatus præpoſterè eſt ſuſpendendus, p.3, c.8. nu.30
Ordinatus præpoſterè ordinum adminiſtratione quamdiu ſit interdicendus, ibid. nu.31
Ordinatus à ſimoniaco, non recipit ordinum exequutionem, ibid nu.32
Ordinatus ſub ficto patrimonio, eſt ſuſpenſus, ibid. nu.33
Ordinatus non poteſt titulo renunciare, ibidem nu.35
Ordinatus ab interdicto, vel excommunicato, eſt ſuſpenſus, ibid. nu.37
Ordinatus à non habente poteſtatem, à ſolo Papa diſpenſari poteſt, ibid. nu.38
Ordinatus ab eo, qui Epiſcopatum renunciavit, eſt ſuſpenſus, ibid. nu.39
Ordinatus extra tempora, eſt ipſo jure ſuſpenſus, ibid. nu.46
Ordinati cum dimiſſoriis capituli, ſuſpendi debent, ibid. nu.47
Ordinationum tempus, quando ſit, par.1, c.4, nu.20
Ordinarius Ordinariorum, & totius orbis eſt Papa, p.1, c.1. nu.6
Ordinarius eſt Patriarcha omnium Archiepiſcoporum ſuæ Provinciæ, ibid. nu.10
Ordinarius edicta ſuper libris prohibitis publicare poteſt, p.3, c.6. nu.11
Ordinarius libros ſuſpectos collectos, ut Inquiſitori conſignentur, curare debet. ibidem.
Ordinario ſuſpecto allegato, cauſaque ſuſpicionis probata, datur adjunctus, p.2, c.1. nu.68
Ordinarii, quomodo punire poſſint regulares, p.1, c.8. nu.15
Ordinarii locorum, ad quos ſpectant cauſæ in prima inſtantia, qui dicantur, p.2, c.1. nu.71
Ordinarii locorum in principio ſui regiminis edictum contra concubinarios publicare debent, p.3, c.4. nu.26
Ordinarii poſſunt edicta publicare, & proponere, ibid. nu.27
Ordinariorum plura ſunt genera, par.2, c.1. nu.5
Ordinariorum primum locum tenent Cardinales, ibid. nu.7
Ordinariorum ſecundum locum, qui teneant. ibid. nu.9
Ordinariorum tertium gradum, qui teneant, ibid. nu.12
Ordinariorum appellatione, qui veniant, par.2, c.1. nu.63
Ordinariis locorum cauſæ in prima inſtantia ſunt regulariter reſervata, ibid. nu.70
Ordinaria juriſdictio eſt favorabilis, p.1, c.4. nu.1
Ordinariæ juriſdictionis poteſtas in pluribus conſiſtit, ibid. nu.2
Ordinariam juriſdictionem Epiſcopus ante conſecrationem in pluribus poteſt exercere, ibid. nu.3
Ordinariam juriſdictionem, Princeps, lex, & conſuetudo tribuere poteſt, ibid. nu.4
Ordinariam juriſdictionem Legati in pluribus locis habent, p.2, c.1. nu.8
Ordinariam juriſdictionem habent Epiſcopi in eorum diœceſibus, ibid. nu.13
Ordinariam juriſdictionem Abbates capita ordinum habent in ſuis monaſteriis, ibidem nu.59
Ordinariam juriſdictionem, cum mero, & miſto Imperio habet Magnus Magiſter Ordinis S. Joannis Hieroſolymitani, ibid. nu.61
Ordinariam juriſdictionem ordinarii generales habent, & alii quamplures, ibid. nu.62
Ordinaria auctoritate, poſſunt epiſcopi ſynodum convocare, ibid. nu.14
Ordinaria auctoritate Epiſcopi poſſunt ſententias ſuas exequutioni demandare, ibid. nu.18
Ordinaria auctoritate Epiſcopus quibus beneficia conferre poſſit, p.2, c.3. nu.17
Ordinaria auctoritate priores Religionis Hieroſolymitanæ beneficia conferant, ibid. nu.94
Organi concinnatores intra monaſterii ſepta ingredi permittuntur, p.2, c.7. nu.55
Orizæ ſatio vicinis populis noxia, p.4, c.1, nu.120
Oſtraciſmus eſt genus relegationis, par.5, c.7. nu.134
Otho Saxoniæ Rex coronatur, p.1, c.1. nu.45
Otho Imperator plura Eccleſiæ Romanæ donavit, & confirmavit, p.1, c.12. nu.6

P

PActa, etiam contra jus laicale in emphiteuſi appoſita ſunt ſervanda, p.4, c.1. nu.38
Fallit, quando eſſent contra ſubſtantiam contractus, ibid. nu.42

Pactum

Pactum, ne emphiteuſis eccleſiaſtica incidat in commiſſum, valet, ibid. nu. 59
Fallit hodie, etiamſi adeſſet reſcriptum Papæ, ibid. nu. 59
Pactum, quòd, ſi res emphiteutica in totum pereat, emphiteuta ad penſiones teneatur, an valeat, p. 2, c. 15. nu. 11
Pactum de retrovendendo rem minoris valoris efficit, ibid. nu. 56
Pacta nuda de jure canonico ſunt ſervanda, ibid. nu. 19
Pacta contra ſubſtantiam contractus, ſunt nulla, ibid. nu. 53
Palatium Epiſcopi gaudet immunitate eccleſiaſtica, etiamſi ſit extra circuitum eccleſię, p. 1, c. 13. nu. 14
Papa de jure divino Petro ſuccedit, p. 1, c. 1. nu. 2
Papa Adrianus, quam poteſtatem Carolo Magno conceſſerit, p. 1, c. 1. nu. 6
Papa ab Imperatore judicari non poteſt, ibidem nu. 9
Papa eſt judex omnium, ſuperiorem non recognoſcentium, ibid. nu. 11
Papa juriſdictionem habet ſupra Imperatorem. ibid. nu. 14
Papa electores Imperii ſeptem conſtituit, ibid. nu. 15
Papa Imperium à Græcis in Germanos tranſtulit, ibid. nu. 16. & nu. 24
Papa Leo, Carolum Magnum coronavit, & Imperium ad Francos tranſtulit, ibid. nu. 16
Papa Caroli Magni teſtamentum, confirmavit, ibid. nu. 28
Papa Ludovicum Imperatorem coronavit, ibid. nu. 29
Papa, nullo Imperatoris expectato conſenſu, eligi poteſt, ibid. nu. 30
Papa Carolo Craſſo Imperii coronam impoſuit, ibid. nu. 32
Papa Lambertum in Imperatorem elegit, eique coronam imperialem tradidit, ibid. nu. 33
Papa Ludovicum IV. Imperatorem conſtituit, ibid. nu. 36
Papa Berengarium in Imperatorem inunxit, ibid. nu. 40
Papa Imperium à Francis in Germanos tranſtulit, ibid. nu. 45
Papa Joannes XII. Othonem Saxoniæ Regem inunxit. ibidem.
Papa Federicum Secundum Imperio, & Regnis privavit, ibid. nu. 47
Papa habet curam, & regimen univerſalis eccleſiæ, p. 1, c. 2. nu. 1
Papa Clemens VIII. Cardinalium numerum explevit, ibid. nu. 7
Papa contra prædeceſſores conſtitutionem diſpenſare, illamque revocare poteſt, ibid. nu. 15
Papa Clemens VIII. habentes filios ad Epiſcopatum non admittit, ibid. nu. 39
Papa delegare poteſt ſimplicem presbyterum ad conferendum Confirmationis Sacramentum. p. 1, c. 4. nu. 14
Papa benedicere poteſt, p. 1, c. 6. nu. 6
Papa per modum ſuffragii indulgentiam ad mortuos extendere poteſt, p. 1, c. 7 nu. 29
Papa non habet judiciariam auctoritatem, neque juriſdictionem directam in defunctos, ibid. nu. 32
Papa clericorum cauſas judicibus ſæcularibus delegare poteſt, p. 1, c. 11. nu. 6
Papa eſt omnium beneficiorum dominus, par. 1, c. 12. nu. 16
Papa ſubjicitur vinculo juramenti, à quo ſeipſum abſolvere minimè poteſt, p. 1, c. 15. nu. 16
Papa eſt ſolutus legibus, ibid. nu. 17
Papa ſupra jus poſitivum diſpenſare poteſt, ibid.
Papa, an ſine cauſa à juramento abſolvere poſſit, ibid. nu. 18
Papa eſt diſpenſator miniſteriorum Dei, ac caput, & cuſtos Eccleſiæ, ibid. nu. 27
Papa habet utrumque gladium, ſpiritualem, & temporalem, ibid. nu. 32
Papa omnia poteſt, & nulla indiget adjectione. ibid. nu. 46
Papa eſt Ordinariorum omnium Ordinarius, & totius orbis, ibid. nu. 6
Papa eſt dominus omnium beneficiorum, & ad ipſum regulariter eorum ſpectat collatio, p. 2, c. 5. nu. 1
Papa, an juripatronatus derogare poſſit, par. 2, c. 6. nu. 15
Papa laicum, ut penſionem, & etiam beneficia valeat obtinere, privilegiare poteſt, par. 1, c. 7. nu. 24
Papa diſpenſare poteſt in omni caſu, & impedimento jure humano, vel poſitivo inducto, p. 2, c. 8. nu. 8
Papa poteſt ex cauſa jus divinum interpretari.

vel limitare, ibid. nu. 4
Papa, in quibus poſſit diſpenſare, ibidem nu. 5
Papa ſolus in pluralitate beneficiorum incompatibilium diſpenſare poteſt, ibid. nu. 6
Papa ſolus diſpenſat ad plura beneficia ultra duo, ibid. nu. 7
Papa ſolus diſpenſat illegitimos ad plura beneficia, & ſacros ordines, ibid. nu. 8
Papa ſolus diſpenſat cum ſimoniaco in ordine, vel beneficio, ibid. nu. 9
Papa ſolus diſpenſat ſuper ætatis defectu, ibid. nu. 13
Papa ſolus eſt ſupra Concilium, & ſolus ſuper illius decretis diſpenſare poteſt, ibid. nu. 14
Papa ſolus cum parocho diſpenſat, ut intra annum non teneatur ad presbyteratum promoveri, ibid. nu. 15
Papa ſolus diſpenſat, ut quis in abſentia diſtributiones quotidianas percipere poſſit, ibidem nu. 16
Papa ſolus diſpenſat cum irregulari ob membri mutilationem, ibid. nu. 29
Papa ſolus diſpenſat cum irregulari propter oculi carentiam, ibid. nu. 30
Papa ſolus diſpenſat cum irregulari ex defectu perfectæ lenitatis, ibid. nu. 31
Papa ſolus cum lepro ſo, & alio morbo oppreſſis diſpenſat, ibid. nu. 32
Papa ſolus diſpenſat cum irregulari propter bigamiam, ibid. nu. 34
Papa ſolus diſpenſat, ut filius in paterna eccleſia ſuccedere poſſit, ibid. nu. 37
Papa ſolus diſpenſat cum illegitimis, & aliis patientibus delictum, ut ad religionem recipi valeant, ibid. nu. 38
Papa ſolus in gradibus conſanguinitatis, matrimonii gratia uſque ad quartum gradum diſpenſat, ibid. nu. 39
Papa ſolus diſpenſat in impedimento publicæ honeſtatis, ibid. nu. 40
Papa ſolus diſpenſat in impedimento inducto per affinitatem ex fornicatione, ibid. nu. 41
Papa ſolus diſpenſat in impedimento cognationis ſpiritualis, ibid. nu. 42
Papa ſolus diſpenſat à quinque votis principalibus, ibid. nu. 51
Papa ſolus diſpenſare poteſt à voto per ſacri ordinis ſuſceptionem emiſſo, ibid. nu. 52
Papa ex cauſa monachum eximere poteſt à voto religionis, p. 2, c. 11. nu. 61
Papa eſt ſummus Eccleſiæ bonorum adminiſtrator, p. 2, c. 5. nu. 46
Papa Leo ſe canonicè purgavit, licèt Pontifex ſe purgare non teneatur, p. 2, c. 6. nu. 21
Papa Adrianus à Rege Lothario purgationem canonicam per Venerabilis Sacramenti ſumptionem recepit, ibid. nu. 24
Papa Gregorius VII. Sacramento Euchariſtiæ ſe canonicè purgavit, ibid. nu. 25
Papa jus humanum declarare, immutare, eique derogare poteſt, p. 3, c. 9. nu. 56
Papa omnium beneficiorum eſt dominus, par. 4, c. 1. nu. 52
Declaratur, nu. 59.
Papa non præſumitur confirmare juri repugnantia, ibid. nu. 58
Papa confirmando actum perinde roborat, ac ſi à principio fuiſſet ab eo factus, ibidem nu. 56
Papam certam ſcientiam habuiſſe, quomodo præſumetur, ibid. nu. 54
Papæ totus mundus eſt territorium, par. 1, c. 1. nu. 4
Papæ omnes parere, & ipſum in primatum recognoſcere debent, ibid. nu. 5
Papæ privilegia Imperatoribus conceſſa declarantur, & quæ fuerint revocata, ibid. nu. 7
Papæ pars, ac membrum ſunt Cardinales, par. 1, c. 2. nu. 2
Papæ benedictio venialia peccata remittit, & eſt ſacramentalis, p. 1. c. 6. nu. 6
Papæ, qualis ſit poteſtas, p. , c. 10. nu. 2
Papæ juſſio obligat ex præcepto, p. 1, c. 14. nu. 12
Papæ nemo poteſt dicere, cur ita facis? p. 1, c. 15. nu. 15
Papæ ſcientia in collatione beneficiorum pro diſpenſatione habetur, p. 2, c. 1. nu. 13
Papæ collatio aliorum collationibus præfertur, p. 2, c. 5. nu. 3
Papæ mens in impoſitione penſionis, quæ regularitate, p. 2, c. 7. nu. 31
Papæ auctoritate juramenta illicita poſſunt irritari, ibid. nu. 65
Papæ juramentum ſub qua forma Imperator præſtare teneatur, p. 1, c. 10. nu. 13
Papæ juramentum ſub qua forma Reges præſtare teneantur, ibid. nu. 14

Papæ

Papæ obedientiam, ſub qua forma Epiſcopi præſtare teneantur, ibid. nu.15
Papæ interpretatio in concernentibus jus divinum, eſt attendenda, p.3, c.7. nu.141
Papæ ſcientia, & tolerantia, an inducat diſpenſationem, ibid. nu.138
Papalis decimæ impoſitio non extenditur ad hoſpitalia. p.2, c.3. nu.82
Paramenta eccleſiaſtica, qui benedicere poſſint, p.1, c.6. nu. 8
paramenta, & vaſa ſacra vetuſtate conſumpta non ſunt ad humanos uſus convertenda, par.1, c.5. nu. 13
paramenta, ornamenta, & vaſa ſacra non cadunt ſub ſpolio, p.3, c.3. nu.10
Paria ſunt Eccleſiam Prælatum, uxorem virum, & patrem filium non habere, & illum habere inutilem, p.3, c.9. nu. 28
Pariſienſis Epiſcopus eſt Comes, & laicorum cauſas cognoſcit, p.2, c.13. nu.39
Parochus miniſterium ſpirituale parochianis non offerentibus negare non poteſt, ibid. nu.35
parochus, quando ad impenſas, pro ſua eccleſia concurrere teneatur, p.2, c.16. nu.53
parochus, quando ad reparationem eccleſiæ teneatur, ibid. nu.57
parochus aliam parochialem impetrans, primâ ipſo jure privatur, p.3, c.1. nu.23
parocho indigenti oblationes debentur, p.2, c.13. nu. 16
parocho quarta legatorum debet ultra legatum particulare ſibi factum, p.1, c.5. nu. 11
parocho alimenta minimè ſunt minuenda, par. 2, c.16. nu.63
parochi parochorum ſunt Epiſcopi, par. 1. c. 2. nu.12
parochi ad Eccleſiarum reparationem quandoque cogi poſſunt, ibid. nu.51
parochi reſidere tenentur, ſub pœna privationis, p.3, c. 2. nu. 1
parochi ultra bimeſtre, etiam cum licentia abeſſe non poſſunt, ibid. nu.9
parochi ſine cauſa, & licentia non reſidentes, pœnam incurrunt, ibid. nu.15
parochi ad reſidentiam in domo parochiali ſunt cogendi, ibid. nu. 18
parochi epidimiæ tempore ad reſidentiam, & Sacramenta adminiſtranda tenentur, ibidem nu. 32
parochorum indigentiæ, quomodo ſit proviſum, p.2, c.16. nu.67
parochorum otia notantur, p.4, c.2. nu.27
parochis certa pecuniæ ſumma à Concilio Tridentino, pro eorum victu, eſt conſtituta, p. 2, c.16. nu. 49
parochiani ad ſolutionem primitiarum quando ſint cogendi, p. 2, c.13. nu.11
parochiani, quando ad oblationes faciendas cogi poſſint, ibid. nu.34
parochiani juſpatronatus eccleſiæ habentes, ad quid teneantur, p.2, c. 15. nu.69
parochialis, de cujus jurepatronatus dubitatur, quomodo ſit conferenda, p.2, c.12. nu.40
parochialis collatio ab inferiore collatore facta, quando ſit nulla, par.2, c.3. nu.50
parochialis eccleſiæ redditus ab Epiſcopo in viſitatione ſunt examinandi, p.1, c.16. nu.47
parochialis eccleſiæ redditus ad duorum victum ſuſtentationem eſſe debent, ibid. nu. 50
parochialis redditus tenues eximunt parochum ab impenſis, ibid. nu. 65
parochialis eccleſia ſine concurſu conferri non poteſt, ibid. nu. 32
parochiali eccleſia vacante, quomodò interim ſit providendum, p.2, c.3. nu. 27
parochiali juriſpatronatus eccleſiaſtici vacanti, quomodo ſit providendum, ibid. nu. 42
parochiali ad inſtitutionem capituli vacante, quomodo providendum, ibid. nu.44
parochiali eccleſiæ, cujus collatio ad inferiorem ſpectat, quomodo providendum, ibidem nu.49
parochiali eccleſia vacante, cujus inferior habet præventionem, quomodo ſit providendum, ibid. nu. 51
parochiali ad inferiorem collatorem ſpectante, electio vicecurati ad quem ſpectet, ibidem nu. 52
parochiali per ſimplicem reſignationem vacante, quibus ea cònferri poſſit, ibid. nu.69
parochiales eccleſiæ, quando quarta debeatur, p. 2, c. 14. nu. 1
parochiali eccleſiæ juriſpatronatus collabenti, quomodo providendum, p.2, c.16. nu.17
parochialem obtinens ſine concurſu dicitur intruſus, ibid. nu.34
parochiales per obitum vacantes, prævio concurſu ſunt conferendæ, p. 2, c. 3. nu. 23

Parochiales quibus de cauſis ſine concurſu conferri poſſint, ibid. nu.57
Parochiales, quibus caſibus ſine examine conferri poſſint, ibid. nu.63
Parochiales eccleſiæ ordinis Hieroſolymitani prævio examine coram Epiſcopis ſunt conferendæ, ibid. nu.97
Parochiales ordinis Hieroſolymitani in quibus ab Epiſcopis viſitari poſſint, ibid. nu 105
Parochiales ad quem effectum conferantur, ibid. nu. 106
Parochiales vacantes ob Concilii Tridentini formam non ſervatam, Papæ ſunt reſervatæ, p.2, c.5. nu. 16
Parochiales ad Ordinarii collationem ſpectantes, quando ſint Sedi Apoſtolicæ reſervatæ, ibid. nu. 27
Parochiales, quando ſine concurſu conferri poſſint, ibid. nu.28
Parochiales jurispatronatus, quando à Papa conferantur, ibid. nu.29
Parochiales eccleſiæ, quando ob non promotionē ſint Sedi Apoſtolicæ reſervatæ, ibid. nu.31
Parochiales eccleſiæ, quæ penſionem ſuſtinere poſſint, p.2, c.16. nu. 48
Parochiales eccleſiæ regulariter impenſis univerſitatum fabricari ſolent, ibid nu. 58
Parochiales jurispatronatus, quorum impenſis ſint reficiendæ, ibid. nu. 71
Parochiales duas retinens, graves pœnas incurrit, p.3, c.1. nu.24
Parochiales eccleſiæ vacantes per concurſum ſunt conferendæ, ibid. nu. 27
Parochiales per obitum, aut reſignationem vacantem, à quibuſcunq; Papæ inferioribus ſine concurſu conferri poſſunt, ibid. nu. 32
Parochialium fines circa animarum curam, ubi indiviſi ſunt, ſunt dividendi, p.1, c.7. nu.29
Parochialium collationes Epiſcopi intra ſex menſes facere tenentur, p.2, c.3. nu 58
Parochialium vicariis perpetuis quanta portio aſſignari debeat, p.2, c.16. nu.8
Parochialium uniones, & aliorum beneficiorum, quomodo fieri debeant, ibid. nu.22
Parochialium ædificationes per ſolidum, & libram fieri debent, ibid. nu. 73
Parochialibus vacantibus in menſibus Papæ reſervatis, quomodo providendum, par. 2, c. 3. nu. 59
Parochialibus vacantibus, cauſa permutationis an examen requiratur, ibid. nu. 61
Parochiæ novæ, quando erigi poſſint, par. 2, c. 2. nu. 69
Pars, & totum, eodem debet jure cenſeri, par. 1, c. 3. nu.89
Paſſus quadraginta circum matrices eccleſias earum immunitas extenditur, p. 1, c.13. nu.4
Paſſus, & pedis menſura, quomodo intelligatur, ibidem
Paſtoris officium eſt ordinarium, & perpetuum, p. ,c. 1. nu. 5
Paſtoris animarum laus, quæ, ibid. nu.19
Paterfamilias accipiens rem ſuam in emphiteuſim ab eccleſia ſibi præjudicat, p.4. c.1. nu.82
Patriarchæ principales ſunt quatuor, par. 1, c. 2. nu. 27
Patriarchæ, quomodo inter ipſos præcedant, ibid nu.28
Patrimonium habentes clerici in primitiva eccleſia, nihil ab Eccleſia percipere poterant, p.1, c. 12. nu.55
Patrimonium, an à clerico alienari poſſit, par. 3, c. 8. nu.36
Patrimonialia, & cauſa donationis, vel ſucceſſionis quæſita non cadunt ſub ſpolio, par. 3, c. 3. nu.12
Patronus, quos præſentare poſſit, par. 2, c. 6. nu. 12
Patronus in fructibus beneficii ſui jurispatronatus ſe ingerere non poteſt, ibid. nu. 16
Patronus laicus quadrimeſtre tempus habet ad præſentandum, p.2, c.3. nu. 41. & p. 2, c. 6. nu. 23
Patronus eccleſiaſticus ſemeſtre habet tempus ad præſentandum. ibidem.
Patronus in fundatione beneficii penſionem reſervare poteſt, p.2, c.7. nu.40
Patronus in fundatione beneficii de conſenſu Ordinarii, poteſt ſtatuere, ut eccleſiæ ſuæ fructus convocaverit, ſuos faciat, ibid. nu. 41
Patronus parochianus multis gaudet præeminentiis, p.2, c.16. nu.72
Patroni unius parochialis compelli poſſunt ad congruam parochi ſuſtentationem, ibidem nu. 19
Patronis invitis, an poſſit Epiſcopus beneficio de rectore providere, p.2, c. 6 nu.17
Patronatus quomodo probari poſſit, ibid. nu. 5

Patro-

Patronatus omnes acquiſiti ab Ordinariis examinari, & cognoſci poſſunt, ibid. nu.19
Paulus Papa II. alienationem bonorum eccleſiaſticorum prohibuit, p.1, c.15. nu.54
Pauper primò ſeipſum, & familiam ſuſtentare tenetur, p.2, c.15. nu.35
Pauperum eſt, quicquid habet eccleſia, par 2, c. 9. nu.71
Pauperum, & clericorum uſibus bona eccleſiaſtica ſunt deputata, p.1, c.14. nu.10
Pauperum, ne graventur, maxima eſt habenda ratio, p.2, c.16 nu.77
Pauperibus providere, eſt Epiſcopi gloria, par. 1, c. 15. nu. 10
Paupertas quandoque prodeſt, p.2.c.9. nu.8
Paupertatis privilegia plura ſunt, & quæ, ibid. nu.10
Paupertatem Deus eſſe voluit, & quare, ibid. nu.9
Pecunia debita in impoſitione annui cenſus, quando pro numerata haberi poſſit, par. 2, c. 15. nu. 18
Pecuniæ appellatione, quid veniat, par.1, c.8. nu. 95
Pecuniarii debiti cauſa, an interdictum poſſit relaxari, ibid. nu. 97
Pedagium, quid ſit, & an à vectigali differat, p 1, c. 14. nu.13
Pedagii ratione orta quæſtio inter exequutorem ipſius, & delatorem, quomodo terminanda. ibid. nu. 15
Pedagia, & alia onera à clericis exigentes, quas pœnas incurrant, ibid. nu. 1
Pedemontanus ſenatus dat brachium exequutoribus Archiepiſcopalibus Taurinenſibus, p.1, c. 9. nu. 30
Penſio eccleſiaſtica beneficialis, quid ſit, par. 2, c.7. nu. 1
Penſio, unde dicatur, ibid. nu. 2
Penſio in favorem tertiæ perſonæ, quomodo reſervetur, ibid. nu.5
Penſio ſuper cathedralibus eccleſiis, quomodo reſervetur, ibid. nu. 6
Penſio ſuper fructibus parochialium, quomodo reſervetur. ibidem.
Penſio auctoritate ordinaria reſervata, an ad ſucceſſorem tranſeat, ibid. nu. 2
Penſio a Papa reſervata habet exequutionem paratam, ibid. nu. 35
penſio ſine conſenſu penſionarii auctoritate ordinaria reſervari non poteſt, ibid. nu.36
penſio nudo partium conſenſu imponi non poteſt, ibid. nu. 42
penſio onus eſt reale, & tranſit ad quemcunque ſucceſſorem, ibid. nu.46
penſio de beneficio ad beneficium transferri non poteſt, ibid. nu. 50
penſio ſuper diſtributionibus quotidianis nunquam reſervata præſumitur, ibid. nu. 54
penſio impoſita ſuper beneficio alia penſione onerato, quando ſit nulla, ibid. nu. 68
penſio pluribus modis extinguitur, ibid. numer. 73
penſio an ſine conſenſu Papæ extingui poſſit, ibid. nu. 74
penſio in temporalitate conſiſtit, ibid. nu. 75, & p. 2, c. 5. nu. 44
penſionis ſolutionis exceptio impedit exequutionem, p.2, c.7. nu 72
penſionem ex cauſa Epiſcopus reſervare poteſt, ibid. nu. 26
penſionem in fundatione beneficii patronus reſervare poteſt, ibid. nu. 40
penſione unica ſuper pluribus beneficiis reſervata, an habeat penſionarius exequutionem paratam, ibid. nu. 41
penſione ſuper diſtributionibus quotidianis reſervata, an ſucceſſor pro rata diſtributionum teneatur, ibid. nu. 55
penſiones annuas Magnus Magiſter Religionis Hieroſolymitanæ reſervare poteſt, p.2, c. 4. nu. 39
penſiones quomodo ſuper beneficiis reſerventur, p.2. c. 7. nu. 3
penſiones per beneficiorum reſignationes & jurium ceſſiones licitè reſervantur, ibid. nu. 1
penſiones quibus perſonis carentibus privilegio clericali poſſunt reſervari, ibid. nu. 22
penſiones, & beneficia milites regulares poſſunt obtinere, ibid. nu. 25
penſiones reſervare poſſunt Epiſcopi ad extinguendam litem inter litigantes, ibid. nu. 28
penſiones, quomodo reſervare poſſit Epiſcopus in collatione beneficiorum, ibid. nu. 29
penſiones ab inferioribus collatoribus cum facultate transferendi reſervari non poſſunt, ibid. nu. 3
penſiones ab Epiſcopis reſervatæ non habent

exequutionem paratam, ibid. nu. 34

penſiones à legatis reſervatæ, an paratam exequutionem habeant, ibid. nu. 39

penſionarius agens ad penſionem, quid probare teneatur, ibid. nu. 7

penſionarius agens ad penſionem, quid verificare teneatur, ibid. nu. 7

penſionarius ad ſolutionem penſionum, an contra hæredem, vel ſucceſſorem agere poſſit, ibid. nu. 51

penſionarius regulariter ad decimas, & alia onera concurrere tenetur, ibid. nu. 45

penſionarii ad officii Romani recitationem obligati, non tenentur etiam recitare officium B. Mariæ, p. 3, c. 4. nu. 91

Pereunte re cenſuali, perit & cenſus, par. 2, c. 5. nu. 22

perjurus clericus eſt deponendus, p. 3, c. 4. nu. 40

percutiens clericum eſt excommunicatus, & à Papa ſolo abſolvendus, ibid. nu. 44

permutare eccleſiæ bona, an inter ſeſe poſſint eccleſiarum rectores, p. 1, c. 15. nu. 68

permutatio bonorum eccleſiaſticorum inter eccleſiarum rectores eſt permiſſa, ibid. nu. 70

permutationes bonorum eccleſiaſticorum cum ſæcularibus factæ ab iis, quæ inter eccleſiarum rectores fiunt, quomodo differant, ibid. nu. 27

permutatione beneficiorum pro parte non completa, an pars læſa veniat reſtituenda, par. 1, c. 3. nu 65

pernoctationes quæ fiebant in vigiliis Sanctorum, quare abrogatæ, par. 4, c. 2. nu. 32

perpetuus annuus redditus, pro re immobili habetur, p. 2, c. 15. nu. 7

perpetui ſpirituales vicarii qui, p. 1, c. 16. nu. 5

perpetuæ vicariæ, ex qua cauſa fieri ſoleant, p. 2, c. 16. nu. 10

perpetuæ uniones, quæ examinari, & quæ diſſolvi poſſint, ibid. nu. 21

perpetuis vicariis congrua portio, quæ ſit, ibid. nu. 8

Perſona induſtria electæ nulla fieri poteſt ſubdelegatio, p. 1, c. 15. nu. 50

perſonæ, & bona ordinis Hieroſolymitanæ à quorumcunque juriſdictione ſunt exemptæ, p. 2, c. 3. nu. 98

pertinax hæreticus, quis dicatur, par. 3, c. 6. nu. 7

Petrus primatum habuit, & inter duodecim unus fuit electus, & cur non Andreas, nec Joannes, p. 1, c. 1. nu. 1

Petrus Aldobrandinus S. R. E. Cardinalis laudatur, p. 1, c. 15. nu. 35

Petri de jure divino Papa verus eſt ſucceſſor, p. 1, c. 1. nu. 2

Petro cùm dixit Chriſtus, paſce oves meas, ejus ſucceſſores omnes eſt alloquutus, ibid. nu. 5

Peſtifera loca ad habitandum eligentes, non ſunt à peccato immunes, p. 4, c. 1. nu. 128

Pharao, quantum honoris ſacerdotibus, & eorum bonis detulerit, p. 1, c. 4. nu. 2

Philippus Secundus Hiſpaniarum Rex poſſeſſionem Regni Portugalliæ nactus fuit, par. 2, c. 11. nu. 60

Pia conſuetudo favore eccleſiæ maximè eſt ſervanda, p. 1, c. 16. nu. 66

Pii V. conſtitutio ſuper revocatione indulgentiarum facultatem quæſtuandi continentium, & ejus publicatio nihilque obſtari voluit, p. 4, c. 2. nu. 123, & ſeq.

Pii V. Bulla de non alienandis bonis eccleſiaſticis, ab Innocentio IX. & Clem. VIII. confirmata, p. 1, c. 15. nu. 25

Pipinus, & Carolus Imperatores plura Eccleſiæ Romanæ donarunt, p. 1, c. 12. nu. 9

Plebani, & Archipresbyteri, & curam animarum habentes, per ſe, vel alios, prædicationis munus exequi debent, p. 1, c. 8. nu. 2

Plenaria indulgentia an differat à pleniori, & pleniſſima, p. 1, c. 7. nu. 10

plenaria indulgentia non differt ab ea, quæ anno ſancto conceditur, vel aliis temporibus vigore jubilæi, ibid. nu. 11

plenaria indulgentia, quando ſit ſuſpenſa, par. 1, c. 7. nu. 14

plenaria indulgentia pluribus de cauſis conceditur, ibid. nu. 21

plenariæ indulgentiæ ſuſpenſæ, quomodo reviviſcant, ibid. nu. 15

plenariæ indulgentiæ à quibus minimè concedantur, ibid. nu. 18

plenarias indulgentias concedere poteſt Concilium legitimè congregatum, ibidem numer. 17

Pluviæ cælitùs impetratæ, p. 4, c. 3. nu. 39

Pœna, & culpa in peccato conſiſtunt, par. 1, c. 7. nu. 6

pœna eſt duplex, damni, & ſenſus, ibid. nu. 9

pœna

pœna abſolventium à caſibus reſervatis, par. 2, c. 15. nu. 51
pœna ſunt plectendi, qui prædicationis officium præſtare contemnunt, p. 1, c. 8. nu. 3
pœna nulla major in Eccleſia Dei excommunicatione, p. 1, c. 7. nu. 1
pœna conventionalis, ob non ſolutionem, an debeatur, ibid. nu. 37
pœna non eſt, niſi ſecundùm legem infligenda, p. 1, c. 1. nu. 39
pœnæ remiſſio Papæ reſervata, non poteſt ab inferiore remitti, ibid. nu. 185
pœnam ſtatuentes laico pro facto clerici, incidunt in Bullam Cœnæ Domini, p. 4, c. 1. nu. 131
Politici Novatores in quæ diſcrimina ſuos ducant Principes, ibid. nu. 11
Pontifex ſolus Concilium generale indicere, & dirigere poteſt, p. 1, c. 9. nu. 25
Pontificibus Romanis Imperatores, & Reges honorem, & obedientiam præſtare tenentur, p. 1, c. 1. nu. 20
Pontificalis dignitas major eſt regia majeſtate, p. 1, c. 11. nu. 27
Porticus, & eccleſiarum atria eadem, qua eccleſiæ gaudent immunitate, p. 1, c. 13. nu. 3
Portio canonica, quæ ſit, & quibus debeatur, p. 2, c. 14. nu. 1
Portio canonica, de quibus non debeatur, ibid. nu. 6
Portio congrua ab Ordinariis peti debet, par. 2, c. 16. nu. 9
Portionis canonicæ nomine quarta intelligitur, p. 2, c. 14. nu. 10
Portionum oblationem, an Epiſcopi habere debeant, ibid. nu. 4
Poſſeſſio, quid ſit, ibid. nu. 33
Poſſeſſio beneficii, & ſuorum prædiorum, quomodo acquiratur, p. 1, c. 11. nu. 26
Poſſeſſionis adipiſcendæ remedium, quomodo debeat intentari, ibid. nu. 28
Poſſeſſione ſua nemo eſt amovendus, niſi prævia citatione, p. 1, c. 11. nu. 8
Poſſeſſione ſua nemo privari poteſt ſine cauſæ cognitione, p. 2, c. 3. nu. 96
Poſſeſſione beneficii vigore ſupplicationis acquirens, graves pœnas incurrit, p. 3. c. 1. nu. 21
Poſſeſſor ut amoveatur ſine cauſæ cognitione, non eſt de Principis intentione, par. 2, c. 11. nu. 19
Poſſeſſores prædiorum tenentur ad onerum ſolutionem, p. 2, c. 15. nu. 54
Poſſeſſorium retinendæ remedium, eſt ſummariiſſimum, p. 2, c. 12. nu. 29
Poſſidens fundum indiviſum cum pupillo, pupilli gaudet privilegio, p. 2, c. 3. nu. 47
Poſſidens tempore litis motæ eſt manutenendus, ibid. nu. 25
Potentes ſunt difficilis conventionis, par. 1, c. 15. nu. 36
Poteſtas ordinis in quibus conſiſtat, par. 1, c. 4. nu. 1
Poteſtatis eccleſiaſticæ definitio, ibid. nu. 2
Poteſtatem duplicem habent Epiſcopi, ordinis, & juriſdictionis, ibid. nu. 1
Poteſtatem habens à lege, vel ab homine, quando teneatur conſilium alterius ſequi, par. 2, c. 6. nu. 21
Poteſtates omnium Regum ab Imperio fluxerunt, p. 1, c. 1. nu. 10
Præbenda ſubrogata ſapit naturam præbendæ, in cujus locum ſubrogatur, p. 2, c. 7. nu. 44
Præcedere debet canonicus coadjutorem canonici ejuſdem ordinis primò receptum, par. 1, c. 4. nu. 62
Præcedentiæ controverſia, quomodo, & à quibus terminanda, p. 1, c. 8. nu. 18
Præcepta judicialia, & ceremonialia lege Evangelica lata ceſſarunt, p. 2, c. 12. nu. 4
Præcepta moralia veteris legis vim habent, & perpetuò habebunt, ibid. nu. 5
Præcepta moralia per Eccleſiam immutantur, p. 2, c. 13. nu. 10
Præcepto naturali, & divino quando oblationes debeantur, ibid. nu. 13
Prædeceſſorum inſtituta alioquin juſta, tolluntur, ſi contrarium pariant effectum, p. 4, c. 1. n. 8
Prædia, quæ poſſunt dici parvi momenti, par. 4, c. 1. nu. 74
Prædia feudalia, vel emphiteutica, quando devolvantur, quid faciendum, p. 3, c. 5. nu. 42
Prædiales decimæ de jure divino debentur, par. 2, c. 12. nu. 72
Prædicatoris, vel concionatoris electio, ad quem ſpectet, p. 1, c. 8. nu. 4
Prædicatori victum quis præſtare debeat, ibid. nu. 6
Prædicatori errores diſſeminanti Epiſcopus poteſt concionem interdicere; ſi verò hæreſes ſparſerit,

ſerit, contra eum procedere poteſt, ibidem nu. 12

Prædicatorem in eccleſia ſua Epiſcopus eligere debet, & niſi contraria vigeat conſuetudo, illi victum ſubminiſtrare tenetur, ibidem nu. 7

Prædicatores regulares concionaturi, perſonaliter, & non per nuncium ſe Epiſcopo præſentare debent, ibid. nu. 10

Prædicationis munus cui potiſſimùm competat. ibid. nu. 1

Prædicationis officium contradicente Epiſcopo, nullus exercere poteſt, ibid. nu. 9

Prædicandum ſit, nec ne ſingulis quadrageſimæ, adventus, & aliis jejuniorum diebus, ibidem nu. 8

Prædo non eſt ſua poſſeſſione ſpoliandus, par. 2, c. 7. nu. 16

Præeſſe ſubditis, quomodo debeant Epiſcopi, p. 1, c. 3. nu. 31

Prælatus, quando fundi caducitatem declarare debeat, p. 1, c. 15. nu. 40

Prælatus nemini non diœceſano ſine ſui Ordinarii dimiſſoriis litteris Ordines conferre poteſt, p. 1, c. 4. nu. 23

Prælatus inferior dimiſſorias concedere non poteſt, p. 3, c. 8. nu. 14

Prælati beneficiorum reſignationes, quomodo admittere poſſint, ibid. nu. 54

Prælati bona eccleſiarum indebitè alienantes, pœnas incurrunt, ibid. nu. 55

Præſcriptione legitima tutus non tenetur denunciare, p. 3, c. 7. nu. 17

Præſcriptione immemorabili laici contra clericos non acquirunt juriſdictionem. par. 3, c. 7. nu. 150

Præſentatus ab eo, qui favorabilem reportavit ſententiam, an lite finitâ debeat inſtitui. p. 2, c. 6. nu. 28

Præſentati à patronis debent examinari, & ab Epiſcopo, ſi minus idonei reperti fuerint, poſſunt repelli, ibid. nu. 9

Præſentatorum examen coram quo fieri debeat, ibid. nu. 10

Præſentatorum, ſi æquè idonei fuerint, quis ſit eligendus, ibid. nu. 13

Præſentatio ad beneficium juriſpatronatus Epiſcopo fieri debet, ibid. nu. 11

Præſentatio ſpectans ad eccleſiaſticum, & laicum, ſimul intra ſex menſes fieri debet, ibidem nu. 24

Præſidentium integritas ſalus eſt ſubditorum, p. 1, c. 11. nu. 24

Præſumitur in meliorem partem, quando factum poteſt ſapere delictum, & non delictum. p. 3, c. 3. nu. 21

Præſumitur in dubio contra occiſorem, par. 3. c. 9. nu. 30

Præſumuntur eccleſiæ liberæ, niſi contrarium probetur, p. 2, c. 6. nu. 26

Præſumptio magis in jure fundata contrariam præſumptionem elidit, p. 3, c. 3. nu. 23

Præſules eccleſiæ ſunt quibuſvis laicis magiſtratibus majores, p. 4, c. 1. nu. 119

Præventioni locus eſt in cauſis miſti fori, & qualis ſit conſideratio in præventionem, par. 1, c. 9. nu. 19

Pretium juſtum rerum in puncto indiviſibili non conſiſtit, p. 2, c. 15. nu. 15

Pretium cujuſque rei eſt triplex, ibid. nu. 16

Pretium annui cenſus in pecunia numerata ſolvi debet, ibid. nu. 17

Pretio juſto cenſus conſtituendus emi debet, ibid. nu. 12

Presbyteri Cardinales 50, & quæ illis Eccleſiæ titulares, p. 1, c. 2. nu. 10

Presbyteri, in quorum locum ſucceſſerunt, par. 1, c. 10. nu. 2

Presbyteri, paramenta eccleſiaſtica an benedicere poſſint, p. 1, c. 6. nu. 8

Presbyteri ſæculares beneficia ordinis Hieroſolymitani obtinere poſſunt, p. 2, c. 3. nu. 95

Presbyteris non licet benedicere eo modo, quo benedicit Epiſcopus, p. 1, c. 6. nu. 9

Primatum Eccleſiæ quis primò habuerit, par. 1, c. 1. nu. 4

Primates, & Patriarchæ nomine differunt, ſed idem eſt officium, p. 1, c. 2. nu. 29

Primitiæ, ſicut decimæ debentur, p. 2, c. 13. nu. 1

Primitiæ animalium, ſunt unum de ducentis, ibid. nu. 2

Primitiæ dicuntur primi fructus, quos ſibi Deus reſervavit, ibid. nu. 3

Primitiæ ter in anno Domino offerebantur, ibid. nu. 4

Primitiæ, quare fuerint introductæ, ibid. nu. 5

Primitiæ de jure divino debentur, ibid. nu. 6

Primi-

Primitiæ, qua de cauſa olim offerebantur, ibid. nu. 7

Primitiæ debentur præcepto judiciali, & figurali, ibid. nu. 8

Primitiarum ſolutio conſuetudine præſcribi poteſt, ibid. nu. 9

Princeps eſt Archiepiſcopus Bononienſis, par. 2, c. 13. nu. 40

Princeps prohibens ſynodi celebrationem, à communione eſt ſuſpendendus, p. 3, c. 1. nu. 68

Principes ſæculares non debent indirectè contra libertatem eccleſiaſticam aliquid attentare, p. 4, c. 1. nu. 113

Principes ſæculares aliquid indirectè attentantes contra libertatem eccleſiaſticam, incidunt in Bullam Cœnæ Domini, ibid. nu. 114

Principes, quando poſſint tollere jus ſuo ſubdito quæſitum, ibid. nu. 9

Principes ſæculares nunquam poſſunt tollere jus devolutionis in eccleſiam, ibid. nu. 7, & ſeq.

Principes ſæculares nullam habent juriſdictionem in bonis eccleſiæ. ibidem.

Principes ſæculares non poſſunt auferre, quæ ſunt jur. gentium, nec contra illud aliquid ſtatuere, ibid. nu. 8

Principes ſæculares, quòd res clericorum, & eccleſiæ habentur, tamquam privata perſona. ibid. nu. 10

Principes ſæculares ſuis privantur bonis, dum affectant eccleſiaſtica, ibid. nu. 11

Principis ſæcularis ſtatutum ſuper forma juramenti, an liget clericos, p. 1, c. 11. nu. 44

Principes Imperii Romanam Eccleſiam in ſuperiorem recognoſcunt, p. 1, c. 1. nu. 17

Principes Imperii ſunt Romanæ Eccleſiæ auctoritate fuffulti, ibid. nu. 18

Principes Imperii, tam Eccleſiam, quàm Imperium confovere tenentur, ibid. nu. 21

Principes Epiſcopis non præeſſe, ſed ſubeſſe debent, p. 1, c. 11. nu. 26

Principes eccleſiarum numerum auxerunt, p. 2, c. 16. nu. 61

Principes ſæculares adhibentes ſibi conſiliarios eccleſiaſticos, optimè faciunt, p. 2, c. 8. nu. 12

Priores, & Caſtellanus empoſtæ quando commendas conferre poſſint, p. 2, c. 3. nu. 92

Priores, & Bajulivi, ſingulique commendatarii beneficia auctoritate ordinaria conferunt, ibid. nu. 94

Priores, Bajulivi, & Commendatarii religionis Hieroſolymitanæ ſunt veri Ordinarii, par. 2, c. 4. nu. 47

Prioratus quilibet ordinis Hieroſolymitani, quot commendas habeat, p. 2, c. 3. nu. 93

Privato cuique ſeipſum tuendere, & vim vi repellere licet, p. 1. c. 15. nu. 55

Privilegium doctoratus non facit doctorem, p. 1, c. 3. nu. 0

Privilegium Principis, quomodo ſit intelligendum, p. 1, c. 11. nu. 11

Privilegium Eccleſiæ in individuis tranſit in laicum, p. 2, c. 12. nu. 48

Privilegium monachis conceſſum ſuper immunitate tutelæ, quando illis non ſuffragetur, p. 2, c. 3. nu. 108

Privilegium ſuper immunitate decimarum, quando reale dicatur, p. 2, c. 12. nu. 62

Privilegium, ut infirmetur, ſpatium 40. annorum requiritur, ibid. nu. 65

Privilegium habens decretum irritans, per non uſum, non amittitur, ibid. nu. 66

Privilegium exemptionis Societati Jeſu conceſſum, quos comprehendat, p. 2, c. 11. nu. 73

Privilegium Societatis Jeſu, ſuper conceptione decimarum, ad quæ extendatur, ibidem nu. 74

Privilegium in dubio præſumi non debet revocatum, ibid. nu. 80

Privilegium datum ad eundum, intelligitur etiam ad morandum, & redeundum, par. 3, c. 7. nu. 47

Privilegium eſt ſtrictè interpretandum, p. 4, c. 1. nu. 150. & p. 4, c. 3. nu. 111. & p. 4, c. 27 nu. 8

Privilegium cùm incipit eſſe nocivum, ceſſat, vel debet revocari, p. 4, c. 2. nu. 6

Privilegium conceſſum ordini mendicantium, ut abſque licentia Epiſcopi de ſuperiorum ſuorum licentia in diœceſi eleemoſynas quærere poſſint, eſt ſpeciale, p. 4, c. 2. nu. 147

Privilegium ad non expreſſa extendi non poteſt, ibid. nu. 141

Privilegium, quando includat etiam perſonam non comprehenſam in privilegio, ibidem nu. 138

Privilegium mutatione qualitatis perſonæ privilegiatæ perditur, ibid. nu. 111

Privilegium uni Regno conceſſum, ad alia Regna non extenditur, ibid. nu. 112

Privilegium per non uſum perditur, ibidem numer. 159
Privilegia plerumque clauduntur cum reſtrictivis clauſulis, ibid. nu. 157
Privilegia confirmantur interdum, ſed limitatè, ibid. nu.164
Privilegia, immunitates, & prærogativæ datæ per Sixtum Quintum omnibus in Via Felici conſtruentibus domos, & Palatia ad Urbis ornatum, p.4, c.1. nu.100
Privilegio ſibi conceſſo abutens, privilegio privatur, p.3, c.2. nu.6
Priora poſterioribus derogantur, par. 4, c. 2. nu.163
Privilegio fori gaudent plures clerici non initiati, p.1, c.11. nu. 2
Privilegio præſentes renunciare non poſſunt in præjudicium ſucceſſorum, p. 2, c.12. nu.64
Privilegia Imperatorum à Papa conceſſa declarantur, par.1, c.1. nu.7
Privilegia ordinis Hieroſolymitani, quibus non ſuffragentur, p.2, c.4. nu.107
Privilegia monialibus Ordinis S. Claræ conceſſa, quid contineant, p. 2, c. 3. nu. 63
Privilegia Societatis Jeſu ſuper exemptione decimarum, ibid. nu.70
Privilegiorum, & donationum Romanæ Eccleſiæ factarum ratificatio, p.1, c.1. nu.22
Privilegiis a Pontificibus conceſſis ſuper electione Papæ, Imperatores renunciarunt, p.1, c.1. n.13
Privilegiis pluribus gaudet ordo mendicantium, p.1, c.6. nu.22
Probatur contractus uſurarius ex duobus, par. 2, c.16. nu. 66
Probatur quis uſurarius tribus concurrentibus, ibid. nu.67
Probans ſe per 40. annos præſentaſſe, an debeat ad præſentandum admitti, p.2, c.1. nu. 8
Probatio de non jure rei non prodeſt, agenti in caſibus beneficialibus, ibid. nu.15
Probatio de jure patronatus, quando exactiſſima requiratur, p. 2, c. 4. nu. 6
Probatio exacta requiritur ad probandam revocationem privilegii, p. 1, c.11. nu. 81
Probabili vita, & eccleſiaſtica diſciplina commendati, ſolùm ad Epiſcopatus ſunt eligendi, p. 1, c.11. nu. 5
Probandi onus, quando Cameræ Apoſtolicæ incumbat, p.3, c.3. nu.49
Proceſſionibus publicis regulares intereſſe tenentur, p.1, c. 8. nu.17
Proceſſionibus publicis, ut Confraternitates adſint, an compelli poſſint, ibid. nu.18
Proceſſiones laici facere non poſſunt abſque licentia Epiſcopi, p. 4, c. 2. nu.145
Proceſſus factus per judicem ſæcularem in eccleſia, vel cœmeterio, eſt ipſo jure nullus, p.1, c.13. nu. 10
Proceſſus ſuper concernentibus cathedralem, & diœceſim, quomodo ſit formandus, par.1, c.3. nu. 15
Proceſſus promovendorum ad Epiſcopatus, quomodo ſubſcribantur, ibid. nu. 17
Proceſſus decimarum ſummariè fieri debet, p. 2, c.3. nu.30
Proceſſus contra hæreticos, quomodo ſit formandus, p. 3, c. 6. nu 12
Proceſſus ſine ſcriptis fieri poteſt, p.3, c.7. nu.147
Procurator ad ſuſcipiendum puerum de baptiſmo, cui cognationem acquirat, p.2, c.9. nu.63
Procurator quemlibet actum non prohibitum poteſt explicare, ibid. nu.64
Procuratores Epiſcoporum, Abbatum, & Commendatariorum in Concilio provinciali, quid poſſint, p.1, c.9. nu. 7
Procuratio, an debeatur pro conſecratione, par. 1, c. 5. nu. 16
Procuratio præſtatur in ſignum ſuperioritatis, ibid nu. 17
Proditor, quis dicatur, p.1, c.13. nu.26
Proœmium cauſam finalem indicat, par.4, c. 2. nu. 114
Profeſſio fidei ab Epiſcopis promovendis eſt emittenda, p.1, c.3. nu.16
Profeſſio ante 16. annum expletum fieri non poteſt, p.2, c.1. nu.36
Profeſſio fidei, à quibus intra duos menſes præſtari debeat, p.2, c.10. nu.25
Profeſſio ſortilegorum eſt duplex, tacita, & expreſſa, p.3, c. 5. nu.2
Profeſſio tacita ſortilegorum quæ ſit, ibidem nu. 3
Profeſſio expreſſa ſortilegorum quæ ſit, ibidem nu. eod.
Profeſſio expreſſa eſt duplex, ſolemnis, ſive publica, & privata, ibid. nu. 4
Profeſſio publica, & ſolemnis ſortilegorum, quæ ſit, ibid. nu.5

Pro-

Profeſſio privata dæmoni fit, etiam privatim abſque congregatione, ibid. nu. 7
Profeſſionis fidei forma, qualis ſit, par.2, c.10. nu. 23
Profeſſionem emittendi tempus, an prorogari poſſit, p.2, c.1. nu. 39
Profeſſionem emittere, nec ad clauſuram ſervandam teneutur mulieres, quæ inhoneſtæ fuerunt, ibid. nu. 51
Profeſſionem fidei doctorandi emittere tenentur, par.1, c.10. nu. 21
Profeſſionem fidei ad cathedrales aſſumendi emittere tenentur, ibid. nu. 24
Profeſſionem fidei Canonici non emittentes, non faciunt fructus ſuos, ibid. nu. 26
Profeſſionem expreſſam dæmonibus facientes, quem cultum illis exhibeant, p.3, c.5. nu. 6
Profeſſis, an mobilia, vel immobilia, tanquam propria, habere liceat, p. 2, c.1. nu. 41
Prohibita aliqua re, cenſetur etiam prohibitum omne illud, per quod ad illam pervenitur, p. 1, c. 15. nu. 20
Prohibita alienatione feudi, intelligitur etiam prohibita locatio ad longum tempus, ibidem nu. 21
Prohibita alienatione, cenſetur etiam prohibita quælibet ejus ſpecies, ibid. nu. 22
Prohibitio alienandi, quando eſt geminata, omnis alienatio dicitur rejecta, ibid. nu. 23
Prohibitio retinendi Thalmud, & alios libros prohibitos ſub gravibus pœnis, p.3, c.4 nu. 127
Promiſſione nuda in foro contentioſo, quis cogi non poteſt, p. 2, c. 8. nu. 6
Promovendi ad Epiſcopatum examinari debent, p. 1, c 3. nu. 11
Promotus ab excommunicato, ſchiſmatico, & hæretico recipit Sacramenta, ſed non executionem, p. 3, c. 8. nu. 37
Prooœmium cauſam finalem diſpoſitionis indicat, p. 2, c. 1. nu. 69. & p. 2, c. 4. nu. 42. & nu. 51
Prooœmium diſpoſitivam declarat, p.3, c.12. n.79
Propriæ authoritatis lumine fulgentes præferuntur illis, qui vices aliorum gerunt, par. 2, c. 4. nu. 58
Protonotarii alii ordinarii, & alii extraordinarii, p.1, c.3. nu. 34
Protonotariatus eſt dignitas, & quomodo dignitates præcedat, ibid. nu. 35
Proventus beneficii excommunicato ſunt ſubtrahendi, p. 1, c.4. nu. 111
Provinciæ conſuetudo, in juſta cenſus æſtimatione eſt ſervanda, p. 1, c. 5. nu. 15
Provinciale Concilium, quando ſit celebrandum, p. 1, c. 8. nu. 1
Provinciale Concilium ubi habeatur, loci electio ad Archiepiſcopum ſpectat, p. 1, c. 9. nu. 2
Provincialis Concilii decretis, qui obligentur, ibid. nu. 6, & 8
Provinciali Concilio, qui intereſſe teneantur, & qui excuſentur, ibid. nu. 3
Provinciali congregato Concilio, quis ordo, tam in ſedendo, quam in procedendo inter dignitates ſit habendus, ibid. nu. 4, & 5
Provinciali Concilio laici vocati intereſſe poſſunt, & vocem conſultivam habere, ibidem nu. 8, & 18
Provinciali Concilio Epiſcopi intereſſe negligentes, quam pœnam incurrant, ibid nu. 10
Provincialem ſynodum vicinioris Metropolitani, cui intereſſe poſſint, Epiſcopi exempti ſibi eligere debent, ibid. nu. 9
Proviſio Papæ habet tacitam conditionem, ſi non eſt alteri jus quæſitum, p. 2, c. 2. nu. 6
Proviſionum in forma, dignum, qualis ſit natura, ibid. nu. 5
Publica utilitas privatæ præfertur, par. 4, c. 1. nu. 125
Puella, quo caſu ſit ſequeſtranda, p. 2, c. 9. nu. 82
Puella, virginitate amiſsâ, plurimum amittit, ibid. nu. 143
Puella meticuloſè monaſterium ingreſſa, quando exire, & habitum dimittere poſſit, ibidem nu. 19
Puellæ, educationis cauſa, de cujus licentia monaſterium ingredi poſſint, p. 2, c.1. nu. 53
Puellæ, educationis tempore abſoluto, quomodo Epiſcopus providere poſſit, ibid. nu 54
Puellæ, quomodo ſibi cavere debeant, par.2, c.9. nu. 19
Pueros de ſacro fonte ſuſcipientes, fiunt illorum fidejuſſores, ibid. nu. 66
Pulſare campanas in die Sabbati ſancti ante cathedralis, vel majoris Eccleſiæ campanæ pulſationem, regulares prohibentur, par. 1, c. 8. nu. 21
Purgatio canonica, etiam ab ignobilibus, eſt recipienda, p. 3, c. 6. nu. 10

Purgatio canonica, quid ſit, ibid. nu.17
Purgatio ſuſpicionis hæreſis, quomodo fieri debeat, ibid. nu.18
Purgatio, quando fiat, per venerabilis Sacramenti Euchariſtiæ ſumptionem, ibid. nu.23
Purgatio canonica Epiſcopis, & presbyteris, an per Miſſarum celebrationem ſit permiſſa, ibid. nu. 26
Purgatio vulgaris eſt prohibita, ibid. nu. 27
Purgatio à ſuſpicione hæreſis, quomodo fieri debeat, ibid. nu. 18
Purgatione canonica Epiſcopi, quomodo purgentur, ibid. nu.19
Purgatorii pœna major eſt omni pœna, quàm quis in præſenti vita pati poſſit, p.1, c.7. nu.8
Piratæ, & latrunculi marini in Bulla Cœnæ Domini excommunicantur, p.3, c.7. nu.36

Q

Quæſtus pro conſequendis indulgentiis abolentur, p.1, c.7. nu.30
Quadrageſimali, & jejuniorum tempore, an ſit quotidie prædicandum, p.1, c.8. nu. 8
Quarta funeralium, quando debeatur, par. 2, c.14. nu.1
Quarta ex legato eccleſiæ facto, quando debeatur, ibid. nu. 8
Quarta ex legato ad pias cauſas facto, quando debeatur, ibid. nu.9
Quarta nomine canonicæ portionis intelligitur, ibid. nu. 10
Quarta legatorum parocho debetur, etiam ultra legatum particulare ſibi factum, ibidem nu.11
Quarta funeralis, de quibus debeatur, ibidem nu. 12
Quarta debetur de legato per teſtatorem viventem perſoluto, ibid. nu.13
Quarta debetur, etiam quòd teſtator ſe mandet ſepeliri cum habitu fratrum, ibid. nu. 14
Quarta debetur de iis, quæ teſtatores dant in infirmitate, de qua decedunt, ibid. nu.15
Quarta non debetur de legatis regularibus factis per eos, qui apud illos non ſepeliuntur, ibidem nu. 16
Quarta eſt in bonis eccleſiarum parochialium, ſicut falcidia in bonis hæredis, ibid. nu.17
Quarta debetur Epiſcopis de legatis factis Confraternitatibus laicorum, ibid nu. 1
Quarta legatorum, quare Epiſcopis à Confraternitatibus debeatur, ibid. nu. 25
Quarta pars oblationum, an Epiſcopis debeatur, ibid. nu. 28
Quarta oblationum debita 40, annorum curſu præſcribitur, ibid. nu.29
Quarta exemptorum Papæ debetur, ibidem nu. 31
Quarta decimarum, an Epiſcopo debeatur, ibid. nu. 35
Quartæ duæ, quando deducantur, ibid. nu. 32
Qui poſſint virtute ordinis benedicere, par. 1, c. 6. nu. 7
Quomodolibet, dictio eſt univerſalis, par. 3, c. 7. nu.146

R

Rapientes bona Chriſtianorum naufragantium, excommunicationem incidunt, par. 3, c.7. nu. 38
Ratio eſt anima legis, p.2, c.9. nu.136
Realis ſimonia. p.3, c.1. nu. 14
Reconciliantur eccleſiæ in pluribus caſibus, p. 1, c.5. nu.6
Reconciliatio eccleſiæ, quomodo fiat, ibid. nu.8
Reconciliatio, & conſecratio ab Epiſcopis ſolùm fieri poteſt, ibid. nu. 9
Reconciliatio eccleſiæ conſecratæ à reconciliatione eccleſiæ non conſecratæ differt, ibidem.
Reconciliatio eccleſiæ non conſecratæ, & cœmeterii, quomodo fieri debeat, ibid. nu.10
Reconciliatio eccleſiæ pollutæ cujus expenſis fieri debeat, ibid. nu.18
Reconciliatio eccleſiæ regularis cujus ſumptibus fieri debeat, ibid. nu.19
Rector eccleſiæ non poteſt renunciare dominio eccleſiæ, p.4, c.1. nu.4
Rector eccleſiæ non poteſt diſponere de rebus eccleſiaſticis, nec de illis tranſigere ſine conſenſu Pontificis, ibid. nu. 6
Rector eccleſiæ non eſt dominus rerum eccleſiæ, ſed tantùm adminiſtrator, ibid. nu. eod. & p. 4, c. 1. nu. 44
Rector in caſibus tantùm poteſt tranſigere de bonis eccleſiæ, ibid. nu.48
Rectores eccleſiarum poſſunt cogi ab Epiſcopo ad adjungendos ſibi alios ſacerdotes, cùm opus fuerit, p. 1, c. 2. nu.69

Recto-

Rectoribus imperitis dantur coadjutores, ibidem nu. 71
Recurſus in cauſis eccleſiaſticis ad laicos eſt prohibitus, p.3, c.6. nu 91
Recurſus ad judices ſæculares eſt contra immunitatem eccleſiaſticam, p.3, c.8. nu. 97
Redditus eccleſiaſtici, qui in ſubventione Principum bellorum cauſa recipiuntur, malos eventus pariunt, p.1, c.14. nu.42
Redditus annuus perpetuus pro re immobili habetur, p.2, c.15. nu.7
Redditus parochialis eccleſiæ in viſitatione ſunt examinandi, p.1, c. 6. nu.47
Redditus parochialis eccleſiæ ad duorum victum eſſe debet, ibid. nu. 50
Redditus ratione loci, vel perſonæ, majores interdum eſſe debent, ibid. nu.54
Referenti non creditur, niſi conſtet de relato, p.4, c.2. nu 135
Regimen, & curam totius Eccleſiæ habet Papa. p.1, c.2. nu.1
Regionum mos varietatem inducit, par.2, c.15. nu 13
Regnum, civitas, & loca, ubi legati officium impeditur, interdicto ſubjiciuntur, par. 3, c.8. nu. 80
Regno Portugalliæ vacante, prætendentes plures, p.2, c.11. nu.59
Regularis nullus, Epiſcopo contradicente, etiam in Eccleſiis ſui ordinis, prædicare poteſt, par.1, c.8. nu 9
Regulares, antequam concionentur, perſonaliter coram Epiſcopo ſe præſentare debent, ibidem nu. 10
Regulares, ſi deliquerint, quomodo ab Ordinariis puniri poſſint, ibid. nu.13
Regulares delinquentes in loco delicti ſunt puniendi, ibid. nu.14
Regulares delinquentes non ſunt ad alia loca tranſmittendi. ibidem.
Regulares, ut poſſint à ſuis conventibus recedere, quæ requirantur, ibid nu.15
Regulares alicujus obſequiis ſe ſubjicere non poſſunt, ibid. nu. 6
Regulares delinquentes ab Ordinario puniri poſſunt, ſi eorum ſuperiores fuerint in animadverſione negligentes. ibidem.
Regulares ad publicas proceſſiones accedere tenentur, ibid. nu.17. & p.3, c.7. nu.141
Regulares, in quibus ſint Epiſcopis ſubjecti, p.1, c.9. nu. 19
Regulares in ſabbato majoris hebdomadæ priuſquam Eccleſiæ majoris campana pulſetur, ſuas pulſare non poſſunt, ibid. nu. 21
Regulares, quomodo de ordine ad ordinem transferri poſſint, p.2, c.1. nu. 44
Regulares adeuntes monaſteria monialium ſine Epiſcopi licentia, quomodo puniendi, ibidem nu. 56
Regulares quovis prætextu moniales alloqui, ſeu cum illis cibum ſumere, aut ſe refocillare non poſſunt ſub gravibus pœnis, ibidem nu.57
Regulares, quibus cura monialium ſublata fuit, illas in confeſſionibus audire non poſſunt, ibid. nu. 58
Regulares à caſibus reſervatis abſolvere prohibentur, niſi ſit illis ſpeciale mandatum, par. 2, c.5. nu. 50
Regulares milites penſiones, & beneficia poſſunt obtinere, p.2, c.7. nu 15
Regulares facultatem habentes aggregandi, altaria erigere non poſſunt, p.4, c.2. nu.140
Regulares facultatem aggregandi habentes, unam tantùm Confraternitatem poſſunt aggregare, cum conſenſu tamen, & teſtimonio Ordinarii loci, ibid. nu.2
Regulares nil poſſunt in alieno territorio circa aggregatos decernere, ibid. nu. 140
Regulares ſuper eleemoſynis colligendis, proceſſionibusque faciendis, quid ſtatuere poſſunt, ibid. nu.142
Regulares ad confeſſiones audiendas non admittuntur, niſi ab Ordinario loci ſint approbati, ibid. nu.156
Regulares non poſſunt ſeſe alieno obſequio ſubjicere ſine eorum ſuperiorum licentia, ibidem nu. eod.
Regulares ut confratres ſibi ipſis aggregatos vigore privilegiorum ſuorum abſolvere poſſint, quæ requirantur, ibid. nu.159, & ſeq.
Regulares, & fratres mendicantes, vigore privilegiorum Maris magni, Roſarii, vel ac Jeſuitæ à caſibus Epiſcopo reſervatis abſolvere non poſſunt, ibid. nu.160
Regularia beneficia regularibus, ſæcularia ſæcularibus ſunt conferenda, ibid. nu.19

Regulariter actor forum rei ſequi debet, par. 2, c. 13. nu. 38
Regularium beneficia commendata, an cadant ſub conſtitutione de publicandis reſignationibus, p. 2, c. 14. nu. 41
Regula de triennali poſſeſſore, qui ſe tueri non poſſint, ibid. nu. 30
Regulam firmat exceptio in non exceptuatis, p. 2, c. 3. nu. 83
Religio S. Joannis Hieroſolymitani, quos veros habeat Ordinarios, p. 2, c. 3. nu. 71. & p. 2, c. 4. nu. 47
Religio S. Joannis Hieroſolymitani, eſt ab omni juriſdictione exempta, p. 2, c. 6. nu. 98
Religionis Hieroſolymitanæ Magnus Magiſter, & conventus regulariter fratribus commendas conferunt, ibid. nu. 91
Religionis Hieroſolymitanæ commendæ, quibus oneribus ſint gravatæ, p. 2, c. 4. nu. 45
Religionis Hieroſolymitanæ, Priores, Bajulivi, & ſinguli Commendatarii, beneficia auctoritate ordinaria conferunt, p. 2, c. 3. nu. 94
Religionis ingreſſu, quomodo ſimonia committi poſſit, p. 3, c. 1. nu. 9
Religionem per vim, & metum eſſe ingreſſum prætendens, quomodo ſit audiendus, par. 2, c. 1. nu. 42
Remedia in tempore quærenda, p. 1, c. 4. nu. 6
Renunciare quilibet poteſt juri ſuo, par. 2, c. 7. nu. 49
Renunciatio ante profeſſionis emiſſionem, ut valeat, quæ requirantur, p. 2, c. 1. nu. 38
Reprobato in examine concurſus, an liceat appellare, p. 2, c. 3. nu. 36
Reſcriptum quando ſit nullum, par. 1, c. 15. nu. 77
Reſcripti tenorem inſerere debet delegatus in citatione facienda, p. 2, c. 2. nu. 53
Reſervare ſibi poſſunt caſus Epiſcopi, par. 1, c. 5. nu. 48
Reſervare poteſt Epiſcopus penſionem ex cauſa. p. , c. . nu. 26
Reſervare poteſt Epiſcopus penſionem permutationis cauſa, ibid. nu. 27
Reſervare poteſt Epiſcopus penſionem ad extinguendam litem inter litigantes, ibid. nu. 28
Reſervare poteſt Epiſcopus penſionem in ejus collatione beneficiorum per obitum vacantium, ibid. nu. 29
Reſervare poſſunt penſiones Legati de latere, ibid. nu. 37
Reſervare poteſt patronus penſionem, in fundatione beneficii, ibid. nu. 40
Reſervari quomodo ſoleant penſiones ſuper beneficiis per obitum vacantibus, ibid. nu. 3
Reſervari licitè poſſunt penſiones in reſignationibus beneficiorum, & jurium ceſſionibus, ibid. nu. 4
Reſervari quomodo poſſit penſio favore tertiæ perſonæ, ibid. nu. 5
Reſervari quomodo poſſit penſio ſuper fructibus cathedralium eccleſiarum, ibid. nu. 6
Reſervari quomodo poſſit penſio ſuper fructibus parochialium eccleſiarum. ibidem.
Reſervari quibus poſſint penſiones carentibus privilegio clericali, ibid. nu. 22
Reſervari quomodo non poſſint penſiones ab inferioribus collatoribus, ibid. nu. 33
Reſervari non poteſt penſio auctoritate ordinariâ ſine penſionarii conſenſu, ibid. nu. 36
Reſervata eſt ſoli *Papæ* diſpenſatio ſuper ſacri Concilii decretis, p. 2, c. 3. nu. 26
Reſervata ſunt Sedi Apoſtolicæ ſpecialiter beneficia in Curia Romana vacantia, ibidem nu. 78
Reſervata non ſunt Sedi Apoſtolicæ Hoſpitalia, ibid. nu. 81
Reſervata Magno Magiſtro ordinis Hieroſolymitani beneficia, quæ ſint, ibid. nu. 90
Reſervata ſunt Sedi Apoſtolicæ beneficia vacantia, ob non publicationem reſignationis, par. 2, c. 4. nu. 28. & C. 5. nu. 25
Reſervata ſunt Sedi Apoſtolicæ beneficia vacantia per reſignationem in Curia admiſſam, p. 2, c. 5. nu. 9
Reſervata ſunt Papæ beneficia vacante Sede Epiſcopali, vel Abbatiali vacantia, ibidem nu. 10
Reſervata ſunt Sedi Apoſtolicæ beneficia per obitum Cardinalium, & Sedis Apoſtolicæ officialium vacantia, ibid. nu. 11
Reſervata *Papæ*, quando ſint beneficia vacantia per obitum accedentium, vel recedentium a curia Romana, ibid. nu. 12
Reſervata Romanæ Sedi, quando ſint beneficia curialium extra Urbem decedentium, ibidem nu. 13
Reſervata ſunt Sedi Apoſtolicæ beneficia, per pro-

promotionem ad cathedrales vacantia, ibid. nu. 14
Reſervata ſunt Papæ beneficia, per aſſequutionem aliorum beneficiorum incompatibilium auctoritate Apoſtolica collatorum vacantia, ibid. nu. 15
Reſervata, quando ſint Sedi Apoſtolicæ beneficia curata, & dignitates ob pluralitatem, ibidem nu. 16
Reſervata ſunt Sedi Apoſtolicæ beneficia per obitum familiarium Papæ, & Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium vacantia, ibidem numer. 18
Reſervata ſunt Sedi Apoſtolicæ vacantia beneficia per obitum collectorum, & ſubcollectorum fructuum Cameræ Apoſtolicæ vacantia. ibidem. nu. 19
Reſervata ſunt Sedi Apoſtolicæ beneficia omnia Eccleſiarum Patriarchalium Urbis, ibidem nu. 20
Reſervata ſunt Sedi Apoſtolicæ omnia beneficia propter crimen hæreſis vacantia, ibidem numer. 22
Reſervata ſunt Sedi Apoſtolicæ beneficia vacantia per confidentiam, ibid. nu. 24
Reſervata ſunt eidem Sedi beneficia ſchiſmaticorum, ibid. nu. 33
Reſervata ſunt Sedi Apoſtolicæ beneficia vacantia per violationem ſequeſtri, ibid. nu. 34
Reſervata ſunt eidem Sedi beneficia litigioſa, ibid. nu. 35
Reſervata eidem Sedi ſunt beneficia per ſimoniam vacantia, ibid. nu. 36
Reſervata ſunt eidem Sedi Apoſtolicæ beneficia per adeptionem poſſeſſionis, litteris non expeditis, vacantia. ibidem.
Reſervata ſunt Papæ beneficia, quæ ex ſpeciali decreto eidem reſervari contingit, ibidem nu. 37
Reſervata ſunt eidem Sedi beneficia, per rebellionem contra Sedem Apoſtolicam factam vacantia, ibid. nu. 38
Reſervata ſunt eidem Sedi Apoſtolicæ beneficia per appoſitionem manus Papæ affecta vacantia, ibid. nu. 39
Reſervata ſunt Cameræ Apoſtolicæ bona, quæ regulares extra clauſtra degentes acquiſiverunt, ibid. nu. 41
Reſervata penſio à Papa habet exequutionem paratam, p. 2, c. 15. nu. 3
Reſervata penſio unica ſuper pluribus beneficiis quam exequutionem habeat, p. 2, c. 7. nu. 43
Reſervata quando præſumatur penſio ſuper diſtributionibus quotidianis, p. 2, c. 7. nu. 54
Reſervata ſunt omnia beneficia extincti Ordinis Humiliatorum, p. 3, c. 3. nu. 54
Reſervatæ ſunt Sedi Apoſtolicæ omnes cathedrales, ac omnia beneficia, apud Sedem Apoſtolicam vacantia, p. 2, c. 5. nu. 6
Reſervatæ ſunt omnes Eccleſiæ Patriarchales, Primitiales, Archiepiſcopales, & Epiſcopales, ac monaſteriorum virorum regularium, ibid. nu. 9
Reſervatæ ſunt Romanæ curiæ dignitate majores poſt Pontificales, dummodò valorem decem florenorum auri excedant, ibid. nu. 17
Reſervatæ Apoſtolicæ Sedi ſunt parochiales ob Concil. Tridentini formam non ſervatam vacantes, ibid. nu. 26. & nu. 32
Reſervatæ ſunt eidem Sedi parochiales vacantes, de quibus intra ſex menſes auctoritate ordinaria non providetur, ibid. nu. 27, & 30
Reſervatæ quando ſunt parochiales eccleſiæ ob non promotionem, ibid. nu. 31
Reſervatæ penſiones ab Epiſcopis, non habent exequutionem paratam, p. 2, c. 7. nu. 34
Reſervatæ penſiones à legatis, an habeant exequutionem paratam, p. 2, c. 7. nu. 39
Reſervati caſus omnes, in articulo mortis à quovis ſacerdote poſſunt remitti, p. 2, c. 5. nu. 52
Reſervati ſunt Sedi Apoſtolicæ caſus in Bulla Cœnæ Domini contenti, & alii, ibid. nu. 46
Reſervatio inficit titulum, ac poſſeſſionem, & operatur etiam reſervationem cauſarum, p. 2, c. 2. nu. 77
Reſervatio beneficiorum in curia Romana vacantium, eſt major quacunque alia reſervatione, p. 2, c. 5. nu. 8
Reſervatio quotuplex ſit, ibid. nu. 42
Reſervatio fructuum favore Cameræ Apoſtolicæ, quæ ſit, ibid. nu. 43
Reſervatio fructuum quando incipiat, ibidem nu. 44
Reſervationem caſuum habent Epiſcopi, ibid. nu. 49
Reſervationes cur inventæ fuerint, ibid. nu. 5
Reſervationes ſunt odioſæ, & ſtrictè intelligendæ, p. 1, c. 15. nu. 41

Reſervationum effectus, qui ſint, par, 1, c. 5, nu. 40
Reſervationibus Apoſtolicis non ſubduntur beneficia ordinis Hieroſolymitani, par. 2, c. 3. nu. 80
Reſidere tenentur parochi ſub pœna privationis, p. 3, c. 2. nu. 1
Reſidere tenentur Epiſcopi, alioquin pœnam incurrunt, ibid. nu. 4
Reſidere negligentes, quas pœnas incurrant, ibid. nu. 30
Reſidere recuſantes, & extra reſidentiam decedentes, quas pœnas incurrant, ibid. nu. 31
Reſidentia debita, quando debeat publicari, ibid. nu. 12
Reſidentia præcipuè debetur in parochiali, ibid. nu. 17
Reſignata beneficia in manibus Ordinarii, quibus conferri non poſſint, p. 1, c. 3. nu. 67
Reſignata beneficia ob non publicationem, vacant ipſo jure, p. 2, c. 4. nu. 27
Reſignatio ſimoniaca, quomodo ſit valida in odium reſignantis, p. 2, c. 1. nu. 41
Reſignatio facta cum clauſula, in favorem N. & non aliter, nec alio modo, an admittatur, p. 2, c. 4. nu. 3
Reſignatio ex cauſa permutationis non tenet, niſi reſignanti de alio beneficio provideatur, ibid. nu. 4
Reſignatio, quomodo fieri poſſit, ibid. nu. 5
Reſignatio, quando non valeat, ibid. nu. 6
Reſignatio commendarum Religionis Hieroſolymitanæ regulariter non cadit ſub conſtitutione de publicandis reſignationibus, ibidem nu. 41
Reſignatione ſimplici parochiali vacante, quis ad concurſum non ſit admittendus, par. 1, c. 3. nu. 69
Reſignatione vacantia beneficia conſanguineis, vel familiaribus conferentes, quam pœnam incurrant, p. 1, c. 15. nu. 45
Reſignationes, aliæ ſimplices, aliæ conditionatæ, p. 2, c. 4. nu. 1
Reſignationes conditionatæ, quomodo fiant, ibid. nu. 2
Reſignationes beneficiorum in Romana Curia, intra quod tempus ſint publicandæ, ibidem nu. 9
Reſignationes beneficiorum quorumcunque ſunt publicandæ, ibid. nu. 11
Reſignationes, quæ conſiſtorialiter fiunt, non ſunt publicandæ, ibid. nu. 12
Reſignationes, & jurium ceſſiones auctoritate ordinaria intra menſem admitti, aut rejici debent, ibid. nu. 13
Reſignationes, quibus caſibus ſint nullæ, ibid. nu. 14
Reſignationes beneficiorum auctoritate ordinaria collatorum, intra tres menſes ſunt publicandæ, ibid. nu. 15
Reſignationes beneficiorum ruralium, quomodo ſint publicandæ, ibid. nu. 17
Reſignationes ob belli, vel peſtis impedimentum, quibus in locis fieri debeant, ibid. nu. 18
Reſignationes, vel ceſſiones jurium, beneficiorum litigioſorum, quomodo ſint faciendæ, ibidem nu. 19
Reſignationum publicatio in quibus, & quomodo fieri debeat, ibid. nu. 16
Reſignationum publicandarum conſtitutio, an Cardinales comprehendat, ibid. nu. 20
Reſtituenda ſit, vel non pars læſa in permutatione beneficiorum, p. 2, c. 3. nu. 65
Reſtitutio gloriæ, & famæ, à quo ſit facienda, p. 2, c. 9. nu. 189
Reſtitutio Miſſarum injuſtè reductarum, quomodo fieri debeat, p. 2, c. 10. nu. 40
Reſtitutio eſt in priſtinum ſtatum repoſitio, ibid. nu. 41
Reſtitutio adverſus præſcriptionem quadragenariam eccleſiæ datur, ibid. nu. 44
Reſtitutio non datur contra impreſſionem carceris, p. 4, c. 4. nu. 9
Res ratione oneris illis injuncti minoris æſtimantur, p. 1, c. 14. nu. 32
Res ſemel facta alienabilis, ſemper durat alienabilis, p. 1, c. 15. nu. 3
Res ſequitur poſſidentem, & onera rem ſequuntur, p. 1, c. 15. nu. 54
Reſuſcitatus fuit adoleſcens à Chriſto ob fletum matris ſuper cadaver, p. 4, c. 1. nu. 58
Reſphæ concubinæ pietas in cadaver Sauli, commendatur, ibid. nu. 57
Rei ſubſtantia eſt maximæ æſtimationis, par. 2, c. 15. nu. 56
Rem perire, & infrugiferam fieri, paria ſunt, ibid. nu. 23

Re

Re integra poteſt revocari mandatum datum ad reſignandum, p.2, c.14. nu. 8
Retentio beneficiorum, quando hæretico detur, p.2, c.5. nu. 23
Retinentes beneficia in confidentiam, plures pœnas incurrunt, p. 3, c. 1. nu.17
Revocatio, de qua in Brevi Pii Quinti, comprehendit tantum privilegia commutativa, p. 2, c.11. nu. 81
Revocatio facultatum legendi libros Thalmud, & alios prohibitos, p.3, c.4. nu.116
Reus in excipiendo, quando ejus exceptionem probare teneatur, p.3, c.3. nu.24
Rex Nabuchodonoſor ob templi deprædationem gravia paſſus fuit, p.1. c.13. nu.36
Rex Balthaſar ob templi vaſorum profanationem, fuit miſerrimè occiſus, ibid. nu.37
Regis Angliæ Henrici ſcelera, & cruciatus, par. 1, c.11. nu. 42
Reges, & Principes omnes Eccleſiæ, & Pontifices, quid præſtare teneantur, p.1, c.1. nu.20
Reges & Principes non debent præeſſe Epiſcopis, p.1, c. 11. nu.26
Regum omnium potentiæ ab Imperio fluxerunt, tanquam rivuli à flumine, p.1, c.1. nu.8
Regibus, ac Principibus coadjutores dari poſſunt, p.2, c.5. nu. 80
Regina Sophia ſe de ſtupro purgavit, par. 3, c. 6. nu. 12
Roborantur fideles ſigno crucis, p.1, c.7. nu.26
Romanæ Eccleſiæ auctoritate ſuffulti ſunt Principes Imperii, p.1, c.1. nu.18
Romanæ Eccleſiæ jura, & poſſeſſiones, quæ. ibid. nu.21
Romanæ Eccleſiæ Imperatores plura donarunt, p.1, c.11. nu.8, & 9
Romanæ Eccleſiæ donationes factæ fuerunt per Principes Imperii confirmatæ, ibid. nu.10
Romanæ Eccleſiæ loca ad Cameram Apoſtolicam devolvuntur, p.1, c.15. nu.12
Roma caput omnium eccleſiarum orbis, par. 4, c. 2. nu. 5
Romanam Eccleſiam Principes Imperii in ſuperiorem recognoſcunt, p 1, c.1. nu. 17
Romipetas, ſeu peregrinos vexantes, excommunicationis pœnam incurrunt, p.3, c.7. nu.46

S

SAbaudiæ Dux eſt Vicarius perpetuus Imperatoris, p.1, c.10. nu. 26
Sabaudiæ Dux, & ſucceſſores in Ducatu ſunt Vicarii Imperatoris, ibid. nu.28
Sabaudiæ dux, in ſuis dominiis omnia poteſt, quæ poteſt Imperator in univerſo, ibid. nu. 29
Sabaudiæ Ducis, & Catharinæ Auſtriacæ conjugum devotio commendatur, p.2, c.13. nu.30
Sacerdos, quando in una die iterum celebrare poſſit, p.3, c 4. nu. 64
Sacerdos maxima cum attentione, & diligentia Miſſam celebrare debet, ibid. nu. 73
Sacerdos, qui per negligentiam aliquid de ſacro ſanguine in terram demittit, quid præſtare teneatur, ibid. nu. 47
Sacerdos ſuper rebus aptis ad ſortilegia celebrans, quam pœnam incurrat, ibid. nu.76
Sacerdos ſuperſtitioſus eſt deponendus, ibid. n.77
Sacerdos celebrans, non ſumens corpus, & ſanguinem Domini, eſt à communione ſuſpenſus, ibid: nu. 78
Sacerdos homicida repræſentat interfectores Chriſti, p.3, c.9. nu.19
Sacerdotes quæ benedicere poſſint, p.1, c.6. nu.10
Sacerdotes, & Dii, & Angeli appellantur, par. 1, c. 11. nu. 8
Sacerdotes ſunt Regum, & Principum patres, & magiſtri, p. , c.11. nu.28. & p.3, c.4. nu.99
Sacerdotes habent privilegium fori à Deo, par. 2, c.10. nu. 108
Sacerdotes, & Diaconi, quomodo purgentur, p.3, c.6. nu. 20
Sacerdotes in hæreſim incidentes, qua pœna plectantur, ibid. nu.49
Sacerdotes malè cuſtodientes Euchariſtiam, ab officio ſunt ſuſpendendi, p.3, c.8. nu. 76
Sacerdotum precibus imperium & ruere, & ſtare oſtenditur, p.1, c.11. nu.31
Sacerdotibus apud Gentiles, quantus honor tribueretur, ibid. nu. 19
Sacerdotibus, quando manibus victum quærere liceat, p.2, c.13. nu.36
Sacer ordo in Orientali Eccleſia, quomodo matrimonium impediat, p.1, c.9. nu.86
Sacramentum Confirmationis, quomodo à baptiſmo differat, p.1, c. 4. nu.7
Sacramentum Confirmationis reiterari non poteſt, ibid. nu. 11
Sacramentum baptiſmi eſt fundamentum, & janua omnium Sacramentorum, ibid. nu. 12
Sacramentum Confirmationis ex Papæ delegatione

tione à ſimplici presbytero conferri poteſt, ibid. nu 24
Sacramentum Confirmationis dicit impedimentum cognationis ſpiritualis, ibid. nu. 15
Sacramentum triplex in matrimonio deſignatur, p.2, c. 9. nu. 4
Sacramenti Confirmationis effectus quis ſit, p. 1, c. 4. nu. 0
Sacramento Confeſſionis abutens, vehementem hæreſis ſuſpicionem incurrit, p.3, c.6. nu.35
Sacrilegus eſt deponendus. p.3. c. 4. nu.41
Sacrilegium, quid ſit, & unde dicatur, ibidem nu. 42
Sacrilegium, quot modis committatur, ibidem nu. 43
Sacrilegium committitur pluribus modis, ibidem nu. 50
Sacrilegium committitur, auferendo ſacrum de ſacro, ſive ſacrum de non ſacro, vel non ſacrum de ſacro, ibid. nu. 15
Sanctorum reliquiæ in maxima veneratione ſunt habenda, p.2, c.1. nu.23
Sanguinis judicium clericus exercere non poteſt, p.3, c.4. nu. 9
Satan non tantùm animas, ſed etiam corpora Chriſtianorum indefeſſus oppugnat, par. 4, c. 3. nu. 52
Scamna, menſæ, dolia, & iis ſimilia, in ſpolio non includuntur. p.3, c.3. nu.11
Scandala, ut evitentur, plura conceduntur contra juris regulas, p.4, c.2. nu.11, & 13
Schiſma ab hæreſi, quomodo diſtinguatur, par. 3, c. 7. nu. 34
Schiſmatici, qui dicantur. ibid.
Sebaſtiani Portugalliæ Regis mors, p.2, c.11.n.58
Seminario Epiſcopi uniones facere poſſunt, p. 2. c. 6. nu. 13
Seminario uniones, quomodo fieri debeant, ibid. nu.24
Sententia declaratoria excommunicationis, an per appellationem ſuſpendi poſſit, par. 2, c. 2. nu.35.
Septem electores Imperii Papa conſtituit. par. 1, c. 1. nu. 15
Sepultura vendi, aut ex ea pretium accipi non poteſt, p.4, c.2. nu.79
Sepulcra antiqui extra civitatem extruebant, ibid. nu.75, & ſeq.
Sepulcra quare non vendenda, ibid. nu. 81
Sepulturam eligere poteſt ſibi mulier nupta, & pater filiis impuberibus, & quando, ibidem nu. 83
Sepelire in cœmeteriis etiam prodeſt, ibid. nu. 83
Servi clericorum eodem gaudent privilegio, quo ipſi clerici, p.1, c. 14. nu.33
Servitorum multitudo reddit majorem domini dignitatem, p.1, c.12. nu.25
Similium idem eſt judicium, p.3, c.0. nu.22
Simonia manu, lingua, & obſequio committi poteſt, p.3. c.3. nu. 8
Simonia per ingreſſum religionis, quomodo committatur, ibid. nu.9
Simonia eſt triplex, realis, conventionalis, & mentalis, ibid. nu.14
Simonia eſt crimen graviſſimum, ibid. nu.15
Simoniæ crimen in beneficio committens, eſt excommunicatus, p.1, c.2. nu.43
Simoniacus celebrans irregularitatis pœnam incurrit, p.., c.1. nu.11
Simoniacorum beneficia, ipſo jure vacant, & poſſunt impetrari, p. 1, c. 2. nu.45
Simoniacè beneficium impetrans, eſt illo ipſo jure privatus, & inhabilis ad alia obtinenda. p. 3, c. 1. nu.12
Simoniacè beneficium poſſidens, ad reſtitutionem fructuum tenetur, ibid. nu. 13
Simplex & ſolemne eſt votum, p.2, c.9. nu.60
Sindon Evangelica, qua Chriſtus ad ſepulturæ myſterium involvi dignatus eſt, à Carolo Emmanuele Sabaudiæ Duce magno ſtudio aſſervatur, p.1, c.1. nu.24
Sindoni Evangelicæ Chriſti ſanguine conſperſæ latriæ cultus debetur, ibid. nu.25
Societas Jeſu à ſolutione decimarum eſt exempta, p.2, c. 3. nu. 71
Societas Jeſu eſt exempta à decimis Papalibus, & aliis oneribus, p. 2, c. 12. nu.83
Societatis Jeſu privilegia ſuper exemptione decimarum, p.2, c.12. nu.70
Sodomitæ clerici, quibus pœnis puniri debeant, p. 3, c. 4. nu.29
Sodomitico vitio divortium fieri poteſt, par. 2, c. 9. nu. 116
Solemnitas, tam in alienatione, quàm in tranſactione, in rebus eccleſiaſticis ſemper requiritur, p.1, c.15. nu 81
Solemnitas, & forma ſubſtantialis ſunt juris publici, p.4, c.1. nu. 66

Solem-

Solemnitatum defectus, quando per Papam ſuppleatur, ibid. nu. 78

Sophia Regina ſe de ſtupro purgavit, par. 3, c. 6. nu. 22

Sortilegi, qui dicantur, p. 3, c. 5. nu. 1

Sortilegorum profeſſio eſt duplex, ibid. nu. 2

Sortilegia, quæ hæreſim manifeſtè ſapiant, quomodo cognoſcantur, ibid. nu. 9

Sortilegia per perſonas tacitæ dæmonis profeſſionis pluribus modis fiunt, ibid. nu. 20

Sortilegia ad amorem fiunt in corpore, & extra corpus, ibid. nu. 21

Sortilegia extra corpus, quomodo fiant, ib. nu. 22

Sortilegorum cauſæ ad forum eccleſiaſticum ſpectant, ibid. nu. 13

Specialis, & mentalis eſſe poteſt reſervatio, par. 2, c. 5. nu. 42

Spiritualis cognatio in baptiſmo, quando contrahatur, p. 2, c. 9. nu 68

Spiritualis cognatio in privato baptiſmo contrahitur, ibid. nu. 69

Spiritualis cognatio inter quos contrahatur, ibid. nu. 71

Spiritualem filiam cognoſcens eſt deponendus, ſi per teſtes fuerit convictus, p. 2, c. 4. nu. 32

Spirituale cum ſpirituali, quando poſſit permutari, p. 1, c. 15. nu. 73

Spirituales cauſæ plures ſunt, p. 3, c. 7. nu. 68

Spiritualibus cauſæ annexæ, quæ ſint, ibidem nu. 70

Spolians eſt uſurpator, & quomodo reſtituere teneatur, p. 3, c. 7. nu. 111

Spoliatus beneficio, ſi non habet titulum coloratum, non eſt reſtituendus, p. 2, c. 5. nu. 41

Spoliatus in primis, & ante omnia, eſt reſtituendus, p. 2, c. 12. nu 27

Spoliandus prædo non eſt ſua poſſeſſione, par. 2, c. 7. nu. 16

Spolium committitur ob non reſidentiam in pœnam non reſidentis, p. 3, c. 3. nu. 50

Spolium committens in bonis eccleſiaſticis, in excommunicationem incidit, p. 3, c. 7. nu. 112

Spolia clericorum ad Cameram Apoſtolicam ſpectant, p. 3, c. 3. nu. 5

Spolia eccleſiaſtica, quæ dicantur, ibid. nu. 6

Spoliorum eccleſiaſticorum nomine Sacramenta venire non poſſunt, ibid. nu. 9

Sponſalia largo modo, quid comprehendant, p. 2, c. 9. nu. 14

Sponſalia, quid propriè ſignificent, ibid. nu. 15

Sponſalia, quomodo rectè contrahantur, ibidem nu. 17

Sponſalia per verba de futuro, an per carnis copulam tranſeant in matrimonium, ibidem nu. 18

Sponſalia ſub conditione contracta, an ſint nulla, ibid. nu. 24

Sponſalia contrahens per verba de futuro, ad quid teneatur, ibid. nu. 28

Sponſalia pluribus modis ſolvuntur, ibidem nu. 29

Sponſalia de futuro, à Concil. Trident. fuerunt intacta, ibid. nu. 36

Sponſaliorum duæ ſunt ſpecies, p. 2, c. 9. nu. 16

Sponſaliorum juratorum vi promittens, cogi poteſt, ibid. nu. 27

Statuere prohibitus in aliqua materia, quid facere poſſit, p. 2, c. 1. nu. 15

Statuentes contra Eccleſiæ libertatem, an ſint excommunicati, p. 1, c. 14. nu. 36

Statutum Principis ſæcularis, an liget clericos, p. 1, c. 11. nu. 4

Statutum laicorum prohibens alienationem in eccleſias, non valet, p. 1, c. 14. nu. 39

Statutum contra libertatem eccleſiæ factum, eſt abolendum, ibid. un. 41

Statutum Urbis, extra Urbem non extenditur, p. 3, c. 4. nu. 108

Statutum, ut ſit contra libertatem Eccleſiæ, quæ requirantur, p. 3, c. 7. nu. 83

Statutum eccleſiaſticum, quomodo interpretandum, p. 3, c. 9. nu. 37

Statuti propria virtus, eſt juri communi derogare, p. 1, c. 9. nu. 21

Statuta, & conſuetudines laicorum contra libertatem eccleſiaſticam ſunt nulla, par. 1. c. 14, nu. 34

Statuta, quæ dicantur, contra libertatem eccleſiaſticam, ibid. nu. 37

Statuta laicorum, quibus clerici compelluntur, ſunt nulla, p. 2, c. 4. nu. 54

Statuta contra eccleſiaſticam libertatem ſervare facientes, ſunt excommunicati, ibidem nu. 55

Statuta contra Eccleſiæ libertatem, quomodo ſint abolenda, ibid. nu. 56

Statuta contra Eccleſiæ libertatem ſunt irrita, p. 3, c. 7. nu. 90

Statuta laicorum non poſſunt ſuper Eccleſiæ bonis diſponere, p. 4, c 1. nu.107
Statuta laicorum etiam non tangentia eccleſias, vel clericos, etiamſi honeſta, non ligant in præjudicialibus clericos, eccleſias, aut bona eccleſiaſtica, ibid. nu.108, & ſeq.
Statuta laicorum non includunt bona eccleſiæ emphyteutica penès laicos exiſtentia, ib.nu.90
Statutum loquens de uno, de alio contrarium diſponit, p.4, c.2. nu.109
Striges, à ſancta Eccleſia Dei ſunt expellendæ. p.3, c.5. nu.11
Striges effectualiter de loco ad locum corporaliter deferri poſſunt, ibid.nu.12. & p.4.c.3.n.48
Striges corporaliter, motu locali, de loco ad locum deferri, comprobatur. ibid.nu.12. & ſeqq.
Striges quandoque realiter non deferuntur, par.4, c. 3. nu. 49
Striges, an phantaſticè, & non verè in animalia convertantur, ibid. nu. 50
Stylus Romanæ Curiæ, ubique ſervandus, par.2, c. 2. nu. 28
Stylus Romanæ Curiæ facit jus, p.3, c.7. nu.139
Subſtantia rei eſt maximæ æſtimationis, par. 2, c. 15. nu. 56
Subreptio, & obreptio, quomodo differant, par.2, c.16 nu. 12
Subrogatus frui debet prærogativis ejus, in cujus locum ſubrogatur, p.4, c.4. nu.55
Succeſſores. facta prædeceſſorum, quando debeant immutare, p 1, c. 1. nu.12
Succeſſores factum primi emphiteutæ nequeunt impugnare, p.4, c 1 nu. 16
Suffraganeus pontificalia exercere non poteſt, niſi in eccleſia, cui eſt adſcriptus, par.3, c.8. nu.18
Suffraganei, quibus eccleſiis ſint dandi, ibid.nu.17
Suffragiorum tria ſunt genera, p. 1, c.7. nu.29
Supplicationes indicere, & ordinare, ad Epiſcopum ſpectat, p.4, c.2. nu.142
Suſcipiens puerum de baptiſmo alterius nomine, cui cognationem acquirat, p 2, c.9. nu.65
Suſcipientes pueros de ſacro fonte, fiunt pro illis apud Deum fidejuſſores, ibid. nu. 66
Suſpectus vehementer de hæreſi in pluribus caſibus, quis haberi poteſt, p.2, c. 6. nu.30
Suſpectus violenter eſt citatus ad reſpondendum de fide, qui non comparuit, & excommunicationem per annum ſuſtinuit, par.3, c.6. nu. 32
Suſpecti violenter ſunt, qui relabuntur in hæreſim, quam in ſpecie, vel in genere abjuraverant, ibid. nu. 40
Suſpecti violenter ſunt, qui poſt abjuratam hæreſim, cum hæreticis comunicant, ibid. nu.41
Suſpectos de hæreſi Epiſcopus, & ejus Vicarius generalis, quando abſolvere poſſint, ibid.nu.47
Suſpicio hæreſis eſt triplex, levis, vehemens, & maxima, ſeu violenta, ibid. nu. 14
Suſpicio levis juxta qualitatem perſonarum eſt attendenda, ibid. nu. 15
Suſpicio vehemens, vel maxima de hæreſi, quæ dicatur, ibid. nu. 29
Suſpicio violenta, ſeu maxima, pluribus modis oritur, ibid. nu. 38
Suſpicionis cauſæ, quibus judices poſſunt allegari ſuſpecti, quæ ſint, p.2, c.1. nu.64
Suſpicionis cauſæ, coram eodem judice ſunt allegandæ, ibid nu. 65
Suſpicionis cauſa contra Ordinarium probata datur adjunctus, ibid. nu.68
Suſpicionis cauſa admiſſa, ad Sedem Apoſtolicam ſpectat delegatum in cauſa decernere, ib.nu.69
Suſpicionis hæreſis purgatio, quomodo fieri debeat, p.4, c. 3. nu. 18
Suſpenſio, quid ſit, p.3, c.8. nu.2
Suſpenſionis, & interdicti pœnam, quando Epiſcopi incurrant, ibid. nu. 1
Suſpenſionis pœnam incurrit epiſcopus extraneos ordinans ſine dimiſſoriis, ibid. nu.3
Suſpenſionis pœnam incurrit Epiſcopus in aliena diœceſi miniſtrans ſine Ordinarii licentia, ibid. nu. 15
Suſpenſionis pœnam incurrit ſuſcipiens ſacros Ordines ante legitimam ætatem, ibid. nu 23
Suſpenſionis pœnam incurrit ſuſcipiens ordines ſine ſui Ordinarii licentia, ibid. nu. 25
Suſpenſus, quando irregularis efficiatur, par. 3, c. 8. nu. 28
Synagoga, apud Hebræos idem eſt, quod apud nos Eccleſia, p. 3, c.7. nu. 52
Synodus diœceſana, quotannis celebrari debet, p.1, c. 9. nu.12
Synodo provinciali intereſſe debent Epiſcopi etiam exempti, ibid. nu. 9
Synodo diœceſanæ, quinam intereſſe teneantur, ibid. nu. 13
Synodum non convocans, eſt ſuſpendendus, ibid. nu 11

T. T

T

Tabellionatus officium clerici nequeunt exercere, p. 3, c. 4. nu. 4
Tabellionatus officium eſt vile, ibid. nu. 5
Taciti, & expreſſi, eadem eſt virtus, p, 3, c. 7. n. 61
Tempus ad promovendum ſtatutum eſt unius anni, p. 3, c. 1. nu. 18
Tempus immemorabile dicitur tempus centum annorum, p. 2, c. 6. nu. 5
Terminos antiquos tranſire, quis dicatur, par. 4, c. 2. nu. 95
Teſtamenti veteris præcepta, quæ ſint, par. 1, c. 12. nu. 3
Teſtandi facultas, non condito teſtamento, regulanti minimè prodeſt, p. 3, c. 3. nu. 30
Teſtandi facultatem ſolus Papa tribuere poteſt, ibid. nu. 11
Teſtator relinquens aliquid ſuo creditori, videtur in dubio reliquiſſe animo compenſandi, p. 2, c. 14. nu. 11
Teſtator non poteſt diſponere, ut ipſius cadaver contra ritum Eccleſiæ, putà cum tubis, & cantibus profanis ſepeliatur, p. 4, c. 2. nu. 49, & 50
Teſtator, quando prohibere non poſſit, ne Epiſcopus piam ejus diſpoſitionem exequatur, ibid. nu. 46, & 47
Teſtes ſingulares non probant conſuetudinem, p. 1, c. 8. nu. 5
Thalmud, & alii Hebræorum libri pluries fuerunt prohibiti, p. 3, c. 4. nu. 125
Thalmud, & alii libri prohibiti Hebræorum ſunt diligentiſſimè perquirendi, p. 3, c. 4. nu. 128
Theodoſius Imperator Eccleſiam maxima cum reverentia ingrediebatur, p. 2, c. 7. nu. 43
Theodoſii Imperatoris humilitas in eccleſia, p. 2, c. 16. nu. 80
Titulares eccleſiæ Cardinalium, quæ ſint, par. 1, c. 2. nu. 10
Titulares Eccleſiæ pro diaconis, Cardinalibusq;, ibid. nu. 11
Titulares Epiſcopi, non poſſunt aliquem ordinare ſine Ordinarii licentia, p. 1, c. 4. nu. 14
Titulum coloratum, quis habere dicatur, par. 2, c. 4. nu. 31
Titulo alienationis bona eccleſiaſtica alienantes, & recipientes, quando excommunicationis ſententiam incurrant, p. 2, c. 1. nu. 67
Torqueri, quando poſſit reus, etiam denegatis defenſionibus petitis, p. 3, c. 4. nu. 111
Tortura in clericis minor eſſe debet, quàm in laicis, p. 3, c. 4. nu. 94
Torum, & pars eodem debet jure cenſeri, par. 2, c. 1. nu. 89
Tranſactio, an poſſit fieri de bonis litigioſis ſine beneplacito Papæ, & ſine ſolemnitatibus à jure requiſitis, cùm emphiteuta in illorum poſſeſſione remaneat, & quid ex bonis eccleſiæ donatis, ſeu alias relictis, non tamen eccleſiæ incorporatis, p. 4, c. 1. nu. 1, 2, & ſeq.
Tranſactio cum emphiteuta, ſeu feudatario eccleſiæ de re, quam ipſe poſſidet, an fieri poſſit, ibid. nu. eod.
Tranſactionis exceptio impedit curſum monitorialium, p. 3, c. 6. nu. 26
Tria ſunt genera legatorum, p. 1, c. 2. nu. 17
Trinitatis fides in ſigno crucis exprimitur, par. 1, c. 6. nu. 26
Tripartitus eſt Cardinalium gradus, in Epiſcopos, presbyteros, & diaconos, p. 1, c. 2. nu. 3
Tumulari in civitatibus, olim prohibitum, p. 4, c. 1. nu. 76

V

Vacanti parochiali, cujus præventionem inferior habet, quomodo providendum, p. 2, c. 3. nu. 51
Vacante Epiſcopali Sede, capitula cathedralium Epiſcopi vices gerunt, p. 1, c. 10. nu. 2
Vacante parochiali Eccleſia, quomodo interim de Vicario ſit providendum, p. 2, c. 3. nu. 27
Vacante per ſimplicem reſignationem parochiali, familiaris Epiſcopi ad concurſum non eſt admittendus, ibid. nu. 69
Vacantes parochiales ſine concurſu conferri non poſſunt, p. 3, c. 1. nu. 32
Vacantia beneficia Epiſcopi conferre poſſunt per ſimplicem permutationem, p. 2, c. 3. nu. 61
Vacantia beneficia per reſignationes in manibus Ordinariorum factas, quibus perſonis conferri poſſint, ibid. nu. 67
Vacantia beneficia per reſignationem perſonis prohibitis conferentes, graves pœnas incurrunt, ibid. nu. 68
Vacantia beneficia in curia Romana ſunt ſpecialiter Sedi Apoſtolicæ reſervata, ibid. nu. 78
Vacantia beneficia per obitum officialium Magni Magiſtri ſunt eidem reſervata, ibid. nu. 90
Vacantibus parochialibus in menſibus Papæ reſervatis, quomodo providendum, ibid. nu. 50

Vacantibus parochialibus cauſa permutationis, an examen requiratur, ibid. nu. 62
Vagabundi beneficiis ſimplicibus poſſunt jure privari, p 3, c.2. nu.3
Valentiniani Imperatoris pietas, qualis fuerit, p.1, c.11. nu. 21
Valor beneficiorum computatur reſpectu utilitatis, quæ habetur in apportatis in abſentia, p. 2, c. 7. nu.14
Valor beneficii, quomodo probari debeat, p. 2, c.12. nu. 71
Vaſalli juramentum ſub qua forma præſtetur, p.1, c.10. nu.18
Venatio eccleſiaſticis viris, cujuſcunque gradus, aut nobilitatis ſint, regulariter eſt prohibita, p.1,c.12. nu.28. & p.3, c.4. nu.15
Venatio, quomodo, & quando clericis ſit permiſſa, p.1, c.12. nu.30
Venialia peccata triplici ratione remittuntur, p.1, c. 6. nu.17
Verbum, liberè, importat meram, & abſolutam auctoritatem, p.1,c.9.nu.18. & p.2,c.9. nu. 0
Verbum, liberè, in reſervationibus penſionum, quid operetur, p. 1, c. 16. nu.56
Verbum, in præmiſſis, quando ſit relativum ad ſupra narrata, p.3, c.7. nu.57
Verbum, liberè, in contractu emphiteutico, quid efficiat, p. 4, c. 1. nu. 14
Verbum, omnino, quid declaret, p 4 c.1. nu.71
Verba generalia, generaliter ſunt intelligenda, p. 2, c.4. nu.70
Verba, quòd ducati ſint liberi, favore titularis, quid importent, p.2, c.7. nu. 15
Vercellenſis Epiſcopus comendatur, p.1,c.9. n.14
Veſpæ phaſelitas fugarunt. p. 4, c.3. nu.40
Veſpæ a friando expulſæ ſolo ſigno crucis, ibid.
Vicarius Chriſti ab Imperatore judicari non poteſt, p.1, c.1. nu. 9
Vicarius Urbis, qualis, & quod ejus officium, p.2, c.10. nu.5
Vicarius generalis à Capitulo, mortuo Epiſcopo, conſtitui, vel conſtitutus confirmari debet, ibid. nu.7
Vicarius generalis à Capitulo deputatus, quam juriſdictionem habeat, ibid. nu.8
Vicarius generalis à Capitulo conſtitutus, in quibus à Vicario generali Epiſcopi differat, ibid.
Vicarius generalis primum locum obtinet poſt Epiſcopum, ibid. nu.11
Vicarius generalis Epiſcopi, an exercere poſſit omnia, quæ Epiſcopus poteſt, ibid. nu. 12
Vicarius Epiſcopi creari debet Generalis, ibidem nu. 13
Vicarius perpetuus Imperatoris eſt Dux Sabaudiæ, ibid. nu. 26
Vicarius Epiſcopi omnia poteſt, quæ pertinent ad juriſdictionem Epiſcopi, cujus vicem gerit, p.2, c. 16. nu. 16
Vicarius, & Capitulum, quando dimiſſorias concedere poſſint, p.3, c. 8. nu.49
Vicarii generalis litteræ, quibus verbis ſint extendendæ, p.1,c.10. nu. 15
Vicarii Epiſcopi, Archidiaconi, quando ſint, ibid. nu. 2
Vicarii nati, qui dicantur. ibidem.
Vicarii facto hominis, alii ſpirituales, alii temporales, ibid. nu. 3
Vicarii ſpirituales alii perpetui, & alii ad tempus, ibid. nu. 4
Vicarii perpetui, qui. ibid. nu. 5
Vicarii temporales, qui, ibid. nu. 6
Vicarii foranei, quam poteſtatem habeant, ibid.
Vicarii generales Epiſcoporum unum, & idem ſunt cum Epiſcopo, ibid. nu. 10
Vicarii temporales plures ſunt, p.1, c.10. nu.25
Vicarii Imperatoris ſunt Dux Sabaudiæ, & ejus ſucceſſores, ibid. nu.28
Vicariorum diverſa ſunt genera, alii à lege, alii ab homine, ibid. nu. 1
Vicariorum à lege ſpecies quot, & quales, ibid. nu. 2
Vicarios in beneficiis curatis regularibus ſubjectis, quando Ordinarii deputare poſſint, par. 2, c. 16. nu. 4
Vicariis perpetuis, quæ portio aſſignanda, par. 1, c 10. nu.5
Vicariis perpetuis parochialium, quando portio aſſignari debeat, p. 2, c.16. nu.5
Vicariis perpetuis, quæ portio aſſignanda, & quæ congrua dicatur, p.2, c.16. nu.8
Vicariæ perpetuæ, qua de cauſa fieri ſoleant, ibid. nu.10
Vices Apoſtolorum gerunt Epiſcopi, p.1, c.10. n.2
Victualia in viſitatione, à quibus præſtari debeant, p.2, c.16. nu. 34
Victualia, & alia, ne ad Romanam curiam adducantur, prohibentes, excommunicationem incurrunt, p. 3, c. 7. nu.43

Victualium appellatione cibi frugales veniunt, non ſumptuoſi, p.3, c.5. nu. 41
Vigilantia animarum curatis maximè neceſſaria, p.4, c.1. nu. 9, 30, & 44
Vigiliæ Sanctorum, quare ſic dicantur, ibid. nu. 12
Villæ, & caſtra territorii civitatis præſumuntur eſſe de diœceſi Epiſcopi, ibid. nu. 43
Vinculum conjugii inter fideles nunquam reſcinditur, p.2, c.9. nu. 118
Virginem ſeducens, ad quæ teneatur, ibid. nu. 112
Virginem ſtuprans clericus eſt deponendus, p.3, c.4 nu. 35
Virgines per Epiſcopum, non per inferiorem poſſunt conſecrari, p.1, c.5. nu. 15
Virginitas eſt ſecunda dos, p.2, c.9. nu. 142
Virtute ordinis, qui benedicere poſſint, par. 1, c.5. nu. 7
Vir, & uxor, non ad imparia judicantur, par. 2, c.9. nu. 117
Vir, & uxor, quæ vovere non poſſint, par. 2, c.11. nu. 22
Viris litteratis mundus illuſtratur, p.2, c.15 nu 4
Viſitare poteſt Epiſcopus proximior eas eccleſias, quæ nullius ſunt diœceſis, p.1, c.9. nu. 13
Viſitare poſſunt Epiſcopi parochiales ordinis Hierolymitani in pluribus, p.2, c.4. nu. 105
Viſitare poſſunt Ordinarii omnes parochiales ſubjectas ordini S. Joannis Hieroſolymitani, p.2, c.16. nu. 3
Viſitare poſſunt Epiſcopi Capitula, & illorum perſonas, ibid. nu. 30
Viſitare iterum poteſt Epiſcopus eccleſias ab inferioribus viſitatas, ibid. nu. 35
Viſitare poteſt Epiſcopus beneficia Abbati ſubdita cumulativè, ibid. nu. 36
Viſitari poſſunt ab Epiſcopis hoſpitalia, & alia pia loca, p.2, c.16. nu. 16
Viſitari an poſſint ab Epiſcopis Eremitoria, & Confraternitates religionis Hieroſolymitanæ, ibid. nu. 27
Viſitari poſſunt Eccleſiæ nullius diœceſis, ab Ordinariis vicinioribus, ibid. nu. 28
Viſitari debent virorum monaſteria, & eorum perſonæ à viſitatoribus regularibus, par. 2, c.16. nu. 31
Viſitator nihil poteſt accipere, præter victualia, ibid. nu. 33
Viſitator in actu viſitationis ſummarias informationes ſumere debet, ibid. nu. 64
Viſitatores, quanto comitatu olim procederent, ibid. nu. 38
Viſitatores munera accipientes, ſuſpenſionis pœnam incurrunt, p.3, c.8. nu. 61
Viſitatoribus ſecundùm locorum mediocritatem honeſta menſa paranda, p.2, c.16. nu. 37
Viſitantibus, quis equorum numerus, & perſonarum comitatus requiratur, ibid. nu. 39, & 40
Viſitantibus Epiſcopis egenis, neceſſaria illis ſunt ſubminiſtranda, ibid. nu. 43
Viſitantibus Epiſcopis divitibus, quibus debeant eſſe contenti, ibid. nu. 44
Viſitatio celerrimè fieri debet, ibid. nu. 32
Viſitationi, quæ loca ſint Ordinariis ſubjecta, ibid. nu. 2
Viſitationum ſcopus, quis ſit, ibid. nu. 1
Vis, & metus, quando matrimonium dirimant, p.2, c.9. nu. 78
Vis, & metus, ſi fuerit dubius in puella, ea eſt ſeparanda, ibid. nu. 81
Vitia virtutibus proxima, p.4, c.2. nu. 7
Uni conceſſum, non poteſt per eundem aliis fieri commune, ibid. nu. 145
Uniri an poſſit eccleſia libera eccleſiæ juriſpatronatus, p.1, c.16. nu. 14
Uniones à 40. annis citra factæ, ab Ordinariis locorum examinari poſſunt, p.2, c.16. nu. 18
Uniones perpetuæ, quæ examinari debeant, & diſſolvi poſſint, p.2, c.16. nu. 11
Uniones debent fieri vocatis iis, quorum intereſt, ibid. nu. 13
Uniones parochialium, & aliorum beneficiorum, quomodo ab Epiſcopis fieri poſſint, ibid. nu 22
Univerſalis eccleſiæ regimen ſubeſt Papæ, par. 1, c.2. nu 1
Univerſalia, & geminata verba, quid operentur, p.2, c.12. nu. 76
Unus inter duodecim, Petrus fuit electus, par. 1, c.1. nu. 1
Unum beneficium, uni conferendum, p.1, c.1, n. 22
Votum eſt duplex, ſimplex & ſolẽne, p.2, c.9. n. 60
Votum, quid ſit, par. 2, c.11. nu. 1
Votum neceſſitatis in baptiſmo emittitur, ibid. nu. 3
Votum voluntatis eſt illud, quod quis voluntariè emittit, ibid. nu. 4
Votum voluntarium eſt duplex, ibid. nu. 5
Votum ſimplex eſt duplex, tacitum, & expreſſum, ibid. nu. 6

Votum, juramentum, pactum, conſuetudo, & lex, quando ſervari non debeant, ibid. nu. 7
Votum, ut validum ſit, quæ requirantur, ibidem nu. 8
Votum vovere Epiſcopus non poteſt in ſuæ eccleſiæ præjudicium, ibid. nu. 9
Votum peregrinationis clericus ſæcularis ſine conſenſu ſui Epiſcopi emittere non poteſt, ibid. nu. 11
Votum metu factum, quando non obliget, ibid. nu. 17
Votum in minori ætate factum non obligat, ibid. nu. 20
Votum irritare poſſunt ii, in quorum poteſtate voventes exiſtunt, ibid. nu. 21
Votum propria auctoritate in melius commutari poteſt, ibid. nu. 24
Votum factum intuitu certæ perſonæ, vel loci, commutari poteſt, ibid. nu. 28
Voti commutatio in æquale opus cum ſuperioris auctoritate fieri debet, ibid. nu. 25
Voti commutatio fieri debet, de pluribus habitâ ratione, ibid. nu. 26
Voti commutatio cùm fit, atque expenſarum itineris ratio eſt habenda, expenſæ tantùm in eundo ſunt conſiderandæ, ibid. nu. 27
Voti diſpenſatio, ut legitima ſit, quæ requirantur, ibid. nu. 66
Voti vinculum à vinculo juramenti non differt, ibid. nu. 67
Voto nemo poteſt obligari in iis, in quibus alteri ſubjicitur, ibid. nu. 15
Vota ſub pœna peccati mortalis quamprimùm ſunt adimplenda, ibid. nu. 16
Vota neceſſitas irritari, aut commutari non poſſunt, ibid. nu. 23
Votorum plures ſunt ſpecies, ibid. nu. 2
Vovere non poteſt monachus ſine Abbatis ſui conſenſu, ibid. nu. 10
Vovere non poteſt ſervus quidquam, quo ſervitium domini minuatur, ibid. nu. 14
Uſura, tam jure naturali, quam divino, eſt prohibita, p. 2, c. 15. nu. 62
Uſuræ crimen, in quibus committatur, ibidem nu. 63
Uſuræ crimen eſt difficilis probationis, ibidem nu. 64
Uſurarum crimen, an ſit merè eccleſiaſticum, ibid. nu. 70
Uſurarius contractus, ut probetur, quæ requirantur, ibid. nu. 65
Uſurarius contractus probatur ex modicitate pretii, & pacti de retrovendendo, ibid. nu. 66
Uſurarius quis probatur tribus concurrentibus, ibid. nu. 67
Uſurarius, quomodo quis probari poſſit, ibidem nu. 68
Uſurpationi bonorum eccleſiaſticorum conſentientes, graves pœnas incurrunt, par. 1, c. 15. nu. 53
Utens jure ſuo, nemini injuriam facit, par. 1, c. 3. nu. 75
Utilitatis cauſa in rerum eccleſiaſticarum alienatione levis eſſe non debet, p. 1, c. 15. nu. 80
Uxor propria auctoritate à viro ſine cauſa diſcedens, minimè eſt viri ſumptibus alenda, p. 2, c. 9. nu. 125
Uxori extra domum viri habitanti, an ſint à marito alimenta præſtanda, ibid. nu. 120
Uxorem ſecundam, primâ vivente, ſcienter ducens, eſt de hæreſi vehementer ſuſpectus, par. 3, c. 6, nu. 36

FINIS.

50